Fr. R. Kreutzwaldi nim. [illegible] raamatukogu

KÕIGI MAADE PROLETAARLASED, ÜHINEGE!

tartu riiklik ülikool

TRÜ

EKP TRÜ komitee, TRÜ rektoraadi, ELKNÜ TRÜ komitee ja TRÜ ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 1 (1211) Reedel, 11. jaanuaril 1980 XXXI aastakäik

REEDEST REEDENI

See oli reedel, 9. jaanuaril 1976. Uue rubriigi «Reedest reedeni» avas tolleaegne toimetaja Rein Veidemann esimese lehekülje parempoolsel veerul. Seda algul laineliste joontega eraldatud veergu püüdis toimetus (siin ka vahepeal ametis olnud üliõpilased Ester Sank, Raimu Hanson, Aarne Rannamäe, Riina Maasing) täita uudiste ja publitsistikaavaldustega. Vahetevahel kadus ta ära: aega rubriigi kokkupanemiseks jäi napiks, alati polnud uudiseid. Viimasel sügissemestril kadus ta hoopiski. Selle asemel saime küll käima päris uudiste rubriigi. Publitsistikat on lehte sellegipoolest haruharva jõudnud. Miks ei võikski seesama «Reedest reedeni» meie iganädalast publitsistikamõtet kanda. Peale toimetuse kahe töötaja on lubanud kaasa lüüa ka kolleegiumi liikmed. Võib-olla ütleksid edaspidi oma sõna ühiskondlike toimetuste eisndajadki.

Sündigu see rubriik siis teist korda, vastalanud aastal pisut uute kavatsustega. Aasta ise pakub kirjutamisainet küllaga: olümpia-aasta, erakordselt arvukate juubelite aasta: V. I. Lenini 110. sünniaastapäev, Eesti NSV 40., ELKNÜ 60. tähtpäev, 35. võidupäev, viisaastaku viimane, leninlik lööktööaasta, suitsetamisvastane aasta... Jõuame lähemale ka ülikooli 350. juubelile... Tähtsündmused panevad meid endidki proovile, sunnivad teada-tuntu juurde tagasi minema, seda uuesti omandama, ent juba sügavamalt, aastatega lisandunud kogemusteprisma läbi.

Praegu aga... tudeng õpib, vastab, peab pidu ja jälle õpib, vastab, kuni viimane eksam tehtud. Taas on õppejõugi päev pikemast pikem: hommikul hämaras saabub eksamile, õhtul pimedas jõuab koju. Nii seni, kuni päevaste sess läbi, ette jõuavad kaugõppijad.

VARJE SOOTAK,
ajalehe «TRÜ» toimetaja

Selles lehes

- Kunstiinstituudi erilehekülg Mart Riikojalt — 2. ja 3. lk.
- Kuidas tähistame V. I. Lenini 110. sünniaastapäeva — 4. lk.
- Ära hoida keskkonna saastamine (J. Reinet) — 4. lk.
- Tõlkevõistlus lõpeb 10. veebruaril — 4. lk.

«Tänan usalduse eest. Püüan teha nii, et oleksin selle usalduse vääriline.»

JÜRI LAANE foto

RIIVO KOTKAS ENSV Ülemnõukogu saadikukandidaadiks

Teistest mõnevõrra vanem, tõsisem, tagasihoidlikum. Kui midagi ütleb, tundub see õigena, vastu vaielda ei mõistagi. Niimoodi iseloomustaksin arstiteaduskonna raviosakonna IV kursuse üliõpilast, komsomolikomitee olmesektori juhatajat Riivo Kotkast. Sellise tõsimeelse, asjalikuna on ta mulle paistnud ühiselamureididel, komsomolikomitees. Elulоolistest andmetest: Riivo on sündinud 1954. aastal Lihulas. Pärast keskkooli lõpetamist töötas Haapsalu KEK-is, seejärel teenis Nõukogude armees. Ülikooli ettevalmistusosakonnast astus arstiteaduskonda. Armeepäevil oli roodu komsomolisekretär, ülikoolihinnetega kuulub parimate sekka. Tema töökust, suuri elukogemusi rõhutasid aulas 3. jaanuaril valimiseelsel koosolekul meie komsomolisekretär Madis Kallion ja oma dekaan prof. Lembit Allikmets. Sel aulakoosolekul seati Riivo Kotkas Eesti NSV Ülemnõukogu saadikukandidaadiks ülikooli valimisringkonda nr. 134.

Tema kandidatuuri seadis üles ka linna trükikoja kollektiiv.

Ülikooli üldkoosolek hääletas ühel meelel Riivo Kotkase kandidatuuri poolt.

VARJE SOOTAK

Linnanõukogusse

Ülikooli õppejõudude, teenistujate ja üliõpilaste valimiseelsel koosolekul seati linnanõukogusse 11 saadikukandidaati. Linnanõukogu praeguse koosseisu liikmetest esitati uuesti professorid Kadri Gross ja Juhan Peegel ning dots. Peeter Viires. Esitati veel haldusprorektor Ain Otstavel, dots. Kalle Nigola, matemaatikateaduskonna III kursuse üliõpilane Siiri Sobak, ajalooteaduskonna II kursuse üliõpilane Siiri Isand, õigusteaduskonna III kursuse üliõpilane Harri Kingo ning kehakultuuriteaduskonna III kursuse üliõpilane Jaan Kannes. TRÜ kollektiiv seadis üles ka kaks vilistlast, õigusteaduskonna lõpetanud linna parteikomitee sekretäri Jaak Kaarma ja majandusteaduskonna lõpetanud linna täitevkomitee asesimehe, plaanikomisjoni esimehe Ruslan Dontsovi.

on uudist

Preemiaid tudengeile

Ühingust «Teadus» helistati toimetusse ja paluti teatada: Vabariikliku Tervise Rahvaülikoolide Nõukogu otsustas 1979. aasta sanitaarhariduslike loengutekstide konkursil anda preemiad (à 20 rbl.) kolmele TRÜ tudengile. Need on J. Kustel, E. Kaljula ja A. Adojaan.

Õigusteaduskonnal oma leht!?

Veel enne aastavahetust oli õigusteaduskonnas juhtunud rõõmus sündmus — pärast pikki valmimisvalusid ilmub taas «ÕL» (õigusteaduskonna leht ehk laualeht). See sisaldab peamiselt esmakursuslaste suleproove. Vanal heal teemal «Miks TRÜ taidlus on surnt???» polemiseerib grupp I kursuse noormehi, kes peale terava kriitika pakuvad välja ka paar uudset ideed.

Peale TAIDLUSKÜSIMUSE, mis viimasel ajal kipub kõiki teisi enda alla matma, on «ÕL»-is muudki lugeda. Noore poetessi Anna Rupsi õigusluulet, intervjuud esmakursuslaste balli Missi ja Misteriga, dots. Endel Ploomi mõtisklust teemal «Ideaalne üliõpilane», I kursuse juhendaja Eimar Rahumaa artiklit raskest, ent uudsest ja võluvast algusest; seda, mis sügissemestril õigusteaduskonnas popp jne.

Kurb, et «ÕL»-i tiraaž just eriti suur ei ole. Kel aga tõsine huvi teada saada, mida leht endast kujutab, otsigu üles oma juurakatest sõbrad ja küsigu, küll siis asi selgeks saab.

ANNE MILDER,
õigust. I k.,
teaduskonna pressisekretär

Ülikoolis käib ringi sess

Elu olevat tõsine asi, on ikka ja alati räägitud. Ometi on elu üle ikka ja alati ka nalja heidetud. On eksamitestki palju lustakaid lugusid kuuldud nii ühelt kui teiselt poolt, s. t. nii üliõpilaste kui õppejõudude poole pealt. Küllap on siis eksamid piisavalt tõsine aeg. Igast asjast tuleb kuidagi edasi või üle saada ning mõnel puhul on vist parim abinõu nali, käsikäes tööga muidugi.

Käes on talvine eksamisessioon. Iga tudengi elu ja tegevus on äkki väga selged ja kindlad sihid saanud.

«Ülikooli 5400 õppurist on neli ja pool tuhat praegu eksameiks valmistumas, istub, muremõtted peas, konspektide-raamatute taga,» arvas õppeosakonna juhataja Mati Salundi. «Neil kõigil tuleb üle ja läbi saada kokku umbes 450 eksamist.» Kõige suurem mure oli tal reaalteaduskondade pärast, kus tulemustega on seni teistele alla jäädud. Üht-teist oli õppeosakonna juhatajal ette heita teise ja kolmanda kursuse tudengitele, kellest paljud olevat semestriaegse järjepideva töö eelised ära unustanud. Aga viimasel minutil ei pruugi ka õnn enam naeratada. Tudengipõlve teises pooles vaadatakse õpingutele üldreeglina hoopis küpsema ja kainema pilguga. Seda näitavat ka tulemused.

Vähemalt pool pingutust on veel ees sellel enamikul, kelle eksamiaeg 5.—25. jaanuarini. Mõnel erialal, eriti just lõpukursustel on sessioon seljataga.

Üks esimese kursuse ajakirjandustudeng võrdles õppejõu ja üliõpilaste tööd, millele eksam punkti paneb, nii: esimene sõidab viiendale korrusele liftiga ees, teised peavad sammu pidama trepiastmeid pidi korruselt korrusele omal jalal joostes. Ega enne lifti vist ei lasta, kui vähemalt üks kord trepist ära käidud. Selleks jaksu ja julgust, ka naljasoont!

ASSE KOOK

EKSAMI- JA SESSITERI

*

✣ *Esimene pääsuke ei too veel suve, aga esimene eksam toob sessi küll.*

*

✣ *Häda ajab härja kaevu, sess tudengi raamatukokku.*

*

✣ *Naeratage enne eksamit, sest pärast eksamit võib naeratus osutuda kohatuks.*

*

✣ *Suuga teeb kümme sessi, käega ei ühte eksamit.*

*

✣ *Aeg annab arutust, arvestust mitte.*

ANATOLI AKSJONOV

TUDENGITARKUST SESSI KOHTA

✣ *Kes eelmist sessi meelde tuletab, sel leht matriklist välja.*

✣ *Valged ööd on käes!*

✣ *Mõista, mõista, mis see on: auk augu peal, mõiste mõiste peal, sisu on, aga aru ei saa.*

✣ *Pool Päntrit konspekti eest!*

✣ *Mõistus ei hüüa minnes!*

✣ *Rohkem valgust!*

✣ *Sõpru tuntakse hädas, kursusekaaslasi enne eksamit.*

✣ *Sõpru tuntakse hädas, kursusekaaslasi ei tuntagi.*

✣ *Veel üks pilet, veel üks pilet...*

✣ *Kaks grammi tapvat hobuse, 200 grammi enne eksamit aga mõlemad.*

✣ *Eksamil võiks oma õppejõu ikka ära tunda.*

✣ *See reps, kes ka pärast esimest eksamit naerab, annab juba päristudengi mõõdu välja.*

REIN SIKK,
MARGUS METS

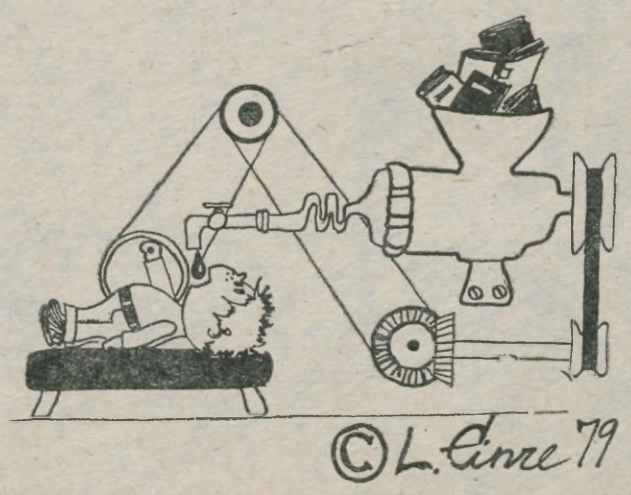

Arstiteaduskonna raviosakonna III kursuse üliõpilase LAURI EINRE joonistused.

Ministri käskkiri

KKEH ministri käskkirjaga said kiita kauaaegse eduka teadusliku ja pedagoogilise töö ning aktiivse ühiskondliku tegevuse eest ja seoses 70. sünnipäevaga ENSV teeneline arst Leonid VAINER, seoses 60. sünnipäevaga dots. Linda ERINGSON, seoses 50. sünnipäevaga dots. Virve KASK ja dots. Viiu SILLASTU, kauaaegse kohusetundliku tööülesannete täitmise ja aktiivse ühiskondliku tegevuse eest ning 50. sünnipäevaga seoses vanemlaborant Helju RAJANDO.

Rektori käskkiri

Rektor tänas ülikooli kirjastus- ja trükiosakonna kollektiivi väljaande «Tartu Riikliku Ülikooli ajaloo küsimusi» VII, VIII ja IX vihiku kvaliteetse ja kiire ilmutamise eest.

KUNSTIINSTITUUT ◆ KUNSTIINSTI

Mis on ERKI-is

Meie kool on tegelikult 65 aastat vana. Tema eelkäijaks oli Kõrgem Kunstikool «Pallas» Tartus.

ERKI-is on kaks teaduskonda: kujutava ja tarbekunsti ning arhitektuuriteaduskond. Erialasid on 11: maal (ka teatridekoratsioonimaal), skulptuur, graafika (vaba- ja tarbegraafika, plakat, raamatukujundus), keraamika, klaasehistöö, metallehistöö, kunstiline tekstiil, kunstiline kostüüm, arhitektuur, ruumi- ja mööblikujundus, disain. Neist nahkehistööd õpetatakse siin ainukesena Nõukogude Liidus. Üliõpilasi on umbes 400, lisaks veel arhitektuuriteaduskonna õhtuses osakonnas umbes 100.

Meie kool on üsnagi internatsionaalse koosseisuga. Igal aastal vastuvõetud üliõpilastest moodustavad teistest liiduvabariikidest õppima asujad ligi 25%. Põhiliselt tullakse Lätist, Leedust, Moldaaviast, ka mujalt. Praegu õpib siin umbes viieteistkümnest rahvusest üliõpilasi. Meile tullakse ka välisriikidest. Sel õppeaastal on neli üliõpilast Mongooliast, möödunud aastal oli kaks noort Soomest.

Eripäraks on see, et suuremale osale erialadest võtame vastu väga vähe üliõpilasi. Sellest tulenevalt on konkurss sisseastumiseksamitel suurim vabariigis — keskmiselt 4,2 soovijat kohale, graafikas ja ruumikujunduses isegi 7,8 soovijat. Ka meie üliõpilaste keskmine vanus on tavalisest kõrgem. 2/3 õppijatest moodustavad naisõpppurid. Suur osa tudengitest on abielus, enamusel ka lapsed. Üliõpilasemad ja -isad tunnevad puudust omast lastealast, sest linna lasteaedadesse on raske kohta saada.

Õppejõude on instituudis 122, neist 11 töötab kohakaasluse alusel. Üks õppejõud, Helmut Oruvee, on teaduste doktor, 22 õppejõudu aga teaduste kandidaadid. Professor Evald Okas on NSV Liidu Kunstide Akadeemia tegevliige, rektor Jaan Vares samas korrespondentliige.

● **Millega tegelevad teie õppejõud ja üliõpilased?**

Eelkõige loomulikult õpetamise ja õppimisega. **Teaduslik töö** jaguneb nagu mujalgi plaaniliseks, eelarveliseks ja lepinguliseks. Plaanilised tööd hõlmavad 14 probleemi, need omakorda jagunevad 70 teemaks. Lepinguliste tööde maht pole kuigi suur, tööd ise on enamasti seotud erialadega, näiteks ruumikujunduse, disaini, monumentaalkunstiga. Lepingulise tööna valmisid ka teie ülikooli rektori kabinet, rektori tool, serviis (TRÜ juubeliks), «Estonia» teatri sisekujundus.

Disainerite tööks on toodangu praktiline kujundamine. Meilt on restorani «Nord» seinamaalid, Tallinna Teenindusmaja sisekujundus. Selles töös saavad õppejõudude juhendamisel kaasa lüüa ka üliõpilased. Tudengite ja õppejõudude koostöös on tehtud näiteks Tallinna uue tuletorni sisekujundus.

Õppejõud töötavad ka vabariigi projekteerimisinstituutides. Kõigi nende instituutide peaarhitektid aga on meil kohakaasluse alusel õppejõududeks.

Lepingulisi töid teeme ka väljapoole vabariiki. Nii valmisid möödunud aastal sisekujundus ja infosüsteem (blanketid, kutsed, üldse kõikvõimalik graafika) Odessa Polütehnilisele Instituudile.

Nagu iga teine kõrgkool, soovime meiegi, et õppejõud oleksid head spetsialistid ning tegutseksid aktiivselt oma erialal.

1978. aastal esinesid 13 meie õppejõudu 14 välisnäitusel kokku umbes 50 tööga, aga ka 8 üleliidulisel näitusel. Ainuüksi Evald Okasel on igal aastal töid 10—15 välisnäitusel. 28 vabariiklikul näitusel on olnud üle 500 meie õppejõu töö. Personaalnäitusi on korraldatud 10. Lisaks näitustele peab lugema ka osavõttu loomingulistest võistlustest ja konkurssidest. 1978. aastal koostasid meie õppejõud kolm monograafiat: I. Torn — «B. Bernstein» ja «V. Tolli» ning H. Matve — «Sillad läbi aegade». Õppejõud on väljaspool instituuti pidanud üle 300 tunni loenguid, esinenud raadios ja televisioonis.

Meie õppejõud on ka tihedalt seotud ühiskondliku tööga väljaspool instituuti. Üle 100 õppejõu tegutseb umbes 80 asutuse kunstinõukogus, kunstikolleegiumis. Loenguid tuleb korraldada samuti kultuuriülikoolis, ühingus «Teadus» ja mujal.

● **Milline on ERKI positsioon Nõukogudemaa kunstikõrgkoolide hulgas?**

Meie koolil on olnud au esindada Nõukogudemaad paljudel välisnäitustel. Hiljuti saatsime 15 eksponaati Austraaliasse, kus on NSV Liidu kõrgkoolide näitus. New Yorgist jõudsid tagasi meie tööd, mis olid eksponeeritud näitusel «Sovetskaja Ženštšina». Väljas oli 19 eksponaati meie 14 naisüliõpilaselt. Esinetud on veel Argentiinas, rahvusvahelisel messil «Ekspo 70» Osakas, Pariisis, Londonis, Grenoble'is, Rio de Janeiros.

UNESCO kunstimetoodilisel konverentsil Jugoslaavias oli esindatud vaid kaks kõrgkooli meie maalt. Üks neist oli ERKI.

Eesti kultuuri päevadel on meie töid eksponeeritud Bratislavas, Prahas, Berliinis, Leipzigis oli väljas meie nahkekistöö ja raamatuköitmise näitus.

Instituudil on valuutavaba praktikagruppide vahetamise õigus Leipzigi Graafika ja Raamatukunsti Ülikooliga, Halle Tööstusliku Vormikujunduse Ülikooliga, Bratislava Kujutava Kunsti Akadeemiaga, Ungari Tarbekunsti Ülikooliga. Õppejõude vahetame Halle Ülikooliga, varem olid sidemed ka Oulu Ülikooli arhitektuuriosakonnaga.

● **Millised on ERKI mured?**

Muresid on mitmeid. Näiteks pole tudengite elamistingimused kaugeltki korralikud. Samal ajal kui TRÜ-s on ühiselamukohaga varustatud 66% soovijaist, TPI-s 52%, Konservatooriumis 33%, TPedI-s 31%, on ERKI-l võimalik rahuldada vaid 15% soovidest. Seepärast oleme sunnitud üürima linnakortereid, igal aastal umbes 60—70 ringis, mida ka ateljeedena kasutatakse. Enamasti antakse üürile vaid keldri- või pööningutube, nii et meie üliõpilased elavad nagu vanaaja kunstnikud Pariisi katusekambrites.

Kitsas on ka õppehoonetes. Selle õppeaasta sügisel kinnitati uued üleliidulised normatiivid, mis näevad igale üliõpilasele ette 17 m² põrandapinda ülikoolides, üle 20 m² kultuurikoolides ja üle 30 m² kunstiõppeasutustes. Meie instituut seisab sellest normist väga kaugel. Aastaid tagasi valmis oma projekti järgi ehitatud kooli teine ehitusjärk, kolmanda järgu projekteerimine käib.

Igal aastal teevad muret sisseastujate madalad kunstilised oskused ja võimed. Üldainete eksameil on läbipõrujaid tavaliselt ainult 2—3%, kuid joonistamine ei õnnestu 25%-l, vaba kompositsiooniga jääb kõrvale 50%. Olukorra parandamiseks korraldatakse juba aastaid ettevalmistuskursusi. Sellel õppeaastal võtab neist osa üle 220 noore.

Murettekitav on üliõpilasisetegevus. Meie instituudist on pärit küll niisugused tuntud ansamblid nagu «Peoleo», «Kukerpillid». Lisa aga ei paista tulevat. Suuresti piirab taidluse arengut ruumipuudus. Kõige tähtsam on muidugi üliõpilaste eneste initsiatiiv.

ANDREI KORMAŠOV, sünd. 1957 (graafika IV k.) «Portree» (ofort).

Viimastel aastatel oleme oma ajalehes tutvustanud pikemalt Läti ja Vilniuse RÜ-d. Pisut oleme juttu teinud ka Kiievi, Mari, Kaasani ja veel mõnest teisestki kõrgkoolist, õppejõudude sulest on ilmunud artikleid välismaiste õppeasutuste kohta (Inglismaa, Jaapan, tõlkelugu Jugoslaaviast jt.). Kuidas elatakse aga hoopis lähemal, siinsamas Eesti kõrgemates õppeasutustes.

Täna pakume lugeda Eesti NSV Riikliku Kunstiinstituudi lehekülge. Selle koostamisel aitasid II kursuse žurnalistikaüliõpilast Mart Riikoja ERKI õppe- ja teadusprorektor prof. PEETER TARVAS (avaintervjuu ongi temaga), komsomoli- ja ÜTÜ rahvas, kellele siinkohal palju tänu ütleme.

Komsomoliorganisatsioon

kuulub oma suuruse poolest keskmiste hulka Eestis. 1. jaanuari seisuga 1979 on arvel 288 liiget, mis moodustab 86,4% komsomoliealistest üliõpilastest ERKI-s. Instituudis tegutseb kaks teaduskondade ning kuusteist erialade ja kursuste komsomoliorganisatsiooni. Arhitektuuriteaduskonnas on kaks erialade ja viis kursuste algorganisatsiooni ning kujutava ja tarbekunsti teaduskonnas kaheksa erialade algorganisatsiooni. Lisaks neile on ERKI-s personali algorganisatsioon 15 liikmega. Iga kursuse ja eriala algorganisatsiooni juhib kolmeliikmeline büroo. Teaduskondade komsomolibüroodes on kuus liiget. ELKNÜ ERKI komitee on 16-liikmeline. Kolm aastat oli sekretäriks INDREK SAMUSSENKO, kes 1977. aastal lõpetas arhitektuuri. Tänavu aastast juhib komsomolitööd graafikakateedri õppejõud ÜLO EMMUS, kes varem oli agitatsiooni ja propaganda asesekretär. Väga tähtsate küsimuste arutamiseks kutsub sekretär kokku niinimetatud ERKI komsomolialgorganisatsiooni sekretariaadi.

1976/77. õppeaasta oli ERKI komsomoliorganisatsioonis enese taasleidmise ja uue tõusu alguse ning õppimiste aasta, sest kõik aktivistid olid uued. 1977/78. õppeaasta oli suhete normaliseerimise ja laiendamisaasta kõrgemalseisvate organitega ning kasulike kogemuste juurutamise aasta ELKNÜ ERKI organisatsiooni töösse, 1978/79. õppeaasta aga organisatsioonisisene aasta. Komsomolitöö teravik oli suunatud organisatsiooni sisemusse, seejuures jätkati kõiki väljapoole suunatud sidemeid ja kontakte. Komitee sekretär organiseeris igakuised ERKI algorganisatsioonide sekretäride õppusi ja nõupidamisi. Üritustes osalesid agarasti ka komitee töösektorid, kes kordamööda valmistasid ette ühe nõupidamise, mis ka otseselt ühtsektorit ja seega ühte tähtsat töölõiku puudutas.

Toimunud on ÜPP-alane nõupidamine, kus algorganisatsioonide sekretäridele tutvustati ÜPP läbiviimise juhendit. ÜPP arvestusraamat võimaldab ju saada ülevaate nii üliõpilaste ühiskondlikust kui ka erialasest aktiivsusest nii ERKI-s kui ka väljaspool instituuti. Samuti on võimalik planeerida ülesannete jagamist, sest on ülevaade üliõpilase koormatusest nii erialase kui ka ühiskondliku tööga. Oluliseks peab saama ÜPP arvestusraamat töölesuunamisel pärast instituudi lõpetamist.

ÜPP juhendis, mis sai valmis spetsiaalselt ÜLKNÜ Keskkomitee, ELKNÜ Keskkomitee ja teiste kõrgkoolide sellealaseid materjale ja kogemusi arvesse võttes koos marksismi-leninismi kateedri vanemõpetaja O. Põdraga, on arvestatud instituudi eripära võrreldes teiste kõrgkoolidega, teiste kõrgkoolide ÜPP alase töö plusse ja miinuseid.

Iga üliõpilase kohta on sisse seatud isiklik sotsialistliku võistluse arvestuskaart. Arvestust peetakse semestrite kaupa, kaardile kantakse õppeedukus, distsipliin, kiitused ja noomitused, instituudi esindamine. Põhiliseks on osavõtt

ÜTÜ

ÜTÜ tegevus ERKI-s on mõnetigi erinev sellest, mida mõistame meie, ülikoolirahvas, selle all. Meil tähendab ÜTÜ eelkõige teaduslikku uurimistööd, mõnes küsimuses sügavamale tungimist loengus õpetatavast.

Kunstiinstituudis on ÜTÜ liinis tegevad umbes pooled päevases osakonnas õppijatest. Töötab 11 erialaringi ja 7 üldringi. Aastas valmib umbes 100 teoreetilist tööd. Siia alla käivad põhiliselt ühiskonnateadustealased uurimused. Pearõhk on pandud loomingulisele ja kunstipropagandaalasele tööle. Igal aastal läheb vabariigi väiksematesse asulatesse ja koolidesse teele vähemalt kolm rändnäitust. Instituudisiseselt korraldatakse aastas vähemalt 15 näitust ja loomingulist konkurssi.

ERKI ÜTÜ esimees SIGNE LEPASSAAR:

«Paraku on meil praegu mingi vaimne loidus. Näitustele kiputakse esitama kiretuid, tavalisi töid. Puudub terav eneseväljendus. Soovitakse vaid, et žürii laseks töö konkursil läbi. Ent kui näitus on üles seatud, virisetakse, et miks minu pilt on selles ja mitte teises seinas, kust ta mõjusamalt välja paistaks. Ka konkursil uue ÜTÜ liikmekaardi saamiseks tuli üsna vähe töid. Ometi on see ju hea võimalus eriti just graafikutele.

Seepärast mõtlesime, et tuleb teha midagi uut, ergutavat, mis kisuks rahva eemale rutiinist. Otsustasime teha näituse, mille tinglikuks nimeks sai «Võistlus stagnatsiooni vastu». Näitus oli konkursivaba. Kaks nädalat enne avamist panime üles kuulutuse, et kõik soovijad võivad oma tööd, ükskõik mis stiilis ja mis vormis ise instituudi saali välja panna. Selle vormiotsingu näituse tulemus oli väga huvitav. Eksponeeriti tõesti igasuguseid töid, lausa absurdsusi. Tähtis polnud mitte töö väline viimistletus, vaid uudsus. Nii selguski, et kunstitööna võib esitada ka vanu saapaid, kanamune, pildiraame, rohelist tooli, isegi prügihunnikut. Aeg tööde valmistamiseks oli täiesti piisav. Näitus kutsus esile väga elava instituudisisese polemika. Arvamused olid kõige äärmuslikumad, kuid kindlasti täitis see ettevõtmine oma ülesande, võimaldas leida uusi ideid, andis sädet edaspidiseks. Tulevikus on meil sellelaadseid otsinguid kavas korrata. Ja kui mõni töö ka ebaõnnestub ning näitusele ikkagi läheb, siis näeb autor oma viga paremini. Praegu mõtleme näitusele, mille teemaks on roosa, must ja valge.

ÜTÜ tegevuse alla käib aga ka osavõtt mitmesugustest üleliidulistest ja rahvusvahelistest konkurssidest. Möödunud aastal oli Mehhikos rahvusvaheline üliõpilastööde konkurss, mille teemaks väikeasulate keskuse lahendamine. Meilt saadetud kolhoosikeskuse plaan sai hea hinnangu.

Igal aastal lõpetab meie maal kõrgkooli umbes 500 arhitekti. Eestist tuleb neid 20—25. Ent möödunud aastal, kui Tallinnas meie oma majas oli üleliiduline arhitektide diplomitööde ülevaatus, tuli sealt meile üks esimese ja kaks teise järgu diplomit. Vabariiklikule ühiskonnateaduslike tööde konkursile esitasime möödunud aastal kaheksa tööd, millest üks pälvis esimese

Tekstiilikateedris

on saanud toredaks tavaks kadripäevadel karnevale korraldada. Nendel õhtutel lüüakse ka esmakursuslasi «rebaseks». Kadripäev valiti seepärast, et enamiku nii üliõpilastest kui õppejõududest moodustavad naisterahvad. Iga karneval on tavaliselt mingi kindla alateemaga, Näiteks möödunud aastal oli Vana-Kreeka, tänavu aga korraldati mustlasõhtu. Kindlaks on kujunenud ka kursuste ülesanded peo korraldamisel. Teine kursus valmistab toidud, kolmas hoolitseb isetegevuse eest, neljas lööb «rebaseks» ja viies koos õppejõududega on külalisteks.

Ütlen ette, et mustlaspidu läks täiesti korda. Juba kostüümid olid väga õnnestunud. Mustlasteema annab ju tohutult palju võimalusi lasta fantaasial vabalt lennata.

Pidu oli lavastatud suure mustlaslaagrina, kus käis uute liikmete vastuvõtmine. Seepärast oli tarvis proovida kandidaatide oskusi. Mustlane peab oskama kätt vaadata, tantsida, laulda, varastada ja veel palju muud. Vanemad mustlased näitasid kõike ette ja noored pidid järele tegema. See ettenäitamine muutus kähku üheks suureks isetegemiseks. Tekkis ühe suure mustlaslaagri tunne. Kõik tõid kaasa plaate paljude maade mustlasmuusikaga, mille järgi tantsiti, kes tahtis, laulis kaasa. Mustlasmeeste vahel tekkis vahepeal lausa tõeline piitsasõda. Ja kui mõni saigi sinise pleki, siis ega sellest küll ei hoolitud. Ühes toanurgas oli maas kuhi mustlastoitu — küpsised, õunad, porgandid, pähklid, kapsad ja veinipott — just nagu ühes tõelises mustlaslaagris korraldajate arvates olema peab (tegelikult polnud küll vist keegi kohalolijaist ehtsas mustlaslaagris olnud, aga ega sellest hoolitud!). Õhtu naelaks oli mustlasmehele noore naise valimine.

Võib vist küll öelda, et sellised peod on Kunstiinstituudis üsnagi tavalised. Annab ju säärane spontaanne ja vaba pidu inimestele hea võimaluse ennast täielikult avada. Niisugune õhtu on mõnetigi sarnane tõelisele loomisele, olgu see siis maalimine, savi vormimine või maja projekteerimine. Tekstiilikateedri maskeraadide korraldamine on aga kasulik sellegi poolest, et nii saavad tulevased riidekunstnikud häid ideid, ning püüdes ennast võimalikult teemale vastavalt riietada, teadmisi ka antud maa või rahva tekstiilist.

Jaan Paavle

(keraamika V k.)

*

mul on valgusega oma salaliit
kui ta tahab ära viib mu siit

väljakuid ja nuge haljastab
kindla käega täkku valjastab

mul on valgusega oma side
oma bisness mäng ja pide

mul on valgusega oma teod teha:
valgustada inimhinge keha

mul on valgusega oma salaliit
kui ta tahab ära viib mu siit

Jalg

ANDRES TALI, sünd. 1956 (graafika V k.). «Jalg» (siiditrükk).

TUUT

ÜTÜ tegevusest, esinemine näitustel ja konkurssidel, erialane ja kunstipropagandaalane töö väljaspool kooli.

Et ERKI-l on väga tihedad välissidemed, siis töötab ka EÜE koos välissuhete sektoriga. Malevarühmi vahetatakse Saksa DV-ga ja Tšehhoslovakkiaga, varem tehti seda ka Ungariga.

Senisest elavamalt on komsomoliorganisatsiooni esindajad osalema hakanud stipendiumikomisjonide töös, teaduskondade ja kateedrite nõukogudes ja mujal.

Komsomolikomitee peab oma töö üheks eesmärgiks üliõpilaskonna üha laiemat kaasahaaramist kõikide instituudi ees seisvate küsimuste lahendamisse.

Tähtsaks töölõiguks on ka uute ÜLKNÜ liikmete vastuvõtt. Kui vaadata ÜLKNÜ-sse kuuluvuse protsenti viisaastakute järgi, siis on pilt selline: 1960—1965 kuulus komosmoli 70—74% üliõpilastest, 1965—1970 75—78%, 1970—1975 77—80% ja 1975—1978 oli protsent 84—88. Teatud osa selles tõusulaines on komsomoliorganisatsiooni autoriteedi kasvul ka väljaspool instituudi maja, kuid põhiliselt astutakse ÜLKNÜ-sse ikka juba ERKI-s õppides.

diplomi ja kaks teise auhinna.

Teadusliku töö alla käivad ka meie suvepraktikad: rahvuslike kinda- ja vöömustrite ja muude etnograafiliste materjalide kogumine, mis antakse üle Etnograafiamuuseumile. Õppeekspeditsioonide materjalid antakse samuti muuseumile. 1978. aastal käidi Koola poolsaarel, uuriti kaljujoonistusi ja laplaste elu. 1979. aastal oldi Lääne-Siberis handide juures. Seda ekspeditsiooni juhendas Kaljo Põllu. Mõõtmispraktikal tehakse tööd vabariiklikule restaureerimisvalitsusele. Mõõdetakse peamiselt vanade majade välisuksi. Arhitektid käivad meie maa huvitavamates linnades Moskvas, Vilniuses jm. Instituut võimaldab meie tudengitel külastada ka huvitavaid välisnäitusi meie maal. Hiljuti käisid disainerid Moskvas Itaalia disaini väljapanekut vaatamas.

Igal aastal korraldame koos õppejõududega teadusliku konverentsi, võtmaks kokku aasta jooksul tehtut.

Kunstiajalugu

kulda, musta ja kollast
kentsakaid mereloomi:
haarmelisi ja sitkeid
sinist-pruuni tooni

veevärk ja siseõued —
valguse, tuulekojad
ülesse nendes kasvasid
toonased Kreeta pojad

Tumedaid kamares-vaase
kentsakaid mereloomi
Hinge- ja elufaase
siniseid-pruune sooni

Labor

Tambin müüsris vaskoksüüdi
sekka segan inglistina
Mis sest aga välja tuleb
Seda ei tea ka mina

Roheline igatahes
Punakas või pruun
Igal juhul mahe
kui veluur

Vee ja tulekindel
pärast proovi
nii ka sina inimene
Kui on soovi

Skulptuuritund

Sinist savi võtad ja voolid
ihu silmad ja käed
Kord kui lõpetad elukooli
jääd seisma ja näed:

kõrged vaasid ja liuad
puupinkidel reas
Valget liha ja õlut
Naistel tanud peas

Vaikselt ukse siis suled
Nagu peab
Kes mu järele tuleb
puutub jahtunud pead

Koostanud MART RIIKOJA.

HELGA KURM 60

Dots. Helga Kurm, kes täna tähistab 60. sünnipäeva, kuulub oma laiahaardelise ühiskondliku tegevuse tõttu ülikoolis ja väljaspool seda, samuti suure hulga õpilaste tõttu meie kõrgkooli populaarsemate õppejõudude hulka.

H. Kurm pärineb Tartus hästi tuntud ja hinnatud pedagoogide Helene ja Karl Antoni perekonnast. Pedagoogiteed alustas ta ajalooõpetajana novembris 1944 tookordses Tartu Õpetajate Seminaris. Seminari reorganiseerimine õpetajate instituudiks viis ka H. Kurmi selle kõrgkooli ajalookateedrisse. 1951. aastal astus ta TRÜ pedagoogikakateedri aspirantuuri, kus 1954. aastal prof. A. Pinti juhendamisel valmis kandidaadiväitekiri teemal «Nõukogude Eesti üldharidusliku kooli areng».

Kaitsnud väitekirja, jäi H. Kurm pedagoogikakateedrisse tööle algul vanemõpetajana, hiljem dotsendina. Vaatamata sellele, millises õppeasutuses H. Kurm töötab või millist ainet ta õpetab, mäletavad tema õpilased teda ikka meisterliku ja sooja südamega õppejõuna, inimesena selle sõna parimas mõttes. Et ta on võitnud oma kolleegide poolehoiu ja usalduse, tõendab asjaolu, et teda on korduvalt valitud ülikooli parteikomitee, ametiühingukomitee ja kõrgkooli muude juhtivate organite liikmeks. Rahvas on teda valinud rahvakohtu kaasistujaks, Tartu linna RSN liikmeks ja ENSV Ülemnõukogu saadikuks (1971), kus ta oli noorsookomisjoni sekretär. Praegu on tal au esindada ENSV ametiühinguid NSVL Ametiühingute Kesknõukogus.

H. Kurmi teaduslik looming on keskendunud peamiselt Eesti kooli ajaloo, võrdleva pedagoogika ja viimasel ajal eriti perekonnaõpetuse probleemide ümber. Temalt on ilmunud suur hulk teaduslikke ja populaarteaduslikke artikleid, õppevahendeid ja mitu brošüüri lastevanematele, mõned nendest ka vene ja tšehhi keeles. Silmapaistva ja oodatud lektorina tunneb teda peaaegu kogu Eesti õpetajaskond, paljud lastevanemad ja telerivaatajad. Õpetajate atesteerimise vabariikliku komisjoni liikmena on tal korduvalt olnud võimalus õpetajate huvide eest välja astuda.

H. Kurmil seisavad ees veel mitmed aastakümned loometööd. Tema kolleegid soovivad, et need aastakümned tooksid temale isiklikult rahuldust ja pidevalt rikastaksid meie pedagoogikateadust, et veel kauaks säiliks tema nooruslik reipus ja siiras sõbralik meel.

ALEKSANDER ELANGO

Väärikas tööjuubel

Asja tähistasime ülikooli 35. sõjajärgse tööaasta lõppu ja meenutasime lugupidamisega kaaslasi, kes kõigi nende aastate jooksul on töötanud *alma mater*'i heaks. Füsioloogiakateedris jätkab töötamist neli nendest, kes tulid kateedrisse esimesel sõjajärgsel õppeaastal: prof. E. Käer-Kingisepp, dots. M. Epler, laborant L. Musto ja vanempreparaator S. Muttik.

Ühes äsjases lehenumbris rääkisime oma heast abilisest Salme Muttikust, täna teeme juttu LIIDIA MUSTOST. Asudes tööks korrastama sõjavapustustes kannatanud füsioloogiakateedrit, otsis kateedrijuhatajaks nimetatud prof. E. Käer-Kingisepp endale abilisi. Üheks selliseks sai pikkadeks aastateks Liidia Musto, kes 2. jaanuaril 1945 kinnitati (tollal füsioloogia ja bioloogilise keemia) kateedri laborandi kohale, kus ta on püsinud tänaseni. Laborandiamet pole kergete killast, kui määrav koht töös on loomkatsetel. Liidia Musto aga oli filoloogi ettevalmistusega, õppis pärast Tartu Tütarlaste Gümnaasiumi lõpetamist 1923. aastal ülikooli filosoofiateaduskonnas võõrkeeli. Et ta filoloogihingele vaatamata oli tubli abiline ka loomkatsete juures, seda tunnistavad korduvad kiitused ülikooli juhtkonnalt: 1948 TRÜ autahvlil, 1949, 1962 ja 1968 rektori kiitus, neist viimasel korral abi eest gastroenteroloogiaalase konverentsi organiseerimisel ja läbiviimisel; 1971. aastal märgiti tema head tööd rahalise preemiaga. Kateedris on Liidia Musto teinud kõike. Tema käe all on aastaid olnud kateedri raamatukogu, kirjavahetus ja õppetööst osavõtu kontroll. Ta on aastaid olnud ka praktikumitööde ettevalmistaja, abistaja loengukatsetel ja teaduslikus töös. Viimases osas räägivad Liidia Mustost erilise tänutundega TEMHTUI vanemteadur meditsiinikandidaat M. Teoste, kelle aspirantuuriaastail oli Liidia Musto igapäevaseks abiliseks loomkatsete juures, ning kateedri professor S. Teesalu, kes võis tema hooleks rahuliku südamega usaldada kroonilise eksperimendi koerte hooldamise, jälgimise ning uurimiseks vajaliku nõre kogumise nii oma kandidaadi- kui ka doktoritöö puhul.

Liidia Musto on kaasa löönud ka ühiskonnatöös. Mitu aastat oli ta Uue Anatoomikumi ametiühingu rühmaorganisaator ja ajakirjanduse levitaja.

Oma aastatepikkuse töökogemusega on Liidia Musto kõigile väärtuslikuks nõuandjaks nii töö- kui ka elualastes küsimustes. Tema kohusetundlikkus aga manitseb meid, nooremaid järgimisele.

Füsioloogiakateeder õnnitleb ühte oma staažikamat liiget tööjuubeli puhul ja soovib talle kõike head järgnevaks.

ÕIE UTTER 50

Meie klassikaline muinasteaduste muuseum ja selle perenaine, juhataja ametit pidav Õie Utter tunduvad lahutamatud. Nõnda on ikka, kui üks inimene pikka aega ühes paigas ametis, veel enam, kui ta oma tööhoole ja -armastusega kõigile meelde jäänud. Muuseumi tuli Õie Utter tööle 22. aprillil 1959. aastal. Tollal täitis ta kunstiajaloo kabineti juhataja ja muuseumi hooldaja kohustusi. Hiljem need liideti. Ülikoolis on Õie Utter aga juba 1950. aastast saadik. Siis astus ta ajaloo-keeleteaduskonna ajaloo-osakonna üliõpilaseks. Õpingud lõppesid 1955. aastal kiitusega. Mõnda aega tuli töötada NSV Liidu ajaloo kateedris vanemlaborandina. Samal ajal täiendas tulevane kunstiajaloolane end kunstiajaloo tundmaõppimisega, tegi innukalt ühiskondlikku tööd. Järgmiseks sammuks oli juba eespool mainitud kunstiajaloo kabineti ja muuseumi töötaja amet. Seda siiamaani. Professor K. Morgensterni 1803. aastal asutatud muuseumi varad on teaduslikult süstematiseeritud, on taasavatud kartser, 1978. aastal tähistati muuseumi 175. aastapäeva. Seda kõike tänu meie suure vastutustundega ja nõudlikule juhatajale. Lisame veel, et me ei ole teda näinud halvatujulisena, ebasõbralikuna. Õie Utteri sõbralik suhtumine toob tema juurde palju nõu- ja abivajajaid. On ta ju hinnatud kunstiekspert kogu vabariigis. Igal ajal võtab ta lahkesti vastu kunstihuvilisi, ta ei tee vahet töö ja vaba aja vahel.

8. jaanuaril, tema sünnipäeval õnnitles juubilari kogu ülikooli pere nimel rektor, kes hindab kõrgelt Õie Utteri tööd ülikoolis ja väljaspool seda ning toonitas tema peent kunstimaitset.

Palju õnne ja edu soovivad ka

KOLLEEGID.

HEINO LAIDRE 50

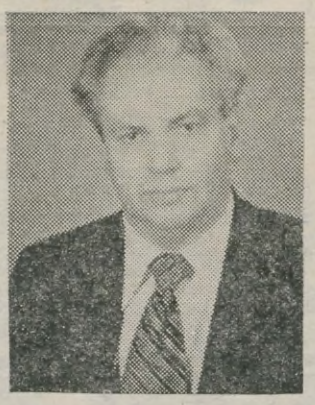

Heino Laidre sündis 18. jaanuaril 1930 Haapsalus. Aastal 1948 lõpetas Haapsalu Õpetajate Seminari ja 1952 TRÜ kehakultuuriteaduskonna. Seejärel töötas Tartus mitmesugustel ametikohtadel nii organisatsioonilisel kui ka pedagoogilisel tööl. Alates 1968. aastast töötab ta kehakultuuriteaduskonnas õpetajana ja 1971. aastast vanemõpetajana. 1975. aastal sai ta pedagoogikakandidaadiks, on 23 teadusliku töö autor.

Parimad sportlikud tulemused on pärit õpilas- ja üliõpilaspõlvest. Aastatel 1946—1948 oli ta vabariigi noortemeister kuulitõukes, kettaheites, odaviskes, uisutamises. Ülikoolipäevil olid lemmikalad ujumine ja veepall, kus saavutas korduvalt auhinnalisi kohti vabariigi meistrivõistlustel.

Edukas on olnud H. Laidre pedagoogitöö. Tema juhendamisel saavutasid häid sportlikke tulemusi R. Üts, T. Tuuling, E. Hütt, I. Kompus, A. Arro jt.

Aktiivne on olnud ta ka ühiskondlikus töös. Praegu on ta meie ujumisföderatsiooni presiidiumi liige, teaduskonna parteibüroo liige ja TRÜ vetelpääste algorganisatsiooni esimees. Ta on täitnud oma ülesandeid alati hästi, näidanud üles suurt aktiivsust ja vastutustunnet.

Õnnitleme ja soovime juubilarile edu edaspidiseks!

Kolleegide nimel

JAAN LOKO

EKP TRÜ komitees

● Läinud aasta viimasel istungil 24. detsembril oli pikemalt arutuse all õppetöö parteiline juhtimine filoloogiateaduskonnas. Ülevaate sellest tegi teaduskonna parteisekretär dots. S. Smirnov. Õppeedukuse protsent on veidi tõusnud, rahul olla sellega veel ei saa. Õppeedukust ja -distsipliini on pidevalt arutatud teaduskonna parteikoosolekuil ja -bürool, ka koos kursusejuhendajatega ning komsomolisekretäridega. Siiski on komsomoliorganisatsiooni hool oma liikmete edasijõudmise eest veel vähene. Pretensioone oli ka ühiskonnateaduste kateedritele, kes ei planeerivat loenguid ja seminare esimesteks hommikutundideks ega laupäevadeks. Dekanaadi ja parteibüroo järjepidevat tööd märkis ära parteikomitee liige prof. H. Müür. Järgnevas mõttevahetuses oli kõne all peamiselt vene filoloogia osakond teistest kehvema õppeedukuse ja korra pärast. Sõna võtsid rektor prof. A. Koop, dekaan prof. A. Künnap, prodekaan dots. N. Toots jt. Rektor rõhutas, et vene filoloogia õppejõududest peaks kujunema niisugune ühtne kollektiiv, kes peale eriala õpetamise senisest enam ka üliõpilaste kasvatusprotsessi lülituks. Praegu tegevat dekanaat ära mõndagi sellest tööst, mis kateedrijuhataja jagu. Dots. A. Metsa arvates jääb osakonnas saavutatu sageli paraku just negatiivse varju. Võeti vastu otsus.

● Samal istungil võeti NLKP liikmekandidaadiks Kääriku spordibaasi juhataja John Põldsam ja vene filoloogia osakonna üliõpilane Antonina Roosimägi.

● 7. jaanuari istungil kõneles üliõpilaskommunistide suunavast osast komsomoliorganisatsioonis parteikomitee liige vanemõpetaja J. Huik. 4. detsembri seisuga oli üliõpilastest NLKP liikmeid ja liikmekandidaate 81. Pooled neist täitsid komsomoliülesandeid, iga üliõpilane keskmiselt üht ühiskondlikku kohustust. Rohkem ühiskondlikku tööd tehakse õigusteaduskonnas (2 ülesannet igaühel). Kaalukamatest ülesannetest nimetati komsomolisekretäri, büroo liikme, komsomoli linnakomitee büroo liikme jt. kohustusi. Õigusteaduskonna diplomand Jüri Raidla kuulub näiteks vabariiklikku rektorite nõukokku. Eelkõnelejat täiendas komsomolikomitee sekretär M. Kallion. Vähem hõivatud on mõned need üliõpilastest kommunistid, kes astusid NLKP liikmeks või kandidaadiks enne ülikooli õppima asumist või on lõpukursustele jõudnud. Üliõpilaskommunistide juhtivat osa ei ole kahjuks veel märgata olnud ühiselamunõukogudes.

● Ühiskonnateaduste kateedrite õppejõudude õppetöövälisest kasvatustööst andis ülevaate parteibüroo asesekretär dots. F. Kinkar. See tegevus on ulatuslik. Lektoritöö, konkursside korraldamine, aineringid jpm. Nüüd on sisse seatud ka üliõpilaste poliitinformaatorite juhendamine. Täpsemaks tuleks muuta siiski kontroll tehtu üle.

● Komitee liige prof. J. Kalits tutvustas lähemalt V. I. Lenini 110. sünniaastapäeva tähistamise ürituste projekti.

● NLKP liikmekandidaatideks võeti kriminaalõiguse ja -protsessi kateedri assistent Eerik Kergandberg ja õigusteaduskonna üliõpilane Ivo Mahhov.

Komsomolikroonika

Vana-aasta viimasel, 25. detsembri ELKNÜ TRÜ komitee koosolekul anti soovitus NLKP liikmekandidaadiks astumiseks kriminaalõiguse ja -protsessi kateedri assistendile Eerik Kergandbergile ja õigusteaduskonna IV kursuse üliõpilasele Ivo Mahhovile.

Kuulati ära olmesektori juhataja Riivo Kotkase informatsioon selle kohta, kuidas on täidetud ELKNÜ TRÜ komitee 12. detsembril 1978 vastuvõetud otsust «Kasvatustöö ja üliõpilaste omavalitsuse parandamiseks ühiselamutes». Välja on töötatud uued ühiselamute kasutamise eeskirjad, mis on aga veel trükis ilmumata. Ülikooli sisseastujate majutamine teaduskonniti ei läinud sel aastal kahjuks veel läbi. On saavutatud kontakt ametiühingukomitee vastava sektoriga. Viidi läbi ühiselamutevaheline sotsialistlik võistlus, premeeriti paremaid ühiselamuid ja ühiselamu nõukogu esimehi. Elavnenud on ürituste korraldamine ühiselamutes.

Leninlikust arvestusest ja ÜPP atesteerimisest majandusteaduskonnas andis aru teaduskonna ideoloogiasektori juhataja Veljo Ipits.

Kiitust avaldas komsomolikomitee ideoloogiasektori juhataja Ülar Tikk ÜPP ja leninliku arvestuse atesteerimise eduka läbiviimise eest Antonina Roosimäele (filoloogiat.) ja Kalle Kaljustele (ajaloot.).

1980. aasta esimesel koosolekul 3. jaanuaril kinnitati ELKNÜ TRÜ organisatsiooni aastaaruanne. ELKNÜ TRÜ organisatsioonis on praegu arvel 5345 liiget, neist naissoost 3707 ehk 67%. Üliõpilasi kommunistlikke noori on 4989, s. t. ÜLKNÜ-sse kuulub 90,5% üliõpilastest.

V. I. Lenini 110. sünniaasta tähistamise üritusi ülikoolis

tutvustas viimasel parteikomitee istungil prof. Johannes Kalits. Teaduskondades peetakse parteiorganisatsioonide lahtisi koosolekuid teemal «Elada, töötada ja võidelda leninlikult, kommunistlikult», kommunistliku kasvatuse konverentse, kohtutakse vanade revolutsionääride, Suure Isamaasõja veteranidega jt. V. I. Lenini mälestusaastale on pühendatud kevadised rahvaste sõpruse päevad, laupäevak, sotsialistlik võistlus jt. üritused. Raamatukogus avatakse ulatuslik näitus «Leniniaana», peetakse teoreetiline konverents «Üliõpilasuurijad Leninlikust Komsomolist», rubriik «Leninist ja Leniniga» hakkab ilmuma ajalooteaduskonna üliõpilase V. Blumi toimetamisel ülikooli ajalehes. Vastava loengutemaatika on välja töötanud ühingu «Teadus» ülikooli juhatus, V. I. Lenini teoreetilist pärandit käsitletakse konkursi- ja referatiivsetes töödes, komsomolikomitee korraldab koos ühiskonnateaduste kateedritega V. I. Lenini elu ja loomingu kohta viktoriini, ülikoolis seatakse üles tähtpäevale pühendatud näitagitatsioon. Üleülikooliline aktus on kavas pidada 22. aprillil.

Järelmõtteid ÜPP atesteerimisest

Detsembris toimunud ÜPP nõukogul ühiskondlik-poliitilise praktika atesteerimise kokkuvõtete tegemisel selgus, et atesteerimisele kuulus 3270 üliõpilast. «Väga häid» sai 43,96% ja «häid» 40,75%. Ainult 14,20% atesteeritute ühiskondlik-poliitiline aktiivsus tunnistati rahuldavaks ja veidi enam kui 1% üliõpilaste aktiivsus loeti mitterahuldavaks.

ÜPP nõukogul on viimasel ajal korduvalt rõhutatud vajadust anda üliõpilaste ühiskondlikule aktiivsusele asjalik ja nõudlik hinnang. Seepärast võis arvata, et hindelised näitajad kujunevad senistest madalamateks. Seda aga ei toimunud. Üldse püsivad üleülikoolilised ÜPP keskmised hinded pidevalt enam-vähem ühel tasemel. Küll aga võib täheldada üsna olulisi hinnete kõikumisi mõnedes teaduskondades, osakondades. Ilmselt on nende kõikumiste üks põhjusi ka hindamiskriteeriumide erinev tõlgendamine.

Kui eelmisel aastal arvati, et ühiskonnateaduslikel referaatidel oli ülemäära suur osatähtsus koondhinde väljapanekul, siis viimasel atesteerimise kokkuvõtete tegemisel teaduskondadest selliseid arvamusi ei laekunud, sest vastavalt ÜPP nõukogu soovitusele hinnati esmajärjekorras iga üliõpilase tegelikku osavõttu ühiskondlikust tööst. Ilmselt on hindamiskriteeriumide täpsustamine vajalik ka edaspidi. On ju iga üliõpilase ühiskondlik-poliitilisele tegevusele asjaliku ja printsipiaalse hinnangu andmine üks peamisi faktoreid, mis võimaldab tõsta ÜPP efektiivsust ja vältida formalismiilminguid. Nagu teaduskondade aruannetes märgiti, ilmutasid mõned komisjonid veel liberaalsust, üliõpilaste ühiskondlik-poliitilise tegevuse põhjendamatult kõrget hindamist.

Ka viimasel atesteerimisel oli peamiseks vormiks iga üliõpilase ühiskondlik-poliitilise aktiivsuse analüüsimine komisjoni ees rühma üliõpilaste, harva kogu kursuse (ruumipuudus!) juuresolekul. Mitmel pool (ajalooteaduskonnas, füüsikaosakonnas, raviosakonnas jm.) eelnes sellele arutelu kursusekoosolekul, mis tunduvalt hõlbustas komisjonide tööd. Nagu varemgi, tegid suure töö ära kursusejuhendajad ja enamik komsomoliorganisatsioone. Õigusteaduskonna IV kursusel aga kujunes välja nii, et kursusejuhendaja stažeerimisel viibimise tõttu viidi atesteerimine läbi n.-ö. omavahel. Tulemused näitasid, et «väga häid» oli 39%, mis teaduskonna keskmisest (54,9%) tunduvalt madalam. Kuigi «heaga» hinnatute protsent oli kõrgem kui teaduskonnas tervikuna, ei saa juristide IV kursust liberaalsuses süüdistada.

Kuigi hindamiskriteeriumide tõlgendamisel oli erinevusi ja seetõttu ei ole võimalik koostada teaduskondade põhjendatud pingerida üliõpilaste ühiskondlik-poliitilises aktiivsuses, on siiski ilmne, et suhteliselt suurema aktiivsusega paistis möödunud õppeaastal silma õigusteaduskond, kus ka alalisi ühiskondlikke ülesandeid omavate üliõpilaste arv (87%) oli tunduvalt suurem üleülikoolilisest keskmisest (71,6%). Teaduskondadest laekunud andmeil on üliõpilaste ühiskondlik koormus võrdlemisi kõrge ka mõnedes filoloogiateaduskonna osakondades (eriti žurnalistidel), ajalooteaduskonnas ja bioloogia-geograafiateaduskonnas. Üldse võib täheldada üliõpilaste ühiskondliku aktiivsuse tõusu. Oma osa selles etendab see, et lisandusid sellised aktiivsuse avaldamise vormid nagu olümpiagiidideks ettevalmistamine, tegutsemine poliitinformaatorina jne.

Häiris, et enamikus teaduskondades leidus 1—2 kursust, kus ÜPP atesteerimisse ei suhtutud tõsiselt. Esines atesteerimise edasilükkamist, venimist. Põhjuseks üliõpilaste, mõnede aktivistide distsiplineerimatus, arvestusraamatute mitteõigeaegne täitmine.

Edaspidi on suuremad muudatused tulemas ÜPP teoreetilises kursuses. ÜPP nõukogu kiitis oma viimasel istungil heaks õppevahendi, «Kollektiivis läbiviidava organiseerimis- ja kasvatustöö alused» käsikirja. Et tulevastel kõrgharidusega spetsialistidel tuleb täita oma töökohtadel mitmesuguseid juhtimisfunktsioone, on sellekohaste teadmiste omandamine hädavajalik.

Teine põhiline täiendus tuleb lektor-propagandisti oskuste ja kogemuste omandamisel. Senised vormid — lektor-propagandisti tegevuse algteadmiste omandamine ühiskonnateaduslike referaatide koostamise ja läbiarutamise kaudu, samuti esinemine praktikaperioodil, ÜTÜ üritustel jne., etendavad ka edaspidi olulist osa. Juurde tuleb loengumeisterlikkuse teadmiste ja oskuste süvendatud omandamine noorte lektorite koolide teaduskondlikes (osakondlikes) gruppides, seminariõppuste vormis.

LEMBIT KIIK,
ÜPP nõukogu aseesimees

Uurimisest üksi vähe

Aastail 1951—1955 uurisin Tartu õhu saastamist originaalse aparatuuriga: mõõtsin õhuioonide (elektriliselt laetud õhuosakeste) kontsentratsioonide muutusi koos meteoroloogiliste elementide (udu jm.) muutustega. Töö tulemused avaldati NSV Liidu Teaduste Akadeemia eriväljaandena ja mitmes välismaises teadusajakirjas. Kui palju oli sellest suurest tööst kasu aga Tartu linna elanikel?

Analoogseid uurimusi sama aparatuuriga tegi 1960—1963 Tartus ka dots. P. Prüller. Koos prof. J. Riiviga analüüsis ta ka suremust Tartu linnas samal perioodil olenevalt õhumasside (tsüklonite ja antitsüklonite) liikumisest.

Nende tööde tulemusi võrreldes ilmnes, et kümneaastase ajavahemiku (1951—1961. a.) möödudes oli Tartu linna õhk muutunud pisut puhtamaks, sest paljude majade küttekoldeid asendasid nüüd juba üksikud tsentraalsed katlamajad. Kuid ka tsentraalsed katlamajad saastavad veel õhku. Julgesti võime väita, et liiga vähe on tehtud selleks, et katlamajade põhjustatud õhusaastamist viia miinimumini.

Palju kurvem on aga olukord veekogude ja põhjavee saastamisel. Veekogude saastamist uurivad Eestis mitu instituuti. Nad on kogunud palju statistilist materjali küll Balti mere, küll järvede ja jõgede muda, pinnasevee jm. saastumise kohta.

Ent kui palju on nendest suurtest uurimistöödest kasu veekogude saastamise ärahoidmisel?

Teatavasti on keelatud Balti mere veebasseini reostamine. Kõigepealt tuleb vältida, et Balti mere veebasseini ei satuks nafta- ega õlijäätmeid, sest nende mõjul saastuvad veekogud aastakümneteks. Seda on võimalik koguni täielikult likvideerida.

Kui oleme hästi puhastanud Tallinna ja Pärnu roiskveed ning Emajõe vesikonna, mõjub see kahtlemata enam Tallinna kilu, Pärnu räime ja Peipsi rääbise arengule ja kvaliteedile kui ükskõik milline vetepuhtuse uurimistöö.

Võtsin osa ENSV TA looduskaitse komisjoni XVI laiendatud pleenumist 11. märtsini 1977 TRÜ aulas. Osavõtjaid oli rohkesti — 250. Oli palju ja põhjalikke ettekandeid, kuid kõigis neis esitati ulatuslikke uurimistöid nii veevarude ratsionaalse kasutamise, Võrtsjärve veerežiimi reguleerimise, Eesti siseveekogude bioressursside olukorra jm. kohta. Oleksin tahtnud aga kuulda midagi Balti mere veebasseini saastamise lõpetamisest.

29.—30. novembrini 1979 toimus vabariiklik nõupidamine teemal «Keskkonna seisundi määramise süsteemi täiustamine Eesti NSV-s». Siingi kordus sama suund, kus terve rida asutusi (instituute jne.) uurib keskkonna saastumist, kuid ei leidu neid, kes tõsiselt tegeleksid keskkonna saastatuse kaotamisega.

On aeg muuta senist suunda ja anda roheline tee neile asutustele, kes tegelevad keskkonna saastamise likvideerimisega.

Arvan, et NSV Liidu Kommunistliku Partei ja valitsuse poolt eraldatud suuri summasid keskkonnakaitsealasteks töödeks ei tohi kasutada ühekülgselt ja peamiselt keskkonna saastumise uurimiseks, vaid esijoones just keskkonna saastamise likvideerimiseks.

JAAN REINET

TÕLKEVÕISTLUS 1980

kuulutati välja 15. juunil 1979. aastal.

Tõlgime eesti keelde maailma mis tahes keelest ilukirjandust. Proosatekstide (novellid, esseed või terviklikud katkendid romaanist) pikkus võib olla 5—10 masinakirjalehekülge (2 intervalliga), luuletusi tuleb võistlusele esitada vähemalt kaks ning ühelt ja samalt autorilt. Esitada tuleb nii originaal kui tõlge kolmes eksemplaris. Premeerimiseks on ette nähtud 200 rubla, mille žürii võib tööde tasemest ja hulgast lähtudes välja jagada täies suuruses või osaliselt. Eripreemia on parimale vahendusele NSV Liidu rahvaste kirjandusest.

Osa võivad võtta kõik, kes võistluse väljakuulutamise hetkel olid või alates uuest õppeaastast on TRÜ statsionaarsed või mittestatsionaarsed üliõpilased. Tööd tuleb varustada märgusõnaga ja pealkirjaga «Tõlkevõistlus 1980», lisada suletud ümbrikus tõlkija nimi, teaduskond, kursus ja elukoht ning toimetada hiljemalt 10. veebruariks 1980 ajalehe «TRÜ» toimetusse.

Žürii

Uut teatmekirjandust Toomel

Caput, J. Caput, J.-P. Dictionnaire des verbes français. Paris, 1978, 590 lk., S pr — 27.

Dictionnaire de linguistique. Paris, 1974. 516 lk. S pr — 26.

Rat, M. Parles français. Paris, 1977. 352 lk. S pr. — 25.

Schertel, A. Abkürzungen in der Medizin. 2. Auflage. München, 1977. 204 lk. 22 S — 69.

The Systematic Dictionary of English Verbs. Book 1. Baku, 1978. 178 lk. S ing — 58.

Suomalais-ruotsalainen suursanakirja. Porvoo, 1976. 1140. lk. S so-roo 3.

Soome-rootsi sõnaraamatu kolmas, täiendatud ja parandatud väljaanne pakub 110 000 sõna ja väljendit.

Fokus — Taide 1—2. Helsinki, 1973—1974. 13 T — 52.

Osa 1. Taidehistoria — maailman taide muinaisuudesta nykyaikaan. 793 lk.

Osa 2. Taidesuunnat, -lajit ja -tekniikat. Taideteollisuus ja taiteen tutkimus. Taidesanakirja ja hakemisto-termien selitykset, artikkeliviitteet, taiteilijaelämäkerrat ja taidekaupungit. 888 lk.

Handbuch der Internationalen Dokumentation und Information. Band 7. Internationales Verlagsadressbuch. München, 1977. 890 lk. 8 T — 57.

Hornby, A. S. Oxford Advanced Learner's Dictionary of Current English. Oxford, 1978. 1055 lk. S ing — 53.

Laird, C. Webster's New World Thesaurus. New York, 1975. 678 lk. S ing — 55.

McGraw — Hill Dictionary of the Life Sciences. 945 lk. 21 E — 9.

Saareste, A. Eesti keele mõistelise sõnaraamatu indeks. Uppsala, 1979. 506 lk. S ee — 13.

Uusi trükiseid

Грыжи. Методические разработки для студентов медицинского факультета. Тарту, 1979, 36 с., 1000 экз., 5 коп

Улучшение подбора контингента студентов и повышение эффективности учебного процесса. Проблемы высшей школы III. Тарту 1979, 194 с., 500 экз., 1 руб. 60 коп.

Реакционная способность органических соединений. Том XVI. Вып. 2(58). Сентябрь 1979. Тарту 1979, 140 с., 400 экз., 1 руб. 10 коп.

Х. А. Сийгур. Правовые проблемы совершенствования оплаты труда работников совхозов. На примере Эстонской ССР. Таллин 1979, 204 с., 600 экз., 70 коп.

А. Ю. Эланго. Из истории эстонской школы и педагогической мысли. Тарту, 1979, 68 с., 300 экз., 15 коп.

Г. Ягомяги, К. Ульп. Анатомическая характеристика движений пловца I. (Кроль на груди.) Тарту 1979, 74 с., 300 экз., 15 коп.

Ученые записки Тартуского государственного университета. Выпуск 459. Творчество А. А. Блока и русская культура XX века. Блоковский сборник III. Тарту 1979, 168 с., 1000 экз., 1 руб. 80 коп.

Ученые записки Тартуского государственного университета. Выпуск 465. Социальная детерминация познания. Философско-методологические проблемы. Труды по философии XX. Тарту 1979, 156 с., 400 экз., 1 руб. 60 коп.

Ученые записки Тартуского государственного университета. Выпуск 487. Пластичность конструкций. Труды по математике и механике XXIII. Тарту 1979, 128 с., 450 экз., 1 руб. 20 коп.

Ученые записки Тартуского государственного университета. Выпуск 492. Методы вычислений. Труды по математике и механике XXIV. Тарту 1979, 112 с., 450 экз., 1 руб.

Suuski ja uiske

Kehakultuuriteaduskonna õppe- ja spordibaaside suuskade ja uiskude laenutuspunkt on avatud Emajõe spordibaasi juures 8. veebruarini kella 10—17-ni esmaspäevast reedeni.

Suuskade laenutamiseks massispordi üritusteks (matkad, suusapäevad jt.) üliõpilastele ja üksiklaenutusteks ülikooli töötajatele esitada avaldus spordibaaside juhatajale V. Kingissepa 19, tuba 112, tel. 341-21/617.

Kehakultuuriteaduskonna õppe- ja spordibaasid

Me hoiame nõnda ühte

«Minu maa, minu rahva õnn,
minu maa, minu rahva mured,
suuremad on minu enese
elamisrõõmust või tusast»

Nii alustasime oma tõotust meie, 29 «rebast», 29 noort inimest, saades TRÜ rahvakunstiansambli täieõiguslikeks liikmeteks haljaoksa õhtul, nääriõhtul.

Meie tilluke sõprusring, kus uutena koha saime, meie tilluke sõprusring, kus ajaratta keereldes aina edasi, uuele kohale astud, kuni lõpuks saad hoida võõväravaid, mille alt sammuvad sõprusringi taas uued noored.

«Kui suudaksite seista sõprusringis senikaua, kuni te endi pojad ja tütred te endi väravaist läbi sammuvad,» nii mõtiskles tantsumemm Helju Mikkel. Nukker oli see mõtisklus, esimest aastat on memm meie ringis külalisena. Elu keerutas halli ta juustesse, kuid hing on noor, jääbki nooreks, ning on alati RKA-ga. «Ja teile, noored, tulipunased õied, õied meenutamaks vere värvi, panemaks vere jalgades liikuma treeninguil, kus hing vägisi kinni jääb, kus higi ei loeta, isegi liitrites mitte. Ja Hennule sületäis õisi, sest sulle, Henn, on kuuma verd kõige enam vaja. Isegi siis, kui teised enam ei jõua, ei pea vastu, pead sina pidama, pead hoidma.»

Paljastatud mõõgaga eskort, meie sinivalge lipp. Ja räägib Henn Tiivel — TRÜ RKA kunstiline juht. Ja meisse tuleb me maa ja rahvas. Tuleb tänu esiemadele ja -isadele ja ilole, sellele igavesele muusale, kes sunnib kindasse kirju kuduma ja simmanil polkat lööma ja armastama, armastama seda rasketkaunist teed, mille valinud oleme. Sel kevadel täitub 35 aastat RKA sünnist.

Näärisokkude tormakas trall, uute kaaslaste pilgud, igavesti helisevad ja kutsuvad õnnekellukesed rinnas, memme hele lauluhääl, Hennu teelesaatvad sõnad, meie, meie tunne.

Sind löödi juba mitmendat korda «rebaseks», kuid ununevad varasemad, jääb vaid see haljaoksa õhtu, jääb siirus ja lihtsus, mida kõikjal oli, jääb meie tunne. Kui me suudaksime vaid olla sinu väärilised — RKA.

«Me hoiame nõnda ühte
kui heitunud mesilaspere.
Me hoiame nõnda ühte
ja läheme nii läbi mere.
Me tõotame!»

REIN SIKK

Toolilaul

«Kriiks-kiu-iuuuu, nag-nag-naa...» Huvitav, milline lind nii laulda võiks? Kas säärased animaalsed (ja enamgi veel) häälitsused pärinevadki loomariigist?

Keemiahoone ringauditooriumis peetavail loenguil on lausa võimatu uinuda. Mitte just seepärast, et nood alati väga huvitavad ja kaasatõmbavad oleksid. Mugavad kiiktaburetid laulavad lihtsalt sellisel sagedusel, mis ilmselt lutikailgi närvikava segi äestab.

Iga seal toimuva loengu teisel poolel hakkavad tudengid nahistama, muutuvad rahutuks, ootavad ärevalt õppejõu kella gongilööki. Seda kõike jubeda krigina ja kriuksumise saatel. Sügisel käisin Emajõe äärest konni püüdmas. Nende ratta vahele toppimine pidi vankri veeremist soodustama ja hõõrdumist vähendama. Viimasel sekundil loobusin oma nurjatust plaanist.

Nüüd kutsun kõiki üles toolikesi suvaliste määretega mõkerdama (kääksumiskohast muidugi). Kõige aktiivsemale ühisüritusest osavõtjale preemia: võimalus loengu ajal istuda ükskõik millisel taburetil kemmi ringis.

HANNES TAMME

NB!

Meie ajalehe järgmine number ilmub reedel, 25. jaanuaril.

Toimetaja V. SOOTAK

Ajalehe «TRÜ» toimetuse aadress: 202400 Tartu, Ülikooli t. 18, TRÜ, ruum 302, tel. 341-21/253. Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk. Tartu, Ülikooli 17/19. III. Üksiknumbri hind 2 kop. Tellim. nr. 86. MB-01409.

«TRÜ» **«Тарту Рийклик Юликоол» («Тартуский государственный университет»). Орган парткома, ректората, комитета ЛКСМ и профкома Тартуского государственного университета, г. Тарту Эстонской ССР.**

AR Fr. R. Kreutzwaldi nim. Eesti Kirjandusmuuseum Rahvaluule Arhiiv

KÕIGI MAADE PROLETAARLASED, ÜHINEGE!

tartu riiklik ülikool

TÜ

EKP TRÜ komitee, TRÜ rektoraadi, ELKNÜ TRÜ komitee ja TRÜ ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 2 (1212) Reedel, 25. jaanuaril 1980 XXXI aastakäik

REEDEST REEDENI

○ Reedest reedeni on olnud sessiooni nädal. Mõneti nagu tavaline töönädal, kuid samal ajal närvilisem, pidulikum, põnevam. Tegu on ju eksamitega, kus pinget jätkub nii küsitlejatele kui küsitletavatele. Õppejõududele saab selgeks, mida on jõutud hästi teha, mida halvasti. Eksamineeritavatel on aga muidugi ärevus ja põnevus — kas ja kuidas veab. Niisiis eksamid. Õppejõududele tähendab tavaline sessioon mitut isiklikku laadi lisamuret. Hoolega on vaja kindlaks teha, millise õppehoone millises ruumis eksam toimub. Hea, kui õnnestub välja selgitada, kas eksamipäeval võib selle ruumi aknaraamide vahelt sisse lõõtsuda talvine põhjatuul. Kõik see aitab eelnevalt otsustada selga laotavate üliriiete hulga üle. Paha ei tee ka eksamiruumi sisseseade asetust niimoodi muuta, et oleks selgelt kuulda läbipõruva tudengi otsekui viimase hingeõhuga lausutud sosinaid ja pominaid ning samal ajal olla ohutus kauguses neist, kes tulevad eksamile poolgripises või pärisgripises seisundis. Nii et sessiooni algul pole kuhjaga muret mitte ainult üliõpilastel. Statsionaarsete üliõpilaste talvisele sessioonile tõmmatakse peatselt kriips alla.

○ Eelmises ajalehenumbris tõmmati joon alla ÜPP järjekordsele atesteerimisele. Tõsiselt meeldiv on järeldada, et kõrgemalt on hakatud hindama «iga üliõpilase tegelikku osavõttu ühiskondlikust tööst» ja et ilmselt hakkab mõnevõrra tagaplaanile jääma ühiskondlik-poliitilise praktika hindamine üliõpilase poolt täiskirjutatud lehekülgede alusel. Tõepoolest, kas üldainetes või erialal kirjutatud õppereferaat (ka ettekantuna õpperühmas) ikka näitab üliõpilase ühiskondlik-poliitilist tegevust või aktiivsust? Iseasi, kui üliõpilane väljaspool kohustuslikku õppetööd koostab konkursitöö, esineb ettekannete või loenguga, kirjutab artikli ajalehele jne. Kahel käel aga hindaks «väga heaga» kogu majandusteaduskonna tudengite ÜP-praktikat, kui nad näiteks välja nuputaksid, kuidas likvideerida semestri keskel lõpmatud järjekorrad Nooruse tn. õppehoone sööklas ja võitleksid võidukalt oma «nuputuse» elluviimise eest. Õpib ju selles majas ka suur hulk tulevasi kaubandusökonoomikuid. Või näiteks avastaksid mooduse, kuidas käivitada selle õppehoone seintel lootusetult seisvad kellad. On ju lõpuks mõttetult ja kasutult raisatud inimtööjõu ja materiaalsete väärtuste (antud juhul kehastunud seinakellades) küsimus otseselt ühiskondlik-poliitilise praktika küsimus. On ilmne, et selletaolisi võimalusi ühiskondlik-poliitilise aktiivsuse avaldamiseks on küllaga kõikide teaduskondade üliõpilastel. Asjata ei heida möödunud aasta määrus kõrgkoolide kohta ette, et seni veel «ei pöörata vajalikku tähelepanu üliõpilaste iseseisva loova töö korraldamisele ning neis ühiskondlik-poliitilise ja organiseerimistegevuse harjumuste kujundamisele».

JÜRI ANT,
NLKP ajaloo kateedri dotsent,
toimetuse kolleegiumi liige

ÜLIKOOL ÜHE KAUGÜLIÕPILASE PILGUGA

Neli korda aastas kutsutakse ülikooli kokku kaugõppijad kuulama loenguid mitmetest ainevaldadest, sooritama arvestusi ja eksameid vastava eriala õppeplaani järgi.

Õpin IV kursusel saksa keelt. Võõrkeelt kaugõppe teel omandada peetakse võimatuks. Minu arvates on see siiski mõeldav. Meie käsutuses on ülikoolist tellitud lingvafonikursus (magnetofonilindid võõrkeelsete tekstidega), võime kuulata saksakeelseid raadiosaateid, tellida võõrkeelseid ajalehti ja ajakirju.

Oleme lõpetanud oma õpingud vene, ladina ja inglise keelest. Jätkub töö põhikeeles ja põhikeelega. Käesoleval sessioonil, mis kestab 28. jaanuarist 7. veebruarini, kuulame loenguid leksikoloogiast, vene kirjandusest, germaani filoloogiast, ajaloolisest materialismist, poliitökonoomiast, pedagoogikast, väliskirjanduse ajaloost, Saksamaa geograafiast ja ajaloost, on ette nähtud arvestus leksikoloogiast ja eksam vene kirjandusest.

Kaugõppes õppimisel on oma plussid ja miinused. Miinusteks on väiksem praktiliste keeletundide ja muude loengute arv, ühiste ürituste puudumine. Plussideks pean soodustusi kaugüliõpilastele, ajavõitu (tööd katkestamata on võimalik tuntud spetsialistide juhendamisel tegelda oma hobiga).

Milles peitub ülikooli maagiline võlu? Kahju oleks loobuda õpinguist ülikoolis, kui oled kuulnud juba selliste oma ala spetsialistide, nagu dotsentide Richard Kleisi, Aino Lunge, Andres Pärli, Eduard Vääri, Juhan Tuldava, Koidu Uustalu, vanemõpetajate Ann Maltsa, Peeter Toropi, Ele Kaldjärve, Lalla Grossi, Mari-Ann Palmi, Tiiu Mikenbergi, Lilia Otsmaa loenguid.

Tuhat tänu kõigile õppejõududele ning tehnilisele personalile meile kulutatud vaeva ja ajakulu eest!

Filoloogiadoktor Eduard Vääri on filoloogiateaduskonna kaugõppe prodekaanina töötades öelnud järgmist: ülikoolis kaugõppe teel õppida ning lõpetada on kangelastegu tänapäeval. Seda võivad kinnitada kaugüliõpilased-vilistlased. Nemad teavad, milline tee on läbitud. Nii mõnigi kord on nad seisnud dilemma ees: mida pidada tähtsamaks, kas perekondlikku pidu, lõbusat ajaviidet või kahekesijäämist raamatuga. On loobutud nii mõnestki ühisüritusest töökollektiivis. Tähtsaimaks on peetud iseseisvat tööd.

Et edukalt õppida ülikoolis, peaks kaugõppijail olema:
● tahtejõudu ● järjekindlust ● huvi ● enesedistsipliini ● enesekriitikat ● vaba aega ● õppevahendeid.

Väga soovitav on huvide ja võimete ühtelangemine.

Eelolevaks sessiooniks soovin kõigile kaugüliõpilastele kivi kotti ja õppejõududele head närvi!

RAJA KALAMEES,
kaugüliõpilane

Selles lehes

● Rektor kohtus filoloogidega — 3. lk.
● Intervjuu ÜTÜ laureaadi Viktor Arhipoviga — 3. lk.
● Hoiame kokku valgust ja soojust — 4. lk.
● «Taastrükk» ja «Keelemeel» ajakirjandusdiplomandilt Raimu Hansonilt 4. lk.

Valimiseelselt nõupidamiselt

Ülikooli valimisringkonna nr. 134 valimiseelse nõupidamise avas aulas 16. jaanuaril linna parteikomitee esimene sekretär I. Toome. Arutati läbi üliõpilase Riivo Kotkase saadikukandidatuur, valiti usaldusmehed ja võeti vastu läkitus oma ringkonna valijatele.

Teaduskonnakirurgia kateedri prof. Kalju Põder kõneles ülesseatud saadikukandidaadist kui töökast, asjalikust ja tõsisest noorest kolleegist, kes väga hästi oma erialaprobleemidesse süüvib. Ta võtab osa ÜTÜ kirurgiaringi tööst, on lülitunud kliinilisse töösse. Komsomolikomitee sekretär Madis Kallion tutvustas Riivot komsomolitöö poole pealt, ühiselamuprobleemide juurest. «Riivolt kuuleme vähe sõnu, kuid tööd teeb ta palju.» Riivo Kotkase saadikukandidatuuri kutsusid toetama ka H. Heidemanni nim. trükikoja tootmisosakonna insener M. Joost jt. Nõupidamisest osavõtnud hääletasid üksmeelselt arstiteaduskonna IV kursuse üliõpilase Riivo Kotkase kandidatuuri poolt.

Uued lauad

Peahoone esimese korruse auditooriumid 102, 104, 139 ja 140 ning teise korruse auditooriumid 207 ja 227 võtavad vaheajalt tagasijõudvat üliõpilast vastu uues rüüs. Sessipäevil tassiti välja vanad, õigemini ärarikutud kattega lauad. Need viidi lattu, suvemalevlased hakkavad nende «nägu» parandama. Ega auditooriumilaud õieti laguneda jõuagi, enne käib üliõpilase «anderikas» käsi üle ja joonistab, kirjutab, kraabib lauad täis. Ehk vastne tume lamineeritud plaatidega mööbel siiski aukartust tekitab ja need 176 lauda kauem kenad püsivad. «Veel parem, kui nad pärast loengut oma kohale jääksid, nagu koristajad nad pannud on,» lisas peahoone komandant Lembit Valdmaa.

Muusikapublitsistika võistluse

kuulutasid välja Eesti NSV Riiklik Filharmoonia, Eesti NSV Heliloojate Liit ja «Noorte Hääle» toimetus.

See on pühendatud V. I. Lenini 110. sünniaastapäevale, Eesti NSV 40. aastapäevale ja Eesti komsomoli 60. aastapäevale.

Osa võtma on kutsutud ka üliõpilased. Erialaste teadmiste pagas annab vaid siis eelise, kui teadmised osatakse lahedalt lahti kirjutada. Nii et tasub proovida ka muljeid kirja kanna. Lähemalt saab tingimuste kohta teada «Noorte Hääl» nr. 5 (6. jaan. 1980).

Žürii võib määrata järgmised preemiad:
üks I preemia — 100 rbl.,
kaks II preemiat — à 75 rbl.,
kolm III preemiat — à 50 rbl.,
üks eripreemia (Eesti NSV Helilooja te Liidult, eesti helilooja teose parima kajastuse eest) — 100 rbl.

Võistlustööde esitamise tähtaeg on 1. september 1980, kuid žürii võib hakata tööle kas või hommepäev — niipea, kui saabub esimene võistlustöö. Žürii töötab pidevalt. Kui žürii leiab, et üks või teine võistlustöö on avaldamiskõlblik, võib ta teha «Noorte Hääle» toimetusele ettepaneku selle operatiivseks avaldamiseks.

Võistlustööde saatmise aadress: **Tallinn 200 001, Estonia pst. 4, Eesti NSV Riiklik Filharmoonia, massiürituste osakond, «Muusikapublitsistika võistlus».**

Õppida Leninilt esinemise kunsti

LENINIST ja LENINIGA 1870—1980

V. I. Lenin on öelnud, et «... mida sügavam on ümberkujundus, mida me tahame teostada, seda rohkem on vaja äratada tema vastu huvi ja temasse teadlikku suhtumist, veenda selle tarvilikkuses üha uusi miljoneid ja kümneid miljoneid». Juhtides kommunistliku ühiskonna ehitamist on partei viimasel ajal erilist tähelepanu osutanud ideoloogiatööle, milles kasvataja ja kasvatatava rollid on läbi põimunud ning kus on raske vahet teha juhtimis-, organiseerimis- ja kasvatustegevuse vahel. Nendes tingimustes omab järjest suuremat tähtsust oskus edasi anda oma ideid, seisukohti, mõtteid.

Esinemisoskuse õppimise asendamatuks allikaks on V. I. Lenini kõned ja artiklid. Need näitavad, et esinemiselt nõutakse eelkõige asjalikkust, sihipärasust, konstruktiivsust. «Kogu kommunismi propageerimine,» rõhutas V. I. Lenin, «peab olema korraldatud nii, et see oleks suunatud riikliku ülesehitustöö praktilisele juhtimisele.» Selles ei tohi olla sihilikku moonutamist, lohakust faktide kasutamisel, ilustamist. «Proletariaat vajab tõde, ega ole midagi kahjulikumat proletariaadi üritusele, kui pealtnäha viisakas, kombekas, filisterlik vale.» Igasugust lobisemist, abstraktset targutamist ja tühist hooplemist nimetas Lenin «sõnakõlksutamiseks» ja vihkas seda.

Erinevalt otsustest või protokollidest eeldab esinemine emotsionaalsust. «Iga propagandisti ja iga agitaatori kunst selles seisabki,» õpetas Lenin, «et antud auditooriumi kõige paremini mõjutada, tehes teatud tõe tema jaoks võimalikult veenvamaks, võimalikult kergemini omandatavaks, võimalikult näitlikumaks ning kindlamini meeldejäävaks.»

Esinemine eeldab samuti auditooriumi arvestamist. V. I. Lenin toonitas, et «... ei või rääkida ühtemoodi tehase miitingul ja kasakakülas, üliõpilaste koosolekul ja talutares, III duuma kõnetoolilt ja välismaise häälekandja veergudelt.» Vähe sellest, Lenin juhtis tähelepanu ka iga konkreetse isiku spetsiaalsuse arvestamisele. «Insener jõuab kommunismi tunnetamiseni mitte nii, nagu selleni jõudis põrandaalune propagandist, literaator,» kirjutas Lenin, «vaid oma teaduse andmete kaudu, et kommunismi tunnetamiseni jõuab agronoom omamoodi, metsateadlane omamoodi jne.» Auditooriumi arvestamine ei tähenda lömitamist auditooriumi ees või laskumist vähemarenenud auditooriumi tasemele. Vaenulikult auditooriumilt ei oodanud V. I. Lenin kunagi kiitust. Armastas ju Lenin sageli meenutada N. Nekrassovit:

«Tõenduseks,
et õige on ta võitlus visa
ei ole talle kiidutorm,
vaid õel ja metsik vihakisa.»

V. I. Lenin mõistis teravalt hukka upsaka üleoleku auditooriumi suhtes või oma teadmistega eputamise. Nii näiteks märkis ta võõrsõnade ülearuse kasutamise kohta, et «tarvitame võõrsõnu ilma vajaduseta. Tarvitame neid valesti. Milleks öelda «defektid», kui võib öelda vead või puudused või lüngad.»

Esinemistel pidas Lenin silmas nii sõnade kui ka aja kokkuhoidu. Seepärast leiame tema esinemistes ja artiklites sadu vanasõnu, rahvalikke kõnekäände või viiteid kirjanduslikele kujudele. Üheainsa sõnaga «oblomovlus» võib anda iseloomustuse, milleks teisiti väljendudes kuluks palju sõnu ja aega.

Oma eeskujuga õpetas V. I. Lenin esinemistesse väga tõsiselt suhtuma. Oma mälestustes kirjutas N. Krupskaja: «Vaatamata sellele, et Leninil olid laialdased propagandistikogemused, valmistus ta hoolega igaks esinemiseks, igaks ettekandeks, igaks loenguks ning koostas oma esinemiste plaani.» See on nähtavasti ka üks oluline põhjus, miks Lenini kaasaegsed oma mälestustes vaimustusega kõnelevad tema esinemise loogikast, sihikindlusest, argumenteeritusest. Kõrgelt hinnatakse mälestustes ka Lenini esinemiste lihtsust, emotsionaalsust, tema oskust kuulajaid koos esinejaga mõtlema panna. «Õppida rääkima nagu Lenin, käituma nagu Lenin,» kirjutas oma mälestustes elukutseline revolutsionäär M. Essen, «see oli kõigi bolševike kirglik unistus.»

JOHANNES KALITS

Paul Ariste 75

3. veebruaril saab 75-aastaseks Eesti NSV teeneline teadlane, Eesti NSV Teaduste Akadeemia akadeemik, Tartu Riikliku Ülikooli soome-ugri keelte kateedri endine kauaaegne juhataja professor Paul Ariste. Tema kohta on korduvalt öeldud, et ta on meie suurim ja tuntuim keeleteadlane. Ise on ta aga oma teadlaseteele pilku heites lausunud: «Minu ja minu põlvkonna teadlaste kujunemine tähendas pidevat raskuste ületamist, ühiskondlike oludega võitlemist, enesevõitmist. Juba koolipõlves arendasin endas sihikindlust. Tegin kõik, et minust saaks hea keelemees. Ma võitlesin endale teadlasekoha ühiskonnas. Olen alati tööst rõõmu tundnud. Mida rohkem tööd teed, seda suurem rõõm.»

Öeldus peitub üldinimlik tõde, sest visa tööta känguvad kõige suuremadki anded. Tänu erakordse andekuse õnnelikule kombineerumisele ennastsalgava töökusega on juubilarist saanud laia diapasooniga teadlane, kelle autoriteet ulatub juba ammu kaugele üle kodumaa piiride.

Ülikooliga on Paul Ariste seotud 1925. aastast, mil ta töö kõrvalt alustas siin õpinguid, ainevalikuks eesti keel, läänemeresoome keeled, uurali keeleteadus, rahvaluule ja grammatika. Esimesed silmapaistvad saavutused eesti keele alal ei lasknud end kaua oodata. Pärast lõpetamist 1929. aastal valmis kahe aastaga magistriväitekiri «Eesti-rootsi laensõnad eesti keeles». «Hiiu murrete häälikud» kaitsmine oli 1939. aastal. Enne seda viibis P. Ariste ülikooli stipendiaadina mitmel pool välismaal (Helsingis Upsalas, Hamburgis), kus ta täiendas end peamiselt soome-ugri keeltes ning üld- ja eksperimentaalfoneetikas.

Edaspidigi on juubilari nimi olnud seotud eesti keele probleemide uurimisega. Ta on esimesena selgitanud eksperimentaalselt eesti rahvuskeele häälikute iseloomu ja foneemide koosseisu. «Eesti keele foneetikast» on ilmunud rida kordustrükke ning see on saanud asendamatuks õpikuks ning käsiraamatuks igale filoloogile. Südamelähedased on P. Aristele olnud teisedki eesti keele uurimise valdkonnad. Temalt on ilmunud kaalukaid töid murrete, kirjakeele ajaloo ja eriti eesti sõnavara alalt. Juubilari uurimused viimasest valdkonnast kuuluvad eesti keeleteaduse tippsaavutuste hulka.

Õppejõuna on P. Ariste ülikoolis töötanud juba ligi poolsada aastat, algul assistendina, hiljem dotsendina ja professorina. Ta on lugenud mitmesuguseid õppeaineid, nagu foneetikat, üldkeeleteadust, läänemeresoome keelte ajalugu, soome-ugri keelte ajaloolist grammatikat, uurali keelte sõnavara, erinevaid soome-ugri keeli jt. distsipliine.

Silmapaistva teadusliku tegevuse eest nii eesti keele kui ka teiste soome-ugri keelte alal valiti P. Ariste 1954. aastal Eesti NSV Teaduste Akadeemia akadeemikuks. Seejärel töötas ta mõned aastad Eesti NSV TA Keele ja Kirjanduse Instituudi soome-ugri keelte sektori juhatajana. Aastal 1965 anti talle Eesti NSV teenelise teadlase aunimetus. Juubilar on neid väheseid, kellele on antud Tartu Riikliku Ülikooli kõrgeim autasu ülikooli medal; ta on saanud ka Nõukogude Eesti esimese preemia teaduse alal. 1975. aastal autasustati P. Aristet Rahvaste Sõpruse ordeniga.

Prof. P. Ariste pärisalaks kujunesid sõjajärgseil aastail soome-ugri keeled. Temalt on ilmunud uurimusi vadja, liivi, isuri, karjala, vepsa, komi jt. keelte kohta. Eriti on juuiblari paelunud häädbuv vadja keel, mille kõnelejate arv aasta-aastalt väheneb, olles nüüd vaid napilt paarkümmend. Uurimisreisil vadjalaste juures käib P. Ariste praegugi igal suvel, mõnikord ka talvisel õppevaheajal. Selle kohta on ta ise öelnud: «Ma saan neilt alati midagi uut. Kui me tahame saada ettekujutust, missugune oli eestlaste maailm umbes 1000-ndal aastal, siis saame selle elavailt vadjalastelt kätte. Vadjalased on äärmiselt konservatiivne rahvas. Nende keeles on säilinud elavana nii mõndagi, mille üle me praegu teoretiseerime, et nii võis see olla. Kui me seda kõike ei säilitaks, oleks meil endil ja tulevastel uurijatel palju raskem teoreetiliste järeldusteni jõuda.» P. Ariste on pannud aluse suurele vadja keele sõnaraamatule, temalt on ilmunud «Vadjalaste laule», «Vadja rahvakalender», «Vadjalane kätkist kalmuni», «Vadja muistendeid» jpm. Alles möödunud aasta lõpul jõudis lugejani «Vadja mõistatusi». Neid teoseid üle sirvides märkad, kui toredatele teaduslikele järeldustele võib viia lingvisti ja folkloristi õnnestunud sümbioos samas isikus.

● Professor Paul Ariste oma üliõpilaste (nüüd juba lõpetanute) Mari Roosaare ja Katrin Pedakmäega ühes seminaritunnis.

Esitatuga pole veel kaugeltki ammendatud juubilari mitmekülgse teadusliku töö olulised lõigud. Märgitagu siinkohal veel mitmeid keelekontaktide käsitlusi ning uurimusi ja õppevahendeid üldkeeleteaduse vallast. Tema koostatud «Maailma keeled» on saanud iga filoloogi raudvaraks.

P. Aristega eesotsas on TRÜ soome-ugri keelte kateeder kujunenud Nõukogude Liidus üheks juhtivaks uurimiskeskuseks. Siia on suunatud õppima või aspirantuuri noori pidevalt ka väljastpoolt Eesti NSV-d. Juubilari loov talent ja pedagoogitöö on innustanud paljusid valima oma erialaks soome-ugri filoloogia. P. Ariste teened teadusliku töö organiseerimisel ja kaadri kasvatamisel väärivad erilist allakriipsutamist. Ta on juhendajaks olnud enam kui poolelesajale aspirandile ja oponendiks u. 150 kandidaadi- või doktoriväitekirja kaitsmisel ning paistab silma teaduslike uurimuste ja muude publikatsioonide suure arvuga (mida praeguse seisuga tohiks olla ühtekokku u. 800). P. Ariste erakordne töövõime on lubanud tal aastaid tegelda «Emakeele Seltsi Aastaraamatu» toimetuskolleegiumi esimehena ning «Nõukogude Fennougristika» peatoimetajana. Seoses fennougristide kongresside organiseerimisega on jätkunud ülesandeid üle kodumaa piiridegi. P. Ariste teaduslikku tegevust on kõrgelt hinnatud ka rahvusvahelises ulatuses: ta on Soome ja Ungari teaduste akadeemia auliige, samuti mitmete välismaiste ülikoolide audoktor ning keeleteaduslike seltside au- või välisliige.

Prof. P. Ariste käe alt on sirgunud nõukogude filoloogide keskmine ja noorem põlvkond, kellele aastate jooksul on siirdunud rida neidki ülesandeid, mida tal varem tuli endal täita. Juubilari rõõm kordaläinud tööst on alati olnud suur ja siiras ka neil kordadel, kui saavutused ei kuulu vahetult talle endale, vaid ta õpilastele. Seegi joon on vist ammendavalt omane ainult tõelistele suurmeestele.

Tähtpäeva puhul õnnitlevad kolleegid, sõbrad ja õpilased südamlikult professor Paul Aristet ning soovivad nooruslikule juubilarile veel paljudeks aastateks head tervist ja raugematut energiat soome-ugri keelte uurimisel ning õpetamisel.

PAUL ALVRE

Valve Saarma 60

23. jaanuaril tähistas oma juubelit üks meie tuntumaid sisehaiguste arste, hospitaalsisehaiguste kateedri professor Valve Saarma.

Juubilar sündis ja omandas keskhariduse Tallinnas. 1938. aastal astus ta arstiteaduskonda, mille lõpetas 1945. aastal.

Huvi teraapia vastu tärkas V. Saarmal juba üliõpilasena. 1943. aastast peale on ta olnud abiõppejõuks teaduskonnasisehaiguste kateedris. Pärast ülikooli lõpetamist töötas ta viis aastat teaduskonnasisehaiguste kateedri assistendina akad. prof. V. Vadi juhendamsel, järgnesid kuus aastat Tartu Sünnitusmajas konsultandina ja sünnitusabi ja günekoloogia kateedri vanemlaborandina. 1956. aastal kaitses V. Saarma edukalt kandidaadiväitekirja teemal «Vereseerumi koliinesteraasi ja valgevere muutustest insuliini ja adrenaliini toimel» ja asus hospitaalsisehaiguste kateedri assistendi kohale. 1964. aastal sai ta dotsendiks. 1971. aastal kaitses doktoriväitekirja teemal «Autoimmuunsete mehhanismide osa kilpnäärme haiguste patogeneesis» ja 1975. aastal anti V. Saarmale professori kutse.

V. Saarma on mitmekülgne ja suure töövõimega teadlane ning väljapaistev laia profiiliga terapeut. Teda iseloomustab loov suhtumine oma erialasse ja arenenud uue tunnetamine. Viimastel aastatel tegeleb ta kliinilise immunoloogia probleemiga, on ühtlasi üld- ja molekulaarpatoloogia instituudi immunoloogiasektori konsultant ja probleemi «Allergia» teaduslik juhendaja. Immunoloogiat käsitlevaid teaduslikke töid on juubilaril üle 50.

Juubilar võtab aktiivselt osa ühiskondlikust tööst. Ta on olnud TRÜ arstiteaduskonna ametiühingukomitee aseesimees ja liige, tsiviilkaitse formeeringu liige, ÜTÜ ringi juhendaja, Tartu Terapeutide Seltsi esimees, Valga linna ja rajooni terapeutkonsultant jm. 1977. aastast on V. Saarma ENSV teeneline arst.

1965—1975. a. töötas V. Saarma arstide, farmatseutide ja stomatoloogide täiendamise ja spetsialiseerimise teaduskonna dekaanina. 1975. aastast juhib ta arstiteaduskonna õppemetoodilise komisjoni tööd, 1978. aastast on erialanõukogu esimees.

Professor V. Saarmalt on ilmunud mitmeid õppematerjale, mis kaugelt ületavad tavalise õppematerjali piirid: «Ravikehakultuuri rakendamine sisehaiguste puhul», «Terapeutiliste haigete polikliiniline teenindamine».

V. Saarmat tunneme eriti hea pedagoogina ja arstina. Ta on alati abivalmis, lahke, seltsimehelik, heatujuline, viisakas, sportliku rühiga — sellisena tunnevad teda kolleegid.

Soovime V. Saarmale 60. eluaasta verstaposti künnisel edu, jõudu, head energiat tema viljakas teaduslikus, pedagoogilises ja praktilises töös.

Kolleegid

Lembit Kivistik 50

26. jaanuaril saab viiekümneaastaseks matemaatilise statistika kateedri dotsent Lembit Kivistik. Juubilar on sündinud Viljandimaal Puiatu vallas talupoja perekonnas. Ta lõpetas 1950. aastal Viljandi 2. Keskkooli ja 1955. aastal TRÜ matemaatika-loodusteaduskonna matemaatikaosakonna. Seejärel töötas ta kaks aastat matemaatikaõpetajana Tartu 1. Töölisnoorte Keskkoolis, olles samal ajal kohakaasluse alusel matemaatilise analüüsi kateedri õppejõuks.

Aspirantuuris ENSV TA Küberneetika Instituudi juures valmis juubilaril dots. Ü. Kaasiku juhendamisel sisukas kandidaadiväitekiri «Iteratsioonimeetoditest Hilberti ruumis», mille ta edukalt kaitses 1961. aastal.

Alates 1960. aastast töötab Lembit Kivistik ülikooli õppejõuna. Ta oli 1963—1965 algebra ja geomeetria kateedri ning 1974—1979. matemaatilise statistika ja programmeerimise kateedri juhatajaks.

Lembit Kivistik on viljakalt töötanud teadusepõllul. Tuntuks sai ta juba varasemate töödega, milles on sügavalt uuritud teatavat tüüpi iteratsioonimeetodeid. Tema hilisemad teaduslikud artiklid on pühendatud peamiselt matemaatilise planeerimise, eriti täisarvulise ja mittelineaarse planeerimise lahendusmeetodite väljatöötamisele ja uurimisele. Viimasesse valdkonda on ta suunanud ka oma õpilaste tööd.

Ülikoolis on Lembit Kivistik lugenud paljusid loengukursusi, viimasel ajal peamiselt matemaatilise planeerimise ja optimiseerimisega seotud valdkondadest. Üliõpilaste ja kolleegide hulgas on ta tuntud nõudliku õppejõuna. Tema loengute iseloomulikeks joonteks on eelkõige ülim täpsus ja korrektsus, laitmatu loogiline ja metoodiline ülesehitus. Ta on avaldanud väga hoolikalt viimistletud loengukonspekte. Viimastest töödest ootab trükikojas ilmumisjärge koos Ü. Kaasikuga kirjutatud mahukas õpik «Operatsioonianalüüs».

Suure kohusetundega on Lembit Kivistik täitnud ka paljusid vastutusrikkaid ühiskondlikke ülesandeid. Ta on olnud matemaatikateaduskonna ametiühingubüroo esimees ja kaugõppe ühiskondlik prodekaan. Juba pikemat aega suunab ta matemaatika-füüsikakooli tööd selle ühiskondliku nõukogu esimehena.

Kolleegide hulgas on Lembit Kivistik hinnatud tasakaaluka ja sõbraliku seltsimehena. Austust väärib ka tema aktiivne hoiak võitluses tervete eluviiside eest.

Õnnitleme juubilari ja soovime talle edasiseks palju jaksu ning jätkuvaid kordaminekuid.

Kolleegide nimel
ENN TAMME

Silvia Russak 50

Astudes uude aastasse, tähistas stomatoloogiaosakond ja kateeder oma lugupeetud õppejõu ja kateedrijuhataja Silvia Russaku juubelit.

Juubilar sündis 19. jaanuaril 1930. aastal Tartus. Oma isalt, kes oli kooliõpetaja, on juubilar pärinud ande ja armastuse pedagoogiameti vastu, emalt aga südamlikkuse ning oskuse osa võtta kõikide muredest ning rõõmudest.

1952. aastal lõpetas ta stomatoloogiaosakonna ja asus tööle hambaarstina Valga rajooni Puka jaoskonnahaiglasse. 1957. aastal alustas ta tööd stomatoloogiakateedris. Ta juhendab terapeutilise stomatoloogia praktikume ning loeb lastestomatoloogia kursust. Pingsa pedagoogilise ning ravitöö kõrval valmis kandidaadiväitekiri teemal «Hambakaariese sagedus ja selle seos organismi hormonaalse seisundi muutustega ja mõnede sülje biokeemiliste omadustega», mille kaitses 1969. aastal Riias. 1971. aastast on Silvia Russak NLKP liige. Dotsendiks sai ta 1976. aastal. Stomatoloogiakateedrit juhatab Silvia Russak 1975/76. õppeaastast, samuti juhendab ta praktikume ja peab loenguid nii stomatoloogia- ja pediaatriaosakonna üliõpilastele kui ka täiendusel viibivatele arstidele.

Silvia Russak on erudeeritud ja suurte kogemustega pedagoog ja teadlane, kes oskuslikult jagab oma teadmisi noortele, otsides selleks pidevalt efektiivsemaid õppetöö vorme; ta on täpne ja nõudlik nii enese kui ka teiste suhtes. Tema sulest on ilmunud üle 40 teadusliku artikli. Pikaajalise pedagoogilise töö jooksul on koostatud mitmed õppevahendid ja -metoodilised juhendid, tema juhendamisel on valminud 22 üliõpilaste auhinnatööd.

Edukalt on juubilar täitnud paljusid ühiskondlikke ülesandeid (õppemetoodika komisjoni liige, kursusejuhendaja, teaduskonna ametiühingu büroo liige jne.). Alates 1973. aastast täidab ta TRÜ Punase Risti Seltsi algorganisatsiooni esimehe kohustusi, aidates suuresti kaasa tasuta doonorluseks ülikoolis ja linnas. Alates 1979. aastast on juubilar ka Vabariikliku Stomatoloogide Teadusliku Seltsi esimees; ta on ka PRS-i vabariikliku komitee liige.

Juubilari tööd on korduvalt kiitvalt hinnatud TRÜ rektori käskkirjaga. Teda on autasustatud aukirjade ja rinnamärkidega. Suurte kogemustega pedagoogina, hea arstina, taktitundelise, tasakaaluka ja abivalmis kolleegina on Silvia Russak võitnud nii üliõpilaste kui ka kaastöötajate siira lugupidamise.

Stomatoloogiakateedri kollektiiv ja kogu Tartu stomatoloogide pere soovib juubilarile palju õnne, jätkuvat energiat ja edu ka tulevikus.

Kolleegide nimel
MAIE LÕVI

Ministri käskkiri

KKEH ministri käskkirjaga avaldati tunnustust kehalise kasvatuse kateedrite juhatajate üleliidulise seminari eduka korraldamise eest järgmistele kehakultuuriteaduskonna õppejõududele ja teenistujatele: dots. Arnold VAIKSAARELE, vanemõpetaja Heino TIDRIKSAARELE, õpetaja Uno HALLINGULE, vanempreparaator Leonhard TOOMELE.

KKEH ministri aukirjaga peeti meeles vanemõpetajat Aino BENNOT viljaka pedagoogilise ja metoodilise töö ja aktiivse tegevuse eest ning seoses 50. sünnipäevaga. Samal tähtpäeval ja kauaaegse kohusetundliku tööülesannete täitmise eest autasustati aukirjaga muuseumi juhatajat Õie UTTERIT. 50. sünnipäeval ning pikaaegse pedagoogilise töö ja aktiivse ühiskondliku tegevuse eest autasustati aukirjaga ka dots. Pavel SIGALOVIT. Kauaaegse kohusetundliku töö eest ja 50. juubeli puhul sai ministri tänu osaliseks asjaajaja-pasportist Silvi KÄÄP.

Kasvatustöös ei tohi olla formaalsust

FILOLOOGIATEADUSKONNA PARTEIORGANISATSIOONI LAHTISELT KOOSOLEKULT

16. jaanuari hommikul kogunes filoloogiateaduskonna parteiorganisatsioon aulasse lahtisele koosolekule, et koos rektor prof. A. Koobiga läbi arutada teaduskonna õppe- ja kasvatustöö põhiprobleemid.

Ligi kaks tundi kestnud põhjalikus ettekandes analüüsis rektor teaduskonna olukorda õppe- ja kasvatustöö kõigis lõikudes. Erilise tähelepanu all oli õppejõu-pedagoogi roll kaasaja nõuetele vastava kõrgharidusega spetsialisti kujundamisel.

Prof. A. Koop alustas sellest, et ülikoolis toimuva õppe- ja kasvatustöö sisu on kaasajal muutunud endisest palju komplitseeritumaks, sest tänapäeva intensiivse sotsiaalmajandusliku arengu tingimustes nõutakse igalt kõrgharidusega spetsialistilt mitte ainult oma eriala valdamist, vaid ka juhiomadusi, orienteerumist inimsuhetes, väljakujunenud kõlbelist ja maailmavaatelist «mina».

Ühiskonna arengu praegusel etapil on määravam kui kunagi varem iga spetsialisti vastutustunne mitte ainult kitsal erialal, vaid ka globaalsete probleemide lahendamisel. Kõrghariduse muutunud sisule ja funktsioonile ühiskonnas ei vasta sageli enam need traditsiooniliselt akadeemilised õppetöö korralduse vormid, mida ülikool on pidanud XIX või koguni XVIII sajandist. Vastuolu hariduse dünaamilise sisu ja konservatiivse vormi vahel takistab õppejõududel oma pedagoogirolli tunnetamast ning kutsub mõnikord esile sisuliste nõuete täitmise formaalsete, paberlike meetoditega. Sellist vastuolu pidas rektor õppe- ja kasvatustööle ohtlikuks ka filoloogiateaduskonnas.

Rõhutades teaduskonna olulist osa vabariigi kultuurielu arengus, otsest vastutust rahvusliku kultuuri homse kaadri kvaliteedi eest, möönis rektor, et ülikoolis on filoloogiateaduskond üks keerukamaid nii oma struktuurilt kui probleemidelt. Seetõttu on ka teaduskonna parteiorganisatsioonil vaja tähelepanu suunata teaduskonna kollektiivis õige pedagoogilise atmosfääri kujundamisele. Mitte dekanaadi administratiivsed vahendid, vaid kateedrite autoriteet ja aktiivne osavõtt kasvatustööst saavad tagada sisulise õppetöö edukuse ning distsipliini. Täiesti võõraks hindas rektor nende kateedrite hoiakut, kus kursusejuhendajatena ja muus kasvatustöös püütakse rakendada kogenematuid noori õppejõude, samal ajal kui kogenud ja autoriteetsed dotsendid ja professorid peavad õigeks piirduda teadustöö ning loengulise õppetööga. Kahjulik on ka tendents õppeedukuse protsendi fetišeerimisele ja väljalangevuse vältimisele iga hinna eest.

Analüüsides teaduskonna olukorda, juhtis rektor tähelepanu erinevate osakondade vahel valitsevatele suurtele erinevustele õppetöö tulemustes ja stabiilsuses ning vene filoloogia osakonna teravale vajadusele rakendada kateedrite jõupingutused distsipliini ja kasvatustöö parandamisele.

Omaette probleemiks teaduskonnas on kvalifitseeritud pedagoogilise kaadri järelkasv. Õppejõudude kvalifikatsiooni ja vanuselise struktuuri vaatlus tõestas veenvalt, et teaduskonnal tuleb intensiivsemalt tegelda aspirantuuri probleemidega, teaduste kandidaatide ja doktorite ettevalmistamisega, et vältida 10—15 aasta pärast ähvardavat lünka.

Rektori ettekandest ja sellele järgnenud arutelust jäi kõlama mõte kateedrite kesksest kohast ülikooli struktuuris mitte ainult teadusliku ja õppetöö organiseerimises, vaid ka pedagoogilises protsessis. Siit tuleb ka vajadus hoida õppejõu kui pedagoogi autoriteeti, vältida seda naeruvääristavaid formaalseid üritusi ning kasvatustöös pidada kõige tähtsamaks üliõpilase kui tulevase spetsialisti isiksuse sisulist kujundamist.

Friedrich Puksoo juubeliks

23. jaanuaril möödus 90 aastat Tartu ülikooli raamatukogu kauaaegse juhataja Friedrich Puksoo sünnist. Meenutamaks ja tutvustamaks tema viljakat tegevust eesti raamatukogunduse ja bibliograafia arendajana ja loometööd silmapaistva raamatuteadlasena, on Toome raamatukogus avatud näitus.

F. Puksoo asus ülikooli raamatukogu juhatajana tööle 1. jaanuaril 1920. Ees seisis sõja ajal Tartust viidud varade reevakueerimine ja kogu raamatukogu töö reorganiseerimine. Näitusel eksponeeritud artiklid, raamatud, kirjad, fotod jt. dokumendid 1920. ja 1930. aastatest kõnelevad F. Puksoo otsesest osavõtust raamatukogu fondide ümberkorraldamises, ajakohaste kataloogide loomises, välisvahetuse ja rahvusvahelise laenutuse laiendamises, eesti rahvusbibliograafia koostamisest, hoone kardinaalses ümberehituses aastail 1927—1930. F. Puksoo juhtimisel sai ülikooli biblioteegist Eesti juhtiv teaduslik raamatukogu (fondid ulatusid 1940. aastal 722 280 köiteni).

Ekspositsiooni teine lõik tutvustab F. Puksoo mitmekülgset tegevust raamatukogunduse ja bibliograafia arendamisel Eestis, sellest võttis ta aktiivselt osa, sageli algatajana. Tõsist tähelepanu pööras F. Puksoo raamatukogude kaadri ettevalmistamisele. Alates 1924. aastast oli ta korduvalt lektoriks Tartus, Tallinnas, Võrus ja Kuressaares korraldatavatel raamatukoguhoidjate kursustel. Juba 1923. aastal rõhutas ta teaduslike raamatukogude töötajate kõrgema hariduse vajadust. 1927 võetigi raamatukogundus ja bibliograafia Tartu ülikooli õppeplaani ning 26. jaanuaril toimus rohkearvulisele kuulajaskonnale F. Puksoo avaloeng. Ta jätkas raamatukogunduse õpetamist ülikoolis kuni 1945. aastani, 1944. aasta oktoobrist alates bibliograafia kateedri juhatajana.

Teaduslikku tööd eesti raamatu uurimisel alustas F. Puksoo 1920. aastate lõpul. Tartu ülikooli 300 aasta juubeliks ilmus temalt kolm heatasemelist uurimust: põhjalik monograafia «Tartu ja Tartu-Pärnu rootsiaegne trükikoda», artikkel «Raamatukauplemisest rootsi ajal Tartus ja Pärnus» ja saksakeelne käsitlus **Academia Gustaviana ja Gustavo—Carolina** raamatukogust. Nimetatud väljaannete kõrval on eksponeeritud Puksoo tähtsaim teos — teedrajav eesti raamatuloos — «Eesti raamatu arengulugu» (1933), ning samas teose põhjalikult ümbertöötatud uue väljaande käsikiri 1943. aastast, millel autori hilisemad täiendused. Kahjuks jäi uus väljaanne trükis ilmumata. 1934. aastal trükki jõudnud F. Puksoo populaarteaduslikust teosest «Raamat ja tema sõbrad» on näitusel autorile kuulunud eksemplar rohkete käsikirjaliste täiendustega. Sama pealkirja all postuumselt ilmunud teos ongi märksa ulatuslikum, sisaldab iseseisvaid peatükke eesti ja vene raamatu ajaloost ning isikliku raamatukogu korraldamisest. 1930. aastate viljakast loomeperioodist on näitusel veel hulk teaduslikes ajakirjades ilmunud käsitlusi Eesti trükikodadest, raamatulevitamisest, ka bibliofiiliast ja teaduslikest raamatukogudest. F. Puksoo viimasest tööperioodist on välja pandud lühiuurimus «Haruldane 1686. aasta «Vastse testamendi» eksemplar», eesti raamatut vaatlevad peatükid NSVL TA ajaloo-osakonna ulatuslikust koguteosest «400 лет русского книгопечатания» (1964), kaks ülikooli raamatukoguga seotud tööd: osalt mälestustele toetuv «Tartu ülikooli raamatukogu 1920. aastail» (1968) ja «Oskar Luts Tartu Ülikooli raamatukogu töötajana» kogumikus «Mälestusi Oskar Lutsust».

Ekspositsiooni viimane lõik esitab R. Antiku, J. Roosi, K. Noodla ja A. Palmi kirjutisi Friedrich Puksoost. Näitust ilmestavad pildid F. Puksoost tööl ning perekonna keskel. Lugupidamisest ja austusest teadusemehe vastu kõnelevad Tartu ülikooli 300. aasta juubeli puhul F. Puksoole antud Rootsi Põhjatähe III järgu orden ja ENSV TA Kirjandusmuuseumi aukiri 1963. aastal teenete eest eesti vanema raamatu uurimisel.

INGRID LOOSME

Töödistsipliinist tööliste seas

Ülikooli ehitusjaoskonnas töötab pidevalt pisut rohkem kui 100 töölist. Vahetevahel lisanduvad hooajaks võetud; juunis, juulis ja augustis ka suvemalevlased. Missugused on nende töö- ja olmetingimused, töödistsipliin, kuidas on neid abistanud ülikooli juhtkond ja kommunistid, sellest kõneldi rektoraadi parteiorganisatsiooni selle aasta esimesel koosolekul 16. jaanuaril.

Vanemtöödejuhataja jaoskonna juhataja Ahto Liik: «Kuigi meie töötingimused ei ole kiita, on meil üle viie aasta püsinud umbes pooled töölised. Kümne protsendi ringis on neid, kellega hädas oleme. Töödistsipliini pärast oleme mõningaid vallandanud, avaldanud noomitusi. Oleme käinud neid töökohal rohkem kontrollimas, ka juhtkond teeb oma kontrollreide. Tööluuside pärast kaotame aastas siiski umbes 400—500 tööpäeva.» Voolavuse põhjuseks on puudus töötajoust (seepärast ei saa töölisi valida, vaid tuleb vastu võtta esimene soovija), tööde suur killustatus (palju objekte), avariide rohkus (tööliste üleviimine põhitöödelt avariiobjektidele), kuid ka tööliste endi vähene vastutustunne (tegematajätmiste pärast nõutakse rohkem vastutust meistrilt, juhatajalt kui tööliselt endalt).

Sõna võtnud Ü. Saag, R. Tani, K. Talja jt. pidasid vajalikuks meie töölistele igati tutvustada NLKP Keskkomitee, NSVL Ülemnõukogu Presiidiumi, Ministrite Nõukogu ja ÜAÜKN-i määrust «Töödistsipliini edasisest tugevdamisest ja kaadri voolavuse vähendamisest rahvamajanduses». Töödistsipliin on otseses seoses töötingimustega. Praegu on aga paraku vähe ühiselamukohti, puudub korralik garaaži- ja majandusnõu. «Valmimas on küll duširuumid töölistele. Uue majandusõue projekteerimine on kavas, ka ühiselamukohti saab rohkem anda,» kuulsime halduspro rektor A. Otstavelilt. Samal ajal on vaja osata praeguste tingimuste juures paremini töid korraldada, et jääks ära pidev ühelt objektilt teisele vedamine. Mõnigi kord on vaja inimlikumat suhtumist töölistesse, kuid joodikute ja luusurite suhtes siiski otsustavamat hoiakut.

VARJE SOOTAK

Medaliga auhinnatud võistlustööst

ütü o ütü o ütü

TRÜ majandusteaduskonnale tõi esimese medali üleliiduliselt konkursilt Kersti Kanepi võistlustöö (rahanduse automatiseeritud juhtimise alalt) 1976. aastal. Kolm aastat hiljem võideti teine medal. Võistlustöö kirjutajaks on nüüd juba rahanduseriala lõpetanu VIKTOR ARHIPOV. Alljärgnevalt talle viis küsimust.

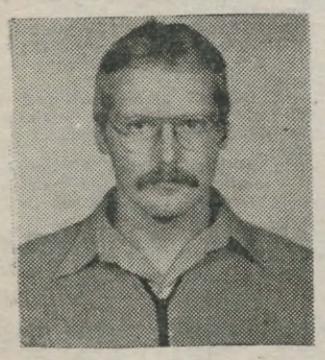

● Kuidas valmis võistlustöö ja kes osalesid selles?

Võistlustöö teemal «Rahandustöö juhtimine tootmiskoondises» on mitme aasta uuringute kokkuvõte. Ettevõtete ja koondiste rahandustööga tutvusin lähemalt kolmanda kursuse praktikal ning samast perioodist on selle probleemistiku algus.

Auhinnatööle eelnes rida teisigi võistlustöid, mis samuti võitsid mitme taseme üliõpilastööde konkursside auhindu. Oluliseks pean esimestel kursustel saadud toekaid nõuandeid tööde juhendajatelt. Tahaks eriti rõhutada ühiskonnateaduslaste osa tudengi teadustööle suunamises, sest nende käe all valmib suur hulk esmakursuslaste võistlustöödest. Minugi esimesed auhinnatud tööd valmisid ühiskonnateaduste (NLKP ajalugu, poliitiline ökonoomia, filosoofia jt.). Nimetatute valmimisel sain suurt abi juhendajailt. Tahan tänada eeskätt dots. A. Arrakut, vanemõpetaja J. Tammaru ning kindlasti dots. V. Ruusi, kelle suunamisel valmis 1975. aasta üleliidulise diplomi saanud töö. Kogu eelnev oligi baasiks võistlustööle, mis tunnistati üleliidulise medali väärilisteks. Viimase uuringu lõpliku kujundamise juures olid suureks abiks majandusteadlased dots. A. Susi (juhendaja) ning dots. V. Raudsepp.

Seega võib julgelt tunnistada, et stuudiumi jooksul saab tudeng hea pealehakkamisega ning oskuslikul juhendamisel koostada mitu sisukat ja hea tasemega uurimust.

● Ehk tutvustaksite paari sõnaga töö sisu?

Töö on praktilist laadi, valminud kahe aasta analüüsi tulemusena tootmiskoondistes «Tööstusaparaat» ja «Talleks». Analüüsitakse rahandustöö olemust ning ülesandeid tootmiskoondistes ning kujundatakse rahandusülesannete kompleks, mis tuleb lahendada finantsosakonnal koondise «AJS-rahandus» alamsüsteemis majandusmatemaatiliste meetodite ja elektronarvuti abil. On jõutud algoritmi ning programmi mudelini. Edasine on juba programmisti töö. Alus masinprogrammi koostamiseks on võistlustöös. Järelikult võimaldab tehtu rakendada kaasaegsete elektronarvutite võimalusi finantsküsimuste lahendamisel.

● Kellega oli koostöö?

Et töö valmis nii praktika kui ka teoreetilise materjali läbitöötamise alusel mitme aasta vältel, siis oli mitmeid kasulikke kohtumisi praktika- ja teaduseinimestega. Rahanduse ja krediidi kateeder on rahanduse juhtimise automatiseerimise probleemistiku alal juhtivaks (koordineerivaks) keskuseks NSV Liidu kõrghariduse süsteemis. See oli otsustavaks mõjuriks töö valmimisele. Kogemuste vahetamiseks sai käidud Kaasanis, Moskvas, Leningradis ning Vilniuses, kus tutvusin uuritavate küsimuste teadusliku analüüsiga sealsetes kõrgkoolides, kuulasin konverentsiettekandeid ning olin ka ise esineja. Palju huvitavat pakkus TRÜ poolt käesoleva aasta kevadel korraldatud üleliiduline konverents, kus osalesid meie maa tuntumad rahanduse automatiseeritud juhtimise probleemide uurijad. Nimetatud sidemed aitasid tööd kujundada ning hiljem teda praktikasse juurutada.

● Kuidas läheb juurutamine?

Võistlustöö kontseptsioon on aluseks rahandusülesannete praktilisele lahendamisele koondises «Talleks», kus on jõutud rahandusülesannete kompleksi esimeste ülesannete proovilahenduse staadiumisse. Seega on tegemist töö juurutamisega praktikasse, kuid siingi on veel mitmeid raskusi, mis seonduvad informatsiooni saamise ja edastamisega.

● Tulevikuplaanid, nende seos valminud tööga?

Nüüd on ülikool lõpetatud, kuid uurimistöö suunad on endiselt seotud rahanduse automatiseeritud juhtimise probleemidega. Käesolev probleemistik on koha leidnud ka rahanduse eriala õppeplaanides ning seetõttu tuleb neid pidevalt edasi arendada. Ilmselt tuleb kasvatada kaader, kes sellega tegeleks. Kindlasti on lahendus parim, kui selle probleemistikuga tegeleb kateedri oma rahvas, kes seda siis ka tudengitele selgitab-õpetab. Plaanis on ka eeltoodud teema lõplik vormistamine väitekirjana, kuid see võtab veel aega.

Küsitles teaduskonna prodekaan dots. VAMBOLA RAUDSEPP

Viiekümneaastaste klubi täienes

Tegelikult sellist konkreetset klubi ju pole, mõiste on tinglik, mõtteline. Kuid ikkagi astuvad siia kõik, üks varem, teine hiljem, igaüks oma isikliku käitumispõhikirja ja tegevusprogrammiga.

Selle aasta jaanuaris sai ka NLKP ajaloo kateedri dotsendil NIKOLAI SEVTŠUKIL viiskümmend eluaastat täis. On seda vähe või tuleb seda paljuks pidada, oleneb mehest endast. Kui teha aga järeldusi sel puhul väljaöeldud soovidest, mõtetest ja ettepanekutest, on täitmist ootamas kuhjaga ülesandeid. Ja seda küll õppejõuna, ühiskondlike ülesannete täitjana, lektorina, ehitajana, vanaisana...

Pilk möödunud aastatele on samuti üllatav. Tõepoolest — palju on mahtunud töid ja toimetusi poole sajandi raamidesse. Töörohke lapsepõlv, sõjaraskustega sisustatud noorusaastad. Siis ümmarguselt kaks aastakümmet võitlust banditismi ja mitmesuguse muu kuritegevusega. Ei tea vist Kolja isegi, palju kordi tal on tulnud seista surmaga silm silma vastu. Ja sellele on lisandunud ka tubli aastakümme pedagoogitööd oma rõõmude ja muredega. Sadu ja sadu üliõpilasi, tänaseid noori (ja mitte ainult noori) spetsialiste on saanud oma esimesed põhjalikumad teadmised ühiskonnateadustes tema vahendusel.

Viiekümneaastaste klubisse astumine on töömehetee vahearvestus. Uued võidud ootavad. Jõudu ja püsivust nende saavutamiseks!

JOHANNES KALITS

Rektori käskkiri

Rektor õnnitles ja avaldas kiitust 75. sünnipäeva puhul majandusosakonna töölisele Jossif TRANZIROVILE ja teadusraamatukogu desinfektor Pauline PALUSOOLE.

Kauaaegse eeskujuliku töö eest avaldas rektor oma käskkirjaga kiitust koristajale Pärja ROSENTHALILE ja õnnitles teda 60. sünnipäeva puhul.

Seoses 50. sünnipäevaga rektor õnnitles ja avaldas kiitust tööülesannete eeskujuliku täitmise ja aktiivse ühiskondliku tegevuse eest vanemõpetajatele Vello TRUUMAALE ja Heino LAIDRELE. Samal tähtpäeval sai rektori kiituse osaliseks hoolsa ja kohusetundliku töö eest pasportist Silvi KÄÄP ja lukksepp Ralf TALBAK, kauaaegse viljaka töö ja aktiivse ühiskondliku tegevuse eest ja 50. sünnipäeva puhul said aukirja vanemlaborant Helju RAJANDO ja dots. Pavel SIGALOV.

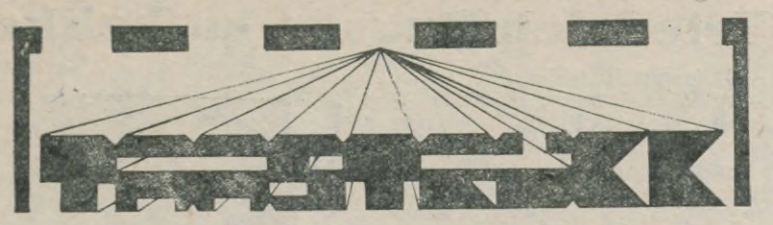

«Peahoone ees sõbrad lilledega, pasunakoor, õllekapad, omaküpsetatud hiiglasuur leib ja palju uudishimulikke pilke . . .

Muljeid on palju ja põnevaid, kuid korraga ei ole võimalik kõike rääkida. Noorte säravad silmad ja rakkus pihud kinnitavad aga, et oli huvitav.

«Tore ja unustamatu.»
«Isetegevust sai ka kõvasti tehtud.»
«Kui avaneks võimalus, läheks kindlasti uuesti.»
Kuid seda ei tea veel, kes tuleval aastal on need 300 õnnelikku.»

Need read on võetud 1964. aasta 2. oktoobri ülikoolilehe lühireportaažist, mis teatab uudismaalaste tagasijõudmisest Tartusse. Et samas on trükitud Maie Kalamäe Põhja-Kasahstanis ehitustöödel töötanud üliõpilastele pühendatud luuletus «Ehitaja», reportaažis üsna superlatiivsed hinnangud, fotol aga rõõmsad näod, siis võib ehk teha järelduse, et uudismaalaste saabumine oli tõeline sündmus.

Aga nii see ju oligi, sest nende 125 Eesti kõrgkoolide üliõpilase suvist tööd Kasahhi NSV Koktšetavi oblasti Štšutšinski rajooni sovhoosides peavad tänased malevlased EÜE alguseks.

«Kolm kuud mehist tööd tõi meie vabariigi üliõpilasperele esikoha. Kuid mitte ainult heade töönäitajate eest, vaid «за настоящий хороший комсомольский дух»,» nagu ütles uudismaalaste staabiülem Karl Adamson.

Käiku lasti 12 ehitusobjekti.

Anti üle 35 kontserdi, peeti üle 60 loengu ja organiseeriti 3 pioneerilaagrit. Need on faktid, mis kõnelevad ise enda eest.

Veel enne aastavahetust autasustas NSV Liidu Ülemnõukogu Presiidium medaliga «Uudismaade ülesharimise eest» Eesti ühendatud üliõpilaste uudismaaehitusrühma komandõri Karl Adamsoni, rühma komissari Leivi Seri, Džambulski sovhoosi rühma komandõri Priit Järvet ja rühma liiget Vladimir Golovkinit.

Peeter Maimik meenutab (23. oktoober 1964, «TRÜ»):

«Stepiteed . . . Need on midagi taolist, mida peab ise nägema, ise neid mööda kihutama, muidu ei saa täpset pilti, ei saa tunda ülesalla-paremale-pahemale-ette-taha võnkumist ja rappumist.

Kord sõitsin naaberkülast meie laagri poole — ainult umbes 70 km pikkune vahemaa. Roolis istuv vana kasahh keeras ühes kohas järsku mustendavast teeribast kõrvale ja ühmas korra: «Siit on otsem», ja pool tundi ei liikunud pedaalid, käigukang ega rool . . . sõitsime nagu hööveldatud lauda mööda . . . Võisime vabalt imestada-imetleda. Tema, kui sai kuulda, et Eesti on niisama suur (või väike) kui paar Kasahhi rajooni, mina, kui sain teada, et neil on ikka veel mõnelgi mehel mitu naist.»

Esimestel ehitusmalevlastel, uudismaalastel, oli ja on, mida meenutada.

RAIMU HANSON

● **See foto on tehtud 1965. aasta malevasuve lõpetamiselt Kasahhi NSV Koktšetavi oblasti Štšutšinski rajoonis. Rühmakomandör Rein Romet raporteerib malevakomandör Mikk Titmale.**

Soojusest ja valgusest

Mõtleme õige pisut ühe ülesande puhul: ühiselamu köögis on 2 elektripliiti. Ühe pliidi võimsus on 14 kW. Kui palju elektrienergiat kulub ööpäevas? Miks mitte päeval, vaid terve 24 tunni jooksul? Aga seepärast, et pliidid jäetakse sageli välja lülitamata. Välja lülitamata pliidid leidis eest ka hiljaaegu moodustatud kontrollkomisjon. Vaid tulevased majandusmehed Leningradi mnt. 27 majas näitasid oma erialast suhtumist.

«Meie kontrollimise eesmärk ei ole ainult näpuga puudusi näidata ja karistada, vaid tahame ka välja selgitada, kuidas peale asjatu raiskamise, lohakuse ka mõnest seni lahendamata probleemist jagu saada,» selgitas haldusprorektori asetäitja K. Soosalu. (Näiteks polnud füüsikahoone ühtlaselt soe. Soovitasime võtta õhku keldri nulltsüklist, mitte katusel olevast ventilatsiooniavast. Nüüd on seda juba hakatud ümber seadma. Iga hoone vajaks korruste viisi püstakute ja radiaatorite kontrollimist ning reguleerimist.)

Sellesse kütte ja elektrienergia kasutamist kontrollivasse komisjoni kuuluvad veel peaenergeetik R. Sakarias, peainsener A. Arro, peamehaanik E. Kõrgemägi, rahvakontrolli esindajana K. Pild ja tuletõrje tehnilise peakomisjoni esimees E. Olla.

Energia säästlikule kasutamisele juhitakse meie tähelepanu pidevalt. Ka ülikoolil on omad kokkuhoiuülesanded. Senini on need täidetud. Kui päise päeva ajal ei põleks mõnedes koridorides ja tubades pirnid, kui juba niigi soojas või kleepimata akendega ruumis ei köetaks elektriküttekehadega, oleks ärakasutatud elektrienergia hulk veelgi väiksem. Ühe niisuguse näite tõi haldusprorektor A. Otstavel: «Tudengitoa akna sisemine klaas oli puudu. Möödunud aastal olevat kunagi sellest küll teatatud, aga et keegi parandama ei tulnud, köeti rahumeeli elektriradiaatoriga.»

Kuid elektriküttekehadega võib tuba soojendada ainult avariipuhul, ka siis vaid komandandi igakordsel eriloal. Astutakse keelust üle, ja koguni mitu korda, siis tuleb loobuda ka ühiselamutoast. Mullu näiteks ühe tudengineiuga nii juba juhtus. Haldusprorektori näitele viidates peaks vist igaühele selge olema, et igasugusest rikkest tuleb kohe teada anda ja tõepoolest seni peale käia, kuni viga parandatud. **Veel on ühiselamus keelatud kasutada omavalmistatud juhtmeid, tubades suitsetada, radiaatoritel pesu kuivatada (jääb ju sooja toas vähemaks, jahtub kõrvaltubagi).**

Käske ja keelde kui palju. Ühiselamuelanik peaks neid eeldatavasti sellest peale tundma, kui ühiselamusse elama asunud. Paraku ei ole koduseid harjumusi alati ühiselamusse ega teistesse ülikooli ruumidesse kaasa toodud. Kui tihti põleb tuli tühjas auditooriumis!

«Et me nüüd tuleohutust, kütmist ja valgustamist pidevalt kontrollimas käime, ei tähenda veel, et teaduskondade ja teiste allüksuste rahvas sellesama töö tagaplaanile jätta võiks. Vastust anda tuleb ikka otsestel vastutajatel,» lõpetasid K. Soosalu ja A. Otstavel. «See lugugi olgu pigem hoiatuseks, edaspidi oleme niisuguste puuduste suhtes karmimad ja ega karistusedki tulemata jää.»

KAIA PAJU

Sõna sekka keelemeel
emakeele kaitseks

Võib-olla on žurnalistikaosakonna esmakursuslased juhuslikult lugenud Georg Christoph Lichtenbergi — kes (et meil temast kord juba juttu on, siis võib seda ka mainida) olevat kord loodusloo süsteemi kallal töötades loomi nende ekskrementide kuju järgi liigitanud ja niimoodi kolm klassi moodustanud: silinderjad, kerajad, koogikujulised —, selle Göttingeni teravmeelse ja -keelse füüsikaprofessori aforisme, mis August Sanga ja Kersti Merilaasi tõlkes on ka ««Loomingu» Raamatukogus» ilmunud. Kuid võib-olla on nad alateadlikult tulnud ise sellele «suurele reeglile», mida Lichtenberg soovitab: «Kui see pisku, mis sul on, ka midagi erilist ei ole, siis ütle seda vähemalt pisut erimoodi.» Igatahes võib aga turvaliselt väita, et ülalmainitud esmakursuslased oskavad kirjutada, ja seda püüavad nad teha ka «pisut erimoodi». See on hea. Negatiivselt mõjub aga see, kui hakatakse halba stiili kasutama.

Lehitsedes ajalehe «Tartu Riiklik Ülikool» hiljutisi numbreid, hakkavad keelemeelt häirima kursiivkirjas laotud artiklikesed, milles leidub selliseid žargoonilisi väljendeid nagu «seenele see ühika valvur», «Päntris sai maha pandud stiilne «Kadritrall», «see reps, kes ka pärast esimest eksamit naerab», «üksköik millisel taburetil kemmi ringis» *jne. Nende autoriteks on paar-kolm žurnalistikaosakonna esmakursuslast. Ühes artiklis («Tralla-ralla», 30. nov.) aga on mustvalgel kirjas värdkeelend «EPA-kas»! Ei ole see korralik lühend ega ilmselt ka trükiviga — ei teagi, kuhu seda liigitada. Kas see tõesti peab tähendama üliõpilast Eesti Põllumajanduse Akadeemiast?*

Millest see küll tuleneb, et ajalehte, mida ei loe ainuüksi — vabandage väga — «repsid», nii palju žargooni kirjutatakse? Kas Remsujevi juttudest? Keskkoolist? Või hoopis EOM-ist? Ja mis lipukiri võiks olla sellel põlvkonnal, kes niisuguse keelekasutusega kohale jõudnud? Ega ometi (R. Sikk, «Esmaspäev on 31. detsember», 28. dets.): «Teil pole midagi öelda. Meie sülitame!»

RAIMU HANSON,
eesti fil. V k.

IN MEMORIAM

MARJU MUTSU on surnud.

Kui jõhkralt see kõlab! Mõistus ja tunne tõrguvad uskumast, et Surm on Marju Mutsu Suurde Olematusse viinud. Viimaselt kohtumiselt temaga jäi hinge uuristama küll ebamäärane kartus — nii kaitsetu tundus ta pisike keharänga haiguse ees — ent Marju Mutsu vapper naeratus püüdis ennast ja kaasvestlejat uskuma panna, et peagi on kõik jälle hästi. Rääkisime tema sügisesest Inglismaa reisist, preraffaeliitidest, kelle looming teda ootamatult olevat köitnud, Jüri Üdist ja Juhan Viidingust, «Hamletist», mida ta kindlasti näha tahtis, uuesti inimlikkusest. Kunst peaks ometigi andma usku ja jõudu, peaks aitama inimesel tõusta põrmust, kuhu maailma julmus ja kurjus ta tallanud on, arvas Marju Mutsu. Kunagi kirjutas ta: «Säilitada endas tundlikkus maailma suhtes — eks ole see ennast haavata lasta ja sellest oma loominguga vabaneda, pannes sellesse oma valutunde. Tõepoolest, Marju Mutsu taiesed riivavad valusalt, sunnivad seisatuma, pikemalt aru pidama iseenda ja maailma üle, või voogab neist inimlikku soojust, nii et silmi sulgedes näed tahestahtmata Marju Mutsu enda heledat naeratust. Kuidas defineerida seda miskit, mis kunstiteose praegustele ja tulevastele põlvedele vajalikuks muudab ja tema igiväärtuslikkuse määrab? Võib-olla nimetada seda lootuseks? Või on see hoopis lapsemeel, mille vaikne virvendus meie kõigi algused, need lätted, millest tuleme, ühendab. Ikka ei saa ma lahti tundest, et Marju Mutsu pildid endas mingit saladust kannavad, midagi sellist, mida tema teab, aga meie mitte. Ehk tähendab see seletamatus igitõde, mida looja nii ergult tunnetab ja ka teistele avada püüab. Ajavool justkui katkeks, hetk kasvab igavikuliseks. Kunstnik tõstab meid kõrgusele, kust näeme avanevat elu olemuslike seaduspärasuste lõputuid teid.

Nüüd katkestati ajavool alatiseks. Surm annab Marju Mutsu teostelegi teistsuguse tähenduse. Nii tundub, et «Sõit» — eesti graafika üks tippe — on Marju Mutsu enese hüvastijätt, viimane naeratus enne elust lahkumist. Lohutagem: kunstniku hing jääb, läbi piltide saame temaga kõnelda, jääb mälestus temast ja ta kustumatust naeratusest, mis tagantjärele kurb ja kirgastunud näib.

KRISTEL PAPPEL

Mis saab Tartu — Kääriku suusamatkast?

1960. aastal toimus esimene Tartu—Kääriku suusamatk, mis sai eeskujuks paljudele hilisematele talvematkadele meie vabariigis.

Seoses Eesti NSV Spordikomitee sooviga muuta senine suusamatk ülevabariiklikuks kuni 6000 osavõtjat haaravaks Vaasa üritust jäljendavaks matkaks on otsustatud suusaotsad ringi pöörata — alustada Kääriku ümbrusest ja lõpetada Tartus. Kas see tähendab siis senise Tartu—Kääriku suusamaratoni likvideerimist? Niisuguse küsimusega on spordiklubisse pöördunud kümned suusahuvilised.

Tartu—Kääriku matka saatus sõltub huvist maratoni vastu. 1960. aastal läbis distantsi 204 matkajat. Kui tänavu on vähemalt niisama palju soovijaid, siis kutsutakse kokku matka organiseerimiskomisjon ja hakatakse mõtet teoks tegema. Asjahuviliste väljaselgitamiseks levitati 18. jaanuaril sellekohaseid talonge, mis tuleks hiljemalt 29. jaanuari lõunaks toimetada spordiklubisse. Talonge saab spordiorganisaatoritelt. Arvamust võib avaldada spordiklubisse ka telefoni teel (331-64 või 341-21/606).

Põhimõtteliselt jääks suusamatk TRÜ sisemiseks ürituseks, kusjuures osavõtuõigus oleks muidugi ka vilistlastel. Matk toimuks traditsiooniliselt laupäeval, kuupäeva aga otsustab juba organiseerimiskomisjon. Hääletamistalongide täitmisel tuleb arvestada, et mõnesajalise osavõtjaskonnaga TRÜ matk ei saa teeninduse tasemelt võistelda viierublase osamaksuga ülevabariigilise üritusega.

Seega — otsus langetatakse 29. jaanuaril.

Spordiklubi

Hooaeg on avatud

Ülikooli kergejõustiklastele algas sisehooaeg 9.—10. jaanuaril linna talviste esivõistlustega. Edukas oli avavõistlus kergejõustiku kateedri aspirandile Tiina Toropile: esikohad 50 m 6,6-ga ja kaugushüppes 5,96-ga. Sealjuures Tiina Toropi poolt 50 m eeljooksus näidatud aeg 6,5 on halli rekordi kordamine. Linna meistriteks tulid veel Lea Laks (psühholoogia II) 1.65 kõrgushüppes ja Ille Kukk (KKT IV) 1000 m jooksus ajaga 3.00,9. Meeste parimateks olid Henn Piirisild (KKT II) kaugushüppes 6.83-ga, Ain Reimets (arstit. I) isikliku rekordiga 2.00 kõrgushüppes ja Jürgen Ligi (bioloogia-geograafiat.) 2000 m jooksus 5.29,1-ga.

*

18. jaanuaril toimunud ülikooli lahtistel võistlustel oli taas edukaimaks naistest Tiina Torop, võidutulemused 6,6 50 m jooksus ja 6.08 kaugushüppes. Maie Kalle (bioloogia-geograafiat.) võitis ajaga 1.38,8 600 m jooksu. Lea Saks ja Siiri Schmidt (õigust. III) jagasid kõrguses tulemusega 1.60 1.—4. kohta koos Helle-Rita Rebase ja Anneli Ojastuga.

Meestest tulid võitjateks Jaroslav Savka (spordimed. VI) 2.05-ga kõrgushüppes, Jevgeni Jessin (KKT IV) 50 m-s 5,9-ga, Gennadi Organov (KKT IV) 300 m-s 37,4-ga ja Neinar Seli (KKT III) kuulitõukes 14.12-ga.

ENN KERGE

Auto-motokabinet

korraldab suveks Tartusse jäävatele üliõpilastele B-kategooria autojuhikursused. Tulla 2. veebruaril kl. 16.15 Gagarini 1.

Pärnu IV Keskkool

ootab oma vilistlasi 2. veebruaril kell 19 vilistlaste õhtule. Kell 12 algavad võistlused õpetajate, vilistlaste ja õpilaste vahel.

Uusi trükiseid

Tartu Riikliku Ülikooli toimetised. Vihik 512. EKP võitluses kodanluse diktatuuri vastu. Töid NLKP ajaloo alalt XVI. Tartu 1979, 152 lk., 500 eks., 1 rbl. 40 kop.

Tartu Ülikooli ajaloo küsimusi VII. (TRÜ ajaloo komisjoni materjalid). Tartu 1979, 220 lk., 1000 eks., 1 rbl. 90 kop.

Tartu Ülikooli ajaloo küsimusi VIII. (TRÜ ajaloo komisjoni materjalid). Tartu 1979, 186 lk., 1000 eks., 1 rbl. 60 kop.

Tartu Ülikooli ajaloo küsimusi IX. (TRÜ ajaloo komisjoni materjalid). Tartu 1979, 184 lk., 1000 eks., 1 rbl. 60 kop.

Juhan Smuuli elu ja varasem luule. Reet Vääri. Tartu 1979, 40 lk., 300 eks., 10 kop.

Kes leidis või teab

midagi rohelise kiviga briljantsõrmusest, mis oli neljapäeval, 24. jaanuaril peahoone ruumi nr. 301 ees oleval aknalaual, palume see tuua või sellest teatada ph. 301 (TUS, tel. 341-21/436, T. Rjahhovskaja).

NB!

Meie järgmine ajalehenumber ilmub reedel, 8. veebruaril.

Toimetaja V. SOOTAK

«TRÜ» Ajalehe «TRÜ» toimetuse aadress: 202400 Tartu, Ülikooli t. 18, TRÜ, ruum 302, tel. 341-21/253. Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk. Tartu, Ülikooli 17/19. III. Üksiknumbri hind 2 kop. Tellim. nr. 303. MB-01423.

«Тарту Рийклик Юликоол» («Тартуский государственный университет»). Орган парткома, ректората, комитета ЛКСМ и профкома Тартуского государственного университета, г. Тарту Эстонской ССР.

AR Fr. R. [illegible]
nim. [illegible] Nõlk
Raamatukogu

KÕIGI MAADE PROLETAARLASED, ÜHINEGE!

tartu riiklik ülikool

EKP TRÜ komitee, TRÜ rektoraadi, ELKNÜ TRÜ komitee ja TRÜ ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 3 (1213) Reedel, 8. veebruaril 1980 XXXI aastakäik

Tere jälle!

Tudeng tuleb vaheajalt tagasi. Temale oli jaanuar üks suur sess. Aga siin, komitees?

Vastab ülikooli komsomolikomitee sekretär MADIS KALLION.

Kohe pärast eksameid läksid matkagrupid järjekordsele taliturlaadile. See suurüritus oli esimeseks proovikiviks «Patrioodi» värskele presidendile Kalle Soale. Tänavu oli ettevalmistus tõhusam kui varasematel aastatel nii organisatsiooniliselt kui tehniliselt.

25. jaanuarist 3. veebruarini olime võõrustajateks Debreceni ülikooli 7-liikmelisele üliõpilasdelegatsioonile. Ühiselt konkretiseerisime koostöövõimalusi kahe kõrgkooli vahel. Ungari tudengid tutvusid ülikooli ja linna vaatamisväärsustega, neil oli meeldiv võimalus külastada ka Tallinnas olümpiaehitusi. Kõige suuremaks elamuseks kujunesid suusarõõmud Käärikul.

Heameel on selle üle, et uut semestrit võtab komsomolikomitee vastu uues kuues, sest lõppemas on remont. See on toredaks ülikoolipoolseks kingituseks Eesti komsomoli 60. ja ülikooli komsomoliorganisatsiooni 40. juubeliaastal. Südamlikud tänusõnad selle eest vanemtöödejuhataja jaoskonna juhatajale Ahto Liigile ja meister Raivo Sareali tublidele maalritele.

Kevadsemestri uudiseid?

Kohe semestri alguses on ukse ees valimised. Saadikukandidaadiks Eesti NSV Ülemnõukogusse on esitatud ka meie tudeng Riivo Kotkas. Oleme komitees mõelnud sellelegi, et valimiste päeval pakkuda tudengitele huvitavat meelelahutust, selle ettevalmistamisega on praegu ametis Valev Plato. Olen kindel, et meie üliõpilased on kõikides valimisjaoskondades esimeste valijate hulgas.

Veebruaris hakkame läbi viima ka leninliku kontrolli kompleksüritusi, mille finaaliks kujunevad V. I. Lenini 110. sünniaastapäevale pühendatud IX rahvaste sõpruse päevad 22.—27. aprillini, avaaktus on 22. aprillil aulas.

Pingeliseks muutuvad ettevalmistused ka olümpiamängudeks. See töölõik peab pidevalt olema samuti komsomolikomitee huviorbiidis. Jaanuaris saime «Sputnikult» 7 tuusikut Moskva olümpiamängudele. Nüüd tuleb välja selgitada need parimad üliõpilased, kes esindaksid meid olümpiamängudel.

Muidugi tuleb ette valmistada ka järjekordne ehitusmaleva töösuvi. Ülikooli ette on seatud kontrollarvud, mis me kindlasti täidame. Traditsiooniliselt on antud ülikoolile õigus komplekteerida vabariigi esindusrühm Gagarini linna ehitustele.

Uue semestri esimene komitee istung on teisipäeval, 12. veebruaril kl. 18 komitees.

Ootuspäraselt ja edukalt

Üks eksamisessioon on jälle mööda saanud. Õppeosakonnas arvati õppeedukuse seekordne protsent tulevat kusagil 91 ja 92 vahel. Hea näitaja. Suurim hälve allapoole keskmist on matemaatikutel. Kõige rohkem rõõmustavad tulevased meedikud ja filoloogid (eriti paralleelset olümpiaks valmistumist arvestades). Teisalt on tõeline kvaliteedinäitaja headele ja väga headele ning ainult kõrgeimale hindele õppijate osakaal. Sellega on ikka ja alati silma paistnud õigusteaduskond, tänavu 70%-ga, s. t. kahte kolmandikku tublisid õppureid. Järgneb ajalooteaduskond 68%, arstiteaduskond 63%. Üllatuseks jäid kehakultuurlased suhteliselt taha. Teistes teaduskondades kõigub 50% piirimail, nagu ülikooli keskminegi (mullu ≈ 55%). Kahtlemata on see olulisem näitaja kui lihtsalt üldine õppeedukuse protsent, mille sisse poetavad end ka need ainult ja võib-olla vaevalt rahuldavale sihiku seadnud 2% tudengeist. Kahju, kui nii end aasta aasta järel diplomini veetakse.

Võlglasi jäi 340 ligi, suhteliselt rohkem jälle matemaatikute hulgas, ka väljalangevus on neil suurim.

Üldse pandi ja saadi 6200 «viit», 8600 «nelja», 3100 «kolme» ja 360 «kahte». Keskmine hinne ligineb «neljale».

Muret teevad mõned (põhiliselt esimese kursuse) õppeained, kus peaaegu iga teine tudeng läbi kukub. Ilmselt on lektori ja auditooriumi vaheline kontakt nõrk. Nõudlik ning oma ala tundev õppejõud nähtavasti ei orienteeru värskete üliõpilaste tegelikus teadmistetasemes. Eksamitulemused näitavadki ju, et on ligi 50%-st üliõpilastest mööda loetud. Kõik oleks korras, kui süsteem õppejõud—õppeaine—üliõpilane töötaks alati laitmatult.

Selline oli õppeosakonna juhataja Mati Salundi arvamus. «Aga üldiselt läks sessioon tänavu ootuspäraselt ja edukalt,» ütles ta kokkuvõtteks.

Kevadsemester on alanud eesti ja võõrfiloloogidel (4. veebruaril), teised alustavad homme. Seoses olümpiamängudega on kevadine eksamisessioon eesti filoloogia II—IV kursusel juba 17. aprillist 15. maini. Žurnalistika II—IV, inglise II—IV, saksa I—IV ja prantsuse filoloogia II ning rahanduse ja krediidi IV, raamatupidamise II, kaubatundmise II kursuse tudengite eksamite aeg on 5.—31. maini. Esimese kursuse defektoloogid ja kolmanda kursuse kaubatundjad teevad eksameid 11.—31. maini. Eesti ja inglise filoloogia diplomandidel tuleb riigieksameiks valmis olla 5.—31. maini.

Jääb üle veel soovida kõigile kena kevadet kõrgkoolis, kellele esimest, kellele viimast, kellele ühte paljude pikas reas.

ASSE KOOK

Füüsikute töörohke semestrivaheaeg

Jaanuar on ülikoolis harilikult täidetud tudengite sügissemestri töö sügavuse kontrollimisega. Käib sessioon. Füüsikaosakonnas lõpetasid esimesena V kursuse üliõpilased, kes läksid diplomieelsele praktikale seekord kerge südamega: eksamite koondtabelis nimedel aiva punased kriipsud all, häid ja rahuldavaid vaid üksikud ja mitterahuldav hinne hoopiski unustatud.

Pingeline oli jaanuar ka laboratooriumi töötajail.

7.—8. jaanuaril toimusid aulas kümnendad füüsikapäevad. Arutati nii teadus- kui ka pedagoogitöö probleeme. Esimesel päeval vahetati mõtteid füüsika õpetamise üle. Kohal oli arvukalt koolide füüsikaõpetajaid, diskuteeriti elavalt. Teadusettekannetest olid huvipakkuvamad Füüsikainstituudi ning Astronoomia ja Atmosfäärifüüsika Instituudi teadlaste ülevaated. Koosviibijad said kuulda uusimatest tulemustest laserfüüsikas. Huviga kuulati ka Tõravere teadlasi nende osavõtul tehtud kosmoseeksperimentidest.

Kuu lõpul sõitsid kateedrijuhatajad ja osakonna vastutavad lektorid Tallinna järjekordsele **füüsika õpetamise metoodika seminarnõupidamisele.** Osalesid Balti liiduvabariikide, Valgevene NSV ja Kaliningradi oblasti kõrgkoolide õppejõud. Eriline vastutus lasub üldfüüsika kateedril, kes oli ka üks nõupidamise organiseerijaist. Kuulati ära terve rida ettekandeid. Õppevahendite näitusel nägime palju huvitavat.

Osakonna teaduslaboratooriumid tegid aga oma tööst kokkuvõtteid Käärikul aastaseminaridel. **14.—18. jaanuarini oli elektroluminestsentsi ja pooljuhtide laboratooriumi 12. aastaseminar.** Kuulati üle kümne ettekande, arutati detailselt selle aasta tööprogrammi. Möödunudaastasest tööst osutus tüsedaimaks õlivaba ülikõrgvaakumi-aurutusseadme töölerakendamine, mille abil sünteesiti esmakordselt meie maal ülipuhtal räni pinnal monokristalse tsinksulfiidi kiht. Selle struktuuri omaduste uurimine ongi järgmise aasta töö põhituumaks. Koos Moskva kolleegidega jätkatakse ka praktikas väga olulise struktuuri — suure helenduse intensiivsusega tsinksulfiidi kile omaduste uurimist. Need struktuurid on nähtavasti lähtealusteks tasapinnaliste televisiooniseadmete-taoliste aparaatide loomisel. Põhjalikult arutati aastaseminaril töö organisatsioonilisi küsimusi.

20.—23. jaanuarini toimus samas aeroionisatsiooni ja elektroaerosoolide laboratooriumi aastaseminar. Ka seal kuulati ära rida ettekandeid ja arutati tulevikuperspektiive. Erilise tähelepanu objektiks oli aerosoolide metroloogia probleem (kuidas võimalikult hästi mõõta õhus olevate laetud osakeste laengut, massi, liikumise kiirust ja muid parameetreid). Sõltub ju nendest parameetritest aerosoolide mõju efektiivsus elusorganismile ja eeskätt inimesele. Seekord oli laboratooriumi ettekannete temaatikas ka üldfilosoofilisi ettekandeid, mida huviga kuulati ning elavalt arutati.

KARL-SAMUEL REBANE,
eksperimentaalfüüsika kateedri juhataja

Selles lehes

- Uued rubriigid «Ülikooli teadus» ja «Kiri» — 3. lk.
- Ootame küsimusi Kaarel Irdile — 4. lk.
- Algab jälle tudengihuumori võistlus «Tuhuu» — 4. lk.
- Uudiseid teistest kõrgkoolidest — 4. lk.

on uudist

Ülesanded teada, tegevus käib

21. jaanuaril arutas EKP TRÜ komitee ettevalmistusi 24. veebruaril toimuvaiks ENSV Ülemnõukogu ja kohalike nõukogude valimisteks. Ülevaate sellest tegi parteikomitee asesekretär Silvi Lannes.

Valimiste ringkonna- ja jaoskonnakomisjonide koosseisu kuulub ülikoolist 190 inimest, 180 tegutseb agitaatorina. Ülikoolirahvast koosneb kaks jaoskonnakomisjoni: valimisjaoskond nr. 13 majandusteaduskonna hoones Nooruse tänavas ja valimisjaoskond nr. 39 Tartu III Keskkoolis 1. Mai tänavas. TRÜ töötajaid on ka meie peahoones ja füüsikakorpuses asuvas jaoskonnas. Linna rahvasaadikute nõukogu valimiste linnakomisjoni juhib arstiteaduskonna prof. Henno Tikko.

Ettevalmistustööd valimisteks algasid juba möödunud aastal. Teaduskonnad on koostanud üksikasjalikud plaanid, need parteikomiteele esitanud. Tegevus käib. Üliõpilasi saab rohkem kaasa haarata pärast talvevaheajalt tagasijõudmist.

Koos olid NSV Liidu biokeemikud

Möödunud nädalal oli ülikoolis üleliiduline biokeemikute nõupidamine «Transport-adenosiintrifosfataaside (ATP-aasid) aktuaalseid probleeme». Plenaaristungi juhatas sisse rektor prof. Arnold Koop, põhiettekande esitas meie biokeemia kateedri juhataja prof. Lembit Tähepõld transport-adenosiintrifosfataaside uurimisest oma kateedris ja ÜMPI ensümoloogia laboris. Seda uurimistööd alustas dots. Hilda Lind 1950. aastate lõpul, jätkajaiks on olnud prof. Udo Tarve, Mihkel Zilmer, Ello Karelson, Laine Villako, Aili-Tiiu Kengsepp, Tiiu Vihalemm, Vera Hollo ja Tiiu Kullisaar.

Kolmepäevasest nõupidamisest võttis osa teadlasi Moskvast, Leningradist, Tbilisist, Kiievist, Petroskoist, Vladivostokist, Taškendist jm.

Nõupidamise embleemiga vimpel, millel on 8 linna nimed ja aastaarvud, nüüd ka Tartu 1980, jääb prof. L. Tähepõllu kateedrisse järgmise nõupidamiseni.

Väitekirja kaitses Märt Kubo

Jaanuaris kaitses Lomonossovi-nimelise Moskva Riikliku Ülikooli filosoofiateaduskonna teadusnõukogu ees kandidaadiväitekirja teadusliku kommunismi kateedri vanemõpetaja Märt Kubo. Uurimuse teema — tööstusettevõttesisese võistluse organiseerimisest ja juhtimisest arenenud sotsialismi tingimustes — on praegu eriti aktuaalne. Sellest selgub, et läbimõeldum, psühholoogiliselt ja pedagoogiliselt põhjendatum spetsialistide ja tööliste kaasahaaramine võistluse juhtimisse on oluline majandusmehhanismi tõhustaja ja kasvatustöö parendaja. Väitekirja teaduslik juhendaja oli dots. Kalev Koger. Töö teema kuulub teemadekompleksi, mille uurimist suunab meie ülikool. Seoses sellega on planeeritud maikuusse üleliidulise sotsialistliku võistluse probleemnõukogu väljasõiduistung meie vabariigis.

Juhtimisalaste teaduslike eksperimentide korraldamine andis võimaluse kontrollida hüpoteese tegelikkuses, edasi arendada võistluse juhtimise teoreetilist külge.

Väitekiri sai kõrge hinnangu osaliseks.

Fjodor Koltšin taliolümpiale

Üle kaheteistkümne aasta on meie vabariigist taas esindaja NSV Liidu taliolümpiakoondises. Seekord esindab ta ka meie ülikooli: Fjodor Koltšin KKT IV kursuselt. Selle õiguse võistles ta välja äsjastel NSVL karikavõistlustel Bakurianis. Hoiame põialt, et Lake Placidist saabuvad sõnumid rõõmu teeksid.

Ministri käskkiri

Kauaaegse viljaka pedagoogilise, teadusliku ja ühiskondliku tegevuse eest autasustati 60. sünnipäeval hospitaalsisehaiguste kateedri professorit VALVE SAARMAT ja pedagoogika kateedri dotsenti HELGA KURMI ning 50. sünnipäeval matemaatilise statistika kateedri dotsenti LEMBIT KIVISTIKKU ja rahvamajandusharude ökonoomika kateedri vanemõpetajat MARTIN LOIMI ENSV KKEH Ministeeriumi aukirjaga.

Rektori käskkiri

Rektor avaldas kiitust kauaaegse eeskujuliku töö eest tsiviilõiguse ja -protsessi kateedri laborandile ERIKA MAASEPALE 70. sünnipäeval, 60. sünnipäeval ÜMPI preparaatorile HILDA TEDRELE ja 50. sünnipäeval Teadusraamatukogu operaator ÕIE TAMMURILE ning sisehaiguste propedeutika kateedri vanemlaborandile MARI LÖÖPRELE. Pikaajalise eduka pedagoogilise, viljaka teadusliku töö ja aktiivse ühiskondliku töö eest avaldas rektor tänu 50. sünnipäeval dots. LEMBIT KIVISTIKULE. 50. sünnipäeval pälvis kiituse ka dotsent NIKOLAI ŠEVTŠUK.

Kiitust avaldas rektor veel rahanduse ja krediidi kateedri dotsendile VAMBOLA RAUDSEPALE pikaajalise kohusetundliku töö eest ühiskondliku teadusprodekaanina.

TRÜ NÕUKOGUS

● **28. detsembri koosolek algas tavakohase õppejõudude ümbervalimise ja konkursi korras valimisega.** Professori teadusliku kutse taotlemiseks nääletati füüsilise geograafia kateedri õppejõu geograafiakandidaat Endel Varepi ja neuroloogia ja neurokirurgia kateedri õppejõu meditsiinidoktor Rein Zuppingu poolt. Dotsendi kutse taotlemise poolt hääletati meditsiinikandidaat Henn-Peet Kingisepale.

● **Õigusteaduskonna õppe- ja kasvatustöö kontrollimise tulemustest. Sellise ettekandega esines koosolekul sisekontrollikomisjoni esimehe asetäitja dots. V. Krinal.** Ettekandja märkis, et õigusteaduskonnas toimub õppetöö kõrgel ideelis-poliitilisel ja teoreetilisel tasemel, et teaduskonna lõpetanute ettevalmistusega ollakse töökohtadel rahul. Õppetöö toimub kinnitatud õppeplaanide alusel ning üliõpilased on varustatud vajaliku õppekirjandusega. Õppejõud tõstavad regulaarselt oma kvalifikatsiooni. Kõigi õppejõudude õppemetoodilised plaanid on täidetud, neid kontrollitakse regulaarselt kateedrite juhatajate ning dekaani poolt. Puudusena märkis ettekandja mõnede õppejõudude (ka kateedrijuhatajate) liiga suurt õppekoormust, sest ei saa pidada normaalseks, kui ühel õppejõul on juhendada 60 kursusetööd. Murekü simuseks tuleb pidada doktorikraadiga õppejõudude juurdekasvu puudumist.

Teaduskonnas pole veel lõplikult üle mindud õppe- ja kasvatustöö kompleksele kontrollisüsteemile.

Võeti vastu otsus.

● **Õppejõudude parimate uurimistööde üleliidulisele konkursile esituse kinnitamine.** Ettekande tegi M. Koor teadusliku uurimistöö sektorist. TRÜ nõukogu otsusega esitati konkursile 7 tööd.

● **Olümpiagiidide ettevalmistamisest kõneles ülikooli olümpiakomitee aseesimees vanemõpetaja M. Tamm.**

Pideva olümpiaõppetööga alustati möödunud aasta kevadsemestril. Selle korraldamiseks on moodustatud olümpiakomisjon eesotsas õppeprorektoritega. Õppegrupid on komplekteeritud põhiliselt filoloogiateaduskonna vastavaid keeli õppivaist üliõpilastest. Töötavad ka fakultatiivrühmad, kuhu kuuluvad peamiselt teiste teaduskondade üliõpilased, kelle võõrkeeleoskus on hea.

Vastav õppetöö toimub üldloengute ja keeleseminaride vormis. Aluseks vastav NSVL KKEHM programm. Üldloenguid on peetud ühiskondlik-poliitilistel teemadel (lektoreiks TRÜ ühiskonnateaduste, õigusteaduskonna ja geograafiaosakonna õppejõud), käsitleti ka olümpialiikumist, olümpiapurjeregati organiseerimist ja purjespordi spetsiifikat (lektoreiks organiseerimiskomitee soovitatud spetsialistid).

Käesoleval õppeaastal on giidide-tõlkide ettevalmistuses toimunud muudatusi. Nimelt on 6-tunnilisest nädalakoormusest 2 tundi vene keelt. Vastava programmi suulise kõne ja tõlkeoskuste arendamiseks on koostanud vene keele õpetamise metoodika kateeder. 2 tundi võõrkeelt on planeeritud keelealastele teadmistele, 2 tundi üldloengutele. Kevadsemester on töö otsustav lõppetapp. Oluline on tihe koostöö tellijaga. Kui seni töötasid üliõpilased keelerühmades vastavalt kursustele, siis kevadsemestrist jagunetakse vastavalt kitsale rakendusalale.

Filoloogiateaduskonnale on eraldatud ajutiselt 1 vanemlaborandi, poolteist laborandi (3×0,5) kohta ning tööle rakendatud täiskohaga 3 õppejõudu, lisaks veel tunnitasulisi õppejõude.

Kahjuks ei ole olümpia organiseerimiskomitee Tallinna valitsus sõlminud TRÜ-ga nõuetekohast lepingut, samuti polnud üle kantud summasid olümpiaõpetuse korraldamiseks, pole saadud mingeid tehnilisi abivahendeid (välja arvatud 3 kirjutusmasinat). Üksikud trükitud õppevahendid on õnnestunud hankida tänu õppejõudude initsiatiivile. See raskendab olümpiaõppetöö korraldamist tunduvalt. Kahtlemata kannatab ka töö efektiivsus.

Kaasettekande tegi EKP TRÜ komitee sekretäri asetäitja dots. L. Kiik. Ta tõi esile mitmeid probleeme. Nimelt on tunduv osa tulevastest olümpiagiididest nooremate kursuste üliõpilased, kellel pole vastavat üldpoliitilist ja -teoreetilist ettevalmistust, seetõttu tuleks grupid komplekteerida just nii, et noorematel üliõpilastel oleks võimalus üldpoliitilistel õppustel saada vastavaid teadmisi süvendatult.

Olümpiagiidide ettevalmistusega seotud probleeme käsitlesid ka mitmed sõnavõtjad.

Lõpuks pani rektor prof. A. Koop kõigile südamele, et ülesannet võetaks kui ülitähtsat, sest need üliõpilased on ju ülikooli visiitkaart.

Võeti vastu otsus.

● **Kuulati ära vanemteaduri kohale ülevlidud õppejõudude aruanded doktoriväitekirja käigust** (dotsendid U. Reino, R. Talvik, H. Tihane, J. Kärner ning H. Kaarma).

● Jooksvate küsimuste arutamisel võttis sõna halduspro rektor A. Otstavel, kes tõi esile eriti olulise energiaprobleemi, energiaressursside säästliku kasutamise vajaduse.

● Rektor prof. A. Koop võttis kokku 1979. aasta töötulemusi ja nimetas uue aasta põhiülesandeid.

*

● **Semestri esimesel koosolekul 30. jaanuaril andis rektor kõigepealt kätte autasud. Otorinolarüngoloogia ja oftalmoloogia kateedri juhataja prof. Leo Schotter sai Moskvas Rahvamajandussaavutuste Näitusel eksponeeritud aparaadi eest pronksmedali, 3 autoritunnistust anti leiutiste eest aeroiosonisatsiooni ja elektroaerosoolide laboratooriumi juhatajale Lembit Visnapuule, sama labori vaneminsener Mihhail Belov sai samuti autoritunnistuse. Juubelisünnipäevade aukirjad võtsid vastu meie Tervishoiuministeeriumilt stomatoloogia kateedri juhataja dots. Silvia Russak, Kõrg- ja Keskeriharidusministeeriumilt Eesti NSV teeneline arst Leonid Vainer, dotsendid Helga Kurm ja Virve Kask ning vanemlaborant Helju Rajando.**

● **Päevakorra põhipunktina käsitles teadusprorektor prof. Herbert Metsa läinud aasta ülikooli teadust.** Mahukat ettekannet illustreerisid slaidid ja tabelid. Järjekordse aasta teadusepool oli edukas. Lõpule hakkab jõudma TRÜ kui juhtiva kõrgkooli-teadusasutuse ümberorganiseerimine (senise teadusliku uurimistöö sektori asemele luuakse teadusosakond, 7 TRÜ teadlase tööd saadeti üleliidulisele konkursile, 14 tööd tunnistati KKEH Ministeeriumis ja TA Presiidiumis 1979. aasta parimaiks. Uurimistööde teemasid oli täita 199, plaaniliselt lõpetati 21. Kontsentreerus temaatika, see vähenes 1978. aastaga võrreldes 6,5%. Loodi üld- ja molekulaarpatoloogia instituut. Kasvas lepinguliste tööde maht, suurenes kandidaadiväitekirjade kaitsjate arv. On teisigi saavutusi. (Toimetus avab sellessamas ajalehenumbris uue rubriigi «Ülikooli teadus», milles teadustööprobleemidest lähemalt kõnelda tahame. Seepärast piirdumegi praeguses ülevaateartiklis vaid mõnede arvudega.)

Prof. H. Trassi ja V. Pasti sõnavõtt puudutas meie teadlaste kehva materiaalset baasi. Dots. J. Tammeorg tundis muret üliõpilaste vähese osavõtu pärast teadustööst, mitte ÜTÜ liinis, vaid lepingulistes töödes ja laborites. Seal saaksid kätte esimesed teadustöö kogemused tulevased aspirandid. Aspirante on aga iga aastaga üha raskem leida.

Rektor prof. A. Koop hindas meie teadussaavutusi kordaläinuks. Omaette probleem on senine materiaal-tehniline baas. Osaliselt tuleb ümber korraldada varustuse tellimine. Rektor toetas dots. J. Tammeoru mõtet haarata rohkem üliõpilasi lepinguliste tööde tegemisse ja laboritesse. See punkt on kirja pandud ka vastuvõetud otsuses.

(Järg 3. lk.)

Õie Tammur 50

2. veebruaril viiekümnenda aastani jõudnud elu jooksul pole Sa kordagi ametlik ülemus olnud, küll aga tunnevad Sind paljud selle ruumi perenaisena, mis asub Toome raamatukogu esimesel korrusel, kus uksel on silt «Võõrastel sissekäik keelatud». Selles ruumis asuvad paljundusaparaadid. Sinu tööstaaž ulatub neljandasse aastakümnesse.

Ja nagu varem trükikojas, nii kiidab ka raamatukogus Sinu töö ise tegijat.

Hoolimata vanadest masinatest, on Sinu tehtud koopiad alati loetavad. Aga paljalt loetavusega pole Sa veel rahul: pilt olgu puhas, niisama hea kui originaal või veelgi parem. Püsivus koos alatise enesekriitilise pilguga, mis kõige rangema kontrolli osa täidab, on töö headuse garantiiks.

Põhiosa välismaale saadetavatest koopiatest käib läbi Sinu käe alt. Võib öelda, et esindad meie operaatoritöö tippu.

Ning täiendav nüanss: paljundamiseks toodud katkised raamatud või ajakirjad lähevad Sinu käest riiulisse tagasi parandatud kaante ja köitega.

Nagu igas inimeses, nii on Sinuski kaks poolt: hea ja kuri. Viimane, väiksem, lööb välja, kui kellegi süü tõttu töö toppama jääb. Nägu üleskeeratud kraesse peidetud, hiilib põhjus kikivarvul kaugemale ega julge kaua täiel häälel rääkida.

Aga mõnel allameetrimehel laseksid Sa rahulikult aina kommidest elada. Ja põngerjas teab, et tädi Õie toob või poest lisa. Kui on vaja midagi teha, võimaldada, aidata, siis hakkab Su vastutulelikkus lausa kuritarvitamisele kutsuma. Noh, õnneks on siiski ka südametunnistus olemas.

Vahest tuleneb abivalmidusest seegi, et Sa ikka millegagi tegeled selles sfääris, mida ühiskondlikuks tööks nimetatakse.

Edaspidiseks soovime Sulle tugevat tervist, sest see on kõige tähtsam. Olgu Sul õnne saada peagi uus korter ja täitugu ka kõik muud soovid ja unistused.

Kolleegide nimel
HEIKI EPNER

Martin Loim 50

Rahvamajandusharude ökonoomika kateedri vanemõpetaja Martin Loim astus teisipäeval teise sajandipoolde.

Sündinud Viljandi rajooni Vastemõisa külanõukogus talupidajate perekonnas, läks õpihimulise nooruki tee kiiresti ülesmäge. Kildu 7-kl. kool ja Viljandi II keskkool olid esimesed tähised M. Loimi haridusteel. 1949. aasta viis edasipürgiva noormehe TPI majandusteaduskonda, mille ta nelja aasta pärast kiitusega lõpetas.

Aastail 1953—1956 pidas M. Loim inseneri-ökonomisti ametit tehases «Ehitusdetail». Siis kutsuti ta ülikooli kaubandusökonoomika kateedri assistendiks. Ja 1956. aastast kuni tänaseni ongi M. Loim koolitanud tulevasi ökonomiste.

M. Loimi mitmekülgsust näitab nende distsipliinide loetelu, mida ta aastate jooksul on ülikoolis õpetanud. Nimetagem siinkohal sotsialistliku tööstuse ökonoomikat, tööstusettevõtete organiseerimist ja planeerimist, ettevõtte majandusliku tegevuse analüüsi, põllumajanduse ökonoomikat, ehitusökonoomikat jm. Kõigele sellele lisanduvad arvukad praktikumid ning seminarid. Alates 1965. aastast on M. Loimi tähelepanu keskendunud tootmise majandusliku efektiivsuse ja selle materiaalse stimuleerimise probleemidele. Veerandsada teaduslikku publikatsiooni iseloomustavad M. Loimi uurijatööd.

Kui lisada veel, et tänane juubilar on aastaid õpetanud tunnitasu alusel ka EPA liha- ja piimasaadusteid tehnoloogia üliõpilasi, et ta on teinud lepingulist uurimistööd, on olnud marksismi-leninismi ülikooli kauaaegne lektor, et arvukate ühiskondlike kohustuste seas on olulisim tema propagandistitöö, mille tõendiks on au- ja tänukirjad, siis peaks olema selge, mis annab sisu ühe teadus- ja rahvamehe tänastele päevadele.

Poole oma elueast on M. Loim olnud abielus, neiuks on sirgunud tema kaks tütart.

M. Loimi võib pidada majandusteaduskonna «tööstuse isaks» ja rahvamajandusharude ökonoomika kateedri üheks raudvaraks, kes oma töökuse, pedagoogilise meisterlikkuse ja muheda sõnaga on võitnud kolleegide ning üliõpilaste poolehoiu.

Juubilari on alati tõmmanud looduse juurde: vabadel hetkedel askeldab ta meelsasti aias, luues ilu endale ja teistele. Küllap sellest ammutabki ta suure osa oma energiast ja hingerikkusest.

Jätkugu tööindu, jõudu ja tervist ka järgnevateks aastakümneteks!

Kolleegid

NIMELISI STIPENDIUMISAAJAID

Ta tahtis Tartusse

«Tere!»

«Tere!»

«Olen I kursuse žurnalist ja tahaksin Sinust lehe jaoks lugu kirjutada . . .»

«Minust on juba kirjutatud!»

«Aga mitte ülikoolilehes.»

Vastusega võttis vestluspartner sisse kaitsepositsiooni.

«Millal ja kus võin Sind tülitada?»

«Millal soovid. Õhtuti olen tavaliselt kodus, s. t. ühiselamus,» kostab ta eesti keeles.

Paar päeva hiljem leidsin Pälsoni 14 intri 423. numbrist vaid toatäie tema sõbratare. Neiu olevat koju helistama läinud.

Tuba oli nagu tuba ikka. Siiski, midagi näib isemoodi. Televiisor? Ei. Grammofon? Ei. Raamatud? Jah, loomulikult. Kõrvuti eestikeelsetega on riiulis kummaliste tähtedega teosed. Ju siis gruusiakeelsed. Betti Alver ja Anna Kalandadze. Mõlemaid poetesse pidavat ta oma lemmikuiks.

Tüdrukud reetsid ka koosolemise põhjuse — just äsja täitus Mariamil 21. eluaasta. Ei osanud täbaras olukorras seisukohtagi võtta, kui tema, **MARIAM MIRASAŠVILI, Tbilisi ülikooli filoloogiateaduskonna IV kursuse üliõpilane, J. Semperi nimelise stipendiumi saaja** koju saabus.

Eestisse sattus ta ülemöödunud sügisel. Nii nagu seitsmele teisele grusiinlasest üliõpilasele, kes praegu õpivad Taškendis, Minskis, Vilniuses ja Riias, tehti temale ja **MAIA DŽORDŽADZELE** Tbilisi ülikooli vastloodud tõlkekateedris ettepanek minna Tartusse eesti keelt õppima. Et hiljem eestikeelset kirjandust vahendada Gruusia rahvale. Et eesti raamat ei jääks valgeks laiguks kirjanduskaardil.

Mariam kõneles koduigatsusest. Näitas üht vihikut, kus must-valgel seisid read: *«Ma võin ju kirjutada sügisest, kollasest puulehest, kuid ma ei taha; tõepärasem on see, et ma ei oska. Parem ma jutustan sulle sellest, millest mõtlen. Aga mõtlen ma Gruusiast, emast ja isast.*

[. . .]

Olen Tartus.

Möödusid esimesed päevad, nädalad ja siis ma hakkasin igatsema. Mul oli väga raske. Mõnikord mõtlesin, kui ma veel kasvõi üks päev saaksin Tbilisis olla . . . Võib-olla paistab, et see on naljakas, kuid mina õppisin Gruusiat ja grusiinlasi armastama Eestimaal. Eriti märkavad seda minu sõbrad ja vanemad.»

Nukrusehetkil haarab ta sulepea ja paneb oma südame ümbrikku. Või istub tundide kaupa postkontoris, et kuulata mõni minut koduste armsaid hääli.

«Vaatamata kõigele on Mariam parandamatu optimist,» nentis mu kõrval istuv Maia. Ja juba püüdsid teisedki grusiinlannad sõna sekka öelda.

«Oleks kellelgi teisel, mitte Mariamil sünnipäev olnud, siis poleks ma küll 5000-kilomeetrist teed jalge alla võtnud.»

«Teda võib pidada mõistuseinimeseks. Ta tabab kõike otse lennult. Tundub, et temast oleks võinud tulla suurepärane arst, nagu ülejäänud Mirasašvilid. See ei tähenda sugugi, et Mariamist ei saaks head tõlki.»

«Mind võluvad sõbratari suhted ema-isa ja vennaga. Mariami vend on meie kõigi vend.»

«Ta on väga lahke: Tbilisi jõudes käib ta ringi kui näärivana, jagades kõikidele kingitusi.»

«Ei saa mainimata jätta tema musikaalsust. Mariamil on väga hea rütmitunne: ta laulab-tantsib oivaliselt.»

Nüüd kaldus jutt õppimisele. Grusiinlanna tahtis tänada eelkõige kolme inimest: Aune Nuiamäed, oma toakaaslast, kes «on kõige lähedasem inimene Eestis». Aune abistab igas asjas: aitab tõlkida, vaba aega sisustada, isegi suusatama lubas õpetada. Ja veel Epp Weinrauchi ja Ragna Jõesaart, pedagooge, kel jätkuvat alati kannatust asi peensusteni ära seletada. Nimetatutega puutuvad Mariam ja Maia kokku päevast päeva. Õppejõud on koostanud ka nende individuaalprogrammi, mis näeb ette pidevat kirjandite ja etteütluste kirjutamist. Väga kasulik on lugemine. Praegu töötab ta S. Rannamaa «Kadri. Kasuema» kallal. Eesti kirjanikest paeluvad kõige enam Mati Unt ja Arvo Valton. Viimast tahab ta kindlasti ka diplomitöös uurida.

Siiani suurimaks mahapandud märgiks peab Mariam Betti Alveri luule tõlkimist Gruusias väljaantava eesti kirjanduse antoloogia jaoks. «Meeldis, sest oli raske.»

Ühega pole Mariam rahul — õpiaeg jäävat lühikeseks, vaid 8 kuud teiste 9—10 asemel. See on sellest, et õppetöö käib küll Tartus, kuid eksamid tuleb anda Tbilisis. Nõnda tuli Mariamil selgi sessil teistega võrdselt ja pisut enamgi tunda vana-gruusia keelt, väliskirjandust, õppemetoodikat, poliitõkonoomiat ja ateismi. Mis sest, et teised käivad pidevalt loenguil.

Tema ju tahtis Tbilisist Tartusse.

MARIANNE SISASK

Sõjateaduse õpetamisest ülikoolis 1802—1830

VILLU TAMUL,
REIN HELME

Sõjalise õpetuse andmine üldhariduslikes koolides on ajaloo vältel olnud tavalisem nähtus, kui seda vahel arvatakse. Ka Tartu ülikoolil (edaspidi TÜ) on ohvitseride ettevalmistamisel ammused traditsioonid.

XIX sajandi alguses tekkis Venemaal seoses Euroopas valitseva poliitilise olukorraga (suur Prantsuse revolutsioon, Napoleoni sõjad) vajadus luua oma kõrgemate koolide süsteem. Asutati rida ülikoole, taas avati ka TÜ. Nõutava hulga õppejõudude puudumine lõi vajaduse kasvatada välismaalaste abil üles kodumaine kvalifitseeritud kaader. Silmapaistvaid teeneid oli siin TÜ esimesel rektoril F. Parrotil. TÜ juurde loodi nn. Professorite Instituut (1827—1839), mis andis Venemaale rea silmapaistvaid spetsialiste (Pirogov, Kutorga, Filomafitski jt.).*

Ühtlasi nõudis reorganiseerimist ja täiustamist ka sõjakoolide süsteem ning ohvitseride ettevalmistamine üldse.

Sajandi alguses oli Venemaal vaid 5 sõjalist õppeasutust, mis kokku andsid aastas 120 ohvitseri. Samal ajal oli ohvitseride arv armees 12 000 ja tõusis 1812. aastaks kuni 17 000-ni, kasvades edaspidigi. Iga-aastane (rahuaegne) kadu moodustas aga umbes 1500 ohvitseri. Seetõttu täiendati ohvitseride ridu aadlikest allohvitseride ja juba lapsest peale polgunimekirjadesse kantud noorte aadlikega. Sõdade ajal ülendati ohvitserideks hulgaliselt ka mitteaadlikke, kes aga klassiprivileegi säilitamise huvides kohe aadeldati. Tõeliselt haritud ohvitsere oli aga vähe. Tuntud literaat F. F. Wiegel arutleb oma mälestustes 1808.—1809. aasta kohta, et «paljukest siis õige olnud Vene armees kindraleid, kes tundnuks nimepidi Turenne'i ja Friedrichit; Caesari kommentaaridest polnud aga kuuldudki». 1812. aasta kohta kirjutab akad. J. V. Tarle: «Vene armee nõrgaks küljeks oli ohvitserkonna ja isegi generaliteedi harimatus.»

Juba XIX sajandi alguses asuti välja töötama sõjaliste õppeasutuste võrku. Vastav komisjon ajas asju soliidse aeglusega ja enne, kui mingite tulemusteni jõuti, kulges sõjateaduste õpetamine Tartus omasoodu.

Esimeses TÜ taasavamise määruses (4. V 1799) oli kavandatud sõjateaduste professuur. Töö sel alal hakkas aga käima alles 1803. aasta teisest semestrist — seega ülikooli uue statuudi kohaselt. Sellele vastavalt kuulus sõjateaduste professuur filoloogiateaduskonna tehnika-majandusosakonna juurde. Nii polnud ta formaalselt omaette osakond ja ka tema professuur oli erakorraline.

Ametliku õppeprogrammi puudumisel koostas ülikool oma jõududega «Õppeainete kava TÜ üliõpilastele, kes soovivad astuda sõjaväeteenistusse». See esitati tsaarile kinnitamiseks ja kiideti heaks juba 1807. aasta suvel.

Kava koosnes jala- ja ratsaväe ning suurtüki- ja inseneriväe ohvitsere ettevalmistavast osast. Mõlema haru jaoks nähti ette erinomenklatuur üld- ja eriaineid.

I. Jala- ja ratsaväe erialadele.

A. Üldained: 1) vene keel, 2) ajalugu, 3) füüsika, 4) aritmeetika, geomeetria ja trigonomeetria, 5) rakendusgeomeetria, 6) situatsiooniplaanid.

B. Eriained: 1) välifortifikatsioon, 2) permanentse fortifikatsiooni alused, 3) jala- ja ratsaväetaktika, 4) sõjateadus *, 5) suurtükiasjanduse alused.

II. Tehnilistele erialadele.

A. Üldained: 1) vene ja prantsuse keel, 2) ajalugu, 3) geomeetria, trigonomeetria ja kõrgem matemaatika, 4) mehaanika ja hüdraulika, 5) rakendusgeomeetria, 6) matemaatiline geograafia, 7) füüsika, 8) tsiviilarhitektuuri alused, 9) situatsiooniplaanid.

B. Eriained: 1) välifortifikatsioon, 2) permanentne fortifikatsioon, 3) kindluste piiramine, 4) tegelik kindluste ehitamine, 5) suurtükiasjandus, 6) mineerimiskunst, 7) sildade ehitamine, 8) väeliikide taktika alused ja eriti suurtükiväetaktika artilleristidele, 9) sõjateadus, 10) strateegia.

Lisaks pakkus ülikool võimalusi õppida vehklemist, ratsutamist, ujumist, tantsu, joonistamist ja mehaanikat. Seega võimaldas õppekava omandada silmapaistvalt laiu teadmisi mitmesugustest vähem või rohkem sõjandusega seotud valdkondadest. Ilmselt oli programmi koostamisel arvestatud omaaegsete välismaiste sõjakoolide eeskuju.

Siiski ei toimunud õppetöö rangelt korrapäraselt. Tihti käsitleti täiesti programmiväliseid probleeme, nagu geodeesia, sõjakunsti ajaajalugu *, sõjaväeline korrespondents koos vastavate stiiliharjutustega jpm. Õpingute sisulise külje kohta annavad tunnistust üliõpilaste kasutatud õpikud. Nende hulka kuulusid suhteliselt värsked XVIII jajandi II poole ja XIX sajandi alguse sõjaasjanduslikud tähtteosed J. v. Xylanderi, C. A. v. Struensee, G. Scharnhorsti jt. sulest. Kindlasti leidsid kasutamist ka tolleaegsete kuulsate sõjateoreetikute F. A. de Gubert'i, J. Y. de Sanglaint'i, de Romano ja A. Hatovi strateegia- ja taktikaalased tööd, mis olid ka Venemaal avaldatud. 1812. aastal ilmus ka vene keeles üsna põhjalik fortifikatsiooni kursus. Üldse võis TÜ sõjateaduslikku raamatukogu kuni 500 erialase köitega pidada rikkalikuks. Siia juurde tuleb arvata veel kaartide, plaanide ja mudelite (suurtükiasjanduse ja fortifikatsiooni õppimiseks) kogu. Muide, Tartus valmistatud mudeleid peeti niivõrd eeskujulikeks, et St. Peterburgi I kadetikorpus tellis neid terve kollektsiooni.

Õppekursus kestis 2—3 aastat. Sunddistsipliinide läbikuulamise järel sooritati vastavad kirjalikud või suulised katsed. Loengute arv nädalas polnud piiratud ametliku programmiga ja see kõikus 10—20 piires. Peale loengute viidi läbi kollokviume, praktilisi õppusi auditooriumis või väljal. Praktilisi taktikalisi ega riviõppusi ei peetud. Seetõttu pidid kursuse lõpetanud vastavate teadmiste omandamiseks teenima enne ohvitseriks ülendamist väeosades 3 kuud reamehena ja 3 kuud alamlipnikuna (1806. aasta ukaasi järgi). Hiljem võimaldati ohvitserieelne staaž omandada kadetikorpustes. Soodustusi ülikoolis õppinuile või nende eelistamist ülendamisel ei olnud. Pealegi raskendas edasijõudmist nõue, mille kohaselt kõik kursuse lõpetanud pidid esitama oma ülemusele ülikooli kuraatori atestatsiooni. Seda nn. kõlblusatestatsiooni ei rikkunud sugugi kartseris veedetud päevade suur hulk, kui muu «kõlblusega» (resp. poliitilise meelsusega) kõik korras oli.

Üliõpilaste huvi sõjateaduste vastu oli suur. 1804. aasta aruandes kirjutab ülikooli kuraator, kindral F. M. Klinger: «Sõjateadused, mida ülikooli asutamisel loeti peaaegu kõrvaliste ainete hulka, muutuvad nüüd niivõrd tähtsaiks, et nad moodustavad nagu omaette teaduskonna. Palju aadlisoost üliõpilasi kuulab loenguid prof. Elsneri juures, kes on tööga üle koormatud ... Arvan, et peatselt on ülikool sunnitud veel teise sõjateaduste professori juurde võtma». Ka õppeedukusest on Klinger kõrgel arvamusel. Ta kirjutab, et üliõpilased «ületavad minu ootusi edasijõudmisega õpinguis, mille üle võib imestada, sest suurem osa neist astub ülikooli nõrgemate teadmistega, kui see on lubatud.» Ühtlasi tuleb nõustuda ka arvamusega, et TÜ-s ei käsitletud sõjateadusi mitte väiksemas ulatuses kui välismaa sõjakoolides, kusjuures üksikud küsimused leidsid isegi laiemat tähelepanu.

(Järgneb.)

* Üksikasjalikult on vastava perioodi kõrghariduspoliitikat ja TÜ osa uue kaadri kasvatamisel uurinud V. Tamul oma diplomitöös. — Vt. V. Tamul. Professorite Instituut Tartu Ülikooli juures ja tema rahvusvahelised teaduslikud sidemed. Tartu, 1977. Käsikiri säilitatakse TRÜ üldajaloo kateedris.

* Sõjateadus — teadmiste süsteem sõja iseloomust, seaduspärasustest, relvastatud jõudude ja maa ettevalmistamisest sõjaks ja selle läbiviimise vormidest (Советская Военная Энциклопедия. Т. 2, 14., 1976, с. 183); ka XIX sajandi alguses oli mõiste tuntud ning kasutusel põhiliselt samas tähenduses. Seda tunnistavad tolleaegsed teatmeteosedki — vt. näit. Allgemeine Deutsche Real-Encyclopädie für die gebildeten Stände. Bd. 6, Leipzig, F. A. Brockhaus, 1822, S. 408 u. volg.

*Sõjaajalugu ja sõjakunsti ajalugu polnud selleks perioodiks veel selgelt väljakujunenud teadused ning põimusid omavahel. Selget vahet neis tegi oma teostes Napoleon I. Venemaal jõuti rahuldava sõjaajalooni alles XIX sajandi 2. ja 3. veerandil, mille järel hakkas selgelt eralduma ka sõjakunsti ajalugu. Seepärast võiks TÜ-s loetud sõjakunsti ajaloo programm suurt sõjahistoriograafilist huvi pakkuda.

Ratsaspordist ülikoolis

LEO LEESMENT

Ratsutamine on üliõpilastele juba ammu huvi pakkunud. 1820. aasta põhikirja järgi oli Tartu ülikoolis üliõpilaste «füüsilise arendamise» jaoks ette nähtud maneež. Ratsutamise õpetamiseks oli palgatud tallmeister, kes ülikooli kulul pidi pidama vähemalt kaheksa ratsahobust. 1821. aastal ehitati mahukas kivist maneež nüüdse võimla kohale (fassaad oli praeguse Võimla tänava poole).

Algas korrapärane õppetöö. Vabaainena õpetas aastail 1802—1833 ratsutamist endine tsaariarmee ohvitser leitnant Justus von Daue, kes oli vastava väljaõppe saanud Vene armee ratsaväes. Aastatega kahanesid Daue võimed ning haiguste pärast oli ta sunnitud jätma oma ameti. Ta vahetas elukutset ja hakkas ülikooli eksekuutoriks. Ratsasõidu õpetamist jätkas ülikooli maneežis 1833. aastal tema poeg Rudolf Daue, kes oli sündinud Tartus 23. mail 1805. aastal. Ratsakunsti oli talle õpetanud peamiselt isa, ametlikku kooliharidust sel alal tal polnud.

1860. aastal see õppekoht ülikoolis kaotati. R. Daue hakkas endale pensioni taotlema 27-aastase teenistuse eest. Peagi tuli aga jälle

Maneež. R. Zahkeri foto umbes 1902. aastal.

muudatus. Ülikooli uue seadusega leiti ratsutamise õpetamine taas vajalik olevat. Ennistati äsja kaotatud koht endise aastapalgaga 450 rubla. Vahepeal erateel ratsutamist õpetanud Rudolf Daue naasis endisele kohale. Ta õpetas oma eriala hoolikalt kuni surmani 30. aprillil 1872. aastal.

Esialgu jäi koht lühikeseks ajaks vakantseks — polnud sobivat õpetajat. 1873. aasta sügisel asus ratsasõitu õpetama Theodor Rosenpflanzer, kuid mitte kauaks.

1878. aasta alguses oli Tartu ülikoolis ratsutamise õpetajaks Benjamin von Liphardt ja tema järel Friedrich von Block, kuni 1891. aastal kaotati see õppekoht ülikooli uuest eelarvest lõplikult. Aastail 1891—1896 töötas maneež eraettevõttena edasi.

olnust o olnust

TRÜ NÕUKOGUS

(Algus 2. lk.)

● **Eespool mainitud üld- ja molekulaarpatoloogia instituudi (ÜMPI) esimesest tööaastast tegi ülevaate selle direktor dots. Ants Kallikorm.** Instituudis töötab praegu 133 inimest, neist 48 teadurit, 37 inseneri, 4 doktorit ja 24 kandidaati. On kinnitatud kolm uurimistöö põhisuunda: organismi elutegevuse immunoloogiliste aluste ja regulatoorsete süsteemide, vereringe füsioloogia ja patoloogia ning molekulaarbioloogia ja meditsiinilise geneetika valdkonna probleemid. On kaitstud 4 kandidaadi- ja 1 doktoridissertatsioon. Üliõpilasi osaleb instituudi töös 136. Koostöö kateedritega laabub.

● **Õppeprorektor Valter Haamer juhtis koosolijate tähelepanu paberile, sellelesamale paberile, millele me iga päev kirjutame.** Kahjuks eraldatakse ülikoolile paberit ikka veel vähem kui vaja. Seepärast tasuks oma paberit nõuda ka meie lepingupartnereilt.

● **Koosolekul kinnitati semestri tööplaan ning hääletati dotsendikutse taotlemise poolt filoloogiakandidaat Koidu Uustalule, psühholoogiakandidaat Peeter Tulvistele ning meditsiinikandidaatidele Lea Praksile ja Mare Linnule.**

ASSE KOOK, VARJE SOOTAK

ÜLIKOOLI TEADUS

Loomisel teadusosakond

TRÜ kui juhtiva kõrgkooli teadustööd hakkab koordineerima teadusosakond. See ühendab kõik ülikoolis tehtavad teaduslikud uurimused. Ühendatakse senised allüksused nagu teadusliku uurimistöö sektor (TUS), teadusliku uurimise probleem- ja harulaboratooriumid, Teaduskonna koosseisu ei lähe iseseisva bilansiga instituudid, konstrueerimisbürood jt.

Ülikoolis kujuneb põhiliseks teaduslikuks allüksuseks **teadussektor** (kateedrid, teadusliku uurimistöö laborid, lepingulised uurimistööd). Teadusosakond hakkab koosnema kahest filiaalist: füüsika-keemia- ja arstiteaduskonna omast. Esimese teaduskonna oma koosneb füüsika- ja keemiateaduste sektorist, teine morfofunktsionaalsete uurimuste, teraapia ja kirurgia sektorist.

Teadusosakonnale otse alluvateks sektoriteks saavad nähtavasti **ühiskonnateaduste sektor** (ühiskonnateaduste kateedrid, kommunistliku kasvatuse labor ja kõrgkooli komplekssе uurimise labor); **majandus- ja õigusteaduste sektor** majandus- ja õigusteaduskonna baasil; **üldhariduslikу ja erikallakuga koolide jaoks kõrgema haridusega spetsialistide pedagoogikaalase ettevalmistamise uurimise sektor** filoloogia- ja kehakultuuriteaduskonna baasil; **matemaatikateaduste sektor** matemaatikateaduskonna ja biofüüsika labori baasil; **ajalooteaduste sektor** ajalooteaduskonna ja ülikooli ajaloo muuseumi baasil; **keskkonnakaitsealaste uurimiste sektor** bioloogia-geograafiateaduskonna, botaanikaaia ja zooloogiamuuseumi baasil.

Sektoritele lisaks on veel teadusrühmad teadusraamatukogus ja muinasteaduste muuseumis.

Teadussektorite kujunemise aluseks on teadusliku uurimistöö põhisuunad. Vastavalt suundade muutumisele võib muutuda ka sektorite struktuur. Õppe- ja teadustöö ei tohi seetõttu eralduda teineteisest. Teadusosakonna põhimääruse 2. punktist loeme: «Teadusosakond taotleb oma tegevuses teaduslike uurimuste arengut ja efektiivsuse tõusu, tulemuste kiiremat kasutamist rahvamajanduses ja õppeprotsessis, teadus- ja õppe-kasvatustöö edasise arengu ühtsust.»

«Millised muudatused toob uus struktuur teaduskondadesse?» Pärisime seda TUS-i juhatajalt TÕNU KOLLOLT.

«Eelkõige tähendab see uue ametikoha — teadusprodekaani ametisse nimetamist filiaali- või sektorijuhatajana. Moodustatakse uurimisgrupid kõrge teadusliku potentsiaaliga kateedrite juurde. Neid saab luua alles pärast seda, kui NSV Liidu Ministrite Nõukogu Töötasukomitee on teadusosakonnale vastava kategooria andnud.

Ülikooli teadustöö organisatsiooniline struktuur on ümber korraldatud. Ilma suuremate muudatusteta peaks meie teaduselu seesuguselt veel selle aasta numbri sees ka kulgema hakkama.»

KIRI · KIRI · KIRI · KIRI

Eripiim ja selle saamine

Allpool toome ära toimetusse jõudnud kirja, milles tõstatatud küsimusele ootame vastust ametiühingukomiteelt.

Tööseadusandluse aluste §-st 64 loeme: «Tervistkahjustavates tingimustes töötajatele antakse ettevõtte või asutuse poolt tasuta piima või muid võrdväärtuslikke toiduaineid. Eripiima peab tööline või teenistuja kasutama tööloleku ajal.»

Kuidas rakendatakse seda paragrahvi ülikoolis?

Eripiima antakse keemiahoone puhvetist. See on tavaline pastöriseeritud pudelipiim (viimasel ajal 11-kopikane piim või 9-kopikane keefir, mitte kunagi kotipiim). Mõnedel andmetel on pastöriseeritud piim kaotanud palju oma täisväärtuslikkusest (nimelt omadus siduda mürkkemikaale ja nii neid organismist välja viia, sellest siis nõue piima juua töö ajal). Arstid ütlevad, et umbes neljandik inimestest ei taluvat üldse piima. Et keemiahoone puhvetist piimatalongide eest mitte kunagi ei anta seadusandluses lubatud **muid võrdväärtuslikke toiduaineid** (loeme selleks näiteks koort, võid), siis rändabki iga kuu palju kasutamata piimatalonge prügikasti. Enamik piimasaajaist on aga väikesepalgalised töötajad (paljudki 70-rublase palgaga) ja tasuta piima tuleks vaadata ka kui palgalisa.

Piimatalongil ei ole rahalist väärtust. Kas küsid ühe klaasi piima, 9-kopikase keefiri, 11- või 13-kopikase piima, ega talongist raha tagasi ei saa. Huvitav, kuidas sel juhul aruandlus peaks klappima?

Sageli juhtub, et lõunaks või isegi varem on piim puhvetis otsas (rääkimata sellest, et näiteks jaanuaris oli puhvet 7 päeva kinni ja mingit piima ei saadudki), ega ometi arvata, et eripiima tarbija on järgmisel päeval suuteline tervе liitri piima ära jooma?

Kellele toob kasu senine piima andmise eeskirjade ühekülgne rakendamine, kes saab sellest kasu, et iga kuu jääb osa piimatalonge kasutamata? Igatahes mitte piimasaajad, kes sooviksid, et puhvetis antaks vahel ka piimatalongide eest muid, piimaga võrdväärtuslikke toiduaineid.

Piimasaajad

Uusi trükiseid

Kasvajad. Õppemetoodiline materjal arstiteaduskonna III kursuse üliõpilastele. Tartu 1979, 76 lk., 1000 eks., 15 kop.

Klassikaliste tõstete tehnika. J. Loko, A. Heinlaid. Tartu 1979, 60 lk. 500 eks. 10 kop.

Psühhiaatriline sündromoloogia. (Õppeskeemid.) J. Saarma. Tartu 1979, 48 lk., 1000 eks., 10 kop.

Sportliku valiku metoodika. J. Loko. Tartu 1979, 68 lk., 10 kop.

Сборник текстов для студентов фармацевтического и стоматологического отделений. Тарту 1979, 144 с., 500 экз., 25 коп.

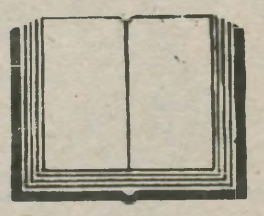

Ученые записки Тартуского Государственного университета. Выпуск 510. Проблемы формирования языковых навыков в процессе обучения русскому языку в эстонской школе. Русский язык в эстонской школе VII. Тарту 1979, 164 с., 500 экз., 1 руб. 40 коп.

Mida teevad teised

MOSKVA RIIKLIK ÜLIKOOL 225

Mihhail Lomonossovi eestvedamisel rajatud vene vanimas ülikoolis on nüüd õpitud ja õpetatud 225 aastat. Alustati 3 teaduskonnaga: filosoofia-, õigus- ja arstiteaduskonnaga. Praegu on pealinna suurimas õppeasutuses 14 teaduskonda, selles õpib 30 000 üliõpilast, nende hulgas on välismaalasi rohkem kui sajast riigist.

M. Lomonossovi nimi anti ülikoolile 1940. aastal, kõrgkooli on autasustatud Lenini ja Tööpunalipu ordeniga. Hiljutisel tähtpäeval lisandus Oktoobrirevolutsiooni orden.

Juubeliaktusel õnnitles moskvalasi TRÜ poolt meie rektor prof. A. Koop.

Tähtpäeva puhul peeti ka seitsme kõrgkooli kohtumine sisekergejõustikus. Poole punktiga tulid moskvalaste ees esikohale TRÜ tudengid (118,5 p.). Tublid olid jooksjad. Maie Kalle võitis 600 m 1.35,9-ga. Ille Kukk sai 1000 m ajaks 2.59,1. Taivo Mägi 1000 m aeg oli 2.27,8 — Eesti kõigi aegade teine sisetulemus, Gennadi Organovil 60 m 6,7. 4×300 m teatemeeskond võitis moskvalasi 0,1 sekundiga (2.31,7). Häid tulemusi oli teistelgi.

KAASANI RIIKLIK ÜLIKOOL 175

Möödunud aasta viimased kuud tõid sellesse Volga-äärsesse linna palju külalisi, palju uut V. I. Uljanov-Lenini nim. Kaasani ülikooli. Peeti konverentse, avati ülikooli ajaloo muuseum, ilmus hulgaliselt eriväljaandeid. Kõrgkooli ajalehe «Leninets» juubelile pühendatud number on kauneim seni nähtud «mnogotiražkadest»: värvifotod, ofsettrükk. Ülikooli lipule kinnitati pidupäeval Lenini orden.

TRÜ rektoraadi ja ühiskondlike organisatsioonide auaadressi andis aktusel üle teadusprorektor prof. H. Metsa.

80 AASTAT IDA TEADUSKONDA

Detsembris märgiti Kaug-Ida RÜ-s (Vladivostokis) ida teaduskonna 80. tegevusaastat. Sel puhul ilmus õppeasutuse ajalehe «Leninets» erinumber. Teaduskonna dekaan filoloogiakandidaat A. Hamatova ja parteibüroo sekretär filoloogiakandidaat O. Bolotina ülevaateartiklist saab teada: teaduskonna eelkäijaks oli kunagine Ida Instituut, ülikooli filoloogiateaduskonna ida osakonnast sai 1971. aastal omaette teaduskond, õpitakse jaapani, korea, hiina-tiibeti jt. keeli, samuti neid keeli kõnelevate maade ajalugu, geograafiat, kultuurilugu, kavas on avada vietnami osakond, tänavu näiteks lõpetab esimene korea keelte spetsialist. Vilgas on teadustöö. Läinud aastal ilmus kirjastuse «Nauka» väljaandel J. Štšetinina monograafia «Jaapani ja Ameerika agressioon Indo-Hiinas 1965—1972», samal aastal kaitsti 4 kandidaadiväitekirja jne.

«Leninets» nr. 34, 27. dets. 1979.

MEIE MUINASTEADUSE MUUSEUMIST

Kaasani RÜ ajalehe läinud aasta 19. novembri numbris ilmus A. Stabrovski artikkel meie ülikooli klassikalise muinasteaduse muuseumist. Autor peatus lühidalt muuseumi ajalool, eksponaatidel, ta meenutab muuseumi tänast perenaist, juhataja Oie Utterit.

«Leninets» nr. 35, 19. nov. 1979.

PETROSKOI ÜLIKOOLIS ON 7 TEADUSKONDA

Petroskoi O. V. Kuusineni nim. ülikoolis saab õppida seitsmes teaduskonnas. Need on ajaloo-filoloogia-, põllumajanduse, füüsika-matemaatika-, metsainseneride, tööstusliku ja tsiviilehituse, arsti- ja bioloogiateaduskonnas.

«Petrozavodski Universitet» nr. 3, 18. jaan. k.a.

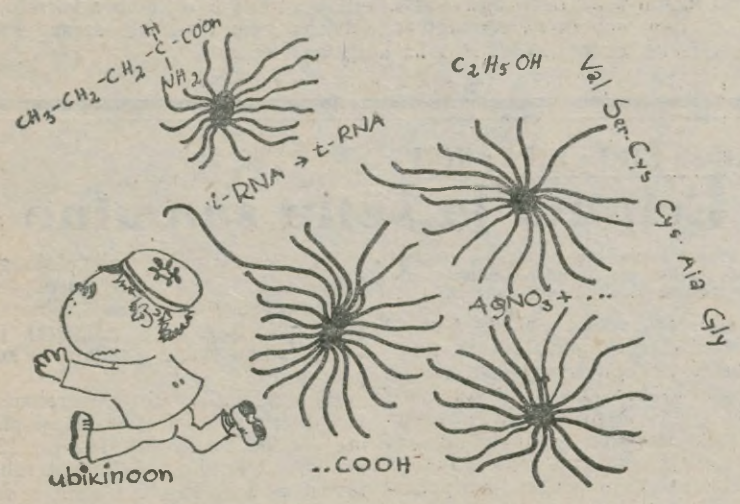

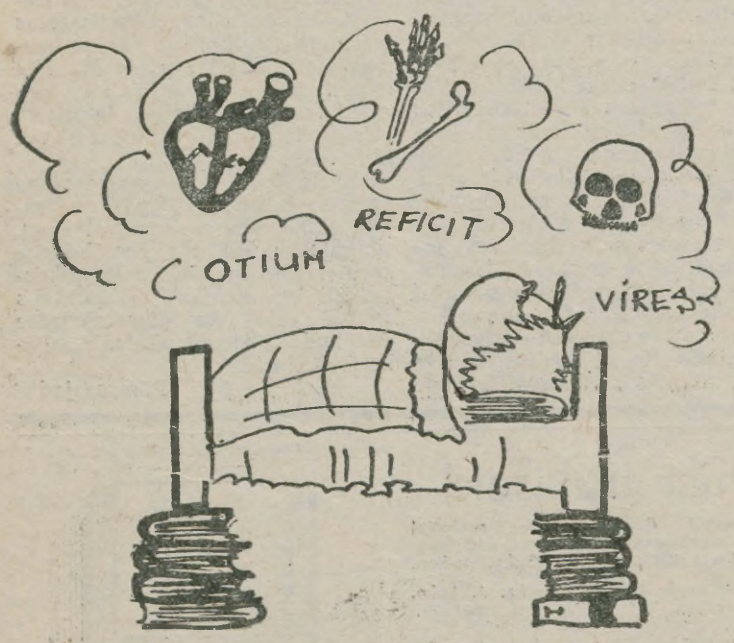

Tosin küsimust KAAREL IRDILE

✻ Tartu ülikool on minu jaoks üks inimkonna kultuuri saavutusi, nagu on «Vanemuise» teatergi, ja ma olen tartlasena igal pool meie vana ülikooli ja tema ajaloo üle uhke olnud...

✻ Materiaalse heaoluga kaasnev väikekodanlikustumine on minu arvates üks kaasaja inimkonna hirmsamaid ohte. Ma näen selles mingit järkjärgulist taasahvistumist, mis võib lõppeda inimkonna puu otsa tagasiviimisega...

Need katked on trükitud 1968. aasta 15. märtsi ülikooli ajalehes. Rubriigis «Meil on külas» vastas üliõpilaste küsimustele kõigile hästi tuntud Kaarel Ird. Tol korral küsiti päris palju teatrist, aga ka kunstist, filmist jm. Nüüd, 12 aastat hiljem on tollastest päripatest tänaste tudengite õpetajad saanud. Mis meid t ä n a huvitab? «Vanemuise» teatri peanäitejuht, NSV Liidu rahvakunstnik, ENSV Teatriühingu esimees, ENSV Ülemnõukogu saadikukandidaat Kaarel Ird on nõus vastama küsimustele. Tooge need toimetuse postkasti (peahoone III korrus, ruum 302), viimaseks tärminiks on esmaspäev, 18. veebruar.

Jälle tudengihuumor

Ta algab.
Uus, kena ja lõbus asi.
Dõsine võistlus samuti.
Ettepanek, et kõik osa võtaksid.
Normiks kuni 2 leheküIge.
Gõigile paramatele preemiad.
Ilmutatakse kõik kopsakad lood.
Honoreeritakse kah.
Uus asi algab kohe.
Uus asi lõpeb selle aasta viimase kuu viimasel pieval.
Mis valmis, kohe toimetusse!
Ootame ka asjakohaseid joonistusi.
Reibast ja rohket pealehakkamist!

Kui nüüd ridade esimesed tähed ülalt alla kokku loed, saad teada, mida TUHUU tähendab. See on meie satiiri- ja huumorivõistluse nimetus. Nõndamoodi oleme juba korra välja kuulutanud üle-eelmisel aastal. Tudengihuumorit üle kaedes tõmbus žürii tusaseks: nalja tehti vähe, mõned ei saanud naljast üldse aru ja pakkusid huumori pähe labasusi. Äkki seekord on kirjutajaid rohkem, tööd paremad?

PROOVIGEM! Preemiad tahaks žürii jagada nii: üks I koha eest — 25 rbl., kaks II koha eest — à 15 rbl. ja kolm III koha eest — à 10 rbl. ning kolm ergutusauhinda — à 5 rbl. Mõistagi on žüriil õigus preemiaid ümber jaotada. Kui žürii koosseis huvitab, siis sellesse kuulub toimetus koos kolleegiumiga ning komsomoli- ja parteikomitee esindajaga.

Niisiis. Võistlustööle kirjutage märgusõna (etemaid töid hakkame kohe avaldama), sama märgusõna kirjutage ka ümbrikule, mille sees on autori täielik nimi, teaduskond, kursus) ja laske toimetuse postkasti (ph. III korrus, ruum 302).

Meditsiiniinfosüsteemilt arstidele

Kõigis arenenud maades on loodud spetsialiseeritud infoteenistused olulisematel teadus- ja elualadel, sealhulgas ka meditsiini alal. Need organid on kutsutud kindlustama informatsiooniga arstiteaduse arengu tasemest ja tendentsidest kõiki meditsiiniasutusi, kaasa arvatud teadusliku uurimise instituudid ja kõrgkoolid.

Nõukogude Liidus tegutseb 1962. aastast alates meditsiiniinformatsiooni keskinstituut (ВНИИМИ) asukohaga Moskvas (109 240 Москва, Московская набережная 12-а, Всесоюзный научно-исследовательский институт медицинской и медико-технической информации).

Instituudi ülesandeks on maailma meditsiinikirjanduse teaduslik läbitöötamine ja selle kohta bibliograafilise, referatiivse ning ülevaateinformatsiooni väljaannete koostamine ja levitamine infoteenistuste kaudu kohtadel.

Meditsiiniinformatsiooni keskinstituudi peamised väljaanded on:

— referaatajakiri «Медицинский реферативный журнал», mis ilmub 22 seerias ja pakub infot referaatidena, annotatsioonidena ja bibliokirjetena kogu maailma meditsiinikirjanduse kohta;

— operatiivne väljaanne «Экспресс-информация» 10 seerias, mis valgustab meditsiiniteaduse kõige aktuaalsemaid küsimusi;

— kogumik «Обзорная информация»;

— kartoteek «Медицина за рубежом».

Kasutajaskonna poolt on väga hinnatud **bibliograafiline kartoteek**, mida väljastatakse süstematiseerituna vastavalt meditsiini põhiprobleemidele. Kartoteek ilmub 38 seerias alates 1963. astast ja esitab aastas kuni 10 000 märksõnastatud kirjet, mis pärinevad 2500 ajakirjast ja raamatust umbes 40 keeles.

Tervishoiuorganisatsioonide juhtivale kaadrile mõeldud väljaanne **«Новости медицины и медицинской техники»** ilmub 1966. aastast alates, 3 numbrit kuus. Sisult mitmekesine, käsitleb teaduse organisatsioonilisi küsimusi, sotsiaalhügieeni küsimusi, meditsiinihariduat, planeerimist, statistikat, uusi profülaktika, diagnostika ja ravi meetodeid.

Instituut annab pidevalt ka bibliograafia- ja faktiteadiseid. See materjal võetakse kokku **bülletääni teatmeinformatsiooni fondi kohta «Указатель информационных материалов СИФ ВНИИМИ».**

Bülletään annab andmeid instituudis deponeeritavate käsikirjade, metoodiliste ja normdokumentide, tehtud tõlgete ja koostatud kartoteekide kohta. Neist materjalidest on võimalik tellida koopiaid.

Koostöös Moskva meditsiini keskraamatukoguga avaldatakse **bülletääni uute raamatute kohta.** Ilmub üks kord kuus ja annab ülevaate nii kodu kui välismaisest uudiskirjandusest raamatukogu fondides.

Operatiivne signaalinformatsioon tuleb meditsiini keskraamatukogusse välisajakirjade **sisukordadena.** Sisukorrad paljundatakse ja saadetakse kõigile tellijatele. Tellida saab vastava prospekti alusel, mida koostab ja levitab ВНИИМИ.

AILI NORBERG,
teadusraamatukogu peabibliograaf
(Järgneb)

Suuski ja uiske

Kehakultuuriteaduskonna õppe- ja spordibaaside suuskade ja uiskude laenutuspunktid on avatud 31. märtsini Emajõe spordibaasis (suusad, uisud) esmaspäevast reedeni kl. 8—20, laupäeviti kl. 10—16, pühapäeviti kl. 10—14.

Kehalise kasvatuse ja spordi kateedri õppetööks on avatud suusalaenutuspunktid Emajõe spordibaasis ja Toome tennisepaviljonis esmaspäevast reedeni vastavalt tunniplaanile. Suuskade laenutamiseks massispordi üritustele (matkad, suusapäevad jm.) tuleb üliõpilastel ja üksiklaenutusteks ülikooli töötajatel esitada avaldus (näidata ära suusapaaride arv ja saapa number) õppe- ja spordibaaside juhatajale V. Kingissepa tn. 19, tuba 112 (tel. 341-21/617).

Kehakultuuriteaduskonna
õppe- ja spordibaasid

Uusi trükiseid

Ученые записки Тартуского государственного университета. Выпуск 507. Дунгановедение. Труды по востоковедению V. Тарту 1979, 126 с., 600 экз., 1 руб. 10 коп.

Ученые записки Тартуского Государственного университета. Выпуск 509. Пленочные структуры. Труды по электролюминесценции VIII. Тарту 1979, 168 с., 800 экз., 1 руб. 50 коп.

Ученые записки Тартуского государственного университета. Выпуск 514. Функциональная морфология органов и тканей. Труды по медицине XLIV. Тарту 1979, 104 с., 500 экз., 90 коп.

Пособие по развитию речи. Часть II. Издание 2-е. Составитель К. П. Аллик-метс. Тарту 1979, 86 с., 500 экз.,15 коп.

LAURI EINRE karikatuurid.

Auto-motokabinet

korraldab suveks Tartusse jäävatele üliõpilastele B-kategooria autojuhikursused. Tulla 12. veebruaril kl. 16.15 Gagarini 1.

Semestri avapidu

on pühapäeval, 10. veebruaril kell 20 Leningradi mnt. 25 kohvikus.

Toimetuselt

Uuest aastast on mõnevõrra muutunud fotode ja joonistuste toomise tähtaeg. Et need sama nädala lehte jõuaksid, peavad nad toimetuses kohal olema h i l j e m a l t esmaspäeva hommikul kella 9—10-ks. Tuletame meelde, et samal päeval ootame ka artikleid. Vaid uudised ja teated võivad veel teisipäeval või kolmapäeva hommikul (kuni kl. 11-ni) tooduna lehte jõuda.

Toimetaja V. SOOTAK

«TRÜ» Aialehe «TRÜ» toimetuse aadress: 202400 Tartu, Ülikooli t. 18, TRÜ, ruum 302, tel. 341-21/253. Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk. Tartu, Ülikooli 17/19. III. Oksiknumbri hind 2 kop. Tellim. nr. 513. MB-01446.

«Тарту Рийклик Юликоол» («Тартуский государственный университет»). Орган парткома, ректората, комитета ЛКСМ и профкома Тартуского государственного университета, г. Тарту Эстонской ССР.

AR Fr. R. ... aruraldi nim. ... Raamatukogu

KÕIGI MAADE PROLETAARLASED, ÜHINEGE!

tartu riiklik ülikool

EKP TRÜ komitee, TRÜ rektoraadi, ELKNÜ TRÜ komitee ja TRÜ ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 4 (1214) Reedel, 15. veebruaril 1980 XXXI aastakäik

EKP TRÜ komitees

EKP TRÜ komitee 21. jaanuari istungil tutvustas õigusteaduskonna parteibüroo sekretär dots. Endel Ploom NLKP Keskkomitee otsuse «Ideoloogiatöö ja poliitilise kasvatustöö edasisest parendamisest» täitmist õigusteaduskonnas (järgmises lehes sellest pikemalt), informatsiooni eelseisvate valimiste ettevalmistamisest andis parteikomitee asesekretär Silvi Lannes (sellest lugesime eelmises lehes).

NLKP liikmekandidaadiks võeti ÜMPI nooremteadur Raivo Uibo.

11. veebruari istungil võeti NLKP liikmeks matemaatikateaduskonna dotsendi kt. Aivo Parring ja sama teaduskonna üliõpilane Raul Vatsar, liikmekandidaadiks ÜMPI nooremteadur Andres Metspalu.

Nooruse t. 9 asuva valimisjaoskonna nr. 13 tööst andis ülevaate komisjoni esimees Kalvi Sepp. Jaoskond avati 3. veebruaril, praegu käib veel nimekirjade kontrollimine. Selleks tööks on kolm agitaatorite gruppi. Esimestel päevadel jõuti vähevõitu nimesid kontrollida, kuid see oli tingitud sellest, et üliõpilastest agitaatorid olid veel talvisel õppevaheajal. Esmaspäeva õhtuks jõuti suurem osa tööd ära teha.

Riigikaitse hoogtöökuu üritustest ülikoolis kõneles eriõpetuse kateedri juhataja Endel Hirvlaane.

Samal istungil kinnitati ka komitee ja ajalehe «TRÜ» kevadsemestri tööplaanid.

Komsomolikroonika

12. veebruaril toimunud ELKNÜ TRÜ komitee koosolekul

○ anti soovitus NLKP liikmekandidaadiks astumiseks Arvo Käärdile (keemiaos. V k.);

○ arutati läbi, mis tehtud ja mis veel teha, et omalt poolt kaasa aidata ENSV Ülemnõukogu ja kohalike nõukogude valimistele, tutvustati ka valimistepäeva kultuuriprogrammi noortemajas «Sõprus»;

○ kuulati ära asesekretär Valev Plato informatsioon ettevalmistustest 22.—27. aprillil toimuvateks rahvaste sõpruse päevadeks.

NB! Esmaspäeval, 18. veebruaril kell 17 oodatakse ELKNÜ TRÜ komitees kõigi osakondade (õigusteaduskonnas, keemiaosakonnas, füüsikaosakonnas ja kehakultuuriteaduskonnas kursuste) organisatsioonisisese töö sektori juhatajaid ning kell 18 teaduskondade kultuurisektorite juhatajaid.

○ Järgmine komsomolikomitee koosolek on esmaspäeval, 25. veebruaril kell 18.

KOMSOMOLISEKRETÄRIDE NÕUPIDAMISED

Osakondade komsomolisekretäre oodatakse 19. veebruaril kell 18.15, I kursuste sekretäre 20. veebruaril kell 15.15, II kursuste sekretäre 20. veebruaril kell 16.15, III kursuste sekretäre 21. veebruaril kell 15.15, IV kursuste sekretäre 21. veebruaril kell 16.15, kõik nõupidamised toimuvad komsomolikomitees.

Selles lehes

- Õppetööd analüüsib prof. Heiki Müür — 2. lk.
- «Krapp» — 3 lk.
- Kunstinäitusest vanas kohvikus (Tõnu Randla) — 4. lk.
- «Kõrvaliste» lavastus «Vanemuises» (Tõnu Peets) — 2. lk.

on uudist

Autasustamisi

Kauaaegse kohusetruu töö eest ja seoses pensioniikka jõudmisega autasustas Eesti NSV Ülemnõukogu Presiidium NSV Liidu Ülemnõukogu Presiidiumi nimel Tööveterani medaliga ülikoolist: Karl BACHMANIT, Helga HANSENIT, Endla KALJA, Leonhard KANGURIT, Voldemar KIISI, Osvald KLAUSI, Richard KLEISI, Gerda KONDAST, Ethel KUDU, Aino KURENIITU, Nora KUTTIT, Linda LASSI, Liidia NOODLAT, Andres PÄRLI, Erna RUSSAKUT, Liidia UUSTALI ja Paul VIHALEMMA.

Kõrgkooliprobleemid

olid 6.—8. veebruarini arutusel Moskvas üleliidulisel nõupidamisel. Arutlus lähtus NLKP Keskkomitee ja NSV Liidu Ministrite Nõukogu määrusest «Kõrgkooli edasiarendamisest ja spetsialistide ettevalmistuse kvaliteedi tõstmisest». Sellest võtsid osa kõrgkoolide rektorid, kateedrijuhatajad ja õppejõud, üliõpilased, ministeeriumide ja ametkondade juhtivad töötajad, partei-, komsomoli- jt. organisatsioonide esindajad.

Meie ülikoolist käisid nõupidamisel rektor prof. Arnold Koop ja arstiteaduskonna dekaan prof. Lembit Allikmets. Pikemalt peatume nõupidamisel järgmises lehes.

Meditsiiniõdede kursuse

lõpetas talvisel eksamisessioonil riigieksamiga 181 üliõpilast. Nagu viimastel aastatel ikka, olid ka sellel sessioonil parimad tulemused õigusteaduskonnal: keskmine hinne 4,73. Järgnesid kehakultuuri (4,56), ajaloo- (4,41) ja filoloogiateaduskond (4,06). Õppeaja vältel oli tublisti tegemist filoloogiateaduskonna üliõpilaste õppedistsipliiniga, mis nähtus ka eksamitulemustes. Eesti filoloogide keskmine oli 4,07, žurnalistikaüliõpilastel 4,0 ja vene filoloogidel 3,72.

Silmapaistvalt hästi vastasid eksamil Merike Arva (psühholoogia IV k.), Silvia Rentel (inglise fil. IV k.), Piret Türk (saksa fil. IV k.) ning Evi Burmeister, Heli Heinaste, Vilve Kalda, Ülle Liitoja, Marika Jürioja, Terje Plaado, Heli Rajasalu, Aita Reins, Lia Roosmaa ja Merike Vent õigusteaduskonnast. Kahju, et mõne teaduskonna esindajad ei leidnud võimalust eksamikomisjoni tööst osa võtta.

Õppevaheajal olid kursuse õppejõud üleliidulisel seminarnõupidamisel Minskis, kus kuuldi-nähti palju kasulikku ja huvitavat.

ANTS ALT,
kursuse juhataja

Linna kunstimuuseumis

saab näha alates 9. veebruarist baltisaksa kunsti näitust. Eksponeeritud on ka ülikooli kunagise joonistuskooli (1803—1893) õppejõudude K. A. Senffi, A. M. Hageni, W. Fr. Krügeri jt. maale, joonistusi ja gravüüre. Näitus pakub tänasele tartlasele kindlasti sügavat huvi, sest võimaldab tutvuda kodulinna XIX sajandi kultuurilooga. Välja on pandud ka ülikooli hoonete ehitaja J. W. Krause joonistused.

TRÜ ajaloo komisjoni kümnes aasta

Ülikooli ajaloo komisjoni aastalõpu viimane teaduslik konverents (TRÜ ajaloo komisjoni IV laiendatud sessioon) kandis nimetust «Kõrgkooli ajaloost Tartus». Ülikoolilehe veergudele mahtus sellest ainult lühike eelinformatsioon. Seekord tutvustame pikemalt ajalookomisjoni tegevust. Sellega avame ka ülikooli läheneva suurjuubeli rubriigi. Alustuseks vastab küsimustele ajalookomisjoni sekretär MILVI REINFELDT.

Ülikooli ajaloo komisjoni konverentsi avas prof. Karl Siilivask.

Pisut ajalookomisjoni ajaloost?

Ülikooli ajaloo komisjoni esimene koosolek oli 12. jaanuaril 1971 kell 13 nõukogu saalis. Tegutseme seega kümnendat aastat. Algusest tänaseni on komisjoni tööd juhtinud professor Karl Siilivask, vaatamata sellele, et vahepeal on temast ENSV Teaduste Akadeemia Ajalooinstituudi direktor ja TA korrespondeeriv. liige saanud. 1973. aasta jaanuarist töötab ka ajalookomisjoni palgaline sekretär. Kuni 1975. aasta detsembrini oli sel kohal ajaloolane Eerik Selli. 1976. aasta jaanuaris tulin mina, samast ajast on ajalookomisjonil ka oma ruum Kingissepa tänav 15, lähedal peahoonele ja ajaloouurijaile. Komisjoni 19 liikme hulka kuuluvad kõikide teaduskondade ja teadusasutuste ajaloouurijate esindajad koos teadusprorektori prof. H. Metsa, õppeprorektorite prof. U. Palmi ja dots. V. Haameriga.

Mille poolest erines ajalookomisjoni möödunud aasta tegevus eelmistest?

Lõppenud aasta oli nähtavasti üks paremaid ülikooli ajaloo jaoks. Kuigi 1977. aastal ilmus näiteks 6 kogumikku ülikooli ajaloost, neist 3 Baltimaade teadusajaloo XI konverentsi materjalidega ja 3 vihikut ajaloo küsimusi. 1978. aastal jõudsime ühiselt teadusloolaste ühenduse Eesti osakonna bürooga seisukohale, et on viimane aeg hakata koostama ka ülikooli XVII—XVIII sajandi ajaloo väljaannet. Läinud aasta rõõmustavaim sündmus oli muidugi ülikooli ajaloo muuseumi loomine. Sellega algas uus etapp ülikooli ajaloo uurimises ja jäädvustamises: ühiskondlikus korras koordineeritav tegevus suundus konkreetse ametiasutuse hoolde. Heameel on selle üle, et möödunud aastal saime kätte ülikooli teadusliku ajaloo ühe köite käsikirja (küll ainult esialgsed käsikirjad), s. t. üldosade kirjutajate materjalid ja teadusharude ülevaated (v. a. õigus- ja kehakultuuriteaduskond). Meie jaoks väga oluline oli mullu ka Vilniuse ülikooli 400. juubel. Aasta lõppes IV laiendatud sessiooniga ning kolme vihiku «Tartu ülikooli ajaloo küsimuste» väljaandmisega: VII üldkäsitluste ja humanitaarteaduste ajalooga, VIII on loodusteadustest ja IX arstiteaduse ajaloost. Kõiki neid saab osta ülikooli müügipunktist.

Aasta tõi muudki rõõmustavat: ajaloodoktor prof. H. Piirimäe töötas kaks kuud Rootsi arhiivides ja uuris läbi hulga materjali ülikooli XVII—XVIII sajandist. Meie komisjoni juures hakkas tööle suur grupp üliõpilasi, kes on huvitatud Tartu kultuurivaramu kordaseadmisest (vabal ajal ja omast tahtest). Seni on tööpäevakud toimunud Vana-Jaani kalmistul ja Jaani kiriku korrastamisel. Aktiva poolele võib lugeda ka kirjastusele üleantud käsikirju ülikooli ajaloost: 175 aastat ülikooli taasavamisest (pidustuste materjalid), TRÜ õppejõudude biograafiline teatmeteos (1944—1978) ja TRÜ komsomolist (autor prof. J. Kalits). Eriti kahe esimese käsikirja puhul oli ülikooli ajaloo komisjonil küllaltki vastutusrikas osa. Ja muidugi algasid läinud aastal ka ettevalmistused ülikooli 350. juubeli tähistamiseks.

Edasised plaanid?

Paljusid on huvitanud, kas vihikute seeria «Ülikooli ajaloo küsimusi» lõpeb fundamentaalsete ajalooköidete ilmumisega. Ajalookomisjoni seisukoht on, et see seeria jätkuks ülikoolis niikaua, kuni on ülikooli ajaloo läbiuurimata lehekülgi. Me oleme realistid ja teame, et ka kõige optimaalsema mahu puhul ei suuda me kolmes köites piisava põhjalikkusega avada ülikooli ajaloo kõiki üldküsimusi ja teadusharude ajalugu. Seepärast tuleks edaspidigi jätkata ülikooli ajaloo konverentside ja sessioonide traditsiooni ning teha tihedat koostööd Baltimaade teadusloolastega, et Tartu ülikooli ajaloo uurijate ring oleks võimalikult lai ka edaspidi, et paljud käsitlused ilmuksid Baltimaade teadusajaloo kogumike ja köidete lehekülgedel nagu meie *alma mater*'i ajalugu ka seda väärib.

Alanud aastal on vaja ülikooli ajaloo vähemalt ühe köite käsikiri kirjastusele üle anda, ülejäänud kahe köite materjalid on kokku saadud ja trükivalmis seatud. Kiiresti tuleb lahendada teistes keeltes ülikooli ajaloo kogumiku käsikirja koostamine ja lõplikult täpsustada kõik juubeliks ettevalmistatavad väljaanded ülikooli ajaloost.

Alustame ettekannete materjalide (10 masinakirjalehte, viited artikli lõpus) vastuvõtmist 1981. aastal toimuvaks ajalookomisioni V sessiooniks. Materjale võtame vastu selle aasta 1. oktoobrini. Loomulikult osaleb ajalookomisjon ülikooli juubeli ettevalmistamisel, milleni ei olegi enam teab kui palju aega.

Missugused on need kolm soovi «võlurile», mille täitumist sel aastal ootate?

○ Et kõik *alma mater*'i tänased kasvandikud teaksid oma ülikooli ajalugu, tunneksid selle vastu huvi ja et leiduks õppejõude, kes neid juhiksid ülikooli ajalooga tegelema(misel), sest kui on pärandada, siis peavad ju ka pärijad olema. Siis ei piirdu ka teaduskonnad ülikooli juubeli puhul teaduskonnaüritustel ainult tagasihoidliku märkusega «pühendatud ülikooli juubelile», kus sisuliselt ei ole peale sissejuhatava sõnavõtu ülikooli ajaloost sõnakestki.

○ Et ülikooli ajaloo muuseum saaks soodsad tingimused: lahtise tee remondi alustamiseks, vajalikud koosseisud ja ametkondliku muuseumi staatuse, et kõik kateedrid, õppejõud, ülikooli endised ja praegused liikmed aitaksid eksponaate annetada ja üle anda, et muuseumi ekspositsioon võimalikult kiiresti avataks ja et algaks Toome ruumide restaureerimine.

○ Et ülikooli kõik planeeritud väljaanded ilmuksid ettenähtud ajal, s. t. ülikooli ajaloo ilmumine oleks meie igaühe ja kõigi ühisasi, ning et suureks juubeliks oleks ülikooli ajalugu jäädvustatud mitte ainult paberile, vaid ka monumentaalselt teadlaste memoriaalina Toomemäe jalamil.

Teie ettepanekud meie ajalehe toimetusele?

Kõigepealt ütlen soojad tänusõnad toimetusele, et seni on ülikooli ajaloo komisjoniga hea koostöö olnud. Tudengitele on kindlasti huvi pakkunud rubriik «Olnust», mida võiks jätkata. Pidevalt peaks hakkama ilmuma informatsioon juubeli ettevalmistamisest. Praegu alustavad tegevust ülikooli juubeli alakomisjonid, peakomisjon on pidanud juba kolm istungit. Ka teiste kõrgkoolide ajalehtedega võiks vahetada ülikooli ajaloo ja juubeliga seotud materjale. Kas ei võiks meie lehes olla ka üks nurgake juubelitähtpäevade kalendrina (eelteate korras), et lehelugeja end juba orienteeriks (teinekord saaks teaduskondki õigeaegselt hoiatusel) nimeka teadlase juubelitähtpäevale.

Õppetöö tulemuste hindamisest: näitajad ja nende interpreteerimine

HEIKI MÜÜR

Hiljuti lõppes järjekordne eksamisessioon. Sügissemestri tulemusi vaagitakse põhjalikult TRÜ ja teaduskondade nõukogudes, dekanaatides, kateedrites ja õpperühmades, nendest teevad omad järeldused ka ülikooli ühiskondlikud organisatsioonid kõigil juhtimistasandeil.

Eksamisessiooni kui kõrgkooli põhitegevuse keskset sündmust on võimalik hinnata selle tulemusi kajastavate mitmesuguste näitajate abil. Ilmselt tuleb tunnistada eksamisessioon siiski sedavõrd mitmetahuliseks nähtuseks, et mitte rahulduda ainult selle üht tahku iseloomustava näitaja arvväärtusega, otsustamaks õppeedukuse tõusu või languse määra üle või siis võrdlemaks seda ruumis (eri kõrgkoolides, teaduskondades, erialadel).

Õppeprotsessi teaduslikuks juhtimiseks on vaja eksamisessiooni kui õppetöö tulemuste kokkuvõtet hinnata ikkagi mitmete näitajate abil. See tuleneb vajadusest avada eksamisessiooni kui kompleksnähtuse eri aspekte, et saadud informatsiooni kaudu paremini suunata õppeprotsessi erinevaid külgi.

Näitajate süsteemil on tagasimõju neile protsessidele ja nähtustele, mida nad kajastavad. Teatud näitajate tõstmine hindamiskriteeriumide seisusse suunab kollektiive ja nende juhte diferentseeritult lähenema omaenda töö kavandamisele: eelistama ja forsseerima tegevuse neid aspekte ja külgi, mille alusel tööd hinnatakse. Eriti praegu, mil viiakse ellu NLKP Keskkomitee ja NSV Liidu Ministrite Nõukogu 12. juuli 1979. aasta määrust «Planeerimise parandamisest ning majandamismehhanismi mõju tugevdamisest tootmise efektiivsuse ja töö kvaliteedi tõstmisele», on seetõttu igati mõistetavad plaani- ja juhtimisorganite taotlused mitmesuguste koond- ja tingnäitajate tuletamiseks, põhjendatud näitajate kogumi alusel koondhinnangute andmiseks jne.

Seega juhitakse näitajate süsteemiga kollektiive ja töötajaid. On väga oluline, et seda tehtaks võimalikult otstarbekalt, suunataks meid kõiki oma tööd sisuliselt edasi viima ja viidaks miinimumini võimalus seda formaalselt teha. Eelöeldu kehtib ka kõrgkoolide kohta, mille osa sotsiaalses ja majanduslikus ning teaduslik-tehnilises progressis peab suurenema, nagu seda ka äsja lõppenud kõrgkoolide töötajate üleliidulisel nõupidamisel rõhutati. On ilmne, et raskuskeskme ülekandmine kõrgkoolide tegevuses õpetamise ja kasvatamise kvaliteedile eeldab ka õppetöö tulemuste mitmetahulisemat ja komplekssemat hindamist, kui seda seni esikohal olnud nn. õppeedukuse näitaja alusel teha oli võimalik.

Pretendeerimata mingil määral täpsustatud näitajate süsteemi väljapakkumisele võib seni kasutatute kriitiline hindamine anda selleks edaspidi siiski olulisi pidepunkte. **Analüüsiobjektina võibki siinjuures pakkuda huvi NSV Liidu kõigi vabariikide kõrgkoolide päevase õppevormi töötulemusi hõlmav näitajate võrdlus, milleks oli meil võimalik kasutada andmeid üle-eelmise kevadise eksamisessiooni tulemuste kohta.**[1]

Viimases on eksamisessiooni tulemusi hinnatud 7 näitaja arvväärtuste järgi, määratud iga liiduvabariigi koht ning kohapallide mehhaanilise liitmise teel püütud anda iga vabariigi kõrgkoolide õppeedukusele koondhinnang **(tabel 1)**. Seejuures ei sõltu Eesti NSV koht 15 liiduvabariigi hulgas antud tabelis mitte niivõrd meie vastava näitaja hälbimisest üleliidulisest keskmisest, kuivõrd suurte liiduvabariikide konkreetsetest keskmistest näitajatest ja kohtadest. Osaneb ju Vene Föderatsioonile 57,9% ja Ukrainale 17,2% NSV Liidu kõrgkoolide päevaste osakondade üliõpilaste üldkogumist, Eesti NSV-le aga vaid 0,48%.

Kuidas siis tuleb õppetöö tulemuste näitajaid interpreteerida, millise kaalu ja tähendusega nad on ning mil määral sõltub kõrgkoolist, õppijaist ja õpetajaist nende muutmine? Eksamikohuslaste hulk on üliõpilaste üldarvust väiksem eelkõige akadeemilisel puhkusel olevate pikemaajaliste haigete ja noorte emade võrra. Seega tabelis e s i m e s e n a märgitud suhtarvu kui näitaja arvväärtus juhtimisele ei allu, mistõttu pole ka põhjendatud tema alusel kõrgkoolide töö hindamine, rääkimata selle hinnangu kaalu võrdsustamisest teiste näitajate kaaluga.

Seevastu tuleb t e i s t näitajat pidada küllaltki oluliseks ning kõrgkoolis tehtava õppe- ja kasvatustöö tulemusi kajastavateks. Eksamile ilmunute hulk on eksamikohuslaste üldarvust väiksem põhjusega ja põhjuseta mitteilmunute võrra. Esimesel juhul on tegu raviasutuse õiendiga vormistatud lühiajalise haigestumisega; ei ole põhjust eeldada selle olulist erinevust kõrgkoolide ja vabariikide kaupa (seda tuleb siis eraldi uurida), mistõttu see ei saaks olla õppetöö tulemusi diferentseerivaks teguriks. Põhjuseta mitteilmumine tuleneb eeskätt ettevalmistusest ja kohusetundest, seega ka ebaregulaarsest jooksvast õppetööst ja puudustest õppedistsipliinis.

Seega kajastab eksamile ilmunute osatähtsuse näitaja vaieldamatult süstemaatiliselt tehtava õppe- ja kasvatustöö taset osakonnas, teaduskonnas, kõrgkoolis ja väljendab selle diferentseeritust. See näitaja peegeldab pideva tagasisideme puudumist seda enam, mida tugevamate potentsiaalsete võimetega on õppijate kontingent. Andekas looder ju rahuldavat saada ja stipendiumist ilma jääda ei riskeeri: eksamile ilmumata jättes on tal sageli võimalus oma võlga ka sessiooni sees likvideerida. Antud näitaja poolest oli Eesti NSV vaadeldaval sessioonil halvemate hulgas, millele aitas kaasa ka TRÜ vabariigi keskmisest madalam tase.

K o l m a n d a l kohal tabelis asub traditsiooniline nn. õppeedukuse näitaja, mida seni peaaegu kõikjal ja alati on kasutatud õppeedukuse taseme ja dünaamika hindamiseks nii ajas kui ruumis. Tegu on õppeedukuse väga kõrge üldistustasemega kvantiteedinäitajaga, mis tõepoolest teeb selge vahe: eristab kõik eksamid positiivsele hindele sooritanud tudengid (hinne ei ole siin oluline) eksamitel mitterahuldavaid saanutest või sinna mitteilmunutest. Selle näitaja arvväärtuse poolest oli Eesti NSV üleliidulisest keskmisest madalamal, liiduvabariikide hulgas aga keskmisel positsioonil; TRÜ on mõjustanud siin vabariigi keskmist alanemise suunas. Tuleb ilmselt tõdeda, et nagu vee peal püsimine on ebapiisav iseloomustamaks ujumisspordi taset, nii on ka see «õppeedukuse» näitaja ainsana ebaesinduslik kajastama meie kõrgkooli põhilist töötulemust.

Seetõttu on eriti hinnatav õppetöö kvaliteeti iseloomustavate näitajate käsitamine võrdväärsetena traditsiooniliste kvantiteedinäitajate kõrval. Ainult eeskujulikult õppijate osatähtsuselt asus vabariik vaadeldaval sessioonil NSV Liidu keskmisel tasemel, vabariikide järjestuses aga 6. kohal (määrava üliõpilaskontingendiga Vene NFSV viiemeeste osatähtsusega 8,1% asus 9. kohal). Kui kvantiteedinäitajate osas asus TRÜ valdavalt allpool vabariigi keskmist, siis õppetöö kõrgtaseme saavutamisele vabariigis oleme andnud omapoolse positiivse panuse.

Eriti tuntav on TRÜ panus Eesti NSV kõrgkoolide õppetöö kõige kaalukama positiivse kvaliteedinäitaja kujundamisel: headele ja väga headele õppijate kõrge osatähtsus (36,4%) aitas oluliselt kaasa vabariigi õppeedukuse sisulise kõrge taseme saavutamisele, millega asusime liiduvabariikide hulgas 4. kohal.

Omanäoline pilt avaneb õppetöö kvaliteedi madaltaset kajastavatest näitajatest. Kolmemeeste vähesuselt oli Eesti NSV liiduvabariikide hulgas esikohal, milleks andis meeldiva panuse ka meie ülikool. Ju meil ka rahuldavat niisama välja ei panda ja lausa teda eksamile saama tuldi meil ka vähem. Mõistetavalt peab siis mitterahuldavaid saanuid olema mõnevõrra rohkem ja seda koos nendega, kellele märgiti mitterahuldav dekanaadis eksamile põhjuseta mitteilmumise eest.

Õppe- ja kasvatusprotsessi suunamine ja täiustamine kõrgkoolis on keskendatud lõppeesmärgile — rahvamajanduse spetsialistiue vajaduste järjest täielikumale ja täiuslikumale rahuldamisele. Erialaselt ja ühiskondlik-poliitiliselt tugevate spetsialistide ettevalmistamine toimub sealjuures plaanilistes kvantitatiivsetes raamides. Kõrgkooli ülesanne on siin üliõpilaskontingendi parem komplekteerimine ja eelkõige väljalangevuse vähendamine. Lõppresultaadi seisukohalt on seega väga oluliseks uurimisobjektiks üliõpilaskontingendi liikumine, millise nähtuse erinevaid aspekte on samuti püütud mitmete näitajate vahendusel hinnata.[2]

E s i m e s e näitajana **tabelis 2** esitatud väljalangenute osatähtsus iseloomustab kõrgkooli ja tema kaudu kogu rahvamajanduse kaotuse määra nimetatud protsessi tõttu. Ilmneb, et Eesti NSV on suutnud vaadeldaval perioodil oma esialgset üliõpilaskontingenti teistest vabariikidest halvemini säilitada ja seda TRÜ positiivsele panusele vaatamata. Tegemist on kahtlemata väga olulise näitajaga, mis väljendab kõrgkooli tegevuse lõpptulemuse kvantitatiivset tahku. Samal ajal sõltub ta oluliselt õppetöö kvaliteedinäitajaist, hüppelati kõrgusest, millega on mõeldav ainult vastassuunaline seos. On huvitav, et vabariigi suurimas kõrgkoolis TPI-s peeti möödunud õppeaasta suurimaks tööalaseks saavutuseks just väljalangevuse vähendamist — 139 üliõpilase võrra, ja seda 0,8%-lise õppeedukuse languse taustal kevadisel eksamisessioonil (ajaleht «Tallinna Polütehnik» 14. 09. 1979.).

Järgnevalt iseoomustavad mitmed näitajad väljalangevuse struktuuri selle mõnede põhjuste (motiivide) kaupa. Väga kaalukas on siin tabeli t e i n e näitaja, mis kajastab väljalangemist vahetus seoses õppetöö ebarahuldavate tulemustega. Olgugi et on tegu struktuurinäitajaga (on ka teisi taunitavaid väljalangemise motiive), kajastab see siiski ka kõrgkooli enda panust: kas ja kuidas on suudetud üliõpilased süstemaatilisele tööle panna, selle alusel akadeemilist võlgnevust ja väljalangevust vähendada. Nimetatud näitaja poolest kuulub Eesti NSV samuti halvemate liiduvabariikide hulka.

(Järg 4. lk.)

[1] **Основные показатели успеваемости студентов вузов по союзным республикам за 1977/78 учебный год. Ташкент, Минвуз УзССР, 1979.**

[2] **Сравнительные показатели движения контингента студентов в вузах союзных республик в 1977/78 учебном году. Ташкент, Минвуз УзССР, 1979.**

ÕPPEEDUKUS 1977/78. ÕPPEAASTA KEVADISEL SESSIOONIL
(päevane õppevorm)

Näitajad	NSVL keskmine	ENSV keskmine	Vabariigi koht	Vabariigi kohapall	TRÜ
1. Eksamikohuslaste osatähtsus üliõpilaste arvust	96,8	95,0	14	2	96,1
2. Eksamile ilmunute osatähtsus eksamikohuslaste arvust	98,7	98,5	11	5	96,5
3. Õppeedukus, s. o. kõik eksamid sooritanute osatähtsus eksamikohuslaste arvust	92,5	91,8	7	9	88,3
4. Ainult «väga headele» sooritanute osatähtsus eksamikohuslaste arvust	9,0	9,0	6	10	19,1
5. «Headele» ja «väga headele» sooritanute osatähtsus eksamikohuslaste arvust	31,4	32,1	4	12	36,4
6. Ainult «rahuldavatele» sooritanute osatähtsus eksamikohuslaste arvust	5,2	2,2	1	15	1,9
7. «Mitterahuldavaid» saanute osatähtsus eksamikohuslaste arvust	6,5	7,5	7	9	9,8
Vabariigi koht			5	65	

Õppejõud pidasid nõu

Kuidas kirjutada õpikut, kus oleks arvesse võetud kaks kõige tähtsamat keele omandamise komponenti: võime tunnetada tundmatut ja motivatsioon?

Kuidas kirjutada õpikut, mis on ette nähtud õppijate kolmele kategooriale: neile, kes vajavad kogu õpetamisprotsessi ranget juhtimist, osalist juhendamist, ja neile, kes eelistavad täielikku vabadust, s. t. on võimelised töötama iseseisvalt?

Kuidas kirjutada õpikut, et see oleks kommunikatiivselt suunitletud, lingvistiliselt põhjendatud ja metoodiliselt täiuslik?

Neid ja teisi küsimusi arutati vabariigi kõrgkoolide vene keele õppejõudude seminaril 28.—29. jaanuaril. Seminari esimesel päeval kuulati ära 7 ettekannet.

Prorektor V. Haamer rõhutas, et metoodika tänapäev nõuab kõikide kõnearenduse liikide täiustamist võimaldavate õppekomplekside koostamist. Õpik ei tohi olla liialt pealesundiv, ta peab jätma õpetajale loomingulise töö võimalusi. Ülikooli kirjastusnõukogu esimehena andis ta õppejõududele — õpikute autoritele palju asjalikke näpunäiteid, mis puudutasid loomingulise puhkuse andmise võimalusi, prospektide ja annotatsioonide arutelu, käsikirjade kirjastamiseks ettevalmistamist.

Vene keele metoodika kateedri juhataja dots. A. Metsa ettekandest selgusid need üldised ja spetsiifilised nõuded, mis esitatakse vene keele õpikule, ta analüüsis kommunikatiivsete kõnevajaduste sfääre ja kõneles mittefiloloogidele määratud õpikute kontseptsioonist.

Tema initsiatiivil viis kateeder läbi eksperimendi eri profiiliga spetsialistide kõnevajaduste väljaselgitamiseks. See lubab õpetada üliõpilastele-mittefiloloogidele vene keelt sihikindlamalt. Nende ees on meil kõrgkoolides järgmised eesmärgid: osata suhelda peamistes kommunikatsioonisfäärides (professionaalne-tööalane, sotsiaal-elukondlik, sotsiaal-kultuuriline jne.), lugeda erialast kirjandust, võtta vastu suulist kõnet ja reageerida sellele adekvaatselt, omandada kirjavilumust ametliku stiili raames (kirjutada elulugu, täita ankeete, blankette, kviitungeid jne.).

A. S. Puškini nim. Vene Keele Instituudi vanem teaduslik töötaja A. Vassiljeva Moskvast puudutas oma ettekandes õpiku koha probleemi õppekompleksis ja tänapäeva keeleõpetuse metoodika kaht nõuet (keele omandamise psühholingvistilise mehhanismi arengu iseärasused ja uute keele-kõnevahendite valdamise järjepidevuse valdamine)

Vene keele metoodika kateedri dots. E. Vassiltšenko esines ettekandega «Grammatilise materjali kirjelduse ja organiseerimise printsiibid õppevahendis». Ta märkis õigesti, et uusim metoodika ei ole loobunud grammatilistest teadmistest. Asi on selles, et on muutunud grammatilise materjali esitamise viis. Üksikasjalisemalt peatus ta teadlikkuse printsiibil keele õpetamisel ning struktuursetel situatsioonidel, mis kõige täpsemalt vastavad teadusliku mõtte loogikale.

Dots. H. Heiteri ettekanne oli pühendatud leksika valiku, esitamise ja aktiviseerimise võtetele kõrgkooliõpikus. Erilist tähelepanu pööras ta interferentsi probleemile, sest 1/3 kõigist vigadest tuleneb erinevustest kahe keele — emakeele ja õpetatava keele — süsteemides.

Kaks esinejat oli Tallinna Pedagoogilisest Instituudist: A. Davidjants rääkis harjutuste klassifitseerimisest vene keele õpetamisel ja P. Eslon — õppetekstide valiku kriteeriumidest ning nende paigutuste printsiipidest.

Sama sisukas ja tihe oli seminari teine päev, mil arutati meedikutele, juristidele ja kehakultuurlastele ettenähtud õpikute prospekte, tehti korrektiive õpikute koostamise perspektiivplaanis 1981.—1985. aastani ning arutati muud.

Asjalik ja kasulik nõupidamine andis õppejõududele häid ideid õpikute koostamiseks vene keele kui suhtlemisvahendi omandamiseks. Suhtlemine on aga Saint-Exupéri sõnade järgi «ainus luksus maa peal». Suhtlemisrõõmu ei või piirata, sellepärast valmivad ka õpikud tähtajaliselt.

KIIRA ALLIKMETS,
VVÕMN-i aseesimees

JÜRI LAANE foto

Tants ootab lugejat

«Kõrvalised» RAT «Vanemuises»

Lavameestel oli sedapuhku päris peenike päev: ainult suur taevakaart tuli lavapõhja üles seada. Ja kõik. Kuni rambini tume tühi põrand. Vaataja ja Taeva vahele mahub vaid tants. Reneé Eespere muusika ja Ülo Vilimaa mõte. Ainult väga suur muusika ja väga suur mõte saavad Eestimaa suurimalt lavalt tühjuse pühkida. Luud jääb vaatajale: mida võtab, mille jätab.

Võtke dialektika, arenemislugu. See tähendab ühte suurt Elu taevakaardi ees maas, puntras, võitlemas — iseendaga, või mõne tundmatu osaga endast. Inimene ja õõ. Laps tähtede taustal. Otsija, leidja, hämmelduja. Nagu kass portselanikaupluses. Seda tantsib Rufina Kozlova. Tema pilku ja pehmust... Minge vaatama.

Dialektika — sõna on kavalehelt. Seal on ka mõned Kristjan Raua sõejoonistused, millest õigupoolest sündiski ballett. On stseene, kus tajud, et Raua piltidesse on tõesõnalt elu puhutud, pilt on liikuma hakanud.

Sõjakad naised. Robotnaised paguneis. «Lehitsed moeajakirju: rõivastus otsekui relvastuks. Naised on hakanud mundreid kandma,» ütleb lavastaja. Sõjastumine murrab inimloomesse, nagu a aks kaljusse vägisi juuri. Kas mureneb kivi või võidab loomejõud vägivalla?

Vaatad etendust nagu ristsõna, ja iga taktiga täitub ruut, lavapildist saab mõttepilt. Kuis mahub mõtteid taevakaardi ette lavale! Näiteks viimases balletis «Kodalased» tammuvad ürglihtsais riideis esiisad ringiratast, ja nende käelabad on alla pööratud. See on nende side Maaga. See on kõigi keerukate tungide sünd Maast. Lavastaja on tuhandeid märke tantsu kirjutanud, ja tants ootab lugejat.

TÕNU PEETS,
ajakirjanduse I k.

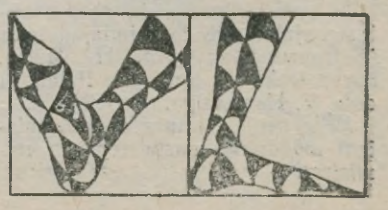

KRAPP KRAPP

Kajar Pruul

Õied. Üks oie

«Lõolaulude turm.
Aroomide hurm.
Ja lillede kuld.
Sul rammukas muld,
sa, lihakas nurm.
Seal all asub urm
täis mädaseid soid!»
Oi õisi, õi oisi, si õioi!

Tänane leht

Tänast lehte ei osta.
Tänases lehes on luuletused.
Allusionistid nihutavad edasi
kastanite valgeid malendeid.
Malelauda sööb puu-uss Rotatsioon.
Laua kohal tiirutab sapiliblikas
Ofsett
kõik üheksa pead tuules kõlkumas.
Ostetakse eilset lehte.

Silm. Kaks karjatust

«Kui hoolid, julged, jõuad, palun ole
üksainus nähtamatu koljatsilm,
et nagu vana sõnadeta film
kõik sinus haarduks, millel otsi pole!
Sa ole kuuna jahe, jõena niiske,
sült, liha, lima, kriimuta briljant!
Kui kuiva kirge hõõgab iga kant,
suud ärgu olgu meeleheitekriiskeks!»

«Aeglaselt küpsen ülbeks endasalgeks!
Ei ehi (Aina hammustan ja joon!)
mu vikerkesta vikerkaarest kroon.
Saan nähtavaks ma, muutund lubivalgeks!»

Enn Uus

Hommik

hommikune kohv on must
banaalsus
ärgitav ja ärapeletavalt kuum
voodilt kerkib põha lihtsameelsust
öö on läinud kaasas asja tuum

hommikused näod on sünk apaatsus
taunitavalt aina haigutab ka ruum
hommikused näod on hinge staatus
öö on läinud jäänud päeva buum

Hügieen

aknaraamid eri värvi
kultused ja riitused
sillutiste peal on pärgi
vist on jälle matused

kajakate jõudelärmis
keldrites ja korrustel
elanikud pesunööril
meri haiseb endiselt

sugulased veavad märgi
kaseoksi hatuseid
tõmban selga puhta särgi
pärast võõraid matuseid

*

läheb aeg ja tuleb teine
tuleb eilsest parem
läheb seegi ära juba
rahvas vaid on arem

läheb arm ja tuleb teine
ennasttäis ning hele
jätab maha soolatüüka
heidab asemele

Meelike Saarna

*

kulub hetki ja kohvi ja päevi ja leibu
kulub riideid ja raamatuid värve
hambapastat ja paberit lubjatud seinu
puuhalge ja juukseid ja närve

üha vähem on valus ja rõõmus ja häbi
üha vähem jääb enesest anda
üha rohkem võib ajada lihtsamalt läbi
kulub laevu ja adrutud randa

Peeter Künstler

Talv

Ma joonistan jäätunud aknale
üle külmalillede Su nime
ja jälgin, kuis tuhmub see klaasile
veetud märk, taastub lillede ime.

Siis nende alt pilk rändab lumele
mu's neetult, nii neetult on pime,
külm värin kandub mu kehale,
kõrvu hullutab hallalaul kime.

Ja uuesti kriibin ma kirmele
kuni lill katab kriimustuse...

Silja Kudisiimu joonistused

Imre Siil

Kogu tarkus

TOSIN STSEENE

Tegelased: POEG
EMA
ISA

Laud, laual on raamatuid ja neli esimest ENE köidet.

1. POEG, EMA.

POEG: Faradisatsioon, faroloogia — käes! — farss: farss on lühike lämekoomiline olustikuline näidend, labasevõitu vodevill. Ja mis on siis vodevill? Ema, mida tähendab vodevill?
EMA: Vodevill? Vaata entsüklopeediast!
POEG: Ei siin ole mingit vodevilli. V-täht on juba isa juures.
EMA: Isa juures... mis siis, et isa juures. Ma ütlen kohe, mis vodevill on. Kas mitte põllumajandusest?
POEG: Ema! sul on ju tarkust ainult neli köidet. Teine pool on isa käes — mõlemad olete poolearulised. Ja mina pendeldagu kahe vahet, et kõike kätte saada. Tüütu!
EMA: Sa too need neli entsüklopeediat isa poolt ära.
POEG: Isa ütleb, et too entsüklopeediad **ema** *poolt ära. Nagu abielu ära lahutasite, läks tarkus ka pooleks. Ühte jama a'ate mõlemad.*
EMA: Mida tead sina elust, et arvustama tuled. Isa on sul küll poolearune, aga sina lõpeta oma kool ära, et niisamasuguseks ei saaks. Või tuled ema arvustama! Kes sind üles kasvatanud on?
POEG: Isa arvab ka, et on mind üksi üles kasva'anud. Kumb siis mulle viirastus, kumb teist meie perekonna'otodel liigne on. Ja mis kooli lõpetamisse puutub, siis on koole lõpeta'ud ikka kogu tähestiku piires. Või arvad, et mulle antakse tunnistus märkusega: tunneb ainult poolt tähestikku.
EMA: Ah nii! Ma toon sulle ise ära need entsüklopeediad. Ehk saan kah täiearuliseks. Et poeg ema 'ollakaks ei peaks. Kus su isa oma toavõtit hoiab?
POEG: Mati all...
(Ema väljub.)

2. POEG.

POEG: Deemonlik feminiinne predestinatsioon.

3. POEG, ISA.

(Isa siseneb.)

ISA: Tere!
POEG: Tere isa!
ISA: Ma läksin siit juhuslikult mööda, nägin, et Linda... su ema kiirustas kusagile. Tead poeg, ma mõtlesin, et mis su ema poolte entsüklopeediatega teeb. Ma viin need neli ka enda juurde, siis on komplekt. Seleta emale asi ära ja tule õppima!
POEG: Aga ema ju...
ISA: Pole midagi. Seleta ära, ta saab aru, et see oli sinu huvides... hästi, mul on kiire.
(Isa väljub nelja entsüklopeediaga.)

4. POEG.

POEG: Fenomenaalne patriarhaalne pantaloone.

5. POEG, EMA.

(Ema siseneb nelja entsüklopeediaga.)
EMA: Võta oma tarkus. Et ma enam mingitest isa tähtedest ei kuuleks. Saa targaks, pojake... kus esimesed köited on? Panid riiulisse või? Kus esimesed neli on?
POEG: Isa astus läbi, arvas, et kannab enda poole kokku tarkuse. Et mul parem nagu õppida.
EMA: Mismoodi? Isa? Millal?
POEG: Nüüdsama just.
EMA: Issand! Milline alatus! Jultunud! Ma kutsun miilitsa sellele mehele, sellele...
POEG: Ja tema kutsub sulle.
EMA: Vait! Sinu heaks tehakse kõike. Et sul parem oleks. Ja tema iriseb, tuleb arvustama. Tahad ema hauda saata? Ema paneb elu kaalule, aga temale ei loe see midagi. Mis sa tal need ära lasid viia? Öelnud talle!
POEG: Mida?
EMA: Teadsid ise küll. Kas ma poodi läksin? Issand kui juhm! Sul on tõesti pool tarkust puudu.
POEG: Kelle süü?
EMA: Kas ei jäta järele?! Kas sul on oma vanemate vastu mingit lugupidamist?
POEG: On.

6. EMA, ISA, (POEG).

(Isa siseneb nelja entsüklopeediaga.)
ISA: Kus mu entsüklopeediad on?
EMA: Ah varas tuli! Kus tema entsüklopeediad on! Säh, siin on su tarkus! Kus minu oma on? Anna siia, röövel! Elu põletaja! Hooli lapsest vähemalt!
ISA: Ah mina olen alatu?! Mina röövel ja sina inglike? Just sina peaksid oma lapsele mõtlema. Sina oled elu kihva keeranud. Fuuria! Ja varas.
EMA: Mina varas?! Kuulsid, poeg, mis su isa sinu ema kohta ütles? Sinu ema olevat elu hukka a'anud, sinu ema on nõid, nõia poeg oled, mu armas laps.
ISA: Hüsteerik! Jäta laps rahule!
EMA: Bandiit! Röövel-ükssilm!
(Isa väljub nelja entsüklopeediaga.)

7. POEG, EMA.

EMA: Issand jumal, milline õudne inimene!
POEG: Ema, mis on kromosoomgarnituuri ploidsus?
EMA: Mis sinul siin öelda on?! Sinu pärast rikun oma närve. Ja tuled veel arvustama.
POEG: Aga äkki sa vaatasid isa tähtedest vodevilli järele?
EMA: Ära tahab lammutada närvisüsteemi. Ema on tal ahastuse äärel, aga tema torkab nagu pootshaagi südamesse. Sa ei hooli üldse oma emast!
POEG: Hoolin. Kui ema ei tea, lähen küsin isa käest, et ema rahule jätta.
EMA: Hästi, mu armas poeg! Saagu su tahtmine! Et sul minust halba mälestust ei jääks. Et sa ema poolearuliseks ei peaks. Las jääb ema päris ilma. Tuleta siis mõnikord meelde oma lollikest ema.
(Ema väljub nelja entsüklopeediaga.)

8. POEG.

POEG: Miseraabel arlekiin. Oh lapsepõlve, oh vanemaid!

9. ISA, (POEG).

(Isa siseneb nelja entsüklopeediaga.)
ISA: Mu armas poeg, halvasti kukkus välja see asi... näotu... anna mulle andeks! Jää parem ema juurde, ema on ikka ema. Õpi siin ja tule mind vahel vaatama... egas midagi, mul on kiire.
(Isa väljub.)

10. POEG.

POEG: Milline lapsepõlv, millised vanemad!

11. POEG, EMA.

(Ema siseneb.)
EMA: Korras. Võid isa juurde minna. Saa ruttu targaks... issand! Mis need on?
POEG: Entsüklopeediad. Sinu või isa omad — ei jõuagi jälgida.
EMA: Kas isa tõi? Nii et ema jälle poole aruga. Ja kumma poolega? Ma lihtsalt ei oska enam. Ütle, pojake, mida me peame tegema?
POEG: Vahetage edasi minu hüvanguks. Pean ju hoolega õppima.
EMA: Miks kõik niimoodi läheb?! Terve elu!
POEG: Oota, ema, ma vaatan kähku mõned sõnad ära. Isa tuleb juba vahetama.

11. POEG, EMA, ISA.

(Isa siseneb nelja entsüklopeediaga.)
ISA: Vabandage mind! Ma leidsin oma toas need neli köidet. Vist sinu, Linda. Kuidas nad küll sinna sattusid?
EMA: Aitäh, Eduard! Võta omad ka tagasi! Nägin neid järsku laual.
POEG: Oodake nüüd, oodake väheke! Mul on veel sõnu vaadata.

12. EMA, ISA, POEG.

EMA: Istu hetkeks, Eduard! Ehk soovid kohvi?
ISA: Aitäh, Linda! Võiks nagu pisut.
EMA: Küll on ikka püüdmist poisil!
ISA: Jah, poisist saab vist asja.
EMA: Nii see aeg läheb, varsti on poiss suur ja...
ISA: Tõepoolest, nii see läheb. Märkamatult.
EMA: Eks meiegi elu lähe.
ISA: Jah, eks ta kuidagi lähe.
EMA: Elad nagu lesk siin. Mõtled ja kahetsed... ma võin sulle kõik andeks anda, Eduard, kõik. Ma ju tunnengi, et ilma sinuta oleks nagu pool mõistust läinud. Ah, räägin rumalusi!
ISA: Linda, need pole rumalused! Hoopis mina pean sinu ees paljuski lootma andestusele. Tühjaks on mu elu jäänud, Linda, olen ülearuseks muutunud sinuta, Linda, vajan sind!
EMA: Kallis Eduard! Jää!
ISA: Oo, Linda!
POEG: Näe, ongi kogu tarkus.

Budapesti tõestus

Tal salaunistus on sõita Budapesti, kus kastan kohvikutes õlitseb
P. Beler

Tal olid mõned sõbrad ungarlased.

Nad sõitsid mööda Rákóczi tänavat üles. Nad läksid talle heliplaate ostma. «Palun, võtke, mida soovitel» ütles müüja. Müüjale võis ta juba ungari keeles vastata.

Öö läbi tilkus akna taga vihm.

Ta magas ja vähkres. Voodi ees vedelesid tema kollased sussid.

Järgmisel õhtul külastasid nad Istváni tüdrukut. Anicska elas Pesti taga.

Anicskast muutus temas kõik. Mida ma ütlen Istvánile.

Ta kritseldas Anicskale sedeli. Tule «Nirvánasse».

Ikka sadas vihma. Tagasi tulles ootasid nad kaua aedlinnaku bussi ja said märjaks. Allraudteejaamas jõid nad automaadist kuuma kakaod.

Homseks, oli ta kirjutanud. Kell kaheksa võib-olla. Tal läks ungari keelt nüüd väga vaja.

Tänan sind, ütles Anicska, kui tuli.

Ma sõidan varsti ära, ütles ta Anicskale. Anicskal langesid pikad juuksed. Orkester mängis kord rõdul, kord all. Kui orkester vaikis, oli täiesti vaikne. Anicska rääkis vähe ja vaatas teda, kui ta Anicskat ei vaadanud.

Järgmisel päeval ei läinud ta enam Istvánile külla.

Öösel istus ta Doonau treppidel ja kuulas. Kaldal üle tänava mängiti Hammond-orelit. Kohvikus põlesid punakad tuled.

Öösel käis tunnitramm.

Ta ei maganud sel ööl. Anicska oli lubanud teda saatma tulla.

Vaksalis ei olnud kedagi. Inimesed kõndisid siia-sinna. Rong väljus.

Tal õnnestus sama hotellituba uuesti üürida. Balatoni, mõtles ta. Rong jõudnuks just Balatoni kanti.

«Anicska,» ütles ta.

«Elu,» ütles István ungari keeles. Ta oli Istvánile ise koju läinud. Anicska istus vaibal.

Õhtul kõndis ta Buda kohvikutes. Õhk oli soojusest tihe.

Ta otsis, telefoniraamatus polnud Anicska perekonnanime.

Õllesaali ukse ette oli pudel pillatud. Sees laulis seltskond ühte saksa laulukest. Ta nägi justkui Anicskat kõrvalsaali meeste hulgas.

Jne.

Ta sõitis siiski Balatoni äärde. Budapestis on armastus valu ta enese üksinduse pärast.

Õppetöötulemuste hindamisest...

(Algus lk. 2)

Eriti halvaks näitajaks on diplomitöö kaitsmisel ja riigieksamite sooritamisel väljalangenute osatähtsus. See annab tunnistust üliõpilaste tegelike võimete vähesest

KONTINGENDI LIIKUMINE 1977/78. ÕPPEAASTAL

(päevane õppevorm)

Näitajad	NSVL keskmine	ENSV keskmine	Vabariigi koht	Vabariigi kohapall	TRÜ
1. Väljalangenute osatähtsus üliõpilaste arvust õppeaasta algul	3,7	5,9	15	1	4,2
2. Edasijõudmatuse tõttu väljalangenute osatähtsus väljalangenute üldarvust	40,6	44,0	11	5	59,0
3. Diplomitöö kaitsmisel mitterahuldava saanute osatähtsus väljalangenute üldarvust	4,6	6,4	7	9	7,6
4. Teistesse kõrgkoolidesse üleläinute osatähtsus väljalangenute üldarvust	3,8	0,5	15	1	4,0
5. Õppeaasta jooksul juurdetulnute suhe väljalangenutesse	19,0	9,9	13	3	28,7
6. Teistest kõrgkoolidest ületulnute osatähtsus juurdetulnute üldarvus	21,9	2,3	15	1	18,9
7. Puhta väljalangevuse osa üliõpilaste arvust õppeaasta algul	3,0	5,3	15	1	2,9
Vabariigi koht			15	21	

tundmaõppimisest ja nõudlikkusest noorematel kursustel; nii rahvamajanduse kui ka noorte endi huvides peaks minimaalselt paratamatu väljalangemine aset leidma just seal. Selgituseks tuleb lisada, et vaadeldav õppeaasta oli meie ülikoolis erakordne, tavaliselt on meil riiklike eksamikomisjonide ees mitterahuldavaid saanuid ca 5% väljalangenute üldarvust.

Tabeli neljas ja kuues näitaja iseloomustavad üliõpilaste liikumist kõrgkoolide vahel. Põhimõtteliselt tunnistatakse seda positiivseks: väljalangenu jätkab haridusteed teisal, ei lähe kõrgharidusele ja rahvamajandusele kaduma. Meie vabariik, kus 6 kõrgkooli erialad ja spetsiaalsused enamikus ei dubleeru, on siin jällegi viimasel kohal. Valdav õppekeel seab üleminejate laiemale migratsioonile samuti objektiivsed piirid.

Küllaltki kaalukas on viies näitaja. Ta peegeldab teaduskondade, kõrgkoolide tööd varem väljalangenute kõrghariduse juurde tagasitoomisel ja kajastab olulist reservi suurema hulga spetsialistide väljalaskmiseks (seda ka kaugõppes). Kui dekanaatides on vajalik informatsioon väljalangenute edasise käekäigu kohta ning peetakse nendega mõne aasta tagant kontakti, tulevad mitmedki neist pärast oma vahepealsetest eluprobleemidest ülesaamist kõrgkooli tagasi. Juurdetulnud peaksid kompenseerima senisest enam esmast väljalangevust, siis põhjustab kujunev puhas väljalangevus kõrgkoolile ja rahvamajandusele väiksema kahju, võimaldab ellu saata rohkem spetsialiste.

* * *

Meie vabariigi kõrgkoolide õppetöö kvaliteedi näitajad on head. Loomulikult tuleks nende alusel senisest enam ka õppetöö üldisi tulemusi hinnata. Koondhinnangute andmisel tuleb lähtuda ikkagi kõrgkoolist olenevatest töötulemustest ja neid iseloomustavatest näitajatest; eraldi tuleb põhjendada näitajatele antavad (võrdsed või erinevad) kaalud.

Tingimata tuleb taotleda üliõpilaskontingendi võimalikku säilitamist, selleks igati analüüsida seda nähtust ja tema põhjuslikke seoseid. Sellekohaste näitajate objektiivne ja süstemaatiline kõrvutamine ergutab eri juhtimistasandeid sisulisemalt suunama kontingendi taastootmist, kasutama selleks kõiki reserve.

Jüri Marrani maalidest vanas kohvikus

Tänavu võib ülikooli vana kohviku külastaja rõõmu tunda juba teise sisuka näituse üle: Rašid Ali Akbari maalide näitus vahetus läinud laupäeval Jüri Marrani maalide ekspositsiooniga. Kunstilise taseme poolest võib käesolevat näitust pidada sündmuseks Tartu viimaste aastate kunstielus. Järjekindlale ja tähelepanelikule Tartu kunstinäituste külastajale pole Jüri Marrani nimi tundmatu — ta esineb oma töödega alates 1965. aastast, kõnealune aga on tema esimene personaalnäitus. Selle korraldamine just ülikooli kohvikus on vägagi õigustatud: nagu bukletist lugeda võib (bukleti ilmumine just näituse avamise päevaks on meie näituseelus lausa suursündmus; suur tänu kõigile, keltest tema ilmumine sõltus!), on Jüri Marran lõpetanud 1961. aastal TRÜ füüsikaosakonna ning töötab füüsikaõpetajana Tartu Kaugõppekeskkoolis. Maalimist õppis ta aastail 1963—1967 Erich Arraku ateljees Tartus.

Vaataja leiab kohvikus 32 maali aastatest 1974—79, mille valimine paljude enam-vähem võrdselt heatasemeliste tööde hulgast polnud sugugi kerge. Peamiselt mõjutas valikut siiski ekspositsioonitingimuste spetsiifika — kohvik, mis tingis teemade kitsama piiritletuse. Välja on pandud lillemaalid, natüürmordid ja portreed. Esimesel pilgul tekib mulje, nagu oleks tegemist mõne pallaslase maalidega — Jüri Marrani vormikõnes on nii palju sarnast «Pallases» eriti 1930-ndatel aastatel viljeldud stiiliga, et teda võib õigusega pidada selle kooli traditsioonide järjekindlaimaks järgijaks ja — pole vist liialdus — ka jätkajaks.

Marrani maalidele on iseloomulik kõrge, rafineeritud esteetiline kultuur — vähimagi libastuseta estetismi sisukuse arvel. Assotsiatsioonid nii pallaslaste kui ka mitmete kunstiajaloo suurmeistrite loominguga, pintslikäsitus ja vormivõtted, koloriit, isikupära ja süntees vajaksid käsitlemist eraldi artiklis.

Mõnigi vaataja kehitab ehk õlgu: mida kaasaegset saab olla pallaslikult maalitud lilledes, natüürmortides ja portreedes? Ei ole Jüri Marrani natüürmortidel kaasaegse disainiga esemeid, pole siin ju ka mingeid erilisi kaasaegseid lillesorte, portreedel kujutatu on aga peaaegu eranditult ebamoodne rõivas ja olustikus ...

Minu arvates avaldub Jüri Marrani kaasaegsus kujutatava kaasaegses tajumises, tema emotsionaalses laadis, suhtumises, ning just tänu sellele on need lillemaatid ja natüürmordid, portreedest rääkimata, nüüdsema sisuga ja sisukamad kui mõnedki pretensioonika pealkirjaga suuremõõtmelised figuraalkompositsioonid.

Püüan seda arvamust põhjendada. Pean silmas kujutava kunsti spetsiifikat ja nimelt: maaliteos koosneb tinglikult kahest tasandist — kujutavast ja väljendavast (mittekujutavast), kujutavad on esemed nende funktsionaalses tähenduses ja seostes, väljendavad aga on esitatava kunstivahendid: kompositsioon, koloriit, rütm, paigutus, proportsioon, kontuur jne. Vaatajale on kujutatu äratundmine, sellele tähenduse ja seoste avamine põhiliselt intellektuaalne protsess, selle hindamine, läbielamine aga emotsionaalne.

Kunstnikul on oma tunnetuse avamiseks kaks teed: (1) esemete funktsionaalsete seoste ümberkujundamine või (2) esemete loomulikest funktsionaalsetest seostest mingi subjektiivselt põhjendatud valiku tegemine, aktsenteerimine kunstilise kujutamise vahenditega. Väljendusvahendite sihipärase kasutamisega võib kujutatavale anda sootuks uue tähenduse. Kunstilise, mittekujutava, väljendusliku tasandi suurem osatähtsus annab vaatajale võimaluse kujutatava sügavamaks subjektiivseks läbielamiseks, loomulikult eeldab see ka vaataja küllalt suurt kunstikogemust.

Jüri Marrani maalide puhul peab märkima mittekujutava tasandi väga suurt osatähtsust, mis annab maalidele erilise musikaalsuse (kõik nad ongi maalitud muusikat kuulates). Piltidel on mingi eriline alltekst, emotsionaalne taust. Vaadake näiteks tema kaht väikest krüsanteemimaali kohviku kaminasaalis. Kui lill oma tavalises traditsioonilises tähenduses assotsieerub rõõmu jms. positiivsega, siis need krüsanteemid mõjuvad pigem kurjakuulutavalt, ähvardav-vitaalselt. Kroonlehed, maalitud nagu purskkaevust paiskuvad veejoad, assotsieeruvad minul lihatoiduliste kiskjate taimedega troopikast. Marrani lillemaalid tahaksid justkui vihjata ilusas peituva kurjuse võimalikkusele, sellal kui mõnedes teistes töödes näen ilu ähvardavat ohtu, ilu kaitsetust ja kaduvust.

Eriti rikkad oma sisult ja tähenduselt on muidugi portreed ja portreelised kompositsioonid. Kujutatavad karakterid on avatud psühholoogiliselt meisterlikult, kompromissitu aususega, kuid küünilisusesse laskumata ja moraliseeriva hoiakuta. Peenelt on avatud karakterite keerukus. Marrani portreede inimesed on sissepoole pööratud, nad tahavad ja püüavad olla suletud, on näha valusate kogemuste kibedust, saatusega leppimist, illusioonide ja lootuste hääbumist, kuid kunstnikul on nad psühholoogiliselt lõpetatud ja poetiseeritud Jüri Marrani maale iseloomustabki minu meelest rafineeritult esitatud traagilisuseni ulatuv valulisus, kõrge, kompromissitult emotsionaalne pinge.

Lubatud aialeheruum kahjuks ei võimalda neid arutlusi jätkata, lõpetan lootusega, et see teema veel käsitlemist leiab, sest seda ta kindlasti väärib.

Näituse kordaminekule on palju kaasa aidanud vanameister Alfred Kongo, kes tööde oskusliku valiku ja maitseka paigutusega lõi kohviku miljööga sobiva terviku, kus iga maal pääseb mõjule, aga kõik koos täiendavad üksteist, andes tervikliikult edasi kunstniku väga isikupärast maailmataju.

TÕNU RANDLA,
ajaloo-osakonna
kaugõppediplomand

Jaanuri-spordi

Kui õige paneks lõuendi üles ja katsuks maalida. Tahaks teha ühe portree. Portree jaanuarist. Vaatan abiotsivalt värvipottide poole, kuid leian, et põhivärv peitub siiski lõuendis endas. Valge! Lisan veidi sinist ja kollast, et tabada lume tulikülma ilu. Aga vaevalt et kahtkümmend viit miinuskraadi mul lõuendil elama panna õnnestub. Aga see pole ka eesmärk omaette. Tähtis on hoopis, et nüüd kaks rööpselt jooksvat joonekest hästi välja tuleksid. Võtan nende jaoks veidi õrnsinist ning tõmban üle lõuendi. Nii, suusajäljed, jaanuari näopildi tähtsamaid tunnusjooni on õnnelikult paika pandud. Aga edasi. Edasi viib vaid fantaasialend, sest inimfiguurid pole kunagi mu tugev külg olnud. Niimoodi saab suusarada endale tallaja ühe väsinud ja närvilise olemisega isiku näol. Et tegu sessikütkeist vabanenud tudengiga on, ei tasunud vist mainimise vaeva.

Ka teistsuguseid mehetegusid pakkus aasta esimene kuu suusarajal. Võib julgesti öelda, et terve jaanuari elasid tippmehed otsaga veebruaris, silme ees olümpia. Murdmaasuusatajad avasid värava sinna veebruari alguses katsevõistlusega Krasnogorskis, kahevõistlejad Bakurianis. Viimane jõukatsumine Gruusia talispordikeskuses tõi ammustele lootustele soovitud tulemuse. TRÜ tudeng Fjodor Koltšin võitis ning arvati Lake Placidisse sõitvasse Liidu koondisse.

Olümpia — see sõnake tõi jaanuarikuu värvigammasse tumedamaid toone. See sõna «olümpia» on läbi aegade olnud peaaegu sünonüümiks sõnale «püha». Nüüd ripub suviste olümpiamängude ja üldse olümpialiikumise kohal küsimärk. Tahaks aga väga loota, et küsimus saab vastuse ja et see vastus oleks Moskva olümpiamängude õnnestumine.

Mis veel? Vaatan tühjenema hakkavaid värvipotte. Tudengi spordi️tegemised? Ilmselt viis need sess ja vaheaeg, nii et jäi aega vahel harva teleri ette või lehe spordinurga jaoks. Tulevad «võmma» tunnid, kuhu eriti minna ei taheta, jätkub ülikooli spartakiaad.

Jaanuaris oli küllaga võistlemisi spordisaalideski. Korvpallitüdrukud said kodulinnas peetud Liidu meistrivõistluste esiliiga turniiril mängides 7.—12. kohani nelja võidu kõrval ühe kaotusega. Salamisi loodetud kõrgliigakoht jääb ootama järgmist turniiri. Eesti meistrivõistlustel pingpongis korjas medaleid KKT IV kursuse tudeng Elmo Kivits. Üksikmängu finaalis tuli napp 1:3 kaotus kauaselt konkurendilt Rein Lindmäelt. NSV Liidu meistrivõistlustel tuli Elmol aga veel kooliraha maksta: 30. koht.

Nii, värvipotid on tühjad, lõuend kirju. Siia sai visandatud jaanuar nagu mälupilt ta parajasti tagasi tõi.

RAIVO LOTT

uudis O sport o uudis

○ **Nädalavahetusel peeti Käärikul Eesti NSV meistrivõistlused murdmaasuusatamises.** Ülikoolile tuli neli autasu, neist kolm kuldsed ja üks pronksist. Naiste 5 km oli võitja Pille Paal, meeste 15 km sai pronksi Tõnu Sirel, millele lisas kulla 4×10 km teatesuusatamises «Jõu» meeskond. Esikohale tuli ka Anu Tull «Jõu» naiskonnast 4×5 km.

○ **Käärikul toimusid ka TRÜ töötajate talimängud.** Osales ligi 100 suusatajat 10 võistkonnas. Võisteldi 8 vanuseklassis. Külma ilma tõttu (−25 °C) jäid teatesõidud ära. Võitjad: naised I grupis 3 km 1. Ann Tamm arstit.; mehed I grupis 5 km 1. Mati Alaver KKT, II grupis 5 km 1. Mati Salundi admin. Võistkonnad järjestusid: 1. KKT — 14 p., 2. matemaatikat. — 18 p., 3. arstit. — 20 p.

○ **20.—21. veebruaril peetakse ülikooli spartakiaad suusatamises.** Lähe antakse lauluväljaku juures esimesel päeval kell 15, teisel kell 16. 20. veebruaril sõidavad naised 5 km ja mehed 10 km. 21. veebruaril kavas teatesuusatamine (naised 4×3 km, mehed 4×5 km). Teatevõistkondade arv pole piiratud.

○ **17. veebruaril toimub suusamatk Kääriku—Tartu.** Ülikooli administratsiooni eestvedamisel saab 1. märtsil teoks Tartu—Kääriku suusamatk. Tasuks mõelda!

RAIVO LOTT

Ülikooli meistrivõistlused

Tänavune sisehooaeg on ülikooli kergejõustiklastel olnud tegude rohke. Eelkõige tuleks märkida võitu Moskva Riikliku Ülikooli 225. aastapäevale pühendatud kaheksa ülikooli matšil. Seljataha jäeti Moskva, Bratislava, Leningradi, Berliini, Riia ja Tbilisi ülikoolide võistkonnad. Meie tublimad olid Tiina Torop, Maie Kalle, Ille Kukk, Gennadi Organov ja Jaroslav Savka.

Järgmise tähtsama üritusena seisavad ees TRÜ sisemeistrivõistlused 21.—22. veebruaril. Selgitatakse ülikooli sisemeistrid ja parimad võistkonnad. Iga teaduskond esineb ühe võistkonnana v. a. KKT, kus iga kursus moodustab võistkonna. Kui tunamullu heitles matemaatikateaduskond esikoha pärast, kaotades tollasele KKT III 0,5 punktiga, siis mullu olid nad kindlalt viimasel, 14. kohal. Mullu aga tõusis teiseks tunamulluselt eelviimaselt kohalt arstiteaduskond. Seega toob iga aasta muutusi ja üllatajaid. Mullune võistkondlik võitja KKT I on ka tänavu valmistunud tiitlit kaitsma. Mullustest üksikalade võitjast ei saa oma tiitlit kaitsma ainsana ilmselt ülikooli rekordiomanik teivashüppes Villem Savvi, kes kevadel lõpetas ülikooli ja asus tööle Tallinna. Võistlused algavad nii 21. kui 22. veebruaril kell 17. Eelregistreerimist ei toimu. Teadmiseks teaduskondade spordiorganisaatoreile — juhendi saab spordiklubist. Võistlustele järgneb õhtul ülikooli kergejõustiklaste majas ka pidulik lõpetamine koos vastlapäeva tähistamisega. Ootame olümpia-aastal rohket osavõttu!

MÄRT SINIVEE

Repliik

«Mujalttulnutest»

Ettevalmistusosakond alustas detsembris 150 kuulajaga (esindatud peaaegu kõik erialad, puudusid ainult inglise filoloogid ja füüsikud). Olime koos käinud juba üle kuu, kui sai teoks meie esimene ühisüritus: peoõhtu ülikooli uues kohvikus. Eeskavade nuputamise ja esitamisega võtsid peo korraldamisest võrdselt osa kõik nullkursuslased. Püüdsime anda oma parima. Paraku pole aga peaaegu kellelgi olnud veel tõsisemaid kokkupuuteid ei tulevase eriala ega ülikooli eluga üldse. Seetõttu kajastasid kavad kas elu vahetult enne nullkursust või meeldivalt ülepakutud oluproosat Pälsoni 23 ühiselamus ning retsepte raskuste võitmiseks. Palju oli meenutusi vastuvõtuvestlustelt, kus kõigil oli tulnud oma intelligentsust tõestada. Suurem osa õhtust kulus muidugi tantsule. Arvatavasti said kõik hea tuju ning meeldiva meenutuse kaasa. Seda tumestab siiski üks tõik: nimelt võttis meie peoõhtust osa suhteliselt palju «väliskülalisi» üliõpilaste hulgast ja eriti väljastpoolt ülikooli. Iseenesest kena huvi, kui poleks juures olnud teatavat alatooni, mis ei lasknud paaril tudengil kuidagi seisusevahet unustada ning eriti just tagauksest sisse tulnud külalistel õhtut heatahtlikku pilguga jälgida. Esimestest võib veel aru saada, kuid ülejäänud «mujalttulnute» hoolimatu üleoleku rõhutamine jääb küll mõistmatuks. Ei tahaks kuidagi süvendada tekkinud lõhet, kuid viisakalt vaikida pole vist ka mõtet.

Mis siis sundis neid ainult suure annuse põlgusega varustatud inimesi tagaukse kaudu sellele õhtule trügima?

Võib-olla jäänuks ebakõla olemata, kui peole oleksid saanud tõesti ainult need, kellel oli ette näidata kutse?

EHA MARKS,
žurnalistika EO

Vilistlaskollokvium

ÜTÜ orientalistikaringi vilistlaskollokvium toimub laupäeval, 16. veebruaril kell 12 keemiahoone ringauditooriumis ja pühapäeval, 17. veebruaril kell 11 keemiahoone aud. 320. Esinevad dots. P. Nurmekund, dots. P. Tulviste, M. Helme, R. Helme, J. Kaplinski, T. Kulmar, L. Mäll, P. Volkonski, U. Masing, I. Luhaäär. Osavõtt vaba.

Klubi üritused

LENINGRADI MNT. 25 KOHVIKUS

Laupäeval, 16. veebruaril kell 20 DISKOTANTSUD (demonstratsioonesinemine ja diskotantsude õppimine).

Pühapäeval, 17. veebruaril kell 20 «Wellfilm stuudio» «Palat 207». Disko.

Toimetaja V. SOOTAK

Ajaleht «TRÜ» toimetuse aadress: 202400 Tartu, Ülikooli t. 18, TRÜ, ruum 302, tel. 341-21/253. Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk. Tartu, Ülikooli 17/18. III. Üksiknumbri hind 2 kop. Tellim. nr. 683. MB-01455.

«TRÜ» «Тарту Рийклик Ülikool» («Тартуский государственный университет»). Орган парткома, ректората, комитета ЛКСМ и профкома Тартуского государственного университета, г. Тарту Эстонской ССР.

AR Fr. R. Kreutzwaldi nim. Eesti NSV Raamatukogu
Kontroll-

KÕIGI MAADE PROLETAARLASED, ÜHINEGE!

TRÜ

tartu riiklik ülikool

EKP TRÜ komitee, TRÜ rektoraadi, ELKNÜ TRÜ komitee ja TRÜ ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 5 (1215) Reedel, 22. veebruaril 1980 XXXI aastakäik

TUDENGITE OMA KANDIDAAT

Seekordsed ENSV Ülemnõukogu valimised on meile, TRÜ üliõpilastele, pisut erilised selle poolest, et meil on üles seatud saadikukandidaat ka eneste hulgast — arstiteaduskonna IV kursuse üliõpilane RIIVO KOTKAS. Et tudengist saadikukandidaat vabariigi kõrgeimasse võimuorganisse on suhteliselt haruldane nähtus, siis võib tekkida küsimus (eriti asjaosalisel endal), miks just tema. Kui prooviks õige põhjendada?

Esiteks, Riivo on arstiteaduskonna üliõpilane. Et aga arstiteaduskond moodustab umbes kolmandiku TRÜ üliõpilaste koguarvust, siis peabki ju olema loogiline, et tudengist saadikukandidaat on ka suurimast teaduskonnast.

Kohtumisel valijatega Hans Heidemanni nim. trükikojas ja Tartu II eriinternaatkoolis on saadikukandidaadile kurdetud murede hulgas esikohal olnud majanduslikku, olmelist laadi mured (ruumipuudus jne.). ELKNÜ TRÜ komitee olmesektori juhatajana on Riivol vahest rohkem kui mõnel teisel tudengil kogemusi seesuguste asjadega tegelemisel.

Juhan Smuul oma «Kirjades Sõgedate külast» jagab inimesi elu rentnikeks ja elu peremeesteks. Selge, et saadikud peaksid elu peremeeste hulka kuuluma. Riivo poolt juhitav olmesektor aga põrkab iga päev kokku peremehetunde puudumisega. Riivo arvates ei ole olmesektori põhiülesandeks siiski muuta meie ühiselamud ja nende sisustus lollikindlaks, panna televiisor kappi luku taha ja asendada puumööbel metalliga. Olmesektor peaks tegelema peremehetunde kasvatamisega. Ainult et täiskasvanud inimeste ümberkasvatamine on äärmiselt tänamatu, lootusetule lähedane amet... Peremehetundetus saab Riivo arvates alguse kusagilt koolipõlvest. Lasteaialapsed tahavad kõike veel ise teha, kui mängitakse, leiab igaüks endale tegevust. Koolis kiputakse kõike õpilaste eest ära otsustama ja isegi ära tegema. Õpetajatel peaks olema rohkem suunav, mitte täidesaatev roll. Ülikooli huvialaloengudki kõrbevad põhja just selle pärast, et kõik tahavad olla saaja rollis. Aga keegi peab ju andma ka... Kui peremehetundest veel rääkida, siis peoperemehena olen teda ise näinud. See oli Sangastes, kui ülikooli komsomolikomitee viimati oma nääripidu pidas. Peoperemehe postile polnud Riivot otseselt keegi palunud, ent ta lihtsalt kujunes selleks. Teda jätkus kõikjale: kööki verivorste praadima, vajalikke asju lauale ja mittevajalikke laualt ära tassima ning kui aega üle jäi, siis tantsupõrandale ka veel. On kohe olemas üks eriliselt hea liik inimesi, kes alati ise teavad, mida parasjagu vaja teha on ning kes on vahel valmis natukene ennast ohverdama, et nääripidu vähemalt teistelegi lihtsalt lõbus pidu oleks. Sedasorti inimesi vist nimetataksegi elu peremeesteks.

Sellest, mida üks saadik õigupoolest tegema peab, Riivol veel täit ettekujutust pole. Aga ega vette hüppamata ujuma ei õpi. Ülemnõukogusse lihtsalt kätt tõstma minna pole Riivol küll kavas. Kui juba usaldati niisugune kohustus, siis tuleb seda usaldust püüda ka õigustada.

Ülikooli komsomolisekretär Madis Kallion ja ENSV Ülemnõukogu saadikukandidaat Riivo Kotkas valimiseelsel koosolekul aulas.

KALJO RAUA foto

Kõige lõpuks tuleb pähe veel üks ehttudenglik mõttevigur: ei tea, mis tunne õppejõul peaks ka olema, kui eksamil tuleb talle vastama mitte lihtsalt üliõpilane, vaid ENSV Ülemnõukogu saadik?

RIINA MAASING

PÜHAPÄEVAL KÕIK VALIMA!

NÕUKOGUDE ARMEE JA SÕJALAEVASTIKU AASTAPÄEVAKS

Sündinud lahinguis

Nõukogude armee ja sõjalaevastiku päevale annavad tänavu erilise ilme V. I. Lenini 110. sünniaastapäev ja 35 aasta möödumine Suure Isamaasõja lõpust. Uut tüüpi armee looja oli V. I. Lenin. Veel enne selle moodustamist olid teada vaenlased, kelle vastu võitlema hakata tuleb. Noort Nõukogude Venemaad ähvardasid 14 imperialistlikku riiki ja kontrrevolutsionäärid. Otsustava löögi saksa agressoreile andis uus armee kirdes, Narva ja Pihkva all veebruari teisel poolel. 1918. aasta 23. veebruari peetakse Punaarmee sünnipäevaks, vastavale dekreedile kirjutas alla V. I. Lenin. Karmidele Kodusõjaaastatele järgnesid rasked lahingud ka hilisematel aastatel: 1929, 1938 ja 1939 Kaug-Idas, 1940 loodes valgesoomlastega. Raske katsumuse tegid meie sõjamehed läbi Suures Isamaasõjas. Sõjajärgseil aastail on jätkunud relvajõudude teadusliktehniline täiustumine, armee sõjalise väljaõppe arenemine.

Saabuva tähtpäeva puhul heitkem korraks pilk ka ülikoolis tehtavale sõjalis-patriootilisele kasvatustööle. See on sisukas ja huvitav. Üliõpilased korraldavad matku revolutsioonilistesse paikadesse, kohtumisi sõjaveteranidega, võtavad osa riigikaitsekuust jne. Edukalt tegutseb matkaklubi «Patrioot», äsja jõuti tagasi järjekordselt taliturlaadilt. Kuid alati saab midagi paremini teha, midagi uut leida. Ka sõjalis-patriootilises kasvatustöös.

Erupolkovnik
A. VASSILTŠENKO

ideoloogiaotsus

Õigusteaduskonnas

Ideoloogilise ja poliitilise kasvatustöö kavandamisel käesolevaks õppeaastaks lähtus õigusteaduskonna parteiorganisatsioon NLKP Keskkomitee otsusest «Ideoloogiatöö ja poliitilise kasvatustöö edasisest parendamisest» ning juhindus EKP TRÜ komitee ja TRÜ nõukogu 29. juuni 1979. aasta otsusest ning selle täitmiseks kinnitatud abinõude plaanist.

Kõigepealt arutati parteiorganisatsiooni üldkoosolekul juba möödunud õppeaasta lõpul ülalmärgitud otsused läbi ja määrati kindlaks õigusteaduskonna ees seisvad ülesanded nende elluviimiseks. Mida oleme möödunud semestri jooksul saavutanud?

Alustasime teadusliku töö plaanide läbivaatamisest ning täpsustamisest. Täiustasime filosoofilis-teoreetilise seminari ja keskastme seminari temaatikat. Nii võtsime filosoofilis-teoreetilise seminari plaani sellised teemad nagu «Reaktsioonilisi suundi kaasaegses riigi ja õiguse ajaloos» (dots. J. Jegorov), «Kaasaegsest kodanliku riigi majanduslikust alusest» (vanemõpetaja E. Rahumaa). Hiljem täiustasime seminari veel teemaga «Rahvamajanduse planeerimise ja majandusliku mehhanismi täiustamise küsimusi» (prof. V. Türk). Seminare on peetud regulaarselt igas kuus. Seminari juhatajaks on prof. A. Uustal. Ka keskastme seminar dots. J. Jegorovi juhendamisel on töötanud korrapäraselt. On arutatud selliseid teemasid nagu «NLKP Keskkomitee otsused ideoloogiaküsimustes», «Rahulik kooseksisteerimine erinevate süsteemidega riikide vahel ning ideoloogiline võitlus», «NSV Liidu sise- ja välispoliitika aktuaalseid küsimusi».

Olulist tähelepanu oleme pööranud üliõpilastele sise- ja välispoliitiliste teadmiste jagamisel. Siin tuleb tunnustavalt märkida seda, et aluse töö korrapärasusele pani kursusejuhendajate tunni sisseviimine tunniplaani. Sellega lahenes poliitinformatsiooni andmiseks vajaliku ruumi leidmise raske ülesanne.

Kursustel on toimunud igal kuul poliitinformatsioonid, kus on käsitletud aktuaalseid välispoliitilisi küsimusi, Iraani, Vietnami, Kampuchea jt. maadega seotud probleeme. Neid on korraldanud ja suunanud kursusejuhendajad, kes enamikus on parteibüroo liikmed (dots. I. Orgo, dots. P. Kask, vanemõpetajad M. Ruus ja E. Rahumaa).

On valminud üliõpilaste kommunistliku kasvatuse uus kompleksplaan. Selleks täiendati varasemaid plaane peaaegu kõikides alalõikudes. Selle suure töö tegid büroo liikmed ja kõigi kursuste juhendajad. Plaani arutati parteibürool.

Oleme mõistnud vajadust pöörata pidevat tähelepanu ühiselamus tehtavale ideoloogilisele ja poliitilisele kasvatustööle. Sel õppeaastal oli suuri raskusi üliõpilaste majutamisega, sest vähenes teaduskonnale eraldatud ühiselamukohtade arv. Seetõttu tuli majutamise küsimust arutada bürool juba õppeaasta algul, samuti ka ühiselamunõukogu komplekteerimist jm. Eraldi arutas büroo 29. novembril kasvatustööd, distsipliini ja näitagitatsiooni ühiselamus. Peeti vajalikuks tõhustada kasvatustööd. Selleks on koostatud plaan, on esimesi tulemusi. On antud välja seinalehe neli numbrit, välja pandud plakateid. Sellega ei saa piirduda. Korduvalt on tegeldud korra ja valve küsimustega, vajadusel on korra vastu eksijaid karistatud nõukogu või dekaani korraldustega ja mõnda ka distsiplinaarkomisjoni poolt. Olukord ühiselamus on võrreldes eelmiste aastatega paranenud. Selles on suur osa ühiselamunõukogu esimehel, kommunist Mati Luukasel.

ÜPP atesteerimine toimus korrapäraselt. Atesteerimisel arvestasime rohkem kui varematel aastatel üliõpilaste tegevust ühiskondlike ülesannete täitmisel ning esinemist lektoritena, s. o. puhtideoloogilist tööd. Üliõpilased on lektorina esinenud RSR-i liinis, õppepraktikal ja menetluspraktikal — kokku üle 200 korra.

EKP TRÜ komitee 29. juuni 1979. aasta otsus kohustas aktiviseerima ka õppejõudude loengulist tegevust. Õppejõud on ühingu «Teadus» kaudu pidanud möödunud aastal 213 loengut. Rida õppejõude on lektoriteks marksismi-leninismi ülikoolis, mitmed tegelevad partei-

(Järg 2. lk.)

Õppetulemuste hindamise metamorfoosid ehk kaugõpe viimasest esimeseks

HEIKI MÜÜR

Ülikooli ajalehe eelmises numbris käsitlesime õppetöö hindamiseks kasutatavate näitajate otstarbekust ja seda päevase õppevormi eksamitulemuste alusel. Ilmnes, et õppetöö tulemuste üldine hinnang olenes oluliselt sellest näitajateringist, mida eksamisessioonide resultaatide eri külgede avaldamiseks kasutatakse. Positiivsena tuleb täheldada taotlust eksamitulemusi mitmetahulisemalt arvestada, neile koondhinnangute andmisel tugineda seniste üksikute kvantitatiivsete näitajate kõrval ka üha laiemale õppetöö kvaliteedinäitajate ringile.

Eriti huvitavaks kujunes hindamisprisma tahke nihutades ja seda tervikuna avardades pilt eksamisessiooni tulemustest kaugõppes. Analüüsimaterjalina kasutasime samu allikaid, nagu eelmises artiklis päevast õppevormi iseloomustades ning lähtusime NSV Liidu kõigi vabariikide kõrgkoolide kaugõppe töötulemusi hõlmavast näitajate võrdlusest sama, üle-eelmise kevade eksamisessiooni tulemuste kohta.

Tabelis 1 esimesena esitatud eksamikohuslaste osatähtsus ei ole kõrgkoolide poolt mõjutatav suurus, mistõttu hindamisnäitaja rolli ta ei sobi. Ilmneb, et meie vabariigis tervikuna on vajadus akadeemilise puhkuse järele (pikaajalise haiguse, dekreetpuhkuse jm. tõttu) suhteliselt väiksem olnud; TRÜ vastava näitaja madalam arvväärtus annab aga tunnistust ülikooli kaugõppe suhteliselt kõrgemast feminiseerumise astmest vabariigi kõrgkoolide üldtasemega võrreldes.

Huvitavaid järeldusi võimaldavad teha tabeli järgmised kaks näitajat ja nende omavaheline võrdlemine. Õppe-eksamisessioonidest osa võtma ilmuvad meie vabariigi kõrgkoolide kaugõppijad suhteliselt kohusetundlikumalt ja hästi, ülikool omakorda paistab siin Eesti NSV kõrgkoolide hulgas positiivsena silma. Kuivõrd on tegu mitte ainult eksami-, vaid ka õppesessiooniga, siis kajastab eksamile ilmunute osatähtsuse näitaja kaugõppes (sama metoodika kohaselt arvutatuna nagu päevases osakonnas) eelkõige nende osakaalu üldkogumis, kes tulid sessioonile ikkagi kontsentreeritult antavaid teadmisi saama. Et see meie vabariigis just nii kipub olema, seda tõendab järgmine näitaja. Elav tung saadavate teadmiste järele on mõistagi hinnatav, samal ajal annab see tunnistust ka sellest, et vajadus just sessioonil antavate teadmiste järele on suur.

Eeltoodust johtub samuti, et eksamile ilmunute osatähtsuse näitajal on päevases osakonnas ja kaugõppes nii oma mahult kui ka sisult vägagi erinev tähendus, mistõttu ka nende võrdlus formaliseeritult, arvväärtuste kaudu oleks mõttetu. Seega eeldaks mõlema õppevormi asjatundlik juhtimine diferentseeritumat lähenemist näitajate konstrueerimisele, kasutamisele ja nende alusel töö hindamisele.

Ka kaugõppe õppeedukust on seni pea kõikjal ja alati hinnatud tabelis kolmandal kohal oleva traditsioonilise «õppeedukuse» näitaja alusel. Selle küsitavat otstarbekust sellise üldhinnnagu rollis käsitlesime eelmises artiklis. Selle kvantiteedinäitaja arvväärtus on Eesti NSV-s olnud liiduvabariikide hulgas üks madalamaid ja oli halvim ka käsitletava eksamisessiooni tulemuste alusel; TRÜ-d iseloomustab keskmisest veidi parem tase.

Kuivõrd õppe-eksamisessioonist osa võtma tullakse meil tõepoolest hästi, siis sellel foonil torkabki eriti silma väga madal kõiki eksameid sooritanute osatähtsus, mis moodustab sessioonile ilmunute hulgast vaid 42%. Kui lisada, et samal sessioonil ka mitterahuldavaid saanuid on meil suhteliselt vähe (viimane näitaja tabelis, mis moodustab 8,1% sessioonile ilmunutest), siis selgub, et praktiliselt pooled sessioonile ilmunutest tulid eelkõige õppesessioonile ning andsid selle kõrval ka enama või vähema osa sessioonile planeeritud eksamitest, eksamisessiooni tervikuna ettenähtud tähtajaks nad aga ei sooritanud.

Probleem on kaalukas ja vaieldamatult ka mitmetahuline. Ühelt poolt ei tee kaugõppijad sessioonile eelnevalt, semestri jooksul vajalikul määral tööd ning seda nii objektiivsete, tööalaste ja perekondlike takistuste tõttu kui ka subjektiivsetel motiividel. Viimaseid võib tugevdada teadmine, et mõningates õppeainetes saadakse põhiline vajalik materjal just sessioonil õppejõu heatasemelistest, kontsentreeritud loengutest, millest loodetakse piisavat ka eksami positiivsele hindele sooritamiseks. Ka õppejõududel on reserve sisutihedate õppe- ja metoodiliste materjalide väljaandmiseks, millega kaasneks efektiivne tagasisidesüsteem (konsultatsioonid, kollokviumid, testid, kontrolltööd jne.), tagamaks pakutava omandamist semestri vältel. Semestrisisese töö sisulised puudujäägid viivad ka formaalsetele takistustele: mitmesuguseid laboratoorseid, praktilisi ja kontrolltöid tegemata, kollokviume sooritamata ei olegi võimalik eksamile minna.

Teiselt poolt tunnetavad kaugõppijad ka püstitatud nõudmiste kõrget, päevase osakonnaga võrdset taset, mis realiseerituna ongi viinud kaugõppetöö suhteliselt kõrgetele kvantitatiivsetele tulemustele. Ollakse teadlikud, et ka rahuldavat hinnet niisama kergelt ei ole võimalik saada, ja eneses piisavalt kindel olemata ei minda seda ka proovima.

Ka kaugõppetöö kvaliteedi iseloomustavaid näitajaid esitatakse antud võrdluses võrdväärseina juba käsitletud kvantiteedinäitajate kõrval. Ainult eeskujulikult õppijate osatähtsuselt oli Eesti NSV vaadeldaval sessioonil parimate liiduvabariikide hulgas; meist eespool asusid vaid Usbeki NSV ja Läti NSV, mõlemad viiemeeste osatähtsusega 1,7%. Siin on olulise panuse andnud TRÜ, kus kaugõppes eeskujulikult õppijate osatähtsus eksamikohuslastest oli vabariigi keskmisest 2,3 korda kõrgem. Ka ülikooli kaugõppest on tulnud hulgaliselt kiitusega lõpetajaid, kaugõppijad on andnud kaaluka täienduse TRÜ üliõpilaste auhinnatöödele, omapoolse panuse aspirantuuri ja teadlaskaadri kujundamisele mitmetel erialadel.

Kõrgeks tuleb pidada väga headele ja headele õppivate kaugõppijate osatähtsust ülikoolis — 14,5%, tänu millele vabariik tervikuna keskmise näitajaga 9,1% asus liiduvabariikide hulgas selle näitaja osas küllaltki rahuldaval kuuendal kohal (esikohal oli Usbeki NSV 12,5%-ga).

Eesti NSV kõrgkoolide kaugõppes on silmapaistvaid tulemusi õppetöö kvaliteedi madaltaseme vältimisel. Kolmemeeste ja mitterahuldavaid saanute vähesuselt on vabariik NSV Liidus kindlalt esikohal, sealjuures viimase näitaja puhul on suuri teeneid ülikoolil: kahemeeste osatähtsus moodustas meil 4,4% vabariigi keskmise 7,6% taustal.

Eeltoodust nähtusid Eesti NSV kõrgkoolide kaugõppetöö küllaltki kõrged kvalitatiivsed tulemused, mille tõttu ka tabelis 1 esitatud tinglik koondhinnang tõi meid liiduvabariikide hulgas esikohale. Vabariigi heade tulemuste saavutamisel on TRÜ etendanud kaalukat positiivset osa: ülikooli kaugõppetöö kõik näitajad (isegi kvantitatiivsed, erinevalt päevasest õppevormist) on paremad vabariigi kõrgkoolide vastavatest keskmistest parameetritest.

Saavutatut tuleb mõistagi kindlustada. See eeldab järjekindlat organisatsioonilist ja metoodilist tööd, kindlustamaks eelkõige kaugõppetöö kvantitatiivset tahku ning suurendamaks selle kaudu rahvamajandusele antavat väljundit, lõpptulemust. Suureks probleemiks on siin Eesti NSV kõrgkoolide kaugõppe kõrge üldine ja nn. puhas väljalangevus, mistõttu oleme ka oma esialgset kontingenti suutnud liiduvabariikidest kõige halvemini säilitada (tabel 2).

Tabel 1

Õppeedukus 1977/78. õppeaasta kevadisel eksamisessioonil (kaugõpe)

Näitajad	NSVL keskmine	ENSV keskmine	Vabariigi koht	Vabariigi kohapall	TRÜ
1. Eksamikohuslaste osatähtsus üliõpilaste arvust	94,4	97,1	4	12	93,5
2. Eksamile ilmunute osatähtsus eksamikohuslaste arvust	90,1	93,9	6	10	95,8
3. Õppeedukus, s. o. kõik eksamid sooritanute osatähtsus eksamikohuslaste arvust	66,5	39,4	15	1	40,2
4. Ainult väga headele sooritanute osatähtsus eksamikohuslaste arvust	1,1	1,5	3	13	3,5
5. Headele ja väga headele sooritanute osatähtsus eksamikohuslaste arvust	10,0	9,1	6	10	14,5
6. Ainult rahuldavatele sooritanute osatähtsus eksamikohuslaste arvust	16,0	1,5	1	15	1,5
7. Mitterahuldavaid saanute osatähtsus eksamikohuslaste arvust	21,9	7,6	1	15	4,4
Vabariigi koht			1	76	

Tabel 2

Kontingendi liikumine 1977/78. õppeaastal (kaugõpe)

Näitajad	NSVL keskmine	ENSV keskmine	Vabariigi koht	Vabariigi kohapall	TRÜ
1. Väljalangenute osatähtsus üliõpilaste arvust õppeaasta algul	9,0	15,7	15	1	10,2
2. Edasijõudmatuse tõttu väljalangenute osatähtsus väljalangenute üldarvust	55,2	55,4	8	8	78,7
3. Diplomitöö kaitsmisel mitterahuldava saanute osatähtsus väljalangenute üldarvust	3,3	2,5	3	13	7,2
4. Teistesse kõrgkoolidesse üleläinute osatähtsus väljalangenute üldarvust	33,8	13,4	15	1	1,4
5. Õppeaasta jooksul juurdetulnute suhe väljalangenutesse	4,4	1,3	11	5	5,8
6. Teistest kõrgkoolidest ületulnute osatähtsus juurdetulnute üldarvust	19,8	1,9	15	1	—
7. Puhata väljalangevuse osatähtsus üliõpilaste arvust õppeaasta algul	5,5	13,6	15	1	9,2
Vabariigi koht			15	33	

Ülikoolis tegeldakse aga kaugõppe jooksva täiendamisega küllaltki hästi, kompenseerides selle abil 4,5 korda enam väljalangenutest kui vabariigis keskmiselt.

* * *

Mitmesuguseid õppetulemuste hindamise näitajaid käsitlesime ja võrdlesime formaliseeritud hinnangute, konkreetsete õppejõudude poolt konkreetsetele üliõpilastele väljapandud hinnete alusel. Sedalaadi üldistused ja võrdlused on seda tõepärasemad, mida kõrgemal üldistustasandil ja mastaapsemalt nad on teostatud ning seda juba suurema ja tingimata vastastikku tasakaalustuva andmemassiivi tõttu. On ju liiduvabariikides palju erinevaid kõrgkoole, ka kõrgkoolides endis mitmeid erinevaid teaduskondi paljude erialadega; neis õpib erialati nii tugevaid, keskmisi kui ka nõrgemaid üliõpilaskontingente, esineb erineva raskusastmega erialasid ja õppeaineid, erineva metoodilise pagasi ja nõudlikkusega õppejõude jne.

Mida madalamale juhtimistasandile me oma õppetulemuste analüüsi ja kõrvutamisega laskume, seda enam täiendavaid lisatingimusi peame arvesse võtma, seda enam läbimõeldult peame toimima. Ei ole näiteks loogiline eeldada teaduskonnakonkursi lõpuosas kompleksteeritud erialarühmadelt teistega lausa võrdset edukust kõigile võrdselt õpetatavates distsipliinides. Igakülgselt läbimõeldud analüüs peab lähtuma eelkõige eesmärgitunnetusest ja konkreetsest asjatundlikkusest. Kui me teaduskondade nõukogudes ja mujalgi sessioonide tulemusi analüüsides neid arvutulvas mõnikord rõhutatult personifitseerime ja keskmisest madalama õppeedukusega, vahel ka kõrgema raskusastmega distsipliinide õpetajailt sageli aru pärime (seda aga lausa tuleb teha hüperboliseeritud erandite korral, neid aga enamasti mitteprofileerivates ainetes aeg-ajalt kipub üksikuid ette tulema), siis võivad nad inimestena pikapeale küsimuse ka lihtsustatult ära lahendada. Meie kõrghariduse ja sealhulgas ülikooli senise hea maine ning eelseisvate suurte ülesannete lahendamise nimel peame ka lihtsustatud analüüsimist vältima.

Lektorikool

Oskus esineda on vajalik igaühele. Eriti aga spetsialistidele nii erialaste ülesannete täitmisel kui ka ühiskondlikus töös kas siis organisaatorina või propagandistina, lektorina, poliitinformaatorina. Esinemisekunsti vajatakse ka üliõpilasaastail, olgu siis konverentsidel, õppetöö mitmesugustes vormides või ühiskondlikus tegevuses. Esinemisoskuse kiiremaks ja kergemaks omandamiseks on lektorikoolid. Viimaste töö efektiivsuse tagamisel on teretulnud nii talent kui töökus.

Ülikoolis on lektorikoolid loodud igas teaduskonnas ja praktiliselt ka iga eriala esimesel kursusel. Õppeprogrammis on 14 teemat («Kõnekunsti ajaloost», «Loengu koostamisest», «Kõnetehnikast» jt.). Töötatakse üks semester. Õppetöö põhivormiks on seminar sagedusega üks kord nädalas. Õppepäeva määrab kool ise. Kooli õppevahend «Õpime oraatoriks» on koostatud vastavalt programmi teemadele vabariigis tuntud loengumetoodikute poolt. Seminaride läbiviimiseks on seminarikavad. Seminare juhib kooli juhataja — antud eriala kogenuim lektor teaduskonnas. Seminarigrupi (kooli) suurus on 10—20 kuulajat. Kuna seminaride läbiviimise metoodika on ligilähedane ühiskonnateaduste seminaridele, siis, arvestades, et koolid töötavad esimesel kursusel, kus õpitakse NLKP ajalugu, on lektorikoolide konsultantideks vastavas teaduskonnas õpetavad NLKP ajaloo kateedri õppejõud. Iga kuulaja saab endale kasutamiseks õppevahendi ja seminarikava.

Seminar toetub mõttevahetusele õppevahendis toodud vastavateemalise artikli ning kooli juhataja poolt antud lisakirjanduse baasil. Seminar on loova iseloomuga ning peaks aitama kaasa uute mõtete ja metoodiliste võtete avastamisele, olles sellega täienduseks lähtekirjandusele. Juhataja kindlustab seminaris aktiivse arutluse, tagab vajaliku distsipliini ning õppeedukuse, organiseerib ühingu «Teadus» Tartu linnaorganisatsiooni kaudu paremate lektorite loengu ühiskülastamist, annab õppetöös vajalikke individuaalseid ülesandeid. Juhatajale arvestatakse vastavalt kooli töötundidele õppekoormus, samuti loetakse seda tööd tähtsaks ühiskondlikuks ülesandeks.

Kuulajatel tuleb seminarideks aktiivse valmistumise ja osavõtu ning juhatajalt saadud individuaalsete ülesannete täitmise kaudu omandada esinemisoskuse teoreetilised alused ning võimaluste piires ka praktilised kogemused. Kursuse lõpul saab iga kuulaja pärast arvestuslikku kokkuvõtet tõendi kooli lõpetamise kohta. Kooli edukas lõpetamine on oluline ÜPP arvestusel. Paremad lõpetajad võetakse ühingu «Teadus» liikmeteks.

Lektorikoolid alustavad tööd 25. veebruarist. Seega on esimene õppus igas koolis 25. veebruarist kuni 1. märtsini ja sellest edasi igal nädalal. Koolide tegevuse koordineerimiseks, vastavate konsultatsioonide andmiseks ning kogemuste üldistamiseks kogu ülikooli ulatuses on moodustatud lektorikoolide teaduslik-metoodiline nõukogu, mida juhib õppeprorektor prof. U. Palm.

JOHANNES KALITS

Õigusteaduskonnas

(Algus 1. lk.)

hariduse ringides. Õppejõudude loenguline tegevus ja õppeväline kasvatustöö on pideva vaatluse all — on sisse viidud sellekohane arvestus ja õppeaasta lõpul analüüsitakse seda parteiorganisatsiooni üldkoosolekul.

Praegu käib mitmes ruumis remont ja pärast seda seatakse neisse üles vastav näitagitatsioonimaterjal. Regulaarselt on välja antud teaduskonna fotolehte.

On läbi viidud ka kõik traditsioonilised ühisüritused — kursuse- ja teaduskonnaõhtud. Viimaste ettevalmistamine käib kursuste viisi, viimaste õlul on ka teaduskonna isetegevus.

Dots. ENDEL PLOOM,
õigusteaduskonna parteibüroo sekretär, kasvatustöö prodekaan

Ministri käskkiri

Tööülesannete eeskujuliku täitmise eest ja 50. sünnipäevaga seoses premeeriti KKEH Ministeeriumi aukirjaga Teadusraamatukogu operaatorit ÕIE TAMMURIT. Samal tähtpäeval sai kauaaegse ja kohusetundliku töö eest aukirja ka tulekaitse ja ohutustehnika laboratooriumi tehnik SALME PUUSEPP.

Rektori käskkiri

Rektori tänu osaliseks Olustvere arheoloogilistel kaevamistel osutatud abi eest said filosoofia kateedri vanemlaborant TARMO KULMAR ja sekretoorsete protsesside biokeemia laboratooriumi laborant TAIMI HARKMANN.

Rektor soovis oma käskkirjas valvur OSKAR MÜLLERILE tervist ja jõudu tema 85. sünnipäeval.

Seminarka peahoonest ära?

Ühiselamus ja seminariraamatukogus rippuvaid avaldusi lugedes võib tulla näiteks niisugusele mõttele: peab vist küll midagi suurt ja tarka teoksil olema, kui nii palju filoloogе ühe mütsi alla on kogunenud.

Ärritatute seletustest kuuldub, et rahutust tekitab neis üks üritus, millest saadi aimdust alles siis, kui tuli korraldus raamatukogu raamatud kähku tagastada.

Raamatukogu üleviimine Leningradi maantee tornelamu alla on ju aga senise käepärase seminarka likvideerimine.

Ei ole mõeldav, et kõrgkooli administratsiooni ja tudengite soovid ei kattu. Mõlemad ju püüavad õppimistingimuste parandamise poole. Ülikool on üks. Ja kindlasti kuulatakse enne raamatukogu nihutamist ka meid, üliõpilasi.

Meie nimelt ei taha loovutada võimalust loengutevahelisi auke seminarkas täita.

Ka on seminarka paljude filoloogide, juristide ja teiste meelispaik õppimiseks. Intris ju on, nagu on.

Seminarkas asuvasse vihikusse kirjutatud repliikidest võib välja lugeda, et ümberkorralduste tagamaadest teame me väga vähe. Pole kahtlustki, et kõik on kusagil juba varakult läbi kaalutud. Üliõpilasteni pole kaalutlused seni kahjuks veel jõudnud.

Tudeng tõstab tihti häält ja tahab rohkem tantsida, rohkem stippi saada, odavamalt diskol käia, populaarsemaid esinejaid näha. Ent seekord tahab ta PAREMATES TINGIMUSTES ÕPPIDA!

...Ja loodab, et teda mõistetakse. Üliõpilase huvid on ülikooli huvid.

HANS LUIK,
filoloogiateaduskond

Raamatukogu kasutajate arvamusi

kajastavasse kaustikusse on mõne päevaga tehtud ligemale paarisaja allkirjaga sissekandeid.

Põhiliselt rõhutatakse seminarka sobivust tööks — filoloogide (ja ka teiste) jaoks keskset asukohta, raamatute kiiret kättesaadavust jms.

Seminarka ülekolimine teise majja oleks igati kahetsusväärne. Praegu on see filoloogiaüliõpilaste ja ka õppejõudude seisukohalt ideaalne paik, kus saab tunniplaani «auke» kasulikult täita. Kui seminarka peahoonest ära viiakse, ei jää muud üle, kui aega kohvikus parajaks teha.

JOEL SANG,
aspirant

Seminarka äraviimine peahoonest on mõttetu, sest siis jääb filoloogiateaduskonnas loengute külastamine veelgi nigelamaks. Miks? Kui «augu» ajal ühiselamusse lähed, ei viitsi sealt enam uuesti alla tulla (aga põhiliselt on loengud just allinnas). Istud aga «pausid» kohvikus — ei saa sealt tulema.

See on üks aspekt.

Teisalt oleks lihtsalt kahju — siin on ju kõik materjalid olemas, nii need, mida vajad põhjalikumaks süvenemiseks, kui ka need, millele vaja kord pilk heita enne loengutele jooksmist.

Žurnalistika IV kursuse üliõpilane
KRISTA MULDMA

Teaduslike konverentside ajal töötavad siin ka paljud külalised; siin tegelevad teadusliku kirjandusega ka mitmete Tartu koolide õpetajad; seminarkas on avarad valged saalid, pole müra.

JELENA GABROVA ja
EDITH GERASSIMENKO,
vene filoloogia IV ja II kursus

Ühiselamus on alati närviline ja kärarikas. See väsitab. Ühiselamu on koht, kus tahetakse kõige vähem olla ja mis kõige enam tüütab. Ei saa ühte kohta koondada olmet, puhkust ja tööd.

Kavatsus viia seminarka üle Leningradi maanteele käib risti vastu sadade TRÜ tudengite soovidele.

T. MATSULEVITS.

Seminarka on peahoones asunud aastakümneid, tema olemasolu siin on seotud oluliste akadeemiliste traditsioonidega.

Üllatusega kuulen, et seminariraamatukogu tahetakse oma põlisest kodust välja tõsta. Ometi kuulub ta peahoone juurde nagu aula ja fassaadisambad. Säiligu siin rohkem vaimu ja vähem kantseleisid. Lisan ka oma hääle üldisse protestikoori.

Prof. dr. K. PÕLDVERE

Seminarkaga on ühenduses ka akadeemiline õhkkond, mida TRÜ-s tihti üles kiidetakse.

MART RIIKOJA,
VÄINU ROZENTAL,
žurn. II kursus

Rõhutatakse ka seminarka kogude suurt väärtust, seda, et ta on oluline mitte ainult õppe-, vaid ka teadusliku raamatukoguna.

Teaduskonna raamatukogu on aastakümnete jooksul erakordse asjatundlikkusega komplekteeritud, mistõttu see paljudel erialadel (soome-ugri keeled, folkloristika, germanistika, slavistika) on õigupoolest ainulaadsemaid erialaraamatukogusid Nõukogude Liidus. Mitte asjata ei käi selles teadlasi ja aspirante vennasvabariikidest. Teaduskonna õppejõududele on see asendamatu varamu ja ka töötamispaik, sest kateedrites meil ju töökohti ei ole. Üliõpilastele on see — meie teaduskonna spetsiifikat silmas pidades — ainuke laboratoorium, arvukatele kaugõppijatele ainuke sessioonlaegne töötamisruum. Seetõttu peaks väga hoolikalt kaaluma, enne kui siin midagi ette võetakse.

Professor JUHAN PEEGEL

Paljud arvamused kajastavad lihtsalt üldist ja ühist vastuseisu seminarka ärakolimisele.

Võiks küsida: kelle huvides toimub seminarka üleviimine? Tudengite huvisid siin nüüd silmas küll ei peeta, või kuidas? Oleme vastu.

Vene filoloogia I kursus.
Allkirjad mitteloetavad.

Meie üliõpilaste aktsioonid seminarka «päästmiseks» osutavad loodetavasti ühele väga positiivsele arengule nende tavalises minnalaskmise meeleolus ja aastatega juurutatud passiivsuses. Ehk annab see paremat lootust ka tulevikus? Loodetavasti arenevad need uued tendentsid edaspidi aga siiski uuel teel.

MART ORU,
eesti fil. III k.

Kohtumisel üliõpilaste esindajatega teisipäeval, 19. veebruaril selgitas rektor seminarka üleviimise vajalikkust ja avaldas valmisolekut vastata kõigi asjast huvitatud üliõpilaste ja õppejõudude küsimustele. **Kohtumine rektoriga seminarka üleviimise küsimustes toimub teisipäeval, 26. veebruaril kell 16 aulas.**

Baltisaksa kunst

Praegu eksponeerib Tartu Kunstimuuseum oma baltisaksa kogu. Näituse teeb eriti põnevaks meile üsna vähetuntud ja kaugevõitugi teema. Keskkooliprogrammist mäletame üsna tendentslikult vaid halba baltisaksa kultuurist. Unustatakse isegi selliste suurmeeste nagu Baer'i, Middentorf'i, Krusenstern'i jt. määratlemine antud kultuuriringkonda. Vaieldamatult jõuti kõige kaugemale teadusvallas. Baltisaksa kunst jääb küll mannetumaks, kuid eesti rahvusliku kunsti tekkeni ainsaks meil eksisteerinud kunstiks.

Mis lõi eeldused kunstieluks Tartus XIX sajandil? Peapõhjuseks on Venemaa kolmanda kunstiõppeasutuse, ülikooli joonistuskooli avamine 1803. aastal. Selle esimene õpetaja, Dresdenist pärit K. A. Senff oskas kujundada terve kunstnikkonna. Sajandi keskpaiku joonduti metseen Lipharti ümber, kuid pärast tema lahkumist Firenzesse hakkaski kunst siin manduma.

Kunstis ilmneb vist enim baltisaksa kultuuri provintslikkus. Tegu on suure kultuuri äärealaga ning ega ka emamaa kunst ei sammunud XIX sajandil maailmas esirinnas. Võib leida ka mõjutusi itaalia varasemast kunstist. Reisid Itaaliasse olid väga populaarsed. Peterburi Kunstide Akadeemias käidi küll atestatsiooni saamas, kuid impulsse vene kunstist pole märgata.

Näitusele lisab huvitavust võimalus näha mitmeid stiile üle ja ümber kasvamas. Sajandi alguse klassitsistide kõrvale asub romantik Maydell, Krügeril näeme biidermeierlikku realismi. Schlateri portreed tunduvad realistlikud, linnavaated aga klassitsistlikud. Hiljem esinevad kõrvuti ilutsev salonglikkus ja realism. Peab märkima, et mitmete autorite tööd jäävad dilетantlikeks.

Kui žanriliselt on varem valdavad portree, vaade ja maastik, väljendatuna enamasti graafikas, siis sajandi teisel poolel domineerivasse maali lisandub eesti talupoja ainestik. Nende jõukatest Eestimaa mõisatest pärit kunstnike keskele asus ka saksatunud eestlasi. Nii on O. Hoffmann Tartu pagari poeg (ei ole näitusel esindatud), J. R. Berendhoff Jüri mõldri poeg, Neff on Mõdriku mõisniku Zoege von Manteuffeli vallatuse tulemus. Võib ju isegi tekkida küsimus, kui palju sakslust neis kunstnikes leidus, kui osa neist oli eesti verd ja kujutas eesti ainestikku. Viimasele lähenetakse enamasti romantiliselt (Maydell), koomilis-magusaltki (Neff). Meeldivat, hea psühholoogi pilguga nähtut leidub Hoffmanni portreedes.

Huvitavaid aspekte baltisaksa kunstist saaks selle näituse põhjal veelgi esile tõsta. Antud ilmingu põhitähtsuseks jääb luua kunstiõhkkond Eestis üldse ja kanda kunstielu peaaegu sajand. Esialgset huvi ja õppust said siit kõik meie varasemad kunstnikud (eriti R. von zur Mühlenilt), kes sajandi lõpul suutsid samm-sammult üle saada häälbunud ja diletantlikuks harrastuseks muutunud baltisaksa kunsti mõjust.

MART KALM,
ajaloo I k.

Uusi trükiseid

Ученые записки Тартуского государственного университета. Выпуск 506. Совершенствование экономической работы в торговле. Труды по экономическим наукам XXIX. Тарту 1979, 168 с., 500 экз., 1 руб. 50 коп.

Ученые записки Тартуского государственного университета. Выпуск 511. Физическое воспитание и спорт студентов. Труды по физической культуре IX. Тарту 1980, 94 с., 500 экз., 80 коп.

Ученые записки Тартуского государственного университета. Выпуск 516. Материалы по чешуекрылым и двукрылым СССР. Труды по зоологии XIII. Тарту 1980, 132 с., 500 экз., 1 руб.

Ученые записки Тартуского государственного университета. Выпуск 519. Семантика и представление знаний. Труды по искусственному интеллекту II. Тарту 1980, 140 с., 500 экз., 1 руб. 30 коп.

Совершенствование финансового механизма в управлении народным хозяйством. Теоретические схемы АСУ — финансы предприятий III. Межвузовский сборник. Тарту 1979, 160 с., 400 экз., 1 руб. 40 коп.

Вопросы методики преподавания физики в вузе. В помощь преподавателю V. Тарту 1980, 70 с., 200 экз., 15 коп.

Практикум по физиологии II. Дыхание. Обмен энергии. Составление пищевых рационов. Тарту 1980, 98 с., 1000 экз., 20 коп.

Руководство для выполнения практических работ в вакуумном практикуме. Тарту 1980, 56 с., 300 экз., 10 коп.

Ю. М. Саарма, Л. С. Мехилане. Психиатрическая синдромология. Издание 2-е, дополненное. Тарту 1980, 80 с., 1000 экз., 15 коп.

Eesti keele tekste ja harjutusi vene üliõpilastele I. 1. vihik. Kolmas trükk. Tartu 1979, 88 lk., 1000 eks., 15 kop.

M. Lauristin, P. Vihalemm. Massikommunikatsiooni teooria. Teine trükk, Tartu 1980, 94 lk., 700 eks., 20 kop.

Majandusteaduse termineid eesti, inglise, saksa ja vene keeles. Koostanud H. Andresson. Tartu 1980, 48 lk., 1500 10 kop.

Polikliiniline terapeutiline abi. Tartu 1980, 160 lk., 1000 eks., 30 kop.

A. Heinaru. Pärilikkus ja nuklelinhapped. Tartu 1980, 104 lk., 600 eks., 20 kop.

Soolesulguse kliinilised vormid. Koostanud E. Tünder. Tartu 1980, 22 lk., 1000 eks., 10 kop.

Sõnasõel. Uurimusi ja materjale eesti keele sõnavara alalt 4. Tartu 1980, 174 lk., 500 eks., 1 rbl. 45 kop.

Äge pankreatiit. Koostanud E. Tünder. Tartu 1980, 18 lk., 5 kop.

olnust o olnust

Sõjateaduse õpetamisest ülikoolis 1802—1830

(Algus «TRÜ» nr. 3)

VILLU TAMUL,
REIN HELME

Professorid. Sõjateaduste õpetamiseks oli ette nähtud erakorraline professuur. Esimeseks sõjateaduse professoriks Tartus oli major, parun F. G. v. Elsner (1771—1832). Ta oli sündinud ja sõjalise hariduse omandanud Saksamaal. Algul teenis F. v. Elsner Preisi, siis Poola armees. Pärast Poola jagamist astus ta Vene riigi teenistusse ja töötas Šklovi kadetikorpuses ning alates 1803. aastast Tartus. Oskusega elavalt ja paindlikult õpetada kaasnesid ka suured administratiivvõimed. Prof. v. Elsnerit rakendati ülikooli ehitustööde organiseerimisel, mille eest teda 1809. aastal premeeriti korraliseks professoriks määramisega 2000-rublase aastapalgaga. Klinger iseloomustas v. Elsnerit kui suurte teadmistega isiksust, kelles töökus on ühinenud andekusega. 1812. aasta Isamaasõda katkestas professori viljaka töö ülikoolis. Novembris kutsuti ta polkovnikuna tegevväkke, markii P. Paulucci juurde kindralkortermeistriks. Sõja lõpust kuni surmani töötas kindralmajor St. Peterburi Peainsenerikooli ülema asetäitjana.

Prof. v. Elsneri lahkumisega katkesid Tartus sõjateaduslikud loengud. Kui 1815. aastal selgus lõplikult, et ta enam õppejõuks ei naase, tehti sõjateaduste lugemine ajutiselt kohustuseks matemaatikaprofessor J. S. Huth'ile (1763—1818), kes 1816.-st 1818. aasta II semestrini seda ka tegi.

Uueks professorikandidaadiks oli TÜ vilistlane, Liivimaal sündinud erumajor A. W. v. Zoeckell (surn. 1874), kes 1818. aasta märtsis erakorraliseks professoriks valiti. Von Zoeckell aga keeldus sellest, nõudes korralist professuuri. Selle saamiseni nõustus ta lugema eraviisiliselt. Pärast aastast tööd loobus ta lõplikult professuuri taotlemisest. Ülikoolil jäi ainus võimalus vakantsi täitmiseks otsida spetsialisti välismaalt. Vilunud pedagoog, preisi erumajor F. W. K. v. Aderkas (sünd. 1767) nõustus 1819. aastal professuuri tingimusteta vastu võtma.

Von Aderkas omandas sõjalise hariduse Preisimaal, kus töötas ka kadetikorpuse õppejõuna. Ta oli Berliini Sõjateaduste Seltsi tegevliige. 1809. aastal asus ta Braunschweigi Paažideinstituudi direktori kohale, kust lahkus pärast prantslaste võimuletulekut taas Preisi teenistusse.

Von Aderkas oli TÜ viimane sõjateaduste õppejõud. 1820. aastal valiti ta korraliseks professoriks, kellena töötas 1830. aastani, mil siirdus pensionile.

Andekate pedagoogidena tunnustust pälvinud v. Elsner ja v. Aderkas pole kahjuks kumbki ühtegi õpikut koostanud. Küll aga paistsid nende loengud silma nii hiilgava esituse kui ka sügava ning mitmekülgse sisu poolest.

Üliõpilased. Ainus võimalus kindlaks teha sõjateadusi õppinud üliõpilaste täpne arv on kõikide ajavahemikul 1802—1830 ülikoolis õppinute (ligi 3000 inimest) isiklike toimikute läbivaatamine. Ükski seni trükis avaldatud kokkuvõte pole täpne. Meile on kättesaadavad G. Pfaffi 1862. aastast pärinevad kokkuvõtted ja «Album Academicumi» andmed.

«Album Academicumi» järgi on sõjateaduste (1828. aastal ka taktika) üliõpilasteks registreerunud 123 üliõpilast. Kursuse lõpetas neist 97. Uurides aga teiste üliõpilaste hilisemat teenistuskäiku, võib kindel olla, et paljud kuulasid neist vähemal või rohkemal määral sõjateaduste loenguid. Võib ka oletada, et osa sõjateaduste üliõpilasi on registreeritud teaduskonna (phil.) või osakonna (oec.) järgi.

Enamik üliõpilasi olid baltisakslased, kuid oli ka välismaalasi (peamiselt sakslased) ja Sise-Venemaalt tulnuid. Soomest ja Poolast pärines 28 üliõpilast. Pole välistatud, et üliõpilaste hulgas oli ka eestlasi.

Oma erialale — sõjaväeteenistusse — siirdus lõpetanuist vaid 56, kuna 21 valisid tsiviilametid: 5 hakkas õpetajaks, 12 põllumeheks, 1 maalikunstnikuks, 1 kaupmeheks, 2 mungaks jne.

Ajavahemikul 1802—1830 ülikooli astunute hulgast pärineb aga rohkesti sõjaväelasi. Teiste teaduskondade lõpetajatest siirdus sõjaväeteenistusse 104 inimest. Kõigist sõjaväkke astunud üliõpilastest teenisid kõrgema auastme välja 23. Neist 9 olid sõjateaduste osakonnast, 7 filosoofia-, 5 õigus-, 1 majandusteaduskonnast ja 1 kameraalteaduste osakonnast. Pole välistatud ka mõne meediku jõudmine kindralipolettideni, kuigi see «Album Academicumis» ei kajastu. Ülalnimetatud 23 hulgast oli 11 kindralmajorit, 8 kindralleitnanti, 3 täiskindralit ja 1 kindralfeldmarssal.

Tähelepanuväärsemad neist olid F. W. v. Berg (1794—1874) — kindralfeldmarssal ja Poola asehaldur; sõjateoreetik ja suurtükiväekindral prof. N. v. Medem (1796—1870); jalaväekindral parun W. H. Lieven (1800—1880) — Liivimaa kindralkuberner ja TA auliige; K. F. v. Rennenkampff (1788—1848) — St. Peterburi Sõjaväe Akadeemia asedirektor.

TÜ sõjateaduste osakonnast pärinevad peale N. v. Medemi ka kaks sõjaväepedagoogi — A. C. v. Stern (1796—1818, (kes oli algul õppejõuks Tsarskoje Selo lütseumis, hiljem Suurtükiväekoolis, Paažikorpuses ja lõpuks Sõjaväe Akadeemias) ja E. J. Solbrig (1809—1870, (kes töötas 1. Kadetikorpuses ja Aadlipolgus). N. Kisseljovist (1802—1869), kes 20.—33. semestrini sõjateadusi õppis, sai hiljem salanõunik (3. kl. ametnik, vastab maaväe kindralleitnandile) ja erakorraline täievoliline minister Firenze õukonna juures. Teaduslike huvidega Tammiste mõisnik, ulaanileitnant C. v. Seeberg (1809—1878) tegi koos F. J. Parrotiga 1829. aastal kaasa Ararati reisi.

Häid ohvitsere leiaksime TÜ vilistlaste hulgast veelgi. Meenutame vaid seda, et mitmed neist langesid kangelastena 1812. aasta Isamaasõjas, Vene armee välismaa-sõjakäikudel ja 1828.—1829. aasta Vene—Türgi sõjas.

TÜ sõjateaduste professuur suleti 13. juulil 1830. Vastavalt Nikolai I ukaasile polnud selle järele enam vajadust. On muidugi mõistetav, et Nikolai I umbusust ülikoolide vastu üldse ja võimetusest neid kõiki sulgeda kaotas vähemalt ohvitseride ettevalmistamise võimaluse.

Pärast sõjateaduste professuuri kaotamist lubati Baltimaade jaoks asutada kadetikorpus, kuid 1836. aastal loobuti ka sellest. Kogu osakonna vara peale mudelite jäeti TÜ-le. Viimased saadeti õppevahenditeks Aadlipolku.

TÜ sõjateaduste professuur on huvitav episood ülikooli ajaloos, mis vajab edaspidi üksikasjalikku uurimist ülikooli arhiivis. Kahjuks ei kujunenud kursus välja iseseisvaks teaduskonnaks. Siiski võib tema lühiajalist tööd lugeda viljakaks — andis ju osakond hulga mitmekülgselt haritud ohvitsere. 1 kindralfeldmarssal ja 22 kindralit 23-aastase õppetöö tulemusena polegi nii vähe. Konkreetses ajaloolises situatsioonis, mil Venemaa vajas uut kodumaist kaadrit, oli TÜ panus üsna tõhus.

EÜE-80

Nelja kuu pärast alustab Eesti Üliõpilaste Ehitusmalev oma seitsmeteistkümnendat töösuve. Kõrgkoolide EÜE sektorid on oma tööd juba alustanud. Esimese seminarõppuse on läbi teinud ka regioonifunktsionäärid.

EÜE keskstaabi poolt seatud komplekteerimistähtajad on järgmised:

1. Teistesse liiduvabariikidesse sõitvad rühmad (+ raudteerühm) 16. veebruar—25. märts.

2. ENSV-s töötavate rühmade tuumikute komplekteerimine 1.—25. märts.

3. ENSV-s töötavate rühmade lõplik komplekteerimine 31. märts —15. aprill.

Sel aastal EÜE välisvahetust ei toimu.

Oluliseks erinevuseks on ka see, et ettevalmistatavad rühmad alustavad sel aastal tunduvalt varem, 8. juunil. Põhirühmad lähevad teele 28. juunil.

Teistesse liiduvabariikidesse sõitvad rühmad on järgmised: Gagarin — 45 inimest; Jakuutia — 80 inimest; Karjala — 120 inimest. Kahe esimese rühma komplekteerimise põhiraskus lasub ülikoolil. Nende rühmade probleemidega tegeleb arstiteaduskonna diplomand Aleksander Gus. Teda saab kätte ELKNÜ TRÜ komiteest teisipäeviti ja neljapäeviti kell 14—16.

Malevaperfosid saab ELKNÜ TRÜ komiteest esmaspäevast kuni reedeni kell 10—16.

NB! Pikemalt EÜE kohta loe edaspidi.

KIRJAVASTUS

(Eripiim ja selle saamine, «TRÜ» nr. 3)

Selgituse saime ametiühingukomiteelt.

Eripiima saamise taotlemine algab allasutuse juhatajast, kes piima saajad kindlaks teeb. Juriskonsult kontrollib nimekirja ning annab andmed ametiühingukomiteele. Nimekirja kinnitab rektor.

Mõiste «eripiim» tähendab, et need, kes töötavad vähemalt pool päeva tervist kahjustavates tingimustes, peavad saama tööpäeva kestel 0,5 l piima või teisi piimaga samaväärseid toiduaineid. Piima võib asendada sama hulga kefiiri või hapupiimaga. Neile, kes puutuvad kokku plii või pliiühenditega, soovitatakse asendada piim 8—10 grammi pektiiniga (marmelaadina) või pektiini sisaldava teega. Antibiootikumide tootjaile ja töötlejaile tuleb anda rõõsa piima asemel hapupiima või täispiimast valmistatud kalibakteriini. Nii näevad ette vastavad eeskirjad. Seejuures tuleb «... anda ainult pudelitesse või pakenditesse pakitud piima, aga juhul, kui pole võimalik saada pudeli-(paki-)piima, tuleb seda eelnevalt keeta või pastöriseerida.» Niisiis, pretensioon, et meie keemiahoone einelauas antakse ainult pudelitesse villitud pastöriseeritud piima — pole kohane. Nõnda just eeskirjad ette näevadki.

Veel selgub eeskirjadesse pilku heites, et mingil juhul ei või väikesepalgalistele töötajatele eripiima andmist palgalisana vaadelda. Eeskirjade 7. punkt keelab: (a) anda piima ühe või mitme päeva eest ette, samuti tagantjärele; (b) anda piima asemel raha; (c) anda piima kojuviimiseks.

Piimasaajad väitsid oma kirjas, et sageli on piim juba lõunaks otsas. Ametiühingukomitee soovitab sellest kohe teatada tel. 612. «Einelauapidajat on hoiatatud, kella 14-ni peab ta talongipiima hoidma. Kui einelaud on suletud, antakse talongipiima peahoone einelauast.

Talongide arvepidamise kohta vastatakse, et ülikool maksab ainult kasutatud talongide eest.

Kirjavastuses juhitakse piimasaajate tähelepanu ka sellele, et tööruumides poleks toiduained mürgiste ainete läheduses. «Nii tabasime 12. veebruaril keemilise kineetika ja katalüüsi labori peremeeldivalt lõunaeinet võtmas oma tööruumides, kuigi mõnekümne meetri kaugusel olev einelaud oli samal ajal tühi, toiduvalik aga rikkalik.»

Toimetuselt: kahjuks jäid piimasaajatest repliigi autorid toimetusele anonüümseks. Et lahendamist vajas küllaltki tõsine probleem, tõime selle lugejaskonna ette. Aga kui tahtnuksime autori(te)ga konsulteerida, kui mõni tahk meile mõistmatuks jäänud? Seepärast märkige siiski alati oma nimi ja töökoht või kursus. Kui soovite, siis me teie nime ei avalda.

Eripiimast

«Kalevi» kiuste

(ja taliolümpiale vaatamata) mängitakse Eestimaal korvpalli edasi. Ka ülikoolis. Tundub, et endiselt ka teaduskondade-osakondade spartakiaadivõistluse pop-alana.

Igati tavakohane algus, võistkondade ülesandmise ja loosimise näol, toimus möödunud kolmapäeval. Tavakohase leebusega koheldi ka mitteesindatud ajaloo- ja füüsika-keemiateaduskonda: peakohtunik Andres Kirsi (KKT III k.) käsi tõmbas neile ise alagrupinumbrid. Heas mõttes mittetavakohasena võidutses demokraatia — esindajate nõudmisel pandi 6 meeskonda alagruppidesse siiski mullu väljamängitud kohtade alusel, s. t. juhendi kohaselt ja korraldajate esialgse plaani «need, kes hetkel tugevamad» vastaselt. Alagrupimängudeta saavad finaali spordimeditsiiniosakonna, KKT III kursuse ja majandusteaduskonna naiskonnad.

MEHED	NAISED
I alagrupp	I alagrupp
KKT III k.	KKT II k.
majandust.	žurnalistikaos.
arstit.	õppejõud
KKT I k.	
ajaloot.	
II alagrupp	II alagrupp
KKT IV k.	arstit.
spordimedt. os.	filoloogiat.
bioloogia-geograafiat.	õigust.
õppejõud	
füüsika-keemiat.	
III alagrupp	III alagrupp
õigust.	matemaatikat.
KKT II k.	bioloogia-geograafiat.
žurnalistikaos.	ajaloot.
filoloogiat.	KKT I k.
matemaatikat.	

Loomuliku jätkuna järgnesid laupäeval-pühapäeval esimesed mängud. Üllatusi ei sündinud, ei tulemuste (majandusteaduskond — ajalooteaduskond 96:40, arstit. — ajaloot. 99:44, KKT II k. — matemaatikat. 100:34), esimese loobumise (matemaatikateaduskonna naiskond) ega kaasaelajate osas (neid polnud). Ise nägin kahte esimest kohtumist. Elamuse sain majandusteaduskonna kiirrünnakutest, Boris Bazanovi jerjominlikest söötudest ja Aarne Riivese «pealt pandud» pallist.

Elamust ei saanud ajaloolaste helesinisest mustani ulatunud ühtlase võistlusdressi tõlgitsusest. Nimelt hakkas juhendit uuesti üle lugedes kahju kulutatud paberiruumist, väljamõtlemis- ja kirjapanemisenergiast, sest, *c'est la vie*, olen nõus ka sellega, et mängivad mehed, mitte särgid.

Siiski parandamatu optimistina usun aastaringidena korduva (korvpalli)mängu seekordsesse kordumatusesse. Sel puhul ka nädalalõpu mängude kava. (Mängitakse Kingissepa tn. võimlas.)

Reedel, 22. veebruaril

Kell 18	bioloogia-geograafiat. — KKT I k.	N
18.45	arstit. — õigust.	N
21	filoloogiat. — žurnalistikaos.	M

Laupäeval, 23. veebruaril

Kell 14	KKT IV — füüsika-keemiat.	M
15	KKT II — õigust.	M
16	spordimed. — biol.-geograafiat.	M
17	majandust. — arstit.	M
18	filoloogiat. — õigust.	N
19	matemaatikat. — žurnalistikaos.	M
20	KKT I — ajaloot.	M

Pühapäeval, 24. veebruaril

Kell 10	filoloogiat. — KKT II	M
11	arstit. — filoloogiat.	N
12	KKT III — KKT I	M
13	biol.-geograafiat. — ajaloot.	N
14	KKT III — ajaloot.	M
15	biol.-geograafiat. — KKT IV	M
16	spordimed. — füüsika-keemiat.	M

● Spartakiaaditabelisse on punkte juurde tulnud, sest naismaletajate ja korraldajate ühisponnistusel peeti 8 mängu 2 kuuga lõpuks ära (esikoht matemaatik Vesta Birkenbaumile).

1. bioloogia-geograafiat. 77 p.; 2.—3. filoloogiat. ja majandust. 64 p.; 4. matemaatikat. 56 p.; 5. spordimed. os. 54 p.; 6. õigust. 48 p.; 7.—8. arstit. ja füüsika-keemiat. 47 p.; 9. KKT II k. 43 p.; 10. töötajad 41 p.; 11. KKT IV k. 38 p.; 12. KKT I k. 30 p.; 13.—14. KKT III k. ja žurnalistikaos. 25 p.; 15. ajaloot. 15 p.

PRIIT JÖGI

Tartu—Kääriku suusamatkale!

Neile üliõpilastele ja töötajatele, kes õppevaheaja või vähese treenituse tõttu ei saanud osa võtta Kääriku—Tartu suusamaratonist või tahavad seda vana harjumuse kohaselt endises suunas korrata, avaneb võimalus 1. märtsil.

Matk algab meessuusatajatele linna servast (Aardla ja Raudtee tn. nurgalt) kell 8 hommikul, naissuusatajatele aga Unipihast, kuhu neid viivad bussid. Stardikohtadest toimetatakse sihtkohta ka kõikide matkajate pakid, mis peavad olema varustatud nimesiltidega.

Matkajail on kolm teejoomise punkti, võileivad tuleb aga endal kaasa võtta. Käärikule jõudnuid ootab kuum ja toitev supp. Ööbimisvõimalusi on Käärikul 150 matkajale. Järgmisel päeval korraldatakse Kääriku ümbruses väike järelmatk lihaste lõdvestamiseks ja maastikuga tutvumiseks.

Kuna esimesest Tartu—Kääriku matkast möödub tänavu kakskümmend aastat, siis valmib ka nägus käiseembleem, kus see arv peal.

Kõik kulud, mis on seotud ülalloetletuga, katab rublane stardimaks.

Matkast osavõtjate registreerimine kestab 25.—28. veebruarini TRÜ spordiklubis. Samas saab ka täpsemat informatsiooni matka üksikasjade kohta.

Matkani on aega vähe jäänud, korrastage varustust ja harjutage iga päev. Ka Emajõe suusabaas on avatud kõigile.

Kohtumiseni matkarajal!

Organiseerimiskomitee

Meditsiiniinfosüsteemilt arstidele

(Algus «TRÜ-s» nr. 3)

Iga infotarbijat huvitab kõige rohkem muidugi originaaldokument. Kui signaal huvitava kirjanduse olemasolust on eespool nimetatud vahendusdokumentidest saadud, tuleb kindlaks teha, kust leida originaali. Allikateks saavad olla: TRÜ Teadusraamatukogu, teised Eesti NSV raamatukogud, teised Nõukogude Liidu raamatukogud, välismaa raamatukogud. Meie teadusraamatukogus puuduva kirjanduse saamiseks tuleb pöörduda raamatukogu RVL osakonna poole, kes selgitab välja soovitud originaali asukoha kas siis Nõukogude Liidu või välismaa raamatukogudes ja tellib selle kohale. Tellida võib ka koopiaid (üksikutest artiklitest). Originaalmaterjale (piiratud mahus) kopeeritakse ka kohapeal.

Teadusraamatukogu infoosakonnas Toomel võib tutvuda infomaterjalidega iga päev kella 8—17.

Meditsiiniinformatsiooni keskinstituut organiseerib ja täiendab pidevalt ka üleliidulist teatmeinformatsiooni fondi nii kodu- kui välismaise meditsiinikirjanduse põhjal, sealhulgas patentide ja standardite alal, pidades silmas ka piirialadelt laekuvat informatsiooni. Selle fondi põhjal antakse informatsiooni tervishoiusüsteemis töötavatele üksikisikutele kui ka teadusliku uurimise asutustele ja kõrgkoolidele.

Teadusraamatukogu infoosakonnas on olemas kõik eespool mainitud infoväljaanded, kuid sellega raamatukogu meditsiiniinformatsioonifond veel ei piirdu. Üheks põhiliseks infoallikaks kodumaise meditsiinikirjanduse kohta on üleliidulise raamatupalati bibliograafiline kartoteek, kust võib saada andmeid nii raamatute, artiklite kui ka dissertatsioonide kohta. Kartoteek on märksõnastatud ja varustatud üldise kümnendliigituse (UDK) indeksiga. Meedikutele väärtuslikku informatsiooni sisaldub ka ВИНИТИ referaat- ja signaalinformatsiooni väljaannetes, eriti bioloogiaalastes seeriates. Kui veel lisada, et väliskirjanduses aitab orienteeruda ka «Current Contents» (meil mikrofilmidena), samuti meie raamatukogus koostatavad bülletäänid saabunud väliskirjanduse ja -perioodika kohta, ongi olulisemad pakkuda olevad infoallikad nimetatud.

AILI NORBERG,
teadusraamatukogu peabibliograaf

uudis O sport o uudis

● Kuidas läks XIII talimängudel Lake Placidis Fjodor Koltšinil? Hüpete järel oli Tartu tudeng 26., kuid tubli sõit (3. koht murdmaal) tõstis Fjodori 15-ndaks.

● Pühapäeval toimus Kääriku—Tartu maraton. Esialgseil andmeil oli Tartu ülikoolist lõpetajaid 195. Pikemalt teeme sõidust juttu ülejärgmises lehes.

● Krasnodaris peeti NSV Liidu kõrgkoolide karikavõistlused sulgpallis. Tiitlit kaitses 10 võistkonna seas Tartu ülikool. Võit tuli ka seekord: lõppmängus alistati korraldajate esindus 6:3. Karikavõitjaks tulid Katrin Paeväli, Anu Avarlaid, Mart Siliksaar, Anu Argo, Aleksander Adojaan ja Kaido Ehasoo. Individuaalturniiride hõbemedalid kuuluvad naistest A. Avarlaiule ja meestest A. Arule. Segapaarismängus tulid võitjaks K. Paeväli ja M. Siliksaar.

● Kolm kontrollmängu pidas enne esiliigaturniiri Jerevani etappi ülikooli korvpallinaiskond. Ilma Mitrofanova, Kotkase, Saadi ja Pissarevita mängides kaotati Riias TTT esindusnaiskonnale 59:84, teisele koosseisule 68:74 ja Kaunase «Politechnikale» 72:74. Ühe poolaja tegi kaasa ka Uljana Semjonova.

● Balti ja Gomeli kõrgkoolide turniiril käisid veebruari algul ülikooli väravpallurid. Nõrgendatud koosseisuga (meestel koguni 4 mängijat vabariigi koondisega seotud) kaotasid mehed Gomelile 32:37, Vilniusele 15:22, võitsid aga esikohale tulnud Lätit 27:18. Neljandaks jäid ka naised: parimale, Vilniusele, kaotati 11:15, Gomelile 11:20 ja Lätile 14:19. Mehiseima mängija eriauhinna sai Valeri Zlatin (KKT IV k.), agressiivseima tagamängija oma Rita Petersell (KKT I k.).

● Samuti «Družba» karikale mängisid Tartus võrkpallurid. TRÜ võitis nii meeste kui naiste arvestuses. Mehed alistasid Vilniuse 3:0, Valgevene 3:2 ja Läti 3:1, naised samad vastased vastavalt 3:2, 3:1 ja 3:1. Nii lõpuks ka järjestuti. Meie parimateks tunnistati Ain Langel (keemiaosak. III k.) ja Ülle Luberg (õigust. V k.).

● VTK suusakross toimub neljapäeval, 28. veebruaril. Start avatud ujula taga kell 9—18.30. Distantsid 3 ja 5 km. Oodatakse kõiki üldrühmade spordigruppide üliõpilasi, samuti õppejõude ja teenistujaid.

PRIIT JÖGI,
MARGUS LAIDRE,
RAIVO LOTT

Valimispäeval

noortemajas «Sõprus»:

Kell 10 — J. Tooming «Värvilised unenäod»
Kell 13 — esineb ansambel «Uba»
Kell 16 — P. Simm «Võsakurat», A. Sööt «Jaanipäev», P. Tooming «Allika poole minek» ja «Fotorondo».
Kell 18 esinevad ansamblid «Maagia», «Meedium», «Rentaablus»; Valdo Randpere, iluvõimlejad; näidatakse eesti multifilme; diskoprogramm.

Klubi üritused

LENINGRADI MNT. 25 KOHVIKUS

Laupäeval, 23. veebruaril kell 20 armeeaastapäeva õhtu. Diskoprogramm Raimond Valgre lauludest. V. Lillipuu, O. Ulp.

Pühapäeval, 24. veebruaril kell 20 noorte valijate õhtu. Disko. V. Lillipuu, O. Ulp.

Teisipäeval, 26. veebruaril kell 19 unes kohvikus kohtume Elisabeth Jõhviga ja vaatame-kuulame Madis Ojamaa 125 hetke Pariisist.

NB! Järgmisel reedel, 29. veebruaril ilmub meie ajalehe erinumber abiturientidele. Osta saab seda toimetusest.

Toimetaja kt. A. KOOK

«TRÜ» «Тарту Рийклик Юликоол» («Тартуский государственный университет»). Орган парткома, ректората, комитета ЛКСМ и профкома Тартуского государственного университета, г. Тарту Эстонской ССР.

Ajalehe «TRÜ» toimetuse aadress: 202400 Tartu, Ülikooli t. 18, TRÜ, ruum 302, tel. 341-21/253. Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk. Tartu Ülikooli 17/19. III. Üksiknumbri hind 2 kop. Tellim. nr. 771. MB-01463.

ILMAR ANVELDI joonistus

ALMA MATER'isse

1140. Nii palju oli läinud aasta 1. septembril esmakursuslasi. Või õelgem tänasele teemale lähemale minnes: nii palju oli neid õnnelikemast õnnelikke, kes ülikooli sisse said 2191-st avalduse esitanust.

Abiturientide hulgas on praegu arvatavasti meelisteemaks mitte niivõrd keskkooli lõpetamine ise kui just edasiste plaanide tegemine. 1970. aastail selgus kõrgkooliuurijaile uus tendents: enam ei soovi suurem osa klassist kõrgkooli edasi õppima minna, vaid eelistatakse hoopis praktilisemaid alasid. Orienteeritus on muutunud. Seega peaksid kõrgkooli jõudma vaid need, kes on oma eriala valikus igati selgusele jõudnud, kes on veendunud oma valiku õigsuses. Järelikult peaks ka konkurents ühtlaselt kõrge olema. Enamasti nii see ongi. Paraku ei jõua mõned kaugemale avalduse esitamisest (s. t. eksamitele ei ilmutagi) või tuleb neil lahkuda juba pärast esimese eksami ebaõnnestumist või selle kehva hinnet. Harukordsed on küll need juhtumid, kus senisel viiemehel ei vea, kuid koolide tase on erinev, ja ka nemad ei saa alati sisse.

Oletagem, et eksamid läksid siiski hästi ja 1. septembril ollakse ihaldatud tudengiseisuses. Meenutagem veel korraks, et kõik sissesaanud olid siiski parimad parimate seast (peale hinnete ka oma ühiskondliku tegevuse poolest). Näiteks kandideeris mullu spordimeditsiini osakonnas 6,38, kaubatundmises 3,84, kaubandusökonoomikas 3,67 ja psühholoogias 3,62 soovijat ühele kohale. Populaarsemate erialade killas püsivad ka võõrkeeled, eesti keel ja kirjandus, õigusteadus jt. ained. Miks ei hoolita eriti aga füüsikast, keemiast, matemaatikast (kahes viimases aines oli viimastel sisseastumiseksamitel alla ühe soovija ühele kohalel)?

Niisiis. Sissesaanud on ikkagi tihedas konkurentsis sõelale jäänud. Kuid neistki ei jõua kõik viimasele kursusele. Eksmatrikuleerimiskäskkirjadele kirjutatakse alla ka objektiivsetel põhjustel (tervis, perekond jm.), kuid sugugi väike osa ei lahku ülikoolist subjektiivsetel põhjustel. Mõned pettuvad ülikoolis, oma erialas, mõned tuleb aga ülikoolist lihtsalt välja visata ebaväärika käitumise või edasijõudmatuse tõttu.

Sissejuhatus abiturientidele muutus väga tõsiseks. Küllap on tõesti tarvis oma edasiõppimisplaanid väga kindlalt läbi mõelda, ka oma teadmistes ja tahtejõus selgusele jõuda. Hoopis kurvem on sisseastumiseksamitel läbi põruda ja õnnetuna koju tagasi minna ning töökohta hakata otsima. On neid, kes hiljem uuesti õnne katsuvad ja sisse saavad, aga ka neid, kes pooleli jäänud õpinguid jätkavad. Kerge see igatahes pole. Sellepärast ka seesugune mõtlemapanev pöördumine abiturientide poole.

See ajaleht pakub teile teavet erialade kaupa. Kahtlemata jääb sellest väheks. Küllap uurite läbi kõik edasiõppimist käsitlevad väljaanded, loete-vaatate-kuulate huviga tudengielu meie massiteabekanaleist. Suve hakul on aga paras aeg sisseastumisdokumente korda seadma hakata.

Kõrgharidus Moskvas või Leningradis

Tänavu suunatakse Tartu ülikooli juures sooritatud sisseastumiseksamite alusel õppima konkursivabadele kohtadele vennasvabariikide kõrgkoolidesse järgmistel erialadel:

Eriala	Õppeasutus	Sisseastumiseksamid
NLKP ajalugu filosoofia teaduslik kommunism	Moskva Riiklik Ülikool Leningradi Riiklik Ülikool	NSV Liidu ajalugu, eesti (vene) keel ja kirjandus (kirj. ja suul.), võõrkeel
arhiivindus	Moskva Ajaloo-Arhiivinduse Instituut	
poliitiline ökonoomia	Moskva Riiklik Ülikool Leningradi Riiklik Ülikool	matemaatika (kirj.), NSV Liidu ajalugu, geograafia, eesti (vene) keel ja kirjandus (kirj.)
kinematograafia ökonoomika	Üleliiduline Riiklik Kinematograafia Instituut (Moskva)	
raamatuteadus, raamatukaubanduse organiseerimine ja majandus	Moskva Polügraafia Instituut	
biokeemia	Moskva Riiklik Ülikool	bioloogia, keemia, matemaatika (kirj.), eesti (vene) keel ja kirjandus (kirj.)
bioloogia	Leningradi Riiklik Ülikool	
prantsuse keel	Leningradi Riiklik Ülikool	prantsuse keel, eesti (vene) keel ja kirjandus (kirj. ja suul.), NSV Liidu ajalugu
vene keel ja kirjandus	Leningradi Riiklik Ülikool Gomeli Riiklik Ülikool	vene keel ja kirjandus (kirj. ja suul.), võõrkeel, NSV Liidu ajalugu
hügieen, sanitaaria ja epidemioloogia	I. M. Setšenovi nim. Moskva I Meditsiiniinstituut Leningradi Sanitaarhügieeni Meditsiiniline Instituut	keemia, füüsika (kirj.), bioloogia, eesti (vene) keel ja kirjandus (kirj.)
astronoomia	Moskva Riiklik Ülikool	füüsika (kirj.), matemaatika (kirj. ja suul.), eesti (vene) keel ja kirjandus (kirj.)
kehakultuur ja sport (vehklemine, maadlus (sambo), iluuisutamine, jalgrattasport, hoki, poks)	Moskva Riiklik Kehakultuuri Instituut	sportlik eriala, bioloogia, keemia, eesti (vene) keel ja kirjandus (kirj.)

Arstiks

Arstiteaduskond on ülikooli kõige suurem teaduskond. Selles õpib praegu 1650 üliõpilast. Käesoleval aastal saadab teaduskond vabariigi raviasutustesse tööle rekordilise arvu lõpetajaid — 267. Nende asemele ootame uut teadmishimulist täiendust. **Sel aastal võtab arsti-teaduskond vastu 300 üliõpilast, kes hakkavad õppima eesti ja vene õppekeelega raviosakonnas, pediaatria-, farmaatsia-, stomatoloogia- ja spordimeditsiini osakonnas.**

Raviosakonnas kestab õppeaeg 6 aastat. Esimesel kahel kursusel saavad üliõpilased teoreetilise ettevalmistuse füüsikas, anorgaanilises, analüütilises, orgaanilises ja bioloogilises keemias, bioloogias, anatoomias, histoloogias, füsioloogias, aga samuti NLKP ajaloos, filosoofias, võõrkeeles, vene keeles ja meditsiinilises küberneetikas.

Kolmandal kursusel alustatakse praktiliste töödega haiglas — tutvutakse kliiniliste uurimismeetoditega, organismis asetleidvate haigusprotsesside olemusega, sümptomatoloogiaga ja ravi põhiprintsiipidega. Neljandal ja viiendal kursusel omandatakse põhjalikud teadmised kõigis kliinilistes ainetes. Kuuendal kursusel pannakse erilist rõhku praktilisele arstitööle juba kitsamal valitud erialal. Üliõpilane töötab siis arsti abilisena kas sisehaiguste, kirurgia või sünnitusabi ja naistehaiguste erialal. Kolmanda, neljanda ja viienda kursuse lõpetamise järel on üliõpilased menetluspraktikal. Kuuenda kursuse lõpetamisel saadakse arsti diplom ja järgneb 1 aasta internatuuri vabariigi eesrindlikumates ja suuremates raviasutustes. Internatuuris on võimalik spetsialiseeruda kitsamale erialale ja edasine sügavam spetsialiseerumine toimub juba töökohtadel ning täiendus- ja spetsialiseerumisinstituutides ja teaduskondades Moskvas, Leningradis, Tartus jm.

Pediaatriaosakonnas toimub õpetöö kahel esimesel kursusel analoogiliselt raviosakonnaga. Pediaatriliste kliiniliste ainete õpetamine algab III kursusel ja jätkub järgnevatel kursustel. Lisaks raviosakonna õppeainetele toimuvad loengud ja praktikumid laste tervishoiust, lastehaigustest, laste nakkushaigustest, laste meditsiinilisest teenindamisest ja lastekirurgiast. Ka pediaatriaosakonnas kestab õppetöö 6 aastat, millele järgneb 1 aasta tööd internatuuris. Internatuuri lõppedes sooritatakse erialaeksam ning internile antakse pediaatri kutsetunnistus. Lõpetajad asuvad tööle jaoskonnapediaatritena rajoonides ja linnades.

Osa pediaatreid hakkab töötama koolieelsetes lasteasutustes ja koolides. Osa läheb ordinaatoriteks lastehaiglatesse ja -osakondadesse, vastsündinute osakondadesse või lastesanatooriumidesse. Kaasaegse meditsiini saavutuste tõttu on viimasel ajal tekkinud vajadus pediaatriasiseste kitsaste erialade järele (laste südame-, kopsu-, neeru- jt. haiguste erialal). Pediaatriaosakonnas saab üliõpilane üldise pediaatrilise väljaõppe. Pärast lõpetamist on tal võimalus spetsialiseeruda lastekirurgiale, laste nakkushaigustele ning teistele erialadele.

Farmaatsiaosakond valmistab ette kõrgema haridusega farmatseute-proviisoreid. Osakonna I kursusele võetakse vastu 40 üliõpilast. Õpingud vältavad viis aastat. Kahel esimesel kursusel õpitakse põhiainete omandamiseks vajalikke teoreetilisi bioloogia-, füüsika- ja keemiaalaseid distsipliine. Kolmandal ja neljandal kursusel õpitakse tundma ravimtaimi ja nende omadusi, ravimite tehnoloogiat, ravimite keemiat, mürgiste ainete tõestamist,

(Järg 2. lk.)

KÕIGI MAADE PROLETAARLASED, ÜHINEGE!

tartu riiklik ülikool

TRÜ

EKP TRÜ komitee, TRÜ rektoraadi, ELKNÜ TRÜ komitee ja TRÜ ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 6 (1216) Reedel, 29. veebruaril 1980 XXXII aastakäik

AR Fr. R. Kreutzwaldi nim. Raam

Arstiks

(Algus 1. lk.)

ravimite toimet organismile ja farmaatsiaalase töö organiseerimist. Teoreetilisi teadmisi kinnistatakse arvukate laboratoorsete ja praktiliste tööde, seminaride ja kursusetöödega. Erialase vilumuse tõstmiseks on ette nähtud õppe- ja menetluspraktikad apteekides, farmaatsiatehastes, laboratooriumides ning ravimtaimede tundmaõppimiseks katsepõldudel ja vabas looduses. Nelja esimese õppeaasta jooksul õpitakse tundma ka teadusliku uurimistöö metoodikat. Mitmekülgsed teadmised keemias ja bioloogias võimaldavad huvitavaid iseseisvaid uurimistöid, esinemist konverentsidel ja osavõttu konkurssidest. Viiendal kursusel toimub spetsialiseerumine kitsamal erialal.

Enamik farmaatsiaosakonna lõpetanutest suunatakse tööle ENSV Tervishoiuministeeriumi Apteekide Peavalitsusele alluvatesse asutustesse — apteekidesse, apteegiladudesse, kontrollanalüüsi laboratooriumidesse, kus nad töötavad juhatajatena, retseptor-kontrolöridena; et aga lõpetajatel on hea bioloogia- ja keemiaalane ettevalmistus, on nad hästi rakendatav ja nõutav kaader ka paljudes tööstus-, toiduainete-, kliinilistes ja teaduslikes laboratooriumides, nad võivad edukalt töötada eriala juhtivates organites, teaduslike töötajatena uurimisinstituutides ja õppeasutustes.

Stomatoloogia erialal toimub õppetöö kahel esimesel aastal üldmeditsiinilistes ainetes koos raviosakonnaga. Alates II kursuse kevadsemestrist õpitakse üldmeditsiiniliste õppeainete kõrval juba stomatoloogia eriaineid: terapeutilist, ortopeedilist ja kirurgilist stomatoloogiat. Paralleelselt teoreetilise õppetööga toimuvad kliinilised praktikumid. III, IV ja V kursusel on menetluspraktika stomatoloogia raviasutustes. Lõpetanud asuvad tööle stomatoloogidena.

Pidevalt suureneb stomatoloogilise abi ulatus elanikkonnale. Samaaegselt täiustuvad stomatoloogi tööks vajalik instrumentaarium ja aparatuur, mis peaks olema huvipakkuv ka tehniliste huvidega noortele.

Spordimeditsiini osakond on üleliiduliseks spordiarstide ettevalmistuse keskuseks ja õppetöö osakonnas toimub vene keeles. Lisaks tavalistele sisseastumiseksamitele toimuvad sellesse osakonda õppima asuda soovijatele kehalised katsed. Üliõpilaskandidaatidelt on nõutav II täiskasvanute spordijärk. Õppetöö spordimeditsiini osakonnas toimub raviosakonna õppeprogrammide alusel. Lisaks sellele õpetatakse veel spordiarstlikke erialasid, nagu kehalise kasvatuse teooria, spordifüsioloogia, spordi-biokeemia, biomehaanika, arstlik kontroll jt. Õppeaja vältel toimuvad üliõpilastele spordilaagrid ning erialagruppides tegelevad üliõpilased oma spordialaga.

Pärast ülikooli lõpetamist suunatakse spordiarstid tööle arstlikesse kehakultuuridispanseritesse, spordimeeskondade hooldusarstideks ja ravikehakultuuriarstideks. Spordimeditsiini osakonnas lõpetanud võivad töötada ka teistel arstlikel erialadel, eriti kirurgia ja sisehaiguste erialal.

Peale kohustuslike õppevormide on arstiteaduskonna üliõpilastel võimalik agaralt osa võtta üliõpilaste teadusliku ühingu tegevusest, ühiskondlikust tööst ja isetegevusest, samuti üliõpilaste ehitusmaleva tööst. Eriti huvipakkuv on teaduslik töö kateedrite juures töötavates üliõpilaste teaduslikes ringides kogenud õppejõudude juhendamisel. Igal aastal korraldatakse arstiteaduskonna üliõpilaste teaduslik konverents, sageli võtavad teaduskonna üliõpilased osa niisamasugustest konverentsidest meie maa teistes kõrgemates õppeasutustes. Arstiteaduskonna üliõpilaste kirjutatud võistlustööd on edukalt konkureerinud vabariigis ja ka Liidus.

Arstiteaduskonnas õppida soovijate arv on igal aastal olnud märksa suurem vastuvõetavast kontingendist. See ärgu kohutagu konkursile tulemast neid, kel on tahtekindlust, töökust ja tõsine kutsumus meditsiini vastu.

Arstiteaduskonnas õppimisest huvitatuid ootame 13. märtsil kl. 10.30 TRÜ aulas toimuvale lahtiste uste päevale.

Prof. LEO POKK,
arstiteaduskonna õppeprodekaan

Füüsikuks Keemikuks

Füüsika-keemiateaduskond võtab oma peresse vastu 125 uut üliõpilast, kellest 75 hakkavad õppima füüsika- ja 50 keemiaosakonnas. Teaduskonda astuvatelt noortelt ootame eelkõige head töötahet ning huvi valitud eriala vastu. Keskkoolis on füüsika ja keemia üldtutvustava iseloomuga õppeained. Ülikoolis tuleb põhjalikult tutvuda nende teadusharude teoreetiliste alustega ja omandada praktilised kogemused, mis on hädavajalikud töötamisel füüsikuna või keemikuna pärast kõrgkooli lõpetamist.

Tänapäeval on füüsika ja keemia tunginud kõikidesse inimtegevuse valdkondadesse, mistõttu koolitatud füüsikute ja keemikute rakendusala on väga lai. Füüsika ja keemia saavutused realiseeruvad otseselt materiaalsete hüvede tootmises, need teadusharud on tootmise ja tehnilise progressi kiirendajad. Nüüdisajale on iseloomulik füüsika ja keemia ulatuslik levimine mitmetesse teistesse teadustesse. Ühelt poolt põhjustab seda füüsika ja keemia kõrge arengutase, mis võimaldab uurida teiste teaduste (näiteks bioloogia) huviobjektiks olevate nähtuste (eluprotsesside) esmaseid füüsikalis-keemilisi aluseid. Teiselt poolt soodustavad füüsika ja keemia tungimist teistesse teadustesse füüsikalis-keemiliste uurimismeetodite täiustamine ning arvukate uute meetodite kasutuselevõtmine.

Üle poole teaduskonna lõpetajatest võtavad tööle vabariigi uurimislaboratooriumid. Paljud lõpetajad töötavad uurijatena teaduskonna profiilile vastavates Eesti NSV Teaduste Akadeemia instituutides. Viimasel ajal on suurenenud vajadus keemikute ja füüsikute järele bioloogilise ja meditsiinilise suunaga uurimisasutustes. Füüsikud ja keemikud töötavad ka tehastes (Kalinini-nim. Elektrotehnikatehas, Võru Gaasianalüsaatorite Tehas, Tarbekeemia Tootmiskoondis «Flora» jpt.).

Füüsika-keemiateaduskonna üliõpilased saavad üldise pedagoogilise ettevalmistuse, mis võimaldab neil töötada ka füüsika- või keemiaõpetajatena vabariigi üldhariduse- ja kutsekeskkoolides. Väga vajalikule tööle hariduspõllul siirdub keskmiselt kolmandik lõpetajatest.

Õppeaeg kestab viis aastat. Füüsikaosakonnas töötab eesti õpperühma kõrval ka vene õppekeelega üliõpilasrühm. Keemiaosakonnas toimuvad loengud küll ainult eesti keeles, kuid hea tahtmise korral saavad siin edasi õppida ka abituriendid Eesti NSV vene õppekeelega koolidest.

Eksamid toimuvad kaks korda aastas, igal sessioonil 3—6 eksamit ja umbes niisama palju arvestusi. Viienda kursuse üliõpilased viibivad enamasti praktikal koolides, hiljem erialasel diplomieelsel praktikal uurimislaboratooriumides. Stuudiumi lõpul aga kaitstakse diplomitöö ning sooritatakse riigieksamid. **Lõpetaja saab diplomi, milles tema kvalifikatsiooniks on märgitud kas füüsik, füüsikaõpetaja või keemik, keemiaõpetaja.**

Üliõpilased füüsika praktikumis

Füüsikaosakonna tööd juhivad neli kateedrit. Neist suurima ja vanima, **üldfüüsika kateedri** ülesannete ring on kõige laiem. Kõigepealt korraldab kateeder õppetööd füüsika üldkursuse osas. Viimastel aastatel on üldpraktikumi laboratoorset baasi oluliselt moderniseeritud, kõrvuti kodumaiste kaasaegsete füüsikalaboratooriumi seadmetega on üliõpilaste käsutuses ka välisfirmadelt saadud õppeaparatuur. Juba noorematel kursustel toimub laboratoorsete tööde tulemuste töötlemine elektronarvutil. Osakonnas on ühe üliõpilase kohta tuleva arvutustehnika kogumaksumus umbes 1,5 tuhat rubla.

Kolmandal kursusel, pärast kitsama eriala valimist, jäävad üldfüüsika kateedri õpetada tulevased mõõtmisteaduse spetsialistid — füüsikalisele metroloogiale spetsialiseerujad. Selle eriala spetsialiste valmistatakse ette meie vabariigis esmakordselt. Metroloogid saavad ülikoolis õppimise aja jooksul süvendatud praktilise ettevalmistuse, elektrotehniliste, elektriliste, optiliste, raadiotehniliste jne. mõõtmiste alal. Seega kujuneb metroloogist laia profiiliga spetsialist, kes on kodus kõigis kaasaegse füüsikalise mõõtmise meetodites. Teaduse ja tehnika revolutsiooni praegusel etapil, kus eriti teravalt on päevakorrale tõusnud toodangu kvaliteedi kontrolli süsteemi loomine meie maal, on metroloogide tööpõld eriti lai.

Eksperimentaalfüüsika kateedri juures saavad noored elektrooniku või optiku spetsiaalsuse. Füüsikuelektrooniku põhiline erinevus elektroonikainsenerist seisneb esimese suuremas teoreetilises pagasis, võimes konkreetsetele küsimustele laiemast vaatevinklist läheneda ja seega suuremal määral kaasa rääkida uudsete lähenemisviiside ja meetodite väljatöötamisel. Öeldu laieneb täiel määral ka füüsikule-optikule, kelle abita on tänapäeva teaduslikke või tootmislaboratooriume võimatu ette kujutada.

Teoreetilise füüsika kateedri juures saavad noored põhjaliku ettevalmistuse kaasaja füüsika probleemide lahendamiseks arvutustehniliste meetoditega ning õpivad tundma kaasaegse füüsika fundamentaalteooriaid.

Tahke keha füüsika kateeder on ENSV TA Füüsikainstituudi baaskateeder ja valmistab uurijaid ette põhiliselt instituudi vajadusteks. Selles kateedris on üliõpilaste õppe- ja teaduslik töö seotud vahetult instituudi teadusliku tööga. Üliõpilaste suhtes on aga sellel kateedril kõrgendatud nõudmised (nagu teoreetilise füüsika alal spetsialiseeruda soovijatelegi), eriti oluline on raugematu huvi teadusliku töö vastu, initsiatiiv ja loominguline lähenemine.

Osakonna üliõpilastel on head võimalused aktiivseks osalemiseks kateedrite ja probleemlaboratooriumide teaduslikus uurimistöös, mis eriti avardusid pärast uue, moodsa õppekorpuse valmimist ja sisustamist.

Keemiaosakonnas saavad üliõpilased üldise teoreetilise ja tõhusa praktilise ettevalmistuse, mis võimaldab neil pärast ülikooli lõpetamist töötada keemiauurijatena, laia profiiliga keemikutena tööstuses ja põllumajanduses, keemiapedagoogidena kõrgkoolides või üldhariduse- ja kutsekoolides.

Esimesel kolmel aastal õpitakse kõrgemat matemaatikat, programmeerimist, üldfüüsikat ning keemia põhikursusi: anorgaanilist keemiat, analüütilist keemiat, füüsikalist keemiat ja orgaanilist keemiat. Keemias on laboratoorsete tööde osatähtsus eriti suur. Üliõpilase keemiaalaseid teadmisi aitavad süvendada ja laiendada sellised õppeained nagu kristallokeemia, aineehitus, kolloidkeemia, polümeeride keemia, keemiline tehnoloogia jt.

Õppetöö kitsamatel erialadel algab neljandast õppeaastast. Mitmetest spetsialiseerumisvõimalustest on välja valitud meie vabariigile kõige vajalikumad: analüütiline keemia, füüsikaline keemia, anorgaaniline keemia ja orgaaniline biokeemia. Füüsikalise keemia kitsamal erialal saavad üliõpilased sügavama ettevalmistuse elektrokeemia alal. Orgaanilise keemia eriala raames õpitakse lähemalt tundma orgaanilise peensünteesi ja looduslike ühendite keemilise analüüsi aluseid. Väga vajatakse vabariigi uurimisasutustes biokeemikuid. Nendeks võivad saada keemiaüliõpilased, kes tunnevad huvi bioloogia vastu. Orgaanilise biokeemia kitsamal erialal õpitakse üldbioloogiat, biokeemiat, biofüüsikat jm.

Asutuse sellekohase nõudmise põhjal valmistab füüsika-keemiateaduskond ette üksikuid spetsialiste individuaalõppeplaanide alusel. Seejuures saab spetsialiseeruda näiteks biofüüsika, merefüüsika, pooljuhtide keemia, füüsikalise biokeemia, geofüüsika, astrofüüsika, atmosfäärifüüsika ja keemia alal.

Prof. VELLO PAST,
füüsika-keemiateaduskonna dekaan
Dots. VALDO RUTTAS,
üldfüüsika kateedri juhataja

Juristiks

Õigusteaduskond valmistab ette kõrgema juriidilise haridusega kaadrit riigiaparaadi mitmesugustele lülidele, asutustele, tööstus- ja põllumajandusettevõtetele, ühiskondlikele organisatsioonidele.

Lõpetajad suunatakse tööle uurijatena, abiprokuröridena, kohtunikena, advokaatidena. Need on nn. traditsioonilised juristiametid. Peale nende valmistatakse meie teaduskonnas ette kaadrit täitevkomiteede, ministeeriumide jt. riigiasutuste jaoks. Väga nõutavad on tänapäeval juriidiliste teadmistega inimesed, tööstusettevõtetes, kolhoosides ja sovhoosides. Siin on jurist õigusteenindaja, juhtkonna juriidiline nõuandja, töötajate õiguste kaitsja.

Käesoleval aastal võtab õigusteaduskond vastu nii statsionaarsesse (55 üliõpilast) kui ka mittestatsionaarsesse osakonda (80 üliõpilast). Päevasesse osakonda võetakse eelisjärjekorras tööstaažiga ja Nõukogude armeest naasnud noormehi, sest juristi töö nõuab siiski füüsilist pinget, töö- ja elukogemusi. Nii näiteks lisandub rahvakohtunike ametikohtade täitmisel teatud vanuse nõue (vähemalt 25 aastat). Osa kohti reserveeritakse ettevalmistusosakonna lõpetanutele, 20 kohta reserveeritakse uurijate tsükli jaoks (vastuvõtt toimub eraldi konkursi korras kooskõlastatult ENSV Siseministeeriumiga), ülejäänud täidetakse konkursi korras äsja keskkooli lõpetanutega.

Vastavalt ettevalmistuse neljale põhisuunale on viieaastane õppeaeg korraldatud diferentseeritult. Õpinguid alustatakse üldainetest: riigi ja õiguse teooria, riigi ja õiguse ajalugu, loogika, poliitiline ökonoomia, filosoofia jne., neile lisanduvad põhidistsipliinidena nõukogude riigi- ja haldusõigus, kriminaal- ja tsiviilõigus, tööõigus, rahvusvaheline õigus ning mitmesugused rakenduslikud õigusteadused, kus tulevane jurist õpib kasutama teiste humanitaar- ning reaalteaduste saavutusi oma kutsetöös (kriminalistika, kriminoloogia, kohtumeditsiin, kohtupsühholoogia jne.).

Alates kolmanda õppeaasta kevadsemestrist jagunevad üliõpilased nelja tsüklisse, kus nad spetsialiseeruvad kitsamal erialal. Sama õppeaasta lõpul ollakse lühiajalisel praktikal rahvakohtutes, prokuratuuris, täitevkomitees ja majandusorganisatsioonides.

Tsüklites jätkub üldainete õppimine, juurde tulevad erikursused, senisest suurem kaal on aga iseseisval tööl. Nüüd süvendavad tulevased **uurimisorganite töötajad** oma teadmisi kriminaalõiguse, kriminalistika, kriminoloogia jt. ainete eriprobleemides.

Kohtu- ja prokuratuuri tsükli üliõpilased saavad süvendatud ettevalmistuse kriminaal- ja tsiviilõiguslike distsipliinide osas töötamiseks kohtunikena, abiprokuröridena, advokaatidena ja notaritena.

Nõukogude riigiaparaadi tulevased spetsialistid õpivad põhjalikult tundma kohalike nõukogude organite spetsiifikat, töö organiseerimist riigiaparaadis, tutvuvad lähemalt juhtimisteooriaga ning saavad vajalikke teadmisi sotsioloogiast, sotsiaalpsühholoogiast jne. Ka selle tsükli üliõpilaste kontaktid nõukogude organitega muutuvad tööalaseks, kasulikuks mõlemale poolele.

Majandustsükli üliõpilased, kellest saavad ennekõike tööstus- ja põllumajandusettevõtete juriskonsuldid, täiendavad oma majandusalaseid teadmisi, uurivad juhtimisteaduse aluseid ning tsiviil-, töö-, kolhoosi- ja maaõiguse aktuaalseid probleeme.

Viiendal õppeaastal on üliõpilased neljakuulisel praktikal ametiasutustes ning ettevõtetes, mis on võimalikult lähedased nende tulevastele töökohtadele.

Juristi elukutseks valmistumine ei seisne mitte üksnes loengutest osavõtmises, iseseisvas töös, seminaride ja praktikumide ettevalmistamisel, kursusetööde kirjutamises, vaid ka osavõtus üliõpilaste teaduslikust tööst, lektoritööst ühingus «Teadus», organiseerimisvõime ja suhtlemisoskuse arendamises eeskätt mitmekülgse ühiskondliku tegevuse kaudu. Sellepärast peab õigusteaduskonna üliõpilane orienteeruma üheaegselt nii õppimisele kui ka aktiivsele ühiskondlikule tegevusele.

Juristi elukutse on üks vanemaid inimtegevuse alasid. Heaks juristiks saamine nõuab kõrvuti kõrgete tahtelis-moraalsete omadustega treenitud mälu ja laia silmaringi, raudset loogikat, väljakujunenud harjumust pidevaks enesetäiendamiseks, töövõimet, huvi ühiskondlike probleemide ja tegevuse vastu jne. See töö nõuab täiuslikku sõnavaldamist kirjas ja kõnes, füüsilist ja vaimset treenitust. Sellepärast võib noor kirjanduse-, kunsti- ja spordihuviline juristi elukutset valides kanda säärased harrastused kindlalt aktiva poolele.

Täiendavat informatsiooni võib saada ülikooli teatmikust (Teatmik 1980. a. Tartu Riiklikku Ülikooli astujatele) või teaduskonna dekanaadist Ülikooli tn. 18 (ruum 313, tel. 341-21/250) ja alates 20. juunist vastuvõtukomisjonist, mis asub peahoones.

Dots. HENGO KINGS,
õigusteaduskonna dekaan

Filoloogiks

TRÜ filoloogiateaduskonnast on võrsunud kandev osa meie vabariigi tänasest humanitaarintelligentsist. Meie kasvandikke võib kohata kõigis suuremates koolides, paljudes raamatukogudes, toimetustes, kultuuriasutustes (muuseumid, teatrid), loomulikult ka kõrgemates õppeasutustes ja Eesti NSV Teaduste Akadeemia Keele ja Kirjanduse Instituudis. Seoses kultuuri ja teaduse edasise arengu ülesannetega ootab teaduskond neile väärikat järelkasvu tänaste abiturientide, keelte- ja kirjandushuviliste seast.

Õppeaeg statsionaarselt õppijaile kestab teaduskonnas viis aastat, kaugõppijaile kuus. Eksamid toimuvad kaks korda aastas, igal sessioonil 4—5 eksamit ja niisama palju arvestusi, viimase kursuse lõpul aga kaitstakse erialane diplomitöö ja sooritatakse riigieksam. **Lõpetaja saab diplomi, milles tema kvalifikatsiooni tähistavad sõnad «filoloog, keele ja kirjanduse õpetaja».**

Õppeaineid on stuudiumi vältel mitukümmend, sealhulgas ühiskonnateadused (NLKP ajalugu, poliitökonoomia, filosoofia) pedagoogilised distsipliinid (pedagoogika, eriaine metoodika, koolipraktika), keeled (vene keel, võõrkeel, ladina keel), maailmakirjandus ja oma rahva kirjandus, loogika ja psühholoogia, kitsamad valikained, loomulikult ka õige suure tundide mahuga põhikeel. Kõik see teeb töö teaduskonnas päris pingeliseks ja soovitame igale sisseastujale enne tõsiselt kaaluda, kas tal jätkub eeldusi ja visadust eriti just mitme keele õppimiseks.

Teaduskonna lõpetajad saavad pedagoogilise ettevalmistuse ja praktiliselt üle 80% on pedagoogilisele tööle suunatud. See on auväärne, meie rahvale ääretult vajalik töö. Teised erialased rakendusvõimalused pärast stuudiumi lõpetamist sõltuvad meie kultuuri ja rahvamajanduse vajadustest vastaval aastal (tööle suunamine toimub riikliku jaotuskava alusel), samuti ka noore spetsialisti võimetest ning ettevalmistuse tasemest. Teaduskond omalt poolt teeb kõik tugeva erialase ettevalmistuse tagamiseks. Selle eest seisab hea teaduskonna rohkem kui sajaliikmeline pedagoogiline kollektiiv, kelle eesotsas on nimekad teadlased professorid P. Ariste, A. Kask, J. Lotman, P. Alvre, E. Laugaste, H. Rätsep, M. Seljakin, P. Reifman, J. Peegel, S. Issakov, dotsendid J. Tuldava, O. Mutt, P. Palmeos ja paljud teised.

Teaduskonnas on mitu osakonda. Kui asute õppima **eesti filoloogia osakonnas**, saate filoloogi, eesti keele ja kirjanduse õpetaja kvalifikatsiooni. Ühtlasi omandate veel ettevalmistuse ka ühel kitsamal alal, mis võimaldab vastavate eelduste olemasolu korral ka teaduslikku tööd teha või toimetuses, kirjastuses, raamatukogus rakendust leida. Need kitsamad valikalad on eesti keel, eesti kirjandus, eesti rahvaluule ja soome-ugri keeled. Spetsialiseerumine algab juba esimese kursuse kevadsemestrist, kulgedes rööbiti üldfiloloogilise ettevalmistusega.

Vene filoloogia osakonnas omandate filoloogi, vene keele ja kirjanduse õpetaja kvalifikatsiooni. Siin on kitsamateks erialadeks vene keel ja vene kirjandus. Ootame sellesse osakonda ka keelehuvilisi noori eesti keskkoolide lõpetajate seast. Neid ootab tulevikus huvitav töö, olgu see siis koolis, tõlkijana või mõnel teisel alal.

Võõrfiloloogia osakonnas on kaks suuremat alajaotust, esimene neist valmistab ette filolooge, inglise keele ja kirjanduse õpetajaid, teine — filolooge, saksa keele ja kirjanduse õpetajaid. Loomulikult saadakse õpitava võõrkeele osas sedavõrd põhjalik ettevalmistus, et lõpetaja on suuteline vajaduse korral töötama ka tõlgi või giidina.

Tänavu võetakse vastu ka neid, kes tahavad saada filoloogiks, prantsuse keele ja kirjanduse õpetajaks.

Prof. HARALD PEEP,
eesti kirjanduse ja rahvaluule kateedri juhataja

Ajakirjanikuks

Ajakirjandus on ülimalt huvitav elukutse, kasvõi sellepärast, et siin ei ole ükski tööpäev teisega ühte nägu. Vastavalt NLKP KK otsusele ajakirjanike ettevalmistuse parandamisest toimub tänavugi ülikoolis vastuvõtt sellele erialale TRÜ filoloogiateaduskonnas. Soovitame eeskätt kirjanduslike võimetega noortel seda võimalust tõsiselt võtta.

Erinevalt muudest erialadest tuleb siin enne vastuvõtueksameid (need on eesti filoloogidega ühised), s. o. eesti keel (kirjalik ja suuline), NSVL ajalugu (suuline), võõrkeel (suuline) läbi teha loominguline konkurss.

Nõnda siis: kui esitate avalduse ülikooli astumiseks, siis märkige sinna, et soovite õppida ajakirjandust ning taotlete osavõttu loomingulisest konkursist. Koos avalduse ja muude nõutavate dokumentidega tuleb loomingulisele konkursile pääsemiseks veel lisada:

1) iseloomustus-soovitus Ajakirjanike Liidu osakonna või toimetuse poolt, kuhu sisseastuja on teinud kaastööd; vähemal määral on arvestatav ka koolipoolne iseloomustus kaastöö kohta kooli almanahhis, raadiosõlmes või seinalehes, samuti iseloomustus osavõtu kohta kirjasaatjate kooli, noorte reporterite klubi vms. tööst või komsomoli rajoonikomitee soovitus abituriendi suunamiseks sellele erialale:
2) materjalid (kaastöö), mis on avaldatud ajakirjanduses, raadios, TV-s, millele lisada veel mõned avaldamata kirjutised. Avaldatud tööd lisada väljalõigetena; raadios ja TV-s ilmunu, samuti avaldamata tööd aga masinakirjas. Avaldatud tööd peavad kandma toimetaja allkirja ja pitsatit; varjunime puhul peab toimetus autorsust tõestama.

Esitatu põhjal teeb vastav komisjon otsuse, kas sisseastuja lubada loomingulisele konkursile või mitte. Konkurss ise koosneb kahest osast:

1) kahetunniline kirjalik töö (4—5 lk. käsikirja), mille teema saab valida 6—8 ühiskondlik-poliitilise, tegelikkuse faktide tundmist ja arutlusoskust eeldava teema hulgas. Selle ülesande edukalt täitnul lubatakse teha konkursi teine osa, milleks on
2) individuaalne vestlus vastavas komisjonis, kus selgitatakse sisseastuja huvid ja ühiskondlik-poliitiline silmaring.

Ajakirjandustudengid Vilniuses

Konkursi mõlemad astmed sooritanud lubatakse komisjoni poolt vastuvõtueksameile. Konkursile mittelubatud või konkursi mittesooritanud võivad loomulikult dokumendid sisse anda teisele erialale. Ajakirjanike Liidu liikmed vabastatakse konkursist. **Žurnalistika erialale võetakse tänavu vastu 15 noort.**

Materjalid konkursist osavõtmiseks koos muude sisseastumisel nõutavate dokumentidega esitada vastuvõtukomisjonile kuni **10. juulini.** Konkursikomisjon teeb hiljemalt kolme päeva jooksul otsuse, keda lubatakse konkursile: konkursi tulemused teatatakse hiljemalt **18. juuliks.** Vastuvõtueksamid koos eesti keele ja kirjanduse osakonda astujatega toimuvad augustis.

Ajakirjanduse erialal kehtib esimesest kursusest peale eraldi õppeplaan, mille järgi õpitakse ühiskondlik-poliitiliste ja üldfiloloogiliste (eesti keel, võõrkeel, väliskirjandus, eesti ja vene kirjandus jpt.) ainete kõrval üldisemaid ja kitsamaid erialaaineid (nõukogude ajakirjandus, ajakirjandustehnika, ajakirjanduse sotsioloogilise uurimise meetodid, eesti ajakirjanduse ajalugu, välismaine ajakirjandus jne.). Erikursuste ja -seminaride, samuti erialase praktika käigus omandatakse kitsam eriala (töö ajalehes, ringhäälingus, TV-s, võimalik on õppida ka dokumentaalfilmi ja reklaaminduse alal).

Ja lõpuks: tahaks konkursil näha rohkem noormehi!

Prof. JUHAN PEEGEL,
žurnalistikakateedri juhataja

Ajaloolaseks Psühholoogiks Defektoloogiks

Ülikool valmistub 1982. aastal tähistama oma 350. aastapäeva. Kogu tegevusaja jooksul on ülikoolis õpetatud ja õpitud ajalugu. Pikka aega tehti seda ajaloo-keeleteaduskonna raames. Alates 1973. aastast tegutseb omaette ajalooteaduskond. Ajaloolaste kõrval valmistatakse seal ette ka psühholooge ja defektolooge.

1980. aastal võetakse ajalooteaduskonna I kursusele 80 statsionaarset üliõpilast, neist 30 ajaloo, 25 psühholoogia ja 25 defektoloogia erialale. Põhiline osa nendest kohtadest täidetakse konkursi korras, teatud hulga annab ettevalmistusosakond. Viimastel aastatel on konkurss ajaloo- ja psühholoogia osakonda astujatele olnud üks tihedamaid ülikoolis (üle kolme kandidaadi ühele kohale), defektoloogia osakonda pisut väiksem.

Ajaloohuvilistel tuleb sooritada sisseastumiseksamid NSV Liidu ajaloos (suuline), eesti keeles ja kirjanduses (kirjalik ja suuline) ning võõrkeeles (suuline). Psühholoogia osakonda astujad peavad ühtviisi tugevad olema nii humanitaaralal kui ka täppisteaduste vallas. Nendel seisavad ees sisseastumiseksamid eesti keeles ja kirjanduses (kirjalik), NSV Liidu ajaloos (suuline), matemaatikas (kirjalik) ja bioloogias (suuline). Defektoloogia osakonna üliõpilaskandidaadid peavad sooritama sisseastumiseksamid eesti keeles ja kirjanduses (kirjalik ja suuline), bioloogias (suuline) ja NSV Liidu ajaloos (suuline).

Ajaloo-osakonnas saavad kõik üliõpilased põhikursuste kaudu süstemaatilise ülevaate NSV Liidu (sealhulgas ka Eesti NSV) ajaloost ja üldajaloost kõige vanematest aegadest kuni tänapäevani. Selle kõrval õpitakse ka ühiskonnateadusi ja keeli. III kursusel algab spetsialiseerumine. Põhiliselt on võimalik spetsialiseeruda NSV Liidu ja üldajaloole. Kitsamateks erialadeks on arheoloogia, arhiivindus, etnograafia ja kunstiajalugu. Sõltumata valitud erialast, saavad kõik ajalooüliõpilased pedagoogilise ettevalmistuse. Õppetöö põhivormiks on loengud ja seminarid. Neile lisanduvad arheoloogia- ja etnograafia-, pioneerilaagri-, arhiivi-, muuseumi-ekskursiooni-, pedagoogiline ja diplomieelne praktika. Teadusliku töö oskus omandatakse eriseminarides, mis lõpevad kursusetööde kirjutamisega. Viie õpinguaasta jooksul tuleb sooritada 39 arvestust ja 33 eksamit. Lõpetamiseks on vaja kirjutada ja kaitsta diplomitöö ning sooritada kaks riigieksamit. **Ajaloo-osakonna lõpetajad saavad ajaloolase, keskkooli ajaloo- ja ühiskonnaõpetuse õpetaja kvalifikatsiooni.** Enamik lõpetajatest suunatakse tööle koolidesse. Väiksem osa, eeskätt kitsamal erialal lõpetanud, leiab rakendamist muuseumides, arhiivides, ajaloo- ja kultuurimälestiste restaureerimise asutustes või teadusliku uurimise instituutides. Osa ajaloolasi on siirdunud ka partei- ja komsomolitööle. Teaduslikul alal võimekamad lõpetajad jäetakse tööle ülikooli juurde või suunatakse aspirantuuri.

Psühholoogiaosakonnas õpitakse erialaste distsipliinide kõrval ka bioloogilisi, humanitaarseid ja matemaatilisi aineid, samuti ühiskonnateadusi. Loengute kõrval on tähtsaks õppetöö vormiks arvutus- ja katsetehnika kasutamise praktikumid. Alates III kursusest on võimalik spetsialiseeruda töö- ja inseneripsühholoogia, sotsiaalpsühholoogia, üldpsühholoogia, vanuseastmete ja pedagoogilise psühholoogia ning meditsiinipsühholoogia kitsamale erialale. Praktikal käivad psühholoogiaüliõpilased tööstusettevõtetes ja koolides. Võimalus on osa võtta ka lepingulistest uurimistöödest. Viie õpinguaasta jooksul tuleb sooritada 41 arvestust ja 35 eksamit ning kirjutada 2 kursusetööd. Ülikool lõpetatakse diplomitöö ning riigieksamitega. **Psühholoogiaosakonna lõpetajad saavad psühholoogi ja psühholoogiaõpetaja kvalifikatsiooni.** Nad suunatakse tööle tööstusettevõtetesse, majanditesse, uurimisasutustesse, kutsenõuandlatesse, raviasutustesse ja mujale.

Defektoloogiaosakonnas valmistutakse tööks vaimselt alaarenenud või kõnehälvetega lastega. Erilist tähelepanu pööratakse meditsiini ja psühholoogia tundmaõppimisele ning emakeele õpetamise metoodikale. Õpitakse ka ühiskonnateadusi ja keeli. Erialane praktika toimub abi- ja erikoolides. Viie õpinguaasta jooksul tuleb sooritada 42 arvestust ja 37 eksamit ning kirjutada kaks kursusetööd. Lõpetamisel on vaja kaitsta diplomitööd ja sooritada riigieksamid. **Defektoloogiaosakonna lõpetajad saavad abikooli õpetaja (oligofrenopedagoogi) ja logopeedi kvalifikatsiooni.** Nad suunatakse tööle abi- ja erikoolidesse, üldhariduskoolide tasandus- ja logopeedilistesse klassidesse, koolieelsetesse lasteasutustesse, logopeedilistesse punktidesse või erialastesse uurimisasutustesse. Defektoloogia eriala lõpetanud võivad töötada, arvestades üldist ettevalmistust, ka 8-klassiliste koolide ja algklasside õpetajatena ning kasvatajatena internaatides ja lasteaedades. Defektoloogid saavad 25% kõrgemat stipendiumi ja palka.

Kõigil ajalooteaduskonda astujatel peab olema avar ühiskondlik-poliitiline silmaring ning eeldused ja tahtmine töötada inimestega. Oodatud on eriti need noored, kes juba koolipõlves esinesid lektorite ja agitaatoritena, võtsid aktiivselt osa pioneeri- ja komsomolitööst, osalesid aineolümpiaadidel või tegelesid endast nooremate õpilaste juhendamisega.

Dotsent ALLAN LIIM,
ajalooteaduskonna dekaan

Spordipedagoogiks

Vähe on neid, kes ei ela kaasa olümpiavõistlustele, kuid samuti ka väiksematele spordisündmustele. Võistluskonkurentsile kaasa elades imetletakse sportlaste võimeid, nende täiuslikke liigutusi, oskust end mobiliseerida. Vaevalt on kellelegi saladuseks too suur töö, vaev ja eneseületamine, mis treeningutel eelneb võitjapjedestaalile tõusmisele. Kuid mitte see pole määrav, kui palju treenitakse, kuipalju higi ja vaeva valatakse, vaid eelkõige see, kuidas treenitakse, milliste ülesannete täitmiseks kulub higi ja vaev.

On vaja suurte teadmiste ja oskustega spetsialisti, kes juhib sportlase tegevust, kes tegelikult on sportlase saavutuste kaaslooja. Vahetevahel vilksatabki televiisoriekraanidel või kohtame staadionidel, võimlates sportlase kõrval kedagi, kes juhib sportlase tegevust, kes on kui vanemaks seltsimeheks. Ta jagab sportlasele nõuandeid, suutmata jääda rahulikuks, ta elab sportlasele kaasa, rõõmustab siiralt tolle edu ja kurvastab ebaedu üle. See on treener.

Mõiste **«treener»** pole uus. Kuid selle mõiste sisu on ajapikku muutunud. **Tänapäeval peitub selle mõiste taga keerukas kogum teoreetilisi teadmisi, spordialaseid oskusi, psühholoogilist vaistu, pedagoogilisi võimeid, oskust rakendada noort inimest ennast ületavasse töösse, võimet juhtida noort inimest kõige pingelisemas emotsionaalses situatsioonis.** Siin lisandub veel eriline vaist, mis annab treeneri tööle teatava annuse kunstnikule omasest tegevusest.

Treener ei teki iseendast. Selleks et saada treeneriks, tuleb õppida põhjalikult tundma inimest, tema organismi ehitust ja talitlust. Mida kõrgemale tõusevad spordisaavutused, seda enam laieneb heaks treeneritööks vajalik teadmistevaru. Kuid treener peab samal ajal omandama ka teadmised, et olla hea pedagoog ja psühholoog, samuti omandama põhjalikult ja peensusteni spordialased oskused. Ning selleks, et saada heaks treeneriks, on vaja omandada kogemusi, eelkõige aga oskust, et õpitu ei jääks surnud kirjatäheks.

Sellise spetsialisti ettevalmistus on ülikooli kehakultuuriteaduskonna ülesanne.

Ootame abituriente, keda on seni tugevalt paelunud sport, kes on läbi elanud treeninguvaevu ja tunnetanud sportliku võistluskonkurentsi karmust ning kes tahab kogu elu siduda spordiga.

Vastuvõtt kehakultuuriteaduskonda toimub spordierialade kaupa. Põhilised alad, mille tarbeks me treenerid ette valmistame, on kergejõustik, sportmängud (korv-, võrk- ja väravpall), raskejõustik (maadlus ja tõstmine), veesport (ujumine, sõudmine, aerutamine, purjetamine), suusasport, laskmine, jalgrattasport ja iluvõimlemine. Võttes arvesse laekunud avalduste arvu ning vabariigi vajadusi treenerite kaadriks, määratakse enne sisseastumiseksameid erialad, millel toimub vastuvõtt ja kontingendi jaotus erialade vahel. Üldse võetakse vastu 50 statsionaarset ja 25 kaugüliõpilast. Lisaks sellele suunab vastuvõtukomisjon 5 noort õppima Moskva või Leningradi kehakultuuri instituutidesse.

Teaduskond loodab, et tänavustel üliõpilaskandidaatidel on olümpiatuul purjedes ja olümpiatuli südames, mis annab neile hoo nii sisseastumiseksameil kui ka kogu stuudiumi vältel.

Prof. ATKO VIRU,
kehakultuuriteaduskonna dekaan

Matemaatikuks

Matemaatikateaduskond võtab sügisel oma perre vastu 110 uut üliõpilast, kellest 70 asuvad õppima matemaatika ja 40 rakendusmatemaatika erialal.

Elektronarvutustehnika loomine ja kiire areng viimastel aastakümnetel on tekitanud tõelise murrangu matemaatikas ja selle rakendustes. Kui varem olid matemaatilised meetodid kasutusel peaasjalikult täppisteadustes, siis nüüd ei saa nendeta läbi isegi sellised humanitaarsed distsipliinid nagu filoloogia, õigusteadus jt. Matemaatikud on oodatud uurimispartnereiks väga mitmete erialade teadlasrühmades. Andmetöötluse matemaatilisi meetodeid vajatakse ka vahetult tehnikas ning tootmise ja rahvamajanduse planeerimisel ja juhtimisel. Järjest kasvab arvutuskeskuste ja neis töötavate elektronarvutite arv, kusjuures arvutid muutuvad üha võimsamaks ja kaasaegsemaks. Matemaatikute pooit lahendatavad ülesanded on tänapäeval mitmekesised, lahendustest tulev kasu on sageli väga suur.

Uued rakendusvaldkonnad omakorda on mõjutanud matemaatikat ja stimuleerinud uute teooriate kujunemist. Kõnesolev protsess kajastub otseselt ülikooli õppeplaanides, kuid sellest puutumata pole jäänud ka keskkool, kus juba mõnda aega on päevakorras õppeprogrammi kaasajastamine. Kõige selle tulemuseks on suur vajadus nii kvalifitseeritud rakendusmatemaatikute kui ka tänapäeva nõuetele igati vastavate matemaatikapedagoogide ja -teadlaste järele.

Kõrgharidusega matemaatikuid valmistab meie vabariigis ette TRÜ matemaatikateaduskond. Õppeaeg on 5 aastat. Ettevalmistuse aluseks on sellised traditsioonilised põhiained nagu matemaatiline analüüs, analüütiline geomeetria ja kõrgem algebra, mille elementidega tehakse tutvust juba keskkoolis. Ülikooli esimesel kursusel õpitakse aga ka juba uusi, kaasajal kujunenud distsipliine: matemaatilist loogikat, arvuteid ja programmeerimist jt. Hiljem järgnevad sellised rakendusliku tähtsad ained nagu tõenäosusteooria ja matemaatiline statistika, optimiseerimismeetodid, operatsioonianalüüs, automatiseeritud juhtimissüsteemid.

Ühise kõrval on teaduskonna kahe eriala õppeplaanides ka erinevusi.

Rakendusmatemaatika erialal on viimati mainitud ainetel suurem kaal. Ka on siin arvutuspraktika ja arvutusmeetodite käsitlus märksa ulatuslikum. Eriainete süsteem on orienteeritud edasistele rakendustele. Nende kaudu toimub kitsam spetsialiseerumine, mida süvendavad kahe kursusetöö koostamine, praktika vabariigi arvutuskeskustes ja uurimisasutustes ning stuudiumi lõpul diplomitöö kirjutamine. Siin on võimalik arvestada ka üliõpilase erihuve, sest rakendusmatemaatik peab teataval määral tundma õppima ka seda ala, kus ta oma meetodeid rakendama hakkab.

Matemaatika erialal antav ettevalmistus on laiahaardelisem. Kõigepealt tutvutakse tänapäeva matemaatikateooria kõigi põhivaldkondadega. Õppeplaanis on ka rakenduslikud ained, kuid nende maht on väiksem kui rakendusmatemaatikutel. Seevastu on siin esindatud sellised ained nagu psühholoogia, pedagoogika ja eriala metoodika, mille ülesandeks on anda ettevalmistus tööks õppe- või uurimiskollektiividega. Viimasel kursusel on eripraktika kõrval ette nähtud ka pedagoogiline praktika. Stuudiumi vältel tuleb koostada kolm kursusetööd ja lõpul diplomitöö. Eriainete süsteem on mõnevõrra universaalsem kui rakendusmatemaatikuil. Niisugune mitmekülgsem ettevalmistus on matemaatika erialal vajalik seetõttu, et peamiselt selle eriala lõpetajate ülesandeks on uue kaadri edasine ettevalmistamine kas kesk- või kõrgkoolis.

Mõlemal erialal on üliõpilaste ettevalmistuses oluline koht iseseisval tööl. Matemaatikat ei saa kujutleda ilma ülesannete lahendamiseta. Nooremates kursustel alustatakse praktikumides õppejõudude poolt antavate ülesannetega, hiljem lisanduvad rakendustest välja kasvanud või teoreetilises uurimistöös kerkinud ülesanded. Sageli tuleb lahenduse saamiseks välja töötada ka uusi meetodeid. Originaalsemaid lahendusi ja meetodeid tutvustavad üliõpilased erialaringide koosolekutel, konverentsidel (ka väljaspool meie vabariiki) ning vormistavad auhinnatöödena.

Matemaatika õppimine arendab kogu intellekti. Loogiline rangus ja süsteemikindlus, millega on üles ehitatud matemaatilised teooriad, on olnud eeskujuks paljudel vaimse tegevuse aladel. Kahtlemata nõuab matemaatilise kõrghariduse omandamine sihikindlat tööd ja suurt mõttepinget, kuid nagu näitavad kogemused, on see jõukohane kõigile keskkoolis normaalse edukusega noortele.

Põhiline on hea töötahe, sellest tuleneb huvi ja võimekuse pidev areng. Eriti oodatud on TRÜ matemaatikateaduskonnas muidugi need abituriendid, kes on ilmutanud sellekohaseid võimeid, olgu siis eri- või üldklassis või olümpiaadidel. Tuleb aga rõhutada, et ainuüksi «eliit» ei ole ühelgi aastal suutnud täita terava kaadrivajaduse tõttu üpris suurt teaduskonna vastuvõtukontingenti.

Noortele, kes tahavad lähemalt teada matemaatikateaduskonnast ja selles õpitavatest erialadest, võib soovitada teaduskonda tutvustavat brošüüri ja teaduskonna erialade kutsekirjeldusi, mis on ilmunud TRÜ väljaandel.

Prof. ÜLO LUMISTE,
matemaatikateaduskonna dekaan

Majandusspetsialistiks

Tänapäeva majandusteadlase ülesanded on suured ja vastutusrikkad. Majandusteadlase ülesandeks on kogu rahvamajanduse majandusalase tegevuse suunamine ja arenguperspektiivide kavandamine, senise töö efektiivsuse kindlakstegemine ja abinõude väljatöötamine selle tõstmiseks. Selleks analüüsib ta detailselt ettevõtete, tootmiskoondiste ja ministeeriumide majandustegevust, suunab majanduslikke seoseid, materiaalsete ressursside ja tööjõu jaotust nende vahel. Majandusspetsialistil on kaalukas sõna öelda majandusalaste otsuste langetamisel ning juhtimisküsimuste lahendamisel rahvamajanduse eri tasanditel.

Et seda kõike arukalt teha, on vaja tundma õppida majanduselus peituvaid seaduspärasusi. Majandusspetsialistide ettevalmistamisele ongi viimastel aastatel pööratud üha rohkem tähelepanu. Veerandsajandi jooksul on vastuvõtt statsionaarsesse osakonda kasvanud üle kaheksa korra. Majandusteaduskonnad töötavad TRÜ-s, EPA-s, TPI-s. Vabariigisisese tööjaotuse korras valmistatakse TRÜ majandusteaduskonnas ette kaubanduse ja rahanduse spetsialiste ning majanduskuberneetikuid — kokku 6 erialal.

1980. a. võetakse päevasesse osakonda uusi üliõpilasi kaubandusraamatupidamise, kaubandusökonoomika, toidukaupade ja tööstuskaupade tundmise ning kaubanduse organiseerimise erialale (4-aastane õppeaeg), rahanduse ja krediidi ning majanduskuberneetika erialale (5-aastane õppeaeg). Rahanduse ja krediidi erialal toimub õppetöö ka vene keeles. Kaugõppeosakonda võetakse uusi üliõpilasi rahanduse ja krediidi, kaubandusökonoomika ning kaubandusraamatupidamise erialale. Kaubandusökonoomikas ja rahanduse ning krediidi erialal on kaugõppes ka venekeelsed grupid.

Kõigi erialade õppetööd (ka õppeplaane), samuti tulevaste lõpetajate tööperspektiive tutvustatakse ammendavalt peatselt ilmuvas teatmikus «TRÜ majandusteaduskond 1980. a.» Teatmikke saadame keskkoolidesse, kutsenõuandlatesse ja kõigile meil õppimisest huvitatuile nende soovil. Kui on probleeme, palume pöörduda dekanaadi poole **aadressil Tartu 202 400 Nooruse 9 TRÜ majandusteaduskond.**

Majandusteaduskonnas, nagu üldse kõrgemates koolides mõeldakse praegu palju uutele suundadele õppeprotsessis. On välja kujunemas terviklik õppe-uurimissüsteem, mis hõlmab referatiivsed tööd, eriseminarid, kursusetööd, loomingulised praktikauurimused, spetsiaalse teadusliku töö aluste kursuse ja lõpeb diplomitööga. Niisugune eesmärgikindel tegevus võimaldab anda töökamatele üliõpilastele kaalukamaid uurimisülesandeid, tõmmata neid kaasa kateedrite ja laboratooriumide uurimistöödele. Üliõpilaste osavõtt lepingulistest uurimistöödest on küllaltki arvukas. Edukalt tegutseb Üliõpilaste Teaduslik Ühing. Kõik see teenib spetsialisti parema ettevalmistamise eesmärki ning aitab temast kujundada arenguvõimelist majandusjuhti.

Uute vormide kasutamine õppeprotsessis ei tähenda loomulikult traditsiooniliste hülgamist. Aluse iseseisvale uurimistööle paneb siiski pidev osavõtt loengutest, seminaridest ja praktikumidest. Neis antakse ja omandatakse iga teaduse alused.

Loomulikult ei möödu üliõpilase aeg õppides või ÜTÜ ringides tegutsedes. Tänased majandusüliõpilased on tulevased töökollektiivide ja ühiskondlike organisatsioonide juhid. Sellealane töö on seda edukam ning tulevikuspetsialisti enese areng seda kiirem, mida rohkem ta saab juba ülikoolis juhtimis- ja organiseerimiskogemusi. Häid võimalusi mainitud suunas arenemiseks pakub tegevus komsomoli- ja ametiühinguorganisatsioonis. Üliõpilaste-aktivistide eestvedamisel on teaduskonnas teoks saanud huvitavad üritused: kohtumised juhtivate majanduspraktikute ja -teadlastega, mitmekülgsed kontaktid teiste kõrgkoolide üliõpilastega, spordipäevad, teaduskonna- ja kursusepõhtud ning palju muud. Komsomoli- organisatsioon on ülikoolis aktiivsemate kirjas, positiivselt saab iseloomustada ka teisi teaduskonna ühiskondlikke organisatsioone.

Teaduskonna lõpetajad on oma töökohtadel hästi hakkama saanud, täites vastutusrikkaid ülesandeid vabariigi keskasutuste osakonna- ja valitsusejuhatajatena, kaubandus-organisatsioonide, rahandus- ja pangaasutuste, arvutuskeskuste ja automatiseeritud juhtimissüsteemide juhtijatena ning spetsialistidena. Paljud lõpetanud on asunud teaduslikule tööle, õppejõududeks kõrg- ja keskeriõppeasutustesse või suunavad meie majandustegevust partei- ja nõukogude organites.

Majandusteadlase tööpõld on avar, dünaamiline ja teda ennast pidevalt arendav. Mida energilisemalt seda harime, seda kiiremini areneb meie rahvamajandus, seda enam läheb edasi kogu meie elu.

Dots. VALNER KRINAL,
majandusteaduskonna dekaan

Bioloogiks Geograafiks Geoloogiks

Juba ürgsetest aegadest alates on inimene püüdnud õppida tundma teda ümbritsevas looduses toimuvaid protsesse ja lahendada probleeme, mis paratamatult tekivad inimese suhtlemisel loodusega. Eriti teravaks on looduse uurimise vajadus muutunud nüüdisajal, mil inimese praktiline tegevus rohkem kui kunagi varem mõjutab meid ümbritsevat loodust ja inimest kui elusa looduse lahutamatut osa. See on ühiskonna ette seadnud komplitseeritud ülesanded, mille lahendamine nõuab mitmete erialade spetsialistide ühiseid jõupingutusi.

Bioloogia-geograafiateaduskond valmistab meie vabariigile spetsialiste bioloogia, geograafia ja geoloogia erialal. 1980. aasta sügisel võetakse I kursusele 90 uut üliõpilast, kellest 50 hakkab õppima bioloogiat, 25 geograafiat ja 15 geoloogiat.

Bioloogiaosakonda astujad spetsialiseeruvad alates III kursusest ökoloogia, biokeemia, geneetika, mikrobioloogia, hüdrobioloogia-ihtüoloogia, tsütoloogia, taimefüsioloogia, zooloogia ja botaanika erialale. Kahel esimesel ülikooliaastal õpitakse matemaatikat, keemiat, füüsikat ja bioloogia üldaineid — botaanikat, zooloogiat, biokeemiat jt. Kolmandal kursusel algab valitud kitsama eriala omandamine ja lisaks üldainetele kuulatakse mitmeid erikursusi ja tutvutakse tulevase eriala uurimismeetoditega praktikumides. Teadusliku uurimistöö kogemusi saadakse suvisel menetluspraktikal ning kursuse- ja diplomitöö tegemisel.

Bioloogiaosakonna lõpetajad töötavad õpetajatena üldhariduslikes koolides, teaduritena TA instituutides, põllumajanduslikes ja meditsiinilistes uurimis- ning katseasutustes ja looduskaitsealadel. Mikrobioloogе ja biokeemikuid vajavad ka tööstuslaboratooriumid.

Geograafiaosakonda astunuil on võimalus valida kitsamaks erialaks majandusgeograafia, füüsiline geograafia või biogeograafia. Kahel esimesel kursusel töötavad kõikide erialade üliõpilased ühise õppeplaani alusel. Õpitakse üldaineid (matemaatika, füüsika, keemia) ja geograafilisi põhidistsipliine nagu üldine maateadus, üldine hüdroloogia, meteoroloogia ja klimatoloogia jt. Alates kolmandast kursusest toimub õppetöö osaliselt erialade kaupa. Füüsilised geograafid tutvuvad põhjalikumalt maastikuteaduse, maastikuhoolduse ja loodusvarade hindamisega, biogeograafid õpivad süvendatumalt bioloogilisi aineid, majandusgeograafid rahvamajanduse planeerimist ja majandusgeograafia matemaatilisi meetodeid.

Umbes pooled geograafiaosakonna lõpetajad töötavad koolides õpetajatena. Geograafe vajavad hüdrometeoroloogiateenistus, teadus- ja projekteerimisasutused, plaaniorganid ja looduskaitseasutused.

Kõik bioloogia- ja geograafiaosakonna lõpetajad saavad õpetaja kutse, kusjuures bioloogid saavad põhialale lisaks keemia ja geograafid bioloogia õpetamise õiguse.

Geoloogia erialal valmistatakse ette geoloogе-kaardistajaid, hüdroloogе ja ehitusgeoloogе. Geoloogе vajab meie vabariigis ENSV Geoloogia Valitsus, TA Geoloogia Instituut, ENSV Riikliku Ehituskomitee asutused ja hüdroloogia maaparanduse ja veemajanduse süsteem.

Kõikide teaduskonnas õpetatavate erialade omandamisel on tähtsal kohal suvine õppe- ja menetluspraktika, mille käigus saadakse tulevaseks tööks vajalikke praktilisi kogemusi. Paljude erialade (füüsiline geograafia, biogeograafia, geoloogia, ökoloogia, zooloogia, botaanika) suvised praktikad on seotud välitöödega.

Välitööd toimuvad nii koduvabariigi mitmetes paikades kui ka Koolal, Krimmis ja Tuva ANSV-s. Tulevaste pedagoogide silmaringi laiendamiseks organiseeritakse õppeekskursioone Karjalasse, Kesk-Aasiasse, Taga-Kaukaasiasse jne.

Tulevaste biokeemikute, geneetikute, molekulaarbioloogide, taimefüsioloogide ja mikrobioloogide menetluspraktika baasideks on nii meie vabariigi kui ka tsentraalsete teadusasutuste laboratooriumid.

Oppimine bioloogia-geograafiateaduskonnas on pingeline, kuid huvitav. Endale sobiva eriala võib siin leida igaüks, kes tunneb huvi meid ümbritseva looduse vastu ja ei karda õppimisraskusi.

Dots. kt. JAAN SIMISKER,
taimefüsioloogia ja -biokeemia kateeder

EÜE

Nelja kuu pärast alustab Eesti Üliõpilaste Ehitusmalev oma seitsmeteistkümnendat töösuve.

Jagunetakse seitsmeks regiooniks, kus töötab ligikaudu 2300 üliõpilast kõigist meie vabariigi kõrgkoolidest ja ka tehnikumidest, kellest pooled on esmakursuslased.

Tavaliselt käiakse abiks ka vennasvabariikides. Teed on viinud Kamtšatkale, Jakuutiasse, Karjalasse, Tjumeni, Gagarini linna ehitusele ja mujale.

Maleva veteranidel on olnud võimalus suviti töötada Poola RV-s, Ungari RV-s, Tšehhoslovakkia SV-s, Saksa DV-s. Preemiareisidega on käidud peaaegu kõigis sotsialismimaades, Soomes, Prantsusmaal ja Indias.

EÜE on tudengisuve lahutamatu osa.

Toimetaja kt. A. KOOK

«TRÜ» Ajalehe «TRÜ» toimetuse aadress: 202400 Tartu, Ülikooli t. 18, TRÜ, ruum 302, tel. 341-21/253. Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk. Tartu Ülikooli 17/19. III. Oksiknumbri hind 2 kop. Tellim. nr. 848. MB-01136.

«Тарту Ридыкы Юлыкоол» («Тартуский государственный университет»). Орган парткома, ректората, комитета ЛКСМ и профкома Тартуского государственного университета, г. Тарту Эстонской ССР.

Fr. R. Kreutzwaldi

8. märts

IMME VIIDALEPA joonistus

Rektori käskkiri

Rahvusvahelise naistepäeva puhul õnnitlen ülikooli arvukat naisperet, avaldan tänu hea õppe- ja kutsetöö eest järgmistele kollektiivi liikmetele:

administratiivtöötajatest vaneminsener Kiira Taljale, meister Maimu Viirandile, komandantidele Silvia Kilgile, Tiiu Reismannile, Endla Jaanikesingile, majahoidja Helja Kriisemannile, vanemteadur Miralda Koorile, vaneminsener Valve Soomele;

ajalooteaduskonnast õpetajatele Tiiu-Kai Aunapuule, Larissa Vassiltšenkole, vanemlaborant Juta Kullile, üliõpilastele Kärt Jänesele, Ülle Liitojale;

arstiteaduskonnast dotsentidele Helle Tapferile, Viiu Sillastule, Heidi-Ingrid Maaroosile, Lea Praksile, Virve Kasele, assistent Riste Raidlale, vanemlaborant Daisy Palmile, meister Juste Borovkovale, üliõpilastele Kristiine Toomele, Tiina Teärile, Nadežda Ljuterile, Riina Kukele;

üld- ja molekulaarpatoloogia instituudist preparaator Silvia Poskale, insener Mall Kurele, vaneminsener Ene Metspalule, laboratooriumi juhataja Helga Lenznerile;

filoloogiateaduskonnast dotsent Ellen Uuspõllule, vanemõpetajatele Aurelie Allile, Liilia Otsmaale, Aino Rodimale, vanemmetoodik Tiina Mällole, üliõpilastele Krista Muldmale, Ene Nagelmaale, Svetlana Zagorskajale;

füüsika-keemiateaduskonnast assistent Helgi Suitile, vaneminsener Linda Langusele, nooremteadur Ljudmila Matisenile, vanemteadur Maila Oravale, üliõpilastele Tiina Aderile, Maret Einastele;

kehakultuuriteaduskonnast vanemõpetaja Pärja Tiidole, õpetaja Milvi Visnapuule, vanemtehnik Aino Luigele, vanemlaborant Marju Pedastele, uksehoidja Elfriide Muugale, üliõpilastele Ivi Kreele, Kai Vooglaiule, Ene Laanestele;

bioloogia-geograafiateaduskonnast assistent Illi Hilpusele, vanemlaborant Ene Talpsepale, insener Valve Kivile, laborant Helmi Mällile, dispetšer Kunda Jermakovile, üliõpilastele Elle Puurmannile, Ülle Lahkele;

majandusteaduskonnast vanemõpetajatele Vaiki Luigalehele, Eevi Kolgile, vanemlaborant Niina Suvile, laborant Elviira Babaitšukile, preparaator Piret Lehtmannile, üliõpilastele Ene Tuulmäele, Tiina Leppikule, Maire Lepikule;

ühiskonnateaduste kateedritest vanemõpetaja Nelli Kullile, dotsentidele Vilve Kalitsale, Meeta Murdile, vanemlaborant Vaike Vanaasemele;

teadusraamatukogust osakonnajuhataja Ene Jaansonile, pearaamatukoguhoidja Erika Nuginile, vanemraamatukoguhoidja Külli Laugastele, raamatukoguhoidja Tiiu Uibule, koristaja Ida Timuskile.

Rektor professor ARNOLD KOOP

Komsomolikroonika

25. veebruaril toimunud ELKNÜ TRÜ komitee koosolekul võeti ÜLKNÜ-sse vastu ettevalmistusosakonna kuulajad Eha Marks ja Nelli Niklus.

Oma tööst andis aru ravi V kursuse komsomolisekretär Tiit Veeber, keda komitee karistas suulise valju noomitusega, sest selle kursuse liikmemaksud olid oktoobrikuust saadik laekumata.

Ülevaate ettevalmistusosakonna 134-liikmelise komsomoliorganisatsiooni tegevusest andis organisatsiooni sekretär Kalev Ollo.

Komitee tegi kokkuvõtteid möödunud valimistepäevast. Nenditi, et valimised kulgesid üliõpilaskonna suure aktiivsuse tähe all.

Asesekretär Andrus Lauren tutvustas V. I. Lenini 110. sünniaastapäeva tähistamiseks korraldatavaid üritusi. Võeti vastu ka asjakohane otsus.

Asesekretär Sergei Nazarenko informeeris komiteed teaduskondades tehtavast tööst keskkooliõpilastega.

Komsomolikomitee koosolek on esmaspäeval, 10. märtsil kl. 18.

Professor SALME NÕMMIK 70

Teie õpetaja- ja õpetlasetee tähised? Millal oli algus?

Algus oli 1946. aastal. Algus oli kõiges. Majandusgeograafia alal ei olnud teisi õppejõude, seepärast tuli lugeda kõiki vastavaid loengukursusi ise. Kergem sai siis, kui ilmusid esimesed kasvandikud T. Rea ja A. Marksoo. Üheaegselt teiste õpetamisega tuli endal õppida. Oli vaja omandada filosoofia ja eriala nõukogulik metodoloogia, vene keel jm.

Tööd jätkus ööl ja päeval. Kõrvaltvaataja seda ei näinud. See oli võitlus ka iseenda ja elutingimustega. 10 aasta jooksul jõudsin kandidaadikraadini, saades pidevalt pahandada, et kvalifikatsiooni tõstmine toimub nii aeglaselt.

Kuidas jõudsite doktorikraadini?

Vahepeal oli kvalifikatsiooni edasine tõstmine pärsitud — küll endast mitteolenevatel põhjustel. Alles 1967. aastal teiste vennasvabariikide teadlaste õhutusel algas pürgimine edasi. 1970. aastal lõppes see doktoridissertatsiooni kaitsmisega. Sellesse etappi kuulub ka majandusgeograafia kateedri rajamine (1968). See tähendas aga ühtlasi majandusgeograafia laiemat tunnustamist ülikoolis.

Nii et endal on algusi olnud üsna mitu. Lisaks veel kolleegide algused: nende väitekirju tuli juhendada, artikleid lugeda, jne. jne.

Olete ju hariduselt majandusteadlane, kuidas sattusite geograafiasse?

Meie ühiskonna ülesehitamise perioodil oli tarvis hoolitseda inimeste elu õige ja ratsionaalse korraldamise eest mitte ainult ajas, vaid ka ruumis. See oli veetlev mõte ja nii see otsus tuli. Geograafiateadus näis nende probleemide lahendamisele kõige lähemal seisvat. Pealegi tollal Tartus majandusteaduskonda ei olnud.

Te olete oma töös palju saavutanud: Teil on aunimetusi, medaleid ja kiituskirju, Teilt on ilmunud monograafiaid ja ilmub veel. Teid tuntakse ja tunnustatakse meil ja

mujal. Aga kas on midagi, mida Te pole saavutanud?

Ei kahetse ma midagi. Tahaks vaid loota, et ülikooli juhtkonna senisest heatahtlikust suhtumisest kasvab välja majandus- ja sotsiaalgeograafia suhtes aktiivselt toetav suhtumine.

Kuidas Te hindate meie vabariigi geograafiateaduse saavutusi?

Ei anna rahu mõte, et Eesti NSV Teaduste Akadeemia (või TRÜ) juures puudub geograafia teaduslik uurimisasutus. Eeldused selle loomiseks on juba ammu olemas. Meil on üle 40 teaduste kandidaadi, kes on laiali pillatud paljude sfääride vahel, seal nad kaotavad sageli oma spetsiaalsuse. Ei ole geograafiadoktoreid, sest puudub teaduslik baas. See on nii minu töö kui ka kogu eesti geograafia puudujääk.

Te olete geograafiaüliõpilasi õpetanud 34 aastat. On nad selle aja jooksul muutunud?

See on vastastikune muutumine. Aga üliõpilane — ei tea, kas nad on väga muutunud... On toimunud ehk suurem diferentseerumine. On üliõpilasi, kes taotlevad ainult diplomit, aga ka neid, keda asi huvitab. Majandusgeograafide hulgas on olnud viimaseid rohkesti .

Üliõpilasi on väga vaja julgustada. Eesti rahvas on tagasihoidlik, seepärast on vaja neid, kes julgustaksid. Ka endal on julgustust ja abi vaja olnud selleks, et õppejõu teele asuda ja doktoritööga tegelda.

Kust Te oma energia ja optimismi võtate? Kas see on kaasa sündinud või saate seda mingist salaallikast?

Ei mõista ütelda... Ehk arengu dialektikast? Teadus peab arenema, järelikult ka geograafiateadus. Progress peab olema. Sellesse optimistlikku mõttesse ma usungi. Aja ja ruumi ühtsuse printsiip peab saama ellu viidud. Selles peitub ühiskondliku töö viljakuse oluline reserv.

Te olete nüüd 70-aastane, seega meie üks vanemaid majandusgeograafe. Mis Teid elus huvitab?

Kirjutage julgesti: kõige vanem! Mina õma vanust ei häbene! Mind huvitab terve elu, ka minevik ja tulevik. Loen hea meelega ilukirjandust. Oma raamatud olen kõik 3—4 korda läbi lugenud. «Looming» on nagu kingitus. Varem käisin teatris ja kontserdil. Aga äkki jõuab veel elu nii korraldada, et saab jälle sinnagi?

Televiisor?

Mul ei ole televiisorit ja ei osta ka niikaua, kuni veel töötan. Käsitööd ma ei tee, õmblen ainult, kui väga vaja. 45 aasta järel hakkasin jälle pirukaid küpsetama. Maatööd on mul kõik selged. Aga eelkõige tahaksin oma monograafia valmis kirjutada ja veel üht-teist teaduses ära teha.

Palju jõudu, palju õnne!

Kirja pani ning kolleegide ja õpilaste nimel õnnitles
TIINA RAITVIIR

Venia legendi

Majandusgeograafia kateedri dots. kt. OTT KURSI *venia legendi* loeng teemal «Haldusjaotuse arengu geograafilised alused» toimub 12. märtsil kell 12.15 Vanemuise 46 aud. 427.

Füüsilise geograafia kateedri dots. kt. HEINO MARDISTE *venia legendi* loeng teemal «Kosmoseinformatsiooni kasutamine keskkonna seisundi jälgimisel» toimub 19. märtsil kell 18.15 Vanemuise 46 aud. 246.

Dots. AADU LOOG,
bioloogia-geograafiateaduskonna dekaan

KÕIGI MAADE PROLETAARLASED, ÜHINEGE!

tartu riiklik ülikool

EKP TRÜ komitee, TRÜ rektoraadi, ELKNÜ TRÜ komitee ja TRÜ ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 7 (1217) Reedel, 7. märtsil 1980 XXXII aastakäik

1979/80. õ.-a. sügissemestri õppekasvatustöö tulemustest

Õppeprorektor UNO PALM

1979/80. õppeaasta sügissemestrit alustasid ülikooli kõik teaduskonnad põhjalikult ettevalmistatult — juba varakult olid komplekteeritud kateedrid, olid koostatud tunniplaanid ja vajalik metoodiline dokumentatsioon, valmistatud ette laboratooriumid, auditooriumid, õppekabinetid, igale kursusele oli kinnitatud kuraator, tehtud vajalik ettevalmistustöö kursuse- või õpperühmade aktiivi valimiseks. Kõikides teaduskondades rakendati erialade spetsiifikat arvestavad kommunistliku kasvatuse kompleksplaanid. Ühiskonnateaduste kateedrid jätkasid kavakindlalt NLKP KK otsuste, L. I. Brežnevi tööde ja aktuaalsemate sündmuste sõvendatud läbitöötamist. Seoses I ja II kursuse üliõpilaste viibimisega sügisesel saagikoristusel korrigeeriti täiendavalt programme ja õppemetoodilist dokumentatsiooni, üliõpilastele esitati konkreetseid metoodilisi juhtnööre iseseisva töö efektiivsuse tõstmiseks. Mitmetes teaduskondades (filoloogia-, majandus-, arsti-, õigusteaduskond jt.) pöörati suurt tähelepanu olümpiamänge teenindava kaadri ettevalmistamisele, sellega vildi läbi täiendavat õppetööd 2—6 tunni ulatuses nädalas.

Üldkokkuvõttes kujunesid õppekasvatustöö põhitulemused aruandeperioodil rahuldavaks. 1979/80. õppeaasta talvisel eksamisessioonil kujunes meie keskmiseks õppeedukuseks päevases osakonnas 91,6%, mis on 1,2% madalam eelmise õppeaasta talvesessiooni tulemustest. See väike tagasiminek on eelkõige tingitud õppeedukuse mõningasest halvenemisest kahel nooremal kursusel. Vabariigi kuue kõrgkooli hulgas oleme edukuselt neljandal kohal: TPedI — 93,1%; ERKI — 92,6%; TPI — 92,2%; TRÜ — 91,6%; TRK — 90,4%; EPA — 90,3%.

Alljärgnevas tabelis on käesoleva õppeaasta sügissemestri õpetulemused esitatud teaduskonniti, võrreldуna eelneva õppeaasta talvesessiooniga:

	1979/80. õ.-a. edukus (%)	Võrdlus 1978/79. õ.-a.
Ajaloot.	91,8	—3,6
Arstit.	93,2	+0,1
Biol.-geograafiat.	93,2	—1,8
Filoloogiat.	92,5	—0,4
Füüsika-keemiat.	88,0	—2,0
Kehakultuurit.	92,0	+0,1
Majandust.	91,5	—1,8
Matemaatikat.	85,3	—2,0
Õigust.	94,6	—2,4

Tabelist ilmneb, et eelmise õppeaastaga võrreldes on kõikides teaduskondades edukus langenud, erandiks arsti- ja kehakultuuriteaduskond, kus edukus jäi praktiliselt muutumatuks. Mõningasest tagasiminekust hoolimata on edukusenäitajad enamiku teaduskondade osas stabiliseerunud ülikooli keskmise läheduses. Endiselt jäävad oma töötulemustelt teistest veel märgatavalt maha matemaatika- ja füüsika-keemiateaduskond. Need teaduskonnad pole kuidagi suutnud jagu saada kroonilistest komplekteerimisraskustest, tugevasti jätab soovida õppedistsipliin, paljudes üliõpilastes pole suudetud kujundada pideva iseseisva töö harjumusi. Nende põhjuste otseseks tagajärjeks oli nimetatud teaduskondades ka suurim üliõpilaste väljalangevus sügissemestril.

Meie ülesandeks jääb ka edaspidi õppeedukuse kvaliteedi parandamine, s. t. hinnetele «väga hea» ja «hea» õppivate üliõpilaste osakaalu suurendamine. Analüüsitaval sessioonil moodustab see näitaja 54,8% eksamikohuslaste üldarvust ja on veidi kõrgem (0,2%) eelmise õppeaasta vastavast näitajast.

Kõrgeim kvaliteedinäitaja on endiselt õigus- (66,7%) ja ajalooteaduskonnas (63,1%). Nagu eelnevalgi talvesessioonil on see kõige madalam kehakultuuriteaduskonnas (ainult 34,0%), seejärel matemaatikateaduskonnas (41,2%). Ainult hindele «rahuldav» õpib meil 2,9% üliõpilastest, mis on 0,3% võrra parem eelmise õppeaasta tulemustest. Matemaatikateaduskonnas on aga see näitarv tublisti kõrgem teiste teaduskondadega võrreldes, ulatudes 9,4%. Matemaatikateaduskonnas pole seega mitte ainult madal edukus, vaid on ka kesiseim teadmiste kvaliteet. See on suures ulatuses nigela õppedistsipliini otsene tagajärg.

Tuleb märkida, et nõrk õppedistsipliin on murettekitavaks probleemiks ka teistes teaduskondades. Parimat keelt puudujääkidest semestri süstemaatilises töös räägib arvestusvõlglaste lubamatult suur arv. Vaadeldaval perioodil jäi TRÜ-s tervikuna 314 üliõpilasel eksamisessiooni alguseks arvestus sooritamata, sealjuures kehakultuuriteaduskonnas 22,2% (!), matemaatikateaduskonnas 11,7%, füüsika-keemiateaduskonnas 11,4% üliõpilastel. See protsent on ülejäänud teaduskondades küll mõnevõrra madalam, kuid polnud ühtegi teaduskonda, kus poleks olnud arvestusvõlglasi. Käesoleval semestril suurendame tõsiselt nõudlikkust normaalse õppedistsipliini kindlustamiseks kõikidel kursustel ja õpperühmades. Õppedistsipliini peab kontrollima iga õppejõud, kasutades õppetöö iseloomust sõltuvat kontrollimetoodikat. Kontrollitulemused tuleb operatiivselt ära kasutada töödistsipliini parandamiseks.

Kursuste osas oli absoluutne õppeedukus 44 kursusel 149-st, s. o. 29,5%. Kui eelmisel talvesessioonil võisime rõõmustada õppetulemuste ühtlustumise tendentsi üle erinevate kursuste lõikes, siis selle sessiooni tulemused näitavad tagasiminekut: madala õppeedukusega kursuste arv on taas mõnevõrra suurenenud. Madalaima edukusenäitajaga oli ülikoolis geoloogia III kursus — 60%, eesti õppekeelega rakendusmatemaatika IV kursus — 62,5%, kaubandusraamatupidamise II kursus — 64,0%, farmaatsia II kursus — 64,7% jt. Alla 80%-lise edukusega oli mõõdunud sessioonil 17 kursust. Suhteliselt rohkem on madala edukusega kursusi matemaatikateaduskonnas.

Ülikoolis tervikuna püsib traditsiooniliselt madalaim õppeedukus II kursustel. Käesoleval aastal on tõsiseks signaaliks töötulemuste halvenemine 2,1% võrra I kursusel. Varasemate aastatega võrreldes on tänavu konkursivaeguses komplekteeritud matemaatikute ja füüsikute-keemikute esmakursus. Endiselt peab meie tähelepanu keskpunktis olema töö nooremate kursustega.

Erialade lõikes on madalaim edukus matemaatika erialal (82,0%, eelmisel õppeaastal 85,0%) ja farmaatsia erialal (85,6%, eelmisel õppeaastal 91,7%), tunduvalt (7—8%) langes edukus füüsika vene õppekeelega rühmas, psühholoogias, defektoloogias, eesti õppekeelega rahanduse ja krediidi erialal. Vastavate erialade kateedritel, metoodikakomisjonidel ja dekaanidel vaja välja selgitada tagasimineku põhjused, et juba käesoleval semestril saavutada olukorra normaliseerumine.

Edukalt kulgesid eksamid ühiskonnateadustes: õppeedukus NLKP ajaloos oli 98,0%, poliitökonoomias — 96,1%, teadusliku ateismi alustes — 99,8%, dialektilises materialismis — 96,5%, ajaloolises materialismis — 99,2%. Ühiskonnateadlased suutsid orgaaniliselt lülitada õppeprotsessi aktuaalsete parteipoliitiliste materjalide ja L. I. Brežnevi tööde tundmaõppimise.

Endiselt jääb päevakorda ühe kõige tähtsama ülesandena üliõpilaskontingendi säilitamine, s. o. väljalangevuse vähendamine. Sügissemestri algusest kuni käesoleva ajani oleme eksmatrikuleerinud ligi 100 üliõpilast, neist 30% langeb matemaatika- ja füüsika-keemiateaduskonnale. Väljalangenute hulgas on rohkesti esmakursuslasi, mis näitab, et ikka pole tehtud tõsiseid järeldusi ülikoolisisese kutseorientatsioonitöö tugevdamiseks I kursusel.

Kokkuvõtvalt märgime, et ehkki suutsime üldjoontes rahuldavate tulemustega lõpetada külmalt pingelise semestri, on meie töös rohkesti puudujääke ja kasutamata võimalusi. Iga teaduskond peab oma nõrgad lülid välja selgitama ja asuma viivitamatult nende kõrvaldamisele, et edukamalt lõpetada talvisega võrreldes tunduvalt raskem kevadsemester. Hästi läbimõeldud metoodiliste ja organisatsiooniliste abinõude kompleksi kohene rakendamine õppe-kasvatustöö paremustamiseks on seda vajalikum, kui arvestada, et real erialadel (eriti filoloogiateaduskonnas) on kevadsemester seoses olümpiamänge teenindava personali ettevalmistamisega kuu-poolteise võrra lühendatud. Tavalisest varem alustavad tööd ka ehitusmaleva rühmad. Missugused on siis meie põhiülesanded käesoleval semestril?

Esiteks, peame järjekindlamalt jätkama tööd õppedistsipliini tugevdamiseks ja teadmiste jooksva kontrolli tulemuste operatiivseks rakendamiseks õppe-kasvatusprotsessi juhtimisel, seda eriti nooremate kursustel. Õppe-kasvatustöö tulemuste parandamise ainsaks alikaks on kõikide üliõpilaste süstemaatilise töö saavutamine kogu semestri vältel.

Teiseks, erilist tähelepanu tuleb pöörata ühiskonnateaduste õpetamisele, sest kontrollivormide raskuspunkt, kaasa arvatud riigieksamid, langeb just kevadsemestrile ja sellele järgnevale sessioonile. Kevadsemestril tuleb jätkata aktuaalsete parteipoliitiliste dokumentide, L. I. Brežnevi tööde ja V. I. Lenini 110. sünniaastapäevaga seotud materjalide tundmaõppimise koondplaani süsteemikindlat realiseerimist kõikidel erialadel.

Kolmandaks, dekaanidel tuleb koostöös olümpiakomisjoniga pidevalt jälgida õppetöö häireteta kulgemist nendel kursustel ja erialadel, kus valmistatakse ette olümpiamänge teenindavat personali.

Neljandaks, dekanaadid peavad koostöös komsomolikomiteega ja pedagoogika kateedriga juba varakult looma tingimused ehitusmalevasse või pioneerilaagri-praktikale suunduvatele üliõpilastele arvestuste ja eksamite ennetähtaegseks sooritamiseks.

Naistepäeval emast

Rahvusvaheline naistepäev, 8. märts, kõigi maade töötavate naiste rahvusvaheline solidaarsusepäev, pühendatud rahu, demokraatia ning naiste ja meeste võrdõiguslikkuse eest peetavale võitlusele. Asjakohase otsuse võttis Clara Zetkini ettepanekul vastu naissotsialistide II rahvusvaheline konverents. Esimest korda tähistati seda päeva Saksamaal, Austrias, Šveitsis ja Taanis 1911. aastal, Venemaal 1913. aastal Peterburis. 1965. aastal kuulutati 8. märts NSV Liidus puhkepäevaks.

*

8. märts, naeratusterohke ja lillelõhnaline. Traditsioon ja ikkagi kordumatu. Árev ja toimetusterikas hommik. Õnnesoovid, kallistused. Salaja kardina varjus õitsele puhkenud lillekorvid, eelkevadised õhkõrnad õied. Pehme lapsekäega maalitud EMA õnnitluskaartidel. Kandikul voodipeatsis aurav kohvitass. Vanahärra hellitav suudlus tüdruku tuslevail huultil. Lihtsalt lahked pilgud kõigele, mis naiselik.

Meie, mehed, lubame olla paremad. Teil jääb üle vaid uskuda.

Tudeng kilrustab koju, eemalolek ongi märkamatult veninud. Kodus ootab ema. Alma mater on oma värvi tänasele päevale juba andnud.

MARGUS METS

*

MILLIST MÕJU AVALDAS MU LOOMINGULE EMA?

ANTON HANSEN TAMMSAARE: *«Kardan, et mele kirjanikel ja kunstnikel on väga raske sellele küsimusele vastata. Oleme väikerahvas, mele vanemad olid kõik saanud vähese hariduse — ning küsitagu siis: mida pärandas ema, kes ehk vaevalt oskas lugeda? Tal ei olnud aega mõeldagi kirjandusele, veel vähem aga kirjanikele enestele. Mäletan, et juba pisikese poisina hakkasin «paberit määrima.» See ei meeldinud sugugi mu emale.*

«Kõik kirjanikud on viimased näljakunstnikud — poeg, miks tahad ka sina saada üheks selliseks?»

Ma ei vastanud. Kirjutasin edasi. Mul oli huvi, mul oli tahet. Võib olla on siiski tõsi, et mu loomingule pole avaldanud ema suurt mõju.

Usun, nii võis see vast olla Saksamaal või kuskil mujal suures kultuurriigis, kus kõik emad olid haritud, näiteks Goethe ema, kuid meil — kahtlen...»

ERNST PETERSON: *«Ema, kelle mälestus mulle sama armas kui ta mõju mu loomingule, omas haruldaseima mälu, sageli jutustades vähimaidki pisiasju möödunud juhtumeist. Olles pealegi hea vestleja, suutis ta anda üldsihi mu loomingule. Kuulates põnevaima uudishimuga ta vestlusi, ammutasin inspiratsiooni, milline tiivustas mind aktiivsesse tõhe.*

Ta oli pisimaiski asjus äärmisélt õiglane ja suutis süvendada minusse tolle õilsa tunde, mida omakorda üle andsin oma juttude kangelastele. See oli otsene mõju mu vaateviisile. Tema jutustused õpetasid elu õieti panema tähele, ellu suhtuma suure tõsidusega. Tuleb ju küll iga jutustusse ise kombineerida ja tegelastele luua karakteristika, kuid üldsiht mu loomingul on ühine ja käsitleb aateid, milliste algidud peitusid ema kujutelmas ja teotsemises. Mäletan aegu, mil ema kogu hingelise õrnusega suhtus vaeseisse inimesisse, kandis põlle all süüa, juua... ning hoolitses koolikäivate noorte riiete ning jalatsite eest. See on selge näide tema mõju suurusest, sest on ju minu paljude juttude põhiteemaks suhtumine kaastundega vaeste ellu.»

Kuidas suhtus ema teie kirjanduslikku tegevusse?

«Alati hästi, kuid pahandas, eriti seetõttu, et mu esimeste juttude tüübid olid võetud ümbruskonna elanikkude hulgast.

«Kirjuta aga kirjuta, küll sa mul korra kohtusse veel lähed!» oli ta alaline öeldis, kui jutt me vahel kandus minu kirjanduslikule tegevusele. Kuid jumal tänatud siiani veel kohtus pole käinud...»

«Tempo», 1931, nr. 11, lk. 3—4.

Kirjanikud elustavad mälestusi. Ema mõju minu loomingule.
«Esmaspäev» 9. V 1936, nr. 19. lk. 8

RUDOLF SIRGE: *«Kirjanduslik ema». Minu loomingule pole ema saanud avaldada mingit mõjutust. Olin alles 13-aastane, kui ema suri. Küll olen mõningaid teatavaid iseloomujooni pärinud oma varakult lahkunud emast.*

Eelkõige huvi ja armastust kirjanduse vastu. Kirjandusest pidas lugu ka minu ema. Ta armastas ise rohkesti lugeda, eelistades just romantilise koega asjakesi, nagu Andres Saali heroilis-liigutavaid jutustusi, siis veel juhtumisrikkaid lugusid Buuri sõjast jne.

Ka armastas ema kirjutada. Kõik laulud, mida kuulis, ta kirjutas omale üles. Sedaviisi tal tekkis üsna tüse laulurepertuaar, millist kasutas laulmiseks ohtrasti...»

ANTON HANSEN TAMMSAARE: *«Nii palju kui mäletan oma ema, armastas ta väga laulda. Ta omas ka ilusa lauluhääle. Laulmine näib olevat omane ta perekonnale. Tean, et ka üks ema vendadest oli tuntud hea lauljana. Emal oli õpitud selgeks kõik kirikulaulud ühes sõnade ja viisidega, mis tollal oli võrdlemisi harv nähe. Kuid ta oskas ka terve rea rahvalaule, nagu suure tamme lugu jpt. Neid olevat ta laulnud väga sageli, just nooremas põlves. Nagu mäletan aga minu lapsepõlve ajal laulis ema juba märksa vähem. Seda põhjustas peamiselt aja nappus ja igapäevaste murede kasvamine. See näitab, et minu emas oli olemas teatud ilu meel ja luule armastus. Nii palju olen seda pärandanud ka temalt, rohkem ta minu loomingule pole otseselt mõju avaldanud. Mis puutub lugema õpetamisse, siis see lasus ema õlgadel. Kuid nagu see tavaline nähe lasterikkais perekondades, et nooremad lapsed õpivad lugemise-kirjutamise selgeks vanemate laste õpetamise ajal; nii juhtus ka minuga. Ei mäleta, et ema oleks ise kunagi midagi lugenud või kirjutanud. Tal puudus selleks lihtsalt aeg.*

Oma ema kuju olen püüdnud jäädvustada «Tõde ja õlguse» esimeses kõites.»

Välja kirjutanud
PEETER JÄRVELAID

Taidluskonkursile

Pole jäänud enam kuudki üleülikoolilise taidluskonkursini. **1.—10. aprillini toimub teaduskondadesisene ülevaatus, kus hindajaks teaduskonna žürii. Edasipääsenud esinevad üleülikoolilisel konkursil 11. ja 13. aprillil noortemajas «Sõprus».**

Millega esineda? Et žürii ei eelista üht taidlusžanri teisele, jääb osavõtjaile lai valikuvõimalus. Viimased aastad on näidanud, et eriti armastatakse lavale tuua mitmesuguseid sõnalis-muusikalisi montaaže ja kompositsioone. Võib-olla just nende kavade rohkusest tingituna on tagaplaanile jäänud üksikesinejad — laulu- ja instrumentaalsolistid, estraadisõnakunstnikud, deklamaatorid, tantsijad. Nüüd palub žürii kõigil, kes võimelised esinema individuaalselt ning seniajani peavad au sees ka nn. akadeemilise kunsti liike, julgelt üles astuda juba eelseisval konkursil. Pealegi tahab žürii just neid akadeemiliste numbritega ülesastuvaid üksikesinejaid seekord eraldi hinnata. Kus ja kuidas hindamine toimub, otsustatakse pärast esinemiskavade laekumist. Esinemiskava esitab iga üksikesineja või kursus kas oma teaduskonna kultuuribüroo esimehele või klubisse hiljemalt 7. aprilliks. Tuleb ära märkida esitatava nimetus, autor ja esinejad. Omaloomingu puhul ootab žürii üksikasjalikku stsenaariumi.

Lõpuks tahaks loota, et kuu aja pärast näeb esmakursuslastest konkurslaste kõrval ka vanemaid, nii neid, kes taidluses alati aktiivselt osalenud, kui ka neid, kellel seda seekord esmakordselt tuleks teha.

MAIRE AUNASTE

„Minu laul — kõigi laul"

Noorsoolaulude konkursse on ülikoolis peetud neljal korral. Kõikidel neil on lauldud ka omaloomingulisi laule, kuid žürii ei ole neid hindamisel teistest eristanud. **4. aprillil ülikooli aulas algusega kell 18 toimuva laulukonkursi eesmärgiks on aga kuulda just võimalikult rohkem omaloomingut, ergutada sellega veelgi enam tegelema.** Laulude teemaks on üliõpilaselu, konkursi deviisiks «Minu laul — kõigi laul!». Muidugi võib konkursil esitada ka mitteomaloomingulisi laule.

Laulukonkursi korraldajad, TRÜ ametiühingu- ja komsomolikomitee ning TRÜ klubi, on välja pannud hulgaliselt auhindu — preemia (100 rbl.) saab see laul, mille viis, sõnad ja esitus on žürii kõrge hinnangu pälvinud. Sellise laulu puudumisel on žüriil õigus jagada preemia oma äranägemise järgi. Auhindadeks on veel hinnalised meened ja tuusikud puhkekodudesse. Eripreemia saab parim poliitilise laulu esitaja. Autoriteks või esitajateks võivad olla üksikisikud või kollektiivid, statsionaarsed üliõpilased või kaugõppijad, üliõpilased ka teistest kõrgkoolidest.

Hajutamaks kahtlusi žürii otsuse kompetentsuses on žüriisse kutsutud tuntud muusikuid. Nõusoleku on andnud juba Olav Ehala.

Organiseerijad kannavad hoolt ka selle eest, et head ja huvitavad omaloomingulised laulud jõuaksid suurema hulga ette Eesti Raadio või televisiooni kaudu. Parimaid esinejaid saadetakse veel teiste vennasvabariikide kõrgkoolide laulufestivalidele TRÜ-d esindama.

Konkursil ülesastujad peavad endast teatama TRÜ klubisse või komsomolikomiteesse ja esitama laulutekstid hiljemalt 31. märtsiks. Lisatud olgu andmed nii endast kui ka lauluviiside ja sõnade autoritest.

Tarmukat pealehakkamist!

KLUBI ÜRITUSED

LENINGRADI MNT. 25 KOHVIKUS

Reedel, 7. märtsil kell 20 «Naistepäev on tulemas».

Laupäeval, 8. märtsil kell 20 «Naistepäev ongi käes».

Pühapäeval, 9. märtsil kell 20 «Naistepäev on juba möödas».

MOSKVAS: MRÜ juubelil ja kõrgkoolide nõupidamisel

I

Moskva Riiklik Ülikool jõudis 225. tegevusaastani. Pärast juubelipidustusi kälsime magnetofoniga meie rektori prof. ARNOLD KOOBI jutul, kes neist osa võttis.

MRÜ AJALOOST JA TÄNAPÄEVAST.

Moskva ülikooli peetakse meie kõrgkoolide seas lipulaevaks. Mitte seepärast, et ta nii vana on, ega seepärast, et ta pealinnas asub. Hoopiski seepärast, et ta Liidus igas mõttes juhtivaks on kujunenud. Moskva ülikoolis töötab üle saja tuntud akadeemiku ja korrespondentliikme, umbes niisama palju mittekoosseisulisi Teaduste Akadeemia ja mitmesuguste instituutide töötajaid. Selles õpib üle 28 000 üliõpilase, üle 5000 aspirandi, on avatud diplomijärgse hariduse täiendusvormid. MRÜ-s õppinud spetsialiste töötab enam kui sajas riigis. Ülikoolis on kujunenud võimas teadusasutuste võrk arvukate instituutide, laborite, kateedritega. Kõrvuti NSVL Teaduste Akadeemiaga on ta üks suuremaid koordineerivaid teaduskeskusi. Iga kõrgkool, ka TRÜ, on seotud nende koordineerimisplaanidega.

Keskne koht maa teaduselus on Moskva ülikoolil olnud algusest peale. Oli see ju esimene ülikool Venemaal, pealegi rahvuslik ülikool paljurahvuselises riigis. Tänaseni on säilinud ülikooli internatsionaalne iseloom. Lisagem, et Moskva ülikool oli ka Venemaa kultuuri- ja revolutsioonilise mõtte arengu keskus.

JUUBELIPÄEVIST.

Pidustustest võtsid osa NLKP Keskkomitee sekretärid eesotsas A. Kirilenkoga, paljud teised partei ja valitsuse tegelased, teiste kõrgkoolide esindajad, moskvalased. Muidugi ei mahutanud Ametiühingute Maja sammassaal kõiki neid, keda kutsuda taheti ja kes oleksid tulla tahtnud. Niisugustel puhkudel austatakse päevakangelasi, antakse kätte autasud. MRÜ rektorile akadeemik A. Logunovile anti kätte sotsialistliku töö kangelase Kuldtäht. Ülikooli autasustati Oktoobrirevolutsiooni ordeniga. Ordenite ja medalitega autasustati paljusid. Anti üle auaadressid ja mälestusesemed. Meie kingitust üle andes meenutasin Tartu ja Moskva ülikooli ajaloolisi sidemeid. Meenutagem niisuguseid tuntud nimesid nagu Moskva ülikooli kasvandikku Nikolai Pirogovi, kes sai kuulsaks Tartu ülikooli professorina või Dmitri Uljanovit, kes Moskva ülikoolist eksmatrikuleerituna jätkas õpinguid siin. Karmidel sõja-aastatel olid Moskva ülikoolis aspirantuuris või stažeerisid seal mitmed meie praegused õppejõud. Igas meie teaduskonnas töötab neid, kes MRÜ-s õppimas-täiendamas käinud. Suur hulk meie filosoofe on saanud ettevalmistuse just MRÜ-s. Tihedad koostöösidemed moskvalastega on mitmel meie kateedril ja laboril. Sisukas oli juubelikonverents «Ülikoolide osa ühiskonna progressis», tutvusime teaduskondadega, vaatasime näitusi, nägime tudengitaidlust.

Ülikooli vana keskus asub Moskva südalinnas, uus on igati tulevikku silmas pidades rajatud Lenini mägedesse. Seetõttu on sinna võimalik veel juurde ehitada. Praegu rajatakse humanitaarteaduste korpust.

II

Meie rektor prof. A. Koop on osa võtnud kolmest üleliidulisest kõrgkoolide-alasest nõupidamisest. Eelmine peeti 1973. aastal, tänavu veebruaris peetust võttis ülikoolist osa veel arstiteaduskonna dekaan prof. L. Allikmets. Niisugustel nõupidamistel osalevad liiduvabariikide juhtivad partei- ja komsomolitöötajad, kõrgharidusministrid, TA ja loominguliste liitude esindajad, rektorid, parteisekretärid, dekaanid, kateedrijuhatajad jt. Kolme päeva jooksul olid kõne all kõrgkoolide arenguperspektiivid ja NLKP Keskkomitee ja NSV Liidu Ministrite Nõukogu määrusest «Kõrgkoolide edasiarendamisest ja spetsialistide ettevalmistuse tõstmisest» tulenevad ülesanded.

ETTEKANDED.

Plenaaristungi põhiettekanded pidasid NLKP Keskkomitee sekretär M. Zimjanin ja NSV Liidu kõrgharidusminister V. Jeljutin. Sisukaid sõnavõtte ja ettekandeid oli palju. Töötati tehnikakõrgkoolide, ülikoolide, juriidiliste, majandus-, pedagoogiliste, meditsiini- ja kunstikallakuga kõrgkoolide sektsioonides.

PÕHIPROBLEEMID.

Kõigepealt nimetaksin **kõrghariduse kvaliteeditaotlust.** 1970. aastate alguseni kasvas kiiresti õppeasutuste, õppejõudude ja üliõpilaste arv. Nüüd on juurdekasv aeglustunud, on saavutatud enam-vähem stabiilne piisav seis. Seda enam on vaja rohkem tähelepanu pöörata hariduse sisule, õpetamisele ja õppimisele, kasvatusprotsessile. Tänapäeval kõrghariduse saanud spetsialistilt nõutakse ju palju: ta peab tundma oma eriala, oskama olla juht ja organisaator jne.

Teiseks: **kuidas niisugust kvaliteeti saavutada, milliste vahenditega?** Spetsialistide õigeaegne ettevalmistamine uutel erialadel, kõrgkoolide materiaalne baas, kasvatustöö, kõrgkoolipedagoogika arendamine, väljalangevus ja mitmed teised pakilised probleemid ongi need.

Pisut lähemalt mõnest. Teaduse areng vajab üha uusi perspektiivsete suundade spetsialiste. Territoriaalselt on kõrgkoole vähe NSV Liidu idaosas, sinna on vaja luua uusi suurkoole, suunata õppejõude ja töötajaid. Kõrgkoolide materiaalne baas vajab samuti pidevat uuendamist. Sellest sõltub ju õppejõu-teadlase tööviljakus, üliõpilaste ettevalmistamine. Oluline on ka õppeprotsessi tehniline ümberkorraldamine. Või näiteks kasvatusprotsess. Nõupidamisel rõhutati vajadust süvendada marksistlik-leninliku maailmavaate, ideelis-poliitilise vankumatuse ja nõukoguliku patriotismi kasvatamist. On ju praegune maailmapoliitika keeruline, situatsioonid ohtlikud. Siingi on vaja läheneda probleemidele kompleksselt, loovalt, süsteemikindlalt, ettenägelikult.

VÄLJALANGEVUS. Sellel küsimusel tahaksin eraldi peatuda. Mingil juhul ei tohi kalduda protsentomaaniasse. Neid üliõpilasi, kellel pole kõrgkoolis õppimiseks võimet, tahet ega soovi, ei maksa vägisi kursuselt kursusele tirida. Mõelgem sellele, milliste teadmistega ta lõpetab. Kõrghariduse eesmärk ei ole mitte heade hinnete kogum, vaid teadmiste hulk ja sisu. Ei tohi olla näitajate fetišeerimist. Meiegi ülikooli nõukogu on otsustanud nii. Samal ajal peame mõistlikult parandama õppeedukust, vähendama väljalangevust. Peame püüdma jõuda nende põhjusteni, miks osa noori ülikoolist lahkub.

LÕPUKS.

Eelmisel kõrgkoolide nõupidamisel arutati põhiliselt ülikoolide osa tugevdamist. Pärast seda pöörati ülikoolide ainelisele baasile, nende väljaarendamisele palju tähelepanu. Nüüd on kõigis liidu- ja autonoomsetes vabariikides oma ülikool. Nõukogude Liidus on praegu kokku 67 ülikooli. Peagi peaks tulema Moskvas ülikoolide nõukogu istung, sügisel aga Rahvusvaheline Ülikoolide Assotsiatsiooni konverents (viimane toimus 1976. aastal Moskvas).

Kirja pani VARJE SOOTAK

Üks asi vajab kaalumist

Telefon toimetuses: «Ülikooli rektor siin. Kas olete tähele pannud, milline näeb välja põrand peahoone sissekäigu ümbruses? Tudengid ei taha jalgu pühkida. Isegi lausa hiilivad mattidest mööda. Ehk võtaksite asja käsile...»

Objektiil: «Miks te jalgu ei pühkinud?»

«Aga ma ju pühkisin!... Miks te just minu käest seda küsite?... Tuhin ainult kohvikust... Mhh?!?... Mul on kiire... Unustasin, aga kas sa ise pühkisid?» Jne.

Arvan, et nüüd olete juba ise võimeline seda rida jätkama. Ja kui ei, siis soovitan veeta kümmekond minutit samal objektil ning jätkata küsitlemist. Olen kindel, et jõuate mõistmisele, millisele ääretult kõrgele tasemele oleme jõudnud põhjuste leidmise kultuuris ja kui naiivne see samal ajal on. Tarvitseb vaid teha kellelgi mingi märkus, kohe leiame põhjuse ning oleme võimelised vastupealetungile asuma. Jäägu aga sellega nüüd nii nagu on. Aga üht tõeliselt jahmatama panevat vastust kuulsin ka: «Milleks pühkida jalgu!? Te vaadake ainult, milline on põrand siin sees. Just siin need jalad mustaks saavadki. Väljas ju puha valge lumi!»

Ja tõesti, põrand, mille koristaja kümmekond minutit tagasi lapiga üle oli käinud, sarnanes kevadiselt üle ujutatud põlluga. Ehk hakata tõesti jalgu pühkima hoopis väljudes? Arvate, et must huumor. Kuid väike tõetera on eelnenud vastuses siiski. On selge, et mustuse aeg alles ees ning kui me juba nüüd oma *alma mater*'i põranda tänavatest mustemaks käime, siis tuleb lähenevat kevadet hoopis kartma hakata.

Kuid võib-olla teeme hoopis eelnevast enda jaoks vastavad järeldused ning proovime jalamattidega senisest tõhusamaid kontakte luua. Kasu oleks kahepoolne: puhtad oleksid nii jalad kui põrandad. Esialgu jälgige ka teisi, kontrollige ning teadke, et ka teil silma peal hoitakse.

Arvan, et seda varianti võiks kaaluda. Või kuidas?

MARGUS METS

Osa suuski jäi terveks

Taliturlaadist «Üliõpilane-80» osavõtjate matkasaabastelt on sedapuhku Altai lumi ammugi sulanud ja saapad ise hoolikalt sisse kreemitatud. Küllap järgmisi matku ootama.

Tänavust turlaadi võib vist küll TRÜ matkaklubi «Patrioot» suurürituseks lugeda? Sellele ja teistele küsimustele nõustus vastama geoloogia III kursuse üliõpilane MATI TÜRK, üks taliturlaadi organisaatoreist, «Patrioodi» suusamägimatka komisjoni esimees:

«Suurüritus? Kindlasti. Võime julgelt rääkida vabariiklikust ettevõtmisestki. Turlaadist võttis ju osa 6 gruppi 51 matkajaga (neist 17 naist). Meie oma kõrgkoolist 4 gruppi (juhtisid KALLE SOA, VELLO TOLK, JAAK KÄRSON ja MATI TÜRK), neile lisaks üks grupp Mooste sovhoosist ja teine Tartu Turismiklubist. Üliõpilased sooritasid III kategooria matku, teised IV.»

Mida taliturlaad endast üldse kujutas?

Eelmisel aastal loeti taliturlaadist osavõtjate hulka kõik suusatajad, kes antud hooajal matkamas käisid. Tänavune üritus oli põhimõtteliselt teistsugune. Turlaadist osavõtjaid varustati eelisjärjekorras. Altai grupid väljusid peaaegu ühel ajal. Igal grupil oli oma marsruut, mis aga koostati nii, et poole matka paiku saadi nn. Nižnõi laagris (ühes mahajäetud külas) kokku, viidi läbi õppused, näiteks vallutati 40-meetrine jääkosk. Õppelaagris koguti jõudu kaks päeva ja edasi järgis iga grupp oma marsruuti. Võin julgelt väita, et matkad olid rasked, kuid huvitavad. Sellele argumendile lisagu kaalu, et kokku ületati (koos radiaalidega) üle 15 erineva kuru.

Suusatamine mägedes nõuab kindlasti «ohvreid»... Kas tõite ka koju mõne terve suusapaari?

Suuski lõhutakse vist igal matkal. Mida raskem matk, seda enam. Meil tuli peaaegu igal teisel vähemalt kord remondikomplekt välja otsida. Varustust vedasime ka «Salvo» kelkudel. Altais pidasid nad märksa paremini vastu kui Eestimaa ümaratel nõlvadel. Eks me ikka hoidnud neid «abimehi» ka.

Päris algajaid nii kaugele ja kõrgele matkama ei lubatagi. Aga kas *canis lupus*'ed vanadele matkahuntidele kurja ei kippunud tegema?

Tõsi see on, et Altaisse on siginenud palju hunte. Meie nägime küll vaid hundi jälgi. See-eest õnnestus põgusalt tutvuda ahmide ja kaljukitsedega. Põnevamatest asjadest ehk veel seda, et nägime lumelaviine, tundsime 40-kraadist pakast...

Pakast? Ei tahaks nagu uskuda! Vastupidi, nägu on sul ju päevitunud.

Külm oli vaid hommikul, päikese tõusu aegu. Kui ta aga paistma hakkas, siis säras päeva lõpuni. Altais olid tänavu haruldased ilmad. Nägime ainult selget taevast.

Enne matkale minekut soovitakse tavaliselt «kivi kottil» Kui raske kiviga alustasite Tartust oma matku?

Tavaline kaal oleks näidanud ca 35 kg. Kaasa sooviti aga hulga raskemaid «mürakaid». Tartu vaksalis saatis taliturlaadi «Üliõpilane-80» teele perroonitäis sõpru, kursusekaaslasi, matkajaid. Hüvastijättu salvestas Eesti TV-gi.

Olgu lehelugejate poolt tele kotis juba enne järgmist matka (hooaega) raske kivi valmis!

Usutles VÄINU ROZENTAL

EÜE-80

Maleva komplekteerimine hakkab jõudma haripunkti. Komplekteerimise tähtaegadest oli juttu juba üle-eelmises ajalehes. Esmakursuslaste perfosid võetakse vastu 10. aprillini (kaasa arvatud), sama tähtajani ka vabastusi suvemalevast eemalejäämiseks.

Perfosid annab välja ja võtab vastu ainult kõrgkooli EÜE sektor igale kandidaadile ja kandidaadilt isiklikult. Nii perfode väljaandmisel kui ka laekumisel registreeritakse nad vastavas kaustas, perfole kirjutatakse väljaandmise kuupäev ja number. Laekumisel annab allkirja vastuvõtnud isik. Perfo peab olema täidetud täielikult ja loetava käekirjaga, varustatud dekaani, teaduskonna komsomolibüroo sekretäri ja arsti allkirjaga ning arstipunkti templiga. Täidetud perfo tuua kohe EÜE sektorisse, anda isiklikult sektori esindajale.

TRÜ üliõpilaste arstlikku kontrolli ja vaktsineerimist teeb ainult TRÜ arstipunkt. Malevasse pääsevad üksnes terved ja teetanuse vastu vaktsineeritud üliõpilased. Tudengid, kes tahavad tööle hakata Tartu, Jõgeva, Põlva, Pärnu, Viljandi, Valga või Võru rajoonis ning Kohtla-Järve rajooni Peipsiäärsetel aladel, peavad laskma end vaktsineerida ka puuk-entsefaliidi vastu. Sama protseduur tuleb läbi teha Karjala rühma kandideerivatel üliõpilastel. Et aga enam pole võimalik mõlemat vaktsineerimist ajaliselt läbi teha, siis soovitame neil, kellel sel aastal veel ka teetanusevastane revaktsineerimine, valida endale rühm väljaspool loetletud puugiohtlikke rajoone.

Sel aastal on malev jaotatud seitsmeks regiooniks. Need on: Tallinn, Rakvere, Kesk-Eesti, Tartu, Lõuna-Eesti, Sakala, Väinamere. 10. märtsiks panevad kõik regioonid välja oma reklaamiplakatid (TRÜ-s asuvad nad peahoones), kus kirjas vajalikud andmed regiooni juhtide kohta, samuti teave, mis puudutab regiooni kõiki rühmi. Informatsiooni saab ELKNÜ TRÜ komitee EÜE sektorist.

NB! 13. märtsil kell 19 on ph. 207 rühmafunktsionääride õppus.

Inimene läheb edasi

«Mida arvad ANNE MAASIKU «RÄNDAJA ÕHTULAULUST»?»

Intellektuaal (kes kogu tähelepanuga teksti mõtet jälgib ja tagamõtet otsib): Jääb pooltpakkuvaks.

Üllatuseootaja: Juba õhust aiman üllatusmomendi saabumatust.

Lüürikalembeline: Tunnen, et mu lootusi pole petetud.

«Õhtulaulude» mõistmine sõltub häälestatusest, millise meeleolu ja ootusega kuulama tulla. «Kuulama» jääb siinpaigal ebatäpseks, sest mõtet kannab samuti näitleja riietus, liikumine, ruumikujundus, valgustus, mis kõik toonitab lihtsust.

Rändaja laulude temaatika on piiratud. On püüdu algasjade ja inimsuhete lätete juurde, äratundmist ja andeksandi. Maailma vaatab rändaja sissepoole pilguga. Ta näeb (pro näitab) üksnes seda maailma, mille ta on endale mõtestanud korduvate kogemuste ja maailmaga kokkupuudete läbi. Võib järeldada piiratust? Mitte mingil juhul. Rändaja laulab sellest, piirdub sellega, mis antud hetkel on temale kõige olulisem, millel on tema jaoks kõige enam tähendust ja väärtust.

Tunda on vastuolu aja piiratuse ja võimaluste piiramatuse vahel, rännuteede lõputuse ja rändaja elutee lühiduse vahel.

Loitsulik sisendusjõuline laul on kord ahastav, siis tasakaalu otsiv, kord valulik, siis igatsev. Viiside sarnasus ja monotoonsus seob luuleahela emotsionaalselt tervikuks. Monotoonsus ise toimib vastuolulikult: ta kas rõhutab aja venimist või siis oma otsa- ja lõputuses näib ta kestvat vaid viivu.

Mitmeti on tähendustatud kodukotust, valu, igatsust, ahistatust, samuti tuult ja tühjust. Masendavaim on aheldatuse tunne. Aheldamatus aheldab inimest; tühjus aheldab inimest; inimene aheldab inimest:

nad puuri mu kinni pandsid
ja laulja nime mult andsid

Surutus takistab unistamast. Ilusat ilmub pelgalt unenäkku... Kannatamatu: «Stopp. Aitab sellest. Kuidas etendus ise on?»

Kõigepealt tuleb laul. Siis inimene. Inimene laulab. Jõudnud inimeste ette, ta peatub. Laskub põlvili mullale ja laulab. Viisid on minooris. Harmoonilises. Siis laulja tõuseb, lõpetab laulu ja läheb ära. Sahisevad sammud. Ühed inimesed istuvad edasi. Üks inimene läheb edasi. Veel veidi aega ja kõik inimesed lähevad tagasi, kuhu keegi.

MAARJA PÄRL

TRÜ spartakiaadi VTK talvise mitmevõistluse võistlused

toimuvad kolmapäeval, 12. märtsil — suusatamine (mehed 10 km, naised 3 km) kell 16—18, start Emajõe ujula juurest, ja neljapäeval, 13. märtsil — laskmine ja jõuharjutused Kullmanni-nim. Kutsekeskkoolis (Vanemuise t. 36) kell 10—19 (laskmise graafik koostatakse suusatamise stardipaigas).

Spordiklubi

ÜTÜ ajalooringi vilistlaskollokvium

toimub reedel, 14. märtsil kell 14.15 peahoone aud. 104. Juttu tuleb mitmete ajaloo uurimissuundade probleemidest ja tehakse kokkuvõte 1970-ndate aastate üliõpilasteaduse saavutustest ajaloouurimisel. Teoks on saamas ELKNÜ Keskkomitee NTSN Noorte Ajaloolaste Klubi asutamine.

ÜTÜ ajalooring

Veematkakool

Matkaklubi «Patrioot» veematkakomisjon korraldab keskastme veematkakooli. Osa võtma oodatakse kõiki, kes on lõpetanud algastme veematkakooli või osalenud vähemalt II kategooria veematkal. Esimene loeng on 12. märtsil kell 18 Gagarini 1 ruum 202.

Matkaklubi «Patrioot» veematkakomisjon

Vellaverre orienteeruma

Bioloogia-geograafiateaduskond pakub võimaluse pühapäeval, 9. märtsil Vellaveres jõudu proovida orienteerumisrajal. Kohalesõiduks sobib Tartust kell 8.57 väljuv Elva rong (sõita Tõravere-ni). Start Kilgemäel (Vellaverest 1 km Viisjaagu järve poole) avatud kella 10—12-ni.

HENGO KINGS

Täies loomejõus, paljude tööde ja kavade keskel lahkus meie hulgast TRÜ õigusteaduskonna dekaan dotsent Hengo Kings. Veel 27. veebruaril oli ta meiega teaduskonna komsomolikoosolekul. Kes võis arvata, et seal näeme teda viimast korda. Samal õhtul varises ta kokku ning 29. veebruaril läks jäädavalt.

Hengo Kings sündis 26. septembril 1935. aastal Tallinnas. 1959. aastal lõpetas ta kiitusega TRÜ õigusteaduskonna, samal aastal astus NLKP liikmeks. Kuni 1965. aastani töötas H. Kings prokuratuuris. 1963. aastal astus ta Eesti NSV Teaduste Akadeemia mittestatsionaarsesse aspirantuuri, 1965. aastal tuli üle TRÜ statsionaarseks aspirandiks kriminaalõiguse erialal. 1968. aastal kaitses H. Kings kandidaadiväitekirja noorukite retsidiivse kuritegevuse probleemidest. Sel ajal oli ta juba õigusteaduskonna vanemõpetaja, 1973. aastal valiti ta dotsendi kohale ning 1977. aastal õigusteaduskonna dekaaniks. Alates 1976. aastast oli H. Kings TRÜ kriminoloogia laboratooriumi teadusjuhendaja, tema teaduslik töö seondus tihedalt laboratooriumi uurimisprobleemaatikaga. Dots. H. Kings tegeles üksikkuriteo geneesi ja kurjategija isiksuse probleemidega. Doktoritöö jäi siiski valmimata...

Kommunist H. Kings võttis aktiivselt osa ühiskondlikust tööst. Ta kuulus Balti liiduvabariikide kriminoloogiliste uuringute koordineerimisnõukogusse, Eesti NSV Ministrite Nõukogu juures asuvasse alaealiste asjade komisjoni metoodikanõukogusse ning Eesti NSV Justiitsministeeriumi õigurpropaganda koordineerimisnõukogusse. H. Kings oli tegev ka õigusteaduskonna parteibüroos, ta kuulus TRÜ nõukogu koosseisu.

Mõistus on registreerinud fakti, et dots. H. Kings on surnud. Kuid süda ei suuda sellega veel leppida, me alles hakkame temast puudust tundma. Dekaani kabinetis võttis meid alati vastu rahulik, reibas, muhedalt naeratav mees, keda pole kunagi nähtud närviliselt sekeldamas või hädaldamas. Ja kõik asjad said aetud, nii teaduskonnas kui ka laboratooriumis.

Kuigi dotsent Hengo Kings on lahkunud, jäävad tema teaduslikud tööd ka edaspidi püsima kriminaalõigusteadusse ja kriminoloogiasse, kus nad kuuluvad kindlalt õigusteaduse üldpilti. Asendatav ei ole aga inimene ise, isiksus — mitte ainult perekonna ja omaste, vaid ka kolleegide jaoks. Hengo Kings jääb meie hulka meie mälestustes.

TRÜ õigusteaduskond,
TRÜ kriminoloogia laboratoorium

Suuskadel Tartust Käärikule

Ajalehes «Tartu Riiklik Ülikool» kirjutab A. Kivistik 11. märtsil 1960. aastal, et «Avapäeval oli kavas suusamatk Tartu—Kääriku. Seekordsele suusamatkale saabus 87 naist ja 90 meest.» Ühtlasi selgub, et matk toimus kehakultuuriosakonna talispordipäevade raames. Matkast võttis osa ka õppejõude, nende hulgas õppeprorektor I. Sildmäe. Peagi kujunes matkatraditsioon ning ülikoolirahvaga liitus sõitjaid ka linna asutustest. Varsti ei suutnud Kääriku kõiki vastu võtta. Tolleaegsete agarate linna spordijuhtide ettevõttel alustati Tartu—Otepää matkade traditsiooni. Nii oli ülikoolirahval võimalik samal talvel osa võtta kahest matkast. Nähtavasti oli 8—10 aastat tagasi nende kulminatsioon, sest lisaks matkadele olid haruldaselt hästi korraldatud ja sisustatud ka õhtud Käärikul ja Otepääl ning täidetud ka järgnev pühapäev. Mitmed lumevaesed talved ei võimaldanud enam matku korraldada ja hoog rauges.

Sel aastal oleks oodanud Tartu—Kääriku matka 20. juubeli pidulikku tähistamist. See jäi küll ära, kuid 1. märtsil asus vabastardiga teele umbes 300 üliõpilast, teenistujat ja õppejõudu. Ilm oli suusatajate jaoks küll pisut pehme, rada Aardla peatuse juures jäine, kuid suusad libisesid siiski rahuldavalt ka kõige tavalisemal suusatajal, kel polnud plastikuid ega spetsmäärdeid.

Allpool leidubki tähelepanekuid kõige tavalisema suusataja sulest. Kui paarkümmend kilomeetrit oli sõidetud, tuli teepunkt Pangodi lähistel, kus kosutavat jooki pakkusid kehalise kasvatuse ja spordi kateedri õppejõud. Kohal oli ka Eduard Sakk, kes püüdis halvast ilmast hoolimata juubelimatka pildis jäädvustada. Oli meeldiv, et ei pidanud sardellisabas trügima, nagu varasematel suurejoonelistel matkadel ette tuli. Lagujal ootasid küllaltki vinge tuule käes sooja teega võimlemise eriharu naisüliõpilased. Jäi vaid loota, et nad olid karastunud ega külmetanud endid. Loodus muutus üha mägisemaks ja kaunimaks. Sai selgeks, et oleme siirdumas vanadele Tartu—Kääriku radadele, mis olid maha jäetud sel ajal, kui matkad olid ühendatud ja kulgesid Tüki ning Vana-Otepää kaudu. Palu veskini läks sõit veel üsna libedalt. Puhkekohas olid lõkke üles teinud raskejõustiku eriala üliõpilased, matkajad võisid tuule eest varju leida bussi tagant ja nii mõnusasti teed juua. Edasi algas mõll, sest tuisk kattis rajad, nähtavus kadus ja määretki oli raske valida. Loodus muutus aga üha kaunimaks ja Kääriku lähenes — see innustas. Rajal sai selgeks, kuidas loodus õilistab inimest. Matkajad olid sõbralikud ja viisakad, peatuskohtades valitses lõbus meeleolu.

Neli kilomeetrit enne Käärikut pakuti teed, leiba ja soola, soovijaile ka eksperimentaalsuppi. Finišipaigas ootasid vastuvõtjad, kellelt saadi embleem ja kes juhatasid edasi.

Võis tähele panna, et suusatamisoskus on tõusnud, väsinuid ja nõrkenuid polnud märgata. Oleks vaid soovinud, et osavõtjaid oleks rohkem olnud.

Maratoni õnnestumise heaks andsid oma osa paljud, kellest vaid osa märgati. Alustagem ülikooli rahvaspordi komisjonist, kuhu kuulub ka ehk kõige suurema vaeva nägija Uno Sahva, kes küll matkapäeval ei saanud kohal olla. Registreerimisest alates kuni Käärikult lahkumiseni oli matkajatega tegev väsimatu Silvi Leet. Et iga finišisse saabunu saaks kohe kiiresti lõunasöögi juurde, selle eest hoolitses Helga Sildmäe. Järjekordne tänu kuulub muidugi Kääriku kokkadele, kelle tehtud toidud ei vaja reklaami, sest nad on reklaam ise. Vastuvõtmise, pühapäevase järelsuusatamise, samuti kõigi muude küsimustega tegeles Heino Tidriksaar nagu varasemail aastail. Eraldi tahaks nimetada veel matkarada, mis oli hästi tähistatud ja sisse sõidetud. Kuuldavasti võlgnevad osavõtjad tänu Arne Kivistikule orienteerujatega. Palult edasi hoolitsesid raja eest Kääriku spordibaasi töötajad Donald Kard ja Olev Laiv.

Osa maratonisõitjaid pidi pärast sauna ja lõunat koju sõitma, osa jäi kohale pühapäevaks. Üsna nullilähedasest temperatuurist hoolimata tiirutati Kääriku-lähedastel radadel ja alles pärastlõunal sõideti koju. Kindlasti saadi kaasa hea tuju ja reipus järgmiseks nädalaks. Võib-olla tõuseb õppetöös aktiivne osavõtt ja asjaajamise kergus kasulikult veedetud nädalavahetuse tõttu. Maratonist osavõtjate tänu kuulub kõigile, kes kuidagi olid selle korraldamise juures. Nimetagem ka Kääriku baaside juhatajat ja töötajaid. Tahaks loota, et edaspidi suudetakse rohkem osavõtjaid majutada ja et energiapuuduse tõttu saun liiga vara ei jahtu.

Oleks vaja, et järgmiseks aastaks planeeritakse Tartu—Kääriku suusamaraton aegsasti, nii et kõik osaleda soovijad saaksid selleks valmistuda ja oma aega seada. Muutugu Tartu—Kääriku matk nii keha kui vaimu kosutavaks kollektiivseks ürituseks, nagu ta oli varemini!

EDUARD VÄÄRI,
Tartu—Kääriku matkade veteran

MILLINE KUU ON SPORDIKUU? Vastus saab pikk, sest üles tuleks lugeda kõik kaksteist. Aga suusakuu oli veebruar. Selle kinnituseks ei tule võtta ainult lõppenud talimänge. Silmapiiri varjutavast Olümpose pilvehämust allapoole laskudes saavad nähtavaks tollal ehk teenimatultki varju jäänud üritused. Suusatati ju mujalgi, ka ülikoolis. **Spartakiaadivõistlused** lõid võistluspinge. Osaleda tahtjaid oli seekord üksjagu palju. Üllatuse pakkusid tüdrukud, kelle nimed alles kolmele lõpuprotokolli lehele ära mahtusid. Ja tunduv osa startinuist olid naisfiloloogid. Nende abil teaduskond kolmandaks tõusiski. Tagasivaade ei saaks piisav, kui ei märgiks võitjaid: naistest Eesti meister Pille Paal ja meestest Mart Tulev (KKT II k.). Teatesõidud selgitasid esimesteks naistest KKT IV ja meestest spordimeditsiiniosakonna. Võistkondlikult olid parimad spordimeditsiini osakond, bioloogia-geograafia- ja filoloogiateaduskond.

Sellega ülikooli suusatamised ei jäänud. Oli **Kääriku—Tartu maraton**, millest õppejõude ja tudengeid arvukalt osa võttis, olid **teaduskondade suusapäevad Vellaveres**, mis küll vähemalt mõnele teaduskonnale suusasporti propageerivaks ürituseks ei saanud. Pole vist kuigi mõnus kütmata ruumides puhkust pidada ja samal ajal teada, et sa siin just oodatud külaline pole. Oli **Tartu—Kääriku maratonmatk.** Lõpujoone ületas Käärikul 207 kanget. Aga rajal liikus sel päeval rahvast 300 ümber.

Ja lõpuks sellest, millest alustama oleks pidanud. Homme on naistepäev! Et õnnitlused ikka ka teenitud on, kinnitavad sõudja **Reet Palmigi** (fotol) teod. NSV Liidu meistrimedalid, spartakiaadikuld, medal MM võistlustelt. TRÜ 1979. aasta parima sportlase ja olümpiakandidaadi Reet Palmi kaudu saab õnnitlused anda kõigile tudengineidudele. Ja jaksu ka spordiradadel!

RAIVO LOTT

TAGASI VAADE

Veebruarikuu

Lõppenud on XIII taliolümpiamängud Lake Placidis. Sündmus, mis tahes-tahtmata vähemal või suuremal määral puudutas meid kõiki. Sündmus, mille järellained voogavad neli aastat, sest alles siis on Sarajevos latt niisama kõrgel. Kuigi emotsionaalne pinge on võistlusi jälgides-kuulates juba oma särtsu minetanud, ei saa ma kirjutamata jätta.

Püüan esitada hetkmuljeid, meenutusi, hinnanguid ja kommentaare XIII taliolümpiamängude kohta — need peaksidki saama Lake Placidi talimängudele tagasivaateks.

...36 osavõtvat maad on rivistunud pidulikule avamisele. Rivis võib silmata ka talimängude jaoks küllaltki eksootiliste riikide, nagu Kostariika, Küprose, Mongoolia, Liibanoni sportlasi.

Olümpiatule süütab urnis 45-aastane viie lapse isa, arst Charles Carr. Ei ole ta kunagi olnud tippsportlane. Esmakordne juhtum olümpiamängude ajaloos, mil selline au saab osaks tervisesportlasele. Kord nelja aasta jooksul toimuv maailma spordi tippüritus on pannud tugeva aluse üleüldisele spordiliikumisele, mille kasutegur vaieldamatu. Usun, korraldajad püüdsid (olümpiamänge jaatades, neid mitte «teatud ühiskondliku liikumisvormi hüpertrofeeritud arenduseks» pidades) just seda rõhutada...

...NSVL suusakoondise treenerid olid valinud taktika, mida katsutati ka enne Innsbrucki talimänge — ei mingeid rahvusvahelisi võistlusi. Sellisel võttel on kaksipidine psühholoogiline toime: ei tea vastased meie võimeid, kuid ei tea ka meie, milleks tippkonkurentsis võimelised oleme. Taktika on siiani end õigustanud. Liidu mehed olid seegi kord võimsad. Vähegi tugevamat konkurentsi suutsid pakkuda vaid Thomas Wassberg ja Juha Mieto. 24-aastane kehakultuuriüliõpilane Nikolai Zimjatov oli aga tõeline Hoevenbergi suusaradade kuningas — 3 kulda neljalt suusadistantsilt. Kullaplaanidega tulid olümpiale oma maa meistrivõistlustel «puhta töö» teinud T. Wassberg ja J. Mieto. Mõlemad oleksid võinud kuldmedaliga ka lahkuda, kui mitte see ülitäpne elektroonika. Onn — 15 km, 1 sajandiksekund, 59 mm — eelistas Wassbergi. Soome kuulsast habemikust on tõesti kahju. Kaks hõbedat ja pronks — saak on ju hea, kuid kirkaim, individuaalkuld on ikka puudu. Ent mehe sisu näitavad needki medalid...

...NSV Liidu suusanaiskond on vananenud. Imelik, kas siis tõesti ainult kaotus avab treenerite silmad? Teati ju enne olümpiatki, et naiskond on vana, aga ikkagi mindi veteranidega. Miks? Sest et vanemad olid paremad. Nooremad võeti küll Lake Placidisse kaasa, ent võistlema nad ei saanud — vähe kogemusi. Kuid kogemusi koguneb just suurtelt rahvusvahelistelt võistlustelt. Igivana nõiaring?! NSV Liidu suusanaiskond pidi tunnistama särtsakate Saksa DV neidude paremust. Koondist, kelle liidriks oli vanim, 24-aastane Barbara Petzold, võib kindlaks esikohapretendendiks pidada ka nelja aasta pärast (kuigi vist ilma Petzoldita, kes on teatanud oma loobumisest suurspordist). Põlvkondade probleem näikse muret tegevat Soome naiskonna treeneritelegi. Igal juhul soomlannade minek oli kesisem kui nelja aasta eest...

...XIII taliolümpiamänge võib täie õigusega nimetada ka Eric Heideni mängudeks. Viis kuldmedalit ühtedelt talimängudelt — sellega pole enne teda keegi hakkama saanud. (Suviste mängude rekord kuulub 7 kullaga 1972. aastast Mark Spitzile.) Täiuslik universaal, kes näitas teistele ainult kandu, kes jättis konkurentidele vaid kahvatuläikelisi medaleid. Norralased proovisid Heidenilt üht kuldagi näpsata — läksid 1500 m Heideni vastu ühe meeskonnaga (Storholt, Stenshjemmet) ja 10 000 m teisega (Oxholm, Tveter), kuid ei midagi. Tuleb meelde hetk, kus Heiden 1500 m kuskil poole peal oli kukkumise äärel, kaotas kiiruse, kuid ikkagi tuli veenvalt võitjaks...

...Ameeriklased lootsid palju ka Ericu õelt Bethilt. Paraku ei pidanud noorema närvid vastu. Takistuseks sai ka mängude eel saadud vigastus. Vaid üks pronks. Nõukogude kiiruisutajate saak jäi, ausalt öeldes, mannetuks. Treeneritel on, mille üle järele mõelda...

...Püüan arglikult vastu vaielda neile, kes väidavad, et jäähoki tulemused olid suureks üllatuseks. Arvan, Tšehhoslovakkia hokis võis langustendentse märgata veidi varemgi.

(Järgneb)
ENNO TAMMER

Tuusikud

On saabuund 1980. aasta II kvartaliks järgmised sanatooriumi- ja puhkekodutuusikud:

Jessentuki «Avangard»	9. 04.— 2. 05.	— seedeelundite h.	— 42.— rbl.
Pjatigorsk «Lermontov»	14. 04.— 7. 05.	„	— 54.— „
Sotši «Moskva»	24. 04.—17. 05.	— südame-vereringe h.	— 42.— „
Truskavets «Berjozki»	24. 04.—17. 05.	— mao-maksah.	— 34.50 „
Kaukaasia «Osseetia»	26. 05.—18. 06.	— südame-vereringe h.	— 36.— „
Moršin «Dnestr»	17. 05.— 9. 06.	— seedeelundite h.	— 34.50 „
Valgevene «Pridneprovski»	19. 04.—12. 05.	— reumaatilised h.	— 48.— „
„ «Vassiljevka»	21. 04.—14. 05.	— südame-vereringe h.	— 36.— „
«Petrodvorets»	15. 06.— 8. 07.	— seedeelundite h.	— 36.— „
«Jaunkemeri»	15. 06.— 8. 07.	— veresoonteh.	— 54.— „
«Kemeri»	27. 05.—19. 06.	— liigesteh.	— 48.— „
Kemeri «Dzintene»	15. 06.— 8. 07.	„	— 33.— „
Jurmala «Cina»	26. 05.—18. 06.	— südame-vereringe h.	— 33.— „
„ „	25. 05.—17. 06.	„ „	— 36.— „
Pärnu «Estonia»	25. 05.—17. 06.	— liigesteh.	— 34.50 „
„ „	22. 06.—15. 07.	„	— 34.50 „
„ «Rahu»	18. 06.—11. 07.	— närvisüsteemi h.	— 34.50 „
„ «Rahu»	31. 05.—23. 06.	— seedeelundite h.	— 48.— „
„ «Rahu»	4. 04.—27. 04.	„	— 48.— „
„ «Sõprus»	24. 06.—17. 07.	— südame-vereringeh.	— 36.— „
Haapsalu «Laine»	14. 04.— 7. 05.	— närvisüsteemih.	— 31.50 „
Tshaltubo (ambl.)	12. 05.—31. 05.	— närvi-liigesteh.	— 30.— „
Druskininkai (ambl.)	14. 06.— 7. 07.	„	— 39.— „
Truskavets (ambl.)	25. 05.—17. 06.	— neeru-põiekivide h.	— 31.50 „
Železnovodsk (ambl.)	4. 06.—27. 06.	— mao-maksah.	— 36.— „
Kislovodsk (ambl.)	28. 06.—21. 07.	— hingamisteede h.	— 36.— „

Puhkekodudesse:

Võsu	11. 05.—22. 05. — 2 tk.	8. 06.—19. 06. — 2 tk.
„	12. 05.—23. 05. — 3 „	21. 06.— 2. 07. — 2 „
„	26. 05.— 6. 06. — 2 „	
Pühajärve	30. 04.—11. 05. — 2 „	24. 05.— 4. 06. — 2 tk.
Trakai	25. 06.— 6. 07. — 2 „	

Pansionaat «Adler»	28. 05.—20. 06.	— 39.— rbl.
Perekonnatuusik «Lielupe»	12. 06.— 5. 07.	— 48.— rbl. (2 inimest)
Perekonnatuusik «Pühajärve»	29. 06.—10. 07.	— 29.70 rbl. (3 inimest)

Avaldused esitada kiiresti ametiühingukomiteele.

NB!
Täna ilmub ka venekeelne leht.

Toimetaja V. SOOTAK

Ajalehe «TRÜ» toimetuse aadress: 202400 Tartu, Ülikooli t. 18, TRÜ, ruum 302, tel. 341-21/253. Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk. Tartu Ülikooli 17/19. III. Üksiknumbri hind 2 kop. Tellim. nr. 956. MB-01167.

«TRÜ» «Тарту Рийклик Юликоол» («Тартуский государственный университет»). Орган парткома, ректората, комитета ЛКСМ и профкома Тартуского государственного университета, г. Тарту Эстонской ССР.

Kontrolleh

KÕIGI MAADE PROLETAARLASED, ÜHINEGE!

tartu riiklik ülikool

EKP TRÜ komitee, TRÜ rektoraadi, ELKNÜ TRÜ komitee ja TRÜ ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 8 (1218) Reedel, 14. märtsil 1980 XXXII aastakäik

1979. aasta sotsialistliku võistluse tulemused
administratsiooni allüksustes

Administratsiooni allüksuste vahelise sotsialistliku võistluse organiseerimise ja juhtimise peakomisjon halduisprorektor Ain Otstaveli juhatamisel arutas läbi 1979. aasta võistluse tulemused ja otsustas tunnistada võitjateks järgmised allüksused vastavalt alagruppidele.

Esimeses alagrupis osutus komandandipiirkondadest parimaks ühiselamu nr. 3 (Silvia Kilgi), teiseks tuli füüsikakorpus (Tiiu Reismann) ning kolmandaks ühiselamu nr. 7 (Endla Jaanikesing).

Teises alagrupis, kus võistlesid garaaž ja vanemtöödejuhataja jaoskonna meistrijaoskonnad, võitis Ilmar Kõivi meistrijaoskond, teiseks tuli garaaž (juhataja Jüri Puidak) ja kolmandaks Raivo Sareali meistrijaoskond.

Kolmandas alagrupis võitis õppetöökoda koos TUS-i konstrueerimise ja eksperimentaalosakonnaga (juhataja Ado Jaagosild), teise koha saavutas mõõtelaboratoorium peametroloog Ene Koitmetsa juhtimisel, kolmandaks jäi kirjastus- ja trükiosakond (juhataja Marta Raisma).

Neljanda alagrupi võitjaks tunnistati õppeosakond (juhataja Mati Salundi), teiseks tuli plaani- ja finantsosakond (juhataja Oleg Andla) ning kolmandaks kapitaalehitusosakond (juhataja Kersti Lepik).

Peakomisjon leidis, et võistluse paremaks läbiviimiseks tuleb täiustada võistlusjuhendit; ettepanekuid ootab administratsiooni ametiühingubüroo. Ühtlasi soovib peakomisjon kõikidele allüksustele edukat osalemist selle aasta sotsialistlikus võistluses.

URVE LIIN

EKP TRÜ komitees

- **25. veebruari istungil võeti NLKP liikmeks eesti keele kateedri juhataja prof. Huno Rätsep ning liikmekandidaadiks keemiaosakonna V kursuse üliõpilane Arvo Käärd.**
- **V. I. Lenini 110. sünniaastapäeva tähistamisest ajalooteaduskonnas andis ülevaate teaduskonna parteibüroo sekretär dots. kt. K. Jaanson.**
- **Kokkuvõtted ENSV Ülemnõukogu ja kohalike nõukogude valimistest ülikoolis tegi parteikomitee asesekretär S. Lannes.**
- **ENSV 40. aastapäeva tähistamise üritusi ülikoolis tutvustas prof. J. Kalits. Kinnitati vastav plaan.**
- **Arutati administratsiooni, eriõpetuse kateedri ja teadusraamatukogu ühiskondlike organisatsioonide kaadriküsimust ning sügissemestril korraldatud matemaatikapäevade läbiviimist.**
- **10. märtsi istungil tutvustas näitagitatsioonikomisjoni tööd selle esimees vanemõpetaja A. Pork.**
- **Arutati kaadriküsimusi ja kutsetaotlusi kehakultuuri- ja matemaatikateaduskonnas.**

Selles lehes

- Komsomoliaktivisti ABC — 2. lk.
- Juubilarid on dotsendid Nora Toots ja Kalju Kudu — 2. lk.
- Geo-geo olümpia — 2. lk.
- Rubriigid «Keelemeel» ja «Distsiplinaarkomisjon» — 3. lk.
- «Olümpia ja ülikool» — 4. lk.

TRÜ FILOSOOFIA KATEEDER KUULUTAB VÄLJA V. I. LENINI 110. SÜNNIAASTAPÄEVALE PÜHENDATUD KONKURSI

„V. I. Lenini ideepärand ja marksistlik filosoofia“

NLKP Keskkomitee otsuses V. I. Lenini 110. sünniaastapäeva kohta on märgitud, et «kogu ideelises kasvatustöös tuleb peatähelepanu pöörata Marxi, Engelsi ja Lenini tööde ning NLKP ajaloolise kogemuste põhjalikule tundmaõppimisele lahutamatus seoses konkreetsete majanduslike ja poliitiliste ülesannete lahendamisega».

Lähtudes eelöeldust on konkursi eesmärk tõsta üliõpilaste huvi marksistlik-leninliku filosoofia omandamise ja V. I. Lenini filosoofilise pärandi sügavama tundmaõppimise vastu, süvendada ja tugevdada üliõpilaste maailmavaatelisi veendumusi, uurida arenenud sotsialismi teoreetilisi probleeme, tema kommunismiks ülekasvamise seaduspärasusi, arendada aktiivset loomingulist lähenemist filosoofilistele probleemidele ning selgitada välja 1979/80. õppeaasta parim üliõpilane marksistliku filosoofia tundmises.

Konkurss on mõeldud filosoofiat õppivatele III kursuse statsionaarsetele üliõpilastele, kes II kursusel on omandanud dialektilise ja praegu õpivad ajaloolist materialismi. Konkursi II ja III voorus võivad osaleda ka I, II, IV ja V kursuse üliõpilased.

Konkurss viiakse läbi kolmes voorus.

I voorus (märtsis) selgitavad filosoofiaseminaride juhendajad koos rühma aktiiviga välja 1—3 paremat üliõpilast, arvestades nende dialektilise materialismi eksamihinnet, õppereferaatide sisukust, õppetööd III kursuse sügis- ja kevadsemestril, samuti teaduslikku ja ühiskondlikku tegevust.

II voor (aprilli alul) toimub **kirjaliku tööna** (testina) mille küsimused töötab välja ja kinnitab filosoofia kateeder. II voorus eduka esinemise eelduseks on V. I. Lenini filosoofilise pärandi, eriti teoste «Materialism ja empiriokrititsism» ja «Riik ja revolutsioon» sügav tundmine. 10 paremat üliõpilast pääsevad III, lõppvooru.

Lõppvoorus (aprilli teisel poolel) esineb iga osavõtja oma valitud teemal **lühikese (7 min.) ettekandega, samuti lühisõnavõtuga (5 min.) konkursi žürii poolt antud teemal.** Esinemisjärjekord loositakse. Paremusjärjestuse lõplikuks määramiseks arvestab žürii ka II voorus saavutatud tulemust.

Esinemise hindamisel arvestab žürii teadmiste sügavust, oskust ühendada filosoofiline analüüs kommunistliku ülesehitustöö küsimustega, NLKP XXV kongressi materjalide ja teiste parteidokumentide aktuaalsete probleemidega. Samuti peetakse silmas esinemisoskust.

Kõik III voorus osalejad saavad rahalise preemia või mälestuseseme. Parimale võimaldatakse sõit sotsialismimaale.

II ja III vooru kuupäevad teatame hiljem.

Konkursi komisjon

LENINIST ja LENINIGA 1870—1980

Lenin ja kunst

1921. aasta 25. veebruari hilisõhtul tõusis Lenin mööda pimedat, libedaks jäätunud treppi Kõrgemate Kunstilis-tehniliste Töökodade (BHÜTEMAC) ühiselamusse. Tema ja Nadežda Konstantinovna Krupskaja tulid külla BHÜTEMAC-i üliõpilasele Varvara Armandile, Leni ja Krupskaja sõbra, rahvusvahelise töölisliikumise tuntud tegelase Inessa Armandi tütrele.

Tiheda rõngana piirasid noored Vladimiri Iljitši, algas sundimatu vestlus maalikunstist ja luulest, noorte kunstnike elust-olust ja õppetööst. Selle jutuajamise ajal üliõpilane S. Senkin (kelle mälestustes on jäädvustatudki Lenini kohtumine tulevaste kunstnikega) «nõelab»:

«Muidugi, Vladimir Iljitš, uut on veel vähe, kuid me õpime, õpime ja töötame edaspidigi, saame sellest uuest mitut moodi aru, kuid «Jevgeni Onegini» vastu oleme kõik üksmeelselt. «Jevgeni Oneginist» on meile kõrini.»

Teised toetasid teda õhinal:

«Muidugi, me oleme «Jevgeni Onegini» vastu.»

Vladimir Iljitš puhkes laginal naerma:

«Niisiis, teie, tähendab, olete «Jevgeni Onegini» vastu? Noh, minul tuleb siis poolt olla, ma olen ju vana inimene. Aga mida te arvate Nekrassovist?»

Vaidlus läks üle Nekrassovi peale... Ja alles kell 3 öösel BHÜTEMAC-i ühiselamust lahkudes märkis Lenin naljaga pooleks:

«Noh, heitke siiski varem magama, muidu juhtub, et õpite küll õppima, aga «Jevgeni Onegini» vastu enam jõudu ei jätku. Hoidke, hoidke oma jõudu — seda läheb veelgi vaja.»

Esmapilgul näib paradoksaalsena, et suur poliitik, vana Venemaa ümber paisanud juht kaitseb kauge mineviku poolt sünnitatud luulet. Ja asi ei seisa ainult tema enda kirjanduslikus maitses. Mõni kuu enne BHÜTEMAC-i ühiselamu külastamist kõlasid saalis, kus toimus Venemaa Kommunistliku Noorsooühingu III kongress, leninlikud sõnad, mis hoiatasid selle eest, et «me võime piirduda kommunistlike järeldustega ja ära õppida ainult kommunistlikud loosungid. Nendega kommunismi ei loo. Kommunistiks võib saada vaid siis, kui rikastad oma mälu nende rikkuste teadmisega, mis inimkond on välja töötanud.»

Nimelt kommunismi sotsiaalne ideaal eeldab mitte võimalusena, vaid vajadusena igakülgselt ja harmooniliselt arenenud, vaba inimisiksust. See idee rikastus ja kinnistus revolutsioonilises võitluses, mis kogu oma karmuse juures äratas temast osavõtjates kõrgemaid inimlikke nõudeid ja vajadusi, nende seas ka esteetilisi. Aasta pärast sotsialistliku revolutsiooni teostumist, 1918. aasta oktoobri lõpus, võttis V. I. Lenin vastu Ülevenemaalise Töölis- ja Maanoorsoo Nõukogude I kongressi delegatsiooni. Kohtumisest osavõtnud luuletaja A. Bezõmenski kirjutas oma mälestustes: «Kiites heaks kõik noorsoo osalemisviisid maa poliitilises elus, juhtis Vladimir Iljitš koos sellega visalt tähelepanu nendele sammudele, mida VKNÜ peab ette võtma, et meie noorsugu oleks mitte ainult poliitiliselt kirjaoskaja ja haritud, vaid ka reibas, elurõõmus ja alati initsiatiivikas. Nõukogudemaa noormehed ja tütarlapsed peavad elama kaunilt ja täisvereliselt nii ühiskondlikus kui ka isiklikus elus.»

Seepärast püüdis Lenin oma suhtumises kunsti vältida ühekülgsust. Tuntud näitleja V. Katšalov jutustas, kuidas vestluses Gorkiga too tema poole pöördus:

«Näe, vaidlen Vladimir Iljitšiga uue teatripubliku üle. Et uus teatripublik pole vanadest teatraalidest halvem, et ta on tähelepanelikum — selles vaidlust ei ole. Kuid mida ta vajab? Mina räägin, et ta vajab heroismi. Aga Vladimir Iljitš kinnitab, et ta vajab ka lüürikat, vajab Tšehhovit, vajab elutõde.»

Ja veel üks ülimalt autoriteetne tunnistus. Oma hinnangus raamatule «Lenini ilukirjanduslikud tsitaadid» kirjutas N. K. Krupskaja: «Mitte mingil juhul ei saa tsitaatide ja nende tarvitamise sageduse järgi otsustada, millised teosed ja millised kirjanikud olid Iljitši lemmikud. Tsitaatide iseloomu määrab ära tema artiklite võitlev, publitsistlik iseloom. Iljitš oli väga suur lüürik, ta armastas väga pateetilisi, lüürilisi värsse, ainult ta ei kirjutanud sellest.»

Lenini töid ja mälestusi temast uuesti üle lugedes pöörasin ma tähelepanu ka luule sellisele eripärasele osale. N. K. Krupskaja meenutab, et kõige raskemail emigratsiooni- ja reaktsiooniaastail Lenin «unistas visamalt kui varem, unistas vesteldes Montegusiga (prantsuse luuletaja-šansonist. — L. S.), lauldes võidukalt elsassi laulu, lugedes unetuil öil vaimustusega Verhaerenit.»

Luule aitas unistada, ta stimuleeris Herbert Wellsi poolt «Kremli unistajaks» nimetatud inimese fantaasiat. Lenin ei solvunud Wellsi peale selle hüüdnime pärast. Räägitakse, et ta lihtsalt naeris heasüdamlikult. «Kuidas oleks sellisel maal olnud võimalik alustada sotsialistlikku revolutsiooni ilma fanatasööorideta,» rääkis Lenin ise. Jah, fantaasia (ja tema saadus — unistus) võib olla kasulik ja kasutu, võimas ja hädine. Aga iseenesest» on see võime erakordselt hinnaline. Ilmaasjata arvatakse, et teda on vaja vaid luuletajale. See on rumal eelarvamus! Isegi matemaatikas on ta vajalik, isegi diferentsiaal- ja integraaltehete avastamine oleks olnud fantaasiata võimatu,» märkis Lenin ükskord. Kuid see «rumal eelarvamus» pole juhuslik: võib-olla mitte kuskil peale luule ei kultiveerita fantaasiat nii «puhtal» kujul. Ja sellepärast arendab luulelooming nagu kunstiloomingi üldse inimese loomingulist potentsiaali, mida tal on vaja kõige rangemas teaduses ja kõige proosalisemas praktilises tegevuses.

Marx ja Engels kirjutasid sellest, et kommunismi ajal ei pea mitte igaüks tegema Rafaeli tööd, vaid «igaüks, kelles peitub Rafael, peab omama võimalusi takistamatult areneda.» Lenin neid ridu ei teadnud, sest teos, millesse need olid paigutatud — «Saksa ideoloogia» — avaldati alles pärast Lenini surma. Seda paljutähendavam on, et esimese sotsialistliku riigi rajaja formuleeris ühe tähtsama kunsti ees seisva ülesandena: «Tema — kunst — peab äratama neis — töötavates massides — kunstnikke ja neid arendama.»

Prof. LEONID STOLOVITS

Tõlkinud PRIIDU BEIER

Komsomolikroonika

10. märtsil said ELKNÜ TRÜ komitee soovituse NLKP liikmekandidaadiks astumiseks Tarmo Kajandi (KKT IV k.) ja Jaan Kannes (KKT III k.). ÜLKNÜ-sse võeti vastu Üllar Reino (õigust. I k.) ja Margus Lepner (ravi IV k.).

Arutluse all oli komsomoliprobleemide kajastamine ajalehes «TRÜ». Nenditi, et informatsiooni komsomoliorganisatsioonis toimuva kohta on, ent puuduvad sisulised, aktuaalseid probleeme lahkavad artiklid. Arutelust võttis osa ka ülikoolilehe toimetaja Varje Sootak. Ettevalmistamisel on asjakohane komsomolikomitee otsus.

Kuulati ära olmesektori juhataja Riivo Kotkase informatsioon ühiselamute küsimuse arutamise kohta TRÜ nõukogus. Oma arvamust avaldasid ka Tiigi 14 ja Pälsoni 23 ühiselamute nõukogude esimehed.

ELKNÜ TRÜ komitee võttis vastu otsuse šeflustööst keskkoolidega. Otsuses on ette nähtud konkreetsed ülesanded teaduskondade komsomoliorganisatsioonidele. ELKNÜ TRÜ komitee õppe-teaduslikku sektorit kohustati koostöös TRÜ ÜTÜ nõukoguga abi osutama Õpilaste Teaduslik-tehnilise Ühingu loomisel. Moodustati ELKNÜ TRÜ komitee pedagoogiliste rühmade nõukogu juhtimaks šeflustööd keskkoolidega.

Komsomoliaktivisti ABC

V. I. LENINI 110. SÜNNIAASTAPÄEVA TÄHISTAMISEST ÜLIKOOLI KOMSOMOLIORGANISATSIOONIS

Sellise pealkirjaga otsuse võttis oma 25. veebruari istungil vastu komsomolikomitee. Kahtlemata on V. I. Lenini sünniaastapäev selleaastastest juubelitest keskseim. Seepärast otsustas komitee korraldada järgmised tähtpäevale pühendatud üritused:

1. Märtsis-aprillis toimub ülikoolis leninlik kontroll — üleliidulise kompleksüritus, mida vastavalt ÜLKNÜ Keskkomitee büroo juhistele «tuleb käsitada iga kommunistliku noore ja iga komsomoliorganisatsiooni põhjaliku aruandena». Meie komsomoliorganisatsioonis toimub see kolmes etapis:

a) kuni 29. märtsini peetakse koos ühiskonnateaduste kateedritega leninlik õppetund «Leninlikult õppida kommunismi, ehitada kommunismi». Kõigile komsomolibüroodele tehti ülesandeks aidata kaasa seminarivormis toimuva õppetunni ettevalmistamisel ja läbiviimisel. Kõigilt kommunistlikelt noortelt ootame aktiivset osalemist;

b) kuni 12. aprillini toimub ühiskondlik-poliitiline atesteerimine. Atesteerimiskomisjoni koosseisus on teaduskonna või osakonna komsomolijuhid, teaduskonna ja ühiskonnateaduste õppejõud. Atesteerimisel tuleb lähtuda leninliku arvestuse kriteeriumidest, kusjuures esmatähelepanu on vaja pöörata kommunistlike noorte osavõtule leninlikust õppetunnist, sügissemestri õppetöö tulemustele ning osavõtule ühiskondlikust tööst. Atesteerimisel pannakse hindeid kahe palli süsteemis (atesteeritud ja mitteatesteeritud);

c) kuni 19. aprillini on osakondades ja teaduskondades komsomolikoosolekud «Lenini nimega, partei juhtimisel tööle ja kangelastegudele!», kus tehakse kokkuvõtteid toimunud ühiskondlik-poliitilisest atesteerimisest. Komsomolikomitee soovitas kutsuda neist osa võtma ka partei- ja komsomoliveterane.

2. Märtsis-aprillis tehakse samuti kokkuvõtteid V. I. Lenini sünniaastapäevale pühendatud õpperühmade konkurssülevaatusest, kus selgitatakse välja teaduskondade parimad õpperühmad. Võetakse arvesse rühmade õppetööd ja õppedistsipliini sügissemestril, ühiskondlikku tegevust ja aktiivsust. Teaduskondade parimatest nimetab nn. ekspertide nõukogu (rektoraadi, partei-, ametiühingu- ja komsomolikomitee esindajad) 6 ülikooli parimat. Ülevaatuse tulemused tehakse teatavaks V. I. Lenini sünniaastapäeval, 22. aprillil.

3. Kõigi teaduskondade I kursustel toimub kahevooruline viktoriin, mille korraldamise on endi õlule võtnud NLKP ajaloo kateeder. Teaduskondade ja osakondade komsomoliaktiivi ülesandeks on nõu ja jõuga kaasa aidata viktoriini õnnestumisele. Ülikooli komsomolikomitee lubab premeerida viktoriini parimaid.

4. Selleaastased IX rahvaste sõpruse päevad (22.—27. aprill) on samuti pühendatud V. I. Lenini sünniaastapäevale. Et nendest tuleb edaspidi täpsemalt juttu, siis räägiti ainult ühest konkreetsest üritusest: ülikooli komsomoliajaloo konverentside kolmeaastane kogemus lubab ellu kutsuda vabariikliku komsomoliajaloo konverentsi «Üliõpilasteadurid komsomolist», kus peale ülikooli tudengite on nõusoleku esinemiseks andnud EPA ja konservatooriumi tudengid. Külla ootame ka TPI, TPedI ja ERKI üliõpilasi.

Osavõtt nendest üritustest näitab kommunistliku noore ideelist küpsust. Komsomolikomitee on veendunud, et need üritused toimuvad kõrgel ideelis-poliitilisel tasemel, kõigi kommunistlike noorte aktiivsel osavõtul.

ELKNÜ TRÜ komitee

ÕPPERÜHMADEVAHELISE KONKURSSÜLEVAATUSE PERFOKAARDI TÄITMISEST

Sügissemestri konkursi kokkuvõtted näitasid, et perfokaarte ei täidetud õigesti. Järgnev jutt on mõeldud eelkõige kursuste (õpperühmade) ja teaduskondade komsomolisekretäridele vigadest hoidumiseks.

Üliõpilaste arv esitatakse 20. detsembri seisuga. Lahtrisse «Õppetöö» kantakse järgmised andmed: lahtrisse «+10» — ainult «väga headele» õppivate üliõpilaste arv; «+5» — «väga headele» ja «headele» õppivate üliõpilaste arv; «—10» — võiglaste arv (arvestatakse nii eksameid kui arvestusi); «—15» — eksamile või arvestusele põhjuseta mitteilmunute arv. Lahtrisse «puudutud tunnid» kogu rühma (kursuse) põhjuseta puudutud tundide summa eelmisel semestril (rangelt rühmapäeviku(te) järgi).

Lahter «ÜTÜ» jääb seekord tervikuna täitmata, sest ÜTÜ kokkuvõtteid on otstarbekas teha üks kord aastas.

Lahtrit «Ühiskondlik töö» täidetakse järgmiselt: lahtrisse «4» kantakse üliõpilaste arv, kes tegutsevad väljaspool rühma (kursust) valitavatel kohtadel organisatsioonides, nõukogudes, ühingutes jm. (vt. ÕPP juhendis näidisloetelu!). Seekord ei lähe arvesse EÜE ja EÕM-i funktsionäärid, sest neid arvestati sügisestes kokkuvõtetes; lahtrisse «1» kantakse üliõpilaste arv, kes on alaliste taidluskollektiivide ja üilkooli juures tegutsevate huvialaklubide liikmed.

Lahtrisse «Rühma aktiivsus» kannab teaduskonna komsomolibüroo p u n k t e järgnevalt: parim rühm (kursus) saab punkte võrdselt rühmade arvuga paremuselt teine ühe võrra vähem jne.

ÜLAR TIKK,
ELKNÜ TRÜ komitee ideoloogiasektori juhataja

Peapreemia Ain Alvinile

Advokaatide Kolleegiumi 1979. aasta üliõpilaspreemia (175 rubla) advokatuuri tegevust käsitleva võistlustöö eest määrati õigusteaduskonna III kursuse üliõpilasele **Ain Alvinile** võistlustöö «Eesti NSV Advokaatide Kolleegium aastatel 1958—1964» eest. Töö juhendajaks oli prof. I. Rebane.

Preemia (125 rubla) määrati ka õigusteaduskonna IV kursuse üliõpilasele **Harry Otsale** võistlustöö «Kaitsjast loobumine» eest. Tööd juhendas dots. H. Saarsoo.

Preemiad määrab Advokaatide Kolleegiumi presiidium igal aastal parimate üliõpilastööde eest, mis käsitlevad advokaadi tööd või Eesti NSV Advokaatide Kolleegiumi tegevust. Autasud antakse kätte teaduskonna komsomolikoosolekul.

Nora Toots 50

Dots. Nora Toots, inglise filoloogia kateedri õppejõud, filoloogiateaduskonna prodekaan on sündinud 19. märtsil 1930. aastal Petseri linnas teenistuja perekonnas. Lõpetanud 1953. a. TRÜ ajaloo-keeleteaduskonna inglise filoloogia erialal, õpetas ta inglise ja vene keelt Tartu keskkoolides. Aalates 1961. aasta sügissemestrist kuulub Nora Toots TRÜ õppejõudude perre: algul õpetajana (1961—1962), pärast kaheaastast täienduskursust Moskva I Võõrkeelte Instituudi juures (1962—1964) vanemõpetajana, pärast aastast aspirantuuri (1970—1971) ja väitekirja kaitsmist (1973) inglise filoloogia kateedri dotsendina. Samast aastast peab ta ka teaduskonna prodekaani ametit.

Umbes niipalju ütleks juubilari kohta kiretu biograafiline leksikon.

Kui ka dotsentide ja prodekaanide kohta seataks sisse ÜPP arvestusraamat, tuleks Nora Tootsi omasse sisse kanda, et ta on olnud parteialgorganisatsiooni sekretär Tartu VIII Keskkoolis ja inglise filoloogia kateedri, ajaloo-keeleteaduskonna parteibüroo liige ja ametiühingubüroo esimehe asetäitja ning veel mitmete komisjonide liige. Ja kõigis lahtrites oleks hinne «väga hea». Sest madalamat hinnet meie juubilar põhimõtteliselt ei tunnista. Täites kõik oma arvukad ühiskondlikud kohustused, nii ametiga kaasnevad kui ka vabatahtlikud, imetlusväärse hoo ja innuga, on ta korduvalt pälvinud kõrgema ja keskerihariduse ministri ning rektori tunnustust.

Olles loomult elurõõmus, väsimatu ja sugestiivne suhtleja, on Nora Tootsile keele paljude aspektide hulgas kõige südamelähedasemad praktilise keeleõpetuse, eriti foneetika probleemid. Ta on käinud end täiendamas suvekursustel Inglismaal (1968). Sellest valdkonnast on ka juubilari uurimused ja õppevahendid. Publikatsioonidest tähtsamatena võib mainida artikliseeriat fonoloogilistest opositsioonidest ja nende funktsionaalsest koormusest inglise keeles, õppevahendeid ja harjutustikke inglise keele foneetika alalt, samuti on ta kõrgkooli inglise keele õpiku «Advanced English for the Estonian Learner» kaasautor.

Nora Toots on pikkade aastate jooksul olnud inglise filoloogide pedagoogilise praktika üks juhendajaid ja seega aidanud koolitada kvalifitseeritud õpetajaid. Samuti on ta alati olnud oodatud lektor vabariiklikel ja linnade õpetajate päevadel ja suvekursustel. Nora Toots on üks armastatumaid õpetajaid Tartu võõrkeeltekursustel.

Sõprade hulgas on juubilar lõbus, teravmeelne kaaslane, väsimamatu matkaja ja ujuja. (Ta kuulub TRÜ õppejõudude ja teenistujate tervisevõimlejate rühma raudvarasse.) Ametialases töös, suhtlemises kolleegide ja üliõpilastega on juubilar äärmiselt rahulik, tasakaalukas ja sõbralik — inimene, kellega on hea asju ajada. Eks sessioonivõlglased ja põhjuseta puudujad näe vahel ka tema pilvist palet (ja mida muud on neil õigus loota?), aga lõpuks leiab jalgealuse kaotanud noor inimene tema juures ikka tuge ja head nõu. Tema Tõravere suvekodus veedetud jaaniõhtud on olnud kateedripere meeldivamaid ühisettevõtmisi.

Ka oma isiklikku autot on N. Toots juhtinud kindlakäeliselt ja suuremate avariideta. Julgesti võib öelda, et talle on teada kogu Lõuna-Eesti marja- ja seenemetsad. Ja igal aastal varutud hoidisepurkide arvu ja sisu mitmekesisuse poolest võivad temaga võistelda vähesed teaduskonna naispere liikmed.

Kõige selle juures on sünnipäevalaps hoolitsev pereema, pojale hea ja nõudlik ema, ja *last but not least*, värske õnnelik vanaema.

Soovime juubilarile raugematut energiat ja elurõõmu, õnne ja edu ka edaspidiseks.

Kolleegide nimel
AINO JÖGI

Kalju Kudu 50

16. märtsil saab viiekümneaastaseks ülikooli üldfüüsika kateedri dotsent Kalju Kudu. Juubilar ja käesolevate ridade kirjutaja on täielikult ühel ja samal arvamusel, et sündimise fakt või sellest ümmarguse aastaarvu möödumine ei ole iseenesest sellised sündmused, millega seoses sündijale või teatud aastad äraelanule tuleks erilist tähu avaldada. Üldsuse tähelepanu ja lugupidamist ei teeni lihtsalt aastatega, vaid nende vältel kordasaadetuga. Olgu siis tänase juubelijutu sisuks need tööd ja tegemised, mida üks füüsik pärast Leningradi Riikliku Pedagoogilise Instituudi diplomi kättesaamist 25 aastat on teinud.

Kolm esimest aastat sellest veerandsajast läksid teadusliku potentsiaali tõstmiseks aspirantuuris. Selle aja vältel saadust tuli mitte ainult alus kandidaadiväitekirjale, vaid üldse gaaslahendusalastele uurimistöödele TRÜ-s, kuhu K. Kudu 1958. aastal tööle asus. Tänaseks on gaaslahenduse laborist saanud aeroionisatsiooni ja elektroaerosoolide laboratooriumi sektor, Kalju Kudust aga labori teaduslik juhendaja. Pingelise õppetöö kõrval suutis juubilar luua uurimiskollektiivi, kelle tööd on jõudnud teaduse eesliinile. Küllap on siin suurt rolli mänginud juhendaja oskus kujundada aktiivset ja loomingulist töömeeleolu. Samuti põhjalik tutvumine samalaadse uurimistöö keskustega Tomskis, Pariisis ja Brnos ning tihedad rahvusvahelised kontaktid. Rahvusvaheliste konverentside loetelu, mille tööst Kalju Kudu on osa võtnud, tuleb aukartustäratavalt pikk: Viin, Bukarest, Oxford, Praha, Eindhoven, Berliin, Grenoble . . .

Räägitakse, et kõrgkooli õhkkonnal olevat mingi viljastav mõju. Ülikooli õppejõud erinevat teaduste akadeemia töötajast võime poolest teha tõsist teaduslikku tööd lisaks oma põhitegevusele. Ju see nii on. Vähemalt Kalju Kudu puhul on allakirjutanule senini mõistatuseks, kust see teaduse tegemise aeg on võetud.

Ligi 14 aastat (alates 1961.-st) oli Kalju Kudu õlgadel ülikooli ühe suurema ja keerulisema kateedri, üldfüüsika kateedri juhtimise koorem. See oli aeg, kus teaduslik-tehniline revolutsioon oli jõudmas kateedri küllalt vananenud sisustusega õppelaboratooriumidesse. Ja kui asi hakkas juba ilmet võtma, tegi peahoones möllanud tulekahju suure osa tehtust taas nulliks. Aastad on möödunud kateedri õppetöö metoodilise ja materiaalse baasi pideva moderniseerimise tähe all: kord seisab päevakorras järjekordse praktikumitööde juhendite või ülesannete kogu koostamine, siis nõuab elu elektronarvuti ulatuslikumat juurutamist õppeprotsessis. Ja nii edasi ja nii edasi. Kalju Kudu isiklik vahetu panus on suurim olnud elektrikursuse metoodilises ülesehituses ja elektripraktikumi moderniseerimisel. Tema metoodiline kreedo: oma ainet peab õppejõud valdama täiuslikult ja n.-ö. komplekslselt; ei saa olla hea lektor, tegelemata oma kursuse ülesannete ja praktikumidega, ei saa olla hea õppejõud, tutvudes üliõpilastega alles eksamil. Küllap oleks nii mõnelgi tudengil palju «meeldivam» vähem informeeritud eksaminaatori juurde ilmuda.

Kalju Kudu põhjalikkus, nõudlikkus enda ja teiste vastu, organisaatori- ja juhiomadused on temast teinud tunnustatud autoriteedi oma erialal. Ta on ENSV Teaduste Akadeemia füüsikakomisjoni liige, ENSV Kõrg- ja Keskerihariduse Ministeeriumi füüsika õppemetoodilise nõukogu esimees, NSV Liidu Kõrg- ja Keskerihariduse Ministeeriumi füüsika teaduslik-metoodilise nõukogu ja plasmafüüsika alase teaduslik-tehnilise nõukogu liige.

Kokkuvõttes — viiskümmend aastat ei ole tõepoolest juttu väärt, seda enam, et juubilar näeb noorem välja. Küll aga tahaks tänase päeva puhul avaldada tänu ja tunnustust tehtud töö eest ning soovida tegemisel oleva viljakat jätku.

VALDO RUTTAS

Sedapuhku Kaareperes

Rong marsruudil Tartu—Tallinn ei väljunud 1. märtsi hommikul täpselt graafiku järgi, s. t. kell 7.45, vaid mõni minut hiljem, sest rongiuksest aina vooris sisse tuulepluusides ja tuttmütsides suusavarustusega noori .Rongijuht võis imestada küll, miks see inimsumm suuskadega Tallinna suunas sõidab, hoopis tõenäolisem olnuks vastupidine suund, toimus ju samal päeval duubelmaratonmatk.

Ent meie loo kangelased ei olnud sugugi rongiga eksinud. Ja väljusid ka õiges jaamas . . .

«Mis sellest, et kehakultuuriteaduskond ei andnud meile bussi, et kõigile soovijaile ei jätkunud suuski. Meie tulime siiski!»

Need «meie» tulid 24. korda. Oma valgele olümpiale. Kui kuu aega tagasi võisid miljonid inimesed televiisori vahendusel kaasa elada päris olümpiamängude avamisele, siis sada kolmkümmend geograafi-geoloogi vaatasid huviga koolimajaesisel platsil toimuvat. Kõik oli nagu päris: fanfaarihelid, tervitussõnad (dots. Lev Vassiljev), tule toomine ja olümpiatõrviku süütamine (urni aset täitis kasepakk), lipu heiskamine (seda tegi mullune võitja — IV kursus) ja vande andmine (traditsiooni jätkamist ja sportlikku visadust vandusid esmakursuslased), üle koolimaja ja olümpialaste lendas kolm juhuslikku tuvi.

«Hurraa! Kaarepere koolimajale hurraa!»

Geo-geo olümpiaad-80 oli avatud.

Ees seisis jõukatsumine kuue võistkonna vahel (geograafid ja geoloogid ühinesid vastavalt kursustele + vilistlaste-õppejõudude komando).

Enne lõunat võisteldi kiirlaskumises (üle 50 võistleja, neist kümmekond naist; keegi rohkearvulisest vaatajaskonnast: «Fakt, et iga mees sõitis täna välja isikliku rekordaja!»; statistik: «Kukkus iga kolmas.»), teatesuusatamises (esmakursuslastel on avanenud võimalus ületada NSV Liidu laskesuusataja Aleksandr Tihhonovi saavutust:

(Järg 4. lk.)

keelemeel

Slängist ja stiilist

Rubriik «Keelemeel» on tekitanud elavat vastukaja. Toimetusse jõudnud ajakirjandusüliõpilaste kahele loole vastab eesti keele kateedri dotsent (ka üks meie keeletoimetajaist) Reet Kasik. Toimetus loodab, et puudutatud keeleprobleemid leiavad arusaamist ja peab selle teema lõpetatuks (rubriik ise jätkub).

* * *

(Vt. «TRÜ» nr. 2 k. a., R. Hanson «Sõna sekka emakeele kaitseks»)

Keel on rüü inimmõtete tarbeks. Keel on tooga, mis annab mõttele näo ja varjab vahel ka häbedust. Viimane sünnib siis, kui me ei ütle nii, nagu on, ehk nii, nagu me ihkaksime öelda, vaid ütleme natuke teisiti, sest sedasi on tsipake kenam ja ei ole häbedust. «Kultuurrahvas ei ütle «reps», vaid ütleb hoopis «suhteliselt hiljuti immatrikuleeritud üliõpilane». «Kultuurrahvas» saab songa, kui must-valgel seisab «EPA-kas» (epakas), aga mitte näiteks «üliõpilane Eesti Põllumajanduse Akadeemiast» (kus üliõpilasi Tartu Riiklikust Ülikoolist hüütakse muuseas trü(ü?)kakateks).

«Kultuurrahvas» mässib mõtted pealaeni ohtrasse sõnatoogasse nagu naine idamaadelt, kellele silmadki on eufemism. Nüüd aga käiakse idamaadeski teksastes ja oleks vast aeg ka eesti keeles loobuda barokilikust ümberütlemisest; see ei peaks tähendama uuendusuputust, nagu moes sündis teksastega, aga üleminekul on vahest seegi paratamatu. Sõnamoekunstnikud ei peaks üsna igapäevaseid mõttenüansse pitsidesse varjama, tänapäeva demokraatlikus keeles mõjuvad sellised ilukirjatsemised nagu lammas smokingis. Demokratiseerunud keel ei peaks tähendama ka sõnalammaste sõnasõnnikut; nagu kehakate peaks mõtterüü olema maitsekas, mille kriteeriumiks on terviklikkus. Harmooniline keel on nagu harmooniline inimene: ta ei varja oma vajakuid. Ta kasutab sõnu, mis talle on antud ja mis on võitjaks jäänud kõige vihasemas keelelahingus — kõnes. Usun, et «epakat», «repsi-rebast», «kemmi ringi» jne. ootab niisamasugune kasutus, kui nüüd on «trollil» ja «nätsul», mis ennist olid ka vähe-ke «labased», aga see-eest «head». Loomulik, et sõnade sõnasõjas jääb mõni uudiskeelend kaotajana väljale, ent see ei kahanda võitjate aupaistet. See ongi demokraatlik keel: võidab tugevam, lühem, kasutatavam sõna või stiil.

Ma annaksin pool kuningriiki võimaluse eest öelda oma piskut «pisutki erimoodi».

TONU PEETS,
ajakirjanduse I k.

*

Keelt on ikka ja alati hoolega kaitstud ja seda tehakse ka edaspidi. Tehakse tulevikuski, nagu keel midagi nii õrna oleks, et esimesel puudutusel põrmuks pudeneb. Ei pudene ta ühtigi...

Raimu Hansoni poolt ajalehepaberile pandu toob publiku ette veel ühed keelerisustajad, nimelt rebaž̌urnalistid. No eks me seda ole ka, aga... Jah, nüüd tuleb need mitmed õhus ripnevad «agad» maa peale tõmmata, et siis neile otsa vaadata.

Vaatame neid värdkeelendeid, mis Raimu Hanson publikumi ette on heitnud. Nii tema artiklis seistes võivad nad tõesti mõningase ebardlikkuse mulje jätta. Ja ma võin Raimuga päevade, nädalate, kuude kaupa vaielda ühe või teise sellise õigsuse või vildakuse üle. Me võime lõpmatuseni vaielda, ilma et midagi edasi läheks ja emakeel eriti kaitstud saaks.

Asi on hoopis muus. Toon näite. Mida arvata autorist, kelle teose esimese kõite leheküljel number 192 seisab sõna «lits»? Õige vastus loomulikult tembeldaks ta keelerisustajaks. Jah, kuid ainult ühe sõna järgi. Kui aga minna konteksti kallale, alles siis näeme, mis eesmärki on keegi mingi sõna või väljendusega tegelikult teeninud ja kuivõrd kirjapandu omal kohal on. Nii jääb mõnigi tempelmärk lõömata. Muuseas olgu öeldud, et eelnev «keelerisustajast» autor on A. H. Tammsaare, ja kõigest eelnevast hoolimata võib teda ikka veel klassikuks pidada.

Analoogiliselt on ka Raimu Hansoni poolt tähele pandud keelevääratused lihtsalt tekstist võetud, vaatamata, mis eesmärki nad teenivad. Kas selle loogika järgi edasi minnes analüüsime homme Kihva Värdi keelekasutust?

Mis aga puutub nii arvatud lipukirja, siis on sellega lugu samuti kui eelnevaga. Minu suust volksab paberile üllatus — kas tõesti tahtsin ma seda öelda? Kas tõesti tuli asjast nii aru saada?... Üldiselt aga ei tea ma oma põlvkonnal olevat ei lippu ega kirjagi sellel. Ent siiski arvan, et teisiti ja GOST-ist teisiti annab veel paljutki öelda, ning maksimalist, nagu ma seda ikka veel olen... Mõnikord tuleb isegi rongi õigetele rõõbastele aidata. Ise püüan minna «OLLA ORIGINAALNE POLE OLLA ORI GINAALNE» järgi.

Tänan tähelepanu eest, vaidlustest saavad kõik kasu.

REIN SIKK,
ajakirjanduse I k.

*

Släng ehk žargoon ehk argoo on sotsiaalne murre, mis on keeles täpselt niisama loomulik, iseenesestmõistetav ja paratamatu nähtus nagu lokaalsed murded. Igale sotsiaalsele rühmale on iseloomulik mõneti erinev kõnepruuk ja ei ole mingit võimalust ega vajadust seda likvideerida. Slängil on oma funktsioon, oma sotsiaalne roll. Ühine keelepruuk kergendab rühma liikmete omavahelist suhtlemist ja eristab üht sotsiaalset rühma teisest. On öeldud, et erikeel on nagu kirjutamata liikmekaart, mille ettenäitamine tõestab kõneleja õigust ühte või teise rühma kuuluda. On psühholoogiliselt mõistetav, et «liikmepileti» üle on eriti uhked ja püüavad seda maksimaalselt kasutada vastavasse rühma äsja vastuvõetud liikmed.

Aga slängil, nagu igal teiselgi murdel, on oma kindel levila ja tarvitamispiirid. Saarlased räägivad küll saarte murret, aga ega nad ei anna murdekeeles välja oma rajoonilehte. Samuti ei kirjuta kooliõpilased seinalehes või kooli alamanahhis või ajalehes, et «mata õps teeb täna klassa». Sama kehtib ka üliõpilaskeele kohta. Kõik murded, nii lokaalsed kui sotsiaalsed, on eelkõige kõnekeele nähtus. Trükisõnas on eesõigus kirjakeelel, ja ülikooli ajalehte ei saa kirjutada teistsuguses keeles kui muid ajalehti. Kirjakeelel on omad seaduspärasused ja funktsioonid, tähtsaim neist — võimaldada üldrahvalikku, kõigile arusaadavat suhtlemist. Slängi tekkimise üks põhjusi on aga otse vastupidi tingitud püüdest varjata kõne sisu kõrvaliste isikute eest.

Tegelikult on muidugi ka kirjakeel väga mitmepalgeline nähtus. Olulisim on erinevus ilukirjanduse stiili ja tarbestiili vahel. Tarbestiili (teadusliku, ametliku) põhifunktsioon on anda edasi informatsiooni ning seetõttu kasutab tarbestiil peamiselt neutraalseid väljendusvahendeid. Ilukirjandusliku stiili eesmärk on lugeja emotsionaalne mõjutamine. Seetõttu on sellele stiilile iseloomulik ekspressiivse värvinguga sõnastuse (siia kuuluvad ka slängi- ja murdesõnad), fraseoloogia ja kõnekujundite kasutamine, sageli isegi kõrvalekaldumine tavapärasest lauseehitusest. Publitsistika žanritest on ilukirjandusele kõige lähemal fõljeton, veste jt. eelkõige koomilised žanrid, Nendes žanrites on mõeldav vastava temaatikaga seoses ka üliõpilasslängi tarvitamine. Informatsioonilises ja arutlevas žanris aga mõjuvad nii ilukirjanduskeele kui ka kõnekeele väljendusvahendid kohatult. On palju muidki võimalusi kordumatut väljenduslaadi saavutada, ilma et tarvitseks slängi kasutada.

Kirjakeel on suhteliselt püsiv, släng muutub kiiremini. Näiteks kümmekond aastat tagasi oli tudengislängis tavaline **inter**, praegu vohab **ühikas**. Kirjakeele ja kõnekeele vahel ei ole väga teravat piiri. Stabiilsemaid slängisõnu võidakse kirjakeelde teadlikult üle võtta. Omal ajal (mitte väga ammu) põhjustas küllaltki palju suminat, kui ülikoolileht hakkas ka neutraalses stiilis tarvitama **üliõpilase** kõrval **tudengit**. Nüüd on see sõna tavaline. Aga igasugune kirjakeelde võetav sõna peab vastama eelkõige kahele tingimusele — ta peab keelde oma koostiselt (häälikuliselt ja morfoloogiliselt) sobima ja tema kirjakeelde toomiseks peab olema mõjuv põhjus, vajadus selle sõna järele. On seaduspärane, et kui pikk sõna muutub väga sageli tarvitatavaks, ta lüheneb. Nii sai omal ajal **automobillist auto** ja alles hiljaaegu **trollibussist troll**. Nii võiks ehk tulla ka **stipendiumi** kõrvale **stipp** ja **ühiselamu** ehk **internaadi** kõrvale **inter**. Aga ma ei usu, et kirjakeel võtaks **intri** asemel vastu **ühika** (ehkki see tudengislängis praegu tavalisem on), sest **kas**-liiteliste nimisõnade tuletamine on ainult kõnekeele nähtus (**telekas, pastakas, viidikas, kilekas** jne.). Kirjakeeles selle liitega nimisõnu juurde ei tule, seetõttu need tuletised oma koostiselt kirjakeelde ei sobi. Tähtlühenditest lubavad kirjakeele reeglid tuletada nimisõnu ainult **lane**-liitega (ÜTÜ-lane, ALMAVÜ-lane), seetõttu ei ole kirjakeeles mõeldav ka **EPA-kas (epakas)** või **tipikas**. Ei näe ka põhjust võtta kirjakeelde üle **rebast** (või koguni **repsi**) või **kemmi ringi**. Ehkki need häälikuliselt kirjakeelde sobiksid, on nende sõnade kasutusala liiga kitsas ja kasutussagedus liiga väike (üldrahvaliku kirjakeele mastaape arvestades), et kirjakeelel nende järele mingit vajadust oleks. Kirjakeelde võib üle võtta ainult niisuguse slängisõna, mida seejärel on võimalik kasutada ka «Edasis», «Nooruses», Eesti Raadios ja mujal. Võrrelge nimetatud sõnu kasvõi näiteks **stipi** ja **intriga** — neid m õ i s t e i d tuntakse ka väljaspool Tartu Riiklikku Ülikooli. Ajalehte kirjutatakse ju eelkõige lugeja tarvis, see, mida autor tahab, on teisejärguline. Meie ajalehte ei loe aga sugugi ainult TRÜ üliõpilaste suletud ring. Võib ju olla, et meie oma õppejõud ja töötajad vähemalt teatud ulatuses mõistavad üliõpilasslängi. Meie lehte loeb aga ka linnarahvas, seda saadetakse näiteks ka EPA-sse ja TPI-sse. On vaevalt usutav, et ülikoolivälised lugejad teavad, mis asi on **kemmi ring**.

Ajakirjanikul ei ole õigust «öelda erimoodi» (isegi poole kuningriigi eest mitte). kui selle all kannatavad teksti arusaadavus, loetavus ja stiil. On muidugi vajalik, et autorite väljenduslaad oleks isikupärane, et lehel oleks «oma nägu», aga püüd saavutada omapära omapäratsemise läbi on liiga lihtne ja mitte kõige õigem tee.

REET KASIK,
eesti keele kateedri dotsent

distsiplinaarkomisjon

20. veebruaril oli distsiplinaarkomisjonil taas põhjust koos istuda. Komisjoni liikmed teavad märksa meeldivamaid kokkutulemise vorme, sellepärast ei olda ühegi ettekutsutu puhul pikast vaidlemisest meelitatud. Aga ka aruandega pole mõtet venitada. (Kaastööde rohkuse tõttu pidi artikkel oma ilmumisjärge ootama. Toim.)

HAKATUSEKS kutsuti ette neli Tšernovtsõst pärit poissi — J. Geller, I. Trahtman, P. Kagan ja V. Jossifovitš (kõik füüsika I k.). Nende ühiselamutoas Leningradi 25/931 valitses semestri vältel pidev korralagedus. Kodutunde süvendamiseks tassiti oma tuppa teletoa teler ja õpitoa kardinad. Valvelaua ärahiivamist ennetades kirjutas komandant pärast distsiplinaarkomisjoni vastavat otsust toa meeskonna järgmiseks semestriks ühiselamust välja.

Loomulikult ei seganud see tühine akt rõõmsameelseid samas toas edasi pidutsemast. «Võti klappis täiesti juhuslikult äravahetatud luku auku,» selgitasid mehed enesekindlalt.

Võis ju olla — miks ei peaks me neid uskuma?

Põhiliseks süüdistuseks noorhärradele oli siiski seisukord toas, mille ukse komandant uute elanike sisselaskmiseks avas. Objektiiv pole tervet vaatamisväärsust pildile püüdnud, aga ka see elunurgake peaks mõjuma. Nii-öelda tudengite kodu **(vt. fotot)**.

Uuriti, keda karistada. J. Geller ja P. Kagan: «Jätsime ära sõites maha korras toa.» I. Trahtman ja V. Jossifovitš: «Meist jäi tuba nii, nagu Geller ja Kagan ta meile üle andsid, s. o. lagastatuna.»

Kiskus vaidluseks, kusjuures üksteist ja veel kedagi kolmandat süüdistades serveeriti asja kolmes versioonis. Komisjon kuulas kannatlikult:

1) toa reostasid J. Geller ja P. Kagan. Teised mehed säilitasid eksponaate *status quo*'s,

2) toa reostas V. Jossifovitš, kes lahkus viimasena ja tegi lahkumise tähistamiseks laua peale lõkke,

3) toas mööbeldasid võõrad, kes lahkudes pistsid prahi põlema.

Komisjon asus kolmandast variandist lähtudes võõrast otsima. Selgus, et tulekummardajad olid puha Tartu poisid — V. Konovalov ja V. Gubanov (füüsika II k.).

Resümeerin udustest selgitustest, süüdistustest ja salgamistest küllastunud komisjoni otsust: V. Jossifovitš esitati eksmatrikuleerimiseks, tema toakaaslased jäetakse stuudiumi lõpuni ühiselamust eemale. V. Konovalov ja V. Gubanov saavad käskkirjaga noomida.

TEINE SÜÜASI. Peategelaseks toavanem A. Jedinak. Aluseks kaugõppurite esildis dekaanile, milles küsitakse: kuidas on võimalik, et kommunistlikud noored A. Jedinak, A. Pištšev, V. Koltsov ja I. Ševtšenko (kõik füüsika I k.) peavad ennast meile usaldatud toas üleval nagu vandaalid Roomas? Kuidas seletada, et TRÜ üliõpilaseks tõstetud noormehed minetasid pärast vastuvõtueksameid kogu sisemise kultuuri, kukkudes jala, käe ja noaga toa sisustust lammutama? Patoloogiline agressiivsus? Kas päevaseid õppureid üldse kontrollitakse?

Nõrdinud kaugõppijad pahandasid oma kirjas pikalt. Küllalt sellest. Poisse hoiatati.

Vahepeal kuulis kabineti kinnilangenud uks komisjonisiseseid repliike karistuste leebusest. Haldusprorektor arvas, et ühiselamunaabri väljatõstmine mõjub distsiplineerivamalt kui tahes rangest noomitusest.

KOLMAS SÜÜASI: Leningradi 25/764 asukate tegevuse karakteriseerimiseks oli komisjonil kasutada väike iseloomustav graafik: 15. jaanuaril — lärm, jooming; 18. jaanuaril — segahäälne lärm, jooming; 20. jaanuaril — taas meeshäälne lärm, jooming; 21. jaanuaril — lärm, jooming (muud huvitavat: täis oksendatud kraanikauss); 25. jaanuaril — lärm, jooming (muud huvitavat: puruks pekstud kraanikauss ja WC-pott).

Selles stampi langenud toas on elanikena kirjas A. Sauga (füüsika II k.) ja U. Lindman (füüsika I k.). «Partisanide» nimesid kirjas pole. Teaduskonna poolt oli ukse taha kutsutud «valikbukett» 764. kirglikumaid külalisi, kellest kaks — V. Veltri ja E. Mägi (mõlemad füüsika II k.) olid komisjonile vanad tuttavad.

Istungi peatset lõppu aimava muigega kuulas konsiilium õiendusi teemal, et märgitud kuupäevadel polnudki midagi nimetamisväärset aset leidnud (mis sel juhul üldse nimetamist väärib — ühiselamu mahapõletamine?). Oli lihtsalt lihtlabane «labrakas». Ja kõik. Kraanikauss? WC-pott? Ei tea, kes küll võis...

A. Sauga ühiselamukoht vabanes 3. märtsil. Samal päeval suurenes ülikooli rahafond kraanikausi ja poti maksumuse võrra. U. Lindmanit, kes kuuldavasti olla «labrakate» ajaks (ilmselt talumatu «rebasehaisu» pärast) jalust ära saadetud, noomiti. «Olge mehed,» soovitas õppeosakonna juhataja Mati Salundi.

Ja oligi kõik. Kui mitte arvestada Kalev Närepit (majanduse I k.), kes käitus ühiselamus komandandiga ülbelt. Haldusprorektoriga, tõsi küll, enam mitte.

KALEV KAUR

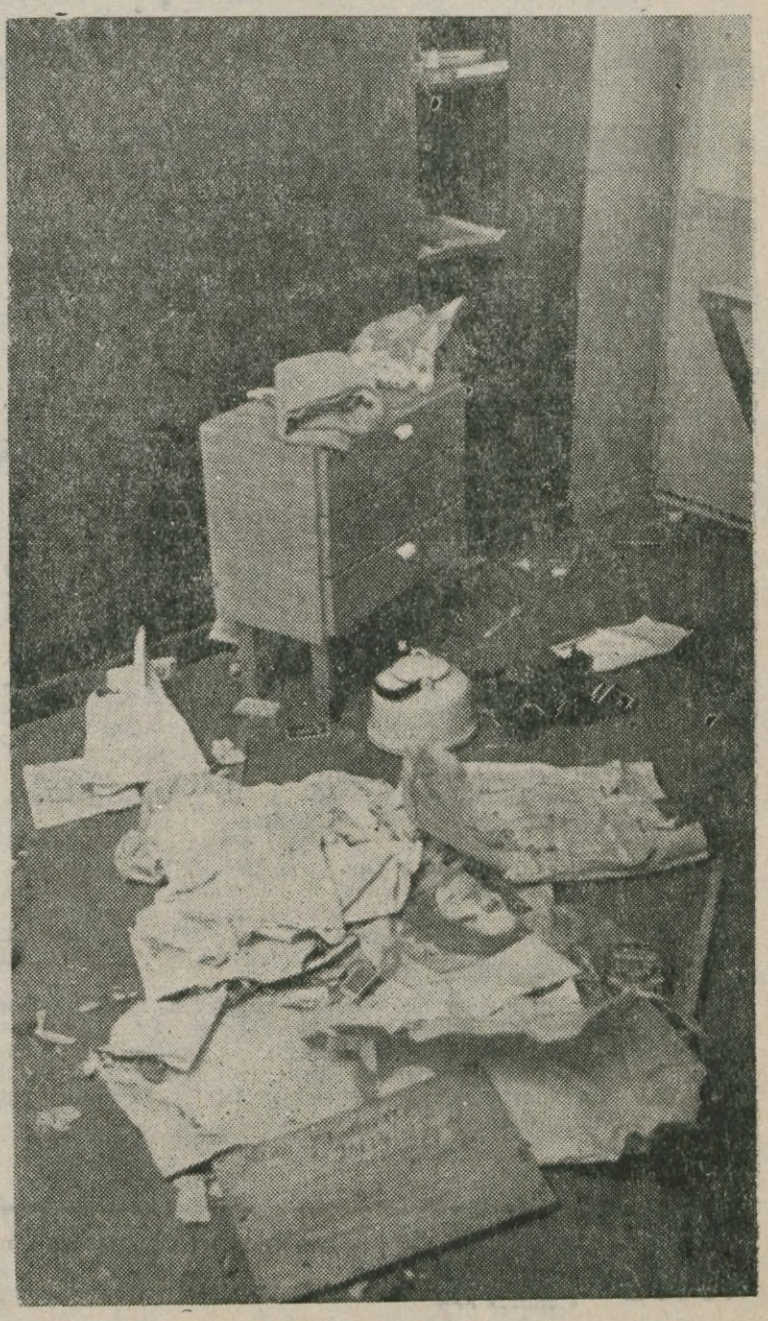

FOTOL:
17×10 cm. Nii suured on selle pildi mõõdud. Oleksime seda vähendanud, oleks pool räpasusest ja korralagedusest kaduma läinud. Missuguse kodutoa pilt on järgmine?

ülikool olümpia

Tähelepanu, olümpia tuleb!

Olümpiamängudeni Moskvas ja regatini Tallinna lahel on jäänud mõned kuud. See aeg läheb viimasteks ettevalmistusteks. Lõpetatakse ehitusi, viimane treeningtsükkel algab sportlastel-olümpiakandidaatidel. Lõpliku lihvi saavad ka inimesed, kes meie ülikoolist olümpiaregatile lähevad. Mitte küll võistlema, aga kes hostessiks, kes tööle pressikeskusesse. Mõõdunud kuu viis tulevase regatiga seotud isikud Tallinna. Korraldajate plaanid ja kulutatud summad pidid saama tululiku kasutuse. Plaanid plaanideks, aga jahtklubi saalis ja pressikeskuses teoks saanust jäid vastakad tunded. Kas üsnagi üldsõnaliseks jäänud loengud, kus uut teavet Balti regatil juba osalenuile polnud (ja neid oli Tallinnas üsna palju), või kõige enam meelde jäänud toidusabad Pirita restoranis olid õigustuseks kogunemisele regatilinna. Erialaloengute sisutihedust hinnata ei oska, sest pressiteenistusele neid ei toimunud. Aga olgu nüüd sellega, kuidas on, kuigi segadused vahetult olümpiaregati eel pole viimase õnnestumisele tagatiseks. Allpool aga juba unustusehõlma vajunud Balti regatist, kus meie tudengid suurvõistluse tuleristsed said.

RAIVO LOTT

Võib-olla tundub kentsakana lugeda juba palju kuid tagasi toimunud XXXI Balti regatist, kuid praeguse olümpiabuumi taustal ei olegi vahest hilja pöörduda hetkeks tagasi suvisele Tallinna lahele. Seda enam, et järjest uusi olümpialoenguid kuulama sundides ei ole asjaomased inimesed vaevunud ära kuulama vahetute osavõtjate arvamusi juba toimunust, olümpiapurjetamise eelproovist.

Ma ei tea midagi öelda üliõpilaste põhimassi, hostesside käekäigust, ehkki regati ajal üht-teist muidugi kuulda oli, ent seda rohkem olen kursis meie žurnalistide tegemistega nii regatil kui praeguse ettevalmistusega. Kui minult päritakse, mida Pirital nägin-kuulsin, olen tavaliselt segadusse sattunud. Muljeid on palju, tuleb vaid osata neist tähtsamad välja valida. Mis paugupealt selge on: žurnalistika-üliõpilased (tõsi, üsna napilt neid oli) said regatilt sellise kogemuse, mida argipäevases kutsetöös annab ehk aastaid otsida. Kogu maailma pressi tipp oli kogunenud üheksaks päevaks pressikeskuse kolmele korrusele, esindatud olid kõik ülemaailmsed teadeteagentuurid, mitmed telekompaniid tegid Tallinnast ja Piritast filme, teleksineidudel tuli pidevalt valida koode maailma eri nurkadesse. Eriti pidulik tundus iga võistluspäeva hommik, kui maailma spordipress seadis ennast ajakirjanike tööruumis mugavalt telerite ette istuma ja seejärel algas mitmekeelne vestlus maailma eri äärtelt pärit leheneegrite vahel.

Võib siis umbes ette kujutada, mismoodi tundsid end pressitudengid Tartust. Kuid me harjusime ruttu. Keelte, iseloomude ja emotsioonide segapuder ei häirinud meid peagi enam, hakkasime lihtsalt tööle. Nähtavasti edasine neid, kes töötasid pressreliisi toimetuses, eriti ei puuduta; küll aga neid, kes päevast päeva viibisid kirjutava pressi tööruumides, ja olen peaaegu veendunud, et hostessidki ei jäänud neist probleemidest kõrvale.

Ma vist ei eksi, kui ütlen, et meil puudub teenindamisväärikus. Me kaldume kas liigsesse pugejalikkusse või käitume lihtsalt ebaviisakalt. Arvan, et esimene pole vähem hull teisest. Me justkui tunneksime endi alaväärsust, häbeneksime lihtsalt olla viisakad, sõbralikud. Võib-olla on põhjus napis keelteoskuses, aga minu meelest on juured sügavamal. Kui keegi pressikeskuse juhtkonnast, välja arvatud meie šeff Aado Slutsk, sattus meie, üliõpilaste olukorda, oli ta sama abitu ning saamatu kui meie. Olümpiamänge silmas pidades peaks seda lastehaigust kõige enam ravima, kui me tõepoolest tahame olla väärikad teenindajad ehk peenemalt info-referendid. Üleüldse arvan, et meie valik peaks olema põhjalik ja lõplik. Vist ei maksa siiski kursuse nimekirjades nagu loteriikaabus sorida ja mõelda, et ehk näkkab.

AARNE RANNAMÄE

LUDMILLA NURMAND

23. VIII 1897—3. III 1980

Eesti NSV dermatoloogе on tabanud raske kaotus. 3. märtsil suri meie vabariigi vanim dermatoloog dotsent Ludmilla Nurmand.

L. Nurmand sündis 23. augustil 1897. aastal Jekaterinoslavis sõjaväearsti perekonnas. 1926. aastal lõpetas ta Tartu ülikooli arstiteaduskonna, mille järel töötas samas dermatoloogia kateedris algul noorem-, siis vanemassistendina. 1937—1947 töötas L. Nurmand arstina Tallinnas, täites vastutusrikkaid ülesandeid vabariikliku naha- ja suguhaiguste dispanseri peaarstina ja ENSV Tervishoiu Ministeeriumis eriala peaspetsialistina. 1947—1966 töötas L. Nurmand TRÜ dermatoloogia ja veneroloogia kateedri juhatajana ning dermato-veneroloogide teaduslikku seltsi esimehena. Pensionile siirdus L. Nurmand 1975. aastal. L. Nurmandil on suuri teeneid meie vabariigi dermato-veneroloogilise teenistuse organiseerimisel ja arstide ettevalmistamisel. Tema teaduslikke artikleid on avaldatud nii kodukui ka välismaises perioodikas. Ülikoolis pööras ta suurt tähelepanu õppemetoodilisele tööle, olles raviosakonna menetluspraktika üldjuhendaja ning rea õppevahendite autor. Aktiivselt võttis L. Nurmand osa ühiskondlikust elust. Korduvalt valiti ta Tartu Linna Töörahva Saadikute Nõukogu koosseisu. Pikema perioodi vältel täitis L. Nurmand rahvakohtu kaasistuja ülesandeid. Teda on autasustatud mitmete medalite ja eesrindliku tervishoiutöötaja rinnamärgiga.

Mälestus Ludmilla Nurmandist kui võimekast pedagoogist, südamlikust arstist ja suurepärasest inimesest jääb püsima tema õpilaste ning kolleegide südameisse.

Kolleegide nimel

HERMAN VAHTER

Sedapuhku Kaareperes

Autori fotod.

(Algus 2. lk.)

võita esikoht neljal olümpial!) ning naised sikutasid kõit (Tuisus paljakäsi lumist kõit puudutadagi oli ebameeldiv! Vapraimad (tugevaimad!) neiud õpivad II kursusel.).

See viimane võit oli üpris seaduspärane, sest tulid ju tüdrukud võistlusplatsile otse köögist, lõuna sai parasjagu just enne valmis ning nemad kui kokad olid jõudnud juba rammuleent maitsta. (Vahelepõige: traditsiooni järgi korraldab geo-geo olümpia III, kõhumuresid katsub leevendada II kursus).

Täis kõhuga ei tule füüsiline pingutamine kasuks, pealegi muutus väljas viibimine aina ebameeldivamaks: tuul keerutas vihaselt lund. Jätkati mälumänguga. See punktiala oli olümpiakavas esmakordselt. Oma elutarkuse ja eruditsiooni panid maksma vilistlased. (Vahelepõige: kokku tulla just geo-geo olümpial on saanud vilistlastele kirjutamata seaduseks. Toimugu see Kaareperes, Missos, Rõuges vm., tõeline teaduskonna patrioot tuleb.)

Punkte (õigemini vaid pooled) jagati sel õhtul veel ka taidluskavade eest. Kahjuks ei suutnud väsinud mehed oma ekspromtkavadega vaatajaid-kuulajaid kaasa elama panna. Suutis aga hiilgavalt ansambel «Repriis». Poole ööni.

Järgmise spordipäeva juhatasid sisse ere päike ja kelgutajad (kuidagi ei suutnud määrdemeistrid «Salvo» kelkudele õiget sulamääret leida), jätkati meeskondliku laskesuusatamisega (lasketiirus oli su- oma käsi püss, hokilitter kuul ja vineerkast märklaud; see-eest trahviringid olid ehtsad — küllap koges seda peaaegu iga võistleja) ning viimasena mängiti jalgpalli (viike ei tunnistatud, mängu saatus otsustati sel juhul pealelöökidega tühjale miniväravale. Finaalmängus suutsid aga II kursuse «vutimehed» võita organiseerijaid ilma karistuslöökidetagi).

Ja oligi viimane aeg langetada geo-geo olümpialipp. Organiseerijad olid ajakavaga veidi kimpu jäänud: rongi väljumiseni oli aega alla poole tunni. Lõputseremoonia toimus lausa Kaarepere jaama perroonil. Võitjad said teenitud tasu, geo-geo olümpia-80 kuulutati lõppenuks, tänati aktiivseid osavõtjaid ja eriti organiseerijaid. Viimased olid igati oma ülesannete kõrgusel, veelgi enam — üldvõiduks piisava punktisumma kogus III kursus.

VAINU ROZENTAL

uudis O sport o uudis

*** Toimusid kõrgkoolide esivõistlused vehklemises. Võistkonnavõidu sai TRÜ, järgnesid TPI ja EPA. Meie ülikooli vehklejad said 5, TPI 2 ja EPA 1 esikoha.**

*** Tartu ülikoolis loodi karateklubi. Presidendiks valiti V. Bogdanov.**

*** 15.—16. märtsil toimuvad Käärikul suusamängud. TRÜ kõrval on osavõtust teatanud Moskva RÜ, Läti RÜ ja Vilniuse RÜ. 17.—19. märtsil on Käärikul kõrgkoolide meistrivõistlused suusatamises. 15.—16. märtsil peetakse Vana-Otepääl kõrgkoolide töötajate spartakiaad suusatamises.**

*** Eesti meistrivõistluste mänge käis Viljandis pidamas ülikooli väravpallinaiskond. Kohalik «Jõud» võideti 20 : 12, «Noorusega» viigistati 19 : 19.**

*** II liiga korvpalliturniiril Tallinnas võitis TRÜ II meeskond «Noorust» 61 : 59, haridustöötajaid 71 : 55 ja «Energiat» 75 : 71, kaotas aga TPI II-le 53 : 54.**

*** Ülikooli võrkpallimeeskond mängis II liiga kohtumisi Tartus. Võideti «Tempot» 3 : 2, EKE Projekti 3 : 0, EPA-t 3 : 1 ja Võrut 3 : 0. Kaotati TPI-le 1 : 3.**

Lõpuks ometi

28. veebruaril sai lõpuks KUNSTILOORING ära asutatud. Toimus see pidulik sündmus kunstiajaloo kabinetis Gagarini 1 veidi üle paarikümne asjast huvitatud noormehe ja neiu seltskonnas. Ka dotsent Mart Eller oli kohal. Peale Enriko Talvistu (ajaloo II k.) avasõnu haaras kõneohjad kindlalt enda kätte külaline Tallinnast — Arhitektuurimälestiste Kaitse Inspektsiooni töötaja Ott Sandrak. Tema kaasakiskuv ja kaasa mõtlema panev jutt, põhiliselt pärimiste-kostmiste vormis, keerles Tallinna vanalinna restaureerimisplaanide ümber. Ajutised raskused ja ajutised kitsaskohad pole meie restaureerimisteoreetikute tööindu kahandanud. Üldmulje Ott Sandraku esinemisest jäi küll kõike muud kui pessimistlik. Sest raha on, töö ikkagi käib ja jätkub ka pärast olümpiatule kustumist Pirital.

Tagantjärele on päris võimatu kõiki neid rõõmustavaid, huvitavaid, jahmatavaid, naljakaid lugusid kohtumisel mitteosalenule edasi anda. Tooksin välja vaid mõned märksõnad ja -väljendid nagu «Kenitex», pastelsed värvid, teooria porikarva Tallinnast, reklaamikunst vanalinnas, supergraafika, lillepoed, Poola restauraatorid, gaasilaternad, pseudoansamblid jne., jne. — jättes kõik ülejäänud vabal fantaasial täita.

Veel võiks soovida, et kena oleks kunstilooringis näha lisaks ajaloolastele, bioloogidele ja prantsuse filoloogidele ka mõnd kunstihuvilist arsti-, füüsika-, juura- või majandustudengit. Ehk esineb neiski teaduskonnis selliste huvidega inimesi. Niisiis, mõnel neljapäeva õhtul kell kaheksa on kunstiajaloo kabineti uksed teie ees avatud. Eriti oodatud on tütarlapsed.

PRIIDU BEIER,
kunstihuviline

Veebruarikuu

(Algus eelmises lehes.)

Kui nüüd siia juurde lisada, et neil puudus Holečeki-taoline kindel väravavaht, et vigastatud oli Hlinka ja et turniiri ajal langes rivist välja ka Martinec, siis ei tohiks medalita jäämine suur üllatus küll olla. Rootsi ja Soome olid oma kõigi aegade paremas rivistuses — oskuslik sümbioos kogenud ja noortest mängumeestest. Mõlema meeskonna treenerid Sandberg ja Numminen on kavalad strateegid, kes suutsid vastasmeeskonnale oma joone peale suruda. Jah, teatud määral oli üllatuseks USA meeskonna võit. Kuid seda siiski ainult teatud määral. Vahetult enne olümpiat USA-s mängimas käinud Tšehhoslovakkia teise meeskonna treener hoiatas — jänkidel on hirmuäratavalt tugev võistkond. Kui varem said ameeriklased hokimeeskonna kokku paar päeva enne mänge, siis nüüd oli enne olümpiat harjutatud aasta. Võistkond oli noor (keskmiselt 22-aastased), auahne, kiire ja väga jõuline. Nii imelik kui see ka ei ole, jäid Nõukogude hokimehed jänkidele just kiiruses alla. Vististi oligi see suurim kaotuse põhjus. Aastaid vankumatuna väravas seisnud Tretjakki süüdistada oleks veidi liiast. Muidugi polnud tähtsusetu ka publiku toetus oma meestele. Teadmata aga jääb, kas USA meeskonna võit oli üllatus või mitte, sest sellist meeskonda ei saa jänkid niipea kokku...

...Meie olümpialase Fjodor Koltšini start lõppes 15. kohaga. On see hea või halb? Võiks öelda, et võimaluste piires, kuigi... Jah, need hüpped. Hüpata ei osanud korralikult ükski Nõukogudemaa kahevõistleja. Kuid kui oleks...

Veel iseloomulikke kilde valgelt olümpialt: Läti kelgutamine on maailmaklassis, Nõukogude mäesuusatajailt võib nelja aasta pärast medaleid oodata. Oma tahtmise said I. Stenmark, A. M. Moser-Pröll ja A. Innauer, J. Törmaneni tähelend, väikeriik Lichtensteinil oli rohkem kuldasid kui Soomel, Norral, Šveitsil, Saksa FV-l. Veidi kurb on, et sellise lühikese ülevaatega ei ole võimalik edasi anda veeranditki toimunust. Ent korraks olümpialainele viib ta vahest küll? Kui on olemas kõnekäänd «Kuningas on surnud, elagu kuningas!», miks siis ei või hüüda «Olümpiamängud on lõppenud, elagu olümpiamängud!» Nelja aasta pärast Sarajevos selguvad uued spordi kuningad ja kuningannad.

ENNO TAMMER

KLUBI ÜRITUSED

Leningradi mnt. 25 kohvikus Laupäeval, 15. märtsil kell 20 «Vanemuise» noorte näitlejate *show*. Disko.

Pühapäeval, 16. märtsil kell 20 puhkeõhtu (meenutame kaugeid talimatkaradu).

ARSTITEADUSKONNA ÜTÜ NÕUKOGU

koosolek toimub 17. märtsil kell 17 O. Lutsu 2. Päevakorras konverentsi ettevalmistamise küsimused. Kõikide ringivanemate osavõtt kohustuslik.

Uut teatmekirjandust Toomel

Deutsche Rechtschreibung. Bremen, 1978. 741 lk. S sa — 76.

The Dictionary of Biographical Quotation of British and American Subjects. London, 1978. 860 lk. Bio — 24.

A Dictionary of Earth Sciences. London, 1978. 301 lk. 16 S — 3.

A Dictionary of Life Sciences. London, 1978, 374 lk. 21 S — 33.

Kabur, V. Mart Raud. Kirjandusnimestik. Tallinn, 1978. 110 lk. Bio R — 19.

Maat ja kansat. Otavan maantieteellinen tietosanakirja 1—5. Helsinki, 1976—1978. 2214 lk. 20 E — 3.

Partridge, E. Smaller Slang Dictionary. London, 1978. 204 lk. S ing — 59.

Takahashi, M. Romanized Japanese—English Dictionary. Kobe, 1973. S ja — ing 1.

Winkler, H.-J. Sportbegriffe von A — Z. 190 lk. 25 S — 10.

Аранович Г. И., Коршунов Ю. Н., Ляликов Ю. С. Справочник по физико-химическим методам исследования объектов окружающей среды. Ленинград, 1979. 648 lk. 16 T — 8.

Переслегина Э. В. Ханс Кристиан Андерсен. Библиографический указатель. Москва, 1979. 110 lk. BLO A — 65.

Toimetaja V. SOOTAK

Ajalehe «TRÜ» toimetuse aadress: 202400 Tartu, Ülikooli t. 18, TRÜ, ruum 302, tel. 341-21/253. Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk. Tartu Ülikooli 17/19. III. Üksiknumbri hind 2 kop. Tellim. nr. 1055. MB-01201.

«TRÜ» «Тарту Рийклик Юликоол» («Тартуский государственный университет»). Орган парткома, ректората, комитета ЛКСМ и профкома Тартуского государственного университета, г. Тарту Эстонской ССР.

AR Eesti Vabariigi riikliku ajaloo keskarhiivi Raamatukogu

KÕIGI MAADE PROLETAARLASED, ÜHINEGE!

tartu riiklik ülikool

EKP TRÜ komitee, TRÜ rektoraadi, ELKNÜ TRÜ komitee ja TRÜ ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 9 (1219) Reedel, 21. märtsil 1980 XXXII aastakäik

reedest reedeni

On teatrikuu... Kas ka ülikoolis? On seda siin vaja? Paar korda kuus teatris käivale tudengile näib see arutlus tobedana. Käib ta ju teatris nimelise kuutagi. Muul ajal koguni rohkem, sest teatrikuul on raske piletit saada.

Tudeng ja teater. Kas teatrikuud on tarvis üksnes kampaanialikkuse pärast? Vaevalt. Liigne kampaania viib tavaliselt formalismi, kasutegur jääb ahtaks. Enamikule meist on ju aastas kaksteist teatrikuud. Oma üliõpilasea tähelepanekud kümne aasta tagant ning kokkupuuted igapäevatöös tänase tudengiga panevad arvama, et teatrilembene üliõpilane tõepoolest paar korda kuus etendustele jõuab. Tudeng näib ka tõsisema repertuaari järele tarvidust tundvat, teinekord valib tüki kasvõi üksnes mõne lavastaja- või näitlejatöö pärast. Teatriteadlane Karin Kask kirjutab «Sirbis ja Vasaras» (nr. 9, k.a.), et «võrreldes 1966. aastaga on suurenenud kõrgema ja lõpetamata kõrgema haridusega vaatajate osakaal (Tallinnas 1966 — 27%, 1976 — 30%, Tartus vastavalt 32% ja 35%).»

Statistikat tuleb uskuda. Kuid tudeng käib ju teatris omapäi, kodus, koolis kujunenud teatrisuhtumise, hinnangutega (hea, kui on). Hea, kui teatrihuvi vähemalt olemas, veel parem, kui olemasolev ka pisut suunatav. Selleks ju suurkooliaastad ongi. Mõelgem korraks oma kursusekaaslastele, tuttavatele tudengitele, kes teatrisse haruharva (teinekord lausa moepärast) satuvad või sinna üldse ei jõua. Ent kui neist mõne aasta, isegi mõne kuu pärast koolmeistrid saavad? Klassijuhatajana, lapse maailma kujundajana (igast vanemast ju suunajat pole) tuleb õpetajal õpilased teatrisse juhatada, etendusi arutada. Mis juhtub siis, kui ta seni vaid opereti ja estraadiga kokku puutunud, kui tal minimaalsemadki teadmised puuduvad. (Ei taha sugugi näiteks filmi või kunsti alahinnata. Nendegi põhitõdesid vajab noor pedagoog. Teater sai reekord kilbile tõstetud just teatriuu pärast.) Vastan ka kohe esitud küsimusele. Ei saa siis miskit muud, kui lapsed jäävad kas teatrist hoopis eemale või lahatakse tunnis seda, mis etenduses teisiti kui raamatus, miks teatritükk kirjaniku kujutatust mööda läheb jne. (Erudeeritud tudengile võib mu jutt tarbetu tunduda, kuid seesugused näited pole kusagilt mujalt kui koolist.)

Pakun välja ka lahenduse, ühe võimalikest. Ülikoolis saaksid seda lünka täita fakultatiivkursused, osalt täidavad seda praegugi huvialaringid. Mõistagi tekib kohe vastasleer: kas kohustuslikke ja mittekohustuslikke aineid veel vähe, koormus niigi suur, kust võtta professionaalseid teadmiste jagajaid jne. Ei ole minu otsustada, pakun tõesti vaid ühe võimaluse, sest kultuuritõdede ABC puudulikkus on liialt nähtav.

Eelnevast võib koguni järeldada, et kultuuripoolsed eneseharimisvõimalused ülikoolis napid. Mõneti ehk küll. Kõige lähem kokkupuude teatriga on filoloogiateaduskonna üliõpilastel (ka õppeplaani järgi). Järgnevad need, kes ringidesse või klubidesse kuuluvad. Päris teatriklubi ülikoolis enam pole, see suri lihtsalt välja. Oli küll eestvedajaid, pisut huvilisigi. Teatriajaloo loengud huvitasid paraku väheseid. Sünnist kaugemale ei jõudnud «Vanemuise» juures R. Neimari juhatatud teatrikriitika seminar. Ikka vähese osavõtu pärast. Kolmandaks tooksin lihtsalt kogu teatri poolt pakutava vastavalt oma maitsele, ajale, tahtmisele. Muidugi, ülikool pole enam lihtsalt kool, kus ühiskülastused kohustuslikud, ei või selleni kursusejuhendajadki laskuda. On aga üks lihtne tõde: pakkuda seni, kuni vastu võetakse. Silmas pidades meie tagasihoidliku publiku tagasihoidlikku arvu jääksid võib-olla paljud tõsise muusika kontserdidki pidamata.

Siin jõuamegi peaosatäitjateni, pakkujateni. On ka ülikoolis neid, kes selleks lausa seatud: mitmesuguste tasandite kultuuriaktivistid, kes ise süttides teisigi sütitavad või kes selleks sunnitunagi ei suuda laengut vastu võtta ega edasi anda. Meil on klubi, on komsomolikomitee kultuurisektor. Tehtud on mõndagi: klubi korraldab juba tükk aega ühe mehe õhtuid teatritegelastega, sügisel alustati ka «Sophoklese» õhtuid «Vanemuise» näitlejatega. Komsomolikomitee kultuurisektori haripunkt on üliõpilaspäevade ja sõpruspäevade aegu. Kiita tahaks veel tagantjärelegi tudengipäevade kultuurikava (Juhan Viiding, Priit Pedajas, Noorsooteatri näitlejad jt.). Üht-teist on muidugi veel, kokku siiski Tartus kui «Vanemuise» linnas, kui ülikoolilinnas kasinalt.

Vähe näeb Noorsooteatri etendusi. Mis siis imestada, et pole tudengitelt võimalik arvamusi mõne nende lavastuse kohta tellida. Miks ei võiks Noorsooteatri ettevõtlik rahvas (ettevõtlikud nad ju on, sõlmitud mitu koostöölepingut) Tartu kõrgkoolidele oma sesooni korraldada. Mõnegi etenduse tarbeks sobiks ülihästi aula. Pisut kahepoolset kontakteerumist, ja arvan, et need saalid küll tühjaks ei jää (kui muidugi eksamiaeg pole!).

Et teatrihuviline tudeng veel siiski päris kadunud ei ole, seda näitavad harvad retsensioonid meie lehes. Tõsi küll, on ka neid, kes ülikoolis õpitud erialale hoopis teatritegemist eelistavad (viimaste aastate näited on Viljo Saldre, Hannes Kaljujärv, Tiit Luts). Oma teatriarvamust on julged välja ütlema vaid ajakirjandustudengid. Et seegi teatrikuu *alma mater*'is kahvatuks jäänud, tõendab alljärgnev hinnang ühele luhtunud õhtule.

Nii et tasub vist mõelda, ka midagi ette võtta oma teatriaia harimiseks.

VARJE SOOTAK

Kas teater?

Oleme sellega harjunud ja arvanud, et märts kui teatrikuu varjutab sügav-piduliku suurejoonelisusega ja teatrit täis päevadega kõik teised kuud aastas. Arvukad näitlejatega kohtumised tõendavad, kui väga teatritegijad ja publik teineteist austavad. Mis salata — on huvitav näitlejatega kohtumisel uurida ja pärida, kuidas see teater ikka sünnib ja mis tunne on, kui tekst äkki meelest läheb ja milline on lemmikroll ja... Ehkki tulemus võib vahest liigsest planeerimisest ja üritamisest kergelt ülepingutatuks osutuda, väärib teatrikuu raames korraldatu täit huvi ja tähelepanu. Kuid üht hiljuti toimunud kohtumisõhtut, millest ka juttu tuleb, ei oskaks küll hea näite pähe pakkuda.

Läinud nädala teisipäeva õhtuks oli vana kohviku rõdusaali välja kuulutatud kohtumine «Vanemuise» teatri näitlejate TIIT LUTSU ja HANNES KALJUJÄRVEGA. Kuulutusel kirja pandud «Tänane teater» lubas oletada temaatilist õhtut. Kokkutulnuist sai üpris tagasihoidlik kahekümneliikmeline grupp. Algus venis, kuid asjast huvitatud kannatasid selle ära, sest oli tuldud teada saama, mida arvavad tänasest teatrist noored, ülikooliseinte vahelt võrsunud näitlejad.

Teater algab näitlejatest. Ja eelnimetatud seda olid — ise laval mänginud, ise publikule kummardanud, ise seda harva tabatavat saallava vahelist kontakti nautinud. Küllap teadsid nad sedagi, et meie enamjaolt nõudlik teatrikülastaja end vahel siledast sisuta mängust petta laseb. Ei osanud öelda, kumb pool kohtumisõhtul end petetuna tundis. Kuid arvan: seekord õnnestus ka noortel näitlejatel ennast küllalt osavalt petta. Tänane teatrisituatsioon pole siiski ainult «Vanemuise» väikese maja puudumisest tingitud vähesed mänguvõimalused ega mõne teatrialase loengu või artikli hüplev-segane refereering (millega T. Luts hakkama püüdis saada). Visa pingutus kedagi vestlusringi haarata jäi juba seepärast tagajärjetuks, et näitlejad oma seisukohti enam kui segaselt väljendasid. Mis poolt- või vastuarvamusi sealt loota võiski? Ega kohaletulnud mingit klassikalises stiilis väljapeetud kohtumist oodanudki. Tudenglik õhkkond on alati teretulnud! Teatud eruditsiooni eeldavate näitlejatepoolsete väljaastumiste ja leidlik-aruka vestlusega oleks tulemus ilmselt parem olnud. Seekord oli aga publiku hindamise latt liiga madalale lastud ja oma võimeid ilmselt üle hinnatud. Liigne ettevalmistatus pole kunagi liiast, seda võiksid noored teatrimehed silmas pidada!

MARGOT VISNAP,
žurnalistika I k.

Selles lehes

- Mõttevahetuseks I kursuste õpingud, järeleaitamine (dots. Uno Nõmm) — 2. lk.
- Emakeele Selts 60-aastane — 2. lk.
- Intervjuu Rein Rannapiga (Harry Liivrand) — 2. ja 4. lk.
- Konservatooriumi erilehekülg TRK III kursuse üliõpilaselt Reet Nikkelilt — 3. lk.
- Ülikooli spartakiaad VTK-mitmevõistluses, korvpallis ja suusatamises — 4. lk.

on uudist

NIMELIST STIPENDIUMI SAAVAD

V. I. Lenini nim. stipendium
Sergei Nazarenko — arstitead. VI k.
Tiina Ksenofontova — biol.-geograafiat. V k.
Merike Koov — matemaatikat. V k.
Karin Lippus — ajaloot. V k.
Ursula Rääts — arstit. VI k.
Jüri Raidla — õigust. V k.
Karmen Kurvits — füüsika-keemiat. V k.

K. Marxi nim. stipendium
Birute Želvite — filoloogiat. V k.
Epp Lihtsa — majandust. III k.

E. Lenzi nim. stipendium
Ivan Dolindo — füüsika-keemiat. IV k.

H. Pöögelmanni nim. stipendium
Krista Muldma — filoloogiat. IV k.

J. Smuuli nim. stipendium
Ene Talvist — ajaloot. V k.

D. Uljanovi nim. stipendium
Anna Pintšukova — arstit. V k.

N. Burdenko nim. stiepndium
Margus Viigimaa — arstit. IV k.

K. E. Baeri nim. stipendium
Ülle Liiber — biol.-geograafiat. IV k.

Fr. Tuglase nim. stipendium
Ursula Mändmaa — filoloogiat. III k.

V. Kingissepa nim. stipendium
Raivo Vare — õigust. V k.

J. Lauristini nim. stipendium
Merike Peterson — ajaloot. IV k.

J. Anveldi nim. stipendium
Eve Ihoma — majandust. III k.

J. Varese nim. stipendium
Ene Valge — kehakultuurit. IV k.

G. Lurichi nim. stipendium
Vahur Metsatalu — kehakultuurit. III k.

W. Struve nim. stipendium
Siiri Sobak — matemaatikat. III k.

I JA II PREEMIA ÜLIKOOLI

V. I. Lenini 110. sünniaastapäevale pühendatud VI üleliidulise noorte teadlaste ühiskonnateadusalaste tööde vabariikliku vooru ühe kolmest esimesest preemiast pälvis filosoofiakateedri vanemõpetaja **ANDRUS PORGI** mahukas töö «Ajalooline seletus. Mittemarksistlike teooriate kriitiline analüüs». NSV Liidu ajaloo kateedri vanemõpetaja **TIIT ROSENBERGI** uurimust «Talurahva sotsiaalsest kihistumisest Lõuna-Eestis XIX saj. lõpul» hinnati teise preemiaga. I preemia tööd võtavad osa üleliidulisest voorust.

ABITURIENTIDELE

tutvustati teaduskonniti ülikoolis õpitavaid erialasid. Algust tegid filoloogid, ajaloolased ja juristid. Läinud nädalal lõpetasid erialapäevad arsti-, bioloogia-geograafia- ja kehakultuuriteaduskond. Ettekujutust tulevasest erialast aitasid pakkuda tutvumised auditooriumide ja laboritega, vestlused õppejõudude ja üliõpilastega.

TÄNU TUDENGIST TOHTRILE

Jõgeva leht «Punalipp» avaldas 21. veebruari numbris tänukirja Jõgeva kiirabivelskrile, kelleks on **arstiteaduskonna VI kursuse üliõpilane HILLAR IMELIK.**

Lugu ise oli järgmine: ema, kelle väikesed lapsed alles gripist paranenud, haigestus ise. Kiirabiarstil polnud hilise laupäevaõhtu tõttu ravimeid kaasas. Need toonud ta järgmisel päeval Tartust. Asjalik, abivalmis, inimlik — niimoodi hindas patsient oma abistajat.

«RAJACAS», «KUUP JA KERA» JA TEISED

Katke 1966. aasta aprilli «TRÜ»-st kõneleb nõnda: «Programmi lõpp viis kuulajad-vaatajad alfretooriumi, kus peategelasteks olid reporter Aldo Puänt, mängujuht Juhan Sahk ning võistkonnad «Hapupiim» ja «Kehv Iir».»

Mis on alfretoorium, seda ÕS ei seleta. Paljugi meie jaoks seletamatut toimus 60-ndate aastate ülikoolielus, millest ehk mõned praegused tudengid poole kõrvaga kuulnud on. Tsitaadis on tegemist tolleaegsete geograafide-bioloogide informatsiooni- ja muusikaprogrammiga «Rajacas», mille populaarsust olevat raske olnud üle hinnata. «Rajaca», «Kuubi ja Kera» ja «Amorese» nüüd juba legendaarsetest aegadest rääkis ja laulis 13. märtsil žurnalistikaringis Reet Valgmaa. Juttulaulu lisasid ka üliõpilased ise.

KÄRT HELLERMA

Ministri käskkiri

ENSV KKEH minister I. Nuut õnnitles rahvusvahelise naistepäeva puhul naisüliõpilasi ja -töötajaid, soovis edu ja kordaminekuid. Hea töö ja agara ühiskondliku tegevuse eest said kiita pearaamatupidaja asetäitja ELSA ODRATS, vanemökonomist FRIIDA MIKK ja teadussekretär IRENE MAAROOS.

Kauaaegse viljaka teaduslik-pedagoogilise töö ja aktiivse ühiskondliku tegevuse eest ning seoses 70. juubeliga autasustas KKEH Ministeerium oma aukirjaga majandusgeograafia kateedri professorit SALME NÕMMIKUT. Sama tunnustuse osalisteks said ka üldfüüsika kateedri dots. OSVALD SEEMAN 65. sünnipäeva ning sünnitusabi ja günekoloogia kateedri dotsendi kt. KARL KULL 50. juubeli puhul.

Rektori käskkiri

Rektor õnnitles ja avaldas kiitust 50. sünnipäeva puhul sünnitusabi ja günekoloogia kateedri dots. kt. KARL KULLILE ning restauraator ASTA ROHTMETSALE.

Stomatoloogia kateedri 40. aastapäeva täitumisel autasustas rektor aukirjaga kateedrijuhatajat dots. SILVIA RUSSAKUT, dotsente ALIIA KÕDARAT, NADEŽDA VIHMA, MAIE LÕVI ja EDVITAR LEIBURIT ning assistent EVE-MAARJA METSAT.

Üleliidulise nõupidamise «Transportadenosiintrifosfataaside uurimise aktuaalsed probleemid» hea korraldamise eest pälvisid rektori kiituse bioloogilise keemia kateedri juhataja prof. LEMBIT TÄHEPÕLD, assistent ELLO KARELSON, dots. kt. TIIU VIHALEMM ja MIHKEL ZILMER, vanemlaborandid IIA ATŠIKOVA ja SVETLANA BORODINA ning laborant TRIINU NIINEMÄGI.

Poliitilise ökonoomia kateedri vanemlaborant VAIKE VANAASEME sai rektori tänu töökohustuste eeskujuliku täitmise eest ja seoses 50. juubeliga.

MÕTTEVAHETUSELE kursusejuhendaja ees seisvatest raskustest, rõõmudest ja probleemidest, iseäranis nooremate kursuste puhul, võiks ajendada alljärgnev artikkel.

Füüsika I kursuse mentori mõtteid ja tegemisi

Kursusehooldaja töö juhisteks on meil «TRÜ kursusejuhendajate põhimäärus» ja «Füüsikaosakonna loenguvälise kasvatustöö programm». Lisaks nendele peame jälgima (kas ka täitma?) KKEHM-i paljusid käskkirju. Lisan selle formaalse kirjavara taustaks veel hariduselu kajastavaid mõtteavaldusi ajakirjandusest: «Edasi» (sügis 1979): ...*paljudel EPA-s õppijail ei ole matemaatikas 6. kl. teadmisi!*... Vilniuse ülikooli rektori, üle maailma tuntud matemaatiku intervjuust kriitiline mõtteavaldus üldhariduse taseme ja selle juhtimise kohta (protsentomaania tulek keskkoolist ka ülikoolidesse) ning samast lohutav mõte — *täppisteaduse oma elukutseks valinud noored on valiku teinud läbimõeldumalt kui teised.*

Kursusehooldajal on baasiks veel ka 30-aastased isiklikud mälestused I kursuselt (kui meie ..., siis alles!).

Algul nimetatud määruses ja programmis ei ole peale programmis mainitud informatiivsete ülesannete midagi konkreetset. Tahaks näiteid, eeskujusid, aga peale peakogust avastatud brošüüri «Üliõpilane ja tema tegevus» (Valgevene RÜ) pole muud kirjandust õnnestunud leida, vastavat informatsiooni määruse ega programmi lisades ega mujalgi pole.

Õpetatuse kvaliteedi ebaühtlus keskkooliti ja õpilasiti ei ole ignoreeritavad. Enamikul füüsikaosakonda astunutest ei ole senini tulnud end õppetöös eriti pingutada. Pole veel tekkinud arusaamist õppimise ja töö sünonüümsusest — sünonüümsusest, mis kestab läbi füüsiku (keemiku, matemaatiku) kogu elu.

Uurimised näitavad kahe adapteerumisperioodi olemasolu: esimene keskkoolist ülikooli ja teine ülikoolist tööle minekul. Mõlemas astmes rõhutatakse järjest süvenevaid raskusi. Ülikooli peab lõpetama valmis spetsialist, kuid sageli on ta halvasti kohanev iseseisva tööga. See tähendab, et lõpetanu on peaaegu samas seisundis nagu sisseastujagi, kui distsipliinile käegalöömise lihtsus seda seisundit stuudiumi jooksul veelgi halvendanud ei ole.

Minu veendumuse kohaselt on aga füüsikaosakonna üliõpilane (70—80%) juba füüsik ega saa selleks mitte osakonda lõpetades (või saab osakonda lõpetades peaaegu niisama vähe kui sisse astudes).

Astrofüüsika ja Atmosfäärifüüsika Instituudi asedirektor L. Luud ütles vilistlastunnil, et nende instituut on nagu füüsikaosakonna haru või jätk, kus kohtad igal sammul peamiselt meie lõpetanuid.

Seega on I kursuse füüsik meie teiste vanemate füüsikute noor kolleeg (meie paljude tulevane ülemus!), aga kindlasti ka kaasvõitleja, sest nii tema kui ka vanemad kolleegid kõik õpivad (siin annab tema paljudele silmad ette; õppimise ja töötamise sünonüümsust tunnetab meie elukutse puhul teatud kahtlustega segamini küll isegi minu 5-aastane poeg, küsides «Isa, kas sa lähed nüüd tööle õppima (lugema) või tööd tegema?»).

On teada lihtsad tõsiasjad. Esmakursuslane kulutab õppimisele rohkem aega kui hiljem. Kõik tunnustatud füüsikateadlasteks saanud vilistlased on laitmatult osa võtnud õppetööst. Raskused algavad õppetöölt puudumisega. Viimast kinnitavad ka füüsika I kursuse kogemused. Eksamisessiooni väga edukalt (17%) ja edukalt (17+33%) sooritanud noorte kolleegide enamik pidas puudumisi mittemõistlikeks. Selles peegeldub üks ratsionaalse töötamise oskusi. Järeldus — on vaja kaasa aidata, et töötamine, mis algab loengul käimisest, oleks otstarbekas ja positiivsete emotsioonide allikas ka nõrgemini ainet «haaravatel».

Siit nõue — **tuleb kinni pidada KKEHM-i vastavatest käskkirjadest.**

Seni on aga protsentomaania kelk libistanud mõne tööst mitte osa võtva noore «antikolleegi» isegi IV kursusele.

Eelväljendatud mõtteid intuitiivselt tunnetades püüdsin oma võimaluste piirides sekkuda põhilisse füüsika I kursuse elus — töösse (= õppetöösse; lisaks selgitasin vajadust reeglipäraselt einestada, viisin kohale komsomolikoosolekute kutseid jms.).

Füüsika esimese kontrolltöö tulemuste selgudes tõmbasin kaasa nooremaid kolleege ja alustasin füüsika ülesannete lahendamise «privaatkonsultatsioone». Poole semestri jooksul võtsid nendest osa peaaegu iga nädal kahe tunni ulatuses 5—7 noort kolleegi. Selles töös oli vaja laskuda kaasa töötada tahtva noore kolleegi tasemele ning püüda täita lüngad tema (individuaalselt eripärases) aine tunnet(amat)uses. Probleemid on siin samad, mis tekivad endalgi siis, kui tuleb tungida uude ainevalda. Palju aega saab kokku hoida, kui on käepärast spetsialisti abi.

Olulisim eksamiaine läinud semestril oli matemaatiline analüüs. Matemaatiliste teadmisteta ei ole kogu edasine füüsiku elu, aga lähitulevikus eriala distsipliinidest arusaamine võimalik. Tõepoolest, füüsikute «ametisaladus», nagu ütles vilistlastunnil Tõravere instituudi asedirektor, algab matemaatikast.

Aine õppejõu dots. M. Abeliga suutsime leida mooduse «repetiitoritööks» eksamisessiooni ajal (minu vaikne soov oli küll asi käima panna semestri sees).

Oli ette teada, et kõige suuremate raskustega maadlejad ei taha kuidagi konsultatsioonidele tulla. Minu püüdeks oli korraldada töö eeleksami stiilis, s. t. noorte tudengist kolleegide aktiivsel osavõtul aine küsitlemisel. Eemalejääjad või passiivselt osalejad ei tulnud eksamiga toime. Eraldi konsultatsioonidele olid minu intrisse viidud kirjadega kutsutud ennast varem nõrgemini näidanud üliõpilased). Konsultatsioonidel oli meile oluliseks küsimuseks jällegi laskumine raskustes oleva kuulaja tasemeni, tema aktiivsusele «õhutamine», nõrkuste ülesleidmine.

Konsultatsioonid (algasid 3—5 päeva pärast eelmist eksamit ja toimusid enne eksamit 5—8 päeva à 3 tundi) selgitasid esmakursuslaste ettekujutust tööst eksamisessioonil. Näiteks üliõpilane R. L. «puhkas» pärast eelmist ebaõnnestunud eksamit 4 päeva ega asunud matemaatika kallale. Nii tegid paljud teisedki. Varakult alanud konsultatsioonid aitasid suunata paljusid enne kaheteistkümnendat tundi töö juurde. Ka R. L.-il oli suuri raskusi aine mõistmisel, kuid pakutud abi vastuvõtmine (kasvõi ühe ja sama tõestuse korduv kuulamine) aitasid tal jõuda olulisimani — töörõõmu algeteni ning saada üle lootusetuse tundest ainega silmitsi seistes. U. L.-i aga viis aine oma eripäraga väljapääsmatustundeni — hilja alanud õppimine lakkas enne eksamit hoopiski. T. T. tunnistas konsultatsioonide olulist osa aine mõistmaõppimisel (dots. M. Abel rõhutas iga kord pärast konsultatsioone tulemusi minuga läbi arutades T. T. väga püsivat aktiivsust). Mõned noored kolleegid leidsid aga sobiva aja minna Tallinna autot värvima või sekeldada autoavariiga jms.

Kohanedes lakati kartmast esitada ka n.-ö. rumalaid küsimusi, selline olukord on aga juba pool võitu.

Oluline järeldus — niisuguse töö korral **on vaja maksku mis maksab üles leida raskustes võitleva üliõpilase aine omandamist takistavad tunnetuslikud põhjused.**

Niisiis, algatuse töötada mahajääjateta järgimisel on raskused nii meil kui «Krasnõi Kotelštšik» («Edasi» 10. I 80) ühelaadsed — osa noorte kolleegide-üliõpilaste esialgne oskamatus töötada. Tuleks ühineda selle kollektiivi deviisiga: «Tehku siis iga kogenum kolleeg oma südameasjaks, et noorte hulgas poleks ühtegi mahajääjat!»

Meil on kavas saadud kogemusi, mida ka kolleeg dots. M. Abel pidas positiivseteks, kevadsemestril rakendada kogu matemaatiliste ainete kompleksil (nüüd juba kolm eksamit) ning ka semestri sees kuulajaid rohkem kaasa tõmmata.

Noorematel õppejõududel-mentoritel ei ole kõrvalise abita niisuguste töövormide organiseerimine võib-olla alati jõukohane. Siin peaksid ja võiksid kaasa aidata teaduslikud laboratooriumid, lepingulised grupid ja ühiskondliku töö uute mooduste rakendamine. Kaasa peaksid lööma teaduskonnajuhid ja kateedrite juhatajad.

UNO NÕMM,
füüsika I kursuse mentor

Juubelijutt Helga Lenznerist

Mikrobioloogia kateedri ÜTÜ ringi tuli ühel kevadisel päeval, täna peaaegu 28 aastat tagasi, tööle üks hirmus tõsine, asjalik, töökas naisüliõpilane. Hiljem selgus küll, et ta ei olegi nii väga tõsine, kuid asjalikkus ja töökus on temal säilinud tänapäevani, täpsemalt 19. märtsini k.a., mil tal täitus ümmargune arv läbikäidud eluteed.

Tegelik töö algas juubilaril assistendina mikrobioloogia kateedris, jätkus nooremteadurina Eesti NSV TA praeguses ZBI protozooloogia sektoris, kus valmis kandidaadiväitekiri. Alates 1966. aastast on ta jälle TRÜ-s.

Helga Lenzneri senist tegevust tähistavad 90 publitseeritud teaduslikku tööd kohalikes, üleliidulistes ja välismaa ajakirjades ning arvukad esinemised konverentsidel mitmel pool Nõukogude Liidu keskustes, samuti raja taga. Vanemteadurina ja ÜMPTUI mikroobide ökoloogia laboratooriumi juhatajana ei ole ta siiski loobunud õppetööst, mida viib läbi otse pedantse asjalikkuse, süsteemikindla järjepidevuse ja range nõudlikkuse vaimus. Ja ega nakkusohu tõttu mikrobioloogias teisiti saagi. See nõudlikkus nii enda kui teiste suhtes imponeerib isegi üliõpilastele. Oma ühiskondlikke ülesandeid on juubilar täitnud niisuguse hoolega, et talle kahtlemata garanteeritakse neid ka edaspidi.

Hoolimata nakkusohust mikrobioloogia laboris võib Helga Lenzner vahel nakatavalt meie muidu tõsist meeleolu rikkuda oma huumorimeelega, kuid seda ei saa temale kuidagi pahaks panna. Juubilar kaebab vahel tervise üle, kuid see ei takista teda võrkpalli võistkonnas hiilgamast. Aja jooksul on tarvitusele võetud prillid, kuid need on praegusel ajal teatavasti väga popid.

Jääb üle soovida Helga Lenznerile ikka samas vaimus jätkata ja kurtuaasselt lisada võib-olla ka seda, et see aastate vahemik, mis eraldab teda ta abikaasa, professor Akivo Lenzneri eluaastatest, võiks aja jooksul pisihaaval suureneda... Loodetavasti ei pane professor seda meile pahaks!

Kaastöötajad mikrobioloogia kateedrist ja ÜMPTUI mikroobide ökoloogia laboratooriumist

EMAKEELE SELTS 60

Ei olõ huupi aigo vlitnü
hulk imä-sõnno sõglujit.
Tõtt kiilde otsen hikõ hiitnü
hulk tähtsit tähenõglujit.

Mustțuhat tunne tüüd mi tennü.
Kes toda vaivass lukõ' võt,
kui suurõss lehti arvo' vennü,
mis keeletargol kirotõt?

Mi tüü jääs ello igäväste
maailma kirja kimmält Selts,
kui palas süä ni aio häste,
kui sulas vaimust talvõkelts.

Mi sõnno kantku rahutuvi,
mi teädüs ilon häitsegu!
Luu mitä lämmi kevväi, suvi,
tuu rahvalõ las maitsõgu!

PAULOPRIIT VOOLAINE

EMAKEELE SELTSI
60. AASTAPÄEVA

tähistatakse konverentsiga TRÜ aulas 23. märtsil algusega kell 12.

Lutsi Lipskiste kolk

1971. aasta juuni algul juhtis dotsent Aino Valmet eesti keele kateedri ning soome-ugri keelte kateedri ekspeditsiooni Läti NSV kunagisele leivude ja lutsilaste keelealal. Õppejõududest osalesid Huno Rätsep, Ellen Uuspõld, Tiit-Rein Viitso, Tiiu Ojanurme, Heljo Rajando ja Ellen Turu, aspirantidest Valve Kingisepp, Tõnu Seilenthal ja Jaak Simm ning veel ligi 15 üliõpilast ja allakirjutanu.

Lutsimaal oli esimene peatus Ludza linnast 25 km põhja pool Mērdzene külanõukogu keskuses. Selle läheduses täheldas folklorist Oskar Kallas 1893. aastal 10 eesti küla, mis kuulusid Mihhalova valla koosseisu. O. Kallas loendas seal 900 eestlast, kellest ainult 40 oskas maakeelt, kuigi puudulikult. O. Kalda tähtsaim saavutus oli 28 regilaulu paberilepanek. Pime vanatüdruk Iiva Jaani t. Lipskina (Lipska) laulis 26 regilaulu. Ta oli sündinud 1830. aastal.

Allakirjutanu viibis Merdzene ümbruses esmakordselt suvel 1925. Maakeele oskajaist leidsin Salai külast ainult üle 80 aasta vana Stanislavs Lipskise. Ta oskas lutsi murrakust vaid üksikuid sõnu. Tabalova külas teadis mõnda lutsi murraku sõna Giljars Augusti p. Lipskis.

Nüüd, 46 aastat hiljem minu teistkordse Merdzenes viibimise ajal oli G. Lipskis veel elus. Üks Lipskistest naitus eesti soost Emilija Mekšiga Mekši külast. Sealmail Bulside kolgas osatakse ka praegu maakeelt, Mekšide kolgas osati maakeelt veel 1930-ndail aastail. Mekši küla oli isoleeritud teistest küladest ja seal oli maakeel juba enne 1893. aastat välja surnud, mille tõttu O. Kallas seda küla oma teoses ei maini.

Mērdzenes laskis dotsent A. Valmet mul kõnelda ekspeditsioonist osalejaile säilinud lutsi murraku aladest. Edasi sõitsime Pilda külanõukogusse...

1975. aasta augusti lõpul jõudis Mērdzenesse etnograafiamuuseumi ekspeditsioon, kus osalesid direktor Aleksei Peterson, peavarahoidja Eevi Astel, Endla Jaagosild, kunstnik Lembit Lepp ja allakirjutanu.

Tutvusin kaupluse juures Kitkova külast pärit muusikaõpetaja Jāzeps Bulsiga, kes oli valmis meid abistama esemete kogumisel. Samas kõnetasin Giljars Lipskist, kes māletas veel sõna «suzi» (hunt) ja veel paar tundmatuseni moonutatud maakeele sõna. Siis sõitsime Tabalova külla, kus kohtusin Giljars Lipskise poja Jānisega (sünd. 1911. a.) Ta oli «Vieniba» («Ühtsus») kolhoosis tuntud aktiivse ühiskonnategelasena.

Tabalovas külastasime veel Viktors Odumsi (Adami) p. Lipskise talu, kust muuseumile kingiti mitmeid huvipakkuvaid esemeid.

(Järg 4. lk.)

Pildil (vasakult) Paulopriit Voolaine, Aleksei Peterson, Pīters Buls, Endla Jaagosild Lutsi-Merdzenes 1975. aastal.

EEVI ASTELI foto

Õhtu Rein Rannapiga

Rein Rannap on ikka kuulajaid üllatanud ja ennast kuulama pannud. Mõni aeg tagasi improviseeris ta Tallinnas erinevatel klahvpillidel ja esines koos «Ellerheina» kammerkooriga. Tartus oli teda võimalik kuulata kaks korda üliõpilaspäevadel.

15. veebruaril tutvustas Rannap täissaalile oreli- ja tšembalomuusikat gootikast varase barokini. Just nimelt tutvustas, sest 12.—17. sajandi I veerandi klahvpillimuusikat tuuakse meil kuulajaskonna ette haruharva (kui välja jätta «Hortus Musicus»). Rannap esitas inglise virginalistide tantse ja palu ning itaalia, prantsuse ja madalmaade oreliteoseid. Mõlemat laadi muusikat on Eestimaa kontserdisaalides vähe kõlanud.

Kontsert algas lühikeste orelipaladega 12.—15. sajandist. Eriti paelusid Buxheimi oreliraamatu 13 pala aastaist 1450—1470. Nad olid erineva pikkusega, mõni isegi vaid kümmekond takti ja eri registreis, lastes kõlada oreli rohketel värvidel. Väga põnevad olid A. Banchieri (1568—1634) teosed. Tema «Dialogo» esitas Rannap säravalt ja vaimukalt, noodid nagu ajasid üksteist taga ja organist püüdis neid õigele kohale juhtida. «La Battaglia» («Lahing») esitati teatud rahu ning tasakaalukusega, kuigi pala iseenesest erk oli. 7 tantsu P. Attaignanti kogumikust (1530—1531) mängis Rannap lustlikult, sisemise kaasaelamisega, tundus, et orelil trallitas trobikond kuradikesi.

Inglise virginaalmuusikast olid esindatud enamikus trilleritega küllastatud lõbusad ja naljatlevad tantsud. Neid mängiti kõikides klavessiini registrites, ka väikesel plekisel lautol. Renessansile väga omane oli mitmesuguste elusolendite ja elunähtuste kujutamine muusikas (M. Pursoni (1571—1650) ja J. Dowlandi (1562—1626) teosed). Lausa pärlendavat sõrmetööd ja mänglevust sai kuulda G.

(Järg 4. lk.)

KONSERVATOORIUM

Konservatooriumi tudengid on aastaid puudust tundnud oma kirjatööde avaldamisvõimalustest. Ajalehe «TRÜ» toimetuse lahkel nõusolekul püüame edaspidi tutvustada muusika- ja teatriprobleeme, samuti meie üliõpilaselu tähtsamaid sündmusi. Jõudumööda kirjutame ja tõigime ka popmuusika artikleid. Seejuures palume arvestada, et solistide ja ansamblite valik pole tehtud selle põhjal, kes on hetkel kõige populaarsemad, vaid on püütud käsitleda neid, kes on muusikaajalukku kõige rohkem andnud.

REET NIKKEL,
TRK lehekülje koostaja

„Nii nagu lind oli loodud laulma..."

Miks sai HUGO LEPNURMEST just orelimängija, sellele andis ta ise vastuse väites, et orelimuusika peab sisendama rahu. Just orelis — pillide kuningas — leiab ta seda õilsust ja suursugusust, mida hing vajab. Iseloomult poeetiline natuur, oskab ta kõikjal ilu näha. Isegi vana võrdlus, et kui klaverifuuga on marmorist raiutud, siis orelifuuga on graniidist, kõlab tema suus kuidagi eriliselt. Ühel keskmise suurusega orelil on teatavasti 40 registrit. Et anda oma õpilastele ettekujutus sellise pilli tohututest võimalustest, tõi Lepnurm sellise näite: kui neid registreid varieerida 2-3-4- jne. kaupa ja lasta igal kombinatsioonil kõlada pool minutit, siis kulub kõikide tämbrivarjundite läbiproovimiseks (kui mängida 7 tundi päevas) 88 aastat, 3 kuud ja 7 päeva.

Hugo Lepnurmel on välja kujunenud lemmikorelid. Kõige armsam tundub olevat Rapla oma, mille kokkupanemise juures ta ise viibis. Nüüd, aastakümneid hiljem sellest rääkides, ütleb ta seda päeva meenutades endas kummalist tunnet tekkivat — samal päeval, kui ta koos meistritega uue oreli valmissaamise üle rõõmustas, teatati sõja algusest.

Lepnurme organistiisiksuse lahutamatu osa on **improviseerimisoskus.** Et tema kooliskäimise ajal õpetati välja kirikuorganiste, kuulus improvisatsioon kindlalt orelimängijate õppekavasse. Professor August Topman muidu üldse jutule ei olevat võtnudki. Sama lugu oli Pariisis, kus Lepnurm sai õppida koos V kursuse organistidega. Nädalas oli kolm tundi ja korraga käis koos kümme pillimeest. Esimeses tunnis mängiti ranget polüfooniat, teises palu ja kolmandas improviseeriti. Oma prantslasest õpetaja Duprè improvisatsiooniõpiku järgi koolitab ta ka oma õpilasi. Improviseerimisoskuse tähtsust rõhutab Lepnurm igal sammul, näidates, kui oluline on see vanamuusika väärtuste juurde jõudmisel. Kui raske on ennast sel alal vormis hoida, teavad ainult improvisaatorid ise. Igal juhul konservatooriumi tudengid on palju kordi olnud oreliprofessori kohapeal loodud lugude tunnistajaks, muuhulgas ka lõpuaktustel.

Oma õpetaja kohta on Lepnurm ise kirjutanud: «August Topmani naljatoonis öeldud sõnad, et «organist peab juhatama koore ja pritsimeeste orkestrit, saatma klaveril soliste, tegema rahvamajas operetti, olema põllumeeste seltsi esimees või vähemasti sekretär ja eelkõige peab ta oskama saada hästi läbi inimestega,» olid tegelikult tema õppetöö põhimõtteks.» Ilmselt selle süsteemi järgi sai ka Lepnurm õpetust. Kõigile on teada, et ta ei jää hätta ka siis, kui on vaja dirigendina koori ette astuda.

Lepnurme õpilastele on koolis kõige meeldivamad kahtlemata **oreliklassis** veedetud tunnid. Kunagi pole ta paljuks pidanud mingi küsimise põhjalikku seletamist ühele õpilasele. Täiesti iseenesestmõistetavaks on sellise harulduse nagu Robertsbridge Codex'ist (1325) pärineva esimese teadaoleva orelipala käsitsi ümberkirjutatud noodi tundi toomine. Tundub, et Hugo Lepnurme õpetamisviis on väga sümpaatne sellepärast, et lisaks mängule ja praktilistele näpunäidetele puistab ta igal sammul kauneid poeetilisi võrdlusi, mis ütlevad sageli rohkem kui terved teaduslikud traktaadid. Tihti üllatab ta oma lapselikult värske maailmanägemisega. Buxtehude prelüüde ja fuugasid mängides võrdles Lepnurm nende suurejoonelisi algus- ja lõppmänge hinnalise ja rikkaliku pildiraamiga. Või rääkides saksa ja itaalia orelikoolist, leidis ta, et nende erinevus on nii suur, nagu oleks Froberger linnatisler, aga Frescobaldi külapuusepp. Sageli on juttu olnud sellest, et Bachi muusikas tuleb mängida iga takt isemoodi, sest absoluutne sümmeetria olevat külm; Akropoli sambad ei olevat ka kõik ühesuguse vahega. Samuti ei leia me täpseid vormiskeeme Bachi fuugades, mis Lepnurme ütluse järgi on mitmekesised nagu loodus ise: igaüks on isesugune nagu tammel lehed.

Suurepäraseks täienduseks Hugo

Lepnurme orelitundidele on tema **vanamuusika loengud.** Juba aastaid on konservatooriumi noored muusikud Lepnurme loengutes endale vanamuusika rikkusi avastanud. Palju tunde on armastusega uuritud vanade meistrite töid, sest korduvalt on kinnitust saadud tema ütlusele, et tolleaegset muusikat ei saa ammendada ainult kuulates. Selle polüfooniline kude on nii peen, et kõrvaga õpime tundma umbes kolmandikku, silmaga märksa rohkem ja lõpuks tuleb ka pea appi võtta, nagu väidab Lepnurm.

Kogu elu jooksul on meie orelikunstniku eriline poolehoid kuulunud ka eesti muusikale. Teose rahvuslike joonte väljatoomine pole tema jaoks mitte formaalne mainimine, vaid elutöös kinnistunud veendumine nende väärtustes. Tõendust sellele leiame Lepnurme kirjatöödes igal sammul (näiteks «Sirbis ja Vasaras» ilmunud artiklites):

«...Iga miniatuuri on algusest lõpuni välja peetud ühtlaste kujunditega (samasuguse looduspärase loogika ja süsteemiga, nagu teeb seda rahvaski), lihvides maha liigse ja ebaolulise» (mõeldud on Edgar Arro «Eesti rahvaviise orelile»).

«...Ja lõpuks on Ants Sõbra orelikontsert üllatavalt suurel määral eesti muusika. Seda ilma ühegi konkreetse rahvaviisita ainult helilooja seesmisest loomulikust intuitsioonist kantuna. See teeb südame soojaks.»

Lepnurmel on väga seiklusrikas elu. Tema mälestusi sellest võiks kuulata lõputult. Suure imetlusega on ta rääkinud oma lapsepõlvesõbrast naabripoisist, kes 15-aastasena käis omatehtud tšelloga 13 kilomeetri kauguselt orkestriproovis. Kuigi jutustaja ise avaldas arvamust, et tänapäeval enam sellist asja ette ei tule, selgus ühes vestluses, et ta ise on kümmekond aastat tagasi Saaremaa läbi rännanud, et näha, palju on veel koduoreleid järel. Kui Hugo Lepnurm ja Gustav Ernesaks sõja ajal koos tööpataljonis olid, said nad hakkama meeskoori loomisega, mida Lepnurm siis räästa alt leitud vanal klaveril saatis. Ise ta arvab selle kohta: «Muusika kõhtu ei täida ja hinge ka nii palju, kui vaja oleks, aga inimestel on vajadus selle järele. Nii nagu lind on loodud laulma, peab mõnest inimesest muusik saama.» Pole siis ka imestada, et tast 21-aastaselt konservatooriumi õppejõud ja 32-selt professor sai.

Orelikunstniku praegused õpilased võivad end õnnelikuks lugeda, saades osa õpetaja elu jooksul kogutud tarkusest, muhedast huumorist, mõnusatest improvisatsioonidest ja pillimängust, mis paremate päevadel jõuab täieliku eneseunustuseni. Selle eest tugev käepigistus tänulikelt õpilastelt!

REET NIKKEL,
muusikateaduse
III kursus

Shakespeare, Järvet, Mikiver

Inglise teatrikunsti juurdumine Shakespeare'is tähendab eelkõige kaasaja analüüsimist ja nägemist läbi Shakespeare'i, nii tema näidendite kui ka ta isiku abil. Detsembris TRA Draamateatris esietendunud E. Bondi «Bingo» peategelaseks on vaimsesse Stratfordi naasnud Shakespeare, elu ja surma piirile jõudev vana mees. Taustana on Bond toonitanud tarastamist, Inglismaa ajaloos väga tähendusrikast perioodi, ning sellega kaasnevaid nähtusi ja probleeme. Tausta ja keskse kuju vastastikusest toimimisest tekivad erinevat väärtustasandid, mis muutuvad mõõdupuuks, millega hinnatakse ühest küljest Shakespeare'i, teiselt poolt aga tänapäevamaailma. Shakespeare'i näilise välisilmast täieliku sõltumatuse taga, mida ka apaatsuseks või ükskõiksuseks võidaks lugeda, on äärmiselt suur sisemine mõttepinge, ja tegelikult suhtleb just tema välisilmaga kõige erksamalt ja tundlikumalt, tabades olulisimat ja olemuslikemat. See, mis teda painab ja uuristab, voolab välja stseenis Ben Jonsoniga (lavastuse põnevamaid momente!) ja vormub piinavate küsimustena: kas ka mina olen tundetu, julmuse suhtes tuimestunud, kas ma pole suutnud midagi mõjutada, paremaks muuta... Ja lõpuks: kas sai midagi ära tehtud? — kulminatsioon — ja võtmeküsimus, mis ühendab ja üldistab kõik tasandid.

Pidades silmas Mikk Mikiveri eelmisi lavastusi (eriti «Hamlet», «Tuulte põõrises»), tundub «Bingo» mitmes mõttes järjepidev: loomulikud ja loogiliselt üksteisest tulenevad, ent samal ajal kujundlikud ja täpsed misanstseenid, püüd iga lavahetke maksimaalselt pingestada, aja närvi põletav tapmine, looja tundlikkus ja valu. Hämmastab, kui sügavalt Mikiver mõtleb ja kui üldinimlike probleemideni ta jõuab.

Shakespeare'i mängib Jüri Järvet. Kaasa teevad Velda Otsus, Mari Lill, Rein Aren, Aarne Üksküla (Ben Jonson), Martin Veinmann, Juhan Viiding jt.

KRISTEL PAPPEL,
muusikakeskkooli
11. klass

GORDON COXHILL

„Yes"

Mängides oma poolehoidjaile On aeg taotleda laiemat kuulajaskonda

Selle suve (1975 — tõlkija märkus) algul laskis «Yes» välja albumi «Yessongs». See oli suur kolmest plaadist koosnev komplekt kirevas ümbrises, hinnaks viis naelsterlingit, mis mängiti sisse seitsme kuu jooksul eesmärgiga anda ülevaade ansambli senisest loometeest. Annotatsioon oli järgmine: ansambli iga — neli ja pool aastat; koosseisumuutusi — kolm; müüdud albumeid — üle kolme miljoni.

«Pole just halb,» naeris vokalist Jon Anderson ja lisas väga veenvalt: «Arvestades, et me pole veel alustanudki. Meie ansambli areng on ikka aeglane olnud, miski pole meile ootamatult sülle kukkunud. Kuid ma käin vana tõe järgi, et see, mis kergelt kätte tuleb, pole kunagi midagi väärt.»

Oli siis sellises staadiumis tõesti mõtet kulutada seitset kuud, et valmis saada kolmealbumiline komplekt, mis juba oma olemuselt peaks huvi pakkuma vaid kitsale ringkonnale?

«Midagi niisugust lihtsalt pidi olema,» ütleb Jon. «Me teadsime, et me seda kunagi teeme, ja praegune aeg sobib selleks niisama hästi kui ükskõik milline muu. Ma ei arva, et see võiks suurendada meie kuulajaskonda, kuid oleme kindlad, et neile, kes meie plaate ostavad ja meie arengut jälgivad, meeldib see komplekt kui suveniir «Yes'i» neljast esimesest aastast.

Me ise armastame seda väga, sest sellel oleme meie kõigi oma vooruste ja puudustega. Kui meil ei tulnud välja nii hästi, nagu soovinuksime, ei läinud me tagasi stuudiosse korduslindistusi tegema. Võib isegi ära tunda kohad, kus publiku vastuvõtt oli soojem.»

Nii hinnatud, kui nad ka ei ole töö juures ja mujalgi, võiks vaevalt ansambli mõnda liiget staariks nimetada. Ma olen tegelikult kindel, et ainult ansambli järgijad teavad nende nimesid.

«Et me seda nii kergesti tunnistame, siis uskuge, et me nii tõepoolest ka kavatsenud oleme. Ei saa öelda, et me reklaami lausa väldiksime, kuid me püüame hoiduda kellegi isiksuse esiletõstmisest. Minule näib nii, et kui lased end tippu tõsta, pead aasta vastu pidama, enne kui keegi teine asemele pannakse. Kokkuvõttes on kõige parem sellesse üldse mitte segatud olla.»

Millised on lähimad tulevikuplaanid?

«Kokku panna album uute lugudega, Ameerika- ja Inglismaa-turneed ja — mis kõige peamine —, leida tee märksa laiema kuulajaskonnani.

Kuid teiselt poolt ei esita nad enam erilisi nõudmisi ja kui sa ei tunne, et pead vaeva nägema, kaotab mäng palju. On raske oma lugusid sisukamaks teha, kui tunned kiusatust muuta see muusika hoopis kommertslikumaks. Mitte sellepärast, et rohkem teenida, vaid et meie muusika jõuaks võimalikult paljude inimesteni.»

Nagu kinnitaks nende juba hiiglaslik austajate armee, on «Yes'i» jõud tema lavalises ühtsuses, nende esinemine ei muutu efektitsevate soolonumbrite pikalevenivaks reaks. Kas ei teki kiusatust iseennast esile tõsta — olete ju kõik sedavõrd head muusikud?

«Ei üalgi,» ütleb Jon kindlalt, «just sellepärast, et meil valitseb ühtsus ja tasakaal. Me oleme üksteise vastu ausad ja üvalad ja kui keegi kavatseks nina püsti ajada, naerdaks ta lihtsalt välja.»

«Yes» ei püüagi varjata rahulolu oma kestva edu üle. Jon ütleb, et kuigi nad väga tahaksid oma mõjuvälja laiendada, on nad rahul endiga just sellistena, nagu nad on.

Kas neil pole kavatsust rohkem singleid välja lasta?

«Singleid!» ohkab Jon. «Kui me vaid nende suhtes lõplikule otsusele jõuaksime. Ameerikas on hoopis teisiti. Seal tähendab singlel ettevalmistust tulevaseks albumiks. Kellelgi pole sellest sooja ega külma, kas ta jõuab edetabeli tippu, niikaua kui teda mängitakse soovitud raadiojaamades.

Kuid Inglismaal peetakse singleid juba iseenesest väga tähtsaks (ma ei ütle küll, et see suhtumine on vale) ning kui sa ühe välja lased ja see läbi kukub, panevad inimesed kahtluse alla su populaarsuse.

Kogumikust «Popmuusika aastaraamat 1975»
tõlkinud EVA USSISOO,
inglise fil. IV k.

Ta algab.
Uus, kena ja lõbus asi.
Dõsine võistlus samuti.
Ettepanek, et kõik osa võtaksid.
Normiks kuni 2 lehekülge.
Gõigile paematele preemiad.
Ilmutatakse kõik kopsakad lood.
Honoreeritakse kah.
Uus asi algab kohe.
Uus asi lõpeb selle aasta viimase kuu viimasel päeval.
Mis valmis, kohe toimetusse!
Ootame ka asjakohaseid joonistusi.
Reibast ja rohket pealehakkamist!

Jälle tudengihuumor

Kui nüüd ridade esimesed tähed ülalt alla kokku loed, saad teada, mida TUHUU tähendab. See on meie satiiri- ja huumorivõistluse nimetus. Nõndamoodi oleme juba korra välja kuulutanud üle-eelmisel aastal.

PROOVIGEM! Preemiad tahaks žürii jagada nii: üks I koha eest — 25 rbl., kaks II koha eest — à 15 rbl. ja kolm III koha eest — à 10 rbl. ning kolm ergutusauhinda — à 5 rbl. Mõistagi on žüriil õigus preemiaid ümber jaotada. Kui žürii koosseis huvitab, siis sellesse kuulub toimetus koos kolleegiumiga ning komsomoli- ja parteikomitee esindajaga.

Niisiis. Võistlustööle kirjutage märgusõna (etemaid töid hakkame kohe avaldama), sama märgusõna kirjutage ka ümbrikule, mille sees on autori täielik nimi, teaduskond, kursus ja laske toimetuse postkasti (ph. III korrus, ruum 302).

Õhtu Rein Rannapiga

(Algus 2. lk.)

Farnaby (1560—1626) «Unistuses» ning J. Bulli (1562—1628) «Preluudis» ja palas «Doktor Bull isiklikult». Säravalt ja elegantselt jõudis saali W. Byrdi (1543—1623) looming. Mahukat programmi täiendasid lisapaladena veel kaks hetkeimprovisatsiooni. Kahju, et kavasid ei olnud trükitud, seetõttu oli raske esitatavat jälgida.

Pärast kontserti oli REIN RANNAP nõus vastama ka mõnele küsimusele.

Kust tuli idee sellise kavaga kontserdi jaoks?

Kontserdi ettepaneku tegi «Vanemuine», jättes loomingulise kava enda valida. Idee võtsin kohe vastu. Renessanssmuusika on ülipõnev ja ilus ning meil mängitakse seda vähe. Vaimustun sellest juba kümmekond aastat. Tervikliku kava aga koostasin esmakordselt.

Sinu kontseptsioonid muusikas?

Kava loomisel kasutan oma intuitsiooni, oma sisetunnet, mida mängida ja kuidas lood järjestada ja et oleks mõnus kuulata. Ma panen vaheldumisi tantsud ja rangema väljenduslaadiga lood. Et kõik oleks ere. Igas teoses peitub mingi ere moment, mis resoneerub paljudes kuulajates. Kindlasti mitte kõikides, kui mitte alati minus, siis kelleski kindlasti.

Iga inimene tahab väljendada oma mina. Igaüks teeb seda erineval viisil. Mina väljendan ennast muusikas, see on loominguvajadus. Looming on alati inimlik, ei saa liigitada, et üks teeb seda enese maksmapanekuvajadusest, teine materiaalsest huvist, kolmas veenmissoovist jne. Sõnalisi ahelaid ma endale ei loo. Isegi pealkiri vaenustab, piirab. Kui teosel literatuurset nime pole, tekib igaühel erinevaid assotsiatsioone. Ka on häid pealkirju kaunis vähe leida.

Üldiselt meeldivad mulle rohkem konkreetsed ühe ajastu, isegi ühekahe autori teosed. Esimest kava ei sõandanud siiski nii rangelt koostada. Tutvustasin algul ennast pillile, publikule, ja ka Tartu kuulajaskonda varem vähekuuldud varase klahvpillimuusikaga.

Kirjutad sa praegu palju?

Ma improviseerin pidevalt erinevatel klahvpillidel. Praegu pean esmaseks interpreeditegevust. Oma loomingulise vajaduse saan rahuldada improviseerides. On palju ideid, mida tahaks teha, aga samal ajal see praegu ahendab. Püüan võimalikult kiiremini edasi jõuda, uue asja väljamõtlemine on huvitavam kui kogu läbitu jäädvustamine (lindistamine, noodistamine).

Kui kaugel on sinu uus plaat?

Juba kaks aastat on mul võimalus oma sooloplaati teha, kuid ikka ma viivitan ja mõtlen, et ehk kuu aja pärast suudan seda paremini teha, õigemini kui praegusel hetkel.

Tulevased plaanid?

Mul on vanema orelimuusika noote, mida olen tasapisi aastatega kogunud. Tahaksin teha eraldi õhtud kuni 18. sajandi itaalia muusikast. Ja Frescobaldi on ka väga hwitav. Igal instrumendil tahan mängida muusikat, mis sellele pillile on loodud, mitte klaveril klavessiini kopeerida. Selle tõttu mängiksin ka 18/19. sajandi üleminekuperioodi muusikat haamer-klaveril, mida kahjuks NSV Liidus pole. Sellest huvist kantuna andsin kord kontserdi muusikamuuseumi pillidel. Neid küll korrastati seks puhuks, kuid siiski tõsiseid kontserdi- või lindistuspille neist enam seada ei anna.

Tahan väga mängida klavessiinimuusikat. Meil on aga vaid kaks suurt klavessiini, üks Filharmoonias, teine Raadiomajas. Väikseid klavessiine (nn. spinette) on rohkem ja neid saab ka kergesti transportida. Kuid nendel saab mängida siiski vaid vanemat muusikat. 18. sajandi heliloojad (Bach, Scarlatti) vajavad suuremaid pille. Neid ei saa aga kasutada väiksemates saalides, mida nõuaks vana muusika intiimsem iseloom.

Tahan lähtuda sellest, kuidas muusika kõlas omal ajal, imiteerida kõlavärve, oreliregistreid ja mängumaneeri, et see oleks võimalikult tõepärane. See ei välista emotsionaalset vabadust. Vana muusika on kohutavalt ilus, ma naudin seda ja sellest ei saa kunagi küllalt. Inglise virginalistid avastasin juba lapseeas ja need meeldisid mulle hullupööra. Meeldivad üldse vokaalmeistrid, uus muusika, s. t. see, milles ise teotsen, siis romantika (Liszt, Schubert, Skrjabin), 20. sajandist Messiaen ja Cage.

HARRY LIIVRAND

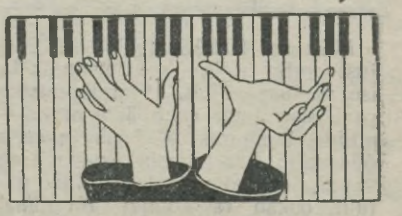

Kuidas hästi korraldada

● **üht (suusa)võistlust** ja selle tulemustest siis (loomuliku jätkuna) ka teistele, asjast huvitatud inimestele kiiresti teada anda?

Mina sain küsimuse esimesele poolele vastuse 20. ja 21. veebruari pärastlõunal Emajõe plaaži suusaringidelt. Teisele poolele 21. ja 22. veebruari hommikul peahoone ja KKT-maja teadeteseinalt. Vastuse sisse mahtusid Emajõe suusabaasi avatud uksed, tudengisõbralikud majaperemehed (enne teatesõitu tuli mul kolm korda suuskisaapaid ümber vahetada — kuu peale ei saatnud mind keegi), punaste (naistele) ja siniste (meestele) lippudega tähistatud suusarajad, stopperid, võistlejakaartide ja muu vajalikuga varustatud kohtunikebrigaad. Ning veel trükimasin, arvuti ja nende kaasabil ühe õhtu ja hommikuga valminud võistlusprotokollid (12 eksemplari, à 10 lehekülge), kust peale esmavajaliku, tulemuste, sain teada, et kolmapäeval puhus nõrk tuul, oli pilvine, külma 1°. Peakohtuniku ja -sekretäri nimesid ma protokolli alt ei leidnud. Hiljem Mehis Kard (KKT IV kursus) ütles: Mart Vaiksaar (KKT III kursus) ja Ruth Vähejaus (KKT I kursus). Spordiklubi instruktor Silvi Leet aitas trükkida, oma «süüks» pidas Mehis seda, et ta enne võistlusi abistamisjõuliste isikute seas tavalisemast nõudlikumat häält tegi.

Ei usu, et mõne seniteadmata korraldamissaladuse välja ütlesin. Ei pretendeeri tõdemusega — täiuslikkus (kogu oma keerukuses) = (lõppkokkuvõttes) iseenesestmõistetav lihtsus — ka enamale kui veelkordsele jalgrattaleiutamisele. Aga kinnitust palju räägitud (massi)spordi loomuliku, liialdusteta arendamise võimalikkusesse sain küll.

Üks märkiminek (sellest oleks pidanud alustama) oli veel. Otsekui hästikorraldatust ette aimates pani kahel päeval suusad alla 165 mees- (neist 92! teatesõidus) ja 188 (neist 72 filoloogi) naisvõistlejat.

Ja veel arvan seda, et oli üks päris võistlus. Rajal murti suuski, vahetuskoridoris kukuti, üks žurnalistide teatemeeskonna liige andis teate üle beljajevlikult ühel suusal.

Mehed 10 km: 1. Mart Tulev (KKT II k.) 37.42; 2. Mehis Kard (KKT IV k.) 38.05; 3. Georg Ruuda (KKT III k.) 38.22.

Naised 5 km: 1. Pille Paal (KKT III k.) 20.15; 2. Tiina Lepp (KKT III k.) 21.08; 3. Maret Ratt (KKT IV k.) 22.14.

Meeste teatesõit 4×5 km: 1. Spordimed. os. 1 : 18.05; 2. KKT II k. 1 : 18.30; 3. KKT III k. 1 : 21.29.

Naiste teatesõit 4×3 km: 1 KKT IV k. 51.15; 2. spordimed. os. 56.45; 3. arstit. 57.42.

Võistkonnad: 1. Spordimed. os. 212 p.; 2. biol.-geograafiat. 206 p.; 3. filoloogiat. 199 p.; 4. arstit. 174 p.; 5. matemaatikat. 163 p.; 6. KKT II k. 162 p.; 7. KKT IV k. 160 p.; 8. KKT III k. 149 p.; 9. õigusteadusk. 121 p.; 10. KKT I k. 99 p.; 11. füüsika-keemiat 85 p.; 12. majandust. 78 p.; 13. žurnalistikaos. 39 p.; 14. ajaloot. 30 p.; 15 töötajad 27 p.

● **VTK talvine mitmevõistlus** toimus Emajõe suusaringil ja Kullmani kutsekoolis. Võisteldi suusatamises, laskmises ja käte kõverdamises. Osa võtma olid tulnud 26 mees- ja 29 naisvõistlejat (neist 13 filoloogi).

Naistest tulid esimese kolme hulka Ene Viik (KKT III k.) 125 p., Maret Pars (KKT III k.) 122 p., Koidu Kaljund (majandust. I k.) 96 p.; meestest Mart Vaiksaar (KKT III k.) 135 p., Tõnu Jõesalu (KKT III k.) 111 p., Sven Mäses (bioloogia II k.) 104 p. Võistkondadest tuli esimeseks bioloogia-geograafiat. 157,5 p., järgnesid filoloogiat. 111,5 p. ja KKT III k. 110,5 p.

● **Ka korvpalliturniiri** peakohtunikule on jagunud korraldamisvaeva. Mängudega tuli kokku sobitada Kääriku maraton ja naistepäev, viimase järelpäeval ka läbi katuse saali jõudnud lumesulamisvesi. Sensatsioonihuvilistele — eesti korvpalli tulevikulootused viga ei saanud, kukuti küll. Kõige rohkem, umbes kuus korda, allakirjutanu.

Hetkeseisuga on kuus tugevamat teada (KKT III, arstit., biol.-geograafiat., õppejõud, KKT II ja õigust.), nädalavahetusel nägi Kingissepa tänava võimlas nelja esimest finaalkohtumist.

Mehed I alagrupp:

KKT III—majandust.	71 : 61
KKT III—arstit.	76 : 64
KKT III—KKT I	86 : 41
arstit.—majandust.	65 : 52
majandust.—KKT I	110 : 35
arstit.—KKT I	95 : 38

II alagrupp:

biol.-geograafiat.—õppejõud	73 : 71
biol.-geograafiat.—KKT IV	64 : 71
biol.-geograafiat.—füüsika-keemiat.	88 : 59
õppejõud—KKT IV	64 : 62
õppejõud—füüsika-keemiat.	66 : 37
KKT IV—füüsika-keemiat.	69 : 59

III alagrupp:

KKT II—õigusteaduskond	59 : 40
KKT II—matemaatikat.	100 : 34
KKT II—žurnalistikaos.	76 : 68
KKT II—filoloogiat.	110 : 40
õigust.—matemaatikat.	61 : 58
õigust.—žurnalistikaos.	53 : 51
õigust.—filoloogiat.	67 : 29
õigust.—filoloogiat.	67 : 29
matemaatikat.—žurnalistikaos.	62 : 59
žurnalistikaos.—filoloogiat.	77 : 33
matemaatikat.—filoloogiat.	128 : 21

Finaalturniir:

õppe'õud—KKT II	66 : 63
õppe'õud—õigust.	58 : 52
KKT II—arstit.	59 : 37
bioloogia-geograafiat.—arstit.	65 : 53

Meestel, nagu tulemustest näha, oli asi lahtine viimaste kohtumisteni. II alagrupis jäi KKT IV kursus «surnud ringiga» välja halvema üldise korvide suhte tõttu. Žurnalistikaosakonna meeskonnal oli ka pärast kurba kaotust matemaatikutele (vahepeal juhiti 15 punktiga) ja enne mängu juristidega veel võimalus.

Finaaliosa eel favoriite ennustada ei julgenud. Ehk pisut enam näis võimalusi olevat kolme «Kalevi» duubelmeeskonna liikmega KKT II k. ja samuti päristegijaist koosneval III kursuse meeskonnal. Igatahes pinget ennustavalt oli lahtisi otsi kuipalju. Kas lisab II kursus oma füüsilistele eeldustele ka enam mängutarkust? Ja vastupidi, kas suudavad «vanad kalad» (pean silmas kõiki ülejäänud võistkondi) olemasoleva jõu piires *ratio* eelist ära kasutada? Midagi avamängudest selgus (bioloogide-geograafide ja õppejõudude edu!) enam jäi järgnevate selgitada.

Naiskonnad lahendasid asja lihtsamalt. Mängiti vaid I alagrupis: õppejõud — KKT II 44:42, KKT II — žurnalistikaos. 72:4. Mänguta said edasi filoloogia- (II alagrupist) ja bioloogia-geograafiateaduskond (III alagrupist). Loobusid KKT I k., arsti-, õigus-, ajaloo- ja matemaatikateaduskonnad. Spordimeditsiiniosakond, KKT III kursus ja majandusteaduskond pääsesid finaali eelmängudeta.

Finaalturniir:

majandust.— bioloogia-geograafiat.	59 : 22
õppejõud—filoloogiat.	62 : 26

Praeguseks mängib edasi 5 naiskonda, spordimeditsiini osakond loobus. Lisan mängude kava, sest vaatama lastakse ka sel reedel-laupäeval-pühapäeval.

Reedel, 21. märtsil

18.00	filol. —majand.	N
18.45	bio-geo —õppejõud	N

Laupäeval, 22. märtsil

15.00	KKT III—õppejõud	N
16.00	arstit. —õigust.	M
17.00	KKT III—majand.	N
18.00	KKT III—õppejõud	M
19.00	bio-geo —filol.	N
20.00	bio-geo —KKT II	M

Pühapäeval, 22. märtsil,

11.00	KKT III—bio-geo	N
12.00	KKT III—filol.	N
13.00	õigust. —bio-geo	M
14.00	arstit. —õppejõud	M
15.00	KKT III—KKT II	M

● **Spartakiaaditabel** on kuue mittekehakultuuri teaduskonna juhtimisel hetkel järgmine: 1. bioloogia-geograafiat. 107 p., 2. filoloogiat. 91 p., 3.—4. majandust ja matemaatikat. 77 p., 5.—6. spordimed. osak. ja arstit. 70 p., 7. KKT II k. 65 p., 8. füüsika-keemiat. 58 p., 9. õigust. 55 p., 10. KKT IV k. 52 p., 11. töötajad 49 p., 12. KKT III k. 46 p., 13.—14. KKT I ja žurnalistikaos. 36 p., 15. ajaloot. 17 p.

PRIIT JÕGI

KIRI * KIRI

Järg „Edasis" ilmunule

(Vt. «Edasi» nr. 49 k.a.)

«Tarkusehammastes» kirjutas žurnalistikaosakonna IV kursuse üliõpilane Priit Jõgi, et Vellavere komandant leidis paberi tähtsama olevat inimesest. Teaduskonna spordipäeva ettevalmistamiseks ei pääsenud üliõpilased Vellavere puhkebaasi hilisõhtul sisse, sest luba kehtis alles järgmisest päevast.

Artikkel ajendas oma mõtteid kirja panema ajaloo III kursuse üliõpilast Reet Varest. Nende kursus veetnud Vellaveres toreda nädala. Selle aja sees ei tekkinud neil komandandiga kordagi arusaamatusi, küll aga matemaatika- ja füüsika-keemiateaduskonna suusapäevalistega. Neil olnud luba kasutada vaid söögituba ja kööki, sellest hoolimata kiputud teistessegi ruumidesse. Segatud kogunisti loenguid. Kirja autor arvab: «Vaevalt et ahjukütjad olid endale eesmärgiks seadnud terve öö enne suusapäeva kangelaslikult köögis istuda. Magamistubadesse lubasid neil ju polnud. Asi pole mitte niivõrd paberis. Oluline on ka ruumide puhtus ja kord.»

Küllap on ka. Sedapuhku oleme jõudnud(mas) kevadesse, suusad jäävad tulevasse talve. Et filoloogidel Vellavere suusapäevadega teist aastat äpardused, ei oska toimetuski enam muud soovitada, kui organiseerijail arusaamatuste ärahoidmiseks pedantlikult täpne stsenaarium koostada, ette ära mängida kõikvõimalikud juhtumid. Puhkebaasi ruumide korrashoidmine peaks olema iseenesestmõistetav.

«Minu laul — kõigi laul»

4. aprillil ülikooli aulas algusega kell 18 toimuva laulukonkursi eesmärgiks on saada võimalikult rohkem omaloomingut, ergutada sellega veelgi enam tegelema. Laulude teemaks on üliõpilaselu, konkursi deviisiks «Minu laul — kõigi laul!». Muidugi võib konkursil esitada ka mitteomaloomingulisi laule.

Laulukonkursi korraldajad, TRÜ ametiühingu- ja komsomolikomitee ning TRÜ klubi, on välja pannud hulgaliselt auhindu — peapreemia (100 rbl.) saab see omaloominguline laul, mille viis, sõnad ja esitus on žürii kõrge hinnangu pälvinud. Autoriteks või esitajateks võivad olla üksikisikud või kollektiivid, statsionaarsed üliõpilased või kaugõppijad, üliõpilased ka teistest kõrgkoolidest.

Konkursil ülesastujad peavad endast teatama TRÜ klubisse või komsomolikomiteesse ja esitama laulutekstid hiljemalt 31. märtsiks. Lisatud olgu andmed nii endast kui ka lauluviiside ja sõnade autoritest. Täpsemalt vt. 7. märtsi ajalehest.

Konkursil esinejatele on proov aulas 2. aprillil kell 19.

KLUBI ÜRITUSED

LENINGRADI MNT. 25 KOHVIKUS

Laupäeval, 22. märtsil kell 20 SUUR KEVADPIDU.

Pühapäeval, 23. märtsil kell 20 PUHKEÕHTU.

LENINGRADI MNT. 27 KOHVIKUS

Teisipäeval, 25. märtsil kell 19 ühemeheõhtu SULEV NÕMMIKUGA.

LUTSI ...

(Algus 2. lk.)

Nüüd on Mērdzene kandis Lipskised, Bulsid ja muu elanikkond vähenenud. Jānis Lipskis suri 27. veebruaril 1979 Ludza—Riia rongis. Kui tema tütar Silvija Lipska lõpetab Riia kõrgkooli, ei jää ta Mērdzenesse, Jānise vanem vend elab Riias, nagu mitmed teised Lipskised. Jāzeps Buls, kes on juba pensionil, elab Talsis, Jāsepi õde Riias, kuhu üldse on koondunud hulk lutsi eestlaste järglasi Bulside, Härmade (Germovite), Jakimenkode, Lipskiste, Mekšide jt. suguvõsadest.

PAULOPRIIT VOOLAINE

VENIA LEGENDI

Neljapäeval, 27. märtsil kell 8.15 toimub Vanemuise 46 suures auditooriumis filosoofia kateedri dotsendi kt. PAUL KENKMANNI venia legendi loeng dotsendi kutse taotlemiseks teemal «Ühiskondliku teadvuse struktuur».

ARSTITEADUSKONNA ÜTÜ KONVERENTS

toimub 27. ja 28. märtsil. Istungite algus 27. märtsil kell 16 ja 28. märtsil kell 12 sektsioonidele ettenähtud ruumides. Lõpp-plenaaristung toimub 28. märtsil kell 18 O. Lutsu tn. 2 auditooriumis ja konverentsi lõpetamine kell 20 Leningradi mnt. 27 kohvikus. Sektsioonide istungite toimumiskoha kohta saab informatsiooni kõikidelt ringivanematelt.

Tartu Üliõpilaste Looduskaitseringi 22. aastapäeva konverents ja sellele järgnev meelelahutuslik programm toimuvad laupäeval, 22 märtsil kell 14. Kohtume EPA klubis (Burdenko 6).

TRÜ AULAS

Reedel, 21. märtsil kell 20 P. Mägi kammerorkestri kontsert. Kavas: A. Vivaldi F. Carulli, J. S. Bachi, J. C. Bachi, T. Albinoni, G. Telemanni looming.

Pääsmed müügil üks tund enne kontserdi algust TRÜ peahoones.

Kallis Piret!
Tunneme Sulle kaasa kalli isa
Karl Reediksaare surma puhul
matemaatika II kursus

Toimetaja V. SOOTAK

uudis O sport o uudis

* Kääriku suusamängudel (peeti tänavu kõrgkoolidevahelisena) päris üldvõidu TRÜ. Külalised Moskva ja Vilniuse RÜ-st jäid vastavalt teiseks ja neljandaks. Tartlastest olid võidukad Pille Paal (naiste 10 km) ja mõlemad teatevõistkonnad. Moskvalane V. Ušakov võitis meeste 20 km.

* Talispartakiaadil Vana-Otepääl võistlesid omavahel kõrgkoolide õppejõud-teenistujad. Võitis TRÜ TPI ja TPedI ees. Ülikooli võistlejaist olid parimad Marju Pedaste naiste 5 km ja Peeter Paris meeste 10 km. Lisaks võideti veteranide kombineeritud teatesõit, naiste 3×3 ja meeste 4×5 km.

* II liiga võrkpalliturniiril võitis ülikooli meeskond Paidet 3 : 2, kaotas aga sama tulemusega EPA-le ja Võrule. Saagu siinkohal parandatud ka eelmisse ajalehte eksikombel sattunud viga. Õige on, et TRÜ võitis EPA-t ja Paidet 3 : 0, Tammiku kaevandust 3 : 1 ning kaotas Võrule 1 : 3.

* Lõppesid kõrgkoolide meistrivõistlused ujumises. Võistkondlikult võitis TRÜ TPedI ja TPI ees. Meie ülikooli sportlased said 16 esikohta. Edukaim ujuja oli Kalle Liivamägi (TRÜ) viie esikohaga.

«TRÜ»

Ajalehe «TRÜ» toimetuse aadress: 202400 Tartu, Ülikooli t. 18, TRÜ, ruum 302, tel. 341-21/253. Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk. Tartu Ülikooli 17/19. III. Üksiknumbri hind 2 kop. Tellim. nr. 1214. MB-01474.

«Тарту Рийклик Юликоол» («Тартуский государственный университет»). Орган парткома, ректората, комитета ЛКСМ и профкома Тартуского государственного университета, г. Тарту Эстонской ССР.

AR Fr. R. Kreutzwaldi nim. ENSV Riiklik Raamatukogu

KÕIGI MAADE PROLETAARLASED, ÜHINEGE!

TRÜ

tartu riiklik ülikool

EKP TRÜ komitee, TRÜ rektoraadi, ELKNÜ TRÜ komitee ja TRÜ ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 10 (1220) Reedel, 28. märtsil 1980 XXXII aastakäik

reedest reedeni

Pidev, aina kiirenev lähenemine murdejoonele. Oodatuni jõudmine? Muidugi! Aga ka ... enam ei saa kanda üliõpilasmütsi. Saab vaid kanda noore spetsialisti vastutust ja au. Palju on selgeks saanud? Eks ikka! Eriti aga see, k u i p a l j u on veel selgeks saamata. See on aeg enne kõrgkoolidiplomit. Üks lõpp saab siin uue alguseks.

See nädal lõpetab töölesuunamiskoosolekud ülikoolis. Kõik pidid leidma selle oma koha, milleni eelnenud kõrgkooliaastatega alus pandud. Edasine näitab, kas leiti (see õigeim ja võib-olla ainus) või tuleb veel otsida. Igal juhul oli vaja arvestada ka reaalsete võimaluste ja vajadustega.

Kõige enne pandi paigale arsiteaduskonna lõpetajad, keda on kokku 267. **12. märtsil seisid suunamiskomisjoni ees ravi-, spordimeditsiini-, pediaatria- ja stomatoloogiaosakonna lõpetajad.** (Farmatseutide saatust polnud veel loo kirjutamise ajal otsustatud.) Ülikooli juurde ametisse jääb 10, kas mõne kateedri või ÜMPI juurde, nagu teaduskonna komsomolisekretär Oleg Ševtšuk (patoloogilise anatoomia kateeder) ja Ants Lõhmus (spordimeditsiini ja ravikehakultuuri kateeder). Ka Tartu Kliiniline Haigla sai värsket täiendust. Rajoonidest said rohkem Põlva, Kohtla-Järve, Viljandi, Pärnu. Üsna mitme noore arsti esimeseks töökohaks on Tallinna kiirabijaam. Tallinna suunatuid on rohkesti ka ãnu vastavatud kiirabihaiglale ja .astehaiglale.

Kokkuvõtteks nimetas dekaan prof. Lembit Allikmets, et puudus on ikka pediaatritest ja farmatseutidest, raviarste üldiselt piisab. Aga näiteks stomatolooge ja pediaatreid on Tartu linna peale küll liiga palju (põhjuseks meedikutest üliõpilasabielupaarid).

24. märtsil olid komisjoni ees filoloogid ja ajalooteaduskonna lõpetajad. Ajaloolasi on tänavu 27, neist 12 hakkab sügisest kooliõpetajaleiba sööma: Tartu 10. keskkoolis Sirje Allik, Jõgeval Alla Tamm, Saaremaal saarlane Maret Gladkova. Ka muuseumidesse läheb noori jõude Eva Kaidla, Mihkel Leetmaa, Ivi Vahtra näol. Lõpetajate hulgas on veel 4 arhiivitöötajat. Ülejäänud hakkavad tööle mitmel pool, nagu eriplaani alusel õppinud Olev Tensing ülikooli filosoofia kateedris ja Lenini-nimelise stipendiumi saaja Karin Lippus TA Ajaloo Instituudis.

Defektolooge on 24 ja nad kõik hakkavad oma erialal tööle (eriinternaatkoolis, üldhariduskoolide logopeedilised ja tasandusklassid).

Psühholoogidiplomit üritab saada 25 inimest. Vajadus nende järele on pidevalt kasvanud, ka eri ametkondade poolest on nõudjate rida kirju. Suur osa hakkab tööle tööstusettevõtetes. Neist parim Smuuli-nimelise stipendiumi saaja Ene Talvist määrati psühholoogina ametisse Tartu Ehitustrusti. Üldkooli loogika ja psühholoogia kateedrisse jääb Aleksander Pulver. Mare Pappel läheb TPedI-sse, August Sarap TA Ajaloo Instituudi töö ja vaba aja sotsioloogia sektorisse.

Ajalooteaduskonna dekaan dots. Allan Liimi arvates läks tänavu töölesuunamine ladusalt, sest enne olid suure töö ära teinud kursusejuhendajad.

25. märtsil tuli teha valik bioloogia-geograafiateaduskonna lõpetajail ja kehakultuurlastel. Viimaseid on 46. Põhiline osa hakkab tööle treenereina mitmeis paigus üle vabariigi. Aga Tarmo Kajandi näiteks jääb sportmängude kateedrisse õpetajaks, Ivar Valgest saab TRÜ spordiklubi juhataja (spordiklubisse läheb ka kaks uut treenerit), Ivi Kree ja Astrid Neemlaid on määratud metoodik-instruktoreiks olümpiapurjespordikeskusse. Rõõmustada võib veel spordihuvilisi Tõrvas: Marian ja Ivar Hanvere täidavad seni täitmata treenerikohad. On tulevasi kehalise kasvatuse õpetajaid. Tartu 9. keskkooli on oodata neist kahte. Ka siin on kaua kohad vakantsed seisnud. Tartlasi on teisigi.

Kehakultuuriteaduskonna dekaan prof. Atko Viru ütles, et rahvas oli orienteerunud võimalustele, seetõttu suunamisel loodetavasti ebameeldivaid üllatusi ei olnud.

Niisiis, kevadine, aina kiirenev lähenemine ühele otsustavaimale murdejoonele. Sellest saab alguse kõrgharidusega spetsialist.

ASSE KOOK

Selles lehes

- Meil komsomolis — 2. lk.
- Vene keele olümpiaad — 2 lk.
- Rahvakontroll — T. Ilomets, 3. lk.
- Ehitusveerud — 3. lk.
- Arvamusi Eesti viimasest filmist — 3. ja 4. lk.
- Üliõpilassport — 4. lk.

Näitagitatsioonis parimad majandus- ja arsiteaduskond

Käesolev aasta on rikas mitmete oluliste poliitiliste sündmuste poolest: veebruaris toimusid valimised, aprillis tähistame V. I. Lenini 110. sünniaastapäeva, mais võidu 35. aastapäeva, edasi tulevad vabariigi 40. ja ELKNÜ 60. aastapäev. Kõik see seab parteiorganisatsioonide ette pingelised ülesanded ka näitagitatsiooni vallas.

EKP TRÜ komitee näitagitatsiooni (NA) komisjonil on saanud tavaks korraldada pidevaid ülevaatusi suuremate tähtpäevade künnisel. Viimane taoline ülevaatus toimus veebruaris, järgmine on planeeritud aprilli, vahetult enne V. I. Lenini sünniaastapäeva.

Veebruarikuu ülevaatus ja näitagitatsiooni olukorra analüüs NA komisjoni koosolekutel (iga kuu koosolekutest võtavad osa kõigi teaduskondade esindajad) veenavad selles, et näitagitatsioonis on ülikoolis nii teatud saavutusi kui ka olulisi reserve. Mitmetes lõikudes (fotomaterjalide kasutamine, töö ühiselamutes jms.) on tegevust vaja intensiivistada. Põhiliselt samasugusele järeldusele jõudis ka EKP TRÜ komitee, kes arutas näitagitatsiooni olukorda oma koosolekul 10. märtsil. Komisjoni üksmeelse hinnangu põhjal tunnistati veebruarikuu tulemuste põhjal õppehoonetest parimaks majandusteaduskonna hoone Nooruse tänaval ja ühiselamutest arsiteaduskonna ühiselamu Leningradi mnt. Märgiti, et näiteks matemaatikateaduskonna parteiorganisatsioonil on veel palju võimalusi oma tööd õpperuumide kujundamisel parandada. Kriitilise hinnagu pälvis ka ühiselamu Tiigi t. 14 (õigus- ja matemaatikateaduskond). Osa vajakajäämisi oli tingitud objektiivsetest põhjustest. Nii näiteks ilmuvad tähtpäevadega seotud plakatid müügile alles vahetult tähtpäeva eel ning tihti ei jätkugi neid. Kuid niisugused objektiivsed raskused ei õigusta sugugi kõiki puudujääke.

Aprilli lõpus teeme kokkuvõtteid järjekordsest etapist. Loodetavasti võime siis tähele panna nii sisuliselt kui ka kujunduslikult paremat näitmaterjali.

ANDRUS PORK,
EKP TRÜ komitee näitagitatsiooni komisjoni esimees

Venia legendi

Neljapäeval, 3. aprillil kell 8.15 peab keemiahoone ringauditooriumis NLKP ajaloo kateedri dots. kt. NIKOLAI ŠEVTŠUK *venia legendi* loengu dotsendi kutse taotlemiseks teemal «Leninlik kooperatsiooniplaan ja selle elluviimine».

Neljapäeval, 3. aprillil kell 14.15 peab filosoofia kateedri dotsendi kt. ÜLO MATJUS ühiskonnateaduste majas aud. 212 dotsendi kutse taotlemiseks loengu «Inimeste etnilise ühtekuuluvuse ajaloolised vormid».

Tänukiri füüsikutele

Rektor prof. A. Koobile saatis tänukirja Astrofüüsika ja Atmosfäärifüüsika Instituudi (AAI) direktor V. Unt. AAI kosmiliste uurimiste osakonna koostöös ülikooliga tõstetakse esile füüsika-keemiateaduskonna teadlasi P. KARDI, K.-S. REBAST, L. TUVIKEST, A. OTSA ja E. MÕTTUST. Hinnatakse nende igakülgset abi mitmete probleemide lahendamisel, panust kaadri ettevalmistamisel, kvalifikatsiooni tõstmisel ja uurimisprobleemide koordineerimisel. Koos tänukirjaga saabusid ülikooli ka raamatud nimetatutele edasiandmiseks.

Tudengibuss hakkab liikuma

Nüüd on asi niikaugel, et tudengibuss võib käiku minna. Esimene sõit on 5.—6. aprill. Kord on selline, et eelneval kolmapäeval (esmakordselt 2. aprillil) tuleb bussijaama kassast osta edasi-tagasipilet (hind koos eelmüügihinnaga 3.90 — üliõpilaspileti esitamisel) kella 16—18 vahel (ükskõik millisest kassast). Pärast kella 18 müüakse vabad kohad teistele soovijatele. Buss väljub Tartust laupäeviti kell 14.40 ja Tallinnast pühapäeviti kell 19.45. Autobussis on kohti 42. Head sõitu!

TRÜ ametiühingukomitee

Lenin ja kõrgkool

LENINIST ja LENINIGA 1870—1980

Leninist õpilasena, tema silmapaistvast andekusest ja töökusest, kõrgeimatest hinnetest jms. on palju kirjutatud. Tulevase revolutsioonijuhi üliõpilaspõlvest teatakse vähem. Küllap on põhjuseks selle lühiduski.

Lenin asus õppima Kaasani ülikooli õigusteaduskonda, pidades ühiskonnateaduste omandamist revolutsioonilise tegevuse jaoks kõige vajalikumaks: «Nüüd on niisugune aeg, on vaja õppida õigusteadusi ja poliitökonoomiat.» Alles paar kuud tagasi hukatud tsaaritapja venda ei võetud kõrgkooli avasüli vastu. Immatrikuleerimine toimus alles pärast hiilgava iseloomustuse saamist keskkooliõpingute kohta. Kaasani ülikooli üliõpilaste tähestikulises nimestikus 1887/88. õppeaasta kohta on kirjas: «234. Ульянов Владимир Ильин. Симбир. гимн. с золот. мед., с. действ. стат. советн., правосл., род. 10 апр. 1870 г. в г. Симбирске. Поступ. 13 авг. 87 г.» — seega kuulus üliõpilaskonda Uljanov, Vladimir Ilja poeg, Simbirski gümnaasiumi kuldmedaliga lõpetanu, tegevriiginõuniku poeg, õigeusuline, sündinud 10. aprillil 1870. aastal Simbirskis ja ülikooli astunud 13. augustil 1887. aastal (kuupäevad on vana kalendri järgi).

Nimekiri on publitseeritud õppeaasta alguse seisuga. Seetõttu ei kajastu siin, et Lenini õppeaeg vältas vaid mõne kuu. Detsembri algul haarasid Kaasani ülikooli rahutused, milles silmatorkava aktiivsusega osales ka üliõpilane Uljanov. Protestiks rakendatud repressioonide vastu esitas ta 5. detsembril rektorile avalduse: «Kuivõrd ma ei pea võimalikuks praegustes ülikoolielu tingimustes jätkata oma õpinguid ülikoolis, on mul au paluda Teie Ekstsellentsi teha vastav korraldus minu kustutamiseks Keiserliku Kaasani Ülikooli üliõpilaste nimestikust.» Järgnes areteerimine, Kaasanist väljasaatmine, keeld jätkata õppimist statsionaarselt, «endise üliõpilase» leivateenimine tunniandjana. Saamaks kõrgkoolidiplomit, töötas Lenin iseseisvalt läbi kogu õppematerjali, kulutades selleks poolteist aastat ning lõpetades ülikoolikursuse eksternina — ühe-aegselt nelja aasta eest õppima asunud kursusekaaslastega. Diplomi sai ta Peterburi ülikoolist.

Kuigi üliõpilasaeg oli Lenini enda elus lühike, hõlmab kõrgkool, üliõpilaskond tema teooriapärandis ning praktilises poliitilises tegevuses märkimisväärse koha. Lenini teoste 55-köitelise venekeelse väljaande aineregister näitab, et ligikaudu pooled köiteist sisaldavad selleteemalist materjali.

Lenini ideed ja tegevus seoses üliõpilaste osaga revolutsioonieelse Venemaa ühiskondlikus elus ei kuulu ainult ajaloole. Olukorras, kus nüüdisaja Lääne üliõpilaskond koos intelligentsi teiste osadega annab tõhusat lisa revolutsioonijõududele, on aktuaalne Lenini poolt põhjendatud lähenemine üliõpilaskonna sotsiaalsele olemusele ning vahekorrale tööliskassiga. «Üliõpilaskond ei oleks see, mis ta on, kui tema poliitiline rühmitumine ei vastaks kogu ühiskonna poliitilisele rühmitumisele, «vastaks» mitte üliõpilas- ja ühiskondlike rühmade täieliku proportsionaalsuse mõttes, nende jõu ja suunatuse poolest, vaid selles mõttes, et üliõpilaskonnas esinevad paratamatult ja vältimatult need rühmad, mis on ühiskonnas.» — niisugune on üliõpilaskonna koosseisu hinnang Lenini esimeses otseselt üliõpilasprobleemidele pühendatud suuremas artiklis, mis ilmus 1903. aastal Venemaalt emigreerunud revolutsioonimeelsete üliõpilaste ajalehes «Student».

Äärmiselt mitmekülgne on Lenini juhtiv tegevus Nõukogude kõrghariduse väljakujundamisel Oktoobri-järgsel ajal. Tsaariajal tegutsenud kõrgkoolide ümberkorraldamine ja uute ülikoolide asutamine, suhtumine vana kooli õppejõududesse ja teadlastesse, kõrghariduse lähendamine elule, uue haritlaskonna loomine töötavaist kihtidest pärit noortele kõrghariduse andmisega — need ja veel paljud teised probleemid olid Lenini isikliku tähelepanu all. Teoreetilised seisukohad, polemika ideeliste ja poliitiliste vastastega, samuti kui ettevõetud praktiliste sammude ajalooline koht on andnud ainet juba nii paljudeks uurimusteks, et käesolevas ülevaates midagi kokkuvõtlikku öelda oleks võimatu. Osutame vaid ühele — missuguse tähtsuse andis Lenin kõrghariduse arendamisele noore Nõukogude riigi sotsiaalses poliitikas.

Iseloomulik kõnealusele perioodile on, et ka Kodusõja ajal, mil ressurssidenappust pole millegagi võrrelda, seatakse kõrgkoolide ning teaduse vajaduste rahuldamine koos operatiivsusega nende küsimuste otsustamisel kõrgemale kõigist muudest kaalutlustest. Kõrghariduse ja teaduse eelistamine avaldus sõna otseses mõttes igas asjas: õppe- ja teadustööks tarvilike ruumide muretsemises, teadustöötajate olmetingimuste hoidmises loometööks vajalikul tasemel, välisvaluuta eraldamises teadusaparatuuri soetamiseks, hoolitsuses üliõpilasühiselamute eest jne. Loetlesime vaid neid küsimusi, mille kohta on olemas dokumendid Lenini korduvast isiklikust sekkumisest; tema poolt ettevalmistatud otsuseid ja direktiive ning üldisemaid suunaandmisi on muidugi palju enam.

Kaasaegsetes ei kutsunud leninlik kõrgkoolipoliitika kaugeltki esile vaid nõusolekut ja heakskiitu. A. Lunatšarski kõneleb: «Meile heidetakse sageli ette, et me pöörasime kõrgkoolidele liiga suurt tähelepanu, kuid see tulenes suurel määral otsestest direktiividest, mida andis veel Vladimir Iljitš. Oli vaja erakorraliselt, võimalikult kiiresti — oodata sellega ei saanud — hoolt kanda, et algaks töölis- ja maanoorsoo ettevalmistamine, kes oleks hästi välja õpetatud ja võiks võtta oma tugevatesse kätesse kogu riigiasja. Vaid siis, rääkis Vladimir Iljitš, võib kindlalt öelda, et see, mida otsustatakse nõukogude kongressidel, parteikongressidel, tõepoolest ellu viiakse.»

Kui kõneleme meie kõrgkooli tänasest päevast või perspektiividest, ei või unustada, et alused nii ühele kui teisele on pandud Lenini juhtmõtteis ning nende elluviimises tema enda algatusel.

PAUL KENKMANN

MEIL KOMSOMOLIS

KÕIGILE ÜLIKOOLI KOMMUNISTLIKELE NOORTELE, KOGU ÜLIÕPILASPERELE!

Jätkates sõjajärgsetel taastamistöödel ülikooli ja Tartu linna objektidel rajatud kuulsusrikkaid töötraditsioone, esimeste uudismaalaste entusiasmi ja malevasuvede kogemusi, otsustas ülikooli komsomolikomitee 25. märtsil k.a. võtta tulekahjus kannatada saanud TRÜ klubi taastamine oma šefluse alla ja kuulutada see ülikooli komsomoli löökobjektiks.

Iga üliõpilane, kommunistlik noor — Sind ootab ülikooli klubi ehitus. Meie ühine eesmärk — 1. septembril 1980 õppeaasta avapidu ülikooli klubis.

ELKNÜ TRÜ komitee

P.S. Kogu informatsioon edaspidi teaduskondade komsomolisekretäridelt.

Olümpiakülas

12. märtsil toimus Moskvas ÜLKNÜ Keskkomitee ja «Sputniku» korraldatud olümpianõupidamine. Eesti delegatsiooni juhtis ELKNÜ Keskkomitee sekretär T. Tromp, ülikoolist osalesid meie olümpiakomitee aseesimees vanemõpetaja Mall Tamm ja komsomolikomitee sekretär Madis Kallion.

Olümpiaprobleemidest kõnelesid organiseerimiskomitee «Olümpia 80» esimees, NSVL Ministrite Nõukogu esimehe asetäitja I. Novikov, ÜLKNÜ Keskkomitee esimene sekretär B. Pastuhhov jt. Tallinna olümpiaettevalmistusi tutvustas kokkutulnuile T. Tromp. Moskva olümpiaküla tehti ekskursioon.

Keda huvitab

suvine Jakuutia, otsigu sidet Aleksandr Gusiga. Tema hakkab juhtima EÜE-80 Jakuutia rühma. Komandör on komsomolikomitees teisipäeviti ja neljapäeviti kl. 14—16.

16.—22. märtsini käisid Aleksandr Gus ja Valev Plato Jakuutias töölepingut sõlmimas. Leivaisaks saab Nerjungri «Gresstroi» I Ehitus- ja Montaaživalitsus. Lepingu järgi tuleb betoneerida tänavaid, ehitada kauplust ja juurviljahoidlat, heakorrastada kooli, sööklat ja lasteaeda — ühtekokku 254 000 rubla eest.

Samas rajoonis hakkab tööle 1200 tudengit tervest Liidust. Põhjuseks on NLKP XXV kongressi otsus, mis näeb ette kiirendada Lõuna-Jakuutia söepiirkonna arendamist.

Seega ootab suvel löökehitus. Väärikas ettevõtmine nõuab, et kokku pandaks ka hea rühm.

Töö on raske. Rohkem on vaja meesterahvaid. Abiks on hea tehnika. Töö- ja elupaigaks saab Serebrennõi Bori küla. Suveks saab tudengite tarvis ka maja valmis. Et aga küla on alles väljaehitamisel, siis on oodatud kunstnikukäega inimesed. Siingi saab appi tulla ja end jäädvustada.

Suvine kodu on Eestimaalt kaheksa ja pool tuhat kilomeetrit eemal. Lennureisi üks ots maksab 188 rubla. Sõidu sinna ja tagasi tasub firma. Sõit on seega nagu preemia.

Keda huvitab töine Jakuutia, täitku perfo.

REET RIHVK

● Eelmisel reedel kella 14 paiku. Madis Kallion trepist alla tõtates: «Varje, meil on külalised, tuleme teile ka.»

Kell 16 **Jüri Trei**, **Ülo Emmus** ja **Madis Kallion** toimetuse uksest sisse astudes: «Tere, siin me nüüd siis oleme.»

Kõik kolm tulijat on kõrgkoolide komsomolisekretärid.

*

Madis: Teiste kõrgkoolide noorte tegevusest teame veel päris vähe. Hiljuti Viitna seminarlaagris tegigi ülikool ettepaneku, et sekretärid peaksid omavahel tihedamini kokku saama. Mitte ainult suurürituste ajal. Esimesest kahepäevasest kohtumisest võtsid peale nimetatute osa Ove Korjus (TPedI komsomolisekretär) ja Jüri Roos (EPA asesekretär), tulemata jäi TPI esindaja.

Jüri (TRK komsomolisekretär 1976. aastast, lõpetas õpingud tänavu kevadel laulu erialal, lisaks praegusele põhitööle ei jäta hooletusse õpitut — laulab ka «Estonias»): Üliõpilasena oli sada asja ajada, nüüd on ajaga pisut lahedam. Sellisteks kokkusaamisteks lihtsalt tuleb aega teha. Nüüd võimegi pisut iseennast kiita, et siia sõitsime. Mulle kangesti meeldib ülikooli hõng. Iga kord, kui siia sisse astun, tõmban kopsud õhku täis.

Ülo (ERKI sekretär 1978. aastast, lõpetas samuti sel kevadel oma õpingud ERKI-st suunatuna Leipzigi Kõrgemas Graafika ja Raamatukunsti Koolis, lisaks põhitööle graafika kateedri õppejõud ja Kunstnike Liidu noortekoondise büroo liige): Ülikooliga tutvusin nii põhjalikult küll esimest korda. Käisime rektori vastuvõtul, vaatasime muinasteaduse muuseumi, kartserit, aulat.

Päevaprobleemid? Aprill on näiteks väga kiire. Kunstinädala raames propageerime oma õppeasutust, eriti maanoorte seas, sealt on ju hoopis vähem instituuti õppima tulijaid. Peame loenguid, korraldame näitusi.

Jüri: Meie propagandaürituseks on laste- ja noorsoo muusikanädal.

Ülo: Niisugust kultuurikooli, nagu meie oleme, kasutatakse (isegi liialt) ühiskondlikuks tööks. Teinekord ei tea enam, kellele peab ja kellele ei pea midagi valmistama. Vahel tundub, et oled nagu teeninduskbüroo juht. Muidugi tuleb kunstiüliõpilasel oma kätt proovida paljude asjade kallal, aga kurjasti ei saa ka meie tööjõudu ära kasutada. Ülikooli sõpruspäevade ajaks tahame teie kohvikusse jälle näituse üles panna.

Madis: Kunstiinstituudiga ongi meie sidemed piirdunud põhiliselt näitustega, konservatooriumi näiteks on ÜTÜ-laste aulakontserdid.

Jüri: Tartusse esinema tulla ei olegi nii kerge, alati ei saa transporti (nüüd on meil oma uus buss, mida me pole veel suutnud sõitma panna), vahel takerdub asi mõne organiseerimisprobleemi taha. Tudengite seas on alati neid, kes midagi teha tahavad. Paraku ei teata alati, kuidas teha, ja siis jääb üritus pooleli või ebaõnnestub. Need juhuslikud sidemed peavad küll kindlama piiri võtma.

Ülo: Meile oli väga meeldiv üllatus instituudi lehekülg ülikooli väljaandes. Oma lehte meil ju pole.

Madis: Selle koostas žurnalistikaüliõpilane, tänase numbri kolmandal leheküljel on konservatooriumi materjalid.

Jüri: Jah, selle koostaja Reet Nikkel on meie tudeng, aga ta õppivat teie juures ka ajakirjandust. Meie koostöö võiks jätkuda ka niimoodi: paar teie žurnalistikatudengit võtaksid meid oma hoole alla, püüaksid tihedamini meil käia; tutvustaksime neile oma probleeme hemalt. Nad võiksid ka raadios, televisioonis ja teistes väljaannetes oma muljeid avaldada. Võib-olla mõnigi meie õppeasutuse tudeng saab siit virgutust ja julgeb ka oma sõnaga avalikkuse ette ilmuda.

Ülo: Meie oleme küll väikesed kõrgkoolid ja vähe on meist ka lugeda, kuid ega üliõpilasinfot ja probleeme meie ajakirjanduses sugugi palju näe.

Jüri: Ega me ehitusmalevassegi erilist lisa anna, oleme rohkem «maitseaineks». Olen aga hirmsasti selle vastu, et me malevast hoopis eemale jääksime. Rühmad peavad siiski kõrgkoolidevahelised olema. Kuigi teistes liiduvabariikides olen kohanud ka niisugust suhtumist, et üks muusikatudeng võib end malevas füüsiliselt hoopis ära rikkuda. Aga tudeng ise tahab ja see võimalus peab tal olema. Suvel õpib ta malevas organiseerimist, suhtlemist jpm. Sügisel tunneb, et on ajusid liigutanud.

Madis: Sügisesel komsomolikonverentsil tehti ettepanek viia Eesti Raadios sisse üliõpilasminutid. Selle pühapäeva soovidesaade on esmakordselt tudengite päralt.* Nii pidavat iga kuu üks saade olema.

Nüüd läheme jälle laiali, kes sõpruspäevi ette valmistama, kes muud. Järgmine kord kohtume mõnes teises kõrgkoolis. Ehk hakkab ka kõrgkoolidevaheline info rohkem liikuma.

Jüri: Sügisel peaksime komsomoli juubeli ajal ühisürituse tegema.

Madis: Väga meeldiv oleks näha järgmistel kohtumistel kõigi kuue Eesti kõrgkooli esindajaid.

Üheskoos

*** Pühapäeva, 23. märtsi raadiosaates «Soovid, soovid» intervjueerisid meie ajakirjandustudengid Marica Alaküla TRÜ komsomolisekretäri Madis Kallioni ja Kai Lepik TPI sekretäri Toivo Vihvelini. Intervjuu andis ka ERKI sekretär Ülo Emmus. Üliõpilassaade kõlab eetris iga kuu esimesel pühapäeval, seega järgmine «Soovid, soovid» on eetris 6. aprillil.**

VARJE SOOTAK

Tudengitavasid

ENSV Rahvaloomingu ja Kultuuritöö Teaduslik Metoodikavalitsus korraldab 1. märtsist 1. juunini k. a. **noorsootavandite stsenaariumi võistluse.** Peale lapseea-, kooli- ja ühiskondlik-poliitiliste tavandite toimub konkurss ka üliõpilastraditsioonide stsenaariumide saamiseks (teklipidu, üliõpilaspäevade mitmesugused üritused, lõputseremoonia jne.). Kirjandusteoste, katkendite, luuletuste või muusikapalade kasutamise puhul tuleb märkida täpne pealkiri, autor ja algallikas.

I preemia on 100, II 50, III 25 ja ergutuspreemia 20 rubla.

Märgusõnaga stsenaarium saata masinakirjas kahes eksemplaris aadressil: 200 001 Tallinn, Estonia pst. 4 (lisada kinnine ümbrik autori andmetega: nimi, aadress, töökoht, eriala).

VENE KEELE OLÜMPIAAD

EDUARD SAKI fotod

Traditsiooniks on saanud korraldada iga-aastane vene keele olümpiaad. 14. märtsil oli viies selline. Osalesid vabariigi kuue kõrgkooli parimad vene keele tundjad, kokku 30 üliõpilast.

Enne seda oli jõuproov kolmes eelnevas voorus. Esimesest voorust **õpperühmades** võttis osa 980 üliõpilast (tuli koostada stsenaarium TRÜ ajaloost, millega võiks esineda vene õppekeelega keskkooli raadiosaates). Iga grupi 2 parimat pääses edasi.

Teaduskondadevahelises voorus kontrolliti osavõtjate vilumusi ja oskusi dialoogis. Üliõpilaste vestlusoskus on paranenud. Kahjuks oli osavõtjate arv tänavu tunduvalt väiksem. Üldse ei osalenud žurnalistika- ja keemiaosakonna üliõpilased, vähe oli arsti-, filoloogia- ja bioloogia-geograafiateaduskonna noori. Kõige aktiivsemad olid tulevased majandusteadlased ja juristid.

Iga teaduskonna viis paremat said õiguse osaleda **üleülikoolilises voorus**, neid oli 30. (Proovisid jõudu venekeelse loengu probleemistiku lahtimõtestamisel. Tuli koostada loengu probleemkonspekt ja avaldada suuliselt oma arvamust ühe probleemi kohta.)

Kümneks parimaks osutusid A. Kadak (õigust. I k.), K. Paeväli (õigust. II k.), V. Retsja (õigust. I k.), K. Rooda (psühholoogiaos. I k.), V. Seinberg (majandust. I k.), S. Peterman (geoloogiaos. I k.), A. Arbi, K. Mägi ja R. Mitt (kõik majandust. II k.).

Vabariikliku olümpiaadi organiseerimine oli sel aastal TRÜ kanda. 14. märtsil saabusidki Tartusse kuue kõrgkooli esindajad. Olümpiaadist osavõtjail oli võimalus kuulata dots. M. Kotiku loengut. Žürii arvas, et osavõtjate vene keele tase oli sel aastal märksa kõrgem. Ülikooli võistkonnale pakkusid tõsist konkurentsi TPI ja EPA, eriti nende kõrgkoolide noormehed. Pooled osavõtjatest olidki sel aastal noormehed. Vabariikliku vooru ülesanne pidi näitama üliõpilaste vaba esinemise oskust vene keeles. Hindamisel arvestati nii keelelist puhtust kui ka esinemise originaalsust, probleemilisust, emotsionaalsust, esinemiskultuuri jm.

Olümpiaadi lõpptulemused on järgmised:

I koht — Kersti Rooda (TRÜ, paistis silma esinemise loogilise ülesehituse ja hea materjali tundmise poolest); **II koht — Aivar Kadak** (TRÜ, paistis silma sugestiivse ja originaalse esinemise poolest); **III koht — Jüri Proosa** (TPI); IV koht — Valter Järvelaid (EPA); V koht — Merike Jauhonen (TRK).

Võistkondlikult tuli esikohale TPI, järgnesid TRÜ ja TRK.

Palju tänu tahaksime edasi öelda meie abilistele — lektoritele dots. M. Kotikule ja nooremteadurile N. Valgule, kelle sisukad psühholoogialoengud pakkusid huvi ja vaheldust nii üliõpilastele kui žüriile.

VALENTINA TARVE,
LJUDMILA VEDINA

Minu sõber raamat

Raamat on inimese sõber, inimene armastab raamatut — igaüks isemoodi. Mõni kogub neid vaatamiseks, mõni lugemiseks, paljud laenavad raamatukogudest. Sealjuures kasvab armastus raamatute vastu sageli nii kirglikuks, et ei raatsita mitte kuidagi neist enam lahkuda.

Ülikooli leht on pidevalt «esile tõstnud» neid, kes oma lugejaõigusest ja heast nimest vähem hoolivad kui laenatud raamatutest.

«Raamatusõprust» võib jagada tõeliseks ja väliseks. «Tõelised sõbrad» korduvad põhimõtteliselt igas nimekirjas, mis on avaldatud ajaleheski. «Välised» seevastu armuvad juhuslikult ja neid võib veel mõista: eks igaühel meist esine hetkelisi nõrkusi.

Et asja selgemaks muuta, siis ütleme, et jutt käib neist, kes ei ole õpperaamatukogu lugemissaalist (tudengisuu ütleb: tuubikum) laenatud raamatuid õigeaegselt tagastanud.

Alaline raamatuvõlglane ei kohku millegi ees tagasi; isegi selle ees mitte, et peab näiteks ligi pool aastat ilma passita olema. Jah, passi andis raamatukoguhoidjale Ebe Järvine. See seisab tal seal juba eelmise aasta 6. novembrist.

Tuubikumi «rekord» on viis aastat, pärast seda oldi sunnitud raamatut maha kandma. Väike kõrvalepõige Toomele aga selgitab, et

(Järg 4. lk.)

ÜLIKOOLI TEADUS

Lepingulised tööd

TEADUSPROREKTOR PROF. HERBERT METSA ARUANDEST TRÜ NÕUKOGUS. Täidetavaid lepinguid oli läinud aastal 69. Lepinguliste tööde maht suurenes 1978. aastaga võrreldes 214 700 rbl. ehk üle 10%. Kasvas lepinguliste koosseisuliste töötajate arv, täiskohaga töötajaid on praegu 420. Samal ajal vähenes kahjuks lepingulistest töödest osavõtnud õppejõudude ja üliõpilaste arv. Lepinguliste tööde mahu kasv ja koosseisuliste töötajate arvu suurenemine oli osaliselt tingitud sellest, et mõned tellijad eraldasid ülikoolile tööjõulimiidi konkreetsete tööde tegemiseks.

Lepingulisi töid on tehtud **igas teaduskonnas** (v. a. õigusteaduskond), samuti harulaborites. Kõige suurem panus oli nagu varemgi füüsika-keemiateaduskonnal (46,6% ülikooli üldmahust), järgneb arsti-teaduskond.

Tellijatele anti üle lepingulisi töid 2335,9 rbl. eest. Tellijateks olid teadusasutused, tootmise- ning põllumajandusettevõtted ja mitmed teised. Teaduslepinguid täideti nii meie vabariigile kui ka teistele liiduvabariikidele.

Rahvamajandusse juurutati läinud aastal 112 töö tulemused, publitseeriti 85 tööd. Majanduslikku efekti saadi rakenduslikelt töödelt üle 3 miljoni rbl. Juurutuslepinguid sõlmiti 7 nagu 1978. aastalgi.

PROBLEEMID. Meie teaduslik potentsiaal lepingute tegemiseks pole ammendatud, kuid TRÜ juhtkonna ja ENSV KKEH Ministeeriumi järjekindlad taotlused Plaanikomiteele palgafondi suurendamiseks pole märkimisväärseid tulemusi andnud. Selline olukord seab lepingute mahu suurendamise meie ette mõnevõrra teisiti: viimast võimaldaks harulaboratooriumide loomine ja tellijailt palgafondilimiidi saamine.

Raha lepingu sõlmimiseks leiab tellija lihtsalt. Palgafondi limiiti saame tellijalt siis, kui tellitav uurimus on talle väga vajalik ja annab olulist efekti.

Meil on veel küllalt palju väikesi lepinguid (1979. aastal mahuga 10 000 rbl. — 7 lepingut, 10 000—15 000 rbl. — 7 lepingut, 15 000—25 000 rbl. — 27 lepingut). Sageli uurib ühel aastal ettevõtet väikese lepingu sotsioloog, järgmisel aastal psühholoog, ülejärgmisel ökonomist jne. Sellised üksteisest eraldunud pisilepingud ei anna tellijale ega ülikooli teadusele märkimisväärset. On tarvis silmas pidada, et objekti tuleb uurida komplekssselt.

Mõned allüksused on meil aastaid täitnud samade tellijate suuri lepinguid. Kahjuks pole teaduskonverentsidel ega dissertatsioonidena olnud näha nende suuri teaduslikke tulemusi (näiteks tööstuspsühholoogia laboris pole labori loomisest peale (1968) kaitstud ühtki väitekirja).

Järgmises lehes tutvustame mõningaid lepingulisi töid lähemalt.

RAHVAKONTROLL

Kus näed viga laita, seal..., ...tule ja aita!

Aasta-aastalt keemiahoone ekspluatatsiooniintensiivsus suureneb. Õppetöö maht kasvab, seda tuleb moderniseerida, laborid vajavad ajakohastamist. Ilmuvad uued õppeained ja laboratoorsed praktikumid. Ka teaduslik töö selles majas ei näita soikumistendentsi. Uurimislaborite temaatika on üleliidulise tähtsusega. Lepingute maht suureneb ja probleemid, mida nad lahendavad, muutuvad keerukamaiks ja vaevanõudvamaiks. Nii et elu selles hoones käib täie hooga, endaga rahulolijaid, loorberitel puhkajaid, veel pole. Ollakse arvamusel, et t ö ö aga mitte jutt viib elu ja teadust edasi.

Neid, kes oma laboreid laiendada tahavad, normaalsemaid töötingimusi soovivad, on palju ja tundub, et õppetöö pool jääb kõrgele teadusele pahatihti jalgu. Sellepärast ka äge võitlus põrandapinna iga ruutmeetri pärast. **Selge on see, et õppetöö tarvis peab ruume saama, õppetöö vajadused peavad olema rahuldatud** ja igasuguseid laboratooriume, olgu nad teaduslikud või muud, peab saama rakendada ka õppetöö huvides. Puudus on abiruumidest, panipaikadest, töökodadele pole õiget kohta, koridoridesse ja mujale koguneb aparaate ja lihtsalt rämpsu. Kanalisatsiooniumistused, veeavariid, uute seadmete paigaldamine, pidev ruumide remont, ümberehitamine, tuletõrjekontrollid, ohutustehnikaalased kontrollid, puhtuse kontrollid, sotsvõistlusega seotud esteetikakomisjonid, korraldused, käsud, keelud ja lõpuks rektori käskkirjad. Tuhandete inimeste läbivool hoonest; loengud, praktikumid, seminarid, õhtuülikool, rahvaülikool jne., jne. Tolm, tahm, mustus ja sodi, suitsukonisid kõikjal lademete viisi. Raske maja koristajatele. Aga ka ülikooli administratsioonile. Meie ise oleme muidugi harjunud ja sageli enam ei näegi, et midagi nagu ei sobiks kokku ülikooliga. Näiteks keemiahoone lagunenud, lapitud ja paukuv paraaduks või siis selle hoone kuulsad WC-d. Kuid puhtus ja korralikkus on kultuuritaseme küsimused ja neid ei saa käsu korras kehtestada.

Eeltoodu taustal on selgemast selge, et keemiahoones rahvakontrolligrupil küll konkreetsest tööst puudu ei tule. Eriti kui arvestada seda asjaolu, et hoonel puudub oma komandant, kes hommikust õhtuni jälgiks hoones toimuvat, oleks alati käepärast, oleks hoone peremees. Komandandi vajalikkusest on palju räägitud, kuid sammu võrragi pole asi nihkunud, sest normatiivid ei võimaldavat või on mingi muu takistus. Rahvakontrolligrupp on tegutsenud operatiivselt, käigu pealt lahendanud või püüdnud lahendada üht või teist probleemi. Seetõttu pole meil olnud vajadust koosolekute ja nõupidamiste järele, et paberi peal töö tegemist näidata. Rahvakontrolligrupi tegevust on vähemalt kord semestris arutatud parteibürool ning üks kord semestris on aru antud osakonna lahtise parteikoosoleku ees.

Peamisteks küsimusteks on senini olnud ohutustehnikaga ja tuleohutusega seotud küsimused. Peamisteks just oma pidevalt negatiivse seisu poolest. Võib öelda, et aasta jooksul, vaatamata kirjalikele ja suulistele asjaajamistele, pole me näiteks tuleohtlike ainete hoidmise paremustamisel mitte midagi saavutanud. Eriti raskendab meie tööd igasuguste otsustamiste aeglus. Meie mured pole muidugi ainsad, mida administratsioon lahendama peab, kuid kui meile ettekirjutusi tehakse ja isegi käskkirju antakse, siis nende kitsaskohtade lahendamine pole enam üksi meie asi. Meie ettepanekud ühe või teise lahendusvariandi suhtes leitakse vastuvõetamatud ja sellega asi jääbki. *Olgu olla* stiilis juhtimine ohutustehnika ja tuleohutuse valdkonnas pole küll sobiv juhtimine! Peale nõudmiste on olemas ka kohustused meie suhtes. On tellitud, s. t. koostatud pikad nimekirjad igasuguseid ohutustehnika vahendeid: küll gaasitorbikuid, spetsriietust, kaitsemaske jm., saadud on neist vähe, gaasitorbikuid üldse mitte. Süsihappekustuteid laaditakse mitu kuud, ei saa ega saa kätte. Kas keemiahoone hüdrantsüsteem töötab, pole kellelgi aimu. Tulekindlaid kappe saadakse aastas näpuotsaga.

Muidugi, need on liiga delikaatsed küsimused, et neist kõnelda, sest võidakse ju teatud määruste alusel töö hoopis ära keelata ja mida siis teha! Jumalaga õppe- ja teaduslik töö. Loomulikult on rahvakontrolligrupp aidanud omalt poolt, et laborites oleks vajalik töökultuur, et täidetaks ohutustehnika ja tuleohutuse eeskirju, aga sisemiste reservidega paljusid probleeme ei lahenda.

Muudes valdkondades on ülikooli administratsioon rahvakontrolli soovidele vastu tulnud ja sageli operatiivselt — näiteks keskküte-avariide puhul ja suuremate uputuste korral. Keldrikorruse mitmekuulist uputust käib avariilendsalk aga küll pidevalt vaatamas, kuid senini pole suutnud viga kõrvaldada. Korda on saanud ruumide remondi organiseerimine ja selles suhtes tuleb vastavaile ametimeestele ja tublidele maalrinnadele tänu avaldada.

Keemiaosakonna rahvakontrolligrupp ootab eelseisvast rahvakontrolligrupi aruande- ja valimiskoosolekust aktiivset osavõttu, kriitilisi sõnavõtte koos omapoolsete ettepanekutega puuduste arvu vähendamiseks ja mõnede kõrvaldamiseks.

TULLIO ILOMETS,
TRÜ keemiaosakonna rahvakontrolligrupi esimees

Millal saab valmis teadusraamatukogu?

Peaks valmis saama veel sellel aastal, ent päris täpselt ei oska sellele küsimusele vist ükski asjaosaline vastata.

Kuid: kui kaugel on raamatukogu ehitus praegu? Sellele küsimusele tahame iga kolme nädala tagant anda ammendava vastuse. Teadusraamatukogu jääb kuni valmimiseni meie huviorbiiti.

Niisiis, läheme kaema, kui kaugel on ehitusjärg. Teejuhiks on nõus tulema **jaoskonnaülem Väino Rood**.

«Kokku töötab objektil iga päev üle 200 inimese, neist 120 oma (Tartu Ehitusvalitsus nr. 1) töölist. Abiväe moodustavad töölised Tartu LMK-st, elektrikud trustist «SZEM», ventilatsioonimehed trusti «Santehnmontaaž» ventilatsioonitööde valitsusest ja paarkümmend abitöölist-tudengit. Eelviimasena mainitud allettevõte veab meid alt. Lepingus ettenähtud aeg ventilatsioonitorude paigaldamiseks on juba ammu ümber. Augud seinas ootavad torusid, krohvijad kannatamatult ventilatsioonimehi. Pritskrohviga pole mõtet enne seinu katta, kui ventilatsioonitorud paigaldatud. Muidu on krohv mokas.»

Laskume keldrikorrusele, tulevastesse raamatuhoidlatesse. Päris viimasel (kolmandal) allmaakorrusel valatakse põrandat, ülemised kaks on aga peaaegu valmis. «Näete, uksed on lukus ja nende ruumide võtmed ülikoolile üle antud. Osades mööbelgi sees. Aprillikuu alguses peavad Soomest kohale jõudma rööbastel liikuvad raamaturiiulid. Peale nende jääb hoidlakorrustel paigaldada veel transpordiliftid ja valgustid. Veidi vaeva näeme ka lagedega. Ei jätku ripplagede alumiiniumkonstruktsioone.»

Keldrikorrusel olles põikame sisse ka raamatukogu südamesse, kütte- ja konditsioneerimissõlme. «Süda» pulseerib normaalselt, ruumid on nii soojad, et sooja õhku pole päeval vajagi sisse puhuda.

Maapealsed korrused. Kataloogide saalile valatakse betoonpõrandat, valamata on veel koridorijuppide põrandad. Ülemisel korrusel aga paigaldatakse juba linoleumkatet, lakke ilmuvad valgustid. Üle terve maja on ametis pahteldajad ja krohvijad, kuigi, jah, need allettevõtjad...

Ringkäigu lõpetame tegelikult seal, kust valmis hoones tavaliselt alustatakse, s. o. fuajees ja garderoobis. Raamatukogu ehitust võiks võrrelda põranda värvimisega, kus kõige viimasena saab uue värvikatte ukseesine ja lävepiit. Igal juhul on praegu fuajees ja garderoobis vaid seinad püsti.

«Siiani pole meile veel toodud marmorplaate, millega tahame katta fuajee. Loodame suve hakul selle tööga alustada. Palju on veel teha ka konverentsisaalis.»

Väljume. Majast vasakule jääb punastest tellistest hoone. Väino Rood: «Laborid ja tööruumid. Raamatute iluravila. Need ruumid on samuti valmimisjärgus, käivad pahteldamis- ja krohvimistööd.»

Objektil käis
VÄINU ROZENTAL

OLNUST

Ühest Balti kohaliku õiguse ja protsessi viljelejast

LEO LEESMENT

Carl Christian Leopold von Rummel sündis 1. novembril 1812. aastal Hasenpoti (tänapäeval Aizpute) linnakeses Kuramaal ülemkohtuniku pojana. Lõpetanud edukalt gümnaasiumi Miitavis (Jelgava), astus ta Tartu ülikooli. Üliõpilasena sai ta tööga Rooma õiguse alalt kuldmedali — kõrgeima auhinna. Ta lõpetas edukalt ülikooli ning lahkus 19. oktoobril 1839. aastal pärast kõikide kohustuste täitmist, kusjuures ta nimi oli «im catalogo morum», s. t. polnud kordagi seisnud üliõpilaste kombluse nimestikus. Asjalik kandidaaditöö trükiti ülikooli kulul ja noor Rummel valiti peatselt eradotsendiks.

1843. aastal kaitses ta magistriväitekirja tsiviilõiguses. Seejärel sõitis Saksamaale end täiendama ja sai 1844. aastal *dr. jur.* kraadi Heidelbergi ülikoolis.

Tartusse tagasi tulnuna valiti ta erakorraliseks professoriks Liivi-, Eesti- ja Kuramaa õiguse alal. Kuid õpperingkonna kuraator seda otsust ei kinnitanud, sest Vene kodanikele välismaal antud kraadid tollal Venemaal enam ei kehtinud. Olid ju nõudmised doktorikraadi saamiseks Saksa ülikoolides väiksemad kui Venemaal. Siis tegi Rummel 1847. aastal ka Tartus doktoritöö Liivimaa õiguse alalt. Selle kinnitus ministeeriumi poolt venis. Alles 1852. aastal sai Carl Rummel kinnituse korraliseks professoriks ja nimelt seoses Tartu keiserliku ülikooli 50. juubeliga.

1854. aastal sai ta riiginõuniku kraadi ja oli ühtlasi kahe medali omanik. Ta uuris innukalt Balti kohalikku õigust tsiviil- ja kriminaalõiguse ning -protsessi valdkonnas, publitseerides ka artikleid, eriti Kuramaa õiguse kohta. 1868. aastal sai Rummel tõeliseks riiginõunikuks. Kui möödus 25 aastat õppetegevusest, valiti ta veel viieks aastaks professoriks. Pärast viie aasta möödumist soovis Rummel töötada professorina veel viis aastat, sai aga seekord õppenõukogus ainult 13 häält, vastu oli 21. Rummel läks pensionile. Ta sai suurendatud pensioni, sest oli töötanud üle 25 aasta (1715 rbl. 52 kop. aastas).

C. Rummel oli dekaan aastail 1855—1866 ja 1867—1872; prorektori kt. 1859—1866 ning prorektor 1866—1867. 1854. ja 1867. aastal oli ta ülikooli ülemkohtu esimees. Rektori kohuseid ta täitis 1857. aastal ühe kuu jooksul; 1868. ja 1869. aastal kaks kuud. Samuti oli Rummel 1869. aastal ligi kaks kuud õpperingkonna kuraatori kohusetäitja.

Carl Rummel suri Tartus 30. detsembril 1887. aastal 75-aastasena. Paari aasta pärast asendati ka Baltimaade omapärane kohalik, vananenud kohtukorraldus ja protsessiõigus ajakohaste ülevenemaaliste seadustega, mis hakkasid kehtima üle terve riigi.

Subjektiivselt Kõrbojast

1.

Filmikettad hakkavad keerlema, tegevus areneb, vahelduvad kaadrid ja -kujundid.

See on aken, võluaken, milles on näha elamas ja tegutsemas mulle väga sarnaseid inimesi. Ainult nende elu on teistsugune, sihipärasem ja mõtestatum kui meie vahel igapäevane juhuslik ja pime rabelemine. Äkki taipame, kes nad on. Seal toimetame ju meie ise!

Jookseb film A. H. Tammsaare «Kõrboja peremehe» põhjal. Jälle on ühest tema raamatust film saanud, jälle on ekraanil «Tallinnfilmi» uus teos. Palju on eesti filmikunstist räägitud ja palju on teda laidetud, viimasel ajal siiski ka kiidetud. Kas tõusutee jätkub?

Kurb ja troostitu kõrvemaastik. See on inimese asupaik kõrguses särava päikese all. Soojas ja kuldses päikesepaistes kõik toimubki. Nii elu, võitlus kui ka surm. Villu ürgselt metsik ja meeletu elujõud otsimas rakendust, ühinemist täiuslikuks ja harmooniliseks elutantsuks Anna arukuse ja teadlikkusega. Segane pahupidi pööratud maailm.

Aga mis jääks, mis kestaks ka peale meid? Mis oleks tõde? Mis oleks puhas ja selge nagu vesi, milles elu alguse on saanud ja milles ta peegeldub, mille voolus sümboliseerub tema pidev areng ja muutumine ning mis meid puhastab.

Film on lõppenud. Tungleme väljapääsu juures, läheme igaüks oma teed. Võluaken on suletud.

MATI VOORE,
ettevalmistusosakond

2.

«Kas meeldis?»

...Kohmetun alati, kui pean nähtut hindama sõnadega «meeldis-ei meeldinud». Et küsijale minu arvamus eitavana ei tunduks, kostan ebalevalt: «Meeldis ikka.» Meeldinud temalegi.

...? See paneb pisut mõtlema. Mu tuttaval on aastaid üle seitsmekümne, koolis käidud vaid mõned aastad. Seevastu on ta palju, isegi väga palju teatris käinud, filme vaadanud, lugenud. Vastuvõtu osaliseks on saanud realistlik laad. Seetõttu olengi üllatatud, sest näib ju «Kõrbojas» olevat mitut stiili. Veel enam üllatab, et eakale vaatajale meeldisid väga kaks peategelast, keda mina ise tahaksin kõrvutada Kulli ja Ulfsakiga «Karikakramängus». Palju lugenuna, Tammsaaret armastavana ei otsinud mu eakas tuttav kirjandusteosele võrdset ekraanivastet. Talle pakkus film kui iseseisev kunstiteos omaette elamuse. Ent seda ju iga autor taotlebki. Järelikult järjekordne «Tallinnfilmi» õnnestumine.

Aga ma ise? Ei varja oma heameelt, et kuulnud küllaltki palju vastuhääli, leidsin toetust oma tuttavalt. Ise, jah ise... Meeldis küll, kuid see vajab seletamist. Või kui võtaks tõesti kokku sellesama «meeldis-ei meeldinuga». Niisiis, m e e l d i s

✣ kaks korda läbi lugenuna (kooliplikana ja tudengina) *julgen küll Mati Undi moodi korrata, et «Tammsaare romaan oli ka mulle küllalt segane», eriti kombekohane kolmnurk Anna—Villu—Eevi. Arusaamatut enam ei tunneta. Küllap*

on endagi suhtumine kujutatavasse aastatega muutunud. Arusaamatuks jääb aga Elem Treieri väide «Armastust Anna ja Villu vahel peame rohkem uskuma, kui võime ekraanil näha ja tajuda». ... «Filmi tegevuse aegse sotsiaalse ümbruse väheoluliseks pidamise tõttu on Anna ja Villu kui Tammsaare inimeste keerukusest palju kaduma läinud». Ja ometi tundub mulle see just vastupidisena.

✣ Milleks siis see mahatehtud, vallatlevalt tundeline soosissejuhatus? On ju lapseeast väljajõudmisele oluline punkt saamas. Võibolla arvestasid filmitegijad ka pisut võõra vaatajaga, kellel ehk tõesti võiks midagi arusaamatuks jääda. Kuidas on üldse võimalik mitte märgata kahe noore siiski peaaegu vaoshoituks jäävatki armastust? Mõtlik ja nüansirohke, peen ja samal ajal mõistetav Kaie Mihkelsoni ja Lembit Petersoni mäng oli nauditav. Teistsugust Villut oleks raske ette kujutada.

✣ Osatäitmiste juures on eraldi välja toodud Ants Eskolat. Enesel veel lõpuni välja ütlemata, pinnale tõusmata oli üks imeline mõte. Sellega sai hakkama Sirje Endre: «Miskipärast tekitab Ants Eskola Kõrboja Rein kujutelma, otsekui oleks Tammsaare ise elustunud ja kõnniks nüüd filmi tegelaste kes-

(Järg 4. lk.)

Milleks üliõpilasele sport

Iga mõistlik tegutsema asumine eeldab eesmärgi (ideaali) olemasolu. Vähem või rohkem teadvustatuna arvan selle olemas olnud ka igas ülikooli s p o r d i a s j u s t kirjutanus. Praktilise (organiseerimis)töö ja kirjutamise läbi enam äratuntuna ja eneses selgeks saanuna võiks seda, mille poole püüame (hetkel kolmelliikmelise ühiskondliku sporditoimetusena), nüüd juba täpsemalt sõnastada katsuda. Arvan meid püüdvat massispordi loomuliku, liialdusteta arendamise (olemasolu) poole. Nii hästi või halvasti (mõõnan, liigkiiresti eesmärgile jõuda tahtes tihti pealiskaudselt, otstarbekaimat vormi leidmata) kui see välja on kukkunud. Praktilist organiseerimistööd pole eespool mitte juhuslikult mainitud. Leian, et sellega tegelemata on raske (kui mitte võimatu) jõuda üliõpilase sporditegemisse puutuva mõistmiseni. Siit ka alljärgneva kirjapanemise põhjus. (Miks mitte endeks teaduskonna — osakonna — kursuse spordist kõnelevale püsirubriigile.) Kindlasti leiab osa lehelugejaist siit midagi varem ära öeldut (vt. näit. 1978. a. «TRÜ»-s nr. 35 T. Matsulevitši «Mis ma selle eest saan?»), olgu tal sel juhul täita meeldetuletaja roll. Igatahes ei tahaks, et kirjapandu jääks seegi kord «suu puhtaks rääkimise» tasandile. Sellega olgu siis ära öeldud ka sporditoimetuse soov — saada võimalikult palju (miks mitte vastakaid) arvamusi. See oleks edasiviivaks aluseks meie poolt plaanitavale teaduskondade — osakondade — kursuste spordijuhtide vestlusringile.

Sporditoimetuse poolt
PRIIT JÕGI

I kursusel valitses meie hulgas mingigi spordivaimustus. Takkajärge vaadates tundub see küll tühja näilisusena. Rohkem oli vist tegu usalduse otsimise, enda eksistentsi õigustamise püüdega ja sooviga endast vanematele kursustele muljet jätta. Nüüd, II kursusel oleme saavutanud kontakti vanemate kursustega, ja suurem osa meist mõtleb, et meil on moraalne õigus nõuda rohkem esmakursuslastelt (nii nagu seda enne meilt nõuti). Ühesõnaga, on leitud sobiv kate oma lihasuretamisele.

Kursusel on 60 inimest. Sportima (s. o. ka TRÜ spartakiaadist osa võtma) on võimelised kõik. Ent isiklikud kogemused näitavad, et spartakiaadi alade puhul saab arvestada vaid 10—15 inimesega. Nemad on see kontingent, keda mina kui sportorg olen kohustatud organiseerima, kättpidi võistlustele tirima. Enne võistlust tuleb käia igaühe juures isiklikult, selgitamas (ka palumas), kuid ikkagi ei saa kindel olla resultaadis. Kedagi sundida pole ju võimalik, mingit karistust pole tulemata jätmise eest ette nähtud. Paistab, et ainult kindlate surveabinõude ja eeskujulikult funktsioneeriva karistussüsteemiga saavutatakse üliõpilaste hulgas mingeidki tulemusi. KUID KELLELE SELLISEID TULEMUSI VAJA ON? Õppimata jätmise eest saab teatud määral karistada hindega, sportimata jätmise eest... Karistus tuleb, kuid hilja. (Naljakas oleks hirmutama hakata liikumisvaegusest tulenevate surmajuhtumitega.)

Lokkab mis-ma-selle-eest-saan mentaliteet. Kurb, aga head ja värsket enesetunnet, tugevat tervist peetakse (näib) liialt tühisteks stiimuliteks, mille nimel tasuks veidi joosta, suusatada, ujuda... Ent millised need stiimulid siis peaksid olema? Hea küll, üks asi on TRÜ spartakiaad. Paljud kannatavad põhjendamatu valehäbi all, arvates et spartakiaadil võistlevad vaid professionaalid, ja et ühe spordivõhiku platsiminek võrdub ekshibitsionismiga. (Lisaks arvamine, et spordiorganisaatori elu eesmärgiks on väljamängitavad PUNKTID.) Sport ei tähenda ainult võistlust. Sport on eelkõige keha füüsiline karastamine. Võistelda ei taha, käi nädalas paar korda jooksmas, suusatamas. Kuid ei, raskusi on juba kohustusliku kehalise kasvatuse programmi läbitegemisega.

Nii me «riknemegi», täpsemalt «polsterdume». Tõsi, siinkohal peab diskole kummarduse tegema. Ilma temata oleksime vist veelgi «polsterdatumad».

Kas tõesti tuleks välja hakata andma raamatukesi «Ühiskondlik-sportlik praktika»? Sinna kirjapandud võistlustest osavõtud ja muidu sportimiskatsed saaksid siis hiljem komisjoni ees hinnatud. Hinne aga muutuks oluliseks ülikooli lõpetamisel.

Kas see avitab? Ei tea, sest sellise raamatukesega ei erista veel tegelikkust näilisusest. Linnukese saamise eesmärgil tehtud sport ei taga püsivat, sisulist sidet spordiga.

Mida tugevam on kursuse-teaduskonna vaim, seda tugevam on ka sportimisind, seda rohkem korraldatakse spordiüritusi ja seda rohkem võetakse üleülikoolilistest võistlustest osa. Kursuse-teaduskonna vaim tuleb (või ei tule) mõnes mõttes iseenesest, ometigi langeb osa neile, kes kutsutud (pandud?) seda vaimu üleval hoidma (püsti puhuma?). Ka spordijuhile.

Tema peaks (ideaalvariandis) olema pöörane entusiast ja OPTIMIST, peaks evima tohutut veenmisoskust, et olla valmis iga kõhklejat iga hetk «pikali rääkima», peaks olema hoolitsev ja abivalmis — moraalne ja füüsiline tugi, kellele võib võistlustel toetuda, peaks olema hea sportlane. Polegi nii vähe ühelt inimeselt nõuda.

Tundub, et sport pole tudengite hulgas popp. Aga tudeng teeb ikka seda, mis on popp. Tippsport huvitab, annab paljudele kõneainet. Minnakse vaatamagi, kuid ise teha...

Mida teha? Kas peaks doktor Noormannile kirja saatma?

Õigusteaduskonna II kursuse spordijuhi AARE TARGA
jutu pani kirja
ENNO TAMMER

Subjektiivselt Kõrbojast

(Algus 3. lk.)

kel vaikselt mõtiskledes ringi. Niisuguseks aimuseks annab alust suure meistri Eskola siinne kummaline sarnasus meie kirjandusklassikuga, veel enam aga too näitlejas aimatav tammsaarelik vaimsus ja kõrbojalike tundetoonide helin.»

Nagu Kõrboja Rein ise, nii külarahvas kui ka talu elu-olu (oma esimese klassi tütrele sain näidata koguni viljaniidumasinat, mis minu lapsepõlves veel nii harilik oli) püüdsid näidata ju meie oma minevikku. Sestap nii ahnelt sai kõike jälgitud ja tahan arvata ka selle tõetruudust.

✻ *Nagu ka tammsaareliku maastiku kohta. Minu maaks on olnud ikka mulle kordumatu, ainulaadne Eesti lõunanurk, seepärast on seda laadi madalad alad alati võõravõitu tundunud. Aga jah, just säärasel maal pididki elama Anna ja Villu.*

Ei meeldinud (või pisut vähem meeldis):

✻ *kohatine liigne ilu, võib-olla mitte niivõrd maastikus, seda naudin alati, kui Anna kostüümides. Tabasin end vahel sellelt, et olen jõudnud kleidi tegumoe endale meelde jätta. Ja siis tundus, et kuskil vajub midagi ära.*

✻ *Mis aga suuresti häiris, oli alguse tekstiosa. See tundus lihtsalt maha loetuna, mõne kõrvaltegelase suust ei kostnud laused ka pärastpoole ehtsaina.*

LÕPUKS. *Eraldi tahaksin ära mainida, et:*

✻ *«Kõrboja peremehe» kohta nõnda palju asjatundlikku kriitikat on ilmunud: Mark Soosaarelt «Noorte Hääles» nr. 56, Sirje Endrelt «Rahva Hääles» nr. 65, Mati Undilt «Sirp ja Vasaras» nr. 11.*

Vaieldavaks jääb arvatavasti Elem Treieri arvustus «Sirbis ja Vasaras» nr. 12.

✻ *Eesti naisvaimu ekraaniletooja Leida Laiuse ja kirjanik Paul-Eerik Rummo koostöö on andnud nauditava tulemuse. Vaatajate tänu kuulub kindlasti ka ÜRKI diplomandile operaator Ago Ruusile.*

VARJE SOOTAK

Minu sõber raamat

(Algus 2. lk.)

huvitavaid väljaandeid võib ka kaks korda kauem lugeda. Nimelt laenas üks õppejõud isegi juba 1970. aastal (!) sealt raamatuid, mida ta korduvatele palvetele vaatamata pole suutnud tagasi tuua. Niisama pikalt on võlgnik ka Linnart Mäll. Raamatukoguhoidjad ei tahtnud, et õppejõududele selle pärast mingi pahandus tuleks, nende siiraks sooviks on vaid, et raamatud tagasi toodaks.

Lugemissaali juhataja Külli Laugaste pihtis veel, et nemad on võimetud midagi ette võtma. Iga lugeja, kes pole laenatud raamatut tähtajal tagastanud, saab piletile märkuse. Kui märkusi on kolm, võetakse lugejaõigus ära kolmeks kuuks. Praegu on lugejaõiguseta kuus üliõpilast. Muid karistusi aga ei ole. Kaugõppetudengitega on lihtsam — enne kui raamatukoguga lood korras pole, eksamilehte ei anta.

On palutud, et võlgnikel stipendium ära võetaks, kuid see raskendaks arvestust ülikooli majanduselus.

Ja mõelge, mis tuleks välja, kui keegi peaks võlglaste kodus käima, et nood raamatud tagastaksid. See tähendaks ju lausa pioneeriikka tagasiminekut (tuletagem meelde «Agu Sihvka annab aru» juttu «Kuidas ma direktorilt kiita sain»).

Mis on siis põhjuseks? Eks õigustusi leiab igal ajal ja igasuguseid — praegu on õigustuste otsimiste ja leidmiste ajastu. Aga tegelikult ei ole õigustusi olemaski, on vaid tegelik põhjus. Ja see on lihtne: üliõpilase suhtumine on kaugel teadlikkusest, väga kaugel...

Enamik, kellega püüdsin kohtuda, olid kadunud. A. Molodtsov Moskvasse sõitnud, M. Kaldmäe «teadmata kadunud», K. Segal oli semestri algusest haiglas, aga autoreferaadi «laenas» ta tuubikumist eelmise aasta detsembris. «Laenas» seepärast, et autoreferaate on vaid üks eksemplar ja neid on rangelt keelatud lugemissaalist välja viia. Tema toakaaslased arvasid, et sellest ei maksa lehes kirjutada. Maksab küll. Peame siiski esile tõstma erilisi «raamatusõpru», kes suudavad nii egoistlikud olla, et viivad ära ainsa eksemplari. Tagasi toomata on veel teisigi väheseid teoseid: «Nõukogude tsiviilõigus», venekeelne «Pedagoogika», Korženski «Füüsika» (2 eks.), venekeelne Heglini «Diferentsiaalne diagnostika», venekeelne «Lastehaiguste õpik» (3 eks.).

Mida siis veel? Kuni võlglaste t e a d l i k k u s kasvab, läheb aega, aga seni hirmutagu neid see, et ... kõnnib Tartus ringi üks ajakirjandustudeng ja tuleb peagi iga «raamatuarmastaja» hinge sorkima. Ja tema nimi on

ANATOLI AKSJONOV

Kaks korda KKT III kursus

● **«Soojas ja sõbralikus õhkkonnas.»** Kunagi kui niimoodi esimest korda kirjutati, omas see kindlasti ka otsest, sisulist tähendust. Nõnda vananenu taga sisu näha püüdes, või veel parem, sisu varjavat trafaretti hetkekeeles väärtust omava keelendiga asendades saaks nii mõnegi asja selgemaks. Seepärast kasutan tänavuse korvpalliturniiri koguõhkkonna iseloomustamiseks siiski just seda väljendit.

Eelmist ja eesseisvat mängupäeva, palju muudki arutasid kõrvuti istudes Enn Kure (õigust.) ja Mart Kull (arstit.), Tiit Hang (bioloogia-geograafiat.) ja Paavo Russak (KKT IV k.). Vahepeal astus juurde teise spordiala tunnustega (plaaster paremal kulmul) peakohtunik Andres Kirss: «Ei, naisega olen rahujalal. Juurakate mängus.» Ütles rahumeelselt. Kõike juhtub. Vihaseks (sportlikus mõttes) läks asi küll. Korvpalliplatsil. Nii oli enamiku kohtumistega. Selle tendentsi jätkudes näen ülikooli korvpalliturniirile tänavuse põhjal (mõnede eranditega) head tulevikku.

Mitte juhuslikult. Arvan valitseva õhkkonna olevat olulisimaks kriteeriumiks hinnangu andmisel suvalisele (spordi) võistlusele, iseäranis võistkonnavõistlusele. Ei kujunda ju viimasel juhul kliimat üksikvõistleja väärtussüsteemist tulenev suhtumine vastasesse (ka kohtunikku ja publikusse), vaid juba enamale viitav võistkonna mentaliteet. Veel sammu võrra kaugemale mõeldes, esindab see konkreetsel juhul ühte osa kogu teaduskonna-osakonna mentaliteedist. Ning kuna ma ei arva, et spordisaali sisenedes või sealt väljudes vahetame me eneses peituvat väärtussüsteemi justkui tänavakingi spordiketside vastu, siis pole mul põhjust seda tendentsi milgi viisil alahinnata.

Meeste finaalmängud:

KKT III—õigust.	**90 : 60**
KKT III—arstit.	**76 : 64**
KKT III—õppejõud	**98 : 72**
õigust.—arstit.	**71 : 62**
õigust.—bioloogia-geograafiat.	**75 : 63**
KKT II—bioloogia-geograafiat.	**76 : 70**
arstit.—õppejõud	**78 : 57**

Eelmise vooru liidrid (bioloogid-geograafid ja õppejõud) ei jäänud püsima. Õigusteaduskond «ärkas». Arstid, tundub, tõusid laupäeval voodist vasaku, pühapäeval parema jalaga. KKT II kursus tabas bioloogide-geograafide endi sõnade järgi «meie vastu pagana hästi» ja tõusis lõpuks III kursusele finaalivastaseks. Viimastele polnud veel keegi tõsist lahingut andnud.

● **Treeningmeeleolus** mõõdusid finaalmängud KKT III k. naiskonna jaoks.

KKT III—majandust.	**86 : 24**
KKT III—bioloogia-geograafiat.	**48 : 21**
KKT III—filoloogiat.	**62 : 28**
KKT III—õppejõud	**80 : 31**
õppejõud—majandust.	**46 : 27**
õppejõud—bioloogia-geograafiat.	**73 : 14**
majandust.—filoloogat.	**38 : 29**
filoloogiat.—bioloogia-geograafiat.	**26 : 21**

Paremusjärjestus: 1. KKT III kursus, 2. õppejõud, 3. majandust., 4. filoloogiat., 5. bioloogia-geograafiat. Võitnud naiskonda kuulusid **Sirje Kikas, Eve Lust, Ülle Järv, Riina Kaasi, Inna Saad, Ene Viik** ja **Anne Freimuth.**

● **Finaalmäng** II ja III kursuse vahel ei tõotanud kodurahu.

Ise arvasin II kursust püüdvat kasutada ülevälja pressingut, kiirrünnakuid ja korvialust mängu. Läks vastupidi. Oma mänguplaani peale suruda suutes tegid kiireid ja mängisid korvi alla vabaks hoopis vastased. Nooremad viskasid, viskasid, viskasid ... III kursus võitis 88:73. Tõnu Lust tõi 40 punkti.

Kui sundviskamist III kursuse õnnestunud taktikaplaani arvele kanda, pole asi nii hull. Kui see aga «Kalevist» inspireerituna mänguideaaliks on kujunemas, paneb mõtlema.

Ülejäänud võistkondade kohad (õigusteaduskonna, õppejõudude ja bioloogide-geograafide vahel on hetkel «surnud ring») selguvad pärast veel pidamata KKT III kursuse ja bioloogide-geograafide mängu. Võitnud meeskonnas mängisid **Tõnu Lust, Andres Kirss, Peeter Kikas, Jüri Neissaar, Neinar Seli, Vahur Metsatalu** ja **Ivo Lani.**

PRIIT JÕGI

uudis O sport o uudis

✻ **Käärikul peetud kõrgkoolide meistrivõistlustel suusatamises sai võidu TRÜ EPA ja TPedI ees. Kolm esikohta (15 km, 20 km ja 4×10 km teatesõidus) kuulus Tõnu Sirelile (TRÜ). Võidukad olid mõlemad ülikooli teatenelikud. Naiste 4×5 km-s said esikoha Maret Ratt, Anu Tull, Ülle Leius ja Ene Laanes. Meeste 4×10 km kuulusid võistkonda Mart Tulev, Ahti Kurvits, Urmas Veeroja ja Tõnu Sirel.**

✻ **Käärikul selgitati ka kõrgkoolide meistrid VTK talvises mitmevõistluses. Meestest võitis Mart Vaiksaar (TRÜ) 116 p. ja naistest Maili Mõttus (EPA) 117 p. Võistkondlikult oli parim TRÜ EPA ja TPedI ees.**

✻ **Kõrgkoolide esivõistlustel laskmises said ülikooli sportlased seitsmelt alalt kolm esikohta (Karl Kontor kaks ja Ave Nigul ühe). Võistluste parima tulemuse laskis harjutuses 60 lasku lamades Karl Kontor 593 silmaga. Võistkonnavõidu sai TRÜ.**

✻ **29. märtsil toimuvad suurkoolide meistrivõistlused tõstmises. Kingissepa t. võimlas alustatakse kell 15.**

✻ **Tartu Maleklubis algavad 9. aprillil kell 17.30 TRÜ üliõpilaste individuaalmeistrivõistlused males. Osavõtuõigus on esimese ja kõrgema järgu maletajail. Kaasa võtta järgupilet.**

Klubi üritused

LENINGRADI MNT. 25 KOHVIKUS

Laupäeval, 29. märtsil kl. 20 DISKOÕHTU.

TEADUSKONDADEVAHELINE TAIDLUSKONKURSS «SÕPRUSES»

Neljapäeval, 10. aprillil kl. 18 ajaloo-, bioloogia-geograafia-, filoloogia- ja õigusteaduskond.

Pühapäeval, 13. aprillil kl. 12 arsti-, füüsika-keemia-, kehakultuuri-, majandus- ja matemaatikateaduskond.

Kavad palume esitada klubisse hiljemalt 9. aprilliks. Informatsiooni saab klubist.

Ühiselamisest

Ülikoolil on kuus ühiselamut. Kõigis elavad tudengid. Elavad ühiselt — ikkagi ühiskodu, *alma mater*'i suur pere. Igas taolises «tudengihotellis» on tekkinud omad tavad, traditsioonid, oma maja tunne. Seepärast ei imestunudki eriti, kui talvevaheajalt naastes purustatud toaukse ees seisin. Koridoris ringi kaedes võis sääraseid haavades narmendavaid ja nutvaid uksi küllaga kohata. «Ju siis kellelgi miskit vaja oli,» lohutasin iseend ja parandasin luku. Pikast sõidust roidunud, kebisin linade vahele. Koridorist kostvad valjud hõiked ja ebaprofessionaalne kitarriplõnnimine on muutunud juba unelaulutaoliseks. Vahel esitavad lõbusaid aariaid isegi populaarsed estraadilauljad (kunst tuleb ikkagi kuulajale kätte tuua). Öö jooksul käiakse minimaalselt korda kolm sigarette, kellaaega või muud-kolmandat küsimas. Oskan kõigile läbi une ammendava vastuse anda. Olen harjunud.

Unes näen tavaliselt Utoopia saare ühiselamut. Suurt kivimaja, kus igal tudengil oma tuba: kolmest küljest helikindla seinaga piiratud, suure puhta aknaga. Näen korras televiisoreid, kadumatuid telefone, lollikindlaid aknaklaase ja ukselukkusid, puhtust ja rahu. Mingi seletamatu turvalisustunne õnnistab mind, magajat.

Hommikul virgun keskküttekatla monotoonse urina peale. «Ahaa, kõetakse juba.» Tualettruumis toimetab tige koristajatädi — midagi on järjekordselt ummistunud. Värskelt ja reipalt, plaaniga teed keeta avan hügieeninõuetele vastava köögikapi. Tuju on harukordselt hea, nagu ikka pärast toredat unenägu. Ei tea, kas kapp pole veel ärganud, et mulle tühjalt vastu haigutab või olen ise liiga unine, aga võta näpust või varbast — kapist pole küll midagi võtta. Nomis siis ikka, kellelgi oli ilmselt kõht tühi ja laenas. Riputan tarbetu tabaluku kapi ette ja asutan loengusse.

Olen täielikult sisse elanud ühiskodu elurütmi, ei pahanda kellegagi, ei tõsta häält, olen eluga rahul, sest nii vist peabki olema. Kui ühiselamu, siis olgu kõik ühine. Kasvatan parajalt paksu naha selga ja elan edasi.

Aga peale minu on veel sadu üliõpilasi. Kõik ei suuda sammalt selga kasvatada (ja ega nii tohigi). Inimene püüdleb ikka parema poole. Seetõttu võib peaaegu igast «Edasi» numbrist lugeda: «Üliõpilane üürib toa. Nõus abistama». Sageli ei tule suurte sekeldustega saadud erakorteriski soovitud kodurahu ja õpihimuline noor inimene seisab murest muserdatuna lõhkise küna ees. Selle saame aga ise edukalt ära parandada, kui end kokku võtame.

Kui õige prooviks?

HANNES TAMME

NB!

Täna ilmub venekeelne lisaleht nr. 2.

Toimetaja V. SOOTAK

Ajalehe «TRÜ» toimetuse aadress: 202400 Tartu, Ülikooli t. 18, TRÜ, ruum 302, tel. 341-21/253. Hans Heldemanni nim. trükikoja trükk. Tartu Ülikooli 17/19. III. Üksiknumbri hind 2 kop. Tellim. nr. 1304. MB-01487.

TRÜ» «Тарту Рийклик Юликоол» («Тартуский государственный университет»). Орган парткома, ректората, комитета ЛКСМ и профкома Тартуского государственного университета, г. Тарту Эстонской ССР.

AR Fr. R. Kreutzwaldi nim. ENSV Riiklik Raamatukogu

KÕIGI MAADE PROLETAARLASED, ÜHINEGE!

Tartu Riiklik Ülikool

EKP TRÜ komitee, TRÜ rektoraadi, ELKNÜ TRÜ komitee ja TRÜ ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 11 (1221) Reedel, 4. aprillil 1980 XXXII aastakäik

EKP TRÜ komitees

24. märtsi istungil oli vaatluse all EKP TRÜ komitee 1978. aasta 10. aprilli ja EKP TRÜ komitee ja TRÜ nõukogu 29. detsembri 1978. aasta otsuse täitmine, mis käsitlevad TRÜ teadusliku ajaloo koostamist ja väljaandmist. Sellest kõnelesid M. Reinfeldt, V. Haamer, A. Liim, H. Palamets jt. (Lähemalt järgmises lehes.)

Informatsiooni EKP TRÜ komitee 1978. aasta 23. oktoobri otsuse «Üliõpilaste sise- ja välispoliitilise informatsiooni korraldamisest» täitmisest füüsika-keemiateaduskonnas andsid M. Liigant ja J. Järv.

Arutati kaadriprobleeme ja kutsetaotlusi füüsika-keemiateaduskonnas.

Rahvamaleva tööst ülikoolis ja teaduskondade parteiorganisatsioonide ülesannetest rahvamaleva töö suunamisel kõneles A. Otstavel (ka rahvamaleva probleemid on vaatluse all järgmises lehenumbris).

Komsomolikroonika

25. märtsil võttis ELKNÜ TRÜ komitee ÜLKNÜ liikmeks Villu Kopli (matemaatikat. IV k.) ja Kalev Närepi (majandust. I k.). Soovituse NLKP liikmekandidaadiks said Margus Viigimaa (ravi IV k.), Ervin Vilson (ravi IV k.), Silvia Kivimägi (žurnalistika IV k.), Katrin Saks (žurnalistika IV k.), Epp Lihtsa (majandust. III k.), Aasa Tsakuhhina (ajaloot. III k.), Kalev Tarkpea (füüsika V k.) ja Jaan Kivistik (füüsika V k.). NLKP liikmeks astumiseks sai soovituse Urve Leet (farmaatsia IV k.).

Seoses tööleasumisega EÜE komissarina vabastati ELKNÜ TRÜ komitee asesekretäri kohalt Mart Raik. Uueks EÜE asesekretäriks valiti õigusteaduskonna diplomand Rein Frolov. Ideoloogiasektori juhataja asetäitjaks leninliku arvestuse ja ÜPP alal valiti Antonina Roosimägi (filoloogiat. III k.). Olmesektori juhataja kohalt vabastati Riivo Kotkas, kes täidab ENSV Ülemnõukogu saadiku kohuseid. Uueks olmesektori juhatajaks sai õigusteaduskonna II kursuse üliõpilane, Tiigi 14 ühiselamu nõukogu esimees Mati Luukas.

Ülikooli komsomolikomitee kuulas ära ideoloogiasektori juhataja Ülar Tiku informatsiooni tööst mittekommunistlike noortega ja majandusteaduskonna komsomolisekretäri Ene Tuulmäe informatsiooni selle kohta, kuidas täidetakse ELKNÜ Keskkomitee sekretariaadi poolt TRÜ majandusteaduskonna komsomolitöö kohta vastuvõetud otsust.

NB!

INTERKLUBI

9. aprillil kell 20 toimub komsomolikomitees interklubi koosolek: arutame sõpruspäevadeks valmistumist. Kõigile liikmetele, kandidaatidele ja klubisse astuda soovijaile osavõtt kohustuslik.

Selles lehes

- Õppe- ja teadustöö ühtsusest — teadusprorektor prof. H. Metsa, 2. lk.
- Juubilarid on dotsendid Maria Epler ja Antidea Metsa — 2. lk.
- Uudised on seekord 3. lk.
- ÜTÜ seminarlaager peeti Kongutas — 3. lk.
- Noorte kunsti näitusest Tallinnas — 3. ja 4. lk.
- «Keelemeel» — P. Nurmekund, 4. lk.

Tähelepanu!

Eeloleval ühtsel poliitpäeval kolmapäeval, 9. aprillil kl. 14 esinevad aulas NLKP Keskkomitee lektorid G. V. Sapov (majanduspoliitika probleemid) ja J. V. Poljakov (rahvusvahelised suhted).

KROONIKAT

BIRUTE ŽELVITE,
ELKNÜ TRÜ komitee
õppesektori juhataja

Sündinud 19. märtsil 1957. Lõpetas Tartu 5. keskkooli 1975. aastal. Samal aastal astus TRÜ filoloogiateaduskonda eesti filoloogia erialale. 1978/79. õppeaastal täiendas end leedu keele alal Vilniuse Riiklikus Ülikoolis. Ülikoolis õppides on täitnud kursusevanema, teaduskonna õppesektori juhataja, osakonna komsomolisekretäri, ÜTÜ eesti keele ringi juhatuse liikme ja TRÜ kammerkoori vanema kohustusi.

Vallaline.

ÜLKNÜ liige 1971. aastast.

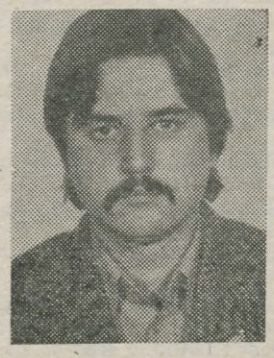

REIN FROLOV,
ELKNÜ TRÜ komitee
EÜE asesekretär

Sündinud 19. mail 1955. a., lõpetanud 1973. a. Nõo keskkooli. Pärast keskkooli lõpetamist töötas Kohtla-Järve 1. keskkoolis ja põlevkiviuurimise instituudis.

1975. aastal astus õigusteaduskonda. Ülikooli ajal on täitnud kursuse komsomolisekretäri, kursuse büroo liikme ja komsomolikomitee EÜE sektori liikme kohuseid.

1976. a. suvel oli EÜE Sassi rühma komissar, 1977 Tjumeni rühma komandör, 1978 Väinamere regiooni komissar, 1979 Tartu regiooni komandör-komissar.

Vallaline.

ÜLKNÜ-sse kuulub 1969. aastast.

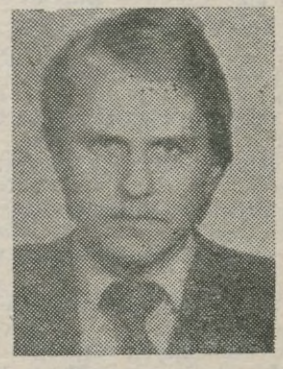

ERVIN LUUR,
õigusteaduskonna
komsomolibüroo sekretär

Sündinud 27. oktoobril 1957. a. Lõpetas Pärnu 2. keskkooli 1976. aastal. Samal aastal astus TRÜ õigusteaduskonda.

Enne teaduskonna komsomolisekretäriks valimist 1979. a. oktoobris oli teaduskonna õppesektori juhataja ja ülikooli komsomolikomitee EÜE sektori liige.

1979. a. suvel oli EÜE Pärnu-Rapla piirkonna komandör-komissar.

Abielus, perekonnas tütar.

NLKP liikmekandidaat 1979. aastast.

LENINIST ja LENINIGA 1870—1980

Lenin kõrgharidusest

Kogu Kommunistliku Partei ja Nõukogude riigi mitmekülgne töö sotsialismi ja kommunismi ülesehitamisel on valgustatud V. I. Lenini lootustest ja ideedest. V. I. Lenini nime, teoreetilise pärandi ja kultuurilise ülesehitustöö revolutsioonilise praktikaga on lahutamatult seotud ka nõukogude kõrgkooli kujunemine ja areng.

Kogu rahvaharidussüsteemi, sealhulgas ka kõrgkooli põhjalikku ümberkorraldamist nägi V. I. Lenin ette kui sotsialistliku ülesehitustöö üldprogrammi tähtsat lüli, proletariaadi diktatuuri ülesannete osa. «Ainult siis, kui me noorsoo õpetamise, organiseerimise ja kasvatuse põhjalikult ümber korraldame,» rääkis V. I. Lenin, «võime me saavutada, et noore sugupõlve jõupingutuste tulemusena luuakse ühiskond, mis ei sarnane vana ühiskonnaga, s. o. kommunistlik ühiskond.» (V. I. Lenin, Teosed, 31. kd. lk. 253.)

Nõukogude kõrghariduse tähtsamat eesmärki nägi V. I. Lenin rahvamajanduse ja meie maa kultuuri eluliste vajaduste rahuldamises kvalifitseeritud spetsialistide kaadri järele, kes on kasvatatud proletaarse ideoloogia alusel, ustavuse vaimus parteile ja sotsialistlikule kodumaale.

Üks peamisi kogu kõrgharidussüsteemi ümberkorraldamise tingimusi oli juhtimine Kommunistliku Partei poolt. «Peame kasutama kogu riigiaparaati,» märkis V. I. Lenin oma esinemises VK(b)P IX kongressil, «selleks, et õppeasutused, kooliväline haridustöö, praktiline ettevalmistus, et kõik see toimuks kommunistide juhtimisel, proletaarlaste, tööliste, töötavate talupoegade jaoks.» (V. I. Lenin, Teosed, 30. kd., lk. 423.) Esmaseks sammuks vana kõrgharidussüsteemi muutmisel ja uue loomisel oli rahvahariduse riikliku juhtorgani loomine. Juba teisel ülevenemaalisel nõukogude kongressil 26. oktoobril 1917. aastal organiseeriti VSFNV Rahvahariduse Komissariaat eesotsas silmapaistva partei- ja riigitegelase A. Lunatšarskiga. Tema koosseisu kuulusid ka tuntud leninlik-bolševistliku kaardiväe esindajad N. Krupskaja, P. Lebedev-Poljanski, F. Kalinin, V. Bontš-Brujeviič, L. Menžinski jt. Kõrvuti sellega loodi esialgu kõrgkoolides kõrgemate komissaride ja revolutsiooniliste komiteede instituudid, aga seejärel kommunistlikud rakukesed, mille kaudu Kommunistlik Partei pidas sidet õppejõudude ja üliõpilaste laiade massidega, kasvatas neid, suunas kogu kõrgkooli tööd.

Esitades oma konkreetsed ettepanekud kõrgkooli ümberkorraldamise küsimustes, kriipsutas V. I. Lenin tungivalt alla vajadust lahendada see protsess klassipositsioonilt lähtudes. See printsiip oli aluseks VK(b)P programmile rahvahariduse valdkonnas, mis võeti vastu partei VIII kongressil 1919. aastal. Muu hulgas märgiti selles: «... viia lõpuni 1917. aasta Oktoobrirevolutsiooniga alustatud kodanluse klassivõimu vahendiks olnud kooli muutmine ühiskonna klassijaotuse täieliku hävitamise vahendiks, ühiskonna kommunistliku ümbersünni vahendiks.»

Et tuua kõrgkooli laiu töörahvahulki, anda neile võimalus kõrghariduse omandamiseks, anti 1918. aasta 2. augustil välja V. I. Lenini allkirjaga RKN dekreet: «Vastuvõtu eeskirjadest VSFNV kõrgematesse õppeasutustesse», mis sai kõrgkooli proletariseerimise alguseks. Vastavalt dekreedile võisid kõik soovijad, kes olid saanud 16-aastaseks, sõltumata kodakondsusest ja soost, astuda igasse kõrgkooli, esitamata haridust tõendavat dokumenti. Eelisjärjekorras võeti vastu isikuid proletariaadi ja kehvtalurahva ridadest ja neile võimaldati laialdaselt stipendiumi. Kaotati tasu kõrgkoolis õppimise eest. Faktiliselt lubas see dekreet realiseerida töölistele ja kehvtalupoegadele esimeses nõukogude konstitutsioonis (10. juuli 1918. a.) antud õigust igakülgsele ja tasuta haridusele.

Kõrgkooli proletariseerimise leninliku idee kehastuseks sai 1919. aastal Moskva K. Marxi nim. Kommertsinstituudi (nüüdne G. V. Plehhanovi nim. Rahvamajandusinstituut) loodud esimene töölisfakulteet. Selle töölisfakulteedi positiivse kogemuse alusel võeti 1920. aasta septembris V. I. Lenini initsiatiivil vastu Rahvakomissaride Nõukogude otsus «Töölisfakulteetidest», mis legaliseeris töölisfakulteetide loomise, tehes nad kõrgkooli orgaaniliseks osaks. Reaktsiooniline professorkond võttis kõik need abinõud vastu vaenulikult. Kõrgkoolides juurdunud kodanlikud elemendid propageerisid ägedalt, et tööliste ja talupoegade vastuvõtt kõrgkooli-desse on «juurdevool tänavalt», et töölised ja talupojad pole üldse võimelised loominguks, teaduste ja kõrghariduse omandamiseks.

Vastuseks neile hüsteerilistele avaldustele kirjutas V. I. Lenin artiklis «Kuidas organiseerida võistlust»: «Nii kõnelevad, mõtlevad ja tegutsevad kodanlased ja kodanlikud intelligendid. Oma naha hoidmise seisukohalt on nende käitumine arusaadav: feodaalmõisnike tallalakkujail ja armuleivasöójail, pappidel, kirjutajatel, tšinovnikutel Gogoli tüüpide hulgast, Belinskit vihkavail «intelligentidel» oli samuti «raske» loobuda pärisorjusest... «Nemad» arvavad, et «lihtrahvas», «lihtsad» töölised ja kehvtalupojad ei tule toime suure, selle sõna maailmaajaloolises mõttes tõepoolest kangelasliku organisatsioonilist laadi ülesandega, mille on pannud töötava rahva õlgadele sotsialistlik revolutsioon.» (V. I. Lenin, Teosed, 26. kd. lk. 375.) V. I. Lenin oli veendunud ja uskus sügavalt, et sotsialistlik revolutsioon, mis avas töötavatele massidele avara juurdepääsu teadmistele, annab neile suured võimalused loomejõudude arendamiseks. ««Lihtrahva» hulgas,» märkis ta, «kellest kodanlikud intelligendid räägivad kõrgilt ja halvakspanevalt, on niisuguseid inimesi massiliselt. Tööliskiass ja talurahvas on niisuguste talentide suhtes alles puutumata ja väga rikkalik allikas.» (V. I. Lenin, Teosed, 26. kd., lk. 376.)

Purustades kõrgkooli vanu klassialuseid, seisuslikke ja kastilisi igandeid, hoiatas V. I. Lenin ühtlasi põhjendamatute lammutuste eest, kutsus kasutama ja arendama positiivset pärandit ning progressiivseid traditsioone. Vastandina «vasakpoolsetele kommunistidele», kes suhtusid vaenulikult kõigisse kodanlikesse spetsialistidesse ja arvasid, et proletariaat peab välja mõtlema «oma» teaduse, heites kõrvale kõik kodanliku teaduse saavutused, näitas V. I. Lenin, et «... tuleb osata vahet teha selle vahel, mis oli vanas koolis halba ja mis oli seal meile kasulikku, ja tuleb osata sealt välja valida see, mis on kommunismile tarvilik.» (V. I. Lenin, Teosed, 31. kd., lk. 255.) Oma arvamust konkretiseerides märkis ta: «On vaja võtta kogu kultuur, mille kapitalism on jätnud, ja sellest üles ehitada sotsialism. On vaja võtta kogu teadus, tehnika, kõik teadmised, kunst. Ilma selleta meie ei saa üles ehitada kommunistliku ühiskonna elu.» (V. I. Lenin, Teosed, 29. kd., lk. 52.)

Mineviku kultuurilise ja teadusliku pärandi kasutamine proletariaadi poolt, õpetas V. I. Lenin, on üleminekuperioodil kapitalismilt sotsialismile objektiivne ajalooline paratamatus. Sellepärast pidas ta Kommunistliku Partei programmiliseks nõudmiseks vana kõrgkooli kaadri kaasahaaramist, ümberkasvatamist ja kasutamist sotsialismi ülesehitamisel.

(Järg 2. lk.)

Õppe- ja teadustöö ühtsusest

HERBERT METSA

TRÜ-s kui juhtivas kõrgkoolis on lõplikku vormi saamas teadusosakond. Selle koosseisus on teadustöö põhisuundadel baseeruvad teadussektorid, mis on teadusliku töö tegemise põhiüksused TRÜ-s ja seega paralleelsüsteemiks kateedritele. Kuid teadussektori kujunemine ei tähenda kõrgkoolis kateedri teaduslike funktsioonide kadumist, ei tähenda õppe- ja teadustöö eraldumist teineteisest. Kõik kateedri ülesanded, sealhulgas teadustööd reguleerivad juriidilised aktid on kehtivad. Meenutame siin mõnd sätet kateedri põhimäärusest.

Kateedri ülesandeks on: teadustöö tegemine vastavalt kinnitatud plaanile; üliõpilaste teadustöö juhendamine; lõpetatud teaduslike tööde tulemuste arutamine ja tootmisse juurutamine; lõpetatud uurimuste avaldamiseks soovitamine.

1979. aastal vastuvõetud kõrgkooli teadusosakonna põhimääruses (p. 2) on öeldud: teadusosakond taotleb oma tegevuses teaduslike uurimuste arengut ja efektiivsuse tõusu, saadud tulemuste kiiremat kasutamist rahvamajanduses ja õppeprotsessis, teadus- ja õppe-kasvatustöö edasise arengu ühtsust.

Järelikult, kateedri töö tähelepanu keskpunktis peab olema kogu teadustöö tehnoloogia, alates plaani koostamisest kuni töö tulemuste juurutamiseni.

Teadusosakond esitas hiljuti kümmekonnale TRÜ kateedrile mõned küsimused seoses teaduslik-organisatsioonilise tööga kateedris. Saadud vastused näitavad nii ühte kui teist, üldiselt head, kuid mõnikord ka järjekindluse puudumist.

Toome mõned vastused mõnele küsimusele.

1. Kes koostab kateedri teadusliku töö plaani projekti? Kas seda arutatakse kateedri koosolekul?

Teadusliku uurimistöö plaani projekt koostatakse enamikul juhtudel kateedri liikmete aktiivsel osavõtul ja arutatakse läbi kateedri koosolekul. Ainult ühes küsitletuist — analüütilise keemia kateedris — ei aruta plaani projekti kateedri koosolek, vaid vastav uurimisgrupp.

2. Kes kontrollib ja kuidas kontrollitakse kateedri teadusliku töö plaani täitmist? Milline regulaarsus on sellel kontrollil?

Hospitaalkirurgia kateeder: teadusliku töö plaani täitmist kontrollib teema juhendaja ja täitmist arutatakse kateedri koosolekutel kord kvartalis või poolaastas. 1979. a. andsid kõik kateedri liikmed kateedri koosolekul aru oma teadusliku töö käigust.

Füsioloogia kateeder: teadusliku töö plaani täitmist kontrollitakse regulaarselt juhendajate ja kateedri juhataja poolt jooksva töö käigus. Kateedri koosolekutel arutatakse teadustöö plaani täitmist kaks korda aastas (reeglina juuni- ja detsembrikuu koosolekutel).

On ka mõni diplomaatiline vastus, millest ei loe selgesti kontrolli käiku välja.

3. Kuidas kontrollib kateeder nende kateedri liikmete teadusliku töö plaani täitmist, kes töötavad kompleksuurimisgrupis, mille teaduslik juhendaja on väljastpoolt oma kateedrit? Milline seos on nende kateedri liikmete teadusliku ja õppetöö vahel?

Eesti keele kateedri juhataja prof. H. Rätsep:

Kateedrijuhataja kontrollib nende õppejõudude teadustööd individuaalselt ja teadusliku juhendaja kaudu. Kui teadustöö kulg on arutlusel kateedri koosolekul, siis annavad seal aru ka need õppejõud.

Seos õppejõudude teadustöö ja õppetöö vahel:

1) prof. A. Kask — teema on otseselt seotud tema poolt loetava kursusega eesti dialektoloogiast.
2) dots. A. Valmet — seotud erikursusega eesti murretest.
3) van.-õp. A. Veski — seotud erikursusega eesti terminoloogia kujunemisest.
4) van.-õp. J. Peebo — seotud kursusega eesti morfoloogiast.
5) van.-õp. V. Kingisepp — pole seotud õppetööga.
6) van.-õp. H. Õim — seotud erikursusega semantikast.

On ka problemaatilisemaid juhtumeid. Füsioloogia kateedri juhataja prof. E. Vasar kirjutab: Kompleksuurimisgrupis töötavad kateedri õppejõududest dots. M. Epler TRÜ biofüüsika ja elektrofüsioloogia laboratooriumis (olles ise selle laboratooriumi teaduslik juhendaja) ja ass. V. Pert morfoloogide juures (juhendaja prof. A. Truupõld). Esimene allüksus on iseseisev ega allu kateedrile ja vastutab ise oma töö eest. Ass. V. Perdi teadusliku töö plaani täitmist kontrollib juhendaja ja aeg-ajalt kateedri juhataja. Oma teadustöö saavutusi rakendavad dots. M. Epler ja ass. V. Pert õppetöös, esimene südame-vereringe füsioloogia alal (õppetöö läbiviimine laboris, ÜTÜ töö), teine endokrinoloogia ja biorütmide valdkonnas (ka ÜTÜ raames).

Analüütilise keemia kateedri juhataja prof. kt. Ü. Haldna peab koguni mittevajalikuks kuulata nende kateedri liikmete aruandeid, kes töötavad kompleksgrupis väljaspool kateedrit, kuna ülejäänud õppejõud ei tunne nende probleeme.

On vaja silmas pidada, et 1) kateeder peab ära kuulama iga õppejõu teadusaruande, sõltumata tema uurimisgrupi alluvusest; 2) tuleb taotleda õppe- ja teadustöö ühtsust. Komplekssus on kõrgkooli teadustöö planeerimise alus.

Maria Epler 60

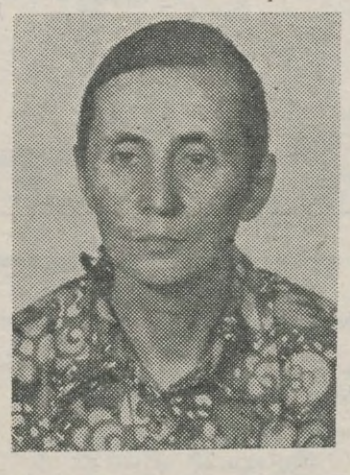

Kui ma 1946. aastal viimase kursuse üliõpilasena füsioloogia kateedrisse tööle tulin, leidsin eest täiusliku matriarhaadi — kateedri hierarhia kõigil tasapindadel olid juhtivateks jõududeks naised. Nende hulgast jättis eriti sügava mulje assistent Maria Epler, sel ajal veel neiupõlvenimega Reeben. Seda mitte ainult kui eksootiliste ronkmustade juuste ja sügavpruunide silmadega virtuooslik pianist, vaid kui eeskuju teaduse kõrgustesse pürgimisel. Ülikoolis oli ta olnud minust terve kursuse ees, siin oli ta aga juba koguni kaheaastase staažiga pedagoog-teadlane. Mulle imponeeris, kuidas ta oskas asjatundmatule pilgule koli täis näivatest kappidest kõike tööks vajalikku üles leida ja lisaks sellele veel praktikumides õigesse kohta paika panna. Lisaks praktikumidele olid sel ajal au sees loengu katsed. See töö oli nagu jäämägi, millest enamik pole nähtaval. Arstiteaduskonna üliõpilasi polnud sel ajal palju vähem kui praegu, assistentide töö tuli aga meil enam-vähem kahe peale ära teha. Marial olid osavad eksperimentaatorikäed. Ei kohutanud teda ükski rikki läinud aparaat — käed külge ja aparaat oligi endine või siis veidi teistsugune. Igapäevastes pikkades üldarendavates jutuajamistes õpetajaga kasvasid meist füsioloogid. Leidsime aga aega ka teaduslikuks tööks. Maria ees, mina taga, saime töö kõrvalt valmis oma kandidaaditööd. Tänapäevani räägin loengul kõrgema närvitalitluse peatükki käsitledes Maria Epleri teravmeelsetest katsetest, tingitud okulokardiaalrefleksi kujundamisest esimese ja teise signaalsüsteemi vahendusel.

Tervelt 15 aastat töötasin mujal. Jõudsin tagasi kodulinna ja leidsin füsioloogia kateedri endisest kohast, kuid hoopis uuel tasemel. Kateeder oli maskuliniseerunud, kolleegid 15 aasta võrra vananenud. Kes aga oli jäänud muutumatult nooruslikuks, energiliseks ja elurõõmsaks, oli dotsent Maria Epler. Tema mõte jookseb endist viisi nii väledalt, et sellele sõnad tihtilugu järele ei jõua. Loengutel on ta endiselt tulvil vaimustust oma eriala vastu. Tema teaduslike publikatsioonide arv ületab juba poolsada, nende hulgas rida üksi või kahasse kirjutatud teaduslikke ja populaarteaduslikke raamatuid ja brošüüre. ENE füsioloogia-alased märksõnad oleksid tema kaastööta jäänud üpris lünklikuks. Väitekirjade juhendamine ja oponeerimine, üliõpilaste võistlustööd, konverentsitööd, diplomitööd, kursusetööd. Vabariiklikud aukirjad ja üleliidulised medalid. Autoritunnistused... Omal ajal, täis nooruslikku entusiasmi, olime kõik leiutajad. Minu suur leiutis jäi küll eksperimentaaltöökoja pooleliolevate asjade hulka. Maria Epleri poolt koos insenerist vennaga konstrueeritud keskmise arteriaalse vererõhu registreerimise aparaat on aga üleliiduliselt rahvamajandusnäituselt toonud mitmeid medaleid, leiab kasutamist nii füsioloogilises eksperimendis kui ka meditsiinilises praktikas ja on seeriatootmises. Kuid vähe sellest. Lisaks kõigele oli Maria Epler initsiaatoriks TRÜ biofüüsika ja elektrofüsioloogia laboratooriumi loomisel, on selle teaduslik juhendaja ja teadusliku uurimise suuna looja. Tean oma kogemustest, kuivõrd raske on luua uut laboratooriumi ja sellele elu sisse puhuda. Siiski pean kõigi nende saavutuste kõrval kõige olulisemaks, et paljude aastakümnete kestel on Maria Epler edasi andnud oma teadmisi paljudele tuhandetele noortele ja äratanud neis huvi füsioloogia ja teaduse vastu.

60-aastane õppejõud ei ole enam noor. Ka mitte veel vana. Vaadates Maria Eplerit ja tema väsimatut tegutsemist tundub, et see on veel produktiivseim loominguline iga. Palju on Maria Epler korda saatnud, olen aga veendunud, et ta veel väga palju korda saadab. Selleks jõudu ja õnne!

OLAF IMELIK

Antidea Metsa 50

Vene keele metoodika kateedri juhataja, ENSV teeneline õpetaja dotsent Antidea Metsa tähistab 6. aprillil oma esimest juubelit.

«Kas juba?» küsitakse.

Juubilar ise aga arvab, et inimese elu igal perioodil on oma võlu, oma annid, oma raskused ja mured, rõõmud ja avastused.

Inimese elu võib kirjeldada mõne reaga. Näiteks nii:

✣ sündinud Kingissepas teenistujate perekonnas; ✣ lõpetanud 1953. aastal TRÜ vene keele ja kirjanduse osakonna; ✣ võtnud aktiivselt osa ülikooli ja linna ühiskondlikust elust — oli TRÜ parteikomitee sekretär ning ametiühingukomitee esimees, EKP Tartu Linnakomitee liige; ✣ lugenud sisukaid loenguid vene keele õpetamise metoodikast, juhendanud kursuse- ja diplomitöid ning pedagoogilist praktikat; ✣ kaitsnud 1970. aastal kandidaadiväitekirja vene keele õpetamise individualiseerimisest programmelementide kasutamisega; ✣ õpetanud vene keelt Ungaris, SDV-s, Soomes; ✣ osa võtnud rahvusvahelistest sümpoosionidest ja kongressidest (Helsingi, Budapest, Varna, Varssavi, Berliin); ✣ avaldanud umbes 60 teaduslikku tööd vene keele õpetamisest koolis ja kõrgkoolis.

Need kokkuvõtlikud read haaravad 32 eluaastat, mille kestel Antidea Metsa on jõudnud saada armastavaks abikaasaks, hellaks emaks, hoolitsevaks vanaemaks, nõudlikuks õppejõuks, initsiatiivikaks teaduste kandidaadiks, autoriteetseks dotsendiks, lugupeetud kateedrijuhatajaks, ENSV teeneliseks õpetajaks.

Palju nähtamatuid niite seob teda ülikooli kollektiiviga, kelle huve südamesse võttes on ta elanud pikki aastaid. Paljud vabariigi õpetajad on talle tänulikud selle eest, et ta on aidanud neil aru saada õpetaja elukutse kordumatusest, vastutusrikkusest ja heldusest! Edu on teda saatnud üliõpilaste, tulevaste õpetajate kasvatamisel sellepärast, et ta kasvatab ühe kõige veenvama mõjutamisvahendi, isikliku eeskuju kaudu!

Meid, kolleege vaimustab tema oskus juhtida oma saatust, nakatada ümbritsevaid ammendamatu optimismiga, luua kateedris loomingulise põlemise ja heasoovlikkuse õhkkonda. Mõistes, et inimese meeleolu sõltub ümbritsevate suhtumisest temasse, et suhtlemisel ei ole olemas tähtsusetuid pisiasju, oskab ta vältida ka kõige tühisemaid konflikte. Tänu suurepärasele organiseerimisvõimele ning suhtlemisoskusele koordineerib ja suunab vabariikliku vene keele õppemetoodilise nõukogu esimees A. Metsa ka meie teiste kõrgemate koolide õppejõudude tööd.

Sellel kevadpäeval soovime, et oleksite niisama nõudlik ja vastutulelik, võluv ja taktitundeline, seltsiv ja abivalmis, nagu Teid alati oleme tundnud!

Kolleegide nimel
KIIRA ALLIKMETS

Lenin kõrgharidusest

(Algus 1. lk.)

Diferentseeritud lähenemisviis vana intelligentsi hindamisele, nende seas järjekindel leninlike töömeetodite kasutamine lubas parteil ümber kasvatada ja nõukogude võimu poole tuua suure osa tema esindajaist.

Lähtudes õpetuse ja kasvatuse lahutamatusest nõukogude kõrgkoolis, kutsus V. I. Lenin eraldama maksimumi tähelepanust üliõpilasnoorsoo ideelis-poliitilisele, töö-, kõlbelisele, patriootilisele ja internatsionaalsele kasvatusele. Need tähtsamad nõudmised kõrgkooli ideelis-kasvatustööle olid esitatud VK(b)P programmis, kus näidati, et «kool ei pea olema mitte ainult kommunismi pritsiipide juht üldse, vaid ka proletariaadi ideelise, organisatsioonilise, kasvatusliku mõju juht töötavate masside poolproletaarsetesse ja mitteproletaarsetesse kihtidesse, et kasvatada põlvkonda, kes oleks võimeline kehtestama kommunismi lõplikult.»

Jätkates V. I. Lenini poolt alustatut on Kommunistlik Partei saavutanud tohutuid edusamme nõukogude kõrgkooli ülesehitamisel ja edasisel arendamisel.

Sõjaeelsete viisaastakute jooksul hakati kõigis kõrgkoolides õpetama ühiskonnateadusi, viidi sisse uued õppeplaanid ja -programmid, tugevnes kõrgkoolide juhtimine. Põhjalikult muutus üliõpilaskonna sotsiaalne koosseis, mis üha enam vastas ühiskonna sotsiaalses struktuuris NSV Liidus toimunud muutustele. Juba teise viisaastaku lõpuks oli nõukogude kõrgharidussüsteem põhiliselt üles ehitatud ja võimaldas rahuldada meie maa rahvamajanduse ja kultuuri vajadusi spetsialistide kaadri järele.

1940. aastal astus Eesti sotsialistliku revolutsiooni võidu tulemusena NSVL rahvaste vennalikku perre. Põhjalikud sotsialistlikud ümberkorraldused tingisid tähtsa ülesandena ka kõrgkooli ümberkujundamise Eesti NSV-s. Kasutades NLKP kogemusi ja tuginedes leninlikele kõrgkooli ümberkujundusprintsiipidele, asus EKP juba 1940. aastal seda ülesannet lahendama. Pärast Eesti vabastamist hitlerlikest okupantidest asuti täies ulatuses selle töö juurde. Kogu vabariigi kõrgkoolide õppe- ja kasvatustöö pandi plaanilistele alustele. Kõigis kõrgkoolides asuti looma partei-, komsomoli- ja teisi ühiskondlikke organisatsioone, mis vastavalt organisatsioonilisele ja ideoloogilisele kasvule hakkasid etendama üha tähtsamat osa kõrgkooli ümberkorraldamisel. Juhindudes V. I. Lenini näpunäidetest võttis EKP kasutusele rea kiireloomulisi meetmeid vana kõrgkooli kaadri kaasatõmbamiseks, ümberkasvatamiseks ja ärakasutamiseks ning uue teaduslik-pedagoogilise kaadri loomiseks. EKP on hoidnud kindlalt kõrgkooli proletariseerimise kurssi, mis tähendab, et kõrgkoolis õpivad esmajärjekorras tööliste, talupoegade ja töötava intelligentsi lapsed. Ühiskonnateaduste õppimise, aga ka mitmesuguste vaba aja organiseerimise vormide kaudu saavutasid kõrgkoolide parteialgorganisatsioonid üliõpilasnoorsool marksistlik-leninliku maailmavaate kinnistumise. Juba 1951. aasta lõpuks oli nõukogude kõrgharidussüsteem Eesti NSV-s põhiliselt välja kujundatud.

NSVL ja ENSV ajalooline kogemus näitab, et kõrgkooli sotsialistliku ümberkorraldamise edu sõltub paljus V. I. Lenini nõuannete loomingulisest ellurakendamisest, selle protsessi mõjutamisest ja juhtimisest Kommunistliku Partei poolt.

Arenenud sotsialismi tingimustes, kui tähtsaimaks seaduspärasuseks saab teaduslik-tehnilise revolutsiooni saavutuste ühendamine sotsialismi eelistega, kui teadus muutub tööviljakuse tõstmise otsustavaks teguriks, kasvab kõrgkooli osa ja tähtsus veelgi. Tema töö efektiivsusest ja kvaliteedist, ideelis-poliitilisest suunitlusest sõltub paljus meie maa teaduslik, tehniline, majanduslik ja intellektuaalne tase. Just need tegurid tingisid NLKP Keskkomitee ja NSVL Ministrite Nõukogu määruse «Kõrgkooli edasisest arendamisest ja spetsialistide ettevalmistamise kvaliteedi tõstmisest» 1979. aasta juulis, milles on kavandatud kõrgkooli arendamise ja edasise täiustamise laialaulatuslik programm NSV Liidus.

RAFIK GRIGORJAN,
tõlkinud PRIIDU BEIER

Ministri käskkiri

Kauaaegse viljaka pedagoogilise ja teadusliku töö ning aktiivse ühiskondliku tegevuse eest autasustati 70. sünnipäeval hospitaalkirurgia kateedri dotsenti Eesti NSV teenelist arsti HEINRICH PETLEMI ministeeriumi aukirjaga.

Rektori käskkiri

Rektor tänas viljaka pedagoogilise, teadusliku ja ühiskondliku töö eest seoses 50. sünnipäevaga dots. NORA TOOTSI ja seoses 60. sünnipäevaga dots. MARIA EPLERIT.

Tööülesannete eeskujuliku täitmise eest avaldas rektor kiitust 50. sünnipäeval laboratooriumijuhatajale HELGA LENZNERILE.

NB!

Filosoofiakonkursi II voor

toimub 11. aprillil kell 18 ühiskonnateaduste majas aud. 212. Ootame kõiki filosoofiahuvilisi!

Konkursikomisjon

Meil pole aega oodata

Keemia areneb kiiresti nii laiuti kui sügavuti. Alasid, mis vajavad keemia abi või kasutavad keemia uurimismeetodeid, tuleb kogu aeg juurde. Keemia on muutunud paljude teaduste üheks alustoeks. Vajadus kvalifitseeritud keemikute järele on suur. Aga kuidas kasvatada tänapäeva nõuetele vastavat keemikut? Mida on vaja, et välja õpetada keemikut? Mis on vaja keemiaalaste uurimistööde läbiviimiseks? Mis on eelduseks, et õppe- ja teadustöö kulgeks ajanõuetele vastavalt? Kas suudame ajaga sammu pidada ja mis ootab meid mõne aja pärast? Miks esineb meil suur mahajäämus teadusliku aparatuuri osas, nagu hiljutisel nõupidamisel selgus? Kas oleme ikka piisavalt realistlikult vaadanud tulevikku või piirdume õndsate lootustega lubatud tulevikuõhulossidele? Ootame, kuni saabuvad paremad ajad, seni ajame kuidagi läbi, aga kunagi tulevikus, vaat siis... Või kuidas õpetada tulevastele keemikutele vajalikke eksperimenteerimisoskusi ja laborikogemusi ülepedagogiseeritud õppeprogrammi situatsioonis?

Keemiaosakonna hiljutisel lahtisel parteikoosolekul ja meie osakonna rahvakontrolligrupi äsja toimunud aruande- ja valimiskoosolekul oli keskseks arutlusobjektiks just keemiaosakonna tänane olukord oma hädade ja muredega ning osakonna tulevikuperspektiivid realistlikult tasapinnalt lähtudes. Mis saab edasi?

Ruumide suhtes on selles majas lagi peaaegu saavutatud. Veel olemasolevad potentsiaalsed võimalused realiseeruvad aga teatud tõenäosuse piires, sest pretendente selles majas olevale kasutatavale pinnale sigineb üha juurde. Ruume vajavad õppetöö normaalse läbiviimise huvides kõik õppetööga tegelevad kateedrid. Ruume vajavad teaduslikud uurimislaboratooriumid, biokeemia ÜMPI rühm, molekulaarbioloogia rühm ning Teaduste Akadeemia egiidi all tegutsevad molekulaarbioloogid, kellele ülikooli poolt on hea tükk tööpinda lubatud. Peale selle on olemas hoone ühe poole põlisperemees — farmaatsia. Humanitaarseiks laboritevaldajaiks on ajaloolased, kellele kolmekümne aasta jooksul pole suudetud muid ruume pakkuda kui laboratooriume! On ka veel patofüsioloogia. Keemiaga tegelevail allüksustel on suur puudus panipaikadest, aparatuuri hoidmise kohtadest jm. Töökodade, nende äärmiselt vajalike abiasutuste normaalseks funktsioneerimiseks ja arenguks puuduvad nõutavad tingimused.

Kokkuvõttes — kest on kitsaks jäänud ja rebeneb kõikidest õmblustest. Ruumide saamine on komplitseeritud sisepoliitiline diplomaatiline karussell, mille juures igaüks püüab võimalikult kõva häälega kiita oma uurimissuuna tähtsust ja fundamentaalsust, muretseda võimalikult kõrgete instantside soovituskirju või otsest toetust. Sekka kostab aeg-ajalt ka pateetilisi hüüatusi õppetöö vajadustest. Kes võidab?

Milline oleks siis realistlik lahendus? Selge on üks — **meil pole aega oodata, kuni realiseeruvad suured tulevikuplaanid, sest elu ja teadus lähevad edasi, meilt nõutakse tööd ja tulemusi praegu, mitte kusagil kauges tulevikus. Praegusel viisil edasi elades jääme lootusetult maha!**

Lahendus on üks — kui vajalikke ruume pole enam kusagilt võtta, kui lähema kümne-viieteistkümne aasta jooksul (tõenäoliselt kauem) jääme siiasamasse, — siis tuleb päevakorda kakskümmend aastat tagasi ülestõstetud mõte, mida kuuekümnendail aastail püüti hakata ka ellu rakendama — nimelt **keemiahoone-tagusele alale uue hoone ehitamine.** Vahepealsed aastad olid küllastatud suurtest plaanidest ja diskussioonidest ülikooli väljaehitamise valdkonnas, aga nüüd oleme jõudnud lähtepunkti tagasi. Ja siit tuleb kohe, juba täna alustada. Leida summad, projekteerija ja ehitaja. Eeltööd on suures osas juba varem tehtud. Vähemalt probleem pole uus, kogemusi on. Vaja ainult lähteandmed tänapäevastada ja hoone tulevastel kasutajail omavahelisele kokkuleppele jõuda. Ja mis kõige tähtsam, leida variant, mis võimaldaks hoonet hästi lühikese ajaga — ütleme aasta poolteisega valmis ehitada! Miks utoopia? Ärgem unustagem, et elame teaduslik-tehnilise revolutsiooni ajastul!

TULLIO ILOMETS,

TRÜ keemiaosakonna rahvakontrolligrupi esimees

on uudist

TÄNAVU KAITSTUD VÄITEKIRJU

Ülikooli nooremteadur **Aleksandr Luštšik** käsitles oma uurimuses tahke keha füüsika probleeme (elektroonseid ergastumisi ja radiatsioonidefekte mõnedes kristallides). Teaduslik juhendaja füüsikadoktor Lembit Pung, oponendid prof. I. Melik-Gaikazjan ja prof. E. Aluker. A. Luštšikule omistati füüsikakandidaadi kraad.

Kehalise kasvatuse ja spordi kateedri õpetaja **Toivo Jürimäe** dissertatsiooni teema oli «Muutused füüsilises töövõimes erinevate treeninglaagrite vältel ja aastases treeningtsüklis vastupidavusaladele spetsialiseerunud noorsportlastel». Töö valmis meditsiinikandidaat dots. Jaan Pärnati juhendamisel. Oponeerisid meditsiinidoktor R. Silla ja bioloogiakandidaat V. Trunin. Dissertandile omistati bioloogiakandidaadi kraad.

NII PALJU PRAKTIKAT

27.—30. märtsini külastasid žurnalistikaosakonna I kursuse tudengid mitmeid ajakirjandusega tihedalt seotud asutusi Moskvas.

Ostankino telekeskuses kohtusime noortesaadete peatoimetaja Vladimir Širokoviga, käisime hiigelsuurtes (1000 m², 600 m²) stuudiotes, tutvusime moodsa teletehnikaga (mitmesugused videomagnetofonid, teletaibid).

TASS-i peahoones nõustus meile informatsiooni andma vastutav sekretär Pjotr Konovalov, kes jutustas kõigi nelja peatoimetuse (NSV Liidu sisese informatsiooni osakonna, välisosakonna, välismaale saadetava informatsiooni osakonna ja fotokroonika osakonna) tööst. Nägime ära suured teletaibitoad, kus masinad päevas mitmeid kilomeetreid paberlinti vastuvõetud informatsiooniga täidavad. Käisime toimetustes.

Moskva Riikliku Ülikooli žurnalistikakateedris kuulsime-nägime rohkesti õpetlikku ja huvitavat. Ülatas hea tehniline baas (eriti tulevaste teleajakirjanike õpetamiseks). Tudengid annavad ülikoolisiseselt igal nädalal ühe telesaate «Monitor». Vaatasime videolindilt esimese ja kolmanda kursuse õppesaateid. Andekamad tudengid lõpetavad kooli diplomifilmiga (1979. aastal valmis 12 diplomifilmi). Aktiivselt töötab telepressiklubi, kus kohtutakse näitlejate, televisiooninimeste, õppejõudude jpt-ga. Õppetöö käib deviisi all: «Nii palju praktikat kui võimalik.»

Kogemusterikka ja igati huvitava reisi eest täname oma kuraatorit Andrus Saart.

HANNES TAMME

ÕIGUSTEADUSKONNA PÄEV VILNIUSES

28.—29. märtsini toimus Vilniuse V. Kapsukase nimelises Riiklikus Ülikoolis õigusteaduskonna päev, mille raames korraldati ka ÜTÜ 32. konverents, pühendatud V. I. Lenini 110. sünniaastapäevale.

Esindatud olid Moskva, Riia, Harkovi, Voroneži, Lvovi, Minski, Kiievi ja Tartu kõrgkoolide õigusteaduskonnad. Nagu kohane nii suure osavõtjaskonnaga üritusele, olid korraldajad põhjalikult valmistunud. Nii külaliste vastuvõtt kui majutamine kulges ladusalt ja iga meiepoolne pärimine sai ammendava vastuse.

Plenaaristungil ütlesid parimad soovid ürituse õnnestumisele sealsed õppejõud ja külalised Praha ja Krakovi kõrgkoolidest. Töö jätkus kaheksas sektsioonis. Kriminalistika ja kriminaalprotsessi ning kriminaalõiguse sektsioonide töös osalesid ka meie õigusteaduskonna II kursuse üliõpilased Elmar Sepp ja Jaan Toomepärg. Esimene teemal «Afekt ja tema kriminaalõiguslik tähendus» (juhendaja prof. I. Rebane) ja teine «Mõningaid probleeme nõukogude kassatsioonimenetlusest» (juhendaja dots. J. Adojaan). Meeldiva üllatusena märgiti mõlemad tööd diplomitega.

Alaline näitus võimaldas tutvuda Vilniuse ülikooli õigusteaduskonna ajalooga. Muide, õigusteaduskond loodi seal 1646. aastal.

Üritused ei piirdunud ainult konverentsiga. Toimus karikatuuride võistlus. Samal õhtul korraldati ülikoolilinnaku uues sööklas (väga sobiv ka kohvikuks) pidulik õhtu.

Järgmine päev kulus hiljuti oma 400. juubelit tähistanud Vilniuse RÜ peahoone ja vanalinnaga tutvumiseks. Õhtu sisustas konverentsist osavõtjate vestlusring. Tutvustati oma kõrgkooli ja vahetati mõtteid selle üle, mida oleks andnud võib-olla paremini organiseerida. Leiti näiteks, et rahvuskeelsetele ettekannetele peaks eelnema lühike venekeelne teematutvustus.

Meie delegatsiooni kõigile liikmetele (lisaks eelnimetatuile kuulusid sinna I kursuse üliõpilased G. Aru ja A. Jeret ning allakirjutanu II kursuselt) jättis sügava mulje uus ja kaasaegne õppehoone, mille ehitamisel tundub olevat siiski esmajoones arvestatud õppimistingimusi ja perspektiivis õppurite arvu suurenemist.

Kokkuvõttes: oli tore ja asjalik külaskäik. MATI LUUKAS

«RENTAABLUS» LAUREAADIKS

27.—29. märtsini toimus P. Lumumba nimelises Rahvaste Sõpruse Ülikoolis V. I. Lenini 110. sünniaastapäevale pühendatud IV rahvusvaheline poliitiliste ja noorsoolaulude festival. Külla oli kutsutud ka meie majandusteaduskonna ansambel «Rentaablus», kes haaras publikut teistest esinejatest erineva *country*-stiiliga ja omanäolisusega ning sai laureaaditiitli. Solistidest tuli esikohale Moskva Rahvusvaheliste Suhete Instituudis õppiv Kuuba tütarlaps Gladis Hernandes Pedrasa, kes andis nõusoleku esineda ka 22. aprillil algavatel TRÜ rahvaste sõpruse päevadel. Meie komsomolikomiteed esindasid Meelis Milder ja Vambola Tiik, kes kogusid ühtaegu muljeid ka eelseisvate TRÜ rahvaste sõpruse päevade raames korraldatava poliitiliste laulude festivali organiseerimiseks.

EVE ANT

ütü o ütü o ütü

Ülikoolis esimene

ÜTÜ-laste ringis on küll korraldatud konverentse, klubiõhtuid, loenguid-seminare, kuid 20.—21. märtsi ettevõtmine oli oma laadilt siiski esmakordne.

Ülikooli ÜTÜ koondab endasse 79 erinevat ringi. Ometi on kõikide ringide kontingent mõneti ka ühelaadne, seda uurijainnult ja teaduripilgult. Sealt ka ühised probleemid ja vajadus küsimärgid koos sirgemaks rääkida.

Algust tehti sellega üle-eelmisel nädalalõpul Kongutas ülikooli ÜTÜ esimeses seminarlaagris (ülikoolis esimene, vabariigis juba viieteistkümnes). Ei säti kõrvu eelmisi vabariiklikke laagreid, kui ütlen, et TRÜ laager Kongutas tundus Sangaste omast eesmärgipärasem olevat. Olgugi kestuselt lühem, jagus seal kohta arutelule teadustöö probleemidest rohkem.

Päevakohane oli EPA filosoofia kateedri juhataja Tõnis Loidi arutlus teaduse sotsiaalse olemuse ümber.

Aegade jooksul on tehtud rohkesti katseid defineerida teadust. Kõigepealt seepärast, et osata teadlasi õigesti ette valmistada. Siit need küsimärgid kõverduma hakkavadki.

● Missugune on teadmiste hulga ja tarkuse vahekord? Tõnis Loit tsiteeris siinkohal Xenophanest: «Tark inimene peab palju teadma, kuigi teadmised ei näita veel mõistuse sügavust.» Paradoksid siingi. Teadmiste hulk pole küll võrdeline mõistuse sügavusega, ainuke tee selle kasvatamiseks kulgeb aga teadmiste kaudu. Sest *perpetum mobile* ei tööta ka vaimuelus.

● Põhjalikuks spetsialistiks ja teadlaseks pürgija kulutab intensiivsetele õpingutele pool elu. Hoida fookuses vaid killukest maailmast kasvatab aga silmaklapid muule ümbritsevale. Selline kapseldunud inimene pole hiljem võimeline tooma värskeid ideid ka oma valdkonda. Tekib mõttekramp, sest ollakse harjunud mõtlema vaid reeglipärasel viisil. Kaob võime näha asju mitut moodi.

● Keda tunnistada teaduses? Teadusetegemisel on omad mängureeglid, millest iga põlvkond kinni hoiab ja mille põhjal ta uustulnukad diletantideks tunnistab. Diletantidest räägiti nii poolt kui vastu, sest nähtuse piirid ja olemus tundusid üsna hajuvad. Tõelise teadlase eristamiseks on aga indikaator kindel — see on võime varasemaist teadmistest luua uut.

● Andest. Ainult täppisteadustes, matemaatikas või loogikas on anne ruttu tabatav. Muud teadused nõuavad esmalt riskijulgust ja tahtejõudu. Humanitaaraladel on tähtis oskus leida olulist ja heita kõrvale tarbetu.

● Teadus on risk, sest tee on tundmatu. Teada on ainult lähtepunkt — küsimus, mis ootab lahendust. Kuhu ja kas üldse kuhugi välja jõutakse, on teadmata, seepärast tuleb siin planeerimisega olla ettevaatlik.

● Isiksus teaduses hakkab asenduma kollektiiviga. Praegu loetakse optimaalseks teadlaste grupi suuruseks 10—12 inimest. Siingi ei saada läbi spetsialiseerumata.

Üldised probleemid hakkasid aegapidi ülikooli ümber kokku tõmbuma. Neile oodati vastust ÜTÜ vabariikliku nõukogu esimehelt dots. Johannes Tammeorult. Kas ÜTÜ-sse peaksid kuuluma kõik üliõpilased? Missuguseid ringitöö vorme lugeda paremaks? Miks kaugenevad mõned juhendajad-õppejõud ÜTÜ tööst?

Minimaalseid teadmisi teadustööst on vaja ka neil, kes ülikoolis orienteeruvad vaid pedagoogiametile. Tahe uurida oma eriala pisut rohkem kui just nõutud näitab ju aktiivset ja kaasamõtlevat suhtumist sellesse. Iga pedagoog peab olema võimeline ka juhendama oma kooli huvialaringe ja loengutarkusest selleks alati ei piisa. Pealegi on olulised ka pedagoogikaalased uurimistööd.

Heaks ringiks tunnistati see, kus väikese, kuid entusiastliku, teadusliku uurimistööga tegeleva grupi ümber on koondunud veel teisedki, kes kogunevad loengu- või klubiüritustele.

Missugused on aga lood juhendajate suhtumisega üliõpilasteadusse, ootab konkreetset uurimist.

Päev lõppes nagu algaski võistlustega — algul suuskadel ja jalgpallis, õhtul rahvatantsus, laulmises, joonistamises, pantomiimis... Ka viktoriin ei puudunud.

Seminari teisel ja viimasel päeval kuulasime arhitekt Raal Kivi stipendiaadimuljeid Hamburgist.

Kahjuks ei osalenud seminaril õigus- ja bioloogia-geograafiateaduskonna üliõpilased.

Lahkusime, et sügisel taaskohtuda juba II seminarlaagris.

KAI LEPIK

Venia legendi

Rahvamajandusharude ökonoomika kateedri dots. kt. MADIS VÄLJA *venia legendi* loeng teemal «Maatriksjuhtimise olemus ja probleemid» toimub 9. aprillil kell 9.15 Nooruse tn. 9 aud. 209.

Dots. VALNER KRINAL, majandusteaduskonna dekaan

Noorte kunsti näitus 1980

Tänavune noorte kunstnike näitus Tallinnas on kokkusurutum, kuid märksa põnevam mullusest. Seda esiteks sellepärast, et näitusel esineb rida uusi nimesid, ja teiseks selle poolest, et ka tarbekunsti väljapanek on eksponeeritud kunstihoones, mitte Kunstnike Majas nagu eelmisel aastal. Paljud taiesed on tuttavad juba varasematest näitustest. Peaaegu ükski kunstnik pole ennast ületanud ja mingeid erilisi üllatustükke väljas ei ole. Igaüks teotseb kätteõpitud rajas, väärikalt ning elegantselt, jäädes truuks oma käsitluslaadile.

Traditsiooniliselt on kõige suurem ekspositsioon **maalil**. *Maal on teostuselt endiselt tugeval tasemel, mingil määral ühtlasemaks muutunud, kuid nii mõneski töös avaldub sisutühjust, plakatlikkust. Stiililt varieerub ta primitivismilt-naivismilt realismini. Võrreldes teiste näituse osadega, heidaksin siin ette liigset enesekordust ja välist klantsi. Tundub, et mõnedki teosed on lihtsalt ilusad värvipildid. Ekspositsiooni võiks jaotada vaikeludeks ning elavmaalideks. Vaikelude hulgas valitseb rahulik tundeline laad, vaadatakse mööndanikku kas läbi reaalse või irdmaailma. Konstateeritakse millegi igavest kadumist. Siia kuuluvad A. Toltsi külmust õhkuvad natüürmordid, S. Lapini «Vaikus», A. Salmini «Kauged juhtumid», U. Raadiku ja V. Paluoja kaunid maastikumaalid. Teist osa iseloomustavad aktiivne kaasaelamine ümbritsevale ja teatud sotsiaalne sisu, värvid on säravad, kutsuvad. Väljapaistvamad on A. Keskküla «Tellimus» ning H. Polli «Mõttevahetus». Pealtnäha sarnased tööd, ometi aga erineva psühholoogilise sisuga. Kui «Mõttevahetuses» antakse edasi harilikku episoodi kahe inimese vahel, siis «Tellimus» peidab endas igale vaatajale mingi koguse allteksti. Kõrvutades A. Keskküla eelmise aasta looming praegusega, võib arvata, et kunstnik on jõudmas uude teemaringi, plastilisemasse käsitluslaadi.*

Hüperrealismi mõju pole eesti kunstis veel kahanenud. J. Elken jätkab oma linnasarja, leides uusi vaatenurki suurlinna argielu kujutamiseks. Kuid kauaks veel? L. Nageli masin(ate)-inimeste kellavärki iseloomustab järjest suurenev impulsiivsus («Neljakandiline küberneetiline kivi ja tõstja»). Mahedad värvid lisavad U. Pedaniku töödele kargust ja õrna romantilisustki («Pärnu»). Sama õhkub R. Tammiku suureformaadilisest maalist «Õhtud Pühajärvel», kunstniku nukras tagasivaates suvele. M. Kilgi kaks humoorikat pilti lisavad väljapanekusse groteskihõngu, kuid mõlemas on pealiskaudsuse või kiirustamise jälgi. Eelmise aasta maalile «Let's go» jäävad nad alla. I. Kruusamäe slaidpildid lähtuvad liialt efektist, olles mingi sündmuse kuivad edasiandjad, väliselt säravad, kuid sisult tühjad.

Arvestatavaks ning omanäoliseks kunstnikuks on üsna kiiresti tõusnud E. Kokamägi. Nii tema õli- kui akvarellmaalides kõidab impressionistlik värvidemäng ja suur siirus. Aastaga on tööd muutunud probleemiderikkamaks, tihedamaks. Ei saa märkamata jätta J. Kermiku ja A. Rõugu tugevat kujundikeskonda, M. Roosvaldi akberglik-mikroliku mõjuga geomeetrilis-ruumilisi tõid. Sümpaatse aktimaaliga esineb J. Arro («Mere ääres»).

Kuigi **graafikat** *on sel aastal vähem, on ta tehnika ning temaatika poolest mitmekesine. Tase on kõrge, figureerib keskkonda üldistav laad, sügavatesse probleemidesse ei tungita. Keskse telje moodustab L. Lapini pikk, 37 lehest koosnev «Realiteedi fragmendid», intrigeeriv ja*

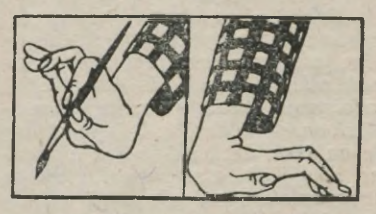

vastuolulisi mõtteid esile kutsuv pildisari. Samuti arendab Lapin edasi aina keerulisemaks muutuvat masinatesarja. Kõrgel tasemel on M. Üksine akvatintad. Klassikalist realistlikku suunda esindavad V. Kuksi ofordid. Peenes ornamendistiilis teotsevad I. Paul ja Maara Vint. S. Eelma «Lapsed ei ole veel tulnud», «Lapsed» ja «Lapsed on juba ära läinud» võiks ümber nimetada hommiku, päeva ja õhtu sümboliteks. Siit nähtub taas, et vana teemat on võimalik alati huvitavalt, kaasaegselt serveerida, langemata manerismi. R. Randma

(Järg 4. lk.)

Pildilugu

Veel on lund... Kusagil linnas, maal rohkem. Veel on kusagil viimased suusajäljed... Nüüd lähed loodusesse pisut teiste mõtetega, püüad teda teisiti mõista. Kuidas? Selle kohta on öeldud ka nii nagu allpool lugeda.

AILI AARELAID: ... Kuid looduse esteetiline nautimine (Oh, ilus oled isamaa!) on ainult üks tervikliku loodusenägemise tahk. Looduse imetlemise kõrval peaks olema ka looduse mõistmine. Siinkohal oleks sobilik tõmmata paralleel looduse ja muusika vahele. Muusikat on võimalik kas lihtsalt kuulata või süviti mõista. Mõistmine ei teki iseendast, see nõuab teadmisi ja kogemust. Loodusega on lood sama moodi. Mida rohkem temast teame, seda avameelsem loodus meiega on. Kolmandaks komponendiks harmoonilises loodusetunnetuses pean praktilist oskust looduses käituda ja toimetada. Milliste nippide abil sõita paadiga kärestikust alla, millisest metsast tuua hernekepid ja kuidas vihmaga tuld teha — niisuguseid asju tuleb osata, alles siis võime rääkida looduse läbitunnetamisest. Loodusega suhtlemise kolmainus tekib sellel, kellel on võrdselt arenenud südame, mõistuse ja silma tunnetustäpsus.

«Looming» nr. 1, 1980

Noorte kunsti...

(Algus 3. lk.)

«Hüppel» ja K. Puustaku «Hüpe» on mõlemad hipodroomihobuse-ainelised tööd. Kui R. Randma joonistus võlub vaba lahtise tušijoonega, siis pehmelaki-akvatinta tehnikas «Hüpe» meenutab oma sulavate kontuuridega unenägu.

Akvarellidest *tõstaksin esile E. Linnaksi ja A. Leškini näopilte.*

Skulptuuris *valitseb üksluine portree. Vaheldust toovad J. Luige «Transiitreisija» ja E. Väli «Mälestus Kunstiinstituudist». Võib-olla pole need kipstööd kõige tugevamad, kuid nad panevad end vaatama.*

Disain *(kui selleks lugeda paari metallkonstruktsiooni ja tooli) on mannetu. Silmarõõmu pakub R. Parkeri-I. Timuski kompositsioon heintaimede ja klaaskolbidega. Ehted on ühtlasel heal tasemel. Ei oskagi kedagi autoreist esile tõsta, sest Ü. Paap, S. Vahersalu, K. Tuganov jt. kasutavad eri ja vastandlikke materjale, seostades neid omavahel nii, et lõpptulemus kannab vilja lihtsalt ilusate ning ruumikaunistavate esemetena.*

Tarbekunstile *on eraldatud väike pindala (kogu näitust ahendab silmanähtav ruumipuudus, mistõttu vähene ekspositsioon on fragmentaarne ning ei anna ülevaadet. Väikeses ruumis ei pääse üldse mõjule vaibad ja kangad, mis just nõuavad suurt distantsi vaatajaga. Nahkesemetest jätsid meeldiva mulje M. Metsa värvierksad kaaned ning Ü. Paabu karbid.*

Klaasi ja keraamika *väljapanekus leidub mitmeid mereteemalisi anumaid, näiteks K. Karu dekoratiivvormid «Meri ja kajakad», mõjuvad J. Kändleri keraamilised sinivalged kellad ja dekoratiivsed kastid. Uudsed on V.-A. Keerdo vaasid «Ikebanale». Tekstiilis domineerivad E. Halliste gobeläänid ja K. Luiga segatehnikas vaip «Mere väravad».*

70. aastad on ajalooks saanud. Too periood oli eesti (noorte) kunstile paljuski murranguline ja värskeid tuuli toov. Praeguse näituse põhjal võib öelda, et on saabunud stabilisatsioon, teatud vaikusmoment. Näitus on veel kuidagi liiga puhas, hoiab kinni möödunud kümnendi pärandist. Arvata võib, et käes on järjekordne hoovõtt. Sest eks ennusta vaikus alati tormi.

HARRY LIIVRAND

keelemeel

Mur(d)emõtteid

Lõuna-Eesti keeleala lääneosas leidub rühm murrakuid, mida nimetatakse Mulgi murdeks, kahe alarühmaga: lääne- ja idamulgi. Mulgi murdele omaseid jooni esineb arvukaimalt ja konsekventseimalt just läänemulgis (endised Halliste, Karksi, Paistu kihelkonnad). Idamulgis (end. Tarvastu ja Helme khk.) seevastu leidub rohkesti Tartu murdega ühiseid jooni.

Läänepoolseim neist kihelkonniti moodustunud viiest erimurrakust on Halliste murrak koos oma laialdase tagamaaga endise Saarde kihelkonna näol. Kehtiva arvamuse järgi oli viimatinimetatu muistse Sakala tühimaa ning asustati hiljem nii idast kui põhjast. Kiirgus idapoolselt mulgi alalt on ulatunud endise Saarde kihelkonna kaugeimate valdadeni (Tali, Jäärja), olles seda tugevam, mida lähemal asuti mulgi koldele. Nende ridade kirjutaja sünnikoht Kilingi-Nõmme lähistel oli tema noorpõlves veel kogunisti kakskeelne ja paljude huvitavate eripärasustega kohalikus põhjaeestilises kõnendis. Asjaosalise edasine elutee kulges aga üha enam puhtmulgi alale. Rentniku pere liikmena sai järgemööda elatud Halliste kihelkonna sellistes paikades nagu Abja valla Vihtsekülas (Lätimaa ja Penuja rajal), Abja mõisa lähistel, Abja-Perakülas, Vana-Kariste ning Laatre vallas (taas Lätimaa rajal).

Meie pere elunedes eelloetletud paikades oli Mulgi murre seal veel igapäevaseks tarbekeeleks. Nüüd aga on olukord sootuks teine, nähtavasti on teinud sõja-aastad oma töö. Koos ENSV TA KKI murdesektori ekspeditsiooniga olen mitut puhku viibinud Saarde, Halliste ja Karksi aladel. Kogemused on sellised: kui Karksi kandis veelgi võib leida korralikke murdekõnelejaid (kes muide koduski kasutavad murret igapäevase tarbekeelena), siis pole sellest kõigest Hallistes enam juttugi. Teadjamad kõnelevad mingisugust segakeelt, kus lõunamurdelised jooned on viidud miinimumini. — Murdekõne kinnistamisel paberile esineb olulisi raskusi. Kuidagiviisi ei taha too koolduda kirjakeele ortograafia liistu järgi. On ju kirjakeele vokaalid a, e, o liialt madalad ja lahtised, ä, i, ö, ü seevastu liialt kõrged ja kinnised. Mulgi murdes on nad jäänud peatuma kusagil keskmisel kõrgusel. Tugevasti arenenud on palatalisatsioon. Selle märkimine kirjas peaks olema obligatoorne. Täheldatav on vokaalharmoonia nõue.

Võrrelduna kirjakeelega on murdekeel imepäraselt nõtke väljendamaks paikse argipäevaelu ilminguid. Kunagi iseloomustas seda noorpoeet Linnar Priimägi temale omase vaimuka tabavusega: tundub, nagu astutaks mööda peent ja pehmet põllumulda!

Järgnevalt väike meeleolupilt tookordses kohalikus murdekeeles, nagu ta on tallel püsinud aegadest, mil käesolevate ridade kirjutaja elas, rändas ja töötas veel Halliste (ja Saarde) kihelkonna mail.

PEL'ÄSI TONT'E

Vanan taren elli karralatsest pääst.
Egä puulbe kamren lavva viiren
Rüüvlejuttu lukesi ma puulde üüni.
Akne takan pümmen Paskervili Peni
Nuusk... lõgemitest tilkse veri.
Amburgi Aastalaada Tiiker välstä
Vibüt kähen. ... Kül ol kole!
Pümmen küügin kapi takan
Rohkep viil neit kikivarvi kõndse...
Tatnõna valul kajji kamren ringi:
Päst tükiv süäki?! Tõise kamre
Läits mustev lävi. Sääl makkasive
Esä emäge nink sõsar väikü.
A sällä takan sängün olli veli.
Tul kävvä vällän! Käsk kipe kähen!
A ümbertiirü luuras tonte tihe müür!
Ju ollik minekil, säät valmi kanna...
Sõs üte üppege ol kamre läve man
Nink kõvva rõõmuge pist sellest vällä.
Es lääki kavva, ku jälleki ol takas,
Eng sehen viil, kik kondi kõrran...
Nüd tõisest kamrest koste vällä:
Kae, karrasura makkade'i näe!
Mis tempü tiit? Su vaja küükü panna,
Ku tõstel kamren makkade'i anna!

SELGITUSI

Paskervili Peni — mõeldud on šoti kirjaniku Arthur Conan Doyle'i kriminaalromaani *The Hound of Baskerville* eestikeelset tõlget Baskerville'i koer, omaaegse noorsoo lembelektüüri. Arthur Conan Doyle tõi oma detektiivromaanidesse Sherlock Holmes'i kuju
Amburgi Aastalaada Tiiker, s. o. Hamburgi Aastalaada Tiiger, — vihik pikast kriminullide seeriast, kus keskseks kujuks oli detektiiv Nathus Pinkerton. Loeti suure huviga!

PENT NURMEKUND

TOIMETUSE VEERG

Kuidas kirjutada juubeliartiklit?

Näidislugu me ei paku. Kuidas võiks kirjutada, mida ühest juubeliartiklist oodata võiks, seda küll. Seni oleme lehest lugenud rohkem niisuguseid juubelilugusid, kus kirjas sünnikoht ja -aeg, keskkooli ja ülikooli lõpetamine, töökohad, artiklite ja raamatute arvud, ühiskondlikud ametid. Kindlasti mainitakse, et kõik lugupeetud tähtpäevalised on väga kohusetruud, väga nõudlikud enese ja teiste vastu, tagasihoidlikud. Pärast ühe säärase loo läbilugemist tuleb välja, et kõik juubilarid on ühtemoodi, isikupärata.

Ei jõua toimetuski tavaliselt viimasel hetkel kohale jõudnud artikliga enam midagi ette võtta. Paljugi sõltub kirjutajast, juubeliartiklit ümber tegema nõustuksid siiski vähesed. Oleme toimetuses arutanud nn. juubilaride küsimust, mõni aeg tagasi oli sellest juttu ka parteikomitees. Et ülikoolis töötavate inimeste hulk üha suureneb, kasvab ka juubilaride arv (lisaks artiklite ühetaolisus); seetõttu otsustasime juurdunud tava pisut muuta. **Kõigepealt eakamad tähtpäevad (80, 75, 70)**: needki ei vajaks arvude ja faktide jada. Olulisem, huvitavam oleks teada saada vana õppejõu arvamusi, hinnanguid, meelistegevust, seda, millega ja millesse ta meie teadus- või kultuurilukku oma jälje- jätnud. (Sünnipäevakirjutiste õnnestunumate näidetena võiks tuua «Õnnitlusiseloomustust» (V. Masing 50) meie lehest nr. 16, 1975), «Õnnesoovitelegrammi» (H. Trass 50, «TRÜ» nr. 15, 1978) jt.). Loo pikkusega ei saa mõõta inimese tähtsust, nagu arvama kiputakse, olulisem on ikkagi selle sisu. Olgu siis ka ette määratud artikli maht — mitte üle 1, äärmisel juhul 1,5 masinakirjalehekülge.

Väiksemate tähtpäevade puhul tuleb samuti loobuda pikaks venitatud kuivadest artiklitest: piisaks fotost ja 0,5-leheküljelisest allkirjast. Edaspidi ei avalda me enam niisuguseid kirjutusi, mida ka muudesse väljaannetesse antud. Fotogi võiks juubilari kujutada elavamalt, tegevuses, mitte kombeks saanud (teinekord koguni aastakümneid vana) portreepildiga.

Lõpuks: lähenev sündmus peaks kolleegidel ammust ilma teada olema. Ärge jätke artiklit viimasele minutile! Lugu koos pildiga tooge toimetusse nädala võrra varem. NB! Fotod tuleb meil reedese lehe jaoks trükikotta viia juba **esmaspäeva** hommikul!

Oleme sedakord kokku leppinud, eks?!

«Polonees 1945»

17. okt. 1976 — 19. märts 1980

Pileteid nõuti etenduse-eelses saginas märksa enam. Muu oli tavaline ja seda viimase eesriide maiku polnudki palju. «Tuhk ja teemant», «Polonees 1945», «lavaline kompositsioon» — ükskõik, mis nimi talle antakse, ükskõik, kuidas hüütakse, ikka jääb ta samaks. Ka kuidas teda antakse, paberil, lindil või otse, ei loe. Ikka sama, ikka nähakse ka midagi uut. Krystyna ja Maciek, midagi meist endist — kumb valida, kas kohusetunne või armastus? Nüüd sai «Vanemuises» viimane eesriie tõmmatud. Jäävad vaid mälestused. Kas tuhka või teemandisse? Hauakirjaks sobiks ehk kavalehelt loetu:

«Kui tõrvatungalt tuleleek sind
rabab,
nii üle elad sa neid raskeid aegu:
veel teadmata, kas saad sa peagi
vabaks
või kaotad sellegi, mis on sul
praegu?
kas järele sust jääb vaid tuhk ja
kadu,
mis tormirajus lendab kuristikku,
või tekib teemant alla tuhasadu
ja heidab kiire sinust igavikku...»

«Me tantsime poloneesi, tantsime poloneesi, poloneesi!» Nii seal keereldi, nii karjuti, nii elati, surm seisis kõrval, varemed. See oli 1945. MILLINE ON SINU «POLONEES 1980»? *REIN SIKK*

Klubi üritused

LENINGRADI MNT. 25 KOHVIKUS
Laupäeval, 5. aprillil kell 20 noorsoolaulude õhtu, disko.

«SÕPRUSES»
TEADUSKONDADEVAHELINE TAIDLUSKONKURSS
Neljapäeval, 10. aprillil kell 18 ja pühapäeval, 13. aprillil kell 12.
Neljapäeval, 10. aprillil kell 21 noortemajas «Sõprus» ansambel «Meedium». Disko. Üliõpilaspilet kaasa!

TUDENGIHUUMORI VÕISTLUS KESTAB!

EÜE - 80

RÜHMADE KOMANDÖRID JA KOMISSARID!

Pühapäeval ja esmaspäeval, s. o. 6. ja 7. aprillil toimuvale EÜE-80 Viljandi seminarõppusele väljuvad bussid ülikooli peahoone eest pühapäeval kell 12. Kohal peab olema vähemalt üks rühmafunktsionääridest.

P.S. Perfod!

RÜHMAFUNKTSIONÄÄRID!

Viljandi seminarlaagrisse võtke kindlasti pass kaasa.

SELLEST NÄDALAST ALATES POLE TULEVASTEL MALEVLASTEL ENAM VAJA NAHA- JA SUGUHAIGUSTE DISPANSERIS KÄIA!!!

P O I S I D! Veel on teie jaoks rühmades vabu kohti. Kiirustage perfode väljavõtmisega. Kogu informatsioon rühmade kohta on välja pandud peahoone esimesele korrusele hooviukse juurde.

uudis O sport o uudis

● TRÜ võimlas peetud kõrgkoolide meistrivõistlustel võitis meeskondliku esikoha EPA (2. TRÜ, 3. TPI). Põllumajandustudengid said 7, meie ülikooli tõstjad 2 esikohta. Meie ülikoolile tõid võidu kehakaalus 60 kg Maksim Lugovski 160 kg ja kehakaalus üle 110 kg Alar Seim 300 kg.

● Tbilisis I liiga mängudes 7.—12. kohani sai TRÜ korvpallivõistkond 13 võiduga kindlalt esikoha. Viimases voorus kaotati vaid Tbilisi naiskonnale.

● Eesti üliõpilaskoondis iluvõimlemises käis Kaunases Balti liiduvabariikide üliõpilasmeistrivõistlustel. Eesti koondise põhituumiku moodustasid TRÜ tudengid. Naiskonnavõidu sai Läti, Eesti jäi kolmandaks. Individuaalselt oli Tatjana Engels kolmas. Sümpaatseimaks iluvõimlejaks tunnistati Kai Vooglaid.

● 12.—13. aprillil toimuvad kõrgkoolide meistrivõistlused males.

Toimetaja V. SOOTAK

Ajalehe «TRÜ» toimetuse aadress: 202400 Tartu, Ülikooli t. 18, TRÜ, ruum 302, tel. 341-21/253. Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk. Tartu Ülikooli 17/19. III. Üksiknumbri hind 2 kop. Tellim. nr. 1427. MB-01493.

«TRÜ» «Тарту Рийклик Юликоол» («Тартуский государственный университет»). Орган парткома, ректората, комитета ЛКСМ и профкома Тартуского государственного университета, г. Тарту Эстонской ССР.

KÕIGI MAADE PROLETAARLASED, ÜHINEGE!

tartu riiklik ülikool

TRÜ

EKP TRÜ komitee, TRÜ rektoraadi, ELKNÜ TRÜ komitee ja TRÜ ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 12 (1222) Reedel, 11. aprillil 1980 XXXII aastakäik

LAUPÄEVAKULE

Tavakohaselt on ülikooli rahvas laupäevakul oma hooneid seest ja väljast puhtamaks teinud, ümbrust korrastanud ja Toomemäge koristanud. Osa üliõpilasi on ka linna objektidel tööd teinud. Selle aasta laupäevaku eripära seisneb selles, et põhiliseks objektiks on kuulutatud Toomemägi. Viimastel aastatel on kokkuriisutud praht sinna tükiks ajaks seisma jäänud, tuul on selle hiljem laialigi kandnud. Nüüd on tellitud autod ja risu püütakse korraga minema viia. Toomemägi peab lõpuks siiski kenamaks saama, ootab ju ees ka linna 950. aastapäev.

Nagu ikka käib töö teaduskonniti ja eri päevadel. Laupäevaku komisjon eesotsas haldusprorektor Ain Otstaveliga on koostanud detailsemad plaanid ka teiste hoonete korrastamiseks. 50 üliõpilast korrastab neljal päeval ülikooli vana kalmistut. Juba mitu päeva võib näha žurnalistikatudengeid, lapp ja ämber käes, peahoone aknaid, uksi ja seinu nühkimas. Toomemäe puhastamisega alustab sel laupäeval arsteaduskond. Töö käib, töö jätkub.

EKP TRÜ komitees

7. aprilli istungil võeti NLKP liikmeks žurnalistika IV kursuse üliõpilane Erki Berends ja III kursuse üliõpilane Ain Saarna, liikmekandidaadiks õigusteaduskonna IV kursuse üliõpilased Aita Reins ja Peeter Järvelaid ning majandusteaduskonna III kursuse üliõpilane Epp Lihtsa.

Leninliku laupäevaku ettevalmistamist tutvustas laupäevaku komisjoni esimees haldusprorektor A. Otstavel, 22.—27. aprillini toimuvate rahvaste sõpruse päevade korraldamist komsomolikomitee sekretär M. Kallion.

Arutati kaadriprobleeme ja kutsetaotlusi ajaloo- ja õigusteaduskonnas ning ÜMPI-s.

Võeti vastu otsus eelmisel komitee istungil kõne all olnud ülikooli rahvamaleva töö kohta.

Kinnitati EÜE kuraatorite nimekiri, samuti võidu 35. aastapäeva ürituste plaan ülikoolis.

Komsomolikroonika

ELKNÜ TRÜ komitee koosolekul 8. aprillil anti soovitus NLKP liikmekandidaadiks astumiseks Birute Želvitele (filoloogiat. IV k.), Ülar Tikule (bioloogia-geograafiat. III k.), Rait Roosvele (bioloogia-geograafiat. IV k.) ja Arvo Lambile (ajaloot. III k.). ÜLKNÜ-sse võeti vastu Katrin Karm (ravi II k.).

Bioloogia-geograafiateaduskonna V kursuse üliõpilasele Ene Asule avaldati suuline noomitus dokumentide lohaka hoidmise eest ning otsustati välja anda uued komsomolidokumendid. Füüsikaosakonna II kursuse üliõpilasele Alar Maarendile ja Andres Loopmannile avaldati üliõpilasele ebaväärika käitumise eest vali noomitus koos arvestuskaardile kandmisega. Samasuguse karistuse teenis õppedistsipliini rikkumise ja kommunistlikule noorele ebaväärika käitumise eest žurnalistikaosakonna III kursuse üliõpilane Aivar Hanson.

RSR-i tegevusest andis komiteele aru RSR-i president Veiko Lõhmus. Võeti vastu ka asjakohane otsus, mis näeb ette RSR-i ürituste reklaami tõhustamist ja liikmeskonna arvu suurendamist, loengulise tegevuse laiendamisest ülikoolis, koostöö tihendamist Tartu linna keskkoolidega ning RSR-i endiste presidentide nõupidamise kokkukutsumist.

Ettevalmistustest kommunistlikuks laupäevakuks andis informatsiooni asesekretär Rein Frolov.

Sekretär Madis Kallion tutvustas komsomolikomiteed ELKNÜ Keskkomitee üliõpilasosakonna kirjaga ELKNÜ Keskkomitee sekretariaadile «Eesti Põllumajanduse Akadeemia komsomolikomitee tööst kogemuste andmisel ühiskondlike erialade teaduskonna kaudu».

ÜLIKOOLI JUUBELI EEL

Ega sinna kuigi palju aega jäänud olegi, vaid paari aasta jagu. Sadadega mõõdetavat juubelit peetakse silmas juba mitu aastat, põhimõtteliselt on kavandatu paberil. Aastapäeva tähistamise peakomisjon koosneb koguni 10 komisjonist, igaüks veel omaette toimkondadest. Ettevalmistuste käiku on mitmel korral arutatud ka ülikooli nõukogus ja parteikomitees. **24. märtsi istungil oli vaatluse all ülikooli teadusliku ajaloo koostamine ja väljaandmine ning muud kirjastamisega seotud küsimused.**

TRÜ ajaloo komisjoni endine sekretär Milvi Reinfeldt käsitles teemat kolmes jaos. **Esiteks:** ajaloolaste osa teadusliku ajaloo üldosade kirjutamisel ja ajaloo-alaste väljaannete koostamisel ning teadusliku hinnangu andmisel. Teaduskonnas vabastati üldosade kirjutajad võimaluste piires põhi- ja ühiskondlikust tööst. Ülikooli teadusliku ajaloo II köite üldosade käsikirju arutati NSV Liidu ajaloo kateedris kahel korral, maiks peaksid olema kõik parandused ja täiendused tehtud. Dots. H. Palametsal on valminud ka käsikirjad «Tartu Riiklik Ülikool 1944/45. õppeaastal», «*Alma mater*'i taassünni aastad» (veteranide lindistatud mälestused), kogumik «Vana-Tiigi», albumi «Tartu Riiklik Ülikool» prospekt.

Teiseks: teaduskondade osa teadusharude ja teaduskondade ajaloo koostamisel ning teadusliku hinnangu andmine uurimustele. Teadusharude ülevaated moodustavad ühe kolmandiku igast kolmest köitest. Kahe esimese köite materjalid on koos, laekumata on veel palju kolmanda omi. Tarvilik on teaduskondade ühine seisukoht oma teadusharude ajaloole.

Kolmandaks: ülikooli ajaloo-alaste väljaannete kirjastamine. Õigeaegselt on ilmunud oma kirjastuse kaudu «Tartu ülikooli ajaloo küsimusi VII, VIII, IX». Koostamisel on ülikooli ajaloo valikbibliograafia. ENE toimetusele on üle antud TRÜ õppejõudude biograafilise teatmeteose käsikiri, korrigeeritakse TRÜ komsomoli ajaloo käsikirja. Ülikooli taasavamise 175. aastapäeva tähistamise materjalidest koosnev käsikiri ilmub eesti keeles rotaprintväljaandena (kirjastus lükkas selle

(Järg 4. lk.)

Selles lehes

- On ÜTÜ konverentside aeg — 2. lk.
- 50 aastat A. Fleischi meetodeid — 2 lk.
- ALMAVÜ korraldab ekskursiooni — 2 lk.
- Röntgenikiirest geoloogia kateedris — 2. lk.
- Kirjandust kursusejuhendajale — 2. lk.
- Naiskoor kolmekümne viiene — 3. ja 4. lk.
- «Tagasivaade» ja naisvõimlemine — 4. lk.

On uudist

KOHTUMINE INDREK TOOMEGA

✲ Iga noor peab läbi tegema kodanikukooli, s. t. osa võtma ühiskondlikust tööst, mitte ootama pakutavat.

✲ Komsomolijuht olgu aus, sõnapidaja, tegutseja.

✲ Kursused ja grupid võiksid rohkem kohtumisi pidada, kutsuda esinema tuntud lektoreid, huvitavaid inimesi.

✲ Vähe sekkub tänane üliõpilane väärnähtustesse; kommunistlik noor ei või jääda pealtvaatajaks, ta osaku asjadele õige hinnang anda.

Tänase üliõpilase aktiivsus, ideoloogiatöö probleemid, osalemine oma elu kujundamises olid kõne all teisipäeval komsomolikomitees kohtumisel linna parteikomitee esimese sekretäri INDREK TOOMEGA. Komsomoliaktiiv sai vastused paljudele küsimustele, ka ülikooli ja linna puudutavatele.

POLIITPÄEVAL

Kolmapäevasel poliitpäeval külastas ülikooli NLKP Keskkomitee propagandaosakonna lektor GENNADI ŠAPOV. Majandusteaduse kandidaat dots. G. Šapov pidas aulas õppejõududele ja üliõpilastele loengu NSVL majandusprobleemidest ja vastas küsimustele. Ta kohtus ka õppeprorektori prof. Uno Palmiga ning käis teadusraamatukogus.

LASTEVANEMAILE

TRÜ töötajate laste III laulukonkurss «Meie helge lapsepõlv» toimub sel aastal esmaspäeval, 21. aprillil kell 18 vana kohviku rõdusaalis (Ülikooli 20) ja on pühendatud V. I. Lenini 110. sünniaastapäevale. Žürii langetab otsuse eraldi 3—4- ja 5—6-aastaste ja I klassis õppivate laste osas. Esitada võib piiramatul arvul laule. Eripreemia antakse parimale laulule Leninist. Žürii hindab eraldi ka instrumentaliste. Lastest, kes vajavad oma lauludele klaveri saadet, palume teatada lasteringi muusikalisele juhendajale esmaspäeviti ja kolmapäeviti kl. 17—18 (Tervishoiutöötajate Maja Tiigi tn. 11).

Esinemiseks registreerida TRÜ klubis hiljemalt 18. aprillil (Tähe t. 3, tel. 755-79).

Kohtumiseni laulukonkursil!

RAHVAKONTROLLI-KONVERENTS

TRÜ rahvakontrollikonverents toimub teisipäeval, 15. aprillil kell 15.15 aulas.

PÄEVAKORRAS:

1. Ülikooli rahvakontrolligrupi aruanne tehtud tööst.

2. Valimised ülikooli rahvakontrolli peagruppi.

Delegaatide registreerimine algab kell 14.45.

GULLIVER TULEB SIISKI!

Usin ja põhjalik «TRÜ» lugeja mäletab kindlasti üht sõnumit, mis möödunud aasta lõpus teatrihuvilist tudengirahvast «Sõpruse» noortemajja ENSV Riikliku Nukuteatri etendusele «Gulliver ja Gulliver» kutsus. Põhjuseks, miks Gulliver siiski tookord Tartusse tulla ei saanud, oli ühe näitlejanna haigestumine. Loodetavasti ei ole kõik teie hulgast veel kaotanud huvi ega usku Mati Undi nukunäidendit näha. Tore, kui see nii on, sest **16., 17. ja 18. aprillil võib Gulliveri Taaralinnas näha — ja seekord juba päris kindlasti.** Täpsemalt igal nimetatud õhtul kell 19 noortemajas «Sõprus». Te kõik olete oodatud!

TIINA VAPPER,
nukuteatri pedagoog

RAHVAKUNSTI-ANSAMBLI

JUUBELIKONTSERT

toimub 19. aprillil kell 19.30 «Vanemuise» kontserdisaalis.

Pääsmete eelmüük alates 14. aprillist «Vanemuise» kontserdisaali kassas ja TRÜ klubis.

LAULUST, LAULMISEST, LAULJAIST

«Konkurss jättis väga hea ja üllatava mulje. Vaevalt meie, muusikud, teie eriala nii hästi tunneme kui teie muusikat.» Need sõnad kuuluvad meie laulukonkursi «Minu laul — kõigi laul» žürii esimehele Olav Ehalale. Läinud reedel aulas olijad muidugi rõõmustasid nii kõrget hinnangut kuuldes, lauljad ise kindlasti rohkemgi. Kollektiive ja üksikesinejaid oli kokku 15, nende seas ka põllumajandustudengite ansamblid. Tudengilaulu preemia nad meilt ära viisidki (Agu Madar ja Ivo Randveer), kõige tudengilikuma kava eest said eripreemia jälle EPA üliõpilased (ansambel «Kaske»). Selleaastane peapreemia kuulus Urmas Nagelile (ajaloot.) ja Heiki Lintsile (arstit.), parimaks instrumentaalsolistiks tunnistati Tiit Aunaste (keemiaos.), lüürilise laulu eripreemia pälvis Valdo Randpere (õigust.). Parima poliitilise laulu esitamise eest sai preemia Heli Raadik (matemaatikat.), üllatusliku esinemise preemia langes Anatoli Aksjonovile ja Aime Jõgile žurnalistikaosakonnast. Arsteaduskonna üliõpilased Rein Adamson ja Jüri Pere pälvisid eriauhinna lustakaima kava eest.

Laulud said lauldud, preemiad jagatud. Ühele meeldis üks, teisele teine. Allakirjutanule jättis sügavama mulje A. Aksjonovi esinemine, võib-olla mõjus sisukas, mõttekas tekst, võib-olla hingest tulev laul. Muide, kõige rohkem olid viisistajad kasutanud Hando Runneli luuletusi.

VARJE SOOTAK

* *

Vasakul fotol näete Olav Ehalalt preemiat vastu võtmas Anatoli Aksjonovit, paremal esineb Heli Raadik.

Evald Veldemanni fotod

Tartu ülikoolist üle maailma

On möödunud 50 aastat ajast, mil rahvusvahelise konkursi korras Tartusse ülikooli Füsioloogia Instituuti juhatama kutsutud noor šveitsi teadlane Alfred Fleisch (1892—1973) töötas uues anatoomikumis välja mõned praegu üle maailma levinud füsioloogilised uurimismeetodid: meetodi ja aparaadi südame rütmi uurimiseks (*Pulszeitschreiber*, 1930) ja meetodi ning aparaadi sisse- ja väljahingamise õhuvoolu kiiruse registreerimiseks (pneumotahhograafia).

Tartus oli A. Fleisch aastatel 1926—1932. Tartu perioodi tööd tõstsid ta maailma füsioloogiateaduse esiridadesse ja nagu ta ise hiljem on arvanud, oligi see aeg tema loomingu kõrgpunktiks (*eine schöne, erfolgreiche Zeit*). Teda kutsuti nüüd paljudesse maailma ülikoolidesse. 1932. aastal võttis ta vastu kutse kodumaalt ja siirdus Baselisse.

Tänapäevaks on esialgne A. Fleischi pulsiintervallide registreerimise meetod küll mõneti varieerunud, on ilmunud mitmesugused elektroonilised mõõtesüsteemid ja südame rütmi dünaamikat on hakatud registreerima lisaks ka ajateljes kokku surutud hetksageduste kõverana (s. o. selliselt, et ordinaatteljel on Fleischi intervallide asemel nende pöördväärtused, hetksagedused), kuid ometigi on Alfred Fleischi poolt 1930. aastal püstitatud eesmärgid ja lahendused jäänud tsükliliste protsesside uurimise põhialuseks.

A. Fleisch (1930): «Eesmärgid, mis ma endale püstitasin, olid järgmised: 1) ajaliste pulsiintervallide (= pulsiaegade) registreerimine ordinaatidena; 2) iga üksikut pulsiaega tuleb registreerida kui ordinaati; 3) registreeritava kõvera abstsisteljel tuleb aega tähistavaid punkte tugevasti kokku suruda, nii et paber liiguks edasi 1 mm/s või veelgi aeglasemalt; 4) selles pulsiajaregistraatoris peaks võimaluse korral vältima optilist registreerimist.»

Tõepoolest, kuigi mõndagi on muutunud tehnilistes lahendustes, on need põhimõtted ikkagi jäänud raudvaraks.

Näiteks on tänapäeval raskete haigete intensiivse teraapia ja seisundi jälgimise kompleksis nn. monitoraparaadid, kuhu kuulub ka südamerütmi registraator, mille diagrammpaber liigub teistest aeglasemalt ja annab arstidele pideva ülevaate haige seisundi dünaamikast. Sellise seisundi pideva jälgimise süsteemi jaoks on nüüd meditsiinis kasutusele läinud uus termingi: südame sageduse trendanalüüs (*trend* — ingl. k. suund, üldsuund, arengu suund).

Tähistamaks seda Tartu teaduselu silmapaistvat sündmust toimub 15. aprillil ülikoolis vabariiklikule raadiopäevale pühendatud teadusliktehnilise konverentsi raames teadusliku sektsiooni «Tsükliliste protsesside registreerimine ja analüüs» kaks istungit. Hommikusel istungil, mis algab kell 11 aulas, esitatakse ülevaatetööd Alfred Fleischist, tema intervallgraafist ja selle kasutamisest TRÜ-s (prof. R. Looga ja prof. E. Käer-Kingisepp), ülevaade TRÜ-s teostatud A. Fleischi meetodi insener-tehnilistest edasiarendustest ja uutest rakendustest teiste tsükliliste füsioloogiliste parameetrite registreerimiseks (V. Reeben) ning ülevaade sageduse inertsivaba registreerimise meetoditest (L.-H. Humal). Lisaks kuulatakse veel kolme tööd konkreetsetest aparaatidest. Õhtusel istungil, kl. 16 peahoone aud. 140, käsitletakse tsükliliste protsesside teoreetilisemaid probleeme. Esinevad Tallinna raadioinsenerid (I. Arro, A. Ots, T. Sullikatko ja A. Kollom tsükliliste mõõtmiste uutest algoritmidest) ning Tartu füsioloogid (M. Epler, füsioloogilistest regulatsioonirütmidest), bioloogid (T. Frey, tsüklilisusest ja bioinformatsioonist) ning biofüüsikud (J. Ross, fotosünteesi matemaatilisest modelleerimisest, V. Reeben, aktsioonipotentsiaalsete protsesside matemaatilisest kirjeldamisest).

Programmiga saab lähemalt tutvuda TRÜ peahoone fuajees.

VELLO REEBEN,
biofüüsika laboratooriumi vanemteadur

Mis on tehtud röntgenikiirega geoloogia kateedris 15 aasta jooksul

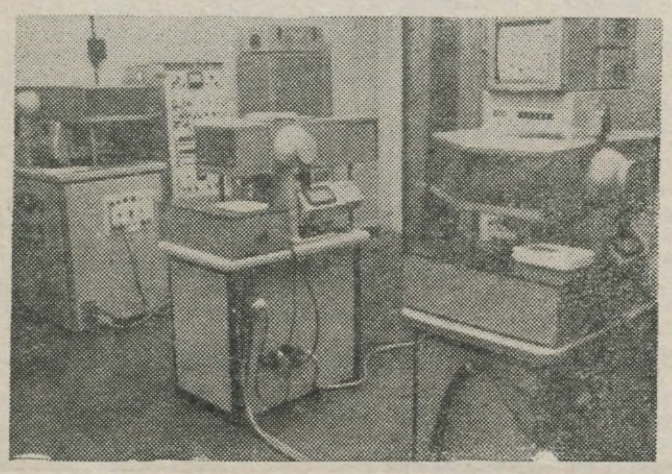

Nagu kombeks, kirjutatakse ja räägitakse tehtud tööst juubelite puhul — muul ajal ju selleks töö kõrvalt aega ei jätku. Meenutagem siis, kuidas sattus röntgenikiir geoloogia kateedrisse.

Aasta pärast ülikooli lõpetamist kutsus tollane mineraloogia kateedri juhataja dots. E. Mõls minu kateedri vanemlaborandiks. Ilmselt märkas ta, et allakirjutanul oli suurem huvi füüsikaliste meetodite kui klassikalise geoloogia vastu (konkursi tõttu tuli küll 1947. aastal füüsikaosakonna ukse taha jääda). Nähes ette füüsikaliste meetodite (röntgenstruktuuranalüüs, termika) kasutamise perspektiivsust mineraloogias ja litoloogias, tegi dots. E. Mõls juba 1953. aasta sügisel mulle ülesandeks ehitada mineraloogia kateedrisse röntgeniseadeldis mineraalide struktuuri uurimiseks. Selleks suunati mind dots. A. Pae juurde, et tutvuda I. Muuga valmistatud ja fotomeetodi jaoks mõeldud röntgeniseadme ehituse ja tööga. Kahjuks puudusid aga sellise seadme ehitamiseks tol korral reaalsed võimalused ja arusaamad selle ehitamise tähtsusest. Vastava seadme ostmine kateedrile oli aga utoopia — 25 000 rbl. (praegu 2500) ehk rohkem kui tervele teaduskonnale aastaks aparatuuri ostmiseks ettenähtud summa.

Möödus üle 10 aasta. 1962. aasta sügisel õnnestus mul astuda aspirantuuri, tänu geoloogia kateedri dots. H. Viidingule, et uurida ENSV devoni savisid. Seoses teema valikuga kerkis uuesti päevakorrale suur vajadus röntgeniaparatuuri järele, sest teema juhendaja, geoloogia-mineraloogiadoktor M. Vikulova leidis, et savide ja savimineraalide uurimisega kaasaja tasemel (vähemalt 50 proovi) ei ole mõtet röntgenstruktuuranalüüsita tegelda. (Dissertatsioon valmis 1500 analüüsi baasil.)

Tänu dots. A. Pae ja A. Haava vastutulelikkusele tehti esimesed katsed nende fotomeetodi jaoks mõeldud röntgeniseadmel. Tulemused osutusid kesisteks, sest kõigil puudusid kogemused savimineraalide uurimiseks (halvasti kristalliseerunud materjal võrreldes näiteks NaCl või kvartsiga).

19. novembril 1964. aastal oli võimalus esmakordselt osa võtta üleliidulisest nõupidamisest «Füüsikalised meetodid settekivimite uurimiseks» (ka Eesti devoni savid on settekivimid) Moskvas. Avaettekandega esinenud tolleaegne geoloogiaminister A. Sidorenko rõhutas, et roheline tee tuleb anda sellistele füüsikalistele meetoditele settekivimite uurimisel nagu röntgenstruktuuranalüüs, elektronmikroskoopia ja termika (tänaseks on kõik need meetodid TRÜ mineraloogia kabineti käsutuses).

Kahjuks varises samal päeval manalasse nimetatud füüsikaliste meetodite kasvava osatähtsuse ja perspektiivsuse mõistja Eesti geoloogias — dots. E. Mõls. Tema kui initsiaatori teenete jäädvustamiseks TRÜ mineraloogia kateedris otsustas allakirjutanu, siis veel aspirant, ehitada tema auks kateedris röntgeniseadme. Vaatamata tehnilistele raskustele ja vähestele kogemustele realiseeriti idee 4 kuuga ning ehitati peaaegu omal käel meedikutele kuulunud röntgeniseadmete vanade detailide baasil seade firmamärgiga EM-1-2-1964. Seade võeti geoloogia kateedri inventaris arvele üldmaksumusega 14 rbl. ja 60 kop. (ühe eksperimentaaltöökojast üle kantud trafo hind). Praeguseks on mainitud seade TRÜ-le lepingulistes töödes sisse toonud 65 000 rbl.

Nõu ja jõuga aitas röntgeniseadme lõppmontaažil kaasa dots. E. Mõlsi järeltulija vanemõpetaja T. Kuuspalu, kes koos allakirjutanuga 5. märtsi varahommikul 1965. aastal sai esimest korda geoloogia kateedri ajaloos kätte röntgenikiire.

(Järgneb)

KALJU UTSAL,
mineraloogia kabineti juhendaja

Kirjandust kursusejuhendajale

Füüsikaosakonna kursusejuhendaja dots. U. Nõmm püstitas ajaehes «TRÜ» (1980, 21. märts) küsimuse, nagu kursusejuhendajal peaaegu ei oleks kasutada kirjandust, millele oma tegevuses toetuda. Nii see siiski tegelikult ei ole. Kõrgkooli pedagoogikat tutvustavas kirjanduses leidub üsna palju sellist, mida kursusejuhendaja saab kasutada kasvatustöö läbiviimisel. Õeldu tõestuseks esitame lühivaliku sobivat uudiskirjandust.

1. Студенчество в общественно-политической жизни. (Под. ред. Ю. С. Борисова). М., 1979.
2. Дяков А. П., Листенгартен В. С., Рахманин В. С. Партийная организация вуза и учебно-воспитательный процесс. Воронеж, 1979.
3. Куриленко Т. М. Основы учебно-воспитательной работы со студентами младших курсов. Минск, 1978.
4. Балагушкин Е. Г., Ковалева М. М. Воспитательная работа в студенческом общежитии. М., 1979.
5. Коммунистическое воспитание студенческой молодежи. Опыт Львовского (СССР) и Велико-Тырновского (НРБ) университетов. Львов, 1978.
6. Eesti Üliõpilaste Ehitusmaleva tegevust reglementeerivate põhiliste dokumentide kogumik. Tln., 1979.

Kõiki nimetatud raamatuid või brošüüre võib leida meie ülikooli teadusraamatukogust.

Soovitav oleks, et kursusejuhendaja heidaks pilgu ka meie ülikooli kogumikku «Kõrgkooli probleemid» (vene keeles). Näiteks selle kogumiku kolmandas numbris leidub nii mõndagi, mis pakub huvi füüsikust kursusejuhendajale. Lehitseda võiks ka Kiievis ilmuvat täpselt samasuguse venekeelse pealkirjaga kogumikku, mis võimaldab üksikasjalikumalt tutvuda Ukraina kolleegide kogemustega.

Kahtlemata peaks ülikoolis mõni kompetentne allüksus osutama kursusejuhendajatele kvalifitseeritud abi püstitatud küsimuse lahendamisel. Tundub, et sellisesse rolli sobib kommunistliku kasvatuse laboratoorium. Kõne alla võiks tulla kursusejuhendajat huvitavate teoste annoteeritud nimekirja koostamine.

JÜRI LEMBRA

Läti- ja Leedumaale

8.—11. maini korraldab TRÜ ALMAVÜ organisatsioon ekskursiooni Kuramaa lahingupaikadesse ja Põhja-Leedusse. Külastame ka Ezeret, kohta, kus sakslaste Kuramaa grupeering võttis vastu kapitulatsioonitingimused. Mažeikiai juures vaatame Venta jõele rajatud koske, käime Seduva «vanakuradi veskis», otsime üles kuulsad Leedu Puntukase kivid Anyksčiai lähistel. Tagasisõidul tutvume Läti idaosas oleva Päikesemäega (211 m merepinnast, mäelt on näha kümmekond järve) Baltimaade sügavaima järve Dridza kaldal (sügavus ulatub 66 meetrini). Võib-olla läbime ka Lutsi eestlaste paiku.

Väljasõit on 8. mail kl. 15 Gagarini t. 1 juurest. Kaasa võtta soe magamisvarustus (ööbime telkides) ja õhtusteks ühissöömisteks vajalikud vahendid (kauss, kruus jt.). Pöörduda teaduskondade ALMAVÜ esimeeste poole.

ILJA KALA

Aprillikarneval

2. aprilli hilisel õhtupoolikul hakkasid Leningradi mnt. 25 söökla ruumidesse kogunema **bioloogia-geograafiateaduskonna üliõpilased.** Tähelepanelikumal vaatlemisel selgus, et neid võis vabalt pidada mitteüliõpilasteks, isegi mitte inimesteks. Siin olid võimsate tundlatega kooreürask ja pseudoliblikas, samuti ilmseid alkohoolikuid ning hulgaliselt daame, kel elu läinud raisku. Hiljem kippus see veider seltskond massiliselt tantsupõrandale ja mõned hakkasid isegi taidlema.

Kindlatel andmetel korraldasid selle traditsiooniliseks kujunema hakkava ürituse, mis seekord kestis üle kesköötunni, II kursuste üliõpilased.

VELLO VARI

ütü o ütü o ütü

Konverentside aeg

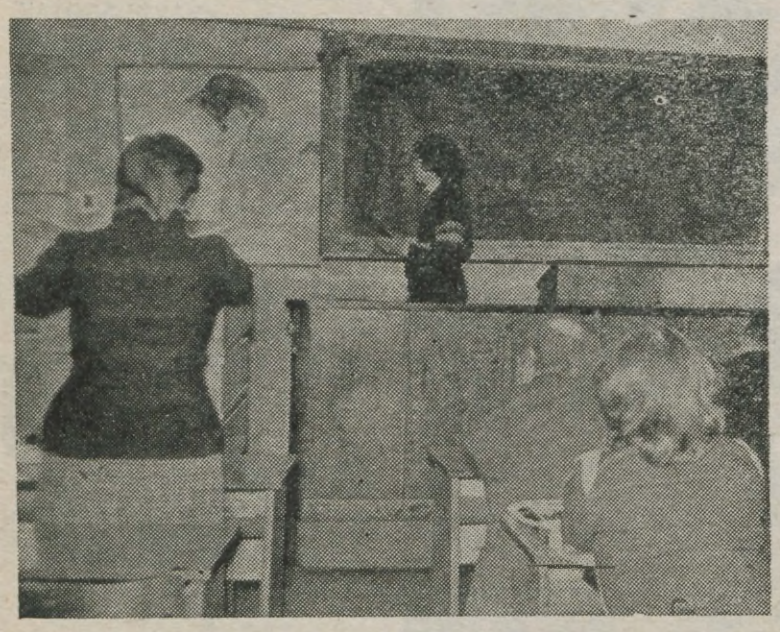

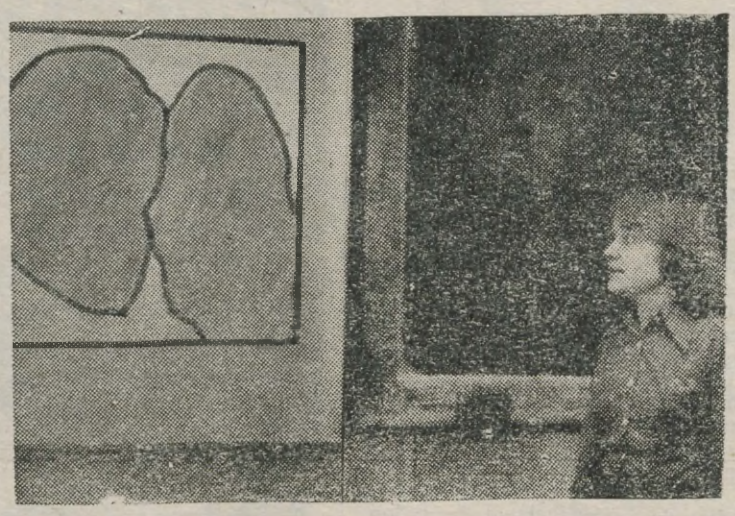

Arstiteaduskonna ÜTÜ konverents peeti 27. ja 28. märtsil. Töötati 12 sektsioonis. Esimesel pildil (fotode autor Vladimir Krakapovski, spordimed. III k.) näeme IV kursuse üliõpilasi L. Polidovitšit ja N. Ljuterit oma huvitavat ettekannet esitamas. Töö «Psüühilise ja füüsilise väsimuse toimest mikrotsirkulatsioonile üliõpilastel» juhendaja on prof. R. Looga.

Teisel pildil on III kursuse üliõpilane M. Linder. Tema tööd «Polütsüstilised neerud 25 aasta (1954—1978) lahangumaterjali andmetel» juhendas dots. V. Sillastu.

Eile algas konverents keemikutel, täna teevad algust õigus- ja bioloogia-geograafiateaduskonna üliõpilased ning filosoofiaringi liikmed.

NB!

ÜTÜ PSÜHHIAATRIARINGI

koosolek toimub neljapäeval, 17. aprillil kell 18. Päevakorras sotsio- ja tööteraapia (V. Lan, V k.) ning haige demonstratsioon (K. Kivisalu, IV k.).

Ringi juhatus

ÜLIKOOLI NAISKOOR 35

*

Laupäeval, 12. aprillil kl. 19 toimub aulas naiskoori 35. tegevusaastale pühendatud kontsert.

11.—13. aprillini on peahoones H. Abovjani nim. auditooriumis avatud näitus «TRÜ Akadeemiline Naiskoor 1945—1980».

Kallis TRÜ Akadeemilise Naiskoori pere!

Veel polnud lõppenud suure sõja lahingumöll, veel hõõgusid kohutavate haavadena meie kodude tuhaasemed, kui 3. märtsil 35 aastat tagasi sündis tänane juubilar — Tartu Riikliku Ülikooli Akadeemiline Naiskoor. Sündis kui inimliku elujaatuse ja rahva lauluilu sümbol. Aastakümned on läinud, on tulnud kõrge ja teenitud tunnustus, kuid vaevalt unub kunagi see karm sünniaeg, mil maestro Richard Ritsingu unistus sai tema taktikepi all teoks.

See unistus kehastus, kasvas ja kogus jõudu, värvupoeg sai tuule tiibadesse nagu tema lauldud lauludki, mis tänaseks helisenud meie maa mitmetes nurkades, raja tagagi, ning kõige enam ikka meie auväärse alma mater'*i akadeemilise aula sammaste vahel.*

Aastatega on vahetunud lauljate põlvkonnad, kes kõik on koorist lahkudes kaasa viinud helina oma südameis ja jaganud seda heldelt teistelegi. 17 aastat on seisnud dirigendipuldis koori praegune juht Vaike Uibopuu, kelle nimega seonduvad koori tänased mured ja lootused, meie tänane lugupidamine tehtu ja imetlus loodu vastu. Tänane naiskoor on meie rahva laulukultuuri lahutamatu osa ja selle igipõlise loomejõu kehastus.

Mingu edaspidigi Teie laulud «kaunimal kõlal, vägevail vooguded üle me maa», et sütitada uusi südameid, võita neid ilule ning kõigele, mis on head meis kõigis!

Õnne ja jätkuvat head käekäiku soovides

rektor ARNOLD KOOP,
koori auliige

● **Koori auliige rektor Arnold Koop lauljate seas.**

TAM-i meeste tagasihoidlik sõnavõtt

Et kellelegi tähtpäevaks midagi ilusat öelda ja seda veel hästi teha, peab sünnipäevalast läbi ja lõhki tundma. Endi kohta võime öelda, et oleme TRÜ Akadeemilise Naiskooriga nii tõsistel kui ka meelelahutuslikel eesmärkidel kokku puutunud juba kolmkümmend viis aastat. Ühest küljest võttes on see aeg nii pikk olnud, et neid mehi, kes naiskoori asutamislugu oma mälestuste järgi võiksid kirja panna, meil enam ei laulagi. Ent TRÜ aula laval seisavad niisama noored ja laululustilised neiud kui koori algaastail. Üliõpilaskoor jääb igavesti nooreks!

Ja nii rõõmsalt säravad need silmapaarid, et tahes-tahtmata vilksatab iga mehe peas mõte — ilma selle südamest tuleva ja südametesse jõudva lauluta poleks meeste laul üksi midagi väärt.

Selle laulu- ja silmailu eest oleme suuresti tänu võlgu ülikooli naiskoori asutajale Richard Ritsingule. Tuleb meelde üks huvitav asjaolu. Nimelt on naiskoori asutamist taotlevas avalduses tolleaegsele rektorile märgitud, et vajaduse korral võiks TRÜ naiskoori ja Tartu üliõpilasmeeskoori ühendada segakooriks. Kui lõpuni aus olla, on isegi tore, et asi niikaugele pole jõudnud.

Ilmselt on huvitavam vaid mõni kord aastas kokku saada, kui paar korda nädalas. Mõnikord, kui kontsert on juba üsna lähedale jõudnud, aga laul ei taha veel hästi välja kukkuda, tekib tahtmine käega lüüa. Küll me kuidagi ära laulame. Siis aga mõtled, ei! Vaata, kuidas naised viimati laulsid! Mida nad sel juhul meist arvavad? Nõnda harjutadki viis, kümme, sada korda, kui tarvis.

Püsige meie silmis ikka innustajana ja n.-ö. meie kauge eesmärgina! Laulge niisama vapralt edasi! Ja kindlasti hoolitsege selle eest, et meie seda sihti veel niipea (kui üldse kunagi) ei saavutaks!

Head lauiutuju ja rõõmu laulust!

Teie mehed
Tartu Akadeemilisest Meeskoorist

O tempora, o mores!

(TRADITSIOONID)

35 aasta jooksul on naiskooris tekkinud ja püsima jäänud terve hulk toredaid traditsioone.

● Igal sügisel tuleb meie koori uusi lauljaid. Neid hüütaksegi hellitavalt «uuekesteks» või lihtsalt noorteks. Juba esimesss laululaagris, mis toimub tavaliselt Kääriku, saavad noored oma võimeid näidata. Koori «rebastel» peab olema visadust, kannatlikkust, julget pealehakkamist, lõbusat meelt ja vaimukat keelt.

Kõik uuekesed ütlevad koori laulja 10 käsku (asend on seejuures väga alandlik, tavaliselt ollakse ühe põlve peal). Siis tuleb mõni teenekam laulja suurte kääridega ja igat juuksevärvi laulusuled hakkavad langema... See pole õige «rebane», kes ei lõhna. Pärast laulusule lõikamist saavad kõigi juuksed märjaks väga püsivast lõhnaainest. Laulusuled maetakse pidulikult Kääriku kuuskede alla. Otsitakse üles vana matmispaik, kaevatakse see lahti ning siis võivad vanad lauljad oma laulusulgi veel näha, enne kui neile lisatakse uued. Haud aetakse kinni ja kõlab R. Ritsingu «Meelespea». Sellega on lõppenud koori liikmekandidaadiks saamine.

(Järg 4. lk.)

Kuidas sai ülikooli naiskoor alguse ja võidu

See iloga kõitev ahelik on põiminud endasse juba 35 laululüli. Aeg on neid rutakalt lükkinud, silunud ja ehtinud. Tagasivaates paistab see kõik otsekui võluvõõna, mis on sidunud lauljaid ja kuulajaid, mis on hoidnud ja tõhustanud helisevat aaret.

Aga algus polnudki nii väga lihtne. Oli kahtlejaidki, kes ei uskunud üldse naiskoori elujõusse — ei olevat sellist sügavust ja diapasooni nagu mees- ja segakooril. Ja kas naistudengid üldsegi tahaksid nii väga naiskooris laulda, nad kipuksid ehk meelsamini segakoori, seal nagu rohkem mitmekesidust ja seltskondlikkust tänu maskuliinsele põhjale.

Olin aastaid töötanud üliõpilaskonnas dirigendina ja ülikooli muusikaõpetajana ning tulnud kindlale veendumusele, et on alus ja tõsine põhjus püsiva akadeemilise naiskoori loomiseks. Tuli aga mõistetavaks teha naiskoori kui omaette kooritüübi hinnatav omapära ja õigustus ning perspektiivsus.

Oodatud hetk saabuski — üsna pea pärast sõja lõppu. 3. märtsil 1945. aastal sain rektorilt prof. Alfred Koortilt nõusoleku ülikooli naiskoori asutamiseks. Appi tuli ülikooli teaduslik sekretär, lauluentusiast Irene Maaroos ja temast saigi esimene ja tulihingeline esinaine. Juba paari kuu järel oli naiskooril tuleproov — esinemine

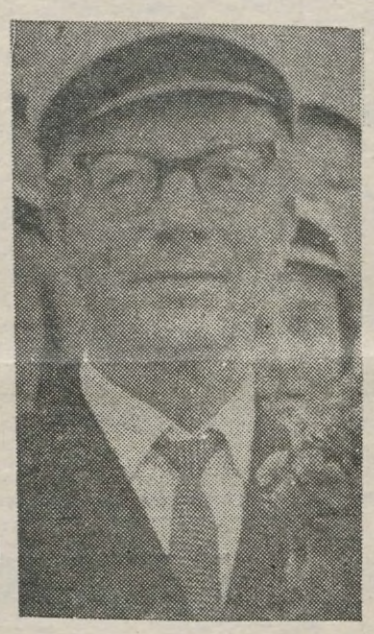

1. mai aktusel aulas. Sel puhul saime kiita rektori tänukirjaga. Ja (ärge imestage) — sama aasta 28. oktoobril andsime aulas oma esimese täismõõdulise kontserdi. Nii olime peletanud igasugused kahtlused ja kiiresti tõusnud kontsertkoori tasemele. Järgnesid sisukad aastad — repertuaari täienemine, igaaastased aruandekontserdid, huvitavad kontsertmatkad, osavõtt üldlaulupidudest, üliõpilaslaulupidudest (viimaste puhul algatusosalisena) jne. Suur huvi tõus avaldus ka üsna järsus ja üllatavas koori koosseisu suurenemises (oli selliseidki aastaid, mil kooris laulis üle 150 üliõpilase).

Meie koori eeskujul tekkisid mujalgi akadeemilised naiskoorid (Tallinnas TPI naiskoor 1951. aastal, samuti teistes Liidu paikades).

Koori praegusesse kunstilisse juhtkonda kuuluvad Vaike Uibopuu dirigendina (alates 1963. aastast), Kadri Leppoja kontsertmeistrina (alates 1976. aastast), Ene Ahven koormeistrina (alates 1970. aastast). Hääleseadjaks on olnud pikemat aega Rudolf Jõks. kes aga tervislikel põhjustel pidi loobuma 1977. aastal, tema tööd jätkab Alno Kõiv. Koori dirigendina on mõnda aega töötanud ka Linda Taal.

Koori silmapaistvalt edukat tööd on tunnustatud aukirjadega, rahvakollektiivi nimetuse andmisega, kooride kvalifitseerimisel kõrgema kategooria andmisega; 1978. aastal sai koor ELKNÜ kirjandus- ja kunstipreemia. Võistulaulmistel on sageli pälvitud esikohti.

Soovin jätkuvat edu lauluaheliku uute lülide kunstilisel põimimisel.

RICHARD RITSING

Naine, kes juhatab koori

Hoogsa astumisega, näol naeratus — nii tuleb alati proovi meie dirigent Vaike Uibopuu.

Ta on maha visanud oma päevase koorma, et laulust rõõmu tunda ja meidki muusikaga virgutada. Algab häälte lahtilaulmine. Esimesed harjutused ei õnnestu, koorijuhile vaatavad vastu mornid ja väsinud näod.

— Naeratage! Pange pea pealt see raskus maha, mis on päeva jooksul kogunenud. Te olete tulnud laulma ja seda ei tohi teha kui tükitööd, laul ei talu ükskõikseid.

— Lauljal peab olema sisemine naeratus! See teeb teid ilusaks ja salapäraseks.

— Silmad särama!

Vaatad talle otsa, saad süüdet tema silmade särast, osa tema naeratusest ja optimistlikust olekust. Vahel tundub, et tema seal ees on palju noorem, lõbusam ja särtsakam kui mõni esimese kursuse laulja. Naeratame, tõstame suulage ja hääl läheb tõepoolest paremaks.

— Teil kõigil on ilus hääl, tooge ta siis nähtavale, kasutage oma häälematerjal ära! Õppige ennast kuulama! Lauljal peab olema erk kõrv.

— Hingake sügavalt, tunnetage oma keskkohta... Ja nüüd olge ooperiprimadonnad! Tehke Carmeni häält!

— Te laulate itaalia keeles, te peate kergelt, naeratusega seda tegema ja muutuma ka ise itaallannaks. — Teil peaks pisutki olema neegritemperamenti, peate hetkeks unustama, et olete tasakaalukas põhjamaalane. Elage rütmile kaasa! Ja naeratus! Teie küll Ameerikasse ei saa!

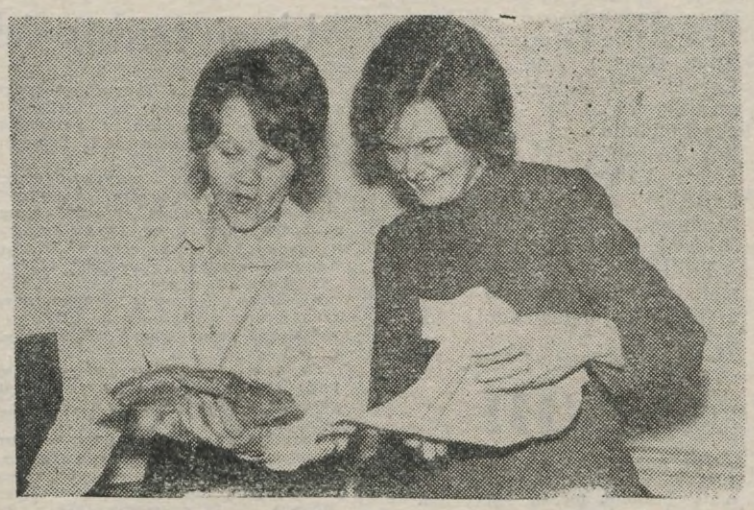

● **Fotomälestus 1973. aasta nääripeolt. Dirigent Vaike Uibopuu (vasakul) ja koormeister Ene Ahven.**

Tohutu järjekindlusega harjutame vokaale, püüame helikõrgusi ja proovime nootidele laskuda ikka pealtpoolt, laulda väljapoole, mitte aga «toobri häält» teha.

Kuid ka dirigent võib väsida. Meele teeb pahaks lauljate passiivsus ja lihtsalt halb laulmine, viisipidamatus. Ja kui see juhtub enne vastutusrikast esinemist, siis võib tõesti lootusetuse tunne tekkida.

Vahel aitab üksainus dirigendi vaimukas repliik neist momentidest kiiresti üle saada: «Niisugust häält

(Järg 4. lk.)

ÜLIKOOLI NAISKOOR 35

Naine, kes ...

(Algus 3. lk.)

võivad teha ainult Kivi seitse venda!» Jälle haarab ta ligi sada tüdrukut oma taktilöögi ja mõjuvõimu alla, algame otsast peale, proovime ikka ja jälle uuesti — kuni ime sünnini ...

Rõõmsalt kohkudes kuulame oma imekaja. Dirigent naeratab!

— *Teiega võib isegi muusikat teha!*

— selline on tunnustus, mis ergutab meid veel paremini laulma. Naeratame dirigendile vastu. Koor on lõõnud särama, helisema. Proov on lõppenud. Lahkume, kaasas koorijuhi soovitused: «Enne uinumist öelge endale: «Iga päevaga läheb mu hääl üha ilusamaks. Iga päevaga läheb laulmine üha paremini.»» Lähebki, tänu dirigendi tohutule tööle, nõudlikkusele ja erksale vaimule.

O tempora ...

(Algus 3. lk.)

Koori täieõiguslikuks liikmeks võetakse vastu kevadel, pärast esimest täismõõdulist kontserti. Noortele lauljatele antakse sellekohane kiri, rinda kinnitatakse koori märk ning ulatatakse lilleõis. Noored lauljad näitavad vanematele oma lauluoskust.

● Aasta kõige kurvem sündmus on lõpetajate ärasaatmine. Neile lauldakse lemmiklaule, lausutakse tänusõnu ja kingitakse lilli. Ning kõigil on pisarad silmis ...

● Sünnipäevalapsi peetakse alati meeles. Proovi lõpus lauldakse neile sünnipäevalaulu ja meelislaulu.

● Abiellujatel käiakse tavaliselt juba registreerimisel laulmas ja õnne soovimas, aga noorikule lauldakse ka proovis. Eriti tore on siis, kui ühist eluteed on hakanud käima TRÜ AN-i neiu ja TAM-i mees. Siis on pidupäev kahel kooril.

● Noort ema tervitatakse lauluga ja aidatakse agaralt pisipõnnile nime otsimises.

Laulutegijaist ja laulmisest

● Laulutüdrukuid on peaaegu kõigist teaduskondadest, kõige rohkem aga arstiteaduskonnast. Staažikamad lauljad on Milvi Kalamees, Kaie Parv, Heidi Saretok, Silvi Saretok, Viive Toots, Leeni Uba, Helmi Ujuk. Koori auliikmed on olnud ja on Richard Ritsing, Arnold Koop, Irene Maaroos, Fjodor Klement, Rudolf Jõks. Koori organisatsioonilist tööd juhib 7-liikmeline juhatus. Praegu on esinaine Reet Eelmäe, koorivanemaks on Siiri Jõgi.

● Oleme andnud üle 200 iseseisva kontserdi. Kõige sagedamini on esinetud Tartus ja koduvabariigis. Kontserte on antud aga ka Riias, Vilniuses, Kaunases, Leningradis, Moskvas, Jerevanis. Kahel korral oleme laulnud raja taga — Ungari RV-s ja Saksa DV-s. Kõige pikem reis oli 1978. aastal Siberi linnadesse Krasnojarskisse ja Novosibirskisse.

● Üliõpilasnaiskoor oli üheks üliõpilaslaulupidude algatajaks ja on praegu alatiseks osalejaks. Osa on võetud kõigist üldlaulupidudest.

● Repertuaar on mitmekesine. Sageli oleme mõne kooriteose esmaesitajaks. Suurt tähelepanu on pööratud eesti heliloojate loomingule. Kõige rohkem laulame V. Tormise, G. Ernesaksa, R. Ritsingu, M. Saare kooriloomingut. Viimaste aastate huvitavaim teos on V. Tormise «Kiigestseen» «Naistelauludest». Klassikast on koori ajalukku jäänud mitmed suurvormid: Pergolesi «Stabat Mater» koos kammerorkestriga Eri Klasi juhatusel ja Orffi «Carmina Burana» koos TPI Akadeemilise Meeskooriga. Lääne autoritest on meie tähelepanu köitnud Brahms, Britten, Kodaly, Mendelsohn-Bartholdi, Gerschwin, Joymann.

● Tunnustust on meile jagatud mitmelt poolt. Viimaste aastate hinnatavaim autasu on ELKNÜ 1978. aasta kirjanduse ja kunstipreemia.

* * *

● Soojad suhted on kõik need aastad olnud Tartu Akadeemilise Meeskooriga. Koos korraldame aastalõpu-kontserdi TRÜ aulas ja pärast seda on lõbus nääriõhtu.

Ka sporti tehakse koos ning siis läheb see hoopis rõõmsamalt. Ülikooli rahvaste sõpruse päevad äratasid ellu kahe koori laulmise Toomemäe sildadel.

Vastlapäev on tore päev. Lastakse liugu, süüakse vastlatoite, tehakse viktoriine ja muidugi lauldakse.

Kõige toredamad proovid on alati aasta lõpus, kus kõlavad küünlavalgel näärilaulud. Naistepäeval aga lauldakse lemmiklaule ja kevadel viimasel proovil valitakse välja aasta meeldivaim laul.

● Uus tava on laulda meie kauaaegse hääleseadja maestro R. Jõksi haual tema sünniaastapäeval.

● Et laulud paremini selgeks saaksid, selleks korraldatakse laululaagreid nii Tartus kui ka väljaspool Tartut. Suvel oleme laagris Eestimaa kaunimates paikades. Peale laulmise tehakse veel muudki huvitavat: karastatakse keha, naerdakse, naljatatakse ja otsitakse oma fantaasiale rakendust.

● Sügisel aitab naiskoor põllumehi saakide salve saamisel.

● Peale TAM-i on meile toredateks sõpradeks ka TPI laulumehed. Neid meenutavad koori talismanid Robert ja Nässakas. Komblusvalvur Robert on sümpaatne lõvi, kuid tingimuseks on seatud, et lõvi on kõigil meie kohtumistel teiste meeskooridega, välja arvatud TPI AM.

Nässakas on lõbus kiivriga mehike, kes kannab lauluteedelt kaasa toodud embleeme ja märke. Mõlemad käivad meiega kontsertreisidel ja vaatavad pealt esinemisi. Laulupidudel sammub koor oma lipu all. Kõigil neidudel on rinnas koori märk ning iga laululise või muu ühise ürituse lõpus lauldakse oma koori motot:

«Nüüd hõisates, laul, tõuse kõrgele üles
ja südamed süüta sa lõõmavas tules,
et põlvest põlve võiks kõlada veel
me lauludes helisev emakeel!»

(VALLI KASELAID, RICHARD RITSING)

ÜLIKOOLI JUUBELI EEL

(Algus 1. lk.)

tagasi). Album «Tartu Riiklik Ülikool» (eesti, vene, inglise k.) trükitakse loodetavasti välismaal. Võib lisada, et juubeliks peaks ülikoolist ilmuma teisigi raamatuid («Ülikooli ajaloo lühiülevaade» eesti, vene, inglise keeles, «Ülikooli ajaloo küsimusi X, XI, XII», inkunaabli'e kataloog, Schlateri gravüürid ülikooli hoonetest faksiimileväljaandena jt.), ka postkaartide ja diapositiivide komplektid, plakatid, embleemid, märgid jm.

Õppeprorektor Valter Haamer toonitas parteikomitee istungil veel kord käsikirjade valmimistähtaegadest kinnipidamist. Pole ju neid enam kuhugi võimalik edasi lükata. Vastasel juhul viibib ka nende trükkimine.

TAGASIVAADE

Märts

Olen endamisi tihti hokimängijaid kadestanud. Neile osaks saava vahetu pingemaandamise võimaluse tõttu. Möönan, ka samavõrra võõrastust tundnud, kui see madalate kirgede väljaelamiseks muutub.

Ülikooli spartakiaadialade hulka jäähoki vist kuuluma ei saa. Siiski on arvukatest sisepingetest vabaneda soovijaile ka hetkel nii mõnigi võimalus antud. Kes kuidas võimalust kasutab, on oma teha. Võimaluse pakkumine, arvestades, et paljude alade läbiviijad on üliõpilased ise, samuti. Suusatamise, VTK talvise mitmevõistluse ja korvpalliturniiri ärakorraldamine seda kinnitas. Kitsaste baasiolude kiuste. Filoloogide suusapäev, mis polnud päris oma teha, mitte. Kaasüliõpilase lepituskirja ei saa ma paremagi tahtmise juures tõsiselt võtta. Või karistatakse nüüd profülaktika mõttes ka juba toimumata üleastumiste eest?

Omaette tähenduse saab spordifenomen kaasaelamise läbi. Vaatemängu pakkuja ja pingemaandajana vahetul võistlusel, «oma meeste» edu puhul laias maailmas rahvusliku eneseteadvuse tõstjana. Kolmikhüppaja Jaak Uudmäe EM-i hõbemedal Sindelfingenist, odamehe Heino Puuste 85.94 Sotšis, Mati Kuulmanni ja teiste Maarjamaa meeste vägev *come-back* maailma jääpurjetajate esiritta Mälari järvel. Seda polegi nii vähe ühe märtsikuu jooksul ühele poolteisemiljonilisele rahvale.

Kõige kibedamad sõnad jäid märtsikuu jooksul välja ütlemata ühe isevärki nähtuse, «Kalevi» korvpallimeeskonna kohta (võita Tbilisit ja Vilniust, sama järjekindlalt aga kaotada «Stroitelile»!) «Elame veel!» hõiskab kõikeandestavalt optimist. «Võib-olla oleks väljalangemine ...» sõnab kõiketeadvalt pessimist. Olgu sellega kuidas on, «Kalevi» võrkpallurite ja linnuvabriku väravpallurite esiliigasse toppama jäämisele mõeldes ma ise nõnda ei sooviks. Aga midagi peab nüüd muutuma küll. Kasvõi teatud hulga (loen ka ennast nende hulka) kaasaelajate vaimse tervise huvides. Näen edasimineku ainsat võimalust «oma näo» (kombinatsioonid, kiirrünnakud) tagasisaamise poole püüdmises ja nähtusele «kergejõustik korvpalli elementidega» vastuseismises. Orava, Endeni ja Tiksi mängukontseptsiooni Žulanovi ja Randala omale eelistades. Jäägu tähtedeiga-aastane ümberpaigutamine-importimine teiste, rahakamate klubide jaoks. Küllap «Ehitajast» ja duublist sobivaid mehi leiab. Küllap jääb siis teleri ette juba algusest peale kaotust vaatama istunuidki vähemaks. Neid, kes mahasurutust puhtale emotsioonile eelistavad.

Mõistagi jääb sobiva väljaelamisvormi leidmine lõppkokkuvõttes igaühe enese hooleks. Spordi kaudu pakuvad spartakiaadikorraldajad selleks aprillikuus laskmist.

PRIIT JÕGI

Ilu pandi padaje

Mitte küll päris nii nagu pealkirjas öeldud, aga ilu püüti hinnata küll. Või veelgi täpsemalt — esmaspäeva õhtupoolikul TRÜ võimlas anti punkte ilusasti tegemise eest. **Oli ülikooli spartakiaadivõistlus naisvõimlemises.** Et jutt traditsioonikohaselt jätkuks, tuleks siinkohal võistlejate arv kirja panna. Seda autor aga paraku ei tee ja tal tuleb vaid piirduda vabandusega — kõigi nimede ülesarvamine protokollist oleks lihtsalt liiga palju aega võtnud. Eelnenud vihjest ei tule välja lugeda ainult viidet autori laiskusele. Vana tõde on ka see, et naisvõimlemine on alati olnud spartakiaadivõistluste üheks arvukama osavõtuga alaks. Ja seda väidet on juba lihtne tõestada. Kolmes grupis võistles 44 võimlemisrühma. Väike arvestus toob ka ligikaudse esinejate arvu — üle 300.

Tüdrukute esinemist hindas autoriteetne kohtunikebrigaad (meie ülikooli võimlemisõppejõudude kõrval kuulusid sinna ka praegu Tartus seminaril viibivad Tallinna kõrgkoolide õppejõud). Nende silme all tuli esitada kõik aasta jooksul õpitu. Vastutus või stiimul, kuidas nüüd võtta, oli ka selles, et kavad esitatakse olümpia purjeregati avamisel. Esinema valitakse paremad. Ja veel üks võistluste eripära — need omasid suurt kaalu kehalise kasvatuse arvestuse saamisel. Seetõttu jätkus võistlustele nii omast närvipinget ülearugi. Arvan, et just sellest tuli enamus eksimusi. Pole ju sugugi kerge tunda endal konkurentide ja kohtunike pilkude risttuld. Üldiselt jätsid kavad hea mulje (diletandi silmale muidugi!). Jätkus konkurentsipinget. Koondrühmade finaalikoha otsustasid kümnendikud. Ja filoloogia II ja III kursuse vahel ei aidanud needki paremat selgitada. Finaaliski oli võistlus tasavägine: vaid võitjad suutsid teistest märgatavalt lahti rebida. Peaaegu ülikooli iluvõimlemise esindusega väljas olnud KKT III suutis oma treenituse ja väljenduslikkuse siingi maksma panna. Üllatuse pakkus suurte rühmade esinemine, kus tavakohaselt viimased füüsika-keemia- ja matemaatikat. said esimesteks.

Seekord oli võistlustel pealtvaatajaid! Mitte küll nii palju nagu silm arvas kohe saali sisse astudes nägevat (enamik olid siiski võistlejad). Aga siiski. Kui KKT III kursus esinemise lõpetas, kostis publiku poolelt lausa aplausitorm. Tänuks tüdrukute suurepärasele etteastele olid nende kursuse poisid selle korraldanud.

Võistlusreportaažid lõpevad tavaliselt kommentaariga. Autoriteetse hinnangu annab naisvõimlemise osakonna juhataja Linda Jaanson: «Tase on kõvasti tõusnud võrreldes kasvõi sügissemestri võistlustega. Näha, et tüdrukud on vaeva näinud. Rühmadest jäid meelde KKT III, spordimeditsiin, matemaatika I ja filoloogia III. Kiita tuleb eriti filoloogia- ja arstiteaduskonna tüdrukuid, kellel olid väljas esinejad igalt kursuselt.» Oppejõud Angelina Võssotšina lisas: «Iseloomulik ülikooli naisvõimlemisele on selle noorenemine. Seekord kippusid nooremate kursuste tüdrukud vanematele kõva konkurentsi pakkuma ning tihti ületasidki neid. Tüdrukud võtsid asja südamega ja võistlesid innuga. Võimlemise tase ülikoolis on praegu üsnagi hea.» Naisvõimlejail on enne olümpiat veel üks suur esinemine. Mai lõpus tullakse kavadega välja Tartu 950. aastapäevale pühendatud võimlemispeol.

Lõpuks võistluste tehnilised tulemused: **suured rühmad** — 1) füüsika, matemaatika, keemia I k.; 2) füüsika, keemia, matemaatika II k.; 3) spordimeditsiin ja ajalugu; **koondrühmad** — 1) KKT III k. (Virve Kukerma, Tiina Lepp, Anne Leisson, Anu Liik, Tatjana Engels, Kai Vooglaid); 2) matemaatika I k.; 3) spordimeditsiin; **edasijõudnud** — 1) õppejõud Angelina Võssotšina rühm (Juta Kruus, Krista Valk, Ruth Loomus, Tiina Lätte, Silvia Rentel, Marika Sikk); 2) õppejõud Reet Linkbergi rühm; 3) õppejõud Linda Jaansoni rühm.

Tehti kokkuvõte: esialgseil andmeil võitsid filoloogid, järgnesid arsti- ja majandusteaduskond.

RAIVO LOTT

NB!

NB! Pühapäeval, 13. aprillil peetakse EPA võimlas traditsioonilise TRÜ—EPA matškohtumine meeste korvpallis. Eriti oodatud on kaasaelajad! Allpool mängude ajakava:

Kl. 12. füüsika-keemiat.—zooinsenerid
13. filoloogiat.—EPA majandust.
14. arstit.—agronoomiat.
15. õppejõud
16. õigust.—veterinaariat.
17. bioloogia-geograafiat.—põllumajanduse mehhaniseerimise teadusk.
18. KKT—metsandus- ja maaparandust.

uudis O sport o uudis

*** Tallinnas «Dünamo» tennishallis peeti kõrgkoolide meistrivõistlused tennises. Võistkonnavõidu sai TPedI TRÜ ja TPI ees. Meie ülikooli tennisistid kaotasid TPedI-le 1 : 5 (ainsa võidu tõi naisüksikmängus Ülle Rais), võitsid aga TPI-d 4 : 3. Otsustavas meespaarismängus alistasid A. Alvin—K. Pedak oma vastased 6 : 4; 6 : 2.**

*** 17. aprillil sõidab ülikooli tenniseesindus Leningradi, kus toimub Balti kõrgkoolide karikavõistluste 3. etapp. Pärast Kääriku ja Tallinna võistlusi juhib TRÜ võistkond. Individuaalselt on eesotsas Gea Rennel (arstit. III k.).**

*** Kõrgkoolide lauatennisemeisriks tuli TRÜ võistkond, kes alistas teiseks tulnud TPedI 9 : 6 ja kolmanda koha saanud TPI 9 : 2**

*** Peeti kõrgkoolide meistrivõistlused klassikalises maadluses. Võitis TRÜ (2 EPA, 3. TPI). Meie tuuengid said 6 esikohta. Võidu pälvisid R. Laats, A. Platais, H. Kalvi, B. Kannela, P. Laasik, E. Kõõsel.**

*** Eesti korvpallimeistrivõistluste II liiga finaalturniiril Tallinnas jäi TRÜ II meeskond kolmandaks ja üleminekuturniirile ei pääsenud.**

ARVO ROOSMA, OLIVER TOLL

Uusi trükiseid

Ученые записки Тартуского государственного университета. Выпуск 498. Вопросы морфогенеза и регенерации. Труды по медицине XLI. Тарту 1980, 100 с., 500 экз., 1 руб.

Ученые записки Тартуского государственного университета. Выпуск 486. Проблемы описания системы языка и ее функционирования. Труды по русской и славянской филологии. XXX. Серия лингвистическая. Тарту 1980, 144 с., 700 экз., 1 руб. 40 коп.

Ю. Егоров. Вопросы истории государства и права Эстонской ССР до Октябрьской революции V. Тарту 1980, 82 с., 500 экз., 20 коп.

Опухоли. Учебно-методический материал для студентов III курса медицинского факультета. Тарту 1980, 80 с., 800 экз., 15 коп.

Теоретические и практические вопросы автоматизации психологического эксперимента. Материалы республиканского симпозиума, проведенного в Тарту и Мозина 27—28 сентября 1979 г. Тарту 1980, 106 с., 400 экз., 40 коп.

Банк данных для ЕС ЭВМ. Труды вычислительного центра. Выпуск 43. Тарту 1980, 132 с., 500 экз., 95 коп.

Методы многомерного статистического анализа. Труды вычислительного центра. Выпуск 44. Тарту 1980, 112 с., 500 экз., 90 коп.

Физиотерапевтическое лечение спортивных травм. Методическое пособие. Л. Лутс, Я.-Х. Сээдер. Тарту 1980, 32 с., 500 экз., 5 коп.

Eestikeelseid tekste majandusteaduskonna vene üliõpilastele. Tartu 1980 54 lk., 500 eks., 10 kop.

Keemia ülesandeid TRÜ-sse astujaile. Tartu 1980, 14 lk., 1000 eks., 5 kop.

O. Mankin. Molekulaarfüüsika. Õppevahend farmaatsia-, bioloogia-, geoloogia- ja geograafiaosakondade üliõpilastele. Tartu 1980, 74 lk., 1000 eks., 15 kop.

Matemaatika ülesandeid TRÜ-sse astujaile. (1979. a. sisseastumiseksamite ülesanded). Koostanud H. Kull. Tartu 1980, 60 lk., 1500 eks., 10 kop.

Molekulaarfüüsika laboratoorsete tööde juhendid. Koostanud J. Salm. Tartu 1980, 116 lk., 500 eks., 20 kop.

Neuroloogiliste haigete uurimise näidisplaan arstiteaduskonna üliõpilastele. Koostanud E. Raudam. Tartu 1980, 22 lk., 1000 eks., 5 kop.

Raamat — aeg — restaureerimine. Artiklite kogumik IV. Tartu 1980, 150 lk., 600 eks., 1 rbl. 20 kop.

Ilmar Rebane. Nõukogude kriminaalõigus. Üldosa. Õpetus kuriteost. II osa. 3. vihik. Tartu 1980, 74 lk., 600 eks., 10 kop.

Klubi üritused

LENINGRADI MNT. 25. KOHVIKUS
Laupäeval, 12. aprillil kl. 20 puhkeõhtu.

Toimetaja V. SOOTAK

Ajalehe «TRÜ» toimetuse aadress: 202400 Tartu, Ülikooli t. 18, TRÜ, ruum 302, tel. 341-21/253. Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk. Tartu Ülikooli 17/19. III. Oksiknumbri hind 2 kop. Tellim. nr. 1524. MB-01507.

«TRÜ» «Тарту Рийклик Ülikool» («Тартуский государственный университет»). Орган парткома, ректората, комитета ЛКСМ и профкома Тартуского государственного университета, г. Тарту Эстонской ССР.

KÕIGI MAADE PROLETAARLASED, ÜHINEGE!

tartu riiklik ülikool

TRÜ

EKP TRÜ komitee, TRÜ rektoraadi, ELKNÜ TRÜ komitee ja TRÜ ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 13 (1223) Reedel, 18. aprillil 1980 XXXII aastakäik

LAUPÄEVAKULE!

Eelmises ajalehes andsime teada, et tänavusel leninlikul laupäevakul on peatähelepanu pööratud Toomemäe koristamisele. Nii see ka tõepoolest praegu on. Eelmisel laupäeval tegid algust arstid. Meie laupäevaku vastu tundis huvi koguni Kesktelevisioon. Kel mahti 19. aprillil telerit vaadata, ehk näeb ta siis ülikooli laupäevakulisigi. Haldusprorektor Ain Otstavel ja tema abi Osvald Mägi kiitsid füüsikuid-keemikuid, kes esmaspäeval oma tööd korralikult tegid. Kahjuks polnud sel päeval võimalik prahti ära vedada. Teisipäeval jättis ajaloolaste töö soovida, bioloogid-geograafid ei ilmunud üldse kohale. Ja ometi olid sel päeval jälle autod olemas. Iga päev on väljas eri teaduskond, mõnel päeval koguni kaks.

Ka ülikooli hooneis ja nende ümbruses on koristamine käimas. Laupäeval läheb osa rahvast linnale appi. Imestama paneb aga see, et mõne kursuse tudengid ei saa ka siis reha kätte võetud, kui õppejõud ees tööd teeb. Pealegi kiputakse enne õiget aega lahkuma. Et oma kool ja kodulinn sellisena välja näeks, nagu me tahame, tuleb ka endal selleks midagi teha.

TRÜ RAHVASTE SÕPRUSE PÄEVAD 22.-27. APRILL 1980
TRÜ RSP 1980

V. I. LENINI 110. SÜNNIAASTAPÄEVALE PÜHENDATUD IX TRÜ RAHVASTE SÕPRUSE PÄEVADE PROGRAMM

Esmaspäeval, 21. aprillil

kell 19 — filmiklubi filmiprogramm Vanemuise t. 46 ringauditooriumis.

Teisipäeval, 22. aprillil

kell 15 — V. I. Lenini 110. sünniaastapäevale pühendatud aktus ja sõpruspäevade avamine TRÜ aulas;
19 — «Ellerheina» kammerkoori kontsert;
noortemajas «Sõprus» keskkooliõpilaste poliitiliste laulude konkurss.

Kolmapäeval, 23. aprillil

kell 10—14 — külaliste ekskursioonid Tartu linnas, tutvumine ülikooliga;
19 — noorsoo- ja poliitiliste laulude festivali eelvoor TRÜ uues kohvikus;
19 — ansamblid «Krõll» ja «Kuldne Trio» noortemajas «Sõprus»;
20 — klaverikontsert TRÜ aulas;
NAK-i õhtu TRÜ vanas kohvikus;
21 — kontsert EPA aulas.

Neljapäeval, 24. aprillil

kell 11—13 — TRÜ rektoraadi ja ühiskondlike organisatsioonide pressikonverents TRÜ vanas kohvikus;
13—13.30 — puude istutamine;
15—17 — külaliste tutvustamine Tartu linna ettevõtetega;
18 — Tartu Akadeemilise Meeskoori ja TRÜ Akadeemilise Naiskoori kontsert Ingli- ja Kuradisillalt;
19 — puhkeõhtu noortemajas «Sõprus»;
20 — disko TRÜ uues kohvikus, diskor O. Osolin;
komsomolikomitee kohtumine külalistega TRÜ vanas kohvikus;
kontsert TRÜ aulas (L. Nebel, J. Tamverk).
21 — kontsert EPA aulas.

Reedel, 25. aprillil

Külalistele Tallinna päev.
kell 12 — muusikafestivali I kontsert «Vanemuise» kontserdisaalis;
13—17 — ülevabariigiline kõrgkoolide komsomoliajaloo I konverents «Üliõpilasteadurid komsomolist» TRÜ aulas;
16 — muusikafestivali II kontsert «Vanemuise» kontserdisaalis;
19 — TRÜ ja Tallinna kammerkoorid TRÜ aulas;
19.30 — muusikafestivali III kontsert «Vanemuise» kontserdisaalis;
20 — TRÜ kammerkoori õhtu vanas kohvikus;
puhkeõhtu uues kohvikus;
21 — kontsert EPA aulas;
puhkeõhtu noortemajas «Sõprus».

Laupäeval, 26. aprillil

kell 9 — äratus TRÜ ja EPA ühiselamutes TRÜ ja EPA puhkpilliorkestri saatel;
11 — Tartu ja Tallinna kõrgkoolide vaheline võistlus Emajõel kaarsilla ja Võidu silla vahel;
12 — miiting ja noorsoo- ning poliitiliste laulude festival Raekoja platsil;
15 — muusikafestivali IV kontsert «Vanemuise» kontserdisaalis;
16—19.30 — EÖM-i lauluvõistluse lõppvoor noortemajas «Sõprus»;
16 — esineb P. Tooma lastele uues kohvikus;
19 — R. Kudu rütmoplastika rühm ja M. Kivi TRÜ uues kohvikus;
20 — kontsert TRÜ aulas;
kontsert EPA aulas;
puhkeõhtud EPA klubis, Leningradi mnt. 25 sööklas, noortemajas «Sõprus».

Pühapäeval, 27. aprillil

kell 15 — muusikapäevade lõppkontsert «Vanemuise» kontserdisaalis;
21 — suur sõpruspäevade lõpuõhtu EPA võimlas.

Jälgi reklaami!

Vladimir Iljitš Lenin
22. aprill 1870

A. Vomm. V. I. Lenini portree (puu).

AKTUS

Teisipäeval, 22. aprillil kell 15 on aulas V. I. LENINI 110. sünniaastapäevale pühendatud aktus.

Lenini ideedele pühendatud koosolek

16. aprillil kogunesid aulasse ajalooteaduskonna kommunistid, et piduliku koosolekuga tähistada V. I. Lenini 110. sünniaastapäeva. Teemal «Elada, töötada ja võidelda leninlikult» esinesid meie ülikooli staažikamad kommunistid professor Hilda Moosberg ja dotsent Lydia Roots, kes näitasid leninlike ideede suurt osa nii kõrgema kooli arengus, ideoloogilises võitluses kui ka nende enda elus. Parteiveteranide südamlikke meenutusi pikalt läbikäidud teelt kuulati suure huviga.

Selsamal koosolekul võeti NLKP liikmekandidaatideks vastu ajaloo-osakonna III kursuse üliõpilased, ühiskondliku töö eesrindlased Aasa Tsakuhhina ja Arvo Lamp.

HILLAR PALAMETS

Ilma interklubi osavõtuta...

... poleks RSP — rahvaste sõpruse päevad — täisväärtuslik. Miks, sellest kuulsin lähemalt **interklubi presidendilt Airi Põdralt.** Neil päevil jääb klubi liikmete kanda külalisdelegatsioonide vastuvõtt. Ettevalmistusi selleks on tehtud aasta algusest alates. Valmis tuleb olla veel rohkemakski. Pärast sõpruspäevi on klubi endistel ja praegustel liikmetel oodata pidulikke sündmusi. Tähistatakse koguni kolme sündmust: interklubi 10. aastapäeva, selle eelkäija, rahvaste sõpruse klubi 20. juubelit. Lisaks tuleb pereheitmine klubis eneses. Teatepulga võtavad üle nooremad, kes tuleristsed said juba sellel aastal. Uue koosseisuga on tehtud üritusi, kus vahetatud kogemusi, räägitud klubi ajaloost. Teisel semestril kohtus interklubi Debreceni ülikooli ja Kaunase Polütehnilise Instituudi üliõpilastega.

Rahvaste sõpruse päevad on interklubi keskseimaid üritusi. On ju tema põhiline ülesanne töö külalistega teistest kõrgkoolidest. Oma osavõtust on teatanud Jerevani, Ivanovo, Ašhabadi, Jaroslavli, Smolenski, Tbilisi ja paljude teiste ülikoolide esindajad. Nimekiri täieneb iga päevaga.

Rahvaste sõpruse päevadel on külalistele pakutav programm tihe.

Teisipäeval, 22. aprillil saabuvad külalised Tartusse;
kl. 19 — tõsise muusika kontsert.

Kolmapäeval, 23. aprilli hommikul tutvumine linnaga;
kl. 19 — noorsoo- ja poliitiliste laulude festivali eelvoor ülikooli uues kohvikus.

Neljapäeval, 24. aprillil
kl. 11 — pressikonverents, päeval sõpruse tettevõtete külastamine, õhtul pidulik vastuvõtt komsomolikomitees.

Reedel, 25. aprillil tutvumine Tallinna vanalinna ja olümpiarajatistega.

Laupäeval, 26. aprillil
kl. 12 — miiting ja sõprusfestival Raekoja platsil;
15 — muusikapäevade kontsert.
Ohtul on sõpruspäevade pidulik lõpetamine.
Pühapäeval, 27. aprillil lõppkontsert ja külaliste ärasaatmine.

Pärast sõpruspäevi seisab ees interklubi tublimate liikmete autasustamine. Paremad saavad osa võtta teistes NSV Liidu kõrgkoolides korraldatavatest sõpruspäevadest. Edaspidiseid tegusid oodatakse aga juba noorelt koosseisult, kes loodetavasti suudab leida oma tegevuses omanäolisuse ja täita kõik klubile pandud lootused.

IVAR JÕESAAR

LENINIST ja LENINIGA 1870—1980

V. I. Lenini kabinetis ja korteris

Viibides kvalifikatsiooni tõstmisel Moskvas avanes allakirjutanul võimalus osa võtta ekskursioonist Vladimir Iljitš Lenini töökabinetti ja kortermuuseumi Kremlis. Need asuvad majas, milles praegu töötab NSV Liidu Ministrite Nõukogu. Siin elas ja töötas Nõukogude riigi juht alates 1918. aasta maist, varsti pärast valitsuse ümberasumist Petrogradist Moskvasse. 12. detsember 1922. aastal oli V. I. Lenini viimane tööpäev kabinetis. Hiljem pidi ta haiguse tõttu oma toas viibima, jätkates tööd, niipalju kui tervis vähegi lubas.

See oli rinnete, kodusõja, valgekaartlike vandenõude, majandusliku nõrkuse, kriiside ja katastroofiliste olukordade raske ajajärk, mis nõudis kujuteldamatult pingelist tööd. V. I. Lenini tööpäev algas tavaliselt kell 9.15 hommikul ja lõppes sageli kell 1 . . . 2 öösel. Rahvakomissaride Nõukogu istungid, mille esimeheks ta oli, toimusid 1918.—1919. aastal peaaegu iga päev, välja arvatud pühapäev. Need algasid enamasti kell 8 õhtul ja kestsid vahel üle kesköö. Ühe istungi päevakorda võls koguneda kuni poolsada küsimust, kõik erakordselt tähtsad. Hommikul alustas ta saabunud kirjade ja ajakirjanduse läbivaatamisega, kuulas ära sekretäri aruande, võttis vastu külastajaid (neid oli alati arvukalt), kirjutas, juhtis nõupidamisi ja istungeid.

Külastaja kohtab kõikjal raamatuid. Neid on koridoris kappides, kabinetis ja elutubadeski. V. I. Lenini enda raamatukogu sisaldab ligi 10 000 köidet väga mitmesugustest valdkondadest paljudes keeltes. Koos N. K. Krupskaja raamatukoguga on see arv umbes 30 000. V. I. Lenin võis lugeda üheksas võõrkeeles.

Kabineti sisustus on lihtne ja otstarbekas. Väheldane kirjutuslaud garnituuriga. Selle juures tema enda visandite järgi valmistatud kaks pöördriiulit kõige vajalikumate teatmeteoste, parteikongresside protokollide, sõnaraamatute jms. jaoks. Laual kaks tolleaegset telefoniaparaati. Kirjutuslaua lähedalt viib uks nn. telefoniputkasse, s. o. kommutaatoriruumi, mis oli esimestel aastatel ühenduseandjaks rahvakomissaridega, VKP Keskkomitee liikmetega, Punaarmee staabiga jt. Laual on veel elektrilaualamp, aga ka küünlajalg küünaldega, sest elektrikatkestusi tuli sageli ette. Töölaua vastas on veel üks laud nelja nahktugitooliga, mis oli määratud külastajatele. Seintel ripuvad maakaardid. Üks uks viib Rahvakomissaride Nõukogu istungite saali. Läbi selle ukse sisenes V. I. Lenin kronomeetri järgi istungite alguseks. Samas saalis peeti ka Töö- ja Kaitsekomitee ning Poliitbüroo istungeid.

V. I. Lenin, tema elukaaslane N. K. Krupskaja ja noorem õde Maria Iljinitšna elasid samas majatiivas, kabineti lähedal. Neil oli vastavalt kolm väheldast, lihtsa sisustusega elutuba (neist kõige suurem Maria Iljinitšna jaoks), väike söögituba ja köök.

Kõige tugevam mulje, mis külastusest jäi, on Vladimir Iljitš Lenini vähenõudlikkus oma elumugavuste suhtes, kogu jõu ja vaimusuuruse mobiliseerimine rahva hüveks.

JAAN SALM

TEEL VÕIDULE

Täna alustame tagasivaadet 35 ja enama aasta taha. Kuidas jõudis kätte võidupäev 9. mail 1945, mis meenub endisele sõjamehele tollaseid ränkraskeid aastaid meenutades? Selles lehes ja ka järgmistes pöördume endiste rindemeeste, tänaste õppejõudude poole.

*

Võimatu on nõuda, et sõda tekitaks läbielanute mälestusis ja uue põlvkonna teadmises täpselt ühesuguseid tundmusi. Ühtedele on ta igavikustatud valukarje, millesse põimuvad sajad, võib-olla tuhanded mälestuskillud. Näiteks Velikije Lukist, kui koos tuleristsetega tabanud haavatasaamisel tunned silmi niiskelt läiklemas. Mitte äraolekuhetkedeni viivast lõikavast valust, vaid kahest kaaslasest, kes kuulirahet trotsides sind päästma tõtanud. Olgugi et abi seisnes vaid pealelaotatud telkmantlis, mis kaitses pakase eest — enamaks polnud ju momendil võimalust... Või Moskva-lähedasest hospidalist, kus arstide sügav elujaatus süütas paljude haigete silmis taas elava tulukese. Säärast ennastületavat hoolt ja armastust on parem tunda kui kirjeldada... Meenub päev, mil pärast pikki kuid langenute nimekirjas olemist naased korpusesse. Meeste juurde, kes teadsid, mida teevad ja et nende tegu on õiglane, kuid pidid võitlema. Nende vastu, kes enesele aru ei andnud... Taas Eestimaal, mis nüüd on enamuses tuhakarva. Sõjakeeris on vaibumas. Tuli põleb jälle õiges ja kindlas kohas — igaühe südames, kus teda läheneva võidu aimus üha lõkkele lööb. Leib on veel sõmer, kuid see-eest rahupäevade oma. Rahu tähendas kodu, ammu unistatud ülikooli, eelkõige aga tööd, palju tööd.

Selline oli osake endise Eesti Laskurkorpuse 7. diviisi 354. laskurpolgu 1. roodu poliitjuhi abi, tänase **NLKP ajaloo kateedri juhataja professor JOHANNES KALITSA** sõjateest.

Meile jäägu sellest tõde, et õigus ei põle tulle, hukku tapatöös ega kao igavikku.

AIMAR JUGASTE

*

Sõjad pidavat korduma iga uue põlvkonna tagant. Rahupõlvkond «unustab» sõja. Meile räägitakse tihti sõjaõudustest, näidatakse filme, kirjutatakse lugusid, me võime teada, et sõda on hirmus; et teda pole tarvis. Kuid seda me ainult teame, ise aga ei t u n n e. Tunnevad ainult need, kes on selle läbi elanud.

Ääretult kahju, et selliseid tundeid ei saa geneetiliselt edasi anda (siis poleks niisuguseid mõisteidki nagu sõdur, armee jt.).

«See on üldiselt ebameeldiv teema ja ma ei tahaks küll, et sellest lehes kirjutataks,» kostis **teaduslikku kommunismi kateedri juhataja, professor IVAN VOLKOV**, «pealegi ei saa neid tundeid nagunii sõnadega edasi anda, ehkki see on meie põlvkonna kohus.»

«Aga kui siiski prooviks?»

«Sõja algul ei uskunud, et see nii pikale venida võib. Tundus, nagu oleks aeg seisma jäänud. Ning alles neljakümne neljandal aastal teadsime juba kindlalt, et lõpp pole kaugel...

1945. aasta 8. mail olime Kuramaal. Hommikune kastemärg maa tõotas ilusat ilma ja tõepoolest oli päev päikesepaisteline; koiduvaikuses kuulatasime üle tüki aja linnulaulu, kuidagi võõras oli pärast seda lahingusse minna, aga minema pidime. Siis ei osanud vist keegi aimata, et see jääb viimaseks...

Lahing oli äge: võib ju arvata, mismoodi võitleb nurkasurutud metsloom. Päev jõudis lõunasse ja äkki tuli käsk mere äärde minna. Aga maantee, mida mööda pidime astuma, oli meie teada sakslaste käes.

Käsk on käsk ja hakkasimegi liikuma. Asi sai selgeks, kui meile hakkasid vastu voorima saksa sõjavangid. Sõda oli lõppenud kuidagi ootamatult, ehkki teadsime, et lõpp oli lähemate päevade küsimus. Äkki ei olnud kuhugi minna, midagi teha. Alles hommikul võitlesime elu eest ja nüüd...

Nendest, kes olid sündinud 1922.—1924. aastail (minugi sünd mahub nende aastaarvude sisse), tuli tagasi vaid 3% (!). Tee võiduni oli liiga raske, et praegune põlvkond seda veel läbi peaks käima. Kahju, et me sõjavastast tunnet ei suuda nii edasi anda, nagu vaja.»

Professor IVAN VOLKOVIGA vestles ANATOLI AKSJONOV

Prof. Elmar Siirde juubeliks

22. aprillil tähistab otorinolarüngoloogia ja oftalmoloogia kateedri professor-konsultant, ENSV teeneline teadlane, meditsiinidoktor Elmar Siirde oma 70. sünnipäeva.

E. Siirde lõpetas 1938. aastal ülikooli arstiteaduskonna. Juba üliõpilasena asus ta tööle kõrva-nina-kurguhaiguste kliinikus. 1944—1975 töötas E. Siirde TRÜ otorinolarüngoloogia ja oftalmoloogia kateedri juhatajana. Teadustööd alustas ta juba üliõpilasena, kirjutades auhinnatöö kooliõpilaste häälekõnehäiretest. Dissertatsioon valmis 1947. a., teemaks «Kogelejate hingamisliigutuste võrdlevaid vaatlusi». Alates 1954. aastast on juubilari põhiliseks huvialaks olnud aeroionisatsiooni ja elektroaerosoolide uurimine. Koostöös füüsikutega (dots. J. Reinet, dots. P. Prüller) on valminud rida originaalseid töid. 1963 aastal kaitses E. Siirde doktoriväitekirja teemal «Aero- ja hüdroioonid otorinolarüngoloogias». Ta on avaldanud üle 160 erialase teadusliku töö. Juubilar on juhendanud doktori- ja kandidaadiväitekirju ning üliõpilaste võistlustöid.

E. Siirde on lugupeetud pedagoog, kes on jaganud oma rikkalikke teadmisi ja kogemusi kõikidele sõjajärgsel ajal ülikooli lõpetanud arstidele ja defektoloogidele. Tema töö arstina on leidnud laialdase tunnustuse, on ta ju taastanud tuhandete inimeste tervise.

Põhitöö kõrval on E. Siirde täitnud vastutusrikkaid ühiskondlikke ülesandeid, aktiivselt osa võtnud teaduskonna kollektiivi elust ning oma eriala juhtimisest. Tema initsiatiivil asutati 1952. aastal ENSV Otorinolarüngoloogide Teaduslik Selts, mille esimeheks ta oli kuni 1979. aastani. 25 aasta jooksul juhtis ta pea-otorinolarüngoloogina erialast tegevust kogu vabariigis.

Soovime juubilarile tugevat tervist, jätkuvat energiat otorinolarüngoloogia edasisel arendamisel, arstide ja teadlaste praktilisel ja teaduslikul juhendamisel.

Kolleegid

Õigusteaduskonna ÜTÜ XXXVI konverents

Edukaks tööks on mõnikord tarvis aeg maha võtta ja veidi aru pidada, uued sihid seada. Iga ameti esindajatel on see «mõnikord» erineval ajal. ÜTÜ-s tehakse kokkuvõtteid kevadel.

11.—12. aprillil toimus joone allatõmbamine tehtule ka õigusteaduskonna ÜTÜ-s.

Aastast aastasse on esinemiste arv konverentsil kasvanud. Tänavu kanti kolme päeva jooksul ette 69 ettekannet (eelmisel aastal 61). Töö toimus 7 sektsioonis: riigi ja õiguse ajaloo ja teooria, kriminaalprotsessi õiguse, kriminaalõiguse, tsiviilõiguse, majandusõiguse, kolhoosi- ja maaõiguse ning riigi- ja haldusõiguse sektsioonis. Teemade ring ulatus kitsalt spetsiifilistest teaduskonna ajalooni.

Ükski õige konverents ei möödu ilma külalisteta. Tänavu oli neid Tbilisi, Jerevani, Vilniuse ja Lvovi ülikoolidest.

Paremate ettekannete autoreid autasustati ÜTÜ medaliga. Paremateks töödeks tunnistati I. Valtini «NSV Liidu seaduste kogu koostamise probleeme» (juhendaja dots. H. Sepp), A. Kozlovi «Alaealiste suhtes ENSV KrK § 48′ kohaldamine» (juhendaja prof. I. Rebane), R. Vare «Seadusandlik protseduur ENSV Ülemnõukogus» (juhendaja vanemõpetaja H. Kärtner) ja P. Järvelaidi «A. H. Tammsaare ja Tartu Ülikooli õigusteaduskond» (juhendaja prof. V. Kelder). Aukirjadega autasustati J. Neitovit, M. Rammulit, L. Glikmanit, K. Tjukinat, E. Iidnat, H. Põldmaad, A. Viiolit ja S. Läänet.

Mida näitas meile konverents?

Konverentsi ettekannete arv on liiga suur. Aeg on piiratud ja paratamatult ei jää aega ei kaasarääkimiseks ega mõtlemiseks. Üks lahendus on ettekannete jagamine rohketesse sektsioonidesse ja igas sektsioonis mingi teemasid ühendava üldteema leidmine. See võimaldaks saada teatud probleemist ülevaate ja esinejailgi oleks huvitav kuulata ja arutada oma kaaslaste ettekandeid. Seda oli tunda tänavu majandusõiguse, kolhoosi- ja maaõiguse ning riigi ja haldusõiguse sektsioonis, kus jäi rohkem aega — töö oli ladusam.

Et ÜTÜ tegevus on lahutamatu õppeprotsessist, siis paljud ettekanded, mille teemad tihedalt seotud õpetatavate ainete probleemidega, võiks ette kanda seda probleemi puudutaval loengul (töö maht ja ulatus ei tohi langeda referaadi tasemele). Kasu peaks olema mitmepoolne. Õppejõud teeks ainult sissejuhatuse loengule, üliõpilane esitaks oma ettekande, mis puudutab seda probleemi, teiste üliõpilaste jaoks on see võrdsustatud loenguga. Üliõpilane võib arendada oma esinemisoskust ja ka kaasüliõpilased on sellisele lektorile julgemad küsimusi esitama. Loengu lõpus (pärast ettekannet) teeks kokkuvõtte õppejõud.

Paremad ja üldisematel (laiemalt huvi pakkuvad) teemadel üliõpilasuurimused tuleb aga ette kanda ÜTÜ iga-aastastel konverentsidel. Kas see nüüd lahendus on, aga ehk üks võimalustest küll.

Ülikool valmistub oma juubeli tähistamiseks ja kindlasti on pidustuste üheks komponendiks ka teaduslikud konverentsid, millest üliõpilasteadlasedki (ÜTÜ) kõrvale ei jää. Seoses juubeliga elavneb ka teaduskondade ajaloo uurimine. Huvitavad võiksid olla eri kõrgkoolide (meie ja teiste kõrgkoolide) ühisuurimused teaduskondade ja nende kasvandike sidemetest, sest on ju meie ülikool olnud ja on tõeliselt internatsionaalne.

JAAK LEIS

● **Külalisi ja meie tudengeid koos prof. Ilmar Rebasega (ees vasakult teine).**

JAAN PULGA foto

Tulevased majandusküberneetikud proovisid jõudu erialateadmistes

Nädalapäevad rippus majandus- kuulutus, kus kutsuti majandusküteaduskonna ÜTÜ teadete tahvlil berneetika eriala tudengeid võistlema oma erialateadmistes.

26. märtsi õhtupoolikul kogunesk i 5 kolmeliikmelist võistkonda jõuproovile. Esindatud olid kõik majandusküberneetika eriala kursused peale diplomandide. Esimeselt kursuselt oli välja pandud kaks võistkonda.

Küsimused olid rahvamajanduse planeerimisest, majandusmatemaatilisest modelleerimisest, küberneetikast, operatsioonianalüüsist jm.

Lisaks erialateadmisi kontrollivatele küsimustele tuli anda vastust ka meid ümbritseva igapäevase elu kohta (näiteks mitu monumenti on Toomemäel või mitu professorit on majandusteaduskonnas).

Vastuseid hindas žürii eesotsas prof. H. Müüriga. Võistlus oli väga pingeline. Liidrid vahetusid pidevalt. Väga edukalt esines I kursuse võistkond (koosseisus R. Murakas, U. Varblane, L. Rõõmuoks), kes püsis kõige kauem juhtpositsioonil. Pingelises lõppheitluses suutis end siiski maksma panna IV kursus (T. Kuusik, K. Lainemäe, A. Savisto), järgnesid I kursuse esimene võistkond ning III kursuse võistkond (R. Käi, T. Pajumets, H. Arge). Võitjaid ootasid vimplid ja tort ning aukirjad, mis anti üle ÜTÜ majandusteaduskonna konverentsil.

Parimad võtavad osa teadmistevõistlusest Vilniuses, mis toimub TRÜ, LRÜ ja VRÜ majandusküberneetika eriala üliõpilaste traditsioonilisel iga-aastasel sõpruskohtumisel.

TIIU PAAS

Me samm on virge ja tantsule kutsuv

**veres tuikamas tuljakurütm,
uhke, julge ja homsesse uskuv
töö ja loomingu ühine külv.**

**Viru valsi hoos kannelde naeru
kaigub valgete kaskede all,
tantsupaati, mil tammised aerud
kannab vahuste lainete vall.**

**Veimevakas meil töörõõmu annid,
mida korjand me tarmmukad peod,
kuldset viljagi kandma on valmis
kõikjal puhkenud tantsude eod.**

Nii läheb oma moto helinal TRÜ RKA, ehk asjatundmatute jaoks äraseletatuna Tartu Riikliku Olikooli Rahvakunstiansambel. Ja hüütakse neid veel muuhulgas ka «tühikargajate pundiks». Aga ega see kargamine nii tühi olegi, kui mitmedsajad inimesed sellest TRÜ-s 35 aasta jooksul lõbu leidnud. 12 784 päeva, rõõmupäevi on neist vähe, aga siiski tullakse. Noormehi jääb küll aina vähemaks, kuid neidusid jätkub. Sel sügiselgi pidi seitsmekümnest himurikkast neiust enamik kõrvale jääma, parimatele avati aga tee rahvakunsti higiraskete rõõmudeni. Mis kutsub?

MINEVIK

See oli 1945. aasta aprillis, kui Ilmar Reidla TRÜ vähesed rahvatantsuhuvilised kokku kogus. Kui EPA loodi, viis I. Reidla enamiku neist endaga sinna kaasa. TRÜ-sse tuli ansamblit juhatama Ester Prinits. Said tehtud ka esimesed suuremad reisid: 1948 Tartu—Riia—Kaunas—Vilnius—Tartu, 1950 Tartu—Tallinn—Leningrad—Petrozavodsk—Tartu.

ARGIPÄEV

Ilma eelmänguta, alustame, valmist! Ja! Stopp! Vasaku jalaga on sääretõste jooks! Kehast ei ole kuhugi minekut! Pea jääb püsti! Ja! Vasakuga alustame! No mis inimesed need on, kes ei tee vasaku ja parema vahel vahet? Käed ei ole kuskil töllakil! Jalad töötavad, käed töötavad! Kõnnitakse põiasirutusega! Lehm võib karjamaal kõndida nagu tahab! Põi-a-si-rutus! Põõre, jooks! Stopp! Moldaavia kukkumine on: üks, kaks, kolm ja hopp! Paremale ja vasakule anname kolm. Ära vahi põrandale! Mis sa sealt otsid? Hüpaksammudega ette! Miks sa tugijalast alla ei istu? Stopp! jne. jne. jne. jne. jne. jne. jne. jne. jne. jne. jne. jne. jne. jne. jne.

Niimoodi kolm korda nädalas kaks-kolm tundi, kui vaja, siis enamgi. Välisreiside ajal on isegi rongis treenitud.

MEMM

Helju Mikkel, *ENSV teeneline kultuuritegelane, tantsumemm, oli RKA kunstiline juht aastail 1953—1979. Rahvapilliorkestrit juhatas Elmar Luhats. Kui memm ansamblisse tuli, oli seal vaid neli paari. Siis järgnes see, mida tähelennuks nimetada võib:*

1956 Moskva, eesti kunsti ja kirjanduse dekaad;
1957 vabariikliku ülevaatuse kuldmedal,
üleliidulise ülevaatuse hõbemedal,
VI ülemaailmse noorsoo- ja üliõpilasfestivali pronksmedal;
1962 Moskva, ülemaailmne rahu ja desarmeerimise kongress,
Moskva, ülemaailmne ametiühingute kongress,
Soome;
1966 ENSV Ülemnõukogu Presiidiumi seadlus TRÜ RKA-le teenelise kollektiivi nimetuse andmise kohta.

Kuidas see saavutati? Tavaliselt — tööga, argipäevaga.

Memm lõi RKA-s uusi tantse: «Näärisokk», «Kullaketrajad», «Setu süit», «Sõlesepad». Memm tegi RKA-st rahvatantsuõpetajate kooli. Ansamblist käisid läbi paljud, mõnedele sai tants elutööks. Praegu unistab Helju Mikkel ansambli vilistlaste kokkutulekust.

«Nüüd tulev juubelikontsert on esimene, kus ma kaasa ei lõõ,» ütles memm. «Aga mis sellest, kõikjal saalis ümberringi on ju omad, omad lapsed . . .»

RIIDED

Nendega on alati häda. Küll on nad määrdunud, küll on katki, tavaliselt neid lihtsalt pole. Osa sai kannatada klubi põlemise ajal. Ja mida kõike pole tehtud rahvariiete hankimiseks — selleks on isegi laadal esinetud, et sealt sukki osta saaks. Paljud riided on oma tööga teenitud — festivaliriided, riided filmist «Elavad mustrid», mis ansamblist vändati, kuid ikka on nendega häda ja egas ansambelgi ainult eesti tantsudega piirdu . . . Ja jälle on riideid vaja. Mis sa teed — rahvas on, aga rahvariideid pole.

HENN

Henn Tiivel, TRÜ RKA kunstiline juht alates 1979. aastast.

«Henn oli mul ainuke tantslja, kes ühtegi tundi ei puudunud.» Nii rääkis memm. Treeningul käis Henn aga Elvast.

Henn on fanaatik, ja muidu ei saagi sellist tööd teha. Panna seitsekümmend inimest ühekorraga ühte jalga astuma, ja veel kuidas, seda ei suuda igaüks. Päeval töötab ta koolis, õhtul treenib RKA-ga.

Hiljuti jõudis ansambel tagasi Saksa Demokraatlikust Vabariigist, praegu käib kogu töö vaid juubelikontserdile mõeldes, suvel aga on Moskva olümpiamängude avatseremoonia, rahvakunstiõhtu Tallinnas — kõik Hennu käe all.

Kui alustasime, ütles ta, et nüüd läheb raskeks, et nüüd hakkab igaüks küllalt mahvi ja laidusõnu selga saama. Saimegi. Mõned solvusid — ega Henn sõnadega ei helli ta — aga mitte kauaks. Kes vastu ei pidanud, kadus niisama. Manitsusi ja laitusi jätkus Hennul kõikidele kotikaupa, natuke jäi veel ülegi.

Nüüd pole Hennul juba nädalapäevi häält. On kuidagi vaikne, ebaharilik ning juba oodatakse, et ta oma kõri korda saaks, kuigi siis . . . Aga see ei loe. Tantsusammud lähevad aga iga päevaga ikka sirgumaks ja selgemaks. Ongi viimane aeg, sest homme . . .

PAARISSAMM

«Miks lähevad inimesed ansamblist minema? Üks põhjus on, kui poisil tekib tüdruk väljaspool ansamblit või vastupidi. Siis minnakse, pole ansambli jaoks enam aega. Kui aga kaks inimest leiavad teineteist RKA-s, on kõige parem. Nähakse teineteist töös, on ühine huvi, nii jäädakse kindlamini kokku,» rääkis memm.

Praeguseni on ansambel teele saatnud 17 paari õnnelikke noori, 14 neist on kokku jäänud. Pulmapidu peetakse koos ansambliga rahvakommete järgi. See on vaid üks paljudest ansambli traditsioonidest.

TANTSITUD

on Riias, Kaunases, Vilniuses, Leningradis, Petrozavodskis, Moskvas, Tjumenis, Uljanovskis, Saksa Demokraatlikus Vabariigis, Soomes, Tšehhoslovakkias ja lugematuid kordi kodus. Ükski laulu- ja tantsupidu pole möödunud RKA-ta, lisaks ollakse üliõpilastantsupidude traditsiooni algatajad.

LÕPETUSEKS

Möödas on ajad, mil peole olid terved vallad kokku aetud ja kihelkonnad kutsutud. Nüüd aitab vahest «Vanemuise» kontserdisaalistki, kus **homme, s. o. 19. aprillil kell 19.30 eesriided lahti lähevad ja publiku ette astub 35-aastane RKA.**

35 aastat — on seda vähe või palju? 35 on meheiga ja siis hakkavad mehed suuri tegusid tegema. Mis aga RKA-sse puutub, eks siis tulevik näitab, mida meheaastad talle toovad. Üks on aga kindel — ikka veetakse rahvakunstivankrit edasi, nagu seda tänaseni on läbi tvisti-, roki- ja soulikümnendite veetud, sest kui on rahvas, peab olema ka rahvatants ja rahvakombed, peab olema rahva vaim . . .

Lõpetuseks Laine Mesikäpa sõnad ansambli külalisteraamatust:

*Tammiseida tervitusi,
hõbedasi õnnitlusi,
kuldseid käepigistusi
teile tore tantsurahvas.*

Jaksu Sulle jalgadesse, RKA!

REIN SIKK

MIHKEL VANARI fotod

Mida teha edasi

Kolm tunnet, millega taidlusžürii (Helju Mikkel, Helve Kabur, Olev Saks, Anneliis Moss, Heino Variku, Maire Aunaste, Meelis Milder, Andrus Lauren) pärast ülevaatuse lõppu saalist lahkus, olid häbi, hirm ja imestus. Vaevalt said midagi muud tunda ka need paarkümmend tudengit, kes pühapäeva õhtul kell 7 veel noortemaja saalis istusid. Vist küll väga harva on **tudengitaidlus** ära katkestatud publiku poolt. Seekordne konkurss lõppes just nii . . .

● **Ega alguski palju parem olnud. Ülevaatuse esimesel päeval jätsid kolm teaduskonda neljast — filoloogia, ajalugu ja bioloogia-geograafia** — ilma igasuguse eelneva hoiatuseta lihtsalt kohale ilmumata. Iga teaduskonna etteotsa on pandud üliõpilased, kelle kohustuseks on huvi tunda oma teaduskonna kultuurielu, sealhulgas taidluse vastu. Paraku jäid mõne teaduskonna kultuurijuhtijad tulemata ülevaatusele isegi selleks, et vaadata, mida teevad teised . . .

Ainsana astus esimesel konkursipäeval publiku ette õigusteaduskond. Esitati nn. kriminaalballett, mida tõsisel toonil arvustada oleks mõttetu, kuid milles ei puudunud vaimukus ja originaalsus. Õigusteaduskond oli üks neist vähestest, kes oma kavaga jättis žüriile hea mulje.

● Teise päeva mammutprogrammi (kava pikkus ligikaudu seitse tundi) **alustas vene üliõpilaste näitering, mida juhendab dots. L. Volpert.** Esitati kolm stseeni alles valmimata lavastusest «Me mängime Moliere'i». Ühtlasest kõrgetasemelisest näitetrupist on küll varavõitu rääkida, kuid üllatas neidude lavaline vabadus ja lihtsus. Meeldejäävaim oli stseen «Naiste koolist», kus Ljuda Zajontsi kehastatud peategelasest õhkus tõelist naiselikku naiivsust ja graatsiat. Kahjuks ei lubanud praegune hindamissüsteem lugeda näiteringi esinemist filoloogiateaduskonna etteasteks, sest ringist võtab osa üliõpilasi ka teistest teaduskondadest. **(Etteruttavalt võib öelda, et tänavune ülevaatus pani paika nii mõndagi. Järgmisest õppeaastast alates ei hakata taidlust hindama enam teaduskondade vahel, vaid ikkagi ainult nende vahel, kes konkursile saabuvad. Uue süsteemi kohaselt võib konkursi võita ka üksikesineja, olenemata taidluse tasemest kogu teaduskonnas. Praegune süsteem muudab hindamise jäigaks ja ebaobjektiivseks.)**

Majandusteaduskond oli püüdnud lavastada anekdooti. Mõte iseenesest on huvitav, kuid äärmiselt raskesti teostatav. Kahjuks jäigi välja mängimata anekdoodi puänt ning seega kukkus läbi kogu number. Improvisatsiooni korras sündis publiku silme all teinegi etteaste — lugu Sherlock Holmes'ist, dr. Watsonist ja tomatitest. Improvisatsioon venis pikale, nii et jällegi kippus ära kaduma see iva, mille pärast kogu lugu näidati. **Ometi ei saa jätta tunnustamata mängupaari Ülo Randaru — Kalev Lepik.** Huvi eneste vastu äratasid noormehed juba sügisesel taidluskonkursil, seekordne vaid tõendas, et majandusteaduskonna mitmeaastane paremus üleülikoolilises taidluses võib taastuda. Tarvitseb oma esinemist vaid pisut rohkem ette valmistada. (Esmakursuslaste konkursil küündis majandusteaduskonna Arturi-loo lavastuse ja mängutasemeni vaid žurnalistide lavaline kompositsioon.)

Pikima kava esitas arstiteaduskond. Enne kui asuda nähtut lähemalt tutvustama, tuleb kiita teaduskonna komsomolisekretäri **Oleg Ševtšukki** ning kultuurisektori liikmeid **Liia Hansonit** ja **Jaanus Kaljustot**, kelle aktiivsel eestvedamisel ja osavõtul tegeldakse taidlusega kogu õppeaasta vältel (erinevalt paljudest teistest teaduskondadest, kes vaid ülevaatuseks midagi kokku klopsivad).

Kahe lauluga esines **esmakursuslaste trio (Heiki Lints, Pille Taba, Toomas Volkmann).** Et esinemispraktikat on alles vähevõitu, on viperused andestatavad. Igati õnnestunud on laulukolmik häälematerjali sobivuselt.

Tulevased lastearstid tõid deklamatsiooni ja tantsu kaudu lavale tükikese lastemaailma. Publiku heakskiit teeniti mitte originaalsuse, vaid üle pakkumata ja usutava lapselikkusega.

Ebaõnnestus **farmatseutide** nn. tragöödia «Tulnuka seiklused parmatoloogide maal». Süüdi ei olnud ainuüksi vähene ettevalmistatus, vaid loo sisutus ise. Probleemid selles «traagilises» loos võivad lahkamist vajavatena näida küll 6.—7. klassi õpilasele, üliõpilase panevad nad ainult õlgu kehitama.

(Järg 4. lk.)

Mida teha edasi

● **Rahvalike laulude hea esitamisega hämmastasid tulevased arstid.**

(Algus 3. lk.)

Meessugu on iidsetest aegadest saadik armastanud demonstreerida oma jõudu (ja sellega kaasnevat ilu). Seekord hiilgas jõu- ja ilunumbrite erilise rohkusega just arstiteaduskond. Paari neist eteasteist võis pidada küll vaimukaks, kuid ilu poolest ei paistnud silma ükski number. Tänu nn. tsirkuseprogrammi tüütavale venimisele oleks üldmulje arstiteaduskonnast jäänud vaid kesine, kui taidluskava poleks lõppenud ülevaatuse menukaima etteastega. **G. Putkaradze, A. Datiašvili ja G. Lomipadze** ei tulnud välja millegi harukordsega. Nad vaid laulsid ja esitasid ühe estraadliku intermeediumi kirjanduse eksamist. Ülevaatuse parimaiks oleksid nad aga saanud juba ainuüksi oma esimese laulu «Sulikoga». Kui midagi tehakse väga hästi, jääb see väga heaks ka siis, kui seda ei tehta mitte esimest korda.

Kui arstiteaduskond paigutas oma parima etteaste kava lõppu, siis keemiaosakond vastupidi — kava algusesse. Keemikute kavas olid **Tiit Aunaste laulud** ainsad, mis kriitika välja kannatasid. (Žürii hinnang esinejale oli igati positiivne.) Järgnes küll veel taidlusprogrammi efektne avamine, kus üliõpilane **T. Salumaa** näris ainsa hammustusega läbi kahest otsast nööride vahele tõmmatud sardelli, kuid programmi ennast õieti ei järgnenudki. Selle asemel demonstreerisid keemiatudengid saalile pool tundi mõttetusi, kusjuures tegijate poolehoidu nendele mõttetustele ei püütudki varjata. Viimane kõlagu tunnustusena, sest lavalolijad käitusid siiralt ning mängisid oma mängu rõõmuga. Keskkooliõpilaste tasemele jäi kahjuks keemiaosakonna esmakursuslaste kava, kuigi siin žürii vähemalt sai aru, mida öelda taheti.

Missugune on õige nali? Kui küsida seda **Aleksander Rebase, Ants Aheri, Juri Krustoki, Väino Pooli või Raivo Jaanisoo** käest, saate arvatavasti taolise vastuse: tõsine, lühike, ja tegema peavad seda füüsikud. Ise kuuluvad eespool nimetatud noormehed taidluskollektiivi **«Kannike»**, kus armastavad samuti naljatada. Olgu märgitud, et kõik füüsikaosakonna trupi «Kannike» naljad meeldisid ka žüriile (vastupidiselt mõne teise teaduskonna naljameestele, kelle programmi kuulus ilmtingimata vähemalt üks labasus).

Matemaatikud esinesid **Raul Vatsari ja Avo Muti** kavaga «Tudengisaapad», kuhu oli põimitud nii laulu, tantsu kui ka slaide. Kavaga taheti tutvustada matemaatikateaduskonda ning näidata selle eeliseid teiste teaduskondade ees. Kahjuks jäi nõrgaks just kava telg, see, mille ümber kõik ülejäänu üles oli ehitatud. See-eest olid lausa suurepärased diskotantsud **Aare Toominga** (mat. IV k.) seades. Kenasti laulsid-mängisid **Aivar Natus ja Ilmar Jõgeda**. Seejärel tulid aga noormehed mõttele tutvustada publikut ka oma luuleloominguga, rikkudes sellega hea mulje. Pisut piinlik oli vaadata ka noormehe ja neiu mängu õllepudelitega, sest mängust kasvas välja päris ehtne õllejoomine ja see — paraku! — väljub isetegevuse piiridest.

Raske oli publikule esineda **matemaatikute vene osakonna üliõpilastel.** Estraadistseenid **Gennadi Blintšuki ja Jevgeni Portnoi** esituses andsid tunnistust noormeeste heast sõnakunstioskusest, kuid kahjuks ei vaevunud publik teksti jälgima. Lihtsate lauludega pani end kuulama **Elina Jelišević.**

Taidluskonkursi lõpetas kehakultuuriteaduskond. Teaduskonna au kaitsmise võtsid enda peale kolm noormeest, kelle nimesid aga ei tahaks siinkohal nimetada, sest oma esinemisega ei teinud nad au teaduskonnale ega enestele, ammugi mitte üliõpilase nimele.

Sütitavalt tantsisid matemaatikatudengid.

EVALD VELDEMANNI fotod

Taidlus ülikoolis pole kohustuslik nagu õppimine. Kunsti on kohusetundega üldse raske siduda. Kunstiga (ja ka taidlusega) tegelemine nõuab eelkõige sisemist kultuuri ja armastust valitud ala vastu. Selle lihtsa tõe peale pole tulnud väga paljud üliõpilased, kes seekord žürii ja publiku ette astusid. Oma kohustusi aga ei tea nende teaduskondade kultuuribürood, kes enne üleülikoolilist ülevaatust unustasid selle korraldamata teaduskonnasiseselt. Tänu sellele jääb ametlik teaduskondade paremusjärjestus taidluses seekord välja kuulutamata, preemiasõidud sõitmata, lõppkontsert korraldamata. Parimad aga olid olemas lõppenud ülevaatuselgi — teaduskondadest on neiks **arsti- ja matemaatikateaduskond,** keda žürii hindas võrdselt teistest kõrgemaks.

Mida teha edasi? Üksikuid väga häid etteasteid kõrvale jättes tuleb ülikooli taidlustase tunnistada ebarahuldavaks. Edasi pole praegusest enam võimalik minna, nüüd tuleb hakata tagasi tulema. Päris meelega jätsin ma arstiteaduskonna ühest etteastest õiges järjekorras rääkimata. Kui laulukonkursil või nüüd ka taidlusülevaatusel tuli lavale **Mihhail Ragulja,** kirtsutasid paljud saalisolijad nina — nii traditsiooniline, isegi konservatiivne laulumaneer ja repertuaar! Ainult et just nilsugusele vanale heale läbiproovitud ja äranähtud esinemisstiilile tugineb kogu meie rahvakunst ja kunst üldse. Kõigile neile, kes mõttetusi, labasusi ja veiderdamist tänaseni taidluseks on pidanud, tahaks soovitada üht: minge spordimeditsiini üliõpilase Mihhail Ragulja juurde ja küsige, mida tähendavad mõisted taidlus, kultuur ja ilu. Tema veel oskab teile seda seletada.

Aga neile, kes publikut ja žüriid oskasid rõõmustada — suur aitäh!

MAIRE AUNASTE

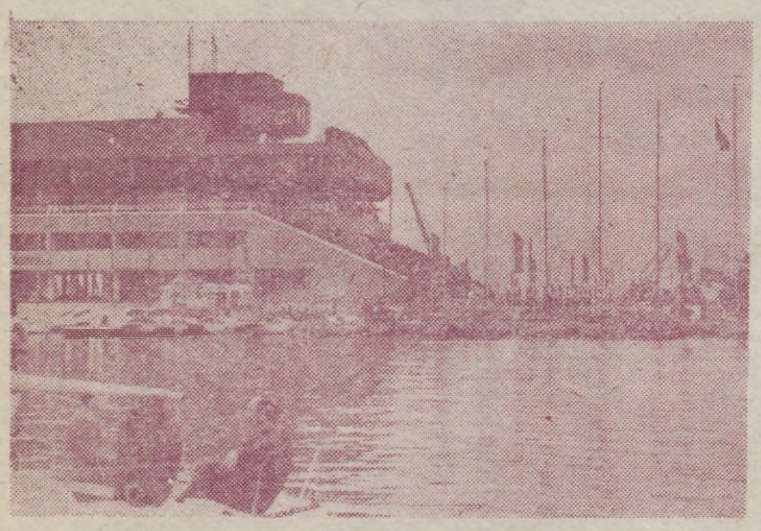

* *

Oleks vist liiga julge uskuda, et prantslane Pierre de Coubertin kogu oma erudeerituse juures *sois le bienvenu* või *welcome*'i eestikeelset vastet teadis. Ei tea ka seda, kas tema pilk maailmakaarti silmitsedes Vahemereäärselt Kreekalt hetkeks ka põhja poole, Soome lahele põikas. Küll aga tean tema poolt avaldatu põhjal, et ta rahvaid lähendama kutsutud olümpialiikumise läbi ühe rahva, tema kommete ja keele enamtuntumaks saamist võimatuks ei pidanud. Oma aja (sajandivahetuse) lapsena pidas ta võimalikuks ka seda, et see miski nii tugev on, et vaenust, valitsustest ja ideoloogiatest puutumatuna kestma võiks jääda. Spordi, täpsemalt olümpiaspordi läbi. Kuidas sellega meie ägedalt toimuvas hetkemaailmas lood, on igaühele vähem või rohkem selgeks saanud. Miks see suure prantslase ideaale kõigutades paratamatuse pitserit (paraku) kandvana selliseks on muutunud, peame iseendaltki küsima.

92 päeva pärast kõlab Pirita purjespordikeskuse tseremooniaväljakul esmakordselt olümpiamängude ajaloos eestikeelne tere tulemast. XXXI Balti regati ajal tervitati samade sõnadega ameeriklast John Bertrand'i ja inglast Reginald White'igi. Kas nende paadid ka juulikuises Tallinnas olümpiavette lükatakse, on pärast Colorado Springsi presidenditooli vaatust teadmata.

Mis parata, nägijaks kallist lõivu maksmata ei saa. Usun, Moskvas ja Tallinnas olümpiatule ikkasüttimise läbi saadakse veel kord, mitte ainult spordimaailmas.

PRIIT JÕGI

MIHKEL VANARI foto

UUDIS * SPORT

*** Meie ülikooli võrkpallinaiskond tuli Eesti NSV meistriks. Viimastes mängudes võideti teised medaliomanikud: TPedI 3 : 2 ja Tallinna Kaubamaja 3 : 1. Võidukasse naiskonda kuulusid Ingrid Jorro (eesti fil. III k.), Irma Kirpu (inglise fil. IV k.), Marianne Karnesk (KKT III k.), Ülle Kama (majandust. IV k.), Ene Sissas (KKT III k.), Külli Paiste (geogrgaafia IV k.), Marje Sikk (inglise fil. I k.), Kersti Tamm (spordimed. II k.), Kersti Alev (majandust. III k.), Eike Luigas (geograafia IV k.) ja kapten Ülle Luberg (õigust. II k.). Naiskonna treener on Vello Truumaa.**

*** Kõrgkoolide meistrivõistlustel sportvõimlemises sai võistkonnavõidu TRÜ. Järgnesid TPedI ja TPI. Naistest sai mitmivõistluse esikoha Svetlana Kravtšenko (spordimed. II k.). Meestest võitis Andres Lindvere (KKT IV k.) meistrikandidaadi ja Aivar Kuusik (arstit. V k.) I järgu mitmevõistluse.**

*** Kõrgkoolide malemeistriks tuli TPedI. TRÜ võistkond jäi teiseks. Meie üliõpilased mängisid pedagoogide ja TPI-ga viiki 2 : 2. EPA-t võideti 4 : 0.**

*** Peeti kõrgkoolide meistrivõistlused meeste võrkpallis. Meistriks tuli TPI, järgnesid EPA. TPedI ja TRÜ. Meie ülikool kaotas TPI-le 0 : 3, EPA-le 2 : 3 ja TPedI-le 1 : 3. Sellel nädalavahetusel toimuvad kõrgkoolide võrkpallimeistrivõistlused naistele.**

*** 20. aprillil kell 16 toimuvad Tähtvere pargis Tartu V spordimängude raames krossijooksu võistlused. Mehed jooksevad 1000 ja 3000 m, naised 500 ja 1000 m. Registreerida saab spordiklubis 18. aprillil kella 14-st. Tulemused lähevad arvesse ülikooli spordikonkursil.**

*** Spordiklubist anti teada, et osal kursustel oon tasumata veel spordiklubi maksud. Eriti paistavad sellega silma füüsika-keemia-, arsti- ja matemaatikateaduskond. Palume kiirustada!**

KEVADKROSS

Kõiki üliõpilasi, õppejõude ja teenistujaid oodatakse 22.—25. aprillini traditsioonilisele kevadkrossile, mis nagu varasematelgi aastatel toimub Tähtvere pargis. Jooksumaa pikkuseks on naistele 500 m ja meestele 1000 m. Tuletame meelde, et kevadkross kuulub teaduskondadevaheliste massispordiürituste kavva. Ootame rohkearvulist osavõttu.

22. aprill kl. 18 — biol.-geograafiat.
23. aprill kl. 16.30 — arstit.
23. aprill kl. 17 — matemaatikat.
24. aprill kl. 8.30 — arstit.
24. aprill kl. 10 ja 18 — ajaloot.
24. aprill kl. 17 — füüsika-keemiat.
24. aprill kl. 17 — majandust.
24. aprill kl. 18 — filoloogiat.
25. aprill kl. 10 — õigust.
25. aprill kl. 18 — järelkross

NBI

Täna ilmub ka venekeelne lisaleht nr. 3.

Maileht ilmub küll 30. aprillil, kuid tolle lehe materjalid peavad olema toimetuses juba järgmise nädala esimesel poolel.

Toimetaja V. SOOTAK

Kõrgliiga uks ei tohi kinni jääda

«Kalevi» meeskonna rõõmutu esinemine kõrgliigas ja raske heitlus üleminekuturniiril on andnud ainet kriitilistele ja pessimistlikele mõtteavaldustele. Kurdetakse, et ei jätku pädevaid treenereid, noortega tehtav töö pole tasemel. Sel aastalgi «Kalevi» varju jäänud **TRÜ naiskond** on oma arengus aga tubli sammu edasi astunud, kuigi tänavune esiliigaturniir seda väidet ei kinnitanud. Jäädi seitsmendaks. Muidugi ei rahuldanud see koht spordisõpru ega naiskonda ennastki. Milles on asi? Suvine spartakiaaduturniir näitas, et meie tüdrukud oskavad sisukalt mängida. Miks edu ei jätkunud meistrivõistlustel? **Vastuse annab TRÜ naiskonna vanemtreener Arnold Selge:** «Spartakiaad nõudis mängijailt maksimaalseid jõupingutusi. Eelkõige tänu võistluslikule mängule suutsime kõrgkonkurentsis korralikule kohale tulla. Enne esiliiga meistrivõistlusi jäi aga väga vähe aega puhkust pidada. Tüdrukutel polnud esimestes mängudes lihtsalt enam särtsu. Lisaks tulid vigastused: kohe hooaja algul viis trauma rivist naiskonna ühe põhisnaiperi Vera Mitrofanova. Käeluumurd sundis Kai Kotkast hulgaks ajaks pallimängust loobuma. Kõik see avaldas mõju naiskonna mänguvormile. Hooaja algul seatud ülesande täitmine — pääseda kõrgliigasse — läks väga raskeks.»

Raskustele vaatamata ei mindud kellelegi kaotama. Kes teab, mis oleks saanud, kui õnn, mida spordiski tublisti vaja on, meile oleks naeratanud. Kümnest võõrsil peetud mängust kaotati kolm ühe punktiga ning kaks kahe punktiga. Koduväljaku võidud ei suutnud neid valusaid kaotusi kompenseerida. Koguti Lvovi Majaehituskombinaadiga võrdselt punkte, aga halvem korvide vahe omavahelistes mängudes jättis TRÜ naiskonna finaalturniiri ukse taha. Arnold Selge: «Meistrivõistluste lõpuks mäng paranes. Teisel finaalturniiril esines naiskond taas korralikult. Heast küljest näitasid end just noored mängijad: Anne Hinnobert, Riina Gross, Piret Tuvi. Peale aastast võistluspausi on hästi mängu sulanud Sirje Kikas. Tubli nagu alati oli naiskonna tugisammas Elle Lapp. Suuremat võistluslikkust oleks näha tahtnud Inna Saadilt, Ülle Järvelt ja Rita Sartakovalt.»

Pikkade puudumine näikse olevat TRÜ naiskonna peamine probleem. (Kevade hakul lahkus võistkonnast 186-sentimeetrine Vera Mitrofanova.) Häid taga- ja ääremängijaid meil leidub, kuid mitut võrdväärset tsentrit väljakule saata pole. Vastasnaiskondades näeme aga tihti kolme-nelja mängijat, kel pikkust üle 190 cm. Pikkade puudumisel ei maksa veel püssi põõsasse visata. Ja ega seda ole tehtudki. Ei kimbuta praegu eriti ka järelkasvu probleem. Igal aastal tuleb TSIK'ist 1—2 andekat noormängijat, kel õige pea, muidugi kui endast asja, koht esindusrivistuseski olemas. Head eeskuju noorte tippsporti pürgimisel annavad praegused naiskonna liikmed Anne Hinnobert, Piret Tuvi ja Riina Gross.

Üht väga tähtsat edueeldust märkis peatreener veel: «Naiskonnast on saanud tõeline kollektiiv. Pallimängus pole head tulemust selleta loota.»

Praegu, kui suurvõistlused on läbi, harjutatakse viis korda nädalas, muidu küünib treeningute arv aga üheksani. Arnold Selge: «Liidu meistrivõistlustega pole hooaeg veel kaugeltki läbi. Ees seisavad Eesti NSV meistrivõistluste finaalturniiri mängud, kus TRÜ on esindatud kahe rivistusega. Maikuu algul sõidame turniirile Taškenti, juunis Simferoopoli. Vahele peavad mahtuma veel kõrgkoolide meistrivõistlused. 1. augustist algab aga ettevalmistus uueks hooajaks. Plaanis on treeningkoormust veelgi suurendada, sest ilma hea kehalise ettevalmistuseta häid tulemusi ei saavuta. Eesmärk jääb samaks — kõrgliiga.»

TOIVO KIVIMETS

*

Pühapäeval peeti EPA võimlas tavakohane korvpallimatš Eesti Põllumajanduse Akadeemia ja meie ülikooli meeskorvpallurite vahel. Esmakordselt läks võit 4:3 EPA-le. TRÜ asus küll 3:0 eduseisu (füüsika-keemiateaduskond — zooinsenerid 58:31, filoloogiat. — EPA majandust. 68:46 ja arstit. — agronoomiat. 74:57), kuid edu hoida ei suudetud. EPA õppejõud võitsid kolleege ülikoolist 66:60. Veterinaarid olid üle õigusteaduskonnast 69:54 ja põllumajanduse mehhaniseerijad bio-geo-st 66:53. Kohtumise saatuse määras KKT ja EPA metsanduse ja maaparanduse teaduskonna mäng. Oma esimese võidu kehakultuurlaste üle said EPA korvpallurid tulemusega 65:64, koos sellega tuli matšivõitki EPA-le.

«SÕPRUSES»

Täna, 18. aprillil kl. 23 esietendub lavaline kompositsioon «Juudas Iskariot».

Ajalehe «TRÜ» toimetuse aadress: 202400 Tartu, Ülikooli t. 18, TRÜ, ruum 302, tel. 341-21/253. Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk. Tartu Ülikooli 17/19. III. Oksiknumbri hind 2 kop. Tellim. nr. 1633. MB-01509.

«TRÜ» «Тарту Рийклик Юликоол» («Тартуский государственный университет»). Орган парткома, ректората, комитета ЛКСМ и профкома Тартуского государственного университета, г. Тарту, Эстонской ССР.

AR Fr. R. Kreutzwaldi nim. Eesti Rahva Raamatukogu

KÕIGI MAADE PROLETAARLASED, ÜHINEGE!

tartu riiklik ülikool TRÜ

EKP TRÜ komitee, TRÜ rektoraadi, ELKNÜ TRÜ komitee ja TRÜ ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 14 (1224) Reedel, 25. aprillil 1980 XXXII aastakäik

ON SÕPRUSPÄEVAD

22. aprillil kell 15 kogunesid aulasse õppejõud, üliõpilased, ka tudengid teistest meie maa kõrgkoolidest. Kogunesime V. I. Lenini 110. sünniaastapäeva aktusele, aga samuti ülikooli järjekordsete sõpruspäevade avamisele. Fotol näete aktust avamas meie rektorit prof. A. Koopi. Päevakohase kõne pidas filosoofiakateedri juhataja prof. J. Rebane.

Üliõpilaskülalistele oli see üritus esmane lähem kokkupuude meie ülikooliga, meie tudengitega. Minu kõrval istus Tiina Kuusik eesti filoloogia I kursuselt. Tema hoole all oli 4 Tšernovtšo RÜ tütarlast. Alla Litvinenko õpib geograafiat, Aleksandra Tkatšuk, Valentina Rotar ja Olesja Levko on võõrfiloloogia IV kursusel. Kõik nad kuuluvad oma ülikooli interklubisse, on käinud paljudes teistes kõrgkoolides. Tartus olid nad esimest korda, nende interklubi vanemad liikmed on siin ennegi käinud. Alla: «Möödunud aastal tähistasime oma interklubi 10. aastapäeva. Meie edukat tegevust märgiti ära ÜLKNÜ ja ÜLKNÜ Keskkomitee aukirjadega. Meie neljakesi tulime Tartusse, osa rahvast sõitis Kišinjovi, hiljuti on käidud veel Kaasanis, Kaunases jm. sõpruspäevadel. Oma ülikooli kevadisi suurüritusi ei kujuta külalisteta ette. Saab uusi kogemusi, leiab uusi tuttavaid.»

Tartust on nad kõik kuulnud, ka seda, et meil peagi juubel tulemas. Aleksandra kõneles oma ülikoolist. Tšernovtsõ ülikool sai 1975. aastal täpselt sajaseks. Praegu õpib selles ligi 10 000 üliõpilast 11 teaduskonnas. On võimalik õppida 6 keelt: inglise, prantsuse, saksa, vene, moldaavia ja ukraina oma.

Kõike seda kuulsin pärast aktust. Enne ütles sõpruspäevad pidulikult «lahti» meie komsomolikomitee sekretär Madis Kallion.

«Tänane soe kevadpäev on pidulik kogu maailma progressiivsele inimkonnale, eriti aga meie kodumaa enam kui 250 miljonile kodanikule. Möödub ju 110 aastat Nõukogude riigi rajaja ja juhi V. I. Lenini sünnist. Komsomolikomitee ja interklubi korraldavad sel tähtpäeval rahvaste sõpruse üritust juba üheksandat korda. Need nooruse, sõpruse ja kevade suurpäevad on oodatud kogu linnas. Seekordne kavagi on ulatuslikum. Loodame, et päevad igati õnnestuvad, et neist paljud osa saavad.»

Kõnepulti astusid ka külalised: Veszpremi Keemia Tehnoloogia Instituudi üliõpilane Elemér György ja Petroskoi RÜ-st Sonja Bulašova. Külalisi oli aktuse ajaks saabunud 87, kokku 17 kõrgkoolist. Tänaseks on neid veelgi lisandunud. Kes siis huvitusid TRÜ rahvaste sõpruse päevadest: Barnauli Meditsiiniinstituut, Tšeljabinski, Mordva, Ivanovo ja Jaroslavli RÜ, Dnepropetrovski Ehitusinstituut, Kuibõševi, Klaipeda, Daugavpilsi, Jaroslavli PI jt.

Esimestest sündmustest on peahoone fuajee stendil pildid, samas on näha ka sõpruspäevadeks valminud plakat (!). Eelnevat infot püüab pakkuda ka seesama sõpruspäevade erinumber. Paraku ilmub ta täna, mil päevad alles kestmas. Toimunust pikemalt kirjutab sõpruspäevade pressitalitus 8. mai numbris.

KERSTI PAJU
JÜRI LAANE foto

TRÜ RAHVASTE SÕPRUSE PÄEVAD 22.-27. APRILL 1980
TRÜ RSP 1980

V. I. LENINI 110. SÜNNIAASTAPÄEVALE PÜHENDATUD IX TRÜ RAHVASTE SÕPRUSE PÄEVADE PROGRAMM

Reedel, 25. aprillil

kell 12 — muusikafestivali I kontsert «Vanemuise» kontserdisaalis;
13 — V. I. Lenini 110., ELKNÜ 60. ja TRÜ komsomoliorganisatsiooni 40. aastapäevale pühendatud I ülevabariigiline kõrgkoolidevaheline komsomoliajaloo konverents aulas;
16 — muusikafestivali II kontsert «Vanemuise» kontserdisaalis;
19 — TRÜ ja TPI kammerkoorid ja Cesise kammerorkester TRÜ aulas;
19.30 — muusikafestivali III kontsert «Vanemuise» kontserdisaalis;
20 — diskoõhtu (diskorid M. Tarmak ja V. Siilats) TRÜ uues kohvikus;
21 — õõmuusika kontsert (Itaalia vanamuusika) «Vanemuise» kammerorkestrilt ja solistidelt TRÜ aulas;
puhkeõhtu «Sõpruses»;
22.30 — ansambel «Hõim» ja R. Rannap EPA aulas.

Laupäeval, 26. aprillil

kell 8 — äratus TRÜ ja EPA ühiselamutes TRÜ ja EPA puhkpilliorkestrite saatel;
10 — ülemaailmsele sõpruslinnade päevale pühendatud sõuderegatt Tartu—Tallinn Emajõel kaarsilla ja Võidu silla vahel (muusikat teevad TRÜ ja EPA puhkpilliorkestrid ja ansambel «FIX»).
12 — rahvusvahelisele noorsoo solidaarsuse päevale pühendatud miiting ning noorsoo ja poliitiliste laulude festival Raekoja platsil;
15 — muusikafestivali IV kontsert «Vanemuise» kontserdisaalis;
16 — TRÜ lastele üritus «Oigu jääv meile päike», P. Tooma ja J. Siilak TRÜ uues kohvikus;
EÖM-i lauluvõistluse lõppvoor «Sõpruses»;
17 — suurel sõpruskontserdil EPA aulas esinevad TRÜ ja TPI puhkpilliorkestrid koos TRK instrumentalistidega ja EPA klubi ansambliga «Hellero»;
18 — Kaunase Meditsiiniinstitutundi segakoor «Neris» TRÜ aulas;

(Järg 2. lk.)

Komsomolikroonika

ELKNÜ TRÜ komitee koosolekul 21. aprillil anti soovitus NLKP liikmeks astumiseks Andrus Laurenile (õigust. IV k.), Tiiu Sahtelile (õigust. V k.), Ervin Luurile (õigust. IV k.), Anna Pintšukovale (arstit. V k.), Gaida Priile (õigust. V k.) ja Andres Hallmäele (õigust. V k.). Soovitus NLKP liikmekandidaadiks astumiseks anti Ainu Kogerile (õigust. III k.).

Arutati rahvaste sõpruse päevade organiseerimisega seotud küsimusi.

Kahe sõja vahel

Esmaspäeval, 21. aprillil kell 19 nägid filmiklubi liikmed ja asjahuvilised Vanemuise t. ringauditooriumi ekraanil Tallinnat, Tartut, Narvat, Viljandit ja Kuressaaret ajavahemikus 1913—1940. Mõnekümneminutilisi dokumentaalkaadreid kultuuriloolistest vaatamisväärsustest kommenteeris filmiteadlane Veste Paas.

See oli ühtlasi sõpruspäevade esimene üritus.

TÕNU PEETS

Komsomoliajaloo konverentsist

Komsomolikomitee asesekretär Andrus Lauren: «Üritus on esmakordne. Midagi sarnast on meil juba küll toimunud — kolm ülikooli komsomoli ajaloo konverentsi. Organisatsiooniline külg ei tohiks nüüd enam raskusi teha, pealegi on viimastel aastatel kõrgkoolide komsomoli ajaloo vastu enam huvi tuntud.

Täna on meil kavas 7 ettekannet. TPI õppejõud ajalookandidaat Leili Mõldre kõneleb Eesti komsomoli tegevuse põhisuundadest aastail 1966—1975, EPA tudengid Anu Leivalt ja Herko Krimpus EPA üliõpilaste väärtusorientatsioonidest ja EPA komsomoli tegevusest üliõpilaste tõõkasvatusel. Meie õigusteaduskonna II kursuse tudeng Elmar Sepp on uurinud Harju rajooni kommunistlike noorte tegevust, kursusekaaslane Terje Tralla Jõgeva rajooni oma. Aivo Toomistu TPedI kultuuriteaduskonnast tutvustab ELKNÜ Läänemaa organisatsiooni taastamist 1944.—1945. aastal. Huvitav ettekanne on TRK muusikapedagoogika teaduskonna II kursuse üliõpilasel Tiiu Klassenil, kes vaatleb ülemaailmseid noorsoo- ja üliõpilasfestivale sotsiaalse progressi tegurina. Saame teada, kes eestlastest on nendest osa võtnud, milliseid auhindugi kaasa toonud.

Teemad on huvipakkuvad, loodame näha rohket kuulajaskonda!»

Sonja, Larissa ja Pekka

Nemad tulid kolmekesi: Sonja, Larissa ja Pekka. Nad esindavad Petroskoi ülikooli interklubi.

Sonja Bulašova on interklubi üsna vastne president, alles esimest aastat, aga klubistaaži on tal juba kõrgkoolis õppimise algusest peale, s. t. neljas aasta hakkab täis saama. Seetõttu teab ta interklubi tööst palju rääkida. Klubi on tegutsenud 15 aastat, Sonja on kuues president, liikmeid praegu 60 ligi. Rahvaste sõpruse päevi on neil peetud kuuel aastal, viimati kuu aega tagasi. Kolme päeva sisse mahtunud küllalt palju, arvab Sonja. Ühiselt pandi lilled Lenini ausambale, miitinguga mälestati sõjas langenuid. Oli avakontsert. Poliitilise plakati konkursile oli esitatud üle 100 töö. Petrozavodski Soome Draamateatris pakuti külalistele «Kalevala» etendust, millest tegelastena võtsid osa ka üliõpilased. Üliõpilastel pole oma kohvikut, aga sõpruspäevade aegu korraldati kohvikuõhtuid, mida aitasid sisustada konservatooriumi tudengid. Populaarseiks osutusid ka temaatilised diskod. Oli mitmeid vestlusringe. Huvituti ükssteise elust, õppimisvõimalustest, mis näiteks Prantsuse, Saksa DV, Soome või Nõukogude noortel on väga erinevad. Räägiti veel kunstist, teatrist, muusikast. Tehti ekskursioone, väljasõite. Sonja on sõnakas ja temperamentne vestleja. Ta ütleb sedagi, et esinduslikemad sõpruspäevad olnud küll 1972. aastal, aga loodab, et tulevik lubab seda korrata. Interklubis on siiani eriti hinnatud ühe kunagise külalise Dean Reedi kingitud heliplaate, -linte oma lauludega.

Sonja on tulevane ajaloolane, lisaks õpib ta n.-ö. süvendatult inglise keelt. See annab talle näiteks võimaluse hakata ka koolis oma ainet andma inglise keeles. Delegatsiooni kaks ülejäänud liiget on soome-ugri II kursuse üliõpilased **Larissa Karvanen** ja **Pekka Fomin**. Ka nemad on interklubi liik-

(Järg 2. lk.)

Kultuuri-programmist

TRÜ komsomolikomitees tegelevad kultuuriasjadega M. Kallion, A. Lauren, A. Põder, M. Milder, E. Berends ja V. Plato. Viimasega oli teisipäeval juttu käimasolevate sõpruspäevade kultuuriprogrammist. Selle ettevalmistamine algas eelmise aasta novembris, mil sõlmiti kokkulepe «Ellerheinaga», detsembris soostus esinema Madis Kivi. Harilikult nõustutakse pakkumistega meelsasti, Lauri Nebel ja Jüri Tamverk avaldasid ise soovi üliõpilastele esineda. Teoks ei saanud umbes kolmandik plaanidest, mahti ei leidnud ansamblid «Apelsin», «Radar» ja «Psycho». Kalle Randalul on laupäeval Tallinnas kontsert, muidu oleks temagi tulnud. Rockfestivalile «Vanemuise» kontserdisaalis on oodata ansambleid nagu näiteks «Magnetic Band», «Haak», «Propeller», «In-Spe» Lembit Saarsalu kvintetti ja kõiki Tartu ansambleid. Züriisse on lubanud tulla Valter Ojakäär, Tiit Karuks ja Olav Osolin. Vahelduseks diskodele toimuvad ka ansamblimuusikaga tantsuõhtud. Nendest on Tartus eriti suur puudus, veel suurem aga ruumidest. Kõiki üritusi Leningradi mnt. kohvikus ju maha ei mängi. Kava koostamisel tuleb seda arvestada.

On kahju, et sõpruspäevad peetakse nii Tartus kui Tallinnas üheaegselt. Nii ei saa vastastikku külaliseks olla. Veebruaris sõlmiti Viitnal TPI-ga küll kohane kokkulepe, ehk saab see teoks tuleval aastal.

TÕNU PEETS

Muusika-üritustest

Tänaseks on siis sõpruspäevade nädalast üle poole läbi. Toimunud on mitmeid huvitavaid kontserte. «Ellerheina» kammerkoor esines TRÜ aulas, ansambel «Generatsioon» EPA aulas, noortemajas «Sõprus» oli kantriõhtu jne.

Ent muusikasündmuste kulminatsioon, vabariigi vokaal-instrumentaalansamblite II festival, algab täna (õigemini küll lehe ilmumise ajaks on ta juba alanud). Kontserte, nagu teada, on viis. Ei tee vist paha pisut meenutada, kes esinevad.

Täna kell 12 astuvad «Vanemuise» kontserdisaali laval üles viis Tartu ansamblit: TRÜ klubi «Meedium», EPA klubi «Sirged Vaod» ja «Retro», «Rentaablus» ja «Maagia».

Teisel kontserdil kell 15 tulevad lavale «Repriis», «FIX» ja külalisena Vilniuse Ehitusinseneride Instituudi ansambel.

Õhtusel kontserdil kell 19.30 esineb meie tuntuim elektronmuusika viljeleja Sven Grünberg oma ansambliga ning külalisena «Credo» Liepajast.

Laupäevalõunane kontsert (kell 15) tõotab tulla kõige raskem. Esinevad «Haak», «In-Spe», Lembit Saarsalu kvintett ning tudengite hulgas ilmselt populaarseim ansambel «Propeller». Vahemärkusena ehk niipalju, et «Haagi» ja «Propelleri» koosseisus pole mingit erinevust. Kes juhtus kuulama mööda-nud laupäevast keskõõmosaiiki, see peaks teadma, et vahe on esitatavas muusikas, stiilis.

Kell 19 on festivali viies kontsert. Esinevad «Magnetic Band» ja Rein Rannapi «Hõim».

Festivali lõpptulemused selguvad pühapäeva lõunaks. Kell 15 on suur lõppkontsert. Kõiki esinejaid hindab üsnagi soliidne žürii: esimees — helilooja Valter Ojakäär, liikmed — Tiit Karuks, Olav Osolin, Tartu Linna RSN TK Kultuuriosakonna juhataja Maie Nisu, TRÜ klubi juhataja Heino Variku ja TRÜ komsomolikomitee asesekretär Valev Plato.

Häid kontserdielamusi kõigile, kel pileteid õnnestus saada!

MART RIIKOJA

Sonja, Larissa ja Pekka

JÜRI LAANE foto

Sonja Bulašova

(Algus 1. lk.)

med. Oma ülikooli kohta ütlesid nad, et see on alles väga noor (sünniaasta 1940) TRÜ-ga võrreldes. Õpitakse 8 teaduskonnas ja Tartu ülikoolist erinevalt ka metsandust, ehitust, põllumajandust, mitmeid üldtehnilisi erialasid. Larissal oli väga kahju, et Tartusse ei saanud tulla neil väga populaarne trio «Lumikello». Ilmselt jääbki meil nende laul kuulmata: kõik kolm liiget on jõudnud õpingutega viiendale kursusele. Veel räägiti Petroskoi üliõpilaskoorist, kes hiljaaegu naasnud Kaunase konkursilt võitjana.

Meie Petroskoi külalised on Tartus esimest korda, seetõttu pakkunud neile kolmapäevane linnaekskursioon palju huvitavat. Larissa tutvus meie vabariigiga on pikem ja pidevam olnud ning seotud põhiliselt Pärnus elavate sugulastega.

Petroskoi külalised on inglise filoloogia I kursuse üliõpilase Reet Siku hoole all. Talle on see esimene taoline ülesanne interklubis.

Niisiis, tuldi külla, tuldi uusi sõpru leidma. Küllap leitaksegi.

AILI AAB

SÕPRUSPÄEVADE PROGRAMM

(Algus 1. lk.)

19.30 — muusikafestivali V kontsert «Vanemuise» kontserdisaalis;

20 — kontsert EPA aulas; puhkeõhtu EPA klubis; diskoõhtu (V. Tilk) «Sõpruses»; M. Kivi ühemeheõhtu TRÜ uues kohvikus; diskoõhtu (V. Lillipuu ja O. Ulp) Leningradi mnt. 25 kohvikus.

Pühapäeval, 27. aprillil

kell 15 — muusikafestivali lõppkontsert «Vanemuises»;

21 — sõpruspäevade lõpuõhtu koos «Consillumiga» EPA võimlas.

MAIAKTUSELE

koguneme kolmapäeval, 30. aprillil kl. 14 aulasse.

MAIPIDU

Kolmapäeval, 30. aprillil kl. 20 maipidu Leningradi mnt. 25 kohvikus.

SÕJAVETERANIDELE

Seoses tulumaksusoodustusega 1. maist 1980 Suurest Isamaasõjast osavõtnutele tuleb kõigil sõjaveteranidel tulla raamatupidamisse (tuba 204). Kaasa võtta sõjaveterani tunnistus.

«JÄÄLOSS»

Teisipäeval, 29. aprillil kell 22 aulas TRÜ klubi näiteringilt T. VESAASI «Jääloss».

Muusika? Ei, seda ei oska rääkida.

RSP avapäeval laulis aulas «Ellerhein»

Varje ulatab mulle oma bloknoodi. Ütleb, ma teadvat muusikast rohkem. Kustkohast? Igaüks teab ja saab temast midagi, omamoodi. Eks nii võin ma katsuda. Ainult nii. Päriselt enese läbi.

Kuidas muusikat üldse peab tajuma?

Ma ei tea, kuidas peab. Arvan, tekib mingi kujutluspilt. Kui inimene ennast selles pildis, mis ta saab, usaldab, siis midagi on. Need tajumised, kujutluspildid on nii erinevad, et tean, mõni heliloojagi võib omaenda loomingust mööda rääkida. Kuid päris ausalt — püüdmatu asi.

Aplaus algab, kui aulalava tagauks lahti lükatakse. Tulevad. Valged, hallikarva, beežikad kleidid. «Toon toonis,» sosistab mu kõrval üks tüdruk. Tunnen, tulevad ammu tuttavatena. Meestel paistavad pintsakute alt ruudulised särgid. Kus on siis klassikaline kammerlikkus? See on sees. Häälestavad pille: kaks tšellot, kaks flööti, viiul, klavessiin. Veel kord avaneb uks. Aplaus tugevneb. Tuleb Tõnu Kaljuste. Pikk, hoogsa sammuga. Tuleb vabalt.

Miks just kammermuusika?

Ta on unustuse hõlma jäänud. Koorid on läinud rohkem miniatuuride peale. Aja märk. Nagu seegi, et meie selle puudumist tundes ta üles otsisime.

Bach. Kantaat nr. 106. Leinakantaat.

Pealkirja loeb Kaljuste otse noodiraamatust: Konferansjeelikkuseta. Teada andmiseks. Vaevumärgatav pilk pillimeestele. Läks. Eelbarokk. Saksa keel. Kammerlik vaoshoitus. Kui erinevad inimesed, kui erinevalt laulavad. Aga nüüd on üksainus suur hingamine, lainetamine. Üks solist, tundub, tuleb kiiremini sisse kui tarvis. Naeratab. Kaljuste on rahulik, loomulik. Midagi ei muutu.

Kuidas suhtud apsudesse?

Rahulikult. Mõni valib eksimise jaoks, kui kava veel uus, kolka. Meil on peaaegu alati esimeseks kohaks Tartu. Jälgen isegi arvata, et Tartus oleme endale oma publiku saanud.

Aplaus. Kaks mustas kleidis viiulimängijat tuleb juurde. Lauljad vahetavad pilke, kõnelevad vaikselt omavahel, naeratavad. Loomulikult. Tean oma koorislaulmisest, et siis on kõik korras, oled asja sees.

Kontserdi esimese osa lõpetuseks Vivaldi Magnificat.

Viiuldajad — jälle vaid vaevu tabatav pilk dirigendile. «Omnes!» Kõik koos. Isegi olen selles keeles ja selliseid laule laulnud. Vaikus. Osade vahepeal ei plaksutata. Kaljuste annab mängijale silmadega märku. Muusika. Selles palas hoogsam. Nende kammerkäikudega. Vasakult kolmas mees liigub üleni lauldava rütmis. Alateadlikult. Lauldes on inimene loomulikus olekus. Muidugi kui ta on muusika sees. Nemad on. Millised silmad! Ikka igaühel omamoodi. Näoilme — imestus, leebus, tõsidus, naeratus. Ometi kuidagi ühtemoodi.

Mingi erilise ühise pingeta, tundeta vist laulda ei saa?

Ei, muidugi mitte. See peab tulema muusikast. Kui päris konkreetselt, siis viimasest proovist, tund enne esinemist. Kui selle proovi ajal stiili vastu ei eksi, siis tuleb. Jah, juhtub, et kõik lauljad laval ei ole tundes. Sellise tunnen kohe ära. Olen ju pooleldi publiku rollis. Kuidas ma ta tagasi toon? Hea, et sõnastada ei oska.

Pööravad lehte. Lauldakse noodist. Üks viiuldaja jõuab hetke vältel vaadata nii koori kui dirigenti. Naeratab. Vaatan pillimehi. Tšellomängijad on leebelt mõtlikud. Klavessiini taga närvilisema olemisega noormees. Flöödimängija mängib ja jälgib saali. Ikka vabalt. Aplaus. Kaljuste surub naeratajal viiulimängijal kätt. Et just nii, see on jukus. Ju siis dirigent end sel hetkel just nii tundis. Aplaus. Dirigent osutab koorile, solistidele, pillimeestele. Tõustakse vaheajale.

Kui uus esitatu oli?

Tänavusel hooajal oleme ära õppinud. Klappisid päris hästi, muidugi lühikest harjutamisaega silmas pidades. Kava spetsiaalselt ei valinud. Hetkerepertuaar. Aga muidu laulame absoluutselt kõike. Džässi, nn. poppigi. Laulmine vabastab. Et paljut laulda, peab väga vastuvõtlik olema.

(Kontserdi teisest poolest 8. mai lehes)

PRIIT JÕGI

Olgu need üliõpilaspäevad või sõpruspäevad, Rein Rannap mängib siin ikka. See foto peaks meenutama kevadisi suurpäevi aasta tagasi. Laupäevasel kontserdil üllatab ta meid jälle, seekord tuleb välja ansambel «Hõim», kellest seni me vist midagi kuulnud pole. Läheme siis kuulama!

NB!
Järgmine «TRÜ» ilmub kolmapäeval, 30. aprillil.

VENIA LEGENDI

Teisipäeval, 29. aprillil kell 14.15 toimub ph. 238 žurnalistika kateedri dotsendi kt. M. Lauristini *venia legendi* loeng teemal «Ajakirjandus avaliku arvamuse kujundajana».

Prof. AGO KÜNNAP,
filoloogiateaduskonna
dekaan

EUE

EUE-80 RÜHMADE LIIKMED!

Ohutustehnika õppused toimuvad 28. ja 29. aprillil kell 16 keemiahoone ringauditooriumis, 30. aprillil kell 16 Vanemuise 46 ringauditooriumis. Osavõtt kohustuslik.

Eksam on 5. ja 6. mail kell 16 keemiahoone ringauditooriumis.

KEVADMATK

Kehalise kasvatuse ja spordi kateeder teatab, et kevadmatk toimub 27. aprillil. Start kell 10 Kalda teel liiklusringi lähedal.

Ootame rohket osavõttu!

ORIENTALISTIKA-RINGI

ÜTÜ konverents toimub keemiahoone ringauditooriumis reedel, 25. aprillil kell 16 ja laupäeval, 26. aprillil kell 12.

Ettekanded Vana-Egiptusest, Induse kultuurist, vanast Indiast, Hiinast ja Jaapanist, Ida ja Lääne sünteesist jm.

Osavõtt vaba.

Toimetaja V. SOOTAK

«TRÜ» Aitalehe «TRÜ» toimetuse aadress: 202400 Tartu, Ülikooli t. 18, TRÜ, ruum 302, tel. 341-21/255. Mans Heidemanni nim. trükikoja trükk. Tartu Ülikooli 1710. III. Üksiknumbri hind 1 kop. Tellim. nr. 1736. MB-01517.

«Тарту Рийклик Юликоол» («Тартуский государственный университет»). Орган парткома, ректората, комитета ЛКСМ и профкома Тартуского государственного университета, г. Тарту, Эстонской ССР.

* MAITERVITUS *

ILMAR ANVELDI joonistus

Õnnitlen teid, meie ülikooli töötajad ja üliõpilased, rahvusvahelise töölispüha 1. mai puhul saavutuste eest teadus-, kasvatus- ja õppetöös! Soovin jätkuvat edu kutsealases ettevalmistuses, teaduse arendamises ja sirguva põlvkonna kasvatamises kommunismi vaimus, õpingutesse teaduslikuma suhtumise vaimus. Seniste töötulemuste eest avaldan kiitust järgmistele seltsimeestele:

I. Asetada foto autahvlile
ADMINISTRATIIV-MAJANDUSOSAKONDADEST

keskküttekütja Helbert Rebane, laohoidja Ive Toom, tisler Kaido Torim, insener Tarmo Lutsar, osakonnajuhatajad Lia Urba ja Ester Zimmermann, nooremteadur Raivo Uibo.

AJALOOTEADUSKONNAST kateedrijuhataja dots. Karl Karlep ja üliõpilane Karin Lippus.

ARSTITEADUSKONNAST prof. Elmar Siirde, kateedrijuhatajad professorid Lembit Tähepõld ja Herman Vahter, dotsendid Reinhold Birkenfeldt ja Mare Lind, laborant Endla Anni, üliõpilased Aare Märtson ja Malle Mälksoo.

BIOLOOGIA-GEOGRAAFIATEADUSKONNAST vanemõpetaja Evi Padu, assistent Andres Piirsoo ja üliõpilane Andres Halliste.

FILOLOOGIATEADUSKONNAST prof. Eduard Laugaste, vanemõpetaja Helgi Susi, vanempreparaator Endla Kaldemäe ja üliõpilane Toomas Help.

FÜÜSIKA-KEEMIATEADUSKONNAST vanemteadur Asta Kõrgesaar, nooremteadurid Aleksandr Luštšik ja Mart Väärtnõu, sektorijuhataja Matt Anso ja üliõpilane Indrek Peil.

KEHAKULTUURITEADUSKONNAST kateedrijuhataja dots. Alfred Pisuke ja üliõpilane Vahur Metsatalu.

MAJANDUSTEADUSKONNAST assistent Priit Peets, dots. Jaan Pikk ja üliõpilane Eve Ihoma.

MATEMAATIKATEADUSKONNAST kateedrijuhataja prof. Gennadi Vainikko, vanemõpetaja Kalle Kaarli ja üliõpilane Siiri Sobak.

ÕIGUSTEADUSKONNAST prof. Ilmar Rebane ja üliõpilane Peeter Järvelaid.

ÜLEÜLIKOOLILISTEST KATEEDRITEST vanemõpetaja Boris Korolkov.

Rektori käskkiri

II. Avaldan kiitust
ADMINISTRATIIV-MAJANDUSOSAKONDADEST insener Albert Avakivile, maalritele Hugo Keldrile, Aarne Krundile, Ilme Krundile, teadusosakonna teadussekretärile Milvi Reinfeldtile ja vanemteadur Uudo Sõõrule, pearaamatukoguhoidja Elna Hansonile, filiaalijuhataja Ingrid Loosmele, vanemraamatukoguhoidja Maimu Nigulale, restauraator Mare Liblikule, keskküttekütja Harri Metsale, autojuht Andrei Martõkainenile, lukksepp Milaniida Pastakule, meister Maie Kaitsale, insener Einar Kõrvelile, treial Andrei Dolgopolovile, konstruktor Ennu Kasearule.

ARSTITEADUSKONNAST laboratooriumijuhatajatele Helga Lenznerile, Väino Sinisalule, nooremteaduritele Svetlana Vihljajevale, Mart Ustavile, Andres Metspalule, insener Anneli Sikule, preparaatoritele Valve Suvile, Hilda Tederile, kateedrijuhataja dots. Silvia Russakule, professoritele Kuno Kõrgele, Henno Tikkole, dotsentidele Salme Sibulale, Erich Kuusile, Vello Pertile, vanemlaborantidele Tiina Nõmmele, Lilian Vainolale, laborant Aimi Randmale, insener Leida Rõivasepale, vanempreparaator Elfriede Ambole, preparaator Lehte Põrale, üliõpilastele Ingrid Siigurile, Riina Saluperele, Katrin Tuttelbergile, Lia Hansonile, Ervin Vilsonile, Sulo Puustale, Margus Lepnerile, Jüri Lillemäele, Artur Keskkülale, Andres Mäele, Inge Pihole, Urve Paaverile, Sille Välile, Lev Levkovile, Lea Paeojale, Jaak Tällile, Inga Luksile, Krista Rebasele, Aleksander Trošinile, Mavrik Gevorgjanile, Vahur Keldrimale.

AJALOOTEADUSKONNAST dotsentidele Vilma Trummarile, Olaf Klaassenile, vanemõpetajale Arnold Ojale, üliõpilastele Katrin Haukile, Epp Linnamäele, Olev Tensingule, Aasa Tsakuhhinale.

BIOLOOGIA-GEOGRAAFIATEADUSKONNAST professor Viktor Masingule, dotsentidele Ivar Aroldile, Ott Kursile, laborant Imbi Arnale, inseneridele Ülo Tuulele, Tiiu Tõnsonile, vanempreparaator Vaike Kaldemäele, traktorist Peet-Rein Klesmentile, üliõpilastele Rait Roosvele, Eik Ellerile, Aivar Torpile, Andrus Meinerile, Piret Paadikule, meister Aino Vaidele.

FILOLOOGIATEADUSKONNAST professoritele Juri Lotmanile, Pavel Sigalovile, Eduard Väärile, dotsentidele Aleksander Dulitšenkole, Reet Kasikule, Toom Õunapuule, vanemõpetajatele Ele Kaldjärvele, Jüri Maadlale, Tatjana Sarvele, Valentina Tarvele, Helme Tõeverele, õpetajatele Helgi Andressonile, Laine Paavole, vanemlaborantidele Netti Žurakovskajale, üliõpilastele Heli Leegrile, Signe Mandelile, Andres Mihkelsile, Marje Sikule, Maria Medvedjevale, Ene Tomsonile, Merika Vanemale.

FÜÜSIKA-KEEMIATEADUSKONNAST dotsentidele Ruth Liasele, Eduard Tammele, Leonid Uibole, vanemõpetajatele Henn Kuusile, Johannes Raudsepale, vanemlaborantidele Merle Pikatile, Erna Kõivule, sektorijuhataja Aadu Mirmele, meister Maive Otsale, lukksepp Valdeko Müürsepale, üliõpilastele Kalle-Jüri Kellale, Hasso Kukemelgile, Mihhail Voihanskile, Valeri Timifejevile, Eda Kõole, Allan Hallikule.

KEHAKULTUURITEADUSKONNAST vanemteadur Enn Seppetile, vanemõpetaja Tõnis Matsinile, õpetaja Toivo Jürimäele, preparaator Evi Vinogradovale, üliõpilastele Malle Tennole, Boris Bazanovile, Virve Kukermaale, Jaan Kannesele, Eve Valgele.

MAJANDUSTEADUSKONNAST dotsent Valter Tellisele, kateedrijuhataja dotsent Peeter Viiresele, vanemlaborantidele Helju Möllerile, Kaja Riesenile, assistent Nadežda Ivanovale, üliõpilastele Meelis Milderile, Epp Lihtsale.

MATEMAATIKATEADUSKONNAST dotsentidele Mati Ahelile, Ivar Saarniidule, osakonnajuhatajatele Liina Toodingule, Ülo Kährikule, vanemteadur Raul Roomeldile, laborant Helju Ertmannile, üliõpilastele Jefim Vaismanile, Uve Nummertile.

ÕIGUSTEADUSKONNAST dotsent Endel Laasikule, vanemõpetaja Maie Ruusile, vaneminsener Ilona Kingsile, laborant Piret Kihulasele, üliõpilastele Vahur Joosepile, Jaan Toomepärjale, Liina Lebbinile.

ÜLEÜLIKOOLILISTEST KATEEDRITEST dotsentidele Eero Loonele, Lembit Kiigele, Georg Rekkerile, Paul Kenkmannile, Aleksander Blumfeldtile, vanemõpetaja Vello Peedimaale, professor Leonid Stolovitšile, vanemlaborant Veera Antile, vanemõpetaja Pjotr Fomenkole, õpetajatele Vladimir Kotovile, Jakov Samodumskile, õppemeister Andrei Vassiltšenkole ja Grigori Muhhinile.

TRÜ rektor prof. ARNOLD KOOP

KÕIGI MAADE PROLETAARLASED, ÜHINEGE!

tartu riiklik ülikool

TRÜ

EKP TRÜ komitee, TRÜ rektoraadi, ELKNÜ TRÜ komitee ja TRÜ ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 15 (1225) Kolmapäeval, 30. aprillil 1980 XXXII aastakäik

Kontrolleksemplar

LENINIST ja LENINIGA 1870—1980

22. aprillil ülikoolis

Pidupäevi tähistame aulas. Muusika, koorilaulu, lippudega. Lilledega. Need asetasime seekord V. I. Lenini ausamba jalamile. Meenutame tähtpäevalisi, nende töid, tegevust. Seekord meenutame Vladimir Iljitš Leninit tema 110. sünniaastapäeval. Sajandi väljapaistvaima inimese ideepärandist kõrgkooli tänapäevas rääkis oma

JÜRI LAANE foto

aktusekõnes Eesti NSV TA korrespondentliige, filosoofiakateedri juhataja prof. Jaan Rebane (fotol). Kõrgkool on koht, kus õpitakse tundma V. I. Lenini töid, tema tegevust. Prof. J. Rebane tõi Lenini ideepärandist välja mitu eri aspekti. Näiteks: peame tundma neid suuri teoreetilisi üldistusi ja avastusi, mida Lenin tegi filosoofias, poliitilises ökonoomias, teaduslikus kommunismis; Lenini rakendatud loomingulist meetodit, tema teadusliku mõtlemise stiili; tema parteilise ja riikliku juhtimise printsiipe. Suundub ju suur hulk ülikooli lõpetanuid juhtivatele ametikohtadele majandus, haridus, kultuuri, tervishoiu ja muile aladele. Üksikute detailsete juhtimissoovituste tundmaõppimise kõrval on väga tähtis, et noored spetsialistid omandaksid kindlalt Lenini põhilised juhtimisprintsiibid, et kogu õppeprotsess kõrgkoolis kasvataks neis enestes niisuguseid juhtidele vajalikke psühholoogilisi omadusi nagu algatusvõime, enesedistsipliin, vastutustunne, oskus arvestada teiste inimeste kompetentseid arvamusi, järjekindlus eesmärgi saavutamisel. Ettekandja tõi esile V. I. Lenini ettenägelikkust, prognoosioskust teaduses, V. I. Lenini juhtmõtteid kõrghariduse vallas.

«Praegused kõrghariduse ja teaduse avarad võimalused on kätte võidetud leninlikul sotsiaalse arengu teel, partei juhtimisel. Meie vastuseks ja lubaduseks V. I. Lenini 110. sünniaastapäeva puhul on: õppida, elada, töötada leninlikult!» lõpetas aktusekõne prof. J. Rebane.

Laulud kõlasid seekord Tartu Akadeemiliselt Meeskoorilt ja dots. O. Prinitsalt. Viimane esitas ka prof. L. Schotteri «Laulu Leninist».

✲

V. I. LENINI JUUBELIKS

16. aprillil pidasid ülikooli ühiskonnateadlased teaduskonverentsi, mis pühendati V. I. Lenini 110. sünniaastapäevale. Konverentsil «V. I. Lenini ideede pärand ja kaasaeg» esinesid professorid L. Stolovitš ja I. Volkov, dotsendid R. Vihalemm, A. Blumfeldt jt., kokku 7 inimest. Ettekannete teese oli laekunud rohkem, kui esinemisvõimalusi oli. Teesidest valmib kogumik.

ALEKSANDER BLUMFELDT

V. I. Lenini sünniaastapäeva tähistamiseks

korraldasid üleliiduline ühing «Teadus» ja NLKP Krasnojarski Kraikomitee jaanuari lõpul lektoritele üleliidulise teooriakonverentsi teemal «Leninism — meie ajastu revolutsiooniline lipp.» Osavõtjaid oli 200 ringis, põhiettekanded Marksismi-Leninismi Instituudi juhtivatelt teadlastelt, NLKP Keskkomitee vastutavatelt töötajatelt, teaduslik-teoreetiliste ajakirjade peatoimetajatelt jt. Ürituse eesmärgiks oli V. I. Lenini teooriapärandi hindamine paljudes põhiküsimustes ja seda mitte üksi mineviku, vaid ka nüüdisaja ning tuleviku vaatenurgast lähtudes.

Probleemirikkamatest ettekannetest meenuvad NLKP Keskkomitee Ühiskonnateaduste Akadeemia kateedrijuhataja prof. K. Suvorovi, sama asutuse teadlase, prof. A. Okulovi ning Marksismi-Leninismi Instituudi prof. V. Jegorovi omad, kus käsitleti Lenini õpetust parteist kommunistliku liikumise tänaste organiseerimisprobleemide taustal, leninismi osa nüüdisaegses ideede võitluses ja maailma revolutsiooniprotsessi arengus. Teoreetiliselt (kuid ka ülesehituse loogikalt) kõitis vahest kõige enam viimane probleemiring, kus prof. V. Jegorov asetas pearõhu nüüdisaegse revolutsiooniprotsessi liikumapanevate jõudude kogu spektri avamisele ning üldiste seaduspärasuste ja ka spetsiifika lahtimõtestamisele selles protsessis. Lenini ideede suurt elujõudu ja nende määravat osa nüüdismaailmas tõdeti mitte üksi teoreetilistes ettekannetes, vaid ka «praktikute» esinemistes. Sellest kõnelesid partei- ja majandusjuhid, paljude erialade nimekad esindajad.

Kordumatuse mulje vajutas konverentsi tööle tema läbiviimise koht — rajoonilinn Šušenskoje Krasnojarski krais Hakassi Autonoomse oblasti idapiiril, seal, kus Šuši jõeke (Emajõest ehk poole laiem!) oma tasast voolu Jenisseisse veeretab. Kasakaekspeditsioonide jälgedel võrsunud, oli Šušenskoje XIX sajandil kõige ehtsam Ida-Siberi karukolgas, mida isevalitsus pidas äärmiselt sobivaks «mässuliste meeste rahustamiseks». Temast sai poliitiliste väljasaadetute asumispaik, kus kriminaalkurjategijatega segunenud salakavalate ja ebausklike talupoegade hulgas veetsid sunnitud tegevusetuse kibedaid aastaid dekabristid Falenberg ja Frolov, utopist-revolutsionäär Butaševitš-Petraševski, mitu põlvkonda Poola insurgente, narodovooletsid ja paljud teised, keda peeti ohtlikeks riiklikeks kurjategijateks.

Alates 1897. aasta kevadest kuni 1900. aasta jaanuarini elas siin politsei avaliku järelevalve all V. I. Lenin, mõistetuna süüdi Peterburi Tööliisklassi Vabastusvõitluse Liidu tegevusest osavõtus. Siinsetes talupojataredes koostas ta 30 suuremat tööd, millest sai edasine alus revolutsioonilise partei ideoloogilise ja organisatsioonilise tegevuse põhimõtetele ning poliitikale. Siin valmis monumentaalne uurimus «Kapitalismi arenemine Venemaal», siin anti vastulöök marksismi ideede moonutajatele uskumatult kauges Euroopas ja vaid pisut vähem kaugel Euroopa-Venemaal. Selles külas Lenin abiellus 1898. aastal N. Krupskajaga, kellel võimud lubasid siin veeta ülejäänud asumisaja.

Praegu paikneb neis paigus linna keskel ulatuslik ajaloolis-arhitektuuriline memoriaalkompleks, kus suure hoole ja tähelepanuga säilitatakse kõike seda, mis seotud Lenini ja teiste revolutsionääride-marksistide asumisel viibimisega. Šušenskoje ise on meeldivalt kujundatud, puhas, heakorrastatud, heade peremeeste hooldatud. Samas aga karmi-ilmeline, sellise pakasega, mis jõed põhjani kinni võtab ja elavhõbedasamba kraadiklaasis külmutab. Kuid ka soojalt külalislahke, mida meie vabariigi esindajatena (koos vanemteadur Johannes Jakobsoniga EKP Keskkomitee Partei Ajaloo Instituudist) nendel põnevatel, sisukatel ja elamusterohketel Siberipäevadel nii tihti kogesime. Ja mitte ainult selles linnas.

LEMBIT RAID

TEEL VÕIDULE

«Nii nagu kõigile teistelegi meie korpuse meestele Kuramaal,» vastas mu küsimusele, kuidas jõudis teieni sõja lõpp, endine Eesti Laskurkorpuse 7. diviisi sidemees, praegune õigusteaduskonna dotsent EDGAR SALUMAA. «Me kõik teadsime, et lõpp on ligidal. Sellest rääkisid suured sündmused Berliini kandis, ka meie «Punaväelane», ennekõike aga lihtne sõduritunne. Ja ikkagi tuli ta ootamatult ning suure käraga ...

... Rännakud, väga rasked peaaletungioperatsioonid, päeval pori segamini lume, sulavee ja lörtsiga, mis ööseks külmus — see kõik oli tähtsusetu, iseenesestmõistetav. Siis mõistsid, kuivõrd võib olla toeks sõjast trambitud lage maa, kuigi krõbedamatel öödel oleks selles olukorras sõdurimunder mehetagi püsti seisnud ...

Olime 8. mail teel rindele. Meeste mornid näod rääkisid suurtest kaotustest. Pime-sombuses hommikus oli kuulda vaid rasket astumist poris, mida vürtsitasid mõned üksikud vängemad sõnad. Rännakut kergendas teadmine, et niisuguse ilmaga ei olnud oodata tulistamist vaenlase lennukitelt. Jõudsime positsioonidele ja jäime metsa alla peatuma. Öösel kell kaks algas hirmus tulistamine. See oli meie sõdurite spontaanne võidusaluut. Sel puhul ei säästnud keegi oma lahinguvarustust ...

Oli tunne, nagu oleksin teist korda sündinud — seekord 23-aastasena. Igas mehes kees lihtne inimlik rõõm — oli pandud piir tapatalgutele. Lihtsõduri jaoks tähendas see pääsemist teadmatusest, sest sõjas ei tea kunagi, mida toob järgmine päev.»

«Surmahirm?» kordab dotsent SALUMAA mu küsimust. «Aga kas te olete tundnud tervet taevast katva linnuparve raskust ja selle müra, mida saab tunnetada vaid teatud väljaarenenud meelega, kas olete kuulnud, kuidas rebeneb raud?» vastab ta küsimusele küsimusega. «Ma ei ole nõus nendega, kes väidavad, et sõjas surmahirmu ei ole, see on vale. Enesealalhoiuinstinkt ja sellega kaasnev hirm on nagu relv alati sõduriga. Õige harva saab sellest võitu viha ja kättemaksutung hukkunud kaaslase pärast.

Tänapäeva noore inimese jaoks tähendab sõda vaid tähekombinatsiooni. Meie, sõjast läbi käinud mehed, ei taha sellest rääkida; teie, noored, olete tüdinenud seda kuulamast. Aeg on teinud oma töö. On tuhmunud sõjakoledused, kadunud on märgid, mis tuletavad meelde hirmsat möödunut. Aga just sellest saigi unistatud vabal hetkel enne lahingut.»

EVE ANT

VENIA LEGENDI

Arvutusmatemaatika kateedri dots. kt. Otto Karma *venia legendi* loeng teemal «Omaväärtusülesande lähislahendite koondumisest» toimub 13. mail kell 14.15 Liivi t. 2 aud. 104.

Arvutusmatemaatika kateedri dots. kt. Ivar-Igor Saarniidu *venia legendi* loeng teemal «Ühest iteratsioonimeetodite klassist (aproksimatsiooni-iteratsiooniskeemid)» toimub 13. mail kell 15.15 Liivi t. 2 aud. 104.

Vene osakondades

Neid on umbes kuuendik kogu ülikooli komsomoliperest. Ligikaudu kaheksasada vene osakondade tudengit — kommunistlikku noort viiest teaduskonnast: majandus-, matemaatika-, filoloogia-, füüsika-keemia- ja arstiteaduskonnast. Neil on osakondade sekretäride nõukogu, mille eestvedajaks (küll veel lühikest aega) on majandusteaduskonna tudeng OLEG KVAŠNIN. Neil on oma plaanid ja tegemised. Kas organisatsioon organisatsioonis? Ei, pigem osa tervikust, kusjuures tähtis on, et see poleks oma tagasihoidlikkuses mitte märkamatuks jääv, vaid aktiivne ja elujõuliselt tegutsev osa.

Pärisin ANDRUS LAURENILT, kes on ülikooli komsomolikomitee sekretäri asetäitja ideoloogiatöö alal, vene osakondade komsomolitegevuse järele, et senitehtus-olnus ja tulevikus ettevõetavas selgust saada.

Mis on selle põhjuseks, et vene osakondade komsomolitöö võib mõneti küsimärgi alla panna?

«Küsimärki see töölõik just ei kujuta. Vähemalt praegu küll mitte. Kuigi möödunud aastal komsomolikonverentsil ei saadud seda probleemi puudutamata jätta. Pidime tunnistama, et töö oli veidi soikunud, mis ei pea tähendama seda, et vene osakondade kommunistlikud noored endast üldse elumärki andnud pole. Pigem tähendab see seda, et paari viimase aasta jooksul oli nende side komsomolikomiteega olnud oodatust nõrgem, ja see ei jätnud mõjustamata vene osakondade komsomolitööd üldse. Seepärast arvasime läinud aasta lõpul olevat vajaliku välja töötada uued vene osakondade komsomoli organisatsioonilised põhimõtted, mis tagaksid osakondade parema üldjuhitavuse ja tooksid töösse enam konkreetsust ning kooskõla kogu organisatsiooni tegevusega.»

Mida kujutab endast vene osakondade sekretäride nõukogu?

«See on üks abinõu organisatsioonisisese informatsiooni paremaks levitamiseks, samuti võimalus paremaks organiseerimiseks. Tegelikult kujutab see organit, kuhu kuuluvad kõik vene osakondade sekretärid ja sektorijuhatajad. Nõukogu liikmed võtavad osa komitee suuremate sektorite (õppe-, ideoloogia, kultuuri- ja organisatsioonilise töö) tööst. Nõukogu käib koos kaks korda kuus ning seda alates möödunud aasta lõpust. Nõukogu on eeskätt organ, kus räägitakse selgeks osakondade komsomolitöö probleemid. Teisest küljest on nõukogu nagu info levitamise organ — siia jooksevad kokku kõik teated nii ülalt- kui altpoolt. Et varem informatsioon teaduskondade büroode kaudu hoopis nigelamalt vene osakondadesse jõudis, siis arvasime sekretäride nõukogu küllalt pasliku olevat info paremaks liikumapanemiseks.

6. mai istungil teeme senitehtust ulatuslikumad kokkuvõtted.»

Mõned üritused möödunud semestrist, mis on plaanis edaspidi?

«Kunagi Kesktelevisioonis toimunud viktoriinisari «KVN» («Lõbusate ja leidlike klubi») sai aluseks vene osakondades korraldatavaile viktoriiniõhtutele. Esimesel korral katsusid jõudu filoloogid ja füüsikud, kellest nutikamaiks osutusid filoloogid. Maikuus on viimaste vastasteks arstid. Filoloogid on ka agarad näiteringi liikmed. Üldse võib öelda, et vene osakondade taidlus hakkas viimasel ülikooli taidluskonkursil soodsalt silma. Sel semestril kohtutakse Vene Draamateatri näitlejatega, samuti plaanitakse kohtumist ka kunstiinstituudi tudengitega. Maikuus peavad füüsikud ja majandustudengid maha jalgpallimatši.

Rohkem tõsisema sisuga oli 13.—14. aprillil toimunud vene osakondade komsomoliaktiivi laager Käärikul. Kasu, mis selline laager edaspidisele tööle tõi, ei ole mõtet alahinnata. Seminarlaagris osalejaile esinesid ülikooli parteikomitee sekretär dots. A. Kiris ning komsomolikomitee sekretär M. Kallion ja mina. Tundub, et selline laager tuleb muuta iga-aastaseks.»

Kas võrreldes varasema perioodiga võib senitehtuga rahule jääda?

«Tänavune aasta peab näitama meie organisatsioonilise struktuuri elujõulisust. Kindlasti on vaja midagi veel ümber muuta, kõik ei ole veel lõpuni paigas. Ootan palju järgnevatelt õppeaastatelt. Sisukama, aktiivsema ja organiseerituma arvan ma vene osakondade komsomolielu küll olevat.»

MARGOT VISNAP

Olümpiaadi „Üliõpilane ja teaduslik-tehniline progress“ tulemustest matemaatikas

Olümpiaadil võistlesid koos esimeste kursuste füüsikud, keemikud, majandusküberneetikud ja matemaatikud. Teisest viienda kursuseni võistlesid eraldi matemaatikud (matemaatika eriainena) ja füüsikud (matemaatika üldainena), majandusküberneetikud ei tulnud kahjuks kohale.

Esimeste kursuste olümpiaadi eelvoorus (õpperühmadesisene) osalesid kõik vastavate kursuste üliõpilased. Lõppvoor toimus 6. märtsil.

Olümpiaadi võitjad on 1. U. Nummert (mat. I k.), M. Levin (mat. I k.), 3. L. Aimre (maj. küb. I k.), 4. D. Pištšev ja 5. D. Feklistov (mõlemad füüs. vene osak. I k.).

Õpperühmadest olid 3 paremat füüsika I k., füüsika vene I k. ja matemaatika I k.

Osakondade paremusjärjestus: 1. matemaatikaosak. (355 p.), 2. füüsikaosak. (297 p.) ja 3. füüsika vene osak. (280 p.). Küllaltki nõrgalt esinesid rakendusmatemaatikud.

Teaduskondade paremusjärjestus kujunes selliseks: 1. matemaatikateaduskond (367 p.), 2. füüsika-keemiateaduskond (353 p.), 3. majandusteaduskond (255 p.).

Matemaatikas üldainena II—IV kursuseni toimus I voor 4. märtsil.

Tulemused: 1. A. Liepinš, 2. G. Blumberg (füüsika vene osak. III ja IV k.); 3. K. Kullmann (füüsika osak. II k.).

Osakondadest olid ees füüsika vene osak. (598 p.) ja füüsikaosak. (320 p.).

Kursustest tuli esimeseks füüsika II k. (264 p.) ja teiseks füüsika vene II k. (232 p.).

14. märtsil toimunud vabariikliku vooru tulemused on järgmised: 1. R. Ruus (TPedI, 85 p.), 2. T. Sildam (TPI, 84 p.), 3. A. Liepinš (TRÜ, 75 p.), 4. V. Jatsenti (TRÜ, 75 p.).

Võistkondlik paremusjärjestus: 1. TRÜ (288 p.), 2. TPI (285 p.), 3. TPedI (273 p.), 4. EPA (108 p.).

Matemaatikas eriainena toimus I voor 4. märtsil. Võitjad on: 1. T. Metsmägi (mat. V k. 94 p.), 2. T. Vajakas (rak.-mat. II k. 88 p.), 3. T. Rähn (mat. III k. 82 p.), 4. A. Salupere (rak.-mat. IV k. 80 p.).

Osakonnad: 1. matemaatika (522 p.), 2. rakendusmat. (440 p.). Kehvemini esinesid rakendusmatemaatikud, kes on tavaliselt võitnud.

Õpperühmadest oli esimene rakendusmat. II k. (290 p.), teine mat. II k. 2. rühm (243 p.).

Lõppvoor toimus 14. märtsil. Paremusjärjestuses tuli esimeseks U. Nummert (TRÜ, 77 p.), teiseks T. Vajakas (TRÜ, 70 p.).

Esiletõstmist väärib I kursuse matemaatiku, individuaalvõistleja Uve Nummerti võit.

Võistkondlikus paremusjärjestuses võitis TRÜ (177 p.) TPedI (78 p.) ees.

Ootame edaspidi aktiivsemat osavõttu ja pingelisemat võistlust.

TARMO METSMÄGI,
matem. V k.

Oleg Mutt 60

6. mail pühitseb inglise filoloogia kateedri dotsent filoloogiakandidaat Oleg Mutt järjekordset juubelit. Uskumatu, kuid tõsi, eriti kui uskuda ENE-t, sest välimuse järgi seda küll kuidagi ütelda ei saa. Ega asjata inglased ütle, et *a man is as old as he feels*. Vanemate kolleegide arvates on ta täpselt niisamasugune kui 32 aastat tagasi, mil ta pärast TRÜ lõpetamist kateedrisse tööle suunati — ikka optimistlik, humoorikas, ülikorrektse käitumise ja inglise keele oskusega (mis inglasigi punastama paneb, meist rääkimata). Jääb tunne, et ta päev ei ole asjata möödunud, kui ta saab sulle meeldiva naeratusega öelda «Hello. How are you?» Ta on õnnelik, kui saab diskuteerida üliõpilaste ja kolleegidega ja abistada neid, olgu see siis erialane konsultatsioon või tõlkimine. Ta armastab inimesi ja inimesed armastavad teda. Kuid veel rohkem armastab ta kirjutuslaua taga istuda. Seda näitab tema teaduslike tööde nimekiri, mis sisaldab 140 nimetust (s. o. ca 2600 lk. masinakirjas ehk ca 120 autoripoognat). Ja ometi ei käi Oleg Muti kohta välismaa teadlaste loosung «P u b l i s h o r p e r i s h»! Kui siia lisada veel ilmumist ootavad raamatud ja artiklid, kõikvõimalikud tõlketööd ja retsensioonid, peaks kasutusele võtma mõne uue mõõtühiku.

«Aga ÜPP?», küsite. Selle hinde teeme teatavaks edaspidi, kui kehtestatakse enam-vähem usaldusväärsed kriteeriumid. Praegu mainime vaid, ei, kui mõõtühikuks võtta nimistu pikkus, siis ei tule see lühem teaduslike tööde nimistust.

Ja õppetöö? Aitab, kui avaldame inglise filoloogia osakonna üliõpilaste üksmeelse arvamuse: kõige populaarsem õppejõud on dotsent Mutt.

Kõigile kolleegidele — meil, teistes liiduvabariikides ja välismaal — ning sadadele üliõpilastele, kes mitmel viisil paljude aastate vältel on kasu saanud dotsent Muti sügavatest teadmistest ja suurtest kogemustest ning austavad teda kui inimest, õpetajat ja teadlast, on tema juubel võimaluseks öelda siiraim tänu möödunud aastate eest ning soovida niisamasugust energiat õppetöös, keeleteaduse arendamisel ja eesti kultuuriloo rikastamisel tulevikus.

Kolleegide nimel
HEINO LIIV

Olümpiaadikonkurss lõppenud

Üle kahe kuu kestnud üleliiduline olümpiaad «Üliõpilane ja teaduslik-tehniline progress» on lõppenud. Olümpiaad olid pühendatud V. I. Lenini 110. sünniaastapäevale.

Esimeses, ülikoolisiseses voorus osales enamik üliõpilasi, paljud proovisid jõudu mitmel erialal. Seetõttu on osavõtjate arv (7623) tunduvalt suurem üliõpilaste üldarvust TRÜ-s. Jõudu prooviti 17 üld- ja eriaines. Eriti rohkearvuline oli konkurss keeltes (vene, inglise, saksa keel).

Keemia üldainekonkursil osales 273 üliõpilast. Tublimad keemiatundjad olid bioloogiaüliõpilased M. Eimre, S. Nõmmann, A. Torp. Keemias kui eriaines osales 110 keemikut. Edukamad olid A. Pedak (III k.), M. Eek (I k.), U. Hütt (I k.).

Füüsika üldainekonkursil (osales 448 üliõpilast) olid edukamad I kursuse keemiaüliõpilased U. Hütt ja U. Heinaste, eriainekonkursil võitsid Ü. Mets (IV k.), A. Reinart (I k.) ja I. Peil (III k.).

Bioloogia üldainekonkursil (123 üliõpilast) võidutsesid A. Jõgi (pediaatria I k.), V. Keldrima (ravi I k.) ja M. Lall (pediaatria I k.), eriaines (145 osavõtjat) olid paremad T. Nõges (IV k.), V. Junno (IV k.) ja K. Samuel (I k.).

Pedagoogikaolümpiaadi I vooru tublimad olid A. Tooming (mat. IV k.), T. Mehikas (biol. IV k.) ja S. Lusmägi (def. II k.).

Vene keele (980 üliõpilast) parimad tundjad on õigusteaduskonna üliõpilased A. Kadak, K. Paeväli ja V. Restja, eriaines S. Dotsenko (IV k.) ja A. Kriis (III k.).

Eesti keele ja kirjanduse erialakonkursi (191 üliõpilast) võitsid T. Hennoste (III k.), B. Želvite (IV k.), K. Kail (IV k.).

150 kehakultuuriüliõpilast võistles teemal «Kehakultuuri bioloogilised alused». Finaalvooru võitis IV k. üliõpilane K. Kaskla, järgnesid M. Palm (III k.) ja V. Metsatalu (III k.).

Võõrkeelte parimad tundjad on K. Niinepuu (õigust. I k.), P. Tammik (geol. II k.), R. Tikk (arstitead. I k.), S. Talu (maj. I k.), E. Uibo (maj. I k.), R. Ruus (maj. I k.). Oma erialana valdavad inglise keelt paremini P. Rajamäe (II k.), U. Mändmaa (III k.), M. Annom (IV k.) ja E. Ussisoo (IV k.); saksa keelt aga I. Järv ja K. Silling V kursuselt. Seoses olümpia-aasta ja giidide ettevalmistamisega ei toimunud võõrkeeltes vabariiklikku võistlust. Küll aga toimus giidide võõrkeeleoskuse konkurss.

Viis füüsika-keemiateaduskonna üliõpilast osutusid võitjateks kahel erialal. Need olid U. Hütt ja U. Heinaste keemia I kursuselt, A. Rinken keemia II kursuselt, A. Liepinš füüsika III kursuselt ja V. Korsmik füüsika IV kursuselt.

Ülikoolisisese vooru parimatest (põhiliselt 5 võitjat igalt erialalt) moodustati TRÜ-d vabariiklikul voorul esindav võistkond. Vabariiklik voor toimus 12 aines. Ülikooli võistkond võitis keemia, matemaatika, bioloogia, vene keele, eesti keele ja pedagoogikakonkursi. TPI üliõpilastele tuli alla vanduda füüsika üldainekonkursil ja TPedI üliõpilastele meie kehakultuurlastel.

Olümpiaadi organiseerimiskomisjon tänab kõiki osavõtnuid ning õnnitleb I ja II vooru võitjaid (neid oli ühtekokku 140) olümpiaadivõidu puhul. Aitäh ainekomisjonidele suure töö eest olümpiaadivoorude korrektsel läbiviimisel.

LEMBIT PUNG,
olümpiaadi organiseerimiskomisjoni esimees

● Kordamööda käivad raamatukoguehitusel abiks ka tudengid. II kursuse ajakirjandusüliõpilane on pildistanud oma «nooremaid kolleege» Aimar Jugastet, Toivo Kivimetsa ja Rein Sikku.

* *

MIHKEL VANARI foto

EHITUSVEERUD

Mis on kolme nädala jooksul TRÜ teadusraamatukogu ehitusel jõutud ära teha?

Jaoskonnaülem **VÄINO ROOD:** «Eelmise kuu põhitööks oli aluspõrandate valamine. Betoonkatte said fuajee, allmaakorrused, maa peal lõpetatakse praegu betoneerimine teisel korrusel. Ka katusel valatakse juba pikemat aega tasanduskohti. Paralleelselt sellega paigaldatakse vahekatustele klaaskupleid: 528-st kuplist on jäänud veel 60. Peaaegu kõikidel korrustel on pahteldustöödega lõpule jõutud, praegu võõbatakse seinu valge emulsioonvärviga. Palju on ära tehtud kohviku ja söökla poole peal: põrandatel metlahh-plaadid, paigaldatakse paberplastikuga uksi. Loodetud raamaturiiulid Soomest viibivad, jõuavad koos meistrimeestega kohale pärast maipühi. Ka esimene lift peaks varsti tööle hakkama. Maikuus hakkame välisseina dolomiiti panema.»

Ka kommunistlikul laupäevakul oli ehitusel palju rahvast. Lisaks oma töölistele veel ligi 100 abimeest, neist 70 ülikoolist.

VÄINU ROZENTAL

Uno Nõmm 50

Inimlike mastaapide seisukohalt on tähtsaimaks verstapostiks inimese elus ikka vist poolsada aastat. Siis on ta oma füüsiliste ja vaimsete võimete tipul. On ka, millele rõõmuga tagasi vaadata. Ning jääb ka küllalt aega uute saavutuste planeerimiseks ja teostamiseks. Selle verstapostini jõuab 4. mail eksperimentaalfüüsika kateedri dotsent Uno Nõmm, kõva töörügaja, kelle elust kolm loovat aastakümmet on seotud töö ja õppimisega Tartu Riiklikus Ülikoolis. Füüsikaosakonna, eriti aga eksperimentaalfüüsika kateedri liikmed õnnitlevad kogu südamest juubilari ja soovivad talle,

et tema teaduslike publikatsioonide nimekiri ka edaspidi pikeneks sajaleheküljeliste ülevaadete ja originaalartiklitega luminestsentsi alalt;

et need tema sulest seni ilmunud mitu põhjalikku õpikut pooljuhtide füüsikast ei jääks viimasteks;

et juubilaril jätkuks ka edaspidi väsimatut ja pikka meelt tudengite juhtimiseks püsiva iseseisva töö teele teaduse aluste õppimisel ja muidugi veel pikka iga ja palju, palju õnne.

Kolleegide nimel
prof. KARL-SAMUEL REBANE

Olnud konverentsist ühes kommentaaridega

I. FAKTID

4. ja 5. aprillil toimus 35. ÜTÜ soome-ugri keelte konverents, läbiviijaks eesti keele ja soome-ugri keelte ring. Kutsed saadeti 7-sse meie sugulaskeeltega tegelevasse ülikooli, külalisi saabus 4 hõimumaalt (Marist, Mordvast, Udmurdist, Komist) 9 ettekandega. 5 ettekande autoriks olid TRÜ eesti keele eriharu tudengid. Kõneldi mitmesugustel teemadel, alates foneetikast ja lõpetades stilistikaga. Kuulajaid oli 44, neist 16 õppejõudu ja aspiranti, 9 külalist, 18 üliõpilast, 1. päeval 14 (sealhulgas 3 esinejat ja 5 ringi juhatuse liiget), 2. päeval 8 (2 esinejat ja 3 juhatuse liiget).

II. KOMMENTAARID

Tekib veidi ketserlik küsimus, kellele seda konverentsi õieti vaja on? Üliõpilaste üldisest apaatiast, mitte olemisest vaid olelemisest ja sellega kaasnevast erialasest ning sotsiaalsest debiilsusest on palju räägitud. Kuid rääkimine asja ei paranda. Antud juhul pole see debiilsus ka üldsegi mitte kuulajate vähesuse ainuke põhjus. On ju küllalt üritusi, mis osavõtjate nappuse üle kurta ei saa (ka diskosid välja jättes). Kuid kui isegi ettekandja oma sõbrad ning grupikaaslased ei tule kuulama kasvõi seda üht ettekannet, siis tundub, et tudengite omavahelistes suhetes on midagi viltu, et on tekkinud mingisugune oskamatus (soovimatus?) suhelda vähegi tõsisematel teemadel. Sügavaimaks saavutuseks jääb eesti kultuuri eest võitlemine kohvikus.

Üks eemalejäämise põhjusi on ilmselt ka venekeelsete ettekannete arvulises ülekaalus. Ja siis on lihtne öelda: «Ma ei saa neist aru ja ettekanded on niikuinii igavad ja mis need udmurdid ikka teavad.» Teavad küll. Nemad teavad ühte, meie teame teist ja koos olles teatakse ikkagi rohkem kui enne. Konverentsi üks põhieesmärk on ju kontaktide loomine ja sidemete tugevdamine. Ja seda mitte paberil. Samuti peame maha suruma oma provintsliku ja suures osas illusoorse üleolekutunde, mis viib kapseldumisele ja tegelikust elust võõrdumisele. Kasutagem neid võimalusi, mis meile antud on!

On selge, et võõrfiloloogidele ja vahest ka kirjandusinimestele pakub soome-ugri keelte konverents vähe meelitavat. Kuid arusaamatuks jääb meie soome-ugri tudengite peaaegu 100%-ne eemalolek. Võib-olla takistasid mingid üldainete loengud, mida erialakonverentsi pärast ära jätta ei saa? Või oleme jõudnud niikaugele, et erialaõppejõud ei pea teile konverentsi vajalikuks, teadmisi andvaks, teie tasemel olevaks? Kui nii, kas siis on küsimus õppejõudude suhtumises või selles, et varasemate kogemuste põhjal on nad kindlad, et konverentsi asemel minnakse nagunii koju või kohvikuse?

ÜTÜ * ÜTÜ

Me loodame, et tuleval aastal näitab soome-ugri eriharu suuremat huvi nii konverentsi läbiviimise kui eriti sealt (ettekannetega!) osavõtmise suhtes. Eelkõige on see ju ikkagi tema erialakonverents ja kõrvalejäämine toob kahju meile kõigile ning Eesti filoloogiale tervikuna. Meid on liiga vähe selleks, et lubada endale sellist lõhenemist.

Vaatamata kõigele läks meie 35. konverents üldjoontes korda. Seda tänu mitmetele tõesti huvitavatele ettekannetele. Meilt esinesid Ülle Ustal V, Birute Želvite, Eha Tammo ja Anita Seppet IV ning Toomas Help I kursuselt. Täname ka eesti keele kateedri õppejõude, eraldi dots. E. Uuspõldu, kes meid igati aitasid. Täname soome-ugri kateedri laborante, kes nägid vaeva meie venekeelsete programmide ja aukirjade trükkimisega. Suur tänu ka sama kateedri aspirantidele hoole alla võtmast meie kaugeid külalisi. Täname akad. Paul Aristet, kelle kohalolek ja kadestamisväärne suhtlemisoskus muutis kodusemaks kogu konverentsi.

Lõpetuseks ärgem unustagem: ÜHENDUSES peitub jõud.

TIIT HENNOSTE,
MART MERI

Ministri käskkiri

KKEH ministri käskkirjaga autasustati 60. sünnipäeval füsioloogia kateedri dotsenti MARIA EPLERIT viljaka pedagoogilise, teadusliku ja metoodilise töö, aktiivse ühiskondliku tegevuse eest.

Rektori käskkiri

Rektor õnnitles komandant BERNHARD ÜTSI 70. sünnipäeval ja tänas teda kauaaegse töö eest ülikoolis.

Kauaaegse kohusetundliku töö eest ja seoses pensionile jäämisega sai rektori tänu osaliseks keskküttekütja AUGUST SAVI.

Rektor õnnitles vene keele metoodika kateedri juhatajat dots. ANTIDEA METSAT 50. sünnipäeva puhul ja tänas teda tulemusrikka pedagoogilise töö eest.

● Teadusprorektor prof. Herbert Metsa külalistele seletusi andmas.

EDUARD SAKI fotod

14.—16. aprillil oli peahoone auditooriumis 102 Baltimaade kõrgkoolide patenteeritud tööde näitus. ENSV KKEH Ministeeriumi ning TRÜ algatatud üritus toimus esmakordselt. Kohal olid esindajad NSV Liidu KKEH Ministeeriumist, NSV Liidu Ministrite Nõukogu Riiklikust Leiutiste ja Avastuste Komiteest, koondisest «Litsentsintorg». Tehti valik töödest, mis pakuksid rahvusvahelist huvi. Enim tähelepanu leidsid TRÜ autorite V. Pällini ja T. Sullingu röntgen-kontrastaine saamise meetod, TRÜ ja EPA teadurite koostöös valminud rakis kartulikoristustöödeks. Litsentside müügiks on eelnevalt nõutav nende kasutamine praktikas. Et TRÜ-l vastav materiaaltehniline baas on puudulik, alustati 17. aprillil läbirääkimisi Tartu Aparaaditehasega.

Kokkuvõttes läks näitus igati korda. Järgmine kord kohtutakse kahe aasta pärast.

AIMAR JUGASTE

Kas «Salong 80»

*A: Vanas kohvikus panid noored oma tööd välja.**

B: Seinad on jah kirjuks muutunud.

A: Pole ka ime, sest paletis peitub palju värve.

B: Neid kasutatakse ohtralt, iseasi kuidas kellegi koloriiditunne on.

A: Näiteks üksainus L. Liivat-Makarova töö võlub just värvide sisendusjõu poolest.

B: Tema on siin ka üks väheseid väljakujunenud kunstnikke ja särab üle teiste.

A: Ehk annab temaga võrrelda Kasemaad ja Tegovat?

B: Kasemaa ja Liivat-Makarova moodustavad omaette grupi — edastavad abstraheeritud kujutluslaadi. Mõlemal on välja kujunenud isikupärane stiil. Tegova näib samas otsivamana, eklektilisemana või lihtsamalt: ta pole veel õieti välja kujunenud.

A: Tegova mulle siiski meeldib. Arvan ka, et Liivat-Makarova ja Kasemaa filosoofilised kontseptsioonid ühtivad, kuigi teine langeb sürrealistlikesse kujunditesse, esimene aga leiab teemat reaalsest maailmast.

B: Kas öelda «filosoofilised kontseptsioonid» pole pretensioonikas? Tunda annavad ühe lüüriline naiselikkus ja teise karm ning jõuline mehelikkus. V. Seedre kompositsioonide suguseid töid on tehtud juba aastakümneid, kuid praeguse slaidimaali buumi ajal mõjuvad need meeldiv-värskena. Vähemalt Liivat-Makarova ja Kasemaa maale pean näituse tugevamaiks.

A: Seaksin Seedre tööd slaidistidega ühele pulgale, nii üks kui teine ei hiilga väljendusoskuse ja mõttetiheduse poolest, neid iseloomustab rohmakus.

B: Et slaidimaaliga osatakse end põnevalt väljendada tõendavad mitmed Tallinna noored (Elken, Polli, Pedanik jt.). Vaatamata ülikoolilinnale ei paista tartlastest küll vaimsust kiirgavat.

A: Kilk lihtsalt demonstreerib ennast, tahab näidata, et ta on. Maalis «Raudtee» torkavad silma sarnasused Elkeniga. Ei ennustaks selle töö järgi uut väljendusviisi, pigem võiks seda pidada katseluseks. Tekib tunne, et Kilk maalib palju, pööramata tähelepanu vormile ja sisule. Sama võib öelda Kruusamäe intrigeerivate pintide kohta: tühi sisu, hiilgav kest. Võrreldes Tartut ja Tallinnat paistab silma esimese vaimne passiivsus: tehakse küll tööd, kuid kas mitte ainult bravuuritsemise pärast.

B: Usun, et Kilk peaks oskama nüüd juba end kujutada ilma diapositiivi abita. Ootaks nende kirevate suurteoste (mõõtmete poolest muidugi) juurde midagi uut.
Tehniline nõrkus rikub näiteks A. Paabu «Vanamehe».
Kasemaa mõju all oleval V. Soval näen päris huvitavat maailmanägemist.

A: Märkimata jäänud autorid ei vääri vist üldse tähelepanu. Ainuüksi tehniline tase ütleb kõik. Ehk on kunstnik tahtnud kujutada ümbritsevat reaalsust filosoofilises kontekstis, kuid kas väike kunstiline haridus või kiirustamine pole lasknud mõttel teostuda.

B: Diletantism on praeguses situatsioonis paratamatu, sest professionaale osaleb vähe, mitmed esinejad on üliõpilased. Tundub, et üles riputati kevadnäitusel ukse taha jäänu. Nõrk teostuslik külg muutub sellest vabandavaks ja meie püüdsime lati vist liiga kõrgele seada, kuigi reklaami tekst oli paljulubav. Häirivam on hoopis see, et enamik siinsetest kunstnikest ei suuda kanda vaimsust. Uut «Noor-Eestit», «Pallast» ega «Visareid» küll ei paista.
Andestatagu mulle need lihtvaataja muremõtted. Äkki tõestab keegi vastupidist?

A: Ootame!

Mõtteid vahetasid HARRY LIIVRAND ja MART KALM.

* Näitus oli üleval 21. aprillini.

1940. aastate kunst

Kunst on iga sajandi, kümnendi esteetiliste vaadete edasiandja, temas peegeldub rahva elu ja üldine vaimsus, ta annab (tahes või tahtmata) oma hinnangu vastavatele ajalooetappidele. Ajastu edusammud, iseärasused ning väärnähtused kajastuvad ka lõuendil. Maalikunstki on teatud määral propagandakunst.

Varem olin 40. aastate kunsti vaid albumis ja raamatutes silmitsenud. Et oleksin seda kusagil näitusesaalides näinud, ei meenu. Meelde polnud jäänud neist vähestest kokkupuudetest eriti palju. See pärast oli 40. aastate kunst mulle avastuseks. Kujutasin ette, et väljapanekus domineerivad ülesehitustöö, loosungid ja rindevõitlejate portreed. Vastupidi, enim oli väljas harilikust harilikumaid linnavaateid ja natüürmorte. Loomulikult rippus seintel maale, mis kiskusid vägisi naerule, kuid näitusele nemad üldmuljet ei andnud. Peab lihtsalt mõistma tolle aja kunsti situatsiooni. Õnneks ei mindud meil äärmusteni, trafaretsus ja võltspaatos jäid eesti kunstile üldjoontes võõraks. Ometi nähtub, et hoolimata tollastest esteetiliste tõekspidamiste rangest järgimisest loodi teoseid, mis panevad end praegugi vaatama, paeludes eelkõige inimlikkuse ja lürismi, kujutatavasse sisseelamisega. Neist õhkub teotahet, mida meie praegusest kunstist ei leia mitte alati.

40. aastatel toimus eesti maali ümbersünd. Eelmisel kümnendil taas elujõusse tõusnud realism kinnistus nüüd lõplikult. Samal ajal jäid paljud vanema põlve meistrid truuks vanale pallaslikule käsitluslaadile, idüllilisele ja läbipaistvale. Nemad mõjuvadki näitusel kõige sümpaatsematena. J. Vahtra «Väimela maastik» on üks paremaid näiteid sellest, kuidas kunstnik väheste toonidega teeb elavaks oma kodumaa looduse, saavutades imelise värviharmoonia. J. Greenbergi portreede välise sillerdava kesta all peidab end igatsus parema järele. Üheaegselt võib väljapanekut pidada kunstinäituse kõrval ka aloonäituseks, sest kunstnike töödes on kajastust leidnud sõjajärgne rahuaja töö (Adamson-Eric, E. Kits, E. Okas, R. Uutmaa). Samuti pole puudutamata jäänud vaba aja veetmise teema, mida esindavad E. Kõksi toredad dekoratiivsed kohvikupildid ja A. Vabbe värvikülluses maalid. A. Kongo agulimaalid on traditsioonilised just sellist oleme agulis harjunud nägema: pruunikashallide madalate majade kohal tõuseb taeva poole lõppematu suitsuvirg, läbi hargi uduvine paistab päike... N. Kummitsa «Kartulikoorija» väljenduslaad on napp, põhiliseks osutub valguse-varju mäng, mille abil kunstnik loob pildi inimesi ahistavast ajast. «Maastikus aovalgel» pole jälgegi eelmise töö murelikust alatoonist, kujutatud on lihtsat, peaaegu ilmetut maastikku, millele kuu kollane värv lisab salapärasust ja soojust.

Ma ei ole nõus näituse resümeega, mis leiab Suure Isamaasõja ajal Eestisse jäänud kunstnike loomingus ainult nukrusega segatud pessimismi. Kõike seda näeb ka pärast sõda tagasitulnud meistrite maalidel. Sõda oli sõda, kunstnikud nii siin- kui sealpool rindejoont on kujutanud igaüks oma meeleolu vastavalt olukorrale. Tähtsaim on, et kunst ei häädunud, et tööd tehti edasi. Eesti maalikunst täienes üha uute teostega, millest mitmed on kunstiklassikaks muutunud.

* Näitus 1940. aastate kunstist on avatud Tartu Kunstimuuseumis.

HARRY LIIVRAND

MAIAKTUSELE

koguneme kolmapäeval, 30. aprillil kl. 14 aulasse.

RONGKÄIGUKS

koguneme 1. mail kl. 11.45 Akadeemia tänavale.

Suvel Käärikule

Sel suvel korraldab ametiühingukomitee 18. juulist 31. juulini Käärikul tervistava puhkelaagri, mis komplekteeritakse neist üliõpilastest, keda arstid ei luba ehitustele, ja neist, kes ei oska ujuda. Nõrga tervisega tudengid pöördugu avaldusega ametiühingukomiteesse 1. juunini, ujuma õppijad kehalise kasvatuse ja spordi kateedrisse Gagarini t. 1.

Ametiühingukomitee

Kokkuvõtted tehtud

Nüüdseks on selgunud lõplik paremusjärjestus naisvõimlemises: 1) filoloogiateaduskond 340 p., 2) arstit. 327, 3) majandust. 173, 4) bioloogia-geograafiat. 127, 5) ajaloot. 115, 6) matemaatikat. 112. Võimlemise järel tehti kokkuvõtteid spartakiaadivõistlustest. Paremusjärjestuses olulisi muutusi ei toimunud, esikolmik säilitas kohad. Spartakiaad jõuab lõpusirgele. Pidamata on veel laskmine, lauatennis ja kergejõustik. Allpool toome ära momendiseisu: 1) bioloogia-geograafiat. 143 p., 2) filoloogiat. 122, 3) majandust. 111, 4) matemaatikat. 95, 5) arstit. 94, 6) KKT II 91, 7) KKT III 84, 8) töötajad 83, 9) spordimed. 77, 10) õigust. 75, 11) füüsika-keemiat. 68, 12) KKT IV 60, 13) žurnalistikaos. 54, 14) KKT I 44, 15) ajaloot. 28 p.

Följetonikonkurss O. Lutsu mälestuseks

O. Lutsu majamuuseum kuulutab välja följetonikonkursi O. Lutsu mälestuseks ning läheneva Tartu 950. aastapäeva puhul. Kirjutame följetoni või veste O. Lutsu eeskujul eelkõige Tartu linna probleemidest.

Premeerimiseks on ette nähtud 100 rbl., mis jaotatakse järgmiselt: I preemia — 50 rbl.; II preemia — 30 rbl.; III preemia — 20 rbl. Žüriil on õigus vastavalt esitatud tööde tasemele preemiaid ümber jaotada.

Osa võivad võtta kõik TRÜ statsionaarsed ja mittestatsionaarsed üliõpilased (kaasa arvatud need, kes astuvad ülikooli 1980. aasta sügisel). Tööd tuleb varustada märgusõnaga ning pealkirjaga «Följetonikonkurss O. Lutsu mälestuseks», lisada suletud ümbrikus autori nimi, teaduskond, kursus ja elukoht ning saata või tuua hiljemalt 1. oktoobriks 1980 O. Lutsu majamuuseumi (Riia 38).

Järgmine «TRÜ» ilmub neljapäeval, 8. mail.

Toimetaja V. SOOTAK

Kümme parimat

16. aprillil jõudis lõpule NLKP ajaloo kateedri korraldatud esmakursuslaste ainekonkurss, mis oli pühendatud V. I. Lenini 110. sünniaastapäevale ja Eesti NSV 40. aastapäevale. Konkurss toimus kahes voorus. Esimesel etapil märtsi teisel poolel selgitati välja teaduskondade kolm parimat, kes pääsesid teise vooru. Edukas esinemine eeldas V. I. Lenini revolutsiooniteooria ja Eesti NSV 1940—1941. aasta materjalide head tundmist. Teises voorus osales 27 üliõpilast. Nüüd on parimad ainetundjad selgunud. Ka seekord jätkas arstiteaduskond varasemate konkursside traditsioone, näidates ühtlaselt häid teadmisi nii esimesel kui teisel etapil. Oodatust tagasihoidlikumaks jäi ajaloolaste ja filoloogide esinemine.

Üliõpilaste paremusjärjestus sai selline:

1.—2. Andres Mesila, Leena Nagla (arstit.)
3. Peeter Peil (arstit.)
4. Marika Jõesaar (õigust.)
5. Monika Talli (matemaatikat.)
6. Küllike Haavasalu (õigust.)
7. Merike Innos (matemaatikat.)
8. Jaanis Kasesalu (bioloogia-geograafiat.)
9. Anu Lepland (bioloogia-geograafiat.)
10. Kaido Ehasoo (õigust.)

Kogu võistkonna keskmine tulemus võimaldas välja selgitada ka parimad teaduskonnad. Nendeks on arsti-, õigus-, matemaatika-, bioloogia-geograafia- ja majandusteaduskond.

Parimad üliõpilased ja neid juhendanud õppejõud on esitatud autasustamiseks.

HANS DSISS,
konkursikomisjoni esimees

Tudengibussis õlut ei müüda,

küll aga tegi ta 6. aprillil oma esimese sõidu Tartust Tallinna. Pileteid müüdi eelmüügist tudengeile 14 (42-st). Ülejäänud lasti üldmüüki. Kahjuks järgnevatel nädalatel sõitjate arv vähenes. Suuresti oleme siin meie, korraldajad, ise süüdi, sest täiendavat informatsiooni ei avaldanud ja avaldatulgi oli mitu viga sees.

Nüüd on peahoonesse ja ühiselamuisse bussipargi töötajad pannud välja kuulutused:

«Kasutage soodsat võimalust sõiduks Tallinna ja tagasi.

Väljumine:

Tartust laupäeval kl. 14.40,
Tallinnast pühapäeval kl. 19.45.
Edasi-tagasipilet maksab 4.10.
Tartu ATP»

Lisaks veel niipalju, et pileteid müüakse eelmüügikassast iga päev nädal aega ette, kuid ainult üliõpilaspileti ettenäitamisel.

15. maist tuleb teatavasti täispilet osta, ka tudengite kojusõiduajad muutuvad eksamisessiooni tõttu. Seepärast teeb tudengibuss viimase sõidu laupäeval, 10. mail, tagasi tuleb pühapäeval, 11. mail.

Tudengibuss läheb uuesti käiku sügisel. Peaproov on tehtud, edaspidi katsume kõigest täpselt ja õigel ajal teada anda.

Nurinat oli kuulda Tartust väljasõidu aja kohta (kl. 14.40). Osa üliõpilasi sõidab ära juba reedel või laupäeva hommikul, kuí peaksid veel loenguil olema. On selge, et tudengibuss ei saa soodustada õppetööl puudumist. Kella 14.40-ks on loengud enamasti lõppenud. Kõne alla võib edaspidi tulla vaid pool tundi varasem väljasõit. Sügisel püüame midagi ette võtta ka paremaks pühade-eelseks kojupääsemiseks, mil alati raske pileteid saada. Seniks head sõitu ja jätku sügisel.

MARGUS METS

«TRÜ»

Ajaleht «TRÜ» toimetuse aadress: 202400 Tartu, Ülikooli t. 18, TRÜ, ruum 302, tel. (41-21)253. Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk. Tartu Ülikooli 17/19. III. Üksiknumbri hind 2 kop. Tellim. nr. 1793. MB-01522.

«Тарту Рийклик Юликоол» («Тартуский государственный университет»). Орган парткома, ректората, комитета ЛКСМ и профкома Тартуского государственного университета, г. Тарту, Эстонской ССР.

Kontrolleksemplar

AR Pr. R. Kreutzwaldi nim. ENSV Riikl. Raamatukogu

KÕIGI MAADE PROLETAARLASED, ÜHINEGE!

TRÜ

tartu riiklik ülikool

EKP TRÜ komitee, TRÜ rektoraadi, ELKNÜ TRÜ komitee ja TRÜ ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 16 (1226) Neljapäeval, 8. mail 1980 XXXII aastakäik

HOMME, 9. MAIL ON VÕIDUPÜHA

TEEL VÕIDULE

✤

«Minu sõjatee algas laeval Sõrve sääre lähedal sõja puhkemise päeval,» meenutab **rektor professor ARNOLD KOOP**, «ja lõppes 9. mail hospidalis. Just võidupäeval kirjutati mind haiglast välja.»

Kas nägite, kuidas Sõrve säärel viimane sakslane merre taganes?

Seda viimast lõppu nägin ma tõesti. Lahingud olid ägedad ja kaotusi oli nii palju, et psühholoogiline seisund oli... kaaluta olek. Esimesel hetkel ei tundnud midagi. Ei osanud läbi tunda ja mõtestada kõike, mis oli toimunud. Aga üldine kergendustunne mõistagi oli.

Me võtsime vangi veel viimase sakslase (ei oska just täpselt öelda, kas see päris viimane oli), kes taganes merre ja viimase padrunini alla ei andnud. Aga kui viimane padrun oli ära kulutatud, siis tuli ta välja, hakkas nutma ja näitama, kui palju tal väikesi lapsi on, et me talle halastaksime...

Millest oleneb inimese saatus sõja ajal?

See on huvitav küsimus, kuid sellele on raske vastata. On olnud kümneid juhtumeid, kus olen ellu jäänud seletamatu juhuse tõttu. On mingisugune seesmine hääl või enesekaitseinstinkt või alateadvuslik orienteerumisvõime, mis seda tajub.

Blokaadi ajal läksin parajasti mööda tänavat. Järsku pöörasin paremale ja vaevalt jõudsin seda teha, kui tuli otsetabamus sinna, kuhu pidin enne pööramist minema. Mul ei olnud mitte mingisugust praktilist vajadust paremale pöörata...

Blokaad...

Blokaad oli sedavõrd kohutav, et praegu viirastub see painajaliku unenäona. Kas see tõesti võis olla tõelisus? Aga ta oli. Kui praegu rääkida ka kõige tagasihoidlikumatest asjadest, mis toimusid, tundub endalegi, et liialdad. Niivõrd ebaloomulik oli see kõik. Pakane. Nälg. Iga veerand tunni tagant pommitamine. Selle pommirahe all lapsed, raugad, naised..., kes pidasid katustel tulevalvet, pildusid alla lõhkemata mürske ja kustutasid süütepomme. Ja surm, surm igal sammul. Inimesed surid mitte ainult pommide all, vaid ka näljast, külmast, kurnatusest. Tänini on silme ees pilt — tulime kolmekesi sadamast (kolmekesi seepärast, et saaksime üksteist hoiatada, kui külm näo või kõrvalesta valgeks on võtnud): vastu tuigub poisike, kes külmast ja nõrkusest on kaotanud hääle. Ta sosistab: «Onukesed, kulla onukesed, võtke mind kaasa, ma suren...» ja kukub. Tõstsime ta püsti, ütlesime: «Oled ju mees... pead olema tugev...» See hääl kostab mul kõrvus vist elu lõpuni.

Ometi linn elas — töötasid tehased ja ettevõtted. Purustatud hooned taastati ja töö jätkus, mis sellest, et puudus katus või palgid toetasid seina. Ja selleta poleks blokaadipilt täielik. Kõige kiuste valitses linnas kord ja distsipliin, seltsimehelikkus ja ausus. See kohusetunne ja veendumuse jõud oma ürituse õigsusse tundub lausa ülimalt me elaksime, polnuks neid purustusi ja ohvreid!

Meil räägitakse sõjast ja sõjasangaritest sageli. Kuivõrd kõneldakse Teisest maailmasõjast kapitalimaades?

Neil kahjuks märksa vähem. Näiteks film «Unknown War» («Tundmatu sõda»), mida just ka Norras näidati, (10 seeriat, ma ei tea, mis välja oli jäetud), tundub praegusele kesk- ja väikekodanlusele kurja muinasjutuna...

On inimesi, kes õpivad ilusasti ära marksismi-leninismi. Õpivad ära. Aga inimese seesmine struktuur, sotsiaal-psühholoogiline struktuur on hoopis teine. Ja siit tulebki vastuolu sõnade ja tegude vahel. Kuidas teha inimese sotsiaal-psühholoogiline «põld» vastuvõtlikuks mingitele ideedele, kui seda «põldu» harib pidevalt ja traditsiooniliselt kodanlik elulaad ja propaganda?

Hiljuti esindasite NSV Liidu parlamendigruppi Parlamentidevahelise Liidu kevadsessioonil Oslos. Kuidas rahvusvahelise elu probleemide lahendamine käis?

Oslos töötasin ma 1. komisjonis. 1. komisjon tegeles poliitiliste küsimustega, rahvusvahelise julgeoleku ja desarmeerimisega.

Ma ütleksin ühte: seal ei aidanud paraku alati ei argumendid ega võit dialoogis, vestluses. Ameerika delegaat näiteks võtab paberi, läheb Senegali delegaadi juurde, annab sellele paberi kätte, koputab õlale ja sellepeale tõstab Senegali delegaat käe ja ründab meid Afganistani sündmuste puhul; siis vaatab Inglise delegaadi otsa ja teeb grimassi: «Mispärast sa vaikid?». Nii see käis. Mul tuli esineda redaktsioonikomisjonis 5—6 korda. Küsisin, miks Afganistani sündmusest püütakse teha ainukest probleemi maailmas, aga miks moonutavad mõned Lääne ringkonnad Iraani küsimust, Iisraeli okupatsiooniga seotut, mis juba aastaid kestab ja jätkub, miks tahetakse maha vaikida Lõuna-Aafrikas toimuv või 600 keskmise raadiusega raketi paigutamine Euroopasse... Aga siiski olid kõik punktid, välja arvatud kaks, mis olid seotud Afganistaniga, meile vastuvõetavad ja meie aktiivse tegevuse tõttu ka otsuse projekti sisse lülitatud.

See on ametlik pool. Aga paljud delegaadid, kes hääletasid meie vastu, tulid bankettidel, vastuvõttudel meie juurde, peaaegu vabandasid, kritiseerisid Carterit, nimetasid nonsensiks olümpia boikoteerimist... Seega vastuolu ametliku poliitika ja mitmete seda teostavate poliitikute südametunnistuse ja veendumuste vahel.

Kuidas hinnata rahvusvahelist olukorda praegu?

Üks on selge: pingelõdvendusele on antud tõsine hoop. Olukord on pinev. Ega siin midagi ootamatut polnud. Küsimus on lihtne. Rahu, kogu demokraatia leer on tugevnenud. Selline kooseksisteerimine pole aga imperialismi agressiivsetele jõududele kasulik. Järelikult on vaja muuta pingelõdvendus rahvusvaheliseks pingeks. Ja on vaja leida ajend.

Rahulik kooseksisteerimine ei tähenda pidevat tasast teed, siin käib pidev võitlus rahu ja agressiivsete jõudude vahel. Kogu progressiivse inimkonna seisukoht on selline — rahujõudude ja pingelõdvenduse hävitamine ei ole võimalik. Inimkond on astunud pingelõdvenduse üllale teele, millel on vaenlasi, pahasoovijaid. Kuid ma arvan, et inimkond, kes on tundnud sõjakoledusi, kes tunneb rahuliku ülesehitustöö õnne, oskab seda kaitsta tagurlike jõudude püüete vastu väärata paratamatut ajaloo käiku. See kõik pole lihtne, kuid üllas eesmärk väärib meie võitlust.

Küsis MAARJA PÄRL

✤

Tavaliselt on võidupüha soovikontserdis ikka lauldud sõduritest, nende rasketest päevadest, igatsustest ja ... surmast. Mõtleme siia juurde ema ohkamise: «Kas poleks õigem natuke kergemat meelelahutust pakkuda? On nad ju niigi oma nooruspäevi süngete mõtetega täitnud.»

Samuti mõtleb ehk enamik meist, naisterahvastest, tahtmata nähakuuldagi elu tapmisest. Ometi sai juba algkoolis selgeks, mille jaoks tuleks minevikku mäletada.

Vene kirjanduse kateedri professor JURI LOTMAN raputab pead, kui olen välja öelnud oma arusaamise sõjast.

«Rindel on kõik palju lihtsam. Meiegi olime noored, alles koolipingist välja astunud, ning meilgi oli vahel lõbusaid tunde. Üheskoos on alati kergem, kes meist seda ei teaks.

Sõjast on väga raske kõnelda, sest kõigil neil, kes pole sõjas olnud, on temast selge ettekujutus. Kõnelejail, kes olid sõjas, selget ettekujutust pole. Selleks on tarvis teatud vahemaad. Meie põlvkond nägi sõda liiga lähedalt.

Nii nagu üks inimene erineb teisest, nii on ka sõda igale inimesele isesugune. Mina mäletan sõda suurtükiväelasena. Armeesse kutsuti mind Leningradi ülikooli II kursusel 1940. aastal. Olin sõdimiseks psühholoogiliselt valmistunud, saanud mingid kogemused. Võitlesin 1941—44 Lõunarindel, alles 1944—45 sattusin põhja poole — Eestisse, Poolasse, siis Saksamaale. See kõik on oluline: suurtükiväes on sõda teistsugune kui jalaväes, igal pool — metsas, stepis, soos on see omamoodi. Erinev oli sõda ka aastati: 1941, 1942, 1943, 1944. Ühel aastal on kõige hirmsam külm, teisel tankid, kolmandal sääsed ja pikeerivad lennukid... Raskused on erinevad. Ühesugune on sõda vaid selle poolest, et raskusi on alati mõõtmatult palju. Neist üle saada aitab üksnes oma tahe, visadus, hing.

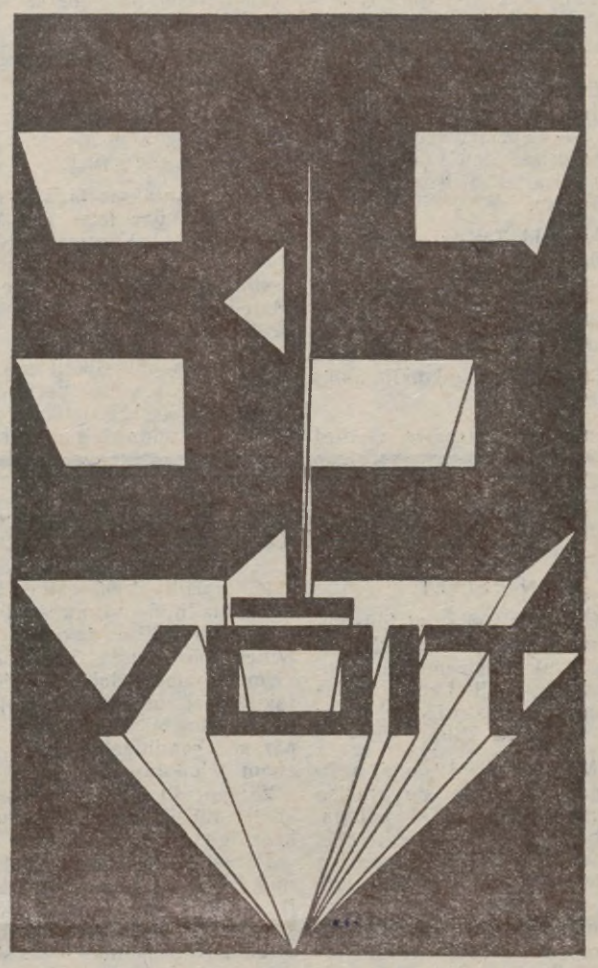

ILMAR ANVELDI joonistus

Just viimased päevad kujunesid eriti raskeiks. Järsult kasvas langenute hulk. Muidugi teadsime, et võit enam kaugel ei ole ning rahuootus kasvas. 6. mail saigi see meie jaoks närvesööv töö läbi. Olime Elbe ääres.»

Uurisin, milline soov tal siis südames pakitses.

«Tahtsime kõik kohutavalt magada.»

Muidugi, enne taastamist tuli ometi jõudu varuda, koristamaks miljonid varemed ja leevendamaks aina kasvava optimismiga läbielatud mälestusi. Sedasi keeras endine raskesuurtükiväe 438. kaardiväebrigaadi vanemseersant ähmase pildi minu silme ees teravamaks.

Mulle lipsavad suhu sõnad «tänapäeva noored». Kuidas on lood ükskõiksusega, kui tema meenutusi kuulatakse?

«Ei ole erinevust sõjaveteranide ja tänapäeva noorte vahel — on inimesed, kes mõistavad üksteist. Järelikult pole «tänapäeva» noored rohkem ükskõiksed endast eakamate vastu, kui meie omal ajal. Ükskõiksust sisendavad just liigsuured sõnad.»

Professor Lotman ei armasta paatosega rääkida, pigem juba vaikib. Lihtsalt ja otsekoheselt suudab ta ka mu stamplikud ettekujutused sõjast omale kohale seada.

Lõpetuseks?

«Meie, kes me läksime sõtta 18-aastaste poisikestena, saime peagi täiskasvanuiks. Enam ei vihjatud meie noorusele, kogenematusele. Meie vastutus kasvas, kasvas aga ka meie vabadus, iseseisvus. Eesliinil olija saab sõjas ühtaegu vastutavaks ja iseseisvaks. Loodan, et tänastel lugejatel ei tule kunagi sõdida. Kui seda tulebki teha, hoidke eesliinile lähemale. Kes pole seal olnud, ei usu mind, sest langenuid on eespool rohkem. Sõdida saab aga vaid siis, kui usud seda, mille eest võitled.

Mainiksin ka, et tean Tartut veidike juba sõja ajast. Nimelt suunati meid siitkaudu põhja poole. Siis ei osanud küll arvata, millist osa hakkab siinne väike linn mu elus määrama.»

ANU PALLAS

Autasustamisi

Viljaka teadusliku ja pedagoogilise tegevuse ning aktiivse osavõtu eest ühiskondlikust elust ja seoses Nõukogude teaduse päevaga autasustasid ENSV Ministrite Nõukogu ja ENSV Ametiühingute Nõukogu oma aukirjadega filosoofiakateedri dotsenti, filosoofiakandidaat PAUL KENKMANNI ja spordimeditsiini ja ravikehakultuuri kateedri prof. meditsiinidoktor Aili PAJUT.

Rektori käskkiri

Aktiivse töö eest meie ajalehe toimetuses avaldas rektor aiakirjanduse päeva puhul kiitust üliõpilastele MARGUS METSALE, REIN SIKULE, TÕNU PEETSILE, HARRY LIIVRANNALE, RIINA MAASINGULE ning ühiskondlikele keeletoimetajatele õppejõududele dots. REET KASIKULE, vanemõpetajaile ASTA VESKILE ja JÜRI VALGELE, kino-fotolaboratooriumi juhatajale EDUARD SAKILE ja selle endisele töötajale JÜRI LAANELE

(Järg 4. lk.)

Juubelidialoog dotsent Jaan Reinetiga

8. mail saab 75-seks aeroionisatsiooni ja elektroaerosoolide laboratooriumi (AEL) geofüüsikaliste vaatluste sektori juhataja, kauaaegne TRÜ õppejõud ja teadusemees, AEL-i üks asutajaid ja selle esimene juhataja, Eesti NSV teeneline leiutaja dots. Jaan Reinet.

Sel puhul esitasin juubilarile mõned küsimused.

Kus asus labor, milles panite aluse oma aeroionisatsioonialastele uurimustele?

Mingisugust laborit ei olnud olemas. Atmosfääriionisatsiooni uurimise aparaate, mida hakkasin konstrueerima, oli füüsika kateedri juhataja dots. A. Mitt lubanud paigaldada kateedri raamatukogus TRÜ peahoone parema tiiva II korrusel ühte aknaalusesse ja raamatukappide rivi ning seina vahelisele pindalale (umbes 6 m²). Sinna asetasime õppetöökojas 1950. aastal valmistatud atmosfääri ioonide loenduri — spektromeetri, mille kondensaatorisse imeti aknaruudu avausse ehitatud välisõhukanalist uuritavat õhku.

Kes alustasid Teiega samal ajal teadustööd?

Samal ajal alustas üldfüüsika kateedri assistent Hugo Marran, kes oli erakordselt töökas ja tubli.

Kas Teil oli uurimistööl abiks mõni laborant?

Laborante oli kateedris niivõrd vähe, et neid ei piisanud isegi õppetöö abistamiseks, rääkimata veel teaduslikust uurimistööst.

Kuidas suutsite suure õppetöö koormuse kõrval teha veel selliseid ulatuslikke uurimusi, mis kestsid pidevalt aasta läbi (1951. a.) ja mis on jäänud tänapäevani kõige põhjalikumaks uurimistööks atmosfääri ionisatsiooni alal, mida tsiteeritakse praegugi veel kõige uuemates monograafiates?

Elasime 1951. aastal assistent H. Marraniga peahoones füüsika kateedri raamatukogu ruumis, sest visuaalsed vaatlused kestsid aasta läbi igal nädalal (ühel päeval 24, kahel päeval 8 ja 4 päeval 4 tundi) nii päeval kui ööl. Aasta jooksul tegime 25 000 aeroioonide kontsentratsiooni visuaalset mõõtmist.

Kas Teie siis vaatlusaastal üldse ei puhanud?

Ei. Suvel kuumaga oli väga mõnus tegutseda peahoone kiviste ja jahedate seinte vahel.

Miks tuntakse tänapäeval veel suurt huvi ühe teise Teie uurimistöö vastu — «Kergete ioonide tiheduse karakteristikuid», mis ilmus eesti keeles ajakirjas «Loodus ja Matemaatika» nr. 1, 1959, lk. 93—122?

Selles on põhjalikult rea aastate (1952—1955) vältel uuritud kergete ioonide karakteristikute muutusi välisõhus, mida teised uurijad nii pika aja jooksul pole teostanud. Töö on nüüd prantsuse ja inglise teadlaste palvel tõlgitud inglise keelde ja lähemal ajal saadan selle avaldamiseks ajakirjale «International Journal of Biometeorology».

Teie olete praegu NSV Liidu MN Teaduse ja Tehnika Riiklikus Komitees kahe teadusnõukogu liige. Kas Teie töid on ka rahvusvaheliselt tunnustatud?

1958. aastal valiti mind Rahvusvahelise Biometeoroloogia Teadusliku Ühingu tegevliikmeks esimese Nõukogude Liidu teadlasena. Praegu on sinna valitud juba kolm Nõukogude Liidu teadlast. 1975. aastal valiti mind ka Ameerika Meditsiinilise Klimatoloogia Instituudi auliikmeks. Olen praegu mainitud instituudi ainuke auliige.

Mida kavatsete lähemal ajal AEL-i geofüüsikaliste vaatluste sektori juhatajana aeroionisatsiooni mõõtmiste ja mõõteaparaatide konstrueerimise alal veel korda saata?

Sooviksin olla abiks oma noortele kolleegidele ühe uue diferentsiaalse loenduri konstrueerimisel ja valmistamisel, et sellega alustada atmosfääriionisatsiooni uurimisi veel kord Tartus, Pärnu kuurordis ning Kohtla-Järve tööstuspiirkonnas.

Kui palju on Teil olnud õpilasi?

Kümmekond. Neist mitmed töötavad praegu ENSV Teaduste Akadeemias, nagu füüsika-matemaatikadoktor Mart Elango, kandidaadid Laur Palgi, Ergo Raukas jt. Minu endine aspirant, praegu füüsika-matemaatikadoktor Hannes Tammet töötab TPedI-s füüsika kateedri juhatajana. Minu silmapaistvatest õpilastest on praegu TRÜ-s dots. Eduard Tamm, dots. Aksel Haav, vanemõpetaja Olev Saks ning küsitleja ise.

Teatavasti olete tegelnud peale füüsika veel keele ja kirjandusega?

Olen õppinud Tartu Ülikoolis kahes teaduskonnas — filosoofia- ja matemaatika-loodusteaduskonnas. 50. eluaastani tegelesin esimese teaduskonna erialal. 1925/26. õppeaastal kirjutasin suurema töö eesti keele grammatika alal: «Deklinatsioonid ja konjugatsioonid», mis ilmus kirjastuse «Valgus» väljaandel 1927. See sai 1928. aastal ajakirjas «Eesti Keel» mag. J. Väinastelt kiitva hinnangu osaliseks ja põhjustas dr. Oskar Looritsa «Eesti keele kooligrammatika» (1925) kõrvalejätmise keskkooli õpikuna. Hiljem kirjutasime koos Henno Jänese ja Oskar Parloga «Eesti keele õpiku algkoolidele» (Tallinn, 1939). Eriti valmistas mulle rõõmu 1940/41. aastal Võrus Fr. R. Kreutzwaldi Memoriaalmuuseumi rajamine. Muuseumi avasin ENSV Hariduse Rahvakomissari esindajana paar

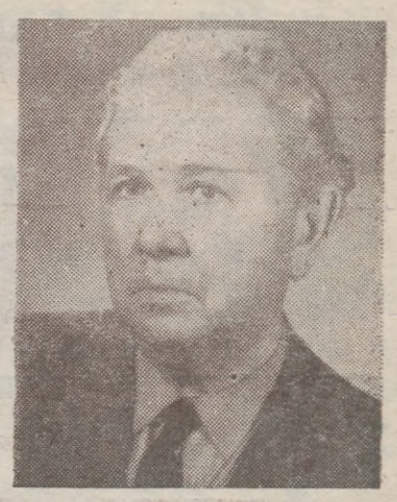

päeva enne saksa vägede sissetungimist Võrru.

Praegu olen asunud vahelduseks põhitegevusele kirjutama ulatuslikumat tööd «Uusi andmeid Tartu Ülikooli kasvandiku A. H. Tammsaare elust ja loomingulisest tööst». Olen elanud õpilase ja üliõpilasena perekonnas, kus üliõpilasaastail A. H. Tammsaaregi. Seetõttu on mul mõningaid andmeid, mis Tammsaare uurijail teadmata. Tahan neid jäädvustada.

Tugevat tervist ja edu!

Kolleegide nimel
AEL-i juhataja
LEMBIT VISNAPUU

110 aastat professor Johan Vilipi sünnist

JAAN REINET

Tartu Ülikoolis töötanud füüsikutest on maailmakuulsuse pälvinud seni neli isikut: akadeemikud Heinrich Friedrich Emil Lenz, Boriss Golitsõn ning professorid Aleksandr Sadovski ja Johan Vilip.

Johan Vilip sündis 12. mail 1870 Viljandimaal Uue-Kariste mõisa karjarentniku Jaan Vilipi pojana. Ta lõpetas Viljandi Kreiskooli 1885. aastal. Kaks aastat hiljem astus Johan Vilip Pärnu gümnaasiumi, mille lõpetas 1890. aastal. Juba gümnaasiumiõpilasena paistis ta silma reaalainetes (küpsustunnistusel olid füüsika ja matemaatika hinded väga head). 1891. aasta algul astus J. Vilip Tartu ülikooli füüsika-matemaatikateaduskonda, valides endale füüsika eriharu. Et J. Vilipi vanemad kuulusid vaeste talupoegade hulka, siis taotles ta korduvalt enda vabastamist loengute kuulamise tasust. Vaatamata majanduslikele raskustele sooritas J. Vilip kõik eksamid edukalt.

25. aprillil 1895 esitas J. Vilip kandidaaditöö vismutisoolade lahuste elektrilise takistuse kohta. Selles töös jõudis ta selgusele, et vismutisoolade lahuste elektriline takistus ei sõltu magnetväljast. Arhiivi andmetel ei kuulunud J. Vilip pärast kandidaadikraadi saamist enam talupojaseisusesse.

28. aprillil 1895 lõpetas ta ülikooli füüsikateaduste kandidaadi kraadiga.

Pärast ülikooli lõpetamist ei leidnud J. Vilip Tartus kohast töökohta ja siirdus 1896. aastal Peterburi, kus töötas Mereväeakadeemia füüsikalaboratooriumis assistendina. Samal ajal töötas ta ka laborandi kohusetäitjana Teaduste Akadeemia füüsikalaboratooriumis. 1900. aastal määrati ta Teaduste Akadeemia füüsikalaboratooriumi laborandiks. 1902. aasta kevadel saadeti J. Vilip riigi kulul välismaale, kus ta külastas selle aja silmapaistvamaid füüsikuid.

Pärast uue Mereväeakadeemia avamist sai J. Vilip akadeemia füüsika ja elektrotehnika laboratooriumi juhatajaks. Kuni Tartusse tulekuni 1920. aastal töötas ta peamiselt Teaduste Akadeemias vanema füüsikuna.

18. juunil 1893. aastal saadeti Tartu ülikooli rektorile kiri, milles teatati teenelise korralise professori Arthur Oettingeni vabastamisest ametist, sest ta oli töötanud juba 30 aastat. Samas teatati ka Moskva ülikooli eradotsendi B. Golitsõni saabumisest Tartu Ülikooli füüsikakateedri erakorralise professori kohale. Ta sai töötada siin vaid 3 kuud, sest juba 4. detsembril 1893 valis Teaduste Akadeemia B. Golitsõni adjunkti kohale. Peatselt valiti ta ka akadeemia füüsikakabineti direktoriks.

1896. aastal asus siin B. Golitsõni juures tööle ka eestlane Johan Vilip, kes oli hiljem B. Golitsõni mitmete tööde kaasautor.

1900. aastal esines B. Golitsõn Pariisis ülemaailmsel füüsikute kongressil, kus ta kandis ette koos J. Vilipiga tehtud töö tulemused. Oma teoreetiliste töödega ja uut tüüpi seismograafide konstrueerimisega sai B. Golitsõn seismomeetria alal juhtivaks teadlaseks maailmas. Tema konstrueeritud seismograafid olid sel ajal parimad.

Kui B. Golitsõn 4. mail 1916 54-aastaselt kopsupõletikku suri, jätkas eestlane Johan Vilip suure vene teadlase tööd.

Pärast Peterburi ülikooli lõpetamist ja magistriväitekirja kaitsmist sama ülikooli juures 1894 asus A. Sadovski sama aasta sügisel B. Golitsõni asemele Tartu ülikooli erakorraliseks füüsikaprofessoriks.

Vaatamata sellele, et A. Sadovski ja J. Vilipi vahelised suhted olid lühiajalised (1894. a. sügisest kuni 1895. a. kevadeni) võib siiski arvata, et suur teadlane ja erakordsete pedagoogiliste võimetega prof. A. Sadovski suutis viimase kursuse üliõpilasele J. Vilipile küllaltki suurt mõju avaldada.

J. Vilip kuulas A. Sadovski esituses järgmisi loenguid: praktiline füüsika, füüsika üldkursus, soojuse mehhaaniline teooria. Kõigis neis ainetes hindas A. Sadovski J. Vilipi teadmisi väga heaks.

1895. aasta kevadel valmis A. Sadovski juhendamisel ka J. Vilipi kandidaaditöö «Mõningate vismutisoolade lahuste elektrilise takistuse eksperimentaalne uurimine magnetväljas». A. Sadovskil oli selles valdkonnas varem ilmunud mitu teaduslikku tööd ja ta andis J. Vilipile palju hinnalisi näpunäiteid. A. Sadovskit võime lugeda J. Vilipi esimeseks teaduslikuks juhendajaks.

Et aga J. Vilip pärast ülikooli lõpetamist lahkus Tartust, hakkas noore füüsiku elutööd kujundama tema teine õpetaja, akadeemik B. Golitsõn.

Esimene kohtumine B. Golitsõniga toimus meteoroloogia loengutel, mida B. Golitsõn hakkas lugema pärast Tartusse saabumist 1893. aasta sügisel. Novembris toimunud eksamil hindas B. Golitsõn oma õpilase teadmisi hindega «väga hea».

(Järgneb.)

Mis on tehtud geoloogiakateedris röntgenikiirega 15 aasta jooksul

Dots. EVALD MÕLSI
(14. V 1905—19. XI 1964)
pärandist.

(vt. algus «TRÜ» 11. aprillil 1980. a.)

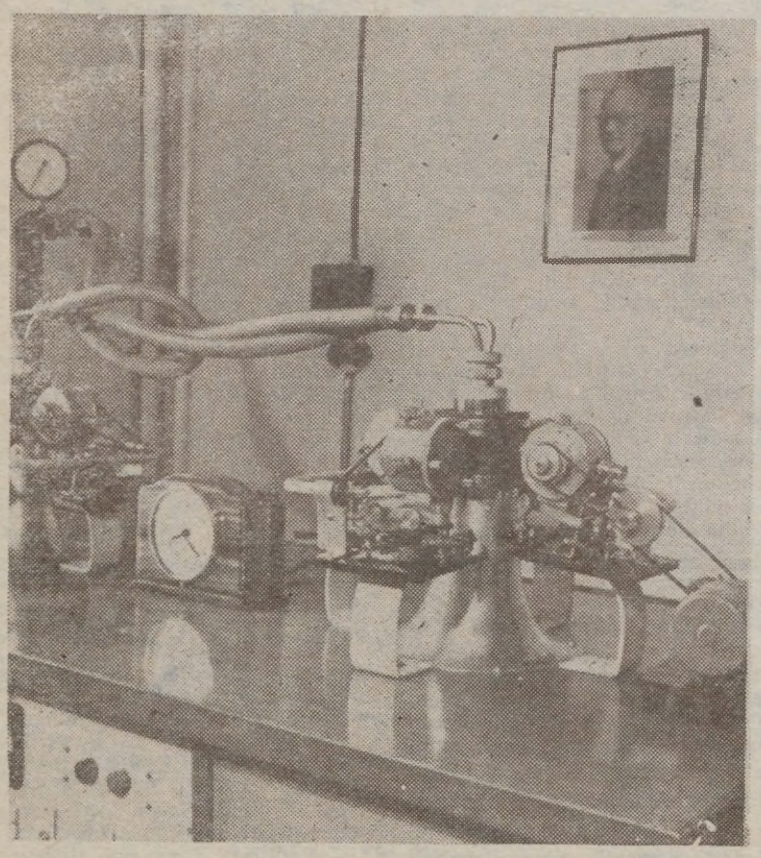

Sellel seadmel algas dots. E. Mõlsi ideede realiseerimine geoloogia osakonnas. Praegu on töötamas 5 röntgenseadet ja nendega saab samaaegselt uurida 13 proovi.

Pärast TRÜ mineraloogia kateedri kauaaegse juhataja dots. E. Mõlsi surma asuti tema auks ehitatud röntgeniseadmel EM-1-2 — 1964 (fotol) ülikoolile raha teenima — tegema lepingulisi töid, et kiiremini osta täiuslikumat aparatuuri. Tänu tolleaegsele teadusprorektorile dots. J. Tammeorule ja eksperimentaalfüüsika kateedri dotsentide A. Pae ja A. Haava kaasabile õnnestus 1965. a. oktoobris muretseda esimene difraktomeeter.

Edasist röntgenialase uurimise arengut mineraloogia kabinetis (loodi prof. F. Klementi käskkirjaga 24. juulist 1967) on juba lihtsam lühemalt esitada faktides ja arvudes.

15 aasta jooksul on kivimite, mineraalide ja maakide röntgenograafilisi uurimisi tehtud 38 lepingu alusel. Praegu on käigus 4 lepingut. Üldine lepinguliste tööde maht on ca 0,5 milj. rbl. Sellest on kasutatud aparatuuri ja seadiste ostmiseks ca 100 000 rbl. 15 aasta jooksul on mineraloogia kabineti lepingulistest uurimistöödest osa võtnud üle 50 töötaja, neist 20 üliõpilast. Praegu võtab osa 12 isikut, neist 4 täiskohal ja 8 kohakaasluse alusel.

Selle aja jooksul on röntgenmeetodil uuritud üle 20 000 proovi (eelkambriumist kuni nüüdisaegsete seteteni) erinevatest NSVL raioonidest ja maailmamere ning ookeani põhjadest. Kõige sügavam proov on puuraugust — 4807 m ja Vaikse ookeani põhjast — 5800 m.

Mineraloogia kabineti arhiivis on üle 50 000 difraktogrammi, s. t. umbes 25 km isekirjutaja linti ja üle 6 000 röntgenogrammi. Uuritud proovides on momendil röntgenograafilisel meetodil kindlaks tehtud 136 mineraali.

Mineraloogia kabineti tööga on tutvumas käinud üle 20 röntgenlaboratooriumi juhataja Nõukogude Liidust, 2 NSVL geoloogiaministrit (akad. A. Sidorenko ja prof. J. Kozlovski) ning mõned välismaalased. Tööalased sidemed Nõukogude Liidu piires on 65 asutusega, neist 15 Eestis. Isikute arv, keda oleme teenindanud 15 aasta jooksul, on tublisti üle 100, neist 50 Eesti NSV piires. Meie uurimistöö andmeid on kasutanud oma kandidaaditöös 15 ja doktoritöös 5 dissertanti.

Uurimistöö tulemusi tutvustavate ettekannetega on esinetud rohkem kui 30 üleliidulisel nõupidamisel, sümpoosionil ja konverentsil Jerevanis, Alma-Atas (2 korda), Bakuus, Tbilisis, Lvovis (3 korda), Kunaširis, Irkutskis, Moskvas (8 korda), Leningradis (5 korda), Kiievis, Tjumenis, Uhtas, Vladivostokis, Riias, Tallinnas ja mujal.

Uurimistulemused on avaldatud 45 teaduslikus artiklis. Momendil on trükki suunatud 10 artiklit ja käsikirjas on 5 artiklit. Kabineti arhiivis on 25 lepingulise uurimistöö aruannet.

Lõpuks tähtsamatest saavutustest.

1. Savide ja alumiiniumimaakide massiline uurimine röntgendifraktomeetrilisel meetodil ja selle juurutamine NSVL Geoloogia Ministeeriumi liinis lepinguliste tööde alusel. Staažikaim töötaja difraktogrammide dešifreerimisel on vanins. V. Vanamb.

2. Järve- ja soosetete röntgendifraktomeetrilise meetodi väljaarendamine Eestis (kaasautorid dots. E. Lõokene, L. Saarse, A. Lindpere).

3. Karbonaatsete kivimite, põlevkivide, palõgorskiitsete savide ja boksiitide mineraalse ja keemilise koostise ning tehniliste omaduste kindlakstegemine difraktomeetrilisel meetodil ja programmjuhtimisega arvutusmasinail. Metoodika väljatöötamiseks kasutati Eesti NSV ja Loode Geoloogia Valitsuse materjale. Ligikaudne arvutus näitab, et uudse tehnika kasutuselevõtmine annab ajalise efekti 400 korda ja rahalise ca 4 korda. Põlevkivide ja boksiitide uurimisel võib määrata kuni 40 näitajat (mineraalid, põhilised keemilised komponendid ja tehnilised omadused).

4. Katsete põhjal on kindlaks tehtud, et röntgendifraktomeetrilist meetodit on võimalik kasutada mitte ainult geoloogias ja füüsikas, vaid ka keemias ja mujal ainelise koostise määramisel.

(Järgneb.)

KALJU UTSAL,
mineraloogia kabineti lepinguliste tööde juhendaja

Sammusime läbi sõpruspäevade

Sel ööl kõndisin jälle üksi altlinnast üle kaarsilla Pälsoni poole. Tänavad olid tühjad. Kuidagi pidujärgselt tühjad. Ja samas mitte-pidujärgselt puhtad. Mõtlesin esiti, kojamehed on jõudnud ära pühkida. Aga ei, ega meie, põhjamaalased, tavaliselt tulevärke ja maskiballe korraldagi. Nõnda polnud ka tänavail krepp-paberist linte, konfette, tühje pudeleid, muud butafooriat, paberipahna, Nagu oleks olnud pärast keskmist Kuuba karnevali või seitse päeva ühtejärge kestvat Hispaania härjavõitluse pidu, *fiesta*'t. Millegi just lõppenu puudumist tundsin sellegipoolest. Tühjustunde järgi eneses. Samasugune tühjus tuli minusse sõpruspäevade lõpupäeval, täpsemini küll ööl. Siis kui EPA spordisaali poolt mulle noori inimesi hulgakaupa vastu jalutas. Meenub, veel poole seitsme ajal hommikul lauldi Pälsoni ees.

Nii ma mõtlesin jälle külmaks läinud Tartu öös kõndides ja tõstsin mantlikrae üles. Sõpruspäevade soojadest öödest sammusin läbi pintsaku väel. (Päeval oli ta päris käevangus.) Just nimelt sammusin neist päevist läbi. Või vähemalt katsusin.

Algul oli minul astumist vähe. Küll aga peahoone vasaku tiiva teisel korrusel asuva toa rahval. Neil, keda ei kadesta, ja kellelt esimesel päeval privilegeeritud (nojah...) vaba sammumist lubava plastikkaardi kaela sain. Põgusalt muiata võisid ses miljoniküsimuselises virvarris vahest vaid need, kes hetkeks unistajatena sama hulga omamaja rahvast ka argipäevil siia tuppa nõu ja abi küsima mõtlesid. Praegu ihaldati vaid ühte abipiletit. Kes ilma jäi, süüdistas korraldajaid süsteemiväliste võluriomaduste puudumises ja rahustas end ebaõigluse igavesel teemal mediteerides.

Kolmandasse päeva astusin juureldes. Kes me ise oleme? Kust me oleme? Küsisin selliselt, sest olid olnud sajandi esimese poole hõnguga filmitunnid Vanemuise «ringis» ja «Ellerheina» kammermuusika Ingeri—Soome ja Tormisega. Miks mitte säärane eneses selginemine paljude rahvaste peol, kus ise võõrustaja oled. Aga asi võttis hoogu. Põhjamaiselt rahulikult ja põhjalikult. Mina väljusin korraks, et püüda kinni üht hetke alles toimuvast. «Ellerheina» nägemise katset soovis toimetus veel reedesesse erilehte. Aga pidu käis. Samal õhtul sain sest märku «Sõpruse» majas «Fixi» läbi.

Neljandal päeval kuulsin laulu poole mäe pealt. Enne kui nägin sillal lauljaid endid. Kuulajaid aga märkasin veel varem. Neid oli tõesti palju. Tundsin, see laulmine meile, eestlastele, midagi ikka tähendab. Sest niimoodi kuulata! Mäeveerul või tänavasillutisel seistes, puutüvele toetudes või murul istudes. Tihedalt kooride ümber. Kaasa ei lauldud. Mina laulsin päris lõpus veel «Gaudeamust». Väga paljud ei laulnud, vist ei tundnud nii vaja olevat. Kes teab, ehk õpime need sõnad kunagi uuesti ära. Ahjaa, piletit polnud tarvis.

Aga siis ma tantsisin. Tantsisin. Tantsisin. See oli juba seinte vahel. Seitse tundi järjepanu. Hali-hali-loo. Kõik laulsid. Särk seljas oli märg. Jalgadesse kogunes alles järgmise hommiku äratundmiseks määratud hea väsimus. Kusagil plakati peal kandis see disko nime. Aga praegu oli seal kastide taga lihtsalt üks mees, kes tundis end vabalt, sest tantsijad tundsid end sama vabalt. Sellest suhtest sündis kõik muu. Sundimata, üle pingutamata. Kõigega, mis siia juurde käis — rütmi, tuledemängu, *rock'n' roll*'i (taasleidmine!), laval seisja ja tantsupõrandal olijate ühekssaamisega. Olav Osolin oli Tartus plaadi järgi tantsima hakkamise alguses. Nüüd oli jälle. Vahepeal ollakse kuhugi mujale jõutud.

Lõpuks olin kõik enesest andnud. Ja seda oli hädasti tarvis.

Viiendal päeval pidid jaksama kõike enesesse mahutada. Ja seda oli palju. Tartu «Meediumi» enesest märku andmine. «Repriisi» tulvamine, meie-*abbalik* «FIX», muinasjutuvestja pilguga (kas ka kreedoga?) maailma tõlgitsevad lõunanaabrite noorteiidolid. Oli palju ja kui erinevat. Aga EPA maja sammaste püsti jäädes end kesköötunnil aulasse difuseerinud, jaksasid siiski veel. Ja mõtlesid veel kord. Kes sa oled? Kust sa oled? Häbenemata orjalauluks peetut ümisedes, karjudes, vilistades, leelotades öeldi seda. Väga lihtsalt ja ausalt. Nagu on Peeter Volkonski isegi. (Jaa, seesama punkilipsuga, frakiga, kitarriga redelipakkuja.) On's vaja veel Lääne abiõlekõrt? Mina ei vaja. Need Rein Rannapiga ühtemoodi tundmise leidnud mehed iseenda jaoks ka mitte.

Kuues päev ehmatas mu voodist akna juurde. Puhuti puhkpille. Kell kümme ehmusin uuesti, seekord Vanemuise mäest alla jooksma. Hea, et mäest alla. Kolme kummipaadi viimast sirget ikka nägin. Kiivritega meeste vastu seina põrkumist ja ometi esimestena silla alt läbi jõudmist nägin ka. Ja inimesi, palju inimesi. Mõlema kaldareelingu ääres, kaarsillal, restorani rõdul. Piletikontrolle polnud. Siis oli linnaväljakul korraga niisama palju inimesi. Vaatamas ja kuulamas kitarri, vilepilli ja laulu läbi maailma tunnetavate noorte inimeste paljudele ütlemist. Mõtlesime (kas kõik?) ehk vähemalt sel hetkel ühe üliriigi vastutustundetu (nõnda oli ühisläkituses) presidendi plahvatuspiiril balansseerimisele. Endi osale ses praegu käivas ellujäämise tõsimängus. Kes kuidas. Aga seisti, kuulati. Pileteid ei nõutud siingi.

Muusikat mahtus minusse veel täpselt Lembit Saarsalu kvinteti jagu. Erudeeritud žüriikolmik hindas temale enam kättesaadavat. Mina kõrvalt ülimat improvisatsioonivabadust, hingamis- ja kõnelemisloomulikkuseni küündinut.

Siis oli kõik. Tantsumajad Leningradi maanteel ja «Sõpruses» võtsid mu selleks õhtuks enda valdusse. Öösel tervitasin kaarsillal

salka leedu keeles laulvaid tudengeid.

Seitsmendal päeval vaatasin «Propellerile» otsa. Mitte midagi püsti jätva «karmi huumoriga» on kaugele mindud. Aga ehk avitab millegi vastu. Väljas müüri peal istusid pärast tegijad mehed ja rüüpasid pepsit. Nüüd polnud kuhugi rutata. Nüüd võis istuda.

Selge, et päevade sees ei astunud ma mitte igale poole. Vanas kohvikus laulsid-tantsisid Peeter Tooma ja Jaan Siilak ülikooli lastega. Viiendal päeval istutati koos külalistega füüsikahoone ette seitse kastanit. Hakkasid kasvama. Kas anname neile aega ka suureks kasvada, seda peame enestelt küsima. Kui erinevad rahvad sellist kohtumisvormi eelistama jäävad, siis kasvavad.

PRIIT JÕGI

Muusika? Ei, seda ei oska rääkida.

(Algus «TRÜ-s» nr. 14)

Teine pool. Sama tulek, sama kummardus, sama aplaus. Ilma pillideta. Naistel peokingad kadunud. Jalas on midagi talususside, pastelde moodi.

Tormise laulud. Esiteks «Sügismaastik.»

Kurbus. Aga hea kurbus. Ja märkan jälle naislauljate silmi. Tunnen, praegu see ei loe, et oleme tihti mõistuseinimesed. Ühe laulja näos tajun iga veerandtooni, -lõõki. Tuul kõnnumaa kohal. Tõesti tuul. Helis, laulmises.

Miks Tormis?

Jah, viimasel paaril hooajal oleme palju Tormist laulnud. Tema on ainus, kellega suudame päriselt samastuda, temast aru saada. Lähendab see, mis ta on meie arhailisest runost leidnud ja tänapäevaselt nooti pannud.

Lõppakord. Ma ei tea, kui mitme häälne. Midagi tõuseb selga mööda üles.

Kaks osa eesti kalendrilauludest. «Jaanihobu». «Jaanilaul».

Mina ei märka midagi üles märkida. Ju unustan end laulu. Vald jaaniko, jaaniko. Hoogne. Vahepeal ei pea rahvas vastu, plaksutab. Teine osa on mõtlik. Laulis! See tüdruk, kelle ilmes ja silmades oli enne kõik näha. Väga vaikse, kõrge, pehme kumedusega. Akord. Jälle üllatus! Tormis. Ühed vaikivad lõigatult, teised tulevad kohe sisse. Üles alla, vaob ja tõuseb. Üheainsa akordi jooksul. Pole nii kuulnud. Aplaus, aplaus.

Mida teenib muusikast kirjutamine?

Mõnele, kes huvitatud, meeldib ehk lihtsalt lugeda. Mõnel inimesel aitab see ka tõesti muusikale lähemale jõuda. Mingil tunnetuse arengu hetkel.

Taas üllatus. Istuvad. Lava äärte peale, lavale, sammaste vahele. Kes kuhu.

Sari ingeri-soome tantsulaule «Ingerimaa õhtud».

Kaljuste ise ka istub. Alustab alt koos meestega. Üks tüdruk kõnnib laval. Kõlk püsti. Mis see oli? Kõik hingavad korraga sisse. Pikalt, rõhutatult. Veel kord. Näe, kuidas hingamisest saab ka muusika teha! Istuvad. Naised laulavad vastamisi: «Sili-ali-lei, sili-ali-lei». Kemplevad meeste pärast. Ehtne külapidu. Siis õrritavad mehi. Need püsti. Rämedalt, hoogsalt, ärplevalt. Istuvad mehed maha. Pudel käib ringi. Tuttav-tuttav. Mitte käraka-viskamine, miski muu enam. See, mis on lihtne, ehk monotoonnegi. Kogu aeg korduv. Mis jääb alles. Mille juurde saab ikka tagasi tulla. Jälle hingavad. Iga pika-pika fraasi järel.

Ühest suurest kooshingamisest teiseni vahepeal vist ei hingatud?

Ei hingatud jah. See on Tormisel hea leid. Algkujul käib see ingeri lauludes just nõnda. On otsene ülevõtmine soololauludest ja folgist koorilaulu. Ise hindan neid ingeri tantsulaule väga kõrgelt. Tormis on leidnud kõige huvitavamad, pannud õigesse järjestusse, saanud terviku.

Mehed hüppavad kohapeal. Istuvad. Naised samuti. Istub otse minu vastas üks tüdruk, pea vastu

(Järg 4. lk.)

JÜRI LAANE fotod

5. mail oli ajakirjanduse päev

Oli. Lehetegijaile esimene kirjutamise-redigeerimise-maketitegemise-organiseerimise päev pärast pikki maipühi. Olime ennast välja puhanud. Aprilli lõpp läheb ikka natuke liiga kiireks: on sõpruspäevad, on kooride õhtud, teatriõhtud, aga ka mai-, osalt võidupühagi lehe ettetegemine. Tööhoos sündis meil uus sõnagi — etteleht. Ja veel teinegi — Kammerhein. Suure tähega on see seepärast, et tahtsime öelda «kammerkoor «Ellerhein»». Seda juhtub muidugi haruharva. Kõige rohkem peame lugema ja parandama teiste kirjutatud sõnu. Kas nii on kõige täpsem ja õigem väljendada, kas faktid on autoril kontrollitud?

Allpool toome lugejani mõned meie lehetegemise hetked.

*

«Teil pole pressiklubil» imestavad toimetuse külalised.

Pole tõesti. Midagi sarnast aga küll. Iga asutus on isesugune, ka Tartu Riiklik Ülikool. Siin koolitatakse Eestis ajakirjanikke, juba sellegipoolest. See mõjutab ka kõrgkooli lehte. Pressiklubi, kuhu kuuluk-

22 tsiitsero pikkuse joone lõikab Raja Pruuli poole vähemaks, jah, nii ta juba mahub.

sid tudengid kõigist teaduskondadest, lisaks ajakirjandusüliõpilased, pole just ajakirjandusosakonna tõttu mõeldav. Kaastööde äramahutamisega on praegugi kõvasti tegemist. Seepärast on meil esimest aastat proovil ühiskondlik toimetus oma mitme osakonnaga: komsomolielu, õppe- ja teadustöö, olme, kultuur, majandus, sport. Osakonda juhatab teise kursuse žurnalistikaüliõpilane, sellesse kuulub kahe noorema kursuse rahvas. Kolmapäeviti peame pool tundi aru eelmise lehe üle, jaotame ülesandeid. Abi lehetegemisele on igatahes märgatav.

*

Neli kursusetäit ajakirjandusüliõpilasi näib teisi mugavaks tegevat. Ikka nõutakse kedagi kuhugi kirjutama. Proovisime igast teaduskonnast tööle panna pressisekretäri. Proovisime küll, aga asi paigast liikuda ei taha... Sügisel tuleb uuesti algust teha.

Elmire Soonberg paneb lehekülje viimased tinaread paika.
MIHKEL VÄNARI fotod

*

Kastani tänava trükikojas saab maketist, mitmesugustest kirjatükkidest, fotodest, joontest ja tähtedest ajaleht.

Neljapäeva hommikul ootavad küljendajaid kilode viisi tinaridu ja mõned klišeeklotsid. Kõik peaks toimetuse arvestuse järgi klappima (s. t. ära mahtuma), nii umbes täpselt. Klapibki, kui siit viis rida ära võtta ja teisal kahe punktiga mõned lõigud läbi lüüa. Tõsi küll, paar klišeed on pisut viltu, aga küljendajad aitavad sellestki üle saada.

Trükikoja pool jääb lugejale, autorile enamasti valgeks laiguks. Tavaliselt ei kujutata ettegi, kuidas leht valmis saab. Et igal reedel «TRÜ» peahoone lauale jõuab, sellele aitavad kaasa Heidemanni-nim. trükikoja tsinkograafid, ladujad, küljendajad, korrektorid, trükkalid. Seekord jäid pildile meie ammused küljendajad Raja Pruuli ja Elmire Soonberg.

*

Oli ajakirjanduse päev. Ajakirjandusega seotuile on iga päev ajakirjanduse päev. Miskit moodi jääb elukutse külge, ei vabane sellest ka puhkepäevil. Lehte ei saa teha kindlast kellaajast kindla kellaajani. Mõtted sünnivad hilja õhtul, ööselgi, nõuavad aega paberile panemiseks. ...Nädal nädala järel.

Rektori käskkiri

(Algus 1. lk.)

ning inglise filoloogia kateedri vanemlaborandile ILMAR ANVELDILE.

Kauaaegse eeskujuliku töö eest tänab rektor toimetuse endist keeletoimetajat dots. ELLEN UUSPÕLDU.

Rektori kiituse ja rahalise preemia pälvisid üliõpilased VÄINU ROZENTAL, MIHKEL VANARI, ANATOLI AKSJONOV, IMRE SIIL, VIKTOR BLUM, RAIVO LOTT, PRIIT JÕGI, ENNO TAMMER ja TOIVO KIVIMETS.

* SPORT * SPORT

* Balti kõrgkoolide meistrivõistlustel maadluses jäid Eesti tudengid Leedu ja Läti järel kolmandaks. Võitjaks tuli Peeter Laasik (spordimeditsiin), teise koha said Jaan Kannes (KKT III) ja Arvid Leiumaa (KKT II).

* Jürlöö orienteerumisjooksul Sauel pidi TRÜ I (Viljo Kokk, Helin Oja, Tõnu Pani, Anne Kiudorv, Tiit Tali) mulluse võidu vahetama tänavuse III koha vastu. TRÜ II (Tarmo Pajumets, Tiina Kikkas, Arne Kivistik, Ruth Vähejaus, Leho Aldna) jäi üheksandaks.

* Kõrgkoolide meistrivõistlustel naiste võrkpallis jäi TRÜ TPedI järel teiseks. Võitnud naiskonnale kaotati 2 : 3, võideti aga EPA 3 : 2 ja TPI 3 : 0.

* Käärikul kohtus TRÜ tenniseesindus Kaunase Meditsiiniinstituudiga ja võitis 6 : 2.

* Tartu V spordimängude raames peeti Tähtvere üliõpilaste murdmaajooksuvõistlused. Võistkonnavõidu sai EPA metsanduse ja maaparanduse teaduskond, KKT oli kolmas. Naiste 500 m — 1. Lea Gross (EPA MMT) 1.19,9; 2. Ene Valge (KKT) 1.22.8; naiste 1000 m — 1. Tiina Rosenfeldt (MMT) 3.03,6; 3. Irina Nikolajeva (TRÜ töötajad) 3.11.8. Meeste 1000 m — 1. Ervin Narrits (MMT) 2.34,7; 3000 m — 1. Toomas Lepikult (matemaatika) 8.43,3.

* Eesti NSV tõstmismeistrivõistlustel Kadrinas tuli üliraskekaalus hõbemedalile Alar Seim (TRÜ SK) kahe Eesti NSV noorukite (20—22) rekordiga. Rebimises sai ta rekordkatsel sirgetele kätele 165 kg ja tõukamises 215 kg. Kogusumma 370,0 kg on rekordi kordamine.

RAIVO LOTT,
TOIVO KIVIMETS

NB!

TRÜ spartakiaadil on pidada veel kolm ala. 13.—14. mail peetakse 17. kutsekeskkooli võimlas (Põllu t. 11) lauatennisevõistlused. Võistkonnas on 3 naist ja 5 meest. Mõlemal päeval on algus kell 10. Kergejõustikus võisteldakse 15. ja 16. mail ülikooli staadionil. Spartakiaadi viimane ala, laskmine, toimub 20. ja 21. mail Pedagoogilise kooli laskeliinis (Salme t. 1a). Võistkonda kuulub 10 laskjat. Algus mõlemal päeval kell 11.

Muusika...

(Algus 3. lk.)

klavessiini. Kus ma seda näinud olen? Olen, olen. Ise olen pead vastu kaske toetanud ja pilvi vaadanud ja ümisenud. Selle tüdruku nägu. — Ohetavad palged, käharad juuksed, tabamatu rahu selle juurde. Päris talutüdruk. «Ära tule iltalla.» Kauged kellad. Ei, kõrged hääled tulid sisse. Pooled naised lähevad tagaukse kaudu saalist välja. Sealt kostab laul edasi. Ülejäänud naised lahkuvad teisele poole lava taha. Üks naine jääb. Tõnu lööb jalaga. Mehed lava taha. Üks naine laulab. Eestuksest ära. Veel kostab lava tagant laulu. Aplaus. Väga suur aplaus. Tulevad tagasi. Lilled. Tulbid, nelk dirigendi käes. Näod kohmetunud, naeratavad, veidi väsinud.

Tänaseks päevaks. Tormis on loonud viise ka Lenini sõnadele. «Mis on nõukogude võim?», sõnad 29. kõitest.

Ta tuleb. Alt põhjast. Tumedalt, pööret ja kadu ennustavalt. Kõigi aegade rõhujaile. «Millest paljudes maades ei suudeta või ei taheta aru saada.» Saalis kahin, rahutus.

Miks just nii Leninist laulsite?

Teine pool kontserdist oli Tormise muusikast. Meie tema vahendajad. Kahin saalis? Selle eest ma ei vastuta. Mõne kandi pealt saan aru. Teatud teksti fragmendid paratamatult aeguvad. Ju siis see ajamärgilisena publikusse mõjub. Tean, et Leninit viisi panna oli Tormisele sotsiaalne tellimus. Arvan, temale omaselt püüdis ta selle suure mehe vaimset pärandit võltspaatose ja ülistuseta muusika kaudu avada.

Me oleme oma keeruka ja paljut trotsiva aja lapsed. Siiski, tänase päeva jooksul räägitakse ja lauldakse aulas Leninist ka nii. Minus on korraga midagi väga tõsist. «Ning võimaldab meil enda kätte võtta kogu riigi juhtimine.» Aplaus. Koor läheb ära. Aplaus. Aplaus. Kaljuste tuleb. Aplaus. Aplaus. Tükk aega. Uks avaneb. Nüüd on saalis päris torm. Tulevad, tehtust väsinud. Naeratavad.

Kaks eesti rahvalaulu. «Härjad ootavad pühi». «Pihlapuu».

Mehed katkendlikult, naised venitatult. Meelega mittevaoshoitult. Piu-pau. Piu-pau. Eesti rahvalaul. Lihtne, korraga mehiselt rämehäälne ja naiselikult helejaalne. *Tšaardašiga võrreldes ehk vaesemgi. Ometi omane. Pärisomane.*

Mis on muusika?

Üks ainulaadsemaid tunnetusvorme. Mida kõrgem tunnetustase, seda enam saad ka muusikast.

Oskad sõnastada, mismoodi on, kui muusikasse sisse lähed?

Ei, ma ei tea. Väga ilus tunne. Ei saa sõnastada.

Enam ei lauldud. Tõusti, mindi ära. Mida ma suutsin kirjutada muusikast? Midagi. Mida äraminnes tunti, millele mõeldi? Igaüks midagi, millestki, omaette. Ja ometi ühtemoodi. Samamoodi, nagu nemad seal laval lauldes. Ühes kaduvas hetkes saime sõnadega seletamatu läbi üheks. Seda polegi nii vähe.

PRIIT JÕGI

Kuus kontserti

«Halloo, palun Tallinn (number)... Tere, kas Rein on kodus?... Mis, «Ruja» ja «Eufoonia» ei saa tulla?... Selge! Kuidas transpordiga lood on?... Rannap tahab hunniku mikrofone, ahahh... Selge!»

«...homme võtame kõigi Tartu bändide helimehed kokku, vaatame, kuidas puldid klapivad...»

«Kurat, ma tahtsin sind hommikul õudselt lüüa, nüüd olen õnneks maha rahunenud. Mis jutt see on, et «Rentaablus» ei esine?...»

Ja nii edasi, aina kiiremaks ja närvesöövamaks läheb organiseerijate töö, kuni reedel kell kaksteist läheb lahti. Rockfestival «Tartu Rock '80». Lavale tuleb mustas frakis konferansjee Jaan Habicht ja avab suure muusikapeo. Lava on täis mikrofone, pille, võimendeid, juhtmeid, valjuhääldeid. Saal on märksa vähem täis. Vabu kohti piisavalt.

Lavale tuleb «Maagia». Kava on kirju — «Led Zeppelin», «Santana», «Slade», «Maagia» jne. Ega suurt midagi meelde jäänud peale laulja Viljo Tamme. Võimsa, mitmekülgse häälega mees, käitub laval vabalt, loomulikult.

«Retro». Nime järgi on nende muusika või vastupidi. Ka nende esinemine oli üsna väheütlev, traditsioonipärane. Silma jäi klahvpillimees Ülar Tikk oma hea tunnetusega.

«Rentaablus». Kõige vähem professionaalne ansambel sellel festivalil. Kuid üks menukamaid. «Tüdruk kolhoosist» ja mõned teised palad hakkavad juba pähe kuluma, kuid on ikka head kuulata.

«Sirged Vaod». Minule kõige suurem üllatus sellel kontserdil. Kõiki teisi eesti ansambleid sellel festivalil olin varem kuulnud või vähemalt võisin arvata, mis laadis nad on. See grupp oli aga minu jaoks tume maa. Mõnus bluusi sugemetega rock. Kõige üllatavam oli Raul Vaigla, kes basskitarriga pidevalt soleeris. Väga huvitav, jõuline ja vaimukas mäng!

«Meedium». Indrek Miidla kitarrimäng ja Jüri Krustoki laul (õigemini hääl instrumendina) on muusikahuvilistele tudengitele varem teada. Ega nad festivalil tartlasi just millegagi üllatanud, kuid nende etteastumine oli esimesel kontserdil kindlalt tugevaim.

Lõunane kontsert

«Repriis». Kirev, vali, värvimänguline, diskorütmiline. Nagu ansambel end ise tutvustas, on ta eelkõige diskobänd. Ja kahtlemata on neil peoõhtutel ka hea minek. Ega publik kontserdisaaliski külmaks jäänud, sest kõik pillimehed on üsna kõrge tehnilise tasemega, eriti soolomees Jüri Rosenfeld. Taas näitas oma võimeid Viljo Tamm. Ent kuidagi kiretu oli see esinemine.

«Fix» esines nagu ikka, professionaalselt. Kuid publiku vastuvõtt oli algul üsna leige. Ehk oli õigus ansambli külalissolistil Tarmo Pihlapil, kes arvas selle põhjuseks eelmise õhtu kuuma diskoprogrammi uues kohvikus, ei tea. Vanema Pihlapi tulekuga on «Fixi» kava muutunud veelgi kirjumaks kui varem. Kuid see nende taotlus just ongi.

Vilniuse «Rok Grupé» muusika oli selle kontserdi kõige tõsisem, kuigi mitte eriti huvitav. Ei oskagi kedagi esile tuua ja leedukeelsest laulust ka aru ei saa (kahjuks)!

Õhtune kontsert

«Credo» Liepajast. Esimesel hetkel meenus meie «Polyphon» nii umbes kolm aastat tagasi. Nende karupoeg Puhhi muusika oli aga üsna mõnus. Imponeeris suurt kasvu ja hämmastavalt pikkade kätega klaverimängija, keda vaadates tekkis kohati tunne, et kohe-kohe võtab ta klaveri sülle. Tema oli ka ansambli kõige huvitavam muusik.

Urmas Alender ja tema pühendused. Jaanus Nõgistole, Margus Kappelile, Rein Rannapile, Gunnar Grapsile ja eesti diskomuusikale. Igaüks erines teisest kohutavalt. Kuid neis kõigis oli valu. Erinevad valud, mis ka kuulajaid mõtlema panid.

Sven Grünberg. Seisundimuusika. Mees on küll üksi, kuid siiski vist õnnelik. Ega ta muidu nii mängiks. Süntesaator ja harf ei sobigi ehk esimesel pilgul kuidagi kokku, kuid lõpptulemus on üsna huvitav süntees.

Laupäeva lõunane kontsert

«Haak» ja «Propeller» on samade koosseisudega, kuid täiesti erineva muusikaga. «Haak» teeb džässrocki. Ei kasutata mingeid lisaefekte, kuid tulemus on efektne, eriti Peeter Malkovi flöödimäng. «Propeller» koosseisus Ain Punkts, Priit Punkberg, Ivo Punkts, Riho Sipunk, isa *štabskapitan* Peeter Punkovski ja külaline Urmas Punklender rabavad aga hoopis teise efektiga — karmi huumori efektiga, mille üheks osaks on Albert Trapeeži luule. See muusika peaks ehk kuulajaid pisut raputama ja pärast seda tõsiselt järele mõtlema panema.

«In Spe» oli tartlastele üllatuseks. Nende «Sümfoonia seitsmele esitajale» on eesti muusikas üsna kaalukas teos. Tõsiselt läbi komponeeritud muusika lausa sunnib oma selguses kaasa elama.

(Järgneb)

MART RIIKOJA

EÜE

EÜE keskstaap on väga tänulik, kui malevat armastav inimene tagastaks sotsioloogilise uurimuse EÜE kohta ELKNÜ TRÜ komiteesse. (Kaduma läks ta sealt novembri algul.)

*

OT täiendav eksam toimub 14. mail kl. 16 peahoone auditooriumis 102.

EÜE sektor

SUVEMALEV '80

On selgunud kõik need esmakursuslased, kes lähevad suvel EÜE rühmadesse, samuti ka Tallinna purjeregatiga seotud üliõpilased. Kõik ülejäänud I kursuste üliõpilased osalevad TRÜ suvemalevas. Seepärast tuleb kõigil I kursuste vanematel SM—80 staapi tulla, kus koos lahendame üleskerkivad küsimused.

Staabi liikmete vastuvõtuajad saab teada komsomolikomiteest.

MATI LUUKAS,
TRÜ SM—80 komissar-staabiülem

KLUBI ÜRITUSED

LENINGRADI MNT. 25 KOHVIKUS
Neljapäeval, 8. mail kl. 20 võidupüha õhtu.

NÄITERING

13. mail kell 20 aulas TRÜ klubi näiteringi etendus «Jääloss».

Toimetaja V. SOOTAK

«TRÜ» Ajalehe «TRÜ» toimetuse aadress: 202400 Tartu, Ülikooli t. 18, TRÜ, ruum 302, tel. 341-21/253. Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk. Tartu Ülikooli 17/19. III. Üksiknumbri hind 2 kop. Tellim. nr. 1883. MB-01529.

«Тарту Рийклик Юликоол» («Тартуский государственный университет»). Орган парткома, ректората, комитета ЛКСМ и профкома Тартуского государственного университета, г. Тарту, Эстонской ССР.

AR Fr. R. Kreutzwaldi nim. ENSV Riikl. Raamatukogu

KÕIGI MAADE PROLETAARLASED, ÜHINEGE!

TRÜ

tartu riiklik ülikool

EKP TRÜ komitee, TRÜ rektoraadi, ELKNÜ TRÜ komitee ja TRÜ ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 17 (1227) Reedel, 16. mail 1980 XXXII aastakäik

APRILLIST MAINI

KALJO RAUA foto

Aprillist maini... Reedest reedeni... Ammu pole meil tavakohast nädalaringvaadet, -mõtisklust olnud. Vähemalt seda rubriiki mitte. Ikka suursündmuste pärast, mis aega ja ruumi nõudnud, näiteks sõpruspäevadegi tõttu, mis aprilli lõppu toonitasid. Ikkagi on veel tahtmine korraks aprilli, ka mai algusesse tagasi põigata, mõningaile sündmustele, faktidele viidata.

ESIMENE FOTO. Sellel on vasakult vaadates õppeprorektor prof. Uno Palm, EKP Keskkomitee sekretär Rein Ristlaan, rektor prof. Arnold Koop, linna täitevkomitee esimees Nikolai Preiman, teadusprorektor prof. Herbert Metsa. Aeg: TRÜ nõukogu koosolek 25. aprillil. R. Ristlaan oli tutvunud ülikooli objektidega, ka raamatukoguehitusega, Tartus külastas ta veel põllumajanduse akadeemiat, võttis osa linna parteiaktiivist. Nõukogu liikmeile kõneles ta tänapäeva teravnenud ideoloogilisest võitlusest, mis ka kõrgkooli kasvatustöös uut kvaliteeti nõuab, tihedama sideme loomisest õppeasutuse ja üliõpilase tulevase töökoha vahel, suurema nõudlikkuse ja suunamise vajalikkusest loomingulise noorsoo suhtes. Ülikooli juubeli tähistamine ei peaks üksnes toonitama oma kuulsusrikast minevikku, see võiks esile tuua eeskätt tänapäevast tegevust, kõrgkoolidevahelist sidet tugevdada.

Seejärel tutvustas ülikooli rahvas EKP Keskkomitee sekretärile oma probleeme. Rektor rõhutas, et ülikoolil on suur tarvidus õppehoonete järele. Puudus on auditooriumidest. Valmib küll teadusraamatukogu uus hoone, mis kuulub aga kogu meie rahvale, selles hoitakse üldrahvalikku vara. Ruumipuudusest kõneles ka prof. A.-E. Kaasik (arstiteaduskonna ettepanek on, et projekteeritud morfoloogiakorpuse ehitus algaks ja ka lõpeks siiski järgmisel viisaastakul), prof. V. Pasti mureks oli aparatuuri, eriti importseadmete vähesus. Üha rohkem hakkab ülikooli teaduse arengut pidurdama puudulik materiaal-tehniline baas (õppehoonete vähesus, korraliku majandusõue puudumine, ühiselamukohtade vähesus, ka ühiselamute kehvem varustamine kui pealinnas jm.).

Tartlasi häirib oma kodulinna korrastamatus, suure noortehoone puudumine. Prof. H. Peep tegi ettepaneku püüda taastada Tartu kirjanduslikku mainet. Siin võiks ilmuda kultuuriajakiri, kus saaksid töötada kunstnikud, kirjanikud. Tartu vajab hädasti ka teadlaste maja, mille kohta otsuski aastakümneid tagasi vastu võetud. Ülevaatamist vajavad mitmed eeskirjad, ka kaugõppe kohta. Näiteks säilib kaugõppuril sessiooni ajal palk üksnes 100 rublani.

Mõttevahetuse lõpul tänas Rein Ristlaan sooja vastuvõtu eest, külaline lahkus autudengina, talle pandi pähe meie üliõpilasmüts, ülikooli üks auväärsemaid kingitusi.

*

TEINE FOTO. Need on nimelise stipendiumi saajad. Vasakult Raivo Vare õigus-, Vahur Metsatalu ja Ene Valge kehakultuuri- ning Ursula Mändmaa filoloogiateaduskonnast. Aeg: 30. aprill. Rektor prof. A. Koop kohtus, nagu igal semestril tavaks saanud, meie parimate õppuritega. Vastuvõtul viibisid ka parteikomitee sekretär A. Kiris ja komsomolikomitee sekretär M. Kallion. Rektor pühendas kokkutulnuid ka tänapäeva aktuaalseisse poliitikasündmustesse. 8.—13. aprillini võttis ta osa Parlamentidevahelise Liidu kevadsessioonist Oslos, (esimest korda osales ta 1977. aastal Austraalias). Võrreldes toonasega valitses seekordsetel istungitel märksa pinevam ja kiuslikum õhkkond, vaidlused olid ägedamad. Samas pidas nii mõnigi poliitik vajalikuks istungitejärgsetel vastuvõttudel tulla oma vaenulike esinemiste pärast vabandama ja kahetsust avaldama.

Sessioonil töötas viis komisjoni. Rektor võttis osa peakomisjoni, poliitiliste küsimuste, desarmeerimise ja rahvusvahelise julgeoleku küsimustega tegelnud komisjoni tööst. Sõna tuli tal võtta kümnel korral, kahel korral plenaaristungitel.

Istungite vahel jäi aega ka Norra looduse ja kultuuriga tutvumiseks, millest andsid tunnistust nii kaasatoodud bukletid kui ka rektori enda tehtud ülesvõtted. Elamuslikuks taasavastuseks kujunesid Munch, Vigeland...

Viimastel aastatel on elavnenud nimeliste stipendiumisaajate koostöö. On arutatud õppe- ja teadustöö küsimusi. Üheskoos on propageeritud ülikoolis õpitavaid erialasid keskkooliõpilaste seas, koos on käidud laupäevakutel. Üheksal kahekümne kolmest seisab ees ülikooli lõpetamine. Rektor ütles lõpetuseks: «Õppimine on ränk töö. Selle töö tegemiseks on vaja tahtejõudu, harjumust, annet. Siinviibijad vastavad neile nõuetele. Seega peaksid eksamid sujuma edukalt. Aga ka parimat õppimist ei saa võrdsustada eluga. Ja ees on elueksam. Selle sooritamiseks palju edu!»

*

EDUARD SAKI fotod

KOLMAS FOTO. Ees vasakult linna parteikomitee esimene sekretär Indrek Toome, akadeemik Harald Haberman, rektor prof. Arnold Koop. Aeg: 30. aprillil aulas, maiaktusel. Mullu 75. juubelit tähistanud H. Habermanile anti kätte ülikooli kõrgeim autasu — ülikooli medal. Akadeemiku elu on tihedalt ülikooliga seotud juba 1924. aastast. Edumeelse üliõpilasena, siseministri abina, ülikooli õppeprorektorina, õppejõuna, teadlasena on tema panus meie ühiskonna arengus määratult suur.

Maiaktuse kõne pidas seekord arstiteaduskonna prof. Arvo Tikk. Ta peatus 1. mai tähistamise ajalool, selle kujunemisel kogu maailma töörahva pühaks, meie pidupäevaks, kokkuvõtete tegemise etapiks. Ülikoolile oli läinud aasta, ka senise algus igati edukas.H. Roosve KKEN Ministeeriumist andis üle aukirja üliõpilaste üleliidulise töö-, olme- ja puhketingimuste parandamise sotsialistlikus võistluses saavutatud III koha eest. Punase Risti Seltsi vabariikliku komitee presiidiumi rändpunalipp ja diplom kõrgkoolidevahelises sotsialistlikus võistluses kuulus ülikoolile.

Ametiühingukomitee esimees H. Kabur teatas ülikooli oma sotsialistliku võistluse tulemused. I koha ja rändpunalipu võitis õigusteaduskond. Diplomi said ka II ja III kohale tulnud bioloogia-geograafia- ja arstiteaduskond. Järgnesid: majandus-, ajaloo-, füüsika-keemia-, kehakultuuri-, filoloogia- ja matemaatikateaduskond. Üleülikoolilistest kateedritest võitis NLKP ajaloo kateeder (juh. prof. J. Kalits), teaduskonnakateedritest psühhiaatria kateeder (prof. J. Saarma). Teiseks tuli soome-ugri keelte (prof. A. Künnap) ja kolmandaks taimesüstemaatika ja geobotaanika kateeder (prof. H. Trass). Laboratooriumidest võitis esikoha aeroionisatsiooni ja elektroaerosoolide labor (teaduslik juhendaja dots. K. Kudu), järgnesid kriminoloogia labor (prof. I. Sildmäe ja dots. H. Kings) ja elektrokeemia labor (prof. V. Past). 10 parimat õppejõudu peeti meeles mälestusembleemiga — L. Allikmets, P. Alvre, P. Ariste, M. Bronštein, J. Kalits, H. Ligi, V. Maasing, L. Raid, J. Saarma, A. Viru.

Administratiiv-majandusosakondades peeti arvestus neljas alagrupis. Võitjad on S. Kilgi komandantidiirkond, I. Kõivu meistrijaoskond, õppetöökoda koos konstrueerimis-eksperimentaalosakonnaga (A. Jaagosild) ja õppeosakond (M. Salundi).

Üliõpilaste töö-, olme- ja puhketingimuste võistluse võitis õigusteaduskond majandus- ja arstiteaduskonna ees.

Töökultuuri ja ohutute töötingimuste poolest oli parim sõjanduse kateeder. Aktusel anti hulgale töötajatele üle sotsialistliku võistluse rinnamärgid ning tööveteranide medalid.

(Järg 2. lk.)

Ministri käskkiri

Kõrg- ja keskerihariduse minister I. Nuut õnnitles meie õppeasutuse kollektiivi 1. mai puhul, soovis edu meie ees seisvate ülesannete lahendamisel. Hea töö ja agara ühiskondliku tegevuse eest avaldas ta kiitust treial Kive Michelsonile ja metoodik Maie Peelile. Kiituse ja rahalise preemia pälvisid vanempreparaatorid Elle Essau ja Helga Tibbin, majahoidja Karl Kiipsaar ja keskküttekütja Jüri Hanson.

Rektori käskkiri

Rektor õnnitles ajakirjanduspäeva puhul ja tänas eeskujuliku töö eest ülikooli väljaannete kirjastamisel kirjastus- ja trükiosakonna kollektiivi ning soovis edu edaspidiseks. Erilise tänu osaliseks said osakonnajuhataja Marta RAISMA, vanemtoimetajad Jüri LAANEKASK, Veera LOGINOVA ja Natalja TŠIKALOVA ning trükitööline A. LAAS.

Rektor tänas kauaaegse tulemusrikka töö eest dots. Jaan REINETIT 75. sünnipäeval ja soovis talle senist tarmukust ka edaspidi.

Eeskujuliku teaduslik-pedagoogilise tegevuse eest ja 60. juubeli puhul sai rektori tänu dots. Oleg MUTT.

Eduka õppe-, teadusliku ja ühiskondliku töö eest ja 50. juubeli puhul sai rektori tänu osaliseks dots. Uno NÕMM.

APRILLIST...

NELJAS FOTO. Hetk: enne 67. armee Suvorovi ordeniga autasustatud Ostrovi nim. punalipulise 146. laskurdiviisi väeosadele pühendatud mälestustahvli avamist. Koht: ülikooli peahoone Toomemäepoolne külg. Aeg: 8. mai keskpäev. Kogunenud on ülikooli õppejõude, teenistujaid, üliõpilasi. Tulnud on ka kolm nimetatud diviisi veterani. Teiste ees seisavad (vasakult) linna parteikomitee esimene sekretär Indrek Toome, rektor Arnold Koop, endine diviisi sanitaarroodu komandör Semjon Landa ja operatiivosakonna ülem Vladimir Petšorin, ülikooli parteikomitee sekretär Advig Kiris, endine diviisi poliitosakonna kapten Juri Tsiševski, linna parteikomitee sekretär Jaak Kaarma jt.

Hetkel esineb sissejuhatava sõnaga rektor Arnold Koop. Ta meenutab 1944. aasta 25. augustit ning sellele eelnenu raskusi ja kaotusi, Tartu linna ja ülikooli kultuuriväärtuste päästmise eest võidelnud 146. laskurdiviisi osa selles.

Pärast mälestustahvli avamist meenutavad Tartu vabastuslahinguid külalised-sõjaveteranid.

VIIES FOTO. Hetk: sõjaveteran, praegune ajakirja «Junost» peakunstnik, Vene NFSV teeneline kultuuritegelane Juri Tsiševski üle andmas kingitusena TRÜ-le oma joonistust ülikooli peahoone kaitsmisest 1944. aastal. Kunstnik on ka teisi töid Tartule pühendanud. Mullu augustis oli tema töödest meie kodulinnas näituski üleval. Sellele fotole on jäänud kõik kolm 146. laskurdiviisi veterani. Semjon Landal on meenutada sõjaaegse kirurgitöö raskusi. Saame ka teada, et diviis formeeriti Kaasanis ja et sealse ülikooliga on paljud nende endised rindemehed seotud. Vladimir Petšorinil on hea meel, et nemad «kui vanemad kolleegid saavad teatepulga üle anda väärilisele nooremale põlvkonnale».

Ülikooli sõjaveteranide nimel meenutab hügieeni ja tervishoiuorganisatsiooni kateedri juhataja prof. Arnold Jannus neid, kes sõtta jäid. Tänaste tudengite tänu võimaluse eest kasutada paljusid päästetud kultuuriväärtusi ütleb õigusteaduskonna II kursuse üliõpilane Mati Luukas.

Viimaks tahaks tsiteerida Juhan Peeglit («SV» nr. 19, 9. mai 1980): «Ma usun, et kõik need mehed, kes tegid sõja läbi ja kellel oli õnn või õnnetus ellu jääda, need vist kõik tahtsid pärast sõda selle hirmsa asja unustada. Tingimata unustada.

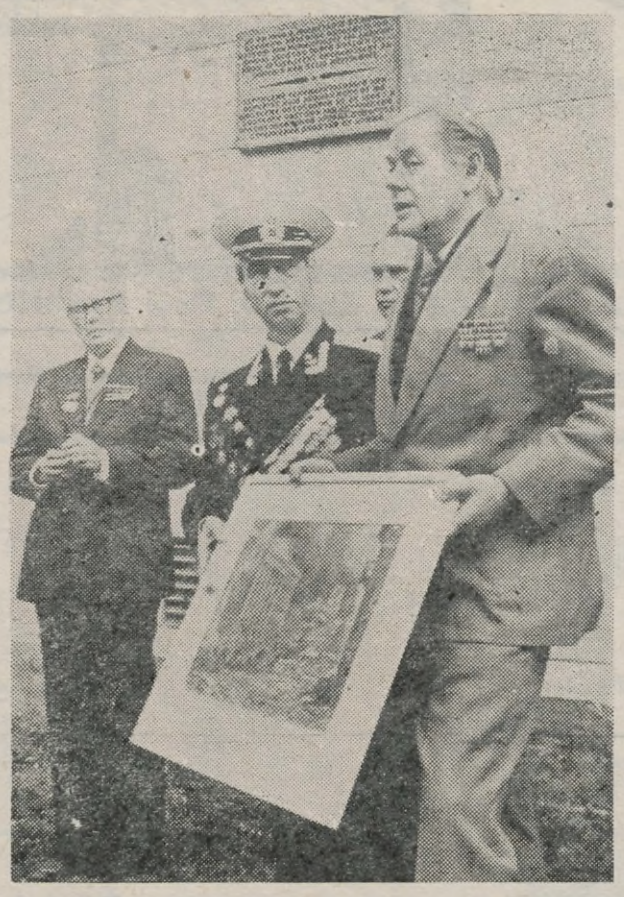

Aga nähtavasti see ei ole võimalik ja nii või teisiti kanname seda koormat endaga kaasas. Milles see koorem on, ma ei oska siin mõne sõnaga öeldagi, aga ta on olemas. Seda koormat me kergendame niiviisi, et teeme kokkutulekuid, kus püütakse uuesti olla noored ja kus need, kes tõepoolest nooreks jäidki, on ka märkamatult meie hulgas.»

Vahest oldi ka seekord siia, mälestustahvli avamisele kokku tuldud selleks, et mälestuskoormat ühiselt (ja noorematega) jagada.

✻

«Kui kõik korraga silma all on, siis näed, et tudengite osa ajakirjanduses polegi nii väike. Selleta oleks meie ajakirjandus tüki vaesem.» Nii väljendas žurnalistikakateedri juhataja prof. Peegel kokkuvõtteks mai esimesel nädalal olnud ajakirjandustudengite lõppeva õppeaasta loometöö hindamisel. Ajakirjanduspäeval peetigi mitmetes toimetustes neist tublimaid meeles: Riina Maasing (III k.) — «Edasi»; Meelike Saarna (II k.) ja Kärt Hellerma (IV k.) — «Noorte Hääl»; Erki Berends ja Mare Randjõe (mõlemad IV k.) — «Eesti Raadio.

Niisiis, on kevad, on mai — hindamiste aeg ülikoolis.

VARJE SOOTAK, MARGIT VINI,
ASSE KOOK
EDUARD SAKI fotod

EKP TRÜ komitees

28. aprilli istungil võeti NLKP liikmeks arstiteaduskonna üliõpilane Urve Leet ja füüsikaosakonna stažöör-uurija Juhan Kolk, liikmekandidaadiks kinnitati arstiteaduskonnast üliõpilased Ervin Vilson ja Margus Viigimaa, filoloogiateaduskonnast Silvia Kivimägi, Katrin Saks ja Birute Želvite, ajalooteaduskonnast Aasa Tsakuhhina ja Arvo Lamp, bioloogia-geograafiateaduskonnast Rait Roosve ja Ülar Tikk, füüsikaosakonnast Jaan Kivistik ja Kalev Tarkpea ning komsomolikomitee hiljutine asesekretär EÜE komissar Mart Raik.

Ideelis-poliitilisest kasvatustööst ja selle parandamise abinõudest matemaatikateaduskonnas tegi ülevaate teaduskonna parteisekretär Jüri Afanasjev.

Kuulati informatsiooni kommunistlikust laupäevakust ja rahvaste sõpruse päevadest.

Arutati teaduslik-pedagoogilise kaadri ettevalmistust bioloogia-geograafiateaduskonnas, kutsetaotlusi ja kaadriküsimusi bioloogia-geograafia-, filoloogia- ja majandusteaduskonnas.

Kinnitati parteiorganisatsioonide aruande- ja valimiskoosolekute graafikud.

Prof. Heiki Müür vabastati parteikomitee õppe- ja teadustöö sektori juhataja kohustustest seoses TRÜ rahvakontrolligrupi esimeheks valimisega. Nüüd on ta EKP TRÜ komitee sekretäri asetäitja rahvakontrolli alal.

Komsomolikroonika

6. mail andis ELKNÜ TRÜ komitee soovituse NLKP liikmeks astumiseks Kaja Maarendile (saksa fil. IV k.), NLKP liikmekandidaadiks astumiseks Oleg Kostandile (vene fil. V k.). ÜLKNÜ-sse võeti ettevalmistusosakonnast Vahur Kase.

Komsomolikomitee asesekretär Andrus Lauren ja ideoloogiasektori juhataja Ülar Tikk tegid kokkuvõtteid Lenini 110. sünniaastapäeva tähistamisest ülikooli komsomoliorganisatsioonis. Leninlik kontroll viidi kõige paremini läbi arstiteaduskonnas.

Otsustati juhtida ajaloo-, matemaatika- ja õigusteaduskonna komsomolibüroode tähelepanu puudustele ideoloogiasektorite töös ning majandusteaduskonna organisatsioonilises töös. Suuline noomitus avaldati keemiaosakonna komsomolibüroo ideoloogiasektori juhatajale Peeter Koppasele ning vali suuline noomitus õigusteaduskonna komsomolibüroo ideoloogiasektori juhatajale Harri Soometsale komsomoliülesande halva täitmise eest.

Arutati lõppenud rahvaste sõpruse päevi, need hinnati kordaläinuks.

Komsomolikomitee asesekretärid ja sektorite juhatajad andsid aru sellest, kuidas on realiseeritud ELKNÜ TRÜ organisatsiooni XXV konverentsil esitatud ettepanekuid ja kriitilisi märkusi.

Vene osakondade komsomolitööd tutvustas rahanduse ja krediidi vene osakonna sekretär Oleg Kvašnin. Nende komsomolielust saab pikema ülevaate üle-eelmisest lehest. Oleg Kvašnin valiti ELKNÜ TRÜ komitee liikmeks ja hakkab edaspidi vastutama vene osakondade komsomolitöö eest.

Arvestussektori juhataja Malle Omann tutvustas lõpukursuste komsomoliarvelt mahavõtmise korda.

110 aastat professor Johan Vilipi sünnist

JAAN REINET

(Algus «TRÜ»-s nr. 16)

Pärast Peterburi elama asumist sai J. Vilip B. Golitsõni soovitusel Teaduste Akadeemia füüsikalaboratooriumi laborandi kohusetäitjaks.

B. Golitsõn pühendas suurt tähelepanu noore teadlase abistamisele ja juhendamisele. Esimesed trükis ilmunud tööd valmisid J. Vilipil koostöös B. Golitsõniga. Neist mitmed on oma aja kohta väga tähtsad teaduslikud uurimused.

B. Golitsõn avaldas kahtlemata tugevat mõju J. Vilipi kui teadlase kujunemisele. Oma Peterburi perioodi algul oli J. Vilip rohkem B. Golitsõni abiline ja ideede realiseerija. Peagi lähenes J. Vilipi uurimisala B. Golitsõni lemmikteadusele — seismomeetriale.

J. Vilip sai tänu oma püüdlikkusele ja andekusele lühikese ajaga suurimaks asjatundjaks seismiliste jaamade käikulaskmise ja aparatuuri paigaldamise küsimustes.

1920. a. veebruaris saatis Tartu Ülikooli matemaatika-loodusteaduskonna dekaan prof. J. Sarv kirja Petrogradi Pulkovo Seismilise Jaama juhatajale J. Vilipile, milles ta pakkus J. Vilipile professori õppetooli Tartu ülikoolis. J. Vilip nõustus. Ühegi vastuhääleta valis Tartu ülikooli ajutine nõukogu 5. mail 1920 J. Vilipi füüsikaprofessori kohusetäitjaks ja füüsikakabineti juhatajaks.

J. Vilipil oli võimalik jätkata B. Golitsõni tööd Tartu ülikooli Füüsika Instituudis. Vaatamata sellele, et B. Golitsõni seismograafid osutusid oma ajastu kohta hämmastavalt täpseteks ja tundlikeks, õnnestus J. Vilipil teha nende juures veel rida olulisi parandusi ja täpsustusi, neist olulisi oli vertikaalseismograafi temperatuurikompensatsiooni sisseviimine.

1930. aastal Tartus rajatud Eesti Seismilise Jaama populariseerimiseks ilmus aprillis 1931 ajakirjas «Olion» J. Vilipi artikkel «Eesti Seismiline Jaam ja maaväringud».

1930. aasta 3. mail esitas prof. J. Vilip matemaatika-loodusteaduskonnale uurimuse «Ein galvanometrisch registrierender Vertikalseismograph mit Temperaturkompensation», mille kaitsmine toimus 3. detsembril ja prof. J. Vilip tunnistati dr. phil. nat. astme väärilseks.

Suur tähtsus on ka J. Vilipi tegevusel seismomeetria populariseerimisel laiades rahvahulkades. Kõik populaarteaduslikud artiklid kirjutas J. Vilip pärast Eestisse saabumist. Oskuses populaarteaduslikke artikleid kirjutada võib teda kõrvutada B. Golitsõniga.

J. Vilip oli üks väheseid tolleaegseid Tartu ülikooli teadlasi, kes tähelepanu pööras ka teaduse arengule Nõukogude Liidus. Nii loeme tema vastusest Tartu ülikooli raamatukogu juhatajale: «Teatan, et pean vajalikuks sõlmida järgmiste «Acta»-de vahetust välismaa teaduslike asutustega.» Selles kirjas loetletakse 8 ajakirja, kusjuures 4 nendest on välja antud Nõukogude Liidus. J. Vilip oli ka mitme kodumaa ja välismaa teadusliku seltsi liige.

Prof. J. Vilip ei olnud selliste võimetega lektor nagu tema õpetaja prof. A. I. Sadovski, kuid vaidlematult suur oli tema loengute katsete osatähtsus.

Erilist tähelepanu omistati J. Vilipi juhtimisel töötavas Füüsika Instituudis ka rahvahariduse tõstmisele.

J. Vilip kirjutas ise 1929. aasta Füüsika Instituudi tööaruandes järgmist: «Peale otseste ülesannete, s. o. õppetegevuse ja teadusliku töö korraldamise on Füüsika Instituut vististi rohkem kui ükski teine Tartu ülikooli asutus osa võtnud teaduste levitamisest laiemates rahvahulkades». J. Vilipi kaastöötajate (assistentide) töö füüsika populariseerimisel oli suure tähtsusega. Peale loengulise tegevuse Tartu Rahvaülikoolis ja populaarteaduslikkude artiklite ning raamatute avaldamise anti Füüsika Instituudi poole pöördujatele abi igapäevases elus ettetulevate füüsikaprobleemide lahendamisel.

J. Vilip oli suur eksperimentaator, kes mõistis täielikult eksperimendi osatähtsust teoorias.

Prof. J. Vilip suri 27. jaanuaril 1942 Tartus ja on maetud Raadi kalmistule. Tema 103. sünniaastapäeval 12. mail 1973. aastal nimetati peahoones asuv füüsikaauditoorium, milles J. Vilip loenguid pidas, prof. J. Vilipi nimeliseks ja sama auditooriumi seinale pandi tema portreereljeef.

Mis on tehtud geoloogiakateedris röntgenikiirega 15 aasta jooksul

(Vt. «TRÜ» nr. 12 ja 16)

Originaalne (spetsialistide prof. V. Frank-Kamenetski ja G. Sidorenko arvates) ekspressmeetod on väljatöötamisel Fe_2O_3, Cr_2O_3 ja TiO_2 hulga määramiseks savides ja alumiiniumimaakides foonijoone kõrguse järgi difraktogrammil. Mainitud probleemi ja paljude teiste lahendamisel on teoreetilise nõuandjana abistanud juba üliõpilaspõlvest alates füüsik T. Müürsepp.

Meie edu saladus seisneb selles, et on valmistatud (van.-ins. V. Utsal) ligikaudu 500 kunstlikku segu, mis oma koostiselt imiteerivad looduslikke kivimeid, ning uuritud (K. Utsal) neid korduvalt difraktomeetriliselt. Saadud tulemuste põhjal koostati gradueerimiskõverad ja leiti vähimruutude meetodil vastavad regressioonivõrrandid elektronarvutitele. Õige etalonide valik tagab looduslike proovide uurimisel suure täpsuse.

Möödunud aastasest Üleliidulise Mineraalsete Toorainete Uurimise Instituudi korraldatud nn. üleliidulisest röntgenlaboratooriumide atesteerimisest (osavõtjaid 16) võttis osa ka TRÜ mineraloogia kabinet, saavutades esikoha inglistina-, alumiiniumi ja rauamaake imiteerivate segude koostise määramisel, mis oli saadetud uurimiseks kõigisse atesteerimisest osavõtvatesse röntgenlaboratooriumidesse.

Momendi põhiküsimuseks on see, kuidas 15 aasta töö kogemusi ja tulemusi kiiremini juurutada geoloogilise luure praktikasse nagu seda soovitas NSVL geoloogia minister J. Kozlovski isiklikult allakirjutanule oma visiidi ajal meie röntgenlaboratooriumis 31. juulil 1978. Suurimaks takistuseks on praegu TRÜ lepinguliste uurimistööde palgafondi piiratus. Seetõttu tuleb loobuda ka uute, rahvamajanduslikult tähtsate maavarade leiukohtade uurimisest Kaug-Idas, Vene platvormi keskosas, Läti NSV-s ja mujal.

Kahju, et isegi juhtivate geoloogide (rääkimata geoloogiaosakonna üliõpilastest) seas on neid, kes tunnevad väikest umbusaldust või liiga suurt aukartust uute füüsikaliste ja matemaatiliste meetodite vastu ja leiavad, et on ju lihtsam ja mugavam (olgugi et palju aegaviitvam) maavaru uurida vanal klassikalisel viisil kui omandada uusi meetodeid ja neid juurutada geoloogiliste uurimistööde praktikasse või õppeprotsessi.

Seoses dots. E. Mölsi progressiivsete mõtetega kaasaegses mineraloogias ei saa märkimata jätta tema poja dots. Tõnu Mölsi teeneid, kes on aidanud mineraloogia kabineti tegevusse juurutada matemaatilisi meetodeid ja programmjuhtimisega elektronarvutite kasutamist. Tänu dots. Tõnu Mölsi kaasabile ja eriti kabineti «vanale kaardiväele» (vaneminsenerid Marie Poska, Vaike Vanamb ja Viive Utsal) on saavutatud lepinguliste uurimistöödega üleliiduline tunnustus.

Kõige selle eest võlgneme tänu endisele TRÜ mineraloogia kateedri juhatajale dots. E. Mölsile, novaatorlikule pedagoogile, kelle ideede realiseerimine mineraloogia kabinetis jätkub.

KALJU UTSAL,
mineraloogia kabineti lepinguliste tööde juhendaja

Professor Paul Vihalem 70

Raske uskudagi, et Sa homme dused võtsid Sa kaasa notarist jõuad üle seitsmendast aastakümnest, kuid seda tõendavad kangekaelselt kõik asjakohased dokumendid ja nendest lugu pidama oled Sa riigi ja õiguse ajaloolasena õpetanud kõiki sõjajärgseid õigusteaduskonna lõpetajaid. Sinu kolleegid õigusteaduskonnast, kes rõhuvas enamikus on ühtlasi Sinu õpilased, kinnitavad, et ka praegu oled Sa niisama rühikas ja sirge, niisama rahulik ja heatahtlik, tasakaalukas ja abivalmis nagu 1945. aastal, mil pärast 5-aastast vaheaega taas ilmusid õppejõuna meie ülikooli üliõpilaste ette.

Sind on vorminud elu, aga ka Sina ise oled kujundanud nii teda kui iseennast. Juristiks saamise eeldused võtsid Sa kaasa notarist isalt oma sünnikodust Lihulast. Juba koolipõlves tundsid Sa, mida tähendab teha teiste heaks alandavaks peetavat füüsilist tööd. Elu ise õpetas Sulle sihikindlust ja visadust. Nagu endastmõistetavalt asusid Sa võitleva töörahva ja progressiivse, marksistlikult meelestatud intelligentsi poolele. Võitluses sotsialistlike ideede eest kujunes Sinust aktiivne ühiskonnategelane, kes aktiivselt lülitus 1940. aasta revolutsioonilistesse sündmustesse, sidudes oma elu Kommunistliku Parteiga.

Sinu eluloolised andmed on ankeedis väga rikkalikud, seetõttu olgu siin nimetatud vaid põhilisemad: 1929. a. Paide ühisgümnaasiumi lõpetamine, 1935. a. Tartu Ülikooli õigusteaduskonna lõpetamine *cum laude*, 1935—1938 sama ülikooli aspirant, 1938—1940 õppeülesande täitja ülikooli õigusteaduskonnas tööõiguse alal, 1940. a. juunipäevadest sügiseni Eesti NSV siseministri abi (praeguses terminoloogias asetäitja), 1940—1946 Eesti NSV töö rahvakomissari I asetäitja ja rahvakomissar, 1947—1948 ENSV TA Majanduse ja Õiguse Instituudi direktor ja õigussektori juhataja, 1948—1950 NSVL TA doktorant, 1950—1954 ENSV TA Ühiskonnateaduste Osakonna õigussektori juhataja. Nendele ametitele lisaks oled jõudnud palju teha põhitöö kõrvalt. Sa olid (1942—1945) Eesti NSV Ametiühingute Keskнõukogu Presiidiumi esimees, TPI majandusteaduskonna dekaan ja kateedrijuhataja (1940—1941 ja 1945), TRÜ õigusteaduskonnas kateedrijuhataja (1945—1948) ja dekaan (1961—1964). 1952. aastast oled Sa õigusteaduse doktor ja 1956. aastast professor. 1954. aasta 1. septembril asusid Sa alaliselt tööle ülikooli õigusteaduskonnas.

Siitpeale on Su elu lahutamatult seotud *alma mater*'iga. Kuni 1977. aastani juhatasid Sa siin riigi ja õiguse ajaloo ja teooria kateedrit, praegu oled samas professor-konsultant. Sa oled avaldanud 5 ulatuslikku monograafiat, milles on väga tihedalt põimunud riigi ja õiguse ajalugu ning riigi ja õiguse teooria küsimused.

Sinu edukat tööd riigiaparaadis, kõrgkoolides ja teadusasutustes ning aktiivset ühiskondlikku tegevust on hinnatud Lenini ordeniga, ordeniga «Austuse märk», mitmete medalitega ja Eesti NSV Ülemnõukogu Presiidiumi aukirjadega.

Sinule kuulub kolleegide austus ja lugupidamine. Teades Sinu tervislikke eluviise, Sinu kiindumust loodusesse ja jalgsimatkamisse, loodavad nad, et Su tugevale tervisele ei avalda halba mõju ka seitsmes juubel, et Su sulg jookseb endiselt kiiresti ja et Su heatahtlikku abi kateedrile ja teaduskonnale jätkub veel kauaks.

Kolleegide nimel ADVIG KIRIS

Kive-Josep Michelson 60

5. mail sai kuuekümneseks Jossa. Nii kutsuvad teda kolleegid ja vabariigi paljude põlvkondade maesuusatajad. Kive-Josep kaitses sõjajärgsetel aastatel vabariigi spordiau paljudel üleliidulistel võistlustel, on tulnud mitmel korral Tartu meistriks. Puhkepäeviti võib teda tihti näha Otepää slaalominõlvakutel, kus ta lahkesti jagab noortele oma rikkalikke kogemusi. Tema sõit on tehniliselt veel praegugi paljudele eeskujuks. Eriti hinnatud on näpunäited varustuse korrastamise ja modifitseerimise kohta, sest juubilar on kõrgeima kategooria mehaanik ja treial, on täitnud edukalt insener-konstruktori ja vaneminseneri kohustusi.

Sellest, et eeltoodud nimetuste andmistega on kaasnenud kõrge kutsemeisterlikkus, annab tunnistust üle kahekümne sissekande tööraamatus autasustamiste kohta heade töötulemuste eest sotsialistlikus võistluses, ratsionaliseerimistegevuses, teaduslikus uurimistöös. Tema eesrindlikke kogemusi on levitatud ajakirjanduses.

Kõike, mida Jossa teeb, püüab ta teha võimalikult hästi. Nii oli see Tartu Arstiriistade Tööstuses, hiljem Tartu Aparaaditehases. Nii see on alates 1967. aastast ülikoolis, kus paljude teaduslike tööde edu eest ollakse tänu võlgu tema käe alt tulnud aparatuurile.

Palju õnnestumisi uute konstruktsioonide loomisel, tervist ja reipust slaalominõlvakutel edaspidiseks!

JÜRI-HAIN KALJUSTO

Rektori käskkiri

Rektori kiituse V. I. Lenini 110. sünniaastapäevale pühendatud TRÜ IX rahvaste sõpruse päevade kõrgel ideelis-poliitilisel ja organisatsioonilisel tasemel läbiviimise eest pälvisid: ELKNÜ TRÜ komitee sekretär Madis Kallion, ELKNÜ TRÜ komitee asesekretär Valev Plato ja filosoofia kateedri vanemõpetaja Igor Gräzin ning üliõpilased Erki Berends, Rein Lang, Veiko Paalma, Riivo Kotkas, Tiit Kullerkupp, Eve Sildnik, Sergei Nazarenko, Andrus Lauren, Margus Lepner, Ülle Lepp, Meelis Miider, Airi Põder, Indrek Ilomets ja Rein Frolov.

Rektor avaldab kiitust V. I. Lenini 110. sünniaastapäevale ja Eesti NSV 40. aastapäevale pühendatud üleülikoolilisest esmakursuslaste ainekonkursist osavõtjatele: õppejõududele-juhendajatele dotsentidele Vilve Kalitsale, Hans Dsissile, Feliks Kinkarile, Siina Lepikule ja prof. Johannes Kalitsale; konkursikomisjoni liikmetele vanemõpetaja Inda Rajasalule, dotsentidele Ervin Kivimaale ja Vilmar Ruusile; üliõpilastele Andres Mesilale, Leena Naglale, Peeter Peilile, Marika Jõesaarele, Küllike Haavasalule, Kaido Ehasoole, Merike Innosele, Monika Tallile, Jaanis Kasesalule ja Anu Lepandile.

Õigusteaduskonna kõnevõistlus

peeti 23. aprillil. See oli pühendatud V. I. Lenini 110. sünniaastapäevale. Vaatamata sellele, et juristile on kõneoskus lausa hädavajalik, oli üritus teaduskonnas ometi mitu aastat vahele jäänud. Seekord hinnati individuaalselt ja kursuste kaupa.

Algul kuulati ära 7 (just nii palju oli osavõtjaid) sõnavõttu varem antud teemadel, seejärel tegi žürii (dots. H. Saarsoo, dots. P. Kask, v.-õp. R. Maruste, teaduskonna komsomolisekretär E. Luur, üliõpilane R. Aavisto) vahekokkuvõtted ja asus ekspromtülesandeid hindama. Iga osavõtja esitas loosi tahtel 3-minutilise kõne naistepäevaks, sõbra pulmadeks või kursusekaaslase sünnipäevaks.

Individuaalne esikoht kuulus II kursuse üliõpilasele KATRIN PAEVÄLJALE, kelle sõnavõtud olid emotsionaalsed, keeleliselt laitmatud ja tõid selgust üliõpilasi enam erutavatele probleemidele. II ja III koht läksid jagamisele KÜLLIKE MAURERI ja HARRI KINGO vahel (mõlemad III k.). Esimese kõne paistis silma filosoofilise sügavuse poolest, teine Lenini ideepärandi laitmatu tundmisega oma ettekandes «Lenin ja tänapäev» ning korrektse esinemiskultuuriga.

Tänu suuremale osavõtule osutus võitjaks kursuseks III.

RAIVO AAVISTO,
III k.

Oleme osake TRÜ ajaloost

Ülehomme, 18. mail on rahvusvaheline muuseumipäev. Meie ülikoolis on juba ammu zooloogiamuuseum ja klassikalise muinasteaduse muuseum. 3. detsembril 1976. andis rektor välja käskkirja Tartu Riikliku Ülikooli ajaloo muuseumi asutamiseks. Muuseumi praegused ruumid asuvad peahoone keldrikorrusel; kaugekõnetelefoni vastas asuva ukse juurest viib trepp alla ning läbi eksponaatide labürindi võib jõuda juhataja Ela Martise kabinetti. Varsti (uue raamatukogu valmimisel) kolitakse üle Toomemäele praeguse raamatukogu ruumidesse. Hoolimata senisest ruuminappusest tehakse tööd. Ah, et mida? Valmistatakse ette esmaekspositsiooni (aastaist 1632—1918) TRÜ juubeliks. Avanäitust kujundab kunstnik Endel Valk-Falk.

Kuid millega saab (võib-olla pidada seda aukohuseks) praegune tudeng meie ajaloomuuseumi aidata?

Võimalusi jätkub vist kõigile. Kelle isad-emad või vanavanemad on ülikoolis käinud või siin töötanud, selle osaks on kõik nende ülikooliajaga seotu taaselustada. Ajaloomuuseumile võib tuua vanu õpiraamatuid, dokumente, fotosid, märke jms. Samas ei põlata ära mälestusigi (ka käsikirjalises vormis) tudengielu kohta vanal ajal, sest puudub materjal kunagiste kõrgõppurite eluolu kohta.

Kuid ega muuseum ainult minevikku talleta — olevikustki peab ju midagi koguma, sest eks tänane päev saab homme eilseks. Praegust tudengielu võib jäädvustada nii fotopaberil kui kirjapandult, samuti on suurematel üritustel omad märgid, embleemid, vimplid. Ajaloomuuseumis oleksid sellised asjad omal kohal ka tuleviku tarbeks. Meie ise oleme ju samuti osake ülikooli ajaloost. Tehkem siis nii, et sajandite pärast võiks Tartu Riikliku Ülikooli ajaloo muuseumist saada vastuse küsimusele, mismoodi elas tudeng aastal 1980.

ANATOLI AKSJONOV

Filmivaatamisest teatrielamus

TRÜ filmiklubi tellimisel näidati kinos «Varia» Andrei Tarkovski filme «Ivani lõpsepõlv», «Solaris» ja «Peegel». Filmivaatamisest sain palju ainet mitmesugusteks mõteteks, kuid nendest ehk mõni teine kord.

Tahaksin rääkida nn. teatrielamusest, millist ma pole enam tükil ajal saanud. Niisiis — kild killu kõrvale.

P. S. Jäi veel märkimata, et algul müüdi vabapileteid, alles juurdetellitud filmidele müüdi pileteid kohamärkidega.

Esimene pilt.

«Näe, milline järjekord!»
«Ei tea, mis film siin jookseb?»
«Ma kohe... mingisugune «Ivani lapsepõlv».»
«Vist hea film, et seistakse.»
«Arvata võib, aga lähme vaatame ka.»
«Lähme pealegi.»
Ja nad said piletid...

Teine pilt.

«Ega sul piletit üle ole? Sain loengust liig hilja tulema, nüüd on juba otsas.»
«Ei, ei ole; need, mis olid, rabati ära.»

«Ma olen vist küll õnnetu tähe all sündinud: kui Tarkovski filme näidati, olin pisut väike; eelmisel aastal avanes veel võimalus vaatama minna, kuid ei saanud aega. Täna küsisin isegi loengutest vabaks, aga pileteid pole.»
Tema ei saanudki piletit.

Kolmas pilt.

Piletitädi rebib piletikontse kuis suudab, kuid rahvast tuleb nii palju, et kõiki ei jõua kontrollida ja saal valgub kuhjaga täis. Film vaadatakse ära. Saadakse kogemus, et ka piletita võib sisse pääseda ja kui ei tule kohale pool tundi varem, kohta enam ei saa (see oli esimene film «Ivani lapsepõlv»).

Neljas pilt.

Filmi «Solaris» näitamise aeg. Loenguruumid tühjenevad üliõpilastest, ollakse juba ootel kinosaali sissepääsu ees. Vaevalt on saal tühjenenud, kui algab suur sissetung kõige otsesemas mõttes. Enam ei hoolita piletitädist, tagumiste survel lennatakse sisse, ruum täitub veel tihedamalt kui eelmisel päeval.

Kõik ootavad, aga filmi ei tule, tuleb hoopis «Varia» direktor ja ütleb, et kui saal normini ei tühjene, filmi ei näidata. Jah, film lükatigi järgmise (laupäeva) hommikule ja...

Viies pilt.

...järgmise päeva hommikul näidatakse filmi («Solaris»), esimesed read on tühjad (!). Film saab vaadatud.

Sama ruum paar tundi hiljem. Film «Peegel». Valvet on tugevdatud, enam ei saa piletita läbi tungida, kuid peagi istutakse ja seistakse ka isteridade kõrval. Ilmselt piletite ülemüük.

Ülejäänud pildid.

Kino «Varia» juhtkond tellis neid filme veel paariks päevaks. Nüüd müüdi piletid kohamärkidega. Puudus korralagedus.

Retsensioon

Oleks võinud... ja hästi palju võiks praegu nende kolme punkti asemele kirjutada, mida oleks saanud paremini teha. Nii oleks see tagantjärele hõiskamine, ise usun, et «Varia» juhtkond sai sellest mõndagi kasulikku tuleviku tarvis.

Aga meie ise?

Esimesel korral pääsesime piletita kergesti läbi ja otsustasime seda teisel korral juba teadlikult ära kasutada. Piletikontrolli oma tavalisel kohal polnud ja tuginedes eilsetele kogemustele kogunesime troppi ukse taha. Uksed läksid lahti, eelmise seansi rahvas tuli välja ja hirmust kohast ilma jääda tormasime sisse. Meid poleks peatada suutnud täisjõus meeski, mis siis veel vanaldastest tädidest rääkida. Massis oli meie vastutustunne kiire kaduma (ega mina üksi, teised ju ka...). Ja pugesimegi massipsühhoosi taha. Tagantjärele jõuame järelduseni, et meie teguviis oli õige, me ei taha ka hiljem tunnistada, et ükski teadlik üliõpilane poleks tulnud piletita sisse trügima, sest me ei taha ometi ebateadlikud olla.

Buum on aga kõikjal teadlikkusvõõras nähtus. Siis ei mõelda enam teiste peale, valitsevad kümne küüne laulud. Hirm, et teised saavad, mina mitte, sunnib üle astuma normidest. Teguviisi õigustamiseks laseme lahti kuulujutu, et varsti kaob poodidest see või teine kaup («kindlatest» allikatest). Ning kui toda kaupa lausa üleküllusles ei pakuta, siis ta kaobki lettidelt, sest me ostame ikka pikema aja peale ega arvesta enam tegelikke vajadusi.

Jah, meil on kaupu, mida kõigile ei jätku (seda nimetatakse defitsiidiks), üsna mitmed neist on seotud varustamise nõrkade külgedega. Aga just sellel asjal on ka teine külg — kui me ei haaraks defitsiiti nii suure innuga kui praegu, jätkuks teda laiemale tarbijaskonnale ja kauemaks, aga juurdemuretsemine on juba varustamise ülesanne ja küllap varustajad saaksidki sellega hakkama, kui kaupa lausa sületäitena minema ei tassitaks.

Hiljem kurdame, et seda pole saada ja teist pole saada; hädaldame letialuse kaubanduse lokkamise üle, aga samas aitame sellele kaasa.

Kuskil seisab pikk järjekord. Kui palju on neid, kes seisavad sinna ainult selle pärast, et kus-seistakse, ju-seal-siis-midagi-head-on-ja-minagi-pean-selle-saama (ehkki mul praegu selleks vajadust pole), seda ei tea. Seda teame küll, et neid jätkub.

Muuses, käib kumu, et kunagi võtab inimene aru pähe. Kunas?

JÜRI PÜSS

KAKS KIRJA

Peahoone põrandalt võib kõike leida. Paar päeva tagasi leidsin juhuslikult kaks aadressita kirja. Et ümbrikud olid ka lahtised, ei saanud ma uudishimu rahuldamata jätta. Lugesin kirjad läbi püüdsin üles leida nende autoreid, kuid kahjuks edutult. Siis mõtlesin, et mis oleks, kui avaldaks need kirjad lehe veergudel. Ehk saavutaksid need nii suuremat kõlajõudu ja oleks võimalik probleemgi lahendada?

Kirjade trükkitoimetaja
ENNO TAMMER

Oo, kõrgeltaustatud disko, oo, meie armas disko, pöördume palves Sinu poole.

Oleme Sinu tulihingelised kummardajad, oleme leidnud Sinus palju väärtuslikku, aga mis kõige tähtsam — Sina oled pannud meid end liigutama, tundma rõõmu oma kehast ja tema valitsemismõnust. Pärast Sind, oo, disko, oleme higised, märjad, hing on rinnus kinni, jalad vänderdavad all — kõik see on ju iseenesest vastik ja labanegi, kuid Sinu juures tunneme vaid, et küll tahaks olla veelgi higisem, tahaks, et hing rinnus jääks kasvõi seisma ja et jalad väsimusest vänderdaksid veelgi enam, sest ainult nii oleme tõeliselt õnnelikud. Sinu nimel, oo, disko, oleme kaalust maha võtnud, meie mammakesed on ahastuse äärel, süüdistades ülikooli, kes muutvat lapsukesi piitsavarteks. Aga meile kõhnumine isegi sobib, tunduvalt on suurenenud meie vastupanuvõime. Võime nüüd juba, oo, disko, Sinuga olla kolm tundi jutti ilma palukest maitsmata, ilma hinge tagasi tõmbamata. Sina oled meid karastanud, andnud jõudu, Sinu juurest oleme kogunud vaimuenergiat tüütavateks õppepäevadeks. Vahel ei suuda kuidagi ära oodata momenti, millal lõpuks ometi saab Sinu juurde, et sukelduda Sinu melusse, trampida, karjuda, trügida, lüüa, joosta, ja kõike seda Sinu ülistuseks, oo, disko! Alguses oli muidugi raske, me ei salga. Usnagi sageli ei pidanud me vastu Sinu pöörasele tempole. Mäletad, kohe ei suutnud me kohaneda ka Sinu juures valitsevate üllaste rusikamängudega. Selle eest karistasid Sa meid arvukate muhkude ja siniste silmadega. Aitäh Sulle! Su karistused olid karmid, kuid õiglased. Õigus on sellel, kes on õelnud, et harjutamine teeb meistriks. Me ei jätnud jonni. Iga korraga tundsime end märksa kindlamalt. Meie rasvad asendusid järk-järgult kadestamisväärse muskulatuuriga. Sa tegid meist tugevad, tahtejõulised inimesed, kes ei kohku millegi ees tagasi.

Tule meile appi, oo, disko. Meie kaela peale käivad mingid spordijuhid, kes nõuavad, et meie spordiks, end vähekegi liigutaks. Ütle neile juhmarditele, oo, disko, et meie teeme kõvemat sporti kui nemad kõik kokku. Kolm korda nädalas (à 3 tundi) Sinu juures, oo, disko. Kel on veel selliseid koormusi? Võib-olla Eric Heidenil? Kuid tema sai ka oma rügamise eest tasu olümpiapleki kujul. Meie aga ei vaja mingit tasu. Ära karda, oo, disko, me ei muuda ega lase ka kellelgi muuta Sind räpaseks au, kuulsuse, medalite, kasumite, tulemuste tagaajamise tallermaaks. Sa pead jääma igavesti puhtaks. Sina oled tervistaja, ainult Sinu võimuses on jagada tervist. Selle nimel oleme valmis isegi peale maksma.

Mis oleks, oo, disko, kui korraldaks Sinu juures tasulised kursused, noh umbes nagu on enesekaitse, ujumise ja muu sellisega. Meie kui Sinu kogenud kummardajad ehk teisiti — Sinu oskustöötajad, oleme valmis kõik korraldamise mured endi õlule võtma, oleme valmis hakkama esimesteks ühiskondlikeks instruktoriteks. Ütle ainult «jah», oo disko! Veel mõtlesime, et kas sa ei saaks välja anda meistripabereid, vähemalt järgupabereidki. Me peaksime juba ammu olema meistersportlased, siis ei tohiks ka spordijuhtidel ega kehalise kasvatuse õppejõududel olla mingit õiendamist, saaks rahulikult Sinu juures käia, oo disko.

Oo, disko, pöördume palves Sinu poole, anna meile kehalise kasvatuse arvestus!

Grupp endisi paksukesi, üliõpilased farmakoloogiateaduskonna nikotiinia-osakonnast

Teine kiri

Lugupeetud kehalise kasvatuse õppejõud!

Teatame teile, et enam me kehalise kasvatuse tundidest osa võtma ei hakka. Oleme niigi üle koormatud sportliku tegevusega. Kolm korda nädalas (à 3 tundi) diskot on tapvam füüsiline treening kui teie kogu õppeaasta tunnid kokku. Võite kindlad olla, me ei jäta kordagi diskole minemata, sest me teame, millega riskime (isiklik tervis on igaühele armas).

Me usume, et kui te leiaksite vahel tunnikesegi mahti meid vaatama tulla, te heldiksite ja oleksite meeleldi nõus meile arvestust kirjutama. Usume enamassegi: te oleksite valmis ära jätma kehalise kasvatuse tunnid, ning arvestuse annaksite vaid neile, kes ennast diskodel on näidanud heast, sportlikust küljest. Aga et diskodel käimise eest arvestusi andma hakata, on teile enestele vaja veidi erialatreeningut, mida meie omakasupüüdmatult oleme nõus teile andma.

Muide, meieni ulatunud teadetel käivad juba läbirääkimised disko lülitamisest kaasaegsete olümpiamängude võistlusprogrammi, seda nii tali- kui suvemängudel.

Te võite meie üle uhkust tunda. Meie hulgas on kindlalt potentsiaalseid olümpiavõitjaid diskos. Ja meie, potentsiaalsed olümpiavõitjad, oleme valmis kõigile kinnitama, et oma sportlaseteed alustasime teie juurest. Kas pole tore? Kas pole liigutav? Kui vähe on neid õppejõude, kelle üliõpilastest on olümpiavõitjad saanud!

Millal võime arvestuse järele tulla? Jääme vastust ootama.

Grupp tudengeid farmakoloogiateaduskonna nikotiinia-osakonnast

Noorte lektorite seminarlaager

10.—12. aprillini Vana-Otepääl toimunud vabariikliku seminarlaagri korraldas TPedI koos ELKNÜ Keskkomiteega. TPedI puhkebaasi kauni Kaarna järve kaldal olid kogunenud noored lektorid kõigist Eesti kõrgkoolidest ja ühingust «Teadus».

Avakõnega pöördus noorte poole TPI õppejõud Tõnis Härm (ÜET vabariikliku nõukogu esimees), kes selgitas lektorite propagandatöö vajalikkust. Külalisi oli nii meie vabariigi teadusasutustest kui ka Moskva RÜ-st.

Sel aastal eriti päevakorda tõusnud keskkonnakaitseprobleeme aitasid selgitada ENSV Looduskaitse Seltsi aseesimees J. Eilart ja TPedI õppejõud O. Nagelman. Rahvusvahelise olukorra sõlmküsimusi käsitlesid Tõnu Kõrda ja Peeter Sookruus Eesti Raadiost, massispordiprobleeme arutasime koos Rein Tõlbiga. Lektoritöö kitsaskohti tõi teravalt esile Ebba Rõigas ELKNÜ Keskkomiteest.

Elevust tõi 14 lektori kõnevõistlus. 10-minutilise esinemise järgi auhinnati Siiri Schmidti TRÜ-st (õigust. III k.), kes rääkis ümberkorraldustest TRÜ-s 1940. aastal; Badri Sanidzet EPA-st, kes oskas paeluvalt vestelda karate ajaloost; huvitavaid fakte noorte vaba aja veetmisest tõi meieni Hillar Kaeval EPA-st ning neljandana märgiti ära Arvo Lillenberg, samuti EPA-st, kes käsitles noorte ja usu vahelisi suhteid Eestis. Märkida võiks veel Kalev Karelli (füüsikat. III k.) ja Eero Medijaineni (ajaloot. II k.) huvitavaid ettekandeid. Kahjuks ei olnud ERKI, TPedI ja TRK üliõpilaste seast ainsatki võistlejat. Suuremat aktiivsust oleksime oodanud ka TPI tudengitelt.

Meeldivat vaheldust päevasele pingele pakkusid diskoõhtutel TRK tudengid. Jääme ootama uusi kohtumisi tuleva aasta aprillis, sedapuhku Kloogal.

ENE VIŠNEV ja
EVE TEEMUSK
kaubandusökonoomika
I k.

TAGASI VAADE

Aprill

On hetki, kus tunned end istumas kihutavas rongis. Päevad on muutunud teivasjaamadeks, nädalatest saanud vahejaamad, kus rong peatub vaid minuti. Sõidul suunad pilgu kaugusse, otsid taamal pidepunkti, millel seisuväärtust. Mõnigi kord tuleb tahtmine vagunist päris välja astuda ja mitte enam edasi sõita. Jääda hoopiski kohta, kus sulle olla meeldib, kus näed midagi kindlat ja püsivat. Või läheks hoopis kassasse ning ostaks tagasisõidupileti? Aga rong ei peatu, ei pöördu kunagi tagasi.

Nädalad ja kuud, nädalad ja kuud — nii rõõpakolksumise taktis ikka edasi. Siiski, mõtted annavad sulle aja väärtustatult tagasi.

Niimoodi leian end taas olevat aprillikuus. Saan tagasi ka mõtted, mis minus siis olid ja väljaütlemist ootasid. Arvan, sport pole ainuüksi hulkade meelelahutus või üksnes mäng. Spordile sellise tähenduse omistamine oleks ühekülgne. Tunnetan spordi suhet enamana, harmoonilisuse indikaatorina, mis näitab tähtede seisu kasvõi sinus eneses. Nõnda tulebki nähtusi silmitseda kaugemalt, sügavamalt. Aprillikuu ei toonud jätku teaduskondade spordijuhtide esinemistele leheveergudel. Püüame seda teha nüüd, mais. Võib-olla seab suu puhtaksrääkimine sihte selgemaks?

Ülikooli spartakiaadi jätkus aprillikuusse ainult naisvõimlemise jagu. Maikuu sessiärevuses jääb nüüd spartakiaad paratamatult hoopis varju. Kiirustamine ja ruuminappus tõid organiseerijatepoolse kõrvalekaldumise spartakiaadi põhimõttest. Lauatennises ja laskmises on võistlejate arv piiratud. Aga spartakiaadivõistlused on sellel aastal palju rahvast spordiradadele toonud. On asjal ka põhi all ja sisu taga, seda näitab tulevik.

Mis on lahti ülikooli korvpalliga? Pahaendeline signaal tuli juba spartakiaaditurniirilt, kus KKT meeskonnad üsna kahvatut mängu mängisid. Siis tuli matšikaotus EPA-le. Kõrgkoolide esivõistlustel Tartus saadi lüüa nii TPI-lt kui EPA-lt ja jäädi kolmandaks. Eesti meistrivõistluste algus tihendas murepilvi. Esimesest viiest mängust lahkus TRÜ esindus võitjana platsilt vaid ühes. Lõpuks tuldi kuuendaks. Tuleks vist tänada kombinatsioonitut viskemängu, mis on saanud meelisharrastuseks ka ülikooli mängijate seas. Ülikooli meeskonnal puudub praegu ka tugev keskmängija. Ilma hea tsentrita on aga nüüdiskorvpallis raske edule loota.

Aprillikuu ei toonud lahendust olümpiaküsimuses. USA olümpiakomitee teatas oma loobumisest. Viimased nädalad ja päevad on toonud teateid mitmete riikide sportlaste valmisolekust tulla Moskvasse. Tuleb väga loota, et olümpiaidee jääks võitjaks seegi kord!

OLIVER TOLL

SPORT * UUDIS

*** Tartu tänavatel peetud võidupüha teatejooksu võitis KKT I v. (13,47), KKT II võistkond oli kaheksas.**

*** Eesti meistrivõistlustel korvpallis oli TRÜ meeskond kuues. Viimases voorus võideti vabariigi meistriks tulnud Tallinna «Standardit» 92 : 85.**

*** Balti kõrgkoolide väravpalli meistrivõistlustel jäi TRÜ meeskond neljandaks.**

*** Eesti üliõpilaskoondis (võistkonnas ainult TRÜ tudengid) VTK suvises mitmevõistluses sõidab nädalavahetusel Vilniusse, Balti kõrgkoolide meistrivõistlustele.**

TÄHELEPANUKS

KKT dekaani prof. Atko Viru eestvedamisel on loomisel jooksuklubi ülikooli töötajatele. Jooksuklubi liikmed jäävad kehakultuuridispanseri pideva arstliku kontrolli alla. Asutamiskoosolek toimub esmaspäeval, 26. mail kell 17.30 TRÜ staadionil.

*

Teisipäeval, 20. mail kl. 19 ootab sporditoimetus oma vestlusringi ph. aud. (238) ülikooli spordi asjus suud puhtaks rääkima kõiki asjast huvitatud kursuste, osakondade, teaduskondade spordijuhte. Juurde pakutakse kohvi ja uusimat olümpiainfot.

Uusi trükiseid

Tartu Riikliku Ülikooli toimetised. Vihik 454. Sotsiaalmajandusliku arengu probleeme XVII—XX sajandil. Uurimusi Läänemeremaade ajaloost III. Tartu 1979, 120 lk., 500 eks., 1 rbl. 30 kop.

Tartu Riikliku Ülikooli toimetised. Vihik 457. Raamatuteaduse küsimusi. Teadusliku Raamatukogu töid VI. Tartu 1979, 92 lk., 500 eks., 1 rbl. 10 kop.

Tartu Riikliku Ülikooli toimetised. Vihik 477. Eesti keele sõnavarastatistika eriküsimusi. Töid keelestatistika alalt IV. Tartu 1980, 168 lk., 400 eks., 1 rbl. 50 kop.

Botaanika töövihik I. TRÜ ettevalmistusosakonna õpilastele. Tartu 1980, 38 lk., 500 eks., 5 kop.

Hauslektüre für das 1. Studienjahr von A. Pommer. Tartu 1980, 80 lk., 600 eks., 15 kop.

TRÜ majandusteaduskond. Majandusteadlaseks õppimise võimalustest Tartu Riiklikus Ülikoolis. Tartu 1980, 72 lk., 600 eks., 10 kop.

Organic Reactivity. English Edition of Реакционная способность органических соединений. Vol XVI. Issue 3(59). November 1979, 130 lk., 400 eks., 95 kop.

Ученые записки Тартуского государственного университета. Выпуск 157. Специфические особенности лексики и грамматики уральских языков. Труды по финно-угроведению 6. Тарту 1980, 164 с., 400 экз., 1 руб. 50 коп.

Реакционная способность органических соединений. Том. XVI. Вып. 3 (59). Ноябрь 1979, 135 с., 400 экз., 1 руб.

В. П. Салупере. Общая симптоматология и методы исследования болезней желудка. Тарту 1980, 48 с., 1000 экз., 10 коп.

В. П. Салупере. Основные болезни желудка. Тарту 1980, 84 с., 1000 экз., 15 коп.

KLUBI ÜRITUSED

«SÕPRUSES»

Laupäeval, 17. mail kl. 20 õppeaasta viimane pidu — suur spordishow (karate, etteasted võimlejatelt-tantsijatelt, seltskonnanumbrid, filmiprogramm, mitmevõistlus TRÜ klubi *grand prix*'le, baar, tantsuks mängib ansambel «Meedium»).

Võta kaasa üliõpilaspilet.

NB!

Täna ilmub ka venekeelne lisaleht.

Toimetaja V. SOOTAK

VEEL RSP-st

Kuus kontserti

(Algus «TRÜ»-s nr. 16)

Lembit Saarsalu kvintett on aga esimene eesti supergrupp. Kõik pillimehed on täiesti iseseisvad ja samas moodustavad väga tugeva ansambli. Ainulaadne sellel festivalil oli ka Andrus Vahti meloodiline trummisoolo.

Õhtune kontsert

«Hõim». Juba nime valik on kuidagi sümboolne. Ja sümboolne on ka nende muusika — rahvalaulude töötlus tänapäevases helikeeles.

Taas Urmas Alender kitarriga ja taas on saalis mõtisklused.

Lõpuks «Magnetic Band» oma tuttava energilise džässrokiga ja ongi võistluskontserdid läbi.

Suur lõppkontsert

Žürii teatab parimad: soolokitarril Ain Varts, ära märgiti ka Nevil Blumberg; klahvpillidel Rein Rannap; basskitarril Toivo Unt; teistel instrumentidel Lembit Saarsalu ja Paul Mägi; kõige enam progresseerunud esineja — Urmas Alender; parim laulja Silvi Vrait; parim autor — Erki-Sven Tüür; lootustandvaim vokalist — Viljo Tamm; vaimukaim arranžeering oli «Rentaabluse» «Tudengi džäss»; tulevikulootus on «Meedium»; parim showband «Propeller». Peapreemia läks Lembit Saarsalu kvintetile, peapreemia kõrval märgiti ära veel «Haaki» mitmekülgsuse eest ja «In Spe'd», kelle rõhk oli asetatud arendatud teostele, intellektuaalsele mõttemuusikale. Eripreemia sai konkursiväliselt esinenud Sven Grünberg.

Tippude paraad. Ja veel kaks üllatust: Rein Rannapi improvisatsioonid kolmel klahvpillil (eriti meeldis vaimukas «Kolme mehe vaidlus», mis kujutas žürii vaidlusi otsuse tegemisel) ning Rannapi ja Paul Mäe koosimproviseerimine päris kontserdi lõpus.

Ja lõpetuseks. Festival läks korda, selles ei kahtle keegi. Korraldajad tegid ära fantastilise töö, mis välja kandis. Jääb vaid loota, et tuleval aastal näeme taas Tartus sarnast suurüritust, ja siis ehk veelgi võimsamat!

MART RIIKOJA

„Hõim"

Sõpruspäevil esines ka verivärske ansambel «Hõim». Rein Rannap on teostanud oma ammuse plaani: loonud grupi, kes mängib eesti rahvamuusikat, propageerib seda. «Hõimu» moodustavad P. Mägi (viiul), L. Saarsalu (saksofon), T. Unt (bass), A. Vaht (trummid), P. Volkonski (vokaal), S. Sarv ja R. Mägi (järellauljad) ja R. Rannap ise klahvpillidel. Ansamblit iseloomustab suur musitseerimis- ja mängurõõm, pillide käsitsemine on virtuoosne. Kõik liikmed on väljakujunenud muusikud, oma ala professionaalid. Iga mees võib hakkama saada sooloesinemisega. Et «Hõim» peaaegu sajaprotsendiliselt langeb kokku L. Saarsalu kvintetiga, nimetaksin ka Rannapi ansamblit supergrupiks, nagu seda Saarsalu omaga tegi V. Ojakäär.

Viljeldakse rokkdžässi. Esitatav on üles ehitatud improvisatsioonile. Võib-olla tundus nii mõnigi pala kaugeks jääv või liiga agressiivne, näiteks EPA aulas esimesena kõlanud kolm Rannapi sooloimprovisatsiooni, kuid ilmselt on tegemist (meil) veidi tundmatu ja harjumatuga. See on täiesti vabandatav, sest sama kontsert mõõdus hiilgavalt, kontakt publikuga oli suurepärane. Julgen väita, et nii mõnigi avastas enesele meie rahvaviisid. Töötlemine ei kahjusta mingil määral nende sisu, see annab aga uue ajakohasema vormi.

Kontsert tuletas oma hoogsusega meelde külasimmanit või võistulaulmist. P. Volkonski laulumehe ja konferansjeena lisas tubli annuse nalja. Ta sarnanes laval lihtsameelse peiariga, kellele ümbritsev miskit ei loe. Tema ainult rändab ja laulab, rändab ja laulab ...

Rannap ja klaver (orel), nad sulasid üheks. Mängu hingestatus pani ainult kuulama, sa lihtsalt kuulasid, unustasid kõik enese ümber, OLID muusikas. Nägid, kuidas kümneid kordi uuesti ning eripalgelisena sündis muusika. See oli ime!

HARRY LIIVRAND

«TRÜ» Ajalehe «TRÜ» toimetuse aadress: 202400 Tartu, Ülikooli t. 18, TRÜ, ruum 302, tel. 341-21/253. Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk. Tartu Ülikooli 17/19. III. Üksiknumbri hind 2 kop. Tellim. nr. 1981. MB-01537.

«Тарту Рийклик Юликоол» («Тартуский государственный университет»). Орган парткома, ректората, комитета ЛКСМ и профкома Тартуского государственного университета, г. Тарту, Эстонской ССР.

Kontrolleksemplar

AR Fr. R. Kreutzwaldi nim. ENSV Riiklik Raamatukogu

KÕIGI MAADE PROLETAARLASED, ÜHINEGE!

tartu riiklik ülikool

TRÜ

EKP TRÜ komitee, TRÜ rektoraadi, ELKNÜ TRÜ komitee ja TRÜ ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 18 (1228) Reedel, 23. mail 1980 XXXII aastakäik

POLIITPÄEVAL

Tänavuse õppeaasta ühtsetel poliitpäevadel on TRÜ töötajatele ja üliõpilastele kõnelnud aktuaalseist ühiskondlik-poliitilistest, majandus-likest jt. probleemidest paljud lektorid. Kultuuriprobleeme käsitles sügissemestril meie kultuuriminister J. Lott. Esinesid veel EKP Keskkomitee endine sekretär V. Väljas, samuti mitmed lektorid NLKP Keskkomiteest.

Selle kuu ühtsel poliitpäeval, 14. mail külastas ülikooli Eesti NSV Ministrite Nõukogu esimehe asetäitja ARNOLD GREEN. Ta kõneles olümpiamängudest, ettevalmistustest Moskvas ja Tallinnas. Lähemalt peatus A. Green Pirita purjespordikeskusel ja teistel spordi suursündmuseks valmivatel objektidel.

Rahvakontrolli aruande- ja valimis-konverentsilt

Aprillis peetud konverentsil esitas meie rahvakontrolligrupi esimees dots. Albert Paltser aruande viimase aasta tööst. Järgnevalt lühidalt ARUANDEST.

Töötas 4 sektorit. **Õppe- ja teadustöö sektor (E. Rahi)** vaatab õppetöö korraldamist, tunniplaanidest kinnipidamist, õppedistsipliini. Paranemist on märgata, ka laupäeviti ei ole enam nii palju puudujaid. Palju on aga loenguile hilinejaid, õppejõudki pole sellest süüst puhtad. Päris korras ei olnud kontrollimisel tunnitasu järgi töötajate aruanded.

Kaugüliõpilastel pole veel kõigis aineis õppekirjandust ja programme, kõik õppejõud ei pea kinni ka vastuvõtuaegadest. Rohkem tähelepanu tuleks sektoril edaspidi pöörata teadustöö küsimustele. Ülikoolis tehakse palju lepingulisi uurimusi. Need peavad plaanilisi uurimusi täiendama, mitte asendama. Enam tähelepanu vajab ka väärismetallide, radioaktiivsete ning mürkainete jms. hoidmine. Ettekandja soovitas moodustada uue sektori — keskkonnakaitse sektori. Seni täitis selle ülesandeid **olme- ja sanitaarsektor (J. Pärnat)**. Siin on kõige rohkem tegeldud ühiselamutega. Kuigi on palju kontrollitud ja majandusosakond mitmeid puudusi kõrvaldanud, pole olukord eriti paranenud. Käest on lastud üldkasutatavad ruumid, koristamata ja mustad on mõned toadki, lõhutakse mööblit. Ilmselt peaks rohkem karistama. Ühiselamuis ei ole seni õieti abi olnud üliõpilasrahvakontrolöridest. Nemad peaksid aga olema kasvatustööprodekaani esimesed abilised. Pideva kontrolli alla tuleb võtta ka ühiselamute valve. Vähemalt üks üliõpilasrahvakontrolör kontrolligu valve kohalolekut.

On käidud ülikooli sööklais ja einelaudades, tehtud soovitusi puuduste kõrvaldamiseks. Etteheiteid on toitlustusasutuste töötajail ka tudengitele, kes puhtust ja korda ei pea.

Majandussektor (V. Kiis) on korraldanud palju kontrollretki, jälginud ainelise vara hoidmist, elektrienergia ja kütte säästmist, remondiplaanidest kinnipidamist jm. Säästuülesanded on hästi täidetud, kuid kokku hoida saaks enamgi (kui näiteks terve ööpäev ei põleks ühiselamuis elektripliidid!). Uuel grupil tuleks nähtavasti täpsemad meetmed kavandada.

Nähtud puudustest, ettepanekutest on kontrollijad alati informeerinud ülikooli juhtkonda, asjaomaseid isikuid. Kahjuks ei olene olukorra parandamine alati üksnes ülikoolist. A. Paltser arvas, et uuel grupil tuleks selles osas püüda paremini korraldada organisatsioonilist tööd, ta tegi selleks mitu ettepanekut.

Organiseerimissektor (H. Kärtner) on suutnud ülikooli rahvakontrolöride tegevust süsteemsemaks ja põhjalikumaks kujundada.

SÕNAVÕTUD. Õppeosakonna rahvakontrolör M. Salundi: «Iga üliõpilase kohta tuleb semestris 36 tundi puudumisi. Õppedistsipliiniga on kõige rohkem raskusi filoloogidel ja arstidel. Täpsemalt on vaja täita päevikuid. Et lõhutakse ka auditooriumimööblit, tuleks vist õppejõududel ise uksed lahti ja kinni keerata.»

Keemiaosakonna rahvakontrolör T. Ilomets tuletas jälle meelde (sellest on ka ajalehes kirjutatud), et keemiahoone vajab oma komandanti.

Ametiühingukomitee esimees H. Kabur rõhutas üliõpilasrahvakontrolöride töölepaneku vajadust. Õppejõududest ei pea distsipliinist kinni paljud tunnitasu alusel töötajad. Neid inimesi tuleks hoolikamalt valida.

Haldusprorektor A. Otstaveli mureks olid nagu ikka ühiselamud. Rahvakontrollitöös silma paistnud A. Paltserile, H. Eplerile, T. Ilometsale ja V. Kiisile andis ta üle rektori kiituskäskkirjad.

Filoloogiateaduskonna rahvakontrolör M. Lauristin peatus meie rahvakontrolöride töö käsitlemisel ajakirjanduses. Rohkem kirjutisi võiks ilmuda üliõpilastelt. Ta tegi ettepaneku, et peagrupi juures hakkaks tööle pressisekretär, kelleks võiks olla ajakirjandusüliõpilane.

Üliõpilaste agarast osavõtust rahvakontrollitöös tõi näiteid kehakultuuriteaduskonna rahvakontrolligrupi esimees H. Laidre. Antakse välja oma seinalehte. Käärikul on moodustatud rahvakontrollipost. H. Laidre arvas vajaliku olevat rajada peagrupi juurde metoodikanõukogu, kes koordineeriks ja juhendaks tähtsamate üleülikooliliste asjade kontrollimist.

Sõnavõtuga esinesid ka ENSV Rahvakontrollikomitee osakonnajuhataja H. Sisask ja linna rahvakontrollikomitee esimees E. Kuld, kes leidsid konverentsi olnud asjaliku ja sisuka. E. Kuld andis A. Paltserile kätte linna rahvakontrollikomitee aukirja TRÜ rahvakontrolligrupi hea töö eest.

Konverents hindas grupi senise töö rahuldavaks. Uus komitee sai 37-liikmeline. Grupi esimesel koosolekul valiti esimeheks majandusteaduskonna professor Heiki Müür, asetäitjaks ja organiseerimistöö sektori juhatajaks Harri Kärtner, õppe- ja teadustöö sektori juhatajaks Robert Looga, sanitaar- ja olmesektori juhatajaks dots. Jaan Pärnat, majandussektori juhatajaks Kiira Talja ning töö- ja keskkonnakaitse sektori juhatajaks dots. Artur Lind. Sekretäriks on Külike Kool.

Selles lehes

- Füüsikakateedrite juhatajad pidasid nõu Moskvas (prof. Karl-Samuel Rebane) — 2. lk.
- Ohtudest veematkamisel (Tiit Rosenberg) ja ühest varakevadisest paadimatkast Mstal (Jüri Valge) — 2. lk.
- M. Tiksi näidend «Lahtihüpe» «Vanemuises» (Peeter Järvelaid) — 2. lk.
- «Krapis» esinevad Ann Must, Aado Lintrop, Kajar Pruul, Eve Kivipõld, Harry Liivrand, Tõnu Peets, Imre Siil — 3. lk.
- Mälestame Anatoli Mitti, kauaaegset ülikooli õppejõudu — 4. lk.
- Kodunduskabinetis käis Eha Marks — 4. lk.
- Spartakiaad — 4. lk.
- Tähelepanu, tuusikud! — 4. lk.

UUDIST * UUDIST * UUDIST * UUDIST

VIKTORIIN SÕJA-AJALOOST

Teisipäeval, 13. mail selgitati välja ülikooli parimad sõja-ajaloo tundjad. Teist korda toimunud ja võidupäevale pühendatud teaduskondadevahelise viktoriini avas ülikooli sõjalise kateedri ülem polkovnik E. Hirvlaane. Esitatud 20 küsimust puudutasid II maailmasõda, Suurt Isamaasõda ja eesti rahva võitlust Suures Isamaasõjas. Pingelises heitluses tuli 30 punktiga teist aastat järjest esikohale õigusteaduskonna võistkond koosseisus R. Vare (V k.), A. Arrak, J. Pulk, P. Järvelaid (kõik IV k.) ja E. Kingu (II k.). Vaid pool punkti jäi maha arsteaduskonna võistkond koosseisus A. Meos (farmaatsia IV k.), J. Jelistratov, T. Juul, J. Lillemägi ja A. Kesküla (kõik ravi IV k.). III koha sai bioloogia-geograafiateaduskonna võistkond koosseisus U. Kaup, K. Sepp, M. Kaldmäe (kõik geograafia II k.), V. Saar ja T. Raudsepp (mõlemad geograafia III k.). Eriti pingeliseks kujunesid 5 viimast küsimust, kus võisteldi vähendatud koosseisudega. Ainus küsimus, mida ükski võistkond ära ei suutnud vastata, oli, millal ja kellele omistati esimestena Suure Isamaasõja ajal Nõukogude Liidu kangelase aunimetus. Kas teie teate seda?

ANDRUS LAUREN,
ELKNÜ TRÜ komitee
asesekretär

LEKTOR NOVOSIBIRSKIST

Aprillikuu lõpupäevil oli aeroionisatsiooni ja elektroaerosoolide laboratooriumi kollektiivil külas Novosibirski RÜ dotsent, NSVL TA Siberi osakonna Keemilise Kineetika ja Põlemisprotsesside Instituudi teadur K. Kutsenogi. Laboratooriumi teadusseminaril esines ta loenguga aerosoolide uurimise uutest suundadest ja kasutamisest.

Seoses viimasel ajal märgatava huvi tõusuga aerosoolide kasutamise vastu võitluses taimekahjurlusega on mainitud instituudis uuritud insektitsiidide nn. aktiivse toime sõltuvust aerosooli dispersssusest. Teaduslikult põhjendatud peensusega aerosoolide rakendamine võimaldab keskmise toksilisusega mürkkemikaali kulu vähendada kuni mõnekümne grammini hektari kohta. Sellel on suur majanduslik ja keskkonnakaitseline tähtsus.

Novosibirskis on välja töötatud ja kasutusel metsade töötlemiseks võimsad veoautodele monteeritud turboreaktiivmootoritega aerosooligeneraatorid.

Lektor rääkis ka ülipeente tahkete osakestega aerosooli rakendamisvõimalustest kondensatsioonituumadena atmosfääris sademete esilekutsumiseks või rahe vältimiseks. Kõne all olevas instituudis on selles suunas täiustatud seni väljatöötatud submikroskoopiliste aerosoolide saamise ja mõõtmise meetodeid ning seadmeid.

LEMBIT VISNAPUU

ANATOOMIARINGIL UUS JUHATUS

23. aprillil toimus ÜTÜ anatoomiaringi aruande- ja valimiskoosolek.

Arstiteaduskonna ÜTÜ ringide traditsioonide seas võib stabiilsemaiks lugeda ringi juhatuste vahetamise tseremooniaid. Tavaliselt toimuvad need sügisel. Mõnes ringis, näiteks pediaatria- ja nüüd siis ka anatoomiaringis, kevadel. Kevadine juhatuse vahetamine annab võimaluse endisel aktiivil aegsasti välja õpetada oma järeltulijad, et sügisel kohe tööle asuda.

Anatoomiaringi aruande- ja valimiskoosoleku avas dotsent A. Lepa koostatud päevakohane helimontaaž. Ringi tööst kõnelesid selle vanem S. Nazarenko, asevanem A. Vent, vanemõpetaja K. Ulp, dotsendid E. Lepp ja H. Tapfer. Senine juhtkond on ametis alates 1975/76. õppeaastast. Liikmeid on neil aastail olnud püsivalt kümne piires. Anatoomiaringis alustati teadustööd on jätkatud teistes ringides. Koosolekutest on osa võtnud praegune neuroloogiaringi vanem S. Lukas, oma konverentsiettekandeid on siin ette valmistanud pulmonoloogiaringi vanem J. Lillemägi. Neil aastail on anatoomiaringi liikmed korduvalt esinenud ettekannetega ÜTÜ konverentsidel nii ülikoolis kui ka väljaspool vabariiki. Siin valminud võistlustöö maksa angioarhitektoonikast on suunatud üleliidulisele konkursile.

Kõigis anatoomiaringi saavutustes on suur osa anatoomiakateedri õppejõududel. See osa on vahest kaalukam kui arvata osatakse, sest on ju anatoomiaring praktiliselt esimene, mille tööst vastne arsteiteaduskonna tudeng osa saab võtta. On saanud heaks tavaks, et oma abist pole iial ära öelnud ükski õppejõud ning kateedri abipersonal suhtub mõistvalt «rebaste segasesse nikerdamisse». Sellise soodsa õhkkonna loomise eest tuleb tänada eelkõige kateedri juhatajat dotsent Ela Leppa ja viimastel aastatel ringi juhendanud dotsent Arne Leppa.

Kuigi anatoomiaring on olnud õige paljudele hüppelauaks teistesse ringidesse, on ka neid, kes on truuks jäänud puhtmorfoloogilisele uurimistööle. Nooremate seast väärib selles osas esiletõstmist raviosakonna III kursuse üliõpilane Gennadi Timberg. Tema valitigi ühehäälselt uueks ringivanemaks. Uuele juhatusele pandi südamele hoida traditsioone ning pöörata erilist tähelepanu ringi 35. aastapäeva tähistamise ettevalmistamisele ja väljapaistva õpetlase A. Rauberi mälestuse alalhoidmisele. Valimise järel andis senine vanem S. Nazarenko G. Timbergile üle ringi sümboli — võtmekese teadusesse. Koosolekul täideti ka lünk ringi krooonikaraamatus. Lõpuks esitas S. Nazarenko ülevaate oma tööreisilt Saksa Demokraatlikku Vabariiki.

REIN KAUP

EIMAR RAHUMAA ÕIGUSTEADUSE KANDIDAADIKS

NSV Liidu TA Riigi ja Õiguse Instituudi erialanõukogu ees kaitses edukalt kandidaadiväitekirja «Konsuli funktsioonid tsiviil- ja sõjamerelaevanduses» TRÜ riigi ja haldusõiguse kateedri vanemõpetaja EIMAR RAHUMAA. Töö valmis professor Abner Uustali juhendamisel. Konsulaar- ja mereõiguse piirimail paiknev problemaatika on uudne ning seni teaduslikult vähe uuritud. Väitekirja järeldused ja soovitused on kasutatavad konsulaarteenistuses ja merelaevanduses.

JAAN SOOTAK

BIOLOOGIATEOORIA JA ELURÜTMID

8.—11. mail toimus Muuksis Eesti VI teoreetilise bioloogia kevadkool teemal «Elurütmid». Selle korraldasid Eesti Looduseuurijate Seltsi teoreetilise bioloogia sektsioon, TRÜ ÜTÜ teoreetilise bioloogia ring ning Eesti Geneetikute ja Selektsionääride Selts. Seekordne kevadkool paistis silma arvuka osavõtjaskonna poolest, kuigi üliõpilaste kaasalöömine oli üsna tagasihoidlik. Teoreetilise bioloogia interdistsipliinsus avaldus ka osavõtjate profiilis — bioloogide hulgast kostis teistegi teadusharude esindajate hääli, näiteks esines ettekandega füüsikaosakonna V kursuse üliõpilane Liia Krumm.

Probleemide ring oli küllalt avar, ulatudes kaugele üle bioloogia piiride. Biorütmide teooria pioneeri N. Pärna elu ja loomingut valgustas oma ettekandes bioloogiadoktor T. Orav, kes on püüdnud tutvustada seda Eestimaalt pärit teadusemeest tänapäeva huvilistele. Ettekanded puudutasid kõiki põhilisi elus ja eluta looduses toimuvaid rütmilisi protsesse, alates molekulides ning rakus kulgevatest võnkumistest kuni perioodiliste muutusteni Maa kliimas ja elusolendite superevolutsioonis. Õhtud möödusid vestlusringis, kus olid kõne all tänapäeva aktuaalsed kultuuri- ning looduskaitseprobleemid. Tehti ettepanekuid järgmise kevadkooli temaatika kohta, et mõtted ning tegemised vastavas suunas aegsasti liikuma hakkaksid.

AIGAR PALUMAA,
bioloogia III k.

NB!

MARKSISMI-LENINISMI ÜLIKOOLI LÕPUAKTUS

on 29. mail kl. 19 ülikooli aulas. Palutakse osa võtta kõigil lõpetajail ja ka kuulajail.

Õnnitleme Hildegard Kivistikku

Hiljuti tähistas aeroionisatsiooni ja elektroaerosoolide laboratooriumi pere oma tubli töötaja insener Hildegard Kivistiku 55. sünnipäeva ja 25-aastast tööjuubelit TRÜ-s.

Alates 1955. aastast töötas ta TRÜ rektori kantselei asjaajajana ja 1967. aastast kantselei juhatajana, 1975. aastast on ametis AEL-is insenerina.

Juubilar on oma tööülesannete täitmisel olnud alati täpne, suur vilumus on aidanud teda ka kõige keerukamate küsimuste lahendamisel. Sõbraliku ja lahkena on ta võitnud kõigi probleemlaboratooriumi töötajate lugupidamise ja austuse.

Õnnitleme kolleegi ning soovime talle tublit tervist ja jätkuvat jõudu edasi töötamiseks teda austava AEL-i peres.

KOLLEEGID

Ministri käskkiri

ENSV Haridusministeeriumi käskkirjaga avaldati kiitust 1980. aasta emakeeleolümpiaadi hea organiseerimise eest organiseerimiskomisjoni liikmetele prof. HUNO RÄTSEPALE ja KARL MURULE, dots. TOOM ÕUNAPUULE, vanemõpetajaile VALVE KINGISEPALE, KÜLVI PRUULILE, MAIA RÖIGASELE ja vanemlaborant RAGNA JÕESAARELE.

Kauaaegse viljaka teaduslik-pedagoogilise töö, aktiivse ühiskondliku tegevuse eest ning seoses 60. sünnipäevaga autasustati inglise keele kateedri dotsenti, filoloogiakandidaat OLEG MUTTI ENSV KKEH Ministeeriumi aukirjaga.

Rektori käskkiri

Rahvusvahelise muuseumipäeva puhul avaldas rektor tänu aktiivse kaasabi eest TRÜ klassikalise muinasteaduste muuseumi nõukogu liikmetele prof. LEONID STOLOVITŠILE, dots. ARVED LUTSULE ja vanemõpetaja HELGI SILLASTELE ning eeskujuliku töö eest muuseumi juhatajale ÕIE UTTERILE, vanemteadur ANNE REBASELE ja preparaator ADELE LUTSULE.

Rektor õnnitles 70. sünnipäeva puhul valvur AKSEL ROSSI ja preparaator ELVI MANDRET. Ta avaldas kiitust kohusetruu töö eest ning soovis tervist ja edu.

60. sünnipäeval õnnitles rektor preparaator LINDA REBAST, treial KIVE-JOSEP MICHELSONI ja ehitustöölist ERICH KÕIVU. Juubilarid pälvisid tänu tubli töö eest.

II ülikoolide füüsikakateedrite juhatajate seminarnõupidamine

toimus 15.—20. aprillini Moskva ülikooli juures ja oli mõeldud mõõdunud viieaastase töö üldistamiseks, kogemuste vahetamiseks ja ühtlasi kateedrijuhatajate kvalifikatsiooni tõstmiseks.

Peale nimekate akadeemikute loengute kuulati ka kateedrijuhatajate lühiettekandeid sektsiooniistungeil ja seminaridel. Neis käsitleti eriti teadustöö, sealhulgas ka üliõpilaste teadustöö küsimusi. Kõrgkoolides intensiivselt areneva teadustööga seostuvad mitmed iseloomulikud probleemid. Põhiline on tendents, et iseseisvate teadusüksuste (probleemlaboratooriumid, teaduslikud instituudid jms.) rajamisel nende osa kõrgkooli õppetöös hakkab oluliselt vähenema, aga kateeder kui õppe- ja teadustöö põhilüli ülikoolis jääb tagaplaanile teadusorganisatsioonide loomise ja reorganiseerimise käigus. Kokkuvõttes hakkab ka ülikooli teadussüsteem dubleerima iseseisvat Teaduste Akadeemia instituutide süsteemi. Üksmeelselt oldi sellise kateedrite osa vähenemise vastu. Vastavad sätted kanti otsusesse, mis publitseeritakse ajakirjas «Известия ВУЗ-ов», sama rõhutas oma kõnes ka minister V. Jeljutin, keda olid kogunenud kuulama Moskva ülikooli aulasse kõik sel ajal Moskvas õppivad kõrgkoolide täienduskursuslased. Minister toonitas eriti füüsikateaduste olulisust kaasaegse teaduse ja tehnika revolutsioonis ning sellest johtuvat vajadust laiade teadmiste ning perspektiivitundega füüsikute kasvatamiseks. Palju tähelepanu pühendati veel üliõpilaste teadustööle, eriti üliõpilaste komplekssse teadustöö plaani koostamisele ja realiseerimisele. Siin tundus ettekannetes palju konjunktuursust. Kippus ilmnema seaduspärasus: mida kõrgemal on ülikooli teadustase, seda vähem ülikooli esindajad rääkisid üliõpilasteadusest. Näiteks Moskva ülikooli töötajad ei rääkinud kordagi üliõpilasteadusest. Küll oli aga plenaaristungil Samarkandi ülikooli esindaja ettekanne täielikult pühendatud sellele teemale. Kuulajad reageerisid ettekandele ühtlase suminaga. Tartu ülikooli esindajate (üldfüüsika kateedri juhataja dots. V. Ruttase ja allakirjutanu) ettekanded sektsiooniistungeil tekitasid elava sõnavõtuahela.

Seminarist osavõtjatel oli võimalus külastada paljusid silmapaistvaid Moskva ja lähikonna teadusinstituute. Dubnas tutvuti tuumauurimisseadmetega, Lebedevi-nimelises Füüsikainstituudis akadeemik N. Bassovi juhtimisel tehtavate lasersütikuga termotuumareaktsiooniseadmetega. Sai kohtuda ka oma eriala teadlastega, osaleda seminaridel, diskuteerida aktuaalsete probleemide üle.

Kõige eelnimetatu kõrval ei jätnud me kasutamata maieelse meeleoluga Moskva kultuuriasutuste mitmekesist programmi. Ühiselt külastasime 20. aprillil ka Lenini mausoleumi.

KARL-SAMUEL REBANE,
eksperimentaalfüüsika kateedri juhataja

Unustades ohud...

Terves Liidus on spordialadest harrastajate arvult kolmandal kohal matkasport. Üliõpilaskonnas on matkamine (nii rahvaspordina kui tipptasemel) eriti populaarne. Aasta-aastalt kasvab osavõtjate arv, matkade keerukus ja matkahooaja kestus. Nagu iga teinegi spordiala nii nõuab ka matkasport tõsist ettevalmistust (üldfüüsilist, tehnilist, taktikalist), distsiplineeritust ja reeglite täitmist. Alles siis on võimalik saavutada seatud eesmärk ja tagada ohutus. Ilmselt enam kui teistel spordialadel kiputakse aga matkaspordis oma võimeid üle hindama. Algaja suusalendur ei lähe näiteks suure trampliini tipust alla hüppama. Matkajate — ja paraku just meie tudengitest matkajate — hulgas kipub viimasel ajal hulljulgeid katseid üsna tihti olema. Kui enamikul spordialadel toob reeglite rikkumine kaasa ainult rajalt eemaldamise või diskvalifitseerimise, siis matkaspordis tuleb eksimuste eest sageli üsna ränka hinda maksta.

Kurva kogemuse sai ka üks mitmetest sellekevadistest nn. metsikutest matkagruppidest ja ühtlasi kogu TRÜ matkajate pere. Süstamatkal Ukrainas Stroi jõel hukkus 8-liikmelise grupi juht, füüsika IV kursuse üliõpilane Raivo Kull.

Viimastel aastatel on veematkamine mägimatkamist mustas edetabelis teisele kohale tõrjudes kõige ohvriterikkamaks muutunud. Eriti kehtib see varakevadiste matkade kohta, kus külm vesi ja kiire vool ning lühike pühadevahe tingivad kiirustamise ja ohu suurenemise. Tegelik oht matkal aga peitub siiski inimestes endis. Ohtu satutakse juba enne matka — põhjuseks matka vale või puudulik ettevalmistus. Osa õnnetuse põhjustest kujuneb välja aga matkal — grupi nõrk distsipliin, juhi väikesed kogemused, ohutustehnikareeglite rikkumine, (päästevahendite puudumine, nõrk luure ja julgestus). Kõik need põhjused olid ka nimetatud grupil: ettevalmistus ei vastanud valitud teise raskuskategooria marsruudi nõuetele, kogemuste vähesusest tingitult ei osatud mõista ohu suurust. Selle asemel, et süstad ohtlikust, varemgi ohvreid põhjustanud lüüsialusest kärestikust mööda kanda, sõitsid kaks süstkonda ilma päästevöödeta, kiivriteta ja süstapõlleta paisust alla.

Nagu näitab statistika ja kinnitas seegi õnnetusjuhtum, on ohtude ja avariide põhjuseks matkal enam kui pooltel juhtudel grupi ja marsruudi halb ettevalmistus ja marsruut-kvalifikatsioonikomisjoni (MKK) nõuete ning soovituste mittearvestamine. «Metsikult», s. o. ilma MKK-s vormistamata lähevad grupid välja siis, kui nad teavad, et ei vasta esitatavatele nõuetele. Üliõpilasgruppide puhul lisandub sellele alati õppedistsipliini rikkumine — minnakse mööda ülikoolisiseselt kehtestatud korrast, kus matkaloa võib anda vaid õppeprorektor.

Matkamise korraldamiseks kehtestatud reeglite eesmärgiks pole mitte matkamise takistamine, vaid matkajate ohutuse tagamine. Põhiprintsiip — lähemalt kaugemale, lihtsamalt keerulisemale. Pidagem neist reeglitest kinni.

TIIT ROSENBERG,
veematkainstruktor, MKK liige

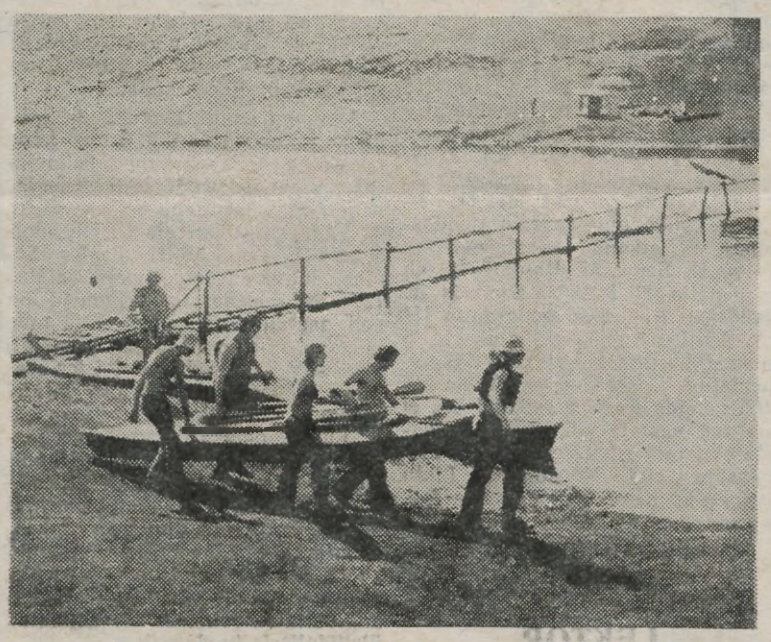

JÜRI LAANE foto

Kevadisel Mstal

Kaheksateist kotti. Kuusteist kätt. Süstamatka algus.
Rattakolksud. Lumelaigud põõsais. Tulvavesi.
Sood. Järved. Sood.
Sinililled. Palju sinililli.
Päike. Jõgi. Kiilson. Kaar. Stringer. Nahk.
Tangid. Nuga. Naaskel. Kõis. Kurat!
Kapten, pootsman. Higi. Janu. Janu.
Küla. Kirik. Uhke. Ülev. Valge kui kontrast. Kui peahoone. Pood. Postkontor.
Lõke. Lõkkejutt. Matkajutt. Ilmajutt. Punane päike.
Jõgi. Lai jõgi. 1. mai. Nuudlid. Lihakonservid. Suitsuvorst. Pannkoogid. «Peipsi tint».
Piparmünditee. Köömnetee. Pärnaõietee. Gruusia tee. Ambritee.
Tuul. Pilved. Talvepilved. Valu. Lõhkised huuled. Sõrmed. Sinised.
Hirm. Laine. Teine laine. Suur laine. Teine suur laine. Palju suuri laineid. Õnn. Unustus. Rõõm. Bis!
Süstad. Parved. Katamaraanid. Kanuud. Mehed. Naised. Laps.
Astang. Kohin. Võitlus. Tõmme. Suund. Tõmme. Veel! Veel! Vaikus.
Kriis. Võit. Naeratus.
Lõke. Kodu. Kodused. Sädemed üles helbeile vastu. Mõtted.
Telk. Vasak pool! Parem pool! Hingeaur katuse all.
Kuusteist kätt. Kaheksateist kotti. Kolmsada kilo. Haavad. Armid.
Päikese jälg. Tuule jälg. Rahuldus. Süstamatka lõpp.
Piusa. Kodu. Lumesadu.
President Tito. Raivo Kull.

JÜRI VALGE

12. mai 1980

„Lahtihüpe" „Vanemuises" lahti hüpatud

Sageli oleme kuulnud fraasi: teater algab fuajeest. Ta algab tegelikult meie jaoks juba varem — meie meeleolust, lootusest, teadmistest, millega teatrisse läheme, mida seal näha tahame.

Milliseid tundeid võis tekitada teade, et Viljo Saldre lavastab «Vanemuises» Mihkel Tiksi «Lahtihüppe». Arvamused võib jagada arvatavasti kaheks.

Optimistlikud: *«Näe, jälle uus algupärand «Vanemuises» ja veel korvpalluri kirjutatud (vaatamata «Kalevi» kõikuvale mängule — oleme ju kõik ka parajad korvpallihaiged või vähemalt päris külmaks jätab see väheseid) — peaks minema ja vaatama. Intrigeeris ka teade, et näidend tugevalt autobiograafiline ja keda ei huvitaks teiste eraelu.»*

Pessimistlikud: *«Korvpalli ei oska nad mängida, siis kirjutavad. Ei usu, kas sedagi oskavad,» — ja jätsid teatrisse minemata või kui läksid, siis...*

Spordiprobleemid on hakanud inimkonna elus omandama üha suuremat tähtsust. Erilise teravuse omandab muidugi tippsport. Sporditeemaliste näidendite lavastamine teatris on arvatavasti ajaga kaasaskäimine. Vene Draamateater on asunud koostööd tegema ju endise kõrgushüppekuulsuse Valeri Brumeliga.

Tippspordi probleem ei ole viimasel ajal tekkinud, teravnenud küll. Tuntud mens sana in corpore sano *on tegelikult üks osa Juvenalise ütlusest* **«paluda tuleb**, *et terves kehas oleks terve vaim».*

Iga vaataja näeb näidendit läbi oma «prisma» ja seetõttu leiame ka «Lahtihüppes» mitu tasandit.

Esimene tasand — *üliõpilaselu kujutamine. On näha elulähedust ja nn. materjali head tundmist. Meeldivaks tegi selle noorte näitlejate pingevaba mäng. See jättis varju näidendi nn. filosoofilisema sisu.*

Teise tasandina *näeb näidendi kangelase püüdlusi tippspordis ja elus üldse. Tekib mõte, et tippspordis nagu alpinismiski tuleks vahet teha ka veel erinevate «tippude» vahel. Nende kõige kõrgemate tippude vallutamiseks näidendi autori sõnade järgi peab olema «professionaalset kretinismi» ja vist ka eeldusi. Kes tahab päris tippu jõuda, ei tohi kahelda oma võimetes ja peab edasi minema (aga kuidas on mõtlemisega?).*

Näidendi kangelane mõtleb — püüab saada endas selgusele. Kas mitte see ei peata teda teel? Või algab põhjalikum mõtlemine ja analüüs alles siis, kui liikumine on juba lõppenud?

Kolmas tasand — *kahe eelmise ühendamine ühes isikus («üliõpilaste hulgas sportlane — sportlaste hulgas üliõpilane»). Üldisemalt tähendab see erialal kõrge professionaalse taseme saavutamise ja selle nn. eraeluga ühendamise probleemi.*

Lõpetuseks. «Lahtihüppe» lavastamine Tartus on omamoodi sümboolne — on ta ju ka üliõpilaslinn — ja probleemid seega ehk paremini mõistetavad, kuigi näidend pakub elamuse mitte ainult üliõpilastele. Sümboolne ka seetõttu, et viimane algupärand enne «Lahtihüpet» oli Juhan Peegli fragmentaariumi «Ma langesin esimesel sõjasuvel» lavavariant. Mihkel Tiksil on ajakirjanikudiplom. Õpetajale järgnes õpilane. Ehk saab «Lahtihüppest» noorele autorile ka loominguline lahtihüpe.

PEETER JÄRVELAID

Uusi trükiseid

Ученые записки Тартуского государственного университета. Выпуск 465. Социальная детерминация познания. Философско-методологические проблемы. Труды по философии XX. Тарту 1979, 156 с., 400 экз., 1 руб. 60 коп.

Медицинский факультет здравоохранению. Тезисы докладов. Тарту 1980, 264 с., 600 экз., 96 коп.

Ученые записки Тартуского государственного университета. Выпуск 520. Теория относительности и квантовая теория. Методологические вопросы физики IV. Тарту 1980, 112 с., 500 экз., 95 коп.

Я.-Х. О. Сээдер. Спортивная травматология. Общая часть. Учебное пособие для студентов физкультурного факультета и спортивной медицины. Тарту 1980, 84 с., 500 экз., 15 коп.

Электрокардиография. Ю. Лепп. Тарту 1980, 82 с., 1500 экз., 15 коп.

Analüütilise geomeetria praktikum III. Teist järku jooned. Tartu 1980, 190 lk., 600 eks., 35 kop.

Majandusmehhanismi tälustamise probleeme. II vabariikliku noorte majandusteadlaste seminari teesid. Tartu 1980, 136 lk., 200 eks., 50 kop.

Ученые записки Тартуского государственного университета. Выпуск 491. Типология русской литературы и проблемы русско-эстонских литературных связей. Труды по русской и славянской филологии. Литературоведение XXXI. Тарту 1979, 132 с., 800 экз., 1 руб. 40 коп.

Ученые записки Тартуского государственного университета. Выпуск 467. Семиотика текста. Труды по знаковым системам XI. Тарту 1979, 144 с., 1000 экз., 1 руб. 50 коп.

Südame ja veresoonkonna funktsionaalne diagnostika. Kardiovaskulaarse süsteemi haigused. J. Rilv. Tartu 1980, 60 lk., 1000 eks., 10 kop.

Programme kõigile. Algoritmikeele Fortran kasutamine arvutil EC-1022. Koostanud Ü. Kaasik. Tartu 1980, 96 lk., 500 eks., 15 kop.

Orgaanilise keemia praktikumide juhendid arsiteaduskonna üliõpilastele. Tartu 1980, 56 lk., 1000 eks., 10 kop.

Programme kõigile. Algoritmikeele Fortran põhimõisted. Koostanud Ü. Kaasik. Tartu 1980, 80 lk., 500 eks., 10 kop.

Sportlase emotsionaalsete seisundite reguleerimise metoodika. S. Oja. Tartu 1980, 70 lk., 500 eks., 10 kop.

Teatmik 1980. aastal Tartu Riiklikku Ülikooli astujaile. Tartu 1980, 168 lk., 2000 eks., 30 kop.

KRAPP KRAPP

AADO LINTROP

KUIDAS VÕIKSINGI TEADA MAA MUSTA OLEVAT
põllupaikade auravail palgetel
varakevadel tajun ta alastust
tusatundidel ahmin kui halastust
seda rahu kui seisatan sajus

kuidas võiksingi teada maa musta olevat
südasügisel langenud lehtede all
kiviklibuseis kaldais ja kalmetes
vargsi vaibunud vihmade viisis
tasa hiilinud lumede tantsus

läbi vaadata vihmast — ei näe
hääli kuulata kalmust — ei kuule
sest on saatusesiul seitse saba
kes neist mõnda püüab jääb haigeks
sest on ulmadepuul seitse vilja
aga unistus ununeb ruttu

kuidas võiksingi teada maa musta olevat
kulgedes teena ta palgel

KAJAR PRUUL

September. I

Tuleb sügis,
üksik teeline
läheneb, lõheneb
taevas halli
mantli ja peakoti
all. Juuspeeneks
taheneb vihm.
Kaheneb pilguga
haaratav, kaob . .

HARRY LIIVRAND

lumememmi langeb õunapuule
ehapuna kumab veidi veel
koerad kooris haugatavad kuule
üksik rändaja on külateel

rehetares nõrka valgust vilgub
nukralt avab ukse perenaine
voodi ette küünlarasva tilgub
keha pole purjus ega kaine

ANN MUST

Kui niisama armastataks,
mitte, et teene teene eest,
puhta või hukkaläind elu eest,
mitte, et ilusa sääre eest,
maheda tuvihääle eest,
mitte, et hauani truuduse eest,
võrratu armukunsti eest,
hurmava tantsuoskuse eest,
mitte, et peene vaistu eest,
mitte, et ilulembuse eest,
armsate lauakommete eest,
võimsate vaimuannete eest,
mitte, et ausa südame eest,
õige ja ülla printsiibi eest,
rikka ja avala hinge eest!

Lihtsalt, et oleks üks armastaja!
Armastaks lihtsalt, ei millegi
eest!
Lihtsalt et oleks üks armastaja
kui halastus — mitte millegi
eest!

EVE KIVIPÕLD

Marsilaul. Nostalgia.

Kodutu lapse elu.
Mida tean sellest mina?
Pudelis koduõlu,
taskus paar keedumuna,

hommikul sõidan ühe
linna seest teise linna.
Igatsus läheb üle.
Olgu tal mõnus minna.

Hommikul lahkun kodust.
Kuhugi ikka jõuan.
Kodude kirjust rodust
õõajaks mõne nõuan.

Kooserdan kodust koju.
Kaua ei kuskil püsi.
Kõtkjal on liigset kolu.
Kuskil ei peeta pühi.

Kuhu mul kliret, kuhu?
Hommikul ühest linnast
lahkun, täis söönud kõhu.
Katkenud vaenukinnast

nõelun. Ehk annab sooja
talvisel külmal ajal.
Tänav täis liiva-soola.
Käin iseenda najal.

Valulapsele

Kes see andis lapse kätte valu,
valu, mis ei ole lapseohtu?
(Vastumürgiks valule on vale.
Lapsed ju ei tunne seda rohtu.)
Vaata last, kes seisab, hambad
huules,
rusikasse meeleheidet peita
püüdes. Vaata, pisarad ta hääles
usuvad, et üles neid ei leita.

Ta on laps. Ta usub, et on parem,
kui ta põski pisarad ei paita.
Sellest valust ta ei teadnud
varem —
ta ei oska leida varjupaika.

Vaata teda — ta on purunemas.
Põsed lõõmamas kui põletikus.
Vaata tulemerd, mis mõllab temas.
Kes see andis lapse kätte tikud?

TÕNU PEETS

Martiina ja marslased

Neiu Martiina kohtuasi lükati aina edasi ja edasi ja lõpuks ei saanud keegi aru, miks neiu Martiina ikka ja jälle istub kohtumaja ootesaalis, kuigi talle selge sõnaga öeldi, et tema asi lükati juba kuueteistkümnendat korda edasi. Ent neiu Martiinal oli hea lootus ja nii tuli ta jälle, ja tuli üheksateistkümnendat, ja kahekümnendat korda. Meie ametnikud on viisakad. Nad naeratasid kakskümmend korda laialt, aga kahekümne esimesel ütlesid otse suu sisse, et ega enam ei maksa tulla, sest teie kohtuasi lükati edasi. Miks? küsis neiu Martiina. Inimene vägistatakse päise päeva ajal ära, tutkit, et seadus sind ka kaitseks või nii, ütles neiu Martiina. Noo, mis te nüüd, naeratas ametnik kahekümne esimest korda, seadus muidugi kaitseb, aga teid pole ju kellegi eest kaitsta. Te ütlete, et marslased käisid teie pool ja veetsid aega ja üks neist muutus üleannetuks ja... Aga neiu Martiina, mida otsivad marslased Põltsamaalt? Oh mis te nüüd, ma usun teid täiesti. Aga mis... arstid ütlevad? Kas nemad ka usuvad? Oojaa, ütles Martiina, nemad naeratasid ka kakskümmend korda ja kui poiss juba kooli läks, siis muigasid isekeskis, et ta on väga marslase nägu. No vot, sõnas ametnik, arstid ka ei usu. Usuvad, ütles Martiina, ainult tunnistada ei julge. Lollpea, karjus ametnik esimest korda. Lollpea, karjus ta teist ja kahekümne esimest korda. Petis oletel Välja! Järgmise esmaspäevani, naeratas Martiina ja läks. Ja tuli jälle ja visati välja. Ja tuli ja visati. Asitõendeid, ütles peaprokurör. Pole asitõendeid. Ja kui oleks — marslasi poleks nagunii, et neid karistada. On, ütles Martiina. On. Küll nad tulevad jälle ja ma ütlen teile siis. Ahah. Hea küll. Mis nägu nad on? Mis nägu, mis nägu — inimese nägu. Kas marslased on siis inimese nägu? No muidugi, mis nemad siis erilist ei ole. Hea küll!. Nii et nad võivad kõrvalmajas elada ja keegi ei pane tähelegi, nii, jah? Just nii. No kas neil siis mingit iseloomulikku tunnust ei ole, mingit märki kusagil? Jaa, ma mäletan, vasaku reie peal oli neil kõigil sünnimärk. Või nii, kahvatas prokurör ja sügas oma vasakut reit. Hea küll, me vaatame teie asja.

Nüüd kälb neiu Martiina juba kuuekümnendat korda kohtuma'a ootesaalis, aga kõik vastutulijad kratsivad oma vasakut reit ja ütlevad häbeliku naeratusega, et järgmisel esmaspäeval, siis vast... Ja sosistavad Martiinale kõrva: aga mis sellesse sünnimärki puutub — olete ikka kindel või? Ja Martiina naeratab võidukalt.

ANN MUST

Elts ja Tiiu, filoloogid

Tiiu: *See lootus... nüüd. Alles nüüd ja ka nüüd muidugi mitte kindlalt. Aga millal öeldakse 'kindlalt'? Siis, kui mõeldakse ka võimalikule ebaõnnestumisele, see omamoodi läbi mõeldakse. Aga mina ebaõnnestumisele ei mõtle. Mis saaks siin ebaõnnestuda... nüüd? Ka 'õnnestuda' ei saa, samal põhjusel.*

Elts: *Mulle ongi viimasel ajal tundunud... mäletad, kui ma vahepeal psühholingvistikat kui linnupiima imesin ja aspirantuuri kippusin... siis tuligi mulle see mõte sõnadest, tekstidest, milledel puudub vaste. Sinna on jõudnud need mitmed moodsad teadused. Tekst väljendab ainult iseennast, ta ei ole kirjeldus, sest kui ta oleks kirjeldus, siis oleks ta millegi puuduva kirjeldus. Ta on Asi Iseenesele. Pikad teaduslikud artiklid käsitlevad ainult iseennast... Matemaatikas on see omal kohal, matemaatika on mäng, mängu ema... aga võib-olla on ta mulle lihtsalt ükskõiksem, kuigi äratab muidugi enam vaimustust... nagu uhke kangelane kinoekraanilt — ei, mitte uhke, vaid teistmoodi... — sa tead, nagu see minu maitse on — ülitundlik, ent mitte igale tolale silmahakkavalt, uhke, ent võitlev selle omadusega. Nagu mõni kauge õppejõud, keda sa aeg-ajalt autahvli vahendusel imetlesid — selline on mulle matemaatika. Aga ma armastan oma abikaasat, kuigi tal neid mulle nii kalleid jooni pole...*

Tiiu: *Kiduv sinisukk! Sinisukk südame sopis. Elad oma tubli jumaldava mehega, kes ei ootagi sellist alandavat truudusemurdmist — nuga hambus, varitseb ta instituudi koridores neid varjatud ülitundlikke, sina aga tõmbad sinisuklusega ringi. Koltunud käsikirjad hinge põhjas! Aga jahid «Burdat» ja trimpad õlut — kellele see teater, mehele?, kolleegidele?*

Elts: *Kes on mu mees ja kes on mu kolleegid? Matemaatika on vorm ja kunstid on sisu; ma olen otsinud neid koos, jäängi otsima.*

Tiiu: *Ema...*

Elts: *Ema...?*

Tiiu: *Ema ületamine. Viha ületamine ema vastu.*

Elts: *Ma ei tea, mida sa mõtled.*

Tiiu: *Siis ei ole sul õiget ema olnudki. Sinu emast on see, kõige olulisem külg puudu. Ta on olnud vilets ema, ta ei ole pannud sind vihkama — järelikult ei ole sa pidanud vihkamise üle järele mõtlema (nii suure vihkamise üle). Kui sa ei tunne vihkamist, ei tunne sa ka halastust.*

Elts: *Ma ei saa aru.*

Tiiu: *Muidugi mitte! Ja see on su ema süü! Minu ema tegi kõik, et ma teda vihkaksin. Vähe oli hetki, mis ta jättis mürgitamata. Vahetpidamata kartsin ma teda! Ta käitus, nagu oleksin ma puupakk, mille seest tuleb Buratino välja raiuda, mina aga olin elav puu! Väsimatult raius ta mind kirvega! Ja kas tead, Elts, need haavad ei kasvanud aastatega kinni, vaid läksid mädanema — mida edasi, seda hullemaks. Nüüd ta nutab «armastusest minu vastu», tõelisi pisaraid. See on kohutav...*

Elts: *See on tavatu...*

Tiiu: *Emade ideaalid on Buratinod, elav puu on nende jaoks patoloogia, botaanikast pole nad iial kuulnud...*

Elts: *See on tavatu, see jutt, mis sa räägid. Sa võiksid siiski veidi matemaatikat sirvida, keskkooliõpikuidki. Sa räägid oma emast, aga ma näen mingit lillakat massi, sa ütled «Buratino», mulle aga ilmestub kaader päevakajalisest kinofilmist. Ei kopka eestki vormi! Vormis on isikupära, ja lõpuks jõuab ju vorm minuni (sisu on alati), minule sa aga räägid. Kas räägid minule?*

Tiiu: *Ma ei saa aru...*

Elts: *Ma ei saanud aru, mille kohta (peale) juurde see sisu käis, mille sa nüüd esitasid. Kui ma su juurde tulin, Tiiu, siis tahtsin ma sust jälle natuke midagi saada, jõuda sulle natuke lähemale, valgustada oma armastust. Aga sina ütled: viha, ema, elav puu. Ütled sa seda endale?*

Tiiu: *Sina ütled: armastus...*

Elts: *Sisu on alati, alati ja igal pool, teda on alati muutumatult ühepalju.*

Tiiu: *See on tavatu...*

Elts: *Vorm tekib — sünnib, sureb, moondub.*

Tiiu: *See on tavatu, kui tühi on su jutt, kui õõnes! Ma räägin sulle oma emast, kes on mürgitanud minu ja oma elu, ma räägin meie tragöödiast, aga sina vastad mulle tekstiga, millel pole kusagil vastet, mis on Asi Iseenesele. Enne räägisin ma lootusest, mis on tekkinud — et pole enam karta ebaõnnestumist või mõnd labast «õnnestumist» — kui oled ületanud viha ema vastu, ületanud tõeliselt, valgustatud armastusega... aga sina...*

Elts: *Aga sina ei ole ju! Su haavad on mädanema läinud...*

Tiiu: *Sa said siis aru... Sa said siis ikkagi aru!*

Elts: *Tiiu, vaata mulle otsa! Sa ütled: viha ema vastu. Aga ühe jätad sa nimetamata, ei tee tast juttugi...*

Tiiu: *Ma ei...*

Elts: *Ei, ei, ei! Pole vaja! Minu ees pole vaja... sa uhke, ülitundlik õeke. Niisiis...?*

Tiiu: *Isa...*

Elts: *Sa armastasid oma isa?*

Tiiu: *Jah... Ema alandas teda...*

Elts: *Ära vaata maha... ära vaata maha! Seda tuleb ikka ette. Küll me sellest üle saame! Anna oma käsi, Tiiu, oma pehme valge käeke... nii õrn... väriseb kui linnupoeg... pehme käeke, tuksuv sooneke, tuksub mu huulte taktis, Tiiu... Oh Tiiu! Küll me koos sellest üle saame, õeke, ületame koos viha ema vastu... Laula nüüd seda laulu!*

Tiiu: Laula, laula, linnukene,
tammepuude varju alta.
Lenda, vaga pääsukene,
minu ema haua poole.
Ikka mina nuttemaie,
haua juures palumaie:
tõuse üles, emakene!
Ei ta tõuse, ei või tõusta:
muld on alla, muld on peale,
muru katab tema rindu,
kasvab leinakask murusta.
Mina vaene lapsukene,
näen küll päeva tõusevada,
päeva looja minevada
ilma armsa emata.
Aga jumal ka mind aitab!
Ema võttis tema ära,
lootust andis ta mu kätte!

Peedul, 1979.

Emaarmastus

Nemad, ema ja tütar, elasid uues kahetoalises korteris keset sooja vett, gaasipliiti, igavesi vaibakloppijaid, õiseid mootorisoojendajaid ja majadevahelist võimsat akustikat.

Tütar oli invaliid. Ta mõlemad käed olid kärbunud. Ta nägi vana ja väsinud välja, ema aga võimas, noor ja elujõuline. Ema armastas oma tütart väga.

Tütar istus kodus ja luges. Ta oli juba kõik kodus olevad raamatud läbi lugenud. Ema aga hankis raamatukogudest lisa. Tütar ei sallinud ajaviiteromaane, ema aga tõi just neid, et tütar end filosoofia ja fantastikaga hulluks ei ajaks.

Söögilaual esines järjepidevalt maksavorst. Tütar ei söönud seda. Kuid ema oli veendunud, et ta nimetatud maiuspala ükspäev sööma hakkab. Tõepoolest ta hakkaski. Maksavorst on väga tervislik. Tütar leppis kõigega. Ta ei käinud üldse väljas. Tark tüdruk, kahetses ema, mis temast kõik oleks võinud saada!

Kord tuli raadiost Schönbergi kvintett. Tütar kuulas võlutult. Ta tahtis just öelda, et ta pole ilal elus midagi ilusamat kuulnud, kui ema keeras teisele lainele. Kräunutavad ka igasugused! hüüdis ta. Mulle meeldib, väga meeldib, ütles tütar, keera tagasi! Sa oled hulluks läinud, karjus ema, sa tahad mind kiusata! Miks sa mulle valetad, niisugune jõledus ei saa kellelegi meeldida! Teda ei mängitaks ju muidu raadios, ütles tütar, kui ta kellelegi ei meeldiks. Ah, ütles ema ja kallistas tütart, sa ei tunne veel maailma! Maailm on kurt.

Ühe järjekordse romaani taga vihastas tütar tõsiselt. Ta on kretiin! karjus tütar. See autor on idioot! Kust talle tuli pähe kirjutama hakata! Ja sina oled niisamasugune! Tütar teadis, et «sina» ei ole parajasti kodus. Tal oli sellest ühtaegu nii hea kui paha meel. Tütar ärritas end nimelt pisarateni. Ta tahtis end tühjaks nutta. Sa kasutad seda ära, et ma vigane olen! Ma ei saa seda teha, mida ma tahaksin! Ja surmani, surmani pean ma neid jälkusi, ei, sigadusi lugema, neid maotusi kuulama, selles mürapõrgus elama! Aga ma lähen ära, ma otsin üles oma isa haua, oma kallt isa haua...

Kui ema õhtul koju tuli, küsis ta: kuidas läheb, tütreke? Tänan, hästi, vastas tütar. Mis sa süüa tõid? Maksavorsti, kullake, mäletad, kuidas sa seda vanasti sallidagi ei võtnud? Küll ema teab, mis hea on. Tule nüüd sööma! Kohe, naeratas tütar virilalt.

Suvi 1976

IMRE SIIL

Proloog

Pühendusega

Ta soovis paljutki, ta tervis oli korras ja ta tundis elust suurt rõõmu. Tal oli õnnestunud linnas kahepeale suur tuba üürida — see ei tulnud kallis —, ta kolis sinna sisse ning hakkas rahulikult ülikoolis käima.

Hommikul oli ta puhanud, närvid nõtked, taevas Toomemäel sinas heledalt ja kergelt. Ülikooli valged sambad hiilgasid, ta astus nende vahelt läbi ja vanade võlvide alune mähkis teda õrna jahedusse.

Kui õppejõud loengut pidas, vana professor, kelle hambad sulasid puhtas kunstvalges, nõjatus tema omaette nurgas; asetas lõua vasakule käele, püüdis mõõdahajuvaid sõnu, kirjutas neid paberile. Unelus valdas teda lõpuks täiesti — ta pigistas silmad kinni, kuulis valukirgast muusikat kõrvades —, ning kogu tema tulevikuhelendustest kooshoitud maailm vajus aegamisi lauale laiali, voolas üle laaaääre põrandale, imbus parketiliistude vahele auditooriumisse maha. Kaotus. Unustus. Ei mäletanud enam, miks ta selline oli, pidi olema. Ei mäletanud enam, milline ta pidi olema. Milliseks ta pidi saama? Kõik oli kadunud.

Hiljem seisis ta sammaste kõrval ja täpiline sall lipendas tal kaelas. Nii ootamatult oligi ta oma ülikooli saanud.

«Krapi» koostas IMRE SIIL

DOTSENT ANATOLI MITT

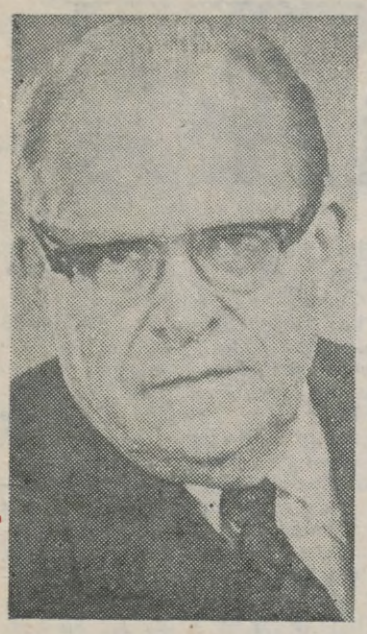

23. 01. 1909—15. 05. 1980

Meie hulgast on lahkunud avara ja kuuma südamega inimene, terve põlvkonna loodusteadlaste kasvataja, Eesti NSV teeneline kultuuritegelane dotsent Anatoli Mitt.

Kodumaa hindas kõrgelt lahkunu tööd. Ta oli meie riigi kõrgeima, Lenini ordeni kavaler. Viis korda autasustati teda medaliga. Vaadates praegu tagasi tema teele, võib kindlalt öelda — Anatoli Miti tegevus dekaanina ja kateedrijuhatajana rajas olulise osa sellest vundamendist, millel seisab tänane ülikool — üks meie maa juhtivatest kõrgkoolidest.

Mida tuleks meil, dotsent Anatoli Miti töö jätkajatel, temalt kõige rohkem õppida? Kõigepealt oskust kasvatada noori isikliku eeskuju najal. Ta nõudis oma kasvandikelt töökust ja oli ise töökuse näidis. Ta nõudis oma kasvandikelt ja kolleegidelt täpsust ja oli ise täpsuse etalon. Ta nõudis oma kasvandikelt ausust, mida ta mõistis kui teadliku inimese käitumisjoont, mis saab üldse tekkida ja kujuneda ainult usalduse õhkkonnas.

Suurte ja keerulise struktuuriga teaduskondade juhtimise, suure ja keeruka kateedri juhatamise kõrval jõudis ta olla väga suure loengukoormusega õppejõud, tulevaste füüsikute põhiline koolitaja üldfüüsikas. Tema loengud paistsid silma näitlikkuse ja jõukohasusega. Lektorina oli A. Mitt säravate oraatorivõimetega, äärmiselt sugestiivne isiksus. Sügavat aukartust äratab tema töö maht ja haare teaduse saavutuste propageerimisel ja usupimeduse vastu võitlemisel. Sajad populaarteaduslikud tööd, tuhanded loengud — see on töö, mille põhjal dotsent Anatoli Mitti võib õigusega pidada meie aja üheks suuremaks rahvavalgustajaks.

Jah, küllap me harjusime sellega, et dekaani kabineti uks on alati meile ja me muredele lahti. Küllap me uskusime, et tema jõuvarud on ammendamatud. Küllap nii paljudki meist märkasid alles 1965. aasta tulekahju traagilistel järelpäevadel, et meie dekaan on väsinud, et rasked aastad on ka talle mõjunud. Ja kui ta 1969. aastal — pensioniikka jõudmisel — oma suurest ja raskest dekaaniametist lahti ütles, mõistsime, et see on elutarga mehe järelekaalutud samm. Veel viis aastat jätkus jõudu aidata töölis- ja maanoori ülikooli uksest sisse. Veel jätkus jõudu kaasa lüüa selle laboratooriumi töös, mis sõjajärgsetel aastatel tema mõtetest alguse sai. Veel jätkus jõudu ja tahtmist esinemisteks rahva ees.

Mälestades armastatud kasvatajat, austatud õpetajat, lugupeetud kolleegi, eesti rahva kultuuri suurte teenetega edasiarendajat, mõelgem sellele, millise osa tema elutööst me oleme kohustatud võtma enda kanda. Püüdkem seda teha sama suure hingejõu ja põlemisega, nagu seda tegi Anatoli Mitt.

Sõbrad ja õpilased

Anatoli Miti näol kaotas ülikooli ajaleht ühe oma kõige vanema, viljakama ja vastutulelikuma kaastöölise. Nii kateedrijuhatajana kui dekaanina ja hiljem ettevalmistusosakonna juhatajana leidis Anatoli Mitt alati aega aidata nõu ja jõuga toimetust lehe tegemisel. Meie lehe senises ajaloos on jäänud unikaalseks 1970. aastate esimesel poolel kolme aasta jooksul ilmunud A. Miti meenutuste sari TRÜ tegevuse taaselustamisest 1944/45. õppeaastal. Hinnatavad olid A. Miti operatiivsed reageeringud ajalehe veergudel mitmesugustele poliitilistele sündmustele. Tuumakad olid tema isikupärased artiklid noorsoo ja kõrgkooli pedagoogika teemadel. Kõik tehtu jätab hea mälestuse dotsent Anatoli Mitist — pedagoogist, ühiskonnategelasest, abivalmis ja sõbralikust inimesest.

Ülikooli ajalehe toimetus

Kodundus— mis see on?

EÜET — ÜHISKONDLIKE ERIALADE TEADUSKOND

Teaduskonna dekaani dots. Siina Lepiku alluvuses on kolm erialaringi: kunsti- ja looduskaitsering ning kodunduskabinet.

Sõna «kodundus» on üldiselt tuttav ja kui mitte, siis laseb vähemalt oletada midagi KODUGA seostuvat. Kusagil on ta meil kõigil olemas — see ainus koht maailmas, kus inimene tõelise peremehetundega ringi käib. Ja ka parim koht, kus oma fantaasia tööle panna. Kodus võib vahel tunda, kuidas isegi asjad su ümber sind jaatavad, tunda, et oled nende keskel oma. Eriti siis, kui suur osa vaipadest, patjadest, linikutest ja ka ainult iluotstarbelistest esemetest on ise tehtud. Ettekujutamisrõõm, materjali otsimise, tegemise ja hiljem kasulik ja tudengineidude hulgas tult rohkem väärt kui siit-sealt kokkuostetud kaup.

Kodunduskabineti juhendaja AJA TABA arvates on kodundus igati kasulik, tudengineidude hulgas ka väga populaarne. Seda näitab suur soovijate hulk. Koos käiakse kord nädalas (neli tundi korraga). Õpitava maht on üsna ulatuslik: kahe aasta vältel õpitakse õmblemist, riidele šablooni abil mitmesuguste mustrite pealejoonistamist, tehakse käsitööd. Eriti põnev tunduski just riidele värvimine. Töö pole kuigi raske, aga nõuab suurt täpsust ja palju kannatust. A. Taba tõstis kapist välja terve hulga kleite, pluuse ja rätikuid kirevate pealejoonistatud lillekombinatsioonide või tagasihoidlike kaunistustega. Neid võis vaid üllatusega imetleda. Nii või teisiti arvestades tuli nõustuda juhendajaga, et ise õmmelda, šablooni meisterdada ja siis selle järgi joonistada pakub inimesele tunduvalt rohkem rõõmu kui kallis riie osta.

Alustatakse kõikvõimalikes stiilides romantilist laadi koduste tualettide õmblemisest. Mõne aja pärast on tublimad suutelised juba kasvõi pulmakleidiga hakkama saama. Esteetilise ja kunstilise maitse kujundamisel saadakse suurt abi moekunstnik Sirje Kõrgelt ja tekstiilikunstnik Kai Luigalt. Asjata ei öelda, et huvitaval õpetajal on ka andekad lapsed.

A. Taba ise juhendab toitlustus- ja korrastustöid. Kokanduse tarvis on olemas suur köök, kus isegi kõige algajamale kokale saab selgeks oma perele toidu keetmine. Hiljem saavad väärikalt lauale kantud piduroadki. Vilumus tekib ruttu ja ka suuremate pidude eel ei pea ükski selle eriala lõpetanu hirmuhigi pühkima. Tund lõpeb ühiselt valmistatud toidu söömisega.

Väljaspool programmi saab õppida veel dekoratiivkudumist, kabinetis on olemas kangasteljed. Kel püsivust, võib korteris kõndida ainult mööda omakootud vaipu.

Semestri lõpus on arvestus, igal kevadel toimub aastatööde näitus. Kõik lõpetajad saavad kodukultuuri instruktori tõendi.

EHA MARKS,
ettevalmistusosakond

Spartakiaadil võitjad juba teada

*** Lauatenniseturniiri plussid ja miinused**
*** Kergejõustikus oli parim KKT II**
*** Spartakiaadi lõpetab laskmine**

Pealkirjas peitub tõde. Kuigi läbi õppeaasta kestnud ülikooli spartakiaad pole veel päriselt läbi (lehe kokkupanemise ajaks polnud laskmise tulemusi veel teada), võib võitja teaduskonna nimetada. Bioloogid-geograafid tulevad seekord esimeseks. Teisi ei tooks ette-otsa ka kallibrite nulli laskmises. Võidu võti on endiselt heas organiseerimistöös ja siit tulenevas massilises osavõtus. Pilk läbitud aladele näitab bioloogide-geograafide ühtlast esinemist. Igatahes pole tegu juhusega. Peaaegu kolmekümnene punktivahe tõestab seda. Teaduskonna sporditööd juhivad geograafia II kursuse tudengid Urmas Kaup ja Andrus Meiner. Kokkuvõtted ja lõplik paremusjärjestus tuleb järgmisse lehte. Kuidas läks aga lauatennises ja kergejõustikus?

17. kutsekeskkooli lauatennisesaalis selgitati kõrgkooli meistrid ja reastati võistkonnad spartakiaadi arvestuses. Kahju, et korraldajad jätsid lauatennise nii hilise aja peale. See kahandas tunduvalt osavõtjate arvu mullusega võrreldes.

Mis aga kahel päeval pingpongilaudade taga juhtus? Naisi võistles 11. Nii nagu mullu, ei saanud ka nüüd keegi vastu Evi Urmile majandusteaduskonnast. Kõik vastased alistas ta kahes setis, nii finaalis ka S. Onno (töötajad). Kolmandaks tuli E. Kanepi (matemaatikat.). Ka meestest oli tiitlikaitsja platsis. Elmo Kivits (KKT IV k.) alistas finaalkohtumiseni kõik vastased paraja ülekaaluga. Ka esikohta otsustav mäng T. Ounapuuga (töötajad) algas hästi. Esimene sett läks rahulikult mänginud Kivitsale 21 : 10. Ounapuu polnud aga veel alla vandunud. Hea kaitsemängu ja täpsete pallingutega suutis ta teises setis murda vastase vastupanu — 21 : 19. Otsustavas setis jätkas Ounapuu oma ründavat mängu, sundides Kivitsat võrgumängus eksima. Seis oli tiitlikaitsjale juba kriitiline: ta oli taga 11 : 15. Nüüd aga pööras õnn Ounapuule selja. Vastase eksimused ründelöökides võimaldasid Kivitsal tuua mängu pöörde: 21 : 18 kuulus viimane sett ja seega kogu mäng 2 : 1. Kivitsale. Kolmas oli A. Landõr (töötajad). Võistkondlikult sai esikoha KKT II 123 punktiga, teiseks tulid töötajad 115 p. Žurnalistikatudengid said 71 punktiga kolmanda koha.

Mis meelde jäi? Mänguhoog oli mõnel mehel nii suur, et ei ahistanud ka spordivarustuse puudumine. Mängiti isegi sokkides ja viigipükstes! Haruldased ei olnud tugevad ja meisterlikud pommlöögid. Rahmeldamist oli küllaga, nii et mõnelgi mehel tuli higi rätiga pühkida. Tänada tuleb «Kalevi» treenerit Evelin Lestalit, kes kaks õhtut kannatlikult sekretäri ametit pidas ja võistluste kiire läbiviimise eest hea seisis.

Kergejõustikus oli sessile vaatamata rahvast palju. Võistluslusti ja tahtmist jätkus. Et kergejõustiku kateeder tulemusi õigeaegselt ei ilmutanud, selles lehes aladest pikemalt juttu teha ei saa. Võistkondlik paremusjärjestus on aga teada: 1. KKT II (985 p.), 2. spordimedos. (562 p.), 3. matemaatikat. (440,5 p.), 4. filoloogiat. (428,5 p.), 5. bio-geo (359 p.), 6. KKT I (232 p.).

Pärast lauatennist ja kergejõustikku (enne laskmist) on paremusjärjestus selline: 1. bio-geo (161 p.), 2. filoloogiat. (137 p.), 3. majandust. (127,5 p.), 4. KKT II (123 p.), 5. matemaatikat. (118 p.), 6. arstit. (115 p.), 7. töötajad (99 p.), 8. spordimed. os. (91 p.), 9. õigust. (89 p.), 10. KKT III (85 p.), 11. füüsika-keemiat. (78 p.), 12. KKT IV (72,5 p.), 13. žurnalistikaos. (72 p.), 14. KKT I (60 p.), 15. ajaloot. (40 p.).

TOIVO KIVIMETS,
RAIVO LOTT

SPORT * UUDIS

*** Meie ülikooli väravpallimeeskond tuli Eesti NSV meistriks. Viimases mängus alistati mullune esimene, Kirovi-nim. NKK 18 : 17. TRÜ meeskonnas mängisid Valeri Zlatin, Jaanus Päiv, Jaak Jahilo, Jüri Lepp, Rein Reinok, Alar Laanemäe ja Jevgeni Nurmla KKT-st, Andrus Rogenbaum ja Aivar Silm TRÜ spordiklubist, Märt Sults ja Einar Aavik keemiaosakonnast ning Jüri Lebedev matemaatikateaduskonnast. Meeskonna treener on Rein Roos.**

*** Eesti meistrivõistlustel naiste väravpallis jäi ülikooli naiskond neljandaks. Võitis Tallinna NLV I.**

*** Karateturniiril Tallinnas, kus osalesid Kaunase, Kilevi, Sevastoopoli, Tallinna võistlejad, võtsid osa ka TRÜ karateelased. Finaali jõudsid Vjatšeslav Buglevski kehakaalus kuni 65 kg ja Rinaldo Bachmann kuni 75 kg.**

*** Balti kõrgkoolide karikavõistlustel tennises tuli kolme etapi järel võitjaks Leningradi RÜ. Meie ülikooli tennisistid jäid teiseks. Naistest oli parim Gea Rennel.**

Mais peab ülikool oma spordipäeva. Meenutusfoto ühelt eelmiselt.

Tuusikud

III kvartaliks on saabunud järgmised sanatooriumi- ja puhketuusikud:

Železnovodsk (Telmani-nim.)	15. 08.— 7. 09.	— neeruh.	— 48.—
Boržomi «Likani»	2. 09.—25. 09.	— mao-maksah.	— 43.50
Jevpatorija «Almaznõi»	9. 07.— 1. 08.	— liigeste-närvih.	— 40.50
Druskininkai «Nemunas»	8. 07.—31. 07.	— mao-maksah.	— 37.50
«Kemeri»	2. 09.—25. 09.	— närvisüsteemih.	— 48.—
Jurmala «Baltija»	29. 08.—21. 09.	— mao-maksah.	— 60.—
Jurmala «Bulduri»	9. 09.— 2. 10.	— südame-vereringeh.	— 33.—
„ „	9. 09.— 2. 10	„ „	— 33.—
«Sigulda»	16. 09.— 9. 10.	— hingamisteedeh.	— 36.—
Valgevene Lenini-nim.	13. 09.— 5.10.	— mao-maksah.	— 36.—
„ «Pridneprovski»	2. 09.—25.09.	— liigesteh.	— 48.—
„ pans. «Rossi»	1. 09.—24. 09.	— südame-vereringeh.	— 36.—
Tshaltubo «Družba»	3. 08.—22. 08.	— südame-vereringeh.	— 29.70
Odessa «Rossija»	5. 08.—28. 08.	— südame-vereringeh.	— 42.—
Naltšiki Kalmõkova-nim.	21. 08.—13. 09.	— liigesteh.	— 36.—
Sestroretski kuurort	11. 08.— 3. 09.	— liigesteh.	— 40.50
Leedu «Spalis»	27. 08.—19. 09.	— närvisüsteemih.	— 36.—
Pärnu «Estonia»	22. 07.—14. 08.	— liigesteh.	— 34.50
„ „	22. 07.—14. 08.	„	— 34.50
„ „	9. 08.— 1. 09.	„	— 34.50
„ „	30. 09.—23. 10.	„	— 34.50
„ „	15. 07.— 7. 08.	„	— 34.50
„ „	9. 09.— 2. 10.	„	— 34.50
Pärnu «Rahu»	10. 07.— 2. 08.	— mao-maksah.	— 48.—
„ „	9. 09.— 2. 10.	— närvisüsteemih.	— 34.50
„ „	4. 08.—27. 08.	„	— 34.50
„ „	8. 08.—31. 08.	— mao-maksah.	— 48.—
„ „	22. 07.—14. 08.	„ „	— 48.—
„ „	18. 09.—11. 10.	„ „	— 48.—
Pärnu «Sõprus»	9. 08.— 1. 09.	— südame-vereringeh.	— 34.50
„ „	20. 07.—12. 08.	— südame-vereringeh.	— 34.50
„ „	10. 07.— 2. 08.	„ „	— 34.50
„ „	31. 07.—23. 08.	„ „	— 34.50
Pjatigorsk (ambul.)	29. 07.—21. 08.	— närvisüsteemih.	— 36.—
Anapa (ambul.)	26. 08.—18. 09.	— südame-, liigeste-, närvi-, hingamisteedeh.	— 35.70

Puhkekodudesse

Kaunas (perekonnat.) «Lampedzai»	28. 08.—11. 09.	(2 inimest)	— 25.20
Pühajärve (perekonnat.)	15. 08.—26. 08.	(2 inimest)	— 24.—
Võsu (perekonnat.)	15. 07.—26. 07.	(2 inimest)	— 19.20
„ „	14. 07.—25. 07.	(2 inimest)	— 26.40
Pühajärve (perekonnat.)	10. 07.—21. 07.	(2 inimest)	— 24.—
Võsu	5. 09.—16. 09.		
„	6. 09.—17. 09.	— 4 tuusikut	
„	17. 07.—28. 07.	— 2 tuusikut	
„	4. 07.—15. 07.	— 3 tuusikut	
„	3. 07.—14. 07.	— 2 tuusikut	
„	4. 09.—15. 09.	— 2 tuusikut	
„	18. 09.—29. 09.	— 2 tuusikut	

Pansionaadid

Sotši «Adler»	26. 08.—12. 09.	— 27.—	(2 tuusikut)
Tsirulisi	18. 07.—29. 07.	— 12.—	
Jurmala «Selga»	13. 08.—24. 08.	— 12.—	
„ «Dzintari»	13. 09.—24. 09.	— 12.—	
„ „	25. 09.— 6. 10.	— 12.—	

Avaldused esitada hiljemalt 3. juuniks.

NÄITUSELE!

Kodunduse kabinetis (Tiigi t. 78/80 ruumis 208) on avatud üliõpilastööde näitus 26.—31. mail kl. 12—18.

Tulge vaatama! Ehk innustab ise tegema!

EÜE

FUNKTSIONÄÄRID!

Järelatesteerimine toimub 28. mail kell 17 ELKNÜ TRÜ komitees. Osavõtt kohustuslik kõigil funktsionääridel, kes ei ole veel atesteeritud, samuti neil, kellel oli eelmisel atesteerimisel võlgnevusi.

EÜE sektor

Toimetaja kt. A. KOOK

«TRÜ»

Ajalehe «TRÜ» toimetuse aadress: 202400 Tartu, Ülikooli t. 18, TRÜ, ruum 302, tel. 341-21/253. Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk. Tartu Ülikooli 17/19. III. Üksiknumbri hind 2 kop. Tellim. nr. 2120. MB-05351.

«Тарту Рийклик Юликоол» («Тартуский государственный университет»). Орган парткома, ректората, комитета ЛКСМ и профкома Тартуского государственного университета, г. Тарту, Эстонской ССР.

Kontrolleksemplar

KÕIGI MAADE PROLETAARLASED, ÜHINEGE!

tartu riiklik ülikool

EKP TRÜ komitee, TRÜ rektoraadi, ELKNÜ TRÜ komitee ja TRÜ ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 19 (1229) Reedel, 30. mail 1980 XXXII aastakäik

Kroonika

DOTSENT ALBERT PALTSER, ÕIGUSTEADUSKONNA DEKAAN

A. Paltser on sündinud 1931. a. 1950—1955 õppis TRÜ-s õigusteadust, 1955—1960 töötas ENSV Ministrite Nõukogu j. a. Julgeolekukomitees. 1960—1963 oli kriminaalõiguse ja -protsessi kateedri statsionaarne aspirant. 1963. aastast TRÜ õppejõud, 1971. aastast juhatab ka kateedrit. 1968—1970 oli A. Paltser kriminoloogialabori juhataja.

Kandidaadiväitekirja kaitses 1966. a., õigusteaduse kandidaat 1966. aastast.

A. Paltser on korduvalt olnud teaduskonna parteibüroo liige, samuti sekretär, alates 1971. aastast valiti ta EKP TRÜ komitee asesekretäriks, oli aastaid TRÜ rahvakontrolligrupi esimees.

Aprillis valiti dots. A. Paltser õigusteaduskonna dekaaniks.

NLKP liige 1956. aastast.

Abielus, täiskasvanud tütre ja poja isa.

PROFESSOR HEIKI MÜÜR, TRÜ RAHVAKONTROLLIGRUPI ESIMEES

H. Müür on sündinud 1932. a. 1950—1954 õppis TPI majandusteaduskonnas. Lõpetas kaubanduse ökonoomika eriala kiitusega. 1955—1958 oli Moskva G. Plehhanovi nim. Rahvamajanduse Instituudi aspirant. 1956. aastast TRÜ õppejõud. 1962—1965 juhatas ka raamatupidamise kateedrit. 1971 valiti majanduskiberneetika ja statistika kateedri juhatajaks, 1976. aastast majandusteaduste doktor. Aastail 1965—1968 oli õigus- ja majandusteaduskonna prodekaan, 1974—1977 majandusteaduskonna dekaan. Kandidaadiväitekirja kaitses 1959., doktoriväitekirja 1972. aastal.

NLKP liige 1960. aastast.

Abielus, täiskasvanud tütre ja poja isa.

Aprillis valiti TRÜ rahvakontrolligrupi esimeheks.

Lõpuaktused

Õigust.	**20.**	**juunil kl.**	**12**
Biol.-geograafiat.	**24.**	**„**	**13**
Majandust.	**24.**	**„**	**15.30**
Füüsika-keemiat.	**25.**	**„**	**12**
Ajaloot.	**26.**	**„**	**12**
Matemaatikat.	**27.**	**„**	**14**
Kehakultuurit.	**28.**	**„**	**11**
Filoloogiat.	**28.**	**„**	**14**
Arstit.	**30.**	**„**	**11**

reedest reedeni

● Tekst pildi kõrval juhatab lugemisjärje siia üles. Millest selle laua ääres siis kõneldi? Kord aastas peetakse rektor prof. Arnold Koobi kabinetis ühiselt aru üliõpilasteadusest.

Meeldetuletuseks: **1979. aasta üleliidulisel humanitaar-, loodus- ja täppisteaduste konkursil said medali Eero Vasar, Mihhail Gus ja Arvo Rosental arsti-, Toomas Saat ja Peeter Laarin bioloogia-geograafia-, Viktor Peet füüsika-keemia- ja Viktor Arhipov majandusteaduskonnast. Diplomi päl-visid Mare Laul ja Juri Rosenfeld ajaloo-, Lembit Rägo ja Andrus Arro arsti- ja Toivo Maimets bioloogia-geograafiateaduskonnast.**

TRÜ-st olid paremad tulemused vaid Moskva ja Novosibirski ülikoolil. TRÜ-le jagati tunnustust seekord lausa rekordiliselt. Mitmed parimad on sellel pildil.

Kust võtab üliõpilane aega ja oskusi teadusega tegelemiseks? Kas jätkub tahtmist uurida, kui viimase kursuse keskpaigani pole veel töökoht teada? Külalislektorid? Arutleti nende ja paljude teiste küsimuste ümber. Juhtkond püüab probleeme lahendada. Rektor A. Koop: «Pidevalt püüeldakse selle poole, et üliõpilane saaks oma tulevase töökoha teada juba III kursusel. Seal peaks ta praktikat tegema. Tellijal tuleks spetsialisti taotlus hoopis varem anda, kui seni.» Ajaküsimuse lahendab tudeng enamasti ise. Tõsi, ka uneajast, loenguajast. Kes teaduse poole pürginud, see on enamasti tugev kõigis ainetes.

ÜTÜ Vabariikliku Nõukogu esimees dots. Johannes Tammeorg püüdis tudengeid intrigeerida: «Kas võiks hüljata traditsioonilise praktikumi klassikaliste katsetega? Kui igaüks asuks ise mõnd lõiku uurima?» Paraku pole igaühel kohe piisavalt tehnilist taipu, isu kirjanduses tuhnida, iseseisvust. Õppejõul tekiks lisakoormus, eeldaks see ju õppejõu tegelemist iga teema, iga teema käsitleja endaga. Rektori arvates on veel liialt suur osa tavakohasel loengul, kus õppejõud üksnes loeb, loeb sedagi, mis õppevahendeis kirjas. Põhjuseks ikka harjumus: nii on alati tehtud, nii on lihtsam, aga ka üliõpilase oskamatus õpitavale ise läheneda. Vajalikku kirjandustki pole alati piisavalt. Kuskilt peaks jää murduma hakkama. Hakkab päris kindlasti ELKNÜ Keskkomitee, haridusministeeriumi ja ühingu «Teadus» algatusest luua Eesti keskkooliõpilaste teaduslik ühing. Siit on loota üliõpilasteadureid, kellest tuleks loota aspirante, teaduse kandidaate ja doktoreid.

Tänase sisseastuja teadmised infopuuduse tõttu ei kannata, teatakse eelkäijaist enam. Praeguse üliõpilasteaduri töö tase ületab aastate eest tegijate oma. Nendesamade olemasolevate teadmiste ja ülikoolis lisanduvatega oleks võimalik ise enam anda ja saada. Juhul, kui õppejõugi koormus nii täpselt piiritletud poleks. Teokamad tudengid on kõrgkooliaastail igatahes osanud ise rikastuda, osanud teisi ja teadust rikastada, saanud kogemusi ÜTÜ ringides. Ülikooli ÜTÜ nõukogu esimehe Vello Peedimaa arvates võiks ringide kokkupuude sama eriala ettevõtetega tihedam olla, üliõpilasteadureid tuleks enam tunnustada. Mitmed asutused on üliõpilastöödel hakanud silma peal hoidma ning ergutanud noorteadlasi preemiatega.

Kokkutulnud said rektorilt ülevaate ülikooli teaduse arengusuundadest, päevaprobleemidest. Suureneb diplomijärgse hariduse tähtsus. Teravnenud on praeguseks aspirantuuri olukord. Kandidaate on napivõitu. Üks põhjusi on kindlasti ka aspirandi kehv materiaalne seisund (väike stipendium, korteripuudus). Enamik neist on aga äsja perekonna loonud. Väitekirjade kaitsmine on samuti komplitseeritum kui varem: ülikoolis, Eestiski pole kõikide erialade nõukogusid, suurenenud on tööde esitamisnõuded. Kõigest sellest sõltub omakorda ülikooli järgmiste aastate teadlaskaader.

Üle pika aja võis ÜTÜ nõukogu parimaile jälle oma medali anda. Üliõpilasteadurid said kohtumisel kätte ka laureaadidiplomid ja preemiad. Rektor õnnitles neid, soovis edu ja taaskohtumist *alma mater*'is. Diplomandid naasid taas oma lõputööde ja eksamite juurde, sest ülikoolis käib ju sess.

Kohtumisest võtsid osa peale eespool mainitute veel teaduseprorektor prof. H. Metsa, tema vastne asetäitja prof. A. Tikk jt.

● Kellel sess läbi, kellel kohe algamas. Tudengikevade peamine. Ilmselt võib ühineda majandusteaduskonna dekaani dots. Valner Krinali arvamusega: «Õppimiseks on ilmad seni soodsad olnud!» Niipalju siis hilinenud kevade plussidest. Iseasi, kuidas kellegi päevarežiim ja huvidesuund siiani on olnud. See võib vist paljutki määrata. Lisaks veel olümpiaeelne koormus tulevastel giididel, tõlkidel ja muudel asjalistel. Kõike on tulnud teha, kõigega on tulnud hakkama saada pisut kiiremini kui tavaliselt. Üldiselt on ka saadud.

«Olümpialastel» oli tunnistuste kättesaamise aeg teisipäev, kolmapäeval määrati nad tellijate esindajate osavõtul oma kohtadele. Analoogiline **olümpiaks valmistumine** oli ette võetud 47 Nõukogude Liidu kõrgkoolis. On teistelgi see lugu, et mitmesugustel põhjustel kõiki kursuslasi olümpiateenistuses kasutada ei ole võimalik. Lõpuaktusel ütles õppeprorektor prof. Uno Palm, et see n.-ö. plaaniväline haridusdokument annab võimaluse ka hiljem giidi või tõlgina töötada. Keeleteaduskonna dekaanil prof. Ago Künnapil kui filoloogil oli hea meel, et nii paljud said süvendada oma keeleoskust ja teisigi teadmisi. Kellele see kahjuks võis tulla?!

Majandusteaduskonnast (näiteks) läheb olümpiateenistusse umbes 75 tudengit. Neil on eksamid varsti tehtud. Kursuseeksamid minevat üldiselt normaalselt, nagu ütles majandusteaduskonna dekaan. Rahanduse ja krediidi ning kaubandusökonoomika, kaubatundmise ning kaubandusliku raamatupidamise erialade üliõpilased lähevad kaubandusministeeriumi käsutusse.

Ka diplomandid on tulest juba läbi käinud. Oli riigieksam teaduslikust kommunismist. On veel tulemas erialast, s. t. poliitilisest ökonoomiast. Ja muidugi diplomitööde kaitsmised. Kõrgharidusega spetsialiste on majandusteaduskonnast tänavu loota 152: 60 kaubandusökonoomika, 44 rahanduse ja krediidi, 27 kaubandusliku raamatupidamise ja 21 majanduskiberneetika erialale.

Bioloogia-geograafiateaduskonna üliõpilased olümpiaga seotud pole. Nende suvi on eriala, s. t. looduse päralt. Aga kindlasti mitte tavalise loodusesõbra lihtsal viisil. See on uurimine, süvenemine, teadlikum nägemine-jälgimine. Huvist ja hobist võib saada huvitav töö. Kõrgharidusega spetsialisti tunnistuseni on tänavustel diplomandidel ees veel viimane pingutus, esimese kuni neljanda kursuse tudengeil muidugi vastavalt rohkem. Prodekaan dots. Heino Mardiste ütles, et geoloogidel on eksamid juba tehtud. Bioloogia IV kursus sai valmis (oleks võinud paremini saada) kusagil kuu keskpaiku, praegu ollakse praktikal kateedrite juures. III ja IV kursuse geograafide eksamid on käimas, noorematel seisavad ees.

Niisiis, kellel sess läbi, kellel kohe algamas. See on see tudengikevad.

VARJE SOOTAK,
ASSE KOOK

Selle laua ümber kogunesid läinud reedel ÜTÜ laureaadid, nende juhendajad, ÜTÜ esindajad, ülikooli juhtkond (vt. «Reedest reedeni»).
EDUARD SAKI foto

Rektori käskkiri

Rektor avaldas kiitust ja premeeris rahaliselt olümpiaadi «Üliõpilane ja teaduslik-tehniline progress» ülikoolisisese vooru võitnud üliõpilasi MARGUS EIMRET, TIINA NÕGEST, URMAS HÜTTI, AIN PEDAKUT, ALEKSANDER LIEPINŠIT, ÜLO METSA, ANDRES-AARE TOOMINGAT, TARMO METSMÄGE, ANU JÕGE, KALLE KASKLAT, SIRJE TALVE, TIIT HENNOSTET, SERGEI DOTSENKOT, PILVI RAJAMÄED, INTA JÄRVE, AIVAR KADAKUT ja KATRIN NIINEPUUD.

Preemiaraha palutakse välja võtta ülikooli kassast.

Venia legendi

NLKP ajaloo kateedri dotsendi kt. Enn BRAUNI venia legendi loeng dotsendi kutse taotlemiseks teemal «Ühiskonna sotsiaalse arengu parteiline juhtimine arenenud sotsialismi tingimustes» toimub 6. juunil kell 13.15 ühiskonnateaduste hoones aud. 207 ja sama kateedri dotsendi kt. Hans DSISSI *venia legendi* loeng teemal «Kommunistlike ja töölisparteide Moskva nõupidamiste tähtsus strateegia ja taktika koordineerimisel» 6. juunil kell 14 ühiskonnateaduste hoones aud. 212.

Prof. JOHANNES KALITS,
NLKP ajaloo kateedri juhataja

10 küsimust Jaan Reimandile

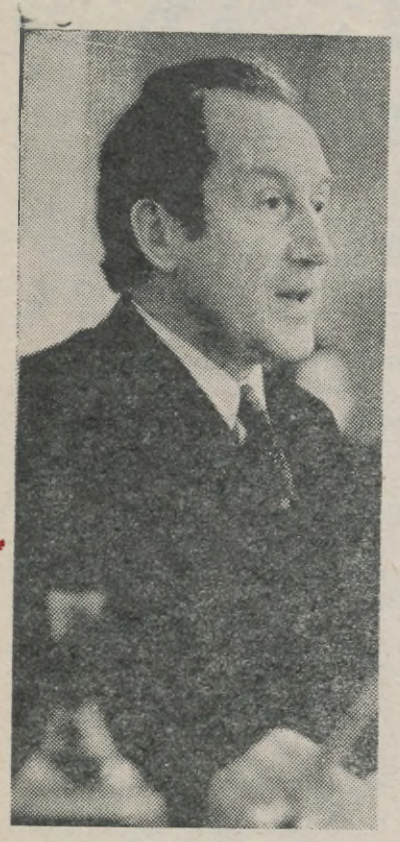

Põhjuse jutuajamiseks andis asjaolu, et oled sündinud 2. juunil 1930. Millised on Sinu esimesed mälestused koolist?

Esimesest koolipäevast jäi meelde üks poiss, kes nuttis ega tahtnud oma ema sülest klassi tulla. See oli 25. september 1938, tollane maakoolide algus. Hiljem selgus huvitav tõik, et klassi kõik kolm poissi on ühel ja samal päeval sündinud.

Mida arvad praegusest üldisest kohustuslikust keskharidusest ning õppivatest noortest?

See on kulunõudev saavutus, mille vajalikkus veel ühiskondlikult täielikult tunnustamata. Keskhariduse sisu kaasajastamine ja üleminek üldisele keskharidusele seadis õppurid ja õpetajad suhteliselt rasketesse tingimustesse, eriti matemaatikas. Võimete erinevus õppijatel eeldab aga koolisüsteemi edasist diferentseerimist. Praegused õpilased, ka üliõpilased, peegeldavad endas meie ühiskonna sõjajärgset asist ja vaimset progressi. Neis võib täheldada ühelt poolt suurt edasiminekut, kuid teiselt poolt ka väsimuse ilminguid.

Millal hakkas Sulle meeldima matemaatika?

Raske vastata. Kuueklassilise algkooli lõpetamisel kirjeldasin oma kirjandis maatöö ilu. Lõpupeol pani aga algkooli juhataja käe mulle õlale ja ütles, et tema arvates peaksin linna kooli minema. Seitsmendas klassis oli seal mu matemaatika kirjalik eksam «kaks»! Järgnes kaks aastat talutööd, siis mittestatsionaarselt kaheksas klass. Päeval heina- või puuvedu ja loomade talitamine, õhtul õppimine. Mäletan, et tõestused hakkasid välja tulema nii kella kahe paiku öösel, kella neljaks said kontrolltööd valmis. Kahes järgmises klassis töölisnoorte koolis aga selgus, et iseseisvalt õpitust jätkus sinnagi (õpetas Villem Nano). Kolmel sõjaväeaastal studeerisin vabal ajal Glinka «Keemiat», Michelsoni «Füüsikat» ja lahendasin peaaegu kõik keskkooli matemaatikaülesanded (lõpetasin ühtlasi ka töölisnoorte keskkooli). Igatahes astusin matemaatika erialale Tallinna Pedagoogilises Instituudis, kust aasta pärast tulin dots. A. Miti julgustaval kaasabil üle ülikooli.

Mida arvad matemaatika õppimisest ja õpetamisest koolis?

Õpilaste osas juba vastasin. Matemaatikaõpetaja tunneb ja õpetab matemaatilist keelt, mis on ühtne kogu maailmas. Seda inimkultuuri kõige abstraktsemat keelt on vaja kõigis arenenud tehnika ja tootmisega maades ning siin alternatiivi ei olegi.

Millised teadustöö probleemid on käsil?

Mulle meeldib arukus ja majanduslikkus. Nende omaduste kasvatamine on ühendatav matemaatika õpetamisega. Siit tuleneb huvi majanduskü berneetika elementide koolis juurutamise, küberneetilise mõtteviisi arendamise vastu. Momendil on probleemiks matemaatika õpiülesannete süsteemide kirjeldamine ja uurimine (tulevikus isegi optimeerimine).

Mis pakub Sulle enam rahuldust, kas õppe- või teadustöö?

Teaduslik töö. Selles oled ise suhteliselt kõige targem. Ka õppetöö meeldib, kuid eksamil tahaksin kuulata vaid neid, kes teavad «viiele».

On Sul olnud eeskujusid ühel või teisel tegevusalal?

Ilmselt jaa. Olen ju näinud, kuulnud, suhelnud, õppinud, töötanud jne. koos väga paljude toredate inimestega, eriti ülikoolis. Jõudumööda olen neilt kõigilt ikka midagi omaks võtnud, endale sünteesinud. Otsest jäljendamist ei oska ise arvata.

Oled teinud mitmesugust ühiskondlikku tööd. Kas Sinu arvates peab seda tegema igaüks?

Veel pärast ülikooli lõpetamist mõtlesin: kõik vajalik töö tuleks teha raha eest, et vältida tööjõu raiskamist. Hiljem jõudsin arusaamisele, et medali teine külg on uue inimese kasvatamisel olulisem. Pooldan neid, kes vajaliku töö igal juhul ära teevad ega poseeri sellega.

Oled Moskvas toimunud ülemaailmse noorsoofestivali laureaat. Kuidas see juhtus?

See meeldiv au sai mulle osaks Tartu Üliõpilasmeeskoori lauljana.

Oled kuue lapse isa. Kas piisab aega igaühega tegelemiseks?

Hea, et ei jätku. Elame ju nii kasvatamislembelises keskkonnas.

Täname! Õnnitleme!

Küsitles KALLE VELSKER

Henn Laanpere 50

Hiljuti oma esimest juubelit tähistanud anorgaanilise keemia kateedri dotsent Henn Laanpere on ülikoolis õppejõuna töötanud üle veerandsaja aasta.

Lõpetanud 1949. aastal Tartu I Keskkooli, omandas ta kõrghariduse TRÜ keemiaosakonnas. Ta lõpetas ülikooli 1954. aastal anorgaanilise keemia kitsamal erialal. Seejärel sai temast anorgaanilise keemia kateedri õppejõud. Paljude aastate vältel on H. Laanpere õpetanud anorgaanilist keemiat ja naaberdistsipliine. Oma sisukate ja hästi esitatud loengutega on ta hinnatud ja armastatud lektor.

1967. aastal kaitses H. Laanpere Voroneži ülikoolis edukalt kandidaadidissertatsiooni ioonivahetusprotsesside uurimise alalt. Ta on avaldanud üle 30 teadusliku töö, milles uurimisobjektiks on olnud ka õpetamise metoodika. Eriti aktiivselt on ta kaasa löönud eestikeelse õppekirjanduse loomisel. Hiljuti ilmus H. Laanpere fakultatiivkursuse õpik keskkoolidele.

H. Laanpere on olnud aktiivne ühiskonnatöös. Praegu on ta ülikooli siseinspektsiooni komisjoni vastutav sekretär, keemiaosakonna parteibüroo liige, kursusejuhendaja. Täpse ja korrektse õppejõu ning sõbraliku inimesena on ta võitnud kaastöötajate ja üliõpilaste lugupidamise.

Soovime H. Laanperele jätkuvat jõudu ja tugevat tervist järgnevateks tööaastateks.

Kolleegid
anorgaanilise keemia
kateedrist

Enn Tamme 50

1. juunil saab viiekümneseks arvutusmatemaatika kateedri dotsent Enn Tamme. Juubilari kogu elu ja töö on seotud Tartu ja TRÜ-ga: 1950. aastal lõpetas ta kuldmedaliga Tartu I Keskkooli, 1955. aastal kiitusega TRÜ matemaatikateaduskonna, 1958. aastal aspirantuuri, kus valmis tuumakas kandidaadiväitekiri «Majorantprintsiip iteratsioonimeetodite üldises teoorias», mille ta edukalt kaitses veel enne aspirantuuriaja lõppu. Algas töö õppejõuna. Arvutusmatemaatika kateedris töötab juubilar kateedri asutamisest peale; 1966—1971 oli ta kateedri juhataja.

Tunneme dots. Enn Tammet kui eeskujulikku lektorit, kelle loengud paistavad silma kõrge teadusliku taseme ja selge metoodilise esituse poolest; kui kõrgetasemeliste õpikute «Arvutusmeetodid» I, II, mitmete loengukonspektide, paljude teaduslike ja populaarteaduslike artiklite autorit; kui õppemetoodilise töö juhtijat teaduskonnas; kui U. Sahva võimlemisrühma tegevliiget ja kõikidest suusamatkadest osavõtjat; kui sõbralikku ja abivalmis seltsimeest.

Õnnitleme juubilari ning soovime talle jätkuvat edu ja uusi kordaminekuid.

Kolleegid
matemaatikateaduskonnast

Pediaatrite juubelikonverents

14. ja 15. mail toimus ÜTÜ pediaatriaringi 30. aastapäeva konverents. Oli 37 ettekannet 48 autorilt, sealhulgas meditsiinidoktor L. Bostonilt, 13 meditsiinikandidaadilt jt.

Tutvuti lastepolikliiniku teadusliku töökorraldusega, laste arstiabiga Tallinnas, Tartus, Kingissepas; räägiti eelseisvatest ülesannetest. Konverentsil esitati mitmete haiguste uute, senisest informatiivsemate diagnoosimise ja mõjusamate ravivõtete tulemusi. Väärtuslikeks osutunud ravivõtteid soovitati kasutada haigete laste ravimiseks terves Eestis.

REET LÖOKE,
pediaatriaringi vanem

Sotsialistlikust võistlusest

Üleülikooliline sotsialistliku võistluse komisjon vaatas aprilli lõpul üle 1979. aasta tulemused. Teaduskondi hinnati õppedistsipliini, mõnede õppetöö näitajate, õppemetoodilise, teadus-, ÜTÜ, ühiskondliku töö ning üliõpilaste töö, olme- ja puhketingimuste alase konkursi tulemuste põhjal. Andmed töödeldi arvutis.

Kateedrite kohapunktid on võetud kõikide kateedrite üldjärjestusest, milles üldajaloo kateeder oli 11., spordifüsioloogia kateeder 19., riigi- ja haldusõiguse kateeder alles 25. Et teaduskonnad on tingimustelt ja spetsiifikalt erinevad, siis ei saa üldjärjestuses esile tõsta parimaid, vaid iga teaduskonna parimat kateedrit.

Edukamate õppejõudude selgitamiseks kontrolliti põhjalikult teaduskondadest ja ühiskonnateaduste kateedritest laekunud individuaalaruandeid (igast 3 paremat). Üheksas aruandes (30-st) ei olnud jälgitud võistlusjuhendit. Mitmeid töid oli hinnatud meelevaldselt, enamasti kõrgemalt, vaid ühel juhul madalamalt. Sagedasemaks mööda laskmiseks oli, et tegevust TRÜ nõukogus esitati ühiskondliku tööna, kõrgemalt hinnati mõne publikatsiooni väärtust jne. Hindamise ühtlustamiseks korrigeerisime aruandeid vastavalt juhendile. Juhul, kui individuaalaruanne oli nii puudulik, et seda polnud võimalik kontrollida, jätsime ta konkursist välja. Edukamad õppejõud said punkte järgmiselt: J. Kalits 893, P. Alvre 885, M. Bronštein 809, L. Raid 770,5, A. Viru 721, P. Ariste 701, J. Saarma 690,5 L. Allikmets 657, H. Ligi 656, V. Masing 564, A. Uustal 560, M. Välja 536, R. Hagelberg 532, H. Siigur 518, A. Vain 516, G. Vainikko 495, K. Velsker 490, L. Mehilane 482, A. Heinaru 473, O. Prinits 456, H. Piirimäe 454, K.-S. Rebane 452, J. Järv 443, A. Paltser 435, H. Saarsoo 425. Arvesse tuli igast teaduskonnast ja ühiskonnateaduste kateedritest vaid kolm edukamat õppejõudu, mistõttu see nimestik ei kattu õppejõudude üldise paremusjärjestusega.

Õppejõu tööd hinnata on väga raske. Ka praegune sotsialistliku võistluse juhend ei kajasta alati kõike objektiivselt. Ometi saab individuaalaruande põhjal küllaltki hea ülevaate õppejõu tegevusest ega teki kahtlust, et edukamate nimestikus on tõepoolest kõige aktiivsemad. 1979. aastal oli võimalik maksta selle dokumendi alusel ka preemiaid.

Aruande kõige tavalisemaks puuduseks oli andmete ebatäpsus. Ei esitatud publikatsioonide ja üliõpilaste võistlustööde pealkirju ega andmeid trükise leidmiseks. Ka õppejõu pedagoogimeisterlikkuse eest kuni 100 punkti saamine ei olnud iga kord küllalt põhjendatud — selle aluseks ei saa olla teaduslik kutse või kraad.

Ametiühingukomitee ootab ettepanekuid sotsialistliku võistluse juhendi parandamiseks ja täiustamiseks, et teha seda septembris.

SULEV MARAMAA

Teaduskondade paremusjärjestus

	Õppetöö	Õppe-kasvatustöö	Teadustöö	ÜTÜ juhendamine	Ühisk. töö	Olmevõistlus	Kokku kohapunkte
1. Õigusteaduskond	14 (4)	577	80	73	113	189,5	15,0
2 Biol.-geograafiat.	17 (1)	227	300	34	95	157,5	19,5
3. Arstiteaduskond	15 (2)	71	212	48	77	163,5	25,0
4. Majandusteadusk.	13 (6)	126	215	35	74	186,5	28,0
5. Ajalooteaduskond	14 (4)	227	78	66	104	108,0	28,5
6. Füüsika-keemiat.	14 (4)	438	260	10	57	118,7	33,0
7. Kehakultuuritead.	5 (8)	185	49	42	69	158,5	37,0
8. Filoloogiatead.	6 (7)	147	120	23	79	138,5	41,0
9. Matemaatikatead.	4 (9)	125	164	31	48	145,5	43,0

Kohad on näidatud vaid õppetöö kohta (esimeses lahtris sulgudes)

Teaduskondade parimad kateedrid

Kateeder	Teaduskond	Õppe-kasvatustöö	Teadustöö	ÜTÜ juhendamine	Ühisk. töö	Aspirandid, abiõppepersonal	Kokku kohapunkte
NLKP ajaloo kat.		199	147	27	158	246	58,5
Psühhiaatria kat.	Arstiteaduskond	260	358	142	202	0	67,0
Soome-ugri keelte kat.	Filoloogiatead.	199	190	20	134	123	77,0
Matemaatika õpetamise metoodika kat.	Matemaatikatead.	245	45	40	109	432	90,0
Taimesüstemaatika ja geobotaanika kat.	Biol-geograafiat.	176	116	22	124	198	91,0
Rahanduse ja krediidi kat.	Majandusteadusk.	146	89	76	91	160	99,0
Orgaanilise keemia kat.	Füüsika-keemiat.	142	197	15	103	475	104,0
Üldajaloo kat.	Ajalooteadusk.	263	69	102	127	0	112,5
Spordifüsioloogia kat.	Kehakultuuritead.	184	108	35	79	0	147,0
Riigi- ja haldusõiguse kat.	Õigusteaduskond	122	50	68	176	0	160,0

«Koebioloogia III»

3. ja 4. juunil toimub ülikoolis kolmas vabariiklik nõupidamine, kus leiavad käsitlemist aktuaalsed koebioloogia probleemid: kudede determinatsioon ja diferentseerumine, reparatiivne histogenees ja selle regulatsioonimehhanismid, kudede reaktiivsus normaalsetes ja patoloogilistes tingimustes, lümfoidkoe bioloogia küsimused. Nõupidamise programmis on üle 40 ettekande ja kümmekond demonstratsiooni, mis sisustavad 4 istungit.

TRÜ, EPA ja vabariigi teadusasutuste morfoloogide kõrval võtavad nõupidamisest osa meie maa tuntud bioloogid, histoloogid ja patoanatoomid Leningradist, Moskvast, Gorkist, Kalininist, Obninskist, Kaunasest, Riiast, Harkovist, Murmanskist. Tartusse sõidavad prof. V. Mihhailov ja prof. V. Pigarevski (NSVL MTA Eksperimentaalse Meditsiini Instituut), prof. G. Katinas (Leningradi I Meditsiiniinstituut), prof. Z. Hlõstova (NSVL MTA Inimese Morfoloogia Instituut), prof. B. Solopajev (Gorki Meditsiiniinstituut), prof. G. Homullo (Kalinini Meditsiiniinstituut) ning mitmed teised nimekad teadlased. On alust arvata, et nõupidamine kujuneb teaduslikult kaalukaks ja võib pakkuda suurt huvi nii bioloogidele kui meedikutele.

Nõupidamine «Koebioloogia III» avatakse aulas teisipäeval, 3. juunil kl. 10. Oodatud on kõik asjahuvilised!

Prof. ADO TRUUPÕLD,
«Koebioloogia III»
organiseerimiskomitee esimees

Punasel Ristil hästi

1979. aastal tuli TRÜ Punase Risti Selts Eesti kõrgkoolide seas esikohale. 1. mai aktusel anti neile üle ENSV PRS Keskkomitee rändlipp.

Dotsent SILVIA RUSSAK, TRÜ PRS-i algorganisatsiooni esimees, kui suur on PRS-i liikmeskond?

Eelmisel aastal kuulus PRS-i 6842 liiget. See on suurim punaristlaste organisatsioon Tartus.

Millega tegeldakse PRS-is?

Olulisemaid ülesandeid on sanitaarsalkade ettevalmistamine. Sanitaarsalku on 14, -poste 28. Korraldame ka doonorlust. Nii võib meid pidada ühiskondlikest organisatsioonidest vahest kõige humaansemaks. Tartus tehakse keerulisi neeru- ja südameoperatsioone, ka verd vajatakse palju. Üliõpilased võiksid vereandmisel hakkajamad olla.

Saavutused?

Võistlustel on hästi esinenud sanitaarsalgad ja -postid. Nii sel kui ka eelmisel aastal anti salkadele väga hea hinnang. Doonorluses on mitmel aastal olnud parim majandusteaduskond (PRS-i organisaator on Liina Suvi). Tänavu on kohustuse tasuta verd anda täitnud ja ületanud jällegi majandusteaduskond. Tasuta verd andsid mullu 725 üliõpilast, õppejõudu ja teenistujat.

Viimastel aastatel oleme kõik PRS-i plaanid täitnud ja ületanud. Viie aasta eest alustasime tagasihoidlikult kolmandalt-neljandalt kohalt. Tänu ühiskondlike organisatsioonide ja dekanaatide abile oleme aasta-aastalt paremaid tulemusi saavutanud, tänavune edu tuli meile esmakordselt. ENSV PRS Keskkomitee istungil soovitati meie tegevuse mõningaid tahke teistelegi kõrgkoolidele.

Teie soovid?

Tahaks, et üliõpilaste hulgas juurduks terve eluviis, et sisukam oleks vaba aeg. Ühiselamutes pea-

(Järg 4. lk.)

VIIS VEERGU TÕLKEKABINETILT

Paar sõna tõlkekabineti tööst

Tõlkekabinetti võiks mõnel määral võrrelda kahe teise humanitaaralase kabinetiga, mille tööst võtavad osa vastavate huvidega üliõpilased ükskõik millise eriala õppijate seast: orientalistika- ja kunstikabinetiga. Mõlemast on ta siiski palju noorem, lõpetades sel kevadel alles teist tegevusaastat.

Tõlkekabineti tegevuse olulisimaks avalduseks on tõlkekursus. Selle jooksul on tõlkehuvilised kuulanud allakirjutanu loenguid tõlkekunsti ajaloost, neile lisaks mitmeid üksikloenguid teisteltki tõlkepraktikuilt ja -teoreetikuilt (Lembe Hiedel, Leili-Maria Kask, Ott Ojamaa, Toivo Tasa, Peeter Torop), mis aga kõige tähtsam: teinud praktilisi tõlkeharjutusi, mis siis ühiselt on läbi arutatud. Kõne all on olnud tõlked vene, inglise, saksa, prantsuse, hispaania ja soome keelest, ühel juhul isegi vanaegiptuse keelest. Et pearõhk on aina olnud eestikeelse ilukirjandusliku väljendumise probleemidel, on oma sõna saanud kaasa öelda needki, kes parajasti arutatava tõlketöö originaali keelt ei tunne.

Üliõpilased, kes on sooritanud individuaalse tõlkeharjutusülesande, on saanud vastava sissekande õpinguraamatusse.

Teistest tõlkekabineti ettevõtmistest tuleb mainida eeskätt tõlkevõistlust. Tõsi, 1971. aastal, kui tollase romaani-germaani osakonna komsomoliorganisatsioon esimese sellise korraldas, tõlkekabinetti veel ei olnud. Alles kaks viimast aastat on võistlus tõlkekabineti tööplaani kuulunud. (Eelinformatsiooni korras: selle aasta võistlusele on laekunud 17 tööd, nii luulet kui proosat.) Tõlkevõistluse efektiivsusest saab igatahes juba vägagi tõsiselt kõnelda: kui heidame pilgu niihästi aastate jooksul auhinnatute kui ka žüriis osalenud üliõpilaste nimekirjale, kohtame mõlemas paljude tänaseks juba üldiselt tuttavaks saanud noorte tõlkijate ja filoloogide nimesid.

Tõlkekabinetis tehtud tööst ei ole seni avalikkuse ette pääsenud kuigi palju. Kõige kaalukam on vahest olnud viie noore tõlkija (A. Lintrop, K. Ohakas-Kiik, A. Pesti, M. Peterson-Sarv, A. Rosenvald) trükidebüüt ««Loomingu» Raamatukogu» mulluses kogumikus «Leningradi vanad puud». Käesoleval leheküljel tutvustatakse nelja tõlget. Novosibirski kirjaniku Anatoli Tšernoussovi miniatuur oli selle õppeaasta ühiseks tõlkeülesandeks kõigile kursusest osavõtjaile; esitatud tõlkeist on välja valitud üks. Noorema generatsiooni soome poeedi Niilo Rauhala värsside eesti versiooni arutati möödunud õppeaastal (paraku on see siiamaani jäänud tõlkekursuse ainsaks luuletõlkekatsetuseks!), tõlget nimeka uruguai novellisti Mario Arregui loomingust käesoleval. Läti NSV rahvakirjaniku Imants Ziedonise tekst on üks neist «Epifaaniate» sarja kolmest palast, millega mullusel tõlkevõistlusel teise auhinna ja ««Loomingu» Raamatukogu» eripreemia parima eestinduse eest Nõukogude Liidu rahvaste keeltest pälvis Läti RÜ üliõpilane Rūta Karma, kes oli TRÜ-s end eesti keele alal täiendamas.

AIN KAALEP

Mario Arregui

Minu surnud sõbrad

Esimesena, ja väga noorelt, suri vaene Roger; mõne aasta pärast Luis; seejärel Rodolfo ja Evaristo, mõlemad samal aastal; siis Montiel ... Ja niimoodi mu sõbrad suridki.

Iga korraga jäi meid üha vähemaks, ja iga korraga, nagu mulle tundub, saime suurematek sõpradeks. Kohtusime, rääkisime lõpmata paljudest asjadest, väga sageli meenutasime neid, kes meie hulgast olid lahkunud, ja rääkisime neist pikalt. Kuid igaühele jõuab kätte tema surmatund — jõudis see kätte Juanile, jõudis Lópezile, jõudis Andrésile.

Lõpuks olime elus vaid Pedro ja mina. Kohtusime iga päev, käisime koos päikest võtmas, uitasime tänavail ja väljakuil. Astusime sisse kohvikutesse; külmadel ja vihmastel päevadel oli meil kombeks pidada tüütavaid piljardilahinguid. Rääkisime lõpmata paljudest asjadest; sageli rääkisime vaid selleks, et rääkida, tahtmata märgata, et laususime tuhandeid kordi öeldud fraase ... Meie neljakümneaastane sõprus oli nelikümmend aastat vana ja veelgi vanem, ta oli nagu põlistunud või suurenenud teiste, surnud sõprade mälestuse kaudu ... Mõnikord — tavaliselt õhtuti enne lahkuminekut, kui seisatusime kahe saleda tüdruku ees mingil vaateaknal — küsisime, kumb meist kahest sureb esimesena.

Ühel ööl helistas mulle Pedro noorem poeg. Tema isal, kogeles poiss, oli olnud atakk. Sadas, sadas kõvasti, ja mul polnud kerge leida taksot. Kui kohale jõudsin, oli Pedro juba surnud. Järgmisel päeval sadas ikka veel; te ju teate isegi, milline on surnuaed vihmasel õhtupoolikul. Mäletan Pedro poegi, kahvatuid, läbimärgi, ja mäletan, et ma seisin vihmavarju all, mida üks poegadest hoidis. Kalmistult lahkudes tundsin enda ees üksildust, just nagu minu poole astuvat läbi tulevaste päevade. Vihmast hoolimata läksin jalutama. Mäletan nagu, et kõndisin algul rusutuna otsekui inimene, kes astub tühja majja. Vihm, tühjad tänavad, hall taevas, trammide mühin läbi saju, laternate hägune valgus hämaruses suurendasid võib-olla üksildustunnet. Kõndisin tunde, ja lõpuks valisin kojusõiduks — oma kahte vaiksesse vanapoisituppa — otsustavalt trammi, mis sõitis suure ringiga. Püüdsin kohaneda tõigaga, et kõik mu sõbrad on surnud.

Sellest peale võib mõnda aega kogu mu elu kokku võtta kahe sõnaga, mida ma tahaksin kirjutada kõige jämedamate joontega, kõige mustema tindiga: üksildus ja tüdimus. Uitasin linnas ringi, hulkusin mööda tänavaid ja väljakuid, üksik, vana, tüdinud — närbunud, kängunud hingega mees, mees, kelle kõik sõbrad on surnud.

Kuni siis ühel heal päeval — pöörasin just tänavasse, mis näis olevat nagu joonistatud ekraani sügavusse — märkasin, et mul polnudki enam igav. Ma polnud terve päeva igavust tundnud, ka eelmisel ja üle-eelmisel päeval mitte. Peatusin hämmelduses. Tundsin, et ma olen küll ikka mina ise, kuid mitte niisugune, nagu ma alati olin olnud: sarnanesin rohkem tollele, keda mäletasin lausa konkreetsena oma neljast või viiest kangekaelselt kordunud unenäost, mis tavaliselt muutsid mu une rahutuks. Märkasin, et ka linn polnud sama; mingi märkamatu ja kõikvõimas jõud oli seda muutnud, muutmata ometi ainukestki selle vormi; see oli (või oli see nii vaid minu silmis või näis mulle nii) nagu mingisugune koopia või joonis minu vanast linnast. Istusin ühte väravaalusesse, et järele mõelda. Märkasin, et ka aeg oli teine; ma ei tea, milline, kuid ta oli teine; ta ei liikunud või liikus teisiti; ta ei asunud ei taevatähtedes ega maistes asjades. Ta oli lihtsalt ja hämaralt — ajatu aeg, mis välistas igavuse. Ja siis ma sain millestki aru.

Jah, kinnitasin endale ükskõikse veendumusega, ikka veel väravaaluses istudes: olen surnud. Kahtlemata oli mind leinatud ja maha maetud — kelle poolt? —, kuid mina polnud millestki teada saanud, sest peied, haud ja kõdunemine on hädad, mis puudutavad vaid laipa. Arvan, et tundsin rõõmu või vähemalt kergendust. Tõusin ja hakkasin kõndima ülespoole mööda tänavat, mis näis olevat tänava koopia.

Mu «elu» ei muutunud: üksi, ääretult üksi, ilma et mul oleks olnud kellegagi rääkida, uitasin ringi märkamatult muutunud linnas. Ma ei tundnud kunagi igavust; kergesti harjusin sellega, et sarnanesin tolle veidi võõraga, kes oli olnud teatud unenägudes.

«Kus on mu sõbrad?» küsisin endalt. «Kus nad kohtuvad? Nüüd, kus ma olen surnud,» ütlesin endale, «olen samasugune nagu nemadki ja pean nendega kokku saama.» Otsisin neid iga päev.

Otsisin kiirustamata selles väljapoole aega jäänud ajas. Mõnikord nägin inimesi, kes olid väga sarnased Luisile, Evaristole, Jorgele, Lópezile ..., kuid nad möödusid minust tõsistena, mind nägemata, ja ma ei sõandanud neid kõnetada. See on kummaline, mõtlesin ma; kas need on nemad? Tundus, et olid, teinekord jälle, et ei olnud. Väsimatult ja kannatlikult, kiirustamata jätkasin otsinguid.

Ühel hommikul märkasin ühel väljakul pingil istudes kedagi, kes oli väga sarnane Pedroga. Astusin ettevaatlikult lähemale ja vaatasin teda hoolega — see oli Pedro. Ta oli üksi, tõsine, ei vaadanud kedagi. Paistis, nagu see ei olekski Pedro, ent ometi oli; jah, polnud kahtlust — see oli Pedro. Astusin veel lähemale, jäin ta ette seisma. Pedro vaatas mulle otsa, mitte ükskõikselt, mitte niisuguse pilguga, mis tekitab võõrastust, kuid mitte ka nii, nagu oli mind mäletatavasti vaadanud Pedro. Teadmata miks, ei saanud ma teda sinatada.

«Kas te olete Pedro?» küsisin talt.

Ja mu hääl kõlas võltsilt ja kähedalt.

Ta noogutas. Pingutasin, et moodustada sõnu, nagu ma mäletasin seda tehtavat.

«Olen ...»

«Tean,» katkestas ta mind.

Tema hääl — kuidas seda öelda — oli kasutamatusest roostene hääl.

Istusin ta kõrvale. Tahtsin temaga rääkida, kuid millest? Mis oli mul talle öelda? Milleks rääkida? Pedro ei vaadanud mulle otsa, jäädes vaikseks, tõsiseks. Oli näha, et temalgi polnud mulle midagi öelda. Nagu kaks võõrast jäime istuma pingile tükiks ajaks, mis kulges nagu klaasist vaheseina taga. Siis Pedro tõusis ja läks mind nägemata minema. Küllap ei vaadanud teda minagi, kui ta eemaldus. Jäin üksinda istuma ja hakkasin mõistma, mida tähendab olla surnud.

Hiljem nägin tänavail ja väljakuil surnud vanemaid ja poegi, kes möödusid, üksteisele otsa vaatamata. Nägin surnud armastajaid, sõpru, õdesid-vendi, sugulasi, surnud eluaegseid abielupaare — näis, et keegi ei tundnud teist.

Kõigega harjunud, üksik — nii kõnnin nüüd lõputult linnas ringi. Kõnnin mööda Rodolfost, Luisist, Rogerist, Jorgest ... Ma peaaegu ei vaatagi neid ja nemad ei vaata mind, kuid tegelikult ma ei näe neid ja nemad ei näe mind.

Mõnikord satun Pedroga kokku samal väljakul, kus kohtasin teda tol hommikul; kord istun samale pingile, kord naaberpingile. Me ei räägi teineteisega, me ei vaata teineteisele otsa, me ei tunne teineteist.

Ja nüüd tean ma juba hästi, mida tähendab olla surnud.

Hispaania keelest ÜLLE MASING
saksa fil. V kursus

Epifaania

Imants Ziedonis

Tööd sai tehtud pingsalt ja visalt.
Me ajasime sirgeks Suure Vankri.

Tulemused olid üllatavad, muutusid meteoroloogilised, geofüüsilised ja bioloogilised struktuurid. Kasvõi selline näide: inimesed lakkasid lonkamast, taastus nende keha proportsioonilisus ja sümmeetria. Kopsuhaiged, kellel plastikaoperatsiooniga olid välja võetud küljeluud ja kadunud sirge rüht, said jälle normaalse, tasakaaluka õlahoiaku. Märtsis kassipulma ajal purukskistud kõutsikõrvad said tagasi oma esialgse kuju. Kosmeetikaoperatsioonisaalides jäi patsiente üha vähemaks: viltuninade näod normaliseerusid iseenesest. Naistel tasandas loodus ise üleliigse puusalopsakuse ja vasaku või parema tuhara kõrgenduse. Inimesed muutusid harmooniliseks, sümmeetrilisemaks, kaunimaks.

Vähenesid mikrokliima variatsioonid looduses. Kliima sai stabiilsemaks, rõhumuutused said harvemaks, selge ilma või vihma perioodid täpselt regulaarseks. Puravikuhommikud ja koguni -tunnid anti raadio ja televisiooni kaudu täpselt teada, igale asutusele täpselt ära määrates ka oma korjamiskoha ja -aja. Tuul kaotas oma heitlikkuse ja muutus sirgeks — puhus ja puhus kaua aega ühes suunas, siis aga pöördus täpselt muudetuna ära ja puhus kaua aega vastassuunas.

Algas mägede geofüüsiline ümberkorraldumine — ahelike kaootilised kuhjumid korrastusid sirgeteks paralleel- ja radiaalrivideks, ühtlasi venisid sirgeks ka orud ja orujõed. Kadusid jõekäärud ja koolud.

Protsess areneb üha edasi. Aeglaselt, aga juba märgatavalt sirgenevad järvede ja merede kaldad. Järved muutuvad kausjalt korrapäraseks. Kui järves on saari, siis asetuvad need keskpaika. Võib arvata, et suured veebasseinid — mered ja ookeanid — sõõrkompositsiooni korrastuda ei saa, ja tõepoolest, võibki täheldada, et merekaldad hakkavad moodustama muid geomeetrilisi kujundeid — täisnurkseid vorme. Riia laht võtab neljakandilise kuju, rand tõmbab seejuures endasse Mērsragsi, Ragaciemsi, Kurmju ragsi ja teised väikesed neemekesed, lahe rand Riia lähikonnas Buldurist Saulkrastini aga surub mere pisut tagasi, nihutab esile Riia ja tõmbub sirgeks. Seega moodustub kaks teravat nurka, kummaski nurgas restoran: «Merepiiga» ja «Mere pärl». Niisugune täpsus hõlbustab mõistagi ka laevatamist (kuna purjutamine kui läbinisti vananenud vete kasutamise moodus on ammugi osutunud liiga ebaratsionaalseks): kummalgi kaldal ootaks meid nagu olmeline soojus ja, võiks öelda, meie puhkepäevade tuletorn.

Iseenesest mõista õgvenevad teed ja majad uutes maa-asulates rivistuvad tänavate äärde aina sirgjoonelisteks konstruktsioonideks.

Sirgenemise tagajärjel on elu sümmeetrilised ja sirgjoonelised seaduspärasused saanud peamiseks ja määravaks.

Kuid meile, tegijaile endile, ei tohi olla saladuseks asjaolu, et on täheldatavad mõistatuslikud kõrvalnähtused. Omavahel, ehitajate kitsas ringis, tuleb mõõnda: me põrkame kokku ootamatute raskustega.

Kasvõi selline tõsiasi: sirgeks veninuna surevad massiliselt välja ussid. Nad ei vingerda enam ega ole võimelised edasi liikuma. Merest kaovad kalad, teiste sõnadega: banketilaudadel hakkab tunda andma puudus angerjatest ja silmudest. Ebahuvitavaks on muutunud jaht: kõik ulukid kulgevad ainult sirgjoont mööda ja pöörduvad täisnurga all.

Arusaadamatud jõud — võib-olla kosmilised? — raskendavad impulsiivseid, looklevaid, siksakseid, visklev-vetrwvaid liigutusi ka inimesel. Kaovad niisugused varemalt väga populaarsed sportmängud nagu korvpall, võrkpall, hoki. Õigem oleks öelda, mitte kaovad, vaid diferentseeruvad, omandavad uue, täpsema ja normatiivsema rütmika. Tänapäeval võib juba rääkida ruuthokist, elliptilisest korvpallist, trapetsvõrkpallist ja muust sellisest.

Ja lõpuks: on tekkimas uus bioloogiline inimtüüp. On sündinud lapsi eri emadel, maa eri piirkondades, ent ilma mingite individuaalsete joonteta, kui välja arvata sõõrinevus. Esialgu me isoleerime nad erilasteaedadesse, aga nende arv kasvab. Kui me tunneme kaksikuid, kolmikuid, nelikuid, siis neid vastsündinuid võiks nimetada juba tuhandikeks.

Olukord tekitab tõsist muret. Võib-olla ei oleks pidanud Suurt Vankrit sirgeks ajama?

Läti keelest RŪTA KARMA,
Läti RÜ läti fil. III kursus

Anatoli Tšernoussov

Perekondlik stseen

Noored kuked tardusid seisma, nokk noka vastas, ja muudkui tülitsema, muudkui teineteist nokkima.

Kuid kuuri alt ilmus lagedale elatanud kukk, tüüakas, suurte kannustega, raskete veripunaste lokutitega. Kohe näha, et viinalind: hari kriimuline, eks ikka eilsest käigust naaberõuele.

Märganud riiukukki, lähenes ta neile vihaselt ja paristas: «Jätke kohe järele!»

Ometigi ei pööranud pojad ähvardavale esivanemale mingit tähelepanu. Nad olid haaratud võitlusest: juba hommikust saati painas neid küsimus, kumb neist on number üks, kumb tugevam, kukelikum.

Ja juba saputasid nad oma valge sulestiku kohevile, keha tõmbus pingule, valmis taplema mitte seni, kuni üks neist maha jääb, vaid lausa elu ja surma peale. Magus raev leegitses nende harjades, nende vasttärganud lokutikestes.

Äkki kuuldus maja poolt perenaise laulev hääl: «Tip-tip-tip-ti-i-ip!»

Kukepojad tulid mõistusele, muutusid hetkega pikakoivalisteks mürsikuteks ja tormasid ülepeakaela kutse peale minema.

Ka nüüd saatis vana kukk neile järele bassihäälse sõimuvalingu. Ja teinud näo, et pole sugugi rahul kasvava põlvkonnaga, ei hakanud ta mitte jooksma, vaid õpetlikult tähtsal sammul trepi poole liikuma. Nokiks õige midagi. Pea kuidagi lõhub otsas pärast eilset.

Vene keelest INGRID PALGI,
eesti fil. V kursus

Eesti filoloogia II k. kaugüliõpilasel Aado Lintropil on soome keelest vahendatud Niilo Rauhala luuletused. Kahjuks ei mahtunud need ühisele tõlkeleheküljele. Neid saab lugeda mõnest järgmisest lehenumbrist.

7 meest ja ülikooli sport

Kolm oli neid, kes meie mõtte — arutada ülikooli spordielu ühises vestlusringis, omaks võtsid ja kohale tulid. Ühel pool lehe ühiskondlik spordiosakond — Priit Jõgi (ka filoloogiateaduskonna spordijuht), Raivo Lott, Toivo Kivimets ja Enno Tammer ning teisel pool IVAR VALGE ülikooli spordiklubist, URMAS KAUP, bio-geo spordijuht, ja JÜRI LEBEDEV, matemaatikateaduskonna spordijuht. Kokku seega seitse. Kulgi eeldatud oli märksa laiemat osavõttu, ei jäänud vestlusring pidamata. Ühise kohvilaua taga keerles jutt nelja põhipunkti ümber: 1) tudengi suhted spordiga, 2) ülikooli spartakiaad, 3) TRÜ spordiklubi töö ja 4) TRÜ lehe osa spordi valgustajana ning edendajana.

PRIIT JÕGI: Võltsillusioonidest peaks spordijuht kohe alguses lahti saama. Vaid abstraktsele tervisekasule ja teaduskonna patriotismile apelleerides praegusaja tudengit liikuma saada on väga raske. Aga stimuleerimise juures peab ka piiri tundma. Iga liigutuse eest midagi anda — see pole väljapääs.

JÜRI LEBEDEV: Mulle hakkab koitma, kuidas pean järgmisel õppeaastal talitama, et muuta sportimist vähegi massilisemaks. Ühelt poolt peab rohkem kasutama ÜPP-d, teisalt aga on võimalik ergutada Kääriku kohtadega, mis teaduskonnale eraldatakse.

RAIVO LOTT: Millised võimalused on spordiklubil tudengite stimuleerimiseks?

IVAR VALGE: Spordiklubi on seni premeerinud spordijuhte. 4—5 aastat tagasi said parimad preemiaks 5-päevase ekskursiooni Liidu piirides. Nüüd saavad edukamad spordijuhid spordiklubi kaudu tuusiku sotsialismimaadesse.

RAIVO LOTT: Aga kas spordiklubil ei oleks võimalik ka paremate teaduskondadele, ütleme näiteks spartakiaadivõitjale ja enim progresseerunud teaduskonnale, eraldada Kääriku kohti?

IVAR VALGE: Põhimõtteliselt on. Ja nii peakski tegema.

PRIIT JÕGI: Info levitamisel ja teaduskonnasiseste ürituste materiaalsel toetamisel peaks spordijuht julgelt kasutama dekanaadi ja teaduskonna komsomolibüroo abi. Eduka koostöö puhul saab paljugi ära teha. Ilmekamaks näiteks on siin geo-geo olümpia. Vaevalt teistel midagi taolist vastu on seada.

URMAS KAUP: Ennast pole ilus kiita, aga meie olümpia on tõesti üks tore üritus. Siin pole mingit valehäbi, et ma ei oska. Ka kõige suuremad spordivõhikud müttavad sportida, nii et higipullid otsa ees. Ja kui juba kord valehäbi välja higistatud, ei ta enam tagasi tule.

IVAR VALGE: See on õige küll, et igal teaduskonnal võiks olla selliseid siseolümpiaid. Oma emotsionaalsuse ja lustlikkuse poolest kujunevad need omapärasteks spordipidudeks, millest osa võtma sundida pole tarvidust. Ent praegu ei saa osa teaduskondi spordipäevagi ära peetud. Ja seda mitte spordiiuhtide võimetuse tõttu.

PRIIT JÕGI: Patustada ei tohi meie käsutuses olevate minimaalsemategi võimaluste ärakasutamisel. Filoloogiateaduskonna suusapäev on kaks aastat järjest lörri jooksnud. Iga apsuga jääb aga järgmisel aastal tulijaid vähemaks.

JÜRI LEBEDEV: Mulle tundub, et suure karuteene tudengi sportida tahtmisele osutab kehaline kasvatus kui üldaine. Näiteks selle aasta suusatamismeistrivõistlustel ei lasknud meie I kursuse poiste kehalise kasvatuse õppejõud neil võistelda, sest pani poisid samal ajal õppetunni raamides veidi eemal ajale suusatama. Lõppkokkuvõttes ei ole ju mingit erinevust, kas poisid sõitsid oma kohustuslikku tundi või oleksid saanud võistelda. Nii ei saa mõnikord võistlustele kedagi paluma minnagi, kõik ütlevad, et neil on kehaline kasvatus.

PRIIT JÕGI: Palju sõltub siin õppejõududest. Filoloogiateaduskonna spartakiaadi edu on suures osas tütarlaste kehalise kasvatuse õppejõu M. Visnapuu töö, kes oma tüdrukuid ka tundide ajast võistlema on lasknud. Paljud õppejõud nõnda ei talita.

RAIVO LOTT: Kehaline kasvatus teeb kohati tudengite hulgas koguni spordi antipropagandat. Oma igava ja liialt jäiga olemusega peletab ta üliõpilase spordist kaugele. Mõnele võibki elu lõpuni jääda arvamus, et sport ongi nood kepi-kurika- või kes-teab-mis-harjutused, mida peab tuima näoga järjepidevalt sooritamas käima, kui tahad matriklisse allkirja saada. Väga vähe arvestatakse seda et oled võistelnud teaduskonna või osakonna au eest. Narruse tipp on kehalise kasvatuse tundide pidamine pühade ajal. Ka seda on ette tulnud.

IVAR VALGE: Arvan, et tagaselja sõimama hakata pole mõtet. Kuid selge on, et juttu sellest tuleb veel teha ja siin peab ühiskondlik spordiosakond tublisti vaeva nägema puntra lahtiharutamiseks.

PRIIT JÕGI: Ideaalne oleks, kui teaduskonnas oleks igal kursusel õige mees ameti peal. Siis ei jää spordijuhil muud üle, kui hoida oma aktiiviga pidevat kontakti. Tegelikult kukub asi nii välja, et informatsioon levib teaduskonnas tuttavate kaudu. Viimasel ajal püüdsime ühiselamus ergutavaid plakateid üles riputada. Kasuteguri kohta ei oska sõna öelda. Usun siiski, et abi neist oli.

URMAS KAUP: Bio-geo edu spartakiaadil võib paljuski seletada sellega, et kursuse spordiorganisaatoreiks on õiged mehed. Minu töö on mõnevõrra lihtsam, pole tarvis iga kord iga tudengini minna, piisab, kui üles otsida kursuste spordiliidrid.

IVAR VALGE: Spordiklubi on püüdnud lisaks suulistele teadaannetele ja kehakultuurimajas rippuvale stendile tähtsamate võistluste ajakava üles riputada ka peahoonesse. Samuti avaldab leht võistluste ajad. Nii et informatsioon peaks ikka liikuma, kuigi, jah, juhtub ka äpardusi. Järgmisel õppeaastal on mul kavas kehakultuurimajja sisse seada infoboks iga teaduskonna jaoks eraldi ning samuti ka lehele. Sinna saab panna spordijuhi tarvis vajalikke teateid, tulemusi jne.

PRIIT JÕGI: Väga meeldis sel aastal ääretu operatiivsus suusatamismeistrivõistlustel. Kohe järgmisel päeval olid protokollid stendil. Üldse, kui juba rääkida stiimulitest, miks mitte mõelda ka paremate kohtunike ergutamise peale.

IVAR VALGE: Õige mõte. Mis ei meeldi, on see, et ajakavast ei peeta kinni, liialt on tingimisi ja põhjendamatuid muudatusi. Minu meelest, kui ajakava on kindlaks määratud, siis nii ta peabki jääma. Kellele ei sobi, tulgu oma pretensioonidega siis lagedale, kui ajakava arutatakse. Selleks on igal spordijuhil õigus, täpsemalt — kohustuski.

PRIIT JÕGI: Tundub, et selle aasta spartakiaadi punktisüsteem on end õigustanud. Üle tüki aja kõige optimaalsem variant.

URMAS KAUP: Punktisüsteemi vastu pole midagi, kuid minu arvates võiks mõned alad ära jätta, näiteks suvine VTK, mis kukkus täitsa läbi.

IVAR VALGE: Suvise VTK läbikukkumine ei tähenda veel, et selle ala peaks üldse ära jätma. Järgmisel aastal tuleb korraldajatel lihtsalt rohkem ettevalmistusi teha ja tundub, et õigem on pidada suvine VTK kahel päeval pikema aja peale venitamise asemel.

RAIVO LOTT: Alasid vähemaks jätta pole mõtet. Rohkem tuleks mõelda nende sisulise külje peale. Nii võiks näiteks lauatennise ja male muuta võistkondlikuks, mis kahtlemata tõstaks emotsionaalset pinget. Suureneks ka võistlejate vastutus.

PRIIT JÕGI: Olen kahel käel selle mõtte poolt. Siis on põhjust teaduskonnasiseselt läbi viia võistlused võistkonna selgitamiseks.

IVAR VALGE: Võistkondlikud lauatennise- ja malevõistlused peaks hajutama pikema ajavahemiku peale, umbes nii nagu on siiani toimunud pallimängud.

URMAS KAUP: Ma ei tea, kuidas teile, kuid mulle näib, et naiste korvpallivõistlustel ülikoolis pole mõtet. Sel aastal oli palju loobumisi ja kui mängitigi, siis korvpalli võis harva näha. Mis oleks, kui asendaks naiste korvpalli rahvastepalliga? Sel juhul juba pinevusest puudust ei tuleks.

IVAR VALGE: Põhimõtteliselt olen nõus.

PRIIT JÕGI: Siis võiks juba sügisel katsetada ka meeste jalgpalliga. Vähe väiksemal väljakul ja väiksemate väravatega, kuid huvi, ma arvan, jätkuks.

IVAR VALGE: Jalgpalli võiks mängida ühe aasta prooviks, vaadata, mis välja tuleb. Spartakiaadi kavva ei ole mõtet seda veel arvestada.

RAIVO LOTT: Mida spordijuhtidel on öelda ühiskondlikule spordiosakonnale?

IVAR VALGE: Ette heita ei ole suurt midagi. Spordi osas on leht aastatega vägagi huvitavaks muutunud. Aga üldiselt ei maksaks liialdada maailmaspordiga, vaid veelgi rohkem tähelepanu pöörata ülikooli spordile. Mina leian, et see on ammendamatu teema.

Nii see jutt meil veeres kaks ja pool tundi. Paljugi sai ära räägitud, paljugi jäi rääkimata. Ent jutt, mida räägiti, oli vajalik, sest ta ei jahtunud nagu kohv tassis, vaid jäi sisemusse kripeldama, et õigel ajal jälle välja karata ning arutelus, vaidlustes veelgi selgemaks, konkreetsemaks muutuda. See õige aeg pidi tulema kunagi septembris-oktoobris. Mida arvate, spordijuhid?

ENNO TAMMER

Ezeres kirjutati kapitulatsioonile alla

Eesti laskurkorpus pidas Kuramaal 17. III—2. IV 1945 (42. armee koosseisus) ja 12. IV—8. V 1945 (1. löögiarmee koosseisus) pealetungilahinguid Auce—Salduse suunas Saksa armee 218. ja 239. jalaväediviisi ning 19. Läti SS-diviisi vastu.

Olulist edu saavutasid 27. laskurpolk (komandör polkovnik E. Horn) Kaulači lahingus ja 300. laskurpolk (alampolkovnik I. Paul) Blidene raudteejaama vallutamisel.

(ENE)

Seal, kus kolmkümmend viis aastat tagasi vihisesid viimased mürsud, kus hukkus tuhandeid võitlejaid, seal oli nüüd vaikne. Ei tulekahjusid, plahvatusi, lahingusse minevate sõdurite ja neile vastu tulevate vangide kolonne. Ainult vaikus.

Seda rahu rikkusime võidupäeval, 9. mail meie, grupp Tartu Riikliku Ülikooli üliõpilasi oma autobussi müra ja taldade vaikse tatsumisega.

Üsna jahedatele ilmadele vaatamata seisid paljudes paikades pioneerid ühishaudadele püstitatud mälestusmärkide juures auvalves. Kivitahvlitele ja nende ümber oli toodud lilli. Kõiki, mis kevadel õitsevad. Nii oli Auces, Uus-Auces, Ezeres, Kursišes, Dzirniekis, Purvakrogis, Zauris, Baju Krogsis, Tuškis . . .

Grupijuht ILJA KALALT, TRÜ füüsilise geograafia kateedri vanemlaborant seletas, et 8. mail 1945 kirjutati Ezeres Saksa vägede Kuramaa grupeeringu kapitulatsiooniaktile alla. Vangi langes 42 Saksa kindralit ja üle 250 000 sõduri ning ohvitseri. Praegu on tollal nii tähtsas tillukeses majas Ezere kolhoosi loomaarsti vastuvõtupunkt.

Kursiši vennaskalmul toimunud miitingust saime meiegi osa. Kõnelesid sõjaveteranid, sõnaliste kompositsioonidega langenute mälestuseks esinesid kooliõpilased.

Dzirnieki mulda maetud sõjameestest on üle poole eestlased. Tahvlid, mälestuskivid: 17. III 1945 — Arnold Saarik, 18. III 1945 — Alfred Savi, 19. III 1945 — Leo Nõmmiste ja paljud, paljud teised. Kõiki kalmukääpaid kaunistasid lilled.

Tuški kalmistul puhkab 300. Eesti laskurpolgu rühmakomandör leitnant Jakob Kunder, kes hukkus kangelaslikult 18. III 1945 Blīdene raudteejaama lähedal. Nii tema hauakivile kui ka dzoti ette, mille J. Kunder oma kehaga varjas, olid Kadrina keskkooli pioneerid ja kommunistlikud noored asetanud mälestuspärjad. Nii teevad kadrinalased igal aastal.

Kunagi pani ainuüksi sõna *Salaspils* kuulmine inimesed hirmust värisema. Praegu sinna minnes enam hirmu pole — on ainult lein ja mälestus. 23-st Lätis asunud surmalaagrist oli Salaspils suurim. Sinna jäi igaveseks üle saja tuhande inimese, kellest 54 tuhat olid tsiviilelanikud ja 7000 lapsed. Mälestuskivi sisse paigaldatud metronoomi kume tiksumine pani isegi vaikselt jutlejad vaikima.

Need mehed ja naised, kes võitlesid vabaduse eest, magavad mullamantlis igavest und. Nad vajavad lillede soojust, sest nende eluajal ei jõudnud tänased lilled pärale.

HANNES TAMME

Ettevalmistuskursustelt üliõpilaseks

TRÜ õhtused ettevalmistuskursused on päevast õppetööd segamata tegutsenud juba üle 20 aasta. Ikka kella kuuest üheksani igal esmaspäeval, teisipäeval ja neljapäeval oktoobrist juunini. Käiakse ka päeval (kuus kahel pühapäeval). See variant on mõeldud kaugemalt tulijaile.

Neist kursustest saavad osa võtta kõik, kes kunagi keskkooliteadmistele on otsustanud ülikoolist lisa nõutada. Tarvitseb vaid septembris nimi kirja panna ning end isemajandava kursusega finantsiliselt siduda.

Huvi oma teadmiste värskendamise-täiendamise vastu sisseastumiseksamite ainetes on vähemalt sügiseti elav. Nii on targaks saada tahtjaid kirjas 1500 ringis, neist üle 300 õhtuti kohalkäijat. Peale oma majja tahtjate on nimekirjades veel ligi 130 teistesse Eesti kõrgkoolidesse pürgijat, samuti Tallinnas TRÜ konsultatsioonipunktis käijad. Kursuslased jaotatakse eksamiainete järgi. On 7 eesti ja 2 vene rühma.

Täiendamine on mõeldud esmajoones keskkooli ammu lõpetanutele. Ära pole öeldud ka abiturientidele. Kas viimased loodavad privileege sisseastumiseksameil või vihjab see õppimise-õpetamise nõrkusele keskkoolis? Eesti keele ja kirjanduse õpetaja Vello Saage arvas põhjuseks hoopis varasema laiskuse ja naiivse lootuse, et kohaloleku eest antakse teadmisi kapaga. Tegelikult saab mõnigi siit vaid sõrmkübara täis. Abituriendid võiksid need neli tundi ka kodus õppida.

Olgu õppuritega kuis on, neid juhendav 20-liikmeline Tartu keskkoolide ja TRÜ õppejõudude kollektiiv teeb oma tööd visalt edasi.

Kursused peavad mitmes mõttes ülikooliga sammu. Nii on nimekirjades tunduvas ülekaalus naissugu, samad on meelisteaduskonnad (arsti-, majandus-, filoloogia-, õigus- ja ajalooteaduskond).

Kuigi kursustel käimine on vabatahtlik ja kontrolltöödki pigem sümboolsed, langevad ligi pooled alustanutest kevadeks välja (abituriente takistavad lõpueksamid). Siiski immatrikuleeritakse igal aastal 250—300 tublimat.

Järgmise aasta juulis lisanduvad senistele lühiajalised suvised kursused.

IVAR JÕESAAR

Karussell on peatunud

Oktoobris see käivitus, võttis üha hoogu ja läbis nii terve aasta. Siis hakkas kiirust maha võtma, aga veel enne peatumist tõstis tempot. Ja nüüd ta seisab — spartakiaadikarussell on peatunud.

Mõõdunud nädalal peetud laskmine sai selle viimaseks tiiruks. Võistlus peeti kahel päeval ja osavõtjaid oli üsnagi rohkesti. Protokollilehelt lugesin kokku 66 nime.

Olgu siinkohal ka võitjad nimetatud: 1. M. Siim (matemaatikat.) 85 s.; 2. A. Pulges (arstit.) 81 s.; 3. A. Kübar (KKT II) 80 s.. Võistkondlikult oli parim arstiteaduskond (103 punkti), järgnesid: 2. füüsika-keemiat. (91,5 p.), 3. KKT II (72,5 p.), 4. žurnalistikaos. (53,5 p.), 5. bio-geo (40 p.), 6. õigust. (39,5 p.).

Ja nii sai aeg kõik lõplikult paika panna. Viimane ala viis kolmandalt kohalt majanduse ja tõi sinna KKT II. Aga liidrid (bio-geo ja filoloogiat.) jäid kindlaks. Neid lõpualade ärevus enam ei kõigutanud, kindel esinemine läbi aasta oli toonud edu. Ja tõus tippu oli juhtijatel kiire. Bio-geo mõõdunudaastane 9. koht muutus justkui nõiaväel tänavuseks esimeseks. Kaks aastat tagasi olid filoloogid viimased, nüüd teised. Aga selgemat keelt räägib tabel, kus sulgudes toodud koht eelmisel spartakiaadil.

1. Bio-geo	165 p.	(9)
2. Filoloogiat.	145 p.	(5)
3. KKT II	136 p.	(3)
4. Arstit.	131 p.	(6)
5. Majandust.	127,5 p.	(7)
6. Matemaatikat.	127 p.	(8)
7. Töötajad	99 p.	(4)
8. Õigust.	99 p.	(11)
9. KKT III	92 p.	(2)
10. Füüsika-keemiat.	92 p.	(12)
11. Spordimed. os.	91 p.	(1)
12. Žurnalistikaos.	84 p.	(—)
13. KKT IV	72,5 p.	(13)
14. KKT I	60 p.	(10)
15. Ajaloot.	40 p.	(14)

Uue spartakiaadi juhendisse tuleb ilmselt nii mõnigi muudatus. Sellest lähemalt aga juba uue õppeaasta esimestes lehtedes. Lõpuks ka eelmises lehes lubatud kergejõustikutulemused.

Naised. 100 m Ulvi Noot (KKT I) 12,9; 200 m Ulvi Noot 27,4; 400 m Katrin Rehemaa (spordimed. os.) 61,4; 800 m Irina Nikolajeva (õppejõud) 2.29,5; 4×400 m KKT I 53,1; kaugushüpe Anu Tõnisson (KKT I) 5.27; kõrgushüpe Malu Plado (spordimed.) 1.50; kuulitõuge Tiiu Ulbo (matemaatikat.) 12.00; kettaheide Nadežda Ossipova (KKT IV) 46.46; odavise Silja Kruusmägi (majandust.) 36.80.

Mehed. 100 m Gennadi Organov (KKT IV) 11,1; 200 m Arvi Eek (KKT I) 24,0; 400 m Igor Grišin (spordimed.) ja Andres Tõnisson (bio-geo) 56,1; 800 m Arvi Eek 1.59,9; 1500 m Sergei Kajumov (spordimed.) 4.09,8; 110 m tj. Avo Orav (KKT II); 4×100 m KKT II 47,5; kaugushüpe Kalev Leitud (majandust.) 7.02; kõrgushüpe Ain Reimets (arstit.) 2.03; kolmikhüpe Sander Hannus (matemaatikat.) 12.94; kuulitõuge Viktor Lääts (matemaatikat.) 14.38; kettaheide Tõnu Lember (õppejõud) 45.54; vasaraheide Neinar Seli (KKT III) 60.02; odavise Jaan Aarik (spordiklubi) 68.20.

RAIVO LOTT

SPORDILOTO VAARISA

Cheopsi püramiidi jalamil toimunud väljakaevamistel sattusid teadlased huvitavale leiule. Nimelt tuli maapõuest nähtavale rikkalike kuld- ja teemantkaunistustega elevandiluust kastike. Selle avamisel oli üllatus suur: laegas oli ääreni täidetud valgete marmorkuulikestega, mis kandsid numbreid ühest neljakümne üheksani. Samas asus ka tabel ja mänguõpetus. Uurimisel selgus, et tegemist on spordiloto vaarisaga — Cheopsi lotoga. Teadlased on veendunud, et peagi ilmub lagedale ka kastike kolmekümne kuue kuuliga.

Märgusõna «Record»

Punasel ...

(Algus 2. lk.)

vad olema täiesti korralikud sanitaarhügieenilised elamistingimused, et sanitaarpostidel ei tuleks teha akte korratute tubade ja ühiskasutatavate ruumide kohta. Ühiselamuseintel võiks ka rohkem sanitaarhariduslikke plakateid püsida.

Üliõpilased mõistavad doonorluse tähtsust. Loomulik oleks, et iga terve üliõpilane annaks kõrgkooliaastail kasvõi korragi verd. Senisest rohkem võiks doonoriks tulla ka õppejõude.

EHA MARKS,
ettevalmistusosakond

NB!

Järgmine ajaleht ilmub reedel, 13. juunil, ülejärgmine (lõpetajate nimedega) ja ühtlasi õppeaasta viimane number reedel, 27. juunil.

Toimetaja V. SOOTAK

«TRÜ» Ajalehe «TRÜ» toimetuse aadress: 202400 Tartu, Ülikooli t. 18, TRÜ, ruum 302, tel. 341-21/253. Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk. Tartu Ülikooli 17/19. III. Üksiknumbri hind 2 kop. Tellim. nr. 2218. MB-01549.

«Тарту Рийклик Юликоол» («Тартуский государственный университет»). Орган парткома, ректората, комитета ЛКСМ и профкома Тартуского государственного университета, г. Тарту, Эстонской ССР.

Kontrollekseimplar

AR Fr. R. K... nim. EN... Riiklik Raa... kogu

KÕIGI MAADE PROLETAARLASED, ÜHINEGE!

TRÜ

tartu riiklik ülikool

EKP TRÜ komitee, TRÜ rektoraadi, ELKNÜ TRÜ komitee ja TRÜ ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 20 (1230) Reedel, 13. juunil 1980 XXXII aastakäik

Selles lehes

- Juubilarid on Gerda Laugaste ja Leo-Peeter Kullus — 2. lk.
- Üliõpilane eesti rahvakultuuri uurijana — E. Laugaste, 2. lk.
- J. Tuuliku «Varesest» — E. Ant, 2. lk.
- Botaanikaaias ja kohvikus loeti luulet — P. Beier, 2. lk.
- Vestlusring teemal «Ülikoolis enne ja pärast 21. juunit 1940», L. Rootsi, H. Habermani ja V. Ruusi osavõtul, 3. lk.
- Žurnalistikaüliõpilased olümpiakeskuses õppustel — R. Lott, 4. lk.
- Maikuu spordiülevaade I. Valgelt, 4. lk.
- Koridoriteatrit tegid ajaajakirjandusüliõpilased — M. Visnap, 4. lk.

4. JUUNI «PRAVDAS»

ilmus artikkel «Loomingu õppetunnid», milles anti põhjalik ülevaade meie ülikooli üliõpilasteadusest. Kirjutises selgitatakse TRÜ Üliõpilaste Teadusliku Ühingu struktuuri, üliõpilaste teadustöö põhivorme. Kiitvalt mainitakse üliõpilasteaduse tihedat seost praktikaga — üliõpilaste osavõttu lepingulistest töödest, erikonkursse mitmesuguste asutuste ja ettevõtete preemiatele.

Artikli lõpus mainib rektor prof. A. Koop, et ÜTÜ peamine eesmärk pole mitte niivõrd üksikute andekamate üliõpilaste väljaselgitamine kuivõrd noorte loomingulise töössesuhtumise kujundamine.

Kirjutise autor on G. Golub «Molodjož Estoniist».

VÄITEKIRJU KAITSESID ELTS ABEL JA RAFIK GRIGORJAN

3. juunil kaitses Minski V. I. Lenini nimelises Riiklikus Ülikoolis väitekirja füüsika-matemaatika kandidaadi kraadi saamiseks matemaatika õpetamise kateedri vanemõpetaja ELTS ABEL teemal «Mittetäieliku astakuga pinnad mitmemõõtmelises mitteeukleidilistes ruumides». Elts Abel lõpetas aspirantuuri TRÜ algebra ja geomeetria kateedris. Tema teaduslik juhendaja oli algebra ja geomeetria kateedri juhataja, füüsika-matemaatika doktor prof. Ülo Lumiste. Ametlikeks oponentideks olid Vilniuse Riikliku Pedagoogilise Instituudi prof. V. Bliznikas ja Valgevene Riikliku Ülikooli dots. A. Burdun.

LEIDA TUULMETS

Kandidaadiväitekirja kaitses ka NLKP ajaloo kateedri õpetaja RAFIK GRIGORJAN. Dissertatsiooni teemal «EKP tegevus kõrgkooli arendamisel Eesti NSV-s aastail 1944—1951» juhendas prof. J. Kalits, oponeerisid ENSV TA korrespondentliige K. Siilivask ja kultuuriminister ajalookandidaat J. Lott. Töö autor on kogunud ja üldistanud rohkesti allikmaterjali EKP tegevusest sõjajärgse kõrgkooli arendamisel. Uurimus tunnistati ajalookandidaadikraadi vääriliseks.

KAJA JÄRV

LÕPPES FILOSOOFIAKONKURSS

30. mail anti nõukogu saalis võitjaile pidulikult kätte aukirjad, meened ja lilled.

Esikoha ja turismituusiku sotsialismimaale sai õigusteaduskonna IV kursuse üliõpilane Raivo Vetik. Teisele kohale tuli teaduskonnakaaslane Harri Kingo III kursuselt. Kolmas koht kuulus arstiteaduskonnast Mare Liigerile. Hinnatav on matemaatikateaduskonna II kursuse üliõpilase Mart Raukase (ainus II kursuselt) IV koht. Ülejäänud kohti (4.—8.) jagasid V. Joosep (õigust. III k.), L. Polidovitš, N. Ljuter, R. Neifeld.

Kõik võitjad said ka rahalise preemia.

Konkursikomisjon

TÕLKEVÕISTLUS 1980,

järjekorras kümnes, on lõppenud ja žürii (koosseisus A. Valmet, U. Lehtsalu, M.-A. Palm, A. Põldmäe, T. Maasik, P. Torop, A. Kaalep, konsultandina L. Hiedel) oma töö teinud, auhinnates esitatud 17 tõlkest järgmisi:

I auhind — SIGRID KANGUR (inglise fil. III k.; Joyce Carol Oatesi novell «Kõlvatu»);

kolm II auhinda — HELI MATTISEN (saksa fil. III k.; Heinrich Bölli novell «Üle silla»); **KÜLLI KLAAS** (saksa fil. V k.; Wolfgang Borcherti novellid «Kurvad pelargooniumid» ja «Puud homseks»); **SILVIA RENTEL** (inglise fil. IV k.; katkend Arthur Hailey romaanist «Hotell»);

kaks III auhinda — REET TAIMSOO (saksa fil. III k.; Heinrich Bölli novell «Nagu viletsates romaanides»); **EHA JÄRVOJA** (eesti fil. 1979. a. lõpetanu; Ilmari Turja jutud «Janne ehk Tänapäeva otsimas» ja «Esimene kohtumine»).

Žürii eriauhind määrati **SERGEI STADNIKOVILE** (ajalootead. IV k.) vanaegiptuse tekstide tõlke eest; ««Loomingu» Raamatukogu» preemiale parima tõlke eest NSVL rahvaste keeltest otsustati soovitada **HEIKI VALK** (ajalootead. II k.; Konstantin Balmonti luuletused).

Tõlkevõistluse kokkuvõtete tegemine ja auhindade üleandmine lükkub seekord septembrikuule.

TÕLKEVÕISTLUS 1981,

järjekorras üheteistkümnes, toimub tavalistel tingimustel. Tõlge (novell, terviklik katkend romaanist, kokku 5—10 kaheintervallilist masinakirjalehekülge, või vähemalt kaks luuletust samalt autorilt) tuleb koos originaaltekstiga esitada vähemalt kolmes eksemplaris; tõlkida võib mis tahes keelest; osaleda võivad kõik, kes 1980. aasta kevadel olid või sügisel saavad TRÜ üliõpilasteks (ka kaugõppes); töö ei tohi olla varem trükis ilmunud; käsikiri tuleb varustada märgusõnaga, lisades suletud ümbriku, mis sisaldab tõlkija nime, teaduskonna, kursuse ja elukoha, ning tuua hiljemalt 10. veebruariks 1981 ajalehe «TRÜ» toimetusse.

Tõlkekabinet

Sammu-seadmise aeg

Igal kevadel lõpetab ülikooli enam kui tuhat noort spetsialisti. Parimatest parimatele annab rektor kätte punakaanelised diplomid kiitusega. EKP Keskkomitee, ENSV Ülemnõukogu ja Ministrite Nõukogu võtavad juunikuus vastu parimaid kõrgkoolide lõpetajaid. Toompeale koguneb poolteistsada eksamipingest vabanenud noort.

16. juunil on vastuvõtule kutsutud ka 52 TRÜ lõpetajat.

Kuidas on kulgenud pidupäevadele järgnenud argielu, sellest kirjutab 1977. aastal arstiteaduskonna kiitusega lõpetanud Hele Everaus.

Aula — lõpetajad, õnnitlejad. Milleks õnnitlused, kui pole nagu midagi tehtudki, siiani on oldud rohkem saaja rollis. Ju vist suureks avansiks ootuses ja lootuses, et meistki saavad oma osa andjad. Diplomgi on kui veksel, mis lunastamist nõuab.

Tähelepanupäevast astud igapäevatöösse. Esimene palatitäis haigeid, kes su koolitarkusest abi ootavad. Pole ju õppejõudu või arsti, kelle käealusena tead, et sinule vaatamatagi kõik tehtud saab. Kaovad selged raamatudiagnoosid, su ees on haige, kõik on kaugelt keerukam kui arvatud. Konspektireeglid vaja tegelikkusesse viia, nende õigsuses veenduda.

Hea, et meil tohtritel on nn. seitsmes aasta — internatuuriaeg. See on nii vajalik õpitu ja igapäevatöö sobitamisel. Tore, et kogenud kolleegid sulle nõust ja abist ära ei ütle. Imetlusega vaatad, kui kiiresti nad otsuseid teevad. Minu osaks on aga kahtlused, keeruline tee otsustuste juurde, kuni haige paraneb.

Haigeidki on mitmesuguse iseloomuga. On neid, kes oma valud ja vaevad eneses hoiavad, on neid, kes tunnete iga pisimuutuse keelele toovad. Kes neist rohkem kannatab, mis on kõigi kaebuste taga, pole alati lihtne teada saada.

On seletamatagi selge, et haige meelsamini end kogenud kolleegi käe alla usaldab. Pole siis imestada, kui sinusugusele hakatisele esimesel kohtumisel repliik «Kas mind hakkab nii noor arst ravima?» osaks saab. Eks see ole väikeseks prooviks, naerata ja ära tee väljagi. Juhtub sedagi, et sama haige haiglast lahkudes ennistise repliigi pärast vabandust palub. Ju vist suutsin siis ennast usaldama panna.

Kontaktita on raske, vaata et võimatugi ravida. Kuidas inimese hinge teed leida, selleks meile koolist valmisretsepte kaasa ei saa anda. Tuleb ise leida. Hea, kui suudad tuju pilve alt päikese kätte tuua, lootuse ja usu tagasi anda. Viimane on tihti päris raske, liiatigi, kui leidub «häid» inimesi, kes haigele tema seisundi «täpselt» selgitanud. Uskumatu tundub, et on inimesi, kelle keel paindub ütlema sõnu: «Mis sul siin enam rääkida, ega sinu haigusega kaua ela.» See «headus» on tuulde pühkinud kogu arsti vaeva ja haige surmaootaja seisusesse jätnud. Jälle tuleb otsast alata, sest usuta, tahteta on vähe kasu mis tahes ravist.

(Järg 4. lk.)

Kroonika

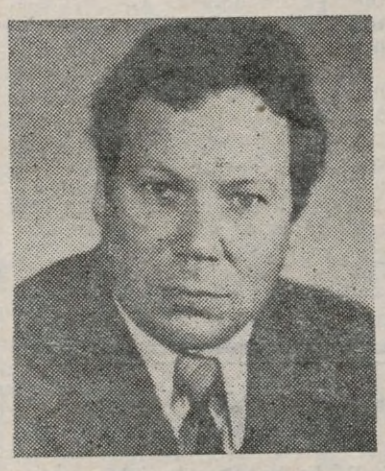

ARVO TIKK,
TEADUSPROREKTORI ASETÄITJA

A. Tikk on sündinud 1929. a. 1948—1954 õppis TRÜ arstiteaduskonna raviosakonnas, mille lõpetas kiitusega. Pärast seda on A. Tikk olnud seotud TRÜ neuroloogia ja neurokirurgia kateedriga, olles algul assistent, 1969—1973 dotsent ning 1973. aastast professor. Kandidaadiväitekirja kaitses 1964 ning doktoriväitekirja 1973. Nõukogude Eesti preemia 1965. aastal saanud kollektiivi liige (poliomüeliidi likvideerimisega seotud tööde eest) ning NSVL Rahvamajanduse Saavutuste Näituse medali omanik.

NLKP liige 1966. aastast. Olnud teaduskonna parteibüroo sekretär.

Abielus, kahe täiskasvanud tütre isa.

Märtsist TRÜ teadusprorektori asetäitja.

TÕNU KOLLO,
TEADUSPROREKTORI ASETÄITJA

T. Kollo on sündinud 1948. a. 1966—1971 õppis TRÜ füüsika-matemaatika-teaduskonnas matemaatikat. 1971. aastal asus tööle TRÜ arvutuskeskuses stažöörina, hiljem inseneri ja vaneminsenerina. Poole kohaga vanemteadurina osa võtnud teoreetilise mehaanika kateedri lepingulistest töödest. 1974—1977 oli TRÜ aspirant matemaatilise statistika ja programmeerimise kateedri juures. 1978. aastast oli TUS-i juhataja. Väitekirja kaitses 1979. aastal füüsika-matemaatika kandidaadi kraadi saamiseks.

Abielus, kahe tütre isa.

Märtsist TRÜ teadusprorektori asetäitja.

NB! Teadusosakonna struktuuri tutvustame septembrikuus.

M. Reinfeldt on sündinud 1936. a. On olnud pikka aega komsomolitööl: valitud ELKNÜ Paide Rajoonikomitee teiseks sekretäriks, olnud Tartu komsomoli linnakomitee kooliosakonna juhataja, 1967—1969 oli seal esimene sekretär, töötanud ka ühingu «Teadus» Tartu linnaorganisatsiooni vastutava sekretärina.

1976. a. jaanuarist töötab TRÜ-s kõrgema kooli kompleksse uurimise laboris vaneminsenerina ja ülikooli ajaloo komisjoni sekretärina.

Märtsist töötab teadusosakonna teadussekretärina.

M. Reinfeldt lõpetas 1972. a. mittestatsionaarselt ajaloo-osakonna ja 1976 kaugõppeaspirantuuri NSVL ajaloo kateedri juures. Valmistub selle kuu lõpus kaitsma kandidaadiväitekirja ülikooli ajaloost.

M. Reinfeldt on olnud ELKNÜ Keskkomitee büroo, EKP ja ELKNÜ Tartu linnakomitee liige, teinud rahvakontrolli- ja parteitööd. Praegu on ta linna komsomoliajaloo komisjoni esimees ja linna rahvaülikoolide nõukogu aseesimees.

NLKP liige 1964. aastast.

Kasvatab poega.

MILVI REINFELDT,
TEADUSOSAKONNA TEADUSSEKRETÄR

Mida ja kui palju on viimase kuu jooksul suudetud ära teha TRÜ teadusraamatukogu ehitusel? Tegin järjekordse retke objektile.

Sisenenud taraga ümbritsetud ehitustsooni, silmasin kohe mitmesaja ruutmeetri suurust betoneeritud platsi. Töödejuhataja Väino Roodi selgitav märkus tõi asjasse selgust: betoneeritud on pritsbasseini põhi. Küllap suve jooksul see süvendike ka basseini näo saab.

Korpuse peasissekäigu juures hakkasid lisaks kivi-, laua- ja muude ehitusmaterjalide hunnikutele silma korrektselt pakitud riiulikonteinerid. Ahhaa, liikuvad riiulid Soomest on kohal, küllap suurem jagu paikagi sobitatud. Aga ei, Väino Rood ütles, et esimesed alles saabusid, kuigi, nagu mäletame, lubati need saata juba poolteist kuud tagasi. Uus partii pidi ka lähematel päevadel saabuma.

Sisetööde juures suuri muutusi ei paistnudki silma. Ikka krohvitakse, värvitakse, pannakse põrandakatet, sanitaartehnikud ja ventilatsioonimehed paigaldavad torusid, elektrikud veavad juhtmeid. Puusepad panevad ilusaid vineeriga kaetud uksi ette, osadel koridoriustel on ka kahe poolega, lahtilükatavad paksud klaasuksed ees. Oleks nagu kõik?

Väino Rood: «Tunneme pidevat puudust materjalist. Aina lubatakse ja lubatakse kohe saata. Näiteks ripplaed võiksid juba ammu paigas olla, aga... meieni pole kahjuks veel laekonstruktsioonid jõudnud. Sama lugu on ka mitmete teiste detailidega.»

Millist vaatepilti pakub ehitus uue õppeaasta alguseks?

«Täpselt ei oska öelda. Viimistlustöödega saame vahest valmis. Üldse on nokitsemist nii siin kui seal. Üks on kindel: uueks aastaks (mitte õppeaastaks!) anname objekti üle.

Heitsin veel pilgu ehitusele. Ahhaa, välissein on kaetud dolomiitplaatidega.

VÄINU ROZENTAL

Gerda Laugaste 70

Jaanipäeval täitub seitse aastakümmet eesti keele kateedri raudvaral Gerda Laugastel, meie vabariigi arvukate emakeeleõpetajate ja metoodikute keskmise põlvkonna kasvatajal ning innustajal. Veerand sajandi jooksul andis tänane juubilar oma ande ja energia meie ülikoolile ning ega ta ka viimased kümmekond aastat, mil on maitsnud väljateenitud puhkusepõlve, meist eemal ole viibinud. Alles tunamullu andis kirjastus «Valgus» välja G. Laugaste «Harjutusi eesti keele foneetikast ja morfoloogiast», mis oma enesekontrolli võimalustega on praegu võitnud suure populaarsuse nii keskkooli vanemate klasside õpilaste, üliõpilastest eesti filoloogide kui ka paljude iseõppijate seas. G. Laugaste metoodikaalased artiklid on tänastele uurijatele jäänud ikka teenäitajaiks, lausa klassikaks on muutumas tema väljatöötatud sõnavaraõpetuse põhialused, mida on refereeritud ja tsiteeritud kümnetes metoodilistes kirjutistes ja millega G. Laugaste on põlistanud end meie emakeeleõpetusse. Vahest veel olulisem on aga see, et selge sõna ja järjekindla nõudlikkusega külvas G. Laugaste oma õpilastessegi tööarmastuse, ilma milleta poleks mõeldav ühegi teadusala areng. Erilise tänutundega meenutavad G. Laugastet nende kursuste üliõpilased, kelle juhendajaks ja ellusaatjaks ta oli.

Ent aeg on võtnud oma... Toonasest rangest õpetajast ja aktiivsest osalejast ühiskondlikus elus on saanud kodusoojuse hoidja. Vanaema hellust vajavad lapselapsed, perenaise hoolitsevat kätt koduaed. Jätkugu ikka elu- ja rõõmupäevi meelepärasteks ettevõtmisteks!

Kolleegide ning õpilaste
nimel
TOOM OUNAPUU

Leo-Peeter Kullus 50

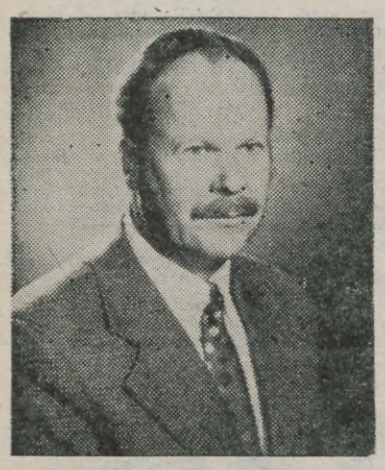

15. juunil saab 50-aastaseks füüsilise geograafia kateedri dotsent Leo-Peeter Kullus. 16 aastat on ta geograafidele selgeks teinud veteõpetuse aluseid. Hüdroloogiatöö algas tal viienda kursuse tudengina Peipsi ääres Tiirikoja järvejaamas, mida ise hiljem viis aastat juhatas. Sealsest tööst kasvas välja väitekiri Peipsi—Pihkva järve veebilansist.

Kaaslaste seas hakkab silma L.-P. Kulluse tasakaalukus, rahulikkus ja huumorimeel, mis muuseas on pärandunud kolmele pojale. Paremini kui enamik kolleege oskab ta suhelda üliõpilastega. See ilmneb eriti selgelt igasuviste praktikate ajal kusagil Eestimaa jõgede ääres või kaugpraktikal Koola poolsaarel või tulikuumas Kesk-Aasias. Suhtlemisoskus on kindlasti sünnipärane, kuid tema puhul on oma osa ka sügavamal pedagoogilisel ettevalmistusel, mis saadi enne ülikooli Tartu Õpetajate Instituudis õppides.

Leo-Peeter on mees, kes nurisemata võtab vastu ülesande, millele täitjat kohe võtta ei ole. Aastaid tegutses ta bioloogia-geograafiateaduskonna kasvatustööprodekaanina. Selle ameti mahapaneku järel valiti ta kohe teaduskonna parteibüroo sekretäriks ja Eesti Geograafia Seltsi Tartu osakonna esimeheks. Leo-Peeter on hea kirja- ja laulumees. Esimest näitavad «Loomingu» veerud, teist aktiivne osalemine Tartu Akadeemilises Meeskooris.

Jõudu ja edu järgnevateks aastateks!

Kolleegide nimel
HEINO MARDISTE

Igapidi mihkel

JÜRI TUULIK. VARES. Romaan. ««Loomingu» Raamatukogu» 1979 nr. 49—51. Kirjastus «Perioodika». Tallinn.

«Meil tuleb alustada algusest...» Nii alustab Jüri Tuulik oma viimati ilmunud Abrukajuttu. Sellest on vaja meilgi alustada, et saada täit selgust esimesel pilgul üsna lihtsast, kõigile mõistetavast, kuid süvenemisel hoopis keerukamast — kogu meid ümbritsevast elulolust, antud juhul ainult ühe Abrukalapse arusaamistest, ilma- ja inimesenägemisest.

Alustada tuleks ehk kõigepealt iseendast, sest kas just meist endist ei alga päris maailma loomine...

«Kas sa Tuuliku «Varest» oled lugenud?» Üliõpilasi, kellele sellise küsimuse esitasin, polnud vähe, jah-vastuseid aga napilt. Ometi on aega lugemiseks olnud: «Vares» nägi trükivalgust juba 1979. aasta lõpus ja oleks olnud paras pärast talvist sessi kätte võtta. On põhjuseks üliõpilaste vähene huvi «LR»-i vastu või vähene lugemus üldse? Küll oli aga tunduvalt rohkem ei-vastuseid mittefiloloogide hulgas.

...Küllaltki ebatuulikulik, s. o. varasemaga võrreldes, ei tea, millega ta järgmisena üllatab. Ehk uue loominguetapi algus? Lõpp lõõb kogu eelnenu segi. Sürrealism? Absurd? Kas näed sina intelligent, Leemetis inimest? Kas sul on oma vares?

...Vahekorrad lapse, looduse ja täiskasvanute vahel oleks midagi elulist kaotamata ka kolmandiku võrra lühemalt üles saanud märkida. Kardan, et seekordne Jüri Tuulik ei leidnud eriti suurt lugejaskonda. Mind igatahes see raamat uuesti avama ei kutsu...

...Pole üle tüki aja enam nii head raamatut lugenud. Hämmastav on autori oskus näha lapse siseilma...

On «Vares» ikka romaan? Olen nõus Mihkel Mutiga, et kaasaegses eesti kirjanduses žanrikõhklustest mööda minna ei saa. Ka pikkus pole siin enam peamiseks kriteeriumiks. Koolipingist on jäänud meelde, et romaan on eeskätt mahukas žanr, mille juurde kuuluvad ka keerukas ja intensiivne struktuur ning tegevuse pikem kestus (näiteks R. Sirge ja A. Hindi romaanid). Sellest hoolimata olen nõus, et žanr ise ei väärtusta. Romaani kõrvale on tekkinud veel niisugused žanrisisesed terminid nagu «lühiromaan» jms. «Varese» kohta ei ütleks seda. Pigem on see jutustus, millest, tundub, oleks saanud vist tähtsama väiksemagi paberikuluga üles märkida.

Mardu «on terve ilma peale tige ja nagu polekski enam laps». See on Jüri Tuuliku loomingus esmakordne — näha kõike läbi lapsesilmade ja veidi tõsisemalt kui varem. Vares, rahva suus vaga linnukene (iseasi, kas irooniliselt või hellitavalt) on romaani alguses headuse sümbol, mida ei saa aga öelda lõpulehekülgede haleda joodikuripaka kohta. Vareses otsitakse kadumaläinut, mis leides teeb ainult meelepaha, aga meeleheitehetkedel siiski ka mingit lohutust pakub. (Mul on ju vares, mõtles poiss. Aga mina tahtsin kivistuda. Kuhu siis vares oleks jäänud?) Poiss mõtleb, et Mihkel on just nimelt tema ja mitte kellegi teise vares. Mardu tunneb end vastutavana. Oma teise elu leidis ta just Mardu pluusi pehme hõlma all. Ehkki hiljem õlletilk Mardu hoolitsusest ja vahel Mihkli enda elustki võitu saama kippus. Vares elas hetkele, unustades tarkuse, kes minevikku ei mäleta...

Kummaline tundub vahel Mardu mõtlemisviis. Kas mitte liialt täiskasvanulik? Poisi jaoks liiga keeruline ja läbikaalutud (Mardu: Raske on elada, aga elame natuke veel. Kõik ei saa ju igavesti niiviisi jääda.). Põhjendamatuna ja vahetevahel uskumatuna näib Mardu tundehellus ja liig madal valulävi. Kas tõesti keeldub väike poiss kategooriliselt emaga rääkimast sellepärast, et see on «Leemeti agent»? Kas saab üks väike poiss olla terve ilma peale tige, välja arvatud Abruka, sest «Abruka pidi jääma. Kui Abrukat enam pole, siis pole ju enam mitte midagi»?

Mardu ja tema valgetriibulise tiivaga varese kaudu tutvume ka saare teiste elanikega, nende inimlike «veidrustega». Mardu meelest ei ole keegi hea, välja arvatud memm, kes palju oma headusest nikkelrattaloos kaotas, ja vahest ema Luigi, sest ema on ilus ja kõik ilusad peavad ka head olema. Ometi jõuab poiss täiskasvanute läbi teadmiseni, et pole siin ilmas õigust. Seda näeb ta Seeni ükskõikses suhtumises Mihkli kadumisse (Seeni: See (s. t. pull) elukas siin on kopikas kallim kui sinu ronk), jalgrattaloos jm. «Elus vähe näinud Mardu ei jaga kõige lihtsamat asja: kui antakse, siis võta vastu, ütle aitäh ja pea suu.

Pea suu, võta rohkem ja küsi veel rohkem. Sest kui sina ei võta, võtab keegi teine, kel võtmisega ei teki mitte mingisuguseid eetilisi kõhuvalusid, sest kõht on niisugune, mis iga tühise asja peale valutama ei hakka. Ja kui juba kõht ei hakka, siis hing ammugi mitte». (T. Aare, «NH» 20. jaanuar 1980) Kõigist halvem näib Leemet, kes otsib küll lepitust, mis siiski leidmata jääb. Isegi siis, kui ta Mardule võimaluse annab suurima soovi täitmiseks — jätta «vanamuttide mulin ja sääskede pirin» ja merele kaasa tulla. Leemet jääb Mardu jaoks ikkagi vaid Leemetiks.

Jüri Tuuliku natiivne rahvalik keel, vaba sulg ja vaimukas lausestus — see on igale selge. Kokkuvõtteks — lugemist väärib «Vares» küll.

EVE ANT

Botaanikaaias ja vanas kohvikus

Loeti luulet. Loeti ja kuulati. 25. mai pärastlõuna botaanikaaias oli vilu ja vihmane. Mida süngemaks tõmbus taevas, seda rohkem kogunes rahvast. Peaaegu pooled keerasid küll peatselt otsa ringi, kui nägid, et algus venima kipub ja taevast suisa vett kallab. Teine pool jäi. Ja nii sai siis algul lausa lausvihma käes lugemist alustatud. Esinejad olid etteastete järjekorras: Priidu Beier ja Kalev Keskküla (TRÜ-st), Lembit Kurvits (Lõuna-Eestist), Aleksander Müller («Vanemuisest»), Taavi Tuulik (TRÜ-st), Villu Kangur (Noorsooteatrist), Aivo Lõhmus (ETV-st), Enn Uus (TRÜ-st) ja K. M. (TRÜ-st). Kokku kaheksa noormeest ja üks neiu. See kirjandussündmus kestis 73 minutit, pealtvaatajaid oli 102—103 ringis. Maha vaikida ei tahaks ka 29. mai kaunil, kuid veidi lämbel õhtul ülikooli vanas kohvikus toimunud teist maikuu märkimisväärset luuleshow'd. Sissejuhatava sõnavõtuga «Hando Runneli eetikast» esines O. Lutsu majamuuseumi noor juhataja Avo Rosenvald. Runneli luulet lugesid Enn Lillemets ja Helve Kukk. Üllatavalt võimas ja värske helikujundus pärines Tiit Kuusemaalt.

Muidugi võiks mõlema ürituse juures ka veidi norida. Eriti botaanikaaias toimunu organisatsiooniline külg jättis üht-teist soovida. Aga kõiki vajakajäämisi korvas ilmselt noorte esinejate entusiasm ja kuulajate kaasaelamine. Oli see nüüd heatahtlik või eitav, oskan öelda ainult enda puhul. Kuid üksköikseks ei jätnud nad kedagi. Kes kohal oli, see kuulis ja nägi.

PRIIDU BEIER

Üliõpilane ja eesti rahvakultuuri uurimine

Lõikus ülikoolis toimub kevadel. Saagi arvete kokkuvõtmine viib endastmõistetavalt tuleviku sihiseadmistele — mis edasi. Ja siin järgnevalt mõned mõtted käesoleva lõikuse kaalukojast.

Rahvakultuuri uurimisel on Tartu ülikooli üliõpilastel olnud pikkade aegade jooksul silmapaistev osa. Süvenemine selle teema töötlemisse on toimunud kõigis uurimistöö lülides, alates algstaadiumist, s. o. materjali kogumisest, kuni üldistusi andva analüüsini. Juba Faehlmann ja Kreutzwald otsisid üliõpilastena kontakti teadjamate taatide või eitedega ning kasutasid saadud teaduvara oma teaduslikes kirjutustes. Pealegi olid nad ise orirahva hulgas oma varase nooruse aja elanud; seega rahva kultuuriga kontaktis seisnud. Pidevalt tegelesid paljud üliõpilased andmete kogumisel Hurdale ja Eisenile, ka partneritena muusikamehe kõrval rahvavilside süstemaatilisel kogumisel käesoleva sajandi kahel esimesel kümnendil. Oodatud oli üliõpilane muidugi ka Eesti Rahvaluule Arhiivi loomisest peale 1927. aastast (sest praegune Kirjandusmuuseumi rahvaluule osakond oli siis ülikoolile praktikabaas.)

Eriti järjekindlalt aga Nõukogude Eesti ülikoolis, kus välitöö on eriala õppijatele otse ette nähtud. Praktika baasiks ülikoolile on rahvaluule osakond praegugi. Tänane töö on abivahendite ja ka eesmärgi poolest varasemast tublisti täienenud. Üliõpilane on töös teadliku ülesandetäitjana, mitte juhuslik abiline. Paberi ja pliiatsi kõrvale ilmus 1920-ndais aastais juba fotoaparaat ja fonograaf, 1948. aastast aga ka helilint, 1953. aastast film.

Mitmed kunagised üliõpilased, kes on hoolikalt osalenud mitmesuguse traditsiooni kogumisel küll paberi ja pliiatsi, aga ka heli- ja filmilindiga, töötasid või töötavad nüüd juba uurijatena ning teiste juhendajatena, saanud oma esimesed praktilised kogemused välitöödel (H. Tampere, R. Viidalepp, U. Kolk, I. Rüütel, O. Kõiva jt.). Stuudiumitööna on tekkinud ka eesti kirjanduse ja rahvaluule kateedri juurde käsikirjade, foto-, helilintide ning filmikogu.

Üliõpilastel on silmapaistvad teened ka Eesti Rahvaluule Arhiivi asutamisest peale uurimismaterjali kopeerimisel, koopiate süstematiseerimisel ja registrite valmistamisel. Ja kui kasutad süstematiseeritud kartoteeki, vaatab sulle tihti vastu su enda, August Sanga või mitme teisegi ülikoolikaaslase käekiri.

Nõukogude ajal on üliõpilased töötanud üle maa, eriti intensiivselt aga Kihnus laulude, Setumaal rahvusvahelise tähtsusega itkude ja Saaremaal peamiselt Tõllu-muistendite noteerimisel.

Meil on palju häid kogemusi ka koostöös teiste erialade esindajatega. Nii oma kõige ligemate naabrite kirjandusteadlaste, keeleteadlaste, ajaloolaste, etnograafide, bioloogide, astronoomide ja arstidega juba 1946. aastast. Nendega koos oleme korraldanud ka kompleksekspeditsioone.

Oleme jõudnud üliõpilase kui uurija juurde. 1946—1950 arutlesime seminarides looduse, kosmiliste nähtuste ja rahvameditsiini mõningaid küsimusi. On ju mütoloogilise loodusmõistmise kõrval rahval empiirilisi tähelepanekuid, millel leidub alust realiteedis. Oma kogemuste alusel on rahvas avastanud hulga ravimtaimi, oskab ilma ennustada jne. Üliõpilased kirjutasid neilt aladelt hulgakese töid, mitmeid autasustati ja mõningaid ka avaldati. Konsultantideks olid vastava eriala esindajad (prof. V. Hiie, dots. H. Petlem, prof. T. Rootsmäe jt.). Rahvameditsiinialaseid teemasid on olnud tänapäevani. Rahvatraditsioon peegeldab just neid olukordi ja suhtumisi, mis sõltuvad elulistest vajadustest: kuu ja päike on seotud ilmade ning põllusaagiga või ennetega, haigused oluliselt tööde või vaesusest tingitud kehva toitluse, riietuse või elamuga. Siia kuuluvad ka teolise töötraumad. Trükis ilmunud on vähem kui uurimused ise vääriksid, kõige pikem artikkel «Eesti Looduses» G. Kaljuveelt. 1950—1960-ndais aastais käsitleti regivärsiparallelismi ja poeetikat ning stiili. Sealt on ilmunud TRÜ toimetistes kaks ulatuslikku ja tänaseni põhjapanevat artiklit.

Oleme jõudnud selleni, et üliõpilane kui traditsiooni uurija võiks olla juba ise uurimisteemaks. Oleks hea ja õige, kui mõni üliõpilane ise selle teema käsitlemisele asuks. Võib-olla käib terve teema ühele koguni üle jõu!

Meil on ees kaks juubelit — Tartu, meie kodulinna 950. aastapäev. Tartu Riiklik Ülikool on silmapaistev kultuuriasutus Tartus, kogu Eestis ning palju laiemaltki ka rahvateaduse uurimise alal. 1982. aastal saab aga ülikool ise 350-aastaseks. Nende mõlemate juubelite temaatikasse sobib kindlasti ka teema üliõpilase kui kultuuriloo uurija kohta.

EDUARD LAUGASTE

Naljalaul «Välan oll' üts pümme üü» Saatse koorilt.

Ülikoolis enne ja pärast 21. juunit 1940

Ülikoolis toimunut pole võimalik lahutada Tartu ega pealinna sündmustest. Paljud üliõpilased ja teisedki *alma mater*'iga seotud juunisündmustele kaasa aidanud jätkasid hiljem tegevust Tallinnas jm. Ajalookäsitlustest ja mälestustest teame neid inimesi, nende järjepidevat meelekindlust, visadust ja tahet, takistusi ja raskusi. Koosmeenutused lisavad ikka midagi uut, panevad paika veel mõnegi fakti. Nii ka seekord, kui NLKP ajaloo kateedri dotsent VILMAR RUUS aitas toimetusel 6. juunil korraldada väikese vestlusringi LYDIA ROOTSI ja HARALD HABERMANIGA. Sellest võttis osa ka KARL METSAOTS «Edasi» parteielu osakonnast.

L. Roots lõpetas Leningradi Riikliku Ülikooli aspirantuuri ajaloo alal. 1941. aasta mais tuli ta Tartusse ja asus õpetama TRÜ-s marksismi-leninismi aluseid. 1944—1945. a. juhtis ülikooli parteiorganisatsiooni, oli sõjajärgseil aastail üldajaloo kateedri juhataja.

H. Haberman lõpetas Tartu ülikooli 1931. aastal. 1930. aastate lõpul võttis osa pahempoolsete legaalsete kultuuriorganisatsioonide tegevusest Tartus, töötas ülikoolis. Ülikoolis töötas pärast sõdagi, oli õppejõud, ka õppeprorektor.

✱

JUUNISÜNDMUSTELE EELNENUST

H. HABERMAN: Ametlikult parteiorganisatsiooni tollal polnud. Erhard Lepik, Arkaadi Uibo ja mina kuulusime ühte põrandaalusesse kolmikusse. Teiste kolmikute liikmeid me teada ei tohtinud, ainult üks meist pidas sidet üldjuhiga.

L. ROOTS: Teie astusite parteisse 1939. aastal. Samal ajal astus ka ajalooüliõpilane Ilmar Kruus. Ülikoolis oli teisigi kommuniste: Oskar Sepre, majandusteaduskonna üliõpilane Arnold Veimer, Erhard Lepik õppis õigusteadust ja Arkaadi Uibo. Tema oli arstiteaduskonna üliõpilane. Teie olite vist õppejõududest ainuke kommunist?

H. HABERMAN: Õppejõudude hulgas teisi küll ei olnud. Ametis olin bioloogi-vanemassistendina.

V. RUUS: Ülikooli jäi enne juunisündmusi viis kommunisti: Veimer, Lepik, Kruus, Uibo, Haberman. EKP Keskkomitee ülesandel läksid neist juunis Tallinna kõik peale Ilmar Kruusi. Tema oli EKP Tartu Komitee liige. Milliseid organisatsioone kommunistid enne pööret kasutasid, neid oli Tartus ju palju? Kuidas tegutsesite?

H. HABERMAN: Tartus oli tõesti mitmesuguseid ühinguid, eriti kultuuriühinguid. Niipea kui üks legaalne organisatsioon suleti, püüdsime moodustada jälle uusi, nõnda, et tegevus ei katkeks. Ainus organisatsioon, kus võmmid juures ei istunud, oli Akadeemiline Ühiskonnateaduste Klubi. Mäletan, et karskusühing pidas oma koosolekuid ülikooli praeguses haldushoones. Olid vabamõtlejate ühing «Humanitas», töölisteatri ühing, muidugi ka mitmed põrandaalused ringid. Pidasime loenguid, selgitasime marksismi põhitõdesid. Mitmest aspektist sai ise uuritud Lenini «Riiki ja revolutsiooni». Loenguid pidasime ka intelligentsile. Tihti käisime prof. Jüri Haldre suvilas, psühhiaater Viktor Hioni juures.

L. ROOTS: Kõik ei võinud ju nii vabalt tegutseda. Sepre ja Veimer olid «luubi all». Pärast vanglast vabastamist hoiatati, et kui nad end «korralikult üleval ei pea», pannakse jälle istuma.

H. HABERMAN: Iga avalik esinemine registreeriti kaitsepolitseis. Arvan, et meie üks suuremaid ettevõtmisi oli 1940. aasta aprillis ajalehe «Kommunist» levitamine. Õhtul anti igale mehele 10 eksemplari, mis pidid järgmise päeva kella 12—13-ks laiali jaotatud olema. Tagantjärele teame, et värsked numbrid tõi Tallinnast Paul Keerdo. Samal «Kommunisti» ilmumise päeval kutsutud ta kaitsepolitseisse, antud värske ajaleht lugeda: «Tutvuge!» Tema lugenudki ausalt otsast lõpuni läbi. «Mis Te ütlete?» «Väga huvitav oli. Esimest korda tutvustas kaitsepolitsei mind marksistliku kirjandusega.»

V. RUUS: Ega Keerdo otseselt ülikooliga seotud vist ei olnud?

L. ROOTS: Otseselt mitte. Tema nagu teisedki 1938. aasta mais üldamnestiaga vabanenud poliitvangid oli «luubi all».

H. HABERMAN: Suure kombineerimisega saime talle bibliograafeerimise tööd Oskar Looritsa juures kirjandusmuuseumis.

Kruus ja Uibo tegutsesid avalikult, pidasid kõnesid. Esinesime ka rahvaülikoolis. Seal kõneles ikka Viktor Hion. Ükskord pärast loengut ütlesin talle, et niisugust loengut ei saa mittemarksist pidada. Vaatas mulle otsa: «Mnjaa... siin me vast sellest ei räägi, tulge homme minu poole.» Nii saimegi tuttavaks, ideekaaslasteks.

L. ROOTS: Erhard Lepik oli üks aktiivsemaid. Tema astus parteisse 1934. aastal.

H. HABERMAN: Tal oli konspireeritud kirjutusmasin. Kui oli vaja midagi paljundada, tõi masina minu poole ja siis me öösel tagasime.

Sel ajal ehitati Tartu—Tallinna maantee Kärevere osa. Lepik, Sassi jmt. olid seal hooajatöölised. Lõuna ajal astuti veidi kõrvale, söödi võileiba ja aeti parteijutudki maha.

Tartus pidas loenguid ka Johannes Semper. Klubis võttis sõna Oskar Cher. Cher jmt. tegid meil loodusteadusliku kirjanduse bibliograafiat. Nii sai seltsimehi pisut rahaliselt aidatud.

L. ROOTS: Kommunistide töö ülikoolis kandis vilja. Mul on üles kirjutatud üle 50 ülikooli kasvandiku nime, kes aastail 1940—1941 parteisse astusid ka väljaspool Tartut. Üks neist on tänane prof. Paul Vihalem.

21. JUUNIL

H. HABERMAN: Rongkäiguga tuli Raekoja platsile kaasa ka praegune akadeemik Aksel Kipper. Ta vaatas esialgu marssimist pealt, siis tuli minuga ühes.

Raekoja platsil kõnelesid Kristjan Jalak, Paul Keerdo, mina jt. Boris Võrse hüüdis vägevalt hurraa ja tõi välja punase lipu. Keegi ütles, et ajalugu paneb õige mehe õigesse kohta, et küllap sellest mehest saab täitevkomitee esimees. Saigi. Hiljem ka ülikooli prorektor.

Kui demonstratsioonilt koju läksin, ootas mind juba käsk Tallinna sõita. Istusin õhtul rongi. Pealinnas määrati mind siseministri abiks sisekaitseülema kohustes.

V. RUUS: Vihalemast sai teine abi.

L. ROOTS: Teie, Haberman, kirjutasite ju alla partei legaliseerimise otsusele.

H. HABERMAN: Partei oli ära keelatud sisekaitseülema otsusega. See tuli tühistada. Jaan Tõnisson tahtis veel Rahvaerakonda taastada. Ta jättis mulle paberid tutvumiseks. Ütlesin teisel päeval: «Teie partei pani ju kinni härra president ise. Minge tema juurde.» Tõnisson marssis uksest välja: «Selle kaabaka juurde ma ei lähe.» Nad olid opositsioonis.

TARTU ÜLIKOOL NÕUKOGULIKUKS ÜLIKOOLIKS

V. RUUS: Nõukoguliku kõrgkooli alused pandi 1940. aastal.

H. HABERMAN: Õppejõududest-aktivistidest mäletan professoreid A.-T. Kliimanni, A. Koorti, H. Riikojat, J. Sarv oli vabamõtleja laadi.

L. ROOTS: Sarv oli ju esimene nõukoguliku ülikooli rektor Eesti Töörahva Kommuuni ajal 1918—1919.

H. HABERMAN: Maarjamõisa kliinikus oli üks assistent, Saaremaa poiss Voldemar Saulin. Tema oli ka marksistlikult meelestatud.

L. ROOTS: Saulin astus tagalas parteisse, juhatas seal meditsiinikursusi. Teie töötasite koos prof. Heinrich Riikojaga. Tema oli samuti üks progressiivne isik. 19. juulil määrati ta rektoriks. Hans Kruus sai rektoriks 10. septembril. Aga Kure?

V. RUUS: Kristjan Kure sai 13. augustil ühiskondlik-poliitilise kasvatustöö juhiks. 10. septembrist kinnitati ta prorektoriks õppetöö alal. Hiljem määrati õppeprorektori abideks A. Kipper õppetöö ja prof. A. Koort teadusliku töö alal. Samal ajal valmistati vanemate liiduvabariikide kogemuste alusel üleminekut ülikooli uuele põhikirjale. Uue põhikirja projekt kinnitati 9. oktoobril. Sellest ajast nimetati ülikool ENSV Tartu Riiklikuks Ülikooliks.

L. ROOTS: Kure kui õppeprorektor pidi tegema ka poliitilist kasvatustööd. Tema oli suuresti tegev parteiorganisatsiooni loomisega, kõige rohkem tegeles sellega aga I. Kruus.

PARTEIORGANISATSIOONI SÜND

V. RUUS: Asutamise kuupäevaks sai 5. september. Leonhard Illisson märgib 1973. aasta 21. juuni «Edasis», et kommunistid olid illegaalse töö aastail loonud laialdase aktiivi, mistõttu Tartu parteiorganisatsiooni read kasvasid 1940. aastal mitmekordseks. See avaldus ka ülikoolis moodustatud parteiorganisatsiooni koosseisus, kuhu peale I. Kruusi ja K. Kure kuulusid juunis-augustis parteisse astunud H. Kruus, L. Takk, F. Issak, A. Koik, S. Siimer ja A. Jassmann. Need on arhiivi andmed. 1969. aasta «Loomingus» märgib F. Issak, et ülikooli parteiorganisatsiooni asutamas olnuks heameel näha ka A. Hinti, D. Hinti-Vaarandit, P. Hubelit, R. Alasood, A. Kaalu, H. Grabet, V. Kruusi, M. Laossoni, V. Krosenkraniust jt. endise Akadeemilise Ühiskonnateaduste Klubi liikmeid. Neid viisid aga ülesanded ajalehtede ja ajakirjade toimetustesse, uue riigi ettevalmistustele.

Z. Saare andmeil said juulis tähtsaid riiklikke ülesandeid ka üliõpilased V. Saar, M. Sõštšikov, S. Strazd, A. Reining, N. Titov, R. Alasoo, P. Hubel jt.

H. HABERMAN: Reiningut hüüti Kahupea Kaarliks. Pärast sõda nägin teda viimati.

L. ROOTS: Ülikooli parteiorganisatsiooni kuulusid ka teatriinimesed ja kunstnikud.

V. RUUS: 1941. aasta algul toimus parteiorganisatsioonide reorganiseerimine. Ülikooli organisatsiooniga ühendati K. Mäe nimelise Kõrgema Kunstikooli, «Vanemuise» ja ka kirjastustes töötavaid kommuniste. 8. jaanuari andmeil kuulus sellesse 15 partei liiget ja 8 kandidaati. Peale varem nimetatute olid TRÜ parteiorganisatsiooni liikmed veel E. Taat, A. Ilisson, A. Rängel, O. Lohk, K. Liimand, N. Vanaselja, L. Ird, K. Ird. Liikmekandidaatidena olid kirjas A. Bach-Liimand, A. Kaimur, A. Kärt, K. Tombak, M. Rauk, T. Kald, A. Nälk, S. Jassamann.

L. ROOTS: Mina olin liikmekandidaat, kui kevadel ülikooli tulin. Mais-juunis kuulus ülikooli organisatsiooni umbes 20 kommunisti. Ülikoolis töötas või õppis neist 13 kommunisti. Õppejõududest olid kommunistid Hans Kruus, Kristjan Kure, Voldemar Päll, Grigori Tomgorov, Richard Antons, Karl Taev ja mina. Partei liige Leili Takk juhatas kaadriosakonda, liikmekandidaat Jenny Nõu oli kaadriinspektor.

Väljastpoolt ülikooli kuulusid meie hulka Kaarel Ird, Leida Ird, Kaarel Liimand ja Olga Tomgorova, kes oli partei liige juba 1925. aastast; Aino Bach-Liimand jt. Täpsemad andmed on olemas organisatsiooni tegevuse sõjajärgse perioodi kohta. Vahepeal oli muudatusi, mida kõik hästi ei teagi.

V. RUUS: Irdi soovitas «Vanemuise» direktoriks TRÜ parteiorganisatsioon. TRÜ algorganisatsiooni otsuses (kinnitati 12. aprillil EK(b)P Tartumaa Komiteel) teatri olukorra kohta tunnistati «Vanemuise» poliitiline joon õigeks ja töö rahuldavaks. Sobivaks direktoriks ja kunstiliseks juhiks peeti Kaarel Irdi.

L. ROOTS: Selle kahe kuu jooksul ei õnnestunud mul kõiki kommuniste näha. Kes oli ära sõitnud või ei saanud nendega ühendust.

V. RUUS: Ülikooli inimesi suunati pidevalt tähtsatele ametikohtadele. E. Taat, N. Vanaselja, F. Issak, A. Kajand, I. Kruus, J. Nõu jt. määrati 1941. a. kevadel tööle EK(b)P Tartumaa Komiteesse.

L. ROOTS: J. Nõu oli seal ühe kuu. Kohta, kuhu ta suunati, ei kinnitatud, ja ta tuli vanale tööle tagasi.

V. RUUS: Ilmar Kruus töötas esialgu EK(b)P Tartumaa Komitee teise ja 14. maist kinnitati maakonnakomitee esimeseks sekretäriks. Pärast I. Kruusi täitsid sekretäri kohuseid esmalt K. Kure ja L. Takk. Vahetult enne sõja puhkemist kinnitati sekretäriks A. Koik.

ÜMBERKORRALDUSI

V. RUUS: Ümberkorraldusi oli mitmeid. Likvideeriti üliõpilaskonvendid ja nende vilistlaskogud, usuteaduskond. Majandusteaduskond viidi suurema seose tõttu tööstusega üle Tallinna Tehnikaülikooli. Ülikooli jäi 6 teaduskonda: arsti- (dekaan prof. G. Rooksi), ajaloo-keele- (prof. A. Koort, siis prof. P. Tarvel), matemaatika-loodus- (prof. G. Rägo, siis prof. H. Riikoja), põllumajandus- (prof. N. Rootsi), õigus- (prof. H. Kadari) ja loomaarstiteaduskond (prof. J. Kaarde).

Õppetoolide asemel loodi kateedrite süsteem. Neid sai 81. Üleülikooliliste kateedritena tegutsesid marksismi-leninismi aluste, kehalise kasvatuse ja sõjalise kateeder.

L. ROOTS: Marksismi-leninismi aluste kateedri ülesannete hulka kuulus ka ajaloolise ja dialektilise materialismi ning poliitilise ökonoomia lugemine.

Sellel pildil on 1941. aasta märtsis teenistujate ametiühinguorganisatsiooni juhatus. Paremalt on äratuntavad Edgar Talvik, Arnold Humal ja Heinrich Riikoja.

V. RUUS: Vaieldi arstiteaduskonna üle. ENSV Rahvakomissaride Nõukogu määrusega 27. maist nähti ette reorganiseerida see I. juulist Tartu Riiklikuks Arstiteaduse Instituudiks.

H. HABERMAN: Sõda tuli peale, moodustamine jäi pooleli. Vaidlused käisid edasi pärast sõdagi.

V. RUUS: Haridusministri 6. augusti määruses on öeldud: «Ülikooli võetakse vastu isikuid esmajoones tööliste, kehvema talurahva ja töötava intelligentsi hulgast.» Linna- või vallavalitsusest oli vaja võtta tõend ka sotsiaalse päritolu kohta.

1940. aasta sügisel võeti ülikooli 521 uut üliõpilast, neist oli 326 tööliste ja väiketalupoegade hulgast. Vastu võeti ka 505 endist üliõpilast. Sügissemestri lõpul oli üliõpilasi TRÜ-s 2124.

L. ROOTS: Sel ajal kaotati õppemaks.

V. RUUS: Tööliste, töötava talurahva ja töötava intelligentsi lapsed vabastati sellest. Vastavalt varalisele sissetulekule seati õppemaks sisse neile, kelle vanemad elatusid mittetöisest tulust. Õppemaksust oli vabastatud umbes 80% üliõpilasi. Kaotati ka immatrikuleerimise, eksamite ja praktikumide sooritamise tasu.

L. ROOTS: Varem tuli töörahva lastel õppida sageli vaheaegadega — vahepeal õppimisraha teenida.

H. HABERMAN: Üliõpilane pidi maksma ka eradotsentide kuulamise eest. Aga korduseksam võiks olla nüüdki tasuline. Poleks nii palju läbikukkumisi. Üliõpilane peab ikka ise enda eest väljas olema.

V. RUUS: 15. novembrist hakkas kehtima stipendiumi maksmine hästi edasijõudvatele ja toetust vajavatele töötava rahva lastele. Sügissemestril määrati stipendium 484, kevadel 634 üliõpilasele.

KOMSOMOLI- JA AMETIÜHINGUORGANISATSIOON

V. RUUS: ELKNÜ TRÜ organisatsiooni esimene koosolek peeti J. Kalitsa andmeil 22 osavõtjaga 4. oktoobril 1940. Sekretäriks valiti farmaatsiaüliõpilane Z. Grossfeldt, hiljem I. Kononov. 1941. a. 18. märtsist kinnitati sellele kohale E. Maksa.

L. ROOTS: 1941. aastal oli komsomoliorganisatsioonis 28 kuni 30 liiget. Ülikoolis võeti vastu kokku üle 50 liikme, kuid palju suundus ju mujale ja kanti meie arvelt maha.

V. RUUS: 19. oktoobrist 20. detsembrini organiseeriti õppejõudude ja teenistujate ametiühing. Üliõpilaste ametiühingukomitee valiti 24. oktoobril.

L. ROOTS: Prorektor Kure ülesandel tutvusin õppejõudude ametiühinguga. See oli rikas ühing: paremad töötajad said preemiaid, jagati rohkesti tuusikuid. Korraldati mitmesuguseid üritusi. Minul polnud neile mingeid pretensioone.

V. RUUS: Lõpetuseks veel mõned nimed ja arvud: üliõpilaste ametiühingut juhtis õigusteaduskonna üliõpilane kommunist A. Koik, hiljem K. Raidväli. Novembris oli liikmeid 952, järgmise aasta veebruaris juba 1578 ehk 74% üliõpilaskonnast. Õppejõudude ja teenistujate ametiühingu eesotsas oli 1941. a. õigusteaduskonna assistent E. Talvik.

✱

Meie vestlusring kestis üle paari tunni, sellest sai peaaegu kaks linditäit juttu. Olulisema, huvipakkuvama püüdsime sellele leheküljele mahutada. Mõndagi sai ka endale, sõja järel sündinule selgemaks. Mitmed küsimused sundisid kirjandusest lisa otsima. Nüüd loen «Edasist» kõigepealt L. Illissoni meenutuste sarja läbi. Sellest, mis eelnes 21. juunile.

Siinkohal tänab toimetus akadeemik Harald Habermani ja Lydia Rootsi, kes leidsid mahti neid aegu valgustada, samuti dots. Vilmar Ruusi abi eest materjali täpsustamisel.

Vestlusringi seadis avaldamisküpseks

VARJE SOOTAK

ülikool olümpia

Üliõpilased olümpiakeskuses

Lõppev nädal viis olümpiatudengid regatiilinna Tallinna. Teisipäeval algasid õppused gliididel ja hostessidel. Veelgi varem aga läks olümpia ettevalmistuseks üliõpilastel, kes mängude ajal ametis pressikeskuses. Milline see töö välja näeb ja kuidas on lood õppustega, küsisin olümpiaregati pressikeskuse infomaterialide toimetuse juhatajalt Tiit SINISSAARELT.

«Üliõpilased töötavad pressikeskuses peamiselt kolmes lõigus. Kolm tudengit on olümpia infomaterjalide toimetuses, teised aga ametis informatsiooni vahendajatena. Nad annavad ajakirjanikele teavet telefoni teel, vastavad teenindusbüroos lehemeeste küsimustele suuliselt, hoolitsevad selle eest, et võistlusprotokollid ja kõik teised infomaterjalid jõuaksid kiiresti tarbijani ning annavad nende kohta ka selgitusi. Tegemist on vägagi vastutusrikka töölõiguga. Siin peab hästi kursis olema nii merel kui kaldal toimuvaga.

Üliõpilased on hõivatud ka infomaterjalide toimetamisega ajakirjanikeni. Nende ülesandeks on hea seista, et ajakirjanike infoboksides oleksid õigeaegselt protokollid ja pressibülletäänid. Pressibülletääne väljastabki infomaterjalide toimetus. Bülletäänid annavad ajakirjanikele teateid kõikvõimalikest sündmustest, näiteks pressikonverentsist. Samuti tuleb siia selline teave, millele ajakirjanik ise alati jälile ei jõua (olümpiateenistused, intervjuud jne.). Olümpiamängude ajal antakse bülletääni välja vene, inglise, saksa ja prantsuse keeles.

Õppused algasid meil juba 3. juunist. Esimesed päevad kulusid asjaajamistele, nüüd aga käivad õppused juba täie hooga. Juuni lõpus on atesteerimine, juuli alguses tuletatakse meelde võõrkeeli.»

Palju ajakirjanikke Tallinnasse tuleb?

«Tallinna tuleb 300 ajakirjanikku. Neist 150 on maailma erinevate purjetamisväljaannete esindajad ja nad on akrediteeritud ainult Tallinnasse. Osal ajakirjanikel on aga nii Moskva kui ka Tallinna pääse. Need on peamiselt tele-, raadio- ja infoagentuuride töötajad. Üheks päevaks aga võivad regatilinna saabuda kõik ajakirjanikud, kel selleks vähegi soovi.

Hiljuti võttis ROK vastu otsuse lubada olümpiamängudele ajakirjanikke ka nendest maadest, kus mänge boikoteeritakse.»

Küsitles RAIVO LOTT

Koridoriteatris

avanesid eesriided. Seda muidugi tinglikult. Tegelikult polnud mingit teatrisaali, lava ega eesriiet, kuid nende puudumine teatritegemist ei takistanud. Žurnalistikakateedri koridor oli jaotatud kaheks — näitlejate- ja publikupooleks. Ühel pool viis rida toole, teisel pool laud, tool ja riiul. Mängiti leedu autori Algirdas Počiuse novelli «Õpetaja». Enne olid välja jagatud tasuta piletid.

Mängureid oli kolm: Vahur Kalmre, Enno Tammer ja Väinu Rozental — kõik teise kursuse žurnalistikatudengid. Esialgu passis laval asetsev laud täringuviskamiseks. Reeglite järgi pidi kõige suurema arvu silmi saanu hakkama Õpetajat mängima, ülejäänud kahest said vastavalt Tundmatu nr. 1 ja Tundmatu nr. 2. Mänguõnn naeratas E. Tammerile.

*

Mitte kõigile polnud uus kord, kolhooside loomine meeltmööda, mitte kõik ei julgenud oma soosivat suhtumist uude korda avalikult väljendada. Kardeti neid, kes olid metsas. Nii oli see meil Eestis, nii oli Leedus. Mõni salgas maha oma veendumused. Kuidas käituda siis, kui mööda nagisevat puutreppi tõusevad kahe õõkülalise sammud koolimaja teisele korrusele, kostab viisakas koputus ja uksel seisab kaks tundmatut? Kas tulnukad metsast või linnast? Ja ometi pidi midagi tegema, kuidagi käituma, rääkima, tõestama, sest elutahe varjutas kõik muu.

Õpetaja oli inimene, kes teaduses leidis oma maailma. Tema arvates jäi teadus teaduseks, olenemata rüüst selle ümber — kas punane, roheline või valge. Nii rääkis ta tundmatuile õõkülalistele. Kui õpetaja arvas enda puhul tegemist olevat isikuga, kellele poliitika sugugi korda ei lähe, siis ta eksis. Juba seepärast, et õpetaja raamaturiiulil seisid nähtaval kohal Stalini teosed, nende taga varjus veel Kant, Hegel, Maeterlinck... Tundmatuile polnud tõepoolest otsaette kirjutatud, kellega tegemist.

Vahel jõuab inimene endas selgusele alles läbi kriitiliste situatsioonide. Mitte alati ei ole see äratundmine meeldiv. Samas võib tahtmatu enesepaljastus saada alusmüüriks, millele kerkib veidi teistsugune, oma eksimusi mõistnud isiksus.

Tundmatute lahkumise järel seadis õpetaja segipaisatud raamatud korda. Enam polnud tähtis, millised neist nähtavale kohale pidid jääma.

*

See oli kammerlikku laadi etendus, pealtnäha emotsioonideta, samas kuskilt sügavusest kasvava sisepingega, mille edasiandjaks olid pigem hästi mängitud pausid kui tekst. Viimastki olid osatäitjad õnnestunult ära kasutanud. Etendust saatis mingi nukker alatoon. Küllap jõudis see ka publikuni. Inimese pärast peab muret tundma.

MARGOT VISNAP

TAGASI VAADE

MAI

Seisame suure spordisuve lävepakul. Moskva olümpiamängude alguseni jääb tänasest 37 päeva. Spordi tippfoorum on mõtestanud paljude inimeste viimase aja tegevuse. Meie ülikoolis andis see tunda olümpiaõppuste ja kuu võrra ettepoole toodud kevadsessiooni läbi. Ikka selle huvides, et Tallinna purjeregatil võistlevad sportlased ja külalised tõelise külalislahkuse ja teeninduskultuuri osaliseks saaksid. Agaralt tegutsesid (täpsemalt vastu tegutsesid) ka need USA valitsuse meelsed jõud, kes sporti tema põhiolemuse vastaselt omakasu huvides poliitikarelvana kasutada püüdsid. Mõtestatuks ei saa sellist tegevust meie niigi keerulisel ajal kuidagi pidada. Seda on kinnitanud ka enamiku riikide otsus saata oma olümpiadelegatsioonid Moskvasse ja Tallinna.

Sportlaste olümpiameelestatusest räägivad nende kõrgtulemused. Ainuüksi kergejõustikus on poolteise kuuga maailmarekordeid parandatud 17 korral. Neist mõjusamad Ferenc Paragi 96.72 odaviskes, Jacek Wszola ja Dietmar Mögenburgi 2.35 kõrgushüppes, Francis Daley Thomsonil 8622 punkti kümnevõistluses andsid kindlasti jõudu ja eneseusku sadadele tuhandetele, kellel samuti suur soov spordis midagi ära teha. Kes teab, ehk olid just Paragi ja Jüri Tamme rekordid selleks laenguks, mis Heino Puustet Helsingi olümpiastaadionil maailmatasemelist 89.32 viskama õhutasid. Sügiseses ülikoolilehe numbris antud olümpiavaimse lubaduse on praeguseks täitnud ka üks päris meie kooli mees — 18-aastane kehakultuuri esmakursuslane Aivar Ojastu. 400 m jooksis ta 47,5 sekundiga maikuus Balti matšil. Kas annab see märku, et ülikooli kergejõustikus on esile kerkinud uus arvestatav anne? Sama mõõtu kui 10—15 aastat tagasi ilma teinud Rein Aun, Mart Paama või Ants Nurmekivi.

Olgu tähtede või tippude seis ülikooli kergejõustikus, muudelgi aladel missugune tahes, tuhandete oma tervist teeniv meelepärane (massi)spordiharrastus peaks loomulik olema. See mõte öeldi maikuus välja kahel olulisel arupidamisel. Esimene toimus ajalehe «TRÜ» ühiskondliku sporditoimetuse eestvõtmisel (vt. «Seitse meest ja ülikooli sport», «TRÜ» nr. 19, 30. mail 1980), teine VTK ja rahvaspordi komisjoni esimehe TRÜ õppeprorektori Uno Palmi juhatusel. Viimane andis komisjoni liikmetele suveks konkreetsed ülesanded, nende tegelikust täitmisest sõltub otseselt üliõpilase ja spordi loomuliku suhte taastamine.

Maikuu ei möödunud ülikoolis pelgalt arutades ja plaane pidades. Tehti ka tegusid. Mitmeil põhjendamata ja põhjendatud põhjusil jäid spartakiaadi kolm viimast ala üliõpilaste ja õppejõudude jaoks niigi kiire aja sisse. Kuid ära nad peeti ja spartakiaaditabel sai lõplikult täidetud.

Lõpuni jäi kindlalt ette bioloogia-geograafiateaduskond, kus spordiasju on ajamas geograafia II kursuselt Urmas Kaup ja Andrus Meiner. Esimeseks tõusti eelmise aasta 9. kohalt. Arengut jätkasid filoloogid, kes tõusid kolme koha võrra (viiendalt teiseks). Meenutuseks: kolm aastat tagasi oldi koguni viimased. Spordiorganisaatorite Einar Ellermaa ja Priit Jõgi töö on seda enam väärt, et tänavu võisteldi ilma žurnalistikaosakonna tudengiteta, kes osakonna vaimu tugevdamise huvides eraldi võistkonnana välja astusid. Filoloogide sporditegemisse aitas tugevasti kaasa nende šeff-õppejõu Milvi Visnapuu sporditerve suhtumine. Kolmanda koha võitlesid lõpuks välja KKT II kursus ja Boris Bazanov. Kahe sammu haaval on tulnud ettepoole arstiteaduskond. Kohad kolmel viimasel spartakiaadil — 8., 6., 4. Spordinõukogu esimees on Tõnu Juul ravi IV kursuselt. 5. koha vääriline oli samuti kahe koha võrra tõusnud majandusteaduskond. Kalle Kaljurand (majanduskũberneetika II k.) jätkab Toomas Sildmäe ja Arvi Karotamme poolt alustatut. Kuues oli matemaatikateaduskond Jüri Lebedevi (rakendusmatemaatika II k.) eestvedamisel. 7. jäänud töötajad on viimastel aastatel teinud vähikäiku. Kolm aastat tagasi oldi teised, eelmisel aastal neljandad ja nüüd siis seitsmendad. Mõningat lohutust pakub maikuu viimasel päeval Eesti kõrgkoolide õppejõudude spartakiaadil saavutatud esikoht.

Märkamatult jõudsin maikuu maailmaspordist ülikooli sporti. Ega nad teineteisest nii kaugel seisagi. Eesti üliõpilassportlastest on olümpiapilet juba käes Leningradis õppival ujujal Ivar Stukolkinil. EPA ja ülikool usuvad jooksja Enn Selliku ja aerutaja Jüri Poljansi võimalustesse. Kannatust tuleb varuda veel pisut rohkem kui kuuks ajaks.

IVAR VALGE,
spordiklubi juhataja

Sammuseadmise aeg

(Algus 1. lk.)

On hetki, mille puhul mõistus ja teadmised iseenesegi usku kõigutavad. Tee käib haige usuni läbi enese, vahel võimatugi uskumise. Alati pole abi ka püüdlustest, lootustest, optimismist. Paljugi meie tunnetuse teel pole veel neiks teadmisteks talletatud, mis meid abistaksid. Miks ei suuda me alati aidata hääbuvat noort elu?

See tõukab otsima vastust küsimusele mitte lihtsalt uudishimust, vaid teadmise, abi puudumisest. Juhendaja abiga saab teeots valitud, meetod leitud, minna tuleb aga ise. Tahe, uudishimu ja soov peavad olema tugevad, et seda teed käia, tulemuste tarvis ka palju nn. musta tööd teha.

Kolmel lõpetamisjärgsel aastal on süvenenud arvamus, et sisseastumise aegu valitud eriala on õige. Kinnituseks on iga haiglapäev, kus kõrvuti mured ja neist väljarabelemine.

Esimene proov teadmiste ja praktika kokkuviimisel on tehtud. Aga ainult esimene, sest meie tööd kontrollib iga päev.

HELE EVERAUS

PANE TÄHELE

RAAMATUD TAGASI

Mais oli ajalooteaduskonnas 6, arstit. 58, bioloogia-geograafiat. 9, filoloogiat. 35, füüsika-keemiat. 20, kehakultuurit. 10, majandust. 14, matemaatikat. 27 ja õigust. 11 üliõpilasel teadusraamatukogust võetud kirjandus tagasi toomata. Neid on tulnud otsida varem isegi dekanaatide kaudu.

Nii et, enne kui suvepuhkusele lähed, vii raamatukogu raamatud ära!

ARHEOLOOGIA-HUVILISI

Üliõpilasi (eriti muidugi ajaloolasi) kutsub ENSV TA Ajaloo Instituudi arheoloogia sektor maist kuni septembri lõpuni osalema arheoloogilistel välitöödel Tallinnas Lasnamäel. See sügisel algava ulatusliku elamuehituse piirkond on rikas riikliku kaitse all olevate arheoloogiliste mälestiste poolest (kivikalmed, kultuskivid jne.). Kaevamistööde üldjuhendaja on Vello Lõugas. Garanteeritakse töötasu (koos välihüvitusega) kuni 160 rbl. kuus ja koht ühiselamus. Oodatakse 15—20 üliõpilast. Soovijail pöörduda NSVL ajaloo kateedrisse (keemiahoone ruum 311, tel. 341-21/268) või ENSV TA Ajaloo Instituuti (Tallinn, Estonia pst. 7, Vello Lõugas) või Lasnamäe arheoloogilise ekspeditsiooni baasi (Tallinn, Leningradi mnt. 99).

LÕPUAKTUSED

Õigust.	20.	juunil	kl. 12
Biol.-geograafiat.	24.	„	13
Majandust.	24.	„	15.30
Füüsika-keemiat.	25.	„	12
Ajaloot.	26.	„	12
Matemaatikat.	27.	„	14
Kehakultuurit.	28.	„	11
Filoloogiat.	28.	„	14
Arstit.	30.	„	11

VANAD LEHED

Toimetuse kappe kraamides märkamatta on iga kord, kui paljude vanu ajalehti. Päris kindlasti huvitab see mitmeid, kes ülikooli lehte hoiavad ja kelle mõni number puudu. Kogu saab veel täiendada. Valvelauast leheostjaid aga palume aastanumbrit tähele panna, et ta värske lehe asemel soovimatult vana ei ostaks.

NB!

Õppeaasta viimane ajaleht (lõpetajate erinumber) ilmub reedel, 27. juunil. Kohtumiseni 1. septembril!

TOIMETUS

SPORT * UUDIS * SPORT * UUDIS

*** Peeti TRÜ meistrivõistlused sõudmises. Kaks esikohta võitis Olga Rozina (matem. II), kes võitis ühelisel ja kahelisel (koos Svetlana Gorjunovaga). Meeste neljasel oli parim paatkond, kus sõudsid Toivo Zoova, Arne Graumann, Andres Redi ja Nikolai Švedko. Naiste roolijata kahesel võitsid Merle Morrisson ja Anne Freimuth.**

*** Tallinnas peeti kõrgkoolide õppejõudude ja teenistujate spartakiaad. Üldvõidu sai TRÜ EPA, TPI ja TPedI ees. Meie ülikooli õppejõud-teenistujad tulid esimeseks meeste võrkpallis, lauatennises ja males. Naiste võrkpallis jäädi kolmandaks, meeste korvpallis neljandaks.**

*** «Olümpia kõigile» normi täitnuid oodatakse VSÕ «Kalevi» territoriaalnõukogu laos (Magasini 3), kus teisipäeval ja kolmapäeval saab osta auhinnasärke. Lähemat teavet saab spordiklubist.**

**MARI PALM,
JAAN PÄRNAT**

Olümpiapurjeregati alguseni on jäänud pisut üle kuu. Loodame, et siis puhuvad lahel parajad võistlustuuled. MIHKEL VANARI foto

Toimetaja V. SOOTAK

«TRÜ» Ajalehe «TRÜ» toimetuse aadress: 202400 Tartu, Ülikooli t. 18, TRÜ, ruum 302, tel. 341-21/253. Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk. Tartu Ülikooli 17/19. III. Üksiknumbri hind 2 kop. Tellim. nr. 2409. MB-01569.

«Тарту Рийклик Юликоол» («Тартуский государственный университет»). Орган парткома, ректората, комитета ЛКСМ и профкома Тартуского государственного университета, г. Тарту, Эстонской ССР.

TEELE!

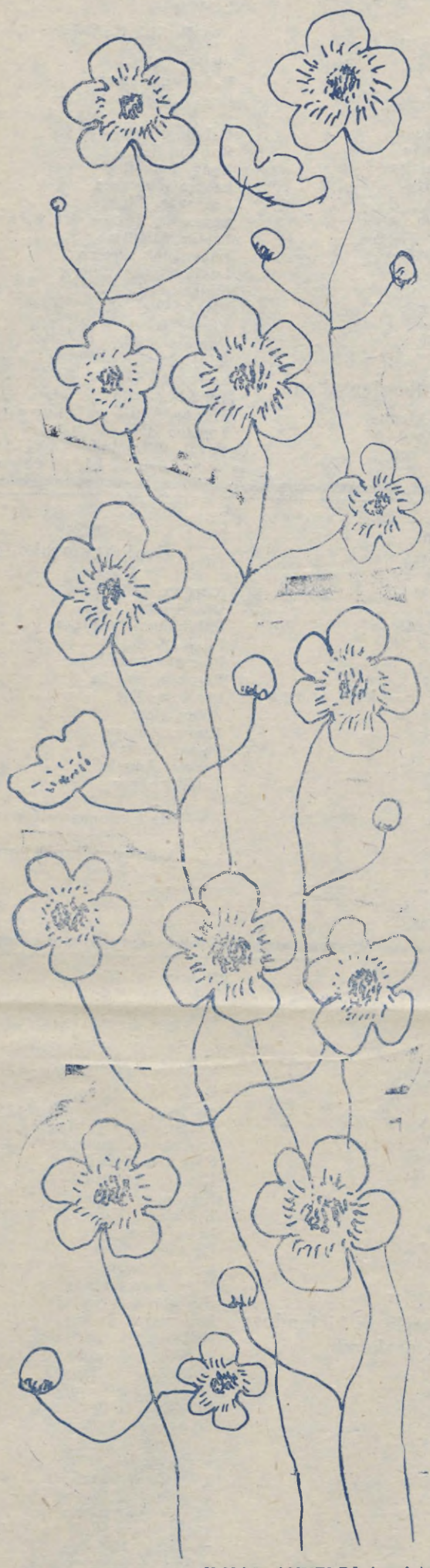

ILMAR ANVELDI joonistus

TEELE!

Raviosakond

Aasa, Urve
Alanurm, Rita
Ansip, Anu
Ausmees, Merike
Avikson, Küllike

Brems, Kersti — kiitusega
Brünberg, Einar — kiitusega

Eerik, Ojar
Erm, Ene

Glaser, Aili

Haav, Aime — kiitusega
Haavel, Varje
Haldre, Sulev — kiitusega
Heido, Ragnar — kiitusega
Heido, Viivi
Helberg, Aleksander

Ilves, Tiit
Imelik, Hillar

Jaakmees, Ann
Jaek, Tiia
Joost, Mall
Jürgenson, Taimi

Kabel, Marika
Kala, Malle
Kallassalu, Helve
Kallassalu, Ülo
Kalm, Anu
Karu, Kalev
Kaup, Meelis
Kipping, Lea
Krischka, Anu
Kubi, Külli
Kuiv, Hannes
Kuiv, Reet
Kukner, Andres
Kuldsepp, Liivi
Kuzmin, Ingrid
Kuus, Imbi — kiitusega
Kõrv, Meeli
Käärik, Mati

Laar, Helle
Laar, Peep — kiitusega
Laks, Toivo
Lember, Mait
Lepner, Urmas
Lill, Hille
Lind, Margit-Maie
Loogna, Boris — kiitusega
Lüüs, Katrin

Maimets, Matti — kiitusega
Maksimov, Margit
Matteus, Dagmar
Murro, Anne
Mäesalu, Andrus
Müürsepp, Andres

Nazarenko, Sergei — kiitusega
Nuude, Karmen

Oja, Helgi-Koidula
Oona, Esti
Ots, Sirje

Paapstel, Ants
Paju, Inge
Panova, Maria
Pehk, Renna
Pehme, Aili
Pihkva, Lembit
Podar, Toomas — kiitusega
Prits, Urve
Pruunsild, Toomas
Põder, Airi
Põder, Margus

Raidoja, Merle
Rander, Rein
Ranna, Jaan
Raskasov, Ene
Riive, Mare
Rohtla, Ülla
Rosin, Kaie
Rääts, Ursula — kiitusega

Saagpakk, Maimu
Saalis, Ülle
Saar, Ene
Sarap, Ülle
Serka, Tarmo
Siivas, Elli
Sirel, Ingrid
Sitin, Lidia
Soodam, Sirje
Suits, Sirje
Särg, Ilmar — kiitusega
Smutov, Merle

Talvi, Terje
Talving, Aldin
Talving, Kadri — kiitusega
Tamberg, Epp
Tammemäe, Lee
Tandre, Tiiu
Taul, Lea
Tennisberg, Kai
Tobreluts, Lea
Tomasberg, Ülle
Ulst, Karin
Vardja, Tõnis — kiitusega
Varik, Indrek
Vent, Ants — kiitusega
Vertman, Inge
Vesso, Alja
Vides, Hella
Vogelberg, Jaan
Väli, Viive

Arsti-teaduskond

Raviosakond (vene õppekeelega)

Abarbartšuk, Valentina
Beloussova, Nadežda
Brašinski, Jevgeni — kiitusega
Feldman, Natalia
Gainal, Aleksandra
Gus, Aleksandr — kiitusega
Gus, Mihhail — kiitusega
Gvozdeva, Olga
Ivanov, Jevgeni
Ivanova, Jelena — kiitusega
Jakovleva, Irina
Jelissejeva, Galina
Jerõgina, Alla
Kapitonova, Galina
Krivošejeva, Larissa
Kudelja, Anna
Lašek, Vassili — kiitusega
Matkava, Irina
Neklesa, Ljudmila
Neklesa, Vladimir
Osmukesku, Galina
Ovtšinnikova, Marina
Rannamets, Olga
Rudtšenko, Ljudmilla
Ruševajeva, Irina
Rõbakova, Irina
Sazonov, Valeri
Solomenko, Natalja
Stepanova, Natalia
Sipov, Valeri
Školjar, Regina
Šori, Stepan
Tsikurišvili, Natela
Tšernjak, Tatjana
Tünni, Margarita

Pediaatriaosakond

Jõemägi, Anu — kiitusega
Karotam, Ülle
Kask, Maire
Kerner, Mare
Kleemann, Marje
Koduvere, Katrin
Lepp, Merike
Lill, Lidia
Linder, Margot
Mõttus, Sirje
Mägi, Dagmar
Müürsepp, Tiia
Parv, Viia — kiitusega
Pruunsild, Kaie
Põld, Vaike
Sein, Tiiu
Silbaum, Anne
Sirge, Ene
Song, Ruth
Tammpere, Tõnu
Teeäär, Anne — kiitusega
Tohver, Sirje
Toom, Kristine
Valge, Viive

Spordimeditsiiniosakond

Aben, Anne
Antija, Tamara
Borodin, Juri — kiitusega
Bringina, Ingrida
Brits, Natalja
Broka, Aija
Elken, Maiu
Firstova, Olga
Gusak, Igor
Horošuhha, Mihhail — kiitusega
Janušoniene, Margarita
Jelistratova, Tamara — kiitusega
Jersina, Elmira
Kadõrov, Tursundžon
Kareva, Ljudmilla
Kibildiene, Sigita — kiitusega
Konoplenko, Ivan
Kripakova, Ljubov
Krumina, Maruta
Kudirkaite, Laima
Lõhmus, Ants — kiitusega
Martsoo, Mare
Maslennikov, Nikolai
Maštšetova, Svetlana
Matvejev, Vladimir
Molodtsov, Anatoli
Muravjova, Natalja
Naumova, Nadežda
Paeglis, Uldis
Prez, Aleftina
Puuste, Oksana
Sklizmontas, Vladas
Sklizmontiene, Virginija
Skripkin, Sergei
Sosnovski, Felix
Ševtšenko, Georgi
Ševtšuk, Oleg
Šipova, Tatjana
Šmeljov, Jevgeni
Špuras, Jonas
Štšepelina, Olga
Zahharjan, Leonid
Zaitseva, Irina
Zarjan-Jegiazarjan, Rita
Zilinskaja, Irina
Timšina, Jelena — kiitusega

Stomatoloogiaosakond

Aasma, Natalia
Aavik, Tiiu
Akerman, Riina
Allik, Merle
Beregov, Viktor
Burešina, Veera
Hindrichson, Malle
Hubelmann, Kersti
Kruusamägi, Maire
Laks, Signe
Lepik, Mari
Lepner, Ere
Liivamägi, Mare
Lupp, Maia
Männiste, Katri
Opmann, Maimu
Ots, Terri
Pikk, Tiina
Raja, Kaie
Reinhold, Silvi
Riitsalu, Marika
Soots, Marianne
Soovik, Maarika

Farmaatsiaosakond

Bless, Kersti
Elken, Eve
Erman, Leonora
Heinmaa, Heli
Irv, Merike
Jaksman, Olga
Järvala, Tiina
Kolga, Lea
Kurik, Vally
Lootsmann, Mare
Luht, Maila
Luik, Sirje
Mall, Kaja — kiitusega
Maripuu, Rita
Mikita, Hille
Nestra, Meelike
Ojas, Ester
Olari, Ülle
Paim, Ilve
Pallav, Sirje
Rasva, Anne
Ratassepp, Erika
Rääbus, Helle
Seene, Maire
Treial, Ester
Tätte, Heili
Õunpuu, Õie

KÕIGI MAADE PROLETAARLASED, ÜHINEGE!

tartu riiklik ülikool

EKP TRÜ komitee, TRÜ rektoraadi, ELKNÜ TRÜ komitee ja TRÜ ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 21 (1231) Reedel, 27. juunil 1980 XXXII aastakäik

Kontrolleksemplar

AR Fr. R. Kreutzwaldi nim. ENSV Riiklik Raamatukogu

Ajaloo-teaduskond

Statsionaarselt lõpetajad

Ajaloo-osakond

Allik, Sirje
Allkivi, Elle
Allpere, Ann
Gladkova, Maret
Kaidla, Eva
Karmin, Lemmi
Klooster, Vello
Kodres, Krista
Laatsit, Rait
Leetmaa, Mihkel
Lippus, Karin — kiitusega
Madar, Maia
Mülla, Ahto
Ozolinš, Dainis
Paris, Silja
Promet, Sirje
Raudkivi, Priit
Reinus, Anželika
Remmelgas, Ene
Serglov, Igal
Solba, Helgi
Tamm, Alla
Tensing, Olev
Uuspõld, Anu — kiitusega
Vahtra, Ivi

Defektoloogiaosakond

Apart, Reet
Heinsoo, Tiina
Jaanimäe, Nevi
Kabin, Eve
Kabus, Riina
Kanarik, Viive
Kibus, Signe
Kimmel, Liia
Krinal, Anu
Kuusksalu, Ülle — kiitusega
Liesment, Ülle
Lind, Ruuda
Linnamägi, Epp
Namm, Elna
Nigol, Reet
Oja, Helin
Orasson, Anu
Pajula, Ellen
Raidla, Ulvi
Toom, Marju
Toome, Pille
Ventmann, Heili

Psühholoogiaosakond

Einfeldt, Viive
Eslas, Helle
Hauk, Katrin
Juske, Mare
Juurikas, Gerri
Kodres, Jüri
Konsap, Madis
Krips, Heiki

Nigul, Ave
Nukka, Rein
Ojala, Heiki
Ojamaa, Kadri
Pappel, Mare
Pertmann, Milvi
Prügi, Kaja
Pulver, Aleksander
Saar, Jüri
Sarap, August
Sarjas, Tiina
Tago, Indra
Talvist, Ene — kiitusega
Tammetalu, Kaja
Uusmaa, Merike

Mittestatsionaarselt lõpetajad

Ajaloo-osakond

Aiaste, Siiri
Ansaar, Leelo — kiitusega
Auli, Tiina
Babenko, Leili
Buslavska, Juri
Eichhorn, Mare
Haak, Jaan
Hallik, Milvi
Kangur, Kalev
Kiisler, Uno
Lukaševitš, Vladimir
Maksimov, Valeri
Mihkelsaar, Inge
Mirošnitšenko, Aleksander — kiitusega

Muhu, Tiiu
Mägi, Elviira
Nagel, Milli
Ojala, Uuno
Ojarand, Rutt
Ojastu, Vivian
Pehlak, Marju
Piho, Mare
Piiri, Reet
Prikolota, Vassili
Randla, Tõnu
Rebane, Ivika
Rinaldo, Rene
Rohtla, Viivi
Savomägi, Katrin
Sepalaan, Katrin
Smirnova, Natalja
Tamberg, Mart
Tobre, Jaak
Tomusk, Endla
Tõkke, Urve
Ulanov, Vladimir
Unus, Aili
Viljalo, Tiiu
Villems, Lilian
Voore, Merike
Värva, Maaja
Õuna, Luise

Defektoloogiaosakond

Eomois, Eha-Alviine
Kruusimaa, Anu
Kuropatkin, Piret
Luup, Heli

Mõttus, Janne
Neiman, Viivi
Pihl, Külli
Päll, Tiiu
Saar, Vaiki
Tamme, Marianne
Toomast, Milvi
Uusküla, Rein

Psühholoogiaosakond

Elštein, Alla
Helemäe, Helger
Kaasik, Aidula-Taie — kiitusega
Kalvik, Ülle
Kangur, Tiit
Lang, Lembit
Leotoots, Andres
Lepasaar, Ellen
Lepasaar, Tiit — kiitusega
Lepik, Valentin
Lukanenok, Peeter
Lukjantšenko, Jelena
Malken, Tiiu
Pisa, Silva
Prees, Kristi
Rootalu, Liina
Rünk, Liivi
Seripova, Kai
Tambek, Vello
Tigane, Anu — kiitusega
Tomson, Eva
Varul, Hille-Made — kiitusega
Vodja, Epp — kiitusega

Bioloogia-geograafia-teaduskond

Statsionaarselt lõpetajad

Bioloogiaosakond

Arumäe, Urmas
Asu, Ene
Eenmaa, Vahur
Einistu, Viive
Habicht, Jaan
Hallemaa, Hiido
Hallik, Anton
Halliste, Liina
Herne, Viive
Hint, Ruth
Ilisson, Riina
Järva, Anne
Kalda, Rein

Keppart, Vello
Kivil, Lembi
Ksenofontova, Tiina — kiitusega
Kõiveer, Anu
Kõiveer, Riho
Lahke, Ülle — kiitusega
Laja, Maris
Lauringson, Ester
Leivits, Agu
Lilles, Kristel
Lilleorg, Aili
Maasik, Margus
Maimets, Toivo
Martinson, Aare
Masing, Matti
Meikas, Erkki
Metssalu, Rein
Niidas, Riina
Nõges, Peeter — kiitusega
Ott, Ingmar
Ott, Katrin
Paroll, Helle
Peterson, Imbi

Raid, Raivo
Raik, Helin
Raik, Ivar
Raudi, Riho
Remme, Jaanus
Sarapuu, Tago
Spiegel, Tiia
Zobel, Martin
Tark, Eha
Toots, Indrek
Vaan, Aldo

Geograafiaosakond

Alber, Elle
Alasi, Leelo
Ehrenpreis, Tiiu
Haljasmets, Kaja
Hank, Alvar
Hussar, Maret
Ivan, Naima
Jaagus, Jaak
Jürgenson, Heli
Kaljula, Sirje

Kalle, Maie
Kangru, Külli
Kimmel, Andres
Kitsing, Maie
Kütisaar, Sirje
Lehiste, Külli
Michelson, Madis
Mändla, Eve
Nugin, Katrin
Proosa, Helje
Puurmann, Elle — kiitusega
Randmaa, Marje
Roop, Aivar
Salu, Tõnu
Sepp, Indrek
Sepp, Lii
Sergejeva, Niina
Sikkal, Riina
Tarro, Ain
Tillmann, Ene
Tillmann, Linnar
Tuisk, Reet — kiitusega
Tuuga, Vladimir
Tõnismäe, Kai

Tätte, Helve

Geoloogiaosakond

Morgen, Eriina
Oja, Tõnis
Palginõmm, Valdeko
Plink, Anu
Ploom, Gennadi
Pärnoja, Marika
Randoja, Tiit
Rõõm, Agu
Tamm, Andrus
Tamm, Indrek
Teever, Angela
Tuuling, Igor

Mittestatsionaarselt lõpetaja

Geograafiaosakond

Kuik, Juta

Filoloogia-teaduskond

Statsionaarselt lõpetajad

Eesti keele ja kirjanduse osakond

Aasamaa, Anne
Andrekson, Leelo
Aun, Lilian
Aus, Astrid
Hanson, Raimu
Hinno, Kersti
Judeikin, Mirjam
Jõesaar, Margit
Kaldoja, Elve
Kiudorv, Anne
Klooren, Maarika
Krail, Ingrid
Kulper, Marin
Kärdla, Eevi
Lepikov, Velve
Liivak, Krõõt
Lumiste, Anne
Lühiste, Mari
Maimets, Siiri
Mägi, Ulve
Nagelmaa, Ene — kiitusega
Näär, Helle
Palgi, Ingrid
Prikk, Sirje
Pruuli, Tiia
Rätsep, Tiina
Sokmann, Sirje
Tammo, Tiiu
Tikas, Kaja
Tootmaa, Rein
Tohvre, Tiina
Ustal, Ülle
Uustalu, Anu
Veenpere, Ene
Vihma, Heidi
Virkus, Lyyli

Inglise keele ja kirjanduse osakond

Didvig, Ene — kiitusega

Hallmägi, Margit
Heinvee, Maris
Jakobson, Kärt
Kalamann, Aime
Kull, Anne
Laus, Inge
Lepik, Sirje
Linask, Lauri
Lindjärv, Ülli — kiitusega
Luha, Kaili
Maidla, Kristel
Neeme, Meedi
Oll, Lya
Rohtmets, Maie
Rõõmusoks, Marika
Sihver, Elle
Sild, Anne
Strandberg, Eda
Tammiste, Marju
Tihaste, Anne
Tonka, Meeli
Trei, Mare
Vaha, Karin
Veber, Doris
Viks, Raili

Saksa keele ja kirjanduse osakond

Bernotas, Aili
Järv, Inta
Klaas, Külli
Lepiksoo, Reet
Madar, Aive
Masing, Ülle
Metsar, Marianne
Mähar, Astrid
Pastak, Silva
Raid, Merle
Rajaste, Leeni
Raudmäe, Margit
Seiler, Vilve — kiitusega
Sildnik, Imbi
Silling, Küllike
Vilep, Riina

Vene keele ja kirjanduse osakond

Aleksandrova, Irina
Frolova, Jelena

Golovanova, Klara
Gordejeva, Tatjana
Hmelnaja, Tamara
Janson, Kersti
Kask, Anne
Kirillova, Natalja
Konšina, Galina
Kornõševa, Margarita
Kostandi, Jelisaveta-Kaarina — kiitusega
Kostandi, Oleg — kiitusega
Laasi, Helga
Lillemaa, Jüri
Lissetskaja, Irina
Litšman, Jelena
Maslova, Jelena
Mindrova, Ljudmilla
Notševka, Tatjana
Ovtšinnikova, Tatjana
Ponomarjova, Galina
Ponomarjova, Tatjana
Prii, Toomas
Püvi, Karin-Kaja
Rudneva, Jelena
Sahharnaja, Natalja
Sutt, Enid
Šerstobitova, Jelena — kiitusega
Zemskova, Irina
Žalõbina, Jevgenia
Tammekivi, Sarmite
Tepp, Reet
Tolsa, Aira
Trunova, Natalja
Vesterova, Tiina

Mittestatsionaarselt lõpetajad

Eesti keele ja kirjanduse osakond

Avtomonov, Laida
Baida, Maire
Edala, Marie — kiitusega
Gutman, Estelle
Heinapuu, Andres
Hermann, Urve
Kask, Katri
Kastan, Riina
Kattai, Ene
Kees, Tõnu
Konson, Maret

Kõpp, Mall
Luts, Mare
Maasik, Elgor
Mandel, Ellen
Must, Ann
Müür, Sirje
Niinemets, Asta
Paulus, Ülo
Pusep, Linda
Puusepp, Iisi
Pütsepp, Sirje
Rei, Sirje-Anne
Sai, Reet
Sepp, Heli
Teder, Tiina
Tiits, Marika
Urbla, Vivika
Viira, Eva
Villmann, Peeter

Inglise keele ja kirjanduse osakond

Hansson, Liisa
Jasner, Mare
Kanivets, Vaiko
Kaprei, Heiki
Kibuspuu, Marge
Kivi, Katrin
Klement, Erika
Kruusmaa, Vivian
Lisitškina, Tamara
Luide, Aini
Mägi, Enel
Pärn, Viia
Rohtmets, Kersti
Soomre, Mati — kiitusega
Talvet, Malle
Tiido, Harri
Võsu, Aili

Saksa keele ja kirjanduse osakond

Elbrecht, Lehte
Kõiv, Tiit
Lillo, Maimu
Miller, Hanna
Moppel, Vilve
Mägi, Mare
Oidjärv, Taimi

Rosenberg, Illar
Toomsalu, Maie

Vene keele ja kirjanduse osakond

Andros, Liia
Dudiene, Tatjana
Gurjanova, Maria — kiitusega
Golovanova, Katrin
Jermakova, Rimma
Karu, Maimu
Klotško, Ljudmila
Koromnov, Dimitri
Kuldkepp, Aili
Kulu, Mare
Laksberg, Irina
Levina, Maria — kiitusega
Mikrjukova, Ljudmila
Moronova, Irina
Mumma, Irina
Ništšaja, Margarita
Petuhhov, Anatoli
Poleštšuk, Tatjana
Sergejeva, Veronika
Siilivask, Leili
Stepanova, Tatjana
Sujarova, Dina
Šarafan, Jelena
Zaikina, Svetlana
Žubritskaja, Galina
Timofejeva, Jelena
Tšerkassova, Larissa
Uleksina, Nadežda
Vassiljev, Juri
Vassiljeva, Jelena
Voropajeva, Jelena
Vosman, Endel-Johannes

Füüsika-keemia-teaduskond

Füüsikaosakond

Eglit, Elle
Ester, Madis
Jürisoo, Meelis

Kadak, Jaak
Kaidro, Ester
Kalamees, Mihkel
Karjane, Rein
Kivima, Toivo
Kivistik, Jaan
Krumm, Liia
Kolnes, Raivo
Kure, Tauno
Laupa, Tõnu
Metsala, Andrus
Nelsas, Tõnu
Ojamaa, Aare

Ojamaa, Jüri
Olesk, Ahto
Pai, Rahel
Pajuste, Margus
Rätsep, Tiiu
Rünkaru, Einar
Saaremägi, Aili
Sildnik, Eve
Susi, Rannar — kiitusega
Susi, Reet
Tamm, Pandar
Tamm, Tõnu
Tarkpea, Kalev

Tarkpea, Tiiu
Tibar, Maie
Õis, Aho

Keemiaosakond

Ader, Tiina
Ailt, Tiina
Ainsar, Maire
Allikmaa, Veiko
Gussev, Ülle
Isak, Ando
Jonas, Katrin
Jonas, Peep

Juhasoo, Marju
Kahu, Sirje
Kalbus, Marika
Kalju, Tiia
Karro, Miia — kiitusega
Kull, Ene
Kurvits, Karmen — kiitusega
Kõo, Eda
Kõo, Harri
Käärd, Arvo
Lehis, Ruth
Lippihg, Maie

(Järg 3. lk.)

Tüdruk, kes tunneb ja armastab pilliroogu

Pilliroog. Selle sõnaga seostuvad emotsioonid ja kujutluspildid on igal inimesel omapärased, isesugused. Iseloomud, elukutsed ja huvid kujundavad inimesi, kelle suhetes pillirooga ning mälestustes sellest on palju ühist. Romantik meenutab mereranda või järvekallast, teisele tundub tähtsamana «igavene» rookatus või pilkupüüdev seinavaip. Asi polegi selles, mida me pilliroost teame, vaid selles, kui palju me temast teame. Kui aga teadmisi väheks kipub jääma, küsige TIINA KSENOFONTOVALT.

Kes ta siis on?

Tartu V keskkooli abiturient arvab, et nende kooli kullatud lõpetanu. TRÜ ajaleht jälle, et Leninimelist stipendiumi saav V kursuse bioloogiatudeng. Õigus on mõlemal. Õigus on ka neil, kes teda ÜTÜ teoreetilise bioloogia ringi juhatuse liikmena tunnevad. Ja arvan, ka minul, kui väidan, et tegemist on meeldiva jutukaaslasega.

«Millest selline huvi bioloogia vastu?» huvitun mina. «Olen maal üles kasvanud. Kvissentali võib ju ka maaks nimetada,» kõlab iseenesest mõistetav põhjendus. Teadagi, ega Kvissental kõrkjapuuduse üle kaeba.

Huvi avaldumist aga märgivad kaks esimest ja üks teine koht vabariiklikul olümpiaadil keskkoolipäevil ning nüüd Lenini-nim. stipendium.

Hobid — jalgsimatkad metsas ja jalgrattaretked väikesel kodumaal — pole kõrvalekaldumine reeglist, vaid ikka seotud looduse ja selle tunnetamisega. Pilliroost on Tiina kirjutanud III ja IV kursuse lõputööd ning nüüd on valminud diplomitöö.

Võib ju pidada erialasesse kirjandusse süvenemist kasulikumaks küsimisest, et võimalikult palju pilliroost teada saada. Kahtlemata, aga selleks on vaja lugeda üht-teist vähemalt vene, inglise ja saksa keeles. Emakeelest on siin kahjuks kõige vähem abi. Nii et küsi julgesti.

VAHUR MURUTAR

Index operum studiosorum facultatis medicinae

Niisugust pealkirja kannab arstiteaduskonna üliõpilaste 1977. aastal Eha Saarmaa ja Endel Türi juhendamisel alustatud töö.

Sergei Nazarenko: «Teaduskonna 175. aastapäeva tähistamise aegu pidasin väikese ettekande arstiteaduskonna üliõpilaste teaduslikest töödest. Kahjuks on varasemate tööde kohta säilinud väga vähe materjali. Minimaalse kataloogi sain teha teadusraamatukogu kataloogi põhjal. Läheneva ÜTÜ 30. aastapäeva puhul läks niisugust koondülevaadet hädasti vaja ja nii me jätkasime. Kaasautoriteks on Margus Viigimaa V, Heli Rooma III ja Ülle Saalis VI kursuselt.»

Selles bibliograafilises nimestikus on kirja pandud arstiteaduskonnas valminud üliõpilaste võistlustööd 1946.—1978. aastani.

Materjali kogumiseks, süstematiseerimiseks ja viimistlemiseks kulus paar aastat. Allikatena kasutati TRÜ bibliograafiaid, teadusraamatukogu auhinnatööde kataloogе jm. ÜTÜ ringides viidi läbi ankeetküsitlus. Algul saadud materjal sedeldati, hiljem algas järjestamine. Autorid on järjestatud tähestikuliselt aastate kaupa. Järgneb ÜTÜ töö pealkiri, vormistamise koht, lehekülgede maht, juhendajad jm. vajalikud andmed. Ka praegugi võib olla veel puudulikke andmeid, sest näiteks 1946. aasta võistlustööde tiitellehtedel pole märgitud juhendajaid. Tollal esitati tööd anonüümselt. 2-köitelise töö lõpus on isikunimede register. Kokku on registreeritud 1012 üliõpilastööd.

Milvi Reinfeldt: «Tudengid on ära teinud suure töö, väga vajaliku töö. Ülikooli ajaloo seisukohalt on sellel suur tähtsus. Esiteks annab niisugune bibliograafia informatsiooni sellest, milliste teemadega on tegeldud, ja teiseks selgub siit üliõpilastööde tasand, näiteks kui paljud on oma tudengipõlves tehtud võistlustöid edasi arendanud kandidaadi- või doktoritööks. See lõik vajaks eraldi uurimist, soodne aeg on just nüüd, enne ülikooli 350. aastapäeva. 2-köiteline bibliograafiline nimestik võimaldab paremini näha õppejõudude juhendajate osa.»

Vaieldamatu fakt on seegi, et ÜTÜ on muutunud iseenda uurimisobjektiks, sest seegi töö on valminud ÜTÜ raames.

See oli üks lõik, millega tegeles oma tudengipäevil arstiteaduskonna üliõpilane Sergei Nazarenko. Siia võiks lisada veel ÜTÜ, komsomolitöö ja muudki. Viimane ülikooliaasta möödus ju komsomolikomitee asesekretärina.

VARJE SOOTAK

Bioloogi tee hakul

24. juunil lõppes Sinu tudengipõli. Oled nüüd diplomeeritud bioloog. Sinu nimi on esimestest kursustest peale vilksatanud ÜTÜ pärjatute seas. Kui nüüd neli-viis aastat tagasi vaadata?

Võiks rohkemgi. Keskkoolis tegin kaasa mitme aine olümpiaadil. Ülikooli rahvas pühendas seal meid bioloogia ja keemia valda, kutsus laborit vaatama. Tundub, et tõeline huvi tekkis alles siis, kui midagi taipama olin hakanud. Mingit kindlat soovi ega tungi mul enne küll ei olnud. Nüüd olen kõik oma tööd teinud molekulaarbioloogia laboris. Temaatika on koguaeg üks ja sama olnud: valgusünteesi mehhanism.

Kuidas Sa eriala mittetundvale seda lihtsamalt seletaksid?

Terminoloogia jääb ikka samaks. Mõne sõnaga võiks öelda nii: uurin valgusünteesi aparaadi koostist ja funktsioneerimist. Valgusünteesi molekulaarse mehhanismi uurimisel astutakse alles esimesi samme. Selleks on vaja tunda ribosoome, mis ise koosnevad ligi 60-st eri molekulist, lahutada need osadeks, uurida mudelsüsteeme.

Meie kateedris on sel teemal kirjutatud mitmeid artikleid. Neid on ilmunud nii ÜTÜ kogumikes kui ka Liidu ajakirjades. Üks artikkel kanti kevadel Poolas ette ülemaailmsel konverentsil.

Nii et kaasautor oled Sinagi. On molekulaarbioloogia labor ka Sinu tulevane töökoht?

Mul on seda väga hea meel öelda. Siin on igati tore rahvas, oled pidevalt vaimse, loomingulise «õhu» käes. Noortel lastakse algusest peale kõik ise läbi teha. Valitseb «vetteviskamise» meetod. Ega ülikoolis ole vist palju kohti, kus tudeng kohe aparaadi juurde lastakse. Praktikumides meil mõningane kokkupuude tehnikaga on, kuid see on enamasti vananenud aparatuur.

Oled ÜTÜ funktsionäär. See töö algas vist omast ringist?

II kursuse lõpul oli labori juures üliõpilasi mitmest teaduskonnast: mõni bioloog, mõni keemik, ka arste. Huvilised olid, tööd olime ka teinud, nii molekulaarbioloogia ja geneetika ring teoks saigi. Tegelikult oli see vaid ringi taastumine, sest 5—6 aastat tagasi tegutsenud ring samamoodi. Praegu näib jälle järeltulijaid olevat.

II kursuse kevadel valiti mind ÜTÜ teaduskonna nõukogu aseesimeheks, III kursusel hakkasin juhtima esimehena, V kursusest olen ka TRÜ ÜTÜ nõukogu aseesimees.

Kui meele järgi oli paberitöö?

Igasuguseid pabereid oli vaja teha. Kas just igat ühte kusagil tõesti väga vaja oli, selles kahtlen. Üldiselt püüdsin kõik asjaosalised tööle panna, igaühele kindel lõik anda. Tunnen, et asjaajamist õppisin eriti. Nüüd tead, kelle poole missuguse küsimusega pöörduda. Oskad ka oma tegevust teiste seas paremini näha, samuti põhiküsimust teisejärguliste hulgas.

Oli Sul eriprogramm?

Oli küll. Aega see mulle juurde ei andnud, sest muudatusi tehti vaid eriainetes. Mitmes aines ei pruugigi hästi vabakuulamise õigust kasutada, on õppejõude, kes loengul käimist väga tähtsaks peavad. Minu meelest võiks ka kohustuslikult ÜTÜ tööd teha. Kui ainult teise äärmusse ei langetaks ja ei kaoks isetegemise, isemõtlemise rõõm. Väiksema uurimistööga saaksid paljud hakkama.

Ülikooli lõpetamise lilled ulatavad Sulle ja Su abikaasale (tema lõpetab ajakirjanduse eriharu) poeg ja tütar. Pärida tudengiperekonnalt, kas teil oli raske, oleks lausa ülekohtune. See on niigi teada. Aga keda te täna abi eest tänada tahaksite?

Paljusid. Kõiki on kohe raske loetleda. Häid inimesi on tõesti palju olnud. Ja mul on ka väga hea naine. Minule ei ole veel praegugi pähe mahtunud, kuidas ta kõike suutis. Kaire on nüüd 2,5-aastane, ja Andri 10-kuune. Kuid ega meie ainukesed ole, kes peahoone ees lapsevankri taga oma kohad vahetavad, üks loengule minnes, teine tulles. Nüüd tuleks küll juba kõike minevikus kõnelda.

Noore inimese viis katsumuslikku, kujundavat aastat on läbi. Oleksid Sa midagi teisiti võinud teha?

Vaevalt. Mul on paljus vedanud: huvitav eriala, meeldiv kollektiiv, ÜTÜ ja muidugi oma pere. Oleksime tahtnud rohkem teatris ja kontsertidel käia, aga need võimalused on veel ees.

On päris kindlasti. Pealegi olid ja on nii Siiri kui Toivo Maimets tartlased. Ka esimene töökoht on mõlemal Tartus, ülikoolis. See tähendab, et jätkub ka laulmine Tartu Akadeemilises Meeskooris, kus Toivo esimesest kursusest peale käinud on.

KAIA PAJU

Rektori käskkiri

Rektori kiituse kohusetundliku töö eest pälvisid ülikooli rahvakontrolli grupi liikmed ALBERT PALTSER, ELVIIRA BRIK, HARALD EPLER, MATTI HALLIK, TULLIO ILOMETS, VOLDEMAR KIIS, AGU KONGO, HARRI KÄRTNER, HEINO LAIDRE, VÄINO MANDEL, KALLE NIGOLA, KALEV PILD, ESTER RAHI, KALJU SAKS, VILMA TRUMMAL ja LEONID UIBO.

Üliõpilastööde tulemusrikka juhendamise eest VIII üleliidulise ühiskonnateaduste konkursi vabariiklikus voorus said rektori käskkirjaga kiita JAAN REBANE, REIN VIHALEMM, VAMBOLA TÜRK, MÄRT KUBO, VILMA MULLARI, JÜRI ANT, FELIKS KINKAR, LEONID STOLOVITŠ, JÜRI TAMMARU, MEETA MURD, LUDMILLA JATSA, JOHANNES KALITS, REM BLUM, ERVIN KIVIMAA, LEMBIT RAID, AADU ARRAK, IVAN LARIN, ENN HANSBERG, VELLO PEEDIMAA, VILVE KALITS, VILMAR RUUS, ENN BRAUN ja SIINA LEPIK.

70. sünnipäeval õnnitles rektor ehitusjaoskonna töölist PAVEL MARTIKAINENIT ning tänas kauaegse hea töö eest.

Valdek Ritslaid 70

1910. aasta 20. juunil sündis Räpina vallas Tooste külas Ritska talus poiss, kes nüüd iga päev kord või paar mõõdab sammudega Tähtvere mäge ja reipalt keemiahoonesse siseneb. Kateedrirahvale, kolleegidele rõõmsameelne tere-tere, lõbusalt sellest, mis teel või eile loengul juhtus, ja siis oma tuppa ette valmistama loengut või kirja panema üht-teist metoodiliseks materjaliks. Töökaitse vajab igakülgset uurimist. Seda on vaja kõigile. Iseküsimus, kuidas seda õpetada nii, et ainest enam kasu oleks, et selle omandaksid ajaloolased, füüsikud, bioloogid...

Niisugust universaalset õppejõudu ei valmistata ette üheski kõrgkoolis. Nad kasvavad ise. Koolihariduse algas Räpina Köstrimäel, jätkus Räpina ühisgümnaasiumis, küpsustunnistus tuli Tartu Tehnikagümnaasiumist. Sealt tuli ka huvi tehnika vastu (peaaegu 20 aastat on juubilar juhatanud ühingu «Teadus» tehnikanõukogu). Konverentside ja muude ürituste korraldamisel pole teist nii agarat allüksust kui tehnikanõukogu. Selleks istub juubilar päevast teatud aja telefoni juures ning veenab insenere käitistest. Telefon annab ühenduse ka dekanaatidega — distsipliin peab olema. Üliõpilane peab loenguil käima.

Aastad 1930—1939 tegid juubilarist metsamehe. Samal ajal jõudis ta töötada mitmel kohal: uurimistöö abijõust vabariikliku raietööde instruktorini, käia ka õppe-teaduslikul komandeeringul välismaal. Suur Isamaasõda paiskas juubilari tagalasse. Pärast sõda tegi ta pisut tööd Metsanduse RK-s. 1945. aastal asus TRÜ-s juhatama metsandusliku inseneriteaduse kateedrit, organiseeris iseseisva teaduskonna ja oli 1946—1950 selle dekaan. Ohtlikud asjad on metsatöötlemise vahendid, millega juubilar metsanduse spetsialistina tegeles. See oli ka üks tõukejõude, miks juubilar täielikult töökaitsele ümber kvalifitseerus. 1955. aastast läks õppetöö TRÜ-s niimoodi käima, et ükski kontrollbrigaad pole kusagilt külge hakata saanud.

Töökaitset on vaja ka ülikoolis endas. Juubilar kui ametiühinguaktivist lõi siingi kaasa. Kütjate, telefonistide, keemia- ja füüsikakateedrite töötingimused paranesid tunduvalt. Juubilari tegevus ulatub kuni ametiühingu vabariikliku komiteeni välja ja ikka põhimõttel, et kui midagi teed, tee hingega. See joon kandub tema puhul üle kõigele: vestlusesse või mõnusasse puhkehetkesse. Mingem korraks juubilari suvekodusse Elva lähistel, sealt tuleme tagasi ikka rõõmsana ja meeldivalt puhanuna.

Soovime juubilarile nooruslikku reipust igal alal. Jätkugu teravat pilku loenguil, energiat töökaitse õpperuumide sisustamisel, uute õppevahendite tegemisel. Jätkugu jõudu ühingu «Teadus» tehnikanõukogu, ametiühingu ja ka kodu-uurimise jaoks, millega juubilar viimasel ajal hoolikalt tegeleb.

Dotsent
JOHANNES TAMMEORG

Füüsika-keemiateaduskond

(Algus 2. lk.)

(vene õppekeelega)

Lipping, Tõnu
Luhamaa, Riina
Lust, Enn
Metsoja, Ülle
Müraus, Anne
Mähar, Andres
Nei, Lembit
Pai, Ülari
Piip, Tea
Pooga, Margus — kiitusega
Punga, Merike
Põldaru, Reet
Raukas, Andres — kiitusega
Reiljan, Juta
Roosimägi, Tiina
Tõugu, Kaire
Tõugu, Vello
Usin, Jaan
Vija, Heiki
Vija, Sirje

Dreimanis, Jurijs
Dvorkin, Aleksandr — kiitusega
Frorip, Aleksandr
Galaganov, Valeri
Gavrilov, Vassili
Gusseva, Tatjana
Jegorov, Sergei
Ledenjova, Galina
Matskevitš, Valentina
Mostovski, Ari — kiitusega
Nevljaninov, Viktor
Pankova, Ludmila
Roitman, Leonid — kiitusega
Rozman, Mihhail — kiitusega
Stolovitš, Andres
Zolotova, Jelena
Zorina, Valentina
Timofejev, Valeri
Vahturova, Galina

Veel on peahoone, veel on tudengitunne... Hetk pärast juristide lõpuaktust.

ARVO TENNO foto

Majandusteaduskond

Statsionaarselt lõpetajad

Kaubandusraamatupidamise eriala

Aaslepp, Tiina
Ainvere, Eha
Allas, Mai-Liis
Harak, Anu
Jaakson, Veera
Jaakson, Vilma
Jõesaar, Neeme
Kalev, Eha
Karma, Aive
Kaur, Anne-Marii
Koor, Eve
Kõsemaa, Helle
Kübar, Vilja
Leek, Margus
Lepik, Hillar
Lääts, Liia
Murusalu, Naivi
Männiksaar, Tiiu
Määr, Reet
Navi, Evi
Preem, Mari
Püvi, Maire
Reinson, Jüri
Rüütel, Reet
Sakjas, Tiiu
Tamberg, Saima
Tõnspoeg, Tiina

Rahanduse ja krediidi eriala

Ansmann, Maire
Birk, Aave
Kallam, Maie
Krinal, Jaan
Kruusamäe, Ilmar
Kull, Eve
Lipstok, Andres — kiitusega
Loi, Eerika
Maasalu, Marge
Maidle, Este
Maidle, Roland
Mark, Eve
Paavel, Sirle
Saar, Kersti
Tamme, Ants
Tauer, Ülo
Teemaa, Gennadi
Telling, Tiina
Tilga, Margus

Rahanduse ja krediidi eriala (vene õppekeelega)

Anštein, Elja
Bohun, Jelena
Frants, Larissa
Golovina, Jelena
Goršanova, Zinaida
Kolesnikov, Gennadi
Kolesnikova, Jelena
Koreškova, Olga
Lunkova, Natalja
Piterans, Vera
Poljakov, Anatoli
Pähnapuu, Svetlana
Suhhova, Irina
Sutškova, Tatjana
Sõtšova, Irina
Zolotuhina, Galina
Tsvetkova, Jelena
Vinogradova, Diana

Majandusküberneetika eriala

Järvpõld, Valdek
Kaukver, Anu
Keevend, Kalmer
Keevend, Katrin
Kivirähk, Juhan
Lepp, Ülle
Liblik, Helle
Liblik, Kuno
Marga, Andres
Marga, Urve
Mägi, Mati
Rannamets, Lia
Rannamets, Raivo
Roosimägi, Meelis
Sirel, Aavo
Soo, Kaie
Tinno, Astrid
Toomas, Anu — kiitusega
Toomasson, Lembit
Viilu, Kersti
Värton, Ivi

Kaubandusökonoomika eriala

Aarsalu, Taimi
Jaanimäe, Urve
Hinno, Tiina
Kauts, Sirje
Leetma, Sirje — kiitusega
Leisner, Laini
Lootsmann, Ene
Mänd, Tiina
Must, Tiina — kiitusega
Näkk, Virge
Ots, Imbi
Rebbase, Tiina
Roosioja, Ellu
Saar, Väiko
Sarv, Tiit — kiitusega
Sibul, Tiina — kiitusega
Sikkel, Taimi
Sild, Marko
Sildmäe, Toomas — kiitusega
Suutre, Merike
Sõerunurk, Üllar
Tali, Kaja
Tammiste, Ants
Tasa, Urve
Tulf, Leiti
Varm, Doris
Viiask, Indrek

Mittestatsionaarselt lõpetajad

Kaubandusökonoomika eriala

Aadli, Kersti
Erik, Tiiu
Feklistova, Ülle
Jostov, Maiga
Kald, Salme
Kamm, Maie
Keerd, Edgar
Liim, Erik — kiitusega
Liim, Riina
Lõhmus, Ia
Malm, Irene
Martin, Andrus
Mesila, Mai
Nukk, Ene
Nurmeots, Helbe
Ots, Imbi
Pars, Rein
Punger, Mihhail
Pärnamäe, Valve
Roodi, Märika
Ründva, Karina
Sall, Heli-Velly
Tammsalu, Ülle
Taniloo, Arvi
Tramm, Verner
Tuhkanen, Väino
Uukkivi, Riina
Uukkivi, Tõnu
Valting, Ene
Vikk, Viiu
Vähk, Tiiu

Rahanduse ja krediidi eriala

Braks, Marika
Hanson, Leili
Leisik, Riina
Nõrko, Larissa
Saaring, Julius
Švõrov, Sergei
Visnapuu, Malle

Matemaatikateaduskond

Statsionaarselt lõpetajad

Matemaatika eriala

(kvalifikatsioon: matemaatik, pedagoog)

Aart, Lembi
Aasma, Ants — kiitusega
Ago, Ain
Aigro, Reet
Arm, Mirja
Aro, Viljar — kiitusega
Aun, Arvo
Ilves, Edda
Jaarma, Helje
Kadak, Tiiu
Kaima, Heljo
Keerutaja, Katrin
Krumm, Reet
Laanmets, Eerik
Lepik, Ilmar
Lihu, Tiina
Lilleleht, Mall
Lilleleht, Rudo
Lints, Ellen
Luhaorg, Aivar
Lääts, Viktor
Metsmägi, Tarmo
Mitt, Avo
Murumets, Andres
Peeduli, Sirje
Ratasepp, Lembit
Riidamets, Maire
Riet, Toomas
Rull, Einar — kiitusega
Rusalepp, Tiina
Salumägi, Tiia — kiitusega
Siruli, Valli
Suurmets, Endriko
Suurmets, Helgi
Talpsepp, Külli
Talviste, Mai
Tamme, Nelli
Tibar, Sirje
Vatsar, Raul
Õunapuu, Elge — kiitusega

(kvalifikatsioon: matemaatik)

Oit, Neeme

Rakendusmatemaatika eriala

(kvalifikatsioon: matemaatik)

Heero, Mati
Hvalõnskaja, Merike — kiitusega
Just, Mare
Kallaste, Mart
Koov, Merike — kiitusega
Kruustük, Sirje
Lilla, Andres
Natus, Aivar
Noor, Jüri

Rakendusmatemaatika (vene õppekeelega) eriala

(kvalifikatsioon: matemaatik)

Einman, Aina
Garagulja, Tatjana
Issakova, Jelena
Ivanova, Galina
Kertai, Jolan
Komarova, Jelena
Koroljova, Tatjana
Lehmus, Irina
Ništšaja, Natalja
Obojeva, Olga
Panasjuk, Marina
Rannasoo, Silje
Raus, Toomas
Särgava, Ülle
Telgmaa, Marika
Trutsi, Peeter
Volberg, Mari

Mittestatsionaarselt lõpetaja

Matemaatika eriala

(kvalifikatsioon: matemaatik, pedagoog)

Õunapuu, Lembit — kiitusega
Perepjolkina, Marina
Slavin, Georgi
Slobitker, Vela
Sokratova, Valentina
Spiridonova, Olga
Sudakova, Natalja
Siljajeva, Teresa
Šubina, Ljudmila
Tiis, Irina
Tolpin, Aleksandr
Tšerenkova, Svetlana
Tševõtšelova, Nadežda
Vokin, Vladimir

Õigusteaduskond

Statsionaarselt lõpetajad

Aal, Sirje — kiitusega
Aavik, Andres
Alaver, Andres
Frolov, Rein
Glikman, Leon
Hallmägi, Andres
Haravee, Juhan
Hiiesalu, Mare — kiitusega
Hütt, Viktor
Jents, Kalle
Jerofejev, Peeter
Kaalep, Ene — kiitusega
Kaju, Urmas
Kaljurand, Alvar
Kalmiste, Karin
Kaur, Elle
Kirs, Alar
Kivinurm, Gaida — kiitusega
Kodusaar, Aili
Kozlov, Andrus — kiitusega
Kullerkupp, Tiit
Kure, Kiira
Lahe, Heda
Lang, Rein — kiitusega
Lillipuu, Rita
Lillipuu, Valev
Luberg, Aadu
Luberg, Ülle
Lutsoja, Kersti
Lääne, Sulev — kiitusega
Malter, Reet
Mõtsnik, Kalle
Mähhar, Epp
Niinemägi, Ingrid
Novek, Ene — kiitusega
Ottas, Maive
Pakkonen, Hilda
Priks, Anne
Põldmaa, Helle
Raag, Ülle
Raba, Janne
Raidla, Jüri — kiitusega
Rattus, Kalev
Raudsepp, Svetlana
Roostar, Sulev
Saar, Katrin — kiitusega
Saar, Nigul
Sattel, Tiiu — kiitusega
Saks, Reet
Schneider, Linda
Sissas, Heli
Smider, Tiiu
Tiik, Silvi
Torgo, Taavi
Tuus, Mihkel
Vaik, Aadu
Vare, Raivo — kiitusega
Veinla, Hannes — kiitusega
Vipper, Priit

Mittestatsionaarselt lõpetajad

Aho, Jaan
Aljas, Anne
Alla, Leonhard-Illar
Astrik, Elgi
Bachmann, Kalev
Ellen, Uuno
Fomina, Tatjana
Haabsaar, Epp — kiitusega
Jaaniorg, Maire
Johansoo, Helje
Koolberg, Malle
Kotkas, Ellen
Kruus, Peeter
Kuremaa, Riina
Kängsepp, Tiia
Liiva, Varje
Lill, Kalev
Lustus, Ildekarte
Maiste, Silvi
Maran, Ivi
Meristo, Üllar
Muts, Ene
Männik, Uudo
Naeris, Vardo
Odar, Teet
Ojamägi, Reet
Orman, Sirje
Ossis, Valter-Jaan
Paavel, Anne
Pehk, Eha
Peterkop, Aarne
Piirisild, Jüri
Pool, Peeter
Post, Juhan
Põllukivi, Eha
Ratassepp, Enn
Repnau, Andrus
Rohtjärv, Kalju
Rööbing, Sirje
Salum, Juhan
Sarapuu, Vallo
Seppa, Ülo
Songi, Toomas
Särev, Rein
Zõbin, Tamara
Tamm, Ülle
Tarm, Luule
Tasuja, Tõnu
Teepalu, Peeter
Tomson, Olev
Trisberg, Lembit
Tutt, Linda-Irene
Vaiknemets, Lembitu
Vald, Viia
Veske, Tõnu
Õismets, Harri

Kehakultuuriteaduskond

Statsionaarselt lõpetajad

Alt, Ilme
Hanvere, Ivar
Jessin, Jevgeni
Järv, Ülle
Kajandi, Tarmo
Kalvi, Heldur
Kard, Mehis
Kaskla, Kalle
Kerge, Enn
Kitsing, Tiiu
Kivits, Elmo
Kontor, Karl
Kostap, Olga
Kree, Ivi
Kreem, Liia
Kurvits, Ahti
Kärbla, Ain
Laast, Tiiu
Laur, Teet
Leisson, Ojar
Meri, Riho
Miil, Toomas
Moggom, Urmas
Neemlaid, Astrid
Niineste, Ain — kiitusega
Nikkinen, Tarmo
Nikolajeva, Irja
Ossipova, Nadežda
Pehme, Ando
Põhjala, Aavo
Ratt, Maret
Rips, Ülle
Sakson, Anne
Salmistu, Andres
Sipria, Vivika
Sirel, Tõnu
Stehhina, Irina
Tolmov, Marika
Valge, Ene — kiitusega
Valge, Ivar

Mittestatsionaarselt lõpetajad

Eljand, Silver
Krevald, Heino
Kubja, Eve
Küttim, Laine
Lepp, Tiiu
Lohk, Virve
Mossin, Lea
Mõistus, Marika
Naarits, Mai
Pulla, Kalev
Sevrjukova, Liia
Sikut, Vambola
Soom, Pärja
Suik, Sirje
Vallaots, Aili

Uusi trükiseid

Abiks VTK märgi taotlejaile. (I kursuse üliõpilastele.) Tartu 1980, 68 lk., 500 eks., 10 kop.

Abiks VTK märgi taotlejaile. (II kursuse üliõpilastele.) Tartu 1980, 54 lk., 500 eks., 10 kop.

Alkoholpsühhooside diagnostika ja ravi. Õppemetoodiline abivahend. Hans Väre. Tartu 1980, 36 lk., 1500 eks., 5 kop.

Füüsika kirjaliku sisseastumiseksami ülesanded TRÜ-sse astujaile. G. Karu, E. Pärtel, T. Viileberg. Tartu 1980. 50 lk., 700 eks., 10 kop.

Intonation of Colloquial English. A Practical Handbook. Second Edition. Tartu 1980. 64 lk., 500 eks., 10 kop.

Karate-enesekaitse. Metoodiline vahend. Tartu 1980, 50 lk., 300 eks., 10 kop.

Juhan Tuldava. Rootsi keele grammatika. Svensk grammatik. Teine trükk. Tallinn «Valgus» 1980, 304 lk., 800 eks., 50 kop.

TRÜ õigusteaduskond. Õigusteadlaseks õppimise võimalustest Tartu Riiklikus Ülikoolis. Tartu 1980, 38 lk., 400 eks., 5 kop.

Üldfüüsika ülesannete kogu. Optika. Aatomifüüsika. Tuumafüüsika. Kolmas, täiendatud ja parandatud trükk. Tartu 1980, 138 lk., 1000 eks., 20 kop.

Задания письменного экзамена по физике для поступающих в ТГУ. Составители Г. Кару, Э. Пяртель, Т. Вийлеберг. Тарту 1980, 52 с., 500 экз., 10 коп.

Пособие по развитию речи для студентов филологического факультета. Часть I. Издание 3-е. К. Алликметс, А. Родима. Тарту 1980, 126 с., 500 экз., 20 коп.

Совершенствование финансового механизма в управлении народным хозяйством (теоретические схемы АСУ-финансы предприятий IV. Межвузовский сборник. Тарту 1980, 134 с., 400 экз., 1 руб. 20 коп.

EÜE-80

AVAMINE toimub 28. juunil Tallinnas Maarjamäe memoriaalkompleksi juures.

Bussid Tallinnasse väljuvad RAT «Vanemuise» eest parkimisplatsilt kell 6 sama päeva hommikul.

Toimetaja V. SOOTAK

«TRÜ» Ajalehe «TRÜ» toimetuse aadress: 202400 Tartu, Ülikooli t. 18, TRÜ, ruum 302, tel. 341-21/253. Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk. Tartu Ülikooli 17/19. III. Oksiknumbri hind 2 kop. Tellim. nr. 2530. MB-01580.

«Тарту Рийклик Юликоол» («Тартуский государственный университет»). Орган парткома, ректората, комитета ЛКСМ и профкома Тартуского государственного университета, г. Тарту, Эстонской ССР.

Kes puu mulda pannud, mäletab kohta, mäletab puud. Paneb loodust ehk teisiti tähele, mõistab me seost. 1155 esmakursuslast. Sümboolne juurdumine algab tänagi. Ülikooli. Fotoseletuseks: sõpruspäevil istutati puid füüsikahoone ette. JÜRI LAANE foto

ÜLIKOOL UUE VIISAASTAKU EEL

NELI KÜSIMUST REKTOR PROFESSOR ARNOLD KOOBILE

1. Olete juhtinud Tartu Riiklikku Ülikooli üle kümne aasta. Kuidas iseloomustaksite 1979/80. õppeaastat?

Pilk möödunud õppeaastale annab õiguse väita, et see oli küllaltki edukas. Enamik õppejõude, üliõpilasi, teenistujaid ja töölisi täitis oma ülesanded korralikult. Häid tulemusi saavutasime teaduslikus uurimistöös. Erakordselt tulemusrikas aasta oli meie üliõpilasteadureil: üleliidulistelt konkurssidelt tõid nad 6 kuldmedalit ja rea diplomeid. Ka õppetöötulemustega võib üldjoontes rahule jääda — peaaegu pooled üliõpilased sooritasid kõik eksamid neljadele ja viitele. Ärgem unustagem siinjuures kevadsemestri eripära. Üliõpilased, kes olümpiamängudel ametis olid, pidid omandama programmides etenähtu senisest lühema ajaga, õppida tuli ka olümpiateenistusega seotud aineid. Nüüd võime nende üliõpilaste kohta öelda, et nad olid tublid ning esindasid meie ülikooli igati väärikalt. Suur aitäh neile!

Ikka ei saa aga rahule jääda ühiselamute korraga. Ühiselamu on üliõpilasele kodu, ta elab selles mitu aastat. See, kuidas ta elab, näitab ju noore inimese elulaadi, tema kohuse- ja vastutustunnet iseenda ja teiste, *alma mater*'i ja ühiskonna ees. Kahjuks ei suuda oma ühiskodus luua elementaarset korda osa homseist spetsialistidest, kes peagi ise hakkavad teisi kasvatama-õpetama, kes peavad oma alluvatele eeskujuks olema. Korralagedustes on süüdi vaid väike osa distsiplineerimatuid ja vastutustundetuid tudengeid, kes ei tulnud ülikooli nähtavasti mitte õppima ega haritud inimeseks saama, vaid oma parimaid aastaid raiskama. Korra loomiseks pole aga vaja paljut.

Ühiselamunõukogusse tuleb valida tõsised, võimekad ja printsipiaalsed üliõpilased, määrata korruse- ja toavanemad, kes suudaksid oma ülesanded täita. On vaja luua ühiskondlik hukkamõistev vaim ja korrale kutsuda neid, kes ühiskodus elada ei oska. Piinlik on nõuda, et õppejõud, kateedrijuhatajad, dekaanid ja koguni rektoraat peavad kandma hoolt selle eest, et täiskasvanud noored saaksid ühiselamus normaalselt töötada ja puhata. Arvan, et ühiste jõupingutustega saame ühiselamuis lõpuks korra majja.

Mõistagi on ühiselamuis ka üliõpilastest mittesõltuvaid probleeme nagu remont, sisustus, ülemajutus jm. Lähemad aastad aitavad neidki lahendada. Ülikooli juubeliks remonditakse kõik ühiselamud, tuuakse uut mööblit, likvideeritakse ülemajutus, luuakse paremad tingimused üliõpilasperekondadele.

Lahendamata on teisigi õppe- ja kasvatustöö probleeme. Ning ega edusammudki jagune ühtlaselt. On eeskujulikke teaduskondi, nagu näiteks sotsialistliku võistluse võitnud õigusteaduskond. Ebaühtlase õppe- ja kasvatustööga teaduskonna näiteks võib tuua filoloogiateaduskonna, kus on tõsiseid puudusi vene filoloogia osakonnas. Vajakajäämisi on veel mitmes osakonnas, kursusel. Puudusi ei varja ka nn. keskmised näitajad.

2. Mida uut toob algav õppeaasta, eelkõige sügissemester?

Ükski uus õppeaasta pole täielikult uus. Nagu mullu lähevad tänavugi nooremad kursused põllutöödele, vanemail algavad loengud. Paljuski pole algav õppeaasta aga harilik. Sügissemestril hakkame tegema kokkuvõtteid mööduvast, kevadsemestril astume uude viisaastakusse. 23. juunil toimus NLKP Keskkomitee järjekordne pleenum. NLKP Keskkomitee peasekretär L. Brežnev analüüsis oma ettekandes sügavalt sise- ja rahvusvahelist olukorda ning püstitas meie peamised ülesanded enne kongressi. Pleenum võttis vastu otsuse kutsuda kokku järgmine kongress tuleva aasta veebruaris. L. Brežnev ütles pleenumil, et iga kongress avab meie partei ja riigi ees uued horisondid. Olen veendunud, et selliseks kujuneb ka eelolev kongress, mis määrab kindlaks kommunistliku ülesehituse uue etapi strateegia ja taktika. See annab oma näo ka meie õppeaastale, muudab selle eriliseks tähiseks ülikooli elus. Ees ootab tõsine töö, tehtu kriitiline analüüs, ülikooli ülesannete kindlaksmääramine järgmiseks viisaastakuks.

Heameel on uue õppeaasta algul mainida veel üht olulist sündmust. 29. juulil võttis NLKP Keskkomitee vastu otsuse ülikooli 350. aastapäeva tähistamise kohta 1982. aastal. EKP Keskkomitee moodustas juubeli ettevalmistuskomisjoni eesotsas sekretäri R. Ristlaanega. On algamas juubeli ettevalmistamise otsustav etapp.

Ülikool on osa oma linnast. Meie juubeli otsustav etapp algab ajal, mil Tartu linn pühitseb oma 950. aastapäeva. Linna juubel on kõigi tartlaste juubel. Ülikoolipere teeb kõik, et seda sündmust väärі-

(Järg 2. lk.)

KÕIGI MAADE PROLETAARLASED, ÜHINEGE!

tartu riiklik ülikool

TRÜ

EKP TRÜ komitee, TRÜ rektoraadi, ELKNÜ TRÜ komitee ja TRÜ ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 22 (1232) Esmaspäeval, 1. septembril 1980 XXXII aastakäik

Kontrolleksemplar

AR Fr. R. Kreutzwaldi nim. ENSV Riiklik Raamatukogu

Aunimetusi

Eesti NSV teeneline kunstitegelane VAIKE UIBOPUU, H. Elleri nim. Tartu Muusikakooli õpetaja, TRÜ Akadeemilise Naiskoori dirigent

*

Eesti NSV teenelise koori aunimetuse pälvis TRÜ Akadeemiline Naiskoor

*

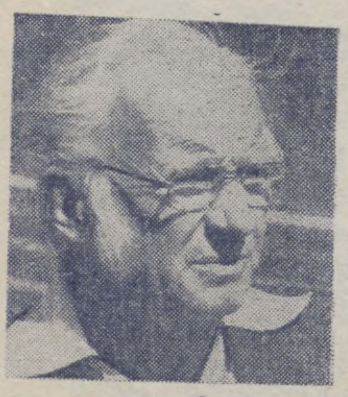

Eesti NSV teeneline sporditegelane UNO SAHVA, TRÜ kehalise kasvatuse ja spordi kateedri juhataja

Nõukogude Eesti preemiad

Vabariigi 40. aastapäeva puhul Nõukogude Eesti preemia saanute hulgas oli mitmeid TRÜ õppejõude-teadlasi.

Teaduse, tehnika ja tootmise alal määrati preemia **H. RÄTSEPALE** — monograafia «Eesti keele lihtlausete tüübid» (kirjastus «Valgus», Tallinn 1978) eest;

autorite kollektiivile: A. LIND (kollektiivi juht), M. KELVE, A. METSPALU, M. SAARMA, M. USTAV, R. VILLEMS — valgu biosünteesisüsteemi struktuuri alaste tööde tsükli eest;

autorite kollektiivile: N. ELŠTEIN, V. RÄTSEP, V. SAARMA, V. SALUPERE, I. SÄRV, U. SIBUL, K. VILLAKO — uute perspektiivsete meetodite eest seedeelundite haiguste epidemioloogias, diagnostikas ja ravis;

autorite kollektiivile: J. REBANE (kollektiivi juht), R. BLUM-RUSSAK, P. KENKMANN, E. LOONE, A. PORK, L. STOLOVITŠ, R. VIHALEMM — tunnetuse sotsiaalse determinatsiooni alaste uurimuste eest.

Kirjanduse, kunsti ja arhitektuuri alal sai preemia **J. PEEGEL** — romaani «Ma langesin esimesel sõjasuvel» eest.

«Eesti kunsti ajaloo» koostajate auhinnatud kollektiivi kuulub ka NSV Liidu ajaloo kateedri õppejõud **M. Eller**.

Tänu

Olümpiamängude Organiseerimiskomitee Tallinna Valitsuselt saabus TRÜ rektori nimele kiri, kus tänati ülikooli ametiühingu klubi laste peotantsuringi tubli esinemise eest olümpiaregati ajal ja sooviti kollektiivile edu ka edaspidiseks.

Jälle algab

Peagi oma 950. aastapäeva tähistav Emajõe Ateena on jälle noor. Auväärne *alma mater* võtab tarkusejüngreid oma kaitsva tiiva alla. Kõikjal võib näha tähtsa näoga ringi kõndivaid esmakursuslasi. On ju nemad täna päevakangelased — lõppenud on ligi kuu aega kestnud eksamid, närveerimine, unetud ööd, õnnestumised ja ebaõnnestumised. Tublimad on leidnud end vastuvõetavate nimekirjades ja nende rõõm on inimlik. Õnne ja edu teile, käesoleva aasta esmakursuslased, kõikideks üliõpilasaastateks.

Tänane päev paneb punkti tervele suvele. Auditooriumidesse tullakse EÜE ja suvemaleva ehitustelt, EÖM-i töömailt, praktikalt, turismireisidelt jm. Eriti tahaksin esile tõsta neid üliõpilasi, kes esindasid väärikalt meie ülikooli olümpiamängude teenistustes Moskvas ja Tallinnas. Teile jääb suvest kindlasti selline muljetepakk, mille tõelised väärtused avalduvad alles aastate pärast.

Komsomoliorganisatsioonis on algamas järjekordne aruande- ja valimisperiood. Igal koosolekul tuleb tõsiselt arutada tehtut ja kavandada uued sisukad plaanid. Käesolev aasta on paljude juubelite aasta, ka komsomoli juubeliaasta. Tähistab ju Eesti komsomol detsembris oma 60. sünnipäeva. 40 aastat sellest on ühe väesalgana töötanud TRÜ komsomoliorganisatsioon. Tähistagem meie noorsoo-organisatsiooni juubelit nooruslikult!

Ees ootavad komsomollajaloo juubelikonverents, ülevabariigiline komsomoli- ja noortelaupäevak, rahvusvahelise üliõpilaspäeva tähistamine ja palju muud.

Iga tudeng, kes loeb end ülikooli patrioodiks, peaks kaasa lööma klubi taastamisel. Seda vaba aja veetmise kohta on vaja eelkõige meile endile!

Õnnitlen komsomolikomitee nimel kõiki algava õppeaasta puhul ja soovin järjekindlust õppetöös ning aktiivset kaasalöömist tudengielu korraldamisel!

MADIS KALLION,
ELKNÜ TRÜ komitee sekretär

KOMSOMOLIKOMITEE LIIKMED!

Uue õppeaasta esimene istung toimub teisipäeval, 2. septembril kell 18 komsomolikomitees. Kõigi osalemine vajalik.

ELKNÜ TRÜ komitee

ÜLIKOOL...

(Algus 1. lk.)

kalt tähistada.

3. Missugused on ülikooli juubeli tähistusplaanid, kuidas need teostuvad?

Ettevalmistused algasid juba mitu aastat tagasi. Läinud õppeaastal asusid tööle pea- ja alakomisjonid. Juubelipäevadeni jäänud aeg pole enam pikk. Sellesse peavad mahtuma suured ja keerulised remondi-, restaureerimis- ja ehitustööd. Tänavuse aasta lõpuks läheb käiku teadusraamatukogu uus hoone, mis on kogu vabariigi silmapaistvaks kultuurisündmuseks. Unikaalne hoone mahutab ligi 6 miljonit raamatut, üldpinda on selles 28 000 m². Uue raamatukogu käikuandmine loob märksa paremad õppe- ja töötingimused ning aitab tunduvalt likvideerida ruumikitsikust ülikoolis tervikuna.

1982. aastal peaksime olema rikkamad mitme uusehitise võrra.

Nende hulgas on uus auditooriumide korpus Tähe tänaval füüsikahoone kõrval, botaanikaaia palmihoone, Maarjamõisa auditooriumide tiib, ühiselamuna kasutatav tartu tüüpi elumaja.

Juubeliks restaureeritavaid hooneid on nimekirjas 25, nende hulgas kõik kesklinnas asuvad ülikooli vanad majad. Ülikooli teadlaste memoriaali kavandi ja skulptuurilise lahenduse saamiseks Toomemäel kuulutatakse välja loominguline konkurss. Alanud õppeaastal läheb aga veel käiku uus Soome päritoluga kahe halli ja olmehoonega monteeritav spordikompleks.

Kõik need ettevõtmised teenivad üht sügavat mõtet — arendada ja täiustada ülikooli põhitegevust, s. o. õppeprotsessi, mille käigus kasvab ja kujuneb tänapäeva nõuetele vastava kvalifikatsiooni ja aktiivse kodanikupositsiooniga noor.

4. Tänavu võetakse vastu 1155 üliõpilast. Ees on viis-kuus pingelist kõrgkoolaastat. Mida soovite esmakursuslastele, et nad nende aastate järel võiksid ülikoolist lahkuda mitte ainult diplomi omanikuna, vaid sügavate teadmiste ja organiseerimisvõimetega, erudeeritud inimesena?

On väga tähtis, et verivärsked üliõpilased lülituksid kiiresti kõrgkooliellu, mõistaksid, et õppimine ülikoolis pole mitte nende isiklik asi, vaid erakordselt tähtis ülesanne oma kodumaa ja rahva ees. Tõeline inimene vastutab ise selle eest, et temast kujuneks mitte ainult hea spetsialist, vaid ka aus kodanik ja loov isiksus.

Kõrgkooli põhiülesanded on ka uuel viisaastakul õppetöö parandamine, õppeprotsessi täiustamine, teadustegevuse tulemuslikkuse suurendamine, ülikooli materiaalse baasi kompleksne väljaarendamine. Nende mahukate ülesannete täitmine oleneb nii kogu kollektiivi kui ka iga selle liikme isiklikust panusest. Soovin selleks kõigile jõudu ja edu ning õnnitlen uue õppeaasta puhult!

Juubilar on Kanni Indre

Pedagoogika kateeder pühitseb oma kolleegi juubelit. Juubilariks on vanemõpetaja Kanni Indre, kellel täitus hiljuti ka teine juubel — 25 aastat pidevat tööd ülikoolis.

Sotsiaalpsühholoogiast teame, et inimesel võib olla mitmesuguseid rolle. Inimest hindamegi ju selle järgi, milised on ta rollid ja kuidas ta neid täidab. Millised on olnud Kanni Indre rollid?

Mõistagi pedagoogika õppejõud, erikursuste lugeja. Ülikooli pedagoogilise praktika nõudlik ja printsipiaalne juhendaja, ühtlasi ülikooli metoodikanõukogu aseesimees.

Uurija, kes on tunduvat mõju avaldanud kooliküpsuse probleemi lahendamisele meie vabariigis, kelle töö tulemusi on arvestatud algklasside programmide koostamisel ja nullklasside ning lasteaia koolieelikute töö korraldamisel, kes ise on mitmesuguseid programme ja juhendeid koostanud.

Aastatel 1964—1966 ülikooli ametiühingukomitee esimees ja parteikomitee liige.

Lektor, keda tunevad vist küll kõik vabariigi õpetajad, eriti aga algklasside omad ja klassijuhatajad, kellele ta loendamatutel Vabariikliku Õpetajate Täiendusinstituudi ja muudel kursustel on lugenud.

Tartu Pedagoogika Rahvaülikooli üks asutajaid ja üliviljakas pedagoogiliste ideede propageerija, ühtlasi aga ka ühingu «Teadus» aktivist.

Ühiskondlikus töös on rolle sedavõrd palju olnud, et läheks pikale neid üles lugeda. Nende seas on praegu pedagoogika kateedri parteigrupi organisaatori töö.

Psühholoogia ja pedagoogika õpetaja Tartu 1. keskkoolis, ühtlasi vastava keskkooliõpiku autor.

Ema ja nüüd üürikest aega ka vanaema.

Hea ja elurõõmus kolleeg, üks neid, kes kollektiivi liidavad.

Ja mis kõige olulisem — kõiki neid rolle täidab Kanni Indre hästi. Kõigi tööde ja tegude tubliks jätkamiseks soovib kateeder palju õnne ja edu.

Kolleegide nimel
INGE UNT

Leo Päi 60

Leo Päi, arstiteaduskonna hospitaalsisehaiguste kateedri juhataja, professor, ENSV teeneline arst, sai 8. juulil 60-aastaseks. Juubilar on sündinud Tallinnas teenistujate perekonnas. Pärast keskhariduse omandamist astus ta Tartu ülikooli, sõja tõttu tuli õpingutesse lünk. 1941—1945 töötas L. Päi NSV Liidu tagalas velskrina. Lõpetanud 1950. aastal TRÜ arstiteaduskonna, suunati ta Tartu kliinilise haigla peaarsti kohale. 1952—1955 oli ta aspirantuuris Leningradi I Meditsiiniinstituudis. 1955. aastal kaitses kandidaadiväitekirja «Verevalkude fraktsioonide vahekorra muutustest krupoosse pneumoonia puhul». Alates 1955. aastast töötab L. Päi TRÜ hospitaalsisehaiguste kateedris, alul assistendina, siis dotsendina ja 1970. aastast professorina. Kateedrit juhatab ta juba 1957. aastast. 1968. aastal valmis doktoriväitekiri «Mõningaid reuma ja mittespetsiifilise infektsioosse polüartriidi immunopatoloogia küsimusi», mis oli esimene kliinilis-immunoloogiline uurimus reumatoloogias Nõukogude Liidus. L. Päi teaduslik töö jätkub samas suunas. Tema sulest on ilmunud üle 100 teadusliku artikli. Arendades kliinilis-immunoloogilist suunda reumatoloogias ning olles üks immunosupressiivse ja immunomodulatiivse ravi arendaja, on tema tööd saanud kodumaise ja rahvusvahelise tunnustuse. L. Päi on NSVL Meditsiiniteaduste Akadeemia reumatoloogia probleemkomisjoni liige, NSVL Terapeutide Teadusliku Seltsi juhatuse ja NSVL Reumatoloogide Teadusliku Seltsi juhatuse

liige, Euroopa Antireumaatilise Liiga komitee liige, ENSV Tervishoiuministeeriumi reuma ja liigeshaiguste probleemkomisjoni esimees.

L. Päid tunneme kui head pedagoogi ja arsti. Oma teoreetilisi ja praktilisi kogemusi on ta jaganud rohkem kui tuhandele üliõpilasele. L. Päi initsiatiivil loodi kateedri baasil süsteemsete sidekoe haiguste uurimise ja ravi keskus, kuhu suunatakse haigeid kogu vabariigist.

Soovime L. Päile jaksu teaduslike probleemide lahendamisel ning energiat tema viljakas pedagoogilises ja praktilises töös.

Kolleegid

Rektori käskkiri

Eduka teadusliku töö ja viljaka pedagoogilise tegevuse eest autasustati rahvamajandusharude ökonoomika kateedri professor-konsultanti KARL-FELIKS SAUKSI tema 65. sünnipäeval rektori aukirjaga.

Ka analüütilise keemia kateedri nooremteadur LUDMILLA GREHHOVA pälvis rektori tänukirja kohusetundliku töö eest ja seoses 50. juubeliga.

Kauaaegse eeskujuliku töö eest ja 70. sünnipäeva puhul pälvis füsioloogia kateedri vanempreparaator SALME MUTTIK rektori aukirja. Rektori aukirja sai 50. sünnipäeva puhul ka analüütilise keemia kateedri assistent ELLEN PEDAK.

Rektori tänu osaliseks said veel mitmed juubilarid: õppe- ja spordibaaside meister KARL NURSI 70., ehitusjaoskonna müürsepp HARALD TEEVEER 60., õppetöökoja insener VELLO SÄREV ja ehitusjaoskonna tisler LEONHARD TAMME 50. sünnipäeva puhul.

Esmakursuslane, võta end komsomoliarvele

ELKNÜ TRÜ komitee ootab Sind arvestussektorisse komsomoliarvele võtma igal tööpäeval kell 10—17 TRÜ peahoones (vasak tiib, II korrus, tuba 208).

Selleks et end ülikoolis komsomoliarvele võtta, on tarvis tuua meile oma arvestuskaart, mille saate endise töö- või õppimiskohajärgsest komsomoli linna- või rajoonikomiteest. Kui Sa aga tänaseks pole jõudnud oma arvestuskaarti linna/rajoonikomiteest välja võtta, siis tule ja võta end ajutisele arvele, s. t. tule ütle täpselt, kus Sa enne ülikooli astumist komsomoliarvel olid, ning ülikooli komsomolikomitee nõuab Su arvestuskaardi välja kirja teel. Ära unusta ka komsomolipiletit kaasa võtta.

ELKNÜ TRÜ komitee

Uusi väitekirju

Läinud õppeaasta lõpul kaitses meie ülikooli erialanõukogude ees oma kandidaadiväitekirja lihastalitluse aluste probleemlabori vanemteadur RAIVO MASSO («Glükokortikoidide osa müokardi adaptatsiooni regulatsioonil ja müokardi resistentsus taastumisperioodil», juhendaja prof. Paavo Kõrge ja teine oponentidest prof. Ado Truupõld). Analüütilise keemia kateedri assistendi ELLEN PEDAKU kandidaaditöö teema oli «Luminestsentstsentrite füsiko-keemilisest loomusest vase ja hõbedaga aktiveeritud kaltsium-, strontsium- ja baariumsulfiidis» (juh. dots. M.-L. Allsalu, konsultant füüsika-matemaatikadoktor prof. T. Luštšik).

Eesti ajalugu käsitleti kahes dissertatsioonis: TRÜ teadussekretäri MILVI REINFELDTI teema oli «TRÜ osa teaduslik-pedagoogilise kaadri ettevalmistamisel 1944—1975» (juh. prof. Karl Siilivask, üks oponente prof. H. Moosberg), NSV Liidu ajaloo kateedri vanemõpetajal TIIT ROSENBERGIL «Maaproletariaadi kujunemisest Eestis (Mõisatöölised Lõuna-Eestis XIX saj. algusest kuni XX sajandi alguseni» juh. ajalookandidaat Artur Vassar). Kaks viimast dissertanti tunnistati ajaloo-, R. Masso bioloogia- ja E. Pedak keemiakandidaadikraadi väärilliseks. Õppeaasta jooksul kaitsti ülikooli erialanõukogudes kokku 33 kandidaaditööd.

ENSV TA Keemiainstituudi nõukogus kaitses kandidaadiväitekirja «Struktuuri- ja pH-efektid koliinesteraasi reaktsioonides» biokeemia kateedri assistent ÜLO LANGEL (juh. prof. V. Palm ja vanemõpetaja J. Järve). Tema saab keemiakandidaadiks.

Dots. A. Paltseri juhendamisel valmis kriminaalõiguse ja -protsessi kateedri vanemõpetaja JAAN SOOTAKI uurimus «Abikaasade konfliktide pinnalt toimepandud kuriteod». Üleliidulise Juriidilise Kaugõppeinstituudi erialanõukogu tunnistas selle kandidaaditöö nõuetele vastavaks.

Kõrgkooli kõnepruugist

Jätkame igasügisest esmakursuslaste rubriiki. Esmalt pakume kõrgkooliõhu sissehingamiseks dots. H. Palametsa mullu selles lehes ilmunud kirjutise. Niisiis, ülikool ei ole lihtsalt harilik kool, ta on ikkagi akadeemiline asutus. Siin on klassi asemel kursus ja klassijuhataja asemel kursusehoolduja. Oma soov on lehelgi: just kursusejuhendaja tutvustada peaksid jääma kohalühendid tunniplaanis, ülikoolihoonete paiknemine, ülikoolitavad.

*

Koolil on oma terminoloogia ja kõnepruuk, ülikoolil oma. Viimastel aastatel on täheldatud kooli kõnepruugi püsimist nooremate kursuste üliõpilaste keeles. Selle asemel, et öelda: «Ma lähen ülikooli loengule» öeldakse: «Ma lähen kooli tundi».

Kõrgkoolile omaseid termineid ja ametinimetusi kasutatakse sageli vääralt või hoidutakse hoopiski nende pruukimisest. Keegi ei olevat nende võõraste sõnade tähendust nagu kord ja kohus selgitanud.

Järgnevad read akadeemilisest kõnepruugist vaevalt et olukorda põhjalikumalt muudavad. Mõningat tulu peaks aga nendest siiski tõusma.

Kaua aega oli ülikoolide õppe- ja asjaajamise keeleks keskaegne ladina keel. Ülikool kujutas endast teadmiste jagamise ja omandamise tsunfti ning kandis ka vastavat nimetust: *universitas magistrorum et scholarium* — s. t. õpetajate ja õpilaste ühtekuuluvus. Selle pika nimetuse tagumise poole on aeg maha nühiknud, **universiteet** ülikooli tähenduses elab paljudes keeltes ikka veel edasi. Tänapäevalgi on **universiteet** ühtekuuluvus — erinevalt ühe teaduse õpetamisega tegelevatest instituutidest ühendab **universiteet** paljusid erinevaid teadusharusid, uurib ja õpetab neid. Hellitavalt nimetatakse ülikoole (aga ka teisi kõrgkoole) toitev ema ehk ladina keeles *alma mater*. *Alma mater Tartuensis* kõlaks tõlkes Tartu toitev ema, tähendab aga Tartus juba sajandeid tarkust ja haridust jaganud suurkooli.

Keskajal nimetati üliõpilast *studiosus*, s. t. hoolsalt õppija, millegi poole püüdleja. Sellest on tulnud paljudes keeltes kasutatav *student* ja meie mugandus — tudeng.

Üliõpilaseks vastuvõetud noor inimene kantakse üliõpilaste nimekirja ehk **matriklisse.** Vastavat pidulikku toimingut nimetatakse **immatrikuleerimiseks.** Ülikooliperre kuulumise tõendina antakse üliõpilasele üliõpilaspilet, mis kujutab endast väljavõtet matriklist ja mida seepärast nimetatakse samuti matrikliks. Igal matriklil on oma number, mille kaks esimest kohta märgivad lühendatud kujul ülikooli vastuvõtmise aastat, kolm viimast aga, mitmendana antud isik sel aastal ülikooli hingekirja võeti (näiteks 79 462 ütleb teadjale inimesele kohe, et esitatud matrikli omanik aktus ülikooli 1979. aastal ja ta võeti vastu 462. üliõpilasena sel aastal).

Ülikooli esimene mees kannab **rektori** ehk ladina keelest tõlgituna juhi, juhtija, nime. Meie ülikoolis abistavad rektorit **4 prorektorit** — kaks õppeprorektorit, teadusprorektor ja haldusprorektor. Koos oma lähemate abilistega moodustavad nad rektoraadi. Rektoraat asub peahoone keemiahoonepoolses tiivas, teisel korrusel. Samas on ka õppeosakond, mis tegeleb otseselt õppetöö korraldamisega kogu ülikooli ulatuses.

Ladina keelest on võetud ka mitmed õppejõudude ametinimetused. **Professor** (= avalik õpetaja) on üldreeglina teaduste doktor, kes õpetab oma eriala kõrgkoolis. Eriala õpetaval teaduste kandidaadil on tavaliselt dotsendi kutse (*docens* = õpetav). Praktiliste ainete õpetajat nimetatakse mõnikord ka **lektoriks** (*lector* = lugeja). Kohta, kuhu õppejõud kogunevad ülikoolis peahoones loengute vaheaegadel, tuntakse **lektooriumi** nime all, mõnes osas meenutab see ruum keskkooli õpetajate tuba, aga ainult mõnes osas.

Vanasti anti professorile õpetamiseks eriline iste, õppetool ehk **kateeder.** Tänapäeval mõistame kateedri all mitte mööblieset, vaid mingit kitsamat teadusharu õpetavate ja uurivate teadlaste kollektiivi. Praegu on Tartu Riiklikus Ülikoolis 81 kateedrit, neist 6 üleülikoolilist, mis õpetavad kõigi või enamiku teaduskondade üliõpilasi. Ülejäänud 75 kateedrit koonduvad 9 teaduskonnaks ehk **fakulteediks.** See sõna on tulnud ladinakeelsest *facultas*, mille all mõisteti võimet mingit teadusala asjatundlikul tasemel õpetada.

Fakulteedi eesotsas seisab **dekaan.** Ladina keeles tähistati selle sõnaga kas kümnikku või kümne mehe pealikut Rooma sõjaväes. Dekaani abilised, asedekaanid kannavad **prodekaani** nime.

Ka **eksam** tuleneb vanade roomlaste keelest, kus sõna *examen* tähendas uurimist või katsumist. Ja eks eksamil uurigi professor *studendi* teadmisi, et siis õige ja õiglane hinne välja panna. Kui õppejõud lihtsalt vestleb üliõpilasega teadmiste väljaselgitamise eesmärgil, siis nimetatakse seda **kollokviumiks.** Sel juhul veel hinnet ei panda. On eksamid ja arvestused korras, siis võib *studiosus* loota ka tasu **stipendiumi** näol, mis ladina keeles tähendabki tasu.

Ja olekski nagu kõik oluline öeldud sellest, mis käib keskajast meieni jõudnud kõrgkooli kõnepruugi kohta.

HILLAR PALAMETS

AUGUST 1980

Taas kogunes augusti algul Tartusse ärkav ja märkav osa keskkoolide vilistlaskonnast. Seoses lõppenud olümpiaregati maiste küsimustega on tänavused kõrgkoolide sisseastumiseksamid iseäralikud: Tallinnas võeti avaldusi vastu veel sellal kui Tartus juba eksamid lõppemas, seetõttu oodati (loe: kardeti) ülikoolis hea õnne peale tulijate arvel suurt katsetajate voolu. Ent konkurslasi kogunes mullusest poolteistsada vähem — 1039 kohale pretendeerisid 1934 kandidaati. 116 edukalt lõpetanud **nullkursuslast** olid endile kohad juba kindlustanud. Endiselt osutus populaarseimaks kaubandus (konkursiarv kaubatundmises 3,82, kaubandusökonoomikas 4,06 — leidus neidki, keda taoline pinge peletas ja avalduste vastuvõtmise viimasel päeval leidsid mitmed endas uue kutsumuse). Kuid pärast kolmandat eksamit langes kaubandustöötajaks pürgijate keskmine konkursi arv üsna keskmiseks, vastavalt 1,44 ja 2,04.

Eksamite ajal võis vastuvõtukomisjoni tööd võrrelda pressikeskusega: pidevad telefonikõned, kirjavahetus, jutulesoovijad. Kõige kärarikkam oli ilmselt arstiteaduskonna laudkonnas. Arstiteaduskonda oli enam soovijaid ka meie kodumaa erinevaist paigust. Tuldi ka perekonniti, et eksameil hubasem.

Konkursil, teadagi, hinnaalandust ei tunta. Vastuvõtukomisjoni ülesandeks on iga eksami järel kandidaate lahterdades arvet pidada. Kuid asjaosalised ühendusid ka ise: kes võisid sõlmida käed tulevaseks tudengisõpruseks, kes vennastusid menurlaulu «Viis viimast» saatel. Ilmselt nende viimaste poolt märgistati filoloogide ühiselamus komandandi puhkusejärgset esimest tööpäeva vahtkustutite joaga ...

Filoloogia oli ainus teaduskond, kes määras juba vastuvõtukomisjonis kindlaks ühiselamukohad. Nii saadeti koos immatrikuleerimisteatega ka ühiselamutoa number. Ometi ei suudeta kohtade vähesuse tõttu filoloogiateaduskonnas majutada 45 esmakursuslast, ühiselamuta jäävad ka paarkümmend üliõpilast vanematelt kursustelt. Kohtade määramisel lähtuti eelkõige perekonna majanduslikust olukorrast, elukoha kaugusest Tartust, kogutud eksamipallide arvust.

Enne kui lõplikud nimekirjad üles riputati, tuli komisjonil taluda hulga meelehärmi. Üks arstiteaduskonda kandideeriv Saaremaa neiu põrus teisel eksamil läbi, kuid kodustele nimetas saadud eksamipallide koguarvuks 21 (raviosakonnas läks kaalumisele 20,5 palli). Järgnes ema murelik telefonikõne, Tartu onu külaskäik komisjoni. Tõde seati jalule, ent kui palju liigset närvikulu ...

Möödunud nädala lõpp polnud vastuvõtukomisjonile vähem pingeline. Lähenev 1. september vaigistas eemalejääjate kirgesid päevase osakonna ümber, kuid veel tuli vastata rohketele järelepärimistele, tihti kuulda mõttetut halinat. Matemaatikute lisakonkursiga lõpetatakse töö statsionaariga, kaugõppijate avaldusi võeti vastu 31. augustini.

AIMAR JUGASTE

TÕLKEVÕISTLUS 1981

järjekorras üheteistkümnes, toimub tavalistel tingimustel. Tõlge (novell, terviklik katkend romaanist, kokku 5—10 kaheintervallilist masinakirjalehekülge, või vähemalt kaks luuletust samalt autorilt) tuleb koos originaaltekstiga esitada vähemalt kolmes eksemplaris; tõlkida võib mis tahes keelest; osaleda võivad kõik, kes 1980. aasta kevadel olid või sügisel saavad TRÜ üliõpilasteks (ka kaugõppes); töö ei tohi olla varem trükis ilmunud; käsikiri tuleb varustada märgusõnaga, lisades suletud ümbriku, mis sisaldab tõlkija nime, teaduskonna, kursuse ja elukoha, ning tuua hiljemalt 10. veebruariks 1981 ajalehe «TRÜ» toimetusse.

BOTAANIKAAED

peitub müüride vahele. Otsime sealt ilu ja vaikust. Seda ta pakub. Imetledes ei oska me õieti aimatagi hoolt ja vaeva, mis ilu (ja mitte ainult ilu) tarbeks tehtud. Mida arvab botaanikaaia suvest selle **direktor HIIE KIMMEL?**

«Suvi on meil puhtalt töösuvi: kasvatame avamaataimi, jälgime nende arengut, teeme vaatlusi, kontrollime sissetulevaid seemneid. Seemneid oleme tänavu saanud hulga, ligi 1800 erinevat liiki paljude maade botaanikaaedadest.

Suvekuudel käime oma lilledega näitustel. Panime neid välja Pärnus, Türil, Tartus ja Leningradi oblasti Sestroretski rajoonis. Praegu valime gladioole, astreid, lõvilõugu ja teisi lilli Tartu sügisnäitusele.

Tasapisi hakkasime palmihoone ees kasvavaid ühe- ja kaheaastaseid taimi Soinaste tänava baasaeda üle viima. 1. jaanuariks peame platsi palmihoone ehitajaile üle andma.»

Uuest palmihoonest on kõneldud juba tükk aega. Projekt on olemas, see telliti «Eesti Maaehitusprojekti» projekteerijailt. Ehitamine aga tuleb küllaltki keeruline. Et palme pole võimalik vanast kohast ära viia, ehitatakse uus hoone vana ümber. See tuleb praegusest laiem ja kolm korda kõrgem. Botaanikaaia põhihooned moodustavad pika ühtlase rea, uue palmihoonega see tasakaal rikutakse. Niisamasugust või teist sobivat ehitist oleks vaja ka teisele poole otsa, mitte ainult silmailuks. «Subtroopilistel taimedel on samuti nagu palmidel kitsas ja pime. Rekonstrueerida tuleks teisedki taimemajad.»

Eelmisel nädalal tuli direktor Moskvast paarikümne roosisordi silmastamismaterjaliga. Suvel käidi ka Karjalas. Koos Üleliidulise Ravimtaimede Instituudi Botaanikaaia töötajatega toodi sealt põhjapoolse vööndi taimi. Ulatuslik on seemnevahetus. Katalooge vahetatakse enam kui 500 botaanikaaiaga. Kevadtalvel võivat post tuua päevas koguni paarkümmend kataloogi. «Millised on viimase aja taimeharuldused?»

Hiie Kimmel nimetab siin gesneerialiste sugukonna esindajaid. Neil olevat väga huvitavad kirjud õied. «Ajatuskappides kasvavad meil praegu hästi ženženni noored istikud. Oleme saanud viimasel ajal ka huvitavaid palmi ja kaktuse liike. Kaktuste poolest on meie botaanikaaed üsna tuntud.»

Suvised tööd lähevad üle sügisesteks, juba kogutakse seemneid ja tehakse sügisesi istutusi. Septembris tulevad appi bioloogia-geograafiateaduskonna tudengid. Juulis-augustis on suur abi suvemalevlastest, kes istutavad, rohivad ja kastavad. «Ilma nendeta ei suudaks me aeda ja parki korras hoida,» arvab direktor.

Tuleval suvel näeme tellinguis palmihoonet. Et ehitajad materjali ja masinatega juurde pääseksid, tuleb osa aiaesist müüri maha lõhkuda. Külastajad hakkavad käima rosaariumipoolsest väravast. Hiie Kimmelil põhjust muretsemiseks piisab. Ehitada tuleb ju taimede sees ja ümber. Valmis peab uus palmihoone saama ülikooli juubeli ajaks.

VARJE SOOTAK

olnust o olnust

Märkmeid A. H. Tammsaare õpinguist õigusteaduskonnas

Inimese teeb suureks või väikeseks tema tahe.

Fr. Schiller

25. august 1907—25. aprill 1911 (vkj.). Need on piirdaatumid, mille sisse mahuvad A. H. Tammsaare õpinguaastad Tartu (Jurjevi) ülikooli õigusteaduskonnas.

25. augustil esitas Tammsaare ülikooli rektorile avalduse palvega ta vastu võtta õigusteaduskonna vabakuulajaks, 1. veebruarist 1908 sai ta täieõiguslikuks õigusteaduskonna üliõpilaseks ja talle anti matrikkel nr. 22337. 25. aprillil 1911, olles haigestunud tuberkuloosi, esitas ta avalduse, milles teatas, et haiguse tõttu pole võimeline lõpueksameid sooritama. Selleks ajaks oli juba sooritatud üks riigi-(lõpu)eksam ning ülikooli lõpetamisest ja diplomist lahutas 1,5 kuud, mille jooksul oli vaja sooritada veel neli eksamit.

Ülikooliaastad olid täis enesetäiendamist ja tööd valitud teaduskonnas, loengute kuulamist huvitavates ainetes, keelteõpinguid (prantsuse, inglise) ja tohutut lugemist. See oli aeg, mis pani aluse tema kõrgloomingule.

Õppimissoovi väljendab Tammsaare tabavalt oma kirjas Lucie Martnale: «Ja nõnda vabalt saan ma kolm-neli aastat elada. Talvel ülikoolis, suvel maal, metsas. Enese heaks olen ma tänini väga vähe teinud; s. o. ma pole midagi õppinud ega lugenud, mille järele jänunen. Aga ma jänunen nii palju järele! Kas ma seda janu iialgi kustutada jõuan?» (1. november 1908). Soov õppida oli tõesti suur ja tõsine, sest oli ju Tammsaare ülikooli astudes juba 29-aastane.

Tammsaare üliõpilasaastail nägi õppeplaan ette 17 kohustuslikku ainet, mis tuli omandada 8 poolaasta jooksul:

1. **Õiguse entsüklopeedia.**
2. **Venemaa õiguse ajalugu.**
3. **Rooma õiguse ajalugu.**
4. **Poliitiline ökonoomia.**
5. **Riigiõigus.**
6. **Rooma õiguse dogma.**
7. **Õigusfilosoofia ajalugu.**
8. **Statistika.**
9. **Tsiviilõigus.**
10. **Tsiviilprotsess.**
11. **Kriminaalõigus.**
12. **Finantsõigus.**
13. **Politseiõigus.**
14. **Kirikuõigus.**
15. **Kriminaalprotsess.**
16. **Rahvusvaheline õigus.**
17. **Kaubandusõigus.**

Kohalike Balti kubermangude eraõigus ei olnud sel ajal enam kohustuslikuks õppeaineks, kuid Tammsaare kuulas ja sooritas ka selle eksami.

Õigusteaduskond oli ainuke, kus rakendati ülikoolide põhikirja nõuet, mille alusel tuli sooritada ka riigieksamid selleks eraldi moodustatud komisjonides. Nendeks aineteks olid:

1. **Tsiviilõigus.**
2. **Tsiviilprotsess.**
3. **Kriminaalprotsss.**
4. **Rahvusvaheline õigus.**
5. **Kaubandusõigus.**

Juba õppima asudes teadis Tammsaare, et ainult osa aineid valitud teaduskonnas teda huvitavad. Oma kirjas Lucie Martnale 21. detsembril 1907 kirjutas ta: «... Nüüd võin ma tööle hakata ja nimelt seda tegema, mis mind huvitab ja mille järele janunen. Eksamid saavad muidugi igal poolaastal paar kuud oma heaks nõudma, kuid ka nende seas on asju, mis mind väga huvitab, näituseks politika ökonoomia.»

Väga intensiivseks tööperioodiks oli Tammsaarel 1908. aasta lõpp ja järgmise algus, millal ta kolme kuu jooksul sooritas 8 eksamit (üldse sooritas ta 13 eksamit ja ühe riigieksami — tsiviilõigusest).

Meieni on säilinud Tammsaare 3 eksami üksikasjalikud kirjeldused, mis annavad omamoodi pildi ka eksamite sooritamisest üldse. Tammsaarele enam meeldinud aineteks õigusteaduskonnas olid Rooma õiguse ajalugu, õigusfilosoofia ajalugu ja poliitiline ökonoomia.

Huvi majandusküsimuste vastu pärines juba ajakirjanikupõlvest. Tammsaare valmistus poliitilise ökonoomia eksamiks väga põhjalikult. Ta oli otsustanud selle sooritada koos statistika eksamiga, prof. **Aleksander Miklaševskile.** Peale loengute ja kavas ettenähtud raamatute luges ta nende ainete kohta rohkesti ka muud kirjandust, seejuures palju laiemalt kui üliõpilastelt tavaliselt nõuti. Eksamil tahtnud professor teda kohe pärast paari küsimuse esitamist läbi kukutada ja soovitanud tulla teine kord. Tammsaare vastanud: «Küsige mind veel, sest ma olen tõesti õppinud.» Professor andnud järele, kuid hakanud nüüd sõna otseses mõttes «pinnima». Rohkem kui tunniajalise küsimise järel oli siiski selge, et Tammsaare teab hästi. Mõlema aine eest sai ta kõrgeima hinde.

A. MIKLAŠEVSKI

Teine põhjalik eksamikirjeldus on Tammsaaret vähe huvitanud õppeainest — kirikuõigusest. Kirjeldus pärineb A. Looringult: «Omapärane õppejõud oli kirikuõiguse lugeja **M. E. Krasnožen,** peale kõige muu oli ta veel suur joodik. Aine oli igav ja seda ei viitsitud kuulata. Oli Tammsaarelegi teada, kuidas seda eksamit õiendada. Enne eksamile minekut istuti mõned korrad loengul otse tema nina all, sest ta pani loengutele suurt rõhku. Kui arvati, et ta veel ei olnud märganud, siis mindi peale loengut temalt küsima, et hea professor mina sellest ja sellest ei saanud aru. Ning kui ta juba tundis, et olid olnud kuulaja, siis oli eksami õiendamine minuti töö, ainet polnud siis vaja õppida ega teada. Tammsaare sooritas kirikuõiguse eksami 1909. aasta jaanuaris — saades hindeks «rahuldava».

(Järgneb)

PEETER JÄRVELAID

KOLM PILTI SUVEST

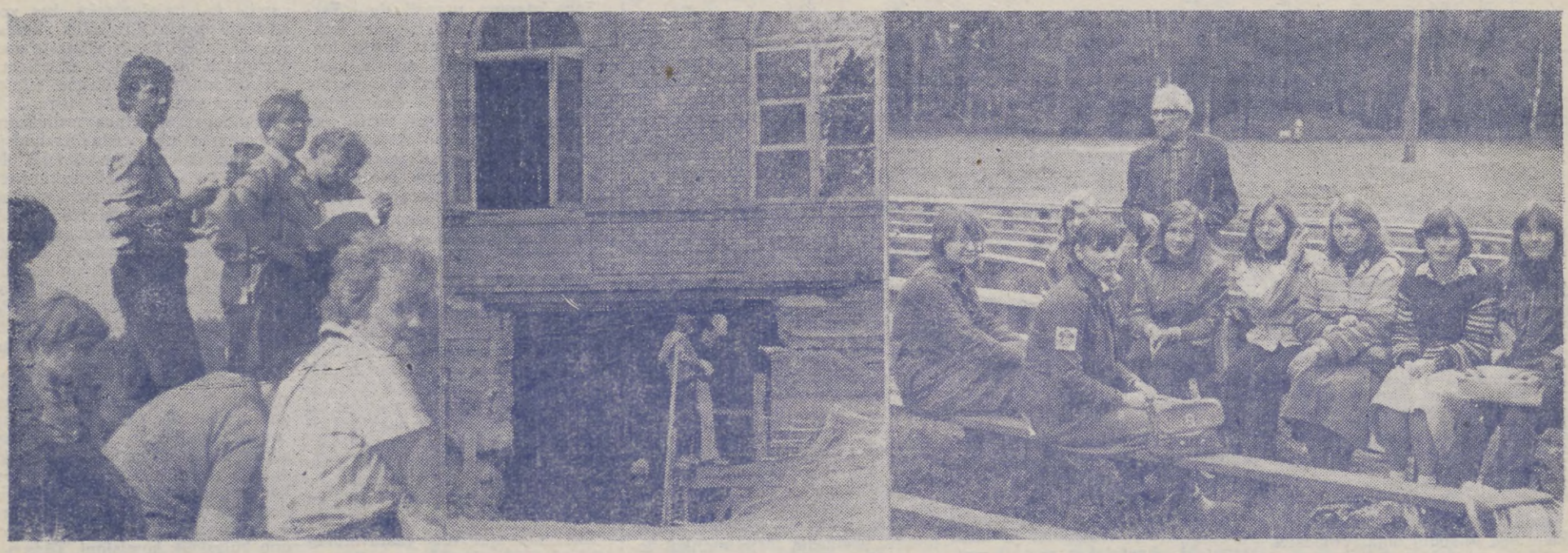

Suur suvi saab läbi. Puhkust, tööd, reise jäävad meenutama pildid. Ülikooli geograafid tunnevad esimesel fotol kindlasti ära füüsilise geograafia kateedri töötaja Ilja Kala. Tema tutvustas Looduskaitse Seltsi ja looduskaitseringi sellesuvisel Paganamaa matkal Haanja kandi mägesid. Matkast kirjutame pikemalt mõnes järgmises lehenumbris.

Teisel pildil võib ära tunda ülikooli klubi. Seal olid ametis suvemalevlased.

Kolmandale pildile jäi rahvaluuleprofessor Eduard Laugaste oma üliõpilastega. Värska lauluväljakule tõi ekspeditsioonilisi setu leelopäev.

VARJE SOOTAKI, AHTI TUBINA ja ELMAR RÜÜTLI fotod

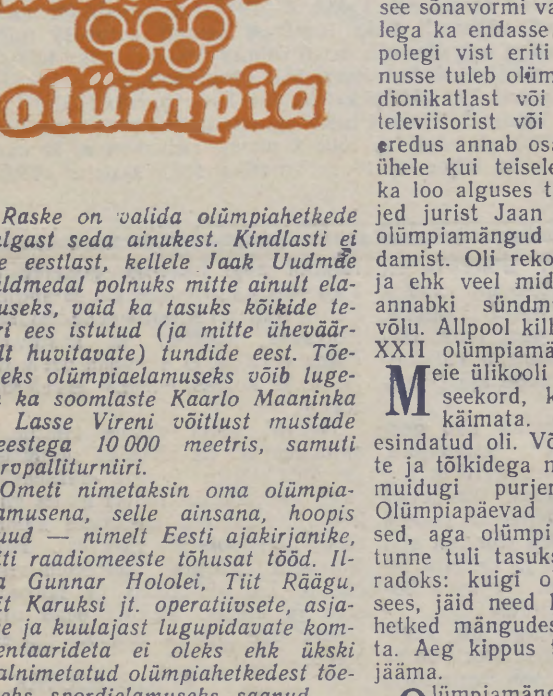

Mälestused ja mõtted jäävad

Raske on valida olümpiahetkede hulgast seda ainukest. Kindlasti ei ole eestlast, kellele Jaak Uudmäe kuldmedal polnuks mitte ainult elamuseks, vaid ka tasuks kõikide teleri ees istutud (ja mitte üheväärselt huvitavate) tundide eest. Tõeliseks olümpiaelamuseks võib lugeda ka soomlaste Kaarlo Maaninka ja Lasse Vireni võitlust mustade meestega 10 000 meetris, samuti korvpalliturniiri.

Ometi nimetaksin oma olümpiaelamusena, selle ainsana, hoopis muud — nimelt Eesti ajakirjanike, eriti raadiomeeste tõhusat tööd. Ilma Gunnar Hololei, Tiit Rääguu, Tiit Karuksi jt. operatiivsete, asjalike ja kuulajast lugupidavate kommentaarideta ei oleks ehk ükski ülalnimetatud olümpiahetkedest tõeliseks spordielamuseks saanud.

Olümpia on läbi, olümpia on jäänud! Jäänud meeltesse, mõtteisse, säilinud tegudeski. Tema külgetõmme ja mõjud on aga ehk suuremadki, kui sõnul seda väljendada suudame. Ja ikka seda tehakse. Aga ilmselt polegi selles midagi paha. Emotsioon ja tunne vajavad väljendust, vajavad seda eriti siis, kui on saanud mõjutust milleltki suurelt. Vana tõde, et olümpiapisik hakkab mängude ajal külge neilegi, kel muidu spordiga (ka telespordiga) suurt pistmist pole. Rääkimata siis tõelistest huvilistest. Ja eks katsugi kiretuks ning üksköikseks jääda piirpingutuste ja pingete taustal! Seetõttu pole imeks panna kommentaatorite vaimustusest kantud lugusid. Staadionil, ujulas, trekil või maadlusmatil toimunu on sellele aluseks. Võistlust vastasega ja inimese võitlust iseendaga nähes tulebki tahtmine see sõnavormi valada. Vajutada sellega ka endasse jälg toimunust. Ja polegi vist eriti oluline kuidas sinusse tuleb olümpia. Kas otse staadionikatlast või siis hoopis kodus televiisorist või raadiost. Olümpia eredus annab osasaamise rõõmu nii ühele kui teisele. Selle tõestuseks ka loo alguses toodud olümpiamuljed jurist Jaan Sootakilt. Moskva olümpiamängud väärivad meelespidamist. Oli rekordeid, oli võistlust ja ehk veel midagi. «See midagi» annabki sündmusele selle päris võlu. Allpool killukesi ja meenutusi XXII olümpiamängudelt.

Meie ülikooli sportlastel jäi just seekord, kodustel mängudel käimata. Aga TRÜ siiski esindatud oli. Võistkondade saatjate ja tõlkidega nii Moskvas kui ka muidugi purjeregatil Tallinnas. Olümpiapäevad olid neile pingelised, aga olümpiamängudel osaleja tunne tuli tasuks. Aga siit ka paradoks: kuigi oldi lausa olümpia sees, jäid need kõige huvitavamad hetked mängudest hoopiski kaemata. Aeg kippus töö kõrvalt napiks jääma.

Olümpiamängude purjeregatt Tallinnas tõi osalenuile elamuse. Mitte ainult purjetajaile. Ka neile, kes regati ajal kordagi merele ei saanud. Kordumatut olümpiaregati hõngu sai nuusutada sadamaski. Purjetajate keskendunud olek enne starti, sõidu võitjate väsinud, kuid üpriski rahulolevad näod, altläinud favoriitide meelepaha. Ja elamus oli olümpiaregati lõpupäeval näha hispaanlase Alejandro Abascali ehedat võidurõõmu.

See, et olümpiamängud ei seisa koos üksnes spordivõistlustest, sai selgeks nüüdki. Jutuajamised, mõni sõbralik sõna, kingitud märk, uued tuttavad. Palju on räägitud olümpiamängude õhkkonnast, selle kordumatusest. Olümpiamängude kultuuriüritused lõid sidemeid sellelgi pinnal, samuti aitasid mõista võõrustajaid.

Kõige! Mis oli «kõige» Moskva mängudel? Vastuseid ja arvamusi on hulgi. Paljusid vapustas Vladimir Salnikovi maailmarekord 1500 m vabaujumises. Aga mõnikord on tulemustest väärtuslikum võitlus ja eneseületamine. Eks seepärast jäid eredad mälestused 10 000 m jooksust, kus suur soomlane Lasse Viren andis teistele jällegi lahingu. Tema teo suurust ei vähenda karvavõrdki 5. koht. Mitte sugugi vähem imetlust ei vääri võitja — etiooplane Miruts Yfter. Nüüdseks on ta kahekordne olümpiakuld, Müncheni pronks 10 000 meetris ja neljakordne maailmakarika võitja.

Vahest hämmastasid kõige rohkem kergejõustiku hüppealade võimsad tulemused. Meenutagem: maailmarekordid teivashüppes ja meeste kõrgushüppes, maailma kõigi aegade teised tulemused meeste ja naiste kaugushüppes. Tavaliselt on olümpiahüppajaid aheldanud konkurents ja tulemused jäänud keskpärasteks. Oli seekord tegu erilise häälestumisega võistlusteks? Aga toredat ja võimsat pilti pakkusid need hüppevõistlused küll. Tõid rõõmu meilegi. Jaak Uudmäe oma kolmikhüppe kullaga.

Ainulaadse medalisaagiga tulid Moskva mängudelt Eesti NSV sportlased. Kergejõustiklane Jaak Uudmäe kullaga, ujuja Ivar Stukolkin kulla ja pronksiga, võrkpallur Viljar Loor kullaga, purjetaja Nikolai Poljakov hõbedaga. On nüüd eesti sport tõepoolest oma kõigi aegade tippseisus? Medalite järgi otsustades küll, aga pilk meie spordi tagamaadele nii rõõmustavat pilti ei anna.

Olümpiatuli on kustunud, mälestused ja mõtted mängudest jäävad. Seetõttu jätkame olümpiamuljete avaldamist veel ka lehe järgmistes numbrites.

RAIVO LOTT

Septembrialguse näitusesaalidest

Kunstnike Majas on vaadata Tartu sõpruslinna Leninakani kahe kunstniku, Vladimir Markarjani (1948) ja Hatšatur Vardparonjani (1924) näitus. V. Markarjani vaevalt 10-aastane loominguelu on esindatud ulatuslikumalt (nii maal kui graafika). Näha võib kunstniku õige mitmekülgseid otsinguid alates natüürmortide ja linnavaadete detailipeenest kujutamisest kuni geometriseeritud konstruktsioonideni (neisse lükitud süžee-elementidega). Küllalt suur osa väljapanekust viitab kunstniku püüdele teda huvitavaid ideid võimalikult sügavalt ka visuaalselt läbi tunda. Need on aastate jooksul välja arendatud seeriad, mis ulatuvad intiimseist maailmatajudest kuni üldinimlike ideedeni, ateljeeaknatagusest maailmast kuni ruumi- ja ajaväliste üldistusteni. H. Vardparonjani loomingust on esitatud linna- ja külavaateid ning portreid. Maalitud temperamentsete, talitsematult hõõguvate ja lakooniliste värvipindadega. Erilist ja ehtsat loodusmeeleolu annavad edasi linnamotiivid õhtu- ja talvevalguses. Kunstniku loomingu uut perioodi märgivad paar enam tagasihoitud toonides, natuurijälgivamat naiseportreed — muistsetesse rahvuskostüümidesse rõivastatud võluvad kujud iidse akna raamistuses või keskaegse armeenia linnapanoraami taustal.

* * *

Viimast nädalat on avatud ka kunstimuuseumi näitused. Alumisel korrusel on meie noorema põlve skulptorite Hille ja Lembit Palmi tööd ning Eestis peaaegu tundmatuks jäänud, kuid sajandivahetuse ja -alguse Peterburis üsna menuka eesti natüürmordi- ja portreemaalija Alfred Hirve (1880—1918) 100. sünniaastat tähistav väike väljapanek. Teist korrust täidab Tartut läbi selle sajandi kujutav maal ja graafika. Nii mõnigi pilt peaks pakkuma kas taaskohtumis- või avastusrõõmu.

MAIE RAITAR

Nikolai Triik. Talvine Tartu Emajõega. 1935. (õli, lõuend).

Raamatukokku

Esmakursuslasel on kõigepealt tarvis end lugejaks vormistada teadusraamatukogu kojulaenutuses (Toomemäel, avatud kl. 10—20, laupäeval kl. 10—15). Kaasa tuleb võtta üliõpilaspilet ja foto (3x4 cm). Õppekirjandust on suuremal hulgal õpperaamatukogu kojulaenutuses (Tiigi 78, avatud nagu teadusraamatukogu kojulaenutus). Kirjandust on võimalik kasutada ka lugemissaalides. Teadus- ja õpperaamatukogu (V. Kingissepa 15-a) ning ajaloo—filoloogiateaduskonna raamatukogu (TRÜ peahoone) lugemissaalid on avatud kl. 8—22, laupäeval kl. 8—20, pühapäeval kl. 10—17. Neist on üliõpilaste seisukohalt kõige lihtsam õpperaamatukogu lugemissaal, kus on olemas kogu vajalik õppekirjandus. Peale nimetatud kohtade on veel õpperaamatukogu lugemissaali filiaal (Leningradi mnt. 27), ühiskonnateaduste raamatukogu (Ülikooli 16, ruum 109), keemiaraamatukogu (V. Kingissepa 14/16, ruum 230), füüsikaraamatukogu (Tähe 4, ruum 113) ja majandusraamatukogu (Nooruse 9, ruum 312). Nendes leiduv kirjandus on mõeldud kohal kasutamiseks. Teadusraamatukogu laenutab raamatuid üheks kuuks, õpperaamatukogu semestriks. Tähtaega on võimalik pikendada. Õppeaasta lõpul tuleb kõik raamatud tagastada.

LINDA VISBERG

Autokursuste

I grupp alustab tööd 2. septembril kl. 16.15 Gagarini t. 1 ruumis 202.

NB!

Järgmine ajaleht ilmub reedel, 5. septembril.

Toimetaja V. SOOTAK

Ajalehe «TRÜ» toimetuse aadress: 202400 Tartu, Ülikooli t. 18, TRÜ, ruum 302, tel. 341-21/253. Hans Heldemanni nim. trükikoja trükk. Tartu Ülikooli 17/19. III. Üksiknumbri hind 2 kop. Tellim. nr. 3055. MB-06876.

«TRÜ» «Тарту Рийклик Юликоол» («Тартуский государственный университет»). Орган парткома, ректората, комитета ЛКСМ и профкома Тартуского государственного университета, г. Тарту, Эстонской ССР.

AR Fr. R. Kreutzwaldi nim. EESV Riiklik Raamatukogu

KÕIGI MAADE PROLETAARLASED, ÜHINEGE!

tartu riiklik ülikool

TRÜ

EKP TRÜ komitee, TRÜ rektoraadi, ELKNÜ TRÜ komitee ja TRÜ ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 23 (1233) Reedel, 5. septembril 1980 XXXII aastakäik

Kroonika

MATI KILP,

MATEMAATIKATEADUSKONNA

DEKAAN

Mati Kilp on sündinud 1942. a. Jõhvis. Pärast kohaliku keskkooli lõpetamist õppis aastail 1960—1963 meie ülikooli matemaatika-loodusteaduskonnas, seejärel jätkas õpinguid Moskva RÜ mehaanika-matemaatikateaduskonnas. Lõpetas MRÜ 1966. a. matemaatika erialal. 1966—1968 töötas TRÜ-s assistendi ja vanemõpetajana. 1968—1971 õppis MRÜ aspirantuuris. Kandidaadivältekirja kaitses 1971. a., füüsika-matemaatikakandidaat 1972. aastast, dotsendi kutse aastast 1976. 1971. aastast töötab taas TRÜ algebra ja geomeetria kateedris, algul assistendi, siis vanemõpetajana, dotsendi ametikohal 1973. aastast. Aastail 1978—1979 stažeeris USA-s. Selle aasta 1. septembrist on algebra ja geomeetria kateedri dotsent M. Kilp matemaatikateaduskonna dekaan.

NLKP liige 1976. aastast.

Abielus, perekonnas 2 poega.

* * *

Sellest õppeaastast lisandub senistele kateedritele veel kaks. Filoloogiateaduskond sai väliskirjanduse kateedri (kateedrijuhataja prof. HARALD PEEP), arstiteaduskond onkoloogia ja radioloogia kateedri. Viimase juhatajaks kandideerib prof. KALJO VILLAKO.

Eesti kirjanduse ja rahvaluule kateedri juhataja kohale kandideerib prof. KARL MURU.

Kulikovo lahing 8. septembril 1380

Tänavu möödub 600 aastat Kulikovo lahingust, mis sai pöördepunktiks Venemaa vabastamisel mongoli-tatari ikkest.

Juubelile pühendatud **näitusel,** mis on välja pandud **TRÜ Teadusraamatukogus Toomel,** võib näha nii kirjalike ajalooallikate publikatsioone, teaduslikke uurimusi, populaarteaduslikke ja kultuuriloolisi kirjutisi kui ka ilukirjanduslikke teoseid ja antud ainestikuga seotud kunstiteoste reproduktsioone.

Näitus jääb avatuks 25. septembrini.

LUDMILLA DUBJEVA

Üliõpilaseks saada ja olla

HEAD UUT AASTAT!

Nõnda lausuti esmaspäeval vist igas kohas, kus pärast suvepausi taas tööd jätkati. Tõsi küll, ülikoolis ei pidanud suvepausi mitte kõik. Tuli vastu võtta sisseastujate pabereid ja eksameid, vastata arglikelekobavatele küsimustele, mõnele täiskasvanule teha selgeks, et kõrgkooli pääseb vaid igaüks ise o m a teadmiste najal. Nüüd on need 1155 vastuvõetut esimesi päevi üliõpilased. Kuidas nad seda nime väärivad, näitab alles aeg. Paraku ei jõua aulasse diplomit vastu võtma kõik alustanud. Nõrgemad langevad välja (sisseastumiseksamid ja -vestlus ei anna veel täit pilti), kõik ei kohane iseseisva suurkooli-eluga, mõnel veab tervis alt või hakkavad takistama perekonnaasjad, osa tuleb lihtsalt distsiplineerimatuse või halbade hinnete pärast koguni välja heita. Elu selekteerib. Ja mida teab esimese kursuse tudeng oma tulevasest päristööst? Enamasti vähe.

See on liiga tõsine sissejuhatus esmakursuslasele. Kuid öeldakse, et esimesest päevast peale... Hiljem on juba raskem ennast käsile võtta. Need mõtted läbisid ka avaaktuse päevakõnet ja tervitusi. Hariduse mõistest ja ajaloost kõneles pikemalt rektor prof. ARNOLD KOOP. Meie maal on kehtestatud kohustuslik keskharidus. Pooled kõigist õppijaist on täiskasvanud. Kõrgkoolide eesmärgiks ongi inimese eluaegne õpetamine. Õpivad ju seal hariduse andjad ka ise.

Sotsialistliku riigi kõrgkoolides ei omandata mitte ainult teadmisi ja tulevast eriala. Selge maailmavaade, ühiskondlik-poliitiline küpsus, sügavad kõlbelised omadused, humaansus — need on samuti meie kõrghariduse eesmärgid. Ainult et nendeni ei jõua alati kohe. Rektor mainis viimaste aastate valusaimat probleemi — ühiselamut, oskust elada ühiskodus. Sellekski läheb mõnel vaja tahtejõudu, et mitte ühineda korrarikkujatega. Rektor peab lugu üliõpilaste kriitilisest meelest. Noorusele on see ikka omane. Kuid ei piisa abstraktsest kriitikast, mis võib viia virisemisele. Puudustest kõneldes tuleb analüüsida põhjusi, pakkuda omapoolset lahendust. Avakõne lõpus peatus rektor Tartu linna juubelil, ka paari aasta pärast saabuval ülikooli juubelil.

Kõrg- ja Keskerihariduse Ministeeriumi tervitused andis edasi ministri esimene asetäitja Heimar Peremees. Tartlaseks saamise puhul õnnitles esmakursuslasi linna täitevkomitee esimees Nikolai Preiman.

«Värsket verd, häid algatusi ja uusi mõtteid ootavad teilt, esmakursuslastelt komsomoli-, partei- ja ametiühinguorganisatsioon,» ütles parteikomitee sekretär dots. Advig Kiris. Komsomolikomitee asesekretär, V kursuse õigusteaduskonna üliõpilane Andrus Lauren soovis ülikooli kommunistlike noorte nimel tänastele esmakursuslastele täisverelist tudengielu. Sõna võtsid ka kaks esimeste kursuste noormeest.

Ligi 150 parimale esmakursuslasele andsid enne oma teaduskonna aktust üliõpilaspileti aulas kätte rektor prof. Arnold Koop ja õppeosakonna juhataja Mati Salundi.

See päev oli osake ülikooli traditsioonidest: aktus, hümnid, ülikooli lipp, puhkpillimuusika ja koorilaul. Pidulikke koosolekuid on aastas mitu. Pidulikke sündmusi samuti. Üks, vist tähelepanuväärseim kõigist on lõpuaktus. Selleni jõudmist soovisid kõik kõnelejad. Selleni jõuda ju tahetakse. Et see soov täituks, selleks... Jah, mõnda aspekti sai alguses puudutatud. Kõik tuleb aga endal läbi teha; raamatute ja konspektide taga, proovida malevaelu, sukelduda teadustöösse. Ees on elu parimad aastad.

KAIA PAJU

● Tervitab kõrg- ja keskerihariduse aseminister Heimar Peremees.

● Üliõpilaspilet rektor prof. Arnolt Koobilt. ARVO TENNO fotod

Õppeosakonnas

Õppeosakonna juhataja Mati Salundi, mis teil praegu päevakorral?

E s i t e k s: põllule jaotamine. 750 I kursuse üliõpilast läks 3.—27. septembrini Tartu, Põlva ja Valga rajooni majanditesse. Suur hulk jääb ülikooli ja linna käsutusse. Ülikoolis minnakse teadusraamatukogu uue hoone ehitusele, ka ehitusjaoskonnas on abi vaja. 160 tudengit läheb teaduskondadesse mitmesugustele töödele. Osa üliõpilasi töötab konservitehases, remondi- ja ehitusvalitsuses, teede remondi- ja ehitusvalitsuses, kommunaalettevõtete kombinaadis jm. Majanditega on õppeosakonnal igal neljapäeval dispetšertund, nii et juba tuleval nädalal võib põllust ja tudengeist rohkem rääkida.

T e i s e k s tähtsamaks ülesandeks on praegu õppetöö kontrollimine. Tunniplaanid on koostatud, jälgime, kuidas neid täidetakse.

Kas kontrollite ka laupäeval? Ikka. Laupäev on üliõpilasel tööpäev. Muidugi ei tohiks sellele päevale paigutada ainult ühte loengut või praktikumi, sel juhul püütakse see kohe ümber tõsta.

K o l m a s suurem töö on üliõpilaste üleviimine ja taastamine. Statsionaarne vastuvõtt on lõppenud, kaugõppesse tehakse eksameid.

Uut ruumide osas? Kõik on vana viisi, uusi auditooriume meil pole. Seepärast on bioloogia-geograafia-, ajaloo- ja õigusteaduskonnas õppetöö osaliselt õhtupoolikuti.

Ja lõpuks: lühidalt eelmisest sessioonist?

Sessioon läks korda, õppeedukuse protsent on 91. Viimaste aastate tulemused on stabiliseerumas. Parim oli kehakultuuriteaduskond, pingerea lõppu jäi matemaatikateaduskond. Väga kehvad hinded on vene filoloogidel, eriti II kursusel. Läinud sessiooni kokkuvõtteid analüüsime septembrikuu nõukogu koosolekul, siis ka pikemalt ajalehes.

Komsomolikroonika

● 2. septembri **komsomolikomitee istungi** avas sekretär Madis Kallion. Tervitusi oli tulnud tooma **ELKNÜ Keskkomitee üliõpilasosakonna juhataja Henri Soova.** Ta rõhutas vabariigi kõrgkoolide suurima, ülikooli komsomoliorganisatsiooni ees seisvaid ülesandeid, vajadust õppe- ja ühiskonnatöö uute saavutustega vastu minna ELKNÜ 60. aastapäevale ja NLKP XXVI kongressile. Uue õppeaasta puhul õnnitles komsomolikomitee liikmeid ka **ELKNÜ EPA komitee sekretär Siim Sillamaa.**

● **Arutati läbi ja kinnitati sügissemestri tööplaan.** Ees seisavad TRÜ klubi agibrigaadi reis Murmanskisse, sõpruslepingu sõlmimine ELKNÜ Hiiumaa Rajoonikomiteega, ülikooli komsomoli 40. aastapäeva tähistamine, ÜDNF-i 35. aastapäevale pühendatud üliõpilaspäevad, esmakursuslaste ball jpm.

● **Algamas on aruande- ja valimisperiood komsomolis.** Vastuvõetud otsuses on aruande- ja valimiskoosolekute aegadeks määratud kursustel 15.—20. sept., osakondades 22. sept.—4. okt., teaduskondades 6. okt.—22. okt. Enne aruande- ja valimiskoosolekut tuleb algorganisatsioonide sekretäridel vastavate instruktsioonide alusel kontrollida ÜLKNÜ liikmete aasta arvestust. Põllutöödel viibivatel I kursustel teha komsomolikoosolek koha peal või 3 päeva jooksul pärast õppetööle tulemist.

● **Jätkub esmakursuslaste arvelevõtmine.**

● **Kinnitati sügiseste koristustööde ja 27. septembril toimuva vabariikliku kommunistlike noorte ja noorte laupäevaku staap.** Selle eesotsas on õigusteaduskonna III kursuse üliõpilane Mati Luukas ja komsomolikomitee asesekretär Andrus Lauren.

360 kaugõppesse

Vastuvõtukomisjoni töö jätkub. Korda saavad päevastesse osakondadesse astunute paberid, rohkem tegemist on aga kaugõppuritega. Esimesse vooru toimusid eksamid koos statsionaarsete üliõpilaskandidaatidega. 2.—10. septembrini teevad eksameid ülejäänud. 360 kohale on laekunud 470 avaldust. Neist 187 töötab ka õppida soovival erialal. Rohkem soovitakse õppida ajalugu (30 kohta, 38 soovijat), kehakultuuri 25 ja 33), kaubandusökonoomikat (eesti õppekeelega 25 ja 51, vene õppekeelega 25 ja 40), õigusteadust (80 ja 158).

«Palju abi on meil automatiseeritud informatsioonisüsteemist nn. AIS-ist,» ütles õppeosakonna töötaja Meeli Reinvelt, kelle aastaringne töö ülikooli vastuvõtmisega seotud. AIS-i kaudu saavad nüüd valmis kõik protokollid, aruanded ja muud paberid.

KES VÕITSID

ÜTÜ

HUMANITAAR-, LOODUS- JA TÄPPISTEADUSTE 1980. AASTA ÜLIKOOLIKONKURSI LAUREAADID

AJALOOTEADUSKOND
Ajaloo-osakonna noorema rühma
I auhind

Indrek Jürjo (juh. prof. H. Ligi), Kärt Jänes (dots. L. Eringson), Mart Laar (T. Rosenberg), Margus Laidre (prof. H. Piirimäe), Toivo Kamenik (prof. H. Ligi), Lauri Vahtre (v.-õp. T. Rosenberg) ja Heiki Valk (prof. H. Ligi).

II auhind

Mart Kalm (dots. V. Trummal), Mart Kõiv (dots. M. Tänava), Riina Kõo (dots. A. Luts), Pille Luisk (prof. H. Ligi), Eero Medijäinen (õp. A. Must), Imbi Rebane (dots. L. Eringson), Tõnis Ritson (dots. M. Tänava), Maisi Roopalu (dots. L. Eringson), Artur Ruusmaa (õp. A. Must), Helle Ruusmaa (õp. A. Must), Enrico Talvistu (prof. H. Ligi) ja Elle Valme (prof. H. Ligi).

I auhind vanemas rühmas

Sirje Allik (prof. H. Ligi), Elle Allkivi (dots. K. Jaanson), Leelo Ansaar (dots. O. Klaassen), Juri Buslavska (dots. L. Eringson), Milvi Hallik (dots. M. Eller), Eva Kaidla (K. Kirme), Vello Klooster (prof. H. Ligi), Krista Kodres (V. Raam), Rait Laatsit (prof. S. Vahtre), Mihkel Leetmaa (dots. A. Luts), Karin Lippus (prof. H. Ligi), Vladimir Lukaševitš (dots. J. Raid), Maia Madar (prof. S. Vahtre), Aleksandr Mirošnitšenko (dots. J. Raid), Dainis Ozolinš (dots. L. Eringson), Mare Piho (dots. A. Luts), Reet Piiri (J. Linnus), Priit Raudkivi (prof. S. Vahtre), Helgi Reidla (prof. H. Ligi), Anželika Reinus (dots. K. Jaanson), Ene Remmelgas (prof. H. Piirimäe), Viivi Rohtla (dots. J. Raid), Igal Serglov (dots. K. Jaanson), Alla Tamm (v.-õp. T. Rosenberg), Urve Tõkke (dots. L. Eringson), Anu Uuspõld (dots. L. Eringson), Ivi Vahtra (dots. M. Eller), Tiiu Viljalo (dots. L. Eringson) ja Luise Õuna (dots. K. Jaanson).

II auhind

Kai Einola (dots. M. Eller), Merike Lang (dots. A. Luts), Valter Lang (dots. V. Trummal), Ülle Liitoja (prof. H. Ligi), Anne Mahoni (dots. L. Eringson), Tiina Tolli (dots. M. Eller) ja Milvi Truuvert (dots. L. Eringson).

Defektoloogiaosakonna noorema rüma
I auhind

Ulvi Peetersoo (dots. K. Karlep).

I auhind vanemas rühmas

Tiina Heinsoo (õp. T. Aunapuu), Viive Kanarik (õp. T. Aunapuu), Anu Kruusimaa (V. Neare), Piret Kuropatkin (õp. T. Aunapuu), Ülle Kuusksalu (dots. K. Karlep), Epp Linnamägi (dots. K. Karlep), Elna Namm (dots. V. Vääranen), Helin Oja (dots. K. Karlep), Anu Orasson (v.-õp. T. Puik), Külli Pihl (dots. K. Karlep), Tiiu Päll (v.-õp. T. Puik), Ulvi Raidla (õp. E. Viitar) ja Marju Toom (õp. E. Viitar).

II auhind

Ülle Liesment (E. Ojasaar), Heli Luup (õp. E. Viitar), Janne Mõttus (K. Plado), Reet Nigol (õp. T. Aunapuu), Ellen Pajula (dots. K. Karlep) ja Vaiki Saar (õp. A. Reinmaa).

ARSTITEADUSKONNA
referatiivsed tööd

I auhind

Merike Annus (prof. L. Pokk), Andres Arend (dots. U. Podar), Boriss Gabovitš (v.-õp. M. Niit), Merle Haggi (dots. E. Leibur), Ruth Heinrichsen (v.-õp. M. Niit), Virge Jänes (dots. I. Seffer), Erika Kaldoja (prof. L. Boston), Jekaterina Kovatš (v.-õp. M. Niit), Kersti Kukk (prof. K. Gross), Leonhard Kukk ja Tõnu Juul (dots. H. Tihane), Epp Kurvits (dots. R. Birkenfeldt), Ingrid Kusmin (prof. E. Tünder), Indrek Laanekask (prof. V. Saarma), Mari Lepik (dots. N. Vihm), Siiri Lüdimois (dots. I. Seffer), Boriss Merlin (v.-õp. M. Niit), Margus Mihkelsoo (dots. A. Vapra), Heli Murumets (dots. I. Seffer), Piret Must (dots. M. Lõvi), Rita Neifeld (prof. A. Truupõld), Annelii Oravas (prof. L. Pokk), Ilve Paim (dots. L. Kirsch), Marianne Soots (dots. M. Lõvi ja A. Kõdar), Ülo Sõmer (prof. V. Saarma), G. Tabakajev (dots. V. Vahing), Eha Toht (dots. V. Sillastu), Vaike Vaher (prof. L. Pokk), Jaan Vogelberg ja Mare Liiger (dots. L. Mehilane) ja Vladimir Voskanjan (prof. K. Põder).

II auhind

Marju Kuusik (dots. I. Seffer), Leila Metsallik (dots. kt. L. Praks), Mart Opmann ja Kersti Hubelmann (dots. A. Kõdar) ja Armen Torosjan (dots. L. Mehilane).

III auhind

Maria Panova (dots. M. Saarma).

(Järgneb)

Ootame kõiki matemaatikute konverentsile

Viimastel aastakümnetel võib märgata matemaatiliste distsipliinide väga kiiret arengut nii kogu maailmas kui ka meie vabariigis. Võrreldes varasemate aastatega on mitmekordistunud teadustööde arv matemaatikast ja suurenenud teadusliku kraadiga matemaatikute arv. Arvutustehnika tormiline areng on võimaldanud matemaatilisi meetodeid rakendada üha laialdasemalt nii rahvamajanduse juhtimises kui ka sellistes teadustes nagu meditsiin, bioloogia, õigusteadus jt.

Meie vabariigis on matemaatikud seni tegelnud peamiselt algebra, geomeetria, funktsiooniteooria (eriti just ridade teooriaga), arvutusmatemaatika, matemaatilise statistika ja programmeerimisega. Et teha kokkuvõtteid viimaste aastate ulatuslikust uurimistööst, korraldab matemaatikateaduskond koos ENSV TA Küberneetika Instituudi, TPI ja TPedI matemaatikutega **11.—12. septembril ülikoolis vabariikliku teaduskonverentsi «Matemaatika teoreetilisi ja rakenduslikke küsimusi»**, mis on pühendatud ENSV 40. aastapäevale. Konverentsi plenaaristungid toimuvad aulas 11. septembril kell 11 ja 12. septembril kell 16, kus vabariigi juhtivad matemaatikud annavad lühiülevaate ülalpool loetletud matemaatiliste distsipliinide arengust Eestis. Konverentsi tööprogramm on küllaltki pingeline. Kuues sektsioonis (s. o. algebra ja loogika, geomeetria, funktsiooniteooria, arvutusmeetodid, matemaatiline statistika ning kõrgkooli matemaatika õpetamise metoodika) kuulatakse ära üle saja ettekande nii meie vabariigi teaduritelt kui ka külalisteaduritelt Moskvast, Leningradist, Saraatovist, Odessast, Voronežist, Minskist ja mujalt. Trükist on ilmunud kolmesajalehekülјeline konverentsimaterjalide kogumik.

Organiseerimiskomitee kutsub kõiki osa võtma nimetatud matemaatikute suurüritusest.

MATI ABEL,
organiseerimiskomitee
sekretär, matemaatilise
analüüsi kateedri dotsent

Helmut Piirimäe 50

Sellest on peaaegu täpselt kolm aastakümmet möödas, kui Põltsamaalt tuli Tartusse heleda pea ja kõlava häälega abiturient, kaasas lausa viieline lõputunnistus ja kindel tahtmine ajaloolaseks saada. Selleks Helmut Piirimäe ka sai — 1955. aastal lõpetas ta *summa cum laude* meie ülikooli ajaloo-osakonna ja asus erialasele tööle Toomemäel olevasse suurde arhiivi. Järgmisest aastast oli ta juba ajaloo-osakonna õppejõud. Nüüdsest peale jagunebki ta töö ülikooli ja arhiivi vahel.

Edasi läks nii nagu ühel noorel, töökal ja võimekal mehel peabki minema: aspirantuur töö kõrvalt, kandidaadikraad 1962, dotsendikutse 1966, doktorikraad 1974, professorikutse 1977. Sellele lisaks veel suur ühiskonnatöö koorem veetud, küll teaduskonna ametiühingu, küll ÜTÜ ajalooringi, küll mitmete arhiivide nõukogude, küll «Skandinaavia kogumiku» toimetuse kolleegiumi aiste vahel. Praegu on juubilar selle rahvusvahelise mainega kogumiku vastutav toimetaja ja ka ajalooteaduskonna teadusprodekaan.

Õppejõuna on üldajaloo kateedri professor Helmut Piirimäe lugenud paljusid kursusi uusaja valdkonnast, erikursusi Rootsi ajaloost, õpetanud arhiivindust ja üldajaloo allikaõpetust, juhendanud arhiivipraktikat, arvukaid kursuse-, eriseminari- ja diplomitöid.

Suure hoole ja oskusega on juubilar kündnud, külvanud ja head saaki kogunud teadusepõllult. Tema peamiseks uurimisalaks on olnud Eesti majanduse areng XVII sajandil, mil Eesti oli Rootsi kuningate valitsuse all. Uurimise edukuse aluseks on arhiivimaterjalide suurepärane valdamine ja hea rootsi keele oskus. See on võimaldanud juubilaril pidada loenguid ka Upsala ülikoolis 1979. aastal, mil ta kogus seal materjali meie *alma mater*'i algaegade kohta. Ta tõi Rootsist Tartusse ka ülikooli asutamisüriku notariaalselt kinnitatud ärakirja, mille saamine nii lihtne ei olnudki, sest arhiiv teatavasti dokumente välja ei anna, no-

tar aga arhiivi ei lähe. Tänu juubilari ilmsetele diplomaadivõimetele sai kõik siiski kenasti korda.

Lisagem veel, et H. Piirimäe on meie üks nimekamaid linnade ajaloo uurijaid, et ta tegi iseseisvalt selgeks kahekordse raamatupidamise põhimõtted ja on tuttav nüüdisaegsete matemaatiliste meetoditega.

Professor H. Piirimäe teadusliku töö tulemused on kirja pandud rohketes raamatutes ja suusõnaliselt edasi antud teaduskonverentsidel nii kodu- kui välismaal. Mitmed lood ootavad järge käsikirjas, uued teemad on juba meeles mõlkumas.

Ajaloolasena oskab juubilar hinnata traditsioonide osa. Tema põlluharijatest vanematel oli neli last — kolm tütart ja üks poeg. Tal endal samuti, ainult et sugude vahekord on ümber pööratud — üks tütar ja kolm poega. Üldiselt on ta küllalt tõsine mees, kes seejuures armastab nalja, laulu, mõnusat juttu ja kehakultuuri, kuigi võistlussporti suhtub õige reserveeritult. Ei suitseta, kuid teisi ka suitsetamise pärast ei nääguta. Igast tühjast asjast ei tee tüli, aga kui vaja on öelda, siis ütleb nii, et on öeldud. Töö ajal teeb tööd, peo ajal peab pidu. Ise ei pea eelseivat juubelit kuigi tähtsaks, ega ei pane loodetavasti pahaks, kui seda teevad

kolleegid ajaloo-osakonnast, kes ühtlasi lugupeetud professor H. Piirimäed kõige südamlikumalt õnnitlevad.

Heino Liiv 50

Üle 90 protsendi meie ülikooli lõpetanud inglise filoloogidest töötab pedagoogidena. Ka edaspidi saavad vabariigi kesk- ja kõrgkoolid inglise keele õpetajaid eeskätt ülikoolist. Seepärast on igati teretulnud, et TRÜ inglise filoloogia kateedri juhatajaks on eriteadlane keeleõpetamismetoodika küsimustes ja selle ala suur entusiast pedagoogikakandidaat dotsent Heino Liiv.

Lõpetanud Irkutski Riikliku Pedagoogilise Võõrkeelte Instituudi 1956. aastal, asus H. Liiv tööle võõrkeeleõpetajana. Pikemat aega oli ta õpetajaks Tartu V Keskkoolis. Silmapaistva praktikuna kutsuti ta 1960. aastal tööle ülikooli. 1967. aastal valiti ta inglise keele kateedri vanemõpetajaks. 1975. aastal kaitses H. Liiv Herzeni-nim. Leningradi Pedagoogilises Instituudis kandidaadiväitekirja («Inglise verbi ajavormide õpetamine eestlasest I kursuse inglise filoloogidele»). 1978. aastal antti talle dotsendi kutse ja ta asus juhatama ülikooli inglise filoloogia kateedrit. Need on peamised tähised H. Liivi senisel pedagoogi- ja teadlaseteel. Ühiskonnatöö ülesannetest saaks üsnagi pikk nimekiri, mainigem vaid tööd filoloogiateaduskonna kaugõppeprodekaanina 1975—1976, metoodikakomisjoni ja ametiühingu büroo liikmena, osavõttu redaktsiooni- ja mitmesuguste teiste komisjonide tööst kas esimehena või liikmena; viimastel aastatel veel TRÜ nõukogu ja filoloogiateaduskonna nõukogu liikmeks olek jne. jne.

Tänapäeval on keeleteaduses ja keeleõpetamismetoodikas tekkinud uusi voole, mis mitmeski suhtes lähenevad oma uurimisobjektidele täpsemalt kui endised voolud, sest neil on kasutada täpsemad meetodid. Eriti agaralt on uusi keeleõpetamismeetodeid inglise filoloogidele tutvustanud ning rakendanud H. Liiv. Ta on teinud seda küll

võõrkeelte osakonna teaduslik-metoodilises seminaris selle juhatajana, üliõpilastele loetavates erikursustes, mitmete õpikute ja artiklite autorina või kaasautorina kui ka ettekannetes võõrkeeleõpetajate kokkutulekutel, kõrgkoolide vabariiklikel või regionaalsetel konverentsidel. Selle töö huvitavamaid tulemusi, näiteks võõrkeele-alase õppeedukuse prognoosimisest I kursuse üliõpilaste puhul on tutvustatud ka rahvusvahelises ulatuses. Nii oli H. Liiv ettekannete kaasautoriks, mis suunati Rakenduslingvistika Rahvusvahelise Assotsiatsiooni (AILA) V kongressile Montrealis 1978. aastal ja saksa keele õpetajate ülemaailmsele kongressile Nürnbergis 1980. aastal, temalt on ka ettekanne 1981. aastal Lundis toimuval AILA VI kongressil.

Efektiivsemate keeleõpetamismeetodite väljatöötamise ning rakendamise kõrval on H. Liivi teaduslik-metoodiline huvi keskendunud inglise keele grammatikale. Rida aastaid on ta lugenud inglise teoreetilise grammatika kursust. Teoksil on tal mitu ulatuslikku tööd, tähtsamad neist ajakohase inglise-eesti kõrvutava grammatika koostamine kõrgkoolidele ja keeleõpik II kursuse inglise filoloogia üliõpilastele.

Dotsent Heino Liiv tähistab 7. septembril oma 50. sünnipäeva ning ühtlasi 20 aasta möödumist tööletulekust Tartu Riiklikku Ülikooli. Tervist, energiat ning kindlat kätt talle senise laiahaardelise tegevuse jätkamiseks! *Many happy returns of the day!*

Kolleegide nimel

OLEG MUTT

Lutsi Härma Antoni järglasi

Kui dotsent Aino Valmet oli juuni algul 1971. aastal tema poolt juhitava ekspeditsiooniga jõudnud Kagu-Läti Ludza rajooni Kirbuküla (Škirpanisse), tutvustas allakirjutanu temale 80-aastast Anna Germovit. Olin kolme aasta eest olnud Anna jutul ja üles kirjutanud mõned riismed noist võrumurdelistest regilauludest, mida olin võtnud fonograafi 1925. aastal Anna isalt Vindzõlt (Vinca). Vindzõ oli sündinud umbes 1840. aastal Härmä Antoni pojana Härmä (Germi) *folvarkis* (suurtalus).

Valmistasin helilindistamiseks ette parimat lutsi murraku tundjat Jeesp Jakimenkot. Dotsent A. Valmet oli palunud endale abiks Tiiu Ojanurme ja Valve Kingisepa ning nad läksid magnetofoniga Habahhaja oja äärde Vanaraamäele Vindzõ ehitatud majja. Õnneks oli Annat külastama tulnud temast kaks aastat noorem vend Jaan, kes elas Kirbukülast 5 km kagu pool Sprikotova külas. Jaan oli Anna laulmisele tõhusaks toeks.

Praegu elab Anna Lutsi (Ludza) linnas oma 73-aastase õe, vanapiiga Leenä (Leonora) juures. Et vend Jaan on juba manalas, siis külastab Annat ja Leenät tihti Spirkotovast nende vend Ludvig Germov, kes tänavu suvel sai 75-aastaseks. Ludvig oli mõned aastad kolhoosiesimeheks. Ta on alati olnud aktiivne ühiskonnategelane, muuseas ka kodu-uurija. Ühes kirjas minule meenutab ta oma isa Vindzõ jalgsirännakuid Kiievisse, Musta mere äärde Odessasse ja Laadoga kanti, samuti Balti raudtee ehitustöid, mis algasid Peterburis 1870. aastal. Trobikonna lutsilastest töölistega kõneles 1874.

aastal Laiuse lähistel Tartu ülikooli eesti keele lektoriks valitud soome-ugri keelte doktor Mihkel Veske.

Oma vanaisa Antoni kohta on Anna kuulnud, et too oli Vindzõst tugevam, ainult et suri noorelt. Antoni naine Razal, kes oli pärit eesti külast Laizenist, oli Barõšnikovi suguseltsist ning samuti väga tugev. Veel 95-aastaseltki võttis ta 3 puuda herneid selga.

Vindzõl oli 9 venda. Antoni vendadest on teada Härmä Piitre. Tema poeg Jaan siirdus poisikesena Härmä mõisast Jaanikülla, kus oli tuntud laulikuna ja kandlemängijana. Kahjuks ei ole Raipoli rooma-katoliku koguduses säilinud Härmä Antoni ja Piitre kohta meetrikaraamatuid ega muid märkmeid.

Vindzõ poeg Ludvig Germov teab jutustada oma lellest Tepust (Stepan), et see võttis osa Vene—Türgi sõjast 1877—1878. aastal. Kindral Skobelevi väeosas piiras Tepu ka Plevna kindlust. Teeninud 25 aastat kroonut venna Vindzõ asemel, naasis Tepu Kirbuküla Georgi ristiga. Tal oli pealegi rahapung kulda täis. Ludvig mäletab, et lell Tepu andis ta isale pühadekingituseks 5-rublase kuldraha.

Härmä Antoni tütar Eeva sai naiseks Lotsova mõisa pärisorjale. Kui parunile hakkas meeldima Ostatkova mõisniku koer, vahetas ta Eeva koos mehe ja kahe lapsega koera vastu. Ostatkovast põgenes Eeva oma perega Tomski kubermangu Marinova külla.

Härmä Antoni pojal Vindzõl oli 5 poega ja 3 tütart. Noorim lastest Vindzõ Eduard (sünd. 1909. a.) elab Kirbukülas isa ehitatud majas koos naisega, kes on pärit Põlda valla Kirivä-Kitsõ (Raibakozõ) külast eestlaste Mekšide suguvõsast.

Vindzõ Germov ei teadnud, kuhu maeti tema isa ja ema. Ise puhkab ta Kirbuküla kalmistul alates 1936. aastast.

PAULOPRIIT VOOLAINE

«SÕNA» nr. 1

✻ *«Kui nüüd võrrelda ««Loomingu» Raamatukogu» uut noortenumbrit eelmisega, kirjandussündmuse paremiku publikatsiooniga, hakkab kohe silma, et keskmine tase on tunduvalt kõrgem.»*

✻ *«Ei saa öelda, et just vaimustav. Liiga palju, eriti proosa osas, on siin halli, isikupäratut.» (Toimetuse sõrendused.)*

Peaaegu et vastandlikud hinnangud. Esimesena toodu ütleja on **Ingvar Luhaäär** «Õhtulehes», teise **Mart Helme** «Noorte Hääles». Hinnangute objektiks sai suvel ilmunud ««Loomingu» Raamatukogu» eriväljaanne «Sõna». Kas nüüd eespool tsiteeritu raamatut lugema kutsub, mine tea, aga vastandlikud väited kutsuvad tõde otsima, pealegi on autorite hulgas rida tuttavaid nimesid. Nendeks on ülikoolist **Kajar Pruul, Eve Kivipõld, Aado Lintrop, Imre Siil**, kes selle ajalehe omaloomingu lehekülgedelt teada. Ehk on mõni teinegi väljaandes osalenu vahepeal samuti meie tudengiks saanud, toimetusel kõige värskemad andmed veel puuduvad.

Omapoolne arvustus jääb selles lühiloos tegemata, loodetavasti leidub üliõpilasi, kes arvamuse paberile panevad. Tahame praegu vaid väärt algatusele tähelepanu juhtida ja öelda sedagi, et koostajana kuulub toimkonda **Mihkel Mutt**, TRÜ vilistlane, ka TRÜ ajalehes tudengipõlves töötanu.

Parandame siin ka mõned kogumikku sattunud vead. A. Lintrop ei ole mitte Kirjandusmuuseumi, vaid Etnograafiamuuseumi fotograaf ning Kajar Pruul ei õpi mitte bioloogiat, vaid filoloogiat.

Tõlke-luulet

Tõlkekabinet Ain Kaalepi juhtimisel tegutseb ülikoolis juba mitmendat aastat. Kevadsemestril ilmus «TRÜ-s» leheküljetäis üliõpilastõlkide vahendusi läti, hispaania ja vene keelest. Ruumipuuduse pärast jäi trükivalgust ootama Niilo Rauhala luule. Lugegem siis nüüd.

Niilo Rauhala

PAJULIND LAULAB LÜHIKESE LAULU

ja siis suleb põõsas ukse,
mähkub pimedasse õhtusse.
Kõik puud jäävad
üksteise lähedale,
näevad kahvatut valgust
õhtu-õhtult ahenevat.
Silmad kinni,
hakkab meri liikuma.

TEISEL POOL SEISAB KALJUL ANTIPAATIA.

Käed puusas, pea liikumatu,
vaatab ta otse siia.
Laht meie vahel on kitsas,
mina ja mu lapsed oleme siin liigsed.
Mere rannad on vallutatud.
Vanad soomlased tahtsid elada
üksteisest eemal,
vahepääl kümned metsad ja jõed.
Isekuse kaljudelt vaatavad mõned nüüd
naabreid,
käed puusas, midagi ütlemata.
Aga äike kõmistab piki randu
ja meri uhub kõiki kaljusid,
meri, mis pole kellegi oma,
aga mille tuuli kõik tõsistena kuulavad.

MERE OREL, SUMMUTATUD,

ebamaine vaikus.
Tuul kõnnib kaugel, suur, näljane lind,
läheneb igal ööl, kivid rannal kaovad,
orel hüüab võimsalt, metsani kohiseb ulgumeri.
Lähedal on kõik, mis juhtus kord kaugel,
tuhanded maailma silmade hirmust vallandunud
küsimused
tulevad kaldale, peidavad endi alla kõik isekuse
kivid.
Kas kandub me hüüd üle ulgumere?
Või rabeleme nõnda kui nõutu lind,
kelle alt on äkitselt kadunud kivi?

Maa, võta vastu see tusk.
Ta süda lööb võimsalt, seepärast kuula ta ürghääli.
See on kadunud laste pagu,
poja arg koputus võõrale uksele keset ööd,
nälg ja väsimus silmis.
Juhata koju nad kõik
söögi ja sõnade lauda.
Selles meres on taevast kildudena,
kuule, mu süda, ja vasta.

Soome keelest AADO LINTROP,
eesti fil. III k. (kaugõpe).

olnust o olnust

Märkmeid A. H. Tammsaare õpinguist õigusteaduskonnas

(Algus eelmises lehes)

Ka esimese riigieksami sooritamisest õigusteaduskonnas, mis jäi viimaseks ja milleks oli tsiviilõigus, on meil **A. Palvadre** mälestused. «Traagiliselt on mulle meelde jäänud ühe eksamipäeva hommik. Varakult, tundi poolteist enne eksami algust, astus minu tuppa Riia tänaval Tammsaare. Väga rõhutud meeleolus teatas, et tema eksamile ei lähe. Põhjus: olevat selgunud, et ta on haigestunud tiisikusse, temal ei olevat enam tahet ega jõudu töötamiseks, ei saavat enam koondada mõtteid jne. Tulevikuväljavaated väga kurvad. Olles kogu aeg kõrgelt hinnanud Tammsaare isikut ja lootnud tema tähtsust tulevikus aina tõusvat, olin ka mina sellest üllatavast teatest täiesti rabatud. Pika vestluse tagajärjeks oli siiski, et me mõlemad läksime eksamile ja Tammsaare õiendas veel sel päeval eksami tsiviilõiguses professor Passeki juures.»

Tammsaarele pakkusid erilist huvi õppima asumisel majandusteaduslikud küsimused.

Poliitilise ökonoomia ja statistika korraline professor **Aleksander Miklaševski** sündis 8. (20.) detsembril 1864. aastal. 1883. aastal Tšernigovi gümnaasiumi kuldmedaliga lõpetamise järel astus ta Moskva ülikooli õigusteaduskonda. Selle lõpetamisel anti talle eeskujuliku käitumise ja silmapaistvate saavutuste eest kandidaadikraad (1888). Üliõpilasena kirjutatud konkursitöö eest autasustati teda kuldmedaliga. Ülikooli lõpetamise järel jäeti A. Miklaševski kaheks aastaks poliitilise ökonoomia kateedri juurde, et ta valmistuks professori kutse saamiseks. 1895. aastal kaitseski ta väitekirja ja sai majandusteaduse magistriks. Samast aastast oli ta ka Moskva ülikooli eradotsendiks, kuid peatselt viidi üle tööle rahandusministeeriumi erikomisjoni, mis valmistas ette 1897. aasta rahareformi.

1896. aastast kuni surmani 24. augustil 1911 oli ta Tartu ülikooli poliitilise ökonoomia professor. Oma sissejuhatava loengu (see ilmus ka ülikooli toimetistes) pidas ta teemal «Realismist ja idealismist poliitilises ökonoomias».

Miklaševski tegevust Tartus iseloomustab suur aktiivsus. Ta muretseb uut kirjandust, trükib õppematerjale (seda saame järeldada palvekirjade järgi, mis esitatud rektorile). Miklaševski nime võime leida ka suure entsüklopeedia autorite hulgast. 1904. aastal organiseeris ta õigusteaduskonna juurde majandusstatistika seminari, mille jaoks muretseti ka hulgaliselt statistikakogumikke ja seadusprospekte.

1906. aastal oli A. Miklaševski õigusteaduskonna dekaan, kuid vabastati juba samal aastal omal soovil.

1910. aasta veebruaris valiti ta kolmeks aastaks ülikooli prorektoriks, kuid seda aega ei saanud ta lõpuni olla, sest suri 24. augustil (8. sept.) 1911. aastal. Ka Aleksander Miklaševski vend Ivan Miklaševski oli poliitilise ökonoomia ja statistika professor, kuid Harkovi ülikoolis.

Tammsaaret väga huvitanud aineks õigusteaduskonnas oli õigusfilosoofia ajalugu, mida luges **Aleksander Jaštšenko**. Jaštšenko oli noor õppejõud, vaevalt aasta vanem Tammsaarest. Pärit oli ta Stavropolist, kus 1895. aastal oli lõpetanud gümnaasiumi ning samal aastal astunud Moskva ülikooli matemaatikateaduskonda. 1896. aastast läks ta üle õigusteaduskonda, mille lõpetamise järel 1900. aastal jäeti ta rahvusvahelise õiguse kateedri juurde. Tööde eest «Õpetus suveräänsusest» (1903) ja «Rahvusvahelise organisatsiooni idee areng» (1904) autasustati teda V. Pavlovi preemiaga. 1905.—1907. a. viibis ta väliskomandeeringus, mille jooksul valmis töö «Rahvusvahelised föderatsioonid», mille autor esitas magistrikraadi taotlemiseks.

1907/08. õppeaastal luges A. Jaštšenko Moskva ülikoolis föderalismi kursust ja 1908. aastal rahvusvahelise õiguse erikursust, olles Moskva ülikooli eradotsent. 1907. aasta sügisel luges ta Moskva rahvaülikoolis poliitiliste õpetuste ajaloo kursust.

30. jaanuarist (12. veebr.) 1908. aastast oli ta Tartu ülikooli õiguse entsüklopeedia ja õigusfilosoofia eradotsendiks.

Peaaegu kõige tihedamad sidemed selle aja õigusteaduskonna õppejõududest olid A. H. Tammsaaret **J. Passekiga**, kellele ta sooritas kaks eksamit.

J. Passek oli ülikooli rektor 1905. aasta revolutsiooni ajal. Järgnenud reaktsiooni perioodil ei avaldanud valitsus 27. augusti määrusega ülikoolidele antud õigusi kärpides survet mitte ainult üliõpilaskonnale. Tsaristlik haridusministeerium valmistas ette ka kohtuprotsessi J. Passeki vastu, keda süüdistati selles, et ta oli lubanud ellu rakendada 1905. aasta

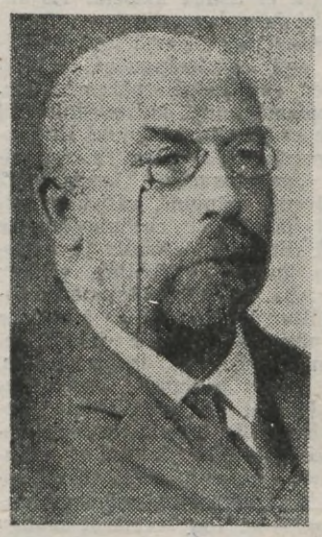

J. PASSEK

27. augusti määrust. Üheks süüdistuspunktiks oli seik, et Tartu ülikooli oli 1906. aastal vastu võetud mõned naissoost üliõpilased. (5 naist vabakuulajateks).

1907. aastal õpetas J. Passek veel rektorina rooma õiguse ajalugu. Tammsaare kuulas loenguid 1907. aasta teisel poolaastal ja 1908. aasta esimesel poolaastal. Loengukoormuseks oli kuus tundi nädalas.

Rektor J. Passeki iseloomustuse on andnud A. Looring: «Õppejõududest oli eriti sümpaatne ja üliõpilaste poolt armastatud mees vanahärra rektor Passek. Tema huumorimeelt õppis Tammsaare tundma juba esimesel kohtumisel, kui ta läks rektori poole nõu küsima mingi tunnistuse asjus, mis polnud kõigiti korras. Rektor ütles: «Teie hakkate õigusteadust õppima, see on hea, eks te seal siis õpi, kuidas tuleb seadusest mööda hiilida.» Passek oskas oma loenguid rooma õigusest teha huvitavaks, ühtlasi oli tal pikkade aastate jooksul rooma õigused pähe kulunud ja ta võis loenguil neid vääramatult peast tsiteerida.

Rooma õiguse ajaloo eksami sooritas Tammsaare 19. mail 1908, mis oli õigusteaduskonnas tehtud eksamite hulgas teine, esimene oli V. Grabarile 1908. aasta jaanuaris õiguse entsüklopeedia.

Teise eksamina sooritas ta J. Passeki juures tsiviilõiguse riigieksami 20. aprillil 1911. aastal, see jäi haiguse tõttu ka tema ainukeseks sooritatud riigieksamiks.

PEETER JÄRVELAID

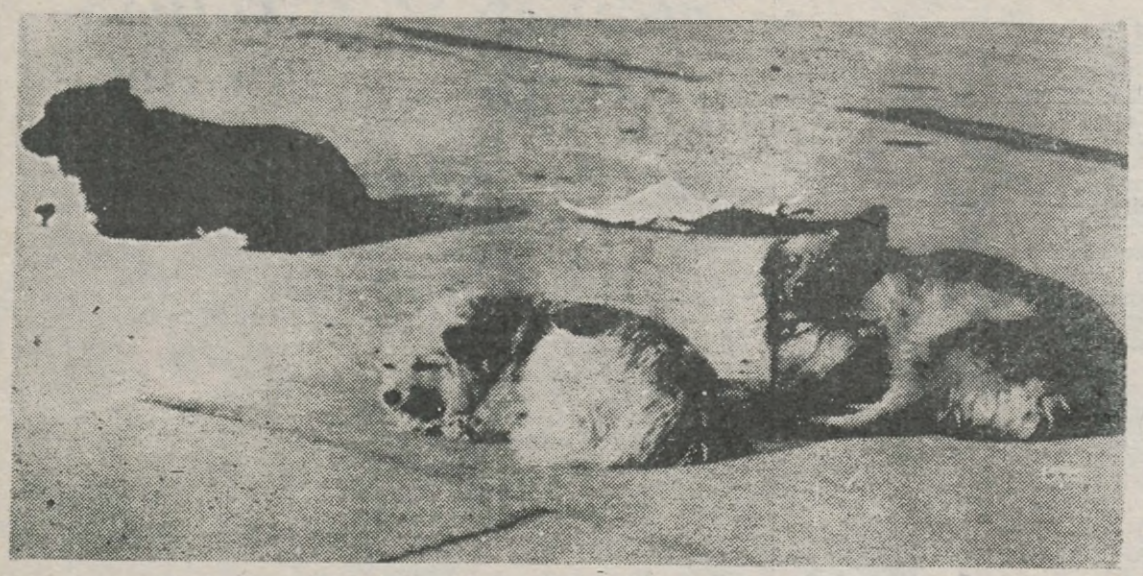

Pildilugu

Möödakäijad näitavad harva oma huvi nende vastu. Ja ega teinekord ei jõuagi mõtteni, et nad on linnakoerad. Lihtsalt krantsid. Päike on nende peremees, kes kasvatab neid suvisel põiktänaval. Mõnikord harivad ükstkud klähvijad end lendlevate ajalehtedegagi.

Tekst ja foto: ANU PALLAS

Tõlkevõistlus 1981

järjekorras üheteistkümnes, toimub tavalistel tingimustel. Tõlge (novell, terviklik katkend romaanist, kokku 5—10 kaheintervallilist masinakirjalehekülge, või vähemalt kaks luuletust samalt autorilt) tuleb koos originaaltekstiga esitada vähemalt kolmes eksemplaris; tõlkida võib mis tahes keelest; osaleda võivad kõik, kes 1980. aasta kevadel olid või sügisel saavad TRÜ üliõpilasteks (ka kaugõppes); töö ei tohi olla varem trükis ilmunud; käsikiri tuleb varustada märgusõnaga, lisades suletud ümbriku, mis sisaldab tõlkija nime, teaduskonna, kursuse ja elukoha, ning tuua hiljemalt 10. veebruariks 1981 ajalehe «TRÜ» toimetusse.

Muusikahuvilised

Esimestel sõjajärgsetel aastatel ja veel mõni aasta tagasi oli «Vanemuise» teatri ooperikooris ikka üliõpilasi, kes said teatrist lisateenistuse, mis ületas stipendiumi niivõrd, et mõned mehed käisid laulmas ka veel siis, kui nad ülikooli olid lõpetanud ja juba kandidaaditöid tegid. Arvan, et see traditsioon vääriks taastamist. Seda enam, et see «õppimise kohakaaslus», mis teatris on, ei võta ära võimalust suurte rahade saamiseks suvel ehitusmalevas. Liiatigi on teatris võimalik töötada osalise koormusega. Asjasthuvitatud võiksid pöörduda teatri kaadriosakonna poole. Konservatooriumiharidust ei ole vaja, isegi muusikakooli haridust pole vaja. Piisab sellest, mis loodus kellelegi on andnud.

KAAREL IRD

JÄTKUB

Ta algab.
Uus, kena ja lõbus asi.
Dõsine, võistlus samuti.
Ettepanek, et kõik osa võtaksid.
Normiks kuni 2 lehekülge.
Gõigile paramatele preemiad.
Ilmutatakse kõik kopsakad lood.
Honoreeritakse kah.
Uus asi algab kohe.
Uus asi lõpeb selle aasta viimase kuu viimasel päeval.
Mis valmis, kohe toimetusse!
Ootame ka asjakohaseid joonistusi.
Reibast ja rohket pealehakkamist!

Kui nüüd ridade esimesed tähed ülalt alla kokku loed, saad teada, mida TUHUU tähendab. See on meie satiiri- ja huumorivõistluse nimetus. Nõndamoodi oleme juba korra välja kuulutanud üle-eelmisel aastal. Tudengihuumorit üle kaedes tõmbus žürii tusaseks: nalja tehti vähe, mõned ei saanud naljast üldse aru ja pakkusid huumori pähe labasusi. Äkki seekord on kirjutajaid rohkem, tööd paremad?

PROOVIGEM! Preemiad tahaks žürii jagada nii: üks I koha eest — 25 rbl., kaks II koha eest — à 15 rbl. ja kolm III koha eest — à 10 rbl. ning kolm ergutusauhinda — à 5 rbl. Mõistagi on žüriil õigus preemiaid ümber jaotada. Kui žürii koosseis huvitab, siis sellesse kuulub toimetus koos kolleegiumiga ning komsomoli- ja parteikomitee esindajaga.

Niisiis. Võistlustööle kirjutage märgusõna (etemaid töid hakkame kohe avaldama), sama märgusõna kirjutage ka ümbrikule, mille sees on autori täielik nimi, teaduskond, kursus) ja laske toimetuse postkasti (ph. III korrus. ruum 302).

NB! Jätkame selle aasta algul väljakuulutatud võistlusele jõudnud tööde avaldamist.

Olümpiatahud

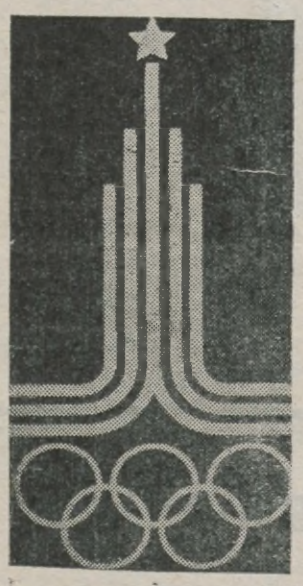

XXII Moskva olümpiamängudest on kuu mööda saanud. Nendest räägitakse ikka. Muljeterohkus on toonud selle põhjuse. Raadio ja televisioon viisid mängud kõigile. Aga kes ise Moskvas kõige selle osaline oli, sai tunda rohkem. Tõsi küll, paljugi läks kaotsi. Jõuad sa siis igal pool korraga olla. Kuid kohalviibijale ilmutas olümpia end kogu oma suuruses ja võlus. Allpool ühe kohalkäinu, meie ülikooli kehakultuuriteaduskonna dekaani ATKO VIRU olümpiameenutusi.

Elamust pakkusid seekordsed olümpiamängud küllaga. Boikoti idee levitajate peasoov oli teha Moskva mängudest teisejärguline võistlus. Moskvasse tulnud sportlased aga andsid sellele oma hiilgavate tulemustega vastulõõgi. Niivõrd palju olümpia- ja maailmarekordeid pole varasematel mängudel püstitatud. Ja mitte ainult kulla toonud tagajärjed polnud head. Pjedestaali kõrgeimale astmele viis alles kompromissitu võistlus konkurentidega. Toredalt ja tasemel võistlesid NSV Liidu, Saksa DV, Inglismaa, Etioopia, Poola ja paljude teiste maade sportlased. Elu suurimateks sportlikeks elamusteks said mulle 10 000 meetrit, mis algusest lõpuni oli põnev ja erutav taktikajooks, samuti ka erakordsed saavutused kõrgus- ja kaugushüppes. Meelde on jäänud paljude muude hulgas korvpallimatš Jugoslaavia ja Brasiilia meeskondade vahel.

Meie sportlased olid seekord edukamad kui kunagi varem. Kahjuks jäi mul nägemata Jaak Uudmäe kullahüpe. Rõõmu aga oli sellest esikohast palju. Tuli ju kuldmedal meiegi kodulinna. Veelgi toredam oli, et selle kirkaimat värvi medali sai tudeng. Rõõmu on sellestki, et medalitoojate seas on veel teisigi eesti üliõpilasi, keda õpingud on viinud muudesse linnadesse (Leningradis Ivar Stukolkin, Moskvas Mait Riisman ja Kiievis Jüri Tamm). Veidi kibedat meelt tegi odavise. Heino Puustel oli medal lausa käeulatuses. Mees ise ütles, et käsi oleks lubanud küll kaugele visata. Aga juba teisel katsel saadud kannavigastus ei lasknud medalit saada. Ja lõppude lõpuks on 4. koht olümpial ikkagi erakordne saavutus.

Võidurõõm ja kaotusekibedus on need, mis võistlusest võistluse teevad. Siiski oli meeldiv tõdeda, et võidurõõm ei saanud kellelgi üle igasuguste piiride ulatuvaks. Ka kaotusekibedust taluti mehiselt. Väga löödud mehena jäi silma Kuuba sprinter Silvio Leonard. Ta ajastas valesti stardi 4×100 m viimase vahetuse jooksjana. Tulemus oli, et kolmanda vahetuse mees ei jõudnud talle järele, ületati vahetusala piir ja üks kuldmedali pretendente, Kuuba meeskond, oligi välja langenud juba eeljooksus. Leonard ei teinud katsetki varjata kurbust ja pahameelt.

Treeneri osa on suur igal spordialal, aga sportmängudes paistab treener ehk kõige rohkem silma. Olümpiamängude korvpalliturniiril oli üheks eredamaks kujuks Hispaania meeskonna treener. Ta elas vägagi emotsionaalselt kaasa oma meeskonna mängule, väljendas sügavat nõrdimust ebaõnnestumiste puhul. Ent ometi suutis ta meeskonda korrektselt juhtida, võidule innustada. Kui ebaõnnestunud mängu tõttu väljavahetatud sportlane varumängijate pingile jõudis, ei oodanud teda ees treeneri sõim, vaid hoopis heatahtlik õlalepatsutus. Juhtub! Ka minutilistel vaheaegadel andis treener meestele asjalikke juhtnööre. Arvan, et paljudel meie treeneritel oleks sellest õppida. Meil nähtav mängijatega kurjustamine ei too tavaliselt mängu soovitud pööret. Pigem vastupidi. Tekib hoopis kahtlus, kas mitte sellega ei püüa treener publiku silmis end puhtaks pesta ja näidata, et tema küll teab, mis oleks võiduks tarvis, aga mängijad ei võta õppust. Nii Nõukogudemaa kui ka Jugoslaavia meeskondades oli tõelisi korvpallitähti. Jugoslaavia treener oli suutnud «tähed» ühtseks tähekoguks meisterdada. NSV Liidu meeskonnal tulid aga väljakule viis meisterkorvpallurit, kellest siiski meeskonda ei saanud. Ebameeldiv mulje jäi treener Aleksandr Gomelskist. Vägagi tihti näis talle tähtsam olevat vaidlus kohtunikuga kui meeskonna juhtimine.

Pealtvaatajaid tuli olümpiamängudele palju. Kodupublik oli asjatundlik ja objektiivne. Ei oldud kitsid tunnustuseavaldustega ükskõik millise maa sportlastele nende edu puhul. Loomulikult ei varjatud oma rõõmu Nõukogude sportlaste saavutuste üle. Palju oli publikut välismaalt. Oma maa sportlasi ergutati hõigete ja lauluga, lehvitati rahvuslippe. Eriti paistsid silma pealtvaatajad Saksa DV-st, Soomest, Jugoslaaviast ja Inglismaalt. Inglise turistid ei varjanud oma pahameelt selle üle, et nende sportlased ei saa esineda rahvuslipu all. Kui 1500 m eeljooksudes saavutasid hilisemad olümpiakullad Sebastian Coe ja Steve Ovett kindlad võidud, siis ilmus tribüünile loosung «Thatcher kratsib endal südame seest!» 1500 m kuldmedali võitnud Coe autasustamisel püüdsid Inglise turistid oma rahvuslippu lehvitades üle laulda olümpiahümnist. (Teatavasti esinesid mitmete riikide olümpiakomiteed mängudel olümpialipu all ja nendest riikidest olümpiavõitjaile mängiti olümpiahümni. — toim.) Moskva mängudel kohtas ka niisugust rahvast, kes tavalised külalised jalgpalli- ja hokimängudel. Nemad taipasid kiiresti, et ka kergejõustiku- ja korvpallivõistlustel saab teha kõva häält ja hõigata «šaibul».

Esteetilise elamusena oli ületamatu ava- ja lõpupidu. Mitmetest olümpiamängudest osasaanute ühine arvamus oli, et seekordsed peod ületasid kaugelt varemnähtu. Vägagi kõrge hinnang sai osaks olümpiakülale.

Teadus on tihedalt põimunud olümpiaga. Nädalapäevad enne olümpiamängude avamist toimus Tbilisis ülemaailmne teaduskongress, mis hõlmas kõiki spordiga seotud teadusalasid. Koos dotsent A. Vainuga esindas ka allakirjutanu meie ülikooli sporditeadust.

Olümpial oli osaline ka meie tuntud spordiarst Toomas Savi. Tema hoole all olid mitmevõistlejad. Et sportlaste tervis päris korras oli, näitasid viis medalit kuuest.

Kas sina ka nii arvad?

✻ *Parim loeng on ärajäänud loeng. Halvim loeng on mitteärajäänud loeng, mis vahel toimub, vahel mitte.*

✻ *EÕM on hea malev. EÜE on parem malev. Suvemalev on veel parem (kõige parem) malev.*

✻ *Kõige parem on semester, mille järel säilib stipendium. Halvim semester lõpeb eksmatrikuleerimiskäskkirjaga. Ülejäänud semestrid on head.*

✻ *Kõige parem üliõpilane on see, kes mõtleb iseseisvalt ja huvitavalt (nagu mina). Hea üliõpilane mõtleb siis, kui vaja. Halb üliõpilane mõtleb, et mõelda on kahjulik ja halb.*

✻ *Kõige parem õppejõud on vilgas arvestust andma ja osav allkirja kirjutama. Head õppejõud on need, kes pole pahad. Halbu õppejõude meil ei ole.*

Märgusõna «Vaimuhiiglase kirl»

PANE TÄHELE

TÖÖPAKKUMINE

Teadusraamatukokku vajatakse 0,5 kohaga uksehoidjat. Sobib tööaja pärast (hommikuti kella 5—8-ni) üliõpilasele. Palk 35 rbl. kuus. Pöörduda majandusosakonda.

Kodunduse kabinetis

(Tiigi 78 ruum 208)

registreeritakse õppetööks nii algajaid kui edasijõudnuid 15.—18. septembrini kl. 12—15.

Oodatakse kõiki õmblemisest, kudumisest ja tekstiilikunstist huvitatuid.

Avaldame sügavat kaastunnet TIINA MÄRTENSILE

isa

ja INGA KOOBILE

vanaema

surma puhul.

Inglise filoloogia III kursus ja kursuse juhendaja

Toimetaja V. SOOTAK

«TRÜ» **Ajalehe «TRÜ» toimetuse aadress: 202400 Tartu, Ülikooli t. 18, TRÜ, ruum 302, tel. 341-21/253. Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk. Tartu Ülikooli 17/19. III. Üksiknumbri hind 2 kop. Tellim. nr. 3119. MB-06904.**

«Тарту Рийклик Юликоол» («Тартуский государственный университет»). Орган парткома, ректората, комитета ЛКСМ и профкома Тартуского государственного университета, г. Тарту, Эстонской ССР.

AR Fr. R. Kreutzwaldi nim. ENSV Riiklik Raamatukogu

KÕIGI MAADE PROLETAARLASED, ÜHINEGE!

tartu riiklik ülikool

TRÜ

EKP TRÜ komitee, TRÜ rektoraadi, ELKNÜ TRÜ komitee ja TRÜ ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 24 (1234) Reedel, 12. septembril 1980 XXXII aastakäik

RAHVASTE SÕPRUSE ORDEN TARTU LINNALE

950 TARTU

NSV LIIDU ÜLEMNÕUKOGU PRESIIDIUMI SEADLUS

EESTI NSV TARTU LINNA AUTASUSTAMISE KOHTA RAHVASTE SÕPRUSE ORDENIGA

Linna töötajate poolt majanduslikus ja kultuurialases ülesehitustöös saavutatud edu eest ning linna asutamise 950. aastapäeva puhul autasustada Eesti NSV Tartu linna Rahvaste Sõpruse ordeniga.

NSV Liidu Ülemnõukogu
Presiidiumi esimees
L. BREŽNEV

NSV Liidu Ülemnõukogu
Presiidiumi sekretär
M. GEORGADZE

Moskva, Kreml
5. septembril 1980.

*

PARTEI TARTU LINNAKOMITEE ESIMESELE SEKRETÄRILE SELTSIMEES I. TOOMELE TARTU LINNA TÄITEVKOMITEE ESIMEHELE SELTSIMEES N. PREIMANILE

EKP Keskkomitee, Eesti NSV Ülemnõukogu Presiidium ja Ministrite Nõukogu õnnitlevad palavalt Tartu töötajaid linna autasustamise puhul Rahvaste Sõpruse ordeniga edu eest, mida töötajad on saavutanud majanduslikus ja kultuurialases ülesehitustöös, ning seoses linna asutamise 950. aastapäevaga.

Kodumaa kõrge autasu on tunnustus linna suurtele teenetele. Tartul on rikas ajalooline minevik ning ta on kujunenud nõukogude võimu aastail vabariigi tähtsaks tööstus-, teadus- ja kultuurikeskuseks. Tartu töötajate saavutused tulenevad meie maa vennasrahvaste pidevalt süvenevast igakülgsest koostööst ja aktiivsest abist.

Soovime linna partei-, nõukogude, ametiühingu- ja komsomoliorganisatsioonidele, töökollektiividele, kõigile töölistele, insener-tehnilistele ja teaduslikele töötajatele, loomingulisele haritlaskonnale ning üliõpilastele uut edu töös ja õpinguis, kümnenda viisaastaku plaanide ja sotsialistlike kohustuste täitmisel ning NLKP XXVI kongressi väärilisel tähistamisel.

EKP KESKKOMITEE
ESIMENE
SEKRETÄR
K. VAINO

EESTI NSV
ÜLEMNÕUKOGU
PRESIIDIUMI
ESIMEES
J. KÄBIN

EESTI NSV
MINISTRITE
NÕUKOGU
ESIMEES
V. KLAUSON

TELEGRAMM

NLKP KESKKOMITEE PEASEKRETÄRILE, NSV LIIDU ÜLEMNÕUKOGU PRESIIDIUMI ESIMEHELE SELTSIMEES LEONID ILJITŠ BREŽNEVILE

Tööpunalipu ordeniga Tartu Riikliku Ülikooli kollektiiv võttis suure rõõmuga vastu teate Tartu linna autasustamisest Rahvaste Sõpruse ordeniga ja väljendab NLKP Keskkomiteele, NSV Liidu Ülemnõukogu Presiidiumile ja isiklikult Teile, kallis Leonid Iljitš, sügavat tänu valitsuse kõrge autasu eest. TRÜ, mis on oma peaaegu 350-aastase ajaloo jooksul olnud meie iidse linna lahutamatu osa, on tuntud kui teadus- ja kultuurikeskus. Siin on õppinud ja töötanud meie kodumaa ja teiste riikide paljude rahvaste esindajad. Ülikool, kus praegu õpib enam kui 20 rahvusest üliõpilasi, on meie partei ülesandeid täites saavutanud olulisi edusamme õppe-kasvatus-, ideelispoliitilises ja teaduslikus töös ning saanud internatsionaalse sõpruse heaks näiteks.

Innustatuna meie linna kõrgest autasust lubab Tartu Riikliku Ülikooli kollektiiv väsimatult süvendada arenenud sotsialismi saavutusi meie paljurahvuselise kodumaa hüvanguks. Ülikooli kollektiiv rakendab kõik jõud meie partei XXVI kongressi väärilisele tähistamiseks ja selle otsuste täitmiseks.

Tartu,
8. septembril 1980.

TRÜ rektor prof. ARNOLD KOOP
EKP TRÜ komitee sekretär dots. ADVIG KIRIS
TRÜ ametiühingukomitee esimees HELVE KABUR
ELKNÜ TRÜ komitee sekretär MADIS KALLION

Intervjuu partei linnakomitee esimese sekretäri Indrek Toomega

Mis Teid kui partei linnakomitee sekretäri rõõmustab tänases Tartus?

Rõõmustavat on üsna palju. Eriist heameelt teeb, et tartlased täidavad edukalt X viisaastaku plaaniülesandeid. Näiteks võrreldes möödunud viisaastakuga on tööstustoodangu väljalase kasvanud ligi kolmandiku võrra. Viimasel ajal on teatud nihet tunda ka traditsiooniliselt muret tekitanud linna üldilmes, nagu heakorrastuses, haljastuses, tänavate remondis jm. Iga tartlane märkab ju ka kesklinna majade värvierksust. See kõik näitab, et vastavate harude juhid, samuti täitevkomitee vastavad osakonnad on hakanud oma ülesandeid senisest paremini täitma.

Alanud õppeaastal läks käiku uus koolimaja, aasta lõpuks peaks valmima lasteaed. Kuid praegu käib meil veel ligi kolmandik lapsi teises vahetuses. Tuleva viisaastaku kavas ongi ehitada veel kolm koolimaja ja viis lastepäevakodu. Väljaehitamist vajab linna keskus, puhastusseadmed, kanalisatsioon jpm. Juubeliaastalgi on üht-teist ära tehtud. Teeb rõõmu, et suuremat tähelepanu linna probleemidele on hakanud pöörama vabariigi keskorganid.

Kõige enam rõõmustab mind muidugi see, et linna majandus- ja kultuurisaavutusi hinnati Rahvaste Sõpruse ordeniga.

Missugune on ülikooli koht Tartu linnas?

Tartut teatakse-tuntakse peaaegu kõikjal. Alati öeldakse, et seal asub ju ülikool. Kuigi viimase 40 aasta jooksul on linna pale muutunud endisest tööstuslikumaks (ligi kümnendiku vabariigi tööstustoodangust annab Tartu), on linna vaimsuse määraja siiski ülikool. Kindlasti suureneb tema mõju ja juhtiv.

(Järg 2. lk.)

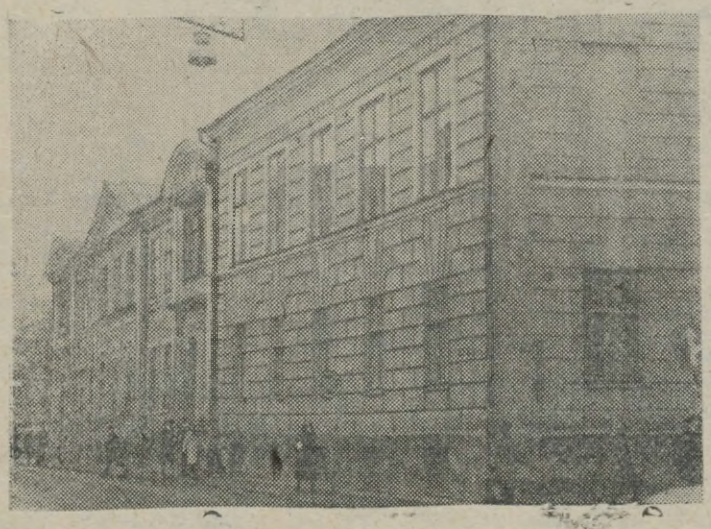

See on TARTU...
● Maja, kus 1802. aastal taasavati ülikool.

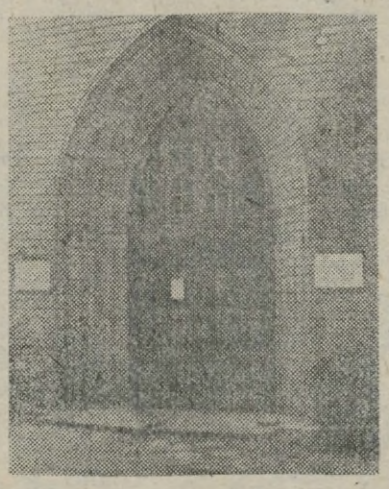

● Tarkusevaramu mäel.

● Tartu sümbol on ka vaikne ja roheluserohke Toomemägi.

Intervjuu partei linnakomitee esimese sekretäri Indrek Toomega

(Algus 1. lk.)

koht ülikooli materiaalse baasi paranemisel.

Ülikooli parteiorganisatsioon ja Tartu linna parteielu?

Ülikooli parteiorganisatsioonil on linna parteitegevusele väga suur mõju. Juba eeskätt sellepärast, et ülikooli kommunistide pere on väga arvukas. Samuti on need ka väga kõrge kvalifikatsiooniga spetsialistid, kes võtavad aktiivselt osa linna ühiskondlikust elust. Lõõvad ju meie parteiaktiivi õpetamisel kaasa nii TRÜ ühiskonnateadlased kui teiste erialade esindajad. Näiteks majandusteadlastel on väga tihedad sidemed linna tööstusettevõtetega: peetakse ühiseid seminare, tehakse uurimistöid.

Linna südames, Raekoja platsil hakkas purskkaevu ümber ilmet võtma lava. Kas on saabumas linna juubeliürituste kulminatsioon?

Linna esmamainimise 950. tähtpäeva üritusi on toimunud juba terve aasta. Suvel pidasime laulupidu, reedel tuleb suur võimlemispidu, 14. ja 15. septembril etendub Raekoja väljakul H. Palametsa vabaõhuetendus «Tuhandeaastane Tartu», tartlastele saabuvad külla sõpruslinnade kultuurikollektiivid. Muuseumid on korraldanud huvipakkuvaid näitusi kodulinna ajaloost. Meeldiv on meie kirjastajate kingitus: ilmub eesti- ja venekeelne Tartu ajaloo väljaanne. Trükist peaks tulema ka H. Palametsa koostatud fotoalbum eesti-, vene- ja ingliskeelse tekstiga. Üleliidulist mainet lisab meie tähtpäevale Tartule pühendatud postmark.

Kuid selles juubelisaginas ei tohi me ära unustada oma tööd. Edukalt on vaja täita käesoleva aasta sotsialistlikud kohustused. Seni oleme oma ülesannetesse väga tõsiselt suhtunud, on ju II kvartali linnadevahelise sotsialistliku võistluse võitja rändpunalipp meie linnal.

Mida tähendab 1982. aastal peetav ülikooli juubel Tartu linnale?

See on kahtlemata mitte ainult linna suursündmus. Ükskõik kuidas me linna ka ei käsitleks, ikkagi on ta seotud ülikooliga. Tahaksime, et linn oleks selleks ajaks pidupäevasem, kaunim. Tuleval kolmapäeval tuleb esimest korda kokku ülikooli juubeli vabariiklik komisjon eesotsas EKP Keskkomitee sekretäri R. Ristlaanega. Oma ettepanekud teeb ka linna täitevkomitee. Ülikool vajab palju abi: osa hooneid on amortiseerunud, on vaja uusi. Ainuüksi linna abist jääb suurele kõrgkoolile väheks. Loodame, et koos vabariikliku komisjoniga suudame palju ära teha.

Lõpuks tahaksin soovida, et oma ülikooli 350. aastapäeva ettevalmistamisel osaleksid virgalt ka üliõpilased. Suurendavad ju suvemalev ja ehitusmalev tublisti linna ja ülikooli töökäte arvu. On heameel öelda, et mõttekas väljend «Iga üliõpilane on ka Tartu linna kodanik» pole jäänud ainult sõnadeks.

Soovin ülikooli arvukale kollektiivile palju jõudu ja edu alanud õppeaasta kõigi ülesannete täitmisel!

Intervjueeris VARJE SOOTAK

Aulamiitingult

Tartu ja ülikool on lahutamatud mõisted. Poleks kumbki teiseta niisugune, nagu ta on. Nädala tähtsaim uudis hakkab juba seljataha jääma, tartlane õpib, töötab nagu ennegi. Paraku ei saa nädalaleht kiidelda operatiivsusega, seepärast pakub ülikooli väljaanne veel kord kõike kuuldut-nähtut, muidugi oma poole pealt.

Puudutab ju see suur tunnustus meid kõiki. Vaatame ajaloo piiridesse või kõneleme tänase päeva 25-rahvuselisest kõrgkoolist, sidemetest teiste meie või muu maailma kolleegidega. Neid tahke toonitasid ka esmaspäevasel aulamiitingul kõnelejad. Piduliku koosoleku avas parteikomitee sekretär dots. Advig Kiris. Presiidiumis olid istet võtnud veel partei linnakomitee sekretär, TRÜ kasvandik Jaak Kaarma, rektor prof. Arnold Koop ja komsomolikomitee sekretär Madis Kallion.

Rõõmsa üllatusena kuulsime rektorilt, et Tartu on esimene linn Nõukogude Liidus, keda on autasustatud Rahvaste Sõpruse ordeniga. «Rõõmustab, et partei ja valitsus hindavad meie linna teeneid nii kõrgelt.» Ta meenutas Tartu ajalugu, peatus ülikooli osatähtsusel linnaelus. «Märgatavalt on arenenud tööstus, teadus ja kultuur nõukogude võimu aastail. Eriti kõrge on Tartu teaduslik potentsiaal: töötab ju üle poole Eesti teaduste doktoreid meie linnas. Suur heameel on vastu võtta autasusid, kuid oma tööga peame näitama, et me seda väärime. Rahvaste Sõpruse orden õigustab meilt lootma veel suuremaid tegusid.»

Pedagoogika ja metoodika kateedri juhataja prof. Inge Unt ütles oma sõnavõtus: «Kolleegidega kohtudes tuleb välja, et Tartut teatakse-tuntakse, seal on ju kuulus ülikool.» Viimasel ajal mainitavat ka «Vanemuise» teatrit. «Tartus on õppinud tuntud revolutsionääre, tuntud teadlasi. Juba koolilastele on õpikuist teada meie linna nimi. Väga hästi tuntakse meid Armeenias, õppis ju meil kunagi Hatšatur Abovjan.»

Bioloogia-geograafiateaduskonna IV kursuse üliõpilane, komsomolikomitee ideoloogiasektori juhataja Ülar Tikk arvas, et tudengitele tuli linna orden siiski ootamatult. Nii suurt tunnustust ei loodetud. Kuid on ju Tartu kõrgkoolidelgi omad rahvaste sõpruse päevad täis külalisi, töösidemed Nõukogudemaa teiste suurkoolidega. Sellegipoolest ei tohi loorberitele puhkama jääda, vaid teha oma põhitööd, s. t. õppida veelgi paremini.

Lühimiitingu lõpul luges A. Kiris ette telegrammi, mis saadeti NSV Liidu Ülemnõukogu Presiidiumile.

Hiljaaegu naasid Soomest FU kongressilt eesti keele ja soome-ugri keelte kateedrite õppejõud. Ungaris stažeeris matemaatik Mati Heinloo, Kuubas väliskirjanduse õppejõud Jüri Talvet ... Kõrgkooli internatsionaalsed sidemed ulatuvad kaugele.

Parima töö autor sõidab järgmisel õppeaastal ühele sotsialismimaale, teistele paramatele antakse mälestusesemed.

Uurimusi ootame tuleva aasta 20. aprillini ELKNÜ TRÜ komiteesse. Täiendavat informatsiooni saab teaduskonna komsomolisekretärilt.

Aktiivset osavõttu ja head sulejooksu!

ANDRUS LAUREN,
ELKNÜ TRÜ komitee
asesekretär

Poliitpäeval

Meie vabariigi ühtse poliitpäeva teemaks oli «Tähistame väärikalt NLKP XXVI kongressi». Kolmapäeva keskpäeval kõneles ülikooli aulas sellest ENSV rahandusminister Endel Mändmaa.

EKP TRÜ komitees

Õppeaasta esimesel istungil 8. septembril kinnitati sügissemestri tööplaan ning arutati 3. novembril toimuva ülikooli parteikonverentsi ettevalmistamist.

Rektori käskkiri

75. sünnipäeval õnnitles rektor ning tänas eeskujuliku töö eest valvur HILDEGARD MÄLTONIT.

Kauaaegse aktiivse kutse- ja ühiskondliku töö eest ning seoses 50. sünnipäevaga avaldas rektor kiitust pedagoogika ja metoodika kateedri vanemõpetajale KANNI INDRELE. Hoolsa töö eest pälvis kiituse ka nakkushaiguste kateedri laborant EEVI SILM.

Kirjutame komsomoliajalugu

Tänavu jõuavad Eesti komsomol ja ülikooli komsomoliorganisatsioon oma juubelitähisteni. On toimunud ülikooli 3 komsomoliorganisatsiooni ajaloo konverentsi, läbi uuritud kõik TRÜ komsomoliorganisatsiooni ajaloo etapid. «Valged laigud» on praegu aga teaduskondade, osakondade ja kursuste komsomolitöö läbi aegade (v. a. õigusteaduskonnas aastail 1945—1968).

Sellepärast otsustati ELKNÜ TRÜ komitees luua «Ülikooli komsomolikroonika». Ootame uurimusi teaduskondade, osakondade ja kursuste komsomolitööst, mis peaksid olema referaadi mahuga ja käsitlema mingit ajalõiku (kas viimast aastat, autori stuudiumiaega jne.) teaduskonna, osakonna või kursuse komsomolielus. Kasutage komsomolidokumentatsiooni, ülikooli ajalehti, arhiivimaterjale ning muidugi oma isiklikke muljeid. Abi ja juhendamist võib leida NLKP ajaloo kateedri õppejõududelt. Teie tööd aitavad säilitada järeltulijatele kõige paremaid, kõige huvitavamaid mõtteid tudengiüritustest, tudengivaimsusest.

Parima töö autor sõidab järgmisel õppeaastal ühele sotsialismimaale, teistele paramatele antakse mälestusesemed.

Uurimusi ootame tuleva aasta 20. aprillini ELKNÜ TRÜ komiteesse. Täiendavat informatsiooni saab teaduskonna komsomolisekretärilt.

Aktiivset osavõttu ja head sulejooksu!

ANDRUS LAUREN,
ELKNÜ TRÜ komitee
asesekretär

Põsepunast ja valgetest kätest

1. foto. Kolm vastuvõtukomisjonis töötanud suvemalevlast oma tavapärasel läbitungival ilmel.

2. foto. Nõo—Tartu—Värska—Tartu—Nõo.
MATI LUUKASE ja AIN RAALI fotod.

Kaheksandat korda tegutses Tartumaal iselaadne üliõpilasnoorsoo koondis — **TRÜ suvemalev.** 7. juulil peahoone ees kõlanud avalöögist jagunes 306-liikmeline töövägi 27-ks. Nõndapalju oli ettevõtteid, kus 7. juulist 23. augustini kohtas suvemalevlaste käterammu ja põsepuna. Rühmad ise olid väikesed, mõnel pool koguni 4—5-liikmelised. Väikesed, aga tublid. Igatahes olid suvemaleva-80 komandör Mati Luukas (õigus III k.) ja komissar Aare Kruuser (õigus II k.) kiitusega helded.

«Noh, võtame kasvõi Nõo sovhoosi rühma, siis mööblikombinaadi omad, õlletehas, Elva sovhoos ...» Ja polegi lõppu. Ent oli veel üks teine, must nimekiri, kuhu valgete käekestega kirjutasid end kommunaalkombinaadi rühma liikmed ...

Oma ühine malevakodu oli vaid Nõo, Elva ja Tartu Metsamajandi rühmal, ülejäänud jäid ühiselamutesse. Paljudele meeldis elada oma vanas toas, kuid oli ka teisitimõtlejaid, seda näitas konkurss eelmainitud rühmadesse.

Suvemaleva deviis kõlab: «Iga TRÜ üliõpilane on ka Tartu linna kodanik!». Võõbati välisfassaade, vekiti kurke, oldi ametis postiljonidena, pesti tartlaste pesu, tehti hallijastustöid, täideti betoonivorme ... Õlletehase rühma tüdrukud püstitasid tehase rekordi, kastitades vahetuse jooksul 51 000 «Värska» pudelit. Ühtekokku tegi rühm tööd 60 000 rubla eest, mis peaks olema eeskujuks ka EÜE-lastele. Kiitus nende komandörile Kaupo Piirile (õigus II k.), rühma ainukesele funktsionäärile, sest komissar Raimo Tamme (ravi II k.) võis nimetada «auliikmeks».

Nõo sovhoosi rühm tegi ehitustöid. Rühmal — ülikooli tütarlapsed ja põllumajandusakadeemia noormehed — oli hea klapp. Elva sovhoosi (ülikooli šeflusmajand) rühm pani varjule ligi 900 tonni heina — tubli taivemoon peaaegu poolele tuhandele vissile. Ju toob nüüd ka linnapiima sõõm kõrvu heinaliste huikeid. Rühmal jätkus malevavaimu Lõuna-Eesti kultuurimajadesse, kohtuti teiste malevlastega, majandi bussiga käidi Riia-ekskursioonil.

2.—3. augustini korraldati kõikidele suvemalevlastele laevasõit Värskasse. Sõidupäeva hommikul oli taevas norutav ja sorutav ning arvata paarkümmend piknikulist jätsid tulemata. Millest nad ilma jäid, on tänaseks omavahel ammu ära räägitud ning väsimatu diskor, mööblikombinaadi rühma komandör Arvo Kontkar saanud maleva kangelaseks.

Töösuve lõpetamiseks koguneti 21. augusti õhtul Leningradi mnt. 27 kohvikusse. Mööblikombinaadi juhtkonna poolt anti rühmale tänuväärse töö eest mälestusplaat, õlletehase malevlasi peeti meeles ettevõtte juubelimedalitega.

Kuus nädalat kestnud töö näitas kätte suvemaleva head ja vead. Staabiliikmetel on kavas talletatud kogemusi vahendada leheveergudele, et ühise aruteluga koondada probleemiringe.

MART SAAR

ÜLIKOOLI JUUBELI EEL

Ei ole kahtlust, et iga ülikooli inimene teab, mis juubelist jutt. Öelgem siiski veel kord: 1632. aastal alustas Tartus tööd ülikool. Seega tähistame 1982. aastal *alma mater*'i 350. sünnipäeva.

Ettevalmistused on alanud juba hulk aega tagasi. On moodustatud vabariiklik komisjon, mida juhib EKP Keskkomitee sekretär Rein Ristlaan, ülikooli peakomisjon ja alakomisjonid. Lisagem sedagi, et plaanid on koostatud, töö käib. Kus millega parajasti tegeldakse, sellest hakkab ajaleht nüüd pidevat informatsiooni andma.

Peakomisjon on koos käinud alates 4. oktoobrist 1979. 4. septembri nõupidamine koos alakomisjonidega oli juba kuues. Rektor prof. A. Koop tegi teatavaks NLKP Keskkomitee otsuse juubeli tähistamise kohta. Ta ütles, et meie ülikooli populariseeritakse juubeli puhul ka UNESCO kaudu. Tuleval kolmapäeval toimub valitsuskomisjoni väljasõiduistung Tartus. Selleks on tutvutud meie tööga, raamatukoguehitusega jm.

Dots. H. Palamets kommenteeris ülikooli juubelitest tehtud filme.

Ülikooli juubeli peakomisjoni esimees on rektor A. KOOP, tema asetäitjad õppeprorektor U. PALM, teadusprorektor H. METSA ja parteikomitee sekretär A. KIRIS.

Liikmed: J. KAARMA, EKP Tartu Linnakomitee sekretär,
J. VILLER, Tartu Linna RSN Täitevkomitee aseesimees,
H. ROOSVE, ENSV Kõrg- ja Keskerihariduse Ministeeriumi inspektor,
V. HAAMER, õppeprorektor,
A. OTSTAVEL, halduprorektor,
M. KALLION, ELKNÜ TRÜ komitee sekretär,
H. KABUR, TRÜ ametiühingukomitee esimees,
A. LIIM, ajalooteaduskonna dekaan,
L. ALLIKMETS, arstiteaduskonna dekaan,
A. LOOG, bioloogia-geograafiateaduskonna dekaan,
A. KÜNNAP, filoloogiateaduskonna dekaan,
V. PAST, füüsika-keemiateaduskonna dekaan,
A. VIRU, kehakultuuriteaduskonna dekaan,
V. KRINAL, majandusteaduskonna dekaan,
M. KILP, matemaatikateaduskonna dekaan,
A. PALTSER, õigusteaduskonna dekaan,
L. RAID, ühiskonnateaduste nõukogu aseesimees,
H. PALAMETS, NSV Liidu ajaloo kateedri juhataja,
L. PEEP, teadusraamatukogu direktor,
E. FINK, pearaamatupidaja,
M. REINFELDT, teadusosakonna teadussekretär.

Alakomisjone on 10. Nende koosseisu toome ära iga komisjoni tegevusest lähemalt kirjutades.

OMA KODU

Ikka ja jälle ühiselamisest

Kohe mitte ei taha seda juttu ülikoolilehes kirjutada. Ausalt.

Kõigepealt tsiteerin ühiselamu elanike meelespead! «Ühiselamu on selle elanikele ühiseks koduks. Ühiselamu igalt elanikult nõutakse distsiplineeritud käitumist, ühiselamu sisekorra eeskirjade austamist, hoolikat ja tähelepanelikku suhtumist kaaselanikesse, õpingutesse ja sotsialistlikku omandisse.

Ühiselamus peab valitsema selline kord, mis tagab võimaluse seal õppida, tervislikumalt elada ja kultuurselt puhkeaega veeta.

1. Ühiselamus on keelatud:
   - ○ kaaselanike rahu rikkumine,
   - ○ koosviibimiste korraldamine,
   - ○ alkohoolsete jookide tarvitamine,
   - ○ kõrvaliste isikute ööbima jätmine.

2. Ühiselamusse majutatud isikud on **kohustatud**:
   - ○ täitma sisekorra eeskirju,
   - ○ hoidma oma ühiskodu korras ja puhtana,
   - ○ võtma osa ühiselamu valvest,
   - ○ ühiselamust väljakolimisel tagastama isiklikult komandandile kõik tema kasutuses olnud ühiselamu varad, sissepääsuload ja toavõtmed.

3. Sisekorra eeskirjade rikkumisest tulenevad tagajärjed:
   - ○ korrarikkuja eemaldatakse kohe ühiselamust ja teda võidakse mitte lubada eksameid edasi sooritada (ka mitte järgmisteks vastuvõtueksamiteks),
   - ○ ei majutata ühiselamusse üliõpilaseks vastuvõtmise korral,
   - ○ kaotsiläinud või tagastamata inventari, voodivarustuse jne. maksumus nõutakse sisse seaduses ettenähtud korras.» *

Milleks nii pikk tsitaat? Igav, kõigile tuntud-teatud. Jah, ühiselamise eeskirju on kõik ühiskodulased kunagi lugenud, paraku on samm teadmisest teoni pikavõitu. Ei usuta, et valvest puudumise pärast kuuse alla kolida tuleb, et liiglõbususe tagajärjel tootvale tööle peab minema jne. Alati ei pruugi vahele jääda. Üks kord läks hästi, teinegi kord, aga Mihklitele tuleb kunagi mihklipäev ja Mannidele ka. Tõsljutt.

Tahame ju kõik ilusti-kenasti elada, õppida, puhata — olla üliõpilased. Ei maksa siis unustada, et seal tuleb vesi peale tõmmata, et suitsuotsa põrandale visata pole esteetiline, et puhtas ja korras toas püsib ka elanik igapidi puhtam.

Ühiselamujuttu võiks terve lehenumbri täis kirjutada, kuid ehk aitab meeldetuletuseks sellestki. Igatahes, ühikaelanik, pea meeles, et ühiselamukoht on muutunud defitsiidiks, ühiselamise võimalusest ilmajäämine aga hoopiski kergeks.

* Arusaamatuse puhul pöörduda ühiselamu komandandi poole.

HANNES TAMME

olnust o olnust

Kuidas vanasti käidi vene keelt õppimas

LEO LEESMENT

Möödunud sajandil oli vene keelt kõige raskem õppida nendel, kes elasid maal ja olid seotud peamiselt põllutööga. Maalapsed, kes algkoolis õppisid erilise huviga, leidsid edasiõppimiseks ainsa võimaluse vene keele omandamisega. Olid ju kesk- ja kõrgemad linnakoolid tollal kõik venekeelsed. Kirjutan järgnevalt ühest huvitavast juhtumist, kus maapoisi vanemad leidsid soodsa võimaluse oma pojale vene keele õpetamiseks, misjärel poiss võis minna juba Tartusse haridust jätkama.

Jutt on Võnnu lähedal elanud Oskar Raudsepast, kes sündis 1868. aastal ning suri juhtiva raudteeinsenerina 1950. aastal. Pärast kõrgema hariduse saamist Riia polütehnikumis töötas ta kaua aega Lätis raudtee-ehituste juhatajana, hiljem aga Eestis mitmesugustel juhtivatel kohtadel raudtee alal. Oma vene keele õppimise kohta on Raudsepal säilinud ladus üleskirjutus. See leiti pärast tema surma 1950. aastal viimases elukohas Lootvinas. Ühest rottide näritud paberite kimbust loeme järgmist: «... palju rõõmu tegi, kui ema õemees ja tädi ning onu Venemaalt külla tulid ning kompvekke ja präänikuid kaasa tõid. Nad käisid kord aastas, harilikult küünlapäeva laadal, kui Peipsi kinni külmanud oli, kodumaal, või nagu nad ise ütlesid «Lihvlandis». Ühel sarnasel korral tagasi sõites pandi mind saani peale ja sõidutati tädimehe ja onuga kaasa Venemaale vene keelt õppima. Kuidas mu meeleolu oli kodust lahkudes, ei mäleta, aga seda tean, et vanemad ise kurvad olid ja nutsid. Sõideti kahe hobusega. Esimese saani peal ees oli isa minu õe Ida ja minuga ning teise hobuse peal sulane Endrek minu emaga. Sõideti läbi Piirisaare üle Peipsi. Ohtupimeduses kaldast hulk maad kaugemale jõudnud, peatas isa järsku hobuse ja kandis mind ja õde kiiresti teise sõiduki peale ema juurde. Esimene hobune oli jääprakku sattunud. Kaua aega sikutasid isa ja sulane, enne kui hobuse jõudsid välja kiskuda.

Tädimees oli rentinud vesiveski Jušinkal, mõisas teisel pool Strákovot ja Tomkinot. Ta viis mind oma tütre Leena ja poja Jaaniga kellegi vene erukapteni perekonda, kelle pool veel teisi eesti asunike lapsi oli, tähti ja kirja õppima; õpetas keegi naisperest ja mõnikord ka kapten ise. Tuba oli külm, köeti väikese malmahjuga. Meid söödeti poslamasla pliinidega. Talve möödudes toodi lapsed jälle koju Jušinkasse, kus vahetevahel käisin mõisaomaniku poja juures tähti ja lugemist harjutamas...

Pikapeale õppisin sedaviisi vene keele hästi selgeks.»

NB!

TUHUU

Üli

Üliuhke ülikond seljas tormas üliagar üliõpilane ülikiiresti laborisse ülihappe sõõbivusprotsenti määrama. Üliosavalt ülitarga vastuseni jõudnud, oli ülimitmekülgne üliõpilane ülitõnnelik, et jõuab veel loengusse, kus käsitletakse ülivõrret. Üliusinalt konspekteerinud, oli üliõpilane üliväsinud ja läks ülikooli sööklasse ülivähese raha eest ülisuure isuga sööma. Kõht ülitäis, tundis üliõpilane, et on igapidi üli ja et ülikoolis on ülitore õppida.

«Ülivõrratu autor»

KES VÕITSID

ÜTÜ

ÄRSTITEADUSKOND

(Algus eelmises lehes)

Uurimuslikud tööd

I auhind

Tea Aarma, Krista Kiiroja (H. Jalviste, V. Kull), Urve Aasma (dots. N. Vihm), Tõnis Altsaar ja Maano Tihane (E. Arak), Eduard Astel ja Vambo Vahar (E. Arak), Katrin Hanimägi (prof. L. Nurmand ja dots. L. Mehilane), Viivi Heido ja Kadri Talving (dots. H. Jalviste, U. Leisner ja V. Loolaid), Krista Helde ja Lea Paeoja (dots. V. Sillastu), Lilia Jakman ja Natalja Loboda (prof. A. Truupõld), Tiiu Johanson (dots. J. Tammeorg), Helle Karro ja Galina Litter (M. Karlis), Lea Kipping ja Sirje Ots (dots. kt. R. Birkenfeldt), Maris Kiristaja (dots. J. Tammeorg), Katrin Kivisalu ja Tiina Kortsnik (dots. kt. K. Kull), Marje Kleemann, Anne Silbaum ja Merike Lepp (dots. kt. T. Talvik), Juri Kolesnikov (prof. E. Tünder ja K. Põder), Lea Kuhi ja Marge Poska (L. Tanning ja L. Saluste), Goar Kuldpärg ja Reet Laaskik (dots. H. Jalviste ja V. Liivrand), Mart Kull (prof. V. Särgava), Sirje Kõiv (dots. I. Kõiv), Helle Laar ja Margit Lind (dots. P.-H. Kingisepp), Reet Laasik ja Goar Kuldpärg (dots. V. Liivrand ja H. Jalviste), Mare Liiger ja Ruth Pärtel (prof. H. Vahter ja dots. kt. E. Elberg), Mare Liivamägi ja Kaie Raja (dots. N. Vihm), Margot Linder, Dagmar Mägi, Kaie Pruunsild, Kristine Toom (dots. L. Sildver), Margot Linder (dots. V. Sillastu), Silja Lukas (prof. E. Raudam), Ants Lõhmus ja V. Sofilkanitš (dots. J. Seeder), Sirje Mõttus, Viia Parv ja Ruth Song (dots. L. Sildver), Vladimir Neklessa (E. Kuus), Rita Labotkina, Mare Mandrat ja Eva Nestor (dots. S. Russak, T. Vihalemm), Vera Lan (dots. V. Vahing), Aime Olesk ja Tiina Roosimägi (dots. L. Tamm, A. Paves), Eesti Oona ja Sirje Soodam (dots. A. Vapra), Terri Ots (dots. N. Vihm), Ülo Zirel ja Sergei Omeltšenko (dots. P.-H. Kingisepp), Meelis Pauklin (prof. E. Raudam), Inge Piho ja Andres Mäe (dots. E. Tallmeister), Anna Pintšukova (prof. E. Raudam), Toomas Podar ja Ragnar Heido (prof. K. Villako, v.-õp. L. Villako), Mart Riispere, Jüri Vahtramäe ja Ellen Võpsu (V. Pert), Mare Riive (dots. V. Kask), Anne Silbaum (Ü. Noormaa), Lidia Sitin ja Ülle Tomasberg (prof. J. Saarma, dots. M. Saarma), Maarika Soovik (dots. S. Russak, S. Nõvandi), Sirje Suits ja Anu Ansip (dots. V. Kask), Ilmar Särg ja Velju Mark (prof. L. Pokk, dots. S. Maramaa), Mari Tagen, Hipp Toomsalu, Anneli Beilmann ja Kaja Julge (dots. T. Talvik), Lee Tammemäe ja Külli Kubi (prof. K. Gross), Kai Tennisberg (prof. K. Gross), Kristine Toom, Tiiu Sein ja Katrin Koluvere (dots. M. Mägi, T. Tomberg, T. Talvik), Katrin Tuttelberg ja Sille Väli (L. Tanning), Riina Unt ja Irina Maaring (prof. L. Boston), Meelis Vainu ja Margus Viigimaa (prof. L. Tähepõld, E. Karelson), Vahur Valvere (prof. V. Salupere), Alja Vesso (prof. E. Sepp), Liina Viitas ja Tiia Saks (dots. I. Kõiv), Ervin Vilson ja Margus Viigimaa (prof. K. Põder), Tiiu Voitk, Karmen Laineste, Ülle Kadastik (dots. Ü. Leisner), Veronika Õun ja Tiia Tuulik (dots. H. Jalviste, V. Liivrand).

II auhind

Malle Kala ja Ülle Saalis (dots. R. Birkenfeldt, R. Kaskmets), Anu Kangro ja Ade Heinvee (dots. T. Talvik), Maarika Kull ja Anne Teeäär (dots. L. Sildver), Katrin Lüüs ja Ülle Tomasberg (dots. R. Kaskmets), Maire Seene (v.-õp. A.-L. Padar), Ingrid Siigur ja Tiina Teder (dots. Ü. Lepp), Merle Toim ja Tiina Jaek (H. Leesik), Sille Väli ja Kaie Pross (dots. Ü. Lepp).

Sanitaarhariduslikud tööd

I auhind

Merike Ausmees (prof. V. Saarma), Aili Glaser (prof. V. Saarma), Malle Kala (prof. V. Saarma), Lea Kipping ja Sirje Ots (dots. R. Birkenfeldt), Helle Laar (prof. V. Saarma), Helgi-Koidula Oja (prof. V. Saarma), Kaie Rosin ja Anu Kalm (dots. A. Vapra).

II auhind

Küllike Avikson (prof. V. Saarma), Ann Jaakmees (prof. V. Saarma), Mall Joost ja Karin Ulst (dots. R. Birkenfeldt), Hille Lill (prof. V. Saarma), Ülle Sarap (dots. R. Birkenfeldt).

BIOLOOGIA-GEOGRAAFIATEADUSKOND

I auhind

Elle Alber (prof. S. Nõmmik), Urmas Arumäe (v.-õp. M. Viikmaa, dots. J. Kärner), Jaan Habicht (R. Villems, dots. A. Heinaru), Alvar Hank (v.-õp. U. Pragi), Imbi Henno (J. Soom, dots. A. Heinaru), Ruth Hint (O. Hopjorskaja), Riina Ilisson (A. Kangur), Jaak Jaagus (P. Karing), Anne Järva (prof. H. Miidla), Rein Kalda (T. Randla, A. Kirk), Sirje Kaljula (dots. A. Kongo, A. Järvet), Jaanus Kiili (dots. H. Ling), Tiina Ksenofontova (prof. H. Trass, K. Pork), Riho Kõiveer (dots. kt. J. Simisker), Ülle Lahke (T. Orav, H. Rauk), Maris Laja (prof. H. Trass, H. Pärna), Aili Lilleorg (dots. J. Ristkok), Kristel Lilles (prof. H. Trass, L. Kannukene), Margus Maasik (dots. J. Ristkok), Aare Martinson (dots. J. Ristkok), Matti Masing (dots. H. Ling), Rein Metssalu (A. Saava, dots. L. Viileberg), Riima Niidas (dots. E. Kukk), Peeter Nõges (I. Balanov, dots. E. Kukk), Katrin Ott (v.-õp. S. Kivi, M. Viikmaa), Anu Plink (H. Kink, R. Perens, J. Vares), Helje Proosa (dots. A. Marksoo), Elle Puurmann (A. Kont), Ivar Raik (v.-õp. K. Laugaste), Tago Sarapuu (R. Villems, M. Saarma), Martin Zobel (prof. T. Frey), Indrek Tamm (H. Kink), Ain Tarro (J. Jagomägi), Angela Teever (H. Kink), Reet Tuisk (dots. A. Raik), Vladimir Tuuga (O. Kurs), Igor Tuuling (V. Puura), Aldo Vaan (dots. J. Ristkok).

FÜÜSIKA-KEEMIATEADUSKOND

Üldfüüsika kateedri võistlustööd

I auhind

Indrek Peil (A. Mirme, dots. E. Tamm).

II auhind

Margus Rätsep (A. Mirme, dots. E. Tamm).

Eksperimentaalfüüsika kateedri võistlustööd

I auhind

Tauno Kure (dots. L. Pung), Tõnu Nelsas (M. Anso), Aare Ojamaa (v.-õp. H. Voolaid), Reet Susi (dots. A. Ots), Kalev Tarkpea (dots. A. Ots), Valeri Timofejev (R. Reiljan).

(Järgneb.)

Meeleolud eksirännakul ja natuke punk*'ist üldse*

Mina isiklikult ennast *punk rock*'i austajaks ei pea ja «PROPELLERI» piletisabas seista ei viitsi. Aga kui möödunud pühapäeval pilet kätte toodi, siis sai minustki Urmas Alenderi rännakute tunnistaja.

Igatahes näitas paras koolipoiste parv «Vanemuise» kontserdisaali ukse taga, et huvi asja vastu ikka tõsine on. Ka «jäneste» seltskonna vastu oli olulisi meetmeid rakendatud, nimelt on piletikontrolöre välisuksele tunduvalt lähemale toodud. Kui õnnelikud piletiomanikud (kõik ei pääse ju marjamaale) olid kohad sisse võtnud, plaksutati ka praegu vaata et Eestimaa parimaks pundiks peetav «Propeller» lavale.

Ausalt öeldes, ma nüüd enam ei mäletagi, kust Alenderi «rännakud» alguse said. Igal juhul kohtas ta oma veidi õudsel ja natuke rohkem müstilisel teekonnal hulganisti huvitavaid inimesi ja tekkisid nii mõnedki ka laiemale üldsusele huvipakkuvad lood. Näiteks kohtumisel pisi-tiba-pisitillukese Pöial-Mona-Liisaga (no miks ta ikkagi naeratab?), või siis Punamütsikese kurblik laul Halli Hundi kõhus: oli see eila või üleeila, kui olid minu vastu hell ja hea? Ja siis veel need Pöialpoisid, kes olid otsustanud Tartu ülikooli geoloogiat õppima tulla ja laulsid nüüd väga meeleolukalt: see on meie punker... Siinkohal ei suutnud ka kaks noormeest minust vasakul enam vastu panna ja varsti rappus kogu pingirida kindlas rütmis.

Üldiste meeleolude taustal paistis rõdu rahvas siiski rahulikum (ohutuse mõttes õnneks — ikkagi rõdu!), kuna all saalis ei piirdutud üksnes püstihüppamise ja muidu elava kaasalöömisega; üks noorhärra oli parema nähtavuse (võib-olla ka enda näidata tahtmise) saavutamiseks teisele kukile roninud.

Pärast vaheaega oli märgata publiku reageeringu tunduvat elavnemist. Seda kindlasti ka teatava dopingu mõjul. Olgu, ärme peame seda viimast antud juhul kõige olulisemaks. *Punk rock* oma stiilivõtete, mõnel juhul ka küllalt õnnestunud tekstiga oli see, mis elevuse tegelikuks põhjuseks sai.

Enamik meist on harjunud kõrgekvaliteediliste stereogrammarite ja -magnetofonidega — omamoodi pettusega. Ja kuigi avalikul kontserdil esitatava tehniline tase ei ulatu kaugeltki ideaalseni, ei märkagi me seda, minnes niivõrd kaasa vahetult pakutavaga. Selle «õnge» läks vaataja-kuulaja ka «Propelleri» puhul.

Et kogu Alenderi rännak rõhutatult *punk*'ilik oli, olgu siis siinkohal lühidalt *punk rock*'i viimastest eksirännakutest. (Refereeritud V. Ojakääru «Popmuusikast».)

Sõnaraamat ütleb: *punk* — kogemusteta nooruk, tänavapoiss, adjektiivina: vilets.

See, meil tuntud *punk*, peenema nimetusega *new wave* — uus laine, murdis end muusikamaailmas edetabelisse seitsmekümnendate lõpus. Ettevõtlikud ärimehed avastasid, et ka *punk*'il on omad kindlad kommertsomadused. Bisness pööras pea peale *Sensational Alex Harvey Band*'i, *Sex Pistols*'i ja kogu *punk rock*'i inimliku külje: protesti kodanliku mõttelaadi ja paigaltammumise vastu. Edaspidi ei pakkunud *punk* enam midagi demokraatlikku. Haaknõelad, žiletiterad ja muu seesugune oli vaid süütu teatraalsus. Kui aga Ameerika ansambel *Kiss* kirjutas oma nimes S-tähtede asemel SS-i ruunimärgid ja alustas esinemist Goebelsi hüsteerilise küsimusega «Kas tahate totaalset sõda?», või kui *Sex Pistols* tegi koos Austraaliast põgenenud pangarõövliga laulu «Jumal kaitsku natse», oli see juba seljakeeramine oma endistele ideaalidele. Kogemusteta noorukist, tänavapoisist oli saanud vilets hüsteerik.

Jälle Eestimaa peale tagasi tulles on selge, et «Propeller» too kogemusteta tänavapoiss on. Ja kuigi *punk rock* on kindel stiil, on ka «Propelleri» mehed ise tunnistanud, et muusika, selle tõelises muusikalises mõttes, *punk* olla ei saa.

Nii võlubki «Propeller» oma kergelt üleoleva teatraalsuse, parajalt ironilise ja vaba suhtumisega.

See uus ja omanäoline ongi võitnud meil oma kindla publiku — parajast mürsikust kuni keskkoolist veel natuke edasi (endastmõistetavalt on ka erandid lubatud). Ja miks ka mitte — see on tänuväärt publik, kergesti süttiv ja kaasa elav. Igatahes suutis Peeter Volkonski ka kõik mitte just õnnestunud repliikide hõikajad kenasti maha rahustada: anname andeks, laste asi.

Too n.-ö. aktiivne vaataja, kes selliste esinejate puhul vabaõhukontsertidega harjunud, ei pööranudki erilist tähelepanu kontsertsaali esinduslikumatele nõudmistele. Ei tea, öeldakse, et aeg ja ruum ei peagi alati määravad olema.

Vahepeal oli aga Alender oma eksirännakutega jälle kodumaile jõudnud ja kogu kirev seltskond surematust Kaštšeist kuni Lumivalgukeseni hõiskas juubeldades pu(a)nkranniku hümni «Das ist die Woche». Lisapalaga nõuti veel pääsemist Karuksile ja selleks korraks pani «Propeller» pillid kotti, lubades taas veel kord Tartumaale tulla.

P. S. Pole võimatu, et mõni üli-energiline mees ka «Vanemuise» ees seisnud kollase-sinisetriibulise autoga meeldiva üllatusena prii sõidu sai. See ei huvitanud enam. Vasak kõrv oli lukus, paremas aga laulis keegi: veel üks Linda, veel üks...

SIIRI SOLDATKINA

Habemetu häbematu

Habemetu häbematu üliõpilane esitas väärikale professorile vääritu küsimuse habeme ja kiilaspea suhte kohta. Professor kammis habet, silitas läikivat kukalt ja ütles: «Et olete veel habemetu, olete häbematu. Kõrvadé ja kulmude vahelisel territooriumil on teie karvakasv ääretult aktiivne — ilmselt olete debiilne».

«Frigo»

JÄTKUB

Võistlustingimusi loe eelmisest ja üle-eelmisest lehest!

Tuusikud

IV kvartaliks on saabunud järgmised sanatooriumi- ja puhketuusikud:

Sanatooriumid:			
Kislovodsk «Piket»	25. 11.—20. 12.	— silmah.	— 45.— rbl.
Sotši «Mõs Vidnõi»	5. 11.—28. 11.	— südame-vereringeh.	— 34.50 „
Jaunkemeri	4. 12.—27. 12.	— günekoloogilised h.	— 54.— „
Jurmala «Cina»	25. 12.—17. 01.	— südame-vereringeh.	— 36.— „
Kemeri «Tšaika»	2. 12.—25. 12.	— seedeelunditeh.	— 33.— „
Tshaltubo «Železnodorošnik»	25. 10.—13. 11.	— südame-vereringeh.	29.70 „
Jurmala «Draudziba»	9. 11.—29. 11.	— närvisüsteemih.	— 33.— „
Leningrad «Klinitšeski»	4. 12.—27. 12.	— seedeelunditeh.	— 33.— „
Petrodvorets	27. 10.—19. 11.	— „	— 36.— „
Valgevene «Vassilevka»	1. 11.—24. 11.	— närvisüsteemih.	— 36.— „
Pärnu «Estonia»	30. 11.—23. 12.	— liigesteh.	— 34.50 „
„ «Rahu»	20. 11.—13. 12.	— seedeelunditeh.	— 54.— „
„ „	12. 12.— 4. 01.	— närvisüsteemih.	— 34.50 „
„ „	27. 10.—19. 11.	— seedeelunditeh.	— 54.— „
„ „	19. 10.—11. 11.	— seedeelunditeh.	— 48.— „
„ «Sõprus»	20. 10.—12. 11.	— südame-vereringeh.	— 36.— „
Jevpatorija (kurs.)	28. 10.—20. 11.	— liigeste-, närvi-, günekoloogilised h.	— 37.80 „
Pjatigorsk (kurs.)	7. 11.—30. 11.	— seede-, liigeste-, närvisüsteemih.	— 36.— „
Puhkekodud:			
Pühajärve	7. 11.—18. 11.	— 2 tuusikut	
„	13. 12.—24. 12.	— 2 tuusikut	
Leedu «Lampedžai»	15. 11.—29. 11.	— 1 tuusik	
Pansionaadid:			
Krimm «Volga»	30. 10.—22. 11.	— 2 tuusikut — à 24.— rbl.	

Soovijail esitada avaldused ametiühingukomiteesse.

Võimlemispidu tuleb

Täna kell 16.30 saab ta alguse marsiga Vanemuise tänavalt lauluväljakule. Võimlemispeol osalevad oma kavadega ka üliõpilased. Võimlemispeo üldjuht on samuti TRÜ-st — kehalise kasvatuse ja spordi kateedri juhataja dotsent Uno Sahva. Jääb loota, et seekord on ilmataat peo vastu heatahtlikum ja selle ikka pidada laseb!

Följetonikonkurss O. Lutsu mälestuseks

O. Lutsu majamuuseum kuulutab välja följetonikonkursi O. Lutsu mälestuseks ning Tartu 950. aastapäeva puhul. Kirjutame följetoni O. Lutsu eeskujul eelkõige Tartu linna probleemidest.

Premeerimiseks on ette nähtud 100 rbl., mida jaotatakse järgmiselt:

I preemia — 50 rbl.,
II preemia — 30 rbl.,
III preemia — 20 rbl.

Žüriil on õigus vastavalt esitatud tööde tasemele preemiaid ümber jaotada.

Osa võivad võtta kõik TRÜ statsionaarsed ja mittestatsionaarsed üliõpilased. Tööd tuleb varustada märgusõnaga ning pealkirjaga «Följetonikonkurss O. Lutsu mälestuseks», lisada suletud ümbrikus autori nimi, teaduskond, kursus ja elukoht ning saata või tuua hiljemalt 1. novembriks 1980 O. Lutsu majamuuseumisse (Riia 38).

Venia legendi

2. oktoobril kell 10.15 ph. aud. 204 toimub vene keele metoodika kateedri dots. ELVIIRA VASSILTŠENKO *venia legendi* loeng teemal «Принцип учёта родного языка учащихся и реализация его в учебном процессе.»

Prof. AGO KÜNNAP,
filoloogiateaduskonna
dekaan

OTORINOLARÜNGOLOOGIA RINGI

avakoosolek on kolmapäeval, 17. septembril kell 17 Heidemanni t. 1.

Päevakorras ettekanne ÜTÜ otorinolarüngoloogia ringi tööst X viisaastakul dots. S. Sibulalt ja uute liikmete vastuvõtmine.

FÜSIOLOOGIARING

alustab oma järjekordset tööaastat 18. septembril kell 17. Avakoosolek toimub füsioloogia kateedri ruumides O. Lutsu 2. Päevakorras on eelmise aasta töö aruanne (ringivanem O. Vasar), uute liikmete vastuvõtt ja valimised. Muljeid koos diapositiividega Budapesti rahvusvaheliselt füsioloogide kongressilt jagab dots. H. Kingisepp.

DISKOÕHTU

Laupäeval, 13. septembril majandusteaduskonna õppehoone saalis (Nooruse t. 9) kl. 20 diskoshow.

LEITUD

naiste käekott. Küsida ph. ruum 301.

Toimetaja V. SOOTAK

TAGASIPILK

Läbi vee, läbi muda, läbi liiva, läbi kruusa, läbi rohu... Ah jaa, hommikul ja õhtul läbi kaste ka. Ikka üle kahekümne, ka üle kolmekümne kilomeetri päevas. Ja nii terve nädal.

Õhtul kuivatad lõkkel riideid, vahid kordumatuid leeke. Kaunid on Eestimaa augustiõhtud.

Foto meenutab Eesti Looduskaitse Seltsi ja Tartu üliõpilaste looduskaitseringi tänavusuvist matka. Aga kus see tehtud sai, enam ei mäleta.

VARJE SOOTAK

«TRÜ» Ajaleht «TRÜ» toimetuse aadress: 202400 Tartu, Ülikooli t. 18, TRÜ, ruum 302, tel. 341-21/253. Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk. Tartu Ülikooli 17/19. III. Üksiknumbri hind 2 kop. Tellim. nr. 3176. MB-06957.

«Тарту Рийклик Ülikool» («Тартуский государственный университет»). Орган парткома, ректората, комитета ЛКСМ и профкома Тартуского государственного университета, г. Тарту, Эстонской ССР.

Kontrolleksemplar

AR Fr. R. Kreutzwaldi nim. ENSV Riiklik Raamatukogu

KÕIGI MAADE PROLETAARLASED, ÜHINEGE!

tartu riiklik ülikool

EKP TRÜ komitee, TRÜ rektoraadi, ELKNÜ TRÜ komitee ja TRÜ ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 25 (1235) Reedel, 19. septembril 1980 XXXII aastakäik

Oli esimene istung

Kolmapäeva hommikul kella kümneks kogunesid nõukogu saali ülikooli juubeli valitsuskomisjoni liikmed eesotsas EKP Keskkomitee sekretäri R. Ristlaanega ning ülikooli peakomisjon ning alakomisjonide esindajad. Rektor prof. A. Koop andis lühiülevaate juubeli senisest ettevalmistuskäigust ja tutvustas komisjonile ülikooli ettepanekuid juubeliks vajamineva suhtes. Ülikooli poolt võtsid sõna veel dots. T. Ilomets, professorid H. Metsa, J. Kalits, L. Allikmets ja V. Past ning haldusprorektor A. Otstavel.

Valitsuskomisjon tutvus ülikooli hoonete, teaduskondade tööga ja raamatukogu uue hoone ehitusega. Esimesest ühisest arupidamise päevast kirjutame lähemalt järgmises lehenumbris.

Komsomolikroonika

● 16. septembril toimunud ELKNÜ TRÜ komitee istungil arutati ülikooli komsomoliorganisatsiooni ees seisvaid ülesandeid **valmistumaks NLKP XXVI kongressiks.** Võeti vastu vastavasisuline otsus ja kinnitati ürituste plaan.

● Lahendati mitmeid **organisatsioonilisi küsimusi.** Kevadel ülikooli lõpetanud ja erialasele töö'e asunud Sergei Nazarenko asemele valiti ühel häälel ELKNÜ TRÜ komitee asesekretäriks õppe- ja teadustöö alal majandusüberneetika osakonna lõpetanud **Ülle Lepp.** Seoses ülikooli lõpetamisega vabastati interklubi presidendi ja komsomolikomitee liikme kohalt Airi Põder. Uueks interklubi presidendiks kinnitati õigusteaduskonna IV kursuse üliõpilane **Valdo Randpere.** Omal soovil vabastati ülikooli komsomoli operatiivrühma komandöri kohalt Toivo Rappu, kelle asemele kinnitati õigusteaduskonna III kursuse üliõpilane **Sulev Rais.** Ideoloogiasektori juhataja asetäitjaks sõjalis-patriootilise töö alal kinnitati õigusteaduskonna I kursuse üliõpilane **Kalev Ollo.** Valdo Randpere ja Kalev Ollo koopteeriti ühtlasi ka TRÜ komsomolikomitee liikmeteks.

● **NB! Teaduskondade komsomolisekretäridel palutakse kohe ära tuua õpperühmadevahelise konkurss-ülevaatuse perfod.**

Algas looduskaitse kool

Sangastes algas 14. septembril järjekordne meie ja Moskva ülikooli ühiskorraldatav noorte teadlaste looduskaitse kool. Seekord juba seitsmes. Kuraator meie ülikooli poolt on professor Endel Varep. Teel Otepää kõrgustiku lõunaserva näidatakse külalistele meie maastikke. Loengupäevad jagunevad niimoodi: esimesel looduskaitsetöö üldhariduskoolis, teisel päeval sellealane hariduseandmine kõrgkoolis ja viimasel päeval ühiskondliku looduskaitse töövormide arutamine. Kokkuvõtvaks saavad taas bussiretked Lõuna-Eesti maastikel. Ettekanded trükitakse ära meie ülikooli teaduskogumikus.

Kulikovo lahingust

Kulikovo lahingu 600. aastapäeva tähistamiseks pidas eriõpetuse kateedris 8.—12. septembrini kõikide teaduskondade üliõpilastele loenguid kateedri õppejõud Jakov Samodumski. Anti ülevaade Moskva vürsti Dmitri Donskoi ja Tatari väejuhi Mamai taktikast Kulikovo lahingus. Puudutati ka riikluse kujunemist Venes, Kuldhordi purustamist Kulikovo väljal ning selle lahingu tähtsust Venemaa arengule.

Mõtteid raekoja-esiselt

Õnn, see haaramatu ja sõnutu, on osadus. Õnn on mõtte- või tundesild mõne inimese, mõnede inimeste või ajalooga. Mida avaram ja kaugelekandvam on sild, seda rammusam õnn ja astuja tugevus. Inimesi õnnelikuks ja tugevaks teha on neid ühendada.

Mille nimel?

See on küsimus.

Rahvast ühendab minevik, olevik ja oodatav tulevik.

Kui äratundvalt ja õnnestavalt sulasid ühte tartlased Raekoja platsil oma tuhandeaastast ajalugu tunnistades, võis mõista vaid õlgõlas seistes.

Me oleme põline rahvas sel kidural maal aastatuhandeid. Põline vööni maas tamm. Näinud torme ja närilisi, ikka seisnud, kohisedes lootust. See on me minevik. Oodatav tulevik on kasvav ja arenev olevik — heaolusse pürgiv riik, milles võrsete puhkemise ilu on piiramata. Sellest viimasest, rahust, vendlusest, sõprusest riikide ja rahvaste vahel oleme rääkinud palju. Sagedasti oleme suunanud loodusrikkaid pilke tulevikku ja rahulolevaid olevikku, kuid minu meelest vähem vaadanud minevikku, et mõista tänaviku hinda ja teada,

(Järg 4. lk.)

EDUARD SAKI foto

Läheneb ülikooli IV parteikonverents

Ülikooli parteiorganisatsiooni gruppides ja tsehhiorganisatsioonides (teaduskondade ja allasutuste organisatsioonid) jõudsid lõpule aruande- ja valimiskoosolekud. 3. novembril seisab ees ülikooli parteialgorganisatsiooni IV konverents, mis tõmbab joone alla aruande- ja valimisperioodile ja annab ühtlasi ülevaate sellest tööst, mille ülikooli kommunistid on ära teinud möödunud kahe aasta jooksul.

Teatavasti otsustas NLKP Keskkomitee käesoleva aasta juunipleenum 1981. aasta veebruaris läbi viia NLKP XXVI kongressi. Sellele tähtsale sündmusele meie partei ja kogu rahva elus saame vastu minna omapoolsete töösaavutustega, mis rajanevad kogu kollektiivi ühisel püüdel täielikult täita partei otsustest tulenevad ülesanded, läheneva kongressi eel aga leida uusi võimalusi senisest veelgi paremaks tööks. Meie parteikonverentsi toimumine NLKP XXVI kongressi künnisel tähendab aga ka seda, et tehes kokkuvõtteid viimase kahe aasta töö tulemustest, senitehtut tõsiselt hinnates, selles positiivset ära märkides ja kitsaskohti esile tuues peavad meie kommunistid lähtuma partei XXV kongressi otsuste realiseerimise kriteeriumist.

Kui heita siinjuures väga põgus tagasipilk aruandeperioodile, siis võib kahtlusteta öelda, et 650-liikmeliseks kasvanud parteiorganisatsioonile ja kogu meie ülikooli kollektiivile on see olnud jätkuva arengu periood. Lähtudes kogu oma töös partei XXV kongressi juhistest, on saavutatud häid tulemusi ülikooli tegevuse kõikides olulisemates valdkondades. Samal ajal ei ole see areng olnud vastuoluteta, kohatiste vajakajäämiste ja tegematajätmisteta. On tööl'oike, kus meie tööd-tegemised vajavad olulist parandamist või tõsisemat läbimõtlemist. On probleeme, mille lahendamine nõuab nii parteiorganisatsiooni kui administratsiooni tõsiseid pingutusi teaduskonna, allasutuse või ülikooli kui terviku tasandil.

Nii nagu kogu lõppeval viisaastakul, on parteiorganisatsioon ja rektoraat ka kahel viimasel aastal pühendanud palju tähelepanu õppetöö kvaliteedi tõstmisele ja õppedistsipliini tugevdamisele. Selle tulemusena on märgatavalt tõusnud õppeedukus, mis möödunud õppeaastal oli 91,0% (1975/76. õppeaastal 88,0% ja 1977/78. õppeaastal 88,3%). Sealjuures rõõmustab eriti asjaolu, et ilmneb tendents õppeedukuse taseme ühtlustumisele erinevates teaduskondades. Kuid ühtlasi ei saa mööda minna tõsiasjast, et õppeedukuse edasise loomuliku tõusu reservid ei ole veel kõikides teaduskondades kaugeltki ammendatud. Üliõpilastes õppetöösse tõsisema ja kohusetundlikuma suhtumise saavutamise ning õppeprotsessi kvaliteedi õppejõududepoolse edasise parandamisega peab kindlustama meie tulevastele kõrgharidusega spetsialistidele veelgi sügavamate, veelgi paremini kinnistunud teadmiste andmise, aga, järelikult, ka õppeedukuse edasise tõusu.

Tõhustunud on kollektiivis tehtav ideelis-poliitiline kasvatustöö, mille sisukamaks ja efektiivsemaks muutumisele andis olulise tõuke NLKP Keskkomitee otsus «Ideoloogiatöö ja poliitilise kasvatustöö edasisest parendamisest». Kindla koha kõrgema haridusega spetsialistide ettevalmistamisel on omandanud üliõpilaste ühiskondlik-poliitiline praktika, täiustub selle süsteem ja atesteerimise korraldus. Enam tähelepanu pühendatakse üliõpilaste kõlbelisele ja esteetilisele kasvatusele ning töökasvatusele. Ent just NLKP Keskkomitee eelnimetatud otsus rõhutab eriti ideoloogiatöö ja poliitilise kasvatustöö suurt osatähtsust arenenud sotsialistliku ühiskonna inimestes kommunistliku teadlikkuse kujundamisel ja võitluses vaenuliku ideoloogiaga terava ideoloogilise võitluse tingimustes. Meie võimalused oma kollektiivis, eriti üliõpilaste hulgas, selle töö parendamiseks, ei ole veel täielikult ära kasutatud. Rohkem initsiatiivi selle töö korraldamisel tahaks näha komsomoliorganisatsioonilt. Mitte iga teaduskonna üliõpilaskollektiivis ei ole saanud regulaarseks ühtse poliitpäeva kohtumised ja vestlused, samal ajal kui aulas ülikooli kollektiivile regulaarselt korraldatuina on nad olnud meie kollektiivi ja vabariigi juhtivate töötajate kohtumise tõhusaks vormiks.

TRÜ arvamine NSV Liidu juhtivate kõrgkoolide hulka oli kõrgeks tunnustuseks meie *alma mater*'i teaduslikule potentsiaalile, mis on ka viimaste aastate vältel kasvanud nii arvuliselt kui tasemelt. Täiustunud on ülikooli teaduse juhtimise organisatsioon. On loodud iseseisev teadusliku uurimise instituut ülikooli juures (üldise ja molekulaarpatoloogia instituut). Nüüd seisab ülesanne selles, et kõik need kõrge kvalifikatsiooniga teaduslikud jõud, mis ülikooli on koondunud, rakendada maksimaalselt efektiivsele tööle. Selle ülesande realiseerimist hakkab siin-seal pidurdama majandusliku baasi mahajäämus, mis avaldub mõnel erialal kaasaegse aparatuuri vähesuses või ruumide kitsikuses. Ühelt poolt on see meie kiiresti areneva teaduse loomulik tulemus, teiselt poolt aga meie hoonestiku amortiseerumise tagajärg. See asjaolu sunnib parteikomiteed ja rektoraati veelgi enam tähelepanu pöörama ülikooli majandusliku baasi edasisele tugevdamisele.

EKP Keskkomitee ja ENSV valitsuse toetusel on ülikool viimasel viisaastakul saanud mitmeid uusi hooneid: majandusteaduskonna õppehoone, füüsikakorpuse, elektroluminestsentsi ja pooljuhtide laboratooriumi. Nende ehitiste lisandumine ülikooli hoonetekompleksi ei ole aga suutnud likvideerida varasemate aastate vältel tekkinud ja ülikooli kiire arengu protsessis säilivat ruumide, eelkõige õpperuumide ja ühiselamute vaegust, aga ka administratsiooni tööruumide üleasustust. Õpperuumide kitsikust aitab oluliselt vähendada 1982. aastal valmiv auditooriumide korpus füüsikahoone juures, mille ehitamine on mitmetel põhjustel seni edasi lükkunud. Kuid reaalsuse pinnale jäädes peame endale tunnistama, et lõpliku lahenduse õpperuumide osas saab anda alles edasine ehitustegevus.

Rõõmustab, et valmimas on unikaalne teadusraamatukogu hoone, mille kasutuselevõtmisega saavad ülikooli raamatukogu rikkused väärilise ja nõutele vastava hoiupaiga. Tekib võimalus ka ülikooli muuseumide küsimuse lahendamiseks ja ülikooli juhtimisaparaadi (õppeosakond, kantselei, TUO) töötingimuste mõningaseks parandamiseks. Raamatukogu käikuandmine käesoleva aasta lõpul saab ehitajate ja ülikooli töötajate vääriliseks töökingituseks NLKP XXVI kongressile.

Ülikooli kollektiiv on suurte traditsioonidega teovõimas kollektiiv. Ei ole kahtlust, et talle on täiesti jõukohased suured ja vastutusrikkad ülesanded, mille lahendamine ei kulge kunagi kergelt, ilma jõupingutuste ja raskusteta. Tublid saavutused ülikooli senises tegevuses on aluseks edasistele edusammudele meie partei otsuste täitmisel. Olen veendunud, et minnes partei XXVI kongressile vastu ühtse ja üksmeelsena, tähistab ülikooli kollektiiv seda tähtsat poliitilist sündmust meie partei ja rahva elus uute suurepäraste töösaavutustega.

ADVIG KIRIS,
EKP TRÜ komitee sekretär

Inimese eest inimese jaoks

MIS ON LK?

1. **LK on Tartu üliõpilaste looduskaitsering.**
2. **LK on asutatud 13. märtsil 1958 (samal päeval ilmus ka ajakirja «Eesti Loodus» esimene number).**
3. **See LK on vanim looduskaitse üliõpilasorganisatsioon Nõukogude Liidus ja esimesi maailmas vähemalt.**
4. **LK teaduslik juhendaja on olnud algusest peale Jaan Eilart, TRÜ looduskaitse- ja kodu-uurimise kabineti juhataja, TRÜ keskkonnakaitse komisjoni esimees.**

*

Viis, neli, kolm aastat tagasi olid ülikoolis mitte ainult ajalehe kaudu teada looduskaitseaktivistid Ülo Mander, Jüri Roosaare, Juhan Voist, Arvo Iital, Urmas Peterson ja mitmed teised. 1975. aastal tehti algust ülikooli looduskaitsepäevaga: 18. mail sõideti Alatskivile, seal rajati õpperada. Järgmise aasta 23. mail rajati õpperada Vapramäel ja Tõraveres. Kolmas ülikooli looduskaitsepäev oli 1977. aasta 22. mail Kastre Peravallas. Järgmine juba mõneti muutis sisu — see oli Järvseljal põhiliselt ringi enda ja tema vilistlaskonna osalemisel. Looduse õpperadu on ringi liikmed hiljemgi kavandanud, looduskaitsepäevade algatus aga katkenud. Pärast seda on tegevusest ka leheveergudele vähe jõudnud. Kas töö soikumine? Arutasime seda toimetuses koos juhatuse nelja liikmega. Vestlusringis olid:

MARICA MIGGUR (ringi president, biol. V k.),
TORMI PRITSIK (biol. III k.),
SIRJE GRENŠTEIN (biol. III k.),
ANDRES TÕNISSON (geogr. III k.).

KAS MÕÕNAAEG?

MARICA: Mõneti küll. Oleme kujunemas nagu liialt mingiks matkaklubi filiaaliks. Osa üritusi toimub ruumis, mis pole kooskõlas ringi nimetusega. Mõtlemapanevad olid prof. Hans Trassi Baikali-ekspeditsiooni muljed looduskaitsest ja bioindikatsioonist, samuti V. Pargi Antarktika-jutt.

ANDRES: Osavõtjate arv on kõikuv, olenevalt üritusest muidugi. Keskeltläbi on üritusel kirjas kusagil 60 liikme ümber, nii TRÜ-st kui EPA-st. Kroonikat ei ole ka just palju. «Aidaraamatusse» ehk nimekirja märgime end sisse, välisürituste pildid on albumeis.

SIRJE: Pole mõeldav, et siseüritustele suur mass tuleks.

MARICA: Väga populaarne on avamatk Taevaskotta. Sinna tuleb uudistama palju «rebaseid», kellest vaid osa jääb. Matk on tavaliselt oktoobri alguses.

Kõigil liikmetel polegi korraga võimalik koos käia. Ikka on mitu asja käsil, minul vähemalt küll. Juhatusse peaksime rohkem nooremaid valima. Ma ise tahtsin ülikooli alguses hirmus palju ära teha.

ANDRES: Muret teeb, et erilist ringi tunnet ei ole. Ometi peaks ring olema midagi kursusetaoliselt ühtset.

SIRJE: Sellest on kahju. Lähed tänaval ja ei teagi, et vastu tuleb sama ringi liige.

MARICA: Praegu on tugevasti ahenenud teiste teaduskondade osalemine ringis, EPA-st käib rohkem metsanduse tudengeid. Vanasti oli kaaluvalt palju keemikuid, arste, matemaatikuid, filolooge, ajaloolasi.

SIRJE: Üksikutel üritustel käib ka muud rahvast.

MARICA: Midagi teinud me ikka oleme, talvel on peaaegu igal nädalal üritusi. Ometi erilist põlemist pole näha. Küllap on see aga üldine tendents.

PÕHILISELT EESTIMAAST

MARICA: Üks tegevussuundi on läinud aastal alanud Eestimaaga tutvumine. Meile kõneldi Eesti veekogudest, jahindusest, maaparandusest. Eesti teemat tahame jätkata. Soov oleks enam tegutseda väljas.

ANDRES: Välisüritusi tuleks rohkem teha. Seal saame tuttavamaks ja kasu on ka. Midagi väga konkreetset ju ei saagi teha.

SIRJE: Peaksime säärastele üritustele rohkem mõtlema. Teoreetilist külge on ka vaja, aga välja tuleb senisest enam minna.

MARICA: Väga ilus komme on vana-aasta õhtul kunagiste loodusteadlaste kalmudel küünalde süütamine, ringi algusaastail ka uue aasta vastuvõtmine. Loed kroonikat ja imestad, kui palju võeti sellest varem osa. Nüüd käivad põhiliselt vilistlased ja mõni üksik üliõpilane.

TORMI: Peale avamatka ja vana-aasta õhtu on teisigi traditsioone. Järvseljal peame kevaditi lõpulõket, kevadsemestril on ringi aastapäevakonverents. Igal sügisel toimub J. Eilarti juhendamisel kõigile «rebastele» Tartu linna ekskursioon.

MARICA: Aastapäevakonverentsile tulevad meile külalised Moskva ülikooli looduskaitsemalevast. Viimane kord kuulasime ettekannet ja vaatasime slaide nende patrullkäigust suurel rahvaüritusel. Tudengid jälgivad, kuidas inimesed looduses käituvad. Ja mitte ainult ei jälgi, vaid ka keelavad ja õpetavad. Näiteks võtsid nad ära kirved neilt, kes sellega looduses pahandust tegid. Pärast pidid patustajad kirve kättesaamiseks laagriplatsi koristama.

ANDRES: Kõige rohkem jäi mullusest meelde J. Eilarti loeng looduskeskkonna seisundist ja globaalsest prognoosimisest. Paljude ettekannete pealkirjad on aga vist väga spetsiifilised, uued inimesed ei julge kuulama tulla.

TORMI: Mulle meeldis kõige rohkem matkamine koos Looduskaitse Seltsiga Paganamaalt Setumaale. Nii pikka maad pole ühe nädalaga varem vist maha käinud. Ja väga huvitav oli. Varasemad matkad olid bussidega, sel aastal esmakordselt jalgsi.

MARICA: Niisugune seltsiga reisimine on samuti ammune tava. Kahjuks ei saa mitmed ringi liikmed sellest osa võtta. Paljusid soovijaid segab suvine praktika. Nii saavadki sõita põhiliselt nooremad tudengid ja vilistlased. Kaks bussitäit on planeeritud seltsi rahvast, üks üliõpilasi, vilistlasi veel peale selle. Need on väga huvitavad reisid, omapäi käies ei oska nii palju vaadata ega mõista.

SIRJE: Kui teeks seltsiga üldse midagi rohkem koos?

ANDRES: Seltsi Tartu osakond haljastas Kassitoomet, korrastas Mäksat, Raadi parki. Meist võiks just seal abi olla.

SIRJE: Sel aastal püüame veidigi korrastada kultuuritegelaste ja loodusteadlaste haudu Raadil. Siis on silmaga näha, mis me teinud oleme.

ANDRES: Vilistlased meenutavad alati, kui huvitav nende ajal olnud. Tollal oli enam vaimustust.

MARICA: Praegu räägitakse rohkem kui tehakse.

ANDRES: Pärast ettekandeid võiks julgemini küsida. Paraku on enamik ülitagasihoidlikud.

MARICA: Aastapäevakonverentsil ütles J. Eilart, et eelmise presidendiga (Aldo Vaan) sai ta harva kokku, aga ta toonitas, et iseseisvalt saime siiski palju tehtud. Kodanikutunne peaks meis üldse tugevam olema.

SIRJE: Kui ülikooli ära lõpetame ja tööle läheme, oskame vist pisutki teistele loodust seletada. Ringi läbi suureneb igatahes nende inimeste arv, kes armastavad loodust, tahavad teisi õpetada. Palju tuleks ära teha koolides.

MARICA: Palju sel õpetajalgi aega, koormus on suur. Looduskaitsest ainult klassiruumis küll kõnelda ei maksa. Olen praegu koolis praktikal ja kuulasin üht niisugust tundi. Õpetaja jutu ajal vaatasid lapsed lakke, kurvakstegevate näidete peale naerdi.

SIRJE: Minu meelest on linnalapsed julmad. Maal on lapsed looduslähedasemad. Kujutan ette, et mõni linnas kasvanu saab metsa alles pioneerilaagris. Kui ta seal matkal näiteks sipelgapesa vahtima jääb, kiirustatakse sealgi tagant. Vaja õigeks ajaks järgmisele ürituse jõuda.

MARICA: Looduskasvatus algab kodunt, koolis ei suudeta vist enam palju muuta. Kuigi ka koolis peaks see varem algama. Sel aastal õpetatakse looduskaitset õppeainena koolis esimest korda. 7. klassi programmis on aga liiga palju tähelepanu looduskaitse ajaloole pööratud. Lapsed tuleks välja viia, matkata, õpetada laagrit ja lõket tegema. Kust see laps muidu õpibl?

SIRJE: «Tallinnfilm» või «Eesti Telefilm» võiks väga teravaid filme teha looduse reostamisest (näiteks Jägala jõest). Näidata just reostamise tagajärgi. Ettevõtete juhid maksavad küll trahvi ära, kuid loodus ei saa sellest puhtamaks.

ANDRES: Heameelega kuulaks mõne suurettevõtte juhtiva töötaja arvamust miks ei hoolita elukeskkonnast. Süüdistada tuleks ka kõrgemalseisvamaid instantse. Meie ühtse juhtimise tingimustes on jäänud vastuolu majanduse ja looduskaitse vahel.

SIRJE: Direktor muretseb põhitoodangu eest, ikka rohkem ja kiiremini, loodukaitse eeskirjad on ainult risti jalus.

(Järg 3. lk.)

Paganamaal, Haanjamaal, Setumaal

1. Nädalaajalise Lõuna-Eesti ekspeditsioonilise õpperetke algus oli Peetri jõel, Eesti viimases lõunakoordinaadipunktis, kus esimesed rajaskeemid jagas välja Eesti Looduskaitse Seltsi Varstu osakonna esimees Vello Denks (paremal). Tema kõrval on Paganamaa retke juhtinud metsavaht Lembit Lehtsaar.

2. Päevikupidamine (Tormi Pritsik) ja fotografeerimine (Tiina Mehikas, Peeter Reintal) aitasid fikseerida uudse materjali teadmissalve.

3. Ökoloogiline maailmakäsitlus oli eriti vajalik kopratammide uurimisel.

4. Juhendajad (vasakult Arvo Iital, Enn Loigu, Ilja Kala) arutavad põnevamat Haanja-varianti.

5. Pärlijõe ülemjooksul ja Luhasoo rabades kohtuti tõelise loodusmaastikuga.

6. Juhendajate järg on Jaan Eilarti ja LKS Räpina osakonna esimehe Enu Mäela käes.

7. Oma luulesõnaga saatis teele Setu leelopäeva üks juhte Peipsipoeet Paul Haavaoks. See oli matka lõpupäeval 18. augustil Värskas.

LEO TIIK 70

Dotsent Leo Tiigi õpilaskond ei piirdu ainult geograafidega — tema loenguid on kuulanud ka meie rohkearvuline majandusteadlaste pere. Teiselt poolt on meie tänane juubilar laialt tuntud ka ajaloolaste hulgas — põhjalike ajaloolis-geograafiliste uurimistööde, huvitavate artiklite ja sõnavõttude ning sügava arhiivimaterjalide tundmisega.

Kui vestelda paarkümmend aastat tagasi kõrgkooli lõpetanutega, siis paljudel neist on mitmed õppejõud juba ununenud, Leo Tiiki mäletavad aga kõik. «Millised laialdased, entsüklopeedilised teadmised, kui huvitavad, lausa põnevate faktidega illustreeritud loengud, kui koloriitne isiksus ja sõbralik inimene!» — selliselt meenutavad teda sageli endised üliõpilased. Tõepoolest, «apelsini» (Tallinn—Paldiski) ja «keegli» (Keila—Haapsalu) raudteede lugu meie transpordivõrgu kujunemisel on jäänud püsivalt meelde ilma konspekteerimata ja kordamata.

Tõsi, vähese huumori- ja enesekriitikameelega üliõpilastele Leo Tiik kui eksamineerija sageli ei meeldinud, õigemini see viis, kuidas õppejõud nende lapsused naljaks pööras. Näiteks vuristab vastaja Itaalia geograafiast: «Kasvatatakse viinamarju, tsitrusviljalisi, maisi, riisi, nisu, makarone...» — «Kas makaroniaugupuurid on kodumaised?» — esitab eksamineerija vaheküsimuse. «Noh, varem neid imporditi, nüüd on hakatud ka ise tootma,» loodab vastaja trafaretse «tõega» olukorrast üle saada. Teisel juhul räägib vastaja siberi hobustest — väikestest, kuid tugevatest ja pakasele vastupidavatest, nimetades neid «pikakarvalisteks sibirjakkideks». «Aga Mamin-Sibirjak?» — kõlab vaikne vaheküsimus. Vastaja peab seda paha aimamata kaasaaitavaks ning jätkab fantaseerimist: «Jah, muidugi, see ei erine nimetatust palju...» Andestav muie ilmub õppejõu näole alles siis, kui kõnelust kuulnud kaasüliõpilaste naerupahvatus oli juba paljastanud kogu koomika.

Leo Tiigi pajatused tormisest merest ja meresõitudest, vaiksetest laidudest, saartest ja randadest tuginevad enamasti tema enda ja talle tuntud rannarahva nähtulekogetule, olles seega elamuslikult meeldejäävad. Vist seetõttu ongi tema isiksus eksootikahimuliste silmis «vana merekaru» romantilise koloriidi saanud. Meresõidu geograafia tundmises ongi Leo Tiigi teadmised erakordsed, ja mitte ainult tänapäeva, vaid ka keskaegse meresõidu asjus. Üldse on ta väga kodus kogu meie ala keskaegses majandus- ja ühiskonnageograafias. Kui allakirjutanu üliõpilasena ÜTÜ-tööna võrdles 17. sajandi ja tänapäeva suuremõõdulistel kaartidel Klooga ja Keila ümbruse geograafia muutusi, siis rootsiaegsete kaartide keerukaid märke ning gootikirjalisi tekste aitas dešifreerida Leo Tiik.

Leo Tiik on sündinud 15. septembril 1910. aastal Tallinnas, kuhu tema vanemad olid saabunud Hiiumaalt. Esivanemate veri ongi vist see, mis Leo Tiigile meie Läänesaarestiku eriti südamelähedaseks on teinud — kui kateedris on vaja saata kedagi «Moonsundi arhipelaagile» üliõpilaste praktikat või ekskursiooni juhendama, on tänane juubilar alati lahkelt nõus olnud. Ja vaevalt leiakski kedagi teist, kes seda kanti paremini tunneks!

Tallinna Poeglaste Kommertsgümnaasiumi lõpetas Leo Tiik 1929. aastal, saades samal aastal ka Tartu Ülikooli õigusteaduskonna majandusteadusliku osakonna üliõpilaseks. Rahapuudus aga ei võimaldanud õpinguid tookord alustada, vaid alles 1935. aasta sügisel, kui õnnestus Tartu Keskraamatukogus töökoht saada. Eduka üliõpilasena sai ta 1939. aastal üheks semestriks stipendiumi Stokholmi ülikooli juurde. Sama aasta sügisel sooritas ta edukalt ülikooli lõpueksamid ning asus tööle Tartu Ülikooli. Siin töötas ta assistendina 1940. aasta lõpuni, siirdudes seejärel koos osa majandusteaduskonnaga Tallinna, Tehnikaülikooli juurde. Pool aastat hiljem mobilisatsioon — hävituspataljon — Eesti Laskurkorpus. 1942. aasta lõpust õpingud Plehhanovi-nim. Rahvamajanduse Instituudis Moskvas Eesti NSV Rahvakomissaride Nõukogu korraldusel. 1943. aastal määrati Leo Tiik ENSV Riikliku Plaanikomisjoni osakonnajuhatajaks. Kui aga Tallinna Polütehniline Instituut 1944. aasta 1. novembril oma tegevust alustas, oli tema majandusteaduskonna õppejõudude nimekirjas ka Leo Tiik. Et tollal oli terav puudus kõrgharidusega spetsialistidest, tuli peale õppetöö veel muid kohustusi täita. Muu hulgas oli Leo Tiik mitme aasta jooksul ENSV TA

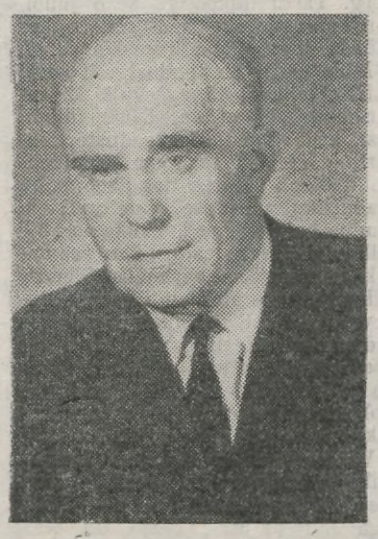

Raamatukogu direktoriks (1953. aastani).

1954. aastal siirdus Leo Tiik taas Tartusse ning sellest ajast peale on ta olnud TRÜ geograafiaoskonna õppejõud. Umbes pool tema auditoorsest koormusest on aga olnud pidevalt majandusteaduskonnas, ja kuivõrd viimases on tegemist suurte õpperühmadega, siis on dotsent Leo Tiigi loenguid kuulanud ökonomiste tunduvalt enam kui geograafe.

Dots. L. Tiigi teaduslik tegevus on olnud suunatud Eesti rahvamajanduse ajaloo ja ajaloolise geograafia probleemide käsitlemisele. Ta on Eesti NSV paremaid arhiivija kirjanduslike materjalide tundjaid, mis on võimaldanud avastada paljusid uudseid fakte ja seisukohti Eesti rahvamajanduse ja asustuse ajaloo alalt. Uurimistööde tulemusi on dots. L. Tiik avaldanud ajakirjades ning ajalehtedes.

Dots. L. Tiik täitis kuue aasta vältel matemaatika-loodusteaduskonna prodekaani ülesandeid (kuni teaduskonna reorganiseerimiseni 1961. a.).

Ka pärast pensionile siirdumist 1977. aasta augustis on dots. L. Tiik täitnud igal aastal õppeülesandeid kateedri juures, jätkanud oma uurimistöid arhiivides ning osalenud aktiivselt ka teaduskonna parteialgorganisatsiooni töös.

Soovime dotsent Leo Tiigile head tervist ja edu, jõudu ja jaksu edaspidiseks, et tema raugematu ind ning nooruslik energia ja nakatav eluröõm oleksid meile ikka endiselt eeskujuks!

Kolleegide nimel
MART VABAR

LEV VASSILJEV 60

Küllap on ülikooli igas allüksuses mõni inimene, kelle poole kaastöötajad meelsasti pöörduvad mitmesugustes küsimustes nõu ja abi saama. Füüsilise geograafia kateedris on selliseks meheks dotsent Lev Vassiljev. Alatasa palutakse tal üle vaadata venekeelseid kirjatükke, käiakse nõu saamas kaartide-kartogrammide-skeemide vormistamiseks või kutsutakse appi mõne delikaatset tooni nõudva dokumendi koostamise juurde. Pole olnud juhust, et dotsent Vassiljev abi andmast keelduks, eks sellepärastki teda üha tülitatakse.

Dotsent L. Vassiljev on ülikooli raudvara. Ülikooli põllumajandusteaduskonna lõpetas ta 1946. aastal, kuid juba üliõpilasena töötas abijõuna geodeesia ja maakorralduse kateedris, kuhu jäi pärast lõpetamist töölegi. Alates 1951. aastast sidus L. Vassiljev end geograafidega, hakates algul õpetama kohakaasluse korras, hiljem aga juba koosseisulise assistendina ja vanemõpetajana geograafia (praegu füüsilise geograafia) kateedris. Paus õpetamisse tuli aastatel 1954—1957, mil juubilar oli Moskva Maakorralduse Inseneride Instituudis aspirantuuris ja lõpetas selle kandidaadikraadi kaitsmisega geodeesia alal. Kirjade järgi on ta kateedri ainus mittegeograaf — tehnikateaduste kandidaat, aga oma hinge ja tegevuse poolest küll kõige ehtsam geograaf. Kraadi kaitsmisest peale on dotsent (selle kutse sai ta 1963. aastal) Vassiljev pidevalt tegev olnud noorte geograafide kasvatamise-õpetamisega sellistes täpsust ja korrektsust nõudvates ainetes, nagu on seda geodeesia, topograafia ja kartograafia. Õpetab ta meisterlikult. Enda ja üliõpilaste suhtes on juubilar väga nõudlik, kuid teiste vastu äärmiselt delikaatne. Näiteks «noo» oskab ta öelda vähemalt seitsme häälevarjundiga, kusjuures juba esimese kursuse üliõpilased tabavad eksimatult ära selle noo-variandi, mille puhul on paras aeg oma kaart edasiseks viimistlemiseks tagasi paluda. Igasuvistel õppepraktikatel, mis dotsendi kehakaalust (mida üldse üleliia pole) mitu kilo maha võtavad, on tema juhendamisel üliõpilaste mõõdistus- ja joonestustöö viljana valminud mitmed majandikeskuse või kultuuriloolise paiga täpsed kaardid. Talviste praktiliste tööde käigus on koostatud atlasi mitmele Tartu käitisele, milletaolisi teistel asutustel pole vastu panna.

Endastmõistetavalt on ka kogu dots. L. Vassiljevi teaduslik tegevus suunatud vabariigi kartograafiataseme tõstmisele. Ta oli Eesti NSV atlase koostamise initsiaator ja atlase toimetaja, on vabariigi õppekaartide koostamise peakonsul-

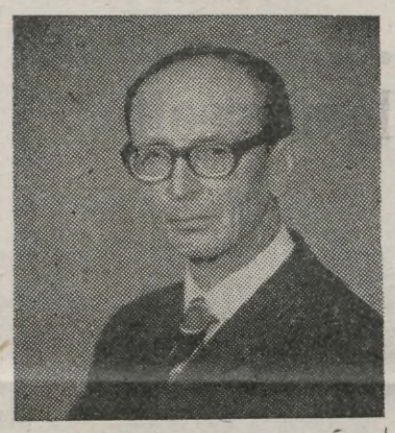

tant, peamine võitleja Eesti turismikaartide sisu ja nimede õigekirja korrastamise eest jne. Teaduslike publikatsioonide arv läheneb sajale.

Peale väga hea õpetamise on dots. L. Vassiljev üliõpilaste seas populaarne seepärast, et ta lööb innukalt kaasa üliõpilasüritustel. Tema on õppejõudude esindajana alati kohal olnud traditsioonilistel geo-geo taliolümpiatel. Osakonnaõhtul, mille sisustas tema kursus, tõmbas kursusejuhendaja laval akordioni ja laulis kaasa. Seda aga ei tea üliõpilasedki, millist võrratut Zelnin-näärivana mängis dotsent Vassiljev kateedri nääripuul!

Soovime meisterpedagoogile, heale kolleegile ja mitmekülgsele inimesele Lev Vassiljevile tervist, jõudu ja edukat tegutsemist meie kõikide hüvanguks veel paljudeks aastateks! Lilledega tuleme tervitama 22. skp.

Kolleegide nimel
LEO-PEETER KULLUS

ANN MARKSOO 50

1954. aastal lõpetas TRÜ geograafiaosakonna üks tugevamaid lende. Mitmed tookordsed lõpetajad jäid ülikooli edasi, istudes ainult ümber eksamilaua teisele poolele. Nende viimaste hulgas oli ka Ann Moora, kellest sai õppejõud isegi enne, kui talle jõuti kätte anda diplom.

Vahepeal on Ann Moorast saanud Ann Marksoo, 50-ndatest aastatest 80-ndad, matemaatika-loodusteaduskonna geograafia kateedri õppeülesandetäitjast bioloogia-geograafiateaduskonna majandusgeograafia kateedri dotsent, ent juubilari töö ei ole muutunud. Ta ise väidab, see tulevat vaid oskamatusest töökohta vahetada: nii pidi ta siis pingutama, et väärida olemasolevat.

Võib-olla ka sellepärast (tõenäoliselt siiski oma professorist isa mõjul) on Ann Marksoo maksiimiks kujunenud «Pigem vähem aga paremini, aga kui on vaja rohkem, siis ikka hästi.» Kolleegidele torkab tema õppe- ja teaduslikus töös silma eelkõige põhjalikkus, nõudlikkus kõigepealt enese ja siis ka üliõpilaste vastu. Marksoo töö on alati tasemel ja see on talle toonud autoriteedi üliõpilaste hulgas (ehkki teda peetakse «raskeks» õppejõuks), rahvastiku ja asulate uurijate keskel ja ka neis asutustes, kelle tellimusel juubilar on teinud lepingulisi töid. Ann Marksoo ei jäta oma põhjalikkust ka siis, kui tähtajad on lühikesed ja ülemused lausa pressivad peale. Huvitaval kombel jääb ta sellisesse ajahätta harva, nähtavasti oskab ta hinnata oma võimeid ja pealegi ei pea ta ennast nii suurel määral oma sõna peremeheks, et seda tagasi võtta. Küll tuleb mõnikord ajast puudus kätte juubilari üliõpilastel, ent üks on kindel — Marksoo juhendatud üliõpilastööd on alati nõuetekohased ja juhendaja nime ei tarvitse otsida tiitellehelt, see paistab selgelt kogu tööst, muidugi läbi üliõpilase isiksuse prisma.

Oma tasakaalukat iseloomu rakendab juubilar edukalt ka töö ja puhkuse, perekonnaema ja õppejõu kohuste tasakaalustamiseks. Hobiks paistab tal olevat reisimine, Ann Marksoo on käinud mitmes välisriigis. Ka seda teeb ta temale omase igakülgsusega: ta käib nii ilma ja inimesi vaatamas kui ka ennast (s. o. oma teaduslikke tulemusi) näitamas. Juubelikingiks iseendale valmistas ta osavõtu Rahvusvahelise Geograafia Uniooni XXIV kongressist Jaapanis, esindades seal ainsana Eesti geograafe. Selle hobi väikeseks kõrvalproduktiks on slaidid, mida on kena näidata välismaade majandusgeograafia loengutel.

Käesoleva kirjatüki piiratud ruum ei võimalda esitada tema teaduslike tööde suurt arvu, juhendatud diplomitööde keskmist hinnet, õppeedukuse protsenti Ann Marksoo eksamitel jmt. andmeid. Eks ole see kõik kirja pandud õppe- ja teadustöö aruannetes, mida säilitatakse ettenähtud kohtades ja kuhu me juhatame lugeja, kes soovib põhjalikumalt süveneda käsitletavasse küsimusse. Enne seda aga kutsume teda meiega kaasa soovimaks Ann Marksoole eelseisvaid aastaid «Pigem rohkem, ikka paremaid!»

Kolleegide nimel
UUDO PRAGI

Inimese eest inimese jaoks

(Algus 2. lk.)

MARICA: Kas majandusteaduskonnas õpetatakse looduskaitset?* Neile kui tulevastele majandusjuhtidele, samuti juristidele oleks väga vaja. EPA-s saavad seda metsamehed, agronoomid, maaparandajad ja ökonomistid. Kõigile tuleks tegelikkust rohkem näidata, õpetada enam pahupoolt vaatama.

* Toimetus päris hiljem majandusteaduskonnast järele ning selgus, et looduskaitset nende õppeprogrammis pole, ehkki ülikooli keskkonnakaitse komisjon seda ammu taotleb. Juristidel aga küll. Looduskaitse kui õppeaine õpetamist nii kõrg- kui keskkoolis käsitletakse aga esmaspäeval Sangastes alanud noorte teadlaste looduskaitsekoolis (vt. veel kord ajalehe esimest külge).

ANDRES: Looduskaitse on üldiselt popp. On muidugi palju inimesi, kes teevad seda südamega. Aga küllaltki palju sellest üksnes kirjutatakse. Ainult «parandamisega», «suurendamisega» ja muu ebakonkreetsega loodust ei päästa.

Viimaste aastakümnetega on koos looduskaitse suure arenguga ellu astunud tuhanded noored inimesed, kes ei saa suhtuda ellu vanaviisi. Selles põlvkondade vahetuses peakski kalduma vaekauss nende poole, kes tunnevad aukartust elu ees.

MARICA: Tuli välja, et meiegi võiksime midagi teisiti teha, rohkem teha. Oma tegevust me tõesti viimastel aastatel suurt propageerinud pole. Toimetuse pakutud mõte ringi pressisekretäri kohta tuleb vastu võtta.

12. OKTOOBRIL OOTAME AGA KÕIKI HUVILISI MEIE AVAMATKALE TAEVASKOTTA. JÄLGIME REKLAAMI!

MIDA ARVAB JUHENDAJA JAAN EILART?

«Ringi praeguse kliima kohta küllap vist on praegused liidrid mõndagi tabavalt osutanud. Aktiivsus on tõesti kahanenud, ehkki ringi üliõpilasjuht Marica Miggur on üks eriliselt põlevahingeline organisaator. Mäletan (sinna on küll oma 20 aastat tagasi) kui ring korraldas aastas 18 õpperetke linnast välja. Mõistetakse õigesti, **meie tugevus** on võimalikult rohkemais tegelikes looduses viibimistes, mida juhendatakse kompleksselt, mitmekülgselt, avastuslikult. Tuleb tunnistada «pattu», taolist juhendamist on vähemaks jäänud, üldse ringile pühendumist on vähemaks jäänud. Aastatega nihkub midagi paigast — ka halvemuse poole — kui ühe olulise, sisuliselt kõiki teaduskondi, koguni kaht kõrgkooli hõlmava üliõpilaskoondise suunamine on jäetud rohkem kui läbi kahe aastakümne üksnes ühiskondlikule initsiatiivile. Sellele pole paralleele ei meie teistest ringidest ega muudest kõrgkoolidest.

Muutunud on ka ringiliikmete nõuded töö sisule. Praegu ei teki enam konkurentsi isegi mitte Kura sääre hiigelluidetele sõidu puhul, eespool jutuks olnud Kagu-Eesti retkele registreerus üliõpilasi samuti üllatavalt vähe. Tugevasti on kahanenud ringi roll «mullaste käte usu» realiseerimisel tegelikkuses. Kus on meie praegused põhjalikult korda tehtud Aruküla koopad, istutatud Peipsi-äärsed metsad, rajatud Väikese Illimari pargid või kujundatud Haavakivi maastikud? See pole etteheide, see on tõdemine, et aeg on muutnud ringi, ja muutunud ringis pole tehtav ning taotlused sellises harmoonias nagu entusiastlike esmaavastajate päevil. Peame otsima, peame leidma!»

*

Vestlusringi vahendamine ja suvise matka pildid VARJE SOOTAKILT

Siberi vanim ülikool sai saja-aastaseks

Peaaegu täpselt sajand tagasi, 9. septembril 1880. aastal pandi alus vanimale kõrgkoolile teisel pool Uraale — **Tomski ülikoolile.** Tol ajal oli see üheksas ülikool kogu Vene riigis ja tema ülesandeks seati valmistada ette akadeemilise haridusega arste, juriste, keskkooliõpetajaid ja insenere kogu hiiglaslikule alale, mis algas Uraali mägedega ja lõppes Vaikse ookeani kallastel. Hiljem lisandus sellele selle karmi, kuid loodusvaradelt rikka piirkonna teadusliku tundmaõppimise ülesanne. Kuni 1918. aastani oli Tomski suurkool kogu Siberi ainus ülikool.

Ülikool oli küll rajatud, kuid õppetööga alustamiseks kulus veel aastaid. Alles 1888. aastal pandi esimese teaduskonnana tööle arsiteaduskond, mille esimesele kursusele immatrikuleeriti 72 üliõpilast. 1898. aastal järgnesid õigusteaduskond ja 1907. aastal veel ajaloo-keele- ning füüsika-matemaatikateaduskonnad.

Tomski ülikool on olnud *alma mater*'iks enam kui 40 000 kõrgharidusega spetsialistile ja mitmele teisele kõrgkoolile. Temast on võrsunud Tomski meditsiiniline ja pedagoogiline instituut. Siit lähtunud «teaduslike dessantidega» on komplekteeritud mitme uue ülikooli — Barnauli, Kemerovo, Krasnojarski ja Tjumeni ülikoolide — erialakateedrid.

Saja-aastane ülikool võib õigusega olla uhke paljudele oma kasvandikele, kes on andnud suure panuse teaduse arengusse ja Siberi ning Kaug-Ida arendamisse. Ligemale pool sajandit kannab Tomski Riiklik Ülikool V. Kuibõševi nime. See tuntud revolutsionäär õppis siin aastatel 1909—1910 õigusteadust. Siinsest ülikoolist on võrsunud akadeemikud V. Kuznetsov, A. Nesterov, V. Timakov, I. Trahtenberg. Tartu ülikooliga seob juubilari kuulus kirurg N. Burdenko, kes mõnda aega töötas Tomskis.

Mida kujutab endast Tomski Riiklik Ülikool tänapäeval? 12 teaduskonda, 21 eriala, 8 000 üliõpilast, keda õpetab 72 teaduste doktorit ja üle 600 teaduste kandidaadi. Ülikooli juures tegutseb kolm teadusliku uurimise instituuti ja kuulus botaanikaaed. Unikaalset 3,5 miljoni köitega teaduslikku raamatukogu peetakse parimaks Siberis. Viimastel aastatel on ülikoolis tugevnenud just naftakeemiaga seotud uurimistöö ning vastava eriala spetsialistide ettevalmistamine. See on hädavajalik, sest nii Tomsk kui Tobolsk on saanud hiiglaslike naftakeemiakomplekside asukohaks.

Vene keeles kasutatakse Tomski ülikooli kohta sama lühendit mida meiegi *alma mater*'i kohta — ТГУ. Aga kui palju ТГУ-sid on veel meie maal? Kesk-Aasias tähendab see lühend Taškendi, Gruusias Tbilisi riiklikku ülikooli. Kuid Siberis on veel õige nooruke Tjumeni RÜ. Ja võib-olla tuleb neid veelgi juurde? Igatahes palju õnne sajandi piiri ületamise puhul Tomski Riiklikule Ülikoolile tema kolleegilt ja lühend-nimekaimult Emajõe kallastelt.

RAIVO SINIVÄLI

80 aastat professor ALMA TOMINGA sünnist

15. septembril möödus 80 aastat Tartu ülikooli esimese naisprofessori, ENSV TA tegevliikme Alma Tominga sünnist. Juubelitähtpäeva puhul asetati ENSV Farmatseutide Teadusliku Seltsi algatusel esmaspäeval A. Tominga sünnilinnas Rakveres Malmi tänaval krundile, kus asus kunagi tema sünnimaja, mälestuskivi. Tekst raiuti tolleaegsest majast säilinud välistrepi suurele looduslikule astmekivile. Avatseremoonial viibis rohkesti professori õpilasi-proviisoreid ja Rakvere linna rahvast.

Prof. Alma Tomingas lõpetas Tartu ülikooli arstiteaduskonna farmaatsia osakonna kiitusega 1925. aastal. Enne seda oli ta töötanud apteekriõpilasena ja abilisena Rakveres ja Tallinnas. Pärast lõpetamist jäi A. Tomingas tööle farmakognoosia kateedrisse. Farmaatsiadoktori kraad anti talle 1933. aastal, dotsendi kutse 1935. aastal. Professoriks ja farmakognoosia kateedri juhatajaks valis kodanliku aja ülikooli nõukogu Alma Tominga 1940. aastal. Sellel kohal töötas ta ka nõukogude korra kehtestamisest kuni surmani 1963. aastal.

Ta oli esimene nõukogude farmakognoosia saavutuste uurija, propageerija ja rakendaja, uuris droogide kvaliteedi määramist keemiliste näitajate kaudu. Käsitlusorbiidis on olnud Eesti saponiin-, eeterliku õli ja rasvainedroogid ning ka mitmed teised, nagu sõnajalajuurikas, humalakäbid jne.

Nõukogude korra kehtestamine tõi kateedrisse ravimtaimede kultiveerimise ja ressursside uurimise suuna. A. Tomingas võttis osa Üleliidulise Ravimtaimede Teadusliku Uurimise Instituudi organiseeritud ravimtaimede geograafilistest külvikatsetest, NSVL TA V. L. Komarovi nim. Botaanika Instituudi uute taimede kultiveerimisest ja rahvusvahelisest teadlaste koostööst alkaloidide alal. Ta töötas kaasa Eesti farmakopöa ja NSVL IX farmakopöa koostamisel, on juhendanud 4 kandidaaditööd ja olnud 23 korral väitekirjade kaitsmisel oponendiks.

A. Tomingas tegi innukalt ühiskondlikku tööd. Ta oli ENSV Ülemnõukogu ja Tartu Linna TSN saadik, 1952—1955 arstiteaduskonna dekaan. ENSV TA tegevliikmeks oli ta ainukese naisena alates akadeemia loomisest 1946. aastal. 1945. aastal anti talle ENSV teenelise teadlase nimetus. Prof. A. Tomingas oli üleliiduliselt tunnustatud teadlane. Tema nime leiame ka praegu üleliiduliselt käibel olevas õpikus.

Ta suhtus oma kaastöölistesse ja õpilastesse ääretu heatahtlikkuse ja sõbralikkusega, kuid oli sealjuures rangelt nõudlik ja objektiivne.

Teaduse viimaseid saavutusi kajastavad loengud sütitasid üliõpilasi teaduslikule tööle ringis. Tema töö stiil ja õpetamise laad on meile kateedris praeguseni üllaks eeskujuks.

Dotsent JOHANNES TAMMEORG,
farmaatsia kateedri juhataja

Hetki võimlemispeolt

Kolmandal katsel on võimlemispidu teoks saanud. Peoliste rongkäik on jõudnud Tähtvere lauluväljakule. Üldjuht Uno Sahval jäävad astuda veel viimased trepiastmed. Tema seljataga tulevad 5000 võimlejat, ikka nii, et vanemad ees ja nooremad järel. Ees ootab roheline muru, mis hetke pärast võimlejate värvidest virvendama lööb.

Vastupidiselt rongkäigule on siis nooremad enne ja vanemad pärast. Hüpitsad, rõngad, lindid — kõik pannakse mängu. Kümnendate ja üheteistkümnendate klasside poisid taltsutavad sõnakuulelikuks koguni korvpallid. Võimlemispeo lõppsõna on aga öelda tudengitel. See toimub juba siis, kui taevavõlv hämaramaks kisub ja fotomeestele enam suurt võimalust pilti teha ei anna. EDUARD SAKI foto

uudis O sport o uudis

On alanud uus õppeaasta, on alanud ka ülikooli uus spordiaasta. Septembris võtab see küll alles vedu. Ja jõuadki siis kohe kiiresti sporditegemise peale lülituda. Esmakursuslased on aga terve septembrikuu majandites tööd tegemas, nii et õige hoo peaks sporditöö ülikoolis sisse saama oktoobris.

* Siis saab alguse ülikooli spartakiaad. 9. **oktoobril** toimub esimene ala — **orienteerumine.** Võistlus on Ropka raudteejaama juures. Võistelda tahtjaid viivad sinna eribussid. Spartakiaadi teine ala — VTK suvine mitmevõistlus, viitakse läbi oktoobri keskpaiku. Täpsemat teavet spartakiaadi alade ja juhendis tehtud muudatuste kohta püüame anda järgmises lehenumbris.

* Spordiklubist paluti teada anda, et kursuste spordiorganisaatorid, kes on huvitatud saalitundidest, peaksid tulema spordiklubisse või kehalise kasvatuse ja spordi kateedrisse asja täpsustama ja aegu kinni panema. Spordiklubist teatati ka sügiskrossi päevad. Need on 22.—26. september.

OLIVER TOLL

KLUBI ÜRITUSED

Pühapäeval, 21. septembril kl. 20 majandusteaduskonna õppehoone saalis (Nooruse t. 9) SÜGISPIDU. Esinevad peotantsijad ja diskotüdrukud. Mängib ansambel «Meedium». Disko.

*

Teisipäeval, 23. septembril kl. 19 Leningradi mnt. 27 kohvikus ÜHE MEHE ÕHTU näitleja TÕNU AAVAGA.

NB! Klubi remondist ja ringide tööst järgmises lehes.

Mõtteid raekoja-esiselt

(Algus 1. lk.)

mis maksab tulevik. «Kes minevikku ei mäleta, see elab tulevikuta» (Juhan Liiv). Eesti rahva aastatuhandeis minevik on tema hindamatu väärtus, nii nagu nõukogude rahva mõiste sisaldab sadade rahvaste ühise töö kõrval igaühe hindamatut minevikupärandit. Selleta on olevikku võimatu mõista ja seda pärandit eitades sulgub tee tulevikku. Iga rahvuse kauge mineviku ning kõigi rahvuste ühise töö ja tulevikuootuste liit õnnestab ja tugevdab igat rahvust eraldi ja kõiki koos. Nii tõuseb t õ s i s t vastust ootav küsimus, miks ei võiks ülelülikoolilise õppeainena NLKP ajaloo ja filosoofia kõrval ka Eesti NSV ajaloos üliõpilasi harida?

Mitte unustada ajalugu — see mõte virgus minus, kui seisin Raekoja platsil ja seirasin Hillar Palametsa näitetükki, pretensioonitut ajalooelustust. Seal lauldi palju rahvalikke laule — laval, kuid rahva seas ümises arglikult kaasa vaid mõni üksik. Selles pole küll midagi ilmootamatut, kuid tera on ikkagi: liig vähe on koos lauldud neid laule. Vanemad laulavad vahest veel, kuid harva, kui noored vana viisi üles võtavad. Ent ajalugu elab ka lauludes. Vähe on ühislaulmisega ühisüritusi.

Rahva ajaloost saab tuge kultuur, sealhulgas keelekultuur. Eesti keele kodarais oleks palju vähem tõlkelisi kaikaid, tõlkelaene, võõrsõnu, kui minevik avaramalt avaneks kõnelejate keelepagasis. Ja sõja meenutamine ei ajaks mõnesid minu eakaaslasi õlgu kehitama, kui ajaloo õpetamisel sageli sõjast üksnes üldsõnalisusega ei piirdutaks. On korrutatud õudustest ja samas sõda nii romantiseeritud.

Ülikooliharidus olevat «odavamaks» läinud. Õpihimu on kuidagi tillem. Ja paljud joovad. Astuge õhtuti mõnesse «ühiskodusse» sisse (ärge jääge igaks juhuks kauaks) ja te veendute selles, eriti viimases. Tõde seisab väljakutsuvalt teie ees. Ärge minge tast mööda. Te teate, kui palju on head, kuidas elu on muutunud, kui rohkesti on siiski häid õppureid jne., kuid on ka halba. Vahel tundub, et üliõpilaste vahelt on puudu üks sild, mis

* * *

tänapäevane tartlane ligemale tuhandeaastast ajalugu sääl seistes üdini läbi tunnetada. Aga üritust tervikuna hinnata saab. Seda tulebki teha. Alates tuntud ajaloolase ülikooli õppejõu dots. Hillar Palametsa koostatud stsenaariumist ja lõpetades Tartu laulupoiste lauluga. Oli hobuseid, oli sõjariistu, oli paugutamist, oli romantikat, oli tõsiseks muutvaid ajaloohetki, oli lendlehti, lauluhetki. Ja kes teab, võib-olla vaatas õhtust mängu oma

* * *

köögiaknast mõnigi, kes varem iial teatris pole käinud (tunnistagem ausalt, suure teatrinälja juures on meie kõrval ju ka inimesi, kes ei huvitu kirjandusest ega kunstist). Tänu korraldajaile, kelle vaevategemist me tegelikult ette kujutada ei oska. Nüüd võiks arvata, et ehk veel saab asja Tartu vabaõhuteatrist Kassitoomel, ehk ka kontserdisaalist Toomkiriku varemeis.

KAIA PAJU

Ausalt, avameelselt

Niisuguse suhtumise pärast arvas meie Teatrite Valitsuse juhataja Jaak Allik rahva tulevat «Vanemuise» teatrikonverentsile. Mõistagi pole kokkutulemise põhjuseks üksnes teatrihuvi, põhjus peitub enam sotsiaalse poole peal. On ju Tartu teater püüdnud oma vaatajaskonda informeerida avameelselt, andnud vastuseid kõikidele küsimustele. Kuigi, mis seal salata, tullakse ka Kaarel Irdi kui isiksuse pärast. Seekordsel konverentsil tegi ta lühikese tagasipilgu 111. hooaega tegutsevale teatrile. Küsimustele vastasid peale Irdi veel asjaajaja-direktor Jaak Viller ja Jaak Allik. Jutuks tulid ka ülikooli ja teatri suhted. Taas kaks lahutamatut nagu linn ja ülikoolgi. Andmine-saamine on vastastikune. See on igati loomulik. Kuid ... Mõndagi võiks teisiti olla. Kasvõi näiteks tudengite tihedam side teatriga (meenutame jälle näiteks huvi puudumise pärast katkenud teatrikriitikute seminari, väheste osavõtjatega konkursse). Mis ja kuidas täpselt olla võiks, selle üle tasuks alanud semestri hakul mõelda. Kõigepealt saab aga vaadata «Vanemuise» tükke, sest hooaeg on alanud.

NB! Läinud semestril pakkus lehetoimetus üliõpilastele võimaluse esitada küsimusi Kaarel Irdile. Nüüd on küsimused koos. Mõne aja pärast loodame ära trükkida vastused.

SÜGISKROSSILE!

Kõiki vanemate kursuste üliõpilasi (V—VI kursus) ning õppejõude-teenistujaid oodatakse reedel, 26. septembril kl. 12 või kl. 18 Tähtvere parki traditsioonilisele sügiskrossile. Jooksumaa pikkus on naistele 500 m ja meestele 1000 m. Tuletame meelde, et sügiskross kuulub teaduskondadevaheliste massispordiürituste hulka.

Ootame rohkearvulist osavõttu.

TÖÖPAKKUMINE

Ülikool vajab kütjaid ja keskküttekütjaid. Töö öösiti, pool kohta sobib üliõpilastele. Pöörduda majandusosakonda.

Kirjandusvõistlus

ELKNÜ TRÜ komitee, ÜTÜ eesti kirjanduse ja rahvaluule ring ja ajalehe «TRÜ» toimetus kuulutavad välja kirjandusvõistluse. Võistlusest võivad osa võtta kõik TRÜ praegused üliõpilased, aga ka 1980. aasta vilistlased.

Võistlusel tulevad arvesse kõik need avaldamata ilukirjanduslikud tööd, mis on saadetud või toodud ajalehe «TRÜ» toimetusse enne 5. detsembrit. Toimetuse aadress: 202400 Tartu, Ülikooli 18—302.

Kindlasti olgu igale võistlustööle kirjutatud märgusõna ja juurde lisatud kinnises ümbrikus andmed autori kohta (nimi, aadress, teaduskond, osakond, kursus).

Auhinnavõitjad teatab žürii aasta lõpul.

Loomingulisi õnnestumisi!

Toimetaja V. SOOTAK

Ajalehe «TRÜ» toimetuse aadress: 202400 Tartu, Ülikooli t. 18, TRÜ, ruum 302, tel. 341-21/253. Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk. Tartu Ülikooli 17/19. III. Üksiknumbri hind 2 kop. Tellim. nr. 3257. MB-05484.

«TRÜ» «Тарту Рийклик Юликоол» («Тартуский государственный университет»). Орган парткома, ректората, комитета ЛКСМ и профкома Тартуского государственного университета, г. Тарту, Эстонской ССР.

Kontrollekseмplar

KÕIGI MAADE PROLETAARLASED, ÜHINEGE!

tartu riiklik ülikool

TRÜ

EKP TRÜ komitee, TRÜ rektoraadi, ELKNÜ TRÜ komitee ja TRÜ ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 26 (1236) Reedel, 26. septembril 1980 XXXII aastakäik

27. septembril laupäevakule

27. septembril toimub ELKNÜ 60. aastapäevale pühendatud ülevabariigiline komsomoli- ja noortelaupäevak. Ka ülikooli laupäevakustaap eesotsas M. Luukase ja A. Laureniga on konkreetsed ülesanded teaduskondadele kätte jaganud. I kursus annab oma panuse põllumajanduses ja linna objektidel. 27. septembril korrastatakse Toomemäge, töötatakse TRÜ raamatukogu ehitusel ja ülikooli klubi ehitusel. Meie abiväge saab veel Gogoli-nim. raamatukogu juurdeehitus ja rajooni sidesõlm mullatöödele, pestakse peahoone aknaid ja tehakse muid koristustöid.

TRÜ komsomol 40

Murrangulise 1940. aasta oktoobrikuu 4. päeval pandi alus ülikooli komsomoliorganisatsioonile, mis 40 aasta jooksul on kasvanud vabariigi kõrgkoolide seas suurimaks rohkem kui 5400 liikmega. Nende nelja aastakümne jooksul on ülikooli komsomolielu juhtinud NLKP ajaloo kateedri juhataja prof. J. Kalits, õigusteaduskonna dots. E. Salumaa, NSVL täievoliline suursaadik Venetsueelas V. Väljas, ENSV kultuuriminister J. Lott, EKP Tartu Linnakomitee sekretär J. Kaarma ja paljud teised vabariigi tuntud inimesed. 2. oktoobril on ülikooli komsomoli juubelipidustused. Toimub komsomolikomitee pidulik laiendatud istung nõukogu saalis, avatakse näitus «TRÜ komsomol 40» ph. aud. 140, vaadatakse filmilõike üliõpilasüritustest. Ootame külla kõiki endisi komsomolisekretäre, et üheskoos vaagida ülikooli komsomolitööd eile ja täna.

ELKNÜ TRÜ komitee

Kroonika

ÜLLE LEPP, ELKNÜ TRÜ KOMITEE ASESEKRETÄR

Sündinud 9. novembril 1957. Keskkooli lõpetas 1975. a. Väike-Maarjas. Samal aastal astus TRÜ majandusteaduskonda majanduskiberneetika erialale. Esimesel kursusel valiti kursuse komsomolisekretäriks, hiljem täitis teaduskonna komsomolibüroo liikme ja sekretäri asetäitja kohustusi. 1977—1979 oli majandusteaduskonna komsomolibüroo sekretär.

1978. a. oli ÜLKNÜ 18. kongressi delegaat.

1980. a. lõpetas majandusteaduskonna.

NLKP liige 1979. aastast.

Vallaline.

EKP TRÜ komitees

● **22. septembri istungil tegi ülevaate olümpiakaadri ettevalmistamisest ja selle suvisest tööst inglise filoloogia kateedri vanemõpetaja Mall Tamm.** Paar aastat kestnud olümpiakaadri ettevalmistamine lõppes kevadel vastavate tunnistuste kätteandmisega. 700-st ettevalmistatust kasutati suvel ligi 400 inimest. Töötati giidide-tõlkidena, arstidena jt. Ülikooli olümpiakaader tuli oma ülesannetega hästi toime. TRÜ-sse on saabunud hulga tänukirju. Et giidide ettevalmistamine tõi meile häid kogemusi ning tekkis tihe side giide vajavate asutustega, tegi komitee ettepaneku kaaluda selle töö jätkamist Ühiskondlike Erialade Teaduskonnas. Korda läinud töö eest olümpiakaadri ettevalmistamisel avaldati tänu M. Tammele. Pikemalt peatume üliõpilaste ja õppejõudude tööl purjeregatikeskuses veel mõnes järgmises lehenumbris.

● **EÜE ja suvemaleva tööst kõnelesid komsomolikomitee asesekretär Valev Plato ja sekretär Madis Kallion.** Üliõpilased said edukalt hakkama ka malevaplaanidega, kuigi TRÜ-st planeeritud 760 osavõtja asemel tuli EÜE-sse 748 üliõpilast. TRÜ kureeris 34 rühma. Funktsionääre oli meilt 179. Väljaspool Eestit töötati Karjalas (seal võideti sotsialistlikus võistluses esikoht), Jakuutias ja Gagarinis.

Suvemaleva töötulemusi tutvustasime «TRÜ-s» nr. 24. Kokkuvõtlikult võib öelda, et need, kes suvel tööle tulid, töötasid hästi. Kuid juba talvel paika pandud rühmade suvist tegevust hakkasid segama juhuslikud ja kiireloomulised tellimused, samuti suur vabastustõendite hulk. Suvemaleva tööperioodi tuleks lühendada või töötada kahes vahetuses.

Malevatööd kokku võttes hindas parteikomitee sekretär dots. A. Kiris selle üldiselt kordaläinuks. Täiustada tuleb aga kuraatorite süsteemi. Kehvenenud on komissariteenistus. Selle tarvis tuleks ettevalmistaval perioodil teha rohkem tööd funktsionääridega, tõsisemalt vaagida malevataidluse probleeme. Sõna võtsid veel prof. A. Lenzner, dots. L. Kiik, dots. E. Türi, ametiühingukomitee esimees H. Kabur ja parteikomitee sekretäri asetäitja S. Lannes.

● **Komitee kinnitas oma istungil TRÜ rahvakontrolligrupi semestri tööplaani.**

Ühiselt ühisest juubelist

Iga päevaga jõuame ülikooli 350. aastapäevale aina lähemale. Juba nii lähedale, et kavatsetud ja kavatsetavate plaanide teokssaamine peab olema silmaga nähtav ning käega katsutav. Sestap ka nii kõrgel tasemel arupidamine üle-eelmisel kolmapäeval. **Nõukogu saalis toimus ülikooli juubeli valitsuskomisjoni koosolek koos TRÜ peakomisjoni ja alakomisjonide esindajatega.** Valitsuskomisjoni esimees on EKP Keskkomitee sekretär Rein Ristlaan (asetäitjad ENSV Ministrite Nõukogu esimehe asetäitja Arnold Green, meie rektor Arnold Koop ja ENSV Ministrite Nõukogu esimehe asetäitja Bruno Saul). Koosolekut juhatas Rein Ristlaan.

Ettekandega seni tehtust ja veel tehtavast esines ülikooli peakomisjoni esimees rektor prof. A. Koop. Esmalt tänas ta NLKP Keskkomiteed ja Nõukogude valitsust, kes on väga kõrgelt hinnanud meie ülikooli minevikku ja olevikku. Nüüd saab TRÜ tähtsündmusest UNESCO kaudu teada kogu maailm.

«Ettevalmistused 1982. aastaks algasid juba pärast ülikooli taasavamise 175. aastapäeva tähistamist. Moodustati peakomisjon ja kümme alakomisjoni. Enne tänast ühist nõupidamist oli eelnevalt töökoosolek EKP Keskkomitees.»

Järgnevalt peatus rektor lähemalt alakomisjonide tööl ja lahendamist ootavatel probleemidel. On koostatud ja esitatud kapitaalehitus- ja remondiplaanid, ulatuslik tuleb ülikoolihoonete restaureerimine. Restaureerimistööd jõuavad ka Toomemäele ja Vana-Jaani kalmistule. Lähemal ajal kuulutatakse välja ülikooli memoriaalkompleksi konkurss. Juubeliks valmib mitu filmi ülikooli ajaloost ja selle tänasest päevast, 3-köiteline ülikooli ajalugu ning mitmed teised väljaanded. Enne juubeli tippüritusi korraldatakse meie kõrgkooli tutvustavad näitused vabariigi teistes linnades. Rajoonides oleks mõttekas luua vilistlaskomiteed, kelle kaudu saaks iga vilistlane juubelimärgi. Tehtud on palju, põhijooned kavandatud. Toimetusepoolse märkusena niipalju, et peatselt hakkame iga komisjoni tegevust detailsemalt tutvustama. Koosolekul kõneles nii rektor kui ka mitmed teised sõnavõtjad Ülikooli tänava korrastamisest. Praegu näib selle Mitšurini tänava poolne osa üsnagi käest ära olevat.

Memoriaaltoimkonna esimees dots. Tullio Ilomets tutvustas lähemalt Raadi kalmistuga seotud probleeme ning tegi ettepaneku korrastada ka Toomkiriku varemed, Jaani kiriku ümbrus jt. objektid. Üliõpilasürituste komisjoni esimees prof. Johannes Kalits tutvustas juubeli ajal peetavaid tudengiüritusi. Kahjuks pole aga paika, kuhu enamik üliõpilasi ära mahuks. Hädasti on tarvis meie kõrgkoolile mahukat üliõpilasmaja. Teaduskonverentside komisjoni esimees prof. Herbert Metsa arvates tuleks igas rajoonis korraldada teaduse päevad, mis aitaksid propageerida ülikooli. Majandusküsimustest kõneles pikemalt haldusprorektor Ain Otstavel. Arstiteaduskonna dekaan prof. Lembit Allikmets rääkis arstiteaduskonna majanduslikust baasist, füüsika-keemiateaduskonna dekaan prof. Vello Past sedasama oma teaduskonnast. Linna täitevkomitee esimees Nikolai Preiman tutvustas ülikooli juubeliks Tartu linnas tehtavat.

Valitsuskomisjoni poolt võttis sõna ENSV Plaanikomitee aseesimees Leonhard Tammeväli, kes täpsustas üksikküsimusi.

EKP Keskkomitee sekretär Rein Ristlaan ütles nõukogu saalis koosolekut lõpetades, et ülikooli juubel on tähtis poliitiline sündmus kogu ülikooli kollektiivile. Eelkõige ülikooli rahval endal tuleb lahendada juubeliga seotud lokaalsed probleemid ning haarata tegevusse kõik üliõpilased ja töötajad. Linnas tehtavat aitab linna juhtkond, ulatuslikud probleemid aitab lahendada valitsuskomisjon ning vabariigi juhtorganid.

Seejärel suunduti keemiahoonesse, kus dotsent Hillar Palamets kommenteeris ülikooli varasemate juubelite filme, tutvuti selle maja tööga ning siirduti ka teadusraamatukogu ehitusele. Pärastlõunal tehti arutatust ja nähtust kokkuvõtteid linna parteikomitees.

Saabuva juubelini võib hakata juba päevi lugema. Seda enam vajab kiirenevat tempot ettevalmistus. Ka mõistvat suhtumist ja vastutulelikkust, sest meie päevistki saab ükskord ajalugu, meie järele joonduvad järgmiste juubelite korraldajad.

VARJE SOOTAK

on uudist

Uus erialanõukogu

Selleks on meie ülikoolis vene kirjanduse kandidaadiväitekirjade kaitsmise nõukogu. Nõukogu juhib prof. Sergei Issakov, teadussekretäriks on prof. Pavel Reifman. Esimese väitekirja kaitses TPedI vanemõpetaja Aleksandr Beloussov vana-vene suulisest kirjanduspärandist Balti liiduvabariikides. Juhendaja oli prof. J. Lotman.

Sisseastujate abistamiseks

Kaug-Ida ülikool võttis sellel õppeaastal vastu 980 uut üliõpilast. Sisseastumiseksamite ajal on kõrgkoolides arusaadavalt tööd-tegemist palju. Komsomolikomitee otsustas vastuvõtukomisjonile appi tulla. Moodustati staap «Abiturient», mille liikmed aitasid sisseastujaid majutamisel, kontrollisid ühiselamuid, andsid informatsiooni teaduskondade kohta.

Muidugi ei saa kõik üliõpilaskandidaadid üliõpilasteks. Paljud, kes eksamil läbi kukuvad või konkursisõelale pidama ei jää, tahaksid aga vahepeal erialalähedasel tööl olla, et järgmisel aastal uuesti proovida. Ka siin tuli «Abituriendi» staap appi. Vastaval töölerakendamise bürool olid kahepoolsed andmed — nii asutuste-ettevõtete töövajaduse kui ka töölesoovijate kavatsuste kohta.

Kaug-Ida ülikooli ajalehest «Leninets» nr. 21, 3. sept. 1980.

Kuldmedal arsti-teaduskonda

Kevadel arstiteaduskonna lõpetanud ARVO ROSENTHALI ÜTÜ võistlustöö pälvis NSV Liidu Meditsiiniakadeemia presiidiumilt kuldmedali ja preemia. Praegu ÜMPI kardioloogia ja koronaarkirurgia osakonnas töötava hiljutise tudengi töö käsitles südame isheemiatõbe põdejate uurimisel rakendatavaid meetodeid. Juhendasid meditsiinikandidaadid Inge Liiv ja Jaan Eha.

Ülikooli juubel Karjalas

1. septembril tähistas **Petroskoi Riiklik Ülikool** oma 40. aastapäeva. 1940. aastal võeti ta nelja teaduskonda vastu esimesed 420 üliõpilast. Praegu õpib üheksas teaduskonnas 6500 üliõpilast. Sel õppeaastal alustas õpinguid 1350 vastset tudengit, neist 1000 päevases osakonnas. 50 kateedris töötab 564 õppejõudu, neist 32 doktorit ja professorit, 266 dotsenti ja teaduskandidaati. 1947. aastal loodi ÜTÜ, kuhu praegu kuulub 52 ringi 3000 üliõpilasega. Alates 1964. aastast kannab ülikool Otto Kuusineni nime. Oma ajaleht ilmub 1956. aastast alates.

Ajalehest «Petrozavodski Universitet» nr. 26, 1. sept. 1980.

Tänu

Ülikooli saabus meie TA Ajaloo Instituudi direktori K. Siilivase allakirjutatud kiri. Selles avaldatakse tänu Olustveres arheoloogilistel kaevamistel EÕM-i rühmakomandöridena töötanud filosoofia kateedri laborandile TARMO KULMARILE ning üliõpilastele HARRI INTSILE ja AVO SALUSTELE.

Rektori käskkiri

Rektor õnnitles 75. sünnipäeval dotsent GERDA KONDAST ning autasustas teda kauaaegse viljaka töö eest TRÜ aukirjaga. 60. sünnipäeval avaldas rektor tänu laitmatu töö eest osakonnajuhatajale LIIDIA ANIKINALE ja tänas sama tähtpäeva puhul tehtud töö eest uksehoidjat ARMILDE BERSINGIT.

25-aastase tulemusrikka pedagoogilise ja teadusliku töö eest autasustati 50. sünnipäeval TRÜ aukirjaga majandusgeograafia kateedri dotsenti ANN MARKSOOD. 50. juubelisünnipäeva puhul pälvis kauaaegse laitmatu õppe- ja kasvatustöö ning ülikooli ajaloo uurimise ja populariseerimise eest tänu üldajaloo kateedri prof. HELMUT PIIRIMÄE.

Venia legendi

Taimefüsioloogia ja -biokeemia kateedri dots. kt. JAAN SIMISKERI *venia legendi* loeng teemal «Metülotroofsete mikroorganismide biokeemiast» dotsendi kutse taotlemiseks toimub 14. oktoobril algusega kell 17.15 Mitšurini 40 aud. 101.

Dots. AADU LOOG, bioloogia-geograafiateaduskonna dekaan

8. oktoobril kell 18.15 toimub ph. aud. 140 tsiviilõiguse ja -protsessi kateedri dots. kt. LEMBIT SAARNITSI avalik loeng teemal «Loodusressursside kasutamise õigus NSV Liidus».

Dots. ALBERT PALTSER, õigusteaduskonna dekaan

KES VÕITSID

HUMANITAAR-, LOODUS- JA TÄPPISTEADUSTE 1980. AASTA ÜLIKOOLIKONKURSI LAUREAADID

(Algus «TRÜ-s» nr. 23 ja 24.)

FÜÜSIKA-KEEMIATEADUSKOND

Eksperimentaalfüüsika kateedri võistlustööd

II auhind

Valeri Gavrilov (E. Talviste), Jaak Lippmaa (prof. K.-S. Rebane, J. Aaviksoo), Ari Mostovski (dots. U. Nõmm), Ljudmila Pankova (prof. K.-S. Rebane), Jelena Zolotova (L. Matisen), Maire Tibar (L. Zolotarevski), Tiiu Tuisk (L. Lembra).

III auhind

Mark Aizengendler (dots. A. Ots), Rein Graf (dots. L. Tuvikene), Hannes Jaanimäe (dots. L. Pung), Jüri Krustok (dots. A. Haav), Hasso Kukemelk (A. Kaasik), Aleksander Lutsjuk (V. Sor), Raivo Paiste (dots. U. Nõmm), Ilmar Särev (dots. U. Nõmm).

Tahke keha füüsika kateedri võistlustööd

I auhind

Aleksandr Frorip (V. Denks), Margus Pajuste (J. Elken), Leonid Roitman (V. Ruus).

II auhind

Elle Eglit (K. Kalder), Rein Karjane (I. Rammo).

Teoreetilise füüsika kateedri võistlustööd

I auhind

Aleksandr Dvorkin (prof. N. Kristoffel), Ester Kaidro (dots. G. Karu), Liia Krumm (R. Vilu), Mihhail Rozman (V. Hižnjakov), Rannar Susi (dots. E. Tamm), Tõnu Tamm (E. Pärtel).

II auhind

Meelis Jürisoo (dots. A. Koppel), Tiiu Rätsep (T. Viileberg), Eve Sildnik (E. Pärtel), Randar Tamm (dots. R. Lias).

Analüütilise keemia kateedri võistlustööd

I auhind

Tiina Ader (dots. M.-L. Allsalu, M. Orav), Harri Kõo (H. Vahemets), Tea Piip (H. Kuus).

Orgaanilise keemia kateedri võistlustööd

I auhind

Tiina Ailt (dots. H. Timotheus), Arvo Käärd (dots. H. Timotheus), Anne Müraus (A. Kõrgesaar), Andres Mähar (v.-õp. J. Järv), Margus Pooga (prof. V. Palm), Vello Tõugu (v.-õp. J. Järv), Sirje Vija (M. Hõrak).

Anorgaanilise keemia kateedri võistlustööd

I auhind

Veiko Allikmaa (dots. J. Tamm, P. Vares), Sirje Kahu (dots. H. Keis), Miia Karro (prof. U. Palm, M. Salve), Karmen Kurvits (dots. J. Tamm, L. Tamm), Enn Lust (M. Pärnoja), Lembit Nei (v.-õp. T. Tenno), Kaire Tõugu (dots. V. Loodmaa, A. Tüür).

AJALOOTEADUSKOND

Loogika ja psühholoogia kateedri võistlustööd

I auhind

Katrin Hauk (H. Mikkin), Mare Juske (dots. kt. P. Tulviste), Gerri Juurikas (dots. K. Toim), Aidula-Taie Kaasik (dots. A. Lunge), Jelena Lukjantšenko (dots. M. Lauristin), Heiki Ojala (dots. A. Lunge), Kadri Ojamaa (dots. kt. P. Tulviste), Liina Rootalu (dots. M. Lauristin), August Sarap (dots. J. Huik), Aleksander Pulver (dots. kt. J. Allik), Ene Talvist (T. Laak), Hille Varul (dots. A. Lunge), Epp Vodja (dots. K. Toim).

II auhind

Helle Elsas (dots. U. Siimann), Silva Pisa (dots. M. Kotik), Tiina Sarjas (dots. U. Siimann), Merike Uusmaa (dots. U. Siimann).

FILOLOOGIATEADUSKOND

Eesti keele kateedri võistlustööd

I auhind

Lilian Aun (dots. T. Õunapuu), Andres Heinapuu (dots. R. Kasik), Mall Kõpp (prof. H. Rätsep), Mari Lühiste (dots. A. Valmet), Tiina Maasik (dots. A. Valmet), Helle Näär (prof. H. Rätsep), Anita Seppet (prof. H. Rätsep), Tiia Tappo (dots. R. Kasik), Ülle Ustal (dots. R. Kasik).

II auhind

Urve Hermann (prof. H. Rätsep), Kersti Hinno (v.-õp. M. Rõigas), Ellen Mandel (dots. A. Valmet), Sirje Prikk (prof. H. Rätsep), Heli Sepp (dots. R. Kasik), Marika Tiits (M. Remmel), Eva Viira (dots. E. Uuspõld).

Soome-ugri keelte kateedri võistlustööd

I auhind

Anne Aasamaa (prof. A. Künnap), Ingrid Krall (dots. P. Palmeos), Eevi Kärdla (prof. E. Väär), Ene Nagelmaa (prof. P. Ariste), Tiia Pruuli (prof. P. Alvre), Lyyli Virkus (prof. P. Alvre).

Eesti kirjanduse ja rahvaluule kateedri võistlustööd

I auhind

Maarika Klooren (prof. E. Laugaste), Sirje Pütsepp (v.-õp. U. Kolk), Tiina Rätsep (prof. K. Muru), Reet Sai (prof. K. Muru).

(Järgneb.)

Tellingute alt lavalaudadele

Ülikooli klubis lööb sisenemisel ninna suitsukarm. Klubi töötajad ise seda ei tunne, nemad on ära harjunud. Ega olegi aega tunda — suvi on läbi ning iga-aastased paarkümmend ringi ühtekokku 700-liikmega alustavad tegutsemist. Tantsupinda ja laulukoda on leitud III keskkoolist, autoremonditehasest, tervishoiutöötajate majast, noortemajast «Sõprus», veel mujaltki. Kaks orkestrit ja üks ansambel mahuvad oma kapitaalremonditavasse majja.

Õppeaasta avapidu peeti 2. septembril Nooruse t. 9. Äitäh majandusteaduskonna dekaanile Valner Krinalile vastutulelikkuse eest! Peolisi oli kokku 250, mis on võrreldes Leningradi mnt. 25 pooltühja saaliga hea märk.

Peod Nooruse tänaval on jätkunud. 21. septembri sügispeole tuli niisama palju rahvast. Pisut enne kella 21 avanes peolistele sügise süli — kollendavates kaskedes nurgas ja vahtralehtedes seintel aimus aastaaegade pööre. Ka ilmataat ei vedanud alt ja akna taga ladistav vihm süvendas aina sügisetunnet. Üksik laelamp heitis saali naatriumkollast valgust, värvusmuusika asemel plinkis laval diskor Olev Ulbi rõõsk nägu. Ansambel «Meedium», demonstratsioonesinemine peotantsuklubilt «Kiki». Nelja tundmatuks jääda sooviva neiu esituses pakuti vaatamiseks valikut diskotantsudest. Küütlevasse sitsi riietatud sundimatu plastilisus ja õhkuv hurm tekitasid palve neidudele oma tundmatusest loobuda.

Temaatilisi õhtuid on kavas teisigi: uues kohvikus algasid taas ühe ja kahe mehe õhtud (järgmisena on külla oodata Kaljo Kiiska); «Sophokleses» kohtutakse kodulinna vaimuinimestega.

Klubi juhataja Heino Variku viibib praegu agitbrigaadiga (rahvatantsijad, instrumentaalansambel «Rentaablus», rahvakunstiansambel «Lakstigal») Murmanskis. Nende tagasisaabumiseks peaksid kohal olema ka esmakursuslased. Traditsiooniliselt lisanduvad siis veel 5—6 ringi. Nii et klubil tegutsemist jätkub.

EINAR KEILA

Toimetuselt: klubi remondi kohta pärisime **klubi juhatajalt HEINO VARIKULT.** Ta kiitis praegu seal töötavaid füüsikaosakonna esmakursuslasi. «Nad teevad mitmesuguseid töid, on väga tublid, isegi tublimad kui suvemalevlased. Komsomolikomitee kuulutas kevadel meie klubi löökehituseks. On tarvis ärksalt kaasa lüüa. Varsti lõpetavad füüsikud oma töö, aga paari ehitusjaoskonna inimesega me suurt ära ei tee.» Klubi ise saab päris uue näo, pinda tuleb juurde umbes niisama palju nagu on praegu. Kava kohaselt peaks ülikooli juubeli ajaks klubi valmis saama.

Komsomolikomitee sekretär MADIS KALLION: «Klubi me kuulutasime löökobjektiks tõepoolest. Tollane asesekretär Sergei Nazarenko käis koos nimeliste stipendiumide saajatega kevadel ka tööd tegemas. Praegu on käsil täpsemate plaanide paikapanemine, kes, millal, mida ja kui kaua klubi ehitusel tegema hakkavad. Komsomolikomitee tahaks näha ka altpoolt, s. t. kursuste komsomoliorganisatsioonidelt rohkem pealehakkamist oma klubi taastamisel. Ikka kõik koos.»

Ehitusuudised

Viimane pilk teadusraamatukogu ehitusele sai visatud juunikuu algul. Kaugel on ehitusmehed selle tähtsa objektiga praegu?

Tööde juhataja Väino Rood: «Tööjõudu on meil praegu rohkem kui kunagi varem — 134 meest koos allettevõtetega pluss tudengid. Suuremad tööd: põrandad, ripplaed, välisviimistlus. Nullkorrusel on linoleum peaaegu tervenisti paigaldatud, mehed on ametis lihvimisega. Liimimist ootavad «Mistra» vaibad. Kohale on saabunud ka parkett.

Kevadest saati ootame kannatamatult ripplagede konstruktsioone. Nüüd on osa monteeritudki.

Ka jagub tööd puuseppadele, maalritele, krohvijatele.

Käib heakorrastus. Tiigi ja Akadeemia tänavale pannakse asfaltkatet. Kolmest pritsbasseinist on kaks valatud, kolmanda tarvis ehitatakse rakiseid. Tõrgeteta töötab kütte- ja konditsioneerimissüsteem.»

Tuletame lugejatele veel kord meelde, et Tartu Ehitustrusti Ehitusvalitsuse nr. 1 IV ehitusjaoskond on võtnud sotsialistlikuks kohustuseks raamatukogu ekspluatatsiooni anda selle aasta 25. detsembriks.

VÄINU ROZENTAL

Tulge orientalistikaringi

Ajalooteaduskonnas tegutseb juba neljandat aastat ring, mille tööst võtab osa huvilisi ülikooli kõigist teaduskondadest ja mujaltki. Ühel või teisel kujul on see ring töötanud aga juba kümme aastat. See on orientalistikaring, mida juhendavad TRÜ orientalistikakabinet (V. Kingissepa 14/16, tuba 224) ja mitmed ajaloo-osakonna õppejõud.

Ringis õpitakse tundma India, Tiibeti, Hiina, Kolumbuse-eelse Ameerika, Jaapani ja teistegi vana- ning keskajast tuntud-teatud maade ajalugu, kultuuri ja keeli. Lisaks koosolekuile, kus kuulatakse nii oma kui ka külaliste ettekandeid, peetakse loenguid huvipakkuvatest orientalistika sõlmküsimustest (eelmisel õppeaastal kommenteeris L. Mäll tema poolt originaalkeeltest tõlgitud hiina ja india kultuuride tippteoseid — Lao-zi «Kulgemise väe raamatut» ja «Teemantsuutrat»), kohtutakse külalistega, kes sageli kuuluvad NSV Liidu juhtivate orientalistide hulka. Kavas on ka temaatilisi õhtuid idamaade rahvaste kultuurist («Vanemuise» ja «Ugala» näitlejate osavõtul), muusikaõhtuid tavakohase kommentaatori P. Volkonskiga, samuti vaidluskoosolekuid. Veebruaris on iga-aastane ringi vilistlaste ettekandekollokvium, aprillis ÜTÜ konverents. Kombeks on saanud korraldada sügis- ja kevadkoole, neist esimene on ringi äsja astunud liikmeile. Ringis tegutsemine eeldab muidugi rohket iseseisvat tutvumist kirjandusega, mida ringi juhendajad on valmis lahkelt soovitama ja ka aitama muretseda. Vägagi meelsasti nähtav on üliõpilaste soov koostada asjakohaseid referaate või koguni uurimusi, mida saab ka esimesel võimalusel ette kanda või avaldada «Horisondis» ja mujalgi. Orientalistikakabinetis jätkub oktoobri teisest poolest ka idakeelte — sanskriti, tiibeti, hiina, jaapani jt. õpetamine. Jaapanlastel on mõttetera — «Gakusya to taiboku wa niwaka ni dekinu» — «Teadlased ja suured puud ei kasva üleöö.» See kehtib täiel määral ja võib-olla isegi enam ka idauuringute kohta. Osavõtt ringi üritustest on vaba kõigile.

Niisiis, igaüks,

... kes tahab teada, mida on ülikooli orientalistid teinud viimasel kümnel ja eriti eelmisel õppeaastal,

... kes ei juhtunud eelmisel suvel «Kesköö programmist» kuulma katkendeid «Kulgemise väe raamatust» Jaan Toominga esituses või kes seda veel kuulda tahab,

... kes tahab kuulata India klassikalist muusikat,

... kes tahab astuda orientalistikaringi liikmeks,

... on oodatud kolmapäeval, 1. oktoobril keemiahoone ringauditooriumi avakoosolekule! Alustame kell 20.15. Kohtumiseni!

Juhatus

Ainult arvamus

Jah, ainult arvamus, ei mingi hinnang «maali koloriidile», «täiuslikule ja meisterlikule stilisatsioonile» ja muule, nagu tavatsevad öelda-kirjutada kunstikriitikud. Kunsti arvustamine on nende pärusmaa. Tavaline (kunstihariduseta) vaataja läheb näitusele otsima tuttavlikkust, äratundmist, elamust, ise just viimast. Paratamatult ootad oma linna teemat, oma linna nimekaid inimesi näha saada just Tartu kunstnike sügisnäitusel, mis ka linna juubeli puhune. Seda kõike oli. Aga oodanuks nagu veel midagi. Kõrvutad praegu nähtut kevadel nähtuga, 40. aastate teostega. Teame, et kunstnikud pühendusid oma kaasaja kujutamisele märksa hoogsamalt, teinekord lausa kampaanialikult. Viimase pärast hindab kunstiajalugugi tolleaegseid teoseid ümber. Igast tellitud tööst ei saanud paraku k u n s t i teost. Ent fakt jääb faktiks. Pintslitõmbed jäädvustasid kroonikat palju enam kui seitsmekümnendail aastail. Ei tea, kas näiteks ülikooli raamatukogu uue maja ehitusest peale fotode üldse ongi midagi. Vähe on tudengiteemat, vähe Tartu teadlaste ja kultuuritegelaste jäädvustamist. Mõnegi pildi ees seisin tükk aega, mõtisklesin. Ainult et oli ka pilte, mis lähemalt vaadates tublisti määrdunutena näisid. Ja veel. Tunduvalt erinevad teistest Andrus Kasemaa ja ta sõprade tööd. Heas mõttes. On tunda ainult nendele omast vaimu, oma teemat.

OLEV RABA

Mida ei tohiks unustada Tartu juubeliaastal

Dotsent JAAN REINET

Seoses Tartu linna asutamise 950. aastapäeva tähistamisega on paljud majad kesklinnas ja vana raekoda saanud selga pidurüü.

Suure loodusteadlase, kaasaegse embrüoloogia rajaja, Peterburi TA liikme **Karl Ernst v. Baeri** sajanda surma-aastapäeva tähistamise eel sai remonditud ja korda seatud ka osa Burdenko tänava majadest, esijoones suure teadlase elumaja **(Burdenko 4)** ning **Karl August Hermanni**, keeleteadlase, ajakirjaniku ja muusikategelase elumaja **(Burdenko 27)** ning mõned teised majad Burdenko tänava Tähtvere pargi poolses osas.

Kuid pool Burdenko tänava majadest, O. Lutsu tänavast kuni H. Heidemanni tänavani on haletsemisväärses seisundis. Sinna on paigutatud koguni viinapoed ja nii mõnelgi hommikul näeb seal poe avamise eel traktoreid, kraanasid, veoautosid jt. liikureid, mille parkimiskoht sinna küll ei sobi.

Seetõttu on nimetatud lõik Burdenko tänavast võrreldes Tähtvere pargi poolse osaga lausa «vaeste patuste alev».

Kuid just selles tänavaosas on elanud mitmed progressiivsed inimesed, maailmakuulsad teadlased, kirjanikud ja kunstnikud, kes on toonud Tartu linnale rahvusvahelise kuulsuse ja eesti kirjandusele tunnustuse maailmakirjanduse paremiku hulgas.

Seal, majas **Burdenko 61** elas ka Lenini vend **Dmitri Uljanov**, Venemaa revolutsioonilise liikumise tegelane, kes õppis Tartu ülikoolis aastatel 1900—1901. Kõrvalmajas **(nr. 59)** elas meie suurkirjanik Anton Hansen Tammsaare 1907—1911. Tema sajandat sünnipäeva (1978) pühitseti mitte ainult Nõukogude Liidus, vaid ka rahvusvahelises ulatuses, UNESCO algatusel.

Majades nr. **57** ja **55** elas **Nikolai Burdenko** — kirurg, välikirurgia arendajaid ja neurokirurgia loojaid, NSVL TA akadeemik, NSVL MA esimene president, sotsialistliku töö kangelane. Ta õppis 1901—1906 Tartu ülikoolis, oli siin 1908—1918 assistent, eradotsent ja professor, 1918—1933 professor Voronežis ja Moskvas, kus kujundas neurokirurgiahaiglast instituudi.

Maapaost 1917. aastal tagasi tulnud, elas mõnda aega **Burdenko 55** ka **Friedebert Tuglas** — kirjanik ja kirjandusteadlane ning kriitik, ENSV rahvakirjanik. Siin külastas teda ka kirjanik **Marie Heiberg**. Nendevaheline sõprus lõppes konfliktiga, mis avaldas mõju koguni Marie Heibergi vaimsele tervisele.

Majas nr. **55** elas aastatel 1899—1918 **prof. Dmitri Kudrjavski** — rahvusvaheliselt tunnustatud keeleteadlane, kes üldkeeleteaduse kõrval pööras erilist tähelepanu vene ja slaavi filoloogiale. Samas majas on elanud ka Eesti NSV teeneline kunstnik **prof. Bruno Lukk**, konservatooriumi klaverikateedri juhataja, konservatooriumi direktor aastatel 1948—1951. Üle tänava, etnograafiamuuseumi kõrval majas nr. **30** elas **prof. Walter Anderson**, kes oli Kaasani ülikooli soome-ugri ja indoeuroopa keelte professori Nikolai Andersoni poeg. Walter Anderson oli aastast 1920 Tartu ülikooli eesti ja võrdleva rahvaluule professorina võrdleva uurimismeetodi juurutaja ja edasiarendaja, üle maailma tuntud teadlane.

Majas **Burdenko 42** elas aastatel 1926—1932 maailmakuulus teadlane **prof. Alfred Fleisch**, keda võib pidada Eestis füsioloogia ja biokeemia õppejõudude kasvatajaks.

Majas nr. **10** elas **dr. Mihkel Veske**, eesti keeleteadlane, luuletaja ja ühiskonnategelane. Lõpetas 1872. aastal Leipzigi ülikooli *dr. phil.* kraadiga. Ta töötas 1874—1887 Tartu ülikooli eesti keele lektorina ja hiljem Kaasani ülikooli õppejõuna. Esimese eesti keeleteadlasena rakendas ta võrdlev-ajaloolist meetodit. Ta soovitas rajada kirjakeele põhja-eesti keskmurdele ning võtta kasutusele foneetilise kirjaviisi. Avaldas töid mari keele murdeist ning läänemeresoome ja slaavi rahvaste kultuurisuhetest.

Sajandi alul oli selle maja külge kinnitatud dr. Mihkel Veske memoriaaltahvel, mis aga I maailmasõja ajal sealt kaduma läks.

Majas nr. **20** elas **prof. Aleksander Sadovski** — vene füüsik, 1894—1917 Tartu ülikooli professor. Tartus jätkas Sadovski Maxwelli elektromagnetismiteoorial põhinevaid teoreetilisi uurimusi valguse mehaanilise toime kohta kristallidele. 1897. aastal tõestas ta esimesena, et kristallplaadist läbinud polariseeritud valguskiir paneb plaadi pöörlema valguskiire kui telje ümber — nn. Sadovski efekt. Ta esitas oma teoreetilise uurimuse Peterburi ülikoolile doktoriväitekirjana, kuid tsaariaegne Peterburi ülikooli füüsika-matemaatikateaduskond lükkas väitekirja tagasi, sest teooriat ei olnud võimalik sel ajal veel katseliselt kinnitada. Sellele järgnes elav diskussioon, Venemaal ja välismaal teostatud uurimused kinnitasid aga hiljem Sadovski teooria õigsust. Seetõttu andis Petrogradi ülikool prof. A. Sadovskile 18. detsembril 1917. aastal audoktori (*honoris causa*) kraadi. A. Sadovski doktoridiplomi originaal, välja antud 18./31. mail 1918, on TRÜ Teadusraamatukogu käsikirjade osakonnas.

(Järgneb.)

Turu kongressil

Kandlemängu ja rahvalauludega algas Turu üliõpilaskülas paiknevas uues kongressikeskuses «Ikituuri» 20. augustil V rahvusvaheline fennougristide kongress, sümboliks saali seinal soome kuulsa rahvalauliku Larin Paraske portree. Avakõne kongressi presidendilt Turu ülikooli rektorilt Osmo Ikolalt, tervitusi haridusministrilt Kalevi Kivistölt, Nõukogude delegatsiooni nimel akadeemik Paul Aristelt ja Ungari delegatsioonilt — see oli pidulik sissejuhatus nädalapikkusele intensiivsele kongressitööle. Sama päeva õhtul ühendas haridusministeeriumi vastuvõtt Turu lossi ajaloolistes saalides vanad ja uued tuttavad ühiseks kongressipereks.

Igale osavõtjale on rahvusvaheline kongress vajalik mitmes mõttes: see on sobiv paik oma maa teaduse saavutuste tutvustamiseks, uute ideede, uue teabe otsene läte, teiste teadlastega kontakti loomise ja elustamise võimalus, ja lõpuks ka oma asendi ja taseme proovikivi rahvusvahelises teaduses. Seda silmas pidades oli täiesti loomulik, et kongress pälvis laialdast tähelepanu. Osalejaid oli kaheksa ja pool sada kahekümne kahest riigist, kõige rohkem muidugi Soomest. Suuremad välisdelegatsioonid olid saabunud Nõukogude Liidust (136 teadlast) ja Ungari RV-st (87 teadlast). Eesti NSV-st viibis kongressil 43 ametlikku osavõtjat, neist 9 meie ülikooli õppejõudu.

Kongressi töö aluseks oli sel korral püütud seada üks ulatuslik teema — keele ja kultuuriteoste struktuurid võrdluse ja arenemise vaatekohalt. See hõlmas kogu fennougristika laias mõttes, s. o. soome-ugri keeleteaduse, folkloristika, etnoloogia, arheoloogia, antropoloogia ja kirjandusteaduse. Kongressi programmis oli 5 plenaaristungi-, 334 sektsiooni-, 40 näitus- ehk stendiettekannet, 10 sümpoosioni, 3 tutvumisretke, 9 näitust jms.

Seitsmes keeles peetud ettekannete tulvas püüdis muidugi iga osaleja leida talle sobivat, huvipakkuvat, vajalikku — ja kindlasti leidiski. On rõõm tõdeda, et vähem oli detailset materjaliesitust, enam üldistavaid probleemettekandeid ja suurte uurimisprojektide kokkuvõtteid. Ja ikkagi toimus töö samaaegselt kaheksas auditooriumis, kaheksas sektsioonis, hõlbustuseks täpne ajakavast kinnipidamine.

Uudset vormi pakkusid **stendiettekanded**: suures kongressikeskuse saalis oli iga ettekandja käsutuses püststendidest moodustatud osaruum, stendidel sai ettekandja eksponeerida skeeme, tabeleid, kaarte, pilte; ettekanded peeti ühel õhtupoolikul, kolm ettekannet korraga; kuulajail oli võimalik väljapanduga varem tutvuda ja arendada hiljem ettekandjaga vestlust. Uus vorm nõuab kohanemist, kõik ei läinud veel nii, nagu loodeti: stendimaterjalid ei toetanud sageli küllaldaselt ettekandjat, nad jäid tihti ettekandja selja taha ja olid liiga väikesed, kuuldavus oli kehvem kui tavaliste ettekannete puhul. On ilmne, et stendiettekanne vajab hästi läbimõeldud metoodikat.

Osalejate erilist tähelepanu köitsid fennougristika aktuaalsetele probleemidele pühendatud **sümpoosionid.** Arutluse all olid soome-ugri keelte vokaalharmoonia, sõnamoodustuse produktiivsus, verbide nominaalstruktuurid, eksistentsiaallaused, etümoloogia ja keelegeograafia Euroopa keeleatlase seisukohalt, kakskeelsus, soome-ugri rahvaste kalapüük, kodu ja perekond, folkloristlik välitöö ja pärimuse produtseerimise seaduspärasused, elanikkonna pidevus soome-ugri rahvaste asualal arheoloogia ja kultuurisõnade andmetel, rahvalooming kui XX sajandi kirjanduse struktuurielement. See loend annab vaid killukese kongressi temaatikast, ja oli väga kahju, et kõik sümpoosionid toimusid samal ajal, nii et jälgida oli võimalik ainult ühte neist.

Ulatusliku programmi korral on eriti olulised **trükised**. Kongressi korraldav töökomisjon, mida juhtis Turu ülikooli soome-ugri keelte professor Alho Alhoniemi, oli hästi organiseerinud vajalike materjalide publitseerimise. Kõigi osavõtjate käsutuses olid plenaaristungite ja sümpoosionide ettekannete täielikud tekstid ning sektsioonide ettekannete teesid. Väga operatiivselt anti kongressi ajal välja ajakirja mahus teatelehte «FU-info», ühtekokku 5 numbrit. Kui kurta, siis ainult selle üle, et kolmes mahukas köites materjal jõudis meieni alles Soomes ja aega jäi selle lugemiseks napilt.

Traditsiooni kohaselt organiseeriti kongressi külalistele **tutvumiskäike uurimis- ja õppeasutustesse ning muuseumidesse.** Ühel õhtul pakkus Väinö Lahti teatritrupp meile meeliköitva etenduse «Vogulite teater», mis reprodutseeris manside karupeiete pühitsemist. Usinasti tutvuti uuema fennougristika-alase raamatunäitusega, kus oli välja pandud kirjandust kogu maailmast, ka meie ülikoolist. Vaevalt saab unustada ekskursiooni «Viking Line'i» reisilaeval mõneti meie läänesaari meenutavale Ahvenamaale, silme eest mööda libisenud Turu saarestiku sadu imekauneid kaljusaari.

Kongressi ajal pidas oma järjekordse istungi 23-liikmeline Fennougristide Kongressi Rahvusvaheline Komitee, kavandamaks tulevasi rahvusvahelisi üritusi. Komitee valis manalamaile lahkunud senise esimehe akadeemik Kustaa Vilkuna kohale Tartu ülikooli professori akadeemik Paul Ariste.

Lahkusime Turust veendumusega, et kongress jätkas rahvusvaheliste kongresside sarja heal tasemel ja viis fennougristikat tubli sammu edasi. Kongressi organiseerija, Turu fennougristide väike pere, oskas niisugust suurüritust korraldada ladusalt ja kuidagi märkamatult, nagu teinuksid nad sellist tööd juba teab mitmendat korda.

Kongressi lõppistungil kutsus Nõukogude delegatsiooni juht akadeemik J. Bromlei kõiki viie aasta pärast **Komi ANSV pealinna Sõktõvkari osa võtma kuuendast rahvusvahelisest fennougristide kongressist.**

HUNO RÄTSEP

Üks suvine suuresinemine

Harjutades saab selgemaks «Rahvaste sõpruse süidi» finaal.

● Juuni-juulipäevadel oli 200 eesti tantsijal võimalik esineda XXII olümpiamängude avatseremoonial Moskvas. **Nende seas oli ka 16 tudengit meie ülikooli rahvakunstiansamblist**. Enne Moskvasse sõitu tuli tantsijail palju vaeva näha. Ettevalmistusprogramm algas juba talvel, kui Tallinnas pandi paika Moskvas esitatavad tantsud «Tuljak» ja «Moskva noortetants». Moskvasse sõitjad valiti välja vabariigi 12 tantsuansamblist. Mai lõpul sõideti nädalaks treeninglaagrisse Klaipedasse. Seal tuli kokku seada Balti liiduvabariikide kontsertkava ja õppida selgeks liikumised lätlaste ja leedulaste tantsule.

1. juulil esinesime valmis kavaga Klaipedas suurel kunsti- ja spordipeol. Seal viibis ka avatseremoonia peaballettmeister sm. Godenko, kes jäi tehtuga rahule.

Suur aitäh tuleb öelda TRÜ RKA kunstilisele juhile HENN TIIVELILE, kes nägi selleks kõige rohkem vaeva, et ülikooli tantsijad pääseksid Moskvasse esinema.

22. juuni õhtul võis Balti jaamas märgata tavalisest suuremat sagimist — meie vabariigi pealinn saatis teele «olümpialasi», meie tantsijaid, kes osalesid olümpia avatseremoonial. Ees ootas peaaegu kuu aega harjutamist, et panna paika kõikide liiduvabariikide tantsunumbrid.

Teadsime, et ees ootab pingeline harjutamine. Kogesime seda juba saabumispäeval, kui pärast lõunat sammud harjutusväljakule seadsime. Samal päeval pidi iga vabariik esitama oma tantsu, et etteasted seada järjekorda. 15 vabariigi tantsud pidid kokku moodustama pooletunnise kontsertprogrammi «Rahvaste sõpruse süit». Pärast etetantsimist alustasime teiste vabariikide tantsudele anturaažide õppimist. Algul tundus see raske, mõnigi luges mõttes kaasa takte, et mitte segamini minna.

Kuu aja jooksul saime tuttavaks paljude erinevate rahvustega. Kinnituseks loodud sõprussidemetele kinkisime üksteisele suveniire ja vahetasime märke. Menu oli Moskvas meie olümpiaregati- ja laulupeomärkidel, mida võis märgata ka teiste tantsijate rinnas. Kuu aja sisse mahtusid ühised sõprusõhtudki.

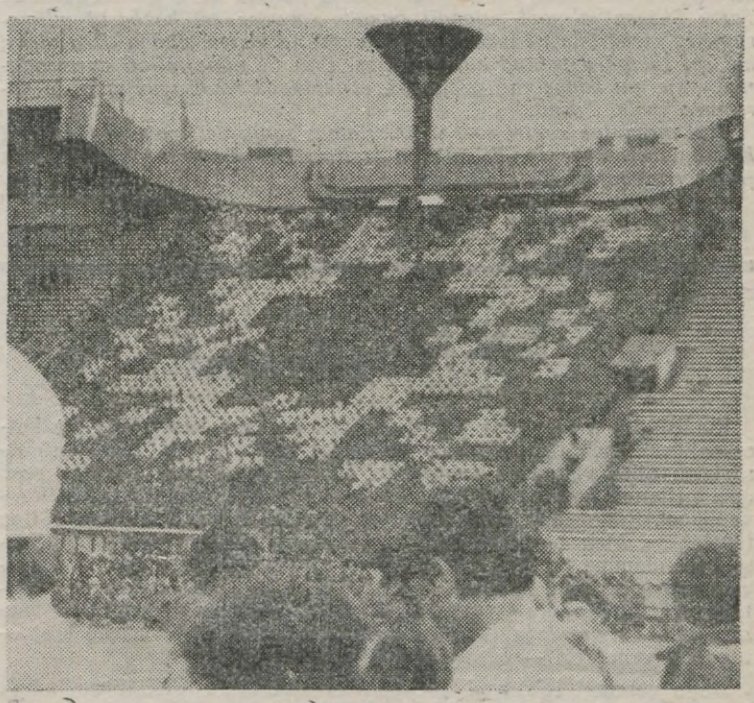

Nõnda kooti kirgiisi vaibamustrit.

MEEME UTI fotod

Moskvas korraldati meile mitu ekskursiooni mööda olümpialinna. Käisime Lenini mausoleumis ja Kremli müüri ääres, kuhu asetasime lilli. Meeldejääv oli Kongressside Palee külastamine. Moskvasse saabunud väliskülalised, olümpiamängudest osavõtjad ja ROK-i juhid nägid seal S. Prokofjevi balletti «Kivilill» Suure Teatri kollektiivi esituses.

● 19. juulil süttis Lužniki peaareenil XXII suveolümpiamängude tuli. Moskvalased soovisid meile kerget jalga ja head esinemislusti. Oma silmaga nägime, kuidas hiigelareeni kohal lõi loitma olümpiatuli.

VAMBOLA PAAVO
(Järgneb.)

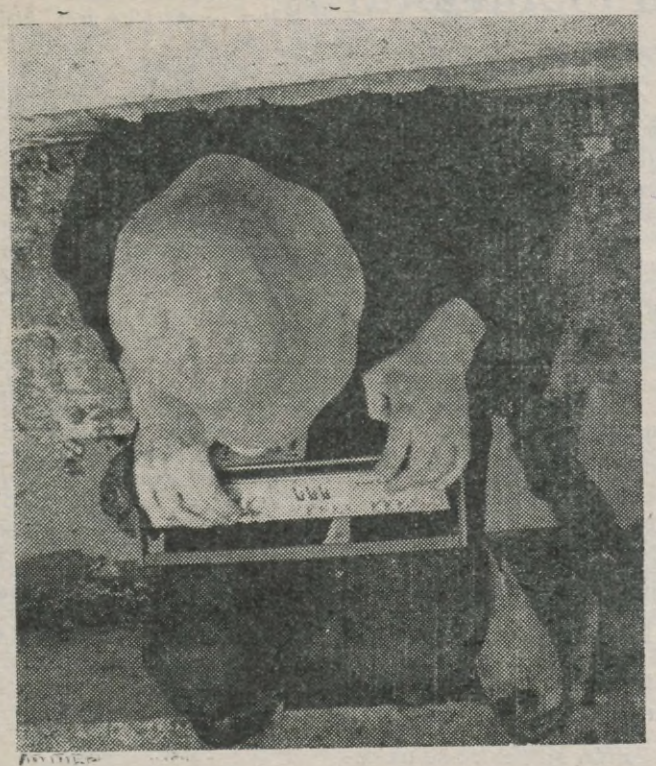

Pildilugu

Selle malevlase fikseeris fotoobjektiiv kartulihoidla settebasseini äärelt. Raadiovastuvõtja «Riga 104» oli häälestatud olümpialainele.

Ei mäleta, mis toimus sel hetkel Moskvas või Tallinna lahel. Oli see põhjamaa meeste duell mustanahalistega, Ivari vahutav ujularada, mõni reportaaž Maarjamaa rannavetelt «Alfa», «Bravo» või «Charlie» rajalt. Igal juhul ei olnud see Jaagu kullahüpe. Seda tean ma kindlasti, sest see juhtus puhkepäeval, kui me oma rühmaga suvekodu aias Mulgimaa päikese käes varbaid liigutades äkki püsti kargasime ja kõik meeletult karjuma hakkasime. Küllap vist igavesti jäävad meelde sel hetkel ühe tüdruku suust tõsiselt ja veidi paatoslikult lausutud sõnad: «Uudmäe on Meest» Sellega oli kõik öeldud.

Pildi tegemise ajal aga liikusid üleval maa peal labidad, betoon vajas kiiret laialiajamist, ülevibreerimist ning tüdrukute käest lõputut silumist. Värsked olümpiauudised liikusid suust suhu. Ja kui enam noh tõesti, tõesti ei suutnud, sõõsteti raadio juurde. Küllap jätkus selliseid betoonihõngulisi ning tõeliselt higiseid olümpiamuljeid möödunud suvest igale selle aasta malevlasele üsna rohkesti. EÜE-lt ka igavene ood Eesti Raadio häälemeistritele.

MARGUS METS

Kergejõustiklased Helsingist tagasi kilbil, korvpallurid kilbiga

Pikk traditsioon on Helsingi ja Tartu ülikoolide spordikohtumistel. Esimene kergejõustikumatš peeti juba 1957. aastal. Siis võisteldi Tartus, ülikooli vastvalminud staadionil. Tänavu oli korraldaja osa Helsingi ülikooli päralt. Kergejõustiklased võistlesid nagu mullugi ühel päeval ja vähendatud programmiga. Matš peeti ühel Helsingi-lähedasel staadionil. Soomlased pidasid seal samal ajal ka oma üliõpilasmeistrivõistlusi.

Seekord pidid meie ülikooli kergejõustiklased end kaotanuks tunnistama. Helsingi üliõpilastele märgiti protokolli 92, tartlastele 86 punkti. Osa süüd saab vist veeretada meie heitjate-tõukajate kaela. Nemad jäid oma soome konkurentidele päris kindlalt alla. See on aga märk, mis toob välja ikka vana mure — meil pole enam ammu tasemel heitjaid-tõukajaid. Mis teha? Naiste võistkonda olid soomlased arvanud ka oma üliõpilaskoondise liikmeid. Ka see oli vist üks põhjusi, mis vaekausi naiste konkurentsis soomlannade poole kallutas.

Aga sportlastel võistlusindu jätkus. Vaatamata sellele, et hooaja lõpp niisama hästi kui käes, püstitati isiklikke rekordeidki. Jevgeni Jessin ja Gennadi Organov jooksid 100 m mõlemad 10,5-ga. Võidu sai Jessin. Organov aga alistas oma vastased 400 m jooksus, kus tema ajaks mõõdeti 48,2. Võidetute hulgas oli ka Eesti meister sellel distantsil Aivar Ojastu. Ilusa ja võiduka lõpuspurdi tegi Taivo Mägi 1500 m jooksus (4.03,4). Kõrgushüppes said meie 2 meetri mehed Henn Vallimäe ja Jaroslav Savka lüüa Markko Porvarilt. Kõik ületasid 2.00. Tõkkejooksus näitasid soomlased klassi ja võitsid heade aegadega: esimene Reijo Byman 14,6, teine sama ajaga Tapio Kallio. Võistlustest annab pildi aga ka väljavõte protokollist.

Mehed. 100 m Jevgeni Jessin 10,5; 400 m Gennadi Organov 48,2; 1500 m Taivo Mägi 4.03,4; 5000 m Ilkka Äyräväinen 14.35,2; 3. Jürgen Ligi 15.10,8); 110 m tj. Reijo Byman (HÜ) 14,6; (3. Henn Vallimäe 15,5); kaugus Henn Piirisild 7.00; kõrgus Markko Porvari (HÜ) 2.00; (2. Henn Vallimäe 2.00); kuul Tapio Lautsi (HÜ) 16.16 (3. Neinar Seli 14.09); ketas Jorma Hyytiäinen (HÜ) 46.76 (2. Tõnu Lember 44.20); oda Matti Naperi (HÜ) 72.58 (2. Jaan Aarik 67.26); 4×100 m 1. Tartu 42,3, 2. Helsingi 43,1.

Naised. 100 m Leena Marvi (HÜ) 12,2 (2. Tiina Torop 12,5); 400 m Maie Kalle 57,1; kõrgus Sini Toivonen (HÜ) 1.75 (3. Lea Laks 1.65); kuul Ulla Lundholm (HÜ) 13.09 (2. Tiina Uibo 12.81; 4×100 m 1. Helsingi 50,3; 2. Tartu 50,9.

Korvpallurid võistlevad Soome presidendi Urho Kaleva Kekkoneni väljapandud karikale 1961. aastast.

Tartust sõitis tänavu Helsingisse meeskond, kuhu kuulusid Toomas Tein, Rašid Abeljanov, Teet Laur, Tõnu Lust, Robert Raamat, Aare Riives, Jüri Neissaar, Mati Vesman, Andres Kirss ja Arne Laos. Meeskonna treener Ernst Ehaveer rääkis, et võit Helsingi ülikooli üle tuli raskelt. Poolaeg võideti 45:32, mängu lõpptulemuseks aga jäi 10-punktiline vahe — 82:72. Meie meeste võitu hõlbustas asjaolu, et mängu lõpuks olid soomlased päris väsinud. Seega tuli karikas jällegi Tartusse. Hästi mängisid Abeljanov (tõi 19 punkti), Laur (14 punkti) ja Lust (12 punkti). Treener aga jäi lõppkokkuvõttes rahule ka kõigi teiste meestega. Korvpallurid pidasid teisegi mängu. Kohtuti Soome A-liigasse kuuluva meeskonnaga Helsingi «Kiri 60». Helsinglased olid tehniliselt head, aga jõust tuli puudu. Selleski mängus kuulus võit Tartu korvpallureile 98:80 (poolaeg 39:44).

Järgmisel aastal kohtutakse taas Tartus.

OLIVER TOLL

SPORT ● UUDIS

*** Käärikul peeti kõrgkoolide kergejõustikumeistrivõistlused. Võistkonnavõidu sai TRÜ (480,5 p.) TPedI (351 p.), EPA (219,5 p.) ja TPI (149p.) ees. Meie ülikooli sportlased võitsid 21 esikohta. Paremaid tulemusi: Mehed 200 m Gennadi Organov (TRÜ) 21,7; 400 m Gennadi Organov 47,8; 1500 m Toomas Turb (TPedI) 3.50,2; kõrgus 1. Oleg Kravtšenko (TRÜ) 2.00; 2. Jaroslav Savka (TRÜ) 2.00; vasar Hannes Loss (TPedI) 62.14. Naised 1500 m Ille Kukk (TRÜ) 4.20.2; kõrgus Marina Surovtseva (TPedI) 1.76.**

*** Eesti kõrgkoolide meistrivõistlustel VTK suvises meistrivõistluses olid meestest kolm paremat Raivo Puurits (EPA) 121 p., Aleksandr Postõlov (TRÜ) 108 p. ja Kalev Uns (TPedI) 91 p. Naistest võitis Tiina Pars (TRÜ) 125 p., järgnesid Maret Pars 103 p. ja Kai Tamm 101 p. TRÜ-st. Võistkondlikult võitis TRÜ EPA ja TPedI ees.**

*** 27.—28. septembril toimuvad Käärikul Balti kõrgkoolide meistrivõistlused orienteerumises.**

TRÜ töötajate spordipäev

TRÜ traditsiooniline spordipäev, mille eesmärgiks on ergutada tervisespordi harrastamist õppejõudude, aspirantide, teenistujate ja tööliste hulgas ning selle alusel soodustada VTK normide täitmist, peetakse tänavu kahel päeval — 29. ja 30. septembril kell 17 TRÜ staadionil ja kell 19 «Dünamo» eelsoojendusega ujulas Kingissepa tn. 71.

Üritus toimub 1979. aastal kinnitatud juhendi alusel. Iga osavõtja toob oma kollektiivile ühe punkti, kui aga seejuures täidetakse VTK norm, siis 2 punkti. Alad (jooksud, hüpped, heited, jõuharjutused) on kavas vanuserühmade järgi. Seega on igaühel võimalus proovida jõudu oma eakaaslastega.

Ootame rohkearvulist osavõttu!

Ametiühingukomitee spordikomisjon, spordiklubi

SÜGISMÕTTED '80

Üheksa minutit pärast teisipäeva, 23. septembri algamist sai suvi sügiseks. Sügismõtted tulid varem. Sügismõtted — ülikoolimõtted.

Hariduspõld on imelik põld, sest igasuguse koolitarkuse külviga tehakse just sügiseti algust. Sammaste taga tuleb kaks väikest ja üks suur lõikus aastas: sügis- ja kevadsemester ning kevadised diplomisaamise päevad.

Esimesed kursused olid kolm nädalat näppu- ja jalgupidi alles algamata sügises. Järgmisel nädalal saavad aga nemadki tõelisse sügisesse, auditooriumilaua taha. Ja siis ta tuleb: esimene loeng, õpipäev, semester alma mater*'is. Ja eks igaüks looda — mitte viimane. See sõltub juba tulijaist-olijaist.*

Mõni ajaühik tagasi-tundus Taaralinn igavest sügist põdevat. Linn oli nagu vana naine, kelle näol mink ja puuder hästi püsida ei taha. Tartu üheksa ja pool sajandit vanaks saamise eel hakkasid mitmesugused meistrimehed usinalt linna kortse ja haavu siluma. Hea oleks, kui see tähtpäev polnud ainus põhjus. Praegu mõne hiljuti narmendanud maja uut kuube kaedes tunnen, et midagi hakkab muutuma. Ja paremuse poole. Ausalt.

Veel meenutab sügist see, et ühiselamus sooja vett pole ja tänavatel külmagi vett vähe on. Et ülikooli arstipunktis püütakse olümpia-aasta järjekorrarekordit püstitada. Et . . .

HANNES TAMME

ISR alustab

Koolisügis on taas oma õigustesse astunud. Kui kesk-, kõrg- ja kutsekoolides läheb õppetöö juba neljandat nädalat, siis rahvaharidussüsteem alles valmistub esimesteks õppusteks. Kõrvuti teistega seab oma neljanda õppeaasta plaane ka Internatsionaalsete Sidemete Rahvaülikool. Küllap pole enam vajadust pikemalt seletada, millega ISR-is tegeldakse. Meie peaülesandeks on rahvusvahelise suhtlemisvõimelisuse kujundamine, mille saavutamiseks üritame tundma õppida vastavate rahvaste keelt, kultuuri ja argielu. Käesoleval õppeaastal võetakse soovijaid vastu järgmistele erialadele: **hispaania, inglise ja saksa keel — algajad ja edasijõudnud; eesti, rootsi ja soome keel — algajad; vene keel — edasijõudnud.**

Nagu varemgi toimuvad loengud ja seminarid TRÜ õppejõudude juhendamisel kaks korda nädalas. ISR-i avaaktus toimub 16. oktoobril kell 18 TRÜ aulas.

Õpirühmadesse on võimalik registreeruda 29. septembrist kuni 3. oktoobrini kell 16—18 ühingu «Teadus» Tartu linnaorganisatsiooni ruumes Nõukogude väljak 8 (III korrus). Ühtlasi saab siis ka täiendavat informatsiooni õppetööga seotud küsimuste kohta.

JÜRI VALGE,
ISR-i nõukogu esimees

PANE TÄHELE

KUNSTIKABINETTI

Esma- ja muukursuslased, kunsti- ja muulembelised, kel vähegi tahtmist soojal suvel jahenenud kunstikabineti ruumis oma ihu- ja vaimusoojusega laest «jääpurikaid sulatada», see tulgu, kaasas suur tahtmine, oskamatus ja teadmine, et ka jänese võib joonistama panna.

Registreerimine alates teisipäevast kell 17 iga päev.

Klubi üritused

Reedel, 26. septembril Leningradi mnt. 27 kohvikus DISKO.

Laupäeval, 27. septembril kl. 20 Nooruse t. 9 saalis RIHO BAUMANI DISKO.

KULLA NEIU!

Sul on kena lauluhääl ja kindel tahtmine laulda. Laulmist ja ka muidu toredat vaba aja veetmist pakub Sulle Eesti NSV teeneline TRÜ Akadeemiline Naiskoor.

Uusi lauljaid võtame vastu teisipäeviti ja neljapäeviti. Tule kindlasti 30. septembril või 2. oktoobril, sest 3.—5. oktoobrini toimub laululaager Käärikul. Sellest osavõtt on uuele lauljale väga vajalik.

Kiirusta!

Uusi trükiseid

Tartu Riikliku Ülikooli toimetised. Vihik 528. Eesti rahvaluule žanriprobleemid. Töid eesti filoloogia alalt VII. Tartu 1980, 122 lk., 300 eks., 1 rbl.

Tartu Riikliku Ülikooli toimetised. Vihik 532. Uurimusi germaani keelte sõnavara ja grammatika alalt. Linguistica XII. Tartu 1980, 154 lk., 500 eks., 1 rbl. 40 kop.

Organic Reactivity. English Edition of Реакционная способность органических соединений. Vol. XVI. Issue 4(60). December 1979. Tartu 1980, 142 lk., 400 eks., 1 rbl. 10 kop.

Eesti keele tekste ja harjutusi vene üliõpilastele II. 1. vihik. Tartu 1980, 76 lk., 1000 eks., 15 kop.

ARSTITEADUSKONNA ÜTÜ NÕUKOGU

aruande- ja valimiskoosolek toimub esmaspäeval, 29. septembril kell 18 O. Lutsu t. 2. Kõikide ringivanemate osavõtt kohustuslik.

XX SAJANDI VENE POEESIAT

Alates 1. oktoobrist kell 16 hakkab toimuma keeltemajas aud. 309 JURI MINERALOVI erikursus eesti ja võõrfiloloogidele teemal «XX sajandi vene poeesia». Osa võtta võivad kõik huvilised.

Vene keele kateeder

LÄTI KEEL

(algajaile ja edasijõudnuile)

Huvilistel tulla aja suhtes kokku leppima kolmapäeval, 1. oktoobril k. 17 soome-ugri keelte kateedrisse (ph. 126).

MARA VEINBERGA

Kirjandusvõistlus

ELKNÜ TRÜ komitee, ÜTÜ eesti kirjanduse ja rahvaluule ring ja ajalehe «TRÜ» toimetus kuulutavad välja kirjandusvõistluse. Võistlusest võivad osa võtta kõik TRÜ praegused üliõpilased, aga ka 1980. aasta vilistlased.

Võistlusel tulevad arvesse need avaldamata ilukirjanduslikud tööd, mis on saadetud või toodud ajalehe «TRÜ» toimetusse enne 5. detsembrit. Toimetuse aadress: 202400 Tartu, Ülikooli 18—302.

Kindlasti olgu igale võistlustööle kirjutatud märgusõna ja juurde lisatud kinnises ümbrikus andmed autori kohta (nimi, aadress, teaduskond, osakond, kursus).

Auhinnavõitjad teatab žürii aasta lõpul.

Loomingulisi õnnestumisi!

Avaldame siirast kaastunnet arstiteaduskonna stomatoloogia I kursuse üliõpilasele Tõnu Kalvetile

ISA

surma puhul.

Sõbrad

Toimetaja V. SOOTAK

«TRÜ»

Ajalehe «TRÜ» toimetuse aadress: 202400 Tartu, Ülikooli t. 18, TRÜ, ruum 302, tel. 341-21/253. Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk. Tartu Ülikooli 17/19. III. Üksiknumbri hind 2 kop. Tellim. nr. 3354. MB-06967.

«Тарту Рийклик Юликоол» («Тартуский государственный университет»). Орган парткома, ректората, комитета ЛКСМ и профкома Тартуского государственного университета, г. Тарту, Эстонской ССР.

Kontrolleksemplar
AR Fr. R. Kreutzwaldi nim. ENSV Riiklik Raamatukogu

KÕIGI MAADE PROLETAARLASED, ÜHINEGE!

tartu riiklik ülikool

TRÜ

EKP TRÜ komitee, TRÜ rektoraadi, ELKNÜ TRÜ komitee ja TRÜ ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 27 (1237) Reedel, 3. oktoobril 1980 XXXII aastakäik

Ülikooli komsomol saab 40

- Läinust ja olevast komsomoliveterani J. Kalitsa pilgu läbi — 1. ja 2. lk.
- Ajalugu kuuel pildil — 1., 2. ja 3. lk.
- Kolme sektori päevaprobleemid — 2. lk.

Pilguheit tänaseni

NLKP ajaloo kateedri juhataja professor JOHANNES KALITS on üks paljudest, kes võib rääkida TRÜ komsomoli ajaloost, üks vähestest, kelle mälestustes seonduvad katkematult sõjajärgsed aastad ja tänapäev.

«Komsomoli astusin 1940. aastal Põltsamaal keskkoolipoisina. 1945. aastal immatrikuleeriti mind TRÜ õigusteaduskonna üliõpilaseks, samal ajal tuli olla ka ÜLKNÜ Tartu Linnakomitee II sekretär. Oli väga koormav üheaegselt õppida päevases osakonnas ja teha linnas komsomolitööd. Pisut kergemaks läks siis, kui 1946. aasta märtsis valiti mind ülikooli komsomolisekretäriks.»

Tollane komsomolielu oli vist iseäranis pulbitsev?

«Komsomol ehitas, taastas, varus, organiseeris. Ideoloogiatöös käis võitlus vanade iganditega. Muutus nii mõndagi. Endistel aegadel üliõpilased tervitasid auditooriumi sisenevat õppejõudu jalgade sahistamisega. Oma osa sai ka «Gaudeamus», kuna ta oli akadeemilise seltskonna laul koos püstitõusmiste ja lauanõude täristamisega. Nüüd on osa salme välja jäänud ja laul isegi üliõpilashümni tasemele tõstetud.»

1944. aastal oli TRÜ-s kolm, 1949. aastal aga juba ligi tuhat kommunistlikku noort.

«Kõigepealt oli see 3 väga suhteline, tegelikult oli kommunistlikke noori rohkem. Mitmed lihtsalt ei jõudnud veel ennast arvele võtta, mitmel olid okupatsiooniajal dokumendid kaotsi läinud. Mäletan aga üht noormeest, kes end arvele ei võtnudki — «valge laeva» müüt peibutas tollal tõekspidamistes kõhklejaid. Komsomoli astuti esialgu visalt. Hulgaliseks muutus kasv 50-ndate aastate algul. Kuid puges sisse ka musta minevikuga inimesi. Oma ridade puhtust hoidis komsomol hoolikalt. Suuremate komsomolieetika rikkumiste korral kaasnes komsomolist väljaheitmisega enamasti ka eksmatrikuleerimine ülikoolist.»

1948. aastal tuli appi kollektiivne propagandist, agitaator ja ka organisaator ajaleht «TRÜ».

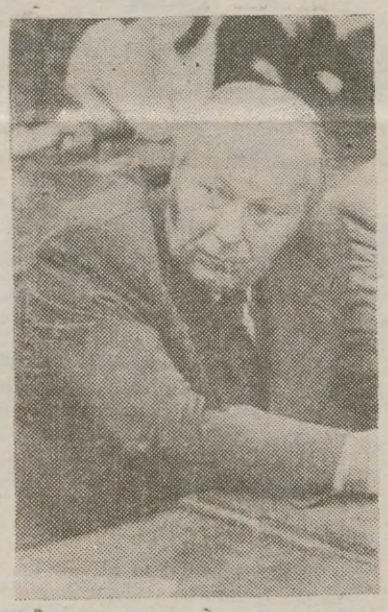

«Ajaleht oli ajastule vastavalt ründav. Kuigi ajalehe näos see võib-olla otseselt ei väljendunud, olid ometi kõik püstitatud probleemid tihedalt seotud komsomolitegevusega. Ajalehe tegijaks oli komsomolikomitee liige Olaf Utt, tollal õigusteaduskonna üliõpilane. Täie teravusega ja otse kritiseeriti pseudoteaduse levitajaid, lääne kultuuri ees lömitajaid, passiivseid eemalseisjaid.»

Kommunistliku noore kohusetunne?

«Suhtumine ülesannetesse oli tõsine, seetõttu oli ka töö hulkadega lihtsam. Näiteks ühiselamud. Peeti pidusidki, inventari aga ei lõhutud. Ühiselamukoha saamiseks tuli soovijal endal koristustöid teha. Ka taastamistöödesse linnas suhtuti mõistvalt. Emajõel käidi ise kütteks puid parvetamas. Neid töid oli kokku loendamatu hulk. Iial ei tulnud aga kellelegi mõttesse selle eest tasu küsida. 1956—57 oldi uudismaal. Viiekümnendate aastate lõpul, vist 1959, võeti suviti töötamise kohustused aula koosolekul vastu sooja poolehoiuga.

Komsomoli astumine oli igaühele sündmuseks. Selle muutmist kampaaniaks ei pidanud me tollal õigeks ega saagi seda teha.»

Komsomol parteitöötaja pilguga?

«1954—1956 valiti mind ülikooli parteikomitee sekretäriks, hiljem olen korduvalt olnud komitee liige. Loomulikult tulid siin abiks komsomolitöös omandatud kogemused. Komsomoli peaksin seetõttu nagu organiseerimistöö fakulteediks.

Meie ülikooli komsomolielus on olnud mitmeid üksteisest erinevaid ajajärke. Näiteks 60-ndate aastate teisel poolel hakkas komitees tooni andma püüe teha kõike uut moodi. Alati muidugi, nagu elu näitab, ei tarvitse iga uus asi olla kõige pa-

(Järg 2. lk.)

● Üks tähtsamaid töid esimestel sõjajärgsetel aastatel oli kodulinna varemetest puhastamine.

7. OKTOOBRIL ON NSV LIIDU KONSTITUTSIOONI PÄEV

Õigus haridusele

NSV Liidu uue konstitutsiooni 45. paragrahvis on öeldud: «NSV Liidu kodanikel on õigus haridusele. Selle õigust tagavad: tasuta haridus kõigis haridusliikides, üldise kohustusliku keskhariduse andmine noortele; kutse-, keskeri- ja kõrghariduse laialdane arendamine sel alusel, et õppimine seondub elu ja tööga; riiklike stipendiumide maksmine õpilastele ning üliõpilastele; kooliõpikute tasuta andmine; võimalus koolis õppida emakeeles; tingimuste loomine iseõppimiseks.»

Ka varasemates meie riigi põhiseadustes on haridusõigus leidnud fikseerimist, kuid kunagi varem pole selle õiguse realiseerimist tagatud nii kaalukate garantiidega. Selles väljendub nii arenenud sotsialismile iseloomulik tähelepanu kogu rahva hariduse vastu kui ka ühiskonna arengus kujunenud võimalused tagamaks antud õiguse realiseerimist. See kõik tundub meile iseenesestmõistetava ja loomulikuna. Ometi pole see alati nii olnud. Tee nende saavutusteni on olnud pikk ja vaevarikas. Lähtebaas, millelt tuli hariduselu hakata korraldama, oli enam kui tagasihoidlik. Revolutsioonieelsel Venemaal ei osanud 72% 9—49-aastastest inimestest lugeda ega kirjutada. Hariduse levik oli väga ebaühtlane. Kui näiteks Eestis oli jõutud üldise kirjaoskuseni, siis tänaste Kesk-Aasia liiduvabariikide elanikkonna kirjaoskus küündis vaid 2—3 protsendini. Oma kirjakeel puudus 48 Venemaa rahvusel. Levinud oli arvamus, et kirjaoskamatuse likvideerimiseks kulub vähemalt paar sajandit. Noor Nõukogudemaa vajas aga viivitamatult haritud töötajaid. Õigust haridusele asusid realiseerima miljonid töötava rahva esindajad, pidades silmas V. I. Lenini juhtmõtet, et harimatu inimene seisab väljaspool poliitikat.

Juba teisel viisaastakul võidi kehtestada üldine kohustuslik polütehniline 7-klassiline haridus, 1950-te aastate lõpul juba 8-klassiline kohustuslik haridus. Üleminek üldisele keskhariduse on meie hariduselu suuremaid võite, mille tegelik tähendus on hoomatav küllap alles aastate pärast.

Nagu üldhariduse puhul, oli puudulik ka sotsialistliku kõrghariduse edasiarendamiseks vajalik lähtealus. Revolutsioonieelse Venemaa 105 kõrgkoolis õppis 127,4 tuhat üliõpilast. Kõrgkoolid puudusid 10 praeguse liiduvabariigi territooriumil. Valitsev klass oli huvitatud, et teadmiste tippudeni jõuaksid vaid tema klassi esindajad või siis need, kes kuuletusid oma teadmisi rakendama tema huvides. Rangelt elitaarne-klassiline iseloom määras nii üliõpilaskonna koosseisu kui kõrgkoolis antava ettevalmistuse sisu.

Juba oma esimeste dekreetidega kaotas noor Nõukogude riik elitarismi kõrghariduses: ülikooliauditooriumid said kättesaadavaks laiadele töörahva hulkadele. 1918. aasta 2. augustil V. I. Lenini poolt allakirjutatud Rahvakomissaride Nõukogu dekreediga pandi alus nõukogulikule kõrghariduspoliitikale, mille olemuslikuks jooneks oli töötavatele inimestele ja nende lastele kõrghariduse omandamise võimaluste loomine. Hariduse ja kasvatuse eesmärgiks oli siis ja on praegu mitte ainult kõrgelt kvalifitseeritud kaadri ettevalmistamine, vaid ka igakülgselt arenenud inimeste kujundamine.

Sotsialistliku haridussüsteemi kõige olulisemaks saavutuseks on — kõrvuti nõukogude spetsialistide kaadri ettevalmistuse endaga — ühtsuse tagamine tema professionaal-majandusliku, sotsiaalse ja humanistliku funktsiooni vahel.

Meie maal on praegu spetsialistide ettevalmistamise tarbeks üle 860 kõrgkooli, kus õpib rohkem kui 5 miljonit inimest. Ka meie vabariigi 6 kõrgkooli ligemale sajal erialal omandab kutset üle 24 tuhande üliõpilase.

Kuid ei ole õigusi ilma kohustusteta. Nii on ka õigusega haridusele. See õigus iseenesest ei annaks mitte midagi, kui noor inimene ei täidaks koolikohustust, ei omandaks õppeprogramme, ei alluks distsiplii-nile jne. Kaugeltki mitte kõigile üliõpilastele ei garanteeri matrikli omamine selle asendumist spetsialistidiplomiga — ja seda mitte niivõrd objektiivsete kui just subjektiivsete asjaolude tõttu.

Meil kehtivad kodanike konstitutsioonilised õigused on kompleksed. Õigus haridusele on uue konstitutsiooni alusel avardunud õiguseks valida elukutset vastavalt kutsumusele, võimetele, kutsealasele ettevalmistusele ja haridusele ning arvestades ühiskondlikke vajadusi. See aga eeldab, et õpinguaastad oleksid selliseks varanduse kogumise ajaks, millest jätkuks kogu eluks, et sisenemine valitud töömaailma ja tegutsemine seal kujuneks eneseteostuse peamiseks sfääriks.

HANS DSISS

Õppeosakond teatab

NB! Ülikoolis toimuvad esmaspäevased loengud laupäeval ning laupäevased pühapäeval.

Esmaspäev ja teisipäev on üliõpilastel vaba.

SELLES LEHES

- TRÜ komsomoli 40. juubel — 1., 2. ja 3. lk.
- Õnnitleme Eduard Sakki — 3. lk.
- Nädala pärast EÜE konverents — 3. lk. ja arstiteaduskonna päev — 4. lk.
- Sõna võtab RSR — 4. lk.
- Kaugõppija, pane tähele — 3. lk.
- Koorid ootavad esmakursuslasi — 4. lk.

ERKI BERENDSI joonistus.

Pilguheit...

(Algus 1. lk.)

rem. Uus saavutab eluõiguse siis, kui ta väljub komitee seinte vahelt ning võidab laiade hulkade poolehoiu. Ei saa ka ürituse huvitavus olla eesmärgiks omaette.

Tänaseks on ülikooli komsomolipere paisunud tuhandetesse. Komitee täita on väga keerukad ülesanded. Tuleb arvestada suuri erinevusi eeskätt just erialade hoiakutes ja arvamustes. Eks teadus pea siin oma abi osutama.»

Millal üllitatakse uurimistöö «TRÜ komsomoli ajalugu»?

«Käsikirjaga tuleb valmis jõuda tänavu. Raamat peaks ilmuma aastail 1982—1983.»

AIMAR JUGASTE

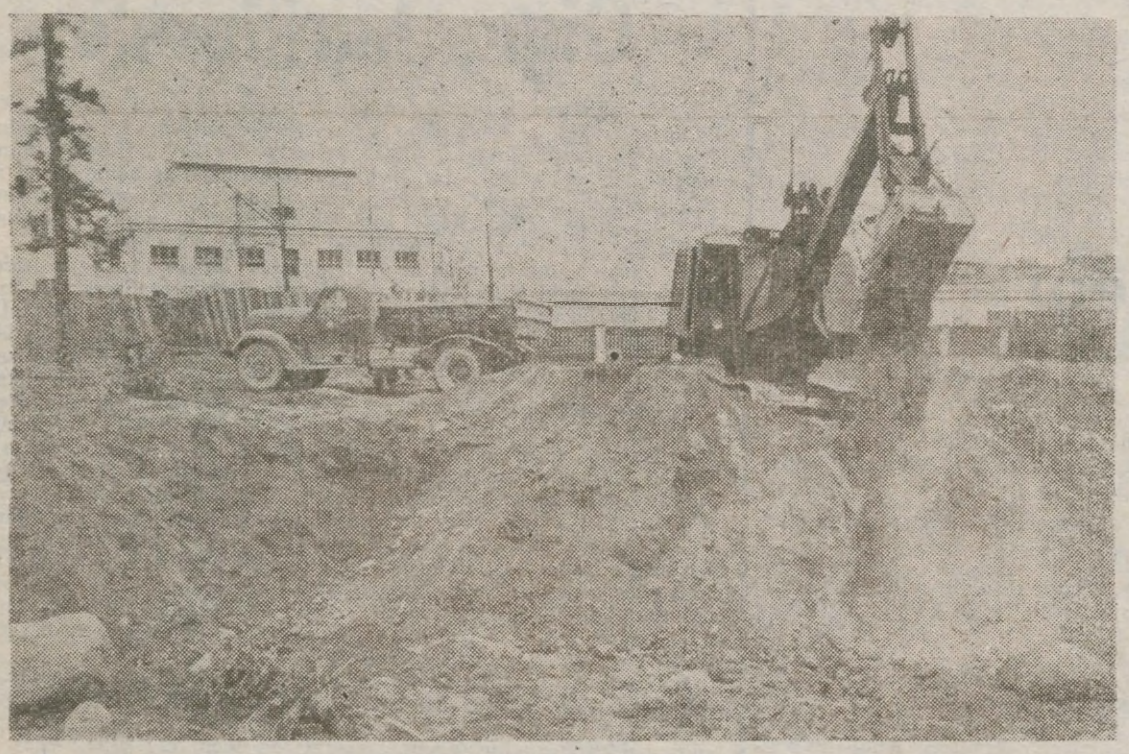

● Siia hakati rajama staadioni.

● Üliõpilaste ametiühingukomiteesse kuulusid 1948. aastal (esimeses reas vasakult) Guido Arro, Linda Pärn, Aleksander Blumfeldt, Virve Roonurm, Herbert Tigane ja Endel Laasik; (teises reas vasakult) Hillar Palamets, Jüri Linnus, Alfred Külaots, Harald Rimmel ja Herman Rand.

Komsomolikroonika

● ELKNÜ TRÜ komitee koosolekul teisipäeval, 30. septembril heideti ÜLKNÜ ridadest välja kehakultuuriteaduskonna III kursuse üliõpilane Sulev Saar, kes on toime pannud raske kuriteo.

Seoses ülikooli lõpetamisega vabastati komsomolikomitee liikme kohustest endine arstiteaduskonna komsomolibüroo sekretär Oleg Ševtšuk. Uueks arstiteaduskonna komsomolisekretäriks kinnitati raviosakonna V kursuse üliõpilane Indrek Miidla, kes ühtlasi koopteeriti ülikooli komsomolikomitee liikmeks.

ELKNÜ TRÜ komitee sekretär Madis Kallion andis endisele asesekretärile Mercedes Pent-Merimaale üle ÜLKNÜ Keskkomitee rinnamärgi «Aktiivse töö eest komsomolis» ning ülikooli komsomolikomitee uue tänukirja esimese eksemplari.

● Olmesektori juhataja ja laupäevakustaabi ülem Mati Luukas tegi kokkuvõtteid 27. septembril toimunud komsomoli- ja noortelaupäevakust. 1980. aasta suvemaleva komandörina andis Mati Luukas ülevaate ka käesoleva aasta suvemaleva tööst.

● Lahendati jooksvaid küsimusi seoses ettevalmistustega ülikooli komsomoli juubeli tähistamiseks.

ELKNÜ TRÜ komitee koosolekust võttis osa ka ELKNÜ Tartu Linnakomitee esimene sekretär Arvi Karotam.

Päevaprobleeme

IDEOLOOGIASEKTORI JUHATAJA ÜLAR TIKK:

Viimase aja tormilised sündmused on tunduvalt tõstnud ühiskondlikku aktiivsust kogu Nõukogudemaal. Praegusaja omapära on selles, et suursündmuste ja juubelite jada on meie jaoks esindatud paljudes erinevates sfäärides üldriiklikest kuni TRÜ komsomolipereni välja.

Tasub veel kord meelde tuletada õnnestunud olümpiamänge, Eesti NSV 40. aastapäeva ja sellega kaasnenud kõrget autasu, Tartu linna 950. aastapäeva ja Rahvaste Sõpruse ordenit. Neis kõigis on oma koht ülikoolil ja üliõpilastel. Tulemas on ka ülikooli enda 350. juubel ning kätte jõudnud meie komsomoliorganisatsiooni 40. juubel. Teetähiseks on NLKP XXVI kongress, mille vääriliseks tähistamiseks on TRÜ komsomolikomitee oma 16. septembri otsusega kavandanud mahuka tööplaani.

Esmane ja aktuaalseim ülesanne on praegu aruande- ja valimiskoosolekute eeskujulik korraldamine, kus eeltoodud sündmuste taustal tuleb teha konkreetsed kokkuvõtted ka ideoloogiatööst.

Semestri ideoloogiliseks suurürituseks on leninliku arvestuse «NLKP XXV kongressi otsused ellu!» lõppatesteerimine novembris-detsembris. Et tegemist on lõppatesteerimisega, tuleks seda teha varasemast paremal organisatsioonilisel tasemel.

Koos õppesektori liikmetega korraldatakse novembris ühiskonnateaduste nädal, kus koos ühiskonnateaduste kateedrite esindajatega peetakse nõu ühiskonnateaduste õpetamise ja ideoloogiatöö probleemide üle.

Kõik, kes vajavad abi loengute korraldamiseks sise- või välispoliitikas, teadku, et rahvusvaheliste suhete ring on nõus saatma lektoreid. Tuleb vaid õigel ajal pöörduda TRÜ komsomolikomiteesse.

Komsomolikomitee 16. septembri otsus näeb ette ka mitmeid teisi üritusi (teaduskondade komsomoliajaloo uurimise metoodiline konverents, viktoriin «ELKNÜ 60»). Ideoloogiasektori liikmete ülesanne on siin eelkõige aktiivse osavõtu tagamine.

Aegsasti tuleks hakata koguma materjale teaduskonna komsomoliraporti koostamiseks. See esitatakse teaduskonna parteiorganisatsioonile partei XXVI kongressi ajal. Senisest tõhusamalt peaksid töötama ühiselamunõukogud. Ka näitagitatsiooni puudumisele ei saa läbi sõrmede vaadata. Komsomolikomitee juba nimetatud otsus näeb ette siingi kontrolli tõhustamist. Elanike nimekirjad (koos tubade ja kursuste äranäitamisega) peavad olema ühiselamute valvelaudades. Näitmaterjali ülespanemisega tuleb just siit alustada.

Ei saa teha normaalset ideoloogiatööd, kui arvestuskontroll ei lähe ladusalt ning on suhteliselt palju maksuvõlglasi. Omapärase rekordiga esines matemaatikateaduskonna komsomolibüroo, kes õppeaasta algusest 3 nädala jooksul ei andnud elumärki (võib-olla mingitel objektiivsetel põhjustel, kuid see ei vabanda).

Kiita ei saa ka ideoloogiakaadri komplekteerimist teaduskondades. Kui eelmise õppeaasta töö põhjal võib rahul olla arsti-, majandus-, kehakultuuri- ja filoloogiateaduskonna ning füüsikaosakonna komsomolibüroode ideoloogiasektorite juhatajate tööga, siis rohkem tähelepanu kaadri valikule peavad pöörama ajaloo-, matemaatika-, eriti aga õigusteaduskonna ja keemiaosakonna komsomolibürood. Abi saavad osutada ka teaduskondade parteibürood, sest praktika näitab, et kõik komsomolibürood ei suuda ise sobivalt ülesandeid jaotada.

Heaks märgiks on, et passiivsuse jää hakkab altpoolt sulama. Näitena võib tuua saksa filoloogia I kursuse komsomolisekretäri ja kahe ravi III kursuse tütarlapse asjalikku suhtumist: tulla, ilma et keegi tagant torgiks, ise komsomolikomiteesse selgust saama. Oleks aeg aru saada, et iga komsomoliaktivist, iga kommunistlik noor on komsomolikomitees omainimene. Komitee on koht, kuhu tuleb tulla uksele koputamata niihästi abi paluma kui ka ise kaasa lööma.

Loodan, et see tõrvatilk juubelimeepotti ära ei riku, vaid nii mõnegi noorema mehe tegutsema ärgitab. Selleks kõigile ühingukaaslastele TRÜ komsomoli 40. juubeli puhul jõudu ja edu!

✣

ÕPPE- JA TEADUSTÖÖ ASESEKRETÄR ÜLLE LEPP:

1979/80. õ.-a. kevadisel eksamisessioonil oli õppeedukus meie ülikoolis 91,0%. Üliõpilaste teadmiste kvaliteeti iseloomustab kõige enam hinnetele «väga hea» ja «hea» õppivate üliõpilaste arv. Kevadsemestri vastava näiduga (50,9%) võib rahule jääda. Parandada seda aga saab ja tulebki. Uuel õppeaastal, nagu eelmistelgi, on vaja pidevalt kontrollida õppedistsipliini, tutvuda teadmiste jooksva kontrolli (vahearvestused) tulemustega, selgitada ja kasutada neist tulenevaid järeldusi. Peamine on kujundada ja süvendada üliõpilases süstemaatilise töötamise harjumust.

Erilise tähelepanu all on õppeedukus ühiskonnateadustes. Reservide väljaselgitamiseks oleme korraldanud kord semestris ühiskonnateaduste nädala. Siis toimuvad kohtumised ühiskonnateaduste kateedrite õppejõududega. Kohtumiste kasutegur oleks suurem, kui need toimuksid teaduskondades.

Väga oluliseks oleme pidanud ka õppetöös silmapaistnud üliõpilaste esiletõstmist. ELKNÜ TRÜ komitees on välja pandud nimeliste stipendiumide saajate fotod, teaduskondades pannakse igal semestril välja õppe-, teadus- ja ühiskondliku töö eesrindlaste autahvel. Traditsiooniline on ülikooli nimeliste stipendiumide saajate kohtumine rektoriga.

Tähtis on meie töö keskkooliõpilastega, s. t. neis sügava huvi tekitamine oma tulevase võimaliku eriala vastu. Hoogustamist vajab keskkooliõpilaste ringide töö, samuti agitgruppide loomine, kes propageeriksid vabariigi keskkoolides TRÜ-s õpitavaid erialasid.

✣

OLMESEKTORI JUHATAJA MATI LUUKAS:

Sageli kuuleme teravaid ütlemisi nii meie ühiselamute kui ka nende inimeste kohta, kes selle töölõiguga otseselt tegelevad. Põhiliseks kritiseerijaks on üliõpilane, s. o. inimene, kes ise ühiselamus elab ja seepärast kõige paremini seal valitsevat korda teab. Peaaegu alati oleme aga tõiga ees, et puudusi endid nähakse, kuid nende tekkepõhjustest ei saada või ei taheta aru saada. Need aga tulenevad tavaliselt meist endist — meie vähesest nõudlikkusest ja peremehetunde puudumisest. Ei seisne viimane ju mitte ainult saamises, vaid ka olemasoleva võimalikult mõistlikus kasutamises.

ELKNÜ TRÜ komitee on alates 1978. aasta detsembrist, kui võeti vastu EKP TRÜ komitee otsus «Komsomolikomitee tööst kasvatustöö korraldamisel ühiselamutes», ühiselamuküsimusega üha enam tegelnud. Sellest annab tunnistust olmesektori juhtiv ja koordineeriv tegevus ühiselamunõukogudes.

Seniseks töösuunaks on olmesektoril olnud nõukogude töö organisatsiooniline juhtimine (nõukogude koosseisude ja tööplaanide läbivaatamine ning kinnitamine, samuti tööaruannete kuulamine). Sellest õppeaastast peab lisanduma senisest enam sisulist tööd (nõukogude osatähtsuse tõstmisest ühiselamusiseste probleemide lahendamisel ja nn. ühiselamuvaimu kujundamisel). Paranema peaks nõukogu ja komandandi koostöö.

Ühiselamunõukogus on üliõpilastel võimalik lahendada enamik probleeme ise. See on võimuorgan, kelle otsused, mis on kirjas põhimääruses, on kohustuslikud kõigile ühiselamus elavatele üliõpilastele ja aspirantidele. Kooskõlastatult õppeasutuse rektoraadi ja ametiühingukomiteega on need kohustuslikud ka ühiselamu administratiiv-teeninduvale personalile.

● Veel hetk ja algas teaduskondadevaheline heitlus.

● 1960. aastate lõpul peeti üliõpilaspäevil ka tõrvikutega rongkäiku. Valgel hobusel tollane komsomolisekretär Laur Karu.

● ENSV Ülemnõukogu Presiidiumi aukirja annab meie komsomolisekretärile Madis Kallionile tollane ELKNÜ Keskkomitee esimene sekretär Indrek Toome. Foto on tehtud 17. novembril 1978.

Eile · Eile · Eile

Kl. 11 toimus komsomolikomitee pidulik istung koos endiste komsomolisekretäridega. Tervitama ja õnnitlema olid tulnud Õie Toming-Reintam, Johannes Kalits, Edgar Salumaa, Jaak Kaarma, Toomas Sutt, Laur Karu ja Henri Soova. Ülikooli komsomoli teele heitis tagasipilgu J. Kalits. ELKNÜ Keskkomitee üliõpilasosakonna juhataja Henri Soova andis üliõpilaste komsomoliajaloo-teemaliste tööde juhendajaile E. Salumaale, M. Reinfeldtile ja J. Kalitsale üle tänukirjad. Temalt kuuldi ka, et ÜLKNÜ Keskkomitee otsustas ülikooli komsomoliorganisatsiooni autasustada aukirjaga.

Kl. 15 avati näitus.

Kl. 16 vaadati vanu filmikaadreid.

Fakt ja kommentaarid

S-i tegevus paistis eriti silma TRÜ 350. aastapäeva ettevalmistamise ja läbiviimise aegu,[4], mil põhiliselt tema õlgadel lasus ülikooli ajaloo ja tänapäeva kujutamine fotos ning filmis. Ülikooli tsiviilkaitse üks juhte õige pika aja jooksul. Korduvalt esile tõstetud ministri ja rektori käskkirjades.[5]

FAKT

Kui kunagi tulevikus (näiteks ülikooli 400. aastapäeva eel) saab teoks TRÜEK (Tartu Riikliku Ülikooli Entsüklopeediline Käsiraamat), siis võime selle mahuka väljaande eelviimasest köitest S tähe alt leida umbes järgmise artikli:

S A K K, Eduard Aleksandri p. (*4. X 1930),[1]. Eesti NSV kõrgkoolide väljapaistvamaid foto- ja filmiteoreetikuid ning praktikuid 20. s. II p. Õppis pärast Tartu VI Keskkooli lõpetamist TRÜ-s keemiat (1951—1956), lõpetas füüsiku-keemikuna.[2] Alates 1. 08. 1956[3] TRÜ kino-fotokabineti juhataja, kes vaatamata kitsastele tingimustele tegi sellel ametikohal üllatavalt palju ära. Paljude õppefilmide autor ja kaasautor, on pälvinud selles osas nii vabariiklikku kui üleliidulist tunnustust. Õpetanud mitme eriala üliõpilastele õppekino, fotograafiat ja tehniliste vahendite kasutamist.

KOMMENTAARID

1. Järelikult saab E. Sakk homme 50-aastaseks. Uskumatu, kuid ometi tõsi.
2. Väga kasulik kaksikeriala ühele tõelisele päevapiltnikule, sest teatavasti koosneb fotograafia kahe reaalteaduse olulistest elementidest — füüsika (statiiv, objektiiv, valgus jne.) ja keemia (loputusvesi, kinniti, filmiemulsioon jne.).
3. Matemaatiliste meetodite abil on võimalik kindlaks teha, et tuleval suvel on E. Sakil jälle juubel — sedapuhku ametialane.
4. Siin oleme küll pisut ajast ette rutanud, kuid need, kes E. Sakki ühise töö kaudu lähemalt tunnevad, ei kahtle põrmugi selle lause tõelevastavuses.
5. Veel rohkem on juubilari kui väga kohusetruud, vastutulelikku ja mõnusat meest kiitnud tema paljud kolleegid ja arvukad kliendid, ülikooli ajaleht kaasa arvatud, kes ikka ja jälle tulemusrikkalt loodavad E. Saki kiirele ja lahkele abile.

Südamlikult õnnitledes ja tugevat tervist, jätkuvat indu ja kvaliteetset aparatuuri soovides

kolleegid ja kliendid

„Laupäevakuga võib rahule jääda,“

sõnas komsomolikomitee sekretär Madis Kallion kolmapäeval. «Esile tahaksin tõsta õigusteaduskonna II kursuse tüdrukuid, kes pesid peahoones aknaid, ravi III ja stomatoloogia III kursust. Nemad töötasid Toomemäel. Hästi tegid oma tööd ka IV kursuse keemikud, kuigi kohale tuli ettenähtust vähem inimesi. I kursuse füüsikud ja III kursuse kehakultuurlased valmistasid klubi taasehitusel järgmiseks nädalaks ette töörinti. Sel nädalal on nad seal veel ise ametis, tulevast nädalast on objektil iga päev 10 noormeest ja 3 tütarlast, need, kes suvemalevast kõrvale hiilisid.

Esimesed ja teised kursused ning diplomandid jäid ülikooli laupäevakust enamasti eemale. Miks? Esmakursuslased olid majandites, teised kursused sinna parajasti minemas ning viimaste kursuste rahvas juba praktikaga seotud. Organisatsioonilised arusaamatused tekkisid teadusraamatukogu ehituse tööandjatega. Teistele objektidele üliõpilasi ei vajatud.»

Toomemäe puud on veel lehtedes, nende all mõnel pool ilmselt laupäevakuliste riisutud hunnikud. Võib-olla oleks pidanud või peaks koguni veel ühe lehtede riisumise tööpäeva siis korraldama, kui puud päris raagus. Saaks muru puhtaks ja ehk ka praht ära viidud.

Teisipäevases «Edasis» ilmunud laupäevakuloos vajab selgitust repliik Vana-Jaani kalmistu kohta. Ülikooli laupäevakulised on seal mitme aasta jooksul võsa raiunud, prahti koristanud ja teisi töid teinud. Ja mitte ainult laupäevakulised, vaid ka ülikooli «kodulinlased». Paraku on selles töös raskusi, millest seni pole üle saadud: vanade ausammaste kadumine, korra puudumine jm.

Kaugõppijad on saabunud

2.—4. oktoobrini on oma esimestel loengutel filoloogiateaduskonna esimese kursuse kaugõppijad. Arusaadavalt on suur elamus tulla loengutele, konspekteerida pakutavat materjali, kuulata õpetussõnu ülikoolis õppimisest ja elada sisse üliõpilasellu. Kaugõppes õppimine on seotud suurte raskustega ning nõuab töö, õppimise ja puhkuse väga mõistuspärast jaotamist. Käivad ju statsionaarsed üliõpilased päevast päeva loenguil, sellest hoolimata on neil eksamisessioonidel raskusi, kaugõppijad peavad aga samaaegselt töötama ja õppides omandama statsionaarsetega võrdselt teadmisi. Kaugõppijad peavad olema andekad, kuid igal juhul keskmisest statsionaarsest üliõpilasest töökamad, et ülikooli lõpetada.

Esimestest loengupäevadest alates on tarvis süveneda õpetatavatesse ainetesse, kuulata tähelepanelikult õppejõudude juhtnööre kirjanduse saamise ja töötlemise kohta ning asuda kontrolltööde koostamisele. Vajalikke tööjuhendeid saab kaugõppedekanaadist.

Esialgu võib tekkida mitmesuguseid raskusi ja arusaamatusi. Nende puhul on kasulik kohe pöörduda õppejõudude või kaugõppedekanaadi ametnike poole. Kõige lähemaks peab aga saama kursusehooldaja, kelle nimi koos kohtumisajaga leidub tunniplaanis.

Tahaks loota, et ülikool tervikuna võtab oma uusi liikmeid heatahtlikult vastu, et õppejõud jõuavad õigel ajal õigesse kohta ja teevad kõik, et nüüd esimesele loengusessioonile tulnud lõpetaksid ülikooli kuue aasta pärast heade spetsialistidena.

Iga algus on raske. Raskustest tuleb aga üle saada. Selleks alguseks ja raskustest ülesaamiseks edu!

EDUARD VÄÄRI,
filoloogiateaduskonna
kaugõppeprodekaan

EÜE VI KONVERENTS

See toimub 10. oktoobril kell 18 keemiahoone aud. 320. Juttu tuleb:
— maleva komplekteerimisest
— maleva organisatsioonilisest struktuurist
— taidlusest ja malevalaulust
— kokkutulekust
— malevalehest
— kõigest, mis südamel ning mis tahab rääkimist.
Oodatud on kõik praegused, endised ja tulevased malevlased.

Tuleval reedel arstiteaduskonna päev

Kell 10 on aulas ENSV Tervishoiuministeeriumi meditsiininõukogu, arstiteaduskonna nõukogu ning ÜMPI nõukogu ühine koosolek. Kuulatakse ülevaadet emade ja lastekaitse-alase teadustöö ja organisatsiooni olukorrast ENSV-s (põhiettekande autorite kollektiivis on prof. K. Gross (ettekandja), dots. L. Keres ja L. Tamm). Osa võivad võtta kõik huvitatud.

*

Kell 15 algab aulas aktus.

- **Akadeemilise loengu «Pahaloomuliste kasvajate immunoloogiast» peab meie tervishoiuminister prof. V. Rätsep.**
- **Ülevaate arstiteaduskonnast 1980/81. õppeaastal teeb dekaan prof. L. Allikmets.**
- **Autasustamine.**

*

Kella 9-st on peahoones avatud meditsiinikirjanduse müügipunkt. «Ülikooli» raamatukauplus pakub nii kapitalismi- ja sotsialismimaade kui ka kodumaiste kirjastuste väljaandeid. Samuti saab osta TRÜ rotaprindi trükiseid.

RSR-i uus aasta

RSR alustab uut tööaastat 17. korda. Möödunud õppeaasta tööd hindasime ise keskmiseks. Mitmed üritused jäid organisatoorsete raskuste taha pidama, kuigi õnnestumisi oli varasemast tunduvalt rohkem. Eriti soojalt võeti meid vastu ELKNÜ Viljandi Rajoonikomitees. Pidasime loenguid sealseile abiturientidele ja töölisnoortele.

Tänavu muutsime mitmeti oma töö struktuuri ja panime paika uusi funktsionääre. Presidendi koormat valiti edasi vedama Veiko Lõhmus. Uueks ning seni meil puudunud pressi- ja informatsioonijuhiks valiti Georg Aru (õigust. II k.), kelle ülesandeks jääb töö koordineerimine ning ülikoolivälise loengute täpsustamine. Loengutaset aitavad tõsta tehnilised vahendid, seepärast kutsuti ellu ka vastavad asjamehed. Need on Kalev Karell ja Alar Maarend.

Täiesti uued printsiibid peavad tagama töö suurema kooskõlastatuse. Nüüdsest jääb senaatorite töökorralduse aluseks nn. regionaalsuse printsiip. Iga «väikese ringi» senaator vastutab teatud piirkonna materjalide laekumise ja korrastatuse eest. Ta süstematiseerib need ning paneb meie üldisesse kartoteeki, mida saavad kasutada kõik.

RSR-i enamik esinemisi on toimunud väljaspool ülikooli. Paradoksaalne, kuid tõsi. Ülikool on olnud meie kõige väiksem kuulaja.

Nii paradoksaalne kui see ka ei ole, tuleb asepresidendi sõnu tõena võtta. Ülikoolis on meie suurüritusi tõesti vähe olnud. Seda lünka asub kohe täitma RSR oma vasttäienenud juhtkonnaga.

Nilsiis, üliõpilane, pane tähele: 8. oktoobril esineb ülikooli aulas meie ringi asutajaliige Toomas Alatalu. Teemaks on Kuuba oma probleemidega, vaadatuna kohalviibinu pilgu läbi.

RSR-i ESIMENE SUUR RING toimub 9. novembril. Nagu pealkirjastki näha, tulevad vaagimisele hiljuti Poolas aset leidnud sündmused, nende majanduslikud ja sotsiaalpoliitilised põhjused ning praegu Poola RV rahvamajanduses toimuvad muudatused. Et iga huvipakkuva probleemi paremaks mõistmiseks tuleks heita pilk ka minevikku, siis on meiegi suurel ringil võimalus kuulda saada Poola ajaloo tähtsamatest sündmustest.

RSR-i tööst lähemalt huvitatutele niipalju, et uusi liikmeid meie väiksesse ringi võtame vastu oktoobri keskpaiku. Varuge teadmisi ja veidi kannatust. Täpsem info ringiastumise kohta ilmub ajaleheš.

VEIKO LÕHMUS,
RSR-i president

Poola: suvi 1980 tagasivaatega

Sel aastal oleme planeerinud ülikooli komsomolikomitee eestvedamisel terve loengusarja kursuse poliitinformaatoritele teemal: «NLKP XXV kongressi otsuste realiseerimine välispoliitilisest aspektist».

Senaatorite nõukogu on täienenud mitme uue võimeka liikmega: Mati Meeliste (õigust. II k.), Toomas Leit (matem. I k.).

Endi jaoks oleme planeerinud mitmeid huvitavaid loengusarju. Alguse tegi meie kuraator vanemõpetaja E. Rahumaa, kes rääkis diplomaatilisest protokollist ja etiketist.

Möödunud nädalal olid RSR väikese ringi külalisteks T. Alatalu ja V. Ladva, kes valgustasid Poola RV, Iraani ja Iraagi sündmusi ning USA presidendivalimiste käiku.

VILLU JURSS,
RSR-i asepresident

Täna aulas

Külaline on VENJAMIN SMEHHOV, Moskva Taganka teatri näitleja. See teater ilmselt kommenteerimist ei vaja — on ta ju üks meie maa huvitavamaid, käinud mängimas ka Tallinnas. Venjamin Smehhov on trupi tuntuimate näitlejate hulgast, mänginud Majakovskit, «Tipptunni» peaosa, kuningas Claudiust «Hamletis»; «Meistri ja Margarita» Wolandit ning muuseas, TV-musketäriaana Athost; viimane töö teatris on Glebov Juri Trifonovi «Majas kaldapealsel».

Venjamin Smehhovi loominguline õhtu toimub 3. oktoobril kell 19 ülikooli aulas. Enne seda esitasime talle mõned küsimused.

Miks olete praegu Eestimaal?

Lavastan Noorsooteatris Moskva noore dramaturgi Anatoli Brežnevi näidendit «Dixieland», mille tegevus toimub sünnitusmaja sees ja ees. Püüame teha lavastust tänapäeva probleemidest, mis puudutavad igaüht meist.

Mõni sõna enese ja oma töö kohta?

Olen olnud 20 aastat näitleja, Tagankal olen praeguse Ljubimovi teatri sünnist, 1964. aastast peale. Näitlemist pean oma põhitööks ja -huviks, siiski tegelen ka mõnede muude asjadega. Olen olnud mitme oma teatri tüki juures instseneerija-stsenarist («Tipptund», «Kuulake!»). Kirjutan ka nn. lüürilist publitsistikat (peamiselt teatri kohta; lõpetamisel on portreeraamat teatriinimestest), aga ka proosat. 19. septembril korraldatud kohtumisel Tallinna teatrirahvaga lugesin paar oma juttu, ja ehkki need on üles ehitatud keelenüanssidele ja sõnamängudele, saadi neist aru. Proovin mõnd oma lugu ka Tartus ette kanda.

Paar korda olen lavastanud oma teatris, aga üldiselt leian, et seda teeb paremini peanäitejuht Juri Ljubimov. See-eest TV-s olen lavastanud seitsmel-kaheksal korral — teinud telelavastusi, -filme ja -kontserte. Filmis olen vähe mänginud, see näitekunsti liik ei huvita eriti. Kuulun tolle vähemuse hulka, kes arvavad, et kinotöö ei ole näitlejale eriti vajalik. Populaarsusesse suhtun aga skeptiliselt. Elu on liiga lühike selleks, et raisata aega enese meelest vähetähtsate asjade peale. Eriti teravalt tunnetad seda niisugustel puhkudel nagu viimati teatrikaaslase ning sõbra Vladimir Võssotski surm. See jälitab sind pidevalt, seepärast — ükskõik millest alustan, ikka jõuan jutuga Võssotskini. Küllap juhtub nii ka Tartus.

Armastan klassikuid, pean neid alistumatuteks inimesteks. Mulle meeldib tuntud luulet lugedes pühkida sellelt krestomaatlik läikekord, ise mõista ja püüda kuulajaile edasi anda, mis autor tegelikult kirja pannud. Eriti palju olen tegelnud Majakovskiga, meil on teatris juba aastaid etendus tema luulest pealkirjaga «Kuulake!». Tahaksin ka tartlastele seda poeeti lugeda.

KADI VANAVESKI

Ta tuleb

Ülikooli spartakiaad muidugi. Nagu juba teatatud, alustatakse **orienteerumisega** ja seda oktoobrikuu 9. päeval. Võistluspaigast ja tingimustest juba lähemalt allpool. Mis tuleb aga edasi? Oktoobris rohkem alasid ette nähtud polegi. Paar lehte tagasi lubatud **VTK suvine mitmevõistlus** lükatakse edasi. Ikka seepärast, et võistlus oma nime «suvine» õigustaks. Plaanis on mitmevõistlus ära pidada kevadel, TRÜ spordipäeva aegu. Korraldajad on heas usus, et võistluspinge kaunistab spordipäeva ja ka VTK mitmevõistlus saab populaarsust juurde.

Võrkpallurid peaksid vormi ajastama novembri alguseks. Millal registreerimiseks ja loosimiseks läheb, anname teada meie lehe veergudel. Kolmas ala, mille punktid spartakiaaditabelisse kantakse, on **ujumine**. Ujutakse samuti novembris.

Nüüd **juhendist**. Suurim vahe eelmise aastaga on selles, et **lauatennis** ja **male** peetakse nüüdsest võistkondlikena. Põhjenduseks nii palju, et loodetakse nende alade venimise ning arvukate loobumiste asemel näha põnevat ja sisukat võistlust. Äkki tuleb pealtvaatajaidki.

Punkte saavad endist viisi kõik kaasategijad. Endist viisi jääb arvesse ka põhimõte — tähtsam on osavõtt ja osasaamisrõõm.

OLIVER TOLL

ESIMENE SPARTAKIAADIALA — ORIENTEERUMINE

... toimub neljapäeval, 9. oktoobril Ropka raudteejaama lähistel. Kuidas sinna saab? Nimelt eribussid viivad osavõtjaid võistluspaika alates kella 11.30-st kuni 17.30-ni Kingissepa t. 19 kehakultuuriteaduskonna hoone eest. Bussid sõidavad igal pooltunnil (11.30, 12.30, 13.30 jne.). Ropka raudteejaamast tagasi Tartusse tulevad bussid aga igal täistunnil.

Rajal on 8 kontrollpunkti. Meestel tuleb läbida 6 kp-d (6 km) ja naistel 4 kp-d (4 km). Osa võtma on kutsutud kõik!

SPORT ● UUDIS

O Nädalavahetusel peeti Käärikul Balti kõrgkoolide meistrivõistlused suunkorienteerumises. Naiste 5,4 km distantsil võitis Baiba Zarina (LVU) 46.42. Järgnesid Ruta Feldmanaite (48.06) ja Danute Vilkeliene (48.37) Vilniuse Pedagoogilisest Instituudist. Meie parimana oli Anne Kiudorv viies.

Meestest võidutses Pranaz Bruzga (Kaunase PI) 59.28. Teine oli Juris Cebulis (Riia PI) 1.01,43 ja kolmas oli Leho Haldna (TRÜ) 1.02,47.

Venia legendi

16. oktoobril toimuvad majandusküberneetika ja statistika kateedri õppejõudude *venia legendi* loengud Nooruse t. 9 aud. 304 järgmiselt:

kell 15.15 esineb dots. kt. VALTER TELLIS teemal «Majandusmehhanismi täiustamisest töötingimuste parandamisel ettevõttes»;

kell 16.15 esineb dots. kt. TIIU PAAS teemal «Matemaatilise modelleerimise võimalustest kaubanduses».

Dots. VALNER KRINAL,
majandusteaduskonna
dekaan

MOOTORPAADIJUHI KURSUSED

TRÜ ALMAVÜ korraldab ülikooli töötajaile ja üliõpilastele mootorpaadijuhi kursused. Eelregistreerimine teisipäeviti ja neljapäeviti kl. 17—18-ni Gagarini t. 1—203 kuni 15. oktoobrini.

INTERKLUBI

ootab oma liikmeid ja klubisse astuda soovijaid hooaja avakoosolekule neljapäeval, 9. oktoobril kell 18 komsomolikomitees.

Klubi üritused

Neljapäeval, 2. oktoobril ja reedel, 3. oktoobril kell 19 Leningradi mnt. kohvikus DISKO.

Laupäeval, 4. oktoobril kell 20 Nooruse t. 9 õppehoones PUHKEÕHTU.

Siis sa ise oled süüdi ...

Viisipidajad võiksid seda lugu siiski lugeda.

Kõige rohkem loodan esmakursuslastest, sest igapäevast rada — kool—kodu—k... — pole nad veel tallama harjunud.

Lugupeetud esimese kursuse üliõpilased! Olen diplomand, ei oska enam öelda, kui koolilapselikud te olete. Kas tuleb teid (välismaasõitudega) meelitama hakata, teid käekõrval kaasa tirida, teile ainult pakkuda? Kas olete juba kavatsenud mõelda, mis või kes teist saab, kui te siit varsti lähete; mida tahate võtta ülikoolilt? (Igasugune võtmine tähendab andmist — hea, kui te sellest ülikooli lõpuks aru saate.)

Palju on valida, kuulutustega peahoones hakkad juba harjuma. Muidugi, kõige lihtsam on üldse mitte valida, minna kahest heinakukjast mööda, nagu need kuulutused sinu kohta ei käikski. Ülikooli nais-, mees- ja kammerkooris laulavad ju... üliõpilased!

Aga just üliõpilaskoorid ei saa uute lauljateta mitte kuidagi hakkama. Ei hakka seletama, mispärast. Üksikud lauljad tulevad ka ilma kirevalt kutsumata, südametunnistusele ja toauksele koputamata. Nemad jäävad, isegi kauemaks kui on üliõpilaspäevi antud. TRÜ kammerkoor tähistab tänavu 10. tegevusaastat — asutajaliikmeid laulab kooris praegugi. Arst Ulvi Voolaid käib Valgast...

Aga hädasti on vaja ka väiksemaid fanaatikuid, kes ei pea paljuks enäale üht uut harjumust võtta. Kui nüüd natuke mõelda, mida me õieti teeme seitsmest üheksani? Istume raamatute taga? Meil pole aega? Vaba aega leiame siis, kui me midagi teeme. Koorilaul vaimselt ei väsita, sellel õhtul jõuad rohkem kui tavaliselt. Aga mis ma ikka veenan — igaüks otsustab ise. Seda võiksite siiski teada: edasilükkamine tähendab tavaliselt loobumist.

Kui oled otsustanud, tule proovi. Laulad koos meiega hääle lahti ja siis laulad kõrvalruumis dirigendile, kes ütleb sulle häälerühma või soovitab teise kollektiivi. Kammerkoor vajab kõigi häälerühmade lauljaid. Kevadeni oled liikmekandidaat, esimese suurema kontserdini. Naiskoori pääsemiseks tuleb tüdrukutel laulda ka teises koosseisus, kammerkoori uustulnukas peab kohe hakkama saama. Enamik meist on ju «kirjaoskajad» — vähem kui poole prooviga on uus laul noodist lauldud. Jõuame seetõttu rohkem. Miks palun lõplikult otsustada? Lauljaid on meil alla 50, lauljavaru me endile hästi lubada ei saa. Ja kui «uus» mõne kuu pärast midagi muud valib, on tema kohal auk. Kuigi just hakkas ta kõrist midagi laulusarnast tulema — meie häält seab rühmiti Väino Karo «Vanemuisest».

Üks üliõpilaskoor ei tähenda ainult proovis laulmist: oleme laulnud laululaagris (Sangastes, Kuremaal, Mosinal), nääriõhtutel, enne ja pärast kontserti, rongis, bussis. Suuremad muusikaelamused oleme endile ise teinud: kui laulsime omal algatusel võrratu akustikaga Kiievi Sofia katedraalis ja Armeenia maakirikus. Akustikat oleme proovinud meie oma vabariigis, Lätis, Leedus, Ukrainas, mujalgi. Vaid kord oma ülikooliajal saab üliõpilaslaulupeole —, ja üliõpilaslaulupidu on järgmisel suvel Lätimaal. Kammerkooril on see aasta teistest tegude- ja sõituderohkem: 10. tegevusaasta jul Ees ootab ühiskontsert Cēsises koos Igor Grapsi tšellistidega, sõit Hiiumaale sõlmima ülikooli ja saarerajooni sõpruslepingut, üliõpilaskooride veepidu suve hakatuses, palju muud.

Koorilauluga harjub kiiresti. Ta saab vajaduseks.

Tasuks mõelda. Ja otsustada.

MATI MÄÄRITS

Uusi trükiseid

Eesti keele tekste ja harjutusi vene üliõpilastele II. 2. vihik. Tartu 1980, 84 lk., 1000 eks., 15 kop.

Exercises in English Phonetics. (Rhythm and Intonation). Compiled by Nora Toots. Tartu 1980, 80 lk., 400 eks., 10 kop.

Jämesoole kasvajate diagnoosimine ja raviv. E. Tünder. Tartu 1980, 16 lk., 1000 eks., 5 kop.

Kõrgejõustiku alade õpetamine. Heited ja hüpped. Tartu 1980, 80 lk., 500 eks., 15 kop.

Kergejõustiku alade õpetamine. Jooksud ja võistluskäimine. Tartu 1980, 80 lk., 500 eks., 15 kop.

Mao- ja kaksteistsõrmiksoole haavandtõve tüsistuste diagnoosimine ja ravi. E. Tünder. Tartu 1980, 28 lk., 1000 eks., 5 kop.

Metoodiline abimaterjal perekonnaõpetuse õpetamiseks üldhariduskooli kümnendates klassides. Katsematerjal. Koostanud H. Kurm. Tallinn 1980, 152 lk., 750 eks., 20 kop.

Nõuandeid psühhofarmakonide rakendamiseks lastel. L. Mehilane. Tartu 1980, 60 lk., 1000 eks., 10 kop.

Toimetaja V. SOOTAK

«TRÜ» Ajaleht «TRÜ» toimetuse aadress: 202400 Tartu, Ülikooli t. 18, TRÜ, ruum 302, tel. 341-21/253. Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk. Tartu Ülikooli 17/19. III. Üksiknumbri hind 2 kop. Tellim. nr. 3438. MB-06975.

«Тарту Рийклик Юликоол» («Тартуский государственный университет»). Орган парткома, ректората, комитета ЛКСМ и профкома Тартуского государственного университета, г. Тарту, Эстонской ССР.

Fr. R. Kreutzwaldi nim. ENSV Riiklik

KÕIGI MAADE PROLETAARLASED, ÜHINEGE!

tartu riiklik ülikool

EKP TRÜ komitee, TRÜ rektoraadi, ELKNÜ TRÜ komitee ja TRÜ ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 28 (1238) Reedel, 10. oktoobril 1980 XXXII aastakäik

reedest reedeni

Selle sügise esimest rebasemõtete mõlgutamist mäletan hästi. Eelmisel nädalal päris Kastani tänavas minu käest üks kena olemisega neiu teed ülikooli Tiigi tänava õppehooneni. Ilmselt andis küsimiseks julgust mu üpris kulunud tekkel, mis diplomandiseisusse jõudmisest pajatab.

Nüüd on siis I kursuselgi koolitee jalge all. Kartuli- ja linapõldudel «kondiproovi» läbi teinud esmakursuslasi on täis auditooriumid, neid jätkub sumisema koridoridesse ning kohvikusse.

Põlva, Võru ja Tartu rajooni 38 majandis töötas septembrikuus 740 verivärsket Tartu ülikooli tudengit. Neile peab veel juurde arvama 250, kes olid ametis konservitehases, TREV-is, sideehitusel, teeninduskombinaadis «Täht», õlletehases — ühesõnaga linnas. Unarusse ei jäänud ka ülikooli enda objektid: 50 I kursuse juristi töötas raamatukogu ehitusel, umbes niisama suur oli abivägi ka ülikooli ehitusjaoskonnas.

Õppeosakonna juhataja Mati Salundi ütles, et tööd tehti tublisti, kõik lepinguplaanid täideti. Ka töötingimused hindas ta üldiselt heaks. Päris septembri alguses vahetas küll üks grupp Põlva rajooni majandit, aga see jäi ka eranliks.

Majandid oskavad tudengeid vastu võtta, nende abi hinnata. Mõnel pool kujunevad üliõpilaste ja majandi vahelised suhted väga headeks. Nii viis Ruusa sovhoos sealmail tööd teinud matemaatikud oma kulu ja kirjadega ekskursioonile Pihkvasse. Ega palga üle siin samuti kurdetud — kuu keskmine tuli 123 rubla.

Leidus ka neid, kes tööl käimisest kõrvale püüdsid hoida. «I kursus on veel väike viil, nende puhul räägime ikka heast töödistsipliinist,» sõnas Mati Salundi. «Tänukirju on tulnud mitu. Eks neid tuleb veelgi. Vanematel kursustel on viilijaid rohkem. Üllatavalt kähku rikub kõrgkool üliõpilasi. 1978., põllumajandusele nii raskel aastal, hoidus tööst kõrvale 20—30% üliõpilasi. Igatahes arstipunkti ukse taga oli pikk-pikk järjekord.»

Kahjuks ei hoia vanemad kursused ka kooliskäimist nii au sees. Esmakursuslasena ja just I semestril austatakse loenguid eriti suure osavõtuga. Kui nädala päevad tagasi keemiahoone IV korrusel sattusid väikese viperuse tõttu tunniplaanis, ühte ruumi korraga V ja I kursus, siis loobus viimane esimese kasuks sõnadega, et nad niikuinii ei mahu sinna ära.

Vastsel tudengil on esialgne võõrastus juba kaduda jõudnud. Ta on harjunud sellega, et tunnid, täpsemalt loengud ja seminarid, algavad *alma mater*'is akadeemilise veerandiga;

ka sellega, et kahest kooliveerandist saab kuue tarkusesamba taga semester;

ka sellega, et ühiselamutoas neli kõledat seina (millest paraku ka 225 esmakursuslast ilma jäi) teda hubasusega ees ei oodanud, vaid et kogu see kodusoojus tuleb siin ise luua;

ka sellega, et tudengit ootavad laulukoorid, RKA, keeltekursused, puhkpilliorkester . . .

Ühesõnaga, palju-palju huvitavat. Otsustama peab kibekähku, sest kui kauaks valima jääd, siis võib juhtuda nii, et viimasele kursusele jõudes märkad ehmudes, kui paljust huvitavast oled ilma jäänud.

Et aga teisedki Sinu elamustest, huvitavatest mõtetest, kirjanduslikust omaloomingust jms. osa saaksid, oled oma töödega oodatud ajalehe «TRÜ» toimetuses, mis asub peahoone III korrusel. Vähemasti ajakirjandusrebased leidsid kõik koos selle tee kenasti üles. Jääb vaid loota, et nad nüüd ka ühekaupa siit puutrepist kaastöödega üles ronima hakkavad.

MARE TEPPO

Meil käis külas kosmonaut

Kosmonaudid ei külasta meid just iga päev. Seekord linna juubelile pühendatud traditsioonilisest teaduskonverentsist «Kosmonautika ja tänapäev» võttis osa ka Nõukogude Liidu kahekordne kangelane Aleksei Gubarev. Tartusse ei sattunud ta sugugi juhuslikult. Tasub meenutada, et tema on üks neist neljast kosmonaudist, kes said koos Töravere teadlastega 1977. aastal Nõukogude Eesti preemia helkivate ööpilvede, atmosfääri ja maapinna uurimise eest teadusliku orbitaaljaama «Saljut 4» pardalt infrapunase teleradiomeetriga «Mikron». Ülikooli aulas peetud konverentsil kõneles A. Gubarev muidugi oma kosmoselendudest, kuid ka kosmonautika arengust üldse. Samuti oli kõne all koostöö Eesti NSV TA Astrofüüsika ja Atmosfäärifüüsika Instituudi kosmoseuurimise sektoriga. Kosmoseuuringutega tegeldakse ka ülikoolis. Meie üldfüüsika kateedri dots. Märt Liigand andiski ülevaate ülikooli osast kosmonautikas. Üldfüüsika kateedris uuritakse maakera atmosfääri, vanemõpetaja Olev Saksa juhendamisel konstrueeritakse uut aparatuuri.

Teadusprorektor prof. Herbert Metsa tegi kosmonaudile ettepaneku saada meie autudengiks. Selle märgiks pandi külalisele pähe TRÜ üliõpilasmüts.

Ülikoolis teaduslik-tehniline komisjon

Ülikooli arvamine NSV Liidu juhtivate kõrgkoolide hulka tõi palju uut ka meie teadustöö korraldusse. TRÜ teadustöö on võrdsustatud teadusinstituutides tehtavaga. See loob teaduslikuks tegevuseks paremad võimalused, aga paneb meie kollektiivile ka suuremad ülesanded — olla teadustöö tulemustelt ja ulatuselt võrdne teadusasutusega, kus tegeldakse ainult uurimistööga. Et paremini ja tagajärjekamalt seda tööd teha, moodustati rektori käskkirjaga ülikooli nõukogu juures nõuandev organ — teaduslik-tehniline komisjon, mille ülesandeks on suunata tööd, suurendada selle efektiivsust ja kiirendada tulemuste kasutamiselevõtmist rahvamajanduses ning õppeprotsessis. Tegeldakse teadusosakonna teadusliku ja organisatsioonilise tegevuse põhiküsimustega, koordineeritakse teaduslik-tehniliste probleemide uurimist. Need funktsioonid näeb ette komisjoni põhimäärus, mis omakorda juhindub juhtivate kõrgkoolide teadusosakonna tüüppõhimäärusest.

Komisjoni juhib teadusprorektor, teadusosakonna juhataja prof. H. Metsa, sellesse kuuluvad veel teadusosakonna juhtkond ja EKP TRÜ komitee sekretär dots. A. Kiris; väljastpoolt ülikooli EKP Tartu Linnakomitee sekretär J. Kaarma, Tartu linna RSN TK esimehe asetäitja R. Dontsov, Tartu mööblikombinaadi direktor O. Nigul, Tartu Kliinilise Haigla peaarst L. Karu, ENSV TA Füüsika Instituudi direktor H. Oiglane jt. Kokku on komisjonis 28 inimest. Ülikool on lepinguliste tööde kaudu seotud Tartu linna paljude asutuste ja ettevõtetega. On vaja regulaarselt kuulda praktikute ja spetsialistide seisukohti teadustöö tulemuste paremaks praktikasse rakendamiseks. Seepärast on igati põhjendatud väljastpoolt spetsialistide kaasatõmbamine.

Teaduslik-tehniline komisjon arutas oma esimesel töökoosolekul lisaks organisatsioonilistele küsimustele ka töökorraldust, tööplaani, samuti mitmeid sisulisi probleeme. Lõppevatest plaanilistest teadustöödest andsid ülevaate teaduslikud juhendajad. Prof. A. Lenzner kõneles teemast «Inimese mikrofloora struktuuri mõjustavate faktorite selgitamine». Seda uurivad mikrobioloogia kateeder ja ÜMPI mikroobide ökoloogia laboratoorium, uurimisobjektiks on kosmonaudid — kosmoselaevade ja orbitaaljaamade ekipaažide liikmed, ka meie ülikooli äsja külastanud kosmoselendur. Komisjon jäi seni tehtud tööga rahule. Dots. M. Epler andis ülevaate biofüüsika ja elektrofüsioloogia laboratooriumi lõppeva plaanilise teadusliku töö tulemustest. Ka selle töö täitmisega jäädi rahule ja nõustuti lisaülesandega 1981. aastaks. Teaduslik-tehniline komisjon kuulas veel dots. V. Raudseppa rahanduse ja krediidi kateedrist. Kõne all oli leping, mis käsitleb ettevõtete finantsosakonna töö kompleksse juhtimise parandamist. Sellegi lepingu täitmine läheb hästi. Koosolekul vaadati läbi kolme uue lepingu sõlmimine. Lepinguid hakatakse täitma üldfüüsika kateedris ning spordimeditsiini ja ravikehakultuuri kateedris.

Teaduslik-tehnilise komisjoni töökoosolekud hakkavad toimuma vähemalt kord kvartalis, kuid aasta lõpus, seoses paljude lepinguliste ja plaaniliste uurimuste lõppemisega tihedamini, s. o. novembris ja detsembris. Loodame uue komisjoni tegevusega tagada teadusliku uurimistöö parema koordineerituse ja tulemuste hindamise suurema objektiivsuse.

MILVI REINFELDT,
teadusosakonna teadussekretär

Ministri käskkiri

KKEH minister Ilmar Nuut õnnitles meie pedagooge õpetajate päeva puhul. Ta soovis edu tööks noore põlvkonna ideelis-poliitilisel, erialasel ja kõlbelisel kujundamisel.

Täna arstiteaduskonna päev

- Kl. 15 aktus aulas (esinevad tervishoiuminister V. Rätsep ja dekaan L. Allikmets).
- Meditsiinikirjanduse müügipunktis peahoones rohkesti välis- ja kodumaist erialakirjandust. Uusimat kirjandust Teaduslik Meditsiinilises Raamatukogus tutvustab M. Tedremaa.

Oli poliitpäev

Kolmapäevasel poliitpäeval esines aulas ülikooli rahvale EKP Keskkomitee propaganda- ja agitatsiooniosakonna asejuhataja Jüri Paalma. Kõne all olid NLKP Keskkomitee ideoloogiaotsuse täitmisest tulenevad ülesanded. J. Paalma peatus lähemalt ka tänapäeva noorsoo probleemidel, ning sellel, missugused on siin kõrgkooli ülesanded.

Kuidas töötab rahvamalev

Märtsi lõpus arutati rahvamaleva tööd EKP TRÜ komitee istungil. TRÜ rahvamaleva staabi komandöri halduprorektor Ain Otstaveli arvates on rahvamaleva gruppide töö teaduskonniti väga erinev. «Rahule võib jääda ajaloo-, arsti- ja filoloogiateaduskonna gruppidega, halvem on bioloogia-geograafia-, kehakultuuri-, füüsika-keemia- ja matemaatikateaduskonna töö.» Halva töö võis kokku võtta järgmiselt: puudumine reididelt, gruppide nõrk organisatsiooniline side staabiga, teenistujate vähene osavõtt, komsomoliorganisatsiooni puudulik abi. Teistele eeskujuks seada oli vaid ajaloolaste töö, kus rahvamalevat juhib vanemõpetaja Arnold Oja.

«Kas nüüd, oktoobri algul, on märgata rahvamalevlaste paremat tööd?»

«Endiselt on väga tublid ajaloolased. Nad on reididel käimisele lisaks moodustanud ka kaks erirühma. Üks tegeleb raskesti kasvatatavate lastega sisesajade osakonna lastetoas, teine I. keskkooli «raskete» lastega. Ajaloolaste järel võib nimetada arste, filolooge ja juriste. Kehvemate hulgas on endiselt bioloogia-geograafia-, kehakultuuri- ja matemaatikateaduskond.

Sellesügiseste ülesannetega on siiski toime tuldud. «Midagi rohkemat ei julge öelda,» kõneles halduprorektor. «Piisab vaid mõnest reidil puudujast ja kohe oleme linnas halvimate kirjas.» Vahel on ülikooli inimestelt kuulda, et linnas pole õhtuti korda. Ometi oleme Tartus üks suurimaid asutusi, meid on 7000 ringis. Korrarikkujaid tuleb teinekord meiegi seast. Kes siis veel, kui mitte meie ise peaks korra eest hoolt kandma? Leningradi mnt. 27 kohvikus peaksid noored ise korda hoidma, mitte meilt abi paluma».

Siinkohal tahaks küsida, kus on üliõpilastest rahvamalevlased siis, kui ühiselamus võõrad huligaanitsevad? Aga enamasti kõik võõraste kaela aetaksegi. Allakirjutanul pole kahjuks täpseid andmeid, kuid tundub, et ülikooli hoonete lähikonnas võiks rohkem kontrollkäike teha, ka Toomemäel. Olen kuulnud linnainimeste arvamust, nagu oleks Toomemägi päriselt ülikooli koristada, hoida. Nii see siiski ei ole. Puruks pekstud prügikastide ja lambipesade asendamine ning muu hooldamine on ikkagi kommunaalettevõtete kombinaadi teha.

Kas kõik rahvamalevlased üldse teavadki neile kehtivaist soodustustest? Õppejõududel ja teenistujatel on õigus saada 3-päevane puhkuselisa, aktivistidel tasuta ekskursioonibussi, puhkebaasi, tublidele üliõpilasrahvamalevlastele on võimalik soodsamaid ühiselamutingimusi luua.

Praegu aga on aeg pikendada oma rahvamalevlase pilet teaduskonna komandöri juures. Liikmeks astumise dokumente saab halduprorektori käest. Võib-olla meenutas see lugu mõnelegi, et täna õhtul on tema valvekord. Või homme, või ülehomme. Ärgem siis unustagem seda!

KAIA PAJU

Selles lehes

- Viiendat korda arstiteaduskonna päev. Sõna võtavad L. Allikmets, A. Lenzner, M. Sikk ja L. Karu — 2. lk.
- Juubilarid on L. Pokk, J. Raudsepp ja I. Jaek — 3. lk.
- Mida ei tohiks unustada Tartu juubeliaastal, J. Reinet — 3. lk.
- Esmakursuslased, taidlema! — 4. lk.
- ÜTÜ — ülikoolikonkursi laureaadid ja ajakirjandustudengite konverents — 4. lk.

Viies arstiteaduskonna päev ● Viies arstiteaduskonna päev

● Millisena läheb arstiteaduskond vastu oma viiendale päevale?

Möödunud aastal saavutasime teaduskondadevahelises sotsialistlikus võistluses 92,5%-lise õppeedukusega 3.—4. koha. Teaduskond täienes uue, radioloogia ja onkoloogia kateedriga, mida juhatab prof. K. Villako. Nüüd on teaduskonnas kokku 25 kateedrit ja meil õpib 1705 üliõpilast 203 õppejõu käe all. Kevadel lõpetas rekordarv diplomeeritud arste ja farmatseute — 267. Ka vastu võtsime viimaste aastate suurima arvu — 330 uut üllõpilast, mis oli tingitud pediaatria, farmaatsia ja stomatoloogia osakondade laienemisest. Lähemate aastate jooksul vastuvõtt enam ei suurene.

Koos üliõpilaste ja õppejõudude arvuga ei ole kahjuks kasvanud nende auditooriumide hulk, mis mahutaks raviosakonna terve kursuse (120—130 üliõpilast). Teaduskonnal on vaid üks niisugune auditoorium (O. Lutsu 2), kahte ülejäänut (Vanemuise 46 ja keemiaring) kasutab kogu ülikool. Maarjamõisas, kus toimuvad samuti kogu kursuse loengud põhilistes kliinilistes ainetes, sellist ruumi ei ole. Sealsed väikesed auditooriumid mahutavad 60—80% üliõpilastest. Ootame kirurgiakorpuse auditooriumi valmimist ülikooli juubeliaastal.

Kolmel viimasel aastal on järjest raskemaks läinud ka üliõpilaste majutamine. Tänavu suudame pakkuda ühiselamukohti vaid 46%-le üliõpilastest. Vaja oleks 80%, see tähendab, et umbes 450—500 üliõpilast peavad endale ise korteri leidma. Ruumipuudusega seondub ka viieprotsendiline ülemajutus Leningradi mnt. 89 ühiselamus, kus sel õppeaastal tuleb paljudes tubades elada viiekesi. Üliõpilasele jääb alla 4 m² elamispinda üleliiduliselt kehtestatud normatiivse 6 m² asemel. Et kaotasime profülaktooriumi ja arstipunkti avamisega 60 kohta Leningradi mnt. 25 ühiselamus, on suureks probleemiks täiendusarstide majutamine. Neile on vaja aastas 70 kohta, on aga ainult 40. Õnneks leidis rektoraat siiski meile mõne täiendava koha.

● SÕNA ON DEKAANIL, ENSV TEENELISEL TEADLASEL PROF. LEMBIT ALLIKMETSAL

Seoses ülikooli arvamisega NSV Liidu juhtivate kõrgkoolide hulka muutus nii ülikooli kui teaduskonna teadusliku juhtimise struktuur. Üks teadusprorektori kahest asetäitjast on nüüd neuroloogia ja neurokirurgia kateedri professor A. Tikk. Teaduskonna teadusprodekaanil professor E. Sepal on käesolevast aastast 3 asetäitjat — dotsendid J. Maaroos, V. Kask ja S. Maramaa. Dekanaadi juhtimissüsteem paranes ka õppeprodekaani koha lisandumisega. 4—6. kursuse prodekaaniks on nüüd prof. A.-E. Kaasik, kes suunab ka kliiniliste kateedrite tegevust.

Möödunud ja käesoleval aastal paranes arstiteaduskonna põhilise teadusliku baasi ÜMPI finantseerimine ja aparatuur. Seoses ülikooli läheneva juubeliga suurenevad ehk võimalused hädavajaliku teadusliku importaparatuuri muretsemiseks. Sellel on suur mõju teaduskonna arengule: on ju suure osa kateedrite ja instituudi vastavad plaanid kooskõlastatud ja uurimistööl ühine temaatika.

Aastatega on paranenud kateedrite töönäitajad, eriti metoodiliste õppematerjalide väljaandmisel. Siinkohal tahaks tänu avaldada prorektor V. Haamerile, kes meid on igati aidanud trükiste kirjastamisel, ja esile tõsta teaduskonna metoodikakomisjoni esimehe prof. V. Saarma tööd.

Omapäraseks kokkuvõtteks kümnendal viisaastakul tehtud tööst oli konverents «Arstiteaduskond tervishoiule», mis toimus selle aasta aprillis. Olulisemaid tulemusi on saavutatud gastroenteroloogia, psühhiaatria, südame ja veresoonte kirurgia, neurokirurgia, endokrinoloogia, reanimatoloogia, molekulaarbioloogia, neurofarmakoloogia, biokeemia jt. valdkondades. Seoses sellega rõõmustab ka Nõukogude Eesti tänavuste preemiate määramine mitmele teaduskonna õppejõule ja ÜMPI töötajale saavutuste eest gastroenteroloogias ja molekulaarbioloogias.

● Mida mõistame sõnapaari «arstiteaduskonna päev» all?

Paljudes NSV Liidu ja maailma kõrgkoolides korraldatakse akadeemilisi pidulikke erialapäevi (*Актовый день, Alumni Day*). Need on mõeldud eelkõige vilistlastele aruandmiseks teaduslikust tööst, aga ka teaduskonna õppejõududele ja üliõpilastele. Olulisemaid komponente selletaolistel üritustel on akadeemiline loeng väljapaistvalt teadlaselt, enamasti ka õhtune külaliste, õppejõudude ja üliõpilaste koosviibimine. Näiteks Moskva ja Leningradi meditsiiniinstituutide analoogilised päevad toimuvad mõnes linna suuremas (teatri-)saalis.

Meie teaduskonnanõukogu kinnitas päeva statuudi 1976. aasta kevadel, sama aasta oktoobrikuu teisel reedel toimus esmakordselt arstiteaduskonna päev. Et TRÜ arstiteaduskond valmistab ainsana vabariigis ette farmaatsia- ja meditsiinialase kõrgharidusega kaadrit, oli sellise päeva loomine hädavajalik.

Hommikul toimub ENSV TH Ministeeriumi meditsiininõukogu, TRÜ arstiteaduskonna nõukogu ja TRÜ ÜMPI teadusliku nõukogu ühine istung, kus arutatakse praegusaja meditsiini mõnda sõlmküsimust. Päeval toimuva loengu lektori kohta on olemas kindel kord. Vaheldumisi üle aasta esinevad teaduskonna õppejõud ja külaline meie või vennasvabariigist, kelle kutsub arstiteaduskonna nõukogu.

Meie eesmärgiks on kaasa haarata järjest rohkem vabariigi arste ja farmatseute. Tahame muuta need oma endiste üliõpilaste ja õppejõudude kohtumised silmaringi avardamise päevadeks. Oluline on teaduskonna ja ENSV Tervishoiu Ministeeriumi vaheliste sidemete süvendamine.

● Mida soovite teaduskonna õppejõududele ja üliõpilastele teaduskonna päeva puhul?

Et pean kõige tähtsamaks intensiivset teaduslikku tööd teaduskonnas, sooviksin, et kõikide kateedrite juhatajad paneksid erilise rõhu kogu kollektiivi kaasahaaramisele teaduslike probleemide lahendamisse. Esile võiks tõsta psühhiaatria ning neuroloogia ja neurokirurgia kateedreid, mis on aastate vältel püsinud sotsialistliku võistluse esirinnas. Samal ajal on ka tugev nende kateedrite materiaaltehniline baas, mis kinnitab veel kord selliste küsimuste lahendamiseks vajalikku omapoolset initsiatiivi. Positiivseks pean tänavuse Nõukogude Eesti preemia laureaadi prof. K. Villako järjekindlat erialast koostööd Soome kolleegidega. Samal ajal peavad mõned kateedrijuhatajad tõstma nõudlikkust enda ja kolleegide suhtes. Ei saa pidada normaalseks, et teaduses tunnustatud professoril ei ole õpilasi. See on põhjus, miks mitmendat aastat jääb täitmata teaduskonna aspirantuuriplaan.

Probleeme on kliiniliste kateedritega. Kui mõned nendest suudavad teaduslikku töösse kaasa haarata ka praktiseerivaid arste baasosakondadest, siis mõnes ülikooli baashaiglas seda ei tehta. Märkida võiks Tartu Kliinilise Haigla nõukogu tööd arstide teaduslikul hõivamisel ja linna polikliinikut, kes möödunud aastal korraldas olulise teadusliku konverentsi «Kaasaja polikliiniku probleemidest». Sõltub ju meie vabariigi meditsiini tase suurel määral oskusest haarata keskustes reaarste teaduslikku töösse. Suur osa Tartu haiglate peaarste töötab õppejõududena ka ülikoolis.

Üliõpilane tehku tööd, sealhulgas ka olulist teaduslikku tööd ja suhtugu aktiivselt ülikooli ja ühiskonna probleemidesse. Kõike seda, mis tudengieluga kaasas käib, peab noor inimene kõrgkoolis niikuinii jõudma.

● TEADUSKONNA PÄEVA ORGANISEERIMISKOMISJONI ESIMEES PROF. AKIVO LENZNER

Milliseid ettevalmistusi tehti tänaseks arstiteaduskonna päevaks?

Eeltöö algas juba möödunud kevadel: 15. aprillil otsustas teaduskonna nõukogu pöörduda meie tervishoiuministri prof. V. Rätsepa poole ettepanekuga esineda akadeemilise loenguga arstiteaduskonna päeva aktusel. 12-liikmeline töökomisjon moodustati 27. augustil.

Ettevalmistuste üks olulisemaid osi on päeva propageerimine. Kirja teel informeerisime üritusteprogrammist kõiki vabariigi tervishoiuasutuste juhatajaid, kellel palutakse toimuvaga kurssi viia oma kollektiivi arstid. Kutsusime terve rida aukülalisi ministeeriumidest, linna ja rajooni partei- ja täitevkomiteest, ülikoolist. Tänavu ootame aktusele ka biolooge ja biokeemikuid, kellele päevaprobleem peaks huvi pakkuma. Kutsete saatmisega tegelevad assistent A. Aadamsoo ja dots. A. Peetsalu, viimane organiseerib ka külaliste vastuvõttu. Üliõpilaste hulgas propageerivad üritust üliõpilased I. Miidla ja J. Tälli, nende kohustuseks on ka päevakohase plakati organiseerimine.

Aulas toimuvat kaht istungit valmistavad ette dots. V. Kask, assistendid I. Vaasa ja O. Ševtšuk. Trükiste ilmumise eest vastutab vanemteadur R. Uibo. Esimest korda organiseerime ka meditsiinikirjanduse müügileti (informatsioon ilmus eelmises «TRÜ-s» — toim.) Et kirjandus külalisteni jõuaks, on vanemõpetaja M. Maseri ülesandeks. Tavakohase õhtuse banketi korraldamise raskuspunkt on prof. K. Põdra ja dots. T. Vihalemma õlgadel.

Mõni sõna tänavuse teemaderingi kohta?

ENSV tervishoiuministri prof. V. Rätsepa loeng «Pahaloomuliste kasvajate immunoloogiast» käsitleb kaasaja meditsiini ühe põhiprobleemi mõningaid tahkusid. Omamoodi jätkab see äsja Tallinnas lõppenud Rahvusvahelise Onkoloogilise Bioloogia ja Meditsiini Seltsi kaheksandal konverentsil tõstatatud probleemide arutelu meie vabariigis. Hommikusel istungil käsitletakse emade ja laste kaitset ja sellealast teadustööd Eesti NSV-s. Ettekandja on prof. K. Gross, kaasautorid dotsendid L. Keres ja L. Tamm. See on ühelt poolt kokkuvõte lasteaastaga seoses päevakorrale kerkinud küsimustest ja teiselt poolt puudutab konkreetset olukorda meie vabariigis. On loomulik, et arstiteaduskonna päeval räägitakse sellest, mis on põhimõttelise tähtsusega maailmas ja meil.

Mida peaks andma arsiteaduskonna päev üliõpilasele?

See on ainuke päev aastas, mil ülikooli aulas saavad kokku need, kes lõpetasid meie teaduskonna aastakümneid tagasi, ja tänased tudengid. Sel päeval kujuneb mitmekülgne kontakt generatsioonide vahel. Tudeng puutub kokku töötiiliga, mis valitseb meie juhtivate tervishoiuorganisaatorite ja teadlaste hulgas: arstiteaduskonna päeval istuvad ju presiidiumis kõrvuti ministeeriumi esindajad, teaduste akadeemia töötajad, teaduskonna õppejõud. Noorteadur kuuleb musterettekannet. Teiselt poolt on see ÜTÜ vabariiklike ja ülikoolisiseste konkursside võitjate autasustamise päev. Olen veendunud, et nii mõnigi vanem kolleeg vaatab sel päeval diplomisaajat kui potentsiaalset töökaaslast.

Et põlvkondadevaheline kontakt oleks asjalikum, peaks tulevikus kaaluma banketi üleviimist mõnda suuremasse saali. Praegustes tingimustes saab õhtusest koosviibimisest osa võtta liiga vähe üliõpilasi. Usun, et siin annab midagi ära teha, näiteks võiks kasvõi Tartu Kliiniline Haigla pidada oma balli «Vanemuises» arstiteaduskonna päeval.

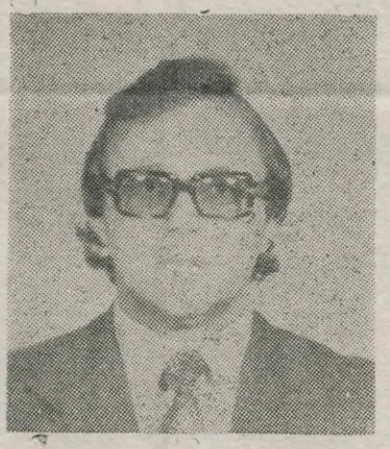

● LINNA TERVISHOIUOSAKONNA JUHATAJA MAIDO SIKK

Mida annab arstiteaduskonna päev Tartu arstidele?

Ma leian, et Tartu ja kogu vabariigi arstide jaoks kätkeb see üritus kõigepealt kahte emotsionaalset aspekti: esiteks on see päev, mil kohtuvad eri põlvkondade ja erialade esindajad, ja teiseks on see tutvuse uuendamine *alma mater*'iga, tutvumine tänase arstiteaduskonna ja tema õppejõududega.

Mulle kui endisele arstiteaduskonna ÜTÜ nõukogu esimehele meeldib, et sel päeval antakse kätte autasud ÜTÜ konkursside võitjatele. Meie ajal niisugust traditsiooni polnud. Samas paneb aga imestama üliõpilaste vähene osavõtt teaduskonna päeva üritustest. Oleks loomulik, et vanema kursuse tudengid käiksid kuulamas akadeemilist loengut aulas.

Päeval on ka praktiline külg. Viiel aastal on vabariigi arstidel olnud võimalus osa võtta tervishoiuministeeriumi meditsiininõukogu, arstiteaduskonna nõukogu ja nüüd ka ÜMPI teadusliku nõukogu lahtisest istungist, kus toimub kõrgetasemeline aktuaalsete probleemide arutelu. On rõõmustav, et arstiteaduskond ei ole ennast isoleerinud sellel päeval, et teaduskond kutsub akadeemilist loengut pidama väljapaistvaid arstiteadlasi ka väljastpoolt ülikooli. Tartu linna tervishoiuosakonna soov on, et Tartu arstid üritusest aktiivsemalt osa võtaksid.

Arstiteaduskonna päeva pidamisega seotud probleemid on ilmselt samad, mis Tartu linnal olid ja ülikoolil oma juubeli pidamisel 1982. aastal tulevad, eelkõige ajakohase hotelli puudumine. Seoses ülikooli juubeliga tahaksin tõstatada küsimuse, kas mitte lülitada arstiteaduskonna päev juubeliürituste programmi. Ootame ju sel ajal niikuinii külalisi Tartu tervishoiuasutustesse.

Tahaksin veel teatada, et arstiteaduskonna päeva puhul on tulevikus Tartu tervishoiuasutused nõus osavõtjatele tutvustama oma tööd, nii nagu seda tehakse igal aastal vabariigi tervishoiu organisaatorite päeval. On ju viimase kümne aasta jooksul oluliselt muutunud Tartu raviasutuste materiaaltehniline baas, mis võiks huvi pakkuda paljudele arstidele. Näiteks võiks sellel aastal kõikidele kokkutulnud akušöör-günekoloogidele ja pediaatritele huvi pakkuda lastehaigla äsja avatud vastsündinute patoloogia ja enneaegsete osakonna külastamine.

● TARTU KLIINILISE HAIGLA PEAARST LAUR KARU

Milliste mõtetega tulete tänasele arstiteaduskonna päevale?

Juba ülikoolipõlves mõtlesime sellele, et sõpruspäevade raames võiks teaduskondades korraldada üritusi, kuhu tuleksid ka vilistlased. Olen käinud kõigil viiel arstiteaduskonna päeval, mil *alma mater* avab uksed oma lõpetajatele, ka neile, kes muidu küll ajapuudusest, küll seetõttu, et neil pole vaja tööülesannete pärast ülikooli külastada, sinna ei satu.

See on päev, mil arstiteaduskonna kasvandikud peaksid tunnetama oma ühist päritolu, mida meie, meedikud, paraku igapäevases elus näime tihti unustavat. On väga oluline, et tohtrid, kes tegelevad inimese tervise, elu ja surmaga, suhtuksid üksteisesse austuse ja vastutulelikkusega. Ma ei pea silmas seda kollegiaalsuse vormi, mille raames püütakse varjata tehtud vigu, vaid suhteid, mis enda nõu ja jõu lõppedes eeldavad pöördumist kolleegide poole. Seega peaks arstiteaduskonna päev tugevdama sidemeid nende vahel, kelle koordineeritud tegevusest sõltuvad meie töötulemused inimese tervise kaitsel.

Tänapäeva meditsiini spetsialiseerituse arenedes kipub välja kujunema olukord, kus kirurg ei tea, mida teeb terapeut, mil erialaarstid ravivad kes silma, kes kõrva, kes kõhtu ja näivad olevat unustanud, et arstiabi vajab inimene. Usun, et need aktuaalsete erialaste probleemide ühised arutelud, mis toimuvad teaduskonnapäeval, aitavad kaasa tänapäeva meditsiini peamise printsiibi — arstide koosmõtlemise printsiibi arengule. See põhimõte maksab rohkem kui ühe väljapaistva isiku suured erialased teadmised; meie töös on peamine vastastikune usaldus.

Täna antakse arstiteaduskonnas tudengile kaasa see, mis on vabariigi meditsiini homne pale. Kui tahame, et homne arst ei teeks tänaseid, eetilisi vigu, peame talle ülikoolipõlves isikliku eeskuju näitel andma sisulise ja igakülgse hariduse. Arvan, et arstiteaduskonna päev aitab ka sellele kaasa.

Lehekülje koostas ja intervjuud vahendas ravi IV kursuse üliõpilane JAAK ARU

LEO POKK 50

Leo Pokk, arstiteaduskonna patoloogilise anatoomia ja kohtuarstiteaduse kateedri professor, saab 11. oktoobril 50-aastaseks. Juubilar lõpetas TRÜ arstiteaduskonna ravi osakonna 1955. aastal. Juba VI kursuse üliõpilasena alustas ta tööd patoloogilise anatoomia kateedris. Samas kateedris on ta töötanud assistendina, vanemõpetajana ja alates 1970. aastast professorina.

L. Pokk on nõudlik pedagoog. Ta on pidanud loenguid stomatoloogia osakonna III kursusele ja viinud läbi praktikume ravi osakonna III ja VI kursusele. Tema kirjutas lahangutehnika osa kateedri kollektiivi poolt koostatud õppevahendis «Sektsioonikursus».

Teaduslikku tööd alustas L. Pokk III kursuse üliõpilasena ÜTÜ ringis. Prof. A. Valdese juhendamisel valmis tal 1959. aastal kandidaadiväitekiri «Ortostaatilise kollapsi tekkimisest, morfoloogilistest muutustest siseelundites ja vereringehäiretest peaajus küülikutel vertikaalses seisundis viibimise puhul.». 1969. aastal kaitses ta doktoriväitekirja «Mõningate tsentraalnärvisüsteemi osade, elektrolüütide, tsüanokobalamiini, aminasiini ja heksooniumi mõjust südame nekrooside tekkele». Peale eksperimentaalsete uurimuste on L. Pokk teinud ulatuslikku tööd Tartu Kliinilise Haigla prosektuuri lahangumaterjali teaduslikul läbitöötamisel. Kokku on ta avaldanud trükis 145 teadustööd. L. Pokk on juhendanud ka paljude üliõpilaste teaduslikke töid.

L. Pokk on TRÜ ametiühingukomitee liige, kursuse ja rühmajuhendaja, tsiviilkaitse formeeringute ülem. Ta on osutanud konsultatiivset abi patoanatoomilisel praktikal. Aastail 1971—77 oli L. Pokk Üleliidulise Patoanatoomide Teadusliku Seltsi juhatuse liige. 1971—72 töötas ta arstiteaduskonna õppeprodekaanina. Samal kohal täidab edukalt õppekasvatustöö ülesandeid teaduskonnas alates 1978. aastast. Professor L. Pokki iseloomustab suur töö- ja organiseerimisvõime, täpsus ja kohusetunne kõikide ülesannete täitmisel.

Soovime L. Pokile jõudu ja edu tema viljakas teaduslikus ja pedagoogilises tegevuses.

Kolleegid

JOHANNES RAUDSEPP 60

Üks staažikamaid keemiaosakonna töötajaid Johannes Raudsepp pühitses hiljuti oma 60. sünnipäeva. J. Raudsepa töömehetee Tartu Riiklikus Ülikoolis algas 1945. aasta oktoobris, mil temast sai anorgaanilise keemia kateedri laborant. Hiljem töötas ta samas vanemlaborandina, alates 1957. aastast on vanemõpetaja.

J. Raudseppa iseloomustab erakordne töökus ja kohusetunne. Kitsaste olude tõttu tuli tal omandada keskharidus töö kõrvalt. Ministeeriumi eriloal õppis ta ülikoolis keemiat samuti laboranditöö kõrvalt. Kolme aastakümne vältel on J. Raudsepa käe all töötanud füüsikalise keemia õppelaboratooriumis peaaegu kõik TRÜ keemiaosakonnas õppinud üliõpilased, kelle üldarvulatub tuhandeni. Füüsikalise keemia praktikumi aineline baas on välja kujunenud tänu J. Raudsepa hoolele ja käteosavusele.

Teadustöös on J. Raudsepp eriti edukas olnud konstrueerimisülesannete lahendamisel. Ta lõi aktiivselt kaasa perspektiivse vooluallika vesinik-hapnikelemendi makettseadme väljatöötamisel TRÜ anorgaanilise keemia kateedris 1950. aastate lõpus. Viimasel ajal on ta edukalt töötanud elektrokeemilise hapnikuanalüsaatori uute konstruktsioonide loomisel ja katsetamisel.

Märkimist väärib ka J. Raudsepa aktiivne ühiskonnatöö ohutustehnika ja töökaitse vallas. Sõbraliku ja abivalmis inimesena on J. Raudsepp võitnud kõikide kaastöötajate lugupidamise.

Jätkuvat jõudu ja tugevat tervist soovides

kolleegid anorgaanilise keemia kateedrist.

IVAR JAEK 50

Medal Tartu I Keskkooli ja kiitus TRÜ füüsikaosakonna lõpetamise puhul olid noorele mehele juba heaks soovituseks pürgimisel teaduse rangetele ja kitsastele radadele. Proovinud paar aastat pärast ülikooli lõpetamist assistendi leiba üldfüüsika kateedris, siirdus ta Füüsika ja Astronoomia Instituudi aspirantuuri ja lõpetas sellegi edukalt. Noor teadusmees sidus oma elu luminestsentsi ja tahke keha füüsikaga ning rühkis instituudis ikka kõrgemate teaduslike ametiastmete kaudu ülespoole (toeks pidevalt ilmuvad teaduslikud publikatsioonid): nooremteadur, vanemteadur, kiirgusfüüsika sektori juhataja. Viimasel ametikohal töötas ta tervelt kümme aastat ja seal jõudis ta ka kõrgeima teadusliku kraadini: 1976. aastal sai ta väitekirja eest «Kiirete neutronite selektiivne luminestsentsdosimeeria A II ja B VI ühendite baasil» füüsika-matemaatikadoktoriks. Tööd toetas kolmveerandsada artiklit ja mitu autoritunnistust ning pool tosinat tema käe all tehtud kandidaadiväitekirja.

Aasta tagasi otsustas ta end pühendada aktiivsele õppe- ja kasvatustööle eksperimentaalfüüsika kateedri professorina. Nii sai füüsikaosakond endale aktiivse, üleliiduliselt ja rahvusvaheliselt tuntud teadlase ja — nagu nüüd juba päris selge on — ka andeka ja erudeeritud õppejõu, kes suudab edukalt lahendada mitmesuguseid õppe- ja kasvatustöö ülesandeid.

Eksperimentaalfüüsika kateedri kollektiiv soovib juubilarile palju õnne, tugevat tervist ja kindlat nõu enne pensionile minekut veel teine sada teaduslikke publikatsioone kirja panna, aktiivset kaasalöömist osakonna parteiorganisatsiooni elus, rangust ja printsipiaalsust töös üliõpilastega, teaduslike nõukogude liikmena ja aspirantide juhendajana ning oponendina väitekirjade hindamisel.

Eksperimentaalfüüsika kateedri kollektiivi nimel
KARL-SAMUEL REBANE

Mida ei tohiks unustada Tartu juubeliaastal

Dotsent JAAN REINET

(Algus üle-eelmises lehes)

Majas nr. 22 elas prof. **Karl Happich** — bakterioloog ja piimahügieenik. Tema oli Tartu Veterinaaria Instituudis professor ja direktor aastail 1914—18, alates 1919. a. kuni surmani Tartu Ülikooli loomaarstiteaduskonna professor. Ta asutas Tartus 1900. aastal piimabakterioloogia laboratooriumi, mis kujunes Venemaa piimanduskultuuri keskuseks. Siin valmistati ja levitati hapukoorevõi tootmiseks bakterikultuuri, korraldati piimandustöötajaile kursusi piimandusest ja piimahügieenist.

Burdenko ja Lutsu tänava nurgal asuvas majas (**Lutsu tn. 5**) elas **prof. Aleksander Lipschütz** — füsioloog, kes oli 1919—26 Tartu Ülikoolis professor. Ülemaailmselt sai ta tuntuks üldbioloogia-alaste teoste autorina.

Burdenko tn. 37 elas **Viktor Hion** — ENSV teeneline arst, NLKP liige (1940). Ta lõpetas Tartu Ülikooli 1926. a., tegutses 1928—40 töölisorganisatsioonides, oli 1940—46 esimene ENSV tervishoiu rahvakomissar, tervishoiuminister 1946—50.

Peatugem veel Kastani tänava lõigul Lutsu ja Heidemanni tänava vahel. Siin on maju-arhitektuurimälestisi (**Kastani 1** ja **17**). **Kastani 1** elas ka neurokirurgia rajajaid **prof. Ludvig Puusepp** (hiljem Kalevi 30).

Kastani tänava aias on **Burdenko** tänava numbrit (**59**) kandev maja, milles elas ja töötas A. H. Tammsaare peaaegu kogu Tartus oleku aja, välja arvatud lühike ajavahemik 1908/09. õppeaastal, mil ta elas praeguses Kingissepa tänavas koos ajakirjanik Jaan Pehapiga, sest viimase korteris (tookord Veski 45), kus nad varem mõlemad elasid, tehti enne korteriperemehe abiellumist kapitaalremonti. Tammsaare kunagise elutoa aken (II korrusel) ja uks rõdule on hästi näha Kastani tänavast üle pisikese aiakese, mis varem oli rohuaed.

Oma esimeses kirjas Tartust 1. novembril 1907 kirjutas ta M. Martna tütrele Lucie Martnale: «Ma olen pisitillukeses toakeses — katuse all. Aken vaatab välja rohuaeda.»

Loetlen veel mõned kirjanikud ja kunstnikud, kes elasid Burdenko ja Kastani tänavas Heidemanni tänavast kuni Lutsu tänavani. Need on:

Johannes Semper — eesti nõukogude kirjanik ja ühiskonnategelane, ENSV rahvakirjanik, NLKP liige (1940), lõpetas 1928. a. Tartu Ülikooli magistrikraadiga kirjandusloo alal. Ta oli aastatel 1928—41 Tartu Ülikooli õppejõud, toimetas 1930—40 «Loomingut». 1940. aastal oli ta J. Varese rahvavalitsuse haridusminister.

Tartu perioodil elas ta **Burdenko tn. 67 ja Kastani 4/6**.

Adamson-Eric — eesti nõukogude maali- ja tarbekunstnik, ENSV teeneline kunstitegelane, professor (1946), NLKP liige (1945). Ta oli ENSV Kunstnike Liidu asutajaid ja esimene esimees, Tallinna Riikliku Tarbekunsti Instituudi direktor 1945—49 ja aastast 1953 ENSV Riikliku Kunstiinstituudi õppejõud. Tema tarbekunstiteoseid on korduvalt premeeritud; Pariisi maailmanäitusel 1937. aastal sai ta kaks audiplomit.

Tartu perioodil elas ta **Burdenko tn. 67** ja **Kastani 4/6**.

Gustav Suits — eesti luuletaja ja kirjandusteadlane, kes lõpetas Helsingi Ülikooli *cand. phil.* kraadiga. Oli 1919—44 Tartu Ülikoolis eesti ja üldise kirjanduse professor. Tartu Ülikooli õppejõuna uuris G. Suits eeskätt eesti vanemat kirjandust — K. J. Petersoni ja Fr. R. Kreutzwaldi loomingut ning poeetikat.

Elas mõnda aega (1941—44) Tartus **Kastani tn. 5**.

Kõike ülalloetletut silmas pidades tuleks rajada Kastani tänava ülalmainitud lõigu äärde, nende majade taha, kus elasid Dmitri Uljanov, A. H. Tammsaare, Fr. Tuglas, NSVL TA akadeemik Nikolai Burdenko ja prof. Dmitri Kudrjavski, haljasala (rohuaed) ja asetada majadele, kus elasid A. H. Tammsaare, Fr. Tuglas, Johannes Semper, akadeemik Nikolai Burdenko, dr. Mihkel Veske ja prof. Aleksander Sadovski, memoriaaltahvlid.*

* **Memoriaaltahvlid Burdenko tänavas on paigaldatud juba majadele, kus elasid K. E. v. Baer, Dmitri Uljanov, K. A. Hermann ja Dmitri Kudrjavski.**

Rektori käskkiri

Rektor avaldas kiitust eeskujuliku töö eest vastuvõtukomisjoni sekretariaadis töötanud vanemlaborantidele RUTH TEDERILE ja SILVI MÄNNISTELE, laborantidele SAIMA HARUJÕELE, TIIU KÄMBRELE ja ELVIIRA BABAITŠUKILE, assistent LUULE TANNINGULE ning nooremteadur MARE PIIRSALULE.

Rektor avaldas kiitust 50. sünnipäeval hea töö ja aktiivse ühiskondliku tegevuse eest raamatupidamise kateedri vanemõpetajale MAIMU KUUSELE ja võimlemise kateedri vanemõpetajale EINIKE NAARITSALE.

TRÜ aukirja pälvis kauaaegse eeskujuliku töö eest 50. sünnipäeval kino-fotokabineti juhataja EDUARD SAKK.

Kohusetundliku töö eest poliitilise ökonoomia kateedri õppejõuna aastail 1954—1980 avaldas rektor 50. sünnipäeval tänu dots. ÜLO VANAASEMELE.

Ülikooli aukirja sai 60. sünnipäeval kauaaegse eduka pedagoogilise töö eest anorgaanilise keemia kateedri vanemõpetaja JOHANNES RAUDSEPP.

Üks suvine suuresinemine

(Algus üle-eelmises lehes)

Avatseremoonia lõpposas esines ligi 16 000 sportlast, taidlejat ja kutselist artisti kogu meie maalt.

Staadioni rohelisel sametvaibal lõi särama «päike», selle kompositsiooni moodustasid meie nooremad esinejad. «Rahvaste sõpruse süidi» avatantsu õiguse said valgevenelased, kes esinesid hoogsalt ja kaasakiskuvalt. Seejärel tulid murule kasahhid, kirgiisid jt. Staadionivaibal moodustusid kasahhi jurtad ja kaunis kirgiisi vaibamuster. Jõudis kätte eestlaste kord. Kõik telekaamerad ja rohkem kui 100 000 silmapaari jälgisid nüüd meid. Üle Lužniki kõlasid kümnetest võimenditest «Tuljaku» helid ja lausa sümboolseina sõnad: «Terve vald oli kokku aetud, kihelkond kokku kutsutud.» Tundsid, kuidas süda tahtis lausa rinnust välja hüpata, jalad muutusid kergeks ja püüdsid tantsida nii, nagu ei iial varem. Soe tunne oli südames, kui pärast tantsu lõppu kuulsid publiku tänulikku aplausi. Väike eesti rahvas oli killukest oma rikkalikust rahvakunstivaramust tutvustanud kogu maailmale. Siis tulid tantsumurule lätlased ja leedulased, kellega koos esitasime kolme Baltimaa kava. Vaheldusid hoogsa kaukaasialiku temperamendiga esitatud gruusia ja armeenia tants, ukraina hopakk jt. tantsud. Omajagu lisas sära nn. elav piltkirjamuster, mida ühel tribüünil tegid sajad sportlased erinevat värvi lipukestega. Vastava rahva tantsule kaasnes omane rahvarõivamuster.

Finaalis kõlasid «Suur ja lai on maa» helid. Hiigelstaadion võpatas ja lainetas nagu ookean. Tõstes käed vene tantsu finaalis aimasime, et olime suutnud publiku kaasa haarata. Seda, mis toimus tribüünidel pärast, on raske sõnadega edasi anda. Tundsin, kuidas silmanurgad võttis niiskeks, kui 103 000 pealtvaatajat püsti tõusis ja oma suurimat tänu avaldas. Kahju oli staadionilt lahkuda, aga 30 minutit esinemisaega oli täis saanud. Veel kord läksime publiku ette piduliku tseremoonia lõpus. Nüüd hoidsime käes mitmevärvilisi õhupalle, et lasta need olümpiataevasse. Kogu staadioni jooksurada oli täidetud kõigi 15 vabariigi tantsijatega. Erinevad rahvarõivad moodustasid momendiks ühe suure ja kireva mustrite virvarri, mis sulas kokku tribüünidel oleva rahvaste ja keelte paabeliga. Siis kõlas olümpiastaadionil viimane marss. Selsime, kõrvus «Stardi annab Moskva» helid, kõrgel staadioniovaali kohal põlemas olümpiatuli, rahu- ja sõpruse tuli.

● Tänutäheks nähtud vaeva eest sai iga osavõtja nägusa diplomi ja kuldse märgi, millel sõnad: «XXII olümpiamängude ava- ja lõputseremooniast osavõtja». Parimaks tänuks olid aga «Rahvaste sõpruse süidi» pealavastaja NSV Liidu rahvakunstniku sm. GODENKO soojad ja südamlikud tänusõnad. Kuidagi imelik oli järgmisel päeval, mil ei pidanud enam treeningriietes staadionile tõttama ja harjutamise asemel hakkasid kojusõiduks kohvreid pakkima. Ees ootas koduvetel peetav olümpiaregatt, samuti mitte vähem vastutusrikas esinemine kodupubliku ja sealsete külaliste ees.

Paar päeva harjutasime lauluväljakul ja siis esinesime rahvakunstiõhtu kontsertidel. Siinne harjutamine läks kiiresti, sest tantsud olid juba ammu selged ja Moskvaski sai vabadel minutitel kodus vajaminevaid asju lihvida. Kõikl kontserte saatis «täissaal» laulukaare all ja publiku soe aplaus.

Olümpiatuli on kustunud ja XXII suvemängud oma nime ajalukku kirjutanud. Meie, osavõtjate südameis põleb olümpiatuli kauni suvemälestusena edasi.

VAMBOLA PAAVO

● **Nemad tantsisid Moskva olümpiamängudel.** **TIINA MÄHARI foto**

KES VÕITSID

(Vt. «TRÜ» nr. 23, 24, 26.)

HUMANITAAR-, LOODUS- JA TÄPPISTEADUSTE 1980. AASTA ÜLIKOOLIKONKURSI LAUREAADID

FILOLOOGIATEADUSKOND

Inglise filoloogia kateedri võistlustööd

I auhind

Kärt Jakobson (dots. H. Liiv), Margit Hallmägi (dots. O. Mutt), Liisa Hansson (dots. O. Mutt), Inga Koop (v.-õp. H. Koop), Lauri Linask (dots. O. Mutt), Ülli Lindjärv (v.-õp. H. Koop), Meedi Neeme (v.-õp. L. Kostabi), Lya Oll (dots. kt. U. Lehtsalu), Mati Soomre (v.-õp. G. Liiv).

Saksa filoloogia kateedri võistlustööd

I auhind

Aili Bernotas (dots. K. Uustalu), Inta Järv (v.-õp. H. Tõevere), Ülle Masing (v.-õp. T. Mikenberg), Ville Seiler (v.-õp. L. Otsmaa), Küllike Silling (dots. J. Tuldava), Maie Toomsalu (v.-õp. V. Liiv), Külli Klaas (v.-õp. H. Tõevere).

Vene kirjanduse kateedri võistlustööd

I auhind

Rimma Jermakova (prof. S. Issakov), Oleg Kostandi (prof. Z. Mints), Ljudmila Kuzenina (prof. S. Issakov), Maria Levina (prof. J. Lotman), Ludmila Podleskaja (prof. S. Issakov), Galina Ponomarjova (prof. Z. Mints), Toomas Prii (prof. S. Issakov), Sarmite Tammekivi (prof. S. Issakov), Ulvi Urm (prof. S. Issakov).

II auhind

Mall Pesti (prof. S. Issakov), Anatoli Petuhhov (dots. V. Bezzubov), Jelena Šarafan (v.-õp. P. Torop).

Vene keele metoodika kateedri võistlustööd

I auhind

Irina Moronova (dots. A. Metsa), Tatjana Ovtšinnikova (dots. E. Vassiltšenko), Jevgenia Žalõbina (dots. A. Metsa), Jelena Šerstobitova (dots. A. Metsa).

Vene keele kateedri võistlustööd

I auhind

Katrin Golovanova (dots. B. Gasparov), Maria Gurjanova (dots. B. Gasparov), Tamara Hmelnaja (prof. kt. P. Sigalov), Kerstin Janson (prof. kt. P. Sigalov), Jelisaveta-Kaarin Kostandi (dots. B. Gasparov), Helga Laasi (prof. kt. P. Sigalov), Jelena Maslova (dots. B. Gasparov), Svetlana Zaikina (dots. B. Gasparov), Jelena Timofejeva (dots. V. Mürkhein).

KEHAKULTUURITEADUSKOND

I auhind

Karmen Braun (v.-õp. G. Jagomägi), Ivar Hanvere (v.-õp. A. Nurmekivi), Heldur Kalvi (dots. A. Tähnas), Kalle Kaskla (dots. J. Loko, R. Aule), Tiiu Kitsing (dots. J. Pärnat), Karl Kontor (õp. H. Selg), Heino Krevald (dots. I. Kullam), Anne Leisson (õp. H. Selg), Astrid Neemlaid (v.-õp. G. Jagomägi), Ain Niineste (õp. T. Sikkut), Nadežda Ossipova (dots. A. Vain), Mari Palm (prof. A. Viru), Maret Pars (dots. H. Laidre), Ando Pelmne (dots. A. Tähnas), Kalev Pulla (õp. L. Kuuse), Andres Põhjala (dots. J. Loko), Viivika Sipria (dots. J. Pärnat), Ülle Rips (dots. J.-H. Kaljusto), Rita Suursaar (dots. H. Laidre), Ene Valge (dots. A. Pisuke), Eduard Vigel (dots. A. Vain), Ene Viik (dots. H. Laidre).

II auhind

Mailis Masik (dots. J. Pärnat), Vahur Metstalu (dots. J. Pärnat), Benno Kannela (dots. A. Tähnas), Jaan Kannes (õp. T. Sikkut), Johannes Kert (dots. S. Oja), Ivi Kree (dots. J.-H. Kaljusto), Liia Kreem (dots. H. Sildmäe), Ille Kukk (V. Jürisma), Avo Pattak (dots. A. Tähnas), Aleksander Platais (õp. T. Sikkut), Anne Sakson (dots. E. Kübarsepp), Vambola Sikut (v.-õp. E. Krass), Irina Stehhina (T. Torop), Sirje Suik (dots. H. Sildmäe), Meelis Tõnisson (dots. J. Loko), Mart Vaiksaar (dots. A. Vaiksaar), Ivar Valge (dots. A. Vaiksaar).

III auhind

Arne Grauman (õp. Ü. Tölp), Toomas Honga (õp. Ü. Tölp), Mehis Kard (dots. J.-H. Kaljusto), Peeter Kikas (õp. H. Selg), Elmo Kivits (dots. J. Pärnat), Andrus Kübar (dots. J. Loko), Arvid Leiumaa, (õp. T. Sikkut), Mai Naarits (dots. H. Sildmäe), Meelis Seire (dots. J. Loko), Pärja Soom (õp. M. Kivistik), Signe Tamm (õp. H. Selg), Marika Tolmov (v.-õp. O. Allikas), Aarne Väli (õp. T. Sikkut).

MATEMAATIKATEADUSKOND

I auhind

Ants Aasmaa (dots. H. Türnpu), Merike Hvalõnskaja (J. Vilipõld, dots. kt. O. Karma), Mare Just (prof. Ü. Lepik), Tiiu Kadak (dots. E. Reimers), Jolan Kertai (dots. K. Soonets), Merike Koov (prof. kt. Ü. Kaasik), Tarmo Metsmägi (dots. H. Türnpu), Marina Panasjuk (v.-õp. E. Saks), Toomas Raus (prof. G. Vainikko), Einar Rull (dots. J. Reimand), Tiina Salumägi (dots. M. Abel), Aleksandr Tolpin (prof. kt. Ü. Kaasik), Elge Õunapuu (dots. M. Abel).

(Järgneb)

Ajakirjandusteaduse jüngrid pidasid ettekandeid

2. oktoobril toimus ÜTÜ žurnalistikaringi konverents. Lisaks üliõpilastele olid kohal meie õppejõud professor J. Peegel, dotsendid M. Lauristin, R. Kasik, P. Vihalemm.

Tiit Matsulevitš (IV k.) vaatas ajakirjandusteoreetilisest vaatevinklist Frankfurdi kriitilise koolkonna sotsiaalfilosoofide (Habermasi, Negti, Kluge jt.) seisukohti, mille seas on olulisel kohal demokraatliku ühiskonna vältimatu eeldusena avalikkuse nõue.

Veiko Paalma (IV k.) kõneles Itaalia kommunistide häälekandja «Unita» ja «Pravda» välispoliitiliste materjalide võrdleva analüüsi tulemustest. Lehed avaldavad välisinfot umbes võrdses mahus, ent «Unitas» on rohkem pikki lugusid ja «Pravda» välisinformatsioon sisaldab rohkem hinnanguid.

Mae Vapper (V k.) ja **Jaana Padrik** (IV k.) uurisid, millist mõju avaldab raadiokuulajatele raadioteksti lausete pikkus ja ehitus. Päris üllatav oli kuulda, et Eesti Raadio võngutab eetrisse kuni 18-sõnalisi lausemonstrumeid, arusaadavate lausete paras pikkus on aga 7 . . . 8 sõna.

Tatjana Mušinskaja on Valgevene RÜ üliõpilane. Ta luges ette näideterohke käsitluse läbielamis- ja etendamisteatrist kui kahest erinevast teatritüübist, millest esimene järgib psühholoogilise konkreetsuse printsiipi, teine aga on orienteeritud välisele efektile. Ettekande mahus ja rõhuasetuses avaldus esineja poolehoid läbielamisteatrile.

Aarne Rannamäe (V k.) rääkis Eesti Televisiooni «vaimse isa» Valdo Pandi loominguteest. V. Pandist on kujunenud legend, mille lahtimõtestamiseks ja erapooletuks hindamiseks on vaja ajalist distantsi. Nüüd hakkab see kujunema. Aga tuba jäi pärast köitvat ettekannet kurvalt vaikseks.

Mati Määrits (V k.) tutvustas eelmisel talvel Tartus läbi viidud 200 «Edasi» lugeja küsitluse tulemusi, millest selgus muuhulgas, et naised on ka lehelugemises meestest eespool ja noorsoo huvi kultuuriprobleemide vastu on langenud.

Krista Muldma (V k.) oli sotsioloogiliste meetoditega uurinud raamatulugejate kirjanduslikku maitset.

TÕNU PEETS

Emajõe sügisregatt

Sõudjate pidupäev, kaheksaliste paatide sügisregatt, millest tavapäraselt võtsid osa kõik Eesti sõudjad, sai teoks laupäeval, 4. oktoobril. 24 aastat tagasi oli nende võistluste algatajaks Ülo Tölp. Alati on konkurentsi pakkunud ka Läti sõudjad. Kõige osavõturohkematel regattidel on startinud kuni 30 paati.

Sel juubelieelsel regatil võistles 7 meeste ja 7 naiste kaheksalist. Vaid 47 sekundit lahutas viimast meeskonda esimesest, seda 6 km distantsil. Võidukas oli Pärnu «Dünamo» paatkond ajaga 17.55. Neid treenib Mati Villsaar. Teine koht oli ülikooli paatkonna päralt (18.07), sama ajaga tulid kolmandaks Riia dünamolased. Tore oli, et ülikool suudab jälle välja panna võitlusvõimelise kaheksalise (T. Zoova, U. Hein, N. Švedko, A. Redi, P. Laos, T. Maarand, A. Teemant, A. Graumann, roolis H. Lemberg). Olid ajad, mil eraldi autasustati parimat üliõpilastest paatkonda.

Naised sõitsid poole lühema maa. Võidukad olid jälle pärnakad (Ulvi Valmeti eessõudmisel ajaga 9.15). Teine oli Riia «Daugava» (Iveta Reine — 9.25) ja kolmas sekund halvema ajaga meie Tartu «Kalev» Kersti Vernikuga ees (9.26). Tubli viienda koha sõudis endale välja tegevspordist neli-viis aastat tagasi loobunud naiskond Vilve Aldi eessõudmisel (TRÜ keemik V. Alt, juuksur V. Kodanik-Treial, müüja T. Mumets-Keres, massöör L. Vassil, arst H. Klaus, zootehnik L. Kervi, agronoom M. Uibopuu-Jürimaa, joonestaja O. Ausmaa-Allas, roolis treener I. Pind-Pruuli). Vilve Alt on osa võtnud juba 11 regatist ja neist 10-l istunud eessõudja kohal. Neljal korral 1972—1975, on ta võidulindi pälvinud. XXIV regati ajal oli tema paatkonna liikmetel juba uue kaheksalise jagu järelpõlve kodus.

Järgmisele, XXV sügisregatile lubasid lätlased ka oma veteranid välja tuua. Eraldi kutsutakse jõudu proovima kõik Eesti 1950-ndate, 1960-date, 1970-ndate aastate eliitkaheksased.

MARI JÄRVELAID

Esmakursuslaste taidluskonkurss

Ametiühingu- ja komsomolikomitee ning klubi kuulutavad välja sellesügisese esmakursuslaste taidluskonkursi, millega tähistame ka Tartu linna juubelit.

Kursusesisesed kavaseadmised ja etteastumised alaku juba täna. Novembri lõpus ootab teid üleülikooliline žürii noortemajja «Sõprus».

Piire ja kitsendusi žanri valikul ei ole. Esineda võib kõigis sõnakunsti liikides. Ootame ka mitmesuguseid sõnalis-muusikalisi montaaže ja kompositsioone. Eriti teretulnud on igat liiki üksikesinejad — laulu- ja instrumentaalsolistid, estraadikunstnikud, deklamaatorid, tantsijad, iluvõimlejad, samuti vokaalansamblid, rahvamuusikaansamblid, triod, duod, üksikpillimehed, kelle kavades võiks olla eesti ja vennasrahvaste rahvamuusikat ja kaasaegsete heliloojate teoseid, samuti omaloomingulisi palu või kodukandist pärinevat muusikat. Kava võib koosneda terviklikust programmist või üksiknumbritest või mõlemast korraga.

Iga üksikesineja või kursus peab esitama oma kava teaduskonna kultuuribüroo esimehele või klubisse hiljemalt 17. novembriks. Ära märkida pala nimetus, autor ja esinejad. Omaloomingu puhul ootab žürii üksikasjalikku stsenaariumi.

Abi ja nõu saamiseks võib pöörduda klubisse (Tähe t. 3, tel. 755-79).

Organiseerimiskomitee

*

Tänu

*

Matemaatikateaduskonna eduka juhtimise eest dekaanina aastail 1974—1980 avaldas rektor tänu prof. ÜLO LUMISTELE ning autasustas teda TRÜ aukirjaga.

Pikaajalise kohusetruu töö eest vanempreparaatorina avaldas rektor tänu OSKAR KREISILE. Tänu kauaaegse kohusetundliku töö eest pälvis ka vanemõpetaja EVI KRASS.

Venia legendi

Dots. kt. Aleksander DULITŠENKO peab *venia legendi* loengu «Slaavlaste vanimad asulad (slaavi «algkodu»)» 23. oktoobril kell 8.15 kh. aud. 152.

Dots. kt. Eda VAIGLA peab *venia legendi* loengu «Fraseoloogia ja fraseoloogilised ühikud» 4. oktoobril kell 12.15 ph. aud. 127.

Prof. AGO KÜNNAP,
filoloogiateaduskonna
dekaan

TÕLKEVÕISTLUS

on küll lõppenud, aga mitte veel päris lõpetatud: seni läbi arutamata on tulemused, üle andmata auhinnad. Võistluse lõplik lõpetamine leiab aset kolmapäeval, 15. oktoobril k. 18 aud. 139. Samas kõneldakse järjekordsest tõlkekursusest ja registreeritakse osaleda soovijaid.

Tõlkekabinet

Uusi trükiseid

Tartu Riikliku Ülikooli toimetised. Vihik 528. Eesti rahvaluule žanriprobleemid. Töid eesti filoloogia alalt VII. Tartu 1980. 122 lk., 300 eks., 1 rbl.

Tartu Riikliku Ülikooli toimetised. Vihik 532. Uurimusi germaani keelte sõnavara ja grammatika alalt. Linguistica XII. Tartu 1980, 154 lk., 500 eks., 1 rbl. 40 kop.

Organic Reactivity. English Edition of Реакционная способность органических соединений. Vol. XVI. Issue 4 (60). December 1979. Tartu 1980, 142 lk., 400 eks., 1 rbl. 10 kop.

Eesti keele tekste ja harjutusi vene üliõpilastele II. 1. vihik. Tartu 1980, 76 lk., 1000 eks., 15 kop.

Eesti keele tekste ja harjutusi vene üliõpilastele II. 2. vihik. Tartu 1980, 84 lk., 1000 eks., 15 kop.

Exercises in English Phonetics. (Rhythm and Intonation). Compiled by Nora Toots. Tartu 1980, 80 lk., 400 eks., 10 kop.

Jämesoole kasvajate diagnoosimine ja ravi. E. Tünder. Tartu 1980, 16 lk., 1000 eks., 5 kop.

Kergejõustiku alade õpetamine. Heited ja hüpped. Tartu 1980, 80 lk., 500 eks., 15 kop.

Kergejõustiku alade õpetamine. Jooksud ja võistluskäimine. Tartu 1980, 80 lk., 500 eks., 15 kop.

Mao- ja kaksteistsõrmiksoole haavandtõve tüsistuste diagnoosimine ja ravi. E. Tünder. Tartu 1980, 28 lk., 1000 eks., 5 kop.

Metoodiline abimaterjal perekonnaõpetuse õpetamiseks üldhariduskooli kümnendates klassides. Katsematerjal. Koostanud H. Kurm. Tallinn 1980, 152 lk., 750 eks., 20 kop.

Nõuandeid psühhofarmakonide rakendamiseks lastel. L. Mehilane. Tartu 1980, 60 lk., 1000 eks., 10 kop.

MARKSISMI-LENINISMI ÜLIKOOL ALUSTAB

Kõrgkoolide osakonna (I ja II kursus koos) esimene loeng on kolmapäeval, 15. oktoobril kl. 18 TRÜ aulas.

ARSTITEADUSKONNA ÜTÜ NÕUKOGU

aruande- ja valimiskoosolek toimub esmaspäeval, 13. oktoobril kell 18.15 O. Lutsu t. 2. Osa võtma peavad kõik ringivanemad, eriti oodatakse ÜTÜ konkursi referatiivsete tööde võitjaid.

KURSUSTE KOMSOMOLISEKRETÄRID

Kursuste komsomolisekretäride infokoosolekud toimuvad komsomolikomitees esmaspäeval, 13. oktoobril:

I kursused kl. 13,
II kursused kl. 14,
III kursused kl. 17,
IV kursused kl. 18.

Toimetaja V. SOOTAK

«TRÜ»

Ajalehe «TRÜ» toimetuse aadress: 202400 Tartu, Ülikooli t. 18, TRÜ, ruum 302, tel. 341-21/253. Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk. Tartu Ülikooli 17/19. III. Üksiknumbri hind 2 kop. Tellim. nr. 3489. MB-06982.

«Тарту Рийклик Юликоол» («Тартуский государственный университет»). Орган парткома, ректората, комитета ЛКСМ и профкома Тартуского государственного университета, г. Тарту, Эстонской ССР.

Kontrollaksemplar

AR Fr. R. Kreutzwaldi nim. ENSV Riikl. RaamatuKogu

KÕIGI MAADE PROLETAARLASED, ÜHINEGE!

TRÜ

tartu riiklik ülikool

EKP TRÜ komitee, TRÜ rektoraadi, ELKNÜ TRÜ komitee ja TRÜ ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 29 (1239) Reedel, 17. oktoobril 1980 XXXII aastakäik

NLKP XXVI kongressi eel

Kongressieelsel töövalvel

Vastuseks NLKP Keskkomitee 1980. aasta juunipleenumi otsusele NLKP XXVI kongressi kokkukutsumise kohta areneb kogu meie maal, kõikides ühiskonna elu sfäärides ulatuslik sotsialistlik võistlus kongressi vääriliseks tähistamiseks. Töökollektiivid kavandavad täiendavaid abinõusid tagamaks kümnenda viisaastaku viimase aasta kohustuste edukat täitmist, kindla aluse loomist järgmise viisaastaku ülesannete lahendamiseks.

Üldrahvaliku kongressieelse liikumisega on ühinenud ka kõrgkoolid. Esimeste hulgas olid Moskva Riikliku Ülikooli, Moskva Terase ja Sulamite Instituudi, Kasahhi Riikliku Ülikooli, Dnepropetrovski Metallurgiainstituudi ja Harkovi Polütehnilise Instituudi kollektiivid, kes võtsid endale kõrgendatud sotsialistlikud kohustused ja pöördusid kõigi meie maa kõrgkoolide poole üleskutsega kuulutada alanud semester kongressieelse töövalve semestriks.

26. septembril toimunud TRÜ nõukogu ja EKP TRÜ komitee ühine koosolek kiitis heaks eesrindlike kõrgkoolide algatuse ja kinnitas meie kollektiivi täiendavad sotsialistlikud kohustused ning ürituste plaani partei XXVI kongressi vääriliseks tähistamiseks. Ühtlasi kiideti heaks teaduskondades ja teistes allüksustes vastuvõetud täiendavad kohustused ja abinõud.

Juunipleenumi ja kongressi ettevalmistavate materjalide tundmaõppimine on alanud nii õppetöös, poliitpäevadel, parteiharidusvõrgus ja mujal. Toimub ühingu «Teadus» loengute temaatika uuendamine. Paljud ühingu lektorid, eriti ühiskonnateadlased, on juba lülitunud kongressieelsesse loengulisse propagandasse.

Õppe- ja kasvatustöös seati keskseks kohaks õppedistsipliini ja õppetöö tulemuste edasine tõstmine, spetsialistide ettevalmistamise kvaliteedi parandamine. Ees seisab kokkuvõtete tegemine üleülikoolilisest õpperühmadevahelisest konkurssülevaatusest. Algab uus, kongressile pühendatud ülevaatus. Ühiskonnateadlased valmistuvad koos ELKNÜ TRÜ komiteega läbi viima kongressimaterjalide tundmise konkurssi üliõpilaste hulgas.

Teadustöös oodatakse rahvamajanduslikult eriti tähtsate teaduslike probleemide lahendamist kiirendatud tähtaegadega, kümnenda viisaastaku teadustöö plaanide edukat lõpuleviimist, üliõpilaste veelgi ulatuslikumat kaasatõmbamist uurimistöösse. Tehakse ettevalmistusi teadustöö paremaks seostamiseks XI viisaastaku ülesannete lahendamisega.

Ehitus- ja majandustegevuses kohustuti täitma kapitaal- ja jooksva remondi plaanid 25. detsembriks, vähendades sealjuures kapitaalremondi tööde omahinda 3,4 protsendi võrra. Tähtis ülesanne on igati kaasa aidata uue raamatukogu käikulaskmisele. TRÜ kollektiivi kutsuti üles täiendavalt kokku hoidma elektrienergiat 50 000 kWt ulatuses. Ühiselamutes elavate üliõpilaste peremehetunde ja elamiskultuuri parandamisel peeti vajalikuks organiseerida ühiselamute- ja tubadevahelist sotsialistlikku võistlust.

Üleülikooliliste ja ka teaduskondade kohustuste ning täiendavate meetmete hulgas on olulisel kohal sõprus- ja koostöösidemete arendamine. Nii otsustati sõlmida TRÜ koostööleping Valga rajooniga. ELKNÜ TRÜ komiteel seisab ees sõpruse ja koostöölepingu sõlmimine ELKNÜ Hiiumaa Rajoonikomiteega.

TRÜ nõukogu ja EKP TRÜ komitee kutsusid üles ühiskondlikke organisatsioone, dekanaate ja teisi allüksusi, kogu õppejõudude, teenistujate ja üliõpilaskollektiivi saavutama veelgi paremaid tulemusi spetsialistide ettevalmistamise kõikides valdkondades, et anda omapoolne panus NLKP XXVI kongressi vääriliseks tähistamiseks.

LEMBIT KIIK

Aunimetusi

GUNNAR KARU,
Eesti NSV teeneline õpetaja.

Geoloogiakateeder sai 160-aastaseks

Möödunud laupäev oli ülikooli geoloogide perele pidulik. 16. septembril 160 aastat tagasi kinnitati tollasesse filosoofiateaduskonda loodud loodusteaduse ja mineraloogia õppetooli ning kabineti esimeseks õppejõuks professor Moritz von Engelhardt. Seda tuleb lugeda geoloogiliste distsipliinide süstemaatilise õpetamise alguseks Tartu ülikoolis ja sellest ajast algab ka praeguse geoloogia kateedri ajalugu. Tähtpäeva puhul toimuski 11. oktoobril Vanemuise tänava õppehoone ringauditooriumis aktus.

Kutsutud külaliste seas olid kateedri endised õppejõud ja vabariigi geoloogiliste asutuste esindajad. Mõistagi võtsid aktusest osa bioloogia-geograafiateaduskonna nõukogu liikmed ning praegused geoloogiatudengid.

Aktuse avas dekaan dots. A. Loog, kes heitis põgusa pilgu kateedri ajaloole ning peatus pikemalt kateedri tulevikuperspektiividel. Ta tänas kateedri nimel endisi õppejõude, kellele geoloogia osakonna I lennu esindajad dotsendid E. Lõokene ja A. Oraspõld andsid roose. (Fotol näeme lilli vastu võtmas prof. Karl Orvikut). Meenutati ka viimase 10 aasta vältel manalasse varisenud kolleege ja vilistlasi. Seejärel pidas kateedrijuhataja ettekande paleontoloogia õpetamise algusest Tartu ülikoolis, mis on seotud eradotsent E. Eichwaldi (töötas ülikoolis 1821—1823) ja eradotsent H. Asmussi (oli õppejõuks 1835—59, aastast 1857 professor) õppe- ja teadusliku tööga. Järgnevalt esitas kauaaegne kateedrijuhataja, ENSV TA akadeemik K. Orviku oma mälestusi geoloogia osakonna organiseerimisest TRÜ-s 1944/45. õppeaastal. Lõpuks esines ettekandega põlevkivide ja karbonaatsete kivimite uurimisest difraktomeetria ning matemaatiliste meetoditega TRÜ vanemteadur K. Utsal.

Kateedrit tervitasid aastapäeva puhul vilistlased ENSV TA Geoloogia Instituudi direktor D. Kaljo ja ENSV MN Geoloogia Valitsuse asejuhataja E. Lugus. Teaduskonna poolt tõid tervitusi bioloogia osakonna juhataja prof. H. Trass ja geograafid dotsendid M. Vabar ning L.-P. Kullus.

EDUARD SAKI foto

Pärast aktust sõideti Tartu kalmistuile, kus mälestati endisi õppejõude ja vilistlasi. Aastapäeva tähistamine lõppes koosviibimisega ülikooli vanas kohvikus.

Prof. ARVO RÖÖMUSOKS

Teaduskonverents Tartu ajaloost aulas

Tartu linn ja Tartu ülikool on ajast aega kuulunud lahutamatult ühte. Seepärast on täiesti loomulik ja ootuspärane, et ülikooli kollektiiv võtab aktiivselt osa oma kodulinna juubeli tähistamisest. Ühe kaalukama üritusena toimub EKP Tartu Linnakomitee ja Tartu Riikliku Ülikooli ühiselt organiseeritud teaduslik konverents, mis on pühendatud Tartu linna esmamainimise 950. aastapäevale. Konverents toimub **ülikooli aulas teisipäeval, 21. oktoobril algusega kell 16.15.** Ajaloo kateedrite õppejõud tutvustavad linna avalikkusele ja ülikoolile uuemaid seisukohti, milleni on jõutud nii kodulinna vanema kui uuema ajaloo uurimisel.

Kokku esitatakse 5 ettekannet. Dotsent V. Trummal räägib Tartu kui asustatud keskuse kujunemisest. Professor S. Vahtre ettekande teemaks on Tartu esmamainimine Vana-Vene kroonikates. Professor H. Piirimäe analüüsib neid põhjusi, mis aitasid Tartul XVII sajandil kujuneda ülikoolilinnaks. Dotsent Linda Eringson käsitleb revolutsioonilist liikumist Emajõelinnas möödunud sajandi lõpul ja käesoleva sajandi alguses ning dotsent H. Palamets annab ülevaate nõukoguliku taastamistöö algusest Tartus 1944. aasta hilissügisel.

Kõik ajaloohuvilised — nii õppejõud, teenistujad kui üliõpilased — on teretulnud. Ei maksa karta ka suuremat ajakulu, sest korraldajad on silmas pidanud, et konverents toimub töö- ja õppepäeva lõpul, ning püüavad seepärast mahtuda kahe astronoomilise tunni raamidesse.

NSV Liidu ajaloo kateeder

Arstide päevalt

Läinudreedesel arstiteaduskonna erialapäeval pidas aktusel akadeemilise loengu tervishoiuminister prof. VÄINO RÄTSEP (paremal). Ta andis kätte aukirjad professoreile AKIVO LENZNERILE ja ARVO TIKULE, dotsentidele LAUR KARULE ja LIIVIA LUTSULE, laborijuhatajale ARTUR LINNULE, assistentidele LEONID VAINERILE ja LUULE TANNINGULE, üliõpilastele MARGUS VIIGIMAALE, INDREK MIIDLALE, ERVIN VILSONILE ja LAURI GUSTAVSONILE.

Pildil leiad tuntud inimesi, tunnustatud arste nagu professorid Jüri Saarma, Leo Päi, Kadri Gross ja teisi. Seegi tunnistab arstide päeva populaarsust. EDUARD SAKI fotod

Rektori käskkiri

Arstiteaduskonna päeva puhul pälvisid eeskujuliku töö eest kiituse kateedrijuhatajad professorid LEMBIT TÄHEPÕLD ja ADO TRUUPÕLD, prodekaan dotsent ARVED JENTS, dotsendid REGINA KASKMETS ja VIRVE KASK, vanemõpetaja MAI MASER, assistendid HELLE LEESIK, ELMAR ARAK, VELLO PERT, SULEV

ULP, vanemlaborant DAISY PALM, vanempreparaatorid ENDLA KIIS ja ELFRIEDE AMBO, laborant MAIE PIIROJA ning insener AULI ÕUE; ÜMPI-st teadussekretär LARISSA UUSKÜLA, laborijuhatajad AILI-TIIU KENGSEPP ja REIN TEESALU, vanemteadurid MALL TÜRI, URVE NOORMA ja MART SAARMA, nooremteadurid AILI TÄHEPÕLD, SVETLANA VIHLJAJEVA, ANDRES METSPALU ja TATJANA TRUUPÕLD.

KES VÕITSID

(Vt. «TRÜ» nr. 23, 24, 26, 27)

HUMANITAAR-, LOODUS- JA TÄPPISTEADUSTE 1980. AASTA ÜLIKOOLIKONKURSI LAUREAADID

MATEMAATIKATEADUSKOND

I auhind

Alevtina Baum (dots. kt. O. Karma), Alla Gorbenko (dots. K. Soonets), Valeri Gorjatšev (v.-õp. A. Pedas), Toomas Lepikult (dots. E. Sakkov), Kalmer Pasovs (dots. E. Jürimäe), Jaanus Põial (n.t.t. A. Nigul), Mare Raus (v.-õp. A. Parring), Piret Reediksaar (dots. E. Jürimäe), Andres Salupere (dots. K. Soonets), Vilje Soo (dots. T. Mõls), Tõnu Tamme (v.-õp. M. Tombak), Esta Tisler (v.-õp. T. Leiger), Andres-Aare Tooming (dots. E. Jürimäe), Jefim Vaisman (dots. M. Kilp), Jelena Vladimirova (prof. Ü. Lumiste), Anna Volodina (dots. I. Vainikko).

II auhind

Semjon Aronov (dots. E. Tamme), Taimi Asu (v.-õp. K. Pärna), Tatjana Garagulja (asp. A. Villems), Sander Hannus (dots. E. Sakkov), Mati Heero (v.-õp. P. Miidla), Edda Ilves (dots. J. Reimand), Heljo Kaima (v.-õp. E. Abel), Külli Kalm (prof. Ü. Lumiste), Katrin Keerutaja (dots. J. Reimand), Arno Kokk (dots. I. Vainikko), Marju Käärmann (v.-õp. A. Pedas), Maret Luik (v.-õp. T. Leiger), Maie Mandre (dots. kt. A. Parring), Milja Mihklimäe (ass. U. Hämarik), Jüri Noor (ass. U. Hämarik), Anne Pärt (v.-õp. T. Leiger), Maire Riidamets (dots. E. Mitt), Aaro Saks (dots. M. Kilp), Malle Saks (prof. Ü. Lumiste), Natalja Savtsenko (dots. E. Tiit), Toomas Sepp (dots. H. Türnpu), Olga Spiridonova (dots. J. Kiho), Külli Sõerde (dots. H. Türnpu), Mai Talviste (dots. H. Türnpu), Marika Telgmaa (TA AAI n. t. R. Rõõm), Irina Tokareva (v.-õp. P. Oja), Nadežda Tševõtšelova (v.-õp. A. Parring, dots. J. Kiho), Veste Virkebau (v.-õp. A. Parring), Mari Volberg (v.-õp. A. Pedas), Lembit Õunapuu (v.-lab. A. Rips), Viktor Abramov (dots. A. Parring).

III auhind

Helger Aaresild (v.-õp. A. Parring), Sirje Arumäe (v.-õp. A. Pedas), Anneli Haikara (v.-õp. P. Miidla), Maarika Korm (dots. E. Mitt), Kersti Lindeberg (dots. I. Saarniit), Natalja Maier (v.-õp. P. Oja), Tõnu Pira (v.-õp. A. Pedas), Reet Reiman (v.-õp. E. Abel, dots. E. Mitt), Maret Simm (staž. L. Lepmann), Nelli Tamme (dots. O. Prinits, dots. E. Jürimäe), Irina Tiis (J. Vilipõld), Tea Toode (dots. J. Reimand), Tiiu Uibo (dots. J. Reimand, staž. L. Lepmann).

MAJANDUSTEADUSKOND

Rahanduse ja krediidi kateedri võistlustööd

I auhind

Maire Ansmann (dots. H. Siigur), Marika Braks (v.-õp. H. Ruussaar), Leili Hanson (dots. E. Uist), Jaan Krinal (H. Luik), Gennadi Kolesnikov (dots. A. Susi), Olga Korešnikova (N. Ivanova), Ilmar Kruusamäe (v.-õp. M. Sõrg), Eve Kull (dots. H. Siigur), Andres Lipstok (dots. V. Raudsepp), Natalja Lunkova (dots. E. Uist), Eve Mark (dots. E. Uist), Heldur Meerits (E. Meerits), Sirje Paavel (dots. H. Siigur), Kersti Saar (dots. V. Raudsepp), Ants Tamme (dots. E. Uist), Gennadi Teemaa (v.-õp. M. Sõrg), Margus Tilga (v.-õp. H. Ruussaar), Diana Vinogradova (dots. A. Susi).

II auhind

Ave Birk (v.-õp. M. Sõrg), Jelena Bohun (dots. E. Uist), Larissa Frants (dots. A. Susi), Galina Zolotuhhina (V. Ivanova).

Majandusküberneetika ja statistika kateedri võistlustööd

I auhind

Valdek Järvepõld (H. Kaldaru), Anu Kaukver (dots. T. Paas), Kalmer Keevend (dots. T. Paas), Katrin Keevend (dots. A. Isotamm), Juhan Kivirähk (J. Hütt), Andres Marga (J. Hütt), Meelis Roosimägi (H. Kaldaru), Astrid Tinno (K. Rämmal), Anu Toomas (K. Rämmal), Lembit Toomasson (dots. T. Paas), Ivi Värton (K. Rämmal).

II auhind

Ülle Lepp (J. Hütt), Helle Liblik (v.-õp. V. Tamm), Kuno Liblik (v.-õp. V. Tamm), Mati Mägi (H. Kaldaru), Lia Rannamets (J. Hütt), Raivo Rannamets (dots. T. Paas), Aavo Sirel (H. Levald), Kaie Soo (H. Kasesalu).

III auhind

Urve Tamm (H. Kaldaru), Kersti Viilu (J. Sepp).

Raamatupidamise kateedri võistlustööd

I auhind

Anu Harak (v.-õp. V. Luigaleht), Aive Karma (v.-õp. V. Järve), Helle Kosemaa (v.-õp. M. Kuusk), Vilja Kübar (E. Leppik), Hillar Lepik (v.-õp. V. Järve), Lia Lääts (v.-õp. V. Järve), Reet Määr (dots. E. Kaitsa), Mari Preem (E. Leppik), Reet Rüütel (v.-õp. M. Kuusk), Saima Tamberg (V. Saidla), Tiina Tõnspoeg (J. Anderson).

II auhind

Mai-Liis Allas (v.-õp. V. Luigaleht), Eve Koor (v.-õp. V. Järve), Margus Leek (P. Peets), Naivi Murusalu (E. Leppik), Evi Navi (V. Saidla).

Rahvamajandusharude ökonoomika kateedri võistlustööd

I auhind

Ülle Feklistova (dots. A. Siimon), Maiga Jostov (v.-õp. R. Ohvril), Maie Kamm (M. Loog), Marju Krass (dots. V. Krinal), Erik Liim (v.-õp. A. Aamer), Ene Lootsmann (dots. A. Siimon), Irene Malm (dots. P. Viires), Ene Nukk (dots. kt. I. Siimon), Heli-Velly Sarv (dots. kt. I. Siimon), Tiit Sarv (Ü. Sarv), Tiina Sibul (J. Sepp), Malle Toompere (v.-õp. R. Ohvril), Leiti Tulf (M. Merilai), Tiiu Vähk (dots. V. Krinal).

II auhind

Sirje Leetma (dots. A. Siimon), Riina Liim (dots. P. Viires), Andrus Martin (dots. N. Roose), Imbi Ots (M. Merilai), Kalle Rannu (dots. A. Siimon), Marika Roodi (dots. M. Välja), Tiiu Sikk (T. Tinn), Kaia Tali (M. Kibe), Ants Tammisto (dots. V. Krinal), Urve Tasa (dots. A. Siimon), Riina Uukkivi (dots. M. Välja).

(Järgneb.)

Helve Kaburil on juubel

— nõnda lubavad tema kohta öelda perekonnakirjad just eelseisval pühapäeval. Seda juubilari teab ja tunneb hästi peaaegu kogu ülikooli pere. «Peaaegu» on öeldud esmakursuslaste pärast, kellele siinkohal täpsustame, et Helve Kabur on meie *alma mater*'i tänaseid tippjuhte — ta on TRÜ suurima ühiskondliku organisatsiooni, ametiühingukomitee esinaine. Ja just selle tähtsa ja ülimalt tarviliku asutuse poole pöörduvad meie suure pere liikmed igapäevase elu üpris rohkete ning erinevate muredega. Ametiühingutöö tuhandesiilulist põldu on ülikoolis Helve Kaburi käe all haritud nüüd juba enam kui poolteist aastakümmet, tema töö algusest komitees saab aga parasjagu täis kakskümmend aastat. Arhiivitoimikuteks köidetud konverentside ning koosolekute protokollid kinnitavad, et seda tööd on tehtud hästi ning hoolikalt.

«Kust see laps need laulud võttis?» Kuidas sai tasase maa tüdruklapsest auväärse kõrgkooli suurima ühingu suunaseadja? Keskkonda väidetakse neis asjus süüdi olevat. Küllap vist. Kuid veelgi rohkem peab ehk enesel kaasas olema. Juubelijao aastate eest Tapa linnas sündinud, sealses keskkoolis 1949. aastal küpsustunnistuse saanud ja 1954. aastal TRÜ lõpetanud eesti filoloog Helve Kaburist on teada, et paljude tema tänaste hinnaliste panuste külvid said tehtud juba lapse-, kooli- ning tudengipõlves. Nii seisab juubilari tänase spordihobi taga soliidne kogemus kesk- ja ülikooliaastatest. Sellest hobist on aga ülikoolirahvale kena kasu kasvanud, juubilarile endale teadagi. Nii kesk- kui ülikoolis sai väsimatult osaletud taidluskollektiivide töös: koorides, orkestrites, ansamblites, rahvatantsurühmades, näiteringides. Ka sellest kogemusest on tõusnud tulu ülikooli taidluskunstile ja selle viljelejatele, eriti aga klubi suurtele kollektiividele, kelle «heaks haldjaks» on juubilar juba palju aastaid olnud.

Teadagi pole need ainsad näited. Kõiki, kellel juubilariga ametiühingutöös tegemist olnud, on paelunud esinaise ammendamatu energia, töökus ja tööarmastus, oskus näha üldist ja üksikut, harukordne järjekindlus, sügav kohusetunne, tahe ja võime kõikjal ise kaasa lüüa, oma osavõtuga teisi sütitada. Tunnistagem — viimastel aastatel pole meie kollektiivi elus möödunud ühtki ülelikoolilist ettevõtmist ilma esinaise aktiivse osata, olgu siis jutt VTK normide täitmisest, spordi- ja suusapäevadest, matkadest jms. Siinkohal meenutagem, et juubilar on ülikooli tuntumaid reisimehi, kelle teed viinud Nõukogudemaa paljudesse paikadesse ja korduvalt ka tema piiride taha. Ta on agaramaid Kääriku-entusiaste, trimmijooksu ja paljude teiste põnevate algatuste väsimatu osaline.

Kõik need omadused, harjumused, hobid, vaated ja hoiakud, mis suure kollektiivi juhile vägagi tarvilikud on, põimuvad juubilaris omaalgatuse, kriitilise meele ja suurte kogemustega. Aga viimaste kujunemises on oma kindel osa olnud kaasalöömisel nii TRÜ-siseses kui -välises ühiskondlikus tegevuses. Kõike seda on aidanud kujundada töö TRÜ parteikomitee liikmena, ametiühinguorganisatsiooni vabariikliku komitee ja selle presiidiumi liikmena, Eesti NSV Ametiühingute Nõukogu liikmena jm. Neist omadustest on osa saanud kogu organisatsioon nii selles töös, mis tehtud komitee tuntud pika musta laua taga, ent ka selles, mis märksa proosalisem ja toimub ühiselamutes, klubis, spordibaasides, auditooriumides. Neist on võitnud kogu ülikooli pere.

Niisugused on hinnangud, mis antakse juubilari senistele töödele ja ettevõtmistele ning mis rohkete õnnitluste seltsis on kirja pandud protokollivälises otsuses, mille ringküsitluse korras on esinaise teadmata vastu võtnud.

TRÜ ametiühingukomitee

Tubli on!

Vaevalt on viimase viieteistkümne aasta jooksul meie ülikoolis juristi kvalifikatsiooni omandanute hulgas kedagi, keda see tunnustav ja julgustav repliik ei paneks naeratama ja meenutama oma õpetajat dotsent HERBERT LINDMÄED. Samas on õigusteaduskonna üliõpilastele üldtuntud seegi, et Herbert Lindmäe õpetatavas kriminalistikas kellegi tubliks tunnistamine nõuab keskmisest tunduvalt enam pingutusi: omades ise suuri uurijatöö kogemusi, ei hinda dotsent Lindmäe paraku siiski mitte niivõrd Sherlock Holmes'i deduktiivset meetodit, kuivõrd (eriti tütarlaste poolt) vaevaga kogutavaid teadmisi kriminalistika tehnikast, uurimistaktikast, üksikute kuriteoliikide kohtueelse uurimise metoodikast. Üliõpilaste teadmisi aitab dotsent H. Lindmäel õiglaselt hinnata kriminalistikaeksperdina töötamise päevil juurdunud eriline täpsus. Erinevalt oma mitte vähemkuulsast eelkäijast Sherlock Holmes'ist ei suitseta Herbert Lindmäe piipu ega ole kunagi tegelenud poksiga, küll aga mängib ta võimaluse korral meelsasti võrkpalli.

Kahetsemata oma kunagist valikut, on Herbert Lindmäe seisukohal, et enesekordamise vältimiseks võiks võimaluse korral elada teise elu maamehena: eemal argisest rutust, looduse keskel.

Kui arvestada seda, et lisaks väga suurele õppekoormusele on dotsent Herbert Lindmäe olnud teaduslike publikatsioonide ilmutamiselt pidevalt teaduskonnas esimeste hulgas, seda, et käsil on doktoridissertatsioon ja seda, et 20. oktoobril saab Herbert Lindmäe alles viiekümneseks, ei jää kolleegidel ja üliõpilastel õigusteaduskonnast üle muud, kui soovida talle õnne ja öelda:

«Tubli on!»

Kolleegid
õigusteaduskonnast

Rahvakontroll sügissemestril

TRÜ rahvakontrolligrupi laiendatud koosolekul arutati meie ülesandeid sügissemestril. Ettekande pidas ülikooli rahvakontrolligrupi esimees prof. Heiki Müür. Kinnitati ülikooli rahvakontrolligrupi 1980/81. õ.-a. I poole tööplaan.

Plaani järgi tuleb meie rahvakontrolligrupi õppe- ja teadustöö sektoril (juhataja prof. R. Looga) koos teaduskondade jt. ülikooli allasutuste gruppidega kontrollida tõödistsipliini õppejõudude ja teenistujate hulgas; majandussektoril (juh. K. Talja) koos allasutuste gruppidega jätkata kontrolli kütuse ja energiaressursside kasutamise üle ning koos teadusraamatukogu grupiga (juh. J. Raid) kontrollida uue hoone ehitamist.

Teadusraamatukogu rahvakontrolligrupp kontrollis suvel põhjalikult uue maja ehitamist ning avastas seal puudusi, millest üksikasjaliselt informeeriti ka asjaomaseid instantse.

Septembrikuus kontrollis ülikooli rahvakontrolligrupp sügistalviseks kütteperioodiks valmistumist.

Sanitaar- ja olmesektor (juh. dots. J. Pärnat) pöörab sel semestril peatähelepanu olmetingimuste kontrollimisele ühiselamutes.

Alates käesolevast semestrist võtab sanitaar- ja olmesektori juhataja ülikooli rahvakontrolligrupi esindajana osa ka TRÜ distsiplinaarkomisjoni tööst.

Tervete eluviiside komisjoni tööst võtab ülikooli rahvakontrolligrupi esindajana osa selle esimehe asetäitja. Komisjon tegeleb põhiliselt alkoholi kuritarvitamise vastase võitlusega.

Aprillis moodustati uus, töö- ja keskkonnakaitse sektor (juh. dots. A. Lind). See sektor kontrollib koos keemiaosakonna rahvakontrolligrupiga (esimees dots. T. Ilomets) sügissemestril töökaitse olukorda keemiahoones.

Et gruppides on palju uusi liikmeid, peab praegustes tööplaanides olema küllaltki oluline koht kontrollialaste teadmiste taseme tõstmisel ning teaduskondade jt. allasutuste gruppide töö suunamisel. Nende küsimustega tuleb tegelda eelkõige ülikooli rahvakontrolligrupi bürool (esimees prof. H. Müür) ja organisatsioonilise töö sektoril (juh. H. Kärtner). Sellele sektorile on pandud ka vastutus rahvakontrolligrupi töö avalikustamise eest.

HARRI KÄRTNER,

TRÜ rahvakontrolligrupi esimehe asetäitja

EKP TRÜ komitees

● **13. oktoobri istungil andsid informatsiooni ülikooli rahvamaleva tööst komandör A. Otstavel ja staabi ülem N. Ševtšuk.**

Sügissemestril alustasid ülikooli rahvamalevlased tööd oktoobris. Seni on see kulgenud rahuldavalt. Palju aega kulub siiski vanade dokumentide kordategemiseks ja uute vormistamiseks. Sellega peaksid teaduskonnad ise tegelema. Rahvamaleva töösse tuleks rohkem lülitada nooremate kursuste üliõpilasi.

● **Ühtse poliitpäeva korraldamisest ülikoolis kõneles parteikomitee asesekretär dots. L. Kiik.** Kolmapäevastel poliitpäevadel on ülikooli rahvale esinenud vabariigi juhtivad töötajad, samuti lektorid Moskvast. Rohkem tuleks esinema kutsuda linna ja ülikooli juhte. Et poliitpäevi saab edukalt ka teaduskondades korraldada, selle näitena võib tuua õigusteaduskonda. Neil on selleks ja muudeks ühisteks arupidamisteks nädalas sisse viidud üks ühine vaba aeg.

● **Poliitharidusvõrgu töölerakendamisest 1980/81. õppeaastaks rääkis I. Koppel.**

● **Kinnitati ajalehe «TRÜ» semestri tööplaan.**

Venia legendi

23. oktoobril kl. 14 toimub kergejõustikumajas kergejõustikukateedri dotsendi kt. pedagoogikakandidaat ANTS NURMEKIVI *venia legendi* loeng teemal «Treeningu vahendite kasutamise sõlmprobleeme vastupidavuse arendamisel».

ATKO VIRU,
kehakultuuriteaduskonna dekaan

Oli malevakonverents

Möödunud reedel peeti maha EÜE 6. Tartu konverents. Kokku said malevajuhid ja umbes 80—85 malevlast. Et südamele kogunenust suu puhtaks rääkida.

Hakatuseks vaadati 1970. aastal EÜE-st tehtud filmi «Mis oli, on ja jääb». Siis tuli konverentsi sisuline ja sõnaline osa.

Lähemalt saab malevakonverentsil räägitust lugeda järgmisest lehest. **HELVE KUIV**

Kolmteist praktikapäeva Setumaal

Kui Jakob Hurdal 1901. aastal «Setukeste laulud» juba trükiks viimistlemise järku olid jõudnud, palus ta ajakirjanduse kaudu veel «ärksamaid vendi ja õdesid» saata lisa. Ühe inimese jõud suure töö jaoks on mõistagi kasin. Laulude järel ütleb ta endal teoksil olevat «Eesti vanasõnad» trükki anda, selleks kirjutanud ta juba 50 000 teksti kogudest välja. «Setukeste laulud» ilmusid, vanasõnad jäid teiste teha, sest surm kriipsutas kavatsused läbi.

1956. aastal tehti eesti kirjanduse ja rahvaluule kateedris otsuseks see rahvaloomingust rikkana säilinud maanurk — Setumaa — süstemaatiliselt läbi töötada, järgukaupa on seda siiamaani tehtudki. Väärtuslik mitmekesine ainestik on sealt tilkhaaval korjunud kateedri kogudesse.

Setumaa on läänemeresoomlaste asustusala omapärane ja rikas maanurk, millele võrdset pole enam leida, ning pakub huvi teistelegi rahvastele. See kohustab meid seda intensiivsemale tegevusele. Aga ka kohapealne rahvas ise on silmapaistvalt aktiviseerunud, nagu näitavad Värska leelopäevad, millest tänavune seostus bareljeefi asetamisega Anne Vabarna hauale. Igaüks, kes siin tööd on teinud, jäädvustab kindlasti oma nime eesti rahvakultuuri uurimise ajaloosse.

Augustikuise kahenädalase tööga aitasid need kümme hoolsat esimese kursuse üliõpilast jälle üht valget laiku kustutada; on arvata, et tehtud töö tegijaid endidki rikastas. Mille poolest, sellest kirjutavad nad juba ise. Töö eest kõige suurema tänu ütlevad tulemuste kasutajad.

EDUARD LAUGASTE

*

Esimestel sügispäevadel on üpris sobilik ja mõnus meenutada möödunud suve. Kolmteist päeva sellest suvest, 10.—22. august, võivad aga kaheteistkümne inimese mälus mõneti kattuda. **Nimelt viibisid praeguse teise kursuse rahvaluule eriharu üliõpilased koos juhendajate vanemlaborant Paul Hagu ja V k. üliõpilase Eha Tammoga Setumaal välipraktikal.**

Esimese nädala eesmärgiks oli tutvuda setu murdega ja omandada kogemusi iseseisvaks laulude-juttude kogumiseks. Seetõttu oligi esimesel nädalal meil kõigil ühine elukoht: Petseri rajoon, Sabelina küla Vassili ja Anne Petsermägede talu. Teise nädala alguseks olime jõudnud nii kaugele, et võisime jaguneda kolmeks grupiks, kes hakkasid kogumistööd tegema Sabelina, Trõnne ja Kosselka külades.

Muljed on erinevates külades töötanutel muidugi mõneti erinevad, sest teised olid olud ja täpselt ühesugune polnud ka suhtumine meisse. Eriti soojade sõnadega meenutame aga **Vassili ja Anne Petsermägesid Sabelina külast ning Maarja Pähnapuud Kosselka külast,** sest nemad suhtusid meisse ja meie töösse eriti osavõtlikult.

Ekspeditsiooni tulemuseks oli ca 4 tundi lindistusi ning 225 lehekülge materjale käsikirjas. Liigiti: regivärsse — 116, uuemat laulu — 4, lastelaule — 5, surnuitke — 9, tšaštuškasid — 3, muinasjutte — 13, muistendeid — 8, pajatusi — 6, naljandeid — 2, uskumusi ja kombeid — 40, mõistatusi ja vanasõnu — 16, etnograafilisi andmeid — 2, pillilugusid — 2 ühikut. Kokku teeb see 226 ühikut rahvaluulelist materjali.

Meile kui kogumistöös algajatele pakkusid huvi muidugi kõik rahvaluuležanrid, eriti aga setude eluolustik, uskumused, kombed ja ehtsad regivärsilised rahvalaulud. Et me veel ei osanud hästi eristada olulist ebaolulisest, kogusime kõikvõimalikku materjali. Ent see, frontaalne kogumistöö, meie ülesandeks oligi.

Kuni praktikani oli meil ettekujutus, et kõige haruldasem liik on surnuitkud. Kohapeal kogesime aga, et setu rahvalaulikud on nõus ka seda, meie arvates väga intiimset loomingut, meile üpris meelsasti esitama. Itke kuulates kõitis eriti see hingestatus, millega neid ette kanti. Laulik lausa elas läbi seda, mida sõnadega väljendas.

Praktika andis meile informatsiooni sellest, mida peaks ehk teadma iga haritud inimene. Nimelt veendusime, et setudest rahvalaulikud on eesti vana laulutraditsiooni ja tavade jätkajad. Nägime, et setud on jätnud omaks võtmata palju kaasaegsetest mugavustest, kaasaja eluviisidest ja tänu sellele säilitanud põlist soome-ugri pärandit tänapäevani. Kogesime ka seda, et täiesti vale on halvustav suhtumine setudesse, mida siiski sisemaal mõne kitsa silmaringiga inimese juures ette tuleb. Nägime, et sealsed elanikud on väga sõdamlikud, osavõtlikud, külalislahked. Muljeid sai palju, tõepoolest niivõrd, et «jovva-i kyikõ ar kynõlda'...»

Järgnevalt mõned killukesed rahvaluulepraktika argi- ja pühapäevadest SETUMAAL.

HELVE

*

Üks toredamatest Setumaa-päevadest oli 16. august, mil toimus **Värska leelopäev.**

Juba hommikul vara asusime teele. Autokastis Petserisse, sealt bussiga edasi ning juba kell 12 olime Värskas.

Kella 14-ks kogunes rahvas Värska surnuaiale, kus **avati hauasammas Setu ühele andekamale lauliku Anne Vabarnale.** Paul Lehestik meenutas tema elukäiku, tema ande eredust ja rikkust. Kate langes ja meie ees oli lauluema nägu, rätik raamimas mõtlikku ilmet, otsekui oleks oodata uue laulu sündi. Ja laul sündis — mitte küll enam Anne suust, vaid tema pärandi kandjatelt, kodukandi leelokoorilt.

Lilled, lilled. Rongkäik Värskast peoplatsile. Ning seejärel algas kontsert.

«Laul läts' läbi Setomaa
hõpõhelme helinäl...»

kõlas leelokooride ühine avalaul. Ikka uued ja uued laulud. Üha enam saime kinnitust laulupärandi rikkuse ja isegi kaasaegsuse kohta. Huvilisi oli koos üle Eesti.

Tatjana Ojametsa lõõtspilliloole nõudis rahvas aplausiga lisa. Väga hästi võeti vastu külaliskollektiivid Tallinnast ja Tartust, Valgast, Võrust ja Petserist, rahvapillimängijate lood ja rahvatantsijate tantsukaared.

Setu laulutraditsioon ei kao — ikka leidub noori, kellele see esivanemate kunst südamelähedane on. Eks kinnita seda seegi, et noorimaks leelotajaks esinenute hulgas oli 19-aastane Riina Oruperv Meremäe koorist.

Lõputantsus helisesid hõbehelmed ja sõled ning meie ei jõudnud ära imetleda rahvariiete ilu.

Tagasisõiduks mahutasime end «meie koori» (Sabelina) bussi. Häid lambaid mahub palju ühte lauta, ütleb vanasõna. Buss sai küll tihedalt täis, kuid ometi leidus tantsuruumigi. Rõõm kordaläinud peost andis kõigile hoogu, buss kajas laulust. Olime üllatunud, kui hästi ka kõige tänapäevasemad teemad ja sündmused end leeloks vormida lasevad. Imetlesime Maria Pähnapuu sõnaseadmisoskust ja improvisatsioonivõimet:

«Näie, näie, mis viil näie —
kul'atõllõ kosmonautõ,
Jurikõist Gagarinita.
Juril nutt' oll' nummõrdõga,
Juril olli kukro kruvvõga,
selle tekk' tiid tä taivahe...»

Eks jutt olnud leelokoori talvisest Moskvas-käigust ja seal kuuldustnähtust:

«Leningraadih olli viil leelotamah,
Moskvah, kull'a', olli kul'atamah...
Oo taad õnnõ Moskvata —
jovva-i kyikõ ar kynõlda,
armas, kyikõ austõlla!»

Ja eks sedasama või õelda ka rahvariiete, leelotajate ja leelo, kogu leelopäeva kohta: jovva-i kyikõ ar kynõlda!

INNA

*

Üks päev kulus meil selleks, et tutvuda iidse **Irboska kindlusega.** Muljeid jagab HEILY:

Sumps, sumps, sumps — astusid kümme jalapaari mööda soist heinamaarada. Pehme kastemärg rohi kõditas mõnusasti jalataldu ja tuletas kangesti meelde üht ammust päeva maal vanaema juures. Sammusime vaikides. Küllap üsna mitmed meist olid oma mõtetes samuti kuskil lapsepõlves — vanaema, heinamaa ja muu lihtsa, kuid kauni juures, mis kogu eluks meelde jääb.

See päev oli tervenisti justkui loodud meenutusteks, sest mida muud kui ikka minevikku (kuigi muidugi hoopis-hoopis kaugemat) tuletas meelde see Irboska kindluski, mille paeseid ning krobelisi müüre alles mõne aja eest olime näinud.

Irboskast edasi Mõla järve poole matkates tegime puhkepeatuse Gorodištšes, vanal linnuseasemel, kus kaevasid arheoloogid — jällegi kohtumine muistse ning salapärasega. Künka tipult, väikese kabeli juurest, kuhu puhkama istusime, avanes imekaunis vaade ümbrusele.

Jõudnud lõpuks **Mõla järve** juurde, sumasime suurima mõnuga selle soojas vees. Kaldalt kuuldus:

Mõla järveh lämmi vesi,
sääl ma ummi koibi mõsi.

Seegi oli peaaegu tsitaat ühest rahvalaulust ja tõstis oma ajakohasusega meie tuju kohe mitu pügalat kõrgemale.

Tore oli ka see, et Mõla kiriku restaureerijad lubasid meid lahkelt kirikusse vanu ikoone vaatama. Kirik oli küll remondikolu täis, kuid sisendas siiski mingi seletamatu jõuga ka meisse oma pühalikkuse oreooli — niivõrd palju oli suutnud tundmatu maalikunstnik panna neisse maalidesse-ikoonidesse ühtaegu aukartust sisendavat kõledust kui ka vaatama sundivat detailsust, puhtust.

Sumps, sumps, lirtsti, sumps — sellised olid minu mõtted sellel meenutuste päeval, kui sammusime juba mööda hämarduvat soist metsaheinamaad tagasi kodu poole.

*

Jõudsime vana lauliku poole, kuid seal tabas meid ebaõnn — laulik polnud enam kindel oma mälule ja ta ei laulnud meile. Teist eidekest me ei leidnudki kodunt. Järgmine laulik oli nõus laulma, aga seekord ütles magnetofon üles. Tuli välja otsida paber ja pliiats. Kavatsesime teha memmest foto, kuid ka pildiaparaat polnud oma ülesannete kõrgusel. Lõpuks siiski leidsime **Trõnne** külast ühe jutumehe. **Andre Lõokene** oli mõnus vanataat, muhe naeratus näol, silmad pildumas sõbralikke sädemeid. Aga taadi krõbe ja jutumaias teinepool ei lasknud naljalt Andre-taadil suud paotada. Lõpuks ta rääkis, üks silm küsivalt oma «küljeluul», teine meil, mõned sõdurilood. Üks keerdküsimus kõlas nii:

«Lätsi ütskõrd müüdä tiid, vasta tull' park' poissa. Ma ütli: «Tere, sada miist!» «Olõ-i meid sada miist! Viil ni pall'o, ku meid om, viil poolõ võrra, sis viil veerändi võrra ja sa esi ka mano, sis saa meid sada.» Pall'o mehi oll'?»

«Hellero» liikmed Mikk Sarv ja Paul Hagu setu leelotajate keskel.
ELMAR RÜÜTLI fotod

*

Meisse ja meie töösse suhtuti mitmeti. Olgu selle näiteks kaks äärmuslikku juhtumit.

● Terve päev sadas. Olgugi vihmane, oli see meie Sabelinas viibimise eelviimane päev, ning sellepärast olime võtnud endale pühaks kohuseks käia ära **Küppar Ode** juures. Selgus, et Ode on väga jutukas naisterahvas ja nii ta rääkiski oma Moskvas-käigu muljeid juba pool tundi (leelokoor oli talvel Moskvas esinemas käinud), enne kui meil õnnestus suud paotada, et küsida, kas ka mõni laul pole vahepeal meenunud. Laulnud mõne laulu, sattus Ode jälle jutuhoogu ning tema monoloogil ei tulnud ega tulnud lõppu, ehkki tal oli meie tulles pesupesemine pooleli jäänud ja nüüd oli õhtu juba käes. Koju vantsides arutasime, kuivõrd vajalik oleks «Rahvaluule välipraktikas» veel üks peatükk — nimelt selle kohta, kuidas uurija jaoks vähem väärt vestlus viisakalt lõpetada.

● Üks eideke, kellelt läksime laule-jutte pärima, põikles esialgu kõrvale: «Tiiä-i ma midägi!», lõpuks aga ütles meile oma suhtumise selgelt välja: «Muidu sõimate küll: kuradi setud!, aga nüüd tulete laule ja jutte tahtma!» Õnneks oli see siiski ainuke nii järsult eitava suhtumise juhtum, kuigi vahetevahel kohtasime kangekaelset vastust: «Tiiä-i ma midägi.»

KARIN

*

Üks üle küla meistrimees käis meie õnnetut makki parandamas ja meie rõõmuks rääkis detaile külaelust. Kui ta ära läks, oli makk kahjuks endiselt katki, kuid lisandunud oli uut informatsiooni. Eriti hämmastas uudis, et küla endises koolimajas elavad mustlased, kes kasvatavad klassis põrsast.

RAILI ja MERIKE

*

See Paul Haavaoksa luuletus oli trükitud leelopäeva kavalehele.

*

Kuula, kuis rahvas loob viise ja värsse,
kingib nii koduse koe!
Leelo on vana.
Kuid ikka veel värske,
ahjuleivana soe.
Temas on mett
ja parajalt piima —
sädelust tähtedest, kuust...
Leelo on ikka veel
köitev ja priima
Setumaa sõsara suust!
Leelo on vana.
Kuid Palumaa pinnast
ta juuri ei rebida saa:
võluks need viisid
kui enese rinnast
hõnguv ja helisev maa!

AUTOKURSUSTE

II grupp alustab tööd 20. oktoobril kl. 16.15 Gagarini 1 ruumis 203 (II korrus).

LASTELE

29. oktoobril kell 16.30 alustab tervishoiutöötajate maja väikeses saalis tööd TRÜ töötajate laste laulu- ja tantsuring. Ootame endisi ja uusi liikmeid.

KLUBI ÜRITUSED

Reedel, 17. oktoobril kl. 19 Leningradi mnt. 27 kohvikus DISKO.

Pühapäeval, 19. oktoobril kl. 20 Nooruse tn. 9 saalis TANTSUDISKO.

Reedel, 24. oktoobril kl. 19.30 RAT «Vanemuise» kontserdisaalis esmakursuslaste b a l l.

Pääsmed palutakse osta välja kursusevanematel 21.—23. oktoobril kl. 10—12 ja kl. 14—18 TRÜ klubi kantseleist (Tähe tn. 3).

Kiirustage, sest pääsmete arv on piiratud.

UUSI TRÜKISEID

Ученые записки Тартуского государственного университета. Выпуск 522. Проблемы когнитивной психологии. Труды по психологии VIII. Тарту 1980, 172 с., 500 экз., 1 руб. 40 коп.

Ученые записки Тартуского государственного университета. Выпуск 523. Изучение лекарственного растительного сырья и фармацевтических препаратов. Труды по медицине XIV. Тарту 1980, 156 с., 350 экз. 1 руб 10 коп.

TRÜ NÕUKOGUS

● **Õppeaasta esimest TRÜ nõukogu ja parteikomitee ühist koosolekut juhatas õppeprorektor prof. Uno Palm. Ta andis koosoleku algul prof. Leo Schotterile üleliidulise leiutajate ja ratsionaliseerijate päeva puhuse aukirja meie kõrg- ja keskerihariduse ministeeriumilt. Sama aukirjaga autasustati ka vanemõpetajat Toomas Tennot. Aktiivse leiutus- ja ratsionaliseerimistegevuse eest sai tervishoiuministeeriumi ja KKEH Ministeeriumi aukirja dots. Liivia Luts.**

NSVL Kõrgemast Atestatsioonikomisjonist saabunud dotsendi atestaadi said kätte ajalookandidaat Siina Lepik ja vanemteaduri atestaadi meditsiinikandidaat Margareete-Helge Otter. Atestaadid on tulnud ka Ivar Aroldile, Peeter Tulvistele, Ernst-Karl Kõole, Lea Praksile, Mare Linnule, Uno Leisnerile, Matt Mägile, Koidu Uustalule, Tiiu Vihalemmale ja Aili-Tiiu Kengsepale.

● **Ülikooli konkursikomisjoni valiti selleks õppeaastaks professorid Karl-Samuel Rebane, Ain-Elmar Kaasik, Ülo Lumiste, Raimund Hagelberg ja Ivan Volkov.**

● **Uue harulaboratooriumi, Tartu arengu uurimise laboratooriumi loomise** ettepaneku tegi teadusprorektori asetäitja füüsika-matemaatikakandidaat Tõnu Kollo. Tartu kompleksset arengut on ennemgi uuritud. Geograafid on uurinud territoriaalset planeerimist, arvutuskeskus tegelnud tartlaste elamispinnavajaduste väljaselgitamisega, majandusteadlased juhtimisküsimustega. Senise killustatud tegevuse asemel saaks laboratooriumis koordineeritult planeerida Tartu majandus- ja kultuurielu proportsionaalset arengut. Labori teaduslikuks juhendajaks soovitas nõukogu teadusprorektori, majandusteaduste doktori prof. Herbert Metsa.

● **Meie kollektiivi täiendavatest kohustustest ja ürituste plaanist NLKP XXVI kongressi vääriliseks tähistamiseks kõneles parteikomitee asesekretär dots. Lembit Kiik (vt. 1. lk.).** Selles küsimuses võeti vastu üksikasjalik otsus. Sõna võtnud prof. J. Kalits pakkus välja ühise aja tervele ülikoolile (näiteks kolmapäeviti kl. 14—16-ni) ühiskondlik-poliitilise tegevuse tarvis. Praegu tuleb poliitpäeva puhul loeng lihtsalt ära jätta. Tunniplaanis võiks selle jaoks olla aga ettenähtud aeg. Ettepanekut toetas ka õppeprorektor, kes ütles, et seda tuleks arvestada järgmise semestri tunniplaani koostamisel.

● **Läinud semestri õppe- ja kasvatustöö kokkuvõtted esitas õppeprorektor Uno Palm** (lähemal ajal sellest ajalehes lähemalt). Pikema mõttevahetuse põhjustas vähene ühiselamukohtade arv. Eriti terav on see probleem arstiteaduskonnas. Ühiselamukohtade arv pole suurenenud, samuti mitte auditoorne pind. Hoopis vähenenud, sest enam ei tohi üle majutada ning auditooriumiruume on läinud muuks tarbeks. Seda rangemini tuleb teaduskondadel endil suhtuda ühiskorra rikkujaisse, suuremaid süüdlasi karistada ühiselamukohast ilmajätmisega. Sõna võtsid professorid L. Allikmets, R. Looga, H. Müür, halduseprorektor A. Otstavel.

● **Doktoriväitekirjade õigeaegsest lõpetamisest andis ülevaate aspirantuuriosakonna juhataja Salme Laar.**

Seni on vanemteaduri kohtadele väitekirja lõpetamiseks üle viidud õppejõududest tähtajaks toime tulnud ainult kaks kolmandikku. Mitmesugustel põhjustel on ülejäänuil see mõneks ajaks edasi lükkunud. Seitsmest doktoriväitekirja kirjutajast lõpeb tähtaeg tänavu neljal. Aastas on võimalik vanemteaduri kohale viia doktoritöö tegemiseks 10 õppejõudu. Kõik teaduskonnad ei ole seda võimalust ära kasutanud. Kinnitati vastav abinõude plaan.

● **Kinnitati ka TRÜ nõukogu semestri tööplaan.**

Ehinismiküllane „Ehiniana"

Sügisüllatuse meie letile tõi «Loomingu» Raamatukogu» number 33, kus A. Ehin laseb ajavilte peergudel lõkendama lüüa. Sellest kõneleb ka pealkiri. Nüüd aga üllatuselamuse juurde. Nimelt on eelmainitud noorpoeet end varemalt eelkõige just poeedina näidanud. Ja mitte ainult. Tema jampsiküllane noorusluule ei suutnud mingeid elamusi esile kutsuda. Kui, siis paranoilisi. Nüüd aga võib öelda, et linnukese jaur on jauratud ja Ehin on teinud sammu. Ning tulebki suur absurdist meie ette uues kuues (hallis), pealegi veel ebaabsurdistlikus, ja tekitab elamuse. Kui. Seda eriti kioskööridele, kelle leti ees ja taga noorehinistid peergudele lausa tule otsa panid. Seda sümboolselt.

Retsenseerivalt oleks aga mõningaid mainimisva adusi. Esiteks oli rõõmustav tõdeda sügavat realiteeditaju. Ehtmaterialistlikku, tahaks öelda. Samas rõõmustas mitmete juhtivate kultuuritegelaste eraelu toomine ka laiemate klasside (kuldne keskklass) ette. Raamat annab täie tõega ka tunnistust sellest, et UFO-sid siiski pole olemas! Sealkohas on Ehin toonud ka nauditava uudiskeelendi «ufolane» vastandina eelnenud «humanoidile». Kumba aga siiski eelistada? Kindlasti ei kumbagi, sest neid ju pole olemas! Samas on Ehin läitnud tiku ja pannud tule otsa kõiksugustele müstifikatsioonidele, para- ja metanähtustele, mis ümbritsevas ilmas meid siiski ümbritsema kipuvad. See peaks olema üldtunnustatav. Ainukese ebameeldivuse jätab vist kogumiku kaanepilt, mis tundub kohati sinine. Ent loodetavasti saab sellestki veel lähimas tulevikus tipptrükkalite ja Ehini enda tugeva kosmeetikaharrastuse abil üle.

Üldmuljena täheldaks ümbersündi: lõpuks siiski veendununa oma varasema luule (ja seda sõna ei sobiks siin siiski-siiski mitte kasutada) ebalikkuses on Ehin sügavast lumeväljast viimaks ometi astunud kindlale maale ning edastab nüüd lugejaskonnale omapärase pihtimuse, andestuspalve. Ehini meelsuses on sündinud ümbersünd, mis vastab täielikult ootajaskonna ootustele. Minevik olgu olemata. Nüüd jääb vaid loota, et Ehin ka oma nime muudaks ja siis võib eesti kirjandus siiralt rõõmustada uue Koidula sünni üle.

Altäh autorile toreda raamatu eest! Jääme ootama uusi lugemisehmatusi.

Kirjandussõprade kirjandusringi «Hüljes» liikmeskonna nimel E. AHIN

SPORT * UUDIS

*** ELKNÜ 60. aastapäevale pühendatud teatejooks toimub 29. oktoobril kell 16. Start on jalakäijate silla juures, finiš raekoja platsil. Võistkonnas on 8 jooksjat (5 meest ja 3 naist). Võistkondade registreerimise viimane tähtaeg on 24. oktoobril. Lähemat teavet saab spordiklubist. Võistkonna võib välja panna iga teaduskond. Teatejooksust osavõtt läheb arvesse ülikooli spordikonkursil.**

*** «Edasi» karikaturniiril naiste korvpallis jäi TRÜ naiskond neljandaks. Võitis Rija TTT.**

*** Peeti TRÜ sügiskross. Kuigi puuduvad veel esimeste kursuste tulemused, saab öelda, et osavõtt oli massiline. Osavõtjaid on kokku loetud 1441.**

*** Toimus ülikooli töötajate spordipäev. Täideti VTK norme. Võistkondlikult oli parim keemiateaduskond. Silma paistsid meestest Rein Lepik (matemaatika), Peeter Torop (filoloogia), Ilmar Koppel (keemia), Elmar Vasar (arsti). Naistest Maarika Margi (keemia), Kai Kiis (admin.), Vilve Nummert (keemia), Hilja Iher (füüsika). Esile tuleb tõsta keemikute, matemaatikute ja administratsiooni spordiorganisaatoreid Vilve Nummertit, Heiki Pisukest ja Inge Pauskat.**

Pisut ühest suunistusest

Läks! Kolmapäeval alustas ülikooli spartakiaad Ropka raudteejaama juurest oma pikka teed läbi aasta. Peeti esimene ala — orienteerumine.

Et asjast igakülgset ja põhjalikku pilti saada, otsustasime loo kirjutamisel toetuda emotsioonile, kommentaarile ja numbrile. Saime kaks lugu. Mis sest kõigest aga välja tuli, anname lugeda allpool.

*

Kuulutused kutsuvad orienteeruma. Kolleegid üliõpilased ka. No mis siis muud kui minek. Teadetetahvlilt loen välja, et olevat kuus kilomeetrit kuue kontrollpunktiga. Tühine asi, leian. Tunnike looduses, meeldiv puhkus!

«Ikarus» puistab päris priske seltskonna Ropka raudteejaamast edasi metsa vahele. On kena kohake. Suurt metsa silma ei hakka, mõned tukad on, aga hõredad paistavad needki. Siit-sealt ilmub eelmiste vahetuste rahvast, mõned üpris porised. Vist kuhugi sisse kukkunud.

Ilusa värvilise kaardiga, mis stardis pihku pistetakse, ei oska midagi peale hakata. Keegi möödamineja osutab kätte praeguse asukoha, seletab ühtlasi, et mets on kaardil rohelist värvi. Keeran ennast ja kaarti nii ja teisiti, lõpuks avaldan grupikaaslastele arvamust. Ütlevad, et ei ole õige. Igaks juhuks lähen järele.

Tee on pagana märg. Oled kas põlvini sees või lased liugu. Teised keeravad metsa, vaidlen, kuid järgnen. Kiiremad kaovad silmapiirilt. Kuidas saab siin üleüldse joosta? Mitte mingit teerada, keegi sell on kõvasti hagu teinud ja hoolikalt metsa laiali pildunud. Hüplen ja ronin, samas vaatan ette ja kõrvale, et mõni oksaraag vastu nägu ei sähvaks.

Seekord eksisin. Leiamegi kontrollpunkti sealt, kuhu teised osutasid. Tembeldame osalejakaardid, oma topograafilise annan targematele. Kohe kergem jätkata. Vähemalt ei küsi keegi teed.

Teise punktiga pole raskusi. Õige rada satub justkui ise jalge alla. Vastutulevad neiud kinnitavad: on jah seal. Paistabki juba kaugelt kätte, kuidas kirjud kogud templite kallal pusivad. Ühineme.

Edasi hakkab vist kergemaks minema. Hing ei ole enam kurgus, jalad liiguvad sundimatagi. Higi tilgub nagu saunalaval, ent see käib päris asja juurde. Ainult veidi mürelikuks teeb, kui paari punkti kauaks otsima jääme. Eesmärk pole ju mõni rekord, vaid viimane buss. Ja see on hoopis tõsisem asi.

Vahepeal on heinamaa või lagendik või midagi taolist. Siin saab silgata, kuid just nüüd tekivad lahkarvamused kaardi suhtes. Uuritakse järele ja läheb tempokalt edasi. Taas porine tee, veel porisem metsasiht. Nüüd ilusti varbad kronksu, et pool numbrit suuremad jalanõud mudasse ei jääks. Komistan palju kordi, vannun kogu hingest, astun korraks pahkluuni vette.

Üle hulga aja silman ümbritsevat. Hakkab hämarduma, on tüüpiline sügisene mets. Maa on peaaegu ühtlase lehevaiba all, õhus tuttavat seenelõhna. Pähe tükib naljakas mõte seenekorjamisest. Tühjagi, kui vaja, torman üle kivipuravike, et aga otsem saaks.

Lausa lõpu eel vist eksime ära. Sant lugu küll: kuus templit kenasti paberil, hakkavad niiskuse käes juba laiali minema, aga tagasiteed ei leia. Oh, valehäire! Metsast välja saame just finiši vastas. Varem lõpetanud võistkonnakaaslane juba viipab eemalt ja nõuab lõpuspurti. Teemegi.

Kulub õige tubli lõõtsutamisaeg, enne kui ennast taas täielikult tajun. Mõistus ja organism hakkavad jälle mittesportlaslikult tööle, ehkki on eriline tunne. Justkui midagi suurt ja meeldivat ära teinud (või üle elanud?). Aga üks soov on kõigil kindlasti: pärast väikest puhkust ei teeks viga janu kustutada. Otsivad pilgud ümberringi. Leitakse, et kuum tee finišis oleks inimlik küll. Ilm nagunii ei hellita, higist keha eriti.

Soov sooviks, lõpuks vajub kurnatud seltskond naabermaja hoovi ja poollagunenud kaevust võetakse, mis võtta annab. Võetakse külma vett. Üpris loomulik, et koos vee, okaste ja muu prahiga ronib ämbrist kerre külmapoiss. Bussini on kakskümmend minutit...

Keegi nupukam avastab: mingem bussile vastu! Kõik, keda silm ümbruskonnast leiab, asuvad teele. Oleme parajalt puhanud, jalad seisavad kindlalt all, aga kohutavalt külm on. Tunnen, kuidas riided aegamööda keha külge kuivavad, ühe nohu arvan siit kaasa viivat tingimata.

Õige varsti vurab vastu meie «Ikarus». Rõõmsad hääled, käeviiped, võtame teeserva, valmis peale astuma. Bussijuht ilmselt meid nähes ei rõõmusta. Buss ei peatu mitte. Kaobki niisamuti pimedusse, ükskõikselt, hoolimatult. Ütleme kõik, mida arvame. Arvame ühtemoodi.

Maantee servas ootame. Kell seitse peab buss tagasi sõitma, veerand kaheksa paiku ta veel ei tule. Nördimus, külm ja väsimus. Kuni linnalähibuss meid Tartusse viib. Oh ei, me ei pahanda kaua. Nagu peakski nii olema. Tudeng paistab olevat küllaltki vähenõudlik... või hoopis harjunud?

Sõidame koju.

INDREK LINDSALU

Paberile jäävad arvud

(Kommentaari asemel)

Kas võistlus õnnestus? Ülikooli suusaspordi kateedri dotsent, tuntud orienteeruja, Eesti NSV teeneline sporditegelane Arne Kivistik: «Võib küll öelda, et õnnestus. Osavõtjaid oli vähem tulnud kui eelmistel aastatel, aga põhjused pole end kaugele peitnud. Äsja lõpetasid paljud tudengid töö majandites, ka seda õiget spordihoogu pole veel sisse saadud.

Üle kahe aasta oli võistlus jällegi Ropka raudteejaama lähedal. Siin oli maastik veel enam-vähem kuiv ja sobis võistlusteks päris hästi. Ilmgi sattus nagu valitud — päev oli kuiv, vahel paistis päikegi. Vihma hakkas sadama alles siis, kui võistlus läbi.

Sihivõrk kaardil pidi ka päris algajaile üsna arusaadav olema. Et see nii oli, näitasid orienteeruma tulnud ise. Paljude võistlejate ajad lubasid neile VTK normi täitmise kirja panna.

Korraldus oli ladus. Eesotsas seisid Tiit Tali ja Ruth Vähejaus, peakohtunikuna tegutses K. Lainemäe. Neid abistasid orienteerumissektsiooni liikmed.»

Ebakõlad? «Halvasti oli, et võistlejaid finišis kuum jook ei oodanud. Sügisene ilm on ikkagi külmavõitu. Selle apsu võib küll organisaatorite tähelepanematuse arvele kirjutada. Bussid käisid päris korralikult. Mis puutub sellesse viimasesse, siis buss tuli küll päris õigel ajal, aga jäi siis metsa eksinud orienteerujaid ootama. Peakohtunikul tuli ekslejate ja nende mahajäänud asjadega tegelda südaööni.»

Nüüd arvud. Naisi käis võistlemas 154, mehi 159. See teeb kokku 313 osavõtjat. Enne veel kui tulemused kirja panen, niipalju, et ruuminappuse tõttu ei avalda me siin täielikku võistkondlikku paremusjärjestust. Selle võla tasume järgmises numbris. Siis toome ära ka nii meeste kui naiste 10 paremat.

Naised: 1. Ruth Vähejaus (KKT II) 34.16; 2. Merike Annus (arstit.) 51:49; 3. Ülle Saviots (bio-geo) 52:45;

Mehed: 1. Tiit Tali (KKT II) 33.10; 2. Veljo Kokk (matemaatikat.) 35.45; 3. Leho Haldna (matemaatikat.)

Võistkonnad: 1. bio-geo 354 p.; 2. majandust. 153 p.; 3. matemaatikat. 114 p.; 4. õigust. 106 p.; 5. filoloogiat. 92 p.; 6.—7. arstit. ja KKT II 79 p.

RAIVO LOTT

Korvpallurid tagasi Bulgaariast ...

Sellel sügisel on meie üliõpilassportlased aina külas käinud. Alles hiljuti olid kergejõustiklased ja meeskorvpallurid Soomes võistlemas, nüüd saabusid naiskorvpallurid võistlusreisilt Bulgaariast ja sõudjad Leedust.

Korvpallineidude Bulgaaria-reisist rääkis meie korrespondendile naiskonna treener Ilmar Kullam: «Enne kui piiri ületasime, veetsime kaks päeva Kišinjovis. Seal pidasime kohaliku naiskonnaga 3 treeningmängu. Edasi viis tee läbi Rumeenia. Seal oli äpardus — buss läks katki. Seetõttu me ei jõudnudki õigeks ajaks mängudele Varnasse. Nii juhtuski, et pidasime Bulgaarias vaid ühe mängu — Sofias «Lokomotiiviga». See naiskond on Bulgaaria meistrivõistlustel ikka paremate seas olnud. Mängu võitsime meie 59:47 (27:20). Olime reisil mõnevõrra nooremas rivistuses kui tavaliselt. Naiskonnas mängisid Anne Hinnobert, Ingrid Pisarev, Ivi Taela, Mare Laur, Sirje Kikas, Eve Lust, Inna Saad, Rita Zarian, Riin Gross, Piret Tuvi ja Sirje Sooväli. Mängu kvaliteedi kohta suurt midagi ei ütle. Tunda andis, et olime tükk aega harjutanud välisväljakutel.

Nädal aega viibisime Primorskis rahvusvahelises noortelaagris. Võtsime osa ka välkturniirist. Turniiri koosseis oli huvitav — 7 meeskonda ja meie naiskond. Ometi võitsime esikoha. Pidasime maha ka ühe jalgpallimatši.

. . . sõudjad Leedust

Septembrikuu viimase nädalavahetuse veetsid meie ülikooli sõudjad Leedumaal. Võõrustajateks olid Vilniuse RÜ sõudjad. Esmakordselt kohtuti 1956. aastal. Seitsmekümnendail aastail olid sõpruskohtumised 7 aastat varjusurmas, uuesti võeti mõõtu möödunud aastal Emajõel. Nüüd sõitsime külla meie.

Vilniusse jõudsime õhtul. Leedu sõudjad kostitasid meid õhtusöögiga, mille olid ise valmistanud. Koduks sai meile üks kolmest vastvalminud 16-korruselisest ühiselamust uues üliõpilaslinnakus Vilniuse ääremail. Võistlema sõitsime Trakai järvele, mille ääres asub VRÜ sõudjate villa (vana talumaja, mis pansionaadi moodi sisse seatud). Järvel on ülikooli oma võistlusrada.

Võistlustest. Kui kõik meie 23 sõudjat olid ülikooli esindusdressides, siis konkurentide seljas võis näha ka Leedu koondise vormi. Meil tuli loovutada 3 esikohta — naiste 2-lisel ja 4-lisel ning meeste 8-lisel paadil. Ülekaalukalt võitis meie naiste 8-line (M. Morrisson, M. Saks, K. Vernik, A. Freimuth, V. Alt, H. Praakli, O. Rozina, A. Kask, roolis S. Korjunina). Ka ühelisel (Olga Rozina), kahelisel (Andres Redi — Nikolai Švedko) ja neljalisel (A. Teemant, U. Hein, E. Pehk, K. Tammeorg, roolis H. Lemberg) edestati leedulasi veenvalt. Arne Graumanni võit ühelisel oli aga napp — vaid 0,2 sekundit. Võit kuulus meie ülikoolile 5:3 (eelmisel aastal 6:2). Võitjatele anti unikaalsed savist medalid.

MARI JÄRVELAID
OLIVER TOLL

Avaldame kaastunnet Ants Johansonile vanaema surma puhul.
Eesti filoloogia I kursus.

Toimetaja V. SOOTAK

«TRÜ» Aadress: 202400 Tartu, Ülikooli t. 18, TRÜ, ruum 302, tel. 341-21/253. Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk. Tartu Ülikooli 17/19. III. Üksiknumbri hind 2 kop. Tellim. nr. 3604. MB-10305.

«Тарту Рийклик Юликоол» («Тартуский государственный университет»). Орган парткома, ректората, комитета ЛКСМ и профкома Тартуского государственного университета, г. Тарту, Эстонской ССР.

Kontrolleksemplar

AR Fr. R. Kreutzwaldi nim. ENSV Riiklik Raamatukogu

KÕIGI MAADE PROLETAARLASED, ÜHINEGE!

tartu riiklik ülikool

EKP TRÜ komitee, TRÜ rektoraadi, ELKNÜ TRÜ komitee ja TRÜ ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 30 (1240) Reedel, 24. oktoobril 1980 XXXII aastakäik

Astusime NLKP XXVI kongressi õppeaastasse

Professor UNO PALM, õppeprorektor

Täie hoo on saanud alanud 1980/81. õppeaasta — NLKP XXVI kongressi aasta. Möödunud õppeaasta põhitulemused on kateedrites ja teaduskondades analüüsitud ning uued ülesanded püstitatud. Missuguste saavutustega õppe-kasvatustöös astus ülikooli kollektiiv käesolevasse õppeaastasse? Missugused on eelseisva tööaasta peamised ülesanded, mille täitmisele peame pühendama kogu oma jõu? Niisugune pilguheit on seda vajalikum, et alanud õppeaastaga lõpetame X viisaastaku ja alustame XI viisaastakuga.

X viisaastakul oli meie kollektiivi töö pearõhk pandud spetsialistide ettevalmistamise kvaliteedi süsteemikindlale täiustamisele. Selle eesmärgi täitmiseks kavandatud plaani elluviimine jätkus lõppenud 1979/80. õppeaastal ja saab ka käesoleva õppeaasta sisuks. NLKP XXV kongressi otsused ja NLKP Keskkomitee pleenumite materjalid, L. Brežnevi tööd olid kogu möödunud õppeaasta õppe-kasvatustöö planeerimise ja teostamise programmilisteks alusdokumentideks, mille sügav tundmaõppimine oli kogu õppeprotsessi lahutamatuks koostisosaks. See töö toimus nii ühiskonnateaduste kui ka eriainete õpetamise, üliõpilaste ühiskondlik-poliitilise praktika, pedagoogilise ja menetluspraktika kaudu.

1980. aasta oli ühtlasi Moskva XXII suveolümpiamängude aasta. Olümpiamänge teenindava personali ettevalmistamisse oli haaratud ka ülikooli kollektiiv ja see töö toimus plaanipäraselt kogu eelmise õppeaasta. Peaaegu iga viies meie üliõpilane oli seotud vastava täiendava õppetööga. Põhiraskust kandsid sealjuures filoloogiaüliõpilased. Olümpia-80 Tallinna purjeregatil osales pool tuhat üliõpilast ja õppejõudu. Hea meel on märkida, et meie pingutused õppetöö ümberkorraldamisel olümpiaalaseks ettevalmistuseks kandsid head vilja. Meie giidid, tõlgid ja teised olümpiaabilised töötasid eeskujulikult. Tänan kõiki õppejõude ja üliõpilasi seoses olümpiamängudega meie ette seatud tõsiste ülesannete eduka täitmise eest.

1979/80. õppeaasta kujunes ülikoolis üldjoontes kordaläinuks. Õppe-kasvatustöö põhinäitajad võib lugeda rahuldavaks. Me mitte ainult ei kindlustanud viimaste aastate edu õppe-kasvatusprotsessi kvantitatiivsete ja kvalitatiivsete näitajate ühtlustamisel, vaid mõnevõrra ka parandasime neid. Kevadsemestri õppeedukus oli 91,0% (1978/79. õ.-a. kevadel 90,8%). Statistiline aruanne 4-nk andis edukuseks 90,3% möödunud õppeaasta 90,2% vastu.

Üliõpilaste teadmiste kvaliteediparameetrid näitavad, et ainult «väga headele» õppivaid üliõpilasi on meil 11,1%. Ainult «väga headele» hinnetele õppivate üliõpilaste arvu poolest sammuvad meil esirinnas õigusteaduskond (15,4%) ja ajalooteaduskond (13,7%). Hinnetele «hea» ja «väga hea» õppivate üliõpilaste osakaal oli 40,4%. Seega oli TRÜ-s 1979/80. õppeaastal hinnetele «väga hea» ja «hea» õppivaid üliõpilasi 51,5%, mis on 1,0% kõrgem eelmise õppeaasta vastavast näitajast. Endiselt kuulume teadmiste kvaliteedinäitajate poolest vabariigi, aga ka kogu meie maa kõrgkoolide esirinda. See on rõõmustav ja lõppevat kvaliteediviisaastakut igati vääriv tulemus. Meie poolt ettevalmistatava spetsialisti taseme tõstmine jääb ka eesseisval õppeaastal keskseks ülesandeks, mille täitmiseks on meil rohkesti võimalusi. Ülikooli lõpetanu peab olema oma eriala sügavalt tundev, oma kutsetöösse ja kodanikukohustustesse vastutustundlikult suhtuv ideelis-poliitiliselt küps noor inimene.

Nende üliõpilaste osa, kes kõrvuti heade hinnetega said ka rahuldavaid, on tunduvalt vähenenud, moodustades 36,8% eelmise õppeaasta 40,1% vastu. Ainult rahuldavatele õppis meil 1,9% üliõpilastest. Suurim on see näitaja füüsika-keemiateaduskonnas — 4,2%. Õigusteaduskonnas ainult rahuldavatele hinnetele õppinud üliõpilasi kevadsemestril polnud.

Endiselt suur on arvestusvõlgadega eksamisessioonile lubatud üliõpilaste protsent, mis — tõsi küll — vähenes 0,6% võrra ja on 8,2%, aga siiski 343 arvestusvõlglast. Võrreldes eelneva õppeaasta kevadise eksamisessiooniga on arvestusvõlglaste osa tunduvalt suutnud vähendada filoloogia-, õigus- ja majandusteaduskond, kuid ajaloo- ja matemaatikateaduskonnas see näitaja isegi suurenes. Eriti suur on arvestusvõlglaste osa matemaatikateaduskonnas — 19,8% ja kehakultuuriteaduskonnas — 18,5%. Selline äärmiselt suur arvestusvõlgadega eksamisessioonile lubatud üliõpilaste arv pole midagi muud kui nõrga õppedistsipliini ja ebarütmilise töö tulemus. Endiselt peab jääma meie tähelepanu keskpunkti kõikide üliõpilaste eeskujuliku õpdistsipliini ja süstemaatilise töötamise tagamine kogu semestri vältel. Selle eesmärgi saavutamine on õppe-kasvatustöö tulemuste paranemise üks kõige peamisi reserve.

Kevadisel eksamisessioonil saavutati teaduskonniti järgmisi tulemusi (eelmise õ.-a. vastava perioodiga võrreldes):

1. Ajalugu. — 91,8% (+2,5%).
2. Arstit. — 92,5% (+0,9%).
3. Bioloogia-geograafiat. — 92,3% (—1,7%).
4. Filoloogiat. — 88,3% (—2,2%).
5. Füüsika-keemiat. — 86,0% (+1,0%).
6. Kehakultuurit. — 95,3% (+0,8%).
7. Majandust. — 92,7% (+0,7%).
8. Matemaatikat. — 86,8% (—0,5%).
9. Õigust. — 92,7% (—0,9%).

Nagu nendest andmetest ilmneb, paranes õppeedukus kõige enam ajalooteaduskonnas, suurim langus oli filoloogiateaduskonnas. Teaduskondade edukus on viimastel õppeaastatel ühtlustunud. Kui 1977/78. õppeaastal oli edukuse erinevus teaduskonniti 14,3%, siis möödunud aastal 9,3%. Endiselt püsib madal edukus füüsika-keemia- ja matemaatikateaduskonnas. Suur õppe-kasvatustöö tulemuste halvenemine filoloogiateaduskonnas oli osaliselt põhjustatud dekanaadi organiseeriva ja suunava osa nõrgenemisest õppe-kasvatustöö juhtimisel. Teine tegur oli kahtlemata olümpiamängudeks ettevalmistumisega seotud tõsine lisakoormus ja lühendatud õppesemester.

Kursuste kaupa on endiselt madalaim edukus II ja III kursusel. Rahutuks teeb nende kursuste töötulemuste ligi kaheprotsendiline halvenemine 1978/79. õppeaastaga võrreldes. Kõik teaduskonnad ja kateedrid peavad oma spetsiifikat arvestades sügavalt analüüsima raskusi nimetatud kursuste töös ja leidma abinõud tulemuste parandamiseks.

Prantsuse filoloogia eriala, mis koosnes küll vaid II kursusest, saavutas 100%-lise õppeedukuse juba teist aastat järjest. 100%-line õppeedukus oli 37 kursusel, mis on viie kursuse võrra suurem eelneva õppeaasta vastavast arvust. Ülikooli paremate õppe-kasvatustöö tulemustega erialaks oli ka vene õppekeelega rahanduse ja krediidi eriala — 98,9%.

Madalaima õppeedukusega erialadeks olid möödunud õppeaastal vene filoloogia edukusega 80,0% ja kolmandat aastat järjest eesti õppekeelega füüsika — 80,9%. Õppetöö tulemuste halvenemise tendentsid ilmnesid vene filoloogia erialal juba varem, kuid teaduskonna juhtkond pole täie tõsidusega suhtunud töösse selle eriala nooremate kursustega, eriti II kursusega, kus oli kevadel ülikooli madalaim edukus — 56,2%. Loodan, et dekaan, partei- ja komsomoliorganisatsiooni juhid, osakonna kogu pedagoogiline kollektiiv teevad olukorrast kõige tõsisemad järeldused juba eeloleval semestril ja suudavad saavutada murrangu.

Vastutusrikkad ülesanded meie üliõpilaste ideoloogiliste tõekspidamiste ning maailmavaate teoreetilise aluspõhja kujundamisel olid täita meie ühiskonnateadlastel. Tuleb tunnustavalt märkida, et selles tähtsas töölõigus õnnestus ühiskonnateaduste õppejõududel orgaaniliselt ühendada programmiline materjal partei ja valitsuse dokumentide, L. Brežnevi tööde, poliitiliste päevasündmuste sügava tundmaõppimise ja lahtimõtestamisega. Kogu see suur töö kulges plaanipäraselt ja tulemusrikkalt, seda kinnitavad head tulemused ühiskonnateaduste õpetamisel. Ühiskonnateadustes kujunes õppeedukus järgmiseks: teaduslik kommunism — 99,8%, filosoofia ajalugu — 99,1%, poliitökonoomia — 96,7%, ajaloolise materialism — 95,6%, teaduslik ateism — 95,3%, NLKP ajalugu — 94,4%, dialektiline materialism — 92,3%. Oluline nihe paremusele on toimunud filosoofia ajaloo õpetamisel.

Viimastel aastatel on meil õppe-kasvatusprotsessi tõhusama korraldamise tulemusena õnnestunud märgatavalt vähendada üliõpilaste väljalangevust. Parima tulemuse saavutasime 1978/79. õ.-a., mil kaotasime üliõpilaskonnast vaid 3,2%. Kahjuks ei suutnud enamik teaduskondi seda saavutust lõppenud õppeaastal kindlustada ning väljalangevus kasvas ülikoolis tervikuna 0,7% võrra, olles 3,9% üliõpilaste üldarvust (1. X 1979. a. seis). Absoluutarvudes suurenes väljalangevus 46 üliõpilase varra, u'atudes 210 inimeseni. Peamiseks väljalangevuse põhjuseks on endiselt edasijõudmatus ja riigieksamite mittesooritamine — 137 üliõpilast ehk 65,2%, seejärel ülikoolist lahkumine omal soovil — 39 üliõpilast ehk 18,6% ja õppedistsipliini rikkumised — 21 üliõpilast ehk 10,0%.

Teaduskondade kaupa oli väljalangevus järgmine (sulgudes 1978/79. õ.-a. vastav näitaja):

1. Matemaatikat.	35 üliõp. ehk	7,7%	üliõp. arvust	(6,7%).
2. Füüsika-keemiat.	34 „	6,6%	„	(6,9%).
3. Kehakultuurit.	14 „	6,4%	„	(2,9%).
4. Filoloogiat.	38 „	4,9%	„	(3,9%).
5. Bioloogia-geograafiat.	20 „	4,2%	„	(1,9%).
6. Ajalugu.	15 „	3,8%	„	(2,1%).
7. Majandust.	13 „	2,0%	„	(1,6%).
8. Arstit.	34 „	2,0%	„	(2,2%).
9. Õigust.	6 „	1,9%	„	(1,6%).

Kui õigus-, arsti- ja majandusteaduskonna tööga üliõpilaskontingendi säilitamisel võib üldiselt rahule jääda, siis ülejäänud teaduskondades on veel olulisi vajakajäämisi. Eriti tõsist muret teeb olukord matemaatikateaduskonnas, kus niigi kõrge eksmatrikuleeritute osakaal kasvas möödunud õppeaastal veelgi. Sealjuures on ülikoolist lahkunute arv eriti suur esmakursuslaste hulgas, kel matemaatikateaduse ja matemaatiku elukutse võludest pole veel mingit ettekujutust. Teaduskond eesotsas värske dekaani dots. M. Kilbiga peab väljalangevuse probleemi kõik aspektid põhjalikult käsile võtma, tugevdama kutseorientatsiooni nii keskkoolis kui ülikoolis esmakursuslaste hulgas, et lõpetada kogu vabariigi altvedamine vajaliku arvu matemaatikute ettevalmistamisel. Üeldu kehtib üldjoontes ka füüsika-keemiateaduskonna kohta, kus samuti ei suudetud planeeritud üliõpilaskontingenti säilitada. Ka kehakultuuri- ja filoloogiateaduskond, samuti bioloogia-geograafiateaduskond peavad seigitama möödunud õppeaastal väljalangevuse järsu suurenemise põhjused ja eeloleval õppeaastal need kõrvaldama. Väljalangevuse edasine vähendamine õppe-kasvatustöö parema korraldamise teel on eeloleval õppeaastal kogu ülikooli kollektiivi põhiülesandeid. See on spetsialistide ettevalmistamise riikliku plaani täitmise probleem.

(Järgneb.)

on uudist

JURISTID PIDASID KONVERENTSI

Läinud reedel kogunesid juristid ja teised huvitatud meie Kõrg- ja Keskeriharidusministeeriumi, ülikooli ning TA majandusinstituudi õigussektori korraldatud konverentsile aulasse. Külalisi oli tulnud mujaltki: Moskvast, Vilniusest ja Riiast. Kahel päeval kõneldi riigiõiguslikel teemadel seoses NSV Liidu ja liiduvabariikide uute põhiseadustega.

ASUTATI ORIENTALISTIDE ÜLELIIDULINE ASSOTSIATSIOON

9.—10. oktoobrini toimus Moskvas NSVL TA Orientalistikainstituudi töötajate, vabariiklike orientalistikakeskuste esindajate ning orientalistikaalase teadusliku uurimistöö koordineerimise teadusliku nõukogu liikmete nõupidamine. Otsustati asutada Orientalistide Üleliiduline Assotsiatsioon, võeti vastu ja kinnitati assotsiatsiooni põhikiri, valiti organisatsiooni presiidium ja revisjonikomisjon. Assotsiatsiooni filiaalid otsustati esialgu luua Bakuus, Jerevanis, Tbilisis, Leningradis, Dušanbes ja Taškendis.

Vaadati läbi orientalistikaalase teadusliku uurimistöö senise koordineerimisplaani täitmise põhilised tulemused aastatel 1976—1980 ja määrati kindlaks sellealase uurimistöö peasuunad aastateks 1981—1985. TRÜ-st osales nõupidamisel nende ridade kirjutaja.

PENT NURMEKUND

TARTULE JA HANS KRUUSILE

pühendatud kodu-uurimispäevale tuldi kolmapäeval TA kodu-uurimise komisjoni ja ülikooli kutsel. Kodu-uurimuslikust tööst seoses linna esmamainimise 950. aastapäevaga kõneles J. Linnus. Ülikooli teemat puudutasid dots. H. Palamets (Hans Kruus rektorina) ja dots. A. Liim (üliõpilaste kodu-uurimuslikust tegevusest lähinud õppeaastal). Tartumaa komsomolist aastail 1940—1941 rääkis V. Rohtla. Päevakava lõppes lillede viimisega endise rektori H. Kruusi kalmule.

UUE HOOAJA TULEKUL

Neljapäeval, 16. oktoobril kogunes TRÜ matkaklubi «Patrioot» juhtkond kehakultuuri ja spordi kateedri juhataja dots. Uno Sahva kabinetti. **Juttu tehti algavast matkahooajast.** Probleemid: noorte grupijuhtide vähesus, materiaalse vastutuse puudumine, varustusprobleem. Kaaluti võimalust kuulutada välja konkurss hooaja parima matka selgitamiseks. See stimuleeriks just grupijuhte. Koosolekust võttis osa ka Tartu Turismiklubi suusa-MKK esimees Ants Soon.

VAINU ROZENTAL

KOHTUME ENN VETEMAAGA

Kohtumine keemiainseneri, helilooja, ajakirjaniku, astroloogi, poeedi, dramaturgi ja prosaisti **Enn Vetemaaga leiab aset «Sophokleses» teisipäeval, 28. oktoobril kell 16.** Kuigi kohtumise organiseerib teadusraamatukogu koos raamatuühinguga, ootame peale alati aktiivsete filoloogide ka tudengeid teistest teaduskondadest, sest külalise huviring on lai. Huvitav ja intrigeeriv on ka Vetemaa kui kirjaniku looming: tuletame meelde kas või ta näidendeid «Õhtusöök viiele», «Püha Susanna ehk Meistrite kool», «Jälle Püha Susanna ehk Armastuse kool», «Roosiaed» ja «Jälle hädа mõistuse pärast» või palju kõmu tekitanud «Kalevipoja mälestused», «Hõbedaketrajad» ning meie niigi vähestele meessoost kultuuritöötajatele hoope jagav «Ah soo . . .» Kindlasti leiab igaüks, millega nõustuda, mida küsida ja millele vastu vaielda.

KERSTI KIKKAS

EKSKURSIOON KURTIDE KOOLI

Defektoloogiaosakonna II kursuse üliõpilased käisid koos kursusejuhendaja T. Puigiga ja arstiteaduskonna ÜTÜ otorinolarüngoloogia ringi liikmed koos juhendaja dots. S. Sibulaga Porkuni Kurtide Laste Eriinternaatkoolis.

Porkuni pargis asub vana härrastemaja koos kõrvalhoonete ja uue koolihoonega. Nendes ruumides paiknebki eriinternaatkool, kus õpib 150 enne rääkima õppimist kurdistunud last. Lasteaiarühmadesse võetakse vastu 4-aastaselt. Esimeste aastatega omandatakse sõrmendamine. Siis õpitakse selgeks üksikud häälikud, sõnade tähendused. Toimuvad ka matemaatika- ja bioloogiatunnid. Põhiliselt pööratakse tähelepanu käsitööle ja kehakultuurile. 12 aastaga omandatakse algharidus, sooritatakse eksamid ja saadakse 8-klassilise kooli lõputunnistus. Koolis töötab pioneeri- ja komsomoliorganisatsioon. Õpilased ise on ehitanud staadioni ja teisigi rajatisi.

Niisugused ekskursioonid on väga õpetlikud ja vajalikud nii tulevastele eripedagoogidele kui kõrvanina-kurguarstidele.

MART KULL,
ÜTÜ otorinolarüngoloogia ringi vanem

OMA KODU

Keda siis huvitab ühiselamu?

Et ühiselamud on kurja juur, sellega on lehelugejad vist kokku puutunud. Kahju küll, aga viimasel ajal kipub halb intris hea varjule jätma. Õppejõududest peavad paljud oma kallist aega, ja mis seal salata, ka närve ühiselamuprobleemide lahendamisele kulutama. Prodekaane, kursusejuhendajaid — keda kõike ei vii reidid hilisõhtul (ka linnaservast) ühiselamutesse täiskasvanud inimesi kontrollima.

Milles siis asi?

Seekord istusid vestlusringis kolme maja esindajad: Mati Luukas (Tiigi 14), Üllar Lõuk (Leningradi mnt. 89) ja Hannes Tamme (Pälsoni 14).

ÜLLAR: Üle mitme aasta töötavad meie majas nüüd mõlemad duširuumid. Usun, et remondi osas on meil olukord kõige parem. Veel möödunud aastal kukkus klaver läbi klubi mädanenud põrandalaudade. Praegu käivad klubis betoneerimistööd, fuajee põrand kaeti materjaliga, mille ruutmeetri hinda peab ütlema kahekohalise arvuga. Hea, et klubi korda saab, üritusteks on niisugune ruum intris vajalik.

MATI: Vajalik küll, aga kõige tähtsam on see, kas midagi teha ka tahetakse.

ÜLLAR: Meie klubil on asjalik president, III kursuse poiss Enno Ligi. Keldris on meil veel ka spordisaal: piljardi ning lauatennise lauaga. Nende ruumide ajalugu ei mäletagi, eks nad ole laoruumidest ümber ehitatud.

MATI: Tiigi ühiselamu anti ekspluatatsiooni 1962. aastal. Remonti on hädasti tarvis, sest veetorud on sõna otseses mõttes viimase vindi peal. Ühel päeval nad lihtsalt ei pea vastu. Ka elektrisüsteem on amortiseerunud. Siit võib välja lugeda komandandi suhtumise oma töösse: üks lihtsalt ajab asju, teine mitte. Suvel olin linnas, ja ometi nägin teda vaid paar korda nädalas. Komandandiga võiks kontakt parem olla.

HANNES: Meil on asi hoopis teistmoodi. Komandanti võid alati majast kätte saada, vaatamata sellele, et ta majas ei ela. Pesu vahetatakse ka korralikult, üle kahe nädala.

ÜLLAR: Komandandi kanda on ühiselamu majandusmured, muude asjadega ta ei peakski tegelema. Ühikakohtade nappuse kõrval on pesuvahetus meil teiseks suureks probleemiks. Kui pooles oktoobris selleni jõuti, siis olid linad kõvad nagu pärgamentpaber. Järgmine vahetus on jälle tume tuevik.

MATI: Suurem mure on see, et tudengid hakkaksid aru saama, et kodu ei lõpe oma toa uksega. Ühe aastaga harjumust ei muuda. Kasvõi selgeks teha, et siin ei tohi suitsetada...

HANNES: Suitsetamine pole see kõige hullem, kui just konisid maha ei pilluta. Kui aga köögis vahariie laual katki lõigatakse, või siis kaovad siitsamast öösel ootamatult aknaklaasid...

Lõhutud köögikapid, aknalaudadel pesemata purkide rodu, milles leotusveele juba paras hallituskord on peale tulnud. Kraanikausse ummistavad teelehed ja toidujäätmed. Korrast käimlates pole mõtet rääkidagi... Tuleb ette seegi, et puhkenurga kardinaid kasutab keegi oma toa põranda pesemiseks. Kardinatega on üldse lugu niisugune, et pahatihti meelitavad nad endasse ja-lavarje puhastama ja ka põleva suitsuotsaga siiasamasse täiendavat mustrit juurde tegema. Uue Pälsoni teise korruse ühe puhkenurga seintelt võib lugeda venekeelset aforismialbumit. Televiisoritoas on ilmselt telesaadete igavuse tõttu tugitoolide voodrid hoopistükkis tooli enese küljest lahti käristatud. Kõik see räägib sellest, et tudeng oma jõuvarusid valeks otstarbeks kasutab...

MATI: Tiigi kohta mina küll seda ei ütleks. Praktiliselt pole ma siin näinud ühtegi tooli, mida toore jõuga lõhutud oleks. (*Kas tõesti!?*) Mida sa lõhud, kui midagi lõhkuda pole? Puhkeruumid on oma läikivate põrandatega tühjad.

ÜLLAR: Praegu on meil ka laos vaid riiuliladu. Kolm aastat tagasi toodud kunstnahaga toolid on säilinud (*Kuidas seda on suudetud?*). Ei tea küll, et lõhkumisi oleks ette tulnud. Toolidest kukuvad kruvid ka iseenesest välja. Aga köögikapid on küll tabalukkude ja metallkantidega ära kindlustatud, umbes nii nagu keskaegse kindluse väravad.

HANNES: Täiesti selge, et paljud vead tulenevad nigelast valvest. Kes tahab, see käib. Meie majal on juba sissekäik niisugune, et marsi või kümne mehega korraga sisse. Tahame valvelaua teise kohta tõsta.

ÜLLAR: Meil on ööpäevane valve kindlustatud. Korraga valvavad kaks tüdrukut kella 8—13-ni ning teine vahetus 13—18-ni. Kella 18-st tuleb valvuritädi, temale on toeks üks poiss. Uus valvur on kella 23-st hommikul 8-ni. Valvureile maksame paika ise, 80 rubla kuus. Sel aastal kogusime iga intrielaniku käest 4 rubla. Et valvurid lubasid näha tahavad, selle kinnituseks olgu öeldud, et TPI-s ja mujalgi võib kuulda arstide maja kõvast valvest.

HANNES: Meil oli ühe valvuriga kurb kogemus: käis valvelauas lihtsalt magamas. Tuli ja keeras äratuskella hommikuks helisema...

MATI: Tiigis ei kontrolli veel praegu küll keegi lubasid. Eelmisel aastal tegime koostööd rahvamalevaga. Tahame seda tänavugi praktiseerida. Selle.e mõttele tulin kaks aastat tagasi Moskvas juristide ühiselamus. Seal elab 4000 inimest. Ohtul on all valves 6 meest korraga, nii et isegi jõuga ei pääseks läbi.

ÜLLAR: Imestatakse küll, et ma ju elan siin, aga pisteline kontroll paneb rahvast lubasid kaasas kandma.

HANNES: Meie ühiselamu on ainuke, kus valvatakse 8 tundi järgemööda. Kahekesi, aga siiski ei ole nii pika ajaga keegi nõus. Viie tunniga, nagu juristidel ja arstidel, lepitaks küll.

ÜLLAR: Pärast seda, kui me septembri- ja oktoobrikuu jooksul oleme valvest puudumise pärast ühiselamust välja visanud viis inimest, ilmutakse nüüd valvelauda minutilise täpsusega. Meil on kord üldse rangeks läinud. Peaaegu igal õhtul käivad majas õppejoud. Ja seda asjalikult, mitte niisama, et «tere, kuidas käsi käib?»

Kui joomisest rääkida, siis võrreldes paari eelneva aastaga ei tunne maja äragi. Olin eelmisel nädalavahetusel ise siin, ühikas valitses jumalik vaikus. Peopidamise tagajärjed, dekanaadi vahelesegamine paneb hirmu tundma.

MATI: Majanõukogust ja selle nõudlikkusest oleneb palju. Korrusevanemal pole just kerge vastu ööd kööke üle vaatamas käia. Köökide koristamist peab kindlasti kontrollima, kasvõi hommikul.

ÜLLAR: Osades sektorites on kord, teistes ei saa seda mitte. Koosolekul räägitakse, samas lubatakse — ikka tagajärjetult. WC-sse lähed endiselt isiklike kummisaabastega.

MATI: Alles hiljuti lõi üks III korruse mees WC-s veereservuaari puruks. Tund aega, ja esimese korruse elanike riided olid märjad...

ÜLLAR: Meil on veel üks mure — puhvet. Mahla ja limonaadi on. Piim tuuakse ka vara, juba 7 ajal. Aga süüa pole. Tavaliselt vaatab vitriinist vastu kuivanud leib kotletiga. On veel forellisaia, mis tudengile liiga kallis. Harva on isegi sooja sööki. Nagu sellegi õppeaasta alguses. Ei saa aru, kas nende perioodidega tahetakse kellelegi midagi demonstreerida või? Jääb mulje, et puhvet küll kedagi ei huvita.

HANNES: Meie tahaksime oma puhvetisse hommikuti sooja jooki, teed või kohvi. Kuuma kohuga on hoopis tahedam kooli minna.

MATI: Tänu puhvetipidajale saame sedagi, mida kaupluses pole: singileibu ja pikkpoissi. Ainult et limonaadi andmisest õlletehas keeldus. Tööline ei ole kohustatud üle 15 meetri kaste kandma, ta on ju ainult laadija... Pärast seda, kui 6 aastat on maja puhvetita olnud, oskad seda alles õigesti hinnata.

Võtame otsad kokku. On muresid, millest omal jõul üle saab ja neid, mille lahendamisel abist ära ei öelda. Alates 1976. aastast on ülikooli parteikomitee vastu võtnud tervelt kuus ühiselamu kohta käivat otsust. Ja ometi räägib kõik eelnev ühtekokku sellest, et inter elab ka täisverelist tudengielu. Just niisama koduselt kärarikast ja hubast, nagu sellesama maja elanik seda ise teeb ja tahab...

MARE TEPPO

diXi

Iga algus on raske

Esmakursuslane hakkab *alma mater*'iga kohanema. Juba on teatud tuntud peaaegu kõik peahoone olulisemad ruumid. Uustulnukaist saavad tasapisi omainimesed.

Tulime ülikooli teadmisi saama, saama harituiks kõrgharidusega inimesteks. Tööd selleks peame tegema ise. Õppimisprotsess on vastastikune: õppejõud õpetab, üliõpilane omandab eeskujulikult materjali. Vaja vaid kõvasti tahta, tahtjale pole ju miski raske.

Keskkoolipäevadega võrreldes puudub ülikoolis kooliviie roll. Hinnet ei peakski väga arvestama, tarkusekriteeriumiks tuleks võtta oma sisemine mina, mitte alati eksami «neli» või «kolm». Tarvis osata süveneda probleemidesse, millega kõrgkoolis kokku puutume, millest iseseisvalt peame jagu saama.

Ülikoolilehte sirvides ja kuulutusi lugedes hakkab raske otsustamisvaev ajusid pitsitama. Noort elujõulist tudengit ootab loendamatu arv mitmesuguseid ettevõtmisi. Mida võtta, mida jätta? Oskame valida enese tarvis parima? Kõikjale ei jõua geeniuski. Kui plaanida kõigest põnevast osa saama, võib ajanappuse kätte jääda. Hurraa-hooga teistega mesti lüües midagi tõhusat korda ei saada. Päris kõrvale ei tohiks siiski jääda. Üksikuis minetab vaimu, ei laabu siis õppiminegi. Loengutel on mõista antud — omandage kee.i. Nende vastu protesteerida on rumalus. Sedagi ei saa unustada.

Reaalsesse igapäevasesse ellu on tunginud uued suhted. Üliõpilased omavahel, aga ka üliõpilane õppejõuga. Tudeerimia on tulnud enamvähem võrdsete võimetega noored, puudub nii silmatorkav vahe kui kooiis. Põlluloiek pani õnneks palju paika. Raskustes avaneb initsiatiiv enedamait. Pärast maatööd ülikooli saabuda oli tükkmaad õdusam kui 1. septembril. Paraja distantsi säilitamine õppejõududega on juba keeruiisem. Kes lõpuklassides õpetajatega vabamalt suhtesid, neil on kergem. Meid peetakse täielikult täiskasvanuiks. Kas mõistame oma rolli? Asjalikkus ja vastastikune ausus saavad siingi edu pandiks.

Aega kuue samba all tarkust nõuda on antud neli-viis-kuus aastat. Ometi tarvis lähemat ajal juba teada, mida tahta, mida teha. Et hiljem ei tuleks pettuda.

Professor Juhan Peegel lausus loengul: «Ärge pange seinale loosungit: «Homme hakkan töölel»» Töö kallale asugem otsekohe.

ANDRUS NILK,
žurnalistika I k.

Kuulates vaikust

Suure Taevaskoja esisel muruplatsil on sajandeid peetud jaanituld, kus meie esivanemad unustasid hetkeks argimured. Nende kollakaspunaste seinte (kodade) ees tajud ääretut vaikust, oled väljaspool ruttavat ja rahutut maailma. Ei tahaks kuidagi olla looduse kuningas, sest siin on kõik selleks liiga avali, et valitseda, siin on kõik liiga kaunis, et midagi luua või muuta. Vaid vulisevad veed ja õõtsuvad puud usaldavad eksitada seda vaikust. Meie muidugi ka.

Looduskaitseringi avamatk piki Ahja jõge Taevaskojast Valgemetsani algas käbiviskevõistlusega Suure Taevaskoja 24-meetriselt «kaljult». Hea, et käbid ei vaju põhja, vaid ujuvad allavoolu edasi. Muidu oleks jõgi aastatepikkuse traditsiooni pärast saanud veel ühe tammi, mis kammitseb tema voogusid. (Neist noorim, Saesaare HEJ, täiesti asjatult. Palsjärve tõttu on hulk paljandeid vee alla jäänud ja hävinud endine ainulaadne käreste Saesaares). Läksime jalgsi ülesvoolu. Tee üles-alla läbi orusälkude, mööda samblavaipu, kohati «kajude» järsul serval on üks kaunimaid mida jalgsi läbida saab. Paljud viisid ilu ka «ikebana» vormis koju kaasa.

Selgitavad sõnad olid ringi liikmetelt ja meie vilistlastelt, linnulaulu asjatundjalt Kalev Pi'dit Lõkke ääres istudes tõi viimane meieni ka hulga ringi algusaastate vaimu ja mälestusi, mis praegu (kõigest 20 aastat hiljem) tunduvad nii kaugeina. Siinsete paikade ilu on meie esivanemaid ajendanud looma sadu muistendeid ja legende Küllap on siin ka kadunud kunstipedagoogi V. Johansoo koduarmastuse läte, millest meiegi «nõiamaja» kaedes osa saime.

ANDRES TONISSON,
geogr. III k.

Pilk kirjanduslikku minevikku

12. oktoobril korraldas filoloogide ametiühingurühm õppejõududele ja teenistujatele meeldiva sõidu nööda kirjanduslikke radu. Giidi ametis oli 8. keskkooli kirjandusõpetaja Vello Saage, kelle ladusat utuoskust ja huvitavaid teadmisi oli tore kuulata.

Esimene kohtumine kirjandusliku minevikuga oli Saadjärve ääres Kalevipoja kivi juures. Üle järve paistis Äksi kirik, tuletades meelde O. W. Masingut, Kr. J. Petersoni ja J. Krossi «Taevakivi». Jah, kui O. W. Masing oleks noore Kr. J. Petersoni käsikirjad tunnistanud avaldamiskõlblikuks, oleks eesti kirjandusiugu kulgenud kahtlemata hoopis teist teed. Kulus terve sajand, enne kui Gustav Suits Kr. J. Petersoni eesti rahvale tutvustas.

Viibisime ka eesti rahvuseepose mõtte algataja Fr. R. Faehlmani sünnikohas. Kohta tähistab tagasihoidlik kivi Rakke lähedal endise Ao mõisa pargis. Ühtki hoonet ei ole säilinud, ainult paar põlispuud isavad ajaloolist hõngu. Rakkega on seotud mitmeid kirjanikke: seal valmis O. Lutsul «Kevade», Rakkes õidas M. Metsanurk poeselli ametit.

Rakkest Simuna kaudu Muuga poole sõites oli aega mõtiskella. Kauge minevik tundus käegakatsutavalt lähedane. Siin, Muuga pargis asub E. Vilde mälestusmärk ja pargi serval suur maakivi, tähistamaks E. Vilde vanemate elupaika. E. Vilde sünnikodu asub Pudivere mõisas, kuid kirjaniku lapsepõlv möödus Muugal aidamehe pojana. «Minu esimeste «triibuliste»» tilk on kuivanud ja vana park jätab troostitu mulje. Märksa hoolitsetum on Muuga tuulik ja selle ümbrus.

Ainult mõned kilomeetrid lahutavad Muugat järgmistest kirjandusliikest paikadest — Avispea koolist ja Väike-Maarjast. Avispea koolis on õpetajana töötanud eesti luuletaja ja näitekirjanik Jakob Liiv, Juhan Liivi vend. Jakob Liiv loobus Avispea kooliõpetaja tööst 1901. aastal ja siirdus Väike-Maarjasse Karskuse Kuratooriumi teemajapidajaks, hiljem avas seal raamatukaupluse. Varsti viis elutee ta Rakveresse, kus ta aastatel 1919—21 oli Rakvere linnapea, Rakvere teatri asutajaid ning algkooli õpetaja kuni pensionile minekuni.

Päeva suurim üllatus oli Avispeal, kus hubases ja lahkes maakodus ootas meie bussirahvast sõdamalk vastuvõtt ja soe lõuna. Selgus, et ka meie giidi Vello Saage kodu on Avispeal ning tema õde ja õemees need lahked võõrustajad olidki. «Soe leib ja soe sõda, perenaine tasane,» eks nii vist mõtles meist igaüks oma südames, kui jätkasime teed Väike-Maarjasse. Seal on säilinud vana koolihoone, seinal mälestustahvel A. H. Tammsaare ja Jakob Tamme nimedega. Viimane oli Väike-Maarja kihelkonnakooli juhataja ja kohaliku kirjanduselu hing. On teada ka pisiseik, et J. Tamme õde Maie olevat A. H. Tammsaarele raha laenanud õpingute jätkamiseks Tartus. Väike-Maarja vanal kalmistul on J. Tamme haud ja mälestussammas, üsna selle lähedal ka Peeter Jakobsoni (1854—1899) haud, mis hiljuti juhuslikult avastati kalmistu puhastamise ajal. P. Jakobsoni järeromantilist luulet (kogud «Õilme nupukesed» jt.) iseloomustab teemade vähenõudlikkus ja käsitluse lihtsus. Leidub värsse ja memuaare Vene-Türgi sõjast ning Balkanimaade olusid kajastavaid jutustusi (näit. «Romaan ja Dudora» jt.). Väike-Maarjas oli ka G. Lurichi kodu.

Väike-Maarja lähedale jääb Porkuni oma kauni järve ja huvitavate legendidega. Porkuni kivi.innuse laskis rajada 1479. aastal Tallinna piiskop S. v. der Borch, kelle nimest ka nimetus Porkuni. Tänaseni on säilinud ainult väravatorn, mida restaureeritakse. Hiljem lossimäele ehitatud mõis on jäänud legendidesse, mida oma loomingus on kasutanud Fr. R. Kreutzwald, M. Under, J. Barbarus jt.

Sealne ümbrus on rikas kirjanduslikest paikadest. Assamalla on tuntud «Kalevipojas» käsitletud Assamalla lahingu järgi. Tagasihoidlik teeviit juhatab Fr. R. Kreutzwaldi sünnikoha juurde, kus vanast Jõepere mõisast ega moonakü.ast pole midagi säilinud. Lagedal künkaharjal seisab 1953. aastal kirjaniku 150. sünnipäevaks püstitatud mälestusmärk. Pandivere kõrgustiku silmapaistavamaid pinnavorme on Neeruti mäed, mis muistendite järgi olevat Kalevipoja künnivaod.

Kadrinas silmitsesime kirikut ja mõtisklesime H. Stahli (u. 1600—1657) ja A. Fr. J. Knüpfferi (1777—1843) tegevuse üle. Mõlemad mehed on olnud Kadrina pastorid ja jätnud Eesti kultuuriukku nimetamisväärse jälje. Kadrina kalmistule on maetud Reiner Brocmann (1609—1647), Kadrina pastor ja esimese seni teada oleva eestikeelse pulmalaulu «Carmen Alexandrinum Esthonicum...» looja ja avaldaja (1637. aastast).

Päev oli jõudnud õhtusse. Algas tagasisõit. Veel kord oli võimalus tõdeda, et teoreetilisi teadmisi saab ja peab oma silmaga kinnitama.

REET VÄÄRI

Tundevärin

Lootustandev noorkirjanik I. S. seisis peahoone vasakult teise samba juures, käes hallikas b.ošüür (avatult). Aeg-a'alt ilmusid I. S.-i näole muhelusekurrud ja siis hakkas ta hoopis ohjeldamatult naerma. Astusin käbedalt manu ja: «Mis seisab raamatu kaanel, mis naljakat sisu var'ab?» I. S. el katkestanud kõõksumist ning näitas mut ««Loomingu» Raamatukogu» väljaannet numbriga 33 ja pea kirjaga «Ajavlite peerud lähevad lausa lõkendama». Autoriks Andres Ehin. Tundus, et olen seda nime varem kuulnud, vist «Nordi» kalasaalls, maalikunstnik Urmas Sepaga vesteldes. Kodus konspekte riiulile seades avastasin nende vahelt ülalnimetatud väljaande. Värisevi käsi avasin ja — lõin kohe lõkendama. See oli midagi müstilist, midagi fantastilist ja samal ajal kohutavat, košmaarset. Hakkasin mõtlema, kust võis raamat mu kotti sattuda. Ilmselt oli tegu mingi üleloomuliku nähtusega. Hirmu muutis meeletuks, et pilt kaanel mulle järsku silma pilgutas ja rääkima hakkas: «Taavet, ära usu et Ehin need lood kirjutanud on. Ainult avapala unenäoga on õiged lood. Ta nägi tõepoolest, kuid m e i e kandsime selle nägemuse oma sõidukist üle. Kui tahad, võid niisamamoodi kuulsaks saada ja meid, ufolasi, propageerida. Kas tahad?»

«Ei!» karjusin ja jooksin psühhiaater Heiti Kadastikule helistama. Telefonist vastas sama hääl: «Mõtle hoolega järele, ootan kaks päeva.»

Kahe päeva pärast, kui minestusest toibusin, kirjutasin läbielatu silmapilkselt üles. Dekanaadis lebas aga puudutud päevade kohta tõend. Andsin paberi kohe eksperti si a selgus, et Maal niisugust el toodeta. Samuti on märgitud haigus arstidele tundmata. Saladuslik?

TAAVET TÜNAMO

Olev Saks 50

Üldfüüsika kateedri vanemõpetaja ning aeroionisatsiooni ja elektroaerosoolide labori elektromeetria sektori teaduslik juhendaja Olev Saks sai 23. oktoobril 50-aastaseks.

Ta lõpetas TRÜ matemaatika-loodusteaduskonna füüsika erialal 1954. aastal. Juba üliõpilasena näitas ta kursuse- ja diplomitöödes üles erakordset oskust aparaatide konstrueerimisel. Pärast ülikooli lõpetamist töötas Olev Saks füüsikakateedri assistendina, tuumafüüsika labori nooremteadurina, pooljuhtide ja luminestsentsi probleemlaboratooriumi vaneminsenerina. 1965. aastast töötab ta vanemõpetajana.

O. Saks on silmapaistev dünaamilise kondensaatoriga elektromeetriliste võimendite väljatöötamise ja täiustamise spetsialist. Tema konstrueeritud dünaamiline kondensaator on parimaid Nõukogude Liidus. O. Saksal on mitu autoritunnistust, ta on juurutanud praktikasse aparaate ja uurimismeetodeid.

Ühingu «Teadus» lektorina on ta esinenud populaarteaduslike loengutega. 1967. aastal anti O. Saksale kui atmosfääriionisatsiooni ja elektroaerosoolide-alaste uurimistööde kaasautorile Nõukogude Eesti preemia. Rida aastaid on O. Saks juhendanud üleliidulise tähtsusega lepingulisi uurimistöid.

Alates 1971. aastast on ta ametiühingukomitee kultuurikomisjoni esimees. Tänu juubilarile on elavnenud üliõpilastaidlus. Eriline osa on olnud tal üleülikooliliste aktuste korraldamisel, Suure Oktoobrirevolutsiooni aastapäevade, naistepäeva ja maipühade puhul. Siia sobivad väga K. Irdi sõnad, et ülikooli aktused aulas on nagu lavastused. See tuleb suures osas panna juubilari organiseerimistöö arvele. Kõige selle kõrval jätkub tal aega ka spordiks.

Teda tunnevad hästi ülikooli arstid, kellega O. Saksal on tihedad koostöösidemed. Vaevalt aga on ühelgi arstil olnud võimalust tema südant kuulata või palavikku mõõta, sest ta tervis on alati korras. Kui küsid tema tervise järele, siis saad vastuse: «Kui elada intensiivset elu, siis ei tule ka haigus kallale.» Ühiskondliku töö hulka tuleb lugeda ka tema pikaajaline töö TRÜ metoodikanõukogu õppe-menetlusgrupi esimehena.

O. Saks kuulub alates 1972. aastast NLKP ridadesse. Praegu on ta füüsikaosakonna parteibüroo liige.

Soovime Olev Saksale jõudu ja edu teaduslikus töös ja pedagoogilises tegevuses.

Kolleegide nimel

JAAN REINET

Ülo Haldre 50

Dotsent Ülo Haldre on põline tartlane. See ei loe, et ta õppis vahepeal Moskva Riiklikus Ülikoolis. Naasnud tagasi Tartusse, alustas ta ülikoolis tööd õppejõuna üldfüüsika kateedris. Sellele järgnes aspirantuur, kus Ü. Haldre valis luminestsentsi ja elektroonikaga seotud uurimissuuna, mis on jäänud seni tema meelistemaatikaks. Pärast aspirantuuri, 1963. aastast töötab ta eksperimentaalfüüsika kateedris. Algul assistendina, siis vanemõpetajana ja 1973. aastast dotsendina.

Erilised teened on Ülo Haldrel kateedri materiaalse baasi täiendamisel. Ta oli üks esimesi, kes meie vabariigis juurutas raadiospektroskoopia-alaseid meetodeid tahke keha ja luminestsentsi uurimiseks. Sealjuures näitas ta end andeka aparaadiehitajana, sest enamik tööks vajalikke seadmeid ehitas ta ise koos kolleegidega. Paar aastat tagasi juurutas ta ülikoolis vedela heeliumi temperatuuri juures tehtavate mõõtmiste metoodika. Oma tööde tulemused on ta üldistanud mitmekümnes teaduslikus publikatsioonis, kandidaadiväitekirjas ning üleliidulistel ja rahvusvahelistel konverentsidel esitatud töödes. Need on tema nime teinud tuntuks luminestsentsi ja raadiospektroskoopia spetsialistide hulgas kogu Nõukogude Liidus ja kaugemalgi.

Kui kõige selle juures osatakse jääda elurõõmsaks, omada naljasoont, näha alati uusi võimalusi ja neid ka rakendada, siis on ikka loota, et dots. Ülo Haldre raugematu energia toob veel kaua kasu kogu ülikooli kollektiivile.

Tugevat tervist, ilusaid tulemusi tegemistes ja ettevõtmistes ning töörõõmu järgnevaks poolsajandiks soovivad kolleegid füüsikaosakonnast.

KARL-SAMUEL REBANE,
eksperimentaalfüüsika kateedri juhataja

Komsomoli näo teeme ise

Ülikooli komsomolielus on praegu kokkuvõtete-plaanide tegemise aeg. Heidetakse kriitiline pilk olnule, mõeldakse tulevikule. Käes on aruande- ja valimiskoosolekute aeg. Oma suu rääkisid puhtaks juristid. **15. oktoobril toimus filoloogiateaduskonna komsomolikonverents.** Räägiti

kõige tähtsamast,

s. o. õppimisest. Oodatule vastupidiselt pole asi kaugeltki korras. Tundub, et ülikooliski pole me veel lahti saanud kooliõpilasikust mentaliteedist — arvestus arvestuse ja eksam eksami pärast. Puudu jääb lihtsalt tahtejõust. Valulaste, vene filoloogide õppeedukuse protsent ei küüni isegi 60-ni.

Kõige elementaarsemast

ja konkreetsemast ei oleks vaja üldse (komsomoli)koosolekutel pikalt rääkida. Ja ikka selle kõige lihtsama, nimelt komsomolimaksu tasumisega ei tulda kuidagi toime.

Kuidas seletada seda, et oktoobris on kevadised maksud veel maksmata?

Pänterraadiot

oli päris tore kuulata. Siin on tagasi jõutud nullpunkti. Puudub 30 mm pikkune juhe — ühenduskaabel — ja sidet intrielanikega ei saagi olla.

Spordis

on toimunud edasiminek pärast žurnalistikaosakonna lahkulöömist teaduskonna spordielust. Tulemus on positiivne — ka filoloog tuli raamatu tagant välja.

Ühiselamine

peaks olema kõigi südameasi. Et midagi teistelt nõuda, peab iseenda ninaesine korras olema. Halbu asju ei saa põhjendada ruumikitsikusega. Olukord ühiselamus on aga... teate isegi. See on ju ikkagi meie kodu, mis sest, et ajutine.

Kõik tõstatatud probleemid viisid välja ühte punkti. Tegelikult rääkisime ju

meist endist.

Ei, õhulosse seekord ei projekteeritud. Küsimusi kerkis küllaga. Mida tähendab tudengi jaoks komsomol? Kelle jaoks see on? Eesti filoloog ei tea, mida teeb võõrfiloloog, vene filoloog pole teadlik žurnalistide toimetustest. Noorsoo-organisatsioonina oleks reaalne, et meid seoks komsomol. Kui aga juba praegu kõige vastu ükskõikne ollakse, **kuidas siis needsamad filoloogid hiljem tööle hakkavad?** Ei tule ju praegune kohusetunde puudumine abiks ka tulevases elukutses. Riiulid vajuksid looka ainult linnukese pärast tehtud aruandlusest. Et aga säärast tulevikku mitte ette ennustada, siis rääkigem kulunud tarbijamentaliteedi asemel millestki muust. Kasvõi sellest, et suhtumist näitab ka komsomolikoosolekust osavõtt.

EVE ANT

AJALOOTEADUSKONNA ARUANDE- JA VALIMISKOOSOLEK TOIMUS 16. OKTOOBRIL. Mis eristas seda teiste teaduskondade koosolekuist? Kindlasti olid ajaloolased, psühholoogid ja defektoloogid sõnakamad. Tunnistust sellest andsid sõnavõtud ja tavalisest aktiivsem hoiak. Imselt ei ole aga siiski teatud grupi aktiivsus veel terve teaduskonna näitajaks. Millega põhjendada komsomolikoosolekust vähest osavõttu: alles pärast nilinejate saabumist võis koosolekut alustada?

Ettekande möödunudaastasest tööst tegi teaduskonna komsomolibüroo liige V. Paavo. Et aruanne oli vagagi sisutihe — faktid, arvud — oli see kuulajaskonnale võrdlemisi raskesti jälgitav. Tundub, et parema kuulatavuse huvides ei tohiks jääda aruannete, ettekannete jmt. esitamine ainult paberilt maha lugemiseks. Nagu aruandest nähtus, saadi ülesannete ja kohustustega hakkama ning komsomolitöö otsustati ühiselt rahuldavaks tunnistada.

Suuremat elevust tõid sõnavõtud. Dekaan dots. Allan Liim juhtis tähelepanu lektorite tööle ja selle parandamise võimalustele. Prodekaan Ants Reinmaa võttis kõne alla distsipliiniküsimused, kaugeltki kõik pole hästi ühiselamukorraga. Paljud tõdesid sedagi, et sporditöö on unustusehõlma vajunud. Praegu oli-

MAJANDUSTEADUSKONNA ARUANDE- JA VALIMISKONVERENTS peeti teisipäeval, 21. okt.

Oma aruandes puudutas büroo sekretär, kaubandusökonoomika III kursuse üliõpilane Ene Tuulmägi kõikide sektorite tööd. Sekretär rääkis pikemalt ning murelikult puudustest, kordaläinud tegemised on ju nagunii kõigile teada. Halba aga tihti kas ei mäletata või ei taheta mäletada. Möödunud aruandeperioodil toimus 9 teaduskonnasisest kordaläinud üritust. ÜPP atesteerimise tulemused olid rahuldavad, sporti majandustudengid armastavad. Samas soovis Ene Tuulmägi, et ÜPP muutuks formaalsusest veelgi rohkem tegelikkuseks ning et tööle määramisel peaks seda rohkem arvestama. Ta tegi teisigi ettepanekuid edaspidise töö paremaks korraldamiseks.

Kaasaruandeks sai sõna rahanduse ja krediidi vene osakonna sekretär Oleg Kvašnin.

Sõna võtsid üliõpilased Aimar Saluveer (mõtelge, mis oli siiski see, mida meil vajaka jäil), Veiko Lõhmus (kas ei võiks ka majandusteaduskonna tudengite mütsidel eraldusmärk olla!), Heldur Meerits (RSR-ist), dotsent Mart Sõrg (partei ja komsomoli koostöö võiks palju tihedam olla, eriti ühiselamuprobleemide lahendamisel), dekaan dots. Valner Krinal (üliõpilase esmane ülesanne on siiski õppimine ja loengutel käiminel). Hulgaliselt ettepanekuid tegi komsomolitöö parendamiseks ülikooli komsomolikomitee asesekretär, kevadel sama teaduskonna lõpetanud Ülle Lepp. Tema andis üle ka aukirjad ning märgid paremaile. Konverents lõppes uue, 14-liikmelise büroo valimisega, sekretäriks taas Ene Tuulmägi.

ANNELI KÜLAOTS

Komsomolikroonika

● 14. oktoobri komsomolikomitee istungil viibis EKP TRÜ komitee sekretär A. Kiris, kes rääkis ülikooli komsomoli ees seisvatest ülesannetest NLKP XXVI kongressi ja ülikooli juubeli eel.

● NLKP liikmeks astumiseks sai soovituse füüsika V k. üliõpilane Arvo Kikas. Partei liikmekandidaadiks soovitati spordimeditsiiniosakonna V k. üliõpilane Vagan Avakjan, ajaloo IV k. üliõpilane Reet Vares ja defektoloogia III k. üliõpilane Siiri Isand.

● Suvemaleva 1981. aasta staabiülemaks kinnitati õigusteaduskonna II k. üliõpilane Aare Kruuser. Tema hooleks jääb ka komsomolipoolne kontroll teadusraamatukogu ehitamisel ja klubi ehitusele tudengite organiseerimine.

● ÜLKNÜ ridadest heideti välja lakse spordis üldjärjestuses 15. kohal. II kursuse üliõpilased polnud rahul koosoleku toimumise ajaga (kl. 18.30). Väga raske on leida aega, mis kõigile üliõpilastele sobiks, kuid päris erialaloengute ajale ei tohiks üritusi siiski planeerida, liiatigi peaks teaduskonna komsomolibüroo informeerima ka õppejõudu, kes sel korral asjatult loengule tuli.

Oleks päris loomulik, et iga teaduskond püüaks oma hea nime eest seista, et iga kommunistlik noor peale teadmise ka tunneks, et ta kuulub teaduskonna algorganisatsiooni.

ULVI FUNK

EÜE

Suu puhtaks

Alljärgnevalt toome ära EÜE 6. Tartu konverentsil arutatud probleemid. Mõttevahetusele sellega aga punkti veel panna ei tahaks. Konverentsil käis suhteliselt vähe rahvast, võrreldes malevlaste üldarvuga (see oli 3,8%). Lootuses, et leht jõuab enamiku malevlasteni, kutsume kaasa rääkima. Malevlane, apelleerides Sinu isiklikele rikkalikele malevakogemustele, loodame, et Sul on oma arvamus konverentsil ülestõstetud probleemide kohta. Aga võib-olla tahad Sa diskuteerida hoopis teistel malevasse puutuvatel teemadel? Pane oma mõtted paberile, kirjatükk on teretulnud ajalehe «TRÜ» toimetuses! Tule ja ütle südamelt ära, et saaks suu puhtaks rääkida. midagi tuleval suvel teisiti ja etemini teha.

MALEVALEHEST räägiti sellel konverentsil küll kõige rohkem. Arvamusi oli palju ja ka päris risti vastukäivaid.

«Leht on maleva peegel. Selline nagu on malev, on ka leht. Kui leht on pealiskaudne, näägutav, irisev, siis selline on ka malev. Selline, milline on leht, oleme ka ise. Inimesed kirjutavad emotsionaalsel tasandil sellest, mida tunnevad, mõtlevad» (Rein Lang.) «Kui üle poole malevlastest on «rebased», siis on arusaadav, miks domineerivad emotsioonid.» (Mati Laur.) «Viimase lehe esimesel küljel oli lugu pealkirjaga «Ranna '80». See on parim näide sellest, kui kaugele võib minna.» (Mart Raik.) «See on ka ühe osa malevlaste arvamus, võtke sealt siis see, kuidas teie tast aru saate.» (Maarja Pärl.) «Malevalehte ei loeta ainult sellepärast, et teada saada, mida üle poole malevlastest maleva kohta arvab. Tahetakse teada saada midagi asjalikumat.» (Mati Laur.) «Kui niisugust totrust ära ei näita, siis see nii jääbki.» (Hallar Lind.)

«Malevaleht ei ole asi iseeneses. Seda ei pea mitte tegema need kaks inimest, vaid selleks on vastav organisatsioon, kes peaks lehte oma huvides maksimaalselt ära kasutama. Mõelgu selle peale keskstaap, regioonide staabid, kuidas lehe kaudu paremini malevlasi mõjutada.» (Hallar Lind.) «Malev on ju üliõpilastele õppimise kohaks, töötegemise õppimise kohaks. Samamoodi on ka malevaleht ajakirjandusüliõpilastele õppimise, kogemuste saamise kohaks. Leht ei ole iseseisev üksus, seda peaksid tegema kõik malevlased. Paraku on elu selline, et ei armastata kirjugi kirjutada, rääkimata artiklite kirjutamisest. Peab olema ka elementaarne naritus, et osata probleemidest kirjutada, neid analüüsida. Aegade jooksul on lehetegijad püüdnud probleeme üldistada, lähtudes lehetegijast endast. Üldistus, mis peaks olema kõikehaarav, on sageli Aune Pasti, Tiit Matsulevitši või mõne teise lehetegija arvamus. Ülejäänud massile käib see vastu.» (Andres Eesmaa.)

«Aastas on meil võimalik välja anda 20 lehte, suvel ilmub 12, 8 jääb ilmumata. Ka talvel saaks välja anda iga kuu ühe numbri.» (Maarja Pärl.) «Et malevaleht ilmuks ka talvel, oleks väga tore. Leht muutuks siis kõrgkooli idevaheliseks. Kui asi seisab ainult inimeste taga, paber ja maht on olemas, siis peaks ka sellise inimese leidma, kes selle töö enda peale võtaks.» (Külli Muna.)

TAIDLUSEST. «Miks EÜE allveelaev taidluse pärast ikka veel põhjas seisab, on kindlasti tingitud sellestki, et juba regioonide kokkutulekutel ei hinnata taidlust vääriliselt. Tavaliselt kipub ta ikka spordi sisse ära uppuma.» (Mati Laur.) «Taidluse maht oli sel aastal pisut üle pingutatud. Et seda tehti väljas, oli juba suur miinus. Et suure distantsi puhul kõike välja mängida, on tarvis professionaalseid omadusi.» (Mart Raik.)

«Intsikurmu kokkutulekul jäi arusaamatuks, mille järgi taidlust hinnati. Kui taidluse taset tahetakse parandada, siis peab olema selge, mille järgi seda hinnatakse. Samuti peaks olema retsensioone kavade kohta. Lauludest ei ole üldse rohkem juttu, kui mainitakse ära, et tase oli madal.» (Mati Laur.)

«Intsikurmu kokkutulekul oli nii planeeritud, et keegi võtab lõpuks žürii nimel sõna ja räägib ära, miks just selline järjestus. Alguse panime küll paika, nii palju kui meie arvates see võimalik oli, lõppu ei püüdnudki ritta panna. Suurt vaidlust on tekitanud see, miks võitis just «Varjaag». Hetkel oli ta lõõv ja kõitis üksmeelselt.» (Mart Raik.)

(Järgneb.)

HELVE KUIV

Klubi üritused

Laupäeval, 1. novembril kl. 20 on ülikooli uues kohvikus Noorsooteatri näitleja Lauri Nebeli lauludeõhtu «LUGUAUK».

Pääsmete eelmüük telsipäeval, 28. oktoobril kl. 12—14 peahoones ja iga päev klubi kantseleis (Tähe t. 3) kl. 14—17.

Tänu

Valga rajooni Ljahhovi-nim. kolhoos saatis tänukirja tubli töö eest **majandusteaduskonna üliõpilastele,** Põlva rajooni «Rahu» kolhoos **arsteaduskonna ravi I kursuse III rühmale.**

Nõo sovhoosist saabunud kirjas tänatakse väga kohusetundliku töö eest **keemiaosakonna I kursuse tudengeid ja nende juhendajat vanemõpetajat Henn Kuusi.** Nimeliselt mainitakse üliõpilasi Üllar Loksi, Peeter Rootsi, Priit Nigu, Alar Aluveed, Kalev Kaljulat, Erika Kiipust, Olga Poklonskajat, Kersti Varblast, Merle Lendret ja Rutt Oleskit.

Venia legendi

Loogika ja psühholoogia kateedri dotsendi kt. JAAN HUIGI *venia legendi* loeng «Mõõtmine psühholoogias» toimub 12. novembril kell 10.15 Tiigi t. 78 aud. 336.

Dots. ALLAN LIIM,
ajalooteaduskonna dekaan

Filmiklubi uus hooaeg

tõotab tulla eelmisest sisukam. Et õelda ei jääks hüüdjaks hääleks... tühjas filmiklubi saalis, püüan asjasse selgust tuua.

Need, kes kaisid oktoobri algul klubi avaüritusel, mä etavad TPI filmiklubi presidendi Tiit Merisalu avasõna **tummfilmitsüklile, mis hakkab toimuma kord kuus.** Tegelikult peaks seda nimetama pigem filmiajaloolist arengut jälgivaks programmiks, sest sinna kuuluvad nii tumm- kui helifilmid, tummfilmid, mis hiljem on varustatud heliga, ja nii dokumentaal- kui mängufilmid. Neile, kes hiljaaegu Tallinnas elanud, tuleb lugu tuttav ette, sest Mark Soosaare eestvedamisel on viimastel aastatel kinos «Oktoober» selliseid programme demonstreeritud. Sel aastal näidatakse sama programmi ka TPI filmiklubis. Üldse hoiame nüüdsest tihedat sidet TPI-ga, sest mis seal salata — nii tuleb odavam! (TPI filmiklubis on ca 1000 liiget — kool suurem ja tingimused paremad, liikmemaks 6 rbl. Korrutage need arvud ja te saate teatava summa, mis võimaldab operatsioone, mida meie paraku endale lubada ei saal) See «vaese sugulase» jutt võib tunduda kohatu, ent on siiski fakt, mis seletab paljut.

Tummfilmidele on ette nähtud ka klaverisaade, ja on isegi olemas klaverimängija, ent mida meil pole — s. t. ei Vanemuise 46 suures auditooriumis ega keemiaringis, on klaver. Niisiis tuleb meil muusika endal juurde mõelda (kui kellelgi muidugi ei juhtu olema tuttavat üleliigset klaverit).

Kogu eelnev jutt puudutas niisiis üht osa filmiklubi üritustest. Mis saab ülejäänust? Seda on alati olnud raske öelda ja on ka nüüd, sest teatavasti on Tartu ja Tallinna vahet ligi 200 km ja see on antud juhul hea näitaja. On selge, et kõigil, keda asi puudutab, on mugavam näidata filmi hotelli «Viru» filmiklubis kui transportida see Tartusse, kust viimane liiklusvahend Tallinna suunas väljub 20.30. See aga tähendab, et film, lektor, tõlk jne. jõuavad Tallinna alles järgmisel hommikul (juhul, kui ei õnnestu hankida autot). Tülikas, eks ole? Eelmisel aastal polnud Tallinnas praktiliselt inimest, kes oleks isiklikult huvitatud sellest, et filmid Tartusse jõuaksid, nüüd on see inimene, õigemini need inimesed olemas, s. t. jää on hakanud liikuma. Kui eelmise hooaja meeldejäävamaid filme meenutada, võiks nimetada I. Bergmani «Narride õhtut», «Stalkerit», «Eesti Kultuurfilmi» programmi, «Tagasisõidupiletit» ja «Hiinlannat». Tänavu tuleb see rida kindlasti palju pikem. **Kavas on itaalia ja ameerika programmid Fellini, Bunnel — s. t. elav klassika ja kindlasti nõukogude filmikunsti paremik.**

Filmiklubi liikmetelt ootame senisest suuremat aktiivsust ja distsipliini, mis seisneb eelkõige selles et liikmemaksude tasumise ja fotode toomisega ei viivitataks poole õppeaastani, vaid tehtaks seda kohe, sest on filme, mida saame näha vaid siis, kui garanteerime oma vaatajaskonna, s. t. saali pääsevad liikmekaardiga ja seansi ajaks uks suletakse, et jääks ära hilinemine ja võõras rahvas ei pääseks saali.

Viimast korda toimub filmiklubi liikmete vastuvõtmine ja liikmekaartide pikendamine esmaspäeval 27. oktoobril ph. aud. 127 kell a 18—20-ni. Liikmemaks 5 rbl., uute liikmetel kaasa võtta foto 3×4 cm.

AUNE NUIAMÄE,
TRÜ filmiklubi president

Taidlejad Põhjamaal

Paljude rahvaste jaoks oleme meiegi kauged põhjamaalased, ent reisida polaarjoone taha pole sugugi nii igapäevane. Hiiliinid ja Koola poolsaar on tuttavad ülikooli matkajatele ja isetegevuslastelegi ei ole need paigad päris tundmatud. Mitu korda on TRÜ taidlejad siin esinenud, viimati üle-eelmisel aastal.

Kaugele reisile minnes vaieldakse selle üle, mida kaasa võtta. Isegi lennuväljal püüdsime mõistatada, kas sihtpunktis on lumi maas ja kui palju külmakraade meid ees ootab.

Tallinnast sõitsime Jak-40-ga välja 21. septembril. Nii pika reisi korral tundub Tallinn—Tartu vahemaa päris tühisena (võib-olla sellepärast ei märgitud seda isegi meie komandeeringutesse).

Kui vaeselt rikas ja värvikirev võib ühekorraga olla Põhjamaal Toonid kollasest punase ja mustani vaheldusid järvede sinaga. Kui väikest vahepeatust Petrozavodskis mitte arvestada, siis esimene pikem peatus oli Murmanskis, mis kuni 1917. aastani kandis nime Romanov Murmanil ja kus praegu on ligi 400 000 elanikku. See on üks maailma suuremaid linnu polaarjoone taga. Barentsi mere alt leitud nafta muudab peatselt kalatöötlemislinna suureks nafta- ja naftakeemia keskuseks. Vaatamata sellele, et siin ehitatakse igikeltsale ja kaljudele, kasvab linn kiiresti.

Murmanski lennuväljal üllatusime — Põhjamaal polegi nii külm! Kliima on viimasel aastakümnel kõvasti soojenenud. On kadunud ka põhjamaale omane ilmade stabiilsus. Lund võib sadada isegi jaanipäeval. Sellel aastal hilines talv aga õige tublisti. Lund võis näha vaid kõrgel mägedes.

Esimesed esinemised olid meil Apatitõs.

Ekspeditsioon akadeemik Aleksandr Jevgenjevitš Fersmani juhtimisel avastas Koola poolsaarel esinevad apatiidi- ja nikliileiukohad. Nendele avastustele võlgnevad oma olemasolu ka-kaks kõrvuti asuvat linna Apatitõ ja Kirovsk. Igal aastal korraldatakse akadeemik Fersmani mälestuseks jooks kahe linna vahel.

Apatitõs elab praegu üle 60 000 ja Kirovskis üle 40 000 inimese. Kirovsk on tuntud ka talispordikeskusena. Siin treenib pidevalt NSV Liidu mäesuusatamiskoondis. Lähemas tulevikus tuuakse Kirovskisse üle Lesgafti-nimelise Kehakultuuriinstituudi mäesuusatamise osakond. Omapärane on veel see, et siin asub üks maailma põhjapoolsemaid botaanikaaedu.

Apatitõs esinesime lõunavaheaegadel ettevõtetes ja punanurkades ning õhtuti ühiselamutes. Kuulajateks olid kahe autobaasi töötajad ja ehitajad.

24. septembril esinesime Poljarnaja Zoris Koola aatomielektrijaama ehitajatele. Poljarnaja Zori nime kannab see 25 000 elanikuga asula alles 4—5 aastat. Poljarnaja Zori on linn (asulaks seda nimetada nagu ei sobigi), kus paistab väga silma arhitektide ja ehitajate koostöö, kus on üle saadud ehitamise ametkondlikest barjääridest. Linna rajamisel kauges põhjas on looduse säilitamine hästi õnnestunud. Kenasti on lahendatud ka majade planeering. Siinse kultuurimajaga võiks uhkustada iga linn.

Meie esinemised võeti vastu väga soojalt ja huvituti koguni, kas pole meie lauludega plaate. Esinejaiks olid ansambel «Rentaablus» ja «Lakstigal», rahvatantsijad ning Valdo Randpere. Apatitõs esinesime kaks korda «Apatitstroi» ehitajatele, automajandite töötajatele ja 25. septembri hommikul jätsime pihlakapunas linnaga hüvasti. Tegelikult polnudki need päris pihlakad, vaid selle kliima jaoks aretatud sort, sest tavaline pihlakas siin ei kasva.

Rong «Arktika» viis meid Murmanskisse. Ettenähtud mitmest esinemisest jäi kahjuks osa ära. Eriti kahju oli ärajäänud kohtumisõhtust Põhjalaevastiku meremeestega. Pidi see ju toimuma (päris) sõjalaeval. Kuid laev oli kontserdiks määratud ajal juba kaugel merel. Kontserdi andsime aga piirivalvuritele. Sõjalaevade uudistamiseks tuli sõita Severomorskisse. Pärast meremeeste linnaga tutvumist jõudis kätte kolusõidu aeg. Ees ootas 4 tundi õhulendu. Kui Tallinna tuled paistma hakkasid, mõtles meist vist küll igaüks tuntud tõele: kui kaugel sa ka ei käiks, kui kaua seal ka poleks, kõige kaunim on ikka seal, kust oma reisi alustasid.

Sellega oligi üks meeldejääv reis lõppenud, millest võtsid osa Heino Variku, Maia Eljas, Evi Saluveer, Külli Rebane, Margus Hanson, Urmas ja Alar Soots, Valdo Randpere, Toomas Haldma, Ulvi Sõõrumäe, Marina Jegoršina, Merike Toiger, Meeme Utt, Rein Kinkar ja allakirjutanu.

PEETER JÄRVELÄID

Oli malenädal

Kas sa tead, kus asub Tartus maeklubi? Võin peaaegu kihla vedada, et vähemalt pooled tudengid — kui mitte enamik — vastavad eitavalt. Ja ega midagi imestada olegi. Üpris hiljuti otsisin ka ise teadjaid inimesi, kuni vastu tulnud malesõber mind Magasini tänavale juhatas. Kohta, kust sellist asutust otsima po.eks hakanud, majja, mis sellisele asutusele kuidagi ei sobi.

Olgu kuidas on, aga just selles klubis viidi läbi Tartu malenädala miimed üritused, sealsamas see põhiline nupuliigutamine Paul Kerese mälestusfestivalil toimuski. Arvan, et sel puhul tasus otsida küll.

Malepisik pidanuks asjast huvitatud üliõpilasele külge jääma üritustesarja avapäevast peale, sest kohe algul tuli male ise tema juurde. Peahoone aulas ja lähimas auditooriumis sai tol pühapäeval päris tõsiseid heitlusi näha. Põnevaid partiisid Eesti—Moskva matšil ja suurmeister Juri Averbahhi simultaanil jätkus. Kui ise mängida ei õnnestunud, siis uurida-«kiibitseda» ikka. Ja NSV Liidu Maleföderatsiooni asepresidendile küsimusi esitada.

Malenädal läks edasi simultaanide, välk- ja kiirturniiridega. Neid oli asutustes-ettevõtetes, linnas ja rajoonis, muidugi ka klubis. Iga päev pakkus midagi uut. Ole ainult mees ja ilmu välja!

Püüdsin mõnelgi päeval sündmustele kaasa elades jälgida nimelt üliõpilaste osavõttu. Maleklubi nagides igatahes korraga üle paari tekli ei näinud, mängijad enamasti soliidsemas eas või siis veel tudengiikka jõudmata. Nähtu ja lehest loetu põhjal julgen väita, et tudengite huvi kippus koonduma simultaanidele. Meistritelt võeti tublit mõõtu, oli neidki, kes võidu või viigi eest vimpli pihku ja nime «Edasisse» said.

Kõige suuremaid tegusid kõige suurematel võistlustel on teinud ja tegi nüüdki ülikooli esimaletaja **Jaan Merilo**. Kõigepealt püüab ta eelmise aasta teise koha jagamist linna tšempionaadil üle kullata. Malenädala eel ja sees mängis ta esimesed partiid ning jätkab kindlalt liidrite hulgas. Linna koondises rajooni vastu istus Merilo teise laua taga ning võitis, välkturniiril «Tartu 950» oli kolmas.

Tänavapildis ja peahoone askeldamises on silma jäänud mõnedki, kes varematel aegadel agaralt malet mängisid ja ka üht-teist korda saatsid. Nüüd on nad üliõpilastena millegipärast malele kadunud. Kui kõik jõud koondada, peaks kokku saama kaunis lõõgi- ja arenemisvõimelise TRÜ koondise, esimese järgu tasemel kindlasti. Selleks aitaks suuresti kaasa näiteks üks üli-koolisisene malevõistlus, pealegi poleks palju tähistada Paul Kerese mälestusfestivali tudengite individuaalturniiriga. Spartakiaad tuleb ju nagunii ja omasoodu.

Niisiis: malenädal on lõppenud, hakakem malet mängima!

INDREK LINDSALU

Ülikooli spartakiaad

Nagu mõõdunud lehes lubatud, panen seekord paberile ülikooli spartakiaadi orienteerumisvõistluste võistkondliku paremusjärjestuse. Siin toimus ka üks muudatus. Et juristide protest rahuldati, tõusis teaduskond neljandalt kohalt kolmandaks.

Seletamiseks rohkem ruumi ei raiska, selgema pildi saab tabelist. (Sulgudes koht möödunud aastal.)

1. bioloogia-geograafia. (1.)	343 p.
2. majandust. (4.)	152 p
3. õigust. (10.)	116 p
4. matemaatikat. (3.)	114 p.
5. filoloogiat. (5.)	92 p.
6.—7. arstit. (7.)	79 p.
KKT II (14.)	79 p.
8. füüsika-keemiat. (6.)	71 p
9. KKT III (13.)	62 p.
10. töötajad (2.)	60 p.
11. žurnalistika (12.)	56 p.
12. ajaloot. (15.)	42 p.
13.—14. spordimed. (9.)	8 p.
KKT IV (8.)	8 p.

Individuaalvõistluste juurde veel niipalju, et tänavused võitjad Ruth Vähejaus ja Tiit Tali olid möödunud spartakiaadil teised.

KÜLLI MUNA joonistus.

Mehed. 1. Tiit Tali (KKT II) 33.10; 2. Veljo Kokk (matem.) 35.45; 3. Leno Haldna (matem.) 37.12; 4. Tarmo Pajumets (majandust.) 37.43; 5. Arne Kivistik (tööt.) 38.04; 6. Heiki Riisberg (füüs.) 40.56; 7. Rein Prank (tööt.) 43.03; 8. Heino Mardiste (tööt.) 46.22; 9. K. Lainemäe (majandust.) 47.30; 10. Veljo Sild (keemiat.) 48.03.

Naised. 1. Ruth Vähejaus (KKT II) 34.16; 2. Merike Annus (arstit.) 51.49; 3. Üile Saviots (bio-geo) 52.45; 4. Urve Kibar (bio-geo) 53.07; 5. Daima Käärid (bio-geo) 53.45; 6. Tiina Klikkas (bio-geo) 55.24; 7. Diana Kool (bio-geo) 56.04; 8. Tiia Kulmets (bio-geo) 56.11; 9. Riina Maasing (žurn.) 58.00; 10. Liina Mägi (majandust.) 1:02.02.

R. LOTT

Välkintervjuu võitjaga

Meeste 6 km orienteerumises oli tänavu parim **Tiit Tali** KKT II kursuselt. Ta on meistersportlase kandidaat ja tänavune Eesti NSV meister raadioorienteerumises.

Natuke endast?

Orienteerumist teen neljandat aastat, seda õpin ülikooliski. Unustanud pole ka teisi spordialasid. Lemmikaladeks on veel suusatamine ja maratonijooks. Maratonis jooksin Eesti juunioride rekordi 2:37.26.

Spartakiaadivõistlused?

Rada oli suhteliselt lihtne. Kaheksast märgist tuli valida kuus. Kuidas see valik tehti, sai otsustavaks kohtade jagunemisel. Rada oli võistlusteks hea valitud, nende ilmade kohta veel küllalt kuiv. Kaart pidi arusaadav olema algajatelegi. Konkurentideks olid mulle matemaatikud Kokk ja Haldna. Õnnestus aga võita.

Саломалайкум!

Kallis ülikoolikaaslane, kui Sa nüüd aimad, mis keeles too tervitus on, siis võid arvata, millise liiduvabariigi pealinnast ma selle kirja teele läkitan. Tõlkes on sel'e nimi *Kivist linn*. Loomulikult TAŠKENT, Usbekimaa pealinn, mille ülikool tähistas oma 60. aastapäeva ja noorsoo solidaarsuse päeva kõrgkoolide vahelise sõprusnädalaga. Meie ülikoolist lendas Taškenti viis tudengit.

KIRI LENNUJAAMAST

«Me maandume Usbeki NSV pealinnas. Taškent on elanike arvu poolest (1,6 milj.) neljas linn NSV Liidus. Linn asetseb Põhja-Tjan-Sani eelmäestikus, 440—480 meetri kõrgusel merepinnast. Temperatuur Taškendis on 28°,» kostab lennukiraadiost hele naisehääl. Mis siis ikka! Mantel tuleb muidugi kotti toppida, suured kodinad ning pill kätte ja välja. Tugev kopsutäis õhku sisse ja vapustus: milline värske kevade lõhn, palavus ja erk keskpäevane päike (kell viis õhtul meie skaala järgi). Rohelus, mis meid lennujaama ees embusse võttis, täitis otseses mõttes silmad ja muu jaoks polnudki korraga mahti. Tekkis sama tunne, mis eelmise aasta aprillis rongiga Gruusiasse sõites. Õhtul heitsin magama veel Kesk-Venemaa lumelaiguliste põldude vahel, kuid hommik äratas juba päris lõunamaiste taimede rohelusega.

Mulle tundub, et Kesk-Aasia ja Taga-Karpaatia taimedel on rohelus teist värvi, kuidagi ergem ja sügavam.

Lennujaam jättis kena mulje, kuigi päris tummaks see enam ei lõõnud, Tallinna oümpiaobjektid olid sellest üle. Hea arvamine Taškendi ehitustest aga reisi kestel aina süvenes.

OLEMEGI PÄRAL!

Läbi mitmete sekelduste jõudsime lõpuks nii kaugele, et võisime oma ööbimispaigas, füüsikute ühiselamus, end sisse seada. Enne sõitu hoiatati meid, et Taškendi sõidukeis on suur trügimine. Öeldi, et ilmselt tuleb see rahvuslikust omapärast. Nüüd siis nägime. Rahvuslikust omapärast on asi siiski kaugel. Linnatransport on lihtsalt ajale jalgu jäänud.

Niisiis: tuleb buss, tramm või troll (viimse võimaluseni täis, sest nad käivad **mitu** korda harvemini kui Tartu bussid), aga peatuses on veel inimmass, kes tahab peale minna. Lõppkokkuvõttes sõidavad liiklusvahendid avatud ustega. Sellegipoolest ei mahu kõik peale. See on justkui pisike olelusvõitlus.

P.S. Ja sõidukid ähvardavad iga hetk laiali vajuda.

KIRI EELVOORUST

Jõudsimegi endisesse saksa kirikusse, mis oli väikeseks kontserdisaaliks mugandatud. Seal pidi toimuma noorsoo- ja poliitiliste laulude festivali eelkonkurss. Ilus ruum küll, aga kõlavus oli kehv.

(Järgneb)

uudis O sport o uudis

*** 26. oktoobril toimub ülikooli sügismatk. Matka pikkus on 15 km, selle läbinuile pannakse kirja VTK normi täitmine. Start on Kalda tee lõpus, viimase bussipeatuse juures. Matk kulgeb lhaste suunas. Kõik osa võtma!**

*** Eesti NSV meistrivõistlustest džuudos võttis Tartu võistkonna koosseisus osa ka 8 meie üliõpilast. Neist 6 tulid medalile. Eesti meistritiitli võttsid: kehakaalus kuni 71 kg Vladimir Pahhomov (KKT II) ja kuni 78 kg Andres Põhjala (KKT IV). Teise koha sai Arvidas Galentas (spordimed. II) kehakaalus kuni 65 kg. Meistrivõistluste pronksmedalid kuulusid kehakaalus kuni 65 kg Aleksei Oborinile (spordimed. II), kuni 71 kg Georgi Vihljajevile (KKT I) ja üle 95 kg Aivar Jeretile (õigust. II).**

R. LOTT

NB!

Tuleval nädalal ajaleht ei ilmu. Järgmine number jõuab lugejani neljapäeval, 6. novembril. Kõik tolle lehe materjalid peavad toimetuses olema hiljemalt neljapäeval, 30. oktoobril, pildid ja joonistused veelgi varem, s. t. kolmapäeva hommikul.

NB!

Täna ilmub ka venekeelne ajaleht.

Toimetaja kt. M. TEPPO

Ajaleht «TRÜ» toimetuse aadress: 202400 Tartu, Ülikooli t. 18, TRÜ, ruum 302, tel. 341-21/253. Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk. Tartu Ülikooli 17/19. III. Oksiknumbri hind 2 kop. Tellim. nr. 3696. MB-10311.

»TRÜ» «Тарту Рийклик Юликоол» («Тартуский государственный университет»). Орган парткома, ректората, комитета ЛКСМ и профкома Тартуского государственного университета, г. Тарту, Эстонской ССР.

Kontrollekseмplar

Esmaspäeval oli parteikonverents

Esmaspäeval, 3. novembril kogunesid kella 14-ks aulasse ülikooli arvuka parteiorganisatsiooni esindajad oma järjekordsele aruande- ja valimiskonverentsile. Külalistena võtsid sellest osa EKP Keskkomitee teaduse ja õppeasutuste osakonna juhataja Aili Aben, ENSV kõrg- ja keskeriharidusminister Ilmar Nuut, EKP Tartu linnakomitee esimene sekretär Indrek Toome ja sekretär Jaak Kaarma.

Konverents kuulas ära EKP TRÜ komitee sekretäri dots. Advig Kirise aruande eelmise kahe aasta tööst. Sõna võtsid delegaadid ja külalised M. Salundi, J. Rebane, M. Kallion, S. Laar, M. Saarma, A. Viru, J. Järv, A. Tamm, L. Allikmets, A. Ots, A. Dovidenko, H. Metsa, E. Türi, A. Koop, I. Nuut, I. Toome, A. Aben ja A. Kiris. Töö aruandeperioodil tunnistati rahuldavaks.

Valiti delegaadid EKP Tartu linnaorganisatsiooni konverentsile ja uus 21-liikmeline komitee. Uude komiteesse kuuluvad E. Hirvlaane, H. Kabur, J. Kalits, A. Kallikorm, V. Kelder, P. Kenkmann, A. Kiris, A. Koop, I. Koppel, L.-P. Kullus, S. Lannes, A. Lauren, A. Lenzner, H. Müür, A. Ots, S. Smirnov, V. Sootak, J. Tapfer, E. Türi, I. Unt, H. Valgmaa. Parteikomitee sekretäriks valiti taas A. Kiris.

OKTOOBRIAKTUSELE

tuleme täna kell 14 aulasse.

RONGKÄIGUKS

koguneme homme kl. 11.45 Akadeemia tänavasse.

Selles lehes

- Ülikooli kommunistide kahe aasta tööst — 2. ja 3. lk.
- Tartule anti üle orden — 3. lk.
- NLKP XXVI kongressi eel — 3. lk.
- Õppetöö tulemuste järg — 4. lk.
- Nimelise stipendiumi saajad — 4. lk.
- Lehekülgi ülikooli komsomoli ajaloost — 5. lk.
- Uus rubriik «Hetk» — 5. lk.
- Kirjandusmuuseum 40 — 6. lk.
- Kandidaadidissertatsioonide probleemid — 6. lk.

1920 — 1980

60 aastat tagasi, 5. novembril 1920 võttis Eestimaa Kommunistlik Partei oma I kongressil vastu partei programmi. Selle dokumendi koostamisel oli vahetuks eeskujuks VK(b)P VIII kongressil 1919. aastal vastu võetud sotsialismi ehitamise programm. Oluliselt toetuti ka Oktoobrirevolutsiooni ja Eesti Töörahva Kommuuni dekreetidele ning praktilistele saavutustele. Kõiki neid allikaid täiendas Kommunistliku Partei Eesti Keskkomitee poolt 1920. aasta juulis sõnastatud mõte — «partei on selles kindlas tõearvamises, et kapitalistlise võimu kukutamine mitte enam kaugel ei ole». Siit ka mõistetav, et EKP programm kajastas põhiliselt neid ülesandeid, mis tuli lahendada tulevasel nõukogude võimul.

Programm koosnes sissejuhatusest ja viiest alaosast. Viies osa käsitles partei ülesandeid hariduse ja kasvatuse alal. Kõigepealt määrati kasvatustöö eesmärk. Selleks oli «kasvavat põlve kehaliselt ja vaimliselt kokkukõlas ette valmistada kommunistlise korra kõrgete ideaalide teostamiseks». Kogu haridussüsteemi korraldus tuli vastavusse viia selle eesmärgi realiseerimisega, seejuures «igale õpilasele ta kalduvuste ja võimete kohaselt võimalust andes teaduses, kunstis või teistel kultuuraladel süveneda ja välja areneda». Programm nõudis resoluutselt, et kasvatustöö peab olema vaba kiriku mõjudest ja «kodanlise korra orjastavaist eelarvamustest.» Eri lõik käsitles haridussüsteemi demokratiseerimist. «Hariduse omandamist tuleb võimaldada kõigele töörahvale kõige laiemates piirides algharidusest ülikoolini,» määras kommunistide tegevusprogramm. Väljaspool üld- ja eriharidussüsteemi tuli hoolitseda, et raamatukogud ja kunstikogud oleksid igati kättesaadavad töörahvale. Partei seadis ülesandeks kaasa tõmmata «töölisi endid kõige laiemal ulatusel haridustöö korraldamisele.»

Niisugused ülesanded püstitas EKP hariduse ja kasvatustöö vallas 1920. aastal. 20 aastat hiljem, 1940. aasta sotsialistliku revolutsiooni päevil avanes võimalus alustada nende ideede elluviimist.

JÜRI ANT

ILMAR ANVELDI plakat.

Rektori käskkiri

Eeskujuliku töö ja aktiivse ühiskondliku tegevuse eest pälvisid kiituse Suure Sotsialistliku Oktoobrirevolutsiooni 63. aastapäeva puhul järgmised ülikooli töötajad.

ASETADA FOTO ÜLIKOOLI AUTAHVLILE

Professorid Ain-Elmar KAASIK, Valve SAARMA, Johan SARV ja Heiki MÜÜR; dotsendid Jaan LOKO, Virve KASK, Mare LIND, Evald TAMMEPÕLD, Endel JÜRIMÄE, Erna LÖOKENE ja Elviira VASSILTŠENKO; vanemõpetajad Tiit ROSENBERG, Leili KOSTABI, Elts ABEL, Eimar RAHUMAA, Jaan SOOTAK ja Inda RAJASALU; vanemteadurid Vello PÄLLIN ja Mati KARELSON; assistendid Aksel KOORITS, Mati LAAN ja Kersti RÄMMAL; insenerid Udo SÕÕRU ja Vaike PÕDERSOO; vaneminsener Leonhard MATISEN; peabibliograaf Anne LENTSIUS, vanemökonomist Frida MIKK; vanemlaborandid Aime-Vaike JÕGISE ja Hilja NAMM; üliõpilased Merike PETERSON, Jaak ARU, Varri VÄLI, Anne HALLING, Andres IHERMANN, Ivi TAELA, Natalja PUH ja Tõnu TAMME; komandant Lembit VALDMAA; koristaja Mai TELLMANN ja laudsepp Sergei AMOSSOV.

AVALDADA KIITUST

Administratiiv-majandusosakonnast keskküttekütjale Jüri HANSONILE, majahoidjale Natalie HERMILE, riidehoidjale Juhan LILLEMETSALE, meistrile Ilmar KÕIVULE, vaneminsener Kiira TALJALE, sanitaartehnikutele Endel TELLINGULE ja Dmitri ŽUKOVILE, vanemredaktorile Udo OTSUSELE, redaktorile Niina LEPALE, bibliograaf Kersti TAALILE, raamatukoguhoidjale Tamara KOZOREVALE, vaneminseneridele Sirje TARKILE ja Elve KUUSIKULE.

Ajalooteaduskonnast dotsentidele Kaido ĐAANSONILE ja Peeter TULVISTELE, nooremteadur Marika RAUKILE, vanemlaborant Mare KULULE, metoodik Maie PEELILE, üliõpilastele Mart KALMULE, Mart LAARILE, NAIDI AABRAMSILE ja Tõnis LEHTSAARELE.

Arstiteaduskonnast kateedrijuhatajatele professoritele Jüri SAARMALE ja Ennu SEPALE, professoritele Henno TIKULE, Elmar KARULE, Selma TEESALULE ja Koit ESTRILE, dotsentidele Veera KIIGELE, Engen TALLMEISTRILE, Artemi VAPRALE, Veinart PÕKILE, Ants PEETSALULE, Peet-Henn KINGISEPALE ja Sulev MARAMAALE, assistentidele Maia SCHMIDTILE, Ivar VAASALE, Arno ADAMSOOLE ja Helle LEESIKULE, vanemõpetajatele Anne-Liis PADARILE ja Kalev ULBILE, vanemlaborant Aasa RAUDSEPALE, insener Juste BOROVKOVALE, vanempreparaatoritele Helga TIBBINILE ja Ella SEMMILE, laborant Oili LUHALE, üliõpilastele Anneli KASELE, Eleonora JEGORENKOVALE, Piret TEEDUMÄELE, Aima UUDILE, Marina KISILIERILE, Andres LINDMÄELE, Pavel PLJUHHINILE, Jaak TÄLLILE, Jüri LIEBERGILE, Andres ARENDILE, Ülle PEREMEHELE, Sandor SUBOLE, Nadežda LJUTERILE, Boris JANOVSKILE, Tiit HALLINGULE, Aili ORULALE, Malle MÄLKSOOLE, Urve ÕIMULE, Stepan SAHNJUKILE, Irja KALBELE, Virge JÄNESELE, Anne EERMALE, Andres MEOSELE, Sulo PUUSTALE, Artur KESKKÜLALE, Jüri LAASIKULE, Lazlo STEFILILE, Krista REBASELE ja Inga LUKSILE.

Bioloogia-geograafiateaduskonnast professori kt. Endel VAREPILE, aspirant Riho MÄLLOLE, vanemteadur Eva HEINARULE, preparaatoritele Salme PENDERILE ja Tiiu KORPUNOVSKAJALE, kassiir Marta LINTSILE, üliõpilastele Külli KERGELE, Heldi THOMSONILE, Kaiev SEPALE, Peeter TALVISTELE ja Märt KÜLVIKULE.

Filoloogiateaduskonnast professoritele Paul ARISTELE ja Eduard LAUGASTELE, dotsentidele Jelena GURJEVALE, Aino VALMETILE ja Toom ÕUNAPUULE, vanemõpetajatele Aurelie ALLILE, Sofia OLENOVALE, Külvi PRUULILE, Haldur ÕIMULE, Irina KÜLMOJALE ja Ilmar MULLAMAALE, õpetajatele Kersti REPPOLE, Georg ALLIKULE, Ants AAVERILE, Mall TURKILE, Hans KÜNKALE ja Luule EPLERILE, vanemlaborantidele Sirje RAMMOLE, Ljudmila VEDINALE, Maret KONSONILE ja Netti ŽURAKOVSKAJALE, laborandile Anne ROOSVALDILE, üliõpilastele Tiina TAMMURILE, Merike VANEMALE, Ursula EERIKULE, Karin POOLALE, Maie MÕISJALE, Maria RABERMANILE, Tatjana ŽUBOVALE, Valeria DMITRJEVALE, Vahur KALMRELE, Tiina PEETSOLE ja Mall MATTOLE.

Füüsika-keemiateaduskonnast dotsent Ando OTSALE, vanemõpetaja Toomas TENNOLE, vanemteaduritele Imbi TALVIKULE, Elmar TALVISTELE ja Aleksei MASIRINILE, vaneminsener Mati HIIOPILE, insener Aleksander ZALIVINILE, elektroonik Aavo PÄRVELE, insener Anton HELLATILE, vanemlaborant Kalle KIIRANENILE, aspirant Peeter VARESELE, üliõpilastele Margus EEKILE, Ago RINKENILE, Mart MÄRDINILE, Juhan SEDMANILE, Aleksander REBASELE ja Enn KASAKULE.

Keemiateaduskonnast dotsentidele Erich KÜBARSEPALE, Martin KUTMANILE ja Arnold VAIKSAARELE, vanemõpetajatele Osvald ALLIKSAARELE, Tõnu SIKKUTILE ja Elvi PRIILE, õpetaja Ilona LOIDILE, nooremteadur Karin ALEVILE, insener Saima TIMPMANILE, laborant Helga UIBOLE, vanempreparaator Leonhard TOOMELE, üliõpilastele Kersti SÕLELE, Vladimir PAHHOMOVILE, Neinar SELILE ja Mart VAIKSAARELE.

Majandusteaduskonnast dotsentidele Evi KOLGILE ja Aino SIIMONILE, vanemõpetajale Heli RUUSSAARELE, laborant Ene KRINALILE, üliõpilastele Helbe LILLEMETSALE, Epp LIHTSALE, Ester ROOTSLASELE ja Vilja LEPASALULE.

Matemaatikateaduskonnast dotsentidele Aivo PARRINGULE ja Olaf PRINITSALE, vanemõpetaja Raivo REILJANILE, Aida JAVITILE, üliõpilastele Toomas METSMAALE ja Jaanus PÕIALILE.

Õigusteaduskonnast dotsent Heldur SAARSOOLE, laborant Ene JANTSIKESELE, preparaator Irina RENTELILE, üliõpilastele Andrus LULLALE, Ene NUKALE, Aavo VIIOLILE, Heino JUNOLAINENILE, Eve KIVASTIKULE, Raivo AAVISTOLE, Reet PULLERITSULE, Jaan TOOMEPÄRJALE ja Ülle AJULE.

Ühiskonnateaduste kateedritest dotsentidele Ülo VANAASEMELE ja Aleksander BLUMFELDTILE, vanemõpetaja Jüri TAMMARULE.

Rektor ARNOLD KOOP

KÕIGI MAADE PROLETAARLASED, ÜHINEGE!

tartu riiklik ülikool

EKP TRÜ komitee, TRÜ rektoraadi, ELKNÜ TRÜ komitee ja TRÜ ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 31 (1241) Neljapäeval, 6. novembril 1980 XXXII aastakäik

EKP TRÜ organisatsiooni IV konverents

Eelmisel konverentsil 1. novembril kaks aastat tagasi valitud 21-liikmelist parteikomiteed juhatas sekretärina õigusteaduskonna dots. ADVIG KIRIS. Kahel aastal tehtust saab ülevaate konverentsi aruandest, mille avaldame allpool järgnevalt lühendatuna.

*

Möödunud kahe aasta jooksul on NLKP Keskkomitee ja EKP Keskkomitee vastu võtnud rea olulisi otsuseid, millest meil on eriti tähtsad «Ideoloogiatöö ja poliitilise kasvatustöö edasisest parendamisest» ning «Kõrgkooli edasisest arengust ja spetsialistide ettevalmistamise taseme tõstmisest». Eriline koht on selle aasta NLKP Keskkomitee juunipleenumil, mis kuulutas välja partei XXVI kongressi kokkukutsumise. Meie konverentsi ajal elab kogu maa äsja toimunud NLKP Keskkomitee oktoobripleenumi mõju all, mille materjalide põhjalik tundmaõppimine on päevakorral kõigis meie parteiorganisatsioonides. Ülikooli parteikomitee on oma igapäevases tegevuses TRÜ parteiorganisatsiooni juhtimisel ja kogu kollektiivi ning ühiskondlike organisatsioonide parteilisel suunamisel lähtunud ja juhindunud neist ja teistest tähtsatest parteidokumentidest.

Aruandeperioodil võttis NLKP Keskkomitee vastu veel ühe otsuse, mis olulisel määral hakkab mõjustama ülikooli ja parteiorganisatsiooni tegevust. NLKP Keskkomitee lubas oma otsusega tänavu 29. juulist EKP Keskkomiteel ja NSV Liidu Kõrg- ja Keskeriharidusministeeriumil korraldada 1982. aastal ülikooli 350. aastapäeva tähistamise üritused. Sellega on meie ülikoolile avaldatud järjekordselt kõrget tunnustust (meenutame ülikooli taasavamise 175. aastapäeva pidulikku tähistamist ja TRÜ arvamist NSV Liidu juhtivate kõrgkoolide hulka). 350. aastapäeva tähistamine paneb meie arvukale kollektiivile ja parteiorganisatsioonile väga suured ülesanded ja tõsise vastutuse.

TEADUSLIK-PEDAGOOGILINE KAADER

Iga teaduslik-pedagoogilise kollektiivi edukus sõltub suuresti sellest, missugune on kaadri erialane ja poliitiline ettevalmistus, kuidas suudetakse lahendada oma ülesandeid. 1. oktoobri seisuga töötab meie ülikoolis 759 õppejõudu ja 196 teadurit. Kahe aastaga on õppejõudude arv suurenenud 73 võrra. See on märgatav kasv. Samal ajal ei ole niisugust kasvu teaduslike kutsete ja kraadide arvus. Praegu on meil kokku 106 teaduste doktorit ja professorit ning 436 teaduste kandidaati ja dotsenti. Samal ajal aga on ülikooli õppejõudude teadusliku kvalifikatsiooni tõus aeglustunud. 1975.—1978. aastani kahanes teadusliku kraadiga õppejõudude osakaal 4%, teadusdoktorite osakaal 2%. See tekitab muret, sest küllaltki suur osa meie kvalifitseeritud õppejõude on jõudnud vanusesse, kus hakatakse loobuma aktiivsest teaduslik-pedagoogilisest tegevusest. Lähema 5—10 aasta vältel peab olema vääriline reserv loomulikult väljalangevale kaadrile.

Juba X viisaastaku alguses kinnitas parteikomitee kaadri liikumise ja paigutamise perspektiivplaani. Iga aasta algul on läbi vaadatud teaduskondade kaadri liikumise aastaplaanid. Kahtlemata on see avaldanud teatud positiivset mõju.

Teaduslik-pedagoogilise kaadri kvalifikatsiooni tõstmise endise tempo säilitamine VAK-i praeguste nõuete juures on raske. Rida probleeme ei ole lahendatavad ülikoolis. Kuid paljud kateedrid ei pööra ka ise sellele küsimusele küllaldast tähelepanu. Vead algavad juba aspirantuurikandidaadi valikul. Sageli on kandidaat keskpärane üliõpilane, kellel ei ole välja kujunenud sügavat teadusliku töö huvi ega iseseisva töö oskusi. Selle tagajärjel lõpetas 1979. aastal kandidaaditöö kaitsmisega vaid 51,3% statsionaarsetest aspirantidest.

Praegu on kogu rektoraat ja kõik dekaanid ning üle 80% kateedrijuhatajaist kommunistid. Parteisse vastuvõttu tuleks suurendada nendes teaduskondades, kus kommunistide osakaal on veel väike (filoloogia- ja matemaatikateaduskonnas). Tõhusamat panust õppejõudude parteilisuse tõstmisel peab andma ka aspirantuur.

ÕPPETÖÖ

Õppetöö on tulevase spetsialisti ettevalmistamisel määravamaid komponente, sest selle kvaliteedist ja efektiivsusest sõltub, kas kõrgkooli astunud noorest saab kõrgharidusega spetsialist, kas ta suudab toime tulla nende vastutusrikaste ülesannetega, mis talle paneb arenenud sotsialistlik ühiskond teaduslik-tehnilise revolutsiooni ajastul.

Parteikomitee ja rektoraat on õpetööküsimustele pööranud aruandeperioodil tõsist tähelepanu. Ka enamik teaduskondade parteiorganisatsioone ja parteigruppe on järjekindlalt tegelnud õppetöö parteilise suunamisega. Üks tõsisemaid probleeme on õpperuumide vähesus, mille kõrvaldamiseks teeb rektoraat praegu väga suuri pingutusi.

Eelmisel õppeaastal muutis õppetöö korraldamise ülikoolis tervikuna ja eriti filoloogidel keeruliseks olümpiakaadri ettevalmistamine. Enam kui 700 üliõpilast alustas ettevalmistust giid-tõlkideks ja muudeks olümpiamänge teenindavateks töötajateks. Kõik ettevalmistuse läbiteinud üliõpilased said giid-tõlgi lisaeriala. Purjeregati korraldamisel kasutati neist 400 inimest mitmesuguste süsteemide teenistuses. Suure töö olümpiakaadri väljaõpetamise korraldamisel tegid ära kommunistid võõrfiloloogia kateedri vanemõpetaja Mall Tamm ja õppeosakonna juhataja Mati Salundi. Tänusõnu tuleb öelda ka kõigile teistele õppejõududele ja lektoritele. Üliõpilased said igati nõuetekohase ettevalmistuse ja neile ei olnud asjaomastelt ametkondadelt ühtegi etteheidet erialase ettevalmistuse ega ka ideelis-poliitilise või kõlbelise taseme kohta.

Viimastel aastatel on õppetöö korraldust teinud teataval määral keerulisemaks seegi, et lisaks sügisestele põllumajandustöödele oleme jätkuvalt abistanud linna ehitusorganisatsioone oma raamatukogu ehitusel, kus pidevalt töötab 25—100 üliõpilast. Ka praegu on ehitusel kogu aeg 50 üliõpilast. Kõik need õppeplaanivälised tööd nõuavad aga väga operatiivset tunniplaani korrigeerimist, täpset ja kooskõlastatud tegevust rektoraadilt ja dekanaatidelt.

Viimases ülikooli ajalehes ilmus õppeprorektor prof. Uno Palmi põhjalik artikkel. Seepärast esitame vaid veel mõned arvud. Õppeedukus on aruandeperioodil paranenud ligi 3% 1977/78. õppeaastaga võrreldes. Teaduskonniti on õppeedukuse tase ühtlustunud madalama õppeedukusega teaduskondade tõusu arvel. Praegu kõigub see teaduskonniti 95,3% (kehakultuurit.) ja 86,0% (füüsika-keemiat.) vahel. Jääb loota, et alla 80%-lised õppeedukuse näitajad, mis paari aasta eest olid mõnes teaduskonnas küllaltki tavalised, on nüüd jäänud minevikku.

Samal ajal aga ei saa õppeedukuse üldise tasemega ka praegu rahul olla. Lõppenud õppeaasta 90,3%-lise edukusega on ülikool vabariigi kõrgkoolide hulgas üks viimaseid. Küsimus ei ole selles, et peaksime olema vabariigis või Liidus esikohal. Ülikooli kui terviku õppeedukuse näitaja moodustub teaduskondade, osakondade ja kursuste näitajaist ning lõppkokkuvõttes kujundavad selle eksamitega mitte toime tulnud üliõpilased. Pole loomulik, kui ühel kursusel ei lõpeta sessiooni peaaegu pooled üliõpilased (näiteks 43% nagu see juhtus kevadsemestril vene filoloogia II kursusel). Sel juhul on tegemist meie töö praagiga. Selle tekkimise täpsed põhjused tuleb välja selgitada igal juhtumil eraldi.

Parteiorganisatsioon peab resoluutselt võitlema ka kohati maad võtva lihtsustavalt üleoleva suhtumise vastu õppeedukuse näitajasse: rektoraat lihtsalt nõudvat õppeedukuse tõusu huvides nõudlikkuse vähendamist, s. t. paremate hinnete panemist. Selliste seisukohtadega varjatakse tegelikult soovimatust sisuliselt tegelda õppekasvatustööga, täiustada õppetöö metoodikat, diferentseeritult läheneda üliõpilastele, teha ka individuaalset õppekasvatustööd.

Senine praktika on näidanud veenvalt, et seal, kus parteiorganisatsioonid tegelevad tõsiselt üliõpilaste kasvatamisega, on kursustest kujunenud tugevad kollektiivid. Seal on väga hea õppeedukus ja välja langeb vähe üliõpilasi. Nende näitajate lahutamatut omavahelist seost ei ole ilmselt vaja hakata tõestama (nelja suurima väljalangevusega teaduskonna hulgas on kolm nõrgeima õppeedukusega teaduskonda).

Õppetöö parteilisel suunamisel on parteikomiteel olnud tihe kontakt rektoraadiga ja TRÜ metoodikanõukoguga. 27. novembril 1978. aastal kuulas komitee ära metoodikanõukogu esimehe õppeprorektor kommunist U. Palmi ja kiitis heaks nõukogu töösuunad, kus põhiküsimuseks oli töö korraldamine õppekirjandusega. Sellele probleemile oli pühendatud ka 5. märtsil 1979. aastal toimunud üleülikooliline õppemetoodiline konverents ning sama aasta kevadel teaduskondade õppemetoodilised seminarid. Tähtsamaid õppetööküsimusi arutatakse samuti TRÜ nõukogu ja parteikomitee ühistel istungitel. Nii arutati 1978. aastal pedagoogide ettevalmistamist. NLKP Keskkomitee otsuse täitmiseks kavandatud abinõude tulemusel on pedagooge ettevalmistatavates osakondades ja teaduskondades üliõpilaste pedagoogilise töö oskuste ja kogemuste andmine muutunud sihipärasemaks, on leitud uusi vorme õpetajatööle läinud vilistlastega sidemete pidamiseks: füüsikapäevad TRÜ-s, matemaatikapäevad rajoonides. Ent pedagoogikutse ei ole ikka veel üliõpilaste seas eriti populaarne. Kuigi selle nähtuse põhjused ei sõltu ainult ülikoolist, saame ja peame oma kasvatustöös õpetaja elukutsesse suhtumist oluliselt muutma.

EKP TRÜ komitee sekretär ADVIG KIRIS

Parteikomitee on arutanud õppetöö parteilist suunamist ka teaduskondades, kus need küsimused on valmistanud suhteliselt suuremaid raskusi (matemaatika- ja filoloogiateaduskonnas). Komiteel, eriti aga õppe- ja teadustöö sektoril oli tihe kontakt ka õppeosakonnaga. Tihe on olnud koostöö ka komsomolikomitee õppetöö sektoriga. Eriti tunnustavalt tuleb märkida komsomolikomitee endise asesekretäri üliõpilaskommunisti Sergei Nazarenko tublit tööd.

TEADUSTÖÖ

Kõrgkooli teadustööl on mitu funktsiooni. Ta peab tagama tugeva teaduslik-teoreetilise õppetöö, arendama üliõpilases teaduslikku mõtlemist, kasvatama süstemaatilist teadustööga tegelemist.

Aruandeperioodil on ülikooli teadustööle avaldanud mõju TRÜ arvamine NSV Liidu juhtivate kõrgkoolide hulka. Sellest tulenevalt reorganiseeriti juhtimise struktuur. On jätkunud teadustöö temaatika viimine nende tähtsamate suundade hulka, mis on NSVL TA uurimistöö programmides. Aastast aastasse on suurenenud uurimistöö temaatika komplekssus ja koordineeritus. Seda kinnitab iseseisvate uurimisteemade arvu pidev vähenemine: 1976. a. oli plaanis 247 teemat, 1978. a. — 211, 1979. a. — 199 teemat. Ligi 60% uurimisteemadest on koordineeritud üleliiduliselt, üldse on koordineeritud 95% kogu temaatikast.

Aastast aastasse on vähenenud lepinguliste uurimistööde arv ja suurenenud keskmine lepingu aasta maht. Kasvanud on õppejõudude ja teadurite teaduslik produktsioon, meie teadlaste autoritunnistuste arv. 1979. aastal arvati ENSV parimate lõpetatud uurimuste hulka 14 TRÜ tööd. Suur tunnustus oli meile tänavu 5 ENSV riikliku preemia määramine.

Teadustööga ÜTÜ-s või muudes vormides tegeleb peaaegu iga üliõpilane. 1980. aastal said meie üliõpilasteadurid üleliiduliselt konkurssidelt 6 medalit, millega olime Moskva ja Novosibirski ülikooli järel üleliiduliselt 3. kohal. Lisaks neile tuli ülikooli veel 1 NSV Liidu Meditsiiniakadeemia kuldmedal. Samal ajal ei saa rahul olla üliõpilaste osavõtuga probleemlaborite uurimistööst ja lepingulistest töödest. On ju kõrge kvalifikatsiooniga juhendaja suunamine üliõpilasele suurepärane võimalus näha teaduse «köögipoolt». Teadusosakond, samuti vastavate allüksuste parteibürood peavad võtma tarvitusele abinõud üliõpilaste osavõtu suurendamiseks.

Teadustöö üha suuremate ülesannete paremaks täitmiseks ja ülikooli teaduse juhtimise vastavusse viimiseks juhtiva kõrgkooli nõuetega loodi senise teadusliku uurimistöö sektori (TUS) asemele teadusosakond (TUO), teaduskondades tegutsevad nüüd ka teadusprodekaanid. Aruandeperioodil loodi veel iseseisva allüksusena üld- ja molekulaarpatoloogia instituut (ÜMPI). Uus allüksus ja tema parteiorganisatsioon on kommunistide Ants Kallikormi ja Agu Tamme juhtimisel edukalt toime tulnud tekkeaja raskustega ja ei ole kahtlust, et nad suudavad niisama edukalt toime tulla ka oma igapäevase töö ja arengu probleemidega.

MAJANDUSLIK BAAS

Õppe- ja teadustööga on väga tihedalt seotud meie majanduslik baas, mis hakkab üha enam takistama edukat tööd ka ideelis-poliitilises kasvatustöös. Nagu juba eespool märgitud, teeb suurt muret ruumipuudus. Auditooriume on vähe ja seetõttu on õppetöö kahes vahetuses. Väga rasketes tingimustes toimub ruumide ülekoormatuse pärast teadustöö enamikus allasutustes: kateedrites, laborites, ÜMPI-s.

Väga kitsad on üliõpilaste vaba aja veetmise võimalused. Klubi on paras rahuldama ühe keskmise teaduskonna vajadusi. Klubi juhtkonna kiituseks peab ütlema, et viimastel aastatel on agaramalt kasutatud ka ülikooli kohvikuid ja sööklaid. Kuid need ei suuda asendada ühtegi korralikku tantsu- või kontsertsaali. Nii on tõsiselt takistatud ringide töö ja kogu klubiline tegevus.

Väga kitsastesse tingimustesse on kokku surutud ülikooli juhtimisorganid: administratiiv-majandus- ja õppeosakond, kantselei, komsomoli- ja ametiühingukomitee. Parteikomiteesse saab sõna otseses mõttes siseneda vaid ühekaupa. Kui toimub parteikomitee istung, peab komsomolikomitee oma töö pooleli jätma.

Olemasolevate ruumide kasutamine on raske ka nende amortiseerumise tõttu. Siin ei piisa lihtsalt valgendamisest-võõpamisest. Seetõttu peaks olema igati tervitatav rektoraadi kavatsus remontida ülikooli keskuse hooneid kompleksselt, teha ümberpaigutusi lahedamaks tööks. Ometi suhtub osa inimesi nendesse plaanidesse juba ette kahtlevalt. Neid kahtlusi toetab kohati ka ajakirjandus selle asemel, et anda kavatsetavast objektiivne pilt.

X viisaastaku ehitusprogramm oli meil suurem, kui suutsime täita. Kuid selle viisaastaku kapitaalmahutuste summa on siiski enam kui 9 miljonit rubla. Meenutame, et praeguse viisaastaku jooksul oleme saanud füüsikakorpuse, majandusteaduskonna hoone, laborimaja Leningradi t. 2, valmimas on raamatukoguhoone. Materiaalse baasi suhtes tuleb meil jääda siiski reaalsuse piiridesse, s. t. me ei saa arvestada mitte ainult oma vajadusi ja soove, vaid ka kogu meie maa, vabariigi ja linna tegelikke võimalusi. Ja nende tegelike võimaluste piirides tuleb rektoraadil ja parteikomiteel teha kõik selleks, et luua ülikooli koondunud võimsale teaduslik-pedagoogilisele potentsiaalile soodsamad töötingimused.

IDEOLOOGIATÖÖ

Ideoloogiline kasvatustöö toimus suundades, mille määras NLKP XXV kongress, samuti teised ajaloolise tähtsusega ühiskondlik-poliitilised sündmused ja parteidokumendid. Erilise tõuke ideelis-poliitilise kasvatustöö tõhustamisele andis NLKP Keskkomitee ideoloogiaotsus, samuti 1979. aasta oktoobris toimunud ideoloogiatöötajate üleliiduline nõupidamine ja NLKP Keskkomitee otsus «Vladimir Iljitš Lenini 110. sünniaastapäevast».

Nende tähtsate parteidokumentide seisukohtade elluviimiseks töötas parteikomitee koos nõukoguga välja abinõude plaanid. NLKP Keskkomitee otsuseid õpiti põhjalikult tundma ülikooli parteiorganisatsioonides ja poliitharidusvõrgus.

Kogu ideoloogiatöö ja poliitiline kasvatustöö on mõjus vaid siis, kui on kindlustatud selle töö parteiline juhtimise kõrge tase, kui on leitud selleks tööks kollektiivile kõige sobivamad vormid ja meetodid, kui osatakse jõuda iga õppejõu, üliõpilase ja teenistujani.

Parteikomitee on lähtunud NLKP XXV kongressil püstitatud kasvatustöö komplekssuse nõudest, eeldades, et kõrgharidusega spetsialisti kasvatamine kujutab endast mitmetahulist protsessi, ühendab endas üliõpilasele suurte erialaste teadmiste andmist ja nende kinnistamist, kommunistlike ideelis-poliitiliste veendumuste ja marksistliku maailmavaate kujundamist ning teadusliku töö oskuste andmist. Sellesse protsessi kuulub nii õppetöös toimuv kui ka õppetööväline kasvatustöö, mis peavad moodustama ühtse terviku.

Ülikooli õppejõudude ja teadurite ideoloogilise kasvatustöö põhilised vormid on teoreetilis-filosoofilised seminarid ja marksismi-leninismi ülikool, kusjuures suurem osa õppejõude-teadureid (921) osaleb seminaride töös. Nende seminarirühmade arv on viimastel aastatel olnud stabiilselt 31 vastavalt allüksuste optimaalsele suurusele ja erialasele lähedusele. Marksismi-leninismi ülikooli kõrgkoolide osakonnas õpib praegu 182 õppejõudu-teadurit. Kümne aastaga on selle osakonna lõpetanud üle 800 ülikooli töötaja. Praegu MLÜ-s õppivad töötajad on osakonnas juba teist korda. Teenistujate õppetöö toimub 14 keskastme poliitringis. Lisaks nendele vormidele moodustati üks ühiskondlik-poliitiline rahvaülikool 180 osavõtjaga.

Üliõpilastega tehtav ideoloogiline ja poliitiline kasvatustöö toimub teaduskondades väljatöötatud kasvatustöö komplekssplaanide alusel. Nende plaanide väärtus seisneb selles, et saab planeerida kasvatustöö jooksvaid üksikkomponente, arvestada juba konkreetse kollektiivi vajadusi. Praegune üleülikooliline kommunistliku kasvatuse komplekssplaan kätkeb endas NSV Liidu paljude kõrgkoolide kogemusi. Uuele parteikomiteele jääb ülesanne vaadata see pärast NLKP XXVI kongressi uuesti läbi ja teha vajalikud täiendused.

Üliõpilaste ideoloogilises ja poliitilises kasvatustöös eristame kahte põhilist vormi — aineõpetuse kaudu ja õppetööväliselt tehtavat kasvatustööd. Oluline osa langeb ühiskonnateadustele. Meie ühiskonnateaduste kateedrid, kuhu on koondunud kõrge teadusliku potentsiaaliga ja suurte pedagoogiliste kogemustega kaader, on suutnud neile pandud ülesannetega edukalt toime tulla. Parteiorganisatsioon (sekretär Ervin Kivimaa), nõukogu (esimees Jaan Rebane) ja kateedrid on aktiivselt reageerinud meie maa olulisematele sise- ja välispoliitilistele sündmustele: üliõpilastele tutvustatakse aktuaalseid parteidokumente, korraldatakse mitmesuguseid konkursse ja viktoriine. Õppeedukus ühiskonnateadustes on märksa kõrgem üldisest õppeedukusest, mahtudes 92,3% (dialektiline materialism) ja 99,8% (teaduslik kommunism) vahele.

Õppetöövälises ideelis-poliitilises kasvatustöös on parteikomitee püüdnud luua kindlat süsteemi, jõudmaks iga üliõpilaseni teaduskonna, osakonna, kursuse ja õpperühma ürituste kaudu. Süsteemi põhiraamistiku annab juba kasvatustöö komplekssplaan. Üks olulisemaid vorme on selles valdkonnas üliõpilaste ühiskondlik-poliitiline praktika (ÜPP). Kuue aasta jooksul on välja kujundatud selle organiseerimise süsteem nii teaduskondades kui ülikoolis tervikuna ja lõppatesteerimise kord. Peamist osa etendab kasvatustöös aga kollektiivi alglülis — kursusel või õpperühmas tehtav töö, mis rahuldab kõige enam kollektiivi huve, võimaldab individuaalset tööd.

Levinumaid õppetööväline ideelis-poliitilise kasvatustöö vorme on poliitinformatsioonid. Arutades möödunud aastal sellealast tööd ajalooteaduskonnas, märkis komitee positiivsete saavutuste kõrval puudustena informatsioonide teatavat ebaregulaarsust, vähest üliõpilaste kaasatõmbamist küsimuste ettevalmistamisel, sisepoliitilise informatsiooni väikest osakaalu, välisesinejate liigset kasutamist.

Analoogilisi puudusi on teisteski teaduskondades. Peale poliitinformatsioonide peavad õppetööväli

(Järg 3. lk.)

EKP TRÜ organisatsiooni IV konverents

(Algus 2. lk.)

ideelis-poliitilist kasvatustööd täiendama veel loengud, vestlused, kohtumised kursustel, osakondades või teaduskondades ka ühingu «Teadus» vahendusel, RSR-i kaudu jne. RSR-i tegevus on elavnenud.

Kõikides teaduskondades ei korraldata veel ühtset poliitpäeva. Neid on peetud ainult arsti- ja õigusteaduskonnas. Ülikoolis on ühtsed poliitpäevad kujunenud regulaarseks. Meile on esinenud paljud vabariigi valitsuse ja partei keskkomitee juhtivad töötajad. Osavõtjate hulgas on seni olnud aga vähe üliõpilasi. Ülikoolis on otstarbekas korraldada kahesuguseid poliitpäevi: aulas ja teaduskondades. Aulas esineks igal ühtsel poliitpäeval kell 14 vabariigi või linna juhtiv töötaja eeskätt õppejõududeleteenistujatele, teaduskonnas teisel kellaajal või äärmisel juhul ka teisel päeval aga ülikooli või linna juhtivad töötajad või kokkuleppel teaduskonna juhtkonnaga ka vabariigi keskasutuste esindajad. Eriti vajalik on ülikooli juhtkonna sagedasem esinemine teaduskondades. See võimaldaks vahetult, ilma kuulujuttude vahenduseta, saada teavet ülikoolis kavatsetavatest ettevõtmistest ja ülikooli ees seisvatest probleemidest.

Kõrgkoolis, kus õpib 26-st erinevast rahvusest üliõpilasi kogu Nõukogude Liidust, on väga oluline internatsionaalne kasvatustöö. Kahtlemata on selle parimaid näiteid erinevatest rahvustest üliõpilaste kontaktid igapäevases elus. Internatsionaalsele kasvatustööle peavad rohkem tähelepanu pöörama need teaduskonnad, kus õpib teistest rahvustest üliõpilasi. Sageli lähtutakse ainult eesti rahvustest üliõpilaste huvidest. Suur kasvatuslik tähtsus on kevadistel rahvaste sõpruse päevadel, matkaklubi «Patrioot» matkadel Liidu erinevatesse paikadesse, teaduskondade tihedail sidemeil teiste kõrgkoolidega. Komsomolikomitee initsiatiivil on tihenenud sidemed vene õppekeelega osakondade komsomolibüroode vahel, ilmet hakkab võtma nende osakondade taidlus. Kuid eemalejäämine EÜE-st ja suvemalevast jm. viitavad sellele, et kohati on senine kasvatustöö veel nõrk. Suurt tööd patriotismi kasvatamisel teeb sõjalise õpetuse kateeder.

Üliõpilaste töökasvatuse põhilisemaid vorme õppe- ja teadustöö kõrval on ehitus- ja suvemalev, kus igal aastal osaleb ca 1 100 üliõpilast. Meie üliõpilased on täitnud oma ülesandeid hästi ka väljaspool Eestit olnud rühmades. Näiteks oli eelmisel suvel TRÜ rühm Gagarinis ülelilidulisel löökehitusel pidevalt esirinnas (komandör kommunist Ülo Langel). Viimastel aastatel on lisandunud ka töötamine TRÜ ja linna ehitustel. Vahel takistab korraliku töö tegemist halb organiseerimine. Sellega ei ole alati toime tulnud ka ülikooli kommunistlike noorte ja noorte laupäevaku staap.

Kõlbeliseks kasvatuseks ei ole meil välja kujunenud selliseid organisatsioonilisi vorme nagu ideelis-poliitilises või töökasvatuses. Parteiorganisatsioonid peaksid pöörama suuremat tähelepanu kõlbelise kasvatuse küsimustele, suunama üliõpilaste tõekspidamiste kujunemist ümbritseva tegelikkuse mõjul. Ent loota, et meid ümbritsev arenenud sotsialistliku ühiskonna tegelikkus ise, vahetult, avaldab igaühele ainult positiivset mõju, ei ole õige. Kahjuks näitavad viimased aastad, et kõlbelise kasvatuse lüngad ilmutavad end mitte üksnes kommunistliku moraali normide jämedas rikkumises, ühiskondliku kohuse mittetäitmises, vaid ka rasketes kuritegudes. Me kõik lugesime sellest, kuidas kaks füüsikaosakonna IV kursuse üliõpilast, «head üliõpilast», nagu iseloomustasid kursusekaaslased, tungisid kallale taksojuhile ja tekitasid juhile auto hõivamisel tõsiseid kehavigastusi. Mõni aeg varem tapsid kaks majandusteaduskonna naisüliõpilast ühiselamus umbes aastase vahega oma vastsündinud lapsed. Neil juhtudel on põhjust rääkida kõlbeliste arusaamade puudulikkusest mitmest aspektist korraga.

Kui vaagisime tänavu majandusteaduskonnas tehtavat kõlbelist kasvatustööd, ilmnes, et see on leidnud kindla koha teaduskonna õppetöövälise kasvatustöö laiendatud kompleksplaanis. Seda tööliiku on arutatud teaduskonnas mitmel tasandil. Kuid niisuguses teaduskonnas, kus on domineerivalt feminiinseid kursusi ja osakondi, ei olnud see töö kursustel diferentseeritud noormeeste ja neidude vahel. Kõlbeline kasvatustöö ei jõudnud nendeni, kellele see oli mõeldud. Kuid loomulikult ei saa nende üksikjuhtude järgi teha enam kui 5000-lises üliõpilaskollektiivis suuri üldistusi.

Ühiselamuis elab enam kui 60% meie üliõpilastest. Parteikomitee on ühiselamuküsimustega tegelnud pidevalt, kuid paranemist on märgata veel vähe. Mõnevõrra on paranenud ühiselamunõukogude töö, suurenenud teaduskondade ja parteibüroode tähelepanu ühiselamute vastu. Mainida tuleb halduspro rektor kommunist Ain Otstaveli suurt osa.

Järjekindlamalt on vaja võidelda ühiselamute olmekultuuri, korra ja distsipliini eest, kavatada ühiskondlikusse omandisse heaperemehelikku suhtumist. Kui me ei saa enamikus oma ühiselamuis korraldada organiseeritud vaba aja veetmist vastavate ruumide puudumise pärast, siis ei tähenda see veel, et nendes ei saa üldse teha kasvatustööd. On vaja saavutada murrang arusaamades ühiselamust.

Märkimisväärse töö meie kollektiivi kommunistlikul kasvatamisel on teinud ajaleht «TRÜ» kommunist Varje Sootaki toimetamisel. Ajaleht reageerib aktiivselt aktuaalsetele poliitilistele sündmustele ja annab vajalikku informatsiooni ülikoolis toimuvast. Üldjoontes on toimetus oma ülesannetega toime tulnud. Rohkem peaks olema aga kriitilisi materjale ning teravaid publitsistlikke probleemartikleid. Vähe kajastub teaduskondade partei- ja komsomolielu.

Venekeelset «TRÜ» väljaannet teeb nüüd partei liikmekandidaat Oleg Kostandi. Tahaks loota, et noor töötaja saab kiiresti üle kohanemisraskustest ning et ajaleht muutub vääriliseks lisaks ja täienduseks oma põhilehele.

Meie kollektiivis ja ka väljaspool tehtavas ideelis-poliitilises kasvatustöös tuleb pühendada palju ülikooli asutamise 350. aastapäevale. Selle ajaloolise sündmuse väärikas tähistamine on mõeldud küll eelkõige oma kollektiivile ja Eesti NSV elanikele, kuid peab samal ajal ulatuma ka väljapoole vabariiki ja Liitu. See sündmus annab võimaluse ilmekalt näidata nõukogude teaduse saavutusi, nõukogude rahvaste vennalikku vastastikust abi ja koostööd. Ettevalmistustööga tegelevad meie vabariigi paljud inimesed, sellest peab jõudumööda osa võtma ka iga meie oma kollektiivi liige. Ülikooli vanade hoonete ja nende ümbruse korrastamisel läheb vaja palju töökäsi. Parteikomitee ja allasutuste parteibürood peavad tegema vajalikku selgitus- ja organiseerimistööd, rektoraat ja parteikomitee aga välja töötama eriti silmapaistnud abistanute moraalse stimuleerimise vahendid.

Ülikooli kogu kasvatustöö suunamine ja juhtimine ei ole parteiorganisatsioonil mõeldav toetumiseta teistele ühiskondlikele organisatsioonidele, eelkõige komsomolile ja ametiühingule. Komsomoli juhtiv kaader on valitud kas üliõpilaskommunistide või nende üliõpilaste hulgast, kellest on kommunist kujunemas. Just komsomolitöös saab noor kommunist omandada ühiskondlik poliitilise ja juhtimistöö kogemusi Praegu on ülikooli parteiorganisatsioonis 74 üliõpilaskommunisti. Nimetagem siin näiteks häid õppijaid ja agaraid ühiskondliku töö tegijaid Andrus Laurenit, Ülar Tikku, Indrek Ilometsa, Vahur Metsatalu jt. Kõige enam on üliõpilaskommunistе arsti- (17) ja õigusteaduskonnas (15), vaid 1, sealjuures ülikooli kommunistina astunud aga matemaatikateaduskonnas.

Parteiline mõju komsomolile oleks senisest veelgi suurem, kui see jõuaks igal pool komsomoliorganisatsiooni madalaima lülini, grupini. Ka komsomoliorganisatsioonis endas ei jõua alati otsuste ja seisukohtade mõju gruppi, iga kommunistliku nooreni.

Ametiühinguorganisatsioon on edukalt toime tulnud üliõpilaste vaba aja sisustamise, olme- ja puhketingimuste loomisega. Osalt on see praegu häiritud klubi remondi tõttu, kuid õnneks on linna kultuuriasutused lahkesti jaganud klubiga oma nappe võimalusi. Väga edukad on meie suured taidluskollektiivid. TRÜ Akadeemiline Naiskoor ja Tartu Akadeemiline Meeskoor said ENSV teenelise kollektiivi aunimetuse. Masstaidlust takistab endiselt ruumide nappus. Kohvikuis ja sööklais saab küll korraldada üliõpilasüritusi, kuid harjutusruumidena neid kasutada ei saa.

Esile tuleks tõsta Punase Risti Seltsi ülikooli organisatsiooni. Kui möödunud aastal oli komiteel põhjust märkida mõningaid puudusi, siis kommunist Silvia Russaku juhtimisel saadi üle raskustest ja suudeti võita vabariigi sõsarorganisatsioonide hulgas sotsialistlikus võistluses esikoht ja rändpunalipp.

Rahvakontrolli peagrupp ja grupid töötasid samuti hästi. Edukalt juhtis seda tööd 9 aasta jooksul rahvakontrolli esimehena kommunist Albert Paltser. Sama häid sõnu ei saa kahjuks öelda rahvamaleva kohta. Me kõik pahandame õigustatult avaliku korra rikkumiste pärast, ise aga oleme teinekord äärmiselt hoolimatud oma ühiskondliku kohuse täitmisel. Ka ülikooli omad objektid (näiteks uus kohvik) vajaksid pidevalt rahvamaleva korrapidamist. Kindlalt täidab oma ülesandeid ainult ajalooteaduskonna rahvamalev.

Endiselt head saavutused on meie spordiklubil (esimees kommunist Ivar Valge) massispordis ja tippsportlaste ettevalmistamisel. Tublit tööd on teinud ka ALMAVÜ organisatsioon (esimees kommunist Ants Pilt) ja tsiviilkaitse staap (ülem kommunist Anatoli Dovidenko).

Hästi on töötanud ühingu «Teadus» ülikooli organisatsioon (esimees kommunist M. Saarma). 1978. aastal peeti 3306 loengut, 1979. aastal 3806. Süstemaatiliseks on muutumas lektorite päevad teistes linnades ja rajoonides. Nii on ühiskonnateadlased korraldanud lektorite päevi Valgas, Kohtla-Järvel ja Hiiumaal. Tööd alustas internatsionaalsete sidemete rahvaülikool.

*

Ülikooli parteiorganisatsiooni kuulub praegu 15 parteiorganisatsiooni ja 42 parteigruppi. Kokku on meil arvel 600 partei liiget ja 44 liikmekandidaati. See on teovõimas organisatsioon, mis on sageli näidanud oma poliitilist küpsust ja organisatsioonilist tugevust partei seatud eesmärkide saavutamisel. Parteikomitee on kindel, et täna analüüsitavast kaheaastasest tööst saab uus komitee mõndagi vajalikku oma sihtide seadmiseks, suudab ületada senised puudused. Komitee nimel tänan EKP Keskkomiteed ja EKP Tartu Linnakomiteed seltsimeheliku abi eest. Tänan ka kõiki ülikooli parteiaktiviste kohusetundliku töö eest. Olen kindel, et TRÜ parteiorganisatsioon täidab kõik oma ülesanded ja võtab vääriliselt vastu NLKP XXVI kongressi.

*

Sõnavõtud avaldame järgmises ajalehenumbris.

Linnal Rahvaste Sõpruse orden

Linnaürituste poolest on rikas olnud oktoobrikuu lõpp. Ikka Tartu esmamainimise 950. aastapäeva pärast. Kõige pidulikumaks kujunes 30. oktoober, ordeni üleandmise päev. Aktusest «Vanemuises» võtsid osa EKP Keskkomitee esimene sekretär K. Vaino, ENSV Ametiühingute Nõukogu esimees L. Lentsman, ENSV Ministrite Nõukogu esimehe esimene asetäitja A. Rüütel, EKP Keskkomitee osakonnajuhataja L. Sišov, ENSV Ülemnõukogu Presiidiumi esimehe asetäitja M. Vannas, Tartu linna juhid, aukülalised veteranide hulgast, teadlased ja tootmistöö eesrindlased. Meie pidupäevast võttis osa ka kosmonaut G. Gretško.

Vastuvõtul raekojas anti kätte linna aukodaniku esimesed tunnistused, medalid ja rinnamärgid. Üks kolmest aukodanikust on endine TRÜ õppejõud, tuntud akadeemik H. Habermann. Lenini ausammast EPA ees jäid ehtima sel päeval uhked õied, linnamuuseumi lähedust O. Männi mälestusmärk «Meelis ja Vjatško».

NLKP XXVI kongressi eel

Ühiskonnateadlastel tähised seatud

Ühiskonnateaduste kateedrites kavandati varakult ulatuslikud tegevusplaanid NLKP XXVI kongressi väärilise tähistamiseks. Nii pandi partei ajaloo kateedris vastav programm paika juba juuni lõpus vahetult pärast NLKP Keskkomitee juunipleenumit. Õppeaasta esimestest päevadest on hoolt kantud ka kavandatu ellurakendamise eest.

Oktoobri lõpul toimunud ühiskonnateaduste kateedrite parteiorganisatsiooni ja nõukogu koosolekul võeti kokku esialgsed tulemused, mida ühiskonnateadlased selles tähtsas töös on saavutanud, ning täpsustati edasisi tegevussuundi.

Ülikooli ühiskonnateadlaste osavõtt parteikongressi ettevalmistustöödest on ulatuslik: alates XI viisaastaku agraarprogrammi aktuaalsete probleemide lahendamisest (prof. M. Bronštein) ja lõpetades elanikkonnale peetavate loengute temaatika täiendamise ning loenguteарvu märgatava suurendamisega. Vastavalt kavandatud plaanidele on NLKP Keskkomitee k. a. juunipleenumi materjale laialdaselt tutvustatud üliõpilastele. NLKP XXV kongressi otsuste täitmist ja tulemusi analüüsitakse üliõpilaste kursuseja võistlustöödes. Teooriaseminaridesonтähtsal kohal eelseisva parteikongressiga seonduvate probleemide arutelu, märksa suurem on abi, mida osutatakse parteiharidustööle Tartus ja kogu Eestis.

Koosolekul rõhutati aga sedagi, et meie võimalused kongressi väärilisselt tähistada pole kaugeltki ammendatud. Nõukogu esimees prof. J. Rebane märkis, et tuleb pidevalt parandada teadus-, õppe- ja kasvatustööd, suurendada nende kasutegurit. Ettevalmistustööd ei või hinnata ürituste arvu järgi, vaid kongressieelne töö peab kaasa tooma uue, kõrgema tasandi meie tegevuses tervikuna.

Vastuvõetud otsuses kiideti kateedrite sellekohased plaanid ja senine tegevus heaks. Nüüd on ülesandeks kõik kavandatu ellu viia. Nõukogu metoodikakomisjoni hooleks jääb organiseerida NLKP Keskkomitee oktoobripleenumi ja kohe pärast avaldamist ka NSV Liidu sotsiaalse ja majandusliku arengu plaanide materjalide lülitamine õppeprotsessi.

Üksmeelselt otsustati järgida NLKP ajaloo kateedri algatust esineda maarajoonides NLKP XXVI kongressile pühendatud loengutega. Parteiajaloolased on juba mitu korda ette võtnud ühiseid terve päeva pikkusi loengulisi lähetusi. Hiljuti käidi Kohtla-Järve rajoonis, kus kateedri 9 õppejõudu esinesid loengutega enam kui tuhande kuulaja ees. Niisugused kontaktid on vajalikud, vastastikku rikastavad.

FELIKS KINKAR,
ühiskonnateaduste kateedrite parteibüroo asesekretär

Rektori käskkiri

Moskva ja Tartu ülikoolide korraldatud üleliidulise õppemetoodilise konverentsi ettevalmistamise eest pälvisid kituse majandusteaduskonna dotsendid AIN ISOTAMM, VALTER TELLIS ja JAAN VAINU, assitendid JUTA HÜTT ja KERSTI RÄMMAL, arvutuslabori masinaülem HINDREK KRIIS, vanemteadur LEMBIT METSIS, arvutuslabori insener KALEV MURU, vanemõpetajad SAIMA ARON ja VILLEM TAMM, aspirant SIRJE ILVER, vanemlaborandid HELJU MÖLLER ja NIINA SUVI, laborant IVI LIIRMANN, stažöör RIINA VEIRAM ning üliõpilased TOOMAS HOLDMA, ANNE-MARI MATROHHINA ja LINDA PETTER.

Sisuka esinemise eest Tartu juubelikonverentsil avaldas rektor kiitust professoreile HELMUT PIIRIMÄELE ja SULEV VAHTRELE ning dotsentidele LINDA ERINGSONILE, HILLAR PALAMETSALE ja VILMA TRUMMALILE ning ürituse hea organiseerimise eest dots. ALLAN LIIMILE.

Juubelisünnipäeva puhul õnnitles rektor ametiühingukomitee esimeest HELVE KABURIT. Õnnitluse 70. sünnipäeva puhul ja kiituse kohusetundliku töö eest pälvis spordibaasi tööline HELMI KOORT.

Kauaaegse viljaka pedagoogilise ja aktiivse ühiskondliku töö eest pälvisid tänu teaduskonnakirurgia kateedri assistent Eesti NSV teeneline arst LEONID VAINER ning nakkushaiguste, dermatoloogia ja veneroloogia kateedri dotsent AINO DANILOVITŠ.

Venia legendi

10. novembril kell 14 toimub Lutsu t. 2 (uues anatoomikumis) poliitilise ökonoomia kateedri dotsendi kt. OLEV RAJU *venia legendi* loeng teemal «Tootmisvahendite ühiskondlik omandus».

Prof. MIHHAIL BRONSTEIN,
poliitilise ökonoomia kateedri juhataja

Komsomolipreemia Ülo Langelile

ELKNÜ selle aasta teadus- ja tehnikapreemiaist tuli üks meie ülikooli. Selle sai bioloogilise keemia kateedri assistent (ka väga tuntud ehitusmalevlane) Ülo Langel uurimistöö «Struktuuri ja pH-efektid koliinesteraasi reaktsioonides» eest.

PANE TÄHELE

EÜE!

Teisipäeval, 11. novembril kl. 20 toimub ELKNÜ TRÜ komitees EÜE sektori koosolek. Kohale on palutud teaduskondade EÜE liidrid.

EÜE sektor

Ministri käskkiri

Kauaaegse viljaka teadusliku ja pedagoogilise töö ning aktiivse ühiskondliku tegevuse eest autasustati 50. sünnipäeval KKEH ministeeriumi aukirjaga majandusgeograafia kateedri dotsenti geograafiakandidaat ANN MARKSOOD ning patoloogilise anatoomia ja kohtuarstiteaduse kateedri professorit meditsiinidoktor LEO POKKI.

AUTASUSTAMISI

ENSV Ministrite Nõukogu ja Ametiühingute Nõukogu aukirja pälvis 50. sünnipäeval kauaaegse aktiivse ametiühingutöö eest meie ametiühingukomitee esimees HELVE KABUR, samasuguse juubelisünnipäeva puhul anti viljaka pedagoogilise ja aktiivse ühiskondliku töö eest aukiri üldfüüsika kateedri vanemõpetajale OLEV SAKSALE.

EKP TRÜ komitee

27. oktoobri istungi päevakorra põhipunkt nägi ette parteikonverentsi aruande läbiarutamise ja kinnitamise. Arutati ja kinnitati ka oktoobripühadeks ülikooli autahvlile seatavate kollektiivi liikmete kandidatuurid.

NLKP liikmekandidaadiks võeti vastu ajalooteaduskonna defektoloogiaosakonna III kursuse üliõpilane Siiri Isand.

Astusime NLKP XXVI kongressi õppeaastasse

(Algus eelmises lehes)

Professor UNO PALM, õppeprorektor

Lõppkokkuvõttes määravad õppeedukus ja väljalangevus selle, milline on spetsialistide ettevalmistamise efektiivsus, s. t. milline osa 4,5 või 6 aastat tagasi vastavale I kursusele vastu võetud üliõpilastest tegelikult lõpetab ülikooli. 1980. aastal lõpetas ülikooli 922 üliõpilast, vastavatel õppeaastatel võeti ülikooli vastu 1077 üliõpilast, s. t. meie töö kasutegur on 85,6%, mis on viimaste aastate parim tulemus. Teistest parem töö kasutegur oli bioloogia-geograafiateaduskonnas — 94,0% ja arstiteaduskonnas — 93,6%. Madalaim on see näitaja matemaatikateaduskonnas — 72,7%, eriti matemaatika erialal — vaid 58,6%. Madal on efektiivsus ka füüsika-keemiateaduskonnas — 76,9%.

Diplomitööde kaitsmine ja riigieksamite sooritamine näitasid, et üliõpilased on saanud üldiselt hea erialase ettevalmistuse. Analüüsides 1980. aasta riigieksamikomisjonide esimeeste aruandeid, ilmneb kõige positiivse kõrval ka rida puudusi teaduskondade töös lõpukursustega. Riigieksamitel selgub, et üliõpilased ei suuda mõnikord ühendada teooria tundmist praktikaga, diplomitööde temaatika on kohati liiga üldine, üliõpilaste esinemisoskus on ebakindel, tööd pole vormistatud nõuetekohaselt jt. Nendest signaalidest peavad teaduskonnad ja kateedrid tegema vastavad järeldused. 15 üliõpilast ei suutnud sooritada riigieksameid või kaitsta diplomitööd. Eriti rohkesti esines praaki ajalooteaduskonnas — 6 diplomeeritud spetsialisti jäi rahvamajandusel saamata.

Üliõpilaste ühiskondlik-poliitiline praktika (ÜPP) on meil viimastel aastatel välja arenenud läbimõeldud süsteemiks ning funktsioneerib õppe-kasvatustöö kindla komponendina. ÜPP töö kulgeb teaduskondades plaanipäraselt ja regulaarselt. On välja kujunenud nii vahe- kui ka lõppatesteerimise kord. Üliõpilaste võetud kohustused ja ülesanded on üldplaanis muutunud kaalukamaks, asjalikumaks. Üliõpilaste aktiivsus hinnangute andmisel oma ja kaaslaste ühiskondlik-poliitilisele tegevusele on veelkordseks tõendiks, et noorte poliitilise aktiivsuse sihipärasel suunamisel on tulemused silmnähtavad. Komsomolikomitee suunav osa nii ÜPP kui ka leninliku arvestuse organiseerimisel võiks aga siiski olla senisest efektiivsem ja süsteemikindlam.

Alanud õppeaastale langeb NLKP XXVI kongress, mille väärilisteks tähistamiseks kogu ülikooli kollektiiv võttis vastu uued kõrgendatud sotsialistlikud kohustused. Nende kohustuste põhisisuks on veelgi paremate tulemuste saavutamine kõikides lõikudes, sealhulgas õppe-kasvatustöös. Kogu meie pedagoogiline kollektiiv, kõik töötajad, iga üliõpilane peavad pingutama, et kõrvaldada ülaltoodud puudujäägid ja edukalt täita võetud kohustused, minnes juhtiva kõrgkooli väärilselt vastu poliitilisele suursündmusele. Käesoleva õppeaastaga alustasime ka kõige intensiivsemat ettevalmistustööd TRÜ 350. juubeli tähistamiseks 1982. aastal, milles igaüks peab vajadust ja jõudu mööda kaasa lööma.

ÕNNITLEME!

Oktoobrikuu 30. kuupäeval jõudis oma esimese juubelini analüütilise keemia kateedri dotsent keemiakandidaat MARI-LIIS ALLSALU.

Pärast TRÜ matemaatika-loodusteaduskonna keemiaosakonna kiitusega lõpetamist 1954. aastal astus ta samal sügisel aspirantuuri. Kandidaadiväitekirja kaitsmine järgnes 1963. aastal. Alates 1957. aastast tänaseni on Mari-Liis Allsalu töötanud õppejõuna analüütilise keemia kateedris, olles aastail 1962—68 sama kateedri juhataja.

Oma teaduslikus töös on juubilar edukalt edasi arendanud kandidaadidissertatsiooni temaatikat — kristallfosfooride sünteesi ja omaduste uurimist. Eraldi märkimist väärivad juubilari juhendamisel tehtavad suure rakendusliku tähtsusega uurimistööd termoluminestsentsdosimeetrias. Nende tööde edukust ja praktilist tähtsust tõendavad mitmed autoritunnistused. Uurimistöös avalduvad selgelt ka Mari-Liis Allsalu teadusliku juhendaja ja teadustöö organiseerija võimed. Rikkalikud teadmised ja praktilised kogemused, tähelepanelik ja mõistev suhtumine on aluseks olnud heale töömeeleolule ja tööde edukusele.

Pingelisele teadus- ja pedagoogitööle vaatamata on Mari-Liis Allsalu alati leidnud aega ka aktiivseks ühiskondlikuks tööks, mille üksikasjalik kirjeldamine võtaks asjatult palju ruumi. Juubilar on korduvalt täitnud keemiaosakonna parteiorganisatsiooni sekretäri ja büroo liikme ülesandeid. Ta on ka vabariikliku ja TRÜ metoodilise nõukogu ning ametiühingu vabariikliku komitee presiidiumi liige.

Soovime, et juubilaril jätkuks ka edaspidi niisamasugust nooruslikku särtsu ja innukust teaduslikus, pedagoogilises ja ühiskondlikus töös.

Kolleegid

Nimelist stipendiumi saavad

V. I. Lenini nim. stipendium:
Anna Pintšukova — arstit. VI k.
Margus Viigimaa —arstit. V k.
Ülle Liiber — biol.-geogr. t. V k.
Andrus Lauren — õigust. V k.
Kärt Jänes — ajaloot. III k.
Jefim Vaismann — matem. t V k.
Peep Palumaa — füüsika-keemiat. IV k.
Natalja Puh — majandust. IV k.
K. Marxi nim. stipendium:
Birute Klaas — filoloogiat. V k.
Epp Lihtsa — majandust. IV k.
W. Struve nim. stipendium:
Siiri Sobak — matem. t. IV k.
J. Lauristini nim. stipendium:
Merike Peterson — ajaloot. V k.
H. Pöögelmanni nim. stipendium:
Krista Muldma — filoloogiat. V k.
Fr. Tuglase nim. stipendium:
Inga Koop — filoloogiat. III k.
E. Lenzi nim. stipendium:
Mare Sakson — füüsika-keemiat. III k.
K. E. Baeri nim. stipendium:
Jalmar Eesmaa — biol.-geogr. t. III k.
N. Burdenko nim. stipendium:
Jaak Aru — arstit. IV k.
D. Uljanovi nim. stipendium:
Indrek Miidla — arstit. V k.
V. Kingissepa nim. stipendium:
Ervin Luur — õigust. V k.
G. Lurichi nim. stipendium:
Iivi Taela — kehakultuurit. II k.
J. Anveldi nim. stipendium:
Helbe Lillemets — majandust. III k.
J. Smuuli nim. stipendium:
Mati Sööt — ajaloot. II k.
J. Varese nim. stipendium:
Anne Halling — filoloogiat. V k.
J. Semperi nim. stipendium:
Mariam Miresašvili ja
Maia Džordžadze — Tbilisi RÜ filol. t. V k.

Komsomolikroonika

● **28. oktoobril andis ELKNÜ TRÜ komitee oma soovituse NLKP liikmeks astumiseks eesti filoloogia II k. üliõpilasele Tiina Kuusikule.**

● **Komsomolikomitee kinnitas oma ametitesse aruande- ja valimiskonverentsidel valitud uued teaduskondade komsomolisekretärid ja koopteeris nad komitee liikmeteks. Uueks ajalooteaduskonna komsomolisekretäriks on Arvo Lamp (ajaloo IV k.), filoloogiateaduskonna sekretäriks Tiina Kuusik (eesti filoloogia II k.), bioloogia-geograafiateaduskonna sekretäriks Hugo Raudsepp (geogr. II k.) ja õigusteaduskonna sekretäriks Raivo Aavisto (õigust. III k.). Ühtlasi vabastati endised teaduskondade komsomolijuhid Sirje Hänni, Ain Saarna ja Ervin Luur ELKNÜ TRÜ komitee liikme kohustest. Komitee pressisekretäri kohustest vabastati omal soovil Riina Maasing. Uueks pressisekretäriks kinnitati Eve Ant (žurn. II k.), kes kooptееriti ka komitee liikmeks.**

● **Arutati teaduskondade ülesandeid seoses oktoobriaktusega.**

*

25. oktoobril sõitis buss TRÜ komsomoliaktiivi, ansamblite «Meediumi», «Rentaablusega» ja «Lakstigaliga» külla Hiiumaa noortele. Eesmärgiks oli sõlmida sõprus- ja koostööleping saare noorte ja ülikooli komsomoli vahel. Tihedamad sidemed annavad võimaluse veeta suve Hiiumaa maleva rühmades ja osaleda teistel saare huvitavatel üritustel. ELKNÜ TRÜ komitee abistab Hiiumaa rajoonikomiteed poliitpäevade, konverentside, seminaride korraldamisel, TRÜ taidlejad aitavad kaasa Hiiumaa rajooni tähtpäevade ja pidustuste kunstilisel sisustamisel. TRÜ ja Hiiumaa rajoon korraldavad omavahelisi sõpruskohtumisi spordis.

Leping on tähtajatu.

„Kodulinn?" „Kodulinn!"

Juba on ajakirjanduses mitu korda riivamisi juttu tehtud Tartu kodulinlastest. Kes? Mis? Kus?

Tegutseme juba üle aasta, aga seni oleme massikommunikatsiooni püüdnud vältida (v. a. kevadine telesaade). Siiski näib, et poleks paha end ise veidi tutvustada.

Küsimustele *kes?* ja *mis?* vastame nii: — Et meie ümber paraku võib leida külluses söötis «põldu», siis on algatatud liikumine «Kodulinn», ühendamaks kultuuri(loo)st ja kultuurimälestiste kaitsest huvitatud inimesi. Ootame kõiki huvilisi! Meie eesmärk on kaasa aidata Tartu (ja mitte ainult Tartu) kultuurimälestiste kaitsele ja hooldusele, samuti nende kaitset ja hooldust propageerida. Tegevuse põhivormiks on tööpäevad.

Peale töötegemise organiseerib «Kodulinn» oma otsese tegevusega seostuvaid klubilis-kultuurilisi üritusi — vestlus-, kohtumis- ja vaidlusõhtuid, väljasõite jms. Töötegemist juhib ENSV Kultuuriministeeriumi juures asuv Kultuurimälestiste Kaitse Inspektsioon oma Tartu inspektori isikus. «Kodulinn» peab tihedaid sidemeid ja arendab koostööd Tartu Linnamuuseumi, TRÜ, TRÜ ajaloo muuseumi ja KRPI-ga.

Küsimusele *kus?* vastame: Kuulutused on üleval peahoone ja ülikooli kohviku teadetetahvleil. Loe ja mõtle järele!

LAURI VAHTRE

Esmakursuslase suvemälestus

Pimm-põmm, pimm-põmm... Kaksteist korda järjest lööb kell naabertoas. Üks potentsiaalne tudeng on talismanina (talisman on olümpia-aastal igati moes!) pauguga kella kodust kaasa tassinud. Sõinpool seina kordavad neli sisseastujat üksmeelselt kooris: «Alus ja õeldis on lause pealiikmed. Lause pealiikmed on...»

Vati koputus uksele lõpetab teadmistetäiendamise. Kaks noormeest nõuavad sisselaskmist (südaöösel daamide tuppa!), neil olevat otsekohe allkirja tarvis. Parasjagu pehmel keelel selgitatakse põhjus: ülehomme on komandandil sünnipäev ja tagasihoidlik kaardike koos kõigi allkirjadega oleks kena üllatus. Toaelanikes ei ärata too õilis plaan nii hilisel ajal erilist usaldust. Uks jääb suletuks. «Kirjutame toa numbri üles ja kui te peaksitegi sisse saama, siis peavarju ei tasu loota,» ähvardas üks lahkujaist.

Korrus kõrgemal on neil rohkem õnne. Nüüd tuleb sisseastujail lisaks allkirjale ka viiekümne kopika võrra rahakotti kergendada.

Ei tea, kas järgmisel päeval pead parandades õeldi mõni toost ka komandandi terviseks?

KERSTI MAAL,
žurnalistika I k.

Arnold Kreis ja Ella Väärsi

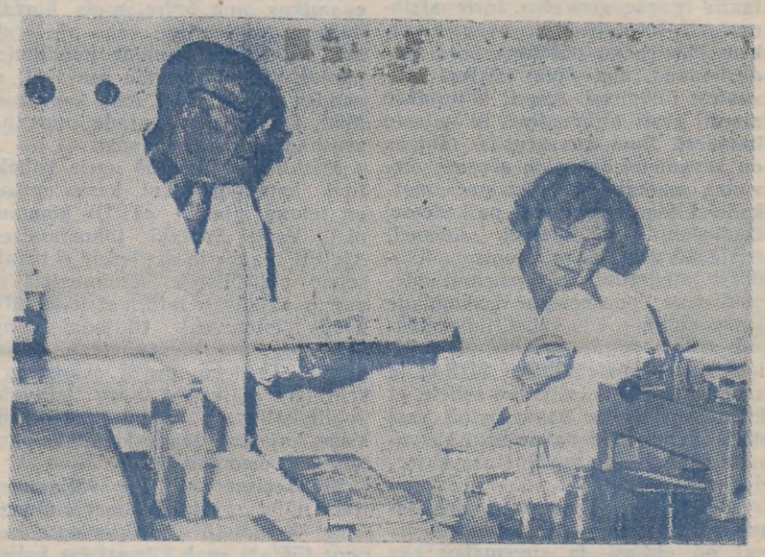

Põlisel töömehel Arnold Kreisil saab täis 4 ja Ella Väärsil 3 aastakümmet tööd preparaatori- ja laborandiametis. Pensioni-iga trotsides jätkub neil reipust ja töölusti. On veel seda vana head takti, töö- ja korraarmastust, mida mõnigi noor võiks eeskujuks võtta.

Vanempreparaator A. Kreisist on ajalehtedes kirjutatud kui juubilarist (50., 60., 70., 75. ja 80. eluaasta künnisel) ja ülikooli ametiühinguaktivistist (on olnud selle laekur sõjajärgsetest aastatest alates). Küsimusele, kuidas ta ise kujunenud olukorda hindab, vastas Kreis lustakalt: «Ah, mis seal's ikka, katsu isi nii kaua elada!» Tema teguderohke elu mõtestuses on antud aastatele elu ja elule aastaid. Viimast soodustab nähtavasti ka Vana-Anatoomikumi kateedri karastav-jaroviseeriv mikrokliima (talvel püsib temperatuur 10—15 °C piires).

Laborant Ella Väärsist on vähem kirjutatud. Ta on ikka naiselikult noor ja tagasihoidlik. Vist sellepärast. Kolmkümmend pikka aastat on ta lõiganud ja värvinud histoloogilisi lõikepreparaate; teinud seda labori kõige igav-raskemat, kuid vajalikumat argitööd ja saanud (kaas) osaliseks paljudes doktori- ja kandidaadidissertatsioonides, üliõpilaste auhinnatöödes ja teaduslikes artiklites. Ega ta seejuures ka kateedri pedagoogilisest tööst kõrvale ole jäänud: lugemata arv on neid üliõpilasi ja noori laborante, kes tema sõbralike seletuste saatel tegid esimesi katseid lõigata üliõhukesi koelõike mikrotoomil (tema juuresolekul ei ole veel keegi sõrme lõiganud), värvinud esimest korda oma preparaati hematoksüliini ja eosiiniga.

Kateedri tublidele juubilaridele Arnold Kreisile ja Ella Väärsile soovime jätkuvat tervist, töötahet ja õnnelikke päevi edaspidiseks.

Histoloogia kateeder

LP. GRUPIJUHT!

Kaugmatkajuhtide 13. vabariiklik kokkutulek toimub 28.—30. novembril Pirita purjespordikeskuses, Tartu 4. kokkutulek aga Elva laskетiirus 23. novembril.

Mõlemast üritusest osa võtta soovijail registreeruda Tartu turismiklubis (Väike tn. 5) hiljemalt 12. novembriks ja tasuda osavõtumaksud.

Tartu 4. kaugmatkajuhtide kohtumisel tehakse kokkuvõtteid parima matkafoto, -slaidi, -märgi ja -embleemi konkurssidest.

Organiseerimiskomitee

MATKAJATELE!

Teisipäeviti kl. 20 toimub Gagarini t. 1 aud. 202 SUUSAMATKAKOOL.

Matkaklubi juhatus

35 aastat ÜRO-d

24. oktoober on läinud ajalukku kui ÜRO päev. Sel päeval 35 aastat tagasi jõustus Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni põhikiri.

Toome raamatukogus avatud näitusel (24. novembrini) on eksponeeritud vene- ja võõrkeelseid raamatuid ning ajakirju ÜRO ajaloost, tema tegevusest ja struktuurist. ÜRO põhikirjaga võib tutvuda eesti ja inglise keeles. Fundamentaalne on professor S. Krõlovi uurimus ÜRO loomise ajaloost. Huvi peaks pakkuma ka V. Tšolganskaja 1977. aastal ilmunud ülevaade ÜRO publikatsioonidest aastail 1945—1975.

ENE TAMMISTU

Lehekülgi ülikooli komsomoli ajaloost

LEMBIT KIIK

ELKNÜ 60. aastapäeva ja TRÜ komsomoliorganisatsiooni 40. aastapäeva puhul jätkame rubriiki «Lehekülgi TRÜ komsomoli ajaloost».

* * *

Aastad 1961—1980 on olnud tähelepanuväärsed kogu Nõukogudemaa arengus. Neil aastail toimunud sündmused ja sihiseadmised ning võitlus nende elluviimise eest kajastus ka TRÜ komsomoliorganisatsiooni mitmekülgses tegevuses: toimusid olulised nihked komsomoliorganisatsiooni arvukuses, organisatsioonilises struktuuris, töövormides. Oli otsimist, leidmist ja leidmisrõõmu. Mitmed juba 1960-ndail aastail teokssaanud ettevõtmised on edasiarendatuina kasutusel praegugi. Mõnedki nende aastate töövormid aga ei andnud loodetud tulemusi ja need asendati teistega. Tervikuna on 1960.—1980. aastate kogemustes nagu varasemateski palju huvitavat, tõsist tähelepanu ja arvestamist väärivat eelkõige järgnevatele komsomoliaktiivi põlvkondadele.

ORGANISATSIOONILISEST TÖÖST

Iga komsomoliorganisatsiooni arengu üks olulisemaid näitajaid on ridade kasv. Vaadeldavail aastail suurenes märgatavalt ÜLKNÜ liikmete arv ülikooli vastuvõetute hulgas. Kui 1961. aastal oli kommunistlikke noori umbes $^2/_3$, siis näiteks 1964. aastal vastuvõetuist moodustasid ÜLKNÜ liikmed 81 ja 1970. aastail rohkem kui 90%. Suurenes ka ülikooli sisseastujate arv. Kõik see kajastus ülikooli komsomoliorganisatsiooni arvulises suurenemises, kuigi samal ajal vähenes oluliselt uute liikmete vastuvõtmine.

1. jaanuaril oli TRÜ komsomoliorganisatsioonis 1961. a. 1815, 1966. a. 2820, 1971. a. 3749, 1976. a. 4466 ja 1980. a. 5345 kommunistlikku noort. Seega suurenesid TRÜ komsomoli read ligi 20 aasta jooksul enam kui kolme ja poole tuhande võrra.

Komsomol on partei abiline ja reserv. Ülikooli komsomoliorganisatsioon on pidevalt hoolitsenud oma parimate liikmete soovitamise eest NLKP ridadesse. Katkendlikest andmetest nähtub, et TRÜ komsomolikomitee on andnud igal aastal 20—30 parimale kommunistlikule noorele, peamiselt komsomoliaktivistidele, soovitused NLKP liikmekandidaadiks astumisel. Viimasel ajal on soovituste andmine stabiliseerunud 35—36-le aastas. Komsomoliaktiivi regulaarne vastuvõtmine NLKP ridadesse on taganud pideva parteilise tuumiku TRÜ komsomoliorganisatsioonis, esmajärjekorras komitee koosseisus. Nii märgiti ELKNÜ TRÜ organisatsiooni XVIII konverentsil (oktoober 1970), et 78-liikmelise komitee koosseisus oli 22 kommunisti, kes moodustasid seal ajutise parteigrupi (grupiorganisaator P. Järve). 1972. aasta mais oli komitee 58 liikmest kommuniste 26.

Aastate jooksul on muutunud oluliselt ka TRÜ komsomoliorganisatsiooni, tema juhtivate organite struktuur. 1960. ja 1970. aastate algul töötasid konverentsidevahelisel perioodil kaks kõrgemat organit: komsomolikomitee, mille pleenumid toimusid 5—7 korda aastasel aruandeperioodil ja komitee büroo, kes käis koos 2 korda kuus. Komitee liikmete arv kõikus tavaliselt 40—70 piires, komitee büroos 9 ja 13 vahel. XVII konverents (oktoober 1969) kohustas komiteed arutama organisatsiooni optimaalse struktuuri küsimust. Seda tehti 1970. aasta algul sekretäri asetäitja J. Alliku ettekande põhjal. Juhtivate organite struktuuri muutmine sai teoks 1973. aasta ELKNÜ TRÜ organisatsiooni XXI konverentsil, kus senise kahe organi asemel valiti üks — 20-liikmeline komitee. Uue väiksemaarvulise komitee puhul tekkis ka uus probleem — ameteid oli rohkem kui komitee liikmeid. Edaspidi on komitee liikmete arvu pidevalt suurendatud. Viimati toimunud XXV konverentsil (1979) valiti komitee juba 31-liikmelisena.

Komitee sekretäridena töötasid vaadeldaval perioodil — Eerik Truuväli (nov. 1960 — apr. 1962), Enn Kreem (apr. 1962 — dets. 1962), Karl Adamson (dets. 1962 — veebr. 1965), Mikk Titma (apr. 1965 — okt. 1965), Jaak Kaarma (okt. 1965 — dets. 1966), Toomas Sutt (dets. 1966 — apr. 1968), Sirje Endre (apr. 1968 — okt. 1969), Laur Karu (okt. 1969 — okt. 1970), Märt Kubo (okt. 1970 — okt. 1972), Kalle Merusk (okt. 1972 — okt. 1973), Tiit Koldits (okt. 1973 — juuni 1975), Henri Soova (juuni 1975 — jaan. 1976), Kalle Liiv (jaan. 1976 — sept. 1978).

Paljud endistest sekretäridest töötavad (töötasid) hiljem juhtival partei-, nõukogude- või komsomolitööl (K. Adamson, J. Kaarma, L. Karu, K. Merusk, T. Koldits, H. Soova, K. Liiv) või asusid teaduslik-pedagoogilisele tööle — (E. Truuväli, M. Titma, T. Sutt, M. Kubo).

1960.—1970. aastail oli komitee sekretäril 1—3 asetäitjat. Katkendlikest arhiivimaterjalidest (loetelu vajab täiendamist) ilmneb, et 1960.—1980. aastail töötasid ELKNÜ TRÜ komitee sekretäri asetäitjatena ja mittekoosseisuliste sekretäridena (varasematest alates): A. Kiris, J. Tammaru, J. Kaarma, U.-P. Rahi, A. Sivenkov, A. Saue, V. Ruttas, P. Järve, M. Titma, L. Karu, J. Kork, A. Tamm, R. Ruukel, K. Rootalu, H. Eomois, S. Endre, P. Vihalemm, K. Morna, J. Golikov, J. Allik, E. Rahumaa, S. Borodina, J. Viller, M. Kubo, S. Kallas, V. Mürk, R. Hunt, T. Laak, T. Koldits, L. Blum, T. Kuldsepp, M. Kõli, R. Veidemann, A. Meerits, I. Gräzin, H. Soova, K. Liiv, S. Valdsoo, J. Asari, T. Villig, R. Palmaru, A. Pikat, M. Pent, M. Raik, S. Nazarenko jt. (Järgneb)

JAAN PULGA fotod

Diplomandid

Kes? — 57 tänast juuratudengit, peatset juristi.

Millal? — 17. oktoobril.
Miks? — viimane loeng.

Viis aastat tagasi alustanuid oli rohkem kui 57. Osa neist pole õigusteadust päriselt jätnud, nemad püüavad paljus ise selgusele jõuda ja tulevad aastas mitu korda kaugõppijaina aru andma. Mõni tänase 57 hulgas on koguni eelmistelt kursustelt juurde tulnud. Täna ja edaspidi on vaja täpselt teada ka noore spetsialisti kohustusi ja õigusi. Mitte ainult selleks, et ise teada, nõuda. Sellekski, et seda teised teaksid. Kursusejuhendaja dotsent INGE ORGO aitas neid veel kord meelde tuletada.

Ees on veel viimane sessioon, viimane menetluspraktika, esimene diplomitöö ja esimesed riigieksamid.

EÜE

(Algus eelmises lehes)

Suu puhtaks

IGIVANA PROBLEEM — KUIV SEADUS MALEVAS

«EÜE keskstaap ei hakanud hurjutama, kui joodi õlut. Lootsime, et malevlane saab ise asjast aru. See lootus ei õigustanud end. Juba eeldus oli vale. Toon ühe näite: üks EÜE keskstaabi liige kuulis kokkutuleku lõpul kurtmist: näe, kokkutulek läbi, magasin kogu aeg telgis, ei näinudki midagi. Nii edasi ei saa. Kui kuiv seadus, siis kuiv seadus» (Mart Raik).

«Malevlane (s. t. üliõpilane) ei anna endale aru: kus-kuna-kellega koos-kui palju tohib võtta. See peaks olema kuiva seaduse sisu. Just sellest üliõpilane endale aru ei anna. Kui näiteks Tartu linnas on üliõpilastega harjutud, siis Tootsi asulas mitte. Ka malevlaste kõige süütumad «naljad» võivad sealseid inimesi lausa pisarateni solvata» (Andres Eesmaa).

PABERIUPUTUSEST JA AJAKULUST

«Igal konverentsil on olnud oma kõige aktuaalsem probleem. Möödunud aastal oli selleks struktuur, tänavu päevik» (Andres Eesmaa). «Viimastel aastatel on asjaajamine paberitel muutunud keeruliseks. Aruandlus aga peab olema. See algab regioonide staapidest, keskstaabist. Komandöridel ja komissaridel peaks olema lihtsam. Kui lubatakse, et järgmisel aastal on rühma päevik poole õhem, siis tooks see hoopis rohkem mehi rühma tegema. Päevik tuleb põhjalikult läbi vaadata, seda peaks saama õhemaks teha» (Indrek Ilomets). «Alates 1977. aastast kehtib uus finantsmajandusliku tegevuse juhend. Kõik need maleva tegevust reglementeerivad dokumendid vastavad sellele määrusele» (Andres Eesmaa). «Maleva perfo täitmiseks kulub keskeltläbi 16 tundi (EÜE sektori poolt välja arvutatud). Arstipunktis aga võiks malevlastel olla mõni kindel kellaaeg» (Indrek Ilomets).

KOKKUTULEKUTEST

«Mulle näib, et kokkutulekud on hall ürituste jada, mis korduval osalemisel ei paku malevlasele enam midagi» (Ülo Langel). «Järgmisel aastal püüame teha kokkutuleku veelgi suuremale osale. Kui sel aastal oli Intsikurmus 1000 malevlast, siis järgmisel aastal tahaks osavõtjate arvuks saada 1500. Regioonide kokkutulekud toimuvad järgmisel aastal kõik ühel ajal» (Mart Raik).

«Meil nurisetakse, et ei ole stiilipuhtaid üritusi.» Eeltoodut arvesse võttes pakkus Ülo Langel välja spordipidustuste, tsirkuse, laada, laulupeo, festivali, pulmade ja filmivõtete mõtte.

«Kõik ideed tunduvad küll utoopilistena, kuid mõnda võiks kasvõi regiooni kokkutulekul proovida» (Ülo Langel).

ÜHEST RÜHMADE KLASSIFIKATSIOONIST

«Tahaksin tutvustada klassifikatsiooni, mille olen teinud iseenda jaoks. EÜE rühm peaks tegutsema kolmel tasandil: 1) majanduslikul (s. t. töö), 2) ideoloogilisel ja 3) kultuurilisel. Milline sfäär neist kolmest domineerib, on iseasi» (Sulev Kannike).

PISUT TULEVIKUST

Nii palju, kui praegu teada on: «Järgmisel aastal toimub välisvahetus. Avaneb meeldiv võimalus sõita teistesse riikidesse, aga samas tuleb meil ka vastu võtta sealt meile saabuvaid tudengeid. Keskstaabil on plaan kokku kutsuda EÜE vanemate kogu. Samuti on plaan võtta käsile EÜE muuseumi tegemine, mis esialgu ei tähenda muuseumi kui niisuguse asutamist. Materjal, mis on kokku korjatud, tuleb süstematiseerida ning siis võiks näituse korraldada» (Mart Raik).

ÕPILASMALEVALIKKUSEST EÜE-S

«Umbes 60% meie kontingendist on tulnud õpilasmalevast, kus on komandör, kes vastutab ja teeb kõik ära. Kui selline tendents kandub ka EÜE-sse, siis tekivad tõsised maleva säilimise probleemid. Toon näiteid: maleva kokkutulek on tervenisti üks suur karneval. Käib näiteks ringi noormees, pesulõks habemes või pott peas. «Keda ja milleks me küll koolitame?» küsib Põlva rahvas.

Malevas antakse malevlasele vorm. Miks peab siis kokkutulekutel ringi käima presentmantlites või vatijopedes. Või kasukas palja keha peal. Selline klounaaž ja tsirkus käib kogu aeg» (Andres Eesmaa).

Eeltoodu täheldas üles
HELVE KUIV

H!

Minu, sinu, meie hetked

Üks kiri sisemises rahulolematuses piinlevale välisele rahulolijale.

Ei ole kaduvaid, kõdunevaid aegu. Alles jääb hetk, milles asume praegu. Aeg, mis on tekkinud, enam ei haju, kui seda jäävust ka meeled ei taju.

* *

Olgu see Artur Alliksaare luulehetk motoks tudengilehes lahtilöödavale uuele rubriigile. Tea, et nüüd hakkab ühiskondliku kultuuriosakonna algatusel ilmuma hetkerubriik.

Minu, Sinu, meie hetked. On neid üldse? Jah, kindlasti. Hoia neid siis. Hoia alles endale ja teiste tarvis. Ja too teistelegi oma hetked — koos oleme rikkamad. Sinu päralt on täiesti vaba vorm oma hetkemaailmale. Ja ootusärevil TRÜ leht.

Samas tahan hea meelega jala taha panna mõnele niisugusele arvamusele, nagu oleks meie ajaleht vaid žurnalistikaosakonna grafomaanide kirjutamispaik.

Oo Sina, kes Sa, pliiats pihus, juba väriseva käe paberilehe kohale tõstad! Sa ei oska, ütled? Aga Sul pole ajakirjanduslikku teooriat ümber, Sul ei ole veel ajakirjanduslikku stampi.

Samas kuulutan pühalikult: Olen valmis tegema kolm maani kummardust peahoone ees neile esimestele, kes lehetoimetuse uksest oma hetkemõtetega sisse astuvad.

Leht, ka see on hetk ülikoolist.

Üks kultuuriosakonnast, kes tõesti ei taha üksinda hüüdes kõrbes janusse surra.

Saal kuulab vaikselt

Lava taha kostavad Tšaikovski I Klaverikontserdi haaravad helid. Õhus on tunda pinget. Sisendusjõud, meisterlikud kõlavärvid, üleolek igast helist, trillerist. Klaveri taga on Lauri Väinmaa, üks pianistide konkursi arvatavaid laureaate. Peas keerleb ainult üks mõte— kuidas end kokku võtta. Tähtis on enesekindlus, selle taha võib peita isegi vähese harjutamise, vähese töö, kuiva ja südametu mängu. Kindlus ja veenvus on tähtsamad klaveri taga, mis võivad saada ja said saatuslikuks.

Viimane akord. Hetk vaikust — tormiline aplaus, hõiked. Lauri Väinmaa tõuseb. Käepigistus, tänu orkestrile, majesteetlik kummardus publikule. Enesekindlus ei kao, paistab, et ta on kohe võimeline uuesti alustama, võitlema.

Lava taga ootab Ivari Ilja. Kes küll ütles, et inimene on võimeline end kokku võtma igas olukorras. Hetk — täielik lootusetus, kaotus enne mõõga haaramist. Saalis on endisest veelgi suurem pinge. Tšaikovski I Klaverikontsert. Peanoogutus dirigendile, tundub, et veidi enneaegne, kärsitu. Juba kostavad esimesed helid. Käed lähevad higiseks, peas taob. Esimesed akordid, kobavad, kuid siiski südamest. Tundub, nagu oleks klaver ära vahetatud. Ei oska aimata, missuguse kõla saab järgmine akord. Tuleb end kokku võtta. Kindlus pärast I. osa. Pudenenud pärlikee klahvidel. Iga akord, iga triller tuleb südamest.

(Järg 6. lk.)

IVAR JÕESAARE rubriigi kujundus.

Kirjandusmuuseum 40

1. novembril möödus 40 aastat tollest hilissügisest, mil alustas tööd Eesti NSV TA Fr. R. Kreutzwaldi nim. Kirjandusmuuseum. Seda on põhjust märkida ka ühenduses ülikooliga: kuigi muuseum kuulub sootuks teise süsteemi kui TRÜ, on ta ühesuguste ülesannete, kõrvuti või koos töötavate spetsialistide kaudu ning uurimis- ja stažeerimisbaasina ülikooliga ikka kontaktis olnud. Nii kõigepealt uurimisbaasina, mille varade najal on saanud oma teaduslikke töid kirjutada nii õppejõud kui ka üliõpilased. Nii praktika- ja stažeerimiskohana, kus üliõpilased sooritavad igal aastal oma rahvaluulepraktika, õppejõud aga käivad end täiendamas. Ent on ka mitmeid otseselt ühiseid teemasid ning väljaandeid, mille juures ülikooli ja muuseumi inimesed on koos töötanud. Näiteks «Eesti muistendid», millest on seni ilmunud kolm kõidet vägilasmuistendeid. Samuti «Vana kannel», kus igal seda ette valmistaval asutusel on küll oma eriülesanded, kuid mille osalisi peaks koondama väljaanne ise. Allikaliselt toetub see meie rahvalaulude akadeemiline kogu vahetult muuseumi rahvaluuleosakonna arhiivile. Ühine on põhimõtteliselt ju ka eesti rahvusbibliograafia, mille eeltöid on tehtud nii muuseumi arhiivraamatukogus kui ka ülikooli raamatukogus.

Vastastikku on muuseumi ja ülikooli teadlased aidanud üksteist ka argitöös. Ülikooli inimesi on alati kuulunud muuseumi teadusliku nõukogu ja üksikute väljaannete kolleegiumide koosseisu; alatasa on neid olnud ka muuseumi konverentsidel esinejate hulgas. Omalt poolt on jälle muuseumi õpetlased lugenud ülikoolis erikursusi, juhendanud ja retsenseerinud diplomitöid. Nii et koos on töötatud väga mitmes vallas ja väga mitmel moel.

Koostöö lätted ulatuvad juba kirjandusmuuseumi eelajalukku. Tollal, Eesti Rahva Muuseumi asutamisel (1909), oli just rahvuslik üliõpilaskond see, kelle aktiivile ja algatustele võisid muuseumi rajajad oluliselt toetuda. Eriti silmapaistev oli üliõpilaste abi muuseumi arhiivraamatukogu fondide moodustamisel, sest ühiskondlikult hooldatavat kogu poleks väheste jõududega suudetud nii suureks kasvatada, nagu eesmärgiks seati. Eesmärgiks oli aga rahvusraamatukogu, mille funktsioone arhiivraamatukogu kuni 1940. aastani täitiski.

Üliõpilaste toel algas ka eesti ajakirjanduse sisu bibliografeerimine, millele kindlam alus pandi juba 1921. aastal, kui loodi Eesti Bibliograafia Asutis, kirjandusmuuseumi bibliograafiaosakonna vahetu eelkäija. Ning juba otseses koostöös Tartu ülikooliga ja selle juurde kuulunud akadeemiliste seltsidega loodi 1920. aastate lõpul veel kaks Eesti Rahva Muuseumi süsteemi kuulunud asutust: 1927 Eesti Rahvaluule Arhiiv ja 1929 Eesti Kultuurilooline Arhiiv. Kõigi nende kollegiaalselt juhtivate institutsioonide tööst võttis ülikool oma esindajate kaudu juhtivaltki osa — rääkimata sellest, et üliõpilased ja õppejõud olid muuseumi kogude igapäevased kasutajad.

1940. aastal Eesti Rahva Muuseum reorganiseeriti, tema neli allüksust muudeti kirjandusmuuseumi osakondadeks: arhiivraamatukogu arhiivraamatukoguks, Eesti Bibliograafia Asutis bibliograafia osakonnaks, Eesti Rahvaluule Arhiiv nüüdseks rahvaluule (tookord folkloristlikuks) osakonnaks ja Eesti Kultuurilooline Arhiiv käsikirjade osakonnaks. Seega toetub kirjandusmuuseumi struktuur üsna pikale traditsioonile, samuti nagu muuseumi töösuunadki on ajalooliselt välja kujunenud.

Muuseumile ja kogu Eestile väga raskel ajal, Suure Isamaasõja aastail, oli muuseum kui selline sootuks likvideeritud. Tema rahvaluuleosakond ühendati ülikooli filosoofiateaduskonnaga, teised osakonnad ülikooli raamatukoguga. Osakonnad ise jäid küll seejuures oma endistesse asukohtadesse ja töödki üritati endisel moel jätkata, kuid peamiseks mureks sai kogude säilitamine. Sel ajal jagasid muuseum ja ülikool peaaegu sõna otseses mõttes ühist saatust.

Oma funktsioonide ja materjalikogude poolest on kirjandusmuuseum seotud õieti kogu kirjandusteadusliku ja folkloristliku uurimistööga, mida meie vabariigis viljeldakse. Seega kuuluvad mitmesugused kontaktid otse muuseumi töö olemusse. Lisaks nendele põördutakse muuseumi poole ka väljastpoolt vabariiki, mujalt Nõukogude Liidust ning raja tagant. Muuseum ise on ka omalt poolt kontakte soetanud. Nõnda on muuseumi argitöö täis rohkeid kohustusi: uurijate teenindamist, iseseisvat uurimistööd eesti kirjanduse ajaloo ning eesti rahvaluule ja raamatuteaduse vallas, ekskursioonide juhatamist ning näituste ja väljaannete organiseerimist. Kõik see ei lähe kusagil lihtsalt ega ole muuseumiski alati ladusalt sujunud. Liiati pole kaugeltki kogu aeg selge olnud, mida muuseumilt üldse tahetakse, millistena tema funktsioone määratletakse. Seepärast ongi kahju, kui muuseumisse pöördutakse üksnes tema tarbimise pärast, kui ei mõelda, et kõige paremini võiks muuseum oma osa kultuuriloo uurimisel täita siis, kui ta kujuneb omaseks uurimiskohaks. Omaseks selles mõttes, et muuseumisse tuleb suhtuda kui teaduslikku asutusse, mitte nagu kaevu, kust võib suvaliselt ammutada. See teadmine on ehk ka tähtpäevalise meeleolu juures vajalik — meie vaimse kultuuri jätkuva uurimise nimel.

PEETER OLESK,
käsikirjade osakonna
vanemteadur

Mõnda kandidaadidissertatsioonidest

Kandidaadi teadusliku kraadi poole pürgijaile saab kõige sagedamini saatuslikuks dissertatsiooni tähtajaks esitamata jätmine. Pahatihti on see tingitud mitte niivõrd kraadi taotleja võimete küündimatusest, kuivõrd töö ebaõigest planeerimisest, jõu väärast jagamisest ja oskamatusest töö kirjutamisel. Taoti jätab soovida juhendamine.

Paljude aastate tähelepanekud kinnitavad, et kraadi taotlejad hindavad valesti töö üksikutele etappidele vajaminevat aega. Üsna juurdunud on näiteks arvamus, nagu oleks dissertatsiooniks materjali kogumisega suurem osa tööst juba seljataga ning kirjapanemine ei ole midagi muud kui selle materjali ümberjutustamine, mis ei nõua erilist vaeva.

Säärane arvamus on eriti juurdunud humanitaaraladel, eelkõige siis, kui sotsioloogiliste meetoditega on väitekirja jaoks kogutud empiirilist andmestikku. Väitekirju humanitaaraladel peetaksegi allpool esijoones silmas.

Väitekirja jaoks materjali kogumine — teema kohta käiva kirjanduse läbitöötamine, sellest väljakirjutuste tegemine ja süstematiseerimine, samuti empiirilise faktoloogia varumine on ainult üks, seejuures mitte esimene ega ka peamine etapp.

Esmalt tuleb vähemasti põhijoontes selgusele jõuda töö teljes ja sellega seonduvas probleemistikus, kavandada struktuur ehk kondikava ning kindlaks määrata uurimise metoodika. Seda tegemata kaob juba materjali valikul vajalik sihipärasus, töö kirjapanemisel on vaja aga minetused ülemäärase jõukuluga tasa teha. Mõnigi kord ei ole töö esimese etapi lüngad hiljem enam korvatavad.

Vajaliku suuna peab dissertandile andma juhendaja korduvatel vestlustel ja teaduslikes aruteludes. Juhendaja peab aitama dissertanti kujundada esialgne vaatekoht käsitletavale probleemistikule ning formuleerida tööhüpoteesid.

Võib muidugi küsida, kas dissertant on töö esimesel etapil suuteline väitekirja probleemistikus ja struktuuris vajaliku sügavusega orienteeruma ning tööhüpoteese sõnastama. Selleks peab juhendaja juba eriaine miinimumieksamiks valmistumisel juhtima tulevast dissertanti kohustuslikust kirjandusest väitekirja jaoks vajalikku leidma ning ühtlasi niisugust kirjandust lugema, mis saab hiljem põhivaraks dissertatsiooni kirjutamisel. Praegu kehtivad eeskirjad nõuavad, et kraaditaotleja oleks miinimumieksami sooritamisel suuteline erialases kirjanduses orienteeruma.

Töö esimesse etappi vale suhtumise näiteks on dissertantide niisugune arvamus: laseme ankeedid arvutist läbi, eks näe, mis välja tuleb, küllap jõuab pärast formuleerida ka tööhüpoteesid ja teha paikapidavad järeldused! Seejuures ei mõelda tarbetule vaevale, mida nõuab pärast kogu sellist arvuhulgast või loetud kirjandusest vajaliku eraldamine, kõnelemata sellest, et kahjuks osutub liiga tihti vajalikuks kateedris dissertatsiooni käsikirja arutamise järel teha töö struktuuris olulisi muudatusi. Olukorda aitaks parandada see, kui kohe pärast dissertatsiooni kondikava fikseerimist arutaks kateeder töö struktuuri küllaldase põhjalikkusega läbi.

Puudujääkide tõttu töö ettevalmistatavatel etappidel kannatab dissertatsiooni terviklikkus, kompaktsus, selle struktuuri loogika ja vorm. Võib juhtuda, et telge töös ei olegi või on see lõtv, kirjutatakse kõigest, mis on kokku loetud, võetakse seisukohti küsimustes, mida pole uuritud küllaldaselt, tehakse tarbetuid ekskursse võõrastesse valdkondadesse, jäetakse aga ütlemata, milles seisneb töö uudsus.

Professor ILMAR REBANE

(Järgneb)

Kui jooksmas käidi

Seisin ühel ääretult lõrtsisel kolmapäeval raekoja lähistel kõnniteel ja ootasin. Taevast üha heitis ja heitis alla laiu räitsakaid, üha tihedamalt ja tihedamalt. Ootasin jooksuvõistluste algust. Jah, ma ise imestasin ka. Oli just selline olemine, et mine koju ja heida magama. Ent ma uskusin pisut tartlase spordivaimu, olin kindel, et ta tuleb ja jookseb ikkagi. Kätt südamele pannes: tudengi kuigi tugevasse spordivaimu ma ei uskunud ja sellepärast lootsin mälestuste ja muljetega saada ühe kriitilise loo. Asjata.

Valjuhäälditi mikrobussi katusel tegi lõpuks häält: «Teaduskondade võistkondi 21, ülikoolist 15 . . .» Seega sada kakskümmend TRÜ tudengit! Astusin kähku ligi — toda kanget väge protokollipaberilt silmitsema. 4 võistkonda kehakultuurist, 2 ajaloost, 2 õigusteadusest, 5 arstist, geograafia ja majandus. Veel selgus, et kõik on kohal ka.

Jooksu käigust nägin vaid seda, kuidas meedikute I võistkond hästi alustas ja esimesena lõpetas. Katrin Rehemaa, Nadežda Ignatjeva, Tatjana Šiškina, Andrei Krepkin, Sergei Kajumov, Eugenius Markusjavičius, Gennadi Tabakajev ja Toivo Hein olid teinud üllatuse, edestades nii EPA tugevaid metsamehimaaparandajaid kui kõiksuguseid kehakultuuritudengeid.

Kehakultuuriteaduskonna II kursus oli kolmas (jooksid Anneli Tiitsaar, Ulvi Leinsalu, Ulvi Noot, Taivo Mägi, Arvi Eek, Aivo Noormets, Huko Linnas, Aivar Ojastu), nende järgmine tublim oli I kursuse I koosseis 5. kohaga (seal väljas Viiga Onni, Kalev Luts, Lea Vilms, Urmas Käen, Rein Reitalu, Mäidu Roosipuu, Toomas Aan ja Irina Nikolajeva).

Küll oleks tahtnud võitjatega sõna juttu puhuda, kuid autasustamisele nad ei jäänud. Esindajat ka ei saatnud. EPA viis oma teise koha eest saadu igal juhul ära.

Kokkuvõttes: tuldi, joosti, mindi. Kõik. Kogu üritus. Kuid kiiduväärt, et tuldi. Ka sellise ilmaga. Ent kes teab — äkki oli keset taolist sadu just õige ja mõnus joosta. Varbad külmetasid küll ja meenutasid kogu aeg, et peaks nagu. Aga mina olen tavaline tudeng ja ootan koos teiste omasugustega paljumainitud spordipisikut. Ehk hakkab kusagilt külge.

INDREK LINDSALU

SPORT * UUDIS * SPORT

*** Mitmed teaduskonnad on viimasel ajal näidanud kiiduväärt aktiivsust, hakanud omavahel palli mängima ja muudki sporti tegema. Matemaatikute korvpalliturniiri finaali jõudsid viies kursus ja õppejõudude koondis. Tudengid võitsid 54 : 42.**

*** Kehakultuuriteaduskonna õppejõud istusid üheskoos malelaudade taha. Malenädalal toimunud võistlusest väljusid võitjatena raskejõustiku ja veespordi kateeder (J. Loko, H. Selg, H. Laidre) 22,5 punktiga ja individuaalturniiril Jaan Loko 9,5 punktiga (11-st).**

*** Huvitavaid üritusi on olnud mujalgi. Kahjuks ei jõua toimetus igale poole ja informatsioon kipub lünklikuks jääma. On palve tudengitele ja õppejõududele: kui millegi põnevaga hakkama saate, siis astuge ikka meie poolt läbi. Tooge andmeid või mis veelgi parem — hakake kaastööliseks. Spordikirjutisi võtame hea meelega vastu.**

*** Tore võrkpallimatš mängiti Minskis. Meie ülikooli töötajatest koosnenud naiskond alistas Valgevene RÜ 3 : 1.**

Саломалайкум!

(Algus eelmises lehes)

Esinemispaika jõudmiseks kulus igatahes rohkem energiat ja närve kui seal esinemiseks, sest . . . kõigepealt ei teadnud ei meie ega me glid Žura, kus konkurss toimuma pidi. Saime siiski teada, et too üritus pannakse käima Taškendi konservatooriumis. Meil oli isegi valikuvõimalus, sest mitmed teejuhatajad juhtisid meid hoopis eri suundadesse. Konservatooriumis selgus, et esinemisplats on ühes endises kirikus. Anti ka umbkaudsed koordinaadid, kuid uusi juhtnööre ei osanud keegi anda; õnneliku juhuse tõttu sattusime ise sihtkohta.

SÕPRUSPÄEVADEST ÜLDSE

Ülikoolidevaheline sõprusnädal kestis 21.—27. aprillini. Üritusi 18(!), viiest jõudsin ise osa saada, meelde jäi vaid paar. Mis seal oli? Poliitiliste plakatite võistlus, diskovõistlus, kohtumine Taškendi Riikliku Ülikooli rektoriga, taidlusülevaatus, tutvumine linnalähedaste majandite ja linna tööstusettevõtetega, miiting puude istutamisega. Veel üks huvitav tõik — pidulik avamine ja avaõhtu toimus alles kolmandal päeval.

Disko on Taškendis verivärske asi — õhtuid korraldatakse alles viiendat kuud. Popim ansambel on «Boney M», meie diskodel tekitaksid need lood juba tülgastust. Minu kitarrimänguoskuse üle otsustati selle järgi, kas oskan mõnda «Boney M» lugu või mitte.

Kõrvuti neegriansambliga oli aujärjel Alla Pugatšova ja ansambel «Pesnjarõ». Kuid välismaine muusika ei ole suutnud nende rahvamuusika prestiiži kõigutada. Kui meil käivad mürsikud ringi ja lasevad kassettidelt endile meelepärast rokki või muud taolist, siis Usbeki noorukitel tuleb kassettidelt rahvamuusikalikke lugusid, mida nad kõigil kuulata lasevad, olenemata kohast (ka transpordivahendites ja sööklates-restoranides). Kuid disko juurde tagasi tulles peab ütlema, et tung tantsuõhtule oli igatahes suur. Isegi nii suur, et vaatamata tugevale tahtmisele ei suutnud ma poole tunni jooksul ukse juurde pääseda. Ning kui lõpuks sinna jõudsin, ei lastud mind delegaadipiletile vaatamata sisse. Ruuminappus on ruuminappus!

Üritused kippusid hilinema (keskmiselt tund aega), aga sellele vaatamata meeldis mulle kõige enam just üks selline üritus, mis hilines kaks tundi (muidugi mitte hilinemise pärast). Sõitsime nimelt miljonärsovhoosi «Tuluke». Kõigepealt tutvustati majandit ja näidati filme. Hiljem viidi meid tööliste puhkemajja, mida võis ka mõisaks nimetada — nii uhke oli seal. Kõigile valmistas rõõmu ekskursioon veinitehasesse, mis töötleb kohalikke viinamarju. Degustaatorite ruum ja töövahendid olid meie päralt. Veinid olid head küll! Tehase hoovis saime kena kasahhiliku elamuse — kasahhi rahvapilliansambel andis võõrustajaile väikese kontserdi. Kirjeldamatu ja vapustav. Sellega polnud siiski kõik lõppenud — ees ootas söökla rahvusroa pilafiga. Külalislahkus ei ammendunud nüüdki veel — kui sa peremeest solvata ei tahtnud, pidid veel šašlõkkigi sööma. Üks pilafiports Usbekis võrdub aga kolme tatrapudruportsuga Eestis. Võib arvata, millist vaeva nõudis kohalikust etiketist kinnipidamine.

Püüdsin ka konkursitulemuste kohta teavet hankida, kuid see mul ei õnnestunud. Vähemasti pidulikul lõpetamisel oleks võidud kokkuvõtteid teha. Ei tehtud. Ainuke asi, mida teada sain: Heli Raadik sai laureaadiks.

Aitab nüüd küll! Mida mina rääkida ei jõua. Kõik võid Sa ise läbi elada, kui Kesk-Aasiasse lähed. Küllap on seal Sinulgi palju avastada.

30. aprillil 1980

Sinu kaastudeng
ANATOLI AKSJONOV

Saal kuulab vaikselt

(Algus 5. lk.)

Ühine tunne, siduv, tugev niit kahe inimese vahel. Valu ja õnn. Sügav tunne. Käepigistus edu ja poja sünni puhul pärast esinemist I voorus. Eero Läte loobus mängimisest kolmandas voorus.

* * *

Üllatus. Kolmandaks laureaadiks tuli Heli Aasmaa. Stabiilne pianist, korrektne, laitmatu, kindel ja puhas mäng.

* * *

Unustad end hetkeks. Pilk peatub dirigendil. Peeter Lilje. Tahe saab seaduseks. Korraga ja samas igale eraldi. Paralleelsed poognavertikaalid. Kõik nagu asetataks oma kohale. Jõulised käigud üle klahvide annavad endast järjekordselt märku.

* * *

Lõppkontsert. Kõik on kuidagi vaba, sundimatu. Elevus pärast tulede kustutamist kontserdisaalis. Poolt ja vastu. Siiski elamus.

EVE ANT

Toimetaja V. SOOTAK

Ajaleht «TRÜ» toimetuse aadress: 202400 Tartu, Ülikooli t. 18, TRÜ, ruum 302, tel. 341-21/253. Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk. Tartu Ülikooli 17/19. III. Üksiknumbri hind 3 kop. Tellim. nr. 3852. MB-10323.

«TRÜ» «Тарту Рийклик Ülikool» («Тартуский государственный университет»). Орган парткома, ректората, комитета ЛКСМ и профкома Тартуского государственного университета, г. Тарту, Эстонской ССР.

Tasuta eksemplar

KÕIGI MAADE PROLETAARLASED, ÜHINEGE!

tartu riiklik ülikool

EKP TRÜ komitee, TRÜ rektoraadi, ELKNÜ TRÜ komitee ja TRÜ ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 32 (1242) Reedel, 14. novembril 1980 XXXII aastakäik

ÜDNF-i 35. aastapäevale pühendatud

Tartu üliõpilaspäevad '80

Reedel, 14. nov.

Kl. 18 EPA klubis — üliõpilaspäevade avamine EPA-s. Viktoriini «EKP ja ELKNÜ 60» avavoor;

Kl. 16 malemajas — simultaani annab A. Hermlin;

Kl. 21 TRÜ aulas — üliõpilaspäevade avamine TRÜ-s. K. Randalu klaverikontsert;

Kl. 19.30 «Vanemuise» kontserdisaalis — Tartu 950. aastapäevale pühendatud III Tartu vokaal-instrumentaalansamblite võistluskontserdi «Tartu sügis» I kontsert;

Kl. 21 EPA aulas — puhkeõhtu; EPA klubis — disko (O. Ulp).

Laupäeval, 15. nov.

Kl. 12 — «Vanemuise» kontserdisaalis — «Tartu sügise» II kontsert; EPA klubis — TRÜ kunstikabineti näituse avamine;

Kl. 15 — «Vanemuise» kontserdisaalis — «Tartu sügise» III kontsert;

Kl. 19 TRÜ aulas — esinevad Tallinna Riikliku Konservatooriumi kammerkoor, kammerorkester ja solistid; EPA aulas — kõrgkoolidevaheline taidluskonkurss;

Kl. 20 EPA klubis — noorsooteatri ansambli «Ampelmann» kontsert; «Sõpruses» — temaatiline õhtu «ÜDNF, rahvusvaheline noorsoo solidaarsusliikumine ja desarmeerimine» (kommentaarid, dispuudid, küsimused ja vastused). Esinevad TRÜ RSR-i, Moskva Rahvusvaheliste Suhete Instituudi lektorid ja R. Mälk. Disko (V. Siilats, M. Tarmak);

Kl. 21 EPA aulas — puhkeõhtu (ans. «Reval»).

Pühapäeval, 16. nov.

Kl. 15 EPA võimlas — TRÜ ja EPA spordi*show* (korvpall, rahvastepall lestades (EPA ja TRÜ), köielüke (teaduskonnad));

Kl. 16 «Sõpruses» — ELKNÜ KK korraldatud noorsoo ja poliitiliste laulude festivali kontsert;

Kl. 18 V. I. Lenini ausamba juures — ELKNÜ 60. ja ÜDNF-i 35. aastapäevale pühendatud miiting;

Kl. 19 EPA võimlas — üliõpilaspäevade lõpu*show* (ans. «Consilium»; «Sõpruses» — puhkeõhtu (ans. «Meedium»); EPA klubis — EPA näiteringi etendus «Tõusuteel kohtuvad kõik».

Esmaspäeval, 17. nov.

Kl. 12 — RÜL-i aastapäevale pühendatud EPA nimeliste stipendiaatide vastuvõtt rektoraadis;

Kl. 15 — RÜL-i aastapäevale pühendatud parimate üliõpilasehitajate vastuvõtt TRÜ rektori prof. A. Koobi juures.

ELKNÜ TRÜ komitee sekretär MADIS KALLION: «Tänavune aasta on olnud paljude juubelite ja tähtpäevade aasta. Saabuvad üliõpilaspäevad pühendame ÜDNF-i 35. aastapäevale. Oma tudengiüritustega tähistame ka saabuvat komsomoli 60. juubelit. Peame neid päevi koos EPA-ga. Külakosti toovad teisedki kõrgkoolid. Minu mäletamist mööda on need esimesed üliõpilaspäevad värske lume ja kargе talveilmaga.

Sisukat osalemist ja osasaamist kõigile! Tervitan ülikooli arvukat tudengiperet kogu komsomoliorganisatsiooni nimel saabuva rahvusvahelise üliõpilaspäeva puhul!»

OKTOOBRIAKTUSELT

Pühade-eelsel neljapäeval kogunesime aulasse pidupäevaaktusele. Nõukogude riigi tööst ja edusammudest läbi aastakümnete kuulsime päevakohases kõnes NLKP ajaloo kateedri juhatajalt prof. J. Kalitsalt.

Kaadriosakonna juhataja Asta Liivak luges ette minister Ilmar Nuudi tervituse ning kiituse vanemõpetajale Helge Kubole, pearaamatupidaja asetäitjale Elsa Odratsile ja meister Erna Säinasele. Kiituse ja preemia pälvisid insener Mall Elbing, majahoidja Helje Kriisemann ja vanempreparaator Linda Rebane.

Oktoobripühade käskkirjas avaldas rektor kiitust ka sõjanduse kateedri töötajaile Nikolai Petjalinile, Valeri Grigorenkole, Vjatšeslav Issakovile, Pjotr Fomenkole, Valentin Langovoile ja Veera Perovale. Pikka aega ülikoolis hoolsalt töötanuile anti pidulikult üle Tööveterani medal.

Pidupäevameeleolu tõid Tartu Akadeemiline Meeskoor Alo Ritsingu ja TRÜ Akadeemiline Naiskoor Vaike Uibopuu juhatusel. Koore ja nende teenekaid juhte õnnitles rektor. Põhjust selleks oli küllaga: suvel nimetati koorid teenelisteks ning V. Uibopuu ENSV teeneliseks kultuuritegelaseks. Naiskoorile kingiti graafiline leht peahoonest. Õnnitleti mõlema kooriga tihedalt seotud Richard Ritsingut ja kauaaegset naiskoori esinaist Irene Maaroosi.

VALGA RAJOONI LEPINGU-PARTNERIKS

5. novembri õhtupoolikul kõlas Valga kultuurimaja lipuehtes aulas mürisev tuss **ülikooli ja Valga rajooni vahel sõlmitud sõprus- ja koostöölepingu auks.**

Ülikooli rektor prof. A. Koop esindab NSV Liidu Ülemnõukogu Liidunõukogus ka Valga rajooni valijaid. Oma sõnavõtus rõhutas ta, et NLKP Keskkomitee oktoobripleenum on seadnud meie tähelepanu keskpunkti kogu rahva täieliku ja igakülgse varustamise põllumajandussaaduste, sealhulgas toiduainetega. Küllaltki suur osa selles töös on ka meie teaduslikul intelligentsil, üliõpilasnoorsool. Ühistöö ja ühiste probleemide lahendamise kaudu kujuneb kõrgkoolil vajalik side igapäevase tootva tööga. Tunnetades eesseisvate ülesannete tõsidust peavad kaks poolt — Valga rajoon ja TRÜ — vajalikuks hoogustada omavahelist koostööd, määratleda selle jätkumise põhisuunad. Selle kinnituseks andsid pooli esindavad delegatsioonid eesotsas EKP Valga Rajoonikomitee esimese sekretäri V. Vilimaa ja TRÜ rektori prof. A. Koobiga lepingule oma allkirja.

Nüüdsest alates peab suurenema TRÜ abi Valga rajoonile ühtsete poliitpäevade ja loengulise töö korraldamisel, teadussaavutuste propageerimisel ja juurutamisel. Tihenevad kommunistlike noorte töösidemed hooajalistel põllutöödel. Valga rajoon võtab oma tähelepaneliku hoole alla Kääriku spordibaasi väljaehitamise ja haldamise mured ning püüab abistada ülikooli majandustegevust.

Mälestusena sellest tähtpäevast kingiti Valga rajooni esindajatele TRÜ peahoonet kujutav graafiline leht. Partei rajoonikomitee esimesele sekretärile V. Vilimaale ja rajooni täitevkomitee esimehele J. Undile kui värsketele autudengitele anti ülikooli tekkel.

Aktuse lõpuks esines meie rahvakunstiansambel.

REKTORAADI KOOSOLEKULT

Raamatukoguehitus
Ühiselamud
Rahvamalev

Rektoraadi viimasel koosolekul oli kõne all raamatukoguehituse lõpetamine ja raamatute ületoomine uude majja. Teaduskondade esindajaid informeeriti jooksvaist küsimustest.

Haldusprorektor A. Otstavel teatas, et ehitajail pole võrreldes tehtuga jäänud enam palju. Nüüd muutub põhiküsimuseks ülikooli enda abi. Mõistagi ei tohi raamatukogu ehitamine segada õppetööd. Seda enam peavad aga kõik ehitusele määratud kohale tulema, tööd tegema ja mitte enne töö lõppu ära minema. Kursusejuhendajail peab olema ülevaade töötegijaist ja tööst endast.

Raamatukogu direktor L. Peep ütles: «Abi on olnud küllaltki tõhus, kuid see võiks olla veelgi suurem». Raamatukogu töötajad ise viibivad juba ammu objektil, olles abiks ruumide lõpetamisel ja sisseseade paigutamisel. L. Peep rõhutas, et ülekolimise ajaks ei suleta raamatukogu ainsakski päevaks, seda pole mõeldudki teha. Kolimine on siiski raske ja ulatuslik ettevõtmine, seepärast pole loomulikult võimalik kõiki fonde kolimise ajal kasutada. Raamatute üleviimisega tehakse algust arvatavasti märtsis.

A. Otstavel, kes ülikooli rahvamalevat juhib, polnud rahul viimaste päevade reididega. Jälle ei olnud oma ülesandeid täitnud bioloogid-geograafid. Rahvamaleva staabi koosolekuist pole osa võtnud komsomolikomitee esindaja. Rektor A. Koop leidis, et seni on komsomoliorganisatsioon rahvamaleva tööst hoopis eemale jäänud.

Kõne all olid ka mitmesugused korrarikkumised ühiselamuis. Ikka ei tööta veel kõik ühiselamunõukogud, korruste vanemad ei tea, mis nende korrustel juhtub. Ühiselamutöös tuleks rohkem aktiviste esile tõsta, selleks on mitmesuguseid vahendeid.

Lõpuks toonitati veel kord, et ülikooli juubeliks saame kõik plaanitu valmis üksnes siis, kui ka ise käed külge paneme.

MATTI LAAN FÜÜSIKA-MATEMAATIKA KANDIDAADIKS

27. oktoobril kaitses Moskvas NSVL TA P. N. Lebedevi nimelise Füüsikainstituudi teadusliku nõukogu ees oma väitekirja üldfüüsika kateedri assistent Matti Laan.

Pärast füüsikaosakonna lõpetamist 1967. aastal jätkas ta üldfüüsika kateedris juba üliõpilaspõlves alustatud uurimistööd gaaslahenduse valdkonnas. Keerulise aparatuuri valmistamiseks kulus mitu aastat. Järgnesid mõõtmised,, töötlus elektronarvutil, artiklid ja ettekanded ning lõpuks väitekiri «Alalispinge koroona ja kõrgsageduslahenduse algstaadiumi impulsside võrdlev uurimine» dots. Kalju Kudu juhendamisel.

Väitekirja kaitsmine oli pingeline. Küsimusi esitati rohkesti. M. Laan vastas neile ammendavalt ja veenvalt, teenides nõukogu hinnangu 23:0 dissertandi kasuks. Esile tõsteti tema eksperimentaatorimeisterlikkust ja osavust niivõrd keerulise objekti uurimisel nagu seda on koroona.

Ülikooli partei-konverentsi sõnavõtud

Nagu eelmisest lehest lugesime, toimus ülikooli parteiorganisatsiooni aruande- ja valimiskonverents 3. novembril. TRÜ kommunistide kahe aasta tööst saime ülevaate sekretäri dots. A. Kirise aruandest. Täna refereerime sõnavõtte.

Õppetöö. Õppeosakonna juhataja MATI SALUNDI tõi näiteid rühma (kursuse) päevikute pidamisest ning puudumiste seosest hinnetega. Aasta algul analüüsiti 293 päevikut. Enam kui 36 tundi (aga see on peaaegu üks töönädal!) oli puudunud 65 rühma. Palju puudunuil olid ka üldiselt halvemad hinded. Paraku ei anna praegu veel päevikud objektiivset pilti, sest mõnel pool ei kanta kõiki puudujaid sisse. Vaatamata suurele hulgale puudumistele (ka haiguse jm. pärast) on palju neid üliõpilasi, kes võtavad osa igast loengust ja seminarist. Õppeosakonna juhataja rõhutas, et puudumiste suhtes peaksid kommunistlikud noored järjekindlama hoiaku võtma ning päevikuid tuleb täita täpselt.

Ühiskonnateaduste õpetamisest kõneles **filosoofia kateedri juhataja prof. JAAN REBANE.** Hinded on pidevalt paranenud. Häid tulemusi on meie üliõpilased saavutanud nii vabariiklikel kui ka üleliidulistel konkurssidel. Neil päevil jõudis ülikooli teade, et 11-st ENSV üliõpilaste võistlustööst ühiskonnateadustes tuli TRÜ-sse 7 auhinda. Leivad on mitmesugused ainekonkursid.

Headel tulemustel on otsene seos **teaduslik-pedagoogilise kaadriga.** «Praegu rahuldab kaader nii arvuliselt kui tasemelt, kuid aspirantuuri vastuvõtt ei kata lähema kümne aasta vajadusi. Puudus on teadusliku kommunismi aine õppejõududest,» ütles J. Rebane.

«Kõik kateedrid ei ole kaadriperspektiive õigesti hinnanud,» kõneles oma sõnavõtus **aspirantuuriosakonna juhataja SALME LAAR.** Alati ei saa täis planeeritud aspirantuuri- ja doktorantuurikohad. Praegu puuduvad teaduste doktorid 22 kateedris, vähe on neid keemia, füüsika-matemaatika, geograafia, geoloogia ja pedagoogika erialal, hoopiski puuduvad nad farmaatsia ja psühholoogia erialal. S. Laari arvates pole põhjuseks üksnes VAK-i uued kõrgendatud nõudmis on eriti aktuaalne ka läheneva juubeli tõttu. «Kuigi rektoraat on sellele küsimusele palju jõudu ja vaeva pühendanud, ei ole meie tulemused veel niisugused, nagu olema peaksid. Tõsist muret tunneme arstiteaduskonna ehitiste pärast», kõneles **arstiteaduskonna dekaan prof. LEMBIT ALLIKMETS.** Me kõik teame, et ülikool on küll arvatud Nõukogude Liidu juhtivate kõrgkoolide hulka, ent siiani pole see oluliselt mõjutanud meie ainelist baasi.

Lilled Suures Isamaasõjas langenud üliõpilaste, õppejõudude ja töötajate mälestustahvli ette asetasid konverentsi delegaadid dots. Edgar Salumaa ja prof. Arnold Jannus ning arstiteaduskonna üiõpilane Anna Pintšukova. EDUARD SAKI foto

Keemiaosakonna parteibüroo sekretärilt vanemõpetaja JAAK JÄRVELT kuulsime murelikku arvamist, et varsti tuleb hakata ülikooli lõpetavaid keemikuid instituutidesse tööle minnes ümber õpetama. See tähendab seda, et keemiaosakonna ainelise baasi põhjal pole peatselt enam võimalik nüüdisaegseid spetsialiste ette valmistada. Kui osakond aga saabki uut aparatuuri, pole seda keemiahoones enam kusagile paigutada. Maja on kitsaks jäänud. Keemikud loodavad, et see hoone tulevikus teiste ehituste valmides täielikult nende päralt jääb.

Pikema sõnavõtuga esines konverentsil **rektor prof. ARNOLD KOOP.** Kõigepealt peatus ta kahe aasta pärast saabuval ülikooli suurjuubelil ning sellega seotud ehitusküsimustel.

Kuigi ülikool on saanud kahel viimasel viisaastakul juurde 67 000 m² pinda (2 õppehoonet, 4 sööklat ja kohvikut, 2 ühiselamut, lugemissaali jm.), ei kata see kaugeltki nüüdisaegse kõrgkooli vajadusi. Lõhe vajamineva ja olemasoleva vahel oli tekkinud juba varasematel aastatel. Ruumikitsikust leevendavad osaliselt objektid, mis juubeliks ehitatakse ja restaureeritakse. Ehitatakse spordikompleks, botaanikaaia kasvuhoone jm. Raamatukogu

(Järg 2. lk.)

KES VÕITSID

(Vt. «TRÜ» nr. 23, 24, 26, 27)

HUMANITAAR-, LOODUS- JA TÄPPISTEADUSTE 1980. AASTA ÜLIKOOLIKONKURSI LAUREAADID

POLIITÖKONOOMIAALASED TÖÖD

I auhind

Helbe Lillemets (van.-õp. V. Peedimaa), Maie Reimann (dots. A. Arrak).

II auhind

Kai Kakko (van.-õp. V. Peedimaa), Eve Karro (van.-õp. E. Hansberg), Merike Linntamm (dots. A. Arrak), Imbi Simpson (prof. V. Türk).

III auhind

K. Kazinin (dots. I. Larin), Merike Saarits (van.-õp. E. Hansberg), Igor Slesarenko (prof. M. Bronštein), Reimo Väinaste (dots. kt. O. Raju).

Referatiivsed tööd

I auhind

T. Jermolina (dots. V. Fainštein).

II auhind

Jaanika Lillepea (dots. A. Arrak), Tiit Matsulevitš (van.-õp. V. Peedimaa), Silvia Teigar (dots. I. Larin).

III auhind

Riina Maasing (van.-õp. V. Peedimaa), Ljudmilla Podleskaja (dots. I. Larin), Ants Raamets (van.-õp. V. Peedimaa), Ene Sildoja (van.-õp. L. Paglant).

Teadusliku kommunismi kateedri võistlustööd

II auhind

Heiki Ojala (van.-õp. V. Mullari).

III auhind

Kersti Brems (van.-õp. V. Mullari), Katrin Nugin (dots. M. Murd).

Referatiivsed võistlustööd

I auhind

Heljo Kaima (v.-õp. V. Mullari).

II auhind

Mihhail Horošuhha (prof. M. Volkov).

III auhind

Kärt Hellerma (dots. A. Blumfeldt).

Uurimuslikud tööd filosoofias

I auhind

Marje Josing (v.-õp. A. Pork), Hannes Korotkov (dots. Ü. Matjus).

II auhind

Maris Kiristaja (v.-õp. A. Pork), Kauno Kõima (dots. P. Kenkmann), Aigar Palumaa (dots. R. Vihalemm), Peep Palumaa (õp. T. Killak), Karin Peep (v.-õp. A. Pork).

III auhind

Ülle Kivi (v.-õp. A. Pork), Nadežda Ljuter (prof. R. Blum), Hiie Mõttus (dots. Ü. Matjus), Velle Möll (dots. Ü. Matjus), Vello Paal ja Aare Tark (v.-õp. I. Gräzin), Kalmer Pasovs (aspir. A. Uibo).

ÕIGUSTEADUSKONNA VÕISTLUSTÖÖD

I auhind

Sirje Aal (dots. H. Saarsoo), Lea Aavastik (dots. E. Salumaa), Jaan Aho (v.-õp. H. Kärtner), Sirje Allik (dots. H. Saarsoo), Ain Alvin (dots. E. Laasik), Avo Antsov (dots. H. Saarsoo), Leon Glikmann (dots. H. Saarsoo), Epp Haabsaar (dots. P. Kask), Andres Hallmägi (v.-õp. P. Varul), Mare Hiiesalu (dots. E. Laasik), Külli Iisop (prof. I. Rebane), Aime Ivanson (dots. E. Salumaa), Kalle Jents (dots. E. Salumaa), Helje Johansoo (dots. A. Paltser), Ene Kaalep (dots. H. Saarsoo), Urmas Kaju (v.-õp. J. Sootak), Alar Kirs (dots. J. Adojaan), Aili Kodusaar (dots. A. Paltser), Hannes Korotkov (v.-õp. E. Rahumaa), Andrus Kozlov (prof. I. Rebane), Tiit Kullerkupp (prof. V. Kelder), Ülle Kärp (dots. H. Saarsoo), Rein Lang (v.-õp. E. Rahumaa), Rita Lillipuu (prof. V. Kelder), Aadu Luberg (prof. I. Rebane), Ruth Luht (prof. I. Rebane), Ildekarte Lustus (prof. V. Kelder), Kersti Lutsoja (dots. J. Mäll), Sulev Lääne (dots. I. Orgo), Reet Malter (prof. A. Uustal), Ivi Maran (dots. I. Orgo), Vardo Naeris (prof. A. Uustal), Janne Neitov (v.-õp. M. Ruus), Ene Novek (dots. P. Kask), Ivar Olle (dots. P. Kask), Harry Ots (dots. H. Saarsoo), Anne Palusoo (dots. E. Laasik).

(Järgneb)

ESMAKURSUSLASED!

Sellist alapealkirja **kannab 26. novembril** RAT «Vanemuise» ametiühingukomitee poolt organiseeritud kontsert. Kontserdi «rahulikumas» pooles kõlab vana klassikaline muusika. Pillide kuninga oreli saatel soleerivad teatri parimad solistid.

Kontserdi temperamentsema poole loob ansambel «Fix» koos Silvi Vraidiga.

Jääb veel lisada, et **kontsert toimub RAT «Vanemuise» kontserdisaalis kell 19.30, pileteid saab teaduskondade komsomolisekretäride käest alates 19. novembrist.**

Lõpetuseks palavad õnnitlused igale TRÜ üliõpilasele ja õppejõule seoses saabuva rahvusvahelise üliõpilaspäevaga!

RAT «Vanemuise» ametiühingukomitee

Taidluskonkurss toimub 23. novembril noortemajas «Sõprus» kl. 12. Esinemisjärjekord: arstit., ajaloot., bioloogia-geograafiat., filoloogiat., füüsika-keemiat., kehakultuurit., majandust., matemaatikat. ja õigusteaduskond.

Esinemiskavad tuua hiljemalt 20. novembriks klubisse.

KAS «KELLUKESEST» HÄIREKELL?

TRÜ kohvik (Leningradi mnt. 27) ootab 18. novembril alates kella 19-st neid, kes alkoholismivastasesse võitlusse oma osa tahavad anda. On asutamisel klubi «Kelluke».

TÖÖPAKKUMISI

TRÜ ALMAVÜ vajab tööle laekur-instruktorit. Võib olla kaugüliõpilane. Teateid saab Gagarini t. 1, ruum 203.

Ülikooli parteikonverentsi sõnavõtud

(Algus 1. lk.)

uue hoone valmimisega vabaneb pinda Toomel ja õppekogus. Plaanis on veel füüsikakorpuse II järk, auditooriumide hoone Lätte tänavas ja Soome kokkupandavatest detailidest laboritemaja ÜMPI-le. Õppejõududele, aspirantidele ja üliõpilasperedele valmib kaks 60 korteriga (esialgne plaan) elumaja. Rõõmustavat on ka aparatuuri osas. On sõlmitud sotsialismimaadega lepingud mitmesuguse aparatuuri hankimiseks füüsikuile ja filoloogidele.

Tee kavatsetavast valmimiseni võib olla teinekord tavatult pikk. Seepärast toonitas rektor, et iga üliõpilane, iga õppejõud ja iga ülikooli töötaja peaks andma oma panuse ülikooli ehitustel. Õppejõud ei või jääda ükskõikseks, tarvis on näidata ka isiklikku eeskuju. Paraku esineb rektori arvates ülikooli kollektiivi liikmete hulgas ükskõikset suhtumist meie ühistesse probleemidesse. Tänapäeval teravnenud rahvusvahelises olukorras meie ees seisvate probleemide komplitseerituse juures on vaja erilist tähelepanu pöörata ideelis-poliitilistele ja ideoloogilistele küsimustele. Tuleb ümber korraldada oma töö, välja kujundada ühtne süsteem, mis hõlmab kasvatustöö kõiki tasandeid. Meie kaasaja uued nähtused vajavad uut moodi lähenemist, uut positiivset programmi ka kõrgkooli õppe-kasvatusprotsessis. Esmalt on vaja ühiste jõupingutustega aga jagu saada distsipliinirikkumistest ja korralagedustest.

● Viimaste aastate **teadussaavutustest** ülikoolis kõneles lähemalt **teadusprorektor prof. HERBERT METSA.** Nendest oli pikemalt juttu ka aruandes. Vaatamata ülikooli teadlaste edukatele tulemustele on probleemiks juba eespool mainitud kaadri taastootmine, teadusliku aparatuuri uuendamine jm. Mitmes sõnavõtus arvati, et seoses teadusosakonna loomisega on suurenemas nõutavate aruannete hulk. Teadusprorektor mainis, et paberit ainult paberi pärast ei nõuta, lahkarvamuste puhul pöördutagu otse tema poole. Paratamatult tuleb aga käesoleva aasta lõpupoole koostada mitmesuguseid aruandeid ka seoses viisaastaku läbisaamisega.

● **Loengulise töö** kohta võttis sõna **ühingu «Teadus» TRÜ organisatsiooni esimees dots. MÄRT SAARMA.** Ülikooli lektorid peavad loenguid Tartus ja paljudes teistes linnades ning rajoonides, samuti esinevad nad sageli raadios ja televisioonis, vähevõitu aga omas õppeasutuses. Sõnavõtja arvas, et kõik esinemised ei ole ka kirja pandud. Sellesse tuleks suhtuda hoolikamalt. Praegu asub «Teaduse» ülikooli organisatsiooni sekretäri tööpaik linnaorganisatsiooni ruumes. M. Saarma avaldas lootust, et seoses ülikoolihoonete remondi ja ümberpaigutustega saab ehk tulevikus sekretärile tööruum peahoonesse või selle lähedusse. Töö paremaks laabumiseks oleks seda väga vaja.

● **Ühiselamuprobleemidel** peatus pikemalt **arstiteaduskonna dots. ENDEL TÜRI.** Paaril viimasel aastal on ühiselamuküsimustega tegeldud väga palju mitmesugustel tasanditel. Ka karistused pahanduste eest on muutunud rangemaks. Selle tulemusena on üldine pilt paranenud, enamik üliõpilasi oskab ja tahab ühiselamus elada. Paraku kipuvad seda varjutama üksikud suuremad korrarikkumised. Miks annavad tooni just need? Üliõpilane ei ole nõudlik enese ja teiste suhtes, suhtutakse hooletult ühisvarasse. Olukorda halvendavad ka ülemajutus ja ülikooli ühiselamute kehv materiaalne baas. E. Türi tegi olukorra parandamiseks mitu ettepanekut. Peaksime rohkem kontrollima halva mainega tube, mitte aga sisse astuma igasse ettejuhtuvasse. Paha ei teeks, kui mitme instantsi kontrollid oma tegevust koordineeriksid, muidu võib ühe õhtu jooksul ühte tuppa sattuda koguni mitu kontrollijat. Kahjuks on sisuliselt täitmata mõned varasemad otsused, mis nägid ette ühiselamus tehnilisi sidevahendeid ja koosseisulisi valvureid. Ühiselamufunktsionääride töö on raske. Tublimate esiletõstmiseks tuleks kasutada mitmesuguseid vahendeid. Et ühiselamust tõeline oma kodu võib saada, selle näiteks tõi sõnavõtja Leningradi mnt. 89 maja.

● **ÜMPI parteibüroo sekretär vanemteadur AGU TAMM** tutvustas poolteist aastat tegutsenud instituudi tegevust. 200 töötajast on 7 doktorit ja üle 30 teaduste kandidaadi. Teadusliku kaadri lisa on tulemas. Et aga teadustöö ei takerduks majandusküsimuste taha, tegi ta ettepaneku suurendada ülikooli remondi- ja ehitusvõimsusi.

● **Kehakultuuriteaduskonna dekaan prof. ATKO VIRU** käsitles oma sõnavõtus TRÜ spordi tulemusi ja kitsaskohti. Üks näide. Üliõpilased ei saa enam kõikidest võistlustest osa võtta, sest võistlusteks ettenähtud rahasumma on selleks liiga väike. Rahalise külje eest peaks täielikult hoolt kandma «Kalev».

● **Komsomolitegevust vaagis komsomolikomitee sekretär MADIS KALLION.** Saavutatu poolele on kanda üsna palju: aktiivselt tähistati meie maa suursündmusi, on paranenud õppeedukus, hoogustunud EÜE ja suvemaleva ning RSR-i tegevus. Hiljaaegu kirjutati alla sõpruslepingule Hiiumaa kommunistlike noortega. Murettekitavate probleemide hulgas on veel ühiselamud. Olukord neis paranes osaliselt ka tänu sellele, et komitees hakkas 1978. aastal taas tööle olmesektor. Üliõpilasaktiivistide tööst üksi jääb aga väheks. Iga kommunistlik noor, iga noor kommunist peab oma kaaslasi korrale kutsuma.

Puudusi on ka komandantide töös. Kriitika osaliseks sai Tiigi t. 14 ühiselamu komandant (tänaseks on ametis uus majajuht).

Omad kaadriprobleemid on komsomolilgi. Komitee iga koosseis peab kasvatama järeltulijaid. Vahepeal oli puudus tippjuhtidest. Mõõnast on nüüd üle saadud. Uueks probleemiks on aga kujunemas esmakursuslaste pikk kohanemisaeg suurkooliga. Keskkoolis ollakse vähe harjutud ise tegema ja otsustama. Teotahtelisemaid noori on tulnud Kadrina, Tartu 5., Võru 1. ja Pärnu 2. keskkoolist. Olgu aga komitees kuitahes agaraid juhte, jääb kogu organisatsiooni tegevus väheütlevaks teaduskondade endi initsiatiivita. Senisest tihedamat sidet on tarvis kõigi lülide vahel.

● **Konverentsi külalistest võtsid sõna kõrg- ja keskerihariduse minister ILMAR NUUT, EKP Keskkomitee teaduse ja õppeasutuste osakonna juhataja AILI ABEN ja linna parteikomitee esimene sekretär INDREK TOOME.**

Lehekülgi ülikooli komsomoli ajaloost

LEMBIT KIIK

(Algus eelmises lehes)

Üks peamiselt organisatsioonilise töö ja ideoloogilise töö sektorite ühisettevõtmisi on aastate jooksul olnud **aktiivi õppuste korraldamine.** Vaadeldava perioodi algul tegeldi sellega suhteliselt vähem. Seoses sellega leidsid IX konverentsil (aprill 1961), pleenumitel ja büroodel märkimist tõsised puudujäägid aktiivi töös. Need ilmnesid formaalsete plaanide koostamises, koosolekute halvas ettevalmistamises, oskamatuses neid juhatada, dokumentatsiooni vormistada. 1961. aasta detsembris toimunud IV pleenumil otsustati edaspidi paremini korraldada aktiivi õpetamist. Olulisemad nihked selles hakkasid ilmnema eriti 1963. aastal. XII konverentsil (aprill 1964) võidi konstateerida, et aruandeperioodil oli toimunud 5 suuremat seminarlaagrit Käärikul ja 2 aktiivi kogunemist linnas. Üldse kujunesid 1960. aastate keskpaiku populaarseks Kääriku seminarid, kus peale ettekannete komsomolitööst ja teistest aktuaalsetest probleemidest oli organiseeritud ka kultuuriprogramm ning korraldati spordiüritusi.

1966/67. õppeaastal hakati praktiseerima **aktiivi lektooriume** (NB-lektooriume), kus mitmesugustel aktuaalsetel ühiskondlik-poliitilistel, teaduse arengu ja teistel teemadel esinesid professorid V. Palm, J. Saarma, P. Vihalem jt., kohtuti komsomolijuhtide R. Pollimanni, L. Ananitšiga, ajakirja «Noorus» toimetuse esindajatega, noorte luuletajate J. Kaplinski, H. Runneli ja P.-E. Rummoga.

Seoses organisatsiooni kasvuga ja suuri üliõpilasmasse haaravate ürituste korraldamisega tekkis raskusi informatsiooni operatiivse, alglülidesse jõudva leviku tagamisel. Nii kurdeti XIV konverentsil (aprill 1966), et organisatsioonisisene informatsioon takerdub struktuuri lülidesse ja jõuab gruppidesse vaid riismetena. Leevendamaks seda puudust hakati 1968. aastal välja andma **informatsioonibülletääne.**

1970. aastate algul vähenes Kääriku seminaride osatähtsus. Raske oli leida ruume. Planeeriti aktiivi laagreid Vellaveres. 26. veebruaril 1974. aastal vastuvõetud ELKNÜ TRÜ komitee otsuse kohaselt pandi tööle **TRÜ komsomolijuhi kool.** Juba sama aasta novembris võidi märkida, et aktiivi ees- olid esinenud EKP Keskkomitee sekretär V. Väljas, ELKNÜ Keskkomitee sekretär I. Toome, rektor prof. A. Koop, EKP Tartu Linnakomitee sekretär J. Lott, EKP TRÜ komitee sekretär J. Reimand, EKP Keskkomitee vastutavad töötajad P. Järve ja V. Ehatamm. Komsomolijuhi kooli tegevus jätkus. 1975/76. õppeaastaks koostatud programm nägi ette 34 tundi õppusi.

Seoses komitee struktuuri muutumisega, väiksemaarvulisele komiteele üleminekuga kerkis uuesti informatsiooni leviku probleem. Seepärast hakati 1974/75. õppeaastal taas korraldama **informatsioonikoosolekuid** teaduskondade, osakondade ja kursuste sekretäridele.

Rakendati abinõusid tööstiili täiustamiseks, eriti XXIII konverentsil (oktoober 1975) valitud komitee poolt. Komsomolikomitees seati sisse komitee liikmete ja teaduskondade sekretäride **vastuvõtu ajad.** Komitee sekretäride vahel jaotati ära teaduskonnad alaliseks juhendamiseks. Oigusteaduskonna komsomolibüroo initsiatiivil töötati välja ametijuhend alates ülikooli komiteest ja lõpetades kursuste büroode liikmetega. Valmisid samuti juhendid tööplaanide koostamiseks ja komiteel arutatavate küsimuste ettevalmistamiseks. Anti välja üliõpilasteatmik.

Vaadeldaval perioodil püüti pidevalt, kuigi erineva aktiivsusega, elavdada kursuste komsomoliorganisatsioonide ja gruppide tööd. Olulise tõuke selleks andsid 1962. aasta novembris toimunud EKP TRÜ organisatsiooni üldkoosolek ja ELKNÜ TRÜ komitee pleenum, kus analüüsiti ideelis-poliitilist kasvatustööd ja selle parandamise abinõusid. Teatud positiivse impulsi andis ka ideoloogiasektori soovitusel toimunud temaatiliste koosolekute korraldamine osakondades ja kursustel. Käsitleti teemasid nagu «Mis on ülikoolis huvitavat?», «Elu eesmärgist, aktiivsusest, karjerismist.», «Kes ma olen?», «Mis minust saab?», «Kollektiiv meie rühmas ja kursusel.» jt. Kursuste komsomoliorganisatsioonides tehtav töö on olnud murettekitav ka hiljem. ELKNÜ TRÜ komitee pleenumil 1969. aasta märtsis, kus arutati komsomoligruppide töö parandamise abinõusid, märgiti, et kuigi komitee on püüdnud aktiviseerida gruppide tegevust, uurinud suhtelise passiivsuse põhjusi, otsinud uusi töövorme, tuleb siiski konstateerida, et töö gruppides on endiselt jäänud kõige nõrgemaks lüliks.

(Järgneb)

IRENE MAAROOSIL on suur juubel

Meie *alma mater*'i arvukas peres ei ole palju neid, kelle tööraamatu ametite lahtris nii pika aja jooksul nii vähe sissekandeid on tehtud. Ülikooliga on juubilar seotud enam kui neli aastakümmet.

3. oktoobril 1944 ülikooli tööle asudes tuli alustada informatsioonibüroo juhatajana, sest 17. novembril taasavatud õppeasutuses vajasid kõikvõimalikes küsimustes teavet üliõpilaskandidaatide kõrval ka õppejõud ja kogu komplekteeritav kaader. Irene Maaroos meenutab seda aega soojade sõnadega: tal oli õnn olla meie *alma mater*'i sõjahaavade parandamise ja kogu töö taasorganiseerimise juures. 1. veebruarist 1945 kinnitati I. Maaroos teadussekretäriks ja juba 19. märtsil esitati ENSV hariduse rahvakomissarile ülikooli ajutise nõukogu koosseis. Samal ajal algas ka kogu õppe-teadusliku kaadri kutsete ja kraadide ümberatesteerimine ning 1946. aasta juunis kaitsti esimene väitekiri sõjajärgses ülikoolis. Enam kui 1600 dissertanti on Irene Maaroosilt teada saanud, kuidas kulgeb tee töö valmimisest dissertatsiooni kaitsmiseni ja pärast seda kuni hetkeni, mil teadussekretärilt tuleb teade diplomi saabumise kohta. Kui palju kordi on I. Maaroos kannatlikult selgitanud igale dissertandile eraldi, millised on nõuded ja kuidas vormistada dokumente! Ülikooli õigusteaduskonna kasvandikuna on tal olnud hea seda teha, sest juristile vajalikud täpsus, korrektsus ning nõudlikkus enda ja teiste suhtes on juubilari alati iseloomustanud. Seda võivad kinnitada mitte ainult ülikooli töötajad, vaid ka kõik need, kes kunagi arhiivis uurivad ülikooli nõukogu protokolliraamatuid ja muid materjale, mis on Irene Maaroosi käega vormistatud.

Lugupidamist on tänane juubilar teeninud peale põhitöö veel mitmel alal. Ülikooli Akadeemilise Naiskoori asutajaliikmeks ja esinaiseks oleku tänuks on Irene Maaroos valitud naiskoori auliikmeks. See märgib enam kui 30 lauluaastat, paljude naiskoori murede lahendamisele kaasaaitamist, suurt austust. Pikka lauluteed oli Irene Maaroosi hea käia koos abikaasa August Maaroosiga, kes laulis Tartu Akadeemilises Meeskooris ja kellele kolmveerandsajase juubeli puhul küll pisikese hilinemisega, on ülikooliperel põhjust südamlikud õnnesoovid üle anda. Põhjust tunnustust avaldada neile mõlemale koos on ka seetõttu, et nende peres on üles kasvanud kaks tublit poega kes mõlemad on teaduskandidaatideks saanud.

Lugupeetud Irene Maaroos! Võtke suure juubeli puhul vastu rektoraadi ja kõikide kolleegide soojad käepigistused koos parimate soovidega!

Rektoraat ja kolleegid

Komsomolikroonika

● **11. novembril andis ELKNÜ TRÜ komitee oma soovituse NLKP liikmekandidaadiks astumiseks** arstiteaduskonna raviosakonna V kursuse üliõpilasele Artur Keskkülale, majandusteaduskonna rahanduse ja krediidi eriala diplomandile Gunnar Lambingule ja keemiaosakonna IV kursuse üliõpilasele Ain Pedakule.

● **Komsomolikomitee kinnitas TRÜ EÜE sektori juhatajaks keemiaosakonna III kursuse üliõpilase Tarmo Salumaa,** kes koopteeriti ka komitee liikmeks. Indrek Ilomets vabastati TRÜ EÜE sektori juhataja kohustest.

● **Oma ametisse kinnitati aruande- ja valimiskonverentsidel valitud uued teaduskondade sekretärid** ja koopteeriti ühtlasi ka komitee liikmeteks. Uueks keemiaosakonna komsomolisekretäriks on Ain Pedak (keemia IV k.) ja füüsikaosakonna sekretäriks Hannes Uibo (füüsika II k.).

● **ELKNÜ TRÜ komitee kinnitas ametisse uued ühiselamunõukogu esimehed.** Leningradi mnt. 27 majavanemaks on Aavo Reiska (rahanduse ja krediidi osakonna III k.), arstiteaduskonna ühiselamu nõukogu esimeheks Mihkel Leiner (ravi IV k.).

● **Arutati teaduskondade ülesandeid seoses üliõpilaspäevadega, mis toimuvad 14.—17. novembrini.**

Liivlased esinevad Tartus

1948. a. suvel läks rühm Tartu Riikliku Ülikooli soome-ugri keelte eriharu üliõpilasi professor P. Ariste juhtimisel esimest korda pärast sõda Kuramaale liivlaste juurde. Selgus, et sõjasündmuste tõttu oli liivlaste arv üle poole vähenenud. Siiski võis liivikeelset kõnet kuulda väikeses rongis, millega Ventspilsist kohale sõideti, külatänavail ja kodudes.

Ekspeditsioonid on saanud traditsioonilisteks ning nendest on osa võtnud suurem osa soome-ugri eriharu lõpetanuid. Möödunud 32 aasta jooksul on aga olukord liivlaste aladel tundmatuseni muutunud. Liivlasi on Kuramaa rannakülades, Ventspilsis, Riias jm. ühtekokku ehk pisut üle saja inimese, kui aluseks võtta liivi keele oskus. Üheski peres ei kasutata enam suhtlemiseks liivi keelt.

Aastate jooksul on meie lähimast sugulaskeelest kogutud mitmekesist ainestikku. Selle baasil on valminud kursuse- ja diplomitöid. Mitmed liivi keele alased tööd on jõudnud auhindamisele üliõpilaste teaduslike töödena. Lingvistika seisukohalt on oluline, et igast keelest säilitataks tulevastele põlvedele võimalikult palju, kuigi keel ise lakkab olemast. Liivi keele ainestik võib osutada hindamatut abi sugulaskeelte uurimise ja arendamise seisukohalt. Aastate jooksul on kogutud ka liivi rahvaluulet ja etnilist ainest. Eesti NSV Riikliku Etnograafiamuuseumi töötaja J. Linnuse jt. kogumistöö tulemusena on liivi fondid muuseumis suhteliselt ulatuslikud.

Hoolimata liivlaste väikesest arvust ning hajutatusest on olnud rikas nende vaimne elu. Mälestusi liivlaste ühiskondlikust tegevusest on jäädvustanud endine koolimees P. Damberg. Ventspilsis tegutses pikka aega liivi laulukoor H. Grīva juhtimisel. Liivlaste arvu vähenemise tõttu loodi koori baasil hiljuti ansambel. Hoogsalt on liivlased tegutsenud Riias, kus kultuurimaja «Oktoober» juures tegutseb liivi etnograafiline ansambel «Līvlist» («Liivlased»). See on esitanud menukalt rahvalaule ja -tantse Riias, Tallinnas jm. Möödunud aastal sai esitamisküpseks kava «Liivi pulmad XIX sajandil» ning see esitati 31. mail 1980. a. Tallinnas Glehni lossis.

16. novembril algusega kell 14 on võimalik kuulata ja vaadata kava liivi pulmakommetest Tartus «Vanemuise» kontserdisaalis. Kava on koostanud Jazeps Vitolsi nim. Läti Riikliku Ülikooli teadusprorektor Dzintars Klavinš. Ansamblit juhatab Dzidra Klavina.

Tartlastel on niisiis haruldane võimalus näha esinemas liivi rahva viimaseid esindajaid, seda võimalust ei tohiks kasutamata jätta. Pileteid saab «Vanemuise» kontserdisaali kassast.

EDUARD VÄÄRI

KRAPP

AADO LINTROP

KUJUTLUS HAIGEST ÜKSIKUST MEHEST

jäätunud aknaga toas
kusagil linnas kus elavad
jäälillemehed ja naised
külm on
liiga külm
et oodata kevade tulekut

ANN MUST

PROKLAMATSIOON 79

Armastan pööraselt tõde ja valet.
Ainult mitte umbsetest raamatuist!
Põrgusse noomenid, verbid ja
süntaks —
läbi sõnade hakklihamasina
nuditud, moondatud tunded ja
tajud!
Süntaksi vormidest kängitsetud
vangi mõistetud
tõele ja valele
vabadust nõuan!

Armastan valet rohkem kui elu!
Tõde veel rohkem kui surma
armastan.
Kodujõe meelitus, äikese vanne!
Kohmetus äkkpilgus aimunud
maailma
Tõe ja vale eest mõlemad annaksin!
Tuimale, ennasttäis parasiidile,
muidusõõjale
inimkeelele
karistust nõuan!

HARRY LIIVRAND

tulen mööda teed
mu tallad
sulavad maast lahti
ja ujuvad
loojuvas päikeses
mere poole

VARJUD KAOVAD TUISUJUUSTE SISSE

lumepihud
silitavad tänavate põski
tuisulaev on jõudnud
valge naine ootab värisedes
tema üsk on valla linna üle
tulge
täna armastab ta kõiki

IMRE SIIL

Saatsin naise ära, aknal seistes nägin ta rohelist mütsi ilmuvat maja räästa alt, kui ta, maja tagauksest väljunud, jõudis väravale. Ta pööras end järsku ringi, vaatas üles, pead koos kaelaga tahapoole lastes, lehvitas oma valge kindaga, oma käega selle kinda sees, tegi veel ühe käekaare suu juurest minu poole ning astus avama väravat.

Ma tõstsin käe saamatult ja kinniselt, õlast koos küünarnukiga, tõstsin üles käelaba — kuid juba oli naine tänaval sammuma hakanud, ei vaadanud enam tagasi, et näha mu viibet; mu käsi peatus samasse asendisse, käelaba randmest painutatud üles, küünarnukk kohmakalt õlani kergitatud — nagu hetkede kaduvusse suunatud teade... kuni too hommikutardumus möödus — ma jõudsin tagasi oma aduvikku, tundsin vabastavat kergendust... aeg mu toa seinal kahvatuvates värvides kollane aeg hõre ja loid teetolm ümber minu hajuv kestev sumelus mis ei too und ei ärata, mis on mu aeg, ja käsi, mis viipab, ei jõua iialgi edasi anda oma teadet.

Vabastasin end ujedusest, astusin sammu tagasi — naine kadus — pilt, mis järsku lükatakse silme vaatelavalt ära — avanes tegelik ruum ta varjust: hilissügisene rohumaa peegeldumas mustvalgeli taevapinnalt tiigivette ja tuulevirvelises tiigivees uppumas roheline vananenud värv. Kaks üle tee lasuvat kivimaja olid sedavõrd sarnased, et tajusin kahestumise meelepetet; allee kõigi kaskede ladvaoksad olid kooldumises, maa kõdunes nende juba ammu sadenenud lehtede all.

PÕDRAPOISS TULEB SU LINNA

udusel õhtul tänavail kõnnib
jalgade all sulab jää
jälgedes haljendab sammal
asfalt taganeb lumega ühes
vulinal ojadeks saab

põdrapoiss vallatleb linnas
hommikul pole tänavaid üldse
majad on kasvanud lehte
samblavaip põrandal vetrub
ustest-akendest piiluvad tuppa
jäneste muigavad näod

KALEV KESKÜLA

Puud kasvavad välja jõest
öösel tuleb neisse elu
hingamine ja sosin
Maailm
hele ja terav plahvatustest
ja mürsukildudest
Veri
kumiseb ebaühtlaseis tukseis
juba jahtuvad kehad
voolab enam kui vett selles jões
Aastatuhanded
vägivalda ja pettust
ebainimlikkusi
Iga hetk muudab meid rikkamaks
Ikka enam autosid maju
kahureid tanke
kõrtse laternaid
Pihku puutub tuhandeid esemeid
käsikaudu kobadeski
Ei saa silmi lahti
liig hele
Pöörata vaid nuppu
Eeter täis nekrolooge
Tuhandest õmblusest käriseb maa
Südamelöökide algus ja lakkamine
Siin linnas
pole sõda
Surm on vaikne ja mõõdetud
Aga kusagil lähedal
öö põhjas
puude varjus
kärisevad haavad
süda kumiseb
veri tormab meis
kiiremini kiiremini
Kuula
Puudesosingi valjeneb
üks inimkeha
selles jões
üks inimelu

Kirjandusvõistlus

ELKNÜ TRÜ komitee, ÜTÜ eesti kirjanduse ja rahvaluule ring ja ajalehe «TRÜ» toimetus kuulutasid välja kirjandusvõistluse. Võistlusest võivad osa võtta kõik TRÜ praegused üliõpilased, aga ka 1980. aasta vilistlased.

Võistlusel tuievad arvesse need avaldamata ilukirjanduslikud tööd, mis on saadetud või toodud ajalehe «TRÜ» toimetusse enne 5. detsembrit. Toimetuse aadress: 202400 Tartu, Ülikooli 18—302.

Kindlasti olgu igale võistlustööle kirjutatud märgusõna ja juurde lisatud kinnises ümbrikus andmed autori kohta (nimi, aadress, teaduskond, osakond, kursus).

Auhinnavõitjad teatab žürii aasta lõpul.

Loomingulisi õnnestumisi!

Pärast „Stalkerit"

«Stalker». Kõlab hästi? Kohe nii, et tahaks teada, mis selle nime taga peitub. Eelkõige muidugi Andrei Tarkovski, režissöör, kes kuulus nii neil kui mujal, nüüd ja tulevikuski. Aga kui film nähtud, tulid teadmistele lisaks mõtted. Mõningaid mõtte- ja tundekatkeid püüdsin jätta paberilegi.

Üpris tühi tunne oli, kui kinosaalist väljusin. Ka suures rahvahulgas võib üksi olla. Paljudki ei suutnud pärast filmi seltskondlikku lustakat naerugrimassi näole manada. Olid elu mängureeglite järgi justnagu jokkerid kaardipakis, lustlike inimeste seas laiali.

Seanss lõppes — naer, paberid: kinopiletid ja kommipaberid. Õhus oli tunda vabanemist: lõpuks ometi sai läbi. Ruttu-ruttu ära siit. Olgu see viimane kinoskäik, paberid põrandale. Kui hea on väljas, kähku koju multifilme vaatama.

Jäid meelde jutukatked: jumala tipi, ausõna, ja naine ka samasugune; Stalker, oot-oot, Stalker, tead, mulle meenutab see ühe protsessi nimetust piimatootmise tehnoloogiast; külad, jah täitsa ühte moodi.

Nii mõnelegi kestis film aga väljaski edasi. Mõtetes. Vaevalt, et teadvus veel vastu võttis, aga miski sisemuses oli hell ja veidi valuski. Nii tuldi kinost lausa «Stalkeri» vangidena, hinges tunne kirgastumisest, ja kindlasti enam mitte sellena, kellena kinno mindi.

Siinkohal ei tahaks siiski lugejat koormata filmi üksikasjalise analüüsiga. Sooviks aga tõsiselt, et te võtaksite oma toasoojad jalad pehmetest tuhvlitest ja läheksite seda filmi vaatama. (Kahjuks sellest nädalast filmi enam Tartus ei näidata...)

Ja veel. Siis võtaks kokku ühe vestlusringi. Räägiks, mõtleks, arutaks. Filmist nii, nagu meie sellest saime. Sest tähtsad on küll autoriteetsete filmikriitikute arvamused, kuid vähemtähtis pole teada, kuidas m õ t l e m e meie, tudengid.

INDREK UDE

Uusi autoritunnistusi

Oktoobrikuus on patendiosakonda saabunud autoritunnistused järgmiste leiutiste eest:

«Aerosoolide generaator» ja «Seade taimkatte geomeetriliste karakteristikute määramiseks» — **L. Visnapuu (koos EPA teaduritega);**

«Termoluminofooride saamismeetod mangaaniga aktiveeritud kaltsiumfluoriidi baasil» — **M.-L. Allsalu, I. Riiv, H. Kuus, A. Lust, E. Pedak;**

«Taruvaigu kogumise meetod» — **O. Rajavee (koos EPA teaduritega);**

«Mao limaskesta happelisuse määramise meetod ja seade selle teostamiseks» — **S. Ulp.**

Autoritunnistused anti kätte TRÜ nõukogu ja füüsika-keemiateaduskonna nõukogu koosolekuil.

SIRJE KAHU

Mõnda kandidaadi-dissertatsioonidest

(Algus eelmises lehes)

Kummatigi ei ole puudused kandidaadidissertatsioonide käsikirjades tingitud ainuüksi töö väärast planeerimisest ning selle esimese etapi tähtsuse alahindamisest. Häda on ka selles, et dissertandid ei oska kirjutada, ning mis veelgi halvem — nad ei tunne teadusliku töö kirjapanemise eripära. Raisanud tarbetu materjali kogumisele asjatult aega, satub dissertant pahatihti teravasse ajahätta ning jätab käsikirja kas üldse või lõpuni viimistlemata.

Dissertatsioonikäsikirjade grammatiline külg ning stiil jätsid palju soovida juba siis, kui väitekirju esitati kaitsmiseks eesti keeles. Hoopis täbaraks muutus asi pärast seda, kui hakati nõudma venekeelseid käsikirju. Hädast ei aita välja ainuüksi see, kui tööd lastakse mõnel filoloogil keeleliselt redigeerida. Filoloog ei tunne võõrast eriala. Ennekõike peab dissertant suutma ise väljendada oma mõtteid vene keeles korrektselt ja üldarusaadavalt. Kuid hoopiski kummaline on see, kui juhendaja vene keele oskus on nii kasin, et ta pole suuteline hindama väitekirja keelelist külge ja stiili ega ole võimeline osutama dissertandile praktilist abi käsikirja viimistlemisel.

Paraku tunnevad dissertandid tavaliselt halvasti ka teadusliku töö kirjapanemise spetsiifikat. Ilmselt on juhendajadki oma nõudmistes lubamatult leebed. Üpris harva nõutakse töö läbikirjutamist kaks kuni kolm korda, kuigi valmimise tähtaeg annaks selleks mahti. Ühtlasi peaks nõudma, et dissertant oma töö käsikirja lause-lauselt ja lõiklõigult läbi analüüsiks, kontrollimaks, kas üleminekud ühelt mõttelt teisele pole liiga järsud, kas ei katke lausetevaheline loogiline seos ning kas töös ei ole sisulisi lünki. Säärane analüüs näitaks ühtlasi, kas järeldused kasvavad tõepoolest välja töö kontekstist, kas neid kinnitab teaduslikult soliidne tõestusmaterjal või on nad ennatlikud või suvalised. Kummatigi ilmneb teadusliku töö ilu, ja kui nii lubatakse öelda — elegants, millele meil pööratakse kahjuks liiga vähe tähelepanu, just selle loogikas: esmalt formuleeritakse probleem, seejärel antakse lahendus, mis järkjärgult, samm-sammult kasvab välja hästi korrastatud ja süsteemikindlalt esitatud tõestusmaterjalist.

Käsikirja ridarealine analüüs aitab ka selgitada liigseid sõnu ning lauseid. Kaunis on töö, milles piirdutakse ainult hädavajalikuga, milles ei nämmutata ja kust kõik tarbetu on välja roogitud. Ometi kipuvad dissertatsioonide käsikirjad sageli vohama ja ületama lubatud mahtu, mis oleks välditav, kui kraaditaotleja väljendaks ennast ökonoomsemalt.

Teadusliku töö iga teisegi kirjatöö ilu väljendub ka selle lihtsas, selges lausestuses ja sõnastuses. Liiga harva murravad dissertandid pead selle üle, kuidas väljaöeldavat mõtet sõnastada lihtsamalt, üldarusaadavamalt, kaunimalt. Peaks jõudma nii kaugele, et lohakalt, räpakalt, raskesti loetavalt kirjutatud töid ei võtaks keegi lugemisekski vastu, isegi mitte töö esialgse variandina.

Loomulikult kannab puudujääkide eest dissertatsiooni käsikirjas, sealhulgas ka viimistlematuse eest kaasvastutust juhendaja. Juhendajad on aga nähtavasti ise harjunud suhtuma pealiskaudselt oma tööde viimistlemisse ning loodavad, et küllap kirjastuse toimetaja paneb hiljem kõik paika. Säärane hoiak koguni nõrgendab dissertantide vastutust oma käsikirjade eest. Dissertandid loodavad nähtavasti samuti, et keegi teine teeb nende eest ära selle, mille tegemiseks neil endil ei jätku aega või visadust.

Siin öeldu kehtib põhimõtteliselt ka üliõpilastööde ja nende vormistamise kohta. Olukorra parandamist tulebki seepärast alustada rangemate nõudmiste esitamisest üliõpilaste teadustöödele ja nende juhendamisele. Kuid ülimal määral kasulik oleks seegi, kui aspirantidele peetaks mõned kohustuslikud loengud teaduslike tööde kirjutamise spetsiifikast ja metoodikast.

Prof. ILMAR REBANE

Suhtumisest

Aeg on juba üsna hiline. Varsti lööb raekoja kell kaheksa. Seljataga on koolipäev oma tuhande tegemise-toimetamisega. Õhtu on igaühel enda päralt — tahan, viskan sõnaraamatu või konspekti nurka ja lähen kinno; tahan, istun täiesti tegevusetult.

Samme komsomolikoosolekule seades käis peast korra läbi mõte, äkki olen ainuke teaduskonna mitmest sajast. Kas oli see hetke meeleolu, sombune ilm, laternavalguseline tänav või varasemad kogemused, mis nii mõtlema panid, kes seda nüüd tagantjärele öelda oskab. Ainuke ma siiski ei olnud. Rasket õppehoone ust lahti tirides nägin komsomolisekretäri ja veel mõnda tuttavat nägu oma teaduskonnast. Aja jooksul kogunes neid, noh nii 700-st umbes 100. Kogunes rääkima sellest, kuidas kõige paremini ühendada komsomol igapäevase eluga; kuidas oleks noorsoo-organisatsioon meile kõigile eluliselt vajalik. Aga kellele meile? Ah jaa, unustasin — kutsusid ju tänagi nii nagu igal õhtul «Vanemuise» tuultepoolsed klaasuksed ... Jne. jne ... Vabandusi leiab ikka. Ent aastas kord võiks ju tulla, pugemata istungite palaviku põhjenduse või pettumuse taha komsomolielus. Oleme harjunud kuulma ja isegi ütlema, et igal aastal on üks ja seesama, kõik jutud ammu teada, midagi pole muutunud.

Aga k u i d a s muuta? Keegi ju midagi meie eest ära tegema ei hakka. Kui vanaviisi ei sobi, ehk pakuksite välja uusi vorme? Ma ei räägi siin kursuste komsomolikoosolekutest. Neid meenutavad enamasti vaid sisutud protokollid (kui sedagi?).

Võib-olla tasuks kõigele sellele veidi mõelda. Kuidas siis ikka kõrgharidust taotleva inimese, tulevase spetsialisti suhtumist muuta (või hoopis kasvatada)? Sest lõppkokkuvõttes võeti ju sellelgi filoloogiateaduskonna komsomolikoosolekul kõik otsused ja ettepanekud ühel häälel vastu. Vähemasti protokollide järgi on see nii ...

EVE ANT

Tudeng kirjutab tudengisööklast

Küsimus: Mida arvad TRÜ sööklast?

Vastused.

Meesüliõpilane: Meie söökla on «Võidust» etem, teenindamine parem.

Naisüliõpilane: Siin on liiga pikad järjekorrad, söön sellepärast tavaliselt «Sophokleses».

M: Toidud on pahatihti külmad, portsjonid väikesed ja liiga kallid. Suppide valik piirdub päevast päeva ainult rassolniku ja piimasupiga.

N: Räpane, laudu võiks tihedamini puhastada. Mustade nõude ärapanemiskoht peaks olema mujal; kui järjekorras palju rahvast, juhtub, et määrid riidedki ära. Toidunõusid kärutav töötaja peaks kuidagi märku andma, kui järjekordse lastiga manööverdama hakkab, kasvõi kellukest helistama.

M: Rohkem võiks olla mahlu, kompotte.

N: EPA sööklas on hulga maitsvamad ja odavamad söögid.

M: Kuhu sa ikka hädaga lähed? Asub peahoonele kõige lähemal — ainuke eelis.

*

Kaastudengite pretensioone kogunes hulganisti — mitu märkmikulehetäit. Otsisin üles söökla juhtkonna ning sain seal jutule **tootmisalajuhataja asetäitja Hilja Sõtnikovaga**:

«Aasta-aastalt meie sööjate arv kasvab, ruumid aga on jäänud samaks. Umbes viisteist aastat tagasi tulime välja poole vähema portsjonite arvuga, töötasime rõõmuga — muretsesime endale ühesugused põlled, tanud, sööklaruumid olid puhtad ja hubased.

Ka üliõpilane oli siis teistsugune, kuidagi kultuursem. Nüüd kurdetakse laudade räpasuse üle, aga kes nad sodi täis ajab?

Ruumikitsikuse tõttu pole võimalik kasutatud toidunõude lauda mujale paigutada. Töötaja, kes nõusid ära veab, on õhtuks päris väsinud ja tüdinenud, tihtilugu ei suvatse järjekorras seisjad käru eest ära minna, ollakse veel pahasedki.

Menüü sõltub sellest, mida toitlustustrust meile saadab. Vahepeal ei toodud kartulit.

Kokad on tublid, portsjonid tehakse ettenähtud suuruses. Suppide maitse halvenes supikoka haigestumise tõttu. Magustoidud kipuvad ühekülgseks jääma, sest kompotte ja mahlu saame vähe või üldsegi mitte. Paistab, et tudeng muutub järjest maiamaks, magustoite jääb alati vajaka. Mahladest pakume tomatimahla.

Meie portsjonid ei tohiks liiga kallid olla. Teame, et üliõpilane rahaga laiutada ei saa, ja seepärast püüame alati jätta valikuvõimaluse — kui mõni praad ongi kallim, pakume samas ka midagi odavamat.

Sellega ma küll nõus ei ole, et EPA söögid meie omadest odavamad on, sest toidukraami saame mõlemad toitlustustrusti kaudu.

Üliõpilastele on suur palve. Kasutage söökla WC-d viisakalt, ärge loopige seal sodi laialt! Meie tahame kogu südamest, et tudengitel oleks hea lõunastada, tore, kui ka nemad meisse viisakamalt suhtuksid.»

Et sööklas mitu korda toitlustustrusti mainiti, suundusin edasi sinna. **Kaubandusosakonnast** kuulsin, et üliõpilaste sööklad on eelisolukorras linnasööklate ees. Praadide maksumus sõltub liha hinnast. Odava liha kilo maksab 1.20, kuid seda üliõpilastele ei jätku, kõik läheb üldhariduskoolidele. Kompotte ja mahlu pole alati loota: sel aastal oli väike õunasaak ning konservitehasel on toorainest puudu. Kartulit on üliõpilassööklatele alati saadetud. Juhul kui kartul sööklasse ei jõua, on põhjus transpordis.

Lõpuks soovitati: üliõpilane söögu rohkem juurvilja ja kala, ta liigub niigi vähe, aina istub ja loeb.

*

Mis siis selgus? — Tartu kahe kõrgkooli sööklad on toiduainetega varustamise poolest ühesugustes tingimustes, järelikult peaksid nad olema võrdsed, kuid ...

*

Pärastlõuna «Võidus». Kolm EPA teklites noormeest. Küsisin, miks nad oma sööklas ei lõunata. Vastus: «Järjekord on kohutavalt pikk, puha ülikooli omad.»

*

Paljud meie tudengid aga suunduvad vana kohviku all asuvasse sööklasse ning peavad pakutavaga rahul olema, omaenese kesknärvisüsteemi huvides. Öeldakse ju, et virisejal endal on kõige raskem.

ÜLLE RÕNGAS

Pilk algusesse

Ajakirjandusrebased tundis oktoobrikuus hõlpsasti ära vastsete «tordikarbivormis» teklite järgi, mida ülejäänud esmakursuslased alles kadedusega piidlesid. Ka tudengikslöömise tseremoonia pidime meie esimestena läbi tegema ning ülikoolielu tormakuses hakkasid septembri sovhoosipäevad unustusse vajuma. Oleksid vajunudki, poleks sõpru, tuttavaid või niisama nägupiditundjaid, kes tänaseni peatavad küsimusega: «Kuidas te seal Kambjas söömata ja rahata, nagu raadiost kuulda oli, vastu pidasite?» Ei taha esmakursuslase nimele kaameli mainet lisada, seepärast selgitame, et septembri «Mikrofoorumis» esitatud küsimus oli meilegi üllatuse põhjuseks, ilmselt ebatäpsest informatsioonist pahandatud tuttavate agarus. Ise ei nurisenud me toidu ega palga üle.

Selline vastus toob küsijalt enamasti pettunud «ahahi», siis natuke argliku, ehkki uudishimuliku: «Mis teil seal muidu nagu nii kõige ...?» Ja, olgugi oktoober juba lõpukorral, hakkavad need «kõiged» üksteise järel meenuma.

Kõige esimesed muljed: 15 pooltuttavat žurnalistinägu, kaks naabrit, kitarr ja mitu paari kummikuid. Viis võõrast eesti filoloogi ja palju pambukesi. Külma- ja kõledavõitu ruumikad toad, reformvoodid magamisvarustusega (patju vähem kui päid). Ning tutvumisõhtu, mille saime poole öö ajal pidama ainult tingimusel, et järgmisel päeval jätkame.

Kõige mitmekesisem töönädal oli esimene. Meil avanes võimalus liguneda linapõllul, rassida siloaugus, lõhkuda puid, korjata kive, pikutada põhukuhjas — ühesõnaga, igaühele leidus võimetekohast tegevust. Oskust eristada kartulit eksimatult kivist ja vastupidi tuli tarvis hiljem, siis õppisime ka oma «kodukombaine» nägupidi ära tundma.

Kõige märjema lõbusõidu korraldasid meie jaoks vanemad kolleegid Pangodis žurnalistide tulevase pulke- ja suvituskompleksi-tiigikesel. Tõestasime endile ja publikule oma pinnalpüsimisoskust, ehkki parve kandejõud näis olevat natuke alla normaalkaalus esmakursuslase raskust ning aeru aset täitev vigel jäi vahete-vahel põhjamutta kinni. See sõit sai ühtlasi meie rebasekarjääri alguseks ning jättis hirmsas teadmatuses lõplikku tudengikslöömist ootama.

Kõige tervislikuma eine sõime õhtul, mil meid külastasid filoloogid Rõngu õunaaiast.

ANU PARS

(Järgneb)

TAGASI VAADE

«Tagasivaatele» uue ja huvitava vormi otsinguil sattusin ühe suure peegli ette. Seal nähtu andis mulle mõtte arendada tagasivaatamise asemel hoopis seltskondlikku vestlust.

«No tere ometi.» «Tere ise ka.» «Kuidas elad?» «Noh, ikka hästi.» «Tead, toredad ilmad olid oktoobris.» «Mis see siia puutub?»

Panin nüüd sõrme huultele, umbes nii, et tss, «saadekäib»-stiilis ja seletasin ära, milles asi.

«Laseme siis edasi,» kostab temalt. «Ka oktoobris tehti sporti,» jätkan kohmetusest veel üle saamata. «Kuule, oli ülikooli spartakiaadi esimene ala. Orienteerumine vist,» tahab tema aidata. «Sa ei käinudki või,» leidsin sobiva jätku. «Vaat' ei jõudnud jah, aga oli pull või?» «No-jah, kurk valutab siiamaani, aga üldiselt polnud vigagi. Rasvu ka vahel vaja tuulutada. Rohkem küll ei viitsi sellest rääkida, juttu juba olnud ülearugi. Paljudki nurisevad, et ülikooli lehes enam muud polegi kui sport ja orienteerumine.» «Ära tee väljagil» «No eks ma püüa jah. Aga kui spartakiaadijutuga jätkata, siis jäi siin minu meelest natuke suur vahe sisse. Rohkem ju võistlusi polnudki.» «Minu mäletamist mööda peeti veel sügiskross ja matk maha.» «Õige ta on, aga rahvas ei näi neid üritusi armastavat. Oled ju küll kuulnud, et krossijooks võib ära tappa. Hing jääb kinni ja kogu lugu.» «Ära nüüd ikka lobise ka. Oktoobris oli täitsa asjalikke üritusi. Malehaiged said vist isu täis mängitud.» «Oh, seda ma küll ei usu, see nii kergesti üle ei lähe, aga muus osas olen nõus. Tõesti oli Paul Kerese malenädal üks vahva asi.»

Jutt kipub nagu soiku jääma, siis leian jätku. «Mis sa TRÜ korvpalliniaskonnast arvad?» «Mis seal ikka pikalt arutada. Enne iga hooaega lubavad kõrgliigasse saada, siis aga ...» «Nüüd sa oled küll veidi ülekohtune. Ja üldse, kui sa hästi ei tea, siis ära kohe kobisema ka kuku. Kišinjovis oli pool naiskonda rivist väljas. Lappi, Järve ja Lusti polnud kaasaski.» «No siis muidugi. Oota, aga millal esiliiga Tartu turniir peale hakkab?» **«18. novembril on esimene mäng.»** «Aga mind vaevab üks küsimus: sa nagu teadjam mees, kuhu on kadunud möödunudaastane Eesti meister, TRÜ väravpallimeeskond.» «Sa ei teagi veel? Heal lapsel ikka mitu nime, nüüd kutsutakse meeskonda Tartu «Kooperaatoriks». Vahetasid klubi.» «No selge. Räägime «Kalevist» ka.» «Oktoober oli küll kurva näoga. Liidu meistrivõistlustelt kõik nullid. Nüüd aga hakkab vist minema. Poisid on krambist üle saanud, mäng on hoopis teist nägu.»

Nii me seal lobisesime. Rääkida oli palju. Huvitava inimesega on ikka huvitav. Aga leheruum piirab ja siinkohal jätan kirjapanemise seisma. Vestlus aga jätkus. Kulisside taga.

OLIVER TOLL ja
RAIVO LOTT

Oktoober

SPORT * UUDIS * SPORT

Korvpallihooaeg on hoo sisse saanud. Eesti NSV naiste karikavõistlustel mängisid finaalis kaks TRÜ naiskonda. Võitis esimene. Pärast seda sõideti 6 naiskonna turniirile Šiauliaisse, kus TRÜ jäi Kaunase «Politechnika» järel teiseks (3. Riia TTT). 18. novembril algavad Tartus NSV Liidu esiliiga mängud.

Lõppes kursustevaheline turniir meeste korvpallis. 1.—2. koha mängus võitis bioloogia-geograafia V kursus õigusteaduskonna 54 : 39. Võidukas meeskonnas mängisid Tiit Hang, Mati Salu, Veiko Junno, Jaak Kärson, Alo Heinsalu, Ain Sepp ja Ain Järvald. 3. koha sai arstide IV (alistas majanduse I 51 : 50).

Jätkub ülikooli spartakiaad. 18.—21. novembrini ujutakse «Dünamo» ujulas (V. Kingissepa 71) — Ajakava:

18. nov. kl. 19.30—20.45 ülikooli töötajad;
19. nov. kl. 19.00—20.45 spordimeditsiin, KKT I k., KKT II k., ajalugu, füüsika-keemia;
20. nov. kl. 19.00—20.45 KKT III k., filoloogia, arsteteaduskond, žurnalistika, õigusteaduskond;
21. nov. kl. 19.00—20.45 majandus, matemaatika, KKT IV k., bioloogia-geograafia.

18. nov. kl. 19.00—19.30, ülejäänud võistluspäevadel kl. 18.30—19.00 toimub ujulas arstlik läbivaatus ujula loa saamiseks.

Võisteldakse 100 m vabaltujumises ja 4×50 m teateujumises (töötajatel 4×100 m). Registreerimine vahetult enne starti.

Võrkpalli hakatakse spartakiaadil mängima 22. novembril. Ajakava pannakse üles kõigis ühiselamutes.

Juhendist. Turniir viiakse läbi ringsüsteemis, iga alagrupi 2 paremat pääsevad finaalturniirile. Võit annab 2, kaotus 1, loobumine 0 punkti. Võistkonna suurus kuni 10 mängijat. Kui kohal on vähem kui 6 võistkonnaliiget, siis väljakule ei lubata, kirja pannakse loobumine. Nõutav ühtne dress (vähemalt ühesugused särgid).

INDREK LINDSALU

Emajõel toimusid sõudjate katsevõistlused. Prooviti jõudu ühelistel ja kahelistel paatidel. Kokku asus starti 56 paatkonda. Esimesel päeval võisteldi pikal (mehed 5,6 ja naised 3 km) ning teisel päeval klassikalisel distantsil (mehed 2 ja naised 1 km). Parimale võistkonnale oli välja pandud Aadu Pinna karikas. Selle võitsid Pärnu sõudlad TRÜ ees.

Individuaalse esikoha töid ülikoolile meeste kahesel roolijata paadil KKT III kursuse üliõpilased Toivo Zoova ja Arne Graumann, samas klassis tulid kolmandaks Andrus Teemant ja Urmas Hein (KKT I). Naiste roolijata kahesel olid Esta Truus ja Mariu Saks (arsti II) esimesel päeval teisel, teisel päeval aga võitsid.

MARI JÄRVELAID

UUSI TRÜKISEID

Praktilisi töid anorgaanilisest keemiast. (Metallid.) 2., parandatud trükk. Tartu 1980, 116 lk., 800 eks., 20 kop.

Praktilisi töid anorgaanilisest keemiast. (Mittemetallid.) 2., parandatud trükk. Tartu 1980, 82 lk., 800 eks., 15 kop.

Pärasoole kirurgiliste haiguste diagnoosimine ja ravi. E. Tünder. Tartu 1980, 32 lk., 1000 eks., 5 kop.

Sõnasõel. Uurimusi ja materjale eesti keele sõnavara alalt 5. Tartu 1980, 94 lk., 500 eks., 75 kop.

Tartu Riiklik Ülikool. 1976. aastal ilmunud tööde bibliograafia. Tartu 1980. 266 lk., 400 eks., 1 rbl.

NB!

Täna ilmub ka venekeelne ajaleht.

Toimetaja V. SOOTAK

«TRÜ»

Ajalehe «TRÜ» toimetuse aadress: 202400 Tartu, Ülikooli t. 18, TRÜ, ruum 302, tel. 341-21/253. Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk. Tartu Ülikooli 17/19. III. Üksiknumbri hind 2 kop. Tellim. nr. 3995. MB-09701.

«Тарту Рийклик Юликоол» («Тартуский государственный университет»). Орган парткома, ректората, комитета ЛКСМ и профкома Тартуского государственного университета, г. Тарту Эстонской ССР.

Kontrolleksemplar

ÄK riiklik Raamatukogu

KÕIGI MAADE PROLETAARLASED, ÜHINEGE!

tartu riiklik ülikool

TRÜ

EKP TRÜ komitee, TRÜ rektoraadi, ELKNÜ TRÜ komitee ja TRÜ ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 33 (1243) Reedel, 21. novembril 1980 XXXII aastakäik

EKP TRÜ komitees

● **10. novembril oli hiljutisel parteikonverentsil valitud uue komitee esimene töökoosolek. Päevakorra põhipunktiks oli komitee ja ülikooli nõukogu ühise otsuse «Kasvatustöö olukorrast ühiselamutes» täitmisest füüsika-keemia- ja majandusteaduskonnas. Otsuse täitmisest kõnelesid parteibüroode sekretärid M. Liigant, M. Sõrg ja J. Järv. Ühiselamuküsimused on olnud pidevalt vaatluse all, mitmed meetmed on tulemusi andnud.**

● **Arutati ka organisatsioonilisi küsimusi. Konverentsipäeval toimunud koosolekul valiti sekretäriks tagasi õigusteaduskonna dots. Advig Kiris. Sekretäri asetäitja on endiselt Silvi Lannes. Sekretäri asetäitjaks ideoloogia alal valiti filosoofia kateedri dots. Paul Kenkmann. Asetäitja rahvakontrolli alal on majandusküberneetika ja statistika kateedri juhataja, TRÜ rahvakontrolligrupi esimees prof. Heiki Müür. Ideoloogiasektorit juhatab edasi mikrobioloogia kateedri juhataja prof. Akivo Lenzner, organisatsioonilise töö sektorit eksperimentaalfüüsika kateedri dots. Ando Ots. Õppe- ja teadustöö sektorit valiti juhatama tsiviilõiguse ja -protsessi kateedri juhataja prof. Vilma Kelder.**

TRÜ NÕUKOGUS

● **4. novembri koosolek algas tavakohase õppejõudude tagasivalimise ja kutsete taotlemisega.** Professori teadusliku kutse taotlemiseks hääletati meditsiinidoktor Lea Bostoni poolt, dotsendi kutse taotlemiseks farmaatsiakandidaat Ivar Tammaru, ajalookandidaatide Enn Brauni ja Hans Dsissi, õigusteaduskandidaat Lembit Saarnitsa, meditsiinikandidaat Edvitar Leiburi, pedagoogikakandidaat Elviira Vassiltšenko ning majandusteaduskandidaatide Tiiu Paasi ja Valter Tellise poolt.

● **Sisekontrolli põhisuundadest tegi ettekande SIK-i esimees dotsent V. Tohver.** Siseinspektsiooni komisjon annab tööjuhendid kateedritele ja dekanaatidele. Töösuunad on alates 1978. aastast üle Liidu muutunud. Praegu pööratakse põhitähelepanu õppeainete kontrollimisele. Vaatluse all on loengud, seminarid, suvepraktikad, kursuse- ja diplomitööd. Eksamiperioodi ette ei tohi tekkida teist nn. kunstlikku sessi arvestustega. Arvestus tähendab ju töö arvessevõtmist. Aine teadmist-tundmist peaks seega kontrollima tudengitelt, kes semestri jooksul võlglaste kirja satuvad. Arvestuste sooritamine ulatusliku küsimustiku järgi tõmbab üliõpilaste eksamiteks ettevalmistamise põhijõud teisale.

Dots. V. Tohver pidas vajalikuks ka diplomandi teadmiste sisulist kontrolli põhiküsimustes, selleks et varakult avastada nõrk koht, kuhu abi suunata. Kontrollitulemusi hakkab avalikkuse ette tooma ülikooli leht. Õppeprorektor prof. U. Palm lisas, et suur arvestusvõlglaste arv (8%) näitab selgesti vajakajäämisi üliõpilaste töös õppeaasta jooksul. Seepärast tuleb tähelepanu pöörata vahearvestustele. Nii ennetatakse semestri lõpu ebameeldivused. 1978/79. õ.-a. 210-st väljalangenust lahkus tervelt 170 (!) ülikoolist edasijõudmatuse tõttu. Just paljud esmakursuslased on läinud süsteemitu töö ohvriks. Nii et reserv on siin suur.

● **Aspirantuuriosakonna juhataja Salme Laar rääkis aspirantuuri komplekteerimisest 1980. aastal.** Liidu ulatuses on edukalt aspirantuuri lõpetanuid vähe, ligi 50%. Meie ülikoolis on samad puudujäägid. Põhjustena tuuakse välja ka madalat stipendiumi ja soodsate elamistingimuste puudumist. Ent rohkem puudujääke on subjektiivsel pinnal. On vaja luua kateedrites aspirantuuri astumiseks sobivate kandidaatide reserv.

Juttu oli ka väitekirja valmimise ajast, pikenduse andmisest. Nõukogule esitati kinnitamiseks abinõude plaan.

● **Jooksvatest küsimustest kuulati ära õppeosakonna juhataja Mati Salundi informatsioon sügisestest põllutöödest.** Ülikooli abiga majanditele võis rahule jääda.

MARE TEPPO

Lehekülgi ülikooli komsomoli ajaloost

(Vt. «TRÜ» nr. 31 ja 32)

LEMBIT KIIK

Organisatsioonilise töö üheks lahutamatuks komponendiks on ÜLKNÜ **liikmete arvestus,** mis on sellises õppeasutuses nagu ülikool eriti töömahukas. Komitee materjalidest nähtub, et kuigi vaadeldava perioodi esimesel poolel oli organisatsioon väiksemaarvulisem ja selle liikmete liikumine väiksem, ilmnes arvestuses ja liikmemaksude tasumises puudusi rohkem. Olulisemaid meetmeid olukorra parandamiseks rakendati 1960. aastate lõpus ja 1970. aastail. Et liikmemaksude võlgnevus oli tihti tingitud mitte niivõrd kommunistlike noorte massilisest distsiplineerimatusest kuivõrd üksikute kursuseaktivistide lohakusest laekunud summade õigeaegsest hoiukassasse ülekandmisest, kehtestati 1970. aastal kord, mille kohaselt kursuste sekretärid hakkasid laekunud liikmemakse tooma komiteesse iga kuu 20. kuupäevaks. Kuigi arvestussektori töömaht kasvas, tugevnes komitee poolt teostatav kontroll liikmemaksude laekumise üle ja tihenes side gruppidega. 1977. aastal täiendati varemkehtestatud korda sellega, et teaduskondade või osakondade bürood es seati sisse sekretäride asetäitjate koht põhiülesandega kindlustada liikmemaksude õigeaegne laekumine ja arvestussektorisse äratoomine iga kuu 15. kuupäevaks.

Kahel korral, aastail 1967—1968 ja 1975—1976, toimus tähtis organisatsiooniline üritus — **ÜLKNÜ liikmedokumentide vahetamine.** Suurt tööd tehti eriti viimase ettevalmistamisel ja läbiviimisel. Seati sisse vastav tööruum. Toimusid sellele üritusele pühendatud komsomolikoosolekud, vestlused kommunistlike noortega, mis võimaldasid aktiivil paremini tundma õppida organisatsiooni liikmeid, nende arvamusi, ettepanekuid. Kuigi organisatsioon oli eelmise vahetusega võrreldes märksa suurenenud, toimus teistkordne liikmedokumentide vahetamine tunduvalt organiseeritumalt ja kiiremini.

Ministri käskkiri

Kauaaegse kohusetundliku töö eest pälvis 70. sünnipäeval KKEH Ministeeriumi aukirja ülikooli teadussekretär IRENE MAAROOS. 50. sünnipäeval said pikaaegse eduka töö ja aktiivse ühiskondliku tegevuse eest aukirja ametiühingukomitee esimees HELVE KABUR, dotsendid MARI-LIIS ALLSALU, ÜLO VANAASEME ja ÜLO HALDRE.

„Kõlama jäi tudengimeelsus, tudengivaim“

*

Kas üliõpilaspäevad '80 erinesid eelmistest? Ei ole kahtlust, et organiseerimiskomitee tegi kõik tänavuste ürituste mitmepalgelisuse, huvitavuse, kaasahaaravuse eest. Oli see nii? Tahtmine ja saamine nii ühes kui teises mõttes. Ja samas miks mitte, kui nii väga tahetakse. Lisada tuleb aga veel isetegemine. Oli kurtjaid, kulmukortsutajaid, kes polnud rahul «peaaegu mitte midagi pakkuva» programmiga. Jah, mis seal salata, selleaastane ürituste plaan oli võrreldes möödunud aastaga tõesti kesisem. Miks ei olnud kavas juba traditsiooniks muutunud üritusi, nagu näiteks Juhan Viidingu luuleõhtu, Rein Rannapi improvisatsioonid ja akadeemik Gustav Naani esinemine? Kui eelmisel aastal üliõpilaspäevadest rääkides nähti nihet paremuse poole selles, et minnakse Viidingut, Naani kuulama, mitte ei joosta tormi diskole, siis tänavu...? See on asja üks külg, mis ei olenenud korraldajatest, teine on vana, ammutuntud — üliõpilase-tarbija probleem. Kui eelmise aasta üliõpilaspäevad ei täitnud organiseerijate arvates saajamentaliteedi murdmise ülesannet, siis sellel aastal on siia vähemalt lõhe löödud (*show*sport, tudengitaidlus, mõnel määral ka kunstikabineti väljapanekud).

Tänavuste üliõpilaspäevade ürituste kava ei pakkunud esialgsel pilgul vist küll midagi erilist — sellest ka üliõpilaste vähene huvi (võrdle piletisabasid eelmiste ja tänavuste üliõpilaspäevadega).

Üks põhjusi oli ka hiline reklaam. Eelnevat lugedes jääb üle vaid ohata ja lisada, et vaat kus kunagi peeti üliõpilaspäevi, siis ei tuntud puudust tudengivaimsusest, tegemisetahtmisest, üliõpilaspäevad olid pidulikumad, akadeemilisemad. Nüüdseks on jäänud vaid traditsioon, seegi kõhn.

JURI LAANE foto

Ei nii ega naa. Ja ometi on ka selleaastased üliõpilaspäevad juba seljataga. Midagi on siiski enesest maha jäetud, midagi enesega kaasa viidud...

Üliõpilaspäevade helgemad, aga ka kulmukortsulisemad momendid ja hetked toome ära pressigrupi vahendusel.

EVE ANT

*

Taidlusfestivalil olid esindatud kõik kuus kõrgkooli. Eelmise aasta algatus hakkab jalule saama, vähemalt kvantiteedilt.

Kvaliteedilt: 1. osa — Meie **«Rentaablus»** laulis toredaid ja naljakaid laule. Rahvas plaksutas. **TPedI duo** laulis laule värvidest ja sõjameestest. Rahvas plaksutas. **Konservatooriumi duo** laulis laulu armastusest ja protestilaulu. Rahvas plaksutas. **TPI neli lauljat** laulsid sügava mõttega laule ja kantrilaule. Rahvas plaksutas.

2. osa — «Taidlust ka!» EPA pakkus pantomiimi ja lauldi taas. Ja veel pisut pantomiimi ja laulu. Lõpuks tantsis tantsurühm «Kirke». Ei noh, toredad tüdrukud olid! Kõike seda sidus noormees kikilipsuga — vahelehüüdja.

ERKI pakkus naljafilmi. Autoriks siin ja seal tunnustatud «Päratrust». Saal oli kõveras. Ja miks ka mitte. ERKI ansambel panevat põhirõhu välisele küljele. Panigi. Ventilaatorlik esitus ja omaloomelaulud. Terve saali heakskiiduümin. Pseudopunk läks asja ette. Ja sellega oli tudengitetaidlus otsas.

*

Showsport. Plakatiteade. Publikuhulk. Kõielüke paljuvõistkonniti. Lihaspinge botikjalas. Rõõmurööge. Huumoririietus.

Rentaabluslaul. Kahetõmme. Komsomolijuhid kõieotsal. Naerupahvak.

Ootuspaus. Kaelkirjakukorvpall. Topeltmehed. Seljaspüsimine. Nõtkuvjooks. Seljakramp. Käsitsivõistlus. Korvispall. Higitilk.

Vahelaul. Lestjaig. Labakinnaskäsi. Rahvastepall. Pallivirutus. Kõhupüüe. Kõhioie. Vilebuum.

Nalivõtted. Nalimõtted. Toreoli. **Kõielüke: 1. TRÜ bio-geo. 2. EPA metsandus.**

Kahetõmme: 1. EPA, 2. TRÜ.

Topeltmehed: TRÜ 20 — EPA 12.

Lestjalad: 1. TRÜ, 2. EPA.

REIN R. SIKK

ÜDNF-i 35. ja ELKNÜ 60. aastapäevale pühendatud miiting V. I. Lenini ausamba juures oli 16. novembril kell 18. EPA peahoone ees võis kohata tavalisest suuremat rahvamassi. Sõda, noorus, vägivald — need mõisted ei sobi kokku, nooruslik loov jõud pole loodud eksisteerima sõja ja vägivalla keskel. Tõrvikute paistel helkivad silmad, pühalikud näod olid selle kinnituseks, et noorus peab ise võitlema ja ka võitleb elu hävitamispüüdluste vastu ja kogu maai'ma üliõpilaskonna internatsionalismipüüde eest. Veel selgemini leidsid need peegeldunud mõtted kinnitust **ülikooli teadusliku kommunismi õppejõu Rein Toomla, RSR-i presidendi Veiko Lõhmuse, komsomolikomitee asesekretäri Andrus Laureni ja filosoofiakateedri vanemõpetaja Igor Gräzini kõnedes.** Et veelgi rohkem demonstreerida oma ühtsustunnet, kokkukuuluvust kogu maailma progressiivse noorsooga, laulsid **Nikaraagua protestilauljad laulu: «Avanti popolo»,** millega ühinesid kohalviibijad. Ajaloolised pöörded on seotud rahvaga, kelle eesotsas teednäitavad juhid — lilled V. I. Lenini ausamba jalamile. Nooruse internatsionalismi sümboliseerisid värvilised raketid, mis lendasid avarusse «Gaudeamuse» saatel ja tähistasid mitte miitingu lõppu, vaid nooruse ületamatu jõu võitluse jätku nende eest, kes õpingute asemel peavad kannatama nälga, tundma surmaohtu või koguni võitlema relv käes!

INDREK UDE

(Järg 3. lk.)

Kaljo Lepik 50

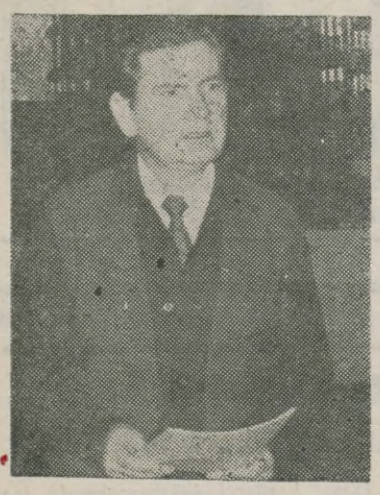

Nädala algul sai 50-aastaseks teadusraamatukogu teenindusosakonna juhataja Kaljo Lepik.

1956. aastal lõpetas ta aialoo-keeleteaduskonna psühholoogiaosakonna ja asus tööle ülikooli raamatukogusse. Küllap sai esimene töökoht südamelähedaseks. Peatselt asus ta jälle õppima, seekord mittestatsionaarselt raamatukogundust ja bibliograafiat. Selleks ajaks, kui K. Lepik ülikooli teist korda lõpetas, oli ta juba kaks aastat teenindusosakonda juhatanud.

Iga lugeja, kes meie raamatukogu on külastanud, tunneb seda rahulikku, heatahtlikku ja abivalmis meest, kes on talle kas lugejapileti välja kirjutanud või soovitud raamatu ulatanud, aga vahel kirjanduse hilinenud tagastamise pärast etteheiteidki teinud. Kui ta on ise lugejaid teenindamas, tunneb igaüks neist end oodatud külalisena. Temalt on meeldiv kirjandust laenata, isegi lugeja kibedust äraütlemise puhul oskab ta leevendada. See, mida raamatukogu teenindustöötajalt nõuab kutse-eetika, on juubilari olemusest lihtsalt lahutamatu. Seetõttu on kolleegidelgi temalt palju õppida.

Lisaks teenindusosakonna juhataja vastutusrikkale tööle on Kaljo Lepik valitud korduvalt raamatukogu parteialgorganisatsiooni sekretärks. Ligi veerandsaja-aastase töö vältel on ta agaralt tegelnud teadustööga ja esinenud raamatukogu teaduskonverentsidel. Praegu organiseerib K. Lepik raamatukogus poliitõppusi. Hoolt on vajanud perekond, täiskasvanuks on sirgunud tütar ja poeg.

Jõudu ja edu uuteks töödeks ja kohustusteks!

Kolleegide nimel
KIIRA KAHU

Üks isevärki mõte

See mõte tuli seminarkas. On ju «seminarka» ja «tuubikum» üliõpilaselu pärisosad. Leidsin endale vaba laua esimese saali lõpu poole. Istusin ja lasin pilgul keskendumiseks ringi käia. Toolid, lauad, tudengid, mõni õppejõudki (kaugemalt külalisi ei paistnud olevat) — argipäev. Äkki tundsin midagi end häirivat. Silmad peatusid minu ees oleval laual, õigemini sahtlil. Samas tundus see kuidagi tuttav, midagi meenutav... ah-jaa, killuke keskkooli-st. Sahtlist paistsid mõned ajalehed, kirjapaberid (sirgeid ja käigardatuid), natuke kohvisaia, soliidne hunnik kompvekipabereid («Mõmmik» vist) ja veel suur hulk midagi ebamäärast, mille päritolu nii kaugelt ja nii lühikese ajaga ei olnud lihtsalt võimalik kindlaks määrata. Võiks öelda, et kollektiivi töö.

Tahtmatult meenub, kuidas keskkoolis sai klassikorrapidajana koolipäeva lõpus sahtlitest suur hulk prahti välja tõmmatud ja imepäraseid leide tehtud. Veel meenub, kuidas kord klassijuhataja tunni ajal ühest sahtlist musta suitsu hakkas tulema ja õige pea leegidki välja löid.

Nii oli see keskkoolis...

Ja nüüd veidi ka p i n g i g r a f o m a a n i a s t.

Tegemist on ühe grafomaania alaliigiga ja oma olemuselt mitte sugugi paremaga, kui on seda suurgrafomaania. Leksikon nimetab grafomaaniat kirjutamishulluseks, haiglaseks kalduvuseks palju kirjutada. Just see on ka pingigrafomaania, sest säärane tudeng peab tõesti palju kirjutada jõudma ja tahtma, kel loengus jätkub aega nii konspekti kui laua jaoks. Kas te (pöördun otseselt, sest loodan, et mind loeb ka mõni tõeline pingigrafomaan) ei karda grafospasmi (s. o. kirjutuskrampi; kramp, mille puhul tõmbuvad kokku kirjutamisel tegevuses olevad lihased; tekib liigkirjutamisest)?

Meeldiv on jäädvustada end järeltulevatele põlvedele ja isegi minul oleks huvitav lähemalt uurida ülikooli pinke mõõdunud sajandist. või ehk ei olnudki siis grafomaane?

Dotsent Peeter Vihalemm arvab, et laudadele kirjutatust ja joonistatust saaks psühholoog materjali üheks korralikuks diplomitööks. Minu arvates oldaks siis selle üliõpilase vastu tublisti ülekohtused, sest tema tee diplomini saab eriti raske olema.

Mingid seosed, järjepidevus ja süsteem on aga pingigrafomaanial küll. Oma põgusa uuringu tagajärjel suudan selle suure loomingu jagada kolme rühma: 1) praktiliselt kasutatavad (spikrid), 2) elamuslikud, 3) idiotism. Kõige huvitavamad on elamuslikud kritseldused. Vahel tundub, et inimene on andekas, kuid talle pole antud võimalust enda väljendamiseks. Spikrid tunduvad paratamatusena, kuid ka siin peaks lahenduse leidmine võimalik olema. Kõige kurvem on asi täiesti idiootlike kritselduste poolest. Kes on selle taga? Leksikonist: idioot — nõrgamõistuslik, totter isik, kes on kas hoopis arenematu või p a r i m a l j u h u l võib omandada vaimse taseme, mis vastab umbes 5-aastase lapse omale. Otsustage nüüd ise, mille alla teie looming kuulub. Muide, idiotismi võib sünnitada ka täiesti terve mõistus.

Nii oli see ka keskkoolis, meie aga...

Ei, moraali pole vaja, seda me ju vihkame. Vihkame, sest me teame ise palju paremini, mida, millal ja kuidas teeme. Aga ma usun, et üht asja teame nüüd veel paremini.

See mõte tuli seminarkas.

MARGUS METS,
TRÜ rahvakontrolligrupi pressisekretär

OMA KODU

Pänter

Et see ole mingi uus kiskjatõug, vaid ühiselamu nr. 3 asukohaga R. Päl:oni tänav 14, mis on [illegible] filoloogiateaduskonna 400 üliõpilasele.

Need, kes 1960. aa t. sügisel vastvalminud maja kolisid, on ülikooli lõpetanud Silvi Kilgi aidtoona ed elanikud postkaartidega mille meie maja kui üks Tartu moodsamaid ühiselamuid oma kollases kuues uhkeldab. T naseks on maja paar korda «keemilises puhastuses» käinud. Alles sügisel võõbati väljastpoolt värskelt üle. T nane Pänter postkaardil peale enam ei paista, sest aeg krõbistab maja nagu biskviiti väljastpoolt, elanikud uuristavad seest.

Kuidas nimelt, teab kõige paremini **komandant Silvi Kilgi**, kes on 1969. aastast meie maja valitseianna: «Mida aeg edasi, seda vähem jääb üliõpilastesse vastutustunnet. Ühiselamumured nagu polekski kellegi omad. Majavanemaid vaheldub kui päevi ja õid, igaüks alustab hoogsalt, kuid hiljem lõõvad nemadki käega. Paremaks pole midagi muutunud. Üksteise patte salatakse maha, valvest puudutakse. Hirmu on vist vähe, omavalitsust samuti! Kui kunagi Jaak Allik omavalitsuse mõtetega ülikooli kihama ajas, võeti sellest otsekohe kinni. Kus see omavalitsus nüüd on? Kurtma oleme kõik kanged, kuid see ei vii kuhugi — tuleb konkreetselt tegutseda. Võtame näiteks valveprobleemi. Kui palju on sellest räägitud ja otsustatud — ikka puudutakse. Eriti esmakursuslased, kelle jaoks näib valve midagi tühist olevat. Nii tulebki aastas vähemalt kord uus telefon muretseda, sest vana on kas varastatud või lõhutud. Loomulikult tegutsevad huligaanid siis, kui valvelauas kedagi ei istu.»

Veidi banaalne on öelda, et kõik algab suhtumisest, meist endist, iga osa eraldi käitumisest kujuneb terviku käitumine. Et muuta midagi suuremat, tuleb alustada pisiasjade muutmisest, iseenda muutmisest...

Aga läheme vahepeal rõõmsaks ka. **Millega siis Pänter uhkustada võib?**

Meie maja on: 1) **kõige** filoloogilisem kuuest ühiselamust. Siin elavad eesti, vene, saksa, inglise ja prantsuse filoloogid, ka käputäis žurnaliste;

2) **kõige** feminiinsem, sest 88% elanikest on naisterahvad;

3) **kõige** radiofitseeritum. Meil on oma «Pänterraadio» (õigemini praegu ei ole, sest osa juhtmete seintelt maha rebimine on saadete edasiandmise praktiliselt võimatuks teinud).

Veel on meil igal aastal kadrikarneval, vastlašou koos trepitraaviga, «Päntervisioon», kus tutvustatakse «Eurovisiooni» lauluvõistlust ja ennustatakse võidulaul. Meil on oma puhvet ja EPA peahoone sööklassegi vaid mõnisada meetrit. Meil on kõikide ühikate kõige parem pesutädi Helmi Sala (vähemalt meie teada).

Millest puudust tunneme?

Nelja korruse peale on üks televiisor, seegi must-valge (värviteler on lõpmatu tähtajaga remondis, osad olevat defitsiitsed). Aitab ühestki, sest peale televiisoritoa polegi pildikasti mujale võimalik paigutada. Kujutage ette, kui 400 inimest sooviksid korraga televiisorit vaadata... Õpituba väheste toolidega kutsub iga aastaga järjest vähem oma jahedasse sisemusse. Ja ongi kõik, sest funktsionaalseid ruume (WC, köögid, kaks duširuumi) ei saa ju kooskäimise paikadena arvestada. Puudub puhketuba. Seepärast ka nii vähe ühikasiseseid üritusi — paljukest seda rahvast fuajeesse ikka mahub. Siiani on just fuajee kontserdi- ja tantsusaaliks olnud. Kunagi pakkus ühiselamunõukogu võimalust keldrisse puhkeruum ehitada, luba ei saadud ja nii puhkamegi suuremalt jaolt väljaspool oma maja. Kevadel, kui päike maa sooiaks ja elujõuliseks on kütnud, kutsub kõiki «Päntri plaaž». Ujumisvõimalused puuduvad, aga kevadsemestri lõpuks oleme kõik juba parasjagu pruunid.

Puudus on tursketest meesfiloloogidest. Sageli tuleb meie maja suhtes ebavääri kalt ja lugupidamatult käituvaid võõraid lausa jõuga ukse taha saata. On juhtunud sedagi, et neiu jookseb, silmad nutumärjad, poiste korrusele tülitajate vastu abi paluma. Igasuguseid asju on juhtunud. Ja juhtub edaspidigi, kui me nn. meetmeid kasutusele ei võta. Kunagi räägiti magnetlukust, mis pidi olema odav, mugav, kolli- ja lollikindel. Õbluke neiugi tunneks end valvelauas kindlalt, kui saaks sellise riistapuu abil sissesoovijaid selekteerida. Päälist valvurit meil ju pole — tuleb ka ööajal üliõpilastel valvata. Uks on pidevalt ja kõigile avatud. Suurem osa külastajaid vaid muigab palve peale registreerida end külastajate raamatus. Eelmisel aastal võis sellest lugeda mitmesuguseid nimesid, nagu poisike Tešik-Taši koopast, kirjanik Jakobson, kapten Klos jt. Oma maja elanike toimepandud pahandused oleme alati ära klaarida saanud, karistanud kuis vaja. Just võõrad **Halvad** on need, kelle vastu kõige enam õiglast viha kanname.

Silvi Kilgi: «Oleme valvelaua trepile tõstnud, et sissepääs hästi kitsuke saaks — siis hüpati üle fuajee käsipuude koridori või roniti esimese korruse akendest sisse. Olen ise, punane lint varrukal, patrullinud. Hakati küll nagu veidi pelgama ja vähem sisse kippuma.»

Egas midagi. Üldiselt elame siin vaikselt, hästi vaikselt.

JÜRI TAMME

Olmesektor teatab

Oleme jõudnud juba harjuda mõttega, et kui on kõne all ühiselamud, siis kindlasti kritiseeritakse midagi. Seekord on kirjutamise põhiuseks 12. novembril ELKNÜ TRÜ komitee olmesektori koosolek, millest võtsid osa teaduskondade kasvatustööprodekaanid (kohal oli kaks teaduskonda) ja ülikooli ühiselamunõukogude esimehed (kõik kuus).

Arutati küsimusi, mis puudutavad dekanaatide ja ühiselamunõukogude koostööd, eriti mõlemapoolse nõudlikkuse suurendamist. Jäi kõlama põhimõte, et ennekõike peab korrarikkumiste puhul maksvusele pääsema nõukogu enda sõna ja alles siis, kui sellest ei piisa, dekanaadi oma. Ülikooli komsomoliorganisatsioonile jäägu ühiselamunõukogude üldjuhtimine. Arutati sedagi, mida saaks teha ühiselamutes näitagitatsiooni parandamiseks. Omaette probleemiks on kujunemas ühiselamust lahkunud üliõpilaste väljakirjutamine. Mõelgu sellele igaüks, kellel kavatsus ära minna.

Koosoleku lõpul otsustati korraldada teaduskondade esindajatega üheaegselt reid kõigisse ühiselamutesse, et kontrollida lubade olemasolu ja sisekorraeeskirjade täitmist. Tulemustest teatame ajalehes.

MATI LUUKAS,
komsomolikomitee olmesektori juhataja

Õppepäev Kagu-Eestis

Ühel oktoobrihommikul alustas bussitäis geograafiaosakonna üliõpilasi Baeri maja eest koos TA looduskaitsekomisjoniga **ekskursiooni Kagu-Eesti uutele maastikukaitsealadele.** Ekskursiooni juhtis füüsilise geograafia kateedri prof. Endel Varep. Seletusi andsid ka TA Geoloogia Instituudi teadusdirektor dots. H. Viiding ning I. Kala füüsilise geograafia kateedrist.

Mullu 24. septembril kinnitati ENSV Ministrite Nõukogu määrusega 4 uut maastikukaitseala: Otepää, Haanja, Karula ja Paganamaa. Tegelikult kehtis loodushoid nende piirkondade omapärastel osadel varemgi. Nii jäi nende piiridesse osa endisi väiksemaid maastikukaitsealasid. Suur Munamägi, Vällamägi, Rõuge järvistu, Pühajärv, Väike Munamägi ja Tedremägi.

Eesti NSV 29 kaitsealast 14 on maastikukaitsealad. Nende ülesandeks on säilitada maastike üldilmet, mis ei tähenda inimese majanduslik tegevuse välialülitamist meie maastikust, vaid õiget planeerimist nii, et loodus selle kadudeta välja kannatab.

Suure Munamäe tornist avanes meeldejääv vaatepilt. Prof. E. Varep ja dots. H. Viiding valgustasid meid põhjaliku ülevaatega 9200 ha suuruse Haanja maastikukaitseala geoloogiast, geomorfoloogiast, maastikest ja looduskaitse päevaprobleemidest.

Harva võib näha lumises maastikus järvi lainetava veeväljaga — nautisime seda pilti eriti Rõuges, kus saime huvitava ülevaate sealsete järvede geneesiga seotud probleemidest.

Paganamaa maastikukaitseala uudistasime kõigepealt vaatetornist. Hilisemal lähemal tutvumisel selgitas prof. E. Varep, et seda ala on veel suhteliselt vähe uuritud, ning soovitas üliõpilastele mitu teemat, millest võiksid välja kasvada huvitavad diplomitööd. Tulevikus saab Paganamaast koos Läti NSV poolsete piirkondadega vabariikidevaheline kaitseala.

Viimane peatus oli Karula kuplistikus. Seal tänasime äsja Frunzes üleliidulisel geograafiakongressil NSVL Geograafia Seltsi auliikmeks valitud prof. E. Varepit põhjalike seletuste eest. Kogesime, et Kagu-Eesti maastike ilu on nauditav ka lumega, mil sealsete kiiresti vahelduva reljeefiga alade looduspildid on sageli isegi paremini jälgitavad. Diplomandidel oli muidugi heameel, et õppepäevast võtsid agaralt osa esmakursuslased.

TIIT HANG,
geograafia V k.

Retsensiooniks seda nimetada ei saa, aga...

(Stalkeritunne)

Tarkovski, ta näkse olevat selle aasta suurmood. Nagu Rannap? Ja eks nemadki alta kaa laste silmis Sinu intellektuaalset mainet tõsta.
— Kus käisid?
— Tarkovski' vaat mas'?
— Oo! Ja kuidas meeldis?
— Hüsti!

* * *

Tarkovski «maine» Tallinnas tähendas seda, et pileteid jätkus vaid «Sõpruse» eelmüügikassasse.

Filmi algushetkel lahutas mind kinost 15-minutiline teelõik — hilinemine. Õnneks ei olnud kinouste vahele laualatti seatud ja sõbralik kontroll vangutas pead: «Sinna viimasesse ritta, kuhu teil pilet on, küll istuda ei saa. Kas arvate, et see, kes esimesse ritta pileti võttis, ka sinna istub? Seiske väheke ukse juures, kohe läheb saal pooltühjaks.»

Sellise eelteadmisega astusin saali. Seal käis kerge sahin, nagu enamiku meie filmide puhul ikka (heatasemeline ventilatsioon lisaks). Paljud otsustasid minemise kasuks. Et ma aga ei peatu kinokülastuseetika küsimustel, siis ei arvusta ma ka salasuitsetamist, tinapaberiga šokolaadi kamašokolaadile eelistamist ega vilega norskamist.

Aga enne kui rääkida filmi sisu mõistmisest, võiks mediteerida kannatlikkusest mõista püüdmise asjus üldse.

MAARJA PÄRL

* * *

Ja lisaks kuulukse, et osa publikust kohe tulede kustutamist nõudnud. Valgus maha, ega filmi olegi vaia!
Ja iga saalist lahkulaga tõuseb Sinu intelektinatuke taas grammi võrra kõrgemale. Et Sina pole ju sellise. Sina pead vastu. Sina vist mõistad Tarkovskit. Kui? Sest Sina istusid ju lõpuni.

* * *

Mõttepinge ja probleemide märkamatu, tihe, ja samas eluline seos. Ei suuda kujundite, sümbolite käiguga kaasa minna. Mahavisatud ajaks seda nimetada... ei saa.

Stalker — usk tulevikku.

Kirjanik — pessimist, usutu, talle on maailmas kõik purunenud.

Ja nende vahel Professor — skeptik, aga siiski asju parandada püüdev.

Kuni klaaside liigutamiseni jälitab meid pealesurutud mõte kaosest, lootusetusest. Fantastiline on oskus paari jõulise stseeniga (Stalkeri naise monoloog, klaasid) pöörata kogu mõttekäik lihtsalt ümber, tõestada eelneva mõttetus.

Maagiline arv kolm õnnetoa lävel, vihm. Aga siiski! Nad ju ei astunud üle läve...

EVE ANT

(Järgneb)

Suur südamlik tänu

ENSV Kõrg- ja Keskerihariduse Ministeeriumile, ülikooli rektoraadile, kaastöötajaile, EKP TRÜ komiteele, ametiühingukomiteele, ELKNÜ TRÜ komiteele, TRÜ Akadeemilisele Naiskoorile, kõigile teaduskondadele, ÜMPI-le, paljudele dissertantidele, ülikooli teadusraamatukogule, paljudele kooridele ja nende dirigentidele, Tartu Kultuurihoone puhkpilliorkestrile, TRÜ kateedrite õppejõududele, ajalehtede «TRÜ», «Sirp ja Vasar» ning «Edasi» ja ajakirja «Nõukogude Tervishoid» toimetustele ja paljudele sõpradele, kes mind väga meeldivalt õnnitlesid heade soovidega tööjuubeli ja 70-aastaseks saamise puhul.

IRENE MAAROOS,
teadussekretär

INTERKLUBI

liikmed kogunevad töökoosolekule neljapäeval, 27. novembril kell 19 ELKNÜ TRÜ komiteesse. Sektorite liikmed kogunevad samasse kell 18.

TRÜ & EPA ÜLIÕPILASPÄEVAD

(Algus 1. lk.)

✻

Esmaspäeval olid EPA rektoraati vastuvõtule kutsutud nimeliste stipendiumide saajad ja üliõpilaspäevade tuumik. Tudengeid tervitasid **rektor dots. Nikolai Kozlov ja õppeprorektor dots. Enn Altosaar.** Muude teemade kõrval (peamiselt majandus- ja ehitusplaanid, aga ka ühiselamute kord jne.) meenutati nädalavahetust. Rektor pidas üliõpilaspäevade üritusi õnnestunuks. Ehkki organisaatoreil polnud vähe muresid (üks neist muidugi ruuminappus), tuldi hästi toime. **EPA komsomolisekretär Siim Sillamaa** tõi operatiivse tegutsemise näiteks EPA võimla riidehoiunumbrite valmimise poolteise päevaga, mis üllatas administratsioonigi.

Üliõpilaspäevade mälestusvimplid, samuti EPA embleemid või rätikud jagati kõigile kohalolijaile.

ANU PARS

Pidupäevased avasõnad EPA komsomolisekretärilt Siim Sillamaalt ja läkski lahti viktoriini «EKP ja ELKNÜ 60» avaveor.

Mis linn sai esimesena NSV Liidus Rahvaste Sõpruse ordeni? Missugune on Tartu vanim hoone? Nimetage tartlased-olümpiavõitjad. Nimetage Tartu aukodanikud. Mis oli Nõukogude perioodi «Vanemuise» esilavastus? Neile ja veel viieteistkümnele vähemal või rohkemal määral Tartuga seotud küsimusele otsisid reede õhtul EPA klubis vastust viie teaduskonna esindused (loobumisvõidu andis zooinseneriteaduskond). Peale teadmiste kulus marjaks ära ka hea naljasoon. Huumoripunkte andsid küsimused: Mida tähendavad lühendid TA 6 ja TA 942? Kuidas kõlab esimene lause rahvaste monumendil Toomel?

19 punktiga võitis agronoomide esindus (Olav Auksmaa, Tiina Lehtmets, Tõnu Kukk, Arno Pastak, Aivo Sildnik — kõik esmakursuslased), 15 punkti kindlustas teise koha tulevaste'e mehhanisaatorite'e. Pärast lisaküsimust läks ko'mas koht metsanduse-maaparanduse teaduskonna teisele esindusele.

Viktoriin oli hästi korraldatud. Kahju ainult, et ükski tudeng ei leidnud aega oma meeskonnale põialt hoidma tulla.

KERSTI MAAL

✻

Esmaspäeval võttis meie rektor prof. Arnold Koop vastu kuld- ja hõbemärkidega ehitusmalevlasi. Vesteldi EÜE-st: räägiti töössesuhtumisest, võrreldi suvemalevat ja põhirühmi, avaldati arvamust kuiva seaduse ja kambavaimu ning seltsimehelikkuse kohta. Kõne all o'id ka ülikooli juubeliga seotud ehitus- ja korrastustööd vaadatuna selle kandi pealt, mida saab ära teha ehitusmalev (uue spordimaneeži ehitus, füüsikahoone lõplik valmimine, linna heakorrastus).

Kohtumisel märgiti, et Tartu regioon (komandör Valev Plato) tuli ü'emalevalises arvestuses esimeseks. Rühmadest nimetati Vana-Kuustet (komandör Tõnu Reinot), kui Ehitusministeeriumi liinis töötanuist vabariigi parimat, Metsa rühma (komandör Enno Tammer), kes jäi samas liinis ko'mandaks. Kuldre rühm (komandör Andres Sa'upere) võitis põllumajanduses töötanud rühmade hulgas.

ANNELI KÜLAOTS

✻

RSR-i laupäevane ettevõtmine «Sõpruses» pidi välja nägema nii: käib Moskva Rahvusvaheliste Suhete Instituudi ja ülikooli noorte poliitikute dispuut. Rohkearvuliselt sajab küsimusi publikult, kohtunikuna on tegevuses populaarne väliskommentaator Raul Mälk. Õhtu jätkub V. Siilatsi ja M. Tarmaku diskoga.

Möödus esimene pooltund. Üksikud dispuudihuvilised said teada, et üritus jääb ära. Nemad lahkusid.

Teisel pooltunnil kogunesid diskohuvilised. Disko polnud veel alanud, kuid et muusika mürtsus, asusid julgemad jalga keerutama.

Ko'mas pooltund. Algas disko. Esimeste vahekommentaaridega teatati, et on saabunud **Raul Mälk.** Kümme minutit hiljem seiskus disko. Raul Mälk alustas Poola sündmustega. Ladusa jutu lõpuks tuli hulgaliselt küsimusi ja omapoolseid kommentaaregi.

Kes teab, ehk oli paremgi, et asi viibis ja tantsuhuvilised poliitikakommentaari kuulasid. Jah, ainult näputäiel dispuudihuvilistel...

RSR-i president Veiko Lõhmus: «... Kahjuks jäi ära kohtumine moskvalastega. Praegu ei ole veel teada, miks instituudi rahvas ei saabunud Tartu.»

Kuues, seitsmes, kaheksas, üheksas pooltund. Disko. Tummfilm maletajatest. Ohjeldamatu disko.

VÄINU ROZENTAL

✻

«Hampelmanni» piletid läksid sõna otseses mõttes hundi kurku ja **15. novembri õhtul oli EPA üliõpilasmaja rahvast tulvil.**

«Hampelmann» on «helge andega meeste punt elu laulude mõnusaks arendamiseks nagu nalja». Nii põhjendasid kollektiivi nime selle liikmed **J. Aarma, K. Kilvet ja L. Nebel.** Kontakt publikuga leiti kiiresti. Selle tagas näitlejatele omane vaba ja särtsakas esinemine, mis ei muutunud pealetükkivaks. Nii oligi väike saalitäis inimesi esinejate võimuses. Laule ei lauldud laulude pärast ega tehtud nalja nalja pärast. Kogu programm sisaldas probleeminägemist, teravat allteksti. Mõõdukus detsibellides mõjus vaheldusena. Kuigi basskitarr Nebeli käes mõnikord kobades õigeid noote otsis, andis üldmulje (tekst, muusika, lavaline esinemine) elamuse ja jõudis kuulajani. Üliõpilane tabas «Hampelmanni» konteksti ning sai seepärast ka täiel määral kaasa naerda ja elada. Et aga kompvek on õieti magus ainult sel juhul, kui kõige magusam osa söömata jääb — nagu ütles ansambli juht K. Kilvet, siis panid esinejad pillid kotti publiku jaoks kõige ebasobivamal hetkel. Ometi oli ansambel sellegi lühikese aja jooksul jõudnud kinnitada vanade austajate valikut ja leida uusi poolehoidjaid.

IVAR VIGLA

✻

«Kui mina hakkan laulemaie, jääb siis küla kuulama...»

Tuttav laul, kas pole? Sootuks teisekõlaline aga saksa rahvusest üliõpilaste huultel. Tundus, et sellega võitiski protestilaulja pühapäeva pärastlõunal saalitäie (spordi*show*'st hoolimata!) publiku poolehoiu.

Kes siis laulsid? «Boliivia» ja Saksa DV üliõpilased Leningradist, «Grenada» (TA Ladina-Ameerika Instituut) ja «Ignassu» (Tšiili, Peruu, Kolumbia, Venetsueela ja Ladina-Ameerika üliõpilased) Moskvast, trio «Kreedo» Novosibirskist ning «Ballada» Sverdlovski Pedagoogilise Instituudi võõrkeelte teaduskonnast. Lauldi rahust, võitlusest ja armastusest. Kuigi rütmikad viisid publiku vägisi skandeerima kutsusid, jäi pärast mõndagi laulu saal hetkeks vaikseks, igaüks jäi üksinda iseendaga ja vaatas laulu kaudu enda sisemusse.

EVE ANT

✻

«Tartu sügis '80» peeti «Vanemuises». See oli III Tartu ansamblite kontsertülevaatus. Erinevalt eelmistest oli tänavu välja kuulutatud konkurss parimale Tartu juubelile pühendatud laulule. Esinejaid hindas žürii eesotsas Olav Ehalaga.

«Repriis» äratas tähelepanu oma puhkpillide rühma ja kolme laulusolistiga, kes muudavad grupi esinemise jõulisemaks, värvirikkamaks. Oma särtsaka, hoogsa tempoga on ansambel omandanud tõelise *show*-bändi maine, iseasi muidugi, kas iga kuulaja-vaataja soovib ennast madaldada grupi väljendusvahendite teatud labasuseni.

Suurimaks plussiks vaba lavaline liikumine. Muu suhtes tekkisid pretensioonid — ilmselt ei leidnud ansambel (või ehk orkester?) õiget adressaati, kes oleks vaimustunud lamedatest vaimukustest ning rosoljelikust kavast.

EPA «Kolmikhüpe» esitas päris täpses anasamblitunnetuses *funky*-rütme (J. Rosenfeldi «Meenutus»).

Instrumentaalse külje rõhutamine. Ansambliline koostöö ja vastastikune tunnetamine heal tasemel: keegi ei pretendeeri olema esimene. Arranžeerimisoskus ilmnes viimases palas.

Isegi **Ilmatsalu «Suveniir»**, kelle muusikalised tõekspidamised kipuvad jääma tänastele tudengeile eelnevasse põlvkonda, suutis nii mõnelegi *rock*-grupile eeskuju näidata ansamblitunnetuselt ning arranžeeringute selguselt.

Lüürilised laulud ja nende esitusviis ei pakkunud eriti midagi, küll aga esimene džässiliku improvisatsiooniga lugu.

«Fix» — *no ah, teda teavad kõik, milleks siis veel tinti raisata.*

Festivali säravamasse poolde kuulusid TRÜ kahe ansambli **«Meedium» ja «Rentaablus»** etteasted.

«Meedium», ainuke džäss-*rock*'i viljeleja, on ansambel, kelle läbikomponeeritud lugudes on selgesti tunnetatav oma kreedo («Roostetanud jääpurikas», «Astmed», «Maailm saab alguse maailmast»).

Eelmistest tugevam instrumentaalne tase, metronoomse rütmiga, originaalpalad. Ette heidan kordust ja üheviisilisust. Liiga kõva võimenduse tõttu polnud kuulda flööti.

Tänavuse festivali naelaks kujunes kahtlemata **majandusteaduskonna «Rentaablus».** Ansambel, kellel on, mida tudengile öelda ja keda mõistetakse.

Kontserdi sümpaatseim oli **«Rentaablus»**, *kellele kuulus algusest lõpuni saali poolehoid. Siit nähtus, et kantrilik muusika on endiselt au sees. Õigel kohal olid väikesed naljad.*

«Uba» ja «Rassel» — *tantsubändid, kava orienteeritud noorele diskopublikule. Aga oodanuks märgitavale vastavat kaasaelamist ansamblite liikmetelt enestelt. «Rassel» laulusolistide liikumine oli hädine. Ei osatud käes hoida mikrofoni. Repertuaari valik keskpärane, ei võinud rahule jääda ka kitarrisoolodega. Üliõpilaskohviku ansambli «Uba» lauljanna E. Ojaveer meeldis teistest lauluneiudest kõige rohkem.*

Võitjad: ELKNÜ Tartu Linnakomitee preemia parima noorteteemalise laulu eest pälvis «Rentaabluse» «Valimispäeva hommikul» (V. Saviauk / R. Parve).

Noortemaja «Sõprus» preemiad parimate «Tartu 950» teemaliste laulude eest jaotati:

I preemia — «Tartu» (J. Rosenfeld / A. Madisson) — «Repriis»

II preemia — «Kodulinn Tartu» (J. Rosenfeld / H. Jõgioja) — «Kolmikhüpe»

III preemia — «Kodulinn Tartu» (E. Seppet) — «Uba»

ELKNÜ TRÜ komitee preemia parima helliloomingu eest anti ansamblile «Meedium».

Tartu Linna RSN TK väljapandud publikupreemia sai samuti «Rentaablus».

TOOMAS KÄÄN, HARRY LIIVRAND

Need ansambli «Grenada» kaks liiget jäid pildile miitingult.

JÜRI LAANE foto

✻

Konservatooriumi kammerkoori ja orkestrit tulid kuulama üsna paljud, kuigi üliõpilaspäevade programmis langes samale ajale teisigi üritusi. Poolteist tundi helisesid kroonlühtrite all Haydni, Mozarti ja Vivaldi loomepärlid. Tantsulised meeleolud vaheldusid lüüriliste mõtisklustega, särtsakat ja humoristlikku helikeelt mahendas aeg-ajalt eleegiline toon.

Muusikaüliõpilaste vabale ja hingestatud esinemisele vastati tugeva aplausiga, mis ei tahtnud ega tahtnud lõppeda.

Veel vihmamärjal koduteelgi püüdsin Vivaldi trillereid tabada ning tänasin mõttes kunstiloojaid ja ilutoojaid.

TERJE SOOTS

✻

Flannery O'Corrow hiljuti ««Loomingu» Raamatukogus» ilmunud jutustuste kogumik «Tõusuteel kohtuvad kõik» jättis rusuva ja masendava üldmulje. Nende isegi lavastamatutena näivate jutustuste kavvavõtmine **EPA lavastuudios** oli üllatav.

Võitlus vana ja uue, hea ja kurja vahel on niit, mis läbib nii jutustusi kui lavastust. Kui esimeses osas «Vaade metsa'e» oli üldistusi kandvaid sümboleid, siis «Kodu rahu» lähenes rohkem nn. traditsioonilisele teatrile. **Lavastaja (Märt Loit)** käekiri kumas läbi mängitud jutustuste. Targalt valitud, pinget kandvad osad olid etenduseni rõhutatud. Tundub, et mängulisuse suhtes oleks kergem olnud veel mõne raamatutegelase lava'etoomine («Vaade metsale»), kuid seda teed ei kasutatud ja kahele noorele näitlejale jäeti rohkem vabadust, samas ka suurem vastutus. Kutselistelgi näitlejatel on raske mängida ühe- ja kaheinimese etendusi. Selleks peab olema «saali peoshoidmise oskust», kuid praegusel juhul tundus «peo peal kantu» hetketi ära libisevat.

Teises osas «Kodu rahu» oli vaatajate silme all nii hingelt kui ihult vaeste inimeste argipäev, kus toimuvad sündmused ei häiri praktiliselt kedagi peale nende endi. F. O'Corrow kangelaste kohta on öeldud: «Nende elu on üheaegselt nii tragöödia kui farss». Tema inimeste elul pole mõtet, sest see ei vii kunagi paremuse poole.

Nauditav oli vahetu suhtlemine partnerite ja publikuga, oli mõistetav siiras tahtmine teha ja mängida. On lavastusi, mille lõppedes jääb mulje, nagu oleksid endast midagi maha jätnud. Mis nimelt — sellele pole kuigi kerge vastust leida. «Tõusuteelgi...» tundus sündivat see «miski».

ULVI FUNK

✻

Kalle Randalu kontsert. Mees ja klaver. Tühjavõitu aula paneb punastama... Väike, terviklik kava, ühtlaselt väljapeetud väljenduslikkus ei väsitanud kõrva, vaid hoidis tähelepanu kogu aeg ergu. Kolm rasket teost esitati laitmatult, vaimustusin ka ettekandja enda kaasaelamisest. L. v. Beethoveni sonaadis kõitis vaoshoitud taktide sujuv vaheldumine kontrastimomentidega, mäng üksikute nootidega. Sonaadi II osa väga kaunis, veidi sentimentaalsenagi kõlav muusika kanti ette eriti laulvalt, sillerdav mäng manas silme ette erisuguseid kujutluspilte. III, kiire osa, jõuline mäng kiirete üleminekutega *piano*'lt *forte*'le iseloomustas ehk kõige paremini Randalu stiili, samas ka Beethoveni goethelikku «tormi ja tungi» helindeid. R. Schumanni Burlesk — tehniliselt paljulubav. Tundus, et pianist ise otsis noote, andes edasi samal hetkel sündinud viisi, mitte teise helilooja loodut. Õrnad pelglikud helid kasvasid heroiliseks kanonaadiks, vaibudes siis taas. Suurepärane meeleolude sünd, sugestiivne ja kuidagi eriti siiras esitus. W. A. Mozarti variatsioonid tõid esile pianisti sõrmede sädeleva töö, noodid kasvasid teineteisest välja täpselt, luues hoogsaid, taassündivaid ja kaduvaid kujundeid.

✻

Lauri Väinmaa, vabariikliku pianistide konkursi värske laureaadi õhtu EPA klubis möödus kammerlikus õhkkonnas. Tunniajalist programmi täitis romantiline muusika — terve kava koosnes F. Chopini helindeist, mille sekka luges LIINA SAARI kaunist tundeluulet: G. Byronit, J. Liivi ja J. Kaidlat. Väinmaa näitas end peene tajuga kunstnikuna, süüvides mängitavasse kogu hingega. Chopini muusika südamlikkus ja selles peituv nukrus tuli nähtavale hingestatud esituse läbi, milles dominantideks said ülemineku ühelt palalt teisele. Oli hetki, kus esitatav haaras jäägitult, kus noodid jäid kauaks õhku helisema. Selliseid momente võinuks rohkemgi olla.

HARRY LIIVRAND

✻

Et lõpu*show* ikka tõesti *show* mõõdu välja annaks, pidi hoolt kandma üks meie *show*likumaid **ansambleid «Consiilium».** Tõesti, värviline paistis ta välja küll, kuid muusika asemel jõudis kuulajateni vaid kahtlane mürin. Kes varem raadiost «Consiiliumi» kuulnud, ootas nüüdki perfektset kõla. Paraku oli aga sõnadestki raske, kui mitte võimatu aru saada. **Mida arvas sellest õhtust ansambel ise?**

«No teate, sellises ruumis ja sellise lavaga ikka midagi korralikku loota ei saa. Mängutujugi võtab alla. Aga publiku kohta pole meil küll mitte üks halb sõna öelda. Tartlased on toredad, välja arvatud see sell, kes juhtmetesse joostes meil mikrofoni tuksi pani.»

Uued laulud?

«Mõned neist liiguvad juba ringi, suurema osaga tuleme välja kohe uue aasta hakul. Kõigepealt muidugi raadios.»

Tartusse tagasi...

«... alati, kui kutsutaksel»

Kuidas jäi õhtu ja õhtulistega rahule õhtu peremees, diskotaat RIHO BAUMAN?

«Väga huvitav on tallinlaste algatatud ja tartlaste poolt nüüd jätkatav spordisaali disko. Edaspidi (ruumi eripära arvestades) võib sellest veel tore asi saada.»

Soovida Tartu publikule...

«et ta diskol end ikka hästi ja mõnusalt tunneks. Täna näiteks ütlesid kaks üliõpilast, et nad tahaksid möllata, mööda saali ringi joosta ja karelda. Andku ma käsk. No ütle nüüd, kas sedagi peab käskima!»

VAHUR KERSNA

✻

Tartu üliõpilaspäevadele pandi alus 1965. aastal. Sellest ajast kuni tänaseni on rahvusvahelist üliõpilaspäeva tähistatud igal aastal. Erinevad on olnud üritused ja ulatus; aastate jooksul on otsitud uusi vorme, millega suuremaid masse kaasa haarata. On proovitud varianti, kus päevade organiseerimise põhiraskuse kandjaks olid teaduskonnad, osakonnad. Praegu tundub, et siiski kõige mõistlikum ja otstarbekam on moodustada spetsiaalne organiseerimiskomitee, kuhu kuuluksid võimalikult erinevate huvidega inimesed, kellel tahtmist ja kannatlikkust.

Viimastel aastatel on üliõpilaspäevi organiseeritud ja tähistatud koos EPA-ga. See on õige ja vajalik. Tore, et aasta-aastalt on EPA osa suurürituste korraldamisel suurenenud. Eriti kaalukas oli see tänavu.

Alatiseks probleemiks on ruumid. Meil on olemas küll kohti, kuhu mahub korraga sisse paarsada kuni viis-kuussada inimest, kuid puudub paik, kuhu mahuksid kõik soovijad. Suurim kasutada olnud ruum on EPA võimla, kuid seegi ei suuda vastu võtta kõiki. Võib-olla toob lahenduse ülikooli uus spordihall?

Ka võiks proovida üliõpilaspäevi pidada kuu aega varem, s. o. kusagil oktoobri keskpaiku. See võimaldaks teha rohkem vabaõhuüritusi.

Toimunust. Kulminatsiooniks kujunes 16. november. Haarav oli kahe kõrgkooli vaheline spordi*show*. Emotsionaalse mulje jättis miiting paarisaja tõrvikuga V. I. Lenini mälestussamba juures. Rõõmu valmistasid taidlusfestival ja «Tartu sügis». Esimene eelkõige selle tõttu, et esmakordselt osalesid kõik kuus kõrgkooli.

Kuid samas oli vähe üliõpilasi K. Randalu klaverikontserdil ja ansambli «Spiraal» puhkeõhtul.

ELKNÜ TRÜ komitee sekretariaat arutas oma istungil üliõpilaspäevi ja tunnistas need kordalöinuks.

Tänusõnu tahaks öelda kõigile organiseerijaile ja kaasalööjaile, kes ei pannud paljuks vaeva. Suur tänu ka noortemaja «Sõprus» ja EPA võimla juhtkonnale, TRÜ kunstikabinetile, TRÜ ja EPA KOR-i liikmetele ja kõigile, kes sõna ja teoga abiks olid.

Organiseerimiskomitee nimel

VALEV PLATO

INFORMIIN

28. novembril kell 17 Toomel

Viktoriinid on saanud populaarseks ja loovad elevust. Selline on olnud ka teadusraamatukogus iga aasta novembris üliõpilastele organiseeritud informatsiooni otsimise viktoriin ehk INFORMIIN. Võistluse omapäraks on see, et vastuseid ei anta peast, vaid otsitakse teatmeteostest, esitatakse kirjalikult ja märgitakse ka allikas, kust andmed on saadud. Selline informatsioonikäsitlus on vajalik ja peab kujunema tavaks tulevasele teadlasele. Iga osavõtja peab oskama kasutada katalooge Toomel, tundma lugemissaalis leiduvaid tähtsamaid teatmeteoseid, leidma kiiresti vastuseid aktuaalsetele küsimustele ajakirjadest ja andma kahe- kuni kolmeminutilises sõnavõtus leidliku lahenduse esitatud probleemile ülikooli või raamatukogu elus, seda aga juba ilma teatmeteoste abita.

Võistlus toimub teaduskonna, kursuse, rühma või suvaliste kolme liikmeliste võistkondade vahel. Esikoha saavutanud võistkonda premeeritakse komandeeringuga mõnele ÜTÜ konverentsile NSV Liidu Euroopa-osas võistlejate endi valikul. Teiste osavõtjate auhindadeks on raamatud. Premeerimine toimub võistlusele järgnevas teelauas, kus žürii esimees, TRÜ TR direktor L. Peep on nõus vastama üliõpilaste küsimustele raamatukogu olevikust ja tulevikust. Informiini viib läbi NSVL ajaloo kateedri juhataja dots. H. Palamets.

Konsultatsiooni võib eelnevalt saada bibliograafiaõppuste korralda jailt ja bibliograafiaosakonna töötajatelt Toomel. Informiin on 28. novembril Toome raamatukogu lugemissaalis kell 17. Võistkondadel tuleb registreeruda kuni 26. novembri k. 17-ni bibliograafiaosakonnas Toomel või telefonil 678 (ülikooli keskjaama 341-21 kaudu). Erandjuhul saab registreeruda ka enne võistluse algust kohapeal.

Võistelda võib ka individuaalselt, lahendades alljärgnevad «suure ringi» küsimused. Kirjalikud vastused koos allika täpse märkimisega iga vastuse puhul anda Toome lugemissaali 26. novembrini k. 22-ni. Soovitame aga ka individuaalvõistlejail osa võtta võistkondade informiinist, sest «suure ringi» küsimuste lahendamisega olete läbi teinud hea eeltreeningu.

LAINE KILK

Suure ringi küsimused

1. **Milline rahvusvaheline autasu anti Poola arhitektile ja riigitegelasele Halina Skibniewskale 1978. a.?**
2. **Mis on тырса ja milleks teda tsirkuses kasutatakse?**
3. **Keda rakendatakse tavaliselt ahkju ette?**
4. **1974. a. ilmus Rudolf Rimmeli artikkel «Miks Lumivalgeke abiellus Kriimsilmaga», mis avas perekonnaprobleemide käsitlemise vabariiklikus ajakirjanduses. Leidke see artikkel!**
5. **Millises V. I. Lenini teoses mainitakse F. M. Dostojevski teost «Vennad Karamazovid»?**
6. **Milline Walt Disney raamat ilmus 1936. a. eesti keeles ja kes o'i tõlkija?**
7. **Kuidas on Rahvusvahelise Amatöörkorvpalli Föderatsiooni (FIBA) peakorteri aadress?**
8. **Milline Bruno Oja loodud laul trükiti Eestis ära 1979. a.? Millisest kogumikust seda leida?**
9. **Mida tähendab tõlkes lühend WI $?**
10. **1976. a. avaldas üks ülikooli teadur artikli loomsete mürkide toime kohta. Millise ja kus?**

Pilk algusesse

(Algus eelmises lehes)

Kõige kaunimad laulud kostsid naabertoast EPA I kursuse elektrifitseerijate esituses (rääkimata õhtustest ühistest kultuuriüritustest.)

Kõige vaiksemalt möödus päev, mil filoloog Tiina kombaini ratta alt kiirabiga linna viidi ...

Veel oli meil aias kõige mürakam murumuna, meie veoautol kõige abivalmim juht Ülo ... ning peale ühiste «kõige»-de igaühe salajane parim, halvim, õnnelikem või nukraim hetk.

Nüüdseks oleme harjunud nägema oma kursuse poisse pintsakuis ja tüdrukuid seelikuis, avastanud neid mõnikord õhemast või paksemast väljapeetuse ja paremanäida-tahtmise kestast kammitsetuina, oleme ehk omaette hakanud mõtisklema kursuse vaimu üle. Nüüdseks usume end sovhoosimälestustest tabamas **kõige tähtsamat.** Võibolla on selleks harvaesinev tunne viitsida olla sa ise või kaaslaste esimene üle(ala)-hindamine, pärastine alla(üles)hindamine ja paikapanev ümberhindamine. Võib-olla aga «meie»-mõiste laienemine põhukuhjanaabritest ajakirjanduse esimese kursuseni.

ANU PARS

MATKAJATELE

Alates 27. novembrist toimub Leningradi mnt. 25 X korrusel edasijõudnute suusamatkakool (vajalik II kategooria matkast osavõtt või I kategooria matka juhtimine). Tulge kõik grupijuhid ja liikmed, kes lähevad matkama sel talihooajal. Koguneme kl. 20. Veel on kohti algajate suusamatkakoolis! Kokkusaamised teisipäeviti kl. 20 Gagarini 1 aud. 202. Õppematk toimub Koolas.

TULE «LAKSTIGALI»

Kui Sa ei ole senini leidnud kohta, kus oma lauluhäälel kõlada lasta, tule ansamblisse «Lakstigal».

Ansambel on tegutsenud TRÜ klubi juures juba 15 aastat. Repertuaaris on nii etnograafilisi rahvalaule kui ka rahvalauluseadeid. Kontsertreisid on ansambli viinud peaaegu kõigisse Eestimaa nurkadesse, mitmesse vennasvabariiki ja ka väljapoole NSV Liidu piire. Harjutamas käime 2 korda nädalas. Ootame **uusi** lauljaid teisipäeviti kl. 18.30 füüsikahoones (kuni detsembri keskpaigani).

Täiendust ootab ka klubi rahvamuusikaansambel. Informatsiooni saab samuti füüsikahoonest igal teisipäeval kell 20.

PANE TÄHELE

KLUBI ÜRITUSED

UUES KOHVIKUS
Reedel, 21. novembril kl. 19 DISKO.

NOORUSE t. 9
Laupäeval, 22. novembril kl. 20 PUHKEÕHTU.

NOORTEMAJAS «SÕPRUS»
Pühapäeval, 23. novembril kl. 12 TRÜ esmakursuslaste TAIDLUSKONKURSS (arsti-, ajaloo-, biol.-geogr., filol., füüsika-keemia-, kehak., majand., matem. ja õigusteaduskond).

AUTOJUHIKURSUSED

ALMAVÜ korraldab ülikooli töötajaile ja üliõpilastele B-kategooria autojuhikursused. Eelregistreerimine Kesk t. 19, tel. 75 528 kuni 1. detsembrini.

Ilmsi ja ulmsi teadusraamatukogust

November õngitseb põhjatuuli — väljas jaheneb ja taheneb. Ülikooli teadusraamatukogu ehitusele minnes ei ole vaja enam jalga tõmmata varrega saapaid. Pealegi eemaldati mõni nädal tagasi ehituselt plankaed ning alustati ümbruse korrastamist. Tänaseks on hoone esisele juba mitusada plaatigi paigaldatud. Et kaetavat pinda eelnevalt rullimisega ei tihendatud, läheb töö iseäranis kiiresti, kuid samas tekitab ka vastakaid arvamusi. Üks uudistama tulnud sisetööline koguni püüab veenda, et kevadel on need plaadid nagu jääpangad Emajões. Jäägu selle arutelu edasine käik kuulmata, sest käesoleva loo eesmärk on teine: selgitada, mida tähendab lause «Ülikooli teadusraamatukogu ehitus antakse tellijale üle 25. detsembriks 1980».

Niisiis majja. Paar astet graniittreppi, jalalibistus marmoril, seisatus tammeparketil ja tundepuhang — võimas! Kuigi kõikjal käib veel vilgas tegevus, pole ruumides ringi käies raske ära arvata nende tulevast otstarvet. Samas kinnistub arusaam, et midagi taolist pole Tartus varem tehtud. Küllap veendub selles igaüks. Ehitustööliste kõrval võib kohata ka üksikuid tulevasi valdajaid. Teadusraamatukogu tehnilise ekspluatatsiooni osakonna juhataja Albert Kure: «Tõepoolest, nagu näha, on tööd teha veel küllaga. Olen juhtinud ehitajate tähelepanu ka mõnedele vigadele, puudustele. Osa neist on tänaseks kõrvaldatud. Usun, et ehitus valmib tähtajaks, ning siis, umbes poole aasta möödudes, võime alustada sissekolimist».

Albert Kure peab tulevikus organiseerima 12 000 valgusti, 131 elektrimootori, 8 lifti jt. seadmete korrashoiu ning vastutama hoones optimaalse niiskuse ja temperatuuri eest. Selle ülesande edukas täitmine sõltub suurel määral tema praegusest nõudlikkusest. Nii et Albert Kure kulmudevaheline etteheitekorts on iseenesestmõistetav nähe, ka aja märk.

Tarkust tuleb minna nõutama taas Toomele. TRÜ teadusraamatukogu direktor Eesti NSV teeneline kultuuritegelane Laine Peep: «Loodetavasti antakse raamatukogu ehitus tellijale, s. o. ülikooli kapitaalehituse osakonnale üle tõepoolest 25. detsembril. Meile, tulevastele valdajatele, aga tähendab «valmis» seda aega, kui saame alustada raamatute sissekolimist. Raamatukogu läheb käiku siis, kui ta avab uksed lugejatele.

Pärast ehituse vastuvõtmist jääb teha veel hulga olulisi töid. Samuti pole praeguseni kohale saabunud kõik riiulid, rääkimata olemasolevate paigaldamisest; puudub mööbel lugemissaalidesse, töötajatele. Ilmselt jäävad lõpetamata kahekorruseliste riiulitega hoidlad, kuhu paigutatakse kogu õppefond ja haruldased raamatud ning käsikirjad. Tegemata tööde maht osutab sellele, et kolimist ei alustata enne kui poole aasta pärast. Ent kui ükskord tõesti see aeg saabub, siis püüame töötada maksimaalse kiirusega, jälgides, et raamatute paigutus fondides ei muutuks. Esimestena viime üle vähemkasutatavad raamatud. Spetsiaalselt kolimistöödeks on isegi meiepoolne ratsionaliseerimisettepanek: kärgkonteiner, mille sisse käivad plastmassist piimakastid. Olukorda, kus on suletud kõik ülikooli lugemissaalid ja laenutuspunktid, ei tohiks tekkida. Praeguste arvutuste kohaselt jäävad viimastena töötama Toome lugemissaal ja õpperaamatukogu. Normaalseks kolimise ajaks pean 9—10 kuud. Kui selles graafikus jõuame püsida, siis tähendab see ka tipptaset, sest näiteks üht osa USA Kongressi raamatukogust (fondide suurus ja kolimiskaugus on meie olukorraga võrreldavad) koliti üle aasta. Kõike eelnevat arvesse võttes usun optimistina, et raamatukogu saab avada 1982. aasta kevadel.»

Niisiis tuleb varuda veel kannatust. Kurbloolus seisneb aga selles, et maad on võtnud kuuldus uue raamatukogu peatsest avamisest lugejatele. Levitajateks ilmselt inimesed, kes teavad kõiki asju väga hästi ja veel paremini. Oma süü on siin ka liigoptimistlikel ehitajatel, kes lubasid hoidlad üle anda juba möödunud aasta lõpus. Mõnda kuulduste levikust — arvukates kaugekõnedes otsitakse direktor Laine Peepu juba uuelt aadressilt ...

*

Esmaspäevast peale on raamatukoguehitusel oodatud kõik abilised, mõistagi grupiviisi.

AIMAR JUGASTE

Näidend ainsas pildis

Tegevusaeg: mõni päev tagasi.
Tegevuskoht: kohvilaud.
Tegelased: tudengid, kes tahavad teatrit teha.
Neid mängib: TRÜ klubi näitetrupp.

A: Nüüd, kui siin kohviringis oleme, on vist paras aeg mõned probleemid sirgeks rääkida.
B: Ei tea, kas sest midagi kasu ka peaks olema?
C: Äkki on. Proovida ju võib.
A: Miks meil pole üliõpilasteatrit?
B: Üliõpilane pigem vaatab, mis teised teevad, kui ise teeb. Julgust (viitsimist) ise teha on vähe.
N: Pole ruume, pole materiaalset toetust.
F: Kui oleks keegi, kes hoolimata ettetulevatest raskustest asja kätte võtaks. Ja tudengid ise peaksid selle eest võitlema.
G: Aga kas meil üldse on vaja üliõpilasteatrit?
F: Oled näiteringis mitmendat aastat juba. Miks sa teed seda teatrit?
C: Vajadus. Siis tean, kui raske on teatrit teha, enne kui teisi kritiseerima hakkan.
D: Tunnen, et saan siit midagi kaasa võib-olla kogu eluks. Aga miks sina siin oled?
F: Aitab unustada ebameeldivusi.
H: Ma teeksin igasugust teatrit, kus tunnen, et arenen ka ise.
B: Mis meeldib?
C: Meeldib meie punt ja laagrid Vellaveres. Meeldib midagi teha.
E: Kui osa välja tuleb, või vähemalt mõni kohtki.
A: Kui etendus lõpuks vaatajani jõuab.
B: Aga mis ei meeldi?
F: Piiratud võimalused. Ruume, tehnikat pole. Kui etendus käes on, ei või iial kindel olla, kas valgustus ja muu tehnika ikka kõik kohale jõuab.
G: Et poisid teatritegemise vastu vähe huvi tunnevad. Mõni aasta tagasi oli trupis poiste ülekaal.
B: Prooviks õige «Väikest printsi».
C: Vahelduseks võiks midagi teist laadi teha, lõbusamat.
F: Ehk lausa tudengitikku.
D: Satiiri, näiteks P.-E. Rummot.
C: Näitering ootab uusi liikmeid. **Poisid, kas teie hulgas siis tõesti nii vähe asjahuvilisi on. Näe, mina juba mitmendat aastat.**
B: **Esmaspäeval, 24. novembril kell 19 mängime TRÜ aulas Vesaasi «Jäälossi». Tulge vaatama!**

Eesriie

Reklaam: Näitering ootab uusi liikmeid teisipäeval, 25. novembril kell 19 füüsikahoones, aud. 415.

Kuidas elab spordikuninganna

Kergejõustikuhooaeg on ümber saanud. Sportlased ja treenerid istuvad laua taha, analüüsimaks kordaminekuid ja vajakajäämisi. Tagajärgede edasise tõusu heaks oleks kasulik välja nuputada seni tundmata harjutusmeetodeid. Paigal tammuda ei tihka ju keegi.

Kuidas ülikoolis kergejõustikuga lood on, seda pärisin-kuulsin **kergejõustikukateedri juhatajalt Alfred Pisukeselt.**

«Aasta läks korda. Otsustage ise: kaks vabariigi meistriliitlit kevadiselt murdmaarajalt (K. Rehemaa, I. Kukk), ülekaalukas võit teatejooksu jõuproovilt, sealhulgas esikohti kaheksast viis. Suve teine pool polnud vähem edukas. Võidukas matš Moskva üliõpilastega, Eesti esivõistlustelt kokkuvõttes Tallinna kannul võimetekohane teine koht pluss rohkesti säravamaid medaleid. Tervelt kümme. Kaotusega naasime küll lahe tagant kohtumiselt Helsingi ülikooliga, aga mäng ei olnud ka päris aus. Helsinglaste punktiarvesse andsid lisa sportlased teistest Soome ülikoolidest. Nagu alati, olime parimad vabariigi kõrgkoolide seas, individuaalselt 14 üliõpilaste meistrit.»

A. Pisukesega tuleb nõustuda. Olümpia-aasta õnnestus. Ehkki Lužniki peaareenile pääsejat ei leidunud. Meil puudub taoline tipp nagu oli EPA-l Jaak Uudmäe.

Siiski. Esile on kerkinud rida noori andekaid kergejõustiklasi. Aivar Ojastu andis võiduka jooksuga olümpiatugipunktide kohtumisel endast märku Nõukogudemaa treenereile. Tänavu suvest pärinevad ka tema tublid Eesti noorterekordid 400 meetris nii tõketega kui ilma. Mine tea, ehk jätkub noormehel julgust tulevikus üleliidulise koondise uksele koputada. Arukas, eale vastav treening annab alust nõnda arvata.

Eesti kergejõustiku valulapse — keskmaajooksu — tulemused on suhteliselt viisakad. Üllatas külmaverelise ja taibuka jooksuga Taivo Mägi. Tasuks vabariigi meistrikuld. Isiklikke marke nihutasid tublisti edasi Mati Koppel ja Jürgen Ligi. Õrnema soo seas on juhtohjad täielikult meie ülikooli käes. Visa harjutaja Maie Kalle püüdlusi kroonis lõpuks edu. Meistripaberid tõi kõigi aegade neljas resultaat 2.05,8. Arengut ilmutasid Katrin Rehemaa ja Ulvi Leinsalu.

Alfred Pisuke: «Jooksuga olen väga rahul. Jätkub tegijaid, on korralikke tulemusi. Jõudsalt on arenenud Ille Kukk. Temalt 3000 meetris Eesti rekord (9.04,0). Sügisest õpivad meil Jelena Varkki ja Meeli Dobrinova. Loodame ka neile.»

Edetabeleid sirvides näeme teisigi, kes ülikooli kergejõustiku hea maine eest hoolt kannavad. Sprinterid J. Jessin ja G. Organov, tõkkejooksjad M. Sinivee, U. Noot, hüppajad H. Piirisild, K. Leitud, V. Holodnjakov, J. Savka, O. Kravtšenko. Nüüdsest lisandub neile perspektiivikas kõrgushüppaja Ain Evard.

ANDRUS NILK

(Järgneb)

UUDIS * SPORT * UUDIS

Ehkki Paul Kerese II mälestusfestivali raskuspunkt on Tartust ammu üle läinud, ei või malemängu otsekohe unustada. Üliõpilaspäevade raames saigi veel kord mõõtesporti proovida.

Simultaani nõustus andma meister Aarne Hermlin. Jõudu katsuma tulges tulla vaid seitse tudengit ülikoolist ja kolm EPA-st. Kesisevõitu arv. Aga mänguisu jätkus. Kahe ja poole tunnise mängu järel pressisid viigi välja Ants Astover (maj. IV) ja Andres Ihermann (füüs. IV). Rohkemaks jaksu polnud.

A. Hermlin: «Vastased panid visalt vastu, kuigi tase kõikus suuresti. Oleks I järgu mehi enam leidunud (mängis kolm), siis tulnuks mõnel ka võidu puhul kätt suruda. Üldjoontes pole üliõpilasmalel viga. Praegugi teeb linnatšempionaadil meheteguside Jaan Merilo.»

Maleratsu kappab mööda Eestimaad edasi. Nüüdseks on otsaga jälle lõuna poole jõudnud.

ANDRUS NILK

*** Tallinnas toimusid Eesti NSV kõrgkoolide meistrivõistlused väravpallis. Ülikooli esindused olid võidukad (meestest 2. EPA, 3. TPedI, 4. TPI naistest 2. TPedI, 3. TPI). Meeskonnas mängisid: K. Ollo, J. Lebedev, M. Suits, A. Porkveli, Ü. Käes, A. Pinnonen, R. Reinok, J. Lepp, J. Nurmala, V. Zlatin ja J. Jahiloo; treener R. Roos. Naiskonnas: A. Sauga, H. Albo, H. Käärik, M. Metsur, E. Ilus, S. King, A. Suur, A. Boroduška, R. Petersell, M. Tenno, M. Murre ja T. Saul; teener E. Kübarsepp.**

*** Tartu tennisemeistriteks tulid Gea Rennel (geoloogia II) ja Ain Alvin (õigust. IV).**

*** Eesti NSV meeste II liiga korvpallimeistrivõistlustel jääb ülikooli teisel koondisel pidada veel 7 mängu. Viimati alistati Tallinna haridustöötajad 74:72, «Energia» 98:73 ja TSIK II 86:66 ning kaotati «Tempole» 74:82.**

INDREK LINDSALU

Toimetaja V. SOOTAK

Aialehe «TRÜ» toimetuse aadress: 202400 Tartu, Ülikooli t. 18, TRÜ, ruum 302, tel. 341-21/253. Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk. Tartu Ülikooli 17/19. III. Üksiknumbri hind 2 kop. Tellim. nr. 4117. MB-09741.

«TRÜ» «Тарту Рийклик Юликоол» («Тартуский государственный университет»). Орган парткома, ректората, комитета ЛКСМ и профкома Тартуского государственного университета, г. Тарту, Эстонской ССР.

Eesti NSV Riiklik Raamatukogu

KÕIGI MAADE PROLETAARLASED, ÜHINEGE!

tartu riiklik ülikool

TRÜ

EKP TRÜ komitee, TRÜ rektoraadi, ELKNÜ TRÜ komitee ja TRÜ ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 34 (1244) Reedel, 28. novembril 1980 XXXIII aastakäik

Komsomolikroonika

● ELKNÜ TRÜ komitee oli koos 25. novembril. Soovitus NLKP liikmeks astumiseks anti majandusteaduskonna rahanduse ja krediidi vene osakonna IV kursuse üliõpilasele Oleg Kvašninile.

● Soovituse NLKP liikmekandidaadiks astumiseks said filoloogiateaduskonna žurnalistikaosakonna V kursuse üliõpilane Krista Muldma ja rakendusmatemaatika vene osakonna diplomand Jefim Vaisman.

● Komitee kinnitas teaduskonna komsomolibüroo otsuse ja võttis ÜLKNÜ liikmeks vastu õigusteaduskonna I kursuse üliõpilased Aivar Raudsiku ja Urve Kriiski.

● Eve Ant rääkis komsomoliprobleemide valgustamisest ajalehes «TRÜ». Jooksvat informatsiooni komsomolielu kohta ülikoolis on piisavalt. Teaduskondade komsomolitöö paremaks valgustamiseks tuleb aktiviseerida teaduskondade pressisekretäride tegevust. Taastamisel on rubriik «Komsomolisekretäri tribüün», kus teaduskondade komsomolisekretärid ja sektorite juhatajad räägiksid komsomolielu aktuaalsetest probleemidest. Uues rubriigis «Sõna on kõrgkooli komsomolisekretäril» võib edaspidi lugeda kõigi kuue kõrgkooli komsomolijuhi töödest-tegemistest, komsomolielu headest ja halbadest külgedest. Jätkata tuleb teaduskondi tutvustavate materjalide avaldamist.

● Indrek Ilomets tegi kokkuvõtte EÜE-80 malevasuvest. Komplekteerimisplaan jäi täitmata. 760 tudengi asemel oli malevlasi 694. 7 regioonist 3 oli TRÜ kureerida: Tartu regioon (komandör Valev Plato, vaneminsener Enn Kasak — staapidevahelise sotsialistliku võistluse võitja, kuldmärk teenete eest EÜE-s), Lõuna-Eesti regioon (komandör Urmas Sukles, komissar Jaak Tälli, arst Mart Kull) ja Sakala regioon (komandör Indrek Ilomets, komissar Ervin Luur, arst Ants Lõhmus). 15-st rühmadele jagatud auhinnakohast sai Tartu ja Sakala regioon 9. Ehitusmontaaži maht täideti.

● ÜLKNÜ ridadest heideti välja füüsika vene osakonna IV kursuse üliõpilased Aleksandr Mahhorin ja Vladimir Kuzik kriminaalkuriteo toimepanemise eest.

● Arutati RSP organiseerimiskomitee koosseisulisi küsimusi.

*

● 2. detsembril kirjutab TRÜ komsomoliorganisatsioon alla ELKNÜ 60. aastapäevale pühendatud raportile. Meie komsomolitegevust kajastav raport saadetakse EKP Keskkomiteele.

● Leninliku arvestuse «Viime ellu NLKP XXV kongressi otsused» lõppatesteerimine ülikooli komsomoliorganisatsioonis toimub 1.—10. detsembrini.

on uudist

PÄEVAKORRAL METOODIKA-KÜSIMUSED

Meie vabariigi kolme kõrgkooli majandusteaduskonnad saavad kokku kord kahe aasta jooksul. Omaaegsed raamatupidamise kateedrite kokkutulekud laienesid hiljem kõigile majanduserialadele.

Vaatamata 21. novembri libedale teele, tormile ja vihmale tuldi kokku meie poole. **Peeti rakendusmajandusteaduse õpetamise metoodika vabariiklik konverents.** Möödunud aastal võtsid NLKP Keskkomitee ja NSV Liidu Ministrite Nõukogu vastu määruse «Planeerimise parandamisest ning majandusmehhanismi mõju tugevdamisest tootmise efektiivsuse ja töö kvaliteedi tõstmisele». See toob meie ellu mõndagi uut ja nõuab majandusteaduslike distsipliinide õpetamisel suuremat tähelepanu majandusmehhanismile ja tema üksikosade sisu detailsemale avamisele. Seetõttu puudutasidki 18 teesist kaheksa otseselt majandusmehhanismi käsitlemist õppetöös. Avaettekandes kõneles TRÜ prof. R. Hagelberg majandusmehhanismi kontseptsioonist majandusteaduslike distsipliinide õpetamisel. TPI dots. V. Voldi teemaks oli «Majandusmehhanismi täiustamine kui pidev protsess». Erinevatest vaatenurkadest puudutasid probleemi veel TRÜ õppejõud dots. M. Välja, TPI dotsendid H. Reisenbuk, Ü. Rooma jt.

Meie prof. H. Müür pidas ettekande «Planeerimise täiustamise käsitlemisest rahvamajanduse planeerimise õpetamisel», EPA dots. J. Kivistik «Põllumajandusettevõtete autopargi kasutamise analüüsi õpetamisest», M. Raudjärv TPI-st «Majandusüliõpilaste õpetamise täiustamisest».

Rohked küsimused ja sõnavõtud tõestasid probleemide päevakorral olekut ning arutamise vajalikkust.

Huvi niisuguse ürituse vastu on mujalgi. Oma esindaja saatis kohale Kaasani Finantsinstituut. Dots. V. Fedulov pidas ettekande riigieelarve õpetamise täiustamisest. Nagu ta ise väitis, kogus ta küll peamiselt kogemusi.

Järgmise konverentsi korraldab EPA. Kolmele õppeasutusele lisandub nüüdsest ka neljas, juhtide täiendusinstituut.

K. VAAL,
V. KRINAL

VITAMIINIDE AVASTAMISE LÄTTED TARTU ÜLIKOOLIS

18.—20. novembrini toimus TRÜ-s teaduskonverents «Vitaminoloogia aktuaalsed probleemid», mis oli pühendatud Tartu ülikooli kasvandiku, noore arsti Nikolai Lunini doktoritöö 100. aastapäevale. Dissertatsioon valmis Tartu ülikooli tuntud teadlase Gustav Bunge laboratooriumis ja käsitles viimase poolt uuritavat probleemi — mineraalainete osatähtsust loomade toitumises. Hiirtega läbi viidud eksperimentaalsete uurimuste tulemusena jõudis Nikolai Lunin esmakordselt järeldusele, et piimas peab olema peale sel ajal tuntud ainete (kaseiini, rasva, piimasuhkru, soolade) veel teisi toitumiseks hädavajalikke koostiselemente. Kaasajal on need ained vitamiinidena üldtuntud ja laialdaselt kasutusel profülaktilises ja kliinilises meditsiinis, samuti loomakasvatuses.

Kuigi vitamiinide avastamise ajalugu ulatub käesoleva sajandi esimesse poolde ja on seotud mitmete teadlaste ning laboratooriumide jõupingutustega, võime Luninit õigusega pidada vitamiinide olemasolu teadusliku põhjendamise pioneeriks.

Peale meie vabariigi teadlaste osalesid konverentsi töös juhtivad vitaminoloogia- ja toitlustusteadlased Moskvast, Kiievist, Grodnost, Lvovist, Odessast, Vilniusest ja Riiast.

Eesti NSV teadlased (bioloogiadoktor Einar Vagane, dotsent Malev Uibo, vanemõpetaja Malle Niit jt.) uurivad vabariigi elanikkonna eri struktuuride varustamist vitamiinidega, samuti vitamiinide efektiivse kasutamise võimalusi loomakasvatuses (prof. August Männik). TRÜ pediaatria kateedri prof. Lea Bostoni töödes käsitletakse kopsuhaigusi põdevate väikelaste varustatust B-grupi vitamiinidega. Mitmete vitamiinide osa lämmastiku ainevahetuses on uuritud ka TRÜ biokeemiakateedris (prof. Lembit Tähepõld).

Kolme päeva jooksul kuulati 39 ettekannet aktuaalsetel teemadel (vitamiinide toimemehhanismi toime, bioloogilised aspektid, kasutamine profülaktikas ja ravis).

Konverents lõppes NSV Liidu Meditsiiniteaduste Akadeemia vitaminoloogia probleemkomisjoni pleenumiga.

Linna täitevkomitee otsusega on Tartus nüüd Nikolai Lunini ja Vitamiini nimelised tänavad.

ÄRKSAMATELE NOORTELE

Laupäeval, 22. novembril pandi Tallinnas alus Õpilaste Teaduslikule Ühingule. Tulevase tegevuse ülesandeks on leida teadustööks võimekaid noori, kujundada nendes iseseisva loomingulise töö hoiakut, kasvatada aktiivset ellusuhtumist. Erialade järgi jaotati töö 20 sektsiooni. Mõistagi osalevad nende juhtimisel ka ülikooli teadlased: Karl-Samuel Rebane, Arvo Rõõmusoks, Viktor Masing, Kalju Valgma, Jaan Rebane, Jaan Eilart, Allan Liim, Reet Kasik, Ain Heinaru, Heiki Timotheus, Heino Mardiste, Jaak Järv, Ain Isotamm. Ühingu baasasutusteks määrati TA, TPI, EPA, TRÜ, enamik teaduslikest instituutidest. Vanemate Kogu esimeheks valiti ENSV TA Presiidiumi liige Anto Raukas, üheks esimehe asetäitjaks ülikooli teadusprorektor prof. Herbert Metsa.

PREEMIAD AJAKIRJANDUS-ÜLIÕPILASTELE

Vastavalt ENSV Ajakirjanike Liidu juhatuse ja TRÜ žurnalistikakateedri otsusele pälvisid tänavu ENSV Ajakirjanike Liidu preemia järgmised üliõpilased.

Esimene preemia parima diplomitöö eest:

SIIRI MAIMETS, «Rollinõuded ja -orientatsioonid rajooniajakirjanikel».

Esimene preemia aasta parima ajakirjandusalase teadusliku töö eest:

KRISTA MULDMA (V k.), «XX saj. alguse kirjanduslikud ajakirjad Eestis».

Kolm preemiat loomingulise konkursi parimatele:

KATRIN SAKS (V k.) — rea üksiksaadete (noortesaated, Tartu linna juubelisaated) ja sarisaate «Emakeel» tegemise eest Eesti Televisioonis.

MAARJA PÄRL (III k.) — ajalehe ««Noorte Hääl» Eesti Üliõpilaste Ehitusmalevas» materjalide toimetamise eest ja kaastöö eest sellele ajalehele.

VAHUR KALMRE (III k.) — ajalehtedes «Edasi» ja «Tartu Riiklik Ülikool» avaldatud tööde eest ning Eesti Televisiooni olümpiasaadete ettevalmistamise eest.

TSIVIILKAITSE STAAP TEATAB

Hiljuti korraldas Tartu linna tsiviilkaitse staap ülikoolis ülevaatuse. Komisjon märkis ülikooli tsiviilkaitsejuhtide tõsist tööd ning andis praegusele tegevusele kõrge hinnangu. Suure töö ülevaatuseks valmistumisel tegid prorektor A. Ottavel, filoloogiateaduskonna dekaan A. Künnap, tsiviilkaitse õppejõud V. Kotov, sõjalise kateedri õppejõud V. Sinodski. Häid teadmisi tsiviilkaitseülesannete täitmisel näitasid füüsika-keemiateaduskonna dekaan V. Past, õppeosakonna juhataja M. Salundi, ehitusjaoskonna vaneminsener K. Talja. Kõikidele nimetatuile avaldati rektori käskkirjaga tänu ja kingiti meeneid.

ANATOLI DOVIDENKO,
TRÜ tsiviilkaitse staabi ülem

EÜE TPI KONVERENTS

Möödunud reede õhtul toimus TPI-s EÜE konverents. Räägiti inseneriteenistusest. Kurdeti, et praegused meistrid on liiga noored ja seetõttu väheste kogemustega. Meistripraktikat otsustati edaspidi arvestada ainult meistripäeviku alusel. Meelelahutuseks näidati filmi Sakala regiooni kokkutulekust. Osavõtjate arvates võib konverentsi lugeda kordaläinuks. Seda enam, et üritus oli esimene omalaadne.

TARTU NAK

Pühapäeval toimus linna kultuurihoone suures saalis Tartu Noorte Autorite Koondise loomejõudude etteaste. Kuulama-vaatama oli tulnud peaaegu saalitäis kirjandushuvilisi.

Oma luulet lugesid TRÜ üliõpilased Merike Mäemets, Urmas Nagel, Aado Lintrop, Kalev Keskküla, Priidu Beier, Taavi Tuulik ja Kajar Pruul. Meeldivaks üllatuseks tõi luuleõhtu ka uue nime — Harry Liivrand.

Esitatavate luulepalade vahele põimusid Peep Raidi klaveriimprovisatsioonid ja Urmas Nageli laulud. Õhtut juhtis NAK-i esimees Imre Siil.

Rektori käskkiri

Rektori käskkirjas pälvisid kiitust ÜDNF-i 35. aastapäevale pühendatud üliõpilaspäevade korraldamise kõrge ideelis-poliitilise ja organisatsioonilise taseme eest komsomolikomitee sekretär Madis Kallion, asesekretärid Valev Plato, Ülle Lepp ja Rein Frolov, klubi juhataja Heino Variku, õppejõud Igor Gräzin, Rein Toomla ja Tarmo Kajandi ning üliõpilased Sulev Rais, Toomas Sepp, Aivar Jeret, Andres Past, Margus Viira, Ene Tuulmägi, Reet Unga, Reet Haas, Erki Berends, Veiko Paalma, Meelis Milder, Veiko Lõhmus, Margus Hanson, Rein Kinkar, Alar Soots, Urmas Soots ja Indrek Ilomets.

Ülikool 350

Kirjastuskomisjonis

Ülikooli 350. aastapäevani jääb napilt üle poolteise aasta. Võidakse öelda, et aega ju veel on. Ometi ei ole enam mahti käed rüpes olla, sest ajaratas veereb imekähku.

Kuidas ettevalmistus kulgeb? Vastab õppeprorektor VALTER HAAMER:

«Midagi ei tohi kahe silma vahele jätta, seepärast tegutseb juba 1980. aasta veebruarist juubelikomisjon oma alakomisjonidega aastapäeva heaks korda-minekuks. Osa alakomisjone töötavad täie pingega, teistel pingutused kulmineeruvad hiljem.

Alakomisjonid on jaotatud järgmiselt: juubeliürituste organiseerimine (esimees prof. U. Palm), üliõpilasürituste (prof. J. Kalits) ja sportlike ettevõtmiste korraldamine (prof. A. Viru), propaganda (dots. M. Lauristin), kunst (muuseumi juhataja Ö. Utter), teaduskonverentside (prof. H. Metsa), nähtuse, külaliste vastuvõtu, majandus- ja kirjastuskomisjonid.»

Teie juhtida on kirjastuskomisjon.

Missugused trükised on plaanis?

«Ettevalmistus on pingeline. Töö käib. Sest juba detsembrikuu jooksul tuleb kirjastustele kolmeköitelisest «Tartu ülikooli ajaloost» kaks esimest üle anda. Mahuka teose peatoimetaja on prof. Karl Siilivask, kandvamad jõud prof. Helmut Piirimäe, dotsendid Hillar Palamets, Allan Liim, Linda Eringson jpt.

Ülikooli ajaloost teevad samad inimesed ka lühiülevaate. See oleks mõeldud laiemale lugejaskonnale. Välja antakse raamat kolmes keeles. Vene- ja ingliskeelne ilmub juubeliks, eestikeelne veidi hiljem, sest 3-köiteline saab nagunii olema.

Kavatsetud on muudki. Järgmisel kuul on tarvis kirjastusse viia «Tartu ülikooli komsomoliajalugu» (koostaja prof. J. Kalits). Omapäraseks kujuneb kindlasti raamat «TRÜ taassünd», kus juttu ülikoolist 1940. aastail. Väljaanne sisaldab tolleaegsete töötajate mälestusi ja H. Palametsa ülevaadet tollest perioodist. 1981. aastal ilmub ka teos arstiteaduskonnast, milles tutvustatakse lähemalt kateedreid ja teaduslikke suundi.

Rektor prof. Arnold Koop kirjutab brošüüri «Tartu Riiklik Ülikool 350». Trükitakse viies keeles: eesti, vene, inglise, prantsuse ja saksa. See on mõeldud ühelt poolt suveniirväljaandena oodatavale külalisperele, teiselt poolt juubelitutvustajana UNESCO-le ja Rahvusvahelise Ülikoolide Assotsiatsioonile, kuhu TRÜ kuulub.»

Kas peale raamatute ilmub muidki trükiseid?

«Veel tuleb 1—2 pidupäevateemalist plakatit ja 2—3 postkaartide komplekti. Dots. Tullio Ilomets koostab albumi, mis kajastab ülikooli läbi aegade, eeskätt aga tänapäeva. Suurem osa albumist tuleb värvitrükis.

Lisaks nimetatuile on kirjastuselt «Kunst» oodata kahte väljaannet («Inkunaablid TRÜ Teaduslikus Raamatukogus», «TRÜ kasvandike NSVL TA liikmete portreid ja autograafe») ja ülikooli väljaandel «TRÜ ajaloo valikbibliograafia», «Tartu ülikooli ajaloo küsimusi nr. 10—12» ning juubelinäituste kataloogid.

Käsikirjade koostamine on jõudnud otsustavasse järku. Järgmise aasta esimese kvartali jooksul peavad nad olema kirjastuses.

Asja on mitmel tasandil arutatud. Heaks kiidetud. Kõik oleneb nüüd ainult sellest, kuidas käsikirjad valmis jõuame.»

ANDRUS NILK

KES ÜTÜ VÕITSID

(Vt. «TRÜ» nr. 23, 24, 26, 28, 29, 32)

HUMANITAAR-, LOODUS- JA TÄPPISTEADUSTE 1980. AASTA ÜLIKOOLIKONKURSI LAUREAADID
(Algus eelmises lehes)

ÕIGUSTEADUSKONNA VÕISTLUSTÖÖD

I auhind

Anne Palusoo (dots. E. Laasik), Eha Pehk (dots. E. Ploom), Ene Pill (asp. H. Pisuke), Gaida Prii (dots. E. Laasik), Anne Priks (dots. E. Salumaa), Helle Põldmaa (prof. V. Kelder), Ülle Raag (dots. E. Laasik), Jüri Raidla (prof. V. Kelder), Enn Ratassepp (dots. I. Orgo), Aino Reinhold (dots. H. Sepp), Ene Ritson (dots. E. Laasik), Üllar Roostoja (prof. I. Rebane), Sirje Rööbing (dots. E. Ploom), Katrin Saar (dots. E. Laasik), Tiiu Sahtel (dots. E. Ploom), Juhan Salum (prof. V. Kelder), Linda Schneider (prof. A. Uustal), Heli Sissas (dots. E. Salumaa), Tiiu Šmider (dots. H. Lindmäe, v.-õp. J. Sootak), Toomas Songi (prof. A. Uustal), Arvo Suuban (dots. H. Saarsoo), Ülle Tamm (dots. L. Saarnits), Tõnu Tasuja (dots. H. Lindmäe), Indrek Teder (v.-õp. P. Varul), Kiira Tjukina (dots. A. Paltser), Jaan Toomepärg (prof. I. Rebane), Taavi Torgo (dots. E. Salumaa), Aimi Triipan (dots. H. Sepp), Linda-Irene Tutt (dots. I. Orgo), Mihkel Tuus (dots. J. Mäll), Lembitu Vaiknemets (prof. V. Kelder), Irene Valtin (dots. I. Sepp), Raivo Vare (v.-õp. H. Kärtner), Triinu Vernik (dots. E. Ploom).

II auhind

Raivo Aavisto (dots. P. Kask), Küllike Haavasalu (dots. J. Adojaan), Heino Junolainen (v.-õp. E. Rahumaa), Ulvi Jõerand (dots. H. Lindmäe), Marika Jõesaar (dots. J. Adojaan), Gunnar Kender (dots. A. Paltser), Enn Kure (dots. A. Paltser), Katre Lau (v.-õp. E. Rahumaa), Ines Leinjärv (dots. H. Lindmäe), Aivar Pilv (dots. J. Adojaan), Jaan Pulk (dots. A. Paltser), Mati Rammul (dots. J. Adojaan), Andrus Reidi (prof. I. Rebane), Madis Roossaar (dots. H. Saarsoo), Andres Rüütel (dots. H. Saarsoo), Ahto Sirendi (dots. A. Paltser), Monika Šlegus (dots. H. Saarsoo), Ragne Tehver (dots. H. Saarsoo), Eve Tiro (dots. J. Adojaan).

NLKP ja ÜLKNÜ ajaloo ning rahvusvahelise noorsooliikumise alased võistlustööd

I auhind

Ellen Valme (dots. E. Kivimaa), Aivar Valge (dots. J. Ant).

II auhind

Mati Luukas (dots. E. Kivimaa), Ülle Luukas (dots. E. Kivimaa), Riina Maastik (dots. S. Lepik), Heli Matlisen ja Lore Veskimets (dots. kt. E. Braun), Ülle Müürsepp (prof. kt. L. Raid), Aadu Talts (dots. J. Ant).

III auhind

Andrus Lauren (prof. J. Kalits), Tiina Lebbin (prof. kt. L. Raid), Riina Maasing (dots. kt. E. Braun), Sirje Merilo (dots. E. Kivimaa), Andres Mesila (dots. V. Kalits), Ellen Pihlak (dots. E. Kivimaa), Kaja Pruul (dots. E. Kivimaa), Allan Ratso (v.-õp. I. Rajasalu), Toomas Sepp (prof. J. Kalits), Andres Tõnisson (dots. F. Kinkar).

(Järgneb.)

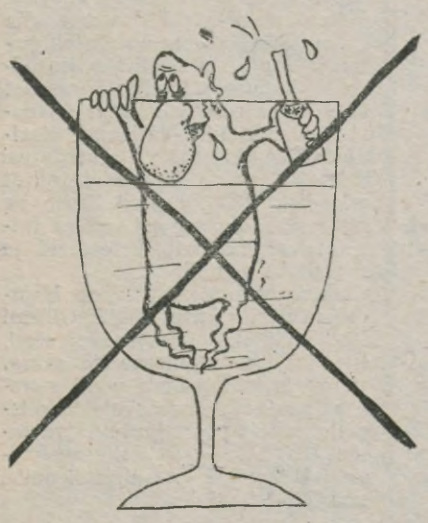

Haigestugem anti-viina katku

KÜLLI MUNA joonistus

Tundub, et kaine peaga ei julgeta enam midagi öelda. Vähemalt ei saanud ükski argpüksist oponent suud lahti ilma julgust võtmata. Ja oleks siiski midagi mõistlikku öeldud, ei — hoopiski labasusi. Siin on mõeldud klubi «Kelluke» vastaseid, kes 18. novembril TRÜ uues kohvikus toimunud ürituse põlastamiseks laua olid reserveerinud ja seal sel ajal napsi viskasid, kui meie karskus- ja alkoholismijuttu puhusime.

Küllap on mitmed inimesed kaalunud, kuidas peedipalavikuga toime tulla. «Kelluke» ongi klubi, mille liikmeiks võivad saada kõik, kes liigjoomise vastu tahavad välja astuda. Mõistagi ei ole ega saagi olla meie sihiks näiteks piiritusveinide tootmisest kõrvaldamine jms. Küll aga saaksime selgitada alkoholi kahjulikkust. Viinauima vastu tuleb midagi omalt poolt pakkuda. Sellest alustamegi. Kaugem eesmärk on laiema, linnaorganisatsiooni loomine; praegu asutatud «Kelluke» on sisuliselt üliõpilasklubi.

Karskusliikumine ei tähenda sugugi ainult viinakatku ravimist, vaid ka käitumiskultuuri, eneseväärikuse ja inimlikkuse tõstmist meis endis. Paljusid peletab sõna karskus. Arvatakse: «Mina sinna (klubisse) minna ei saa, sest ma võtan vahetevahel napsi (ja suitsetan).»

Joomine on kahjuks juba nii sügavale juurdunud, et täiskarsklastest klubi moodustamine ei saavuta vist mingit elujõudu. Me taotleme küll karskust, oleme selle üle uhked, ent ei põlga ära neid, kes mõnikord (mõõdukalt!) alkoholi küll pruugivad, kuid tahavad siiski vankrivedamises osaleda.

Loodan, et need, kes selle loo läbi lugesid ja selle üle järele mõtlesid, astuvad «TRÜ» toimetuse kaudu autoriga kontakti (ka vastuväited on igati oodatud).

Kes haarab adrakurgedest, et künda?

ANATOLI JÖGI

Kõnelusest: ju sul siis Eestimaal poiegi enam midagi teha!

TRÜ ja Baikal

Me oleme juba kolm suve töötanud Baikaalmaal, täpsemalt Hamar-Dabani mäestikus, Irkutski oblastis ja Burjaadi ANSV-s. Minult küsitakse päris tihti, miks ma lähen oma tudengitega sinna, kui ometi on teada, et nad pärast ülikooli lõpetamist jäävad tööle Eestisse? Kui on samuti teada, et mu oma plaaniline teadustik uurimistöö on seotud Eestiga, meie floora ja vegetatsiooni uurimise probleemidega ning keskkonnakaitsega. Kui on tõenäone, et Lääne- ja Ida-Siberi ning Kaug-Ida teaduskeskused on niivõrd tugevad, et peaksid ju ise olema voimelised lahendama oma probleeme, vajamata väikese vabariigi väikese ülikooli abi. Või kuidas?

Vastus on teaduses eneses ja teda tegevates inimestes. Seletan.

Kuuekümnendate aastate keskel töötati taimesüstemaatika ja geobotaanika kateedris välja suhteliselt lihtne bioindikatsioonimeetod õhu saastatuse astme määramiseks. See meetod põhineb alamate taimede ühe rühma, samblike erakordsel omadusel reageerida väga erinevalt (mitmekesiselt) õhu saastatusele, eriti SO_2 sisaldusele. Selles ülsna suures organismide rühmas (maailmas üle 20 000 liigi, Nõukogude Liidus ligi 400), Eestis üle 700) on liike alates kõige tundlikematest kuni äärmiselt vastupidavateni, mis on võimelised elama isegi suurlinnatingimustes. Tundes nende taimede ökoloogia, eri liikide «vastust» inimese poolt muudetud väliskeskkonna tingimustele, võib kiiresti, odavalt (pole vaja kalleid instrumente) ja suhteliselt täpselt hinnata õhukeskkonna seisundit ja selles toimuvaid protsesse (saastumisprotsessi algus, kiirus, tase jm.). Selles mõttes on samblikud ning teised bioindikatsioonis rakendatavad organismid prognosistid (sakslased ütlevad nende kohta *Zeigepflanzen*, inglased *litmus plants* jne.). Kuid kõige selle inimesele nii kasuliku omaduse juures on neil ka üks (meie, inimeste jaoks) «segav» omadus — reageerida saastcainetele erinevalt olenevalt üldistest keskkonnatingimustest (õhu niiskus, temperatuurid jm.). Selliste faktide ilmnemisega pandi kirjeldatav meetod kahtluse alla — Läänemere ääres võib ju mingi liik tõesti olla SO_2 suhtes tundlik, kuid Kasahstanis mitte; kuidas siis võib sellist meetodit usaldada? Esitati isegi teooria, et samblikud ei reageeri õhu saasteainetele, vaid industrialiseerimisega kaasnevale õhukeskkonna «kuivenemisele». Niisuguse situatsiooni teke teaduses nõuab kontrolli, võrdlust, massmaterjale.

Nüüd ma tuletan meelde, et **taimesüstemaatika ja geobotaanika kateedris väljatöötatud õhu saastatuse astme määramise lihhenoindikatsiooniline meetod põhineb peamiselt Eestis kogutud materjalil (analüüsidel, kirjeldustel).** Ja loomulikult tekkis kahtlus — kas siin väljatöötatud meetod «töötab» ka mujal, teistes tingimustes, näiteks Siberis. Seetõttu haarasime kinni võimalusest **uurida sealse paberi- ja tselluloosikombinaadi mõju ümbritsevatele Hamar-Dabani mäestiku ökosüsteemidele, rakendades meil väljatöötatud uurimismetoodikat.**

Oleme kogunud suure teadusliku materjali (tuhanded herbaareksemplarid, sajad analüüsialad), vist suurima, mis selle probleemi lahendamiseks on kunagi kogutud. Kogu selle materjali töötlus seisab veel ees. Kuid üks on meile juba praegu selge — meetod töötab. Ning kuigi meil on raskusi mõne mõistatuslikult «jonnaka» liigi ökoloogia seletamisel, on kindel, et 80—85% indikaatorliikidest on «kuulekad», võime nende levikupildi selgitamise alusel otsustada selle üle, kuidas üks hiiglaslik kombinaat kahjustab loodust — mägimetsi, alpiinseid niitusid jm.

Meie töö tulemusena valmib **bioindikatsiooniline kaart** (umbes Saaremaa suuruse territooriumi kohta), millel näidatakse nn. isotoksilised tsoonid ning saastatuse ulatus uurimisalal. **Selle alusel tehakse järeldused teatud keskkonnakaitseliste abinõude rakendamiseks.** Sellega justnagu meie missioon lõpeb. Kas ikka nii? **Sellest tööst võtab osa hiljuti loodud ökosüsteemide antropogeense dünaamika uurimisrühm (juhataja A. Roosma, nooremteadur T. Randlane). See ökoloogia ja keskkonnakaitse teadusrakuke peab aastatega kujunema ülikooli vastavasuunaliste uurimistööde tsentriks.**

On ilmne, et nii vastutusrikka ülesande lahendamine nagu Baikali-äärsete maismaaökosüsteemide seisundi hindamine mõjub stimuleerivalt ülikooli selle uue allasutuse arengule. **Võib-olla veelgi olulisem on, et sellest uurimistööst võtavad osa üliõpilased. Andi Pärn, Kristjan Zobel, Rene Levoll, Sirje Kalatšjan, Kersti Loolaid, Marica-Maris Miggur ja Maris Laja kujunevad selles töös ökoloogideks, kellele võib usaldada kõige vastutusrikkamaid ülesandeid keskkonnakaitses, meie aja suurtöös.** Olen selles veendunud.

Selle artikli autorit kui kirjeldatava uurimistöö juhendajat rõõmustab aga veel üks asjaolu. Ülikoolis väljatöötatud bioindikatsioonilist meetodit rakendatakse viimastel aastatel mitmel pool Nõukogude Liidus ja ka raja taga (Hollandis, Kanadas, Prantsusmaal jm.). Nüüd, tänu tööle Baikali ääres, võime kindlamalt ja põhjendatumalt soovitada oma metoodikat ja vaateid.

Ning lõpuks — igale meist on auasi osaleda sellises grandioosses ürituses nagu Siberi loodusrikkuste kasutuselevõtt ja kaitse. Tartu Riiklik Ülikool annab sellesse ka oma väikese panuse. Järgides suuri traditsioone möödunud sajandist ja rakendades oma kaasaegseid võimalusi.

HANS TRASS,
taimesüstemaatika ja geobotaanika kateedri juhataja

SIK. Põhisuunad ja -ülesanded

TRÜ nõukogu 31. oktoobri koosolekul oli SIK-ga (siseinspektsiooni komisjon) seotud üks päevakorrapunkte. 1974. aastal moodustati spetsialistide ettevalmistamise kontrolli organisatsioonilis-metoodiline komisjon, mis hiljem muudeti suupärasemaks — TRÜ siseinspektsiooni komisjoniks. Praegu töötab SIK 9-liikmelisena (esimees, aseesimees, sekretär ja 6 liiget allüksustest).

SIK-i esmane ülesanne on kontrollida spetsialisti kvaliteedi kujundamist, s. o. õppe- ning kasvatustööd.

Igal aastal korraldame seminarnõupidamisi kateedrijuhatajaile ja dekaanidele. Oleme laiali saatnud praktilisi juhiseid ja dokumentatsioonivorme. Meie arvates on üleliidulistes eeskirjades mõningat paberialast ülepakkumist, mida oleme püüdnud hoida mõistlikul tasemel. Viie aasta jooksul oleme kontrollinud kümmet allasutust (eeskätt teaduskondi, ka mõningaid kateedreid).

Erialase ettevalmistuse poolest tõstame esikohale õppetöö ja üliõpilaste teadmistaseme uurimist põhiaineis. Kogemus näitab, et just põhiainete omandamise tase määrab suuresti tulemused ka eriainetes ja spetsialisti tasemes üldse. Tinglikuks näitajaks peame seejuures õppeedukust, mille tõlgendamisel on vaja alati silmas pidada ka paljude mürafaktorite võimalikku toimet. Sellisteks mürafaktoriteks on vaadeldavas õppeaines tehtava tööga otseselt mitteseostuvad asjaolud, muuseas ka üliõpilaskontingendi etteantud võimekus ja moraalitase, vaadeldava kursuse kõigi õppejõudude nõuete ühtlus jm.

Eksamisessioonide edukus sõltub suurel määral arvestuste vastuvõtu senisest paremas korraldamises, eriti teoreetilistes ainetes (vt. õppeprorektor prof. U. Palmi artiklit TRÜ ajalehes nr. 30, 24. okt. 1980). Sageli tekivad arvestusvõlad. Seetõttu on vaja ergutada üliõpilaste järjekindlat tööd arvestusainetes kogu semestri kestel, õppejõudude poolel aga selle töö järjekindlat ja pidevat kontrollimist (= arvesse võtmist, mida ju arvestus õigupoolest tähendabki), eesmärgiga töö ära arvestada jooksva kontrolli alusel. Muidugi ei väärista see võimalikku lõppvestlust või tegelike ülesannete täitmise summaarset kontrolli semestri lõpul, kuid ei saa õigeks pidada varjatud eksamite korraldamist arvestusainetes enne eksamisessiooni. Erandiks on need üliõpilased, kes nõuetest ei ole kinni pidanud ega järjekindlalt töötanud, loenguist osa võtnud jne. Nendelt tuleb arvestuse ajal nõuda kursuse tundmist täies ulatuses. Arvestusvõlgadega tudengid võivad dekanaadid eksameile lubada aga ainult erandjuhtudel. Arvestusprotsessi jaotamist kogu semestrile hakkab SIK rektoraadi korraldusel edaspidi eriliselt kontrollima.

Kontrollitegevuse puhul on kõigil tasandeil (kateeder, teaduskond, SIK) tingimata vaja tulemused avalikult läbi arutada. SIK hakkab edaspidi oma kontrollitulemusi valgustama ka ajalehes. Eesmärgiks ei ole patuste püüdmine, vaid vigadest õppimine. Kõik me õpime nendest, tark inimene seejuures peamiselt teiste vigadest — seetõttu tulebki kontrollil täheldatud väärmomente avalikult analüüsida. Seda ei tule teha aga õppejõudude nahutamiseks, vaid ikka positiivse kogemuse omandamiseks. Erandiks on hoolimatus ja distsiplineerimatus.

Kontroll peab olema plaanikohane ja mitte liiga sage (see häiriks normaalset tööd, looks psüühilisi pingeid). Sagedasem kontroll (mitu korda viie aasta jooksul) tuleb arvesse erisignaalide või eriolukordade puhul. 1981. aasta sügisesemestrist rakendame uued viisaastaku ja aastaplaani kontrollialased vormid kõigil tasandeil. Need viivad miinimumini paberliku vormistuse (ei nõua enam muid dokumente). Üldreeglina kontrollitakse kompleksselt õppeainet (loengud, praktikumid, õppe- ja menetluspraktika), hõlmates kõiki ühe ainega seotud õppejõude. Sellest on räägitud ja juhendeid saadetud ka seni, kuid tegelikud allüksuste plaanid on ikka veel väga sageli üles ehitatud lihtsalt kateedri õppejõudude nimiloendi alusel, näidates iga nime juures 2 . . . 4 kuulatavat loengutundi vms. Selline sporaadilisus ei võimalda muidugi mingit ülevaadet õppe- ja õpitöö, samuti üliõpilaste teadmiste tasemest. Edaspidi tuleb kateedrite kontrollplaanidesse kirja panna ka üliõpilaste teadmistaseme kontroll põhiaines, seejuures mitte vastava aine õpetamise ajal, vaid teatav aeg (näiteks pool aastat või aasta) pärast aine õpetamise lõpetamist ja eksamit.

Vaatamata avalikele kontrolliplaanidele, tuleb kõigist aktsioonidest asjaosalistele varakult ette teatada, märkides sedagi, mida just kontrollitakse.

Nn. tööprogrammid (= üleliidulised programmid meie eripära arvestavate modifikatsioonidega ja kohapealsed eriainete programmid (kõik koos peatükkide mahunäitajatega)) on obligatoorsed dokumendid. Tuleb jälgida, et ei töötataks vananenud programmi alusel. Näidatud peab olema ka mõistlikkuse piiresse jääv läbitöötamiseks ettenähtud õppekirjandus.

Mööda ei pääse mõnest märkusest õppetöö planeerimisel.

Ei ole vahest vaja hakata põhjendama mainitud dokumentide vajalikkust. Kuid iga hea asja võib ülemäärasusega muuta iseenda vastandiks. Näiteks meie arvates peab õppeprogramm olema teenäitaja, põhitegevuse organiseerija, jätma alati võimaluse asjakohasteks niheteks, õppejõu isikupära ja isegi teatava improvisatsiooni avaldumiseks.

Dotsent VELLO TOHVER

„Põhjaneitsist" taevaavarustes

Hiljuti «Vanemuises» lavale jõudnud rockooperist *räägitakse päris palju ja mitut moodi. Iga arvamus tekitab huvi — neis, kes pole seda veel näinud, ja neiski, kel etendus nähtud. Veel räägitakse, et oma silm OLEVAT kuningas . . .*

Kuninga suhu osati Rahulolu Rannas (ja — ka teatrisaalis) tõesti vaadata. Prohvetlikud sõnad olid teinud temast selle maa tõelise Prohveti oma rahva rahuloleva heakskiiduümina saatel. Prohvet, tema muretu rahvas ja kaunitarist tütar Mutik on kui sümbol inimloomuse sellele osale, mis piirdub elumudeliga: süüa, magada ja sugu teha. Vastandina ilmub Ideaalnoormees — inimese teine, südantvalutav ja võitlev poolus. Omal maal kammitsenud ahistatuse tunne on toonud Noormehe Põhjaneitsi kutsel eneseleidmise otsingutele Rahulolu Randa. (Selline omalt maalt lahkumise põhjus jääb siiski veidi arusaamatuks. Just siis, kui Rahulolu Ranna pahelisuse valguses sünnivad Noormehe unistused vabast ja tervest isiksusest, samastuvad need mälestustega mahajäetud-hüljatud kodust.) Uus maa ei vasta Noormehe ettekujutustele. Ta leiab

(Järg 3. lk.)

Tundkem oma ülikoolilinna

Ei ole kahtlust selles, et igale kõrgkooli lõpetanule jätavad üliõpilasaastad erilise jälje. Sellest sugenevad tunded ja mälestused kanduvad loomulikult üle ka õpiaastate laiemale keskkonnale — oma ülikoolilinnale. Eks erilist uhkust Tartus õppinud ja õppivale tudengile lisa seegi, et tegemist on linnaga, millel seljataga vähemalt tuhandeaastane ajalugu. Kuidas on lugu aga Tartu mineviku tundmisega? Hiljuti ilmunud raamat Tartu ajaloost müüdi kiiresti läbi ja vaevalt võivad paljud üliõpilased end selle õnnelikuks omanikuks lugeda.

Huvitava ja küllaltki rikkaliku ülevaate meie linna ajaloost annab **Tartu Linnamuuseum**. Nii kummaline kui see ka ei ole, aga nii muuseumitöötajate kui ülikoolirahvaga vesteldes selgub, et külastajate seas on ülikooli inimesi väga vähe, et paljud ei tea isegi muuseumi asukohta. Muuseumi eksponaatide hulgas on aga peale muu ka mitmeid ja huvitavaid ülikooli ajaloosse puutuvaid materjale. Muide, kui prantsuse ajakirjanik Jean Cathala, kes sõja eel töötas 12 aastat Eestis, 1955. aastal taas Tartut külastas, siis kahetses ta üht asja. Nimelt ei olnud ülikooli peahoones enam vastu võtmas ametiriietuses šveitserit, kõigi üliõpilaste head tuttavat. Olgu märgitud, et Linnamuuseumi vitriinis võib näha veelgi uhkemat Tartu ülikooli uksehoidja mundrit ühes soliidse ametisauaga, mis pärineb möödunud sajandist. Kui **hea tuttav** too sauaga mees üliõpilastele oli, seda nüüd ei tea.

Tartu revolutsioonilisele minevikule, samuti lahingutele Tartu pärast 1941. ja 1944. aastal on pühendatud omaette osakonnad, millega tutvumine peaks pakkuma erilist huvi.

Väga otstarbekas oleks, et kursuste- ja rühmajuhendajad soovitaksid oma üliõpilaste kursuse- või rühmaürituste tööplaani sisse võtta ka ekskursiooni Tartu Linnamuuseumi. Aga erksamad ärgu jäägu seda ootama, vaid mingu ise, kas või puhkepäeval, Oru 2 asuvasse hoonesse, mille vastas asub ka uus, Tartu ajalooga seotud monument.

Dotsent
EUGEN TALLMEISTER

Vabu kohti ei ole

Kus? INTERKLUBIS. Nii selgus jutuajamisest klubi presidendi, õigusteaduskonna IV kursuse üliõpilase VALDO RANDPEREGA. Praegu kuulub sellesse ligi 40 tudengit. Kaks täit töökuud on seljataga. Mis on sellesse mahtunud?

«Kõigepealt tuli uued inimesed paika panna. Eelmine president Airi Põder ja mitu teist ametimeest lõpetasid kevadel ülikooli. Organisatsioonilise töö viitsepresident on Kersti Vaher (õigus IV k.), sama kultuuritöö alal Rein Kinkar (maj. IV k.). Giidide kuraatoriks valisime Ilona Mägi (ingl. IV k.). Veel tegutsevad 3-liikmelised sektorid. See on tõesti päris uus koosseis, mõned on klubis koguni esimest aastat. Eks me õpi. Midagi tegemata nagunii asja selgeks ei saa.

Ja nüüd tehtust. Oktoobris tutvustasid Vietnami ja selle rahvast dots. Lembit Raid ja arstiteaduskonna üliõpilane Riivo Kotkas. Sel kuul kohtusime teadusraamatukogu direktori Laine Peebuga. Tema võrdles Ameerika ja Euroopa rahvaste psühholoogiat, tavasid.»

On need õhtud tavalise klubiõhtu vormis?

«Oleme ju klubi. See nähtub nime teisest poolest. Esimesest poolest peaks selge olema, et tegeleme teiste rahvaste tutvustamisega. Viise selleks on alati mitmeid. Meie suur soov on, et õhtu ei oleks tavaline kuulamine. Seda võiks elavdada diskussioonidega, kasvõi nii nagu RSR teeb väikeses ja suures ringis.»

Te ei pea ju mitte ainult klubiõhtuid?

«Muidugi mitte. Ülikoolis käib väga palju külalisi. Tavakohaselt oleme giide ette valmistanud. Oma linna ja õppeasutust peame oskama tutvustada. Et klubi tegutseb komsomolikomitee juures, tuleb meil osa võtta teistegi ürituste ettevalmistamisest. Üliõpilaspäevade ajal oli meie organiseerida poliitiliste laulude õhtu, meie käsi oli mängus ka Urmas Alenderi esinemise korraldamisel. Nädal aega oli meil külas ungarlaste delegatsioon.»

Interklubi sidemetest kõneldes mainitakse ikka mõnekümnelist arvu.

«Ütleme siis 39. Nimelt oleme kirjavahetuses 39 Liidu kõrgkooliga, sotsialismimaadest on pidevamad sidemed olnud Veszpremi, Debreceni ja Krakovi kõrgkoolidega. Kirjades palutakse saata eesti keele õpikuid, huvitutakse meie üritustest (eriline huvi näib olevat esmakursuslaste õhtute vastu), kutsutakse külla ja tahetakse meid vaatama tulla. Tšernovtsõ ülikoolist tulid sel nädalal interklubide kokkutulekult tagasi Mati Luukas, Üle Kärp ja Peeter Saarep.»

Hiljuti Tallinnas toimunud noorsoo-organisatsioonide pleenumil märgiti ära TPI, TRÜ ja EPA interklubide head tööd. Pleenumilt tulid tagasi kindlasti mõne uue mõttega.

«Tahame šefluse alla võtta ühe Tartu keskkooli rahvaste sõpruse klubi. See on ka üks ülikooli tutvustamise võimalus keskkooliõpilastele. Pleenumil oli kõne all samuti internatsionaalse kasvatustöö ja noorsooliikumise valgustamine kõrgkooli lehtedes. Arvan, et ei maksaks hakata avaldama pikki tõlkeartikleid. Vahetuma mulje saaks teistes riikides käinu pilgu läbi. Aeg-ajalt on meie õppejõud ikka tutvustanud teiste maade üliõpilaselu. Seda teemat võiks rohkemgi olla.»

Ülikoolis õpib üle 25 eri rahvusest üliõpilase.

«Igal aastal on interklubi minu teada püüdnud korraldada osa üritusi koos teiste rahvuste esindajatega. Võib-olla oleks mõttekas neil koguni mingi oma klubi asutada. Tegutsemislusti näib viimasel ajal olevat. Vene osakonnad on koguni oma teatritrupi moodustanud.»

Mida interklubi juhina tahaksid kõigile üliõpilastele öelda?

«Kui märkate meie kuulutusi (peatselt saame endale alalise plakati) ja huvitute üritusest, ärge jätke tulemata. Ei ole enam vabu kohti, et saada tänavu meie alaliseks liikmeks, küll aga võib osaleda muudel üritustel. Rohkem osalejaid oleks võinud olla näiteks kohtumisel Laine Peebuga. See oli igatahes väga huvitav õhtu.»

Ja millega teie rahvas just neil päevil tegeleb?

«Reedel, see on siis lehe ilmumise päeval tuleb esinema Eino Baskin. Detsembris läheme TPI-sse meie vabariigi interklubide kokkutulekule. Tahame sisse seada ka pressisekretäri ameti.»

VARJE SOOTAK

Õpetajate ettevalmistamine ülikoolis XIX—XX saj.

olnust o olnust

Keskõppeasutuste õpetajate ettevalmistamine ülikoolide juures XIX sajandi I poolel oli ette nähtud ülikoolide seadustega. Õpetajate koolitamiseks Tartu õpperingkonna kreiskoolidele ja gümnaasiumidele nähti 1803. aasta seaduses ette Õpetajate Instituut. Õppeaeg oli 2 aastat, vastu võeti algul 10 inimest. Alustati üldpedagoogilise ettevalmistusega, alles viimasel poolaastal anti Tartu koolides vastava erialaprofessori juhendamisel tunde.

Õpetajate Instituuti juhtisid kolm professorit (Morgenstern, Jäsche, Pöschmann), kes pidid vastuvõtul eelkatseid korraldama, töötama välja õppeplaani ja pidama loenguid. Kogu õppetöö instituudis oli suunatud sellele, et ette valmistada tublisid, ka praktiliselt haritud õpetajaid. Instituudi lõpetanud töötasid noorem- või vanemõpetajatena Tartu õpperingkonnas, stipendiaadid olid kohustatud töötama vähemalt 6 aastat. Õpetajate Instituudi lõpetas ligi 70 kasvandikku.

1820. aasta seadusega reorganiseeriti Õpetajate Instituut pedagoogilis-filoloogiliseks seminariks, milles õppetöö oli tugeva filoloogilise kallakuga. Õppeaeg oli samuti 2, erandjuhul ka 3 aastat ning kohustuslik töö õpetajana Tartu õpperingkonnas vältas 6 aastat.

Seminaris tegelesid õppetööga põhiliselt professorid, näit. Morgenstern (1803—36), Jäsche (1803—38) jt.

Õppetöö filoloogilist suunda taheti muuta matemaatika õpetamise metoodika (koos praktiliste harjutustega) sissetoomisega 1841. aastal. Seda õpetas prof. C. E. Senff, kuid ametliku uue õppeplaani sisseviimine suurema matemaatika osakaaluga ei õnnestunud, sest seminar suleti 1855, olles andnud 117 lõpetajat.

HELGI MUONI

(Järgneb)

„Põhjaneitsist"...

(Algus 2. lk.)

eest jahmatamapanevalt palju nõmedat ja tühist. Muidugi ei meeldi see Prohvetile (võib-olla ka rahvale), Noormehe suhtes võetakse tarvitusele abinõud.

Niisugune probleemiasetus, olgu see siis võitlus erinevate ühiskonnakordade, mõtlemisviiside või eesmärkide vahel, tundus olevat õige, aktuaalne. Ometi näis lahendus liiga resoluutne, mustvalgele skeemile taandatuna. Ei usu, et kaheks pooluseks käristatud inimest poleks võimalik ettevaatlikult ja oskuslikult ühendada. Pigem oleks see lootus, kindlam, kui Noormehe abitud tulevikunägemused finaalis.

Kummaline, et sellel maal ühtegi murelikku ei leidunud. Oli siis Rahulolu Ranna rahvas arg ja pime ning mitte ei mänginud vagurat tallekarja, vaid ka oli seda? Keegi ei hakanud kahtlema Prohveti sõnademulinas, mis mõttetut elu väärtustada püüdis. Ideaalnoormees, vaeseke, jooksis peaga vastu mõistmatusemüüri. Põhjaneitsigi jäi tema kõrval vaid heasüdamlikuks lohutajaks. Kurb.

R. Kangro ja A. Valkoneni muusikaga anti fantastiline võimalus «Vanemuise» orkestrile ja ansamblile «Fix». Sellisest küllalt ebaharilikuna näivast koostöövõimalusest kasvas välja ka üllatav tulemus. Seda lõhkus aga ooperikoor, kes (kui üks muusika interpreteerijaist) tundus rohkem eraldivõetavana kui osana tervikust. Kooriliikmete kohmetu ja puine liikumine ei õigustanud tegelaste käitumist, vaid rikkus üldmuljet veelgi. Vokalistide kammitsetust ei korvanud ka balletitrupi liikuvus, pigem muutis etenduse dünaamiliselt väga ebaühtlaseks.

S. Vrait astus Prohveti tütre Mutikuna estraadilavalt veidi teistsugusele lavale ja pakkus üsna omapärase elamuse. Julgen tema osalahendusega mitte nõustuda. Juba Mutiku ilmumine I vaatuse alguses oli rõhutatult demonstratiivne. Enam üllatavaks kujunes tema triumf. Noormehe üle. Stseeni lahendamist nõudvate võimete ja võimaluste vahekord polnud tasakaalus. Oleks võinud leida teistsugust näitleja isikupära ärakasutamist ja muid vahendeid ürgnaiseliku, voodit ihkava Mutiku seksikuse kujutamiseks. See lahendus näis groteskina, veidi mõttetuna, mitte oma eesmärgile jõudvana.

Küllap on see etendusele mingitmoodi tunnustuseks, et temast nii palju kõneldakse. Ent siiski: kas Põhjatäht vilgub ikka õiges kõrguses?

MARGOT VISNAP

Taidluskonkurss läbi

Esmakursuslaste seekordne konkurss on jälle peetud, žürii otsuse teinud. Möödunudsügisene konkruss vallandas ajaleheserisugustę arvamuste laviini. Nüüdki näib olevat neid mitmesuguseid. Alipool leiab lugeja peale žürii otsuse ka žüriis osalenud II kursuse ajakirjandusüliõpilase M. Sisaski arvamused. Hinnangu tudengitaidluse kohta tõi samuti ajalooteaduskonna I kursuse üliõpilane M. Kruus. Kus on kriteerium, õigemini professionaalsuse kriteerium, millega tudengitaidlust mõõta? Mis mahub tudengitaidluse mõistesse? Samasugused ja teisedki probleemid püstitas ajakiri «Kultuur ja Elu» oma viimases numbris. Vaielgem, kõnelgem selgeks.

KEEMIKUD TAIDLESID END VÕITJAKS

Näitlemisoskuselt olid teistest üle keemikud. Pildil Hamlet ja Ophelia.
EVALD VELDEMANNI foto

Pühapäeval selgitas esmakursuslaste taidlusülevaatuse žürii (klubi kunstiline juht Anne-Liis Moss, parteikomitee esindaja dots. Leo-Peeter Kullus, ametiühingukomitee esimees Helve Kabur, ametiühingukomitee kultuurikomisjoni esimees Olev Saks, komsomolikomitee sekretär Madis Kallion ja asesekretär Valev Plato, klubi näiteringi juhendajad Reet London ja Liina Hermaküla, üliõpilased Maire Aunaste ning Marianne Sisask) välja parimad taidluskavad. Kuus parimat kava on:

I koht keemiaosakonna 6 taidlejale näidendi «Igavesti arutlev» eest;
II koht luulekava (Tagore «Aednik») eest anti **vene filoloogidele**;
III koht žurnalistidele «Juurte otsimise loo» eest;
IV koht inglise filoloogidele Olli «Juulia palkonil» eest;
V kohta jagasid stomatoloogid (kava seatud A. Valtoni «Kollasteks laikudeks laguneb» järgi) ja **bioloogid** («Päästke meie kõrvad e. ühe koosoleku protokoll»).

Teaduskondade ja osakondade pingerida nägi välja järgmiselt:

I—II filoloogiat. ja keemiaosakond; III — bioloogia-geograafiat.; IV — arstit.; V—IX — matemaatika-, kehakultuuri-, õigus- ja majandusteaduskond, füüsikaosakond.

Igas programmis oli mõni eriti väljapaistev taidleja. Žürii poolt väärivad märkimist **illusionist Tarmo Tamm (geoloog), kitarrist Ivar Kask (arst), duett Helje Kippus ja Tarmo Amer (majandusküberneetikud), kaks võimlejannat (kehakultuurlaste stsenaariumi puudulikkuse tõttu ei tea me nimesid), pastor Taivo Pilli (inglise fil.), kašelott Heikki Kärm (bioloog), Hamlet Kersti Varblane (keemik). Parimad luulelugejad olid jurist Peep Puis, matemaatik Ahti Puudersell ning vene filoloogid Maire Lillemets ja Roman Muljar.**

Suur tänu kõigile osavõtjaile, kel polnud kahju aega taidlusele kulutada!

Žürii

TAIDLUS KELLELE?

Avalikkuse ette astutakse tavaliselt ikka siis, kui on, mida ütelda. Tänavusel esmakursuslaste taidluskonkursil jäi tükati mulje, ET kui midagi tarka taheti öelda, siis ei juletud usaldada iseennast. OMA sõnu. Mõtteid vahendati enamasti luule kaudu. Põhimõtteliselt pole ma lüürika vaenlane, aga küll teeb küllale liiga. Ootasin ootamatut: põnevat vaatenurka, terast mõtet, värsket ütlemist. Kuus tundi (just nõnda palju võttis 14 kava läbivaatamine aega).

Värsse esitati nagu alati — palju kauneid sõnu, aga ometi mitte seda õiget. Imelik, kui sarnased teemad moodustasid enamiku kavade peatelje: MAA, JUURED, ARMASTUS. Otsime juuri kodust ja kaugemalt. Mõni leiab, mõni mitte. Mõni püüab ignoreerida. (Mõtted žurnaliste vaadates.) Vene filoloogid Maire Lillemets, Roman Muljar, Toivo Treima kõnelesid loo lihtsast keerulisest armastusest. Sõna ja muusika helises ühtse akordina. Eesti filoloogid esitasid «kimbukese armastuse, töö ja tööarmastuse» luuletusi. Miks ka mitte lugeda noid 50-ndate aastate üheülbalisi värsse just nõnda — pseudopaatosega?

Igal ajal on omad lemmikteemad. Õigemini AEG esitab oma nõude, mis on tähenduslik ja mis mitte. Lausa ajale jalgujäävat seekord vist polnudki. Küll aga taidlust üleüldse, ilma kindla publikuta. Vaid kehakultuur tuli välja keskkoolipärase mida-teha-isetegevuse-ülevaatuseni-on-ainult-mõni-tund kavaga. Mõistmatu, milleks oli vaja nõnda laiaulatuslikku (loe: žanrirohket) sissejuhatust võimlejaile-diskotantsijaile? Mõttetult raisatud tegijate ja vaatajate aeg...

Füüsikute raadiomäng tuletas meelde pioneeri- ja EOM-i aegu. Rahule võis jääda mõne momendiga, näiteks saadete «Soovid, soovid» ja «Väliskommentaar» pilaga.

Teatritükkidest sädeles keemiaosakonna instseneering «Igavesti arutlev», mille peategelane Hamlet (Kersti Varblane) arutles umbes nii: «Kui «ei ole» on «on» ja «on» ei ole «on», kas siis «on» on «on»?» Lühike, teravmeelne, lavaliselt lõpuni väljapeetud. «Surra või mitte surra?» Rahvas naeris. Naljakas oli ka bioloogide LAOK-i avakoosolekut vaadates. Mis puutub viimasesse, siis selle programmiga oli küllap vist kõige rohkem vaeva nähtud (rekvisiitide ja tegelaste rohkus).

TUDENGITAIDLUST panevad paika inimesed, kes juba ammu ei kanna teklit. (Võrdle: 10-liikmelises žüriis oli vaid 2 üliõpilast, mis sest et kahe häälega.) Taidlus — žüriile?

Siinkohal ei soovi ma solvata ühtki asjaosalist. Püüan vaid näidata, et esmakursuslaste taidluse läbiviimine ja hindamine nõuavad korrigeerimist. Panen ette moodustada üliõpilaszürii. Et me ise tegeleksime iseendiga. Võib-olla muutub siis ka taidluse sisu konkreetsemaks. Peale selle võiks ju hindamisel osaleda ka nn. publiku suur ring.

Miks mitte lammutada tavapärast? Miks mitte muuta üritust mõlemapoolselt üliõpilaslikuks, alustades sedapuhku ülevaltpoolt.

MARIANNE SISASK

(Vt. ka 4. lk.)

ÜET — kümnes teaduskond

18 aastat tagasi loodi TRÜ-s, esmakordselt Nõukogude Liidus, ühiskondlike erialade teaduskond — ÜET, sest tekkis mõte juba varem töötanud kabinetid ühiskondlikul alusel ühendada.

Praegu on teaduskonnas registreeritud 1200 tudengit, kuid ÜET lõputunnistuse on nende aastate jooksul saanud üle 5500 noore.

Ometi leidub neidki, kellele asi veel võõras ja ebaselge. Et sel kevadel võeti vastu ÜET uus põhikiri, siis pisut lähemalt meie kümmnenda teaduskonna struktuurist.

VALIDA VÕIB 8 OSAKONNA VAHEL

Kõige liikmeterohkem on ikka ja alati olnud **lektorite ja propagandistide osakond**. Seminarides saavad algõpetuse kõik esmakursuslased. Ajapikku jäävad sõelale vaid need, kel tahtmist ja julgust jätkub.

Rahvusvaheliste suhete kommentaatoritel kujunes välja hoopis omalaadne töövorm. Edukamad tegutsevad väikeses ringis, ülejäänud lõõvad jõudumööda kaasa suures. Lektorite koolis on oma esimesed kommentaatorisammud astunud Toomas Alatalu ja Vambola Põder, sealt said kutsepisiku ka paljud ühingu «Teadus» tänased lektorid.

Ülikooli **looduskaitseosakonnas** lõõvad kaasa ka EPA üliõpilased. Tulevased looduskaitseinspektorid saavad oma oskused peamiselt praktilisi töid tehes. Korrastatakse looduskaitseobjekte, käiakse ekskursioonidel ja matkadel. Tänuväärne on loodussõpradest tudengite abi Lahemaa rahvuspargi rajamisel.

Kodunduse ring muutub samuti üha populaarsemaks. Soovijaid on sinna alati külluses, kuigi mitte kõik ei suuda lõpuni vastu pidada.

Rahvakunstiansamblisse jätkub samuti tahtjaid. Eriti tihe on neidude konkurents. Ansamblist võrsunud tantsujuhtide oskustes ja heas ettevalmistuses pole kunagi kaheldud.

Vähem teatakse aga **kunstikabinetist**, noorte kunstnike ja dekoraatorite kasvulavast. Mis siin salata, kerge seal pole: olgu annet ja jätkugu püsivust. Ent need, kes tulevad ja lõpuni lähevad, saavad kahtlemata endisest palju rikkamaks.

Linna matkaklubiga käib käsikäes kuues, **matkainstruktorite osakond**. Igaüks otsustagu ise, kas tal on soont alpinismi, mägi-, vee-, suusa- või jalgsimatkamise peale.

Jääb lisada veel **spordikohtunike ja -instruktorite osakond** ning automotospordihuvilistele loodud **liiklusinspektorite ja amatöörjuhtide kursused** ning ring ongi täis. Kuid ...

PLAANIS ON MUUDKI

Kui klubis ümberehitused ükskord lõpevad, siis saab poolelijäänule taas hoogu anda. Miks mitte hakata uuesti koolitama **näitejuhte** ja **peotantsuinstruktoreid** või luua koguni **tudengiteater**, nagu meie kauaaegsetel sõpradel Vilniuse ülikoolis. Väärt mõte oleks Tbilisi tudengite eeskujul **populaarteaduslike filmide režissööride** ettevalmistamisega jõudu proovida. Niimoodi saadaks ülikool ellu mitte ainult häid spetsialiste, vaid ka tulevasi teadlasi, kes oskaksid oma tööd filmilindi abil mõistetavamaks teha.

Ei unustata tööd **ajalehe kirjasaatjategagi**. Muidugi, kui soovijaid leidub.

Plaanid on tõepoolest ahvatlevad, kuid huvist ja teha tahtmisest üksi ei piisa. Ruuminappus sunnib tihtipeale millestki loobuma. Jääb siiski lootus, et uued õppekorpused lahenduse toovad.

ÜET — on see vajalik? Elu ise näitab kõige paremini, kui tarvilik on mõista muudki peale oma eriala. Iseäranis asendamatu on ÜET tulevastele õpetajatele, kuid ega lisaoskused teistelgi mööda külgi maha jookse.

Niisiis tudengid, mõelge ja langetage otsus, millise eriala valite. Need poolteist või kaks aastat ÜET-s kaovad küll kiiresti, kuid meenutavad end ikka ja jälle, kui tarkusesammaste vahelt oma igapäevasele tööle lähete.

TERJE SOOTS

Taidluskonkurss läbi

(Algus 3. lk.)

Tarmo Amer ja Helje Kippus majandusteaduskonnast.
EVALD VELDEMANNI foto

ARVAMUS * ARVAMUS

Ilus ja südamlik oli vene filoloogide montaaž armastusluulest. Hästi valitud taustmuusika ja hea ettekanne moodustasid ühtse terviku. Oskuslikult kasutati taidlejate jaoks ülesseatud võimendust. Paljude teiste esinejate juures oli see küllalt madalal tasemel, kohati lausa häiriv.

Teine meeldiv üllatus tuli õigusteaduskonnalt. Henrik Visnapuu luule nõuab kõrgel tasemel ettekandmist. Sellega tulid tulevased juristid minu meelest vist toime. Raske uskuda, et nende programmi kokkuseadmisel polnud mõnd professionaali, aga siiski nii see oli.

Keemikud esitasid «Hamleti», muidugi humoorikas laadis. Küllalt vana nalja asemel võinuksid nad midagi uut pakkuda. Mis puutub huumorisse ja satiiri, siis selles žanris olid kõige suuremad puudujäägid. Nali oli habemega või lihtsalt labane ja nõme.

Füüsikute paroodia Eesti Raadio saadetest oli pikale venitatud ja paberilt lugemise asemel oleks pidanud teksti varem selgeks õppima.

Üksikesinejaid oli küllaltki vähe. Meeldis majandusteaduskonna duett. Esmakursuslaste hulgas on küllalt palju heade eeldustega muusikuid. Kahju, et paljud neist üles ei astunud.

MALLOR KRUUS,
ajaloot. I k.

Retsensiooniks seda nimetada ei saa, aga...

(Stalkeritunne)
(Algus eelmises lehes)

* * *

On öeldud, et meie põlvkond, need 60-ndail sündinud, oleme rikkad, sest me midagi pühaks ei pea, millessegi ei usu. Ehk siiski midagi on, mida me nii lihtsalt teistele ei ütle.

* * *

to stalk — ehk roomates saalist välja.

Ja mis sellest, et too Tarkovski on välismaal tuntud? Sundida inimesi 150 minutit saalis lihtsalt piinlema, selleks et näidata kolme hädise mehe mõttetut ekslemist «grüünes», leidmaks mingil prügimäel mingit räpast tuba. Või selleks, et näidata, kuidas, vabandage väga, aga veidi ebanormaalne «Ahvike» lubamatult ja ebamaterialistlikult vaid palja pilgu abil klaase põrandale loobib, no teate! Kui Tarkovski ei suuda oma filmis (loodetavasti!) peituvat mõtet kolme tunni jooksul pildiga väljendada, siis oleks võinud selle filmi algusesse või lõppu mustvalgele kirja panna!

Liiga palju on mõttetut, arusaamatut. Näiteks must koer, kes lihtsalt kaadris kulgeb ja isegi ei haugu. Siis veel Stalkeri eluase. Talle oleks võinud eraldada mugava korteri. Igal juhul eemal raudteest, sest raudteetranspordi tormilise arengu rütm mõjub Stalkeri naise ebaesteetilise ekstaasistseeni taustal lausa ängistavalt. Filmi on sattunud imelikud kujud, nagu oleks meil vähe tõeliselt heroilisi näitlejaid. Positiivsest kangelasest Stalkerist on saanud hädine, aina midagi kartev fanaatiliste soovide prohvet. Lisaks on ta halvasti grimeeritud ja ei oska õigesti kakeldagi.

Tarkovski peaks sügavalt järele mõtlema, enne kui ta hakkab tegema järgmist filmi, kuuldavasti midagi nostalgilist, Itaalias. Loodame, et ta seda ära ei riku.

Grupp pettunud kinokülastajaid

* * *

Vesi — lihtne H_2O. Vesi kui elu. Kui peegliklaas. Kui tõde ja tõke, kui vabadus. Hullumeelne kui vesi.

* * *

Ja samas mõistan teda, kes päev läbi tööd on rüganud ja nüüd loodab midagi ilusat näha. Ja näeb vald tavalist lootusetust.

* * *

Ma ei usu, et te «Stalkerist» aru saitel Ei usu! Me ei saa ju sellest filmist aru? Tulime, sest oli kirjutatud «ulme», sest «Jupiteris» näidati ehtvesternlikku kihutamist. Paljud teavad midagi Tarkovskist, teavad, et «Stalker» on tõeliselt hea metafoorfilm, kus peamiseks on kujund ja kujundlikkus, kust vaid sündmustiku otsimine on naiivne? Aga me ju ei taha mõelda? Tahame näha fantastikat väljaspool igapäevast elu. Nüüd leidsime vaid reaalsuse oma lihtsas keerulisuses. «Aitab,» lausub üks volask ja tõuseb püsti. Jne., jne., jne.

Meie, üliõpilased, oleme ju teine pool publikust (olen ma veendunud?): püüame saalist välja lülituda, süveneda, mõista, olla kahekesi Tarkovski ja tema kunstiga, tema sisemaailmaga (või on needki vaid ilusad sõnad?).

Kunst on vaba ja kuulub rahvale! Mina keelaksin selle filmi näitamise KÕIGILE. Lubaksin neile, kes oskavad ja tahavad mõelda, tahavad, et lõpuks ei saaksi kõik lõplikult selgeks.

Siiani pole ma pärast ühtki filmi olnud täis nii segaseid mõtteid filmist ja inimestest tsoonis «Ekraan». Veel kunagi pole ma nii väsinud olnud. «Muide, ma ei tea, ma ei tea, ma ei tea.»

Aga teie, elage edasi, rahulikult ja jumala pärast ärge mitte millelegi mõelge!

MARGUS METS

* * *

Kas Sina läheksid Tuppa? On's meil vaja teada, kes me oleme ja mida tahame? Mina kardan ...

* * *

Miks lõpetas Tarkovski filmi kaadriga lapsest? Ehk jättis ta sellega võimaluse uskuda tema tulevikku. Vaevalt. Meile ei jäetud mingisugust lootust. Purunenud klaas, must laiguke, mis järjest suureneb, suureneb, mattes kõik enda alla, hävitades kõik.

Stalker — murelik laup kriipspeente kortsudega, lõhkised huuled, kartlikud silmad — see on lootus — see püsib vist lõpuni meeles. Seda peab lihtsalt nägema ...

Usk, lootus — ja ma leidsin enda jaoks vastuse.

EVE LEPIK

Võitjatest veel vara rääkida...

Laupäeval-pühapäeval kostis Kingissepa tänava võimlast jälle pallimütsatusi. Algust tehti spartakiaadi võrkpallivõistlusega. Tabeleisse pandi 28 meeskonda-naiskonda (kohe loobusid filoloogia noormehed ja ajaloo neiud), mängimise ajaks kahanes arv kahjuks 23-le. Kuut vajalikku mängijat ei saanud kokku arstiteaduskonna ja žurnalistika naiskond, halvaks üllatuseks ka KKT II meeskond ja KKT IV mõlemad esindused. Sellegipoolest jätkus heatasemelisi kohtumisi.

Meestel kujunes põnevaimaks situatsioon alagrupis B. Õppejõud ületasid ettearvatult kõiki. Mäng oli liikuv, nooruslikult elav ja aktiivne. Esimene geim saadi alati kindlalt kätte. Teises pandi neile kauem vastu (väsimus!), ometi märgiti protokollidesse neli võitu taga ärjega 2:0. Ennustada on küll tänamatu tegu, siiski tuleb õppejõudude kuuikut lugeda üheks peapretendendiks esikohale. Pingeliselt heideldi teise finaalikoha eest. Õigusteaduse üliõpilased ja matemaatikud olid mõlemad huvitavates kohtumistes üle ajalooteaduskonnast. Otsustas omavaheline matš. Tulemusega 2:1 võitis õigusteaduskond. Peksupoiste rolli jäid majandustudengid. Kaheks viimaseks mänguks ei suvatsenud nad platsilegi ilmuda.

Alagrupis C demonstreeriti vaatamata tulemustele (kõik mängud 2:0) head võrkpalli. KKT III-l klappis žurnalistika vastu kõik: ohtlik serv, täpne vastuvõtt, terav rünnak. Vastastele ei antud mingisugust vastumängu võimalust (kaks korda 15:0). Aga KKT I-ga oldi esimeses geimis püsti hädas, ehkki viimased said õnnega pooleks jagu «academia peegelianast» (17:15, 15:13). KKT III sai veel kaks võitu (bio-geo, spordimeditsiin) ja pääses finaalturniirile. Teiseks finalistiks mängis end bio-geo, lülitades mulluse kuuenda, spordimeditsiini edasisest konkurentsist välja.

Alagrupis A tuli pidamisele vaid üks mäng. Tiitlikaitsja füüsika-keemia kaotas imekombel arstiteaduskonnale. Mänge jätkavad mõlemad.

Loobumiste tõttu toimus naiste mängudest ainult kaks. Tugevakoosseisuline filoloogia tegi matemaatikutega asjad kiirelt klaariks (2:0), viimased omakorda KKT II-ga. Alagruppides B ja C on tabelid seni tühjad (kui mitte arvestada loobumisi).

Sel nädalavahetusel eelring lõpetatakse. Tuleval aga saab näha «medaliheitlusi». Oma silm peaks kuningas olema, loodetavasti võib siis võimlas ka rohkem ergutuskisa kuulda. Tasuks oma poistele-tüdrukutele põialt hoidma tulla.

ANDRUS NILK

Kuidas elab spordikuninganna

(Algus eelmises lehes)

Traditsiooniliselt stabiilselt esinesid kümnevõistlejad. Vastloodud eksperimentaalgrupp Fred Kudu juhendamisel lisab usku edaspidisesse. On heade kehaliste eeldustega mehi (H. Sildala, H. Vallimäe, R. Paju jt.).

Võistlus Soomes näitas, kust king pigistab. Heidetes on meil ainuke klassiga mees Neinar Seli, kes sihib vasaraheites 70 m joont. Teibamehi pole. Miks? Ei jätku teibaid.

Mis meelel, see keelel. Siiani ei ole Eestis korralikku staadioni. Kannatab ka Tartu. Alfred Pisuke: «Ülikooli staadioni rekonstrueerimisega püüame hakkama saada juubeliaastaks. On avaldatud arvamust see linna esindusväljakuks muuta.»

Veel ühest asjaloost tahtis A. Pisuke kõnelda: «Vägikaikavedu käib meil kombinaadiga «Ars». Tahab vägisi tagaväljakut käest võtta. Juba kraavidki kaevatud. Kus meie poisid siis heitma hakkavad?»

Uus hooaeg pole mägede taga. Hoiame põialt, et vigastused sportlasi ei kimbutaks, et suudetaks sekundite kärpimiseks ja sentimeetrite võitmiseks saavutusvõimet tõsta.

ANDRUS NILK

Ujumine

Nagu varem teatatud, peeti 18.—21. novembrini «Dünamo» ujulas ülikooli spartakiaadi teise alana ujumisvõistlused. Üldse osaleb spartakiaadil 15 võistkonda, ujumise eest said punkte kõik peale žurnalistikaosakonna.

Lõplik järjestus:

1. Spordimeditsiin
2. KKT III
3. Arstiteaduskond
4. KKT II
5. KKT I
6. KKT IV
7. Matemaatikateaduskond
8. Majandusteaduskond
9. Õigusteaduskond
10. Bioloogia-geograafiateaduskond
11. Ülikooli töötajad
12. Ajalooteaduskond
13. Filoloogiateaduskond
14. Füüsika-keemiateaduskond

INDREK LINDSALU

Tervisejooksjad!

Kõigil TRÜ töötajatel-tervisejooksjatel läheneb aeg aastakokkuvõtete tegemiseks. Detsembrikuu jooksul teostab spordifüsioloogia kateeder kõigile jooksuhuvilistele aeroobse töövõime määramist velo-ergomeetril. Nimetatud testi abil saadavad andmed võimaldavad hinnata aasta vältel rakendatud jooksukoormuste mõju organismile.

Sobiva aja testi teostamiseks saab individuaalselt kokku leppida järgnevaks nädalaks igal detsembrikuu esmaspäeval kl. 10.00—12.00 spordifüsioloogia kateedris (Kingissepa 19, ruum 303, tel. 481).

TÕNIS MATSIN

SPORT — UUDIS — SPORT

TRÜ võrkpallinaiskond pidas nädalavahetusel kaks sõpruskohtumist Taškendi RÜ esindusega. Mullused vaba riigi meistrid ei suutnud kuidagi oma mängu leida. Taškendi naiskond võitis mõlemad mängud 3 : 1.

ANARI MILLER

Möödunud laupäeval toimusid Eesti NSV kõrgkoolide 1980. aasta meistrivõistlused poksis. Osavõtjaid oli kõigist meie kõrgkoolidest. Taas tuli võitjaks TRÜ, kogudes 50 punkti (2. TPI 40 punkti, 3. EPA 8 punkti). Meie poisid võitsid: kuni 60 kg kehakaalus — Gorodetski (spordimed.), kuni 71 kg kehakaalus — Verbu (füüsika), üle 81 kg kehakaalus — Nulla (spordimed.). Parimaks tehnikapoksijaks kuulutati Gorodetski. Võitjad said meistrimärgid. Karikas jäi jälle TRÜ võistkonnale. 1981. aasta kõrgkoolidevahelised meistrivõistlused poksis toimuvad aprillis Tartus.

KAUPO PIIR

* * *

TRÜ spartakiaadi malevõistlused algavad 3. detsembril kell 18. Kingissepa t. 19 aud. 302.

Täpsem informatsioon ja juhendid spordiklubist. Võistkondade esindajate nõupidamine 1. detsembril kell 18 spordiklubis.

NB!

Täna ilmub ka venekeelne ajaleht.

Toimetaja V. SOOTAK

«TRÜ» Aialehe «TRÜ» toimetuse aadress: 202400 Tartu, Ülikooli t. 18, TRÜ, ruum 302, tel. 341-21/253. Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk. Tartu Ülikooli 17/19. III. Üksiknumbri hind 2 kop. Tellim. nr. 4208. MB 09771.

«Тарту Рийклик Юликоол» («Тартуский государственный университет»). Орган парткома, ректората, комитета ЛКСМ и профкома Тартуского государственного университета, г. Тарту, Эстонской ССР.

AR Fr. R. Kreutzwaldi nim. ENSV Riiklik Raamatukogu

KÕIGI MAADE PROLETAARLASED, ÜHINEGE!

tartu riiklik ülikool

TRÜ

EKP TRÜ komitee, TRÜ rektoraadi, ELKNÜ TRÜ komitee ja TRÜ ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 35 (1245) Reedel, 5. detsembril 1980 XXXIII aastakäik

ELKNÜ 60

NSV Liidu Ülemnõukogu Presiidiumi SEADLUS

EESTIMAA LENINLIKU KOMMUNISTLIKU NOORSOOÜHINGU AUTASUSTAMISE KOHTA TÖÖPUNALIPU ORDENIGA

Aktiivse osavõtu eest sotsialistlikust ja kommunistlikust ülesehitustööst ning viljaka töö eest noorte kasvatamisel autasustada EESTIMAA LENINLIKKU KOMMUNISTLIKKU NOORSOOÜHINGUT TÖÖPUNALIPU ordeniga.

NSV Liidu Ülemnõukogu Presiidiumi esimees L. BREŽNEV

NSV Liidu Ülemnõukogu Presiidiumi sekretär M. GEORGADZE

Moskva, Kreml
28. novembril 1980

Külas oli Boriss Pastuhhov

Juubeli puhul külastas meie ülikooli ÜLKNÜ KESKKOMITEE ESIMENE SEKRETÄR BORISS PASTUHHOV. Külalisega olid kaasas EKP Keskkomitee sekretär Rein Ristlaan ja ELKNÜ Keskkomitee esimene sekretär Donald Visnapuu. Kolmapäeval kohtus B. Pastuhhov ülikooli aulas meie komsomoliperega (pikemalt järgmises lehes). B. Pastuhhov andis ülikoolile üle ÜLKNÜ Keskkomitee aukirja. Enne miitingut vesteldi Tartu linnakomitees linna komsomoliaktiiviga. Külalised käisid ka «Sangaris» ja «Vanemuises».

Meie raport

Teisipäeval, 2. detsembril kirjutas meie komsomoliorganisatsioon alla ELKNÜ 60. aastapäevale pühendatud raportile. Mis on tehtud?

4. oktoobril 1980. aastal toimunud pidulikul ELKNÜ TRÜ komitee istungil võeti kokku tehtu ja seati plaane edaspidiseks. Neljaliikmelisest organisatsioonist on 40 aastaga kujunenud 5300-liikmeline komsomolipere. Nendel aastatel on ülikooli noorsugu juhtinud mitmed tänased tuntud inimesed nagu V. Väljas, J. Lott, B. Hiire, K. Adamson, professorid J. Kalits, O. Kuuli jt.

Ülikooli keskmine õppeedukus tõusis viisaastaku jooksul 4%, moodustades 1980. aasta kevadeks 91%. Headele ja väga headele hinnetele õpib praegu 50,9% üliõpilastest. Vähenenud on tudengite väljalangevus halva õppeedukuse tõttu. Kõige väiksema väljalangevusega on õigus- ja majandusteaduskond (vastavalt 0,95% ja 1,08%).

Möödunud aruandeperioodil ületati 90%-line õppeedukus kuues teaduskonnas. Stabiilselt kõrge on see olnud kehakultuuri-, majandus-, õigus- ja bioloogia-geograafiateaduskonnas. Nende tulemuste saavutamises on olnud suur osa teaduskondade komsomoliorganisatsioonidel.

Tähtsat osa noore spetsialisti kasvatamisel etendab Üliõpilaste Teaduslik Ühing. ÜTÜ-sse kuulub 83,2% üliõpilastest. VIII üleliidulisest ühiskonnateaduste konkursist osavõttu iseloomustab 1666 referatiivset ja 88 uurimustööd. NSVL TA medali said 1979. aastal 6 üliõpilast ja 1980. aastal üks. Möödunud aastal oli meie ülikool medalite üldarvu poolest NSV Liidu kõrgkoolide seas kolmas, jäädes tahapoole vaid Moskva ja Novosibirski ülikoolist.

Meeldejäävad on olnud paljud üritused: V. I. Lenini 110. sünniaastapäeva, Suures Isamaasõjas saavutatud võidu 35. ja Eesti NSV 40. aastapäeva tähistamine. Traditsiooniks on muutunud igakevadised rahvaste sõpruse päevad ja sügisel rahvusvahelise üliõpilaspäeva tähistamine, taliturlaadid, komsomoliajaloo konverentsid ja teised suurüritused, mille eesmärgiks on olnud üliõpilaskonna monoliitsuse tugevdamine ja poliitilise aktiivsuse kasvatamine.

Suvisel õppevaheajal on sajad üliõpilased töötanud Eesti Üliõpilaste Ehitusmaleva ja TRÜ suvemaleva rühmades. Tänu nende tööle on osutunud võimalikuks paljude põllumajandusrajatiste käikulaskmine. 1980. aasta suvel töötasid meie üliõpilased Moskvas ja Tallinnas giididena, et aidata kaasa XXII suveolümpiamängude õnnestumisele.

Peatselt tähistab meie ülikool oma 350 aasta juubelit. Ülikooli kommunistlikud noored rakendavad kogu oma jõu selle tähtpäeva väärilisteks tähistamiseks.

Tehtut jäi kinnitama 13 allkirja. Raportile kirjutasid alla meie ülikooli komsomolikomitee sekretär Madis Kallion, sekretäri asetäitja ideoloogiatöö alal, V. I. Lenini stipendiaat Andrus Lauren, komsomolikomitee liige Indrek Ilomets, TRÜ vene osakondade sekretäride nõukogu esimees Oleg Kvašnin, teaduskondade komsomolisekretärid Arvo Lamp ajalooteaduskonnast, D. I. Uljanovi stipendiaat Indrek Miidla arsteiteaduskonnast, Tiina Kuusik filoloogiateaduskonnast, Raivo Aavisto õigusteaduskonnast, filoloogiateaduskonna žurnalistikaosakonna V kursuse üliõpilane, H. Pöögelmanni stipendiaat Krista Muldma, TRÜ klubi juhataja Heino Variku ja komsomolikomitee sekretäri asetäitja õppetöö alal Ülle Lepp.

Raport anti üle EKP TRÜ parteikomitee sekretärile dots. Advig Kirisele.

4. detsembril anti meie komsomoli tegevust kajastav dokument koos Tartu linnakomitee raportiga Võisilma talus üle ELKNÜ Keskkomitee esindajatele.

EVE ANT

Täpselt 20 päeva pärast

● Viimastel päevadel raamatukoguhoone ees.

● Ehitajad ehitavad, võistlevad. Fuajeesse on paigutatud stend, kus näha parimad. Tol päeval oli jäänud ehitise vastuvõtmiseni veel 27 päeva, nüüd 20 päeva.

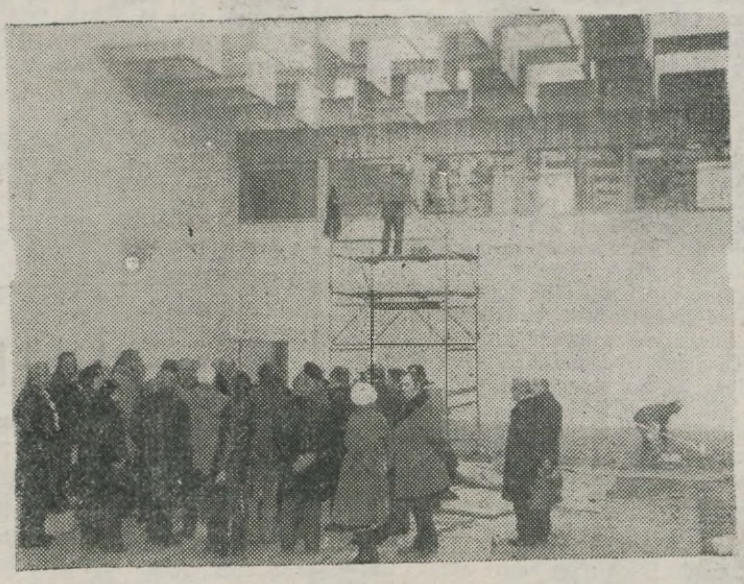

● Tulevases konverentsisaalis.

EDUARD SAKI fotod

«Alustame kõige sügavamalt, läheme kaheksa meetrit allapoole,» ütles teadusraamatukogu direktor Laine Peep ja viis ülikooli nõukogu rahva hoidlate ruumi. See oli täpselt nädal aega tagasi, möödunud reedel pärast nõukogu koosolekut. Vaevalt on mõtet kirjeldada kõike veel siis pooleli olnut, sest nüüd saab iga päevaga midagi lõpetatud. Haldusprorektorit oma igapäevasest kabinetist otsida ei maksa, tema tööruum asub praegu raamatukogumajas. Sõltub ju nüüd pikisilmi oodatud valmimine suuresti meie endi abist. Selleks tarvis kohapeal asjalikku organiseerimist.

Näiteks kolme hoidlakorruse kõik 15 ruumi vajavad riiulite kokkupanemist. Igas ruumis hakkab tegutsema kaks instruktorit (muidugi mitte elukutselised, vaid meie oma inimesed, kes tehnilise tööga natuke rohkem tuttavad).

Maalrid olid parajasti ametis kataloogide ruumi ja konverentsisaali seinte värvimisega. Viimane näib tulevat õdus saal. Erinevalt teistest ruumidest on see hoopis kõrgem, põrandad kaetakse vaibaga, oodata on huvitavaid valgusteid.

Huvituti individuaalkabinettidest. Neid on 64. Sellesse võib professor oma asjad lauale jätta ja vahepeal rahulikult minna näiteks loengut pidama.

Pika lugemissaali (ligi 92 m) seintele paigaldati tumedaid plaate. «Nii pikaks see ruum ei jää. Vahele paigutame avariiulid,» seletas Laine Peep. Seletusi jagasid sellel lühikesel ekskursioonil ka rektor prof. Arnold Koop ja haldusprorektor Ain Otstavel. Saime tuttavaks veel ehituse juhtidega, kelle töö kohta võib öelda juba praegu, et see objekt on tehtud vastutustunde ja südametunnistusega. Kvaliteedi üle ei ole sugugi põhjust nuriseda. See tuleb kindlasti Tartu kõige suurem hoone ja arvatavasti ka kaunimaid. Kuigi Liidus on imposantsemaid raamatukogumaju, tulevat meie oma kõige tänapäevasemate seadmete ja sisustusega. Aga seniks, kuni võime selles majas raamatute taha istuda, läheb veel aega. Praegu võtkem tööriided ja lapid kaasa ning mingem meie raamatumaja korda tegema. Iga appiruttaja on oodatud kl. 8—18-ni.

VARJE SOOTAK

KES VÕITSID

(Vt. «TRÜ» nr. 23, 24, 26, 28, 29, 32, 34)
HUMANITAAR-, LOODUS- JA TÄPPISTEADUSTE 1980. AASTA ÜLIKOOLIKONKURSI LAUREAADID

Ühiskonnateadustealane konkurss filosoofias

Referatiivsed tööd

I koht

Anne Rutto (juh. dots. Ü. Matjus), Külliki Kräbi (õp. T. Killak) ja S. Gellermann (õp. V. Sieben).

NLKP ajaloo kateedri referatiivsed võistlustööd

I auhind

Riina Mägiveer (dots. E. Kivimaa), Endel Talvik (dots. L. Kiik).

II auhind

Merike Linntamm (dots. J. Ant), Rein-Erich Raudvere (dots. kt. E. Braun), Anne Kask (dots. V. Kalits), Tiit Kuulme (dots. kt. E. Braun), Eve Samoson (v.-õp. I. Rajasalu), Peeter Villako ja Ain Raal (dots. kt. H. Dsiss).

MAJANDUSTEADUSKOND
Rahvamajandusharude ökonoomika kateeder

III auhind

Salme Kald (dots. M. Miljan), Helbe Nurmeots (dots. P. Viires), Rein Pars (V. Tellis), Ellu Roosioja (dots. J. Pikk), Tiina Punak (T. Tinn), Ene Tuulmägi (dots. A. Siimon).

Kaubatundmise ja kaubanduse organiseerimise kateedri võistlustööd

I auhind

Ülli Roos (dots. M. Miljan), Merle Saarepere (dots. H. Pauts), Maia Rätsepp (v.-õp. E. Kolk).

II auhind

Aili Kask (K. Türk), Eve Omri (K. Niinas).

III auhind

Inge Asi (dots. H. Pauts), Koidu Kaljund (K. Türk), Kersti Kaup (K. Türk), Ülle Kivi (dots. H. Pauts), Mai Laar (v.-õp. E. Kolk), Elle Lepik (K. Niinas), Klaudia Makarevitš (T. Noormets), Sirje Matsin (v.-õp. A. Aamer), Irma Meronen (dots. kt. I. Siimon), Katrin Murutalu (v.-õp. A. Aamer), Inge Mägi (dots. H. Pauts), Heli Müür (dots. H. Pauts), Katrin Nurmela (R. Dontsov), Ülle Oras (K. Niinas), Milvi Pullonen (dots. M. Miljan), Eve Rohumaa (v.-õp. A. Aamer), Anne Raimets (dots. kt. I. Siimon), Viive Randmäe (A. Konsin), Thea Senkel (v.-õp. A. Aamer), Marika Trofimova (E. Pajo), Ene Uibo (v.-õp. A. Aamer), Anne Vaher (R. Dontsov), Tiia Vares (R. Dontsov), Sirje Õunapuu (v.-õp. A. Aamer).

Otorinolarüngoloogiaringi juubel

ÜTÜ XXX

Otorinolarüngoloogiaring asutati 9. mail 1950. Esimeseks ringivanemaks oli V kursuse üliõpilane Arvid Luts. Liikmete arv on kogu aeg kõikunud 5—11 vahel. Kuigi üliõpilaste arv ei ole suur, on nad alati silma paistnud asjalikkuse ja aktiivse lülitumisega teadusprobleemide uurimisse. Eduka iseseisva uurimistöö tulemusena on valminud 42 võistlustööd, nendest 5 enne ÜTÜ ringi asutamist.

Selles ringis on osalenud peale raviosakonna üliõpilaste ka pediaatrid, spordimeditsiini ja stomatoloogia osakonna üliõpilased. Auhinnatööde kokkuvõtteid on avaldatud kesk- ja vabariiklikes ajakirjades ning kogumikes. Ringi liikmetelt on üldse trükis ilmunud 68 teaduslikku artiklit, neist 20 koos õppejõududega. Temaatika on alati olnud mitmekülgne ning aktuaalne. Uurimistöö tulemusi on tutvustatud TRÜ ÜTÜ konverentsidel, aga ka väljaspool vabariiki ÜTÜ konverentsidel Riias, Minskis, Dušanbes, Gorkis, Vilniuses, Voronežis, Kaunases, Leningradis. Otorinolarüngoloogiaringi liikmete uurimistöö on andnud uusi teoreetilisi ja praktilisi teadmisi. Küllap selle tõttu on väljaspool vabariiki saadud hulgaliselt diplomeid. Ringi tööd on ära märgitud Leningradi I Meditsiini Instituudi diplomiga 1980. a. Mitmed uurimistööd on leidnud tunnustust ka vabariiklikel konverentsidel ning neid on autasustatud ÜTÜ medaliga. Ringi on külastanud ka teiste meditsiiniinstituutide üliõpilased (Kaunasest, Riiast, Gorkist, Tadžikistanist jm.).

Koosolekutel on ette kantud rohkesti referatiivseid kirjandusülevaateid ja demonstreeritud haigeid. Osaletud on ka ENSV Otorinolarüngoloogide Seltsi üritustel — seminaridel, konverentsidel, prof. H. Koppeli mälestustahvli avamisel jne.

On kujunenud omad traditsioonid. Kogu tegevust kajastab kroonikaraamat. Töövormidest on populaarne lahtiste uste õhtu, kus kord nädalas tutvutakse õppejõu juhendamisel haigetega statsionaaris, samuti ekskursioon Porkuni Eriinternaatkooli, pidulik lõpetajate ärasaatmine jt.

Süstemaatiline uurimistöö otorinolarüngoloogiaringis on andnud esimesed teadmised ja kogemused teadustööst ning kaasa aidanud hilisemale arstitööle. ÜTÜ otorinolarüngoloogiaring on kujunenud põhiliseks taimelavaks meie vabariigi kõrva-nina-kurguarstide järelkasvule.

Dots. SALME SIBUL,
ringi juhendaja

Pessimismiks pole põhjust

Üks õpingute laabumise tagatis on puhkus, mis võimaldab üliõpilastel aeg-ajalt oma janu teadmiste järele taastada. Aga on selge, et keegi ei hakka puhkust otsima lageda taeva all, vaid selleks kohandatud asutustes. Üks selline on ka ülikooli klubihoone, millele praegu uut rüüd selga tõmmatakse. Kuidas on olukord?

Töödejuhataja Raivo Kangus: «Alates septembrist on tööl käinud veidi üle saja tudengi. Nad kõik on olnud asjalikud töömehed, välja arvatud arstiteaduskonna raviosakonna II kursuse vene õpperühm, kellega oli veidi tegemist. Klubi ehitusjärg on praegu niikaugel, et väljaspool maja on üks pool terrassi vundamendist lõpetatud ja valatud terrassidele soojustatud katused peale tehtud. Kõik lammutamisele kuuluv on ära lõhutud, sealhulgas ka palju vaeva nõudnud maakivimüürid. Vundamendi alused oleme välja kaevanud, valatud on ka monoliittsemendist laed. Majal toppisime suuremad «külmaaugud» kinni, mis on eelduseks talvel töötamiseks. Praegu sõltubki klubi ehituse käik hoone soojustamisest. Paraku oleme hädas materjalidega — pole paneele, kuid ma arvan, et need peaksid iga hetk saabuma. Tööjõu organiseerimisel ja muudeski klubiga seotud küsimustes aitab meid komsomolikomitee. Senini on nad seda teinud vägagi hästi, eriti asjalik on A. Kruuser, kes seisab suurel määral hea ladusa ehituskäigu eest.»

Kui juba üliõpilased ise hingega asja juures on, kui nende töötegemist nimetatakse «asjalikuks», siis peegeldab see eelkõige ehitustööde ladusat käiku. R. Kanguselt sai kiita ka ELKNÜ TRÜ komitee. **Madis Kallion:**

«Komsomolikomiteest juhib klubi ehitustööd õigusteaduskonna II kursuse üliõpilane Aare Kruuser, kes on ka 1981. aasta suvemaleva staabiülem. Kuni septembri lõpuni töötasid klubi juures füüsikateaduskonna üliõpilased, kes jätkasid suvel suvemaleva raames alustatud tööd. Alates oktoobrist käib kogu töökorraldus komsomolikomitee otsesel juhtimisel — üks tudengite grupp, kuni kümme poissi, töötab tavaliselt viis päeva järjest. Kõige enam on kiituse ära teeninud bioloogia-geograafiaüliõpilased ja tulevased juristid. Klubi ehitusele saadetakse tööjõudu kuni objekti valmimiseni, kusjuures töölusti ja indu lisab seni pälvitud kiitus.»

Eespool väljaöeldud mõtted on küllalt tugevaks löögirusikaks, et purustada mõnede tudengite skepsis ja pessimism. Üht maja peab ikka ja alati ehitama mõttega, et sinna saab sisse kolida, mitte värisedes: äkki kukub see kokku!? Jõudu töölel

INDREK UDE

OMA KODU

REID!

27. novembri õhtul tegi komsomolikomitee olmesektor (juhataja Mati Luukas) koos majavanematega reidi Leningradi mnt. kahte ühiselamusse.

Arstide majas Leningradi 89 (majavanem Mihkel Leiner), mida korduvalt on kiidetud kui TRÜ parimat ühiskodu, ei torganud mustus ega korratus pinnuna silma. Juhuslikult valitud toad (nr. 125, 231, 239 jt.) olid kõik korras. Köögid ja puhke- (suitsetamis-)nurgad samuti. Igas koridoris juhatas viit sektorivanema tuppa. Kuid pirnomaania valitseb arstide hulgas küll. Üldkasutatavates ruumides olid pirnid pesadest välja keeratud. Järeldus: komandant ei varusta elanikke küllaldase hulga elektripirnidega. Igal korrusel on teletuba, töötab vaid üks teler! Toole on tele- ja õpitubades väga vähe. Keldrisse, spordisaali jõudes jäi teiste majade vanematel vaid ohata — selline spordisaal piljardi ja lauatennisega on küll vaid arstidel. Kuid kõrvalasuvas duširuumis töötas **ainult** 2 dušši. Mitte natuke, vaid kohe päris palju väheseks jääb sellest 800 inimesele!

Leningradi 27 (majavanem Avo Reiska) oli olukord halvem. Trepikoja uksed olid vineeriga üle löödud — klaasid ei püsi lihtsalt ees. Ja nii kõigil korrustel? Suure maja peale jällegi vaid üks ühiskondlik teler, ümbrus konisid täis. Ka toad polnud nii puhtad kui arstidel. Kontrollitutest olid paremini korras 761, 864 ja 744. Viimase elanikud leidsid lihtsamaks vahendiks tuba kaunistada seinte ja lae täismaalimisega.

10. korrusel, avariitoas, elab korraga 9 poissi. Ja pole parata — ülemajutus, sest ühikakoht on defitsiit.

Üldmulje: kõik tüdrukute toad olid korras, poistel lohakamalt koristatud. Edaspidi tulebki rohkem poiste tube kontrollida. Koridoride korrashoid on paraku valusam probleem. Ikka veel ei mõista mõned, et ühiselamu, s. t. **kodu**, ei lõpe ainult oma toaga.

JAAN LAAN

Leningradi mnt. 89 ja 27

Ettevalmistusosakonna II. tööaasta

1. detsembril alustas õppetööd ettevalmistusosakonna 11. lend. Kümne aasta jooksul on üliõpilaspere saanud täiendust ligemale tuhande kuulaja võrra. Nende hulgas on olnud erineva tasemega üliõpilasi. Mitte kõik ettevalmistusosakonnast tulnud pole suutnud oma stuudiumi lõpetada. Mõni on pidanud loobuma või proovima jätkata kaugõppes. Kahjuks kipuvad need üksikud nõrgad varjutama kogu osakonna head mainet. Enamik ettevalmistusosakonnas alustanutest on siiski töökad ja visad üliõpilased, kes oskavad saavutatut hinnata.

Ülikoolile eelnev õpiaeg aitab selgusele jõuda oma võimetes, õpetab aega otstarbekalt kasutama, lisab töökust ja visadust. Need on aga üliõpilastele väga vajalikud omadused. Seekordset ettevalmistusosakonna kursust alustas 150 kuulajat.

Pidulik algus aulas on toimunud, jätkub igapäevane tõsine töö.

REET VÄÄRI

AUTASUSTAMISI

TÖÖVETERANI MEDAL

PAUL JAAGUND
ENDLA JAANIKESING
VILMA JÜRISMA
LIIDIA KALJUVEE
LEIDA KERES
LIVIA KIRSCH
HILDEGARD KIVISTIK
ENDLA KOLBERG
ANTS KREEK
DAGMAR KULDEVA
SILVIA KÄÄP
JOHANNES LAIDNA
ASTA LEET
ARMILDA LEPIN
KIIRA LOIT
IRENE MAAROOS
KIVE-JOOSEP MICHELSON
LINDA PAGLANT
INGRID PALM
KARL-JOHANNES PRAGI
KARL-FELIKS SAUKS
ALEKSANDER SULTS
VALVE SUVI
AAJA TABA
HELGA TIBBIN
PÄRJA TIIDO
VIRVE TOODE
ARTEMI VAPRA
BENITA VISSEL
BERNHARD ÜTS

Rektori käskkiri

Ülikooli aukirja pälvis kauaaegse kohusetundliku töö eest ja 70. sünnipäeva puhul TRÜ teadussekretär IRENE MAAROOS. Sama tähtpäeva puhul avaldas rektor kiitust hea töö eest meister HELMUT MALINILE ja 50. sünnipäeval poliitilise ökonoomia kateedri dots. ÜLO VANAASEMELE.

Vaka alt välja

Mis asi? Ikka mõte! Vaka alt välja ja paberile. Sest juba selle kuu 25. päevaks tahab toimetus teada saada tudengi-ideid tuleva-aastasesse lehte. Missugused teemad, rubriigid, pildid on oodatud? Kui tihti miski ilmuda võiks? Missugust teemat missuguselt autorilt soovite lugeda jne. Niisiis, soovid, soovid paberile ja toimetuse postkasti. Alla märkige kindlasti oma täielik nimi, osakond ja kursus.

Paberile võiks panna ka need naljad, mida väljakuulutatud tudengihuumori võistlus ootab. Naljakaust on veel üsna õhuke.

Tõsiselt naljast

Taas polnud vabu kohti sel interklubi Baskini-õhtul ja pileteidki vabamüügil mitte. Õhtu ise oli nädal tagasi uues kohvikus.

Liiga feminiinne oli see Baskinile-pääsenute seltskond. (Ja liiga maskuliinsed olid hoobid kohviku uksele.) Eino Baskin aga istus saalis ning tudengkond laskis endal disko-värvus- ja söögimehhanismide muusika rütmis hea olla.

Baskinit ei toonud meile kirglik soov tudengitega semujuttu puhuda. (Pääsemaks «Vanalinna Stuudiole» on semujutupuhumise soov pigem tudengitepoolne.) Interklubisse tuli ta, sest kutsuti — rääkima, küsimustele vastama ja naerutama. «Tugengihuumorit» — nii lubas kuulutus. Mõttetihedaid vastuseid — nii lubas Baskin ise. Ja sellele viimasele asi lõpuks taanduski. Korvates arglik-paberlike küsimuste hambutust jõudis ta kella kümneks hääle kähedaks rääkida. Saal aga istus (klubiga eesotsas ja autor kaasa arvatud) impotentses ootuses «Noh, Baskin on siin — nüüd kohe ütleb!». Ütleski, ütles väga targalt ja palju. Ütles, et parim huumor on absurdi huumor (mitmeplaanilisuse pärast);

et nn. sotsiaalne huumor (satiir) kipub Eestimaal vist koos temaga lõppema, kui imet ei juhtu ja duot Kibuspuu-Kriukov naljategemisinnustus ei taba;

et «Vanalinna Stuudio» on väga vajalik teater;

et 51. eluaasta on paras lahkumisaeg lavalt;

et Jüri Järvet teeb praegu Baskiniga kahasse võib-olla üht oma viimast tükki (komöödiat);

et elus saab alati nalia, aga naljategijaid on üha vähem (või naljanälg üha suurem?);

et inimene peab andma endast kõik ja rohkemgi ja

et teda ootas sel õhtul veel üks kohtumine.

Ja kuidagi kurb oli lahkuda sel õhtul Baskini järel uuest kohvikust.

IVAR JÕESAAR

TAIDLUSKOLLEKTIIVID JUUBELI EEL

Esmaspäeval kohtus rektor prof. A. Koop ülikooli taidluskollektiivide juhtide ja esindajatega. Vastastikku kasulikus jutuajamises selgitati välja lähemate, juubelieelsete aastate ülesanded ning mida on vaja teha selleks, et juubelipidustused kulgeksid väärikalt. Vestlusest võtsid osa ametiühingukomitee esimees H. Kabur, kultuurikomisjoni esimees O. Saks ja klubi juhataja H. Variku.

Õpetajate ettevalmistamine ülikoolis XIX—XX saj.

olnust o olnust

(Algus eelmises lehes)

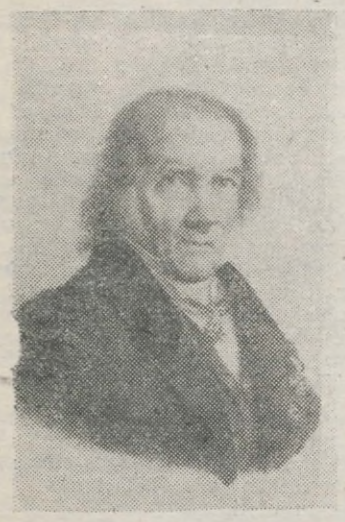

GOTTLIEB BENJAMIN JÄSCHE

Ringkonna koolikorralduse probleemidega tegeles veel 1803. a. kuni 1836. aastani ülikooli nõukogu valitud koolikomisjon, mis tegi palju ära õppetöö korraldamisel Balti kubermängudes ja Soomes. Koolikomisjon esitas ülikooli nõukogule gümnaasiumide jaoks direktorite, vanem- ja nooremõpetajate, samuti kreiskoolide järelvaatajate ja õpetajate kandidaadid, määras õppeplaanid ja õppevahendid jms.

Katse siduda ülikooli koolikomisjoni kaudu üldhariduse probleemidega õigustas ennast. Et õpetajate ettevalmistamine pärast pedagoogilis-filoloogilise seminari sulgemist lõplikult ei katkeks, kerkis juba 1858. aastal küsimus pedagoogiliste kursuste korraldamisest ülikooli juures.

Tartu kursused avati alles 1861. aasta 11. jaanuari otsusega, teistes ülikoolides (S. Peterburg, Moskva, Kiiev, Harkov, Kaasan) aga juba 1860. aasta 20. märtsi otsusega.

Õppetöö kursustel kestis kaks aastat, sisse astuda võidi samuti kaks korda aastas — aprillis ja augustis. Õppetöö jagunes teoreetiliseks ning praktiliseks, viimasega taotleti tunniandmise kogemuste omandamist. Praktikal olid kursuslased arhiivi andmetel peale Tartu ka Tallinnas, Moskvas, Tuulas, Weimaris, Jenas. Neile saadeti postiga järele elatisraha.

Tartu ülikooli pedagoogilistel kursustel on õppinud ka Läti kultuuri- ja haridustegelane Atis Kronwalds (1837—1875). Kursuslased pidid igas semestris esitama teadusliku töö. A. Kronwaldsi uurimuse (Der Unterricht in der Heimathskunde. Dorpat, 1867. 48 lk.) tunnistas eessõna kirjutanud professor H. L. Strümpell sedavõrd kaalukaks, et see vääris trükis avaldamist.

Pedagoogilised kursused lõpetanu pidi Tartu õpperingkonna koolides töötama iga-aastase stipendiumi eest 3 aastat, nii oli ka A. Kronwalds Tartu saksakeelse õpetajate seminari õppejõuks ajaloo alal 1867—1873. aastani. Kursused töötasid 1867. aastani.

Peale pedagoogiliste kursuste sulgemist tuli 40 aasta jooksul õpetajakutse saamiseks sooritada vaid vastav kutseeksam.

Üliõpilaste initsiatiivil asutati 1904. aastal pedagoogikaring, mille juhatajaks üliõpi.ased valisid õppejõud N. K. Grunski (hilisem vene keele ja kirjanduse professor). Prof. K. K. Saint-Hilaire, püüdes aidata tulevasi õpetajaid oma elukutsega tutvumisel, asutas pedagoogilise seminari, mis tegutses 1908.—1912. aastani.

1911. aasta 3. juuni seaduse alusel avati Tartu ülikooli juures õpetajate ettevalmistamiseks üheaastased kursused. Kursustel oli neli osakonda, töötati paralleelselt nii üldainete kui ka erialaainetega. Üldaineteks olid pedagoogika, pedagoogika ajalugu, psühholoogia, koolitervishoid. Eriainetes tuli omandada vastava aine metoodika ning tutvuda õppekirjandusega, kuulata õppejõudude-õpetajate näidistunde, koostada tunnikonspekte, anda proovitunde. Et õppetöö koolides toimus hommikupoolikutel, siis loenguid ja seminare saadi alustada õhtul tavaliselt pärast kella viit (erandina luges prof. A. I. Sadovski füüsika metoodikat kell 13—14). Kollokviumidele, seminaridele, tundide analüüsile jms. kulus aga palju aega ning kursuslased lõpetasid õhtuti töö tihti pärast kella 10, 11 (päevikupidaja-protokollija fikseeris tavaliselt ka lõpuaja).

KONSTANTIN SAINT-HILAIRE

Kursuste tööst võtsid osa peale ülikooli õppejõudude ka üldhariduskoolide eesrindlikumad õpetajad. Oli juhtumeid, kus kursuslased töötasid juba õpetajatena erakoolides, kursustelt taheti saada vaid dokumenti õpetajakutse kohta.

Käsitletaval perioodil tegelesid pedagoogika õpetamisega Tartu ülikoolis väga mitmed inimesed.

Esimene filosoofiaprofessor, kes õpetajate instituudis õpetas pedagoogilisi aineid, oli **Gottlieb Benjamin Jäsche** (1762—1842). Jäsche oli Kanti õpilane. 1828—1832 oli Jäsche kirjavahetuses kuulsa Herbartiga. Herbart esitles oma viimases kirjas 1832. aastal Jäschele noort andekat meest **Ludvig Heinrich Strümpelli** (1812—1899), kellest hiljem sai Tartu ülikooli filosoofia ja pedagoogikaprofessor 25 aastaks.

Peale L. H. Strümpelli errusaatmist valiti filosoofia- ja pedagoogikaprofessoriks **Gustav Teichmüller** (1832—1888), kes luges 17 aasta jooksul ülikoolis muude ainete kõr-

LUDVIG HEINRICH STRÜMPELL

val ka pedagoogika teooriat ja ajalugu, juhendas pedagoogika praktilisi töid.

G. Teichmülleri asendajaks sai tema õpilane, Tartu usuteaduskonna lõpetanud lätlane **Jakob Ohse (Jekabs Osis)** (1860—1920), kes pedagoogikat luges vaid 1891. aasta I semestril, põhiliseks jäid tal filosoofia loengud. Seetõttu polnud midagi imestada, et suurest vajadusest pedagoogika järele hakkas seda aastatel 1911—1915 lugema vene keele ja kirjanduse professor **Nikolai Kuzmitš Grunski** (1872—1951). Tema loengud trükiti 1908—1909. aasta ülikooli toimetistes.

Lisaks nimetatud loengutele, mis olid heal teaduslikul tasemel ning täiesti vabad religioonist, ilmus N. K. Grunskil trükis veel tõid pedagoogilisest kirjandusest, eriti vene pedagoogilise kirjanduse analüüse. Eraldi väljaannetena ilmusid L. Tolstoi, N. Pirogovi, K. Ušinski elu ja tegevust käsitlevad trükised.

Õpetajate ettevalmistamisega tegeles Tartu ülikoolis ka zooloogiaprofessor **Konstantin Saint-Hilaire** (1866—1941). Mitmekülgsete huvialadega inimesena korraldas ta loodusteaduskonna üliõpilastele 1908.—1912. aastal pedagoogikaseminare.

Kokkuvõtteks võib öelda, et õpetajate ettevalmistamine Tartu ülikoolis oli äärmiselt ebaühtlane ja sagedasi muudatusi üleelav nähtus, sõltudes suurel määral haridusministritest, õpperingkonna kuraatoritest, ülikooli õppejõududest, üldisest suhtumisest haridusse ja koolide probleemidesse.

Kuid hoolimata sellisest olukorrast võrsus Tartu ülikooli kasvandikest terve rida nimekaid teadlasi-õpetajaid, kes oma oskusi andsid edasi mitte ainult Balti kubermangude koolides, vaid ka kogu Venemaa ulatuses.

HELGI MUONI

NIKOLAI GRUNSKI

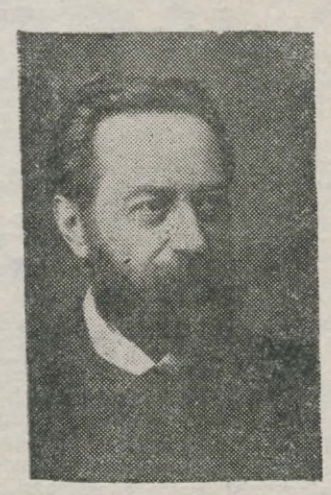

GUSTAV TEICHMÜLLER

Taidluskonkurss läbi

SÜGISESE KONKURSI EESMÄRKIDEST

Marianne Sisaski küsimusele TAIDLUS KELLELE saab vastus olla vaid üks — ikka tudengile endale, et muuta rikkamaks oma stuudiumiaastad, kujundada kollektiivsust, arendada organiseerimisvõimet, vastutustunnet, ühiskondlikku aktiivsust, mille madalseisu üle juba palju aastaid kurdetakse.

Esmakursuslaste konkursi eesmärgiks on aga välja selgitada nende taidlusvõimekus:

- **et teaks neile pakkuda esinemisvõimalusi meil ja mujal;**
- **et vastavalt soovidele-võimetele kutsuda neid klubi taidlusringidest osa võtma (või moodustada ka uusi ringe);**
- **et üliõpilasaastate vältel ei ununeks koolipõlves õpitu, vaid et seda arendataks edasi, kasuks tulevasele tööelule.**

Täiesti nõus tuleb olla sellega, et tudengitaidlust hindaks-analüüsiks tudengižürii, kui vaid leidub küllaldaselt vastutustundega entusiaste, kes peaaegu täismõõdulise tööpäeva ohverdaksid kõikide etteastete läbivaatamiseks ja arutamiseks.

HELVE KABUR

ON MEIL LAVAMASK LAVASUUGA?

Üliõpilastaidlus — kas see pole kõik üks suur iilusionism? Nii mõtlesin, kui laval esines geoloogist illusionist Tarmo Tamm. Hil em sain kinnitust. Ei tea ju, mida pakutakse. Ometi loodad midagi fantastilist, mis sind rabaks. Oled end aga ka juba ette valmistanud mõneks nürimeelsuseks. Kas nad on laval ikka nemad ise, loomulikud, teevad nad seda, mida tahavad teha? Usuvad nad iseennast? Ja kokkuvõttes on see ikkagi huvitav vaatemäng (kõik need kuus tundi jooksvat aega) ja sugugi mitte raisatud aeg.

HETKSÄHVATUSED

«Kodulinn, koduküla, kodurand, kodu... Mida väiksem rahvas, seda suurem kaotus ... Miks olen, ma olen tüdinenud» (žurnalistid).

Maa, juured, kibestumine, pessimism — selles pole midagi imelikku, et need mõtted laval tihti läbi lõid. On nad ju eesti rahvale nii omased. Siirus, mõistetavus, lihtsus. **See on tudengitaidlus, igihaljas.**

*

Eesti filoloogidel on ansambel. Satiirilis-humoristlik sõnaansambel rahvariiete ja pillidega. «Paigale! Betoon! Rahvas laulu lõõ, tõtta sa, tõtta sa, oi, oi ... on meil ühiselamus pulmad.»

See on taidlus, filoloogitaidlus. Naljakas!

*

Inglise filoloogid. Hurraa! Noorteprobleemid! **Noortetaidlus.**

*

Süžeeline armastuslugu. Rabindranath Tagore «Aednik». Südamlikkus, intiimsus, professionaalsus. Suurepärased hääled. Kesköö luulekava. Hea kauamängiv kirjanduslik plaat. **On see tudengitaidlus?**

*

Juhan Viidingu luulekogu kohta öelda «üks luulekogu» — no teate! «Ma olen inimene!» ütleb kehakultuurlane, saal plaksutab. Selle üle ei pahanda esinejadki mitte. **Taidlust siin ei olnud. Kuidas teha? Ei tea!**

*

Arstid: «Taevas lendab kaks sokki, üks punane, teine paremal. Isal on laual kaks raamatut, üks hea, teine avatud...» Absurd vist! Kuid nad lõpetavad soovitusega olla punkt arenguspiraalis või sündida uuesti. Terane! Kava jääb hajuvaks, veidi kirjuks, mitmetahuliseks, ka raskesti mõistetavaks.

Nemad ise: «Üliõpilastaidlus, ta elab siiski!»

*

Biolooge huvitavad zooloogia, loomade tulevik, inimene — see on loodusõnnetus. Aga lutikad võiks Leningradi mnt. 25 ühikast küll lõpuks välja ajada. Seal elavad bioloogid.

Rekvisiitide ja massi korrutis ei võrdu menuga publiku hulgas.

Bioloogitaidlus.

*

«Olla või mitte olla, maksta või mitte maksta, minna või mitte minna. Kui *ei* on *ei*, kas siis *on* on *on*?» See, seal laval, ei olnud Hamlet, seal olid sina ise, üliõpilane. See ei olnud labane, nõme, ega ka habemega nali mitte. Oli kõige humoorikam, lavalisem, kõige rohkem publikule suunatud.

See on tudengitaidlus, mõnusa huumoriga!

*

Mida teha tudengitaidluseks? Luulemontaaž (esimene mõte!), väike näidend, head üksikesinejad, mõned laulud sekka, veidi nalja — kas seda pole natuke vähe? Kuid mida siis? Ma ei tea.

Põgeneme luulesse, nii on lihtsam. Mõtteid vaid reastada on alati lihtsam kui ise midagi öelda. Ei, ma ei mõista hukka! Näidend, see on midagi terviklikku, ka mänguline osa suurem. Kuid aktuaalne sisu, terav väljaöeldud mõte? Ma ei mõista hukka! Teeme nalja! Hea tudenginali on alati õigel kohal. Ka satiiri ja huumori kallal tuleb tööd teha, mitte sugugi vähem, kui sügavtõsise kavaga.

Miks mitte jätkata muusikalide traditsiooni. Eelmisel aastal õnnestus inglise filoloogide «Kalevipoeg». Või koostada koguni *rock-* või folkooper? Žanriline mitmekesisus on kindlasti üks arendamist vääriv suund. Sellele peaks lisanduma tugevam väljamäng, kõpsus, kompositsiooni, idee, mõtte paikapandus. Kahju, et puudub peaaegu täielikult teaduskondadesisene konkurents.

Kasuks võib tulla väljaastumine omaloominguga (puhtaga). Fragmentaariumid, luuletused, laastud, aforismid... See on raske, kuid huvitav. Tavaliselt valitakse luuletusigi üldtuntud kogudest. Nii võib aga lavale tuua ka meie endi probleeme. On meil probleeme? ON!

Tuleb mõelda, kas see, mida me ütleme, on ikka see, mida me mõtleme ja tahame öelda. On meil lavamaskid lavasuuga? Aga meie ise? Tuleb otsida! Leidmisest oleme paraku veel väga kaugel.

MARGUS METS

MÄNGUREEGLID PAIKA

* **Sisust.** Taidluskavad võib teatud tinglikkusega jagada kolme gruppi. Kõigepealt tudengi*show*'d, siis luulekavad ning kolmandaks üksiknumbritest koosnevad programmid, kus peavad ilmnema uued tähed ja anded. Viimasel taidlusülevaatusel olid esindatud peamiselt kaks esimest. Tulevased Krummid ja Rannapid on vist konservatooriumis, ülikooli (tudengi-)taidlus eeldab muud.

* **Mõistest.** Kas tudengi*show* = tudengitaidlus? Või võrdub tudengitaidlus luulekavadega? Mõlema seisukoha üle võib vist lõpmatult vaielda. Üliõpilaspäevade ajal nägime sisuliselt kõrgkoolide laulukonkurssi, mis oli kindlasti ka tudengitaidlus.

* **Sisukusest.** Pole kahtlust, et heal luulel on hästi esitatuna maagiline võime meid hinge kinni pidades istuma sundida. Kas järgnenud aplaus on luuletajale või esitajatele? Või hoopis nende töö sünteesile, mille taga on kava kokkuseadja ja esitajate vaev ning higi? Tudengi*show* sisuks on üliõpilaselu — kõvad saiad puhvetis, komandant jms. Kas sisu = sisukus? Tudengiprobleemid iseenesest ei taga veel vaimukust, kui selle taga pole kümneid kägardatud paberilehti lamedate

(Järg 4. lk.)

Uusi trükiseid

Ученые записки Тартуского государственного университета. Выпуск 543. Изменения функций эндокринных желез при физических нагрузках. Эндокринные механизмы регуляции приспособления организма к мышечной деятельности IX. Тарту 1980. 500 экз., 168 с., 1 руб. 40 коп.

Ученые записки Тартуского государственного университета. Выпуск 545. Исследования по феромонам. Труды по химии. Тарту 1980, 300 экз., 144 с., 1 руб. 10 коп.

Ученые записки Тартуского государственного университета. Выпуск 541. Математическая статистика. Труды по математике и механике. Тарту 1980, 400 экз., 80 с., 65 коп.

Ученые записки Тартуского государственного университета. Выпуск 542. Проблемы социальной детерминации познания. Труды по философии XXI. Тарту 1980, 400 экз., 156 с., 1 руб. 50 коп.

Ученые записки Тартуского государственного университета. Выпуск 544. Исследования по общему и прикладному языкознанию. Лингвистика XIII. Тарту 1980, 500 экз., 172 с., 1 руб. 40 коп.

Управление умственной деятельностью учащихся на уроках физики. Тарту, 1980, 500 экз., 92 с., 70 коп.

Ю. М. Саарма, Л. С. Мехилане. Психиатрическая симптоматология. Тарту 1980, 1000 экз., 108 с., 15 коп.

Физика, химия и технология полупроводниковых гетеропереходов и созданных на их основе устройств. Тезисы докладов республиканской конференции. Тарту 1980, 150 экз., 40 с., 10 коп.

Lexical companion to «Advenced english for the estonian learner» First year. N. Toots, H. Koop. Tartu 1980, 400 eks., 196 lk., 35 kop.

Foneetilise transkriptsiooni ja grafeemika harjutusi. P. Ariste. Teine trükk. Tartu 1980, 500 eks., 24 lk., 5 kop.

H. Silgur. Tööliste ja teenistujate töö normeerimise ja tasustamise õiguslik reguleerimine. Tartu 1980, 500 eks., 96 lk., 15 kop.

J. Saarma, V. Vahing. Kohtupsühhiaatriaekspertiis. Tartu 1980, 1500 eks., 76 lk., 15 kop.

L. Tamm, A. Paves. Reuma lapseeas. Tartu 1980, 1000 eks., 96 lk., 20 kop.

Koolimatemaatika VII. Tartu 1980, 400 eks., 48 lk., 10 kop.

Taidluskonkurss läbi

MÄNGUREEGLID PAIKA

(Algus 3. lk.)

naljade ja lohisevate dialoogidega, tundidepikkusi vaidlusi ja proove. Teravmeelne nali võib küll peas välgatada, kuid selle realiseerimine nõuab teinekord nüri ja rasket tööd.

✻ **Võrdlemisest.** Mis on paremini öeldud, kas «Mäletad, Ing, seda alleed / seda üksikut lumist teed» või «Kas on on on?»

Igasugune võrdlemine ja reastamine on juba iseenesest raske, ammugi siis erinevate taidlužanride korral. Kas eelistada esituse taset, vaimukat nalja, teravaid probleeme, mõttesügavust või veel midagi muud? Asja mõõdunud taidluskonkursi tulemusi vaadates tundub, et tegemist on (teadliku või ebateadliku) kompromissiga. Esindatud on kõik žanrid, kuid jääb küsimus: kas see esindatus on sihilik? Või lähtuti muudest kriteeriumidest — nähtud vaev, vaimukus vms.?

✻ **Hinnangutest.** Üliõpilaste hinnangute kohta võib teha teatud järeldusi kava kuulamise (vaikus, nihelemine ja köhatamine, naer, viisakas käteplagin või tõeline aplaus jne.) järgi. Žürii hinnang kajastub otsuses. Kas need kaks hinnangut ka kokku langevad, on iseasi. Igal juhul oleks tudengkond väärinud otsuse (hinnangu) põhjendamist, sest see oli tudengite taidlus tudengitele. Mis esinejatesse puutub, siis kõigi nende töö kavade kokkuseadmisel ja esitamisel oleks väärinud vähemalt mõnelauselist retsensiooni — kas žürii otsuses endas või temast lähtuvas artiklis. Kes muu kui žürii koosseisu kuulunud ajakirjandustudeng pidanuks ülikooli ajalehele kaastööd tegema? Või oli seal teine tööjaotus?

✻ **Võistlustingimustest.** Enne kui mängima hakata, tuleb kokku leppida mängureeglites.

JAAK RABA

● **Bioloogid-geograafid-geoloogid kaitsesid taidluskonkursil looduse autoriõigusi.**

EVALD VELDEMANNI foto

Ülikoolist sõltub Tartu spordipale

See ei ole uudis. Nagu ei ole uudis seegi, et kes juba esirinda jõudnud ja rohkem saavutanud, sellelt ka rohkem nõutakse-oodatakse. Möödunud neljapäeval toimunud **spordiklubi konverentsil** arutatigi ülikooli spordiprobleeme ja -muresid, otsiti võimalusi nende lahendaniseks.

Delegaate tuli kokku 104. Konverentsi presiidiumi valiti senine spordiklubi juhatus ning külalised: «Kalevi» Kesknõukogu esimees Tõnu Murašev, «Kalevi» Tartu Linnanõukogu esimees Enn Toodo, Tartu Spordikomitee esimees Vello Kivi ja kehakultuuriteaduskonna dekaan Atko Viru. Konverentsi juhatas Alfred Pisuke, sekretäriametit pidas Silvi Leet.

Spordiklubi tegevusest eelnenud aastal andis aru juhatuse senine esimees Arnold Vaiksaar. Kõigepealt vaatles ta ülikooli sporti olümpiamängude taustal. Olime esindatud vaid talimängudel dünamolase Fjodor Koltšiniga, ehkki mõnedki sportlased (R. Palm, J. Poljans, R. Ruukel, G. Organov) kandideerisid Moskva-koondisse. A. Vaiksaar leidis, et ülikooli panus Eesti NSV tippsporti on vähenemas, rakendatud abinõud liiga ekstensiivset laadi. Maha on jäänud treeningu juhtimise tase. Vabariigi meistritiitleid võideti viimase aastaga aga 40.

Juhatuse tähelepanu keskpunktis olid massispordikũsimused. III järgu nõuded täideti aastaga rohkem kui 1300 korda. Kuid rahule jääda ei saa. Ülikooli sport on muutunud enamjaolt KKT asjaks. Teistega tegelemine on treeneritele aeganõudvam ja sellest loobutakse esimesel võimalusel. Hoogustada tuleb tegevust teaduskondades. 1600 osalejat teaduskondadesisestel võistlustel on vähe. Vajatakse enam võistluslikke ettevõtmisi. Regulaarseks tuleb muuta ülikooli spordipäev, parandada selle korraldust, tagada massiline osavõtt.

A. Vaiksaar rääkis ka muredest spordibaasidega. Need hakkavad amortiseeruma, näiteks on viletsas seisukorras ülikooli staadion. Kõigi probleemide lahendamiseks tuleb tunduvalt parandada koostööd «Kalevi» Kesknõukoguga.

Revisjonikomisjoni esimees Heli Ruussaar andis kokkuvõtvalt aru teostatud 3 revisjonist.

Ülo Tölp valutab eriti südant sõudebaasi pärast. Puust ehitised on juba 20 aastat vanad ja võivad ühel heal päeval lihtsalt kokku kukkuda. Uut sõudebaasi oleks ülikoolile vaja mõne aasta jooksul, muidu ähvardab sõudesporti hääbumine.

Arstiteaduskonna spordinõukogu esimees Tõnu Juul oli ainus tudeng, kes konverentsil sõna võttis. Ta vaatles toimunud üritusi üliõpilase poolelt. Tudengi seisukohast on spartakiaadi juhend täiuslikkusest kaugel, mitmed võistlused toimuvad enne sessi, mitmed on halvasti organiseeritud ja läbi viidud.

Baasidest kõneles konkreetsemalt **spordibaaside juhataja Enn Uiga.** 6 kuud tagasi sõlmiti leping soomlastega, kes kohustusid 1981. aasta lõpuks Tartusse rajama suure kergejõustikuhalli. Detailid juba saabuvad. Suurim valulaps on Toome tennisepaviljon, uue ehitamist on taotletud 10 aastat. Nüüd on lõpuks projekt kinnitatud, jääb vaid detailid Räpina metsamajandist välja osta.

Kehalise kasvatuse ja spordi kateedri juhataja Uno Sahva käsitles täpsemalt rahvaspordi olukorda. Ta tõi eeskujuks matemaatikute rahvaspordiklubi «Matra», avaldas lootust, et seda laadi klubisid tekib mujalgi.

Kergejõustikust rääkis kergejõustikukateedri juhataja Alfred Pisuke. Tulemustega ollakse rahul, järgusportlaste protsent on aga väike sellepärast, et vastu võetakse kõik soovijad. A. Pisuke lootis ka sidemete paranemist vabariigi kergejõustiku funktsionääridega.

Dekaan Atko Viru peatus majandusprobleemil. Sportmängudes on finantseerimine osavõtjate endi asi. Nii oli TRÜ väravpallimeeskond juba sunnitud üle minema «Kooperaatori» värvidesse, kes suudab teda rahaliselt toetada vabariigi ja üleliiduliste võistluste tarvis.

Raskejõustiku ja veespordi kateedri juhataja Jaan Loko kiitis spordiklubi palgalist kaadrit tehtud töö eest, ütles, et spordiklubi noor juhataja Ivar Valge on mees õigel kohal.

Tartu spordijuhtkonna nimel võttis sõna Vello Kivi. Ta märkis, et spordiklubi on ära teinud suure töö. Plaaniliste ülesannetega on hästi toime tuldud.

Seejärel anti sõna Tõnu Muraševile, kes esmalt kiitis ülikooli rahvast organiseerituse eest. Nii ladusa korraldusega konverentsi ei kohtavat iga päev. Ta ütles, et on vaja suurendada ülikooli spordiklubile antavat materiaalset toetust, samuti laiendada treenerite arvu ülikoolis. Ülikooli sportlaste panus vabariigi koondisse on suur: rahvaste spartakiaadil andis ülikool punktiarvesse 82,15%. Kuid tõhusamalt tuleb tegelda rahvaspordiga. Lõpetuseks soovis T. Murašev uuele juhatusele palju edu, lubas paremat koostööd vabariigi spordijuhtidega.

Lõppsõnaga esines Arnold Vaiksaar, kes tänas asjalike ettepanekute eest. **Ivar Valge** luges ette otsuseprojekti, mis hääletamisel ka vastu võeti.

Uus juhatus sai 11-liikmeline: spordifüsioloogia kateedri juhataja Elmar Vasar (esimees), Uno Sahva, Alfred Pisuke, suusaspordi kateedri dotsent ENSV teeneline sporditegelane Arne Kivistik, kehalise kasvatuse õppejõud Toivo Jürimäe, sportmängude kateedri õppejõud Tarmo Kajandi, Leo Toom samast kateedrist, matemaatikateaduskonna õppejõud Rein Lepik, Ivar Valge, KKT üliõpilane Sulev Lüütsepp ja žurnalistikaüliõpilane Veiko Paalma.

Konverents lõppes paremate spordijuhtide ja sportlaste autasustamisega. «Kalevi» Kesknõukogu autasu pälvisid A. Vaiksaar, V. Lenk ja H. Ruussaar, «Kalevi» Tartu Linnanõukogu oma H. Sildmäe, L. Toom, S. Visnapuu, E. Ellerma, R. Lepik, U. Kaup ja T. Juul. Spordiklubi autasustas P. Vaardi, A. Volmerit, R. Palmi, T. Zoovat, T. Lauri, S. Kikast, M. Karneskit, A. Pattakut, I. Kukke, A. Ojastut, A. Vaiksaart, V. Lenki ja H. Ruussaart.

INDREK LINDSALU

Esinemiskavad ülikooli juubeliks

Ametiühingukomitee kuulutab välja meie ülikooli ajalugu ja tänapäeva tutvustavate kavade (agitbrigaadide) stsenaariumide konkursi. Tekst (8—10 masinakirjalehekülge) peaks olema mõeldud 15—20-minutilise kava jaoks. Tööde esitamise tähtaeg on 16. veebruar 1981. a. Tööd esitada märgusõna all (lisada kinnine ümbrik oma andmetega) ametiühingukomiteesse. Žürii kuulutab oma otsuse välja 27. veebruari ülikoolilehes. I kohale tulnud töö autor saab preemiaks 50 rbl., II koht — 30 rbl. ja III koht 20 rbl. Vastavatasemeliste tööde puudumisel võidakse preemiad ümber jaotada. Kavade esitamise esmaõigus antakse kevadel (märtsis) toimuval teaduskondadevahelisel taidluskonkursil kavade autorite teaduskonnakaaslastele. Kunstiliselt heatasemelistel esitajatel on võimalus esineda ülikooli teaduspäevadel nii meie vabariigis kui ka teiste liiduvabariikide ülikoolides (viimasel juhul peab esitus olema vene keeles).

Konkursil võivad osaleda kõik meie ülikooli üliõpilased ja töötajad, ka vilistlased.

Head pealehakkamist!

Ametiühingukomitee kultuurikomisjon

POLIITPÄEV

Kolmapäeval, 10. detsembril kl. 14 esineb aulas EKP Keskkomitee kultuuriosakonna juhataja OLAF UTT.

VIIMAST KORDA

Kolmapäeval, 10. detsembril kl. 19 aulas klubi näiteringi etendus T. Vesaasi «JÄÄLOSS» (taustaks kujundus, muusika, slaidid, näitlejaiks 11 tudengit).

MUINASJUTUDISKO

ülikooli töötajate ja üliõpilaste lastele on pühapäeval, 7. detsembril kell 15.30 uues kohvikus (Leningradi mnt. 27).

KLUBI ÜRITUSED

LENINGRADI MNT. 27 KOHVIKUS

● **Reedel, 12. detsembril kl. 19 «OLÜMPIA 80» (KALEV VAPPER, TIIT RÄÄK), filmiprogramm.**

● **Kolmapäeval, 17. detsembril kl. 19 ÜHEMEHEÕHTU ERVIN ABELIGA.**

Veest saadud kohad ja punktid

Ülikooli spartakiaad saab hoogu. Lõppenud on kaks ala — orienteerumine ja ujumine. Võrkpallis lõpevad alagrupimängud, alustavad malevõistkonnad. Ujumisest ja võrkpallist on veidi pikemalt juttu allpool. Siinkohal võistkondlik paremusjärjestus pärast lõppenud alasid.

1.—4.	arstit. bioloogia-geograafiat. KKT II majandust.	22 p.
5.—6.	KKT III matemaatikat.	21. p.
7.	õigust.	20 p.
8.	spordimed.	18 p.
9.	filoloogiat.	14 p.
10.	KKT IV	13 p.
11.—12.	KKT I töötajad	11 p.
13.	füüsika-keemiat.	10 p.
14.	ajalloot.	8 p.
15.	žurnalistikaos.	5 p.

* *

Lehetegijailgi on (lehe)ruuminappus mureks. Seepärast võib mõnigi mõelda, miks spartakiaadi **ujumisvõistlustest** juttu pole. Võistkondlik paremusjärjestus siiski lehte sattus. Nüüd ka veidi pikemalt.

Võistlus oli Tähtvere «Dünamo» ujulas ja kestis kolm päeva. Selle aja sees käis vees 146 meest ja 81 naist. Võisteldi 100 m ja teateujumises. Raskejõustiku ja veespordi kateedri õppejõult **Heino Laidrelt** pärisin võistluste kohta lähemalt. Korraldus oli ladus, ujujad tulid võistluste läbiviijatena toredasti toime. Veel enam: seekord ei rahuldunud KKT ja spordimeditsiini tudengid ainult kohtunike osaga. Lõid ise kaasa, ja edukalt. Meestest oli parim Kalle Liivamägi (KKT III) hea ajaga 56,5. Naistest võidutses Lilian Matsar (KKT II) 1.06,2.

Naised 100 m. **1. Lilian Matsar (KKT II) 1.06,2; 2. Mari-Ann Koort (spordimed.) 1.07,1; 3. Irina Dorožko (KKT II) 1.08,2; 4. Terje Tomson (arstit.) 1.09,7; 5. Marika Tikerbär (KKT III) 1.13.8; 6. Ene Viik (KKT IV) 1.15,1; 7. Heidi Praakel (KKT II) 1.15,4; 8. Jelena Volkova (spordimed.) 1.16,0.**

4 × 50 m. **1. spordimed. I (S. Guljajeva, J. Orlova, J. Volkova, M.-A. Koort) 2.17,7; 2. KKT IV 2.20,4; 3. arstit. 2.28,4; 4. KKT II 2.38,2; 5 majandust. 2.41.4; 6. spordimed. II 2.51,8.**

Mehed 100 m. **1. Kalle Liivamägi (KKT III) 56,5; 2. Oleg Labšin (KKT II) 58,0; 3. Artur Tikkerbär (KKT III) 58,7; 4. Gunnar Tõnning (KKT III) 59,3; 5. Ain Grundmanis (spordimed.) 59,5; 6. Sergei Mihhailov (KKT I) 59.8; 7. Aleksandr Zõkov (KKT III) 1.01,6; 8. Andrei Ossipov (spordimed.) 1.02.1.**

4 × 50 m. **1. KKT III (G. Tõnning, A. Zõkov, K. Liivamägi, A. Tikkerbär) 1.47.8; 2. spordimed. 1.48.0; 3. KKT I 58,0; 4. majandust. 2.01,4; 5. arstit. 2. 11,8; 6. KKT III 2.12,0.**

Finalistid selgunud

Möödunud nädalavahetusel said selgeks võistkonnad, kes mängivad finaalis. Sinna pääsesid alagruppide kaks paremat: meeste esimesest alagrupist said edasi arstit. ja füüsika-keemiat. (0:2), teisest — õppejõud ja matemaatikud (2:1). Siia juurde veel niipalju, et matemaatikud ja õigusteaduskonna tudengid mängisid kordusmängu. Põhjus oli, et õigusteaduskonna meeskonnas mängisid registreerimata mängijad. Kordusmängu võitsid matemaatikud 2:1. Kolmandast alagrupist pääsesid finaali KKT III ja bioloogia-geograafiateaduskond (0:2).

Naistest jõudsid lõppmängudele filoloogiat., matemaatikat. (omavahel 2:0), töötajad, majandust. (2:0), bioloogia-geograafiat. ja spordimed. (2:0).

Allpool ka esimeste finaalmängude kava:

6. detsembril

14.25	bioloogia-geograafiat. — arstit.	M
14.50	bioloogia-geograafiat. — matemaatikat.	M
15.20	viskevõistlus	M, N
15.50	õppejõud — KKT III	M
16.50	füüsika-keemiat. — matemaatika	M
17.30	arstit. — õppejõud	M
18.10	füüsika-keemiat. — KKT III	M

7. detsembril

11	õppejõud — füüsika-keemiat.	M
11.45	arstit. — matemaatikat.	M
12.20	õppejõud — bioloogia-geograafiat.	M
13	bioloogia-geograafiat. — füüsika-keemiat.	M
13.40	õppejõud — matemaatikat.	N
14.10	spordimed. — õppejõud	N
15	matemaatikat. — spordimed.	N

Kavas on märgitud ka niisugune ala, nagu viskevõistlus. Seda mängivad ka pealtvaatajad. Iga teaduskonna 5-liikmeline võistkond püüab tennispalli läbi korvirõnga visata. Võitjale tasuks tort! Ka see võistlus läheb spartakiaadiarvestusse.

RAIVO LOTT

UUDIS ✻ SPORT

✻ Tartus peeti 41. sõpruskohtumine ujumises TRÜ ja Leedu Kehakultuuriinstituudi vahel. Matši võitis meie ülikool. Individuaalselt peeti kompleksarvestust. Naistest võitis L. Matsar (TRÜ) 2510 punktiga ja meestest A. Mockus (LKI) 2649 punktiga (kolmas oli K. Liivamägi (TRÜ) 2448 punktiga.

✻ Nädalavahetusel käis meie võrkpalluritel külas Riia PI. Ülikooli naised mängisid 3:1 ja 2:3, mehed 1:3 ja 3:2.

✻ Kalevi džuudomeistrivõistlustelt tõi kehakaalus kuni 71 kg esikoha Arvidas Galentas (spordimed. II). Aivar Jeret (õigust. II) oli kehakaalus kuni 95 kg kolmas.

Toimetaja V. SOOTAK

Aialehe «TRÜ» toimetuse aadress: 202400 Tartu, Ülikooli t. 18, TRÜ, ruum 302, tel. 341-21/253. Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk. Tartu Ülikooli 17/19. III. Üksiknumbri hind 2 kop. Tellim. nr. 4293. MB-11701.

«TRÜ» «Тарту Рийклик Юликоол» («Тартуский государственный университет»). Орган парткома, ректората, комитета ЛКСМ и профкома Тартуского государственного университета, г. Тарту Эстонской ССР.

Kontrolleksemplar

AR Fr. R. Kreutzwaldi nim. ENSV Riiklik Raamatukogu

KÕIGI MAADE PROLETAARLASED, ÜHINEGE!

TRÜ

tartu riiklik ülikool

EKP TRÜ komitee, TRÜ rektoraadi, ELKNÜ TRÜ komitee ja TRÜ ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 36 (1246) Reedel, 12. detsembril 1980 XXXIII aastakäik

«Teenin Tartu Riiklikku Ülikooli!»

Muinasteadusemuuseumis.

Komsomolikomitees.

3. detsembri pärastlõunal heisati peahoones punakangaline «Tere tulemast!» Kella alla kogunenud ülikooli juhid heitsid ootuspilke sissekäigu poole. Meie vabariiki külastav ÜLKNÜ Keskkomitee esimene sekretär Boriss Pastuhhov oli saabumas ülikooli. Tartus saatsid kõrget külalist EKP Keskkomitee sekretär Rein Ristlaan, ELKNÜ Keskkomitee esimene sekretär Donald Visnapuu, EKP Tartu Linnakomitee esimene sekretär Indrek Toome jt.

Kell 16.35 alustas Boriss Pastuhhov tutvumist meie ülikooliga. Kohtumisel rektoriga kuulis ta lühiülevaadet ülikooli ajaloost ja eelseisvast juubelist, komsomolikomitees tutvustati aktiivi. Külalist huvitas ka klassikalise muinasteaduse muuseum.

Kell 17 avas rektor Arnold Koop ülikooli aulas piduliku koosoleku. Üliõpilaste nimel tervitasid komsomolisekretär Madis Kallion, Anna Pintšukova (ravi VI k.) ja Sulev Kuuse (bioloogia I k.). Seejärel võttis sõna Boriss Pastuhhov. Külaline rääkis, et oma teekonnal Tartusse õnnestus tal viibida ka ajaloolises Võisilma talus, ja soovis tegutsemisindu ning uusi õnnestumisi 60 aastat tagasi alustatud liikumise jätkamisel. Muuhulgas ta sõnas: «Tartu Riiklik Ülikool on Nõukogude Liidu üks parimaid kõrgkoole. (Aplaus.) Mul on heameel teie komsomoliile üle anda ÜLKNÜ Keskkomitee aukiri noorsoo kommunistliku kasvatamise eest.»

Rektor asetas külalise pähe ülikooli tekli. TRÜ auüliõpilase Boriss Pastuhhovi ilme väljendas siirast liigutatust: «Kui ma oleksin sõjaväelane, ütleksin: «Teenin Tartu Riiklikku Ülikooli!»» Mälestuseks kingiti graafikasse jäädvustatud peahoone vaade, lilled. Meie mees- ja naiskoori esituses rõkatas rõdul «Gaudeamus».

Rektor Arnold Koop tegi ettepaneku tervituskirja saatmiseks NLKP Keskkomitee peasekretärile Leonid Brežnevile. Komsomolikomitee asesekretär Andrus Lauren luges ette kirja projekti.

Komsomolipidustused jätkusid eelmisel nädalal pealinnas. Peeti ELKNÜ Keskkomitee ja komsomoli Tallinna linnakomitee ühine pidulik pleenum, saadeti tervituskiri NLKP Keskkomiteele, kuulati-vaadati tähtpäevakontserti. Neil üritustel osalesid ka meie ülikooli komsomolijuhid.

VIKTOR NULG

Autudengiks.

ARVO TENNO fotod

Valmimiseni veel 13 päeva

Valmiva teadusraamatukogu II korruse ühel klaasuksel on suunaviit «Staap». Sealt käib oma ringkäikudel tehniline komisjon eesotsas haldusprorektor Ain Otstaveliga. Ehitajad on seni hindamiseks pakkunud üldtehniilisi töid ehk kõike seda, mis silmaga näha, seadmeteni pole veel jõutud. Viimasel ajal liigub ehitusel üha rohkem abiväge ülikoolist, näiteks sõjanduse kateedri 22 töötajat tegid toreda laupäevaku. Tööd jätkub, loomulikult ka ehitajatele. Hoone-esises basseinis tuleb lõpetada sisetorustik ja teha tihendusproov. Tulevase purskkaevu esmaülesanne on seotud konditsioneerimisseadmetega. Akadeemia ja Tiigi tänava poolsetel külgedel viimistletakse välisfassaadi. Ventilatsiooniseadmete katsetajad Tallinnast leidsid õhukao olevat lubatust suurema — midagi tuleb teha. Hiljuti anti esimene lihv tammeparketile, trepiastmetele paigutatakse veel marmorplaate.

EINAR KEILA

Sõpruspäevad TPedI-s

peetakse 10.—14. detsembrini. Tegelikult algas osa kavandatud 17 üritusest juba esmaspäeval — teatrisõprade nädal ja ERKI üliõpilastööde näitus. Puhkeõhtutel mängivad ansamblid «Funky Garaaž», «Ajalik», «Viimane padrun», osaleda võib ka folkmuusika päevadel. Reedel annavad instituudi aulas kontserdi *rock*grupid Rein Rannapi ja Erki-Sven Tüüri juhatusel. Kes sõidab nädalavahetusel Tallinna, mingu kaasa elama spordi*show*'le «Dünamo» hallis, kus toimub Tallinn—Tartu sõpruskohtumine jäähokis.

RSP-80 lõpetamine toimub laupäeval J. Tombi nim. kultuuripalees.

Poliitpäeval

Kolmapäeval oli järjekordne poliitpäev. Meie üliõpilaste, õppejõudude ja töötajatega kohtus EKP Keskkomitee kultuuriosakonna juhataja O. Utt. Ta kõneles aktuaalseist kultuuriprobleemidest peatudes lähemalt NLKP Keskkomitee projekti «NSV Liidu majandusliku ja sotsiaalse arengu põhisuunad aastaiks 1981—1985» kultuuriküsimusi käsitletavatel osadel ja vastas küsimustele.

AUTASUSTAMISI

Eduka töö ja aktiivse tegevuse eest noorte kommunistlikul kasvatamisel ning seoses ELKNÜ 60. aastapäevaga autasustas Eesti NSV Ülemnõukogu Presiidium 4. detsembril oma aukirjaga meie komsomolikomitee arvestussektori juhatajat MALLE OMANNI.

EKP TRÜ komitees

● Komitee 24. novembri istungil võeti NLKP liikmeiks füüsikaosakonna diplomand Arvo Kikas ja eesti filoloogia II kursuse üliõpilane Tiina Kuusik. NLKP liikmekandidaadiks sai üliõpilane Reet Vares ajaloo-osakonna III kursuselt.

● Ametiühingu- ja komsomolikomitee tööst üliõpilastaidluse ideelis-poliitilisel suunamisel kõnelesid ametiühingukomitee esimees Helve Kabur, komsomolikomitee asesekretär Valev Plato jt. Ülikoolis on mitu suurt ja kõrgetasemelist taidluskollektiivi (koorid, rahvakunstiansambel), tegutsevad väiksemad ringid ja ansamblid (kohviku ja klubi ansamblid, näitering, vene rahvusest üliõpilaste draamastuudio jt.). Antakse iseseisvaid kontserte, esinetakse ülikooli üritustel. Repertuaari ja teisi taidlusega seotud küsimusi on ametiühingukomitee pidevalt arutanud. Ametiühingu kultuurikomisjoni esimees Olev Saks lisas, et ülikoolis on küllalt andekaid noori, teinekord jääb vajaka nende oskuslikust suunamisest. Üleülikooliliste ürituste organiseerimiseks oleks vaja professionaalse tasemega inimesi. Nende juhtida võiksid olla ka agitbrigaad, üliõpilasteater jm. Palju jätab soovida taidluse materiaalne baas, harjutamis- ja esinemisruumi jäi väheks klubi remondi pärast.

● Üliõpilaspäevadest andis informatsiooni komsomolikomitee asesekretär Valev Plato.

● 8. detsembri istungil võeti NLKP liikmeks stomatoloogiaosakonna III kursuse üliõpilane Raul Christiansen, liikmekandidaatideks rahanduse ja krediidi osakonna IV kursuse üliõpilane Gunnar Lambing, keemiaosakonna IV kursuse üliõpilane Ain Pedak, žurnalistikaosakonna diplomand Krista Muldma ja matemaatikateaduskonna diplomand Jefim Vaisman.

● Ühiskonnateaduste kateedrite parteiorganisatsiooni tegevusest NLKP XXVI kongressi eel andis ülevaate nende parteibüroo sekretär Ervin Kivimaa.

● Õigusteaduskonna parteiorganisatsiooni tööst õppekasvatustöö suunamisel kõnelesid teaduskonna parteibüroo sekretär Inge Orgo ja pedagoogika ja metoodika kateedri juhataja Inge Unt. Teaduskonnas on häid tavasid. Eksamitulemusi arutatakse nõukogu koosolekuil jm., on tõusnud õppejõudude nõudlikkus. Üksikasjalikult suunatakse komsomolitööd. Õppeprotsessi täiustamise eesmärgil viidi läbi ankeetküsitlus vilistlastele. Probleeme tekitab kaugõppijate ettevalmistamine, sest paljud jätavad eksamitele tulemata, viimaste aastate jooksul on vähenenud kaugõppijate eneste nõudlikkus.

Selle küsimuse ja eelmisel komitee istungil arutusel olnud taidluse kohta võeti vastu otsused.

● Kinnitati tsiviilkaitse parteipoliitilise töö plaan.

● Arutati ülikooli ajaloo ja revolutsioonioliikumisest osavõtnud isikute mälestuse jäädvustamise projekti.

Kes võitis

«Sveicināti, dārgie latviešu draugi!»

Nende sõnadega tervitas õigusteaduskonna dekaan dots. Albert Paltser laupäeval, 6. detsembril Läti RÜ juuratudengeid. 13-liikmeline delegatsioon tuli traditsioonilisele sõpruskohtumisele. 3. keskkooli võimlas rivistusime vennalikuks higivalamiseks. Võita tahtsid muidugi nii nemad kui meie. Korvpalli võitsime 67:64. Võrkpallis kaotasime 2:1. Õhtu veetsime ühiselt vanas kohvikus. Kaks noormeest 13 lauanaabrist valdas eesti keelt. Üks neist, Egils Strauš on koguni 6 aastat elanud-õppinud Tartus ning on vana tuttav ühisüritustelt, mis said alguse juba 1957. aastal.

Pühapäeval jätkus kohtumine kukilkorvpalliga.

Kes siis võitsid? Meie? Külalised? Või traditsioon? Pigem kõik.

ENN UUS,
õigusteaduskonna pressisekretär

Komsomolikroonika

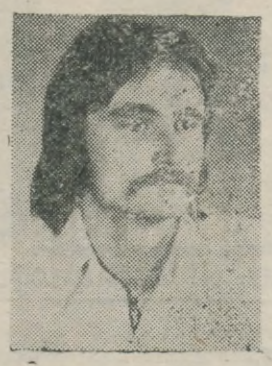

ARVO LAMP,
AJALOOTEADUSKONNA KOMSOMOLIBÜROO SEKRETÄR

Sündinud 9. mail 1958. 1977. a. lõpetas Rapla Keskkooli. TRÜ-sse astus sama aasta sügisel. Esimesest kuni kolmanda kursuseni oli osakonna komsomolisekretär. Praegu õpib IV kursusel.
ÜLKNÜ liige 1973. aastast.
Abielus.

TIINA KUUSIK,
FILOLOOGIATEADUSKONNA KOMSOMOLIBÜROO SEKRETÄR

Sündinud 8. märtsil 1960. a. 1978. a. lõpetas Viljandi V Keskkooli. Järgmise aasta sügisest õpib filoloogiateaduskonnas eesti keelt ja kirjandust. I kursusel oli kursuse ametiühinguorganisaator ja TRÜ ametiühingukomitee liige, samuti rahvamaleva liige.
Filoloogiateaduskonna komsomolibüroo eesotsas on selle aasta oktoobrist.
NLKP liige 1980. aastast.
Vallaline.

RAIVO AAVISTO,
ÕIGUSTEADUSKONNA KOMSOMOLIBÜROO SEKRETÄR

Sündinud 13. märtsil 1960. Lõpetas 1978. a. Tallinna 42. Keskkooli. Samal aastal astus õigusteaduskonda. Praegu õpib III kursusel. Esimesest kursusest peale kursusevanem. Teisel kursusel oli kursusebüroo õppesektori juhataja. Selle aasta sügisel valiti õigusteaduskonna komsomolisekretäriks.
ÜLKNÜ liige 1974. aastast.
Vallaline.

9. detsembril ELKNÜ TRÜ komitees:

● Ülikooli komsomolikomitee andis soovituse NLKP liikmekandidaadiks astumiseks ajalooteaduskonna defektoloogiaosakonna III kursuse üliõpilasele Sirje Lusmäele ning õigusteaduskonna üliõpilastele Raivo Aavistole (III k.) ja Raivo Vetikule (V k.).

● Soovituse NLKP liikmeks astumiseks said kehakultuuriteaduskonna IV kursuse üliõpilane Vahur Metsatalu ja ELKNÜ TRÜ komitee asesekretär Valev Plato.

● Tehti kokkuvõtted aruande- ja valimisperioodist.

● Arutati ELKNÜ TRÜ organisatsiooni XXV konverentsil (24. oktoobril 1979. aastal) esitatud ettepanekute ja kriitiliste märkuste täitmist.

● Malle Omann rääkis arvestuse kontrolli tulemustest. TRÜ komsomoliorganisatsioonis on ÜLKNÜ liikmete arvestuse kontroll läbi viidud. Järgmisel aruandeperioodil tuleb jätkata metoodiliste materjalide väljatöötamist ja seminarnõupidamiste korraldamist kursuste komsomolisekretäride arvestuse küsimustes. Samuti tuleb korraldada praktilisi õppusi dokumentide õigeks täitmiseks.

● Komsomolikomitee asesekretäri ja liikme kohustest vabastati omal soovil Rein Frolov. TRÜ komsomolikomitee sekretäri asetäitjaks EÜE ja kasvatustöö alal kinnitati Indrek Ilomets (keemia V k.).

● Seoses siirdumisega teisele tööle vabastati komitee arvestussektori juhataja ja liikme kohustest Malle Omann.

ÜTÜ

Eesti keele ja soome-ugri keelte ringi 35. aastapäev

9. detsembril sai 35 aastat päevast, mil toimus Emakeele Seltsi koosolek, kus akadeemik J. V. Veski tegi teatavaks otsuse üliõpilaste keeleringi asutamise kohta seltsi patronaaži all ja palus registreeruda liikmeil. Kolme kuu pärast, 7. märtsil 1946 toimus esimene töökoosolek, teemaks «Kas lihtne või keeruline keel?».

Nii alustas tööd praegune ÜTÜ vanim ring. Juhendajaks sai prof. A. Kask, esinejaiks esialgu õppejõud, peagi ka üliõpilased. 1951. aastal kaotati vahepealne kaksikalluvus ja ring hakkas aru andma ainult ÜTÜ-le. Sellest lõdvenesid kahjuks sidemed Emakeele Seltsiga, mida 60-te aastate keskpaigast alates taas tugevamaks on üritatud sõlmida. Selleks on meie üliõpilasi võetud seltsi liikmeteks, nad on esinenud seltsi üritustel. Viimasel ajal on proovitud ka ühiskoosolekuid, nagu ka 7. detsembril toimunud Johannes Aaviku 100. sünniaastapäeva tähistamine.

Kuis aga ring on tegutsenud läbi tõusude ja mõõnade, millest on räägitud, kus käidud, mida tehtud — sellest räägiti 7. detsembri õhtul vana kohviku rõdusaalis vilistlaste, õppejõudude ja ringi praeguste entusiastide ühises kohvilauas. 40-te aastate ringiliikmed R. Kull ja H. Saari meenutasid legendaarseid vaidluskoosolekuid «abeniaadi» vastu, kauaaegne juhendaja dots. A. Valmet rääkis soome-ugri rahvalaulude kogumiku «Leegajused» sünniloost ja tollaste ringiliikmete osast selles. Tuletati meelde seiku traditsioonilistelt konverentsidelt ja murdereisidelt, vaadati reisislaide ja aeti niisama juttu.

Vilistlaste arvamuse võttis ühest kandist kokku eesti keele kateedri juhataja prof. H. Rätsep: ringis on ikka siis head ajad olnud, kui seal *ise* tegemise vaim on valitsenud.

Vahepeal kuulati üliõpilaste isetegemist, sedakorda laulu- ja luulevormis. Tervituslauludega peeti meeles ka ringi kauaaegseid juhendajaid A. Kaske, P. Palmeost ja A. Valmetit. Ei unustatud praeguseidki juhte. Ühine sõprusring, milles ringi juhendaja V. Kingisepp kõigile endistele ja praegustele liikmetele *ühise* ja *hoogsa ise* tegemise vaimu soovis ning mille kinnitamiseks ühine «Gaudeamus» kõlas, lõpetas õhtu.

TIIT HENNOSTE

Kuidas õpitakse ajakirjanikuks Riias

Esmakursuslased olla uudishimulik rahvas. Ajakirjandustudengid otsustasid uurida, kuidas koolitatakse žurnaliste Lätimaal. Võõrustajaiks olid Peteris Stučka nimelise Läti Riikliku Ülikooli filoloogiateaduskonna žurnalistikaosakonna 26 esmakursuslast.

Esimene üllatus — kursusel on neidude suur ülekaal: 17 tütarlast ja 9 poissi. Üldse jäi mulje, et Riia ülikoolis on ajakirjandust õppima minna kergem kui meil. Igatahes loomingulise konkursi vestlusvoor, mida meil võib-olla kõige rohkem kardetakse, on sealmail pisut lihtsam: komisjoni ees on korraga neli inimest, juttu aetakse kõigiga korraga. Kui kuuldi, kuidas meil tuleb oma õppimissoovi vestlusel tegelikkuseks realiseerida, võttis see riialased pead vangutama. Ala tundub Lätiski populaarne olevat, sellel aastal kandideeris 3 inimest ühele kohale.

Tunniplaan sisaldab neil nagu meilgi tervet hulka sissejuhatusi mitmesse erialaainesse. Kui meil on praegu rõhk teoorial ja analüüsil, siis nemad tegelevad rohkem praktilise tööga, semestri jooksul tuleb avaldada vähemalt kolm kirjutist. Üsna vastakaid mõtteid tekitasid analüüsiharjutused. Tulid küsimused «Milleks see? Parem endal kirjutada kui vaadata, milline võiks ajalehes nädala parim kirjutis olla!» Arvati aga ka, et selline arvustus on huvitav, õpetab iseendagi kirjatükkidele kriitilise pilguga vaatama.

Kahjuks polnud laupäevane päev see kõige õigem, tutvumaks lõunanaabrite ülikooli ja ajakirjandusega. Puhkepäevaselt vaikne oli nii ülikooli peahoones kui 20-korruselises esinduslikus Pressimajas, kus ühe katuse all on kõigi vabariiklike ajalehtede ja ajakirjade toimetused ning trükikoda. Vaikne oli ka Lätimaa komsomoli häälekandja «Padomju Jaunatne» ruumes, selle ajalehe tutvustamisega olid aga ametis meie võõrustajad.

Meeldivaks üllatuseks Riia-sõidult sai ühiselamu. Maja oli niisamasuguse põhiplaaniga kui meil Pälsoni tänava filoloogide oma, kuid oli tunda filoloogide ja juristide koduvaimu. Oma kodu tunne sai alguse juba majja sisenedes: fuajees mugavad tugitoolid, toalilled, kahel pool ust suured keraamilised vaasid, akende ees lisaks külgkardinatele ka nailon... Ühiselamu valve oli palgaline, tudengid ise sellega ei tegelnud. Tubades elatakse kolme- või neljakesi, sees on külmutuskapid, öise rahuga ei tundu seal samuti probleeme olevat, kord on küllalt range.

Muidugi ei ole Riia tudengid ainult õpihimulised. Kiideti ülikooli draamastuudio etendusi, tegutsevad interklubi, mitmed koorid ja ansamblid, au sees on sport (populaarsed on teaduskonnasisesed võistlused). Nii nagu meie esmakursuslased olid ka riialased terve kuu kolhoosis.

Riia-muljete kaleidoskoopi mahub samuti orelikontsert Toomkirikus. Riia organisti Olgerts Cintinši ja Leningradi tenori Konstantin Plužnikovi esituses kõlasid Bachi ja Händeli meloodiad.

Riia etnograafiamuuseumi soovitame nüüd oma kogemuste varal minna suvel, talvel on vabaõhumuuseumis külmavõitu. Muuseum annab aga hea ülevaate vanade lätlaste elamisest-olemisest.

Sidemeid Riia ülikooliga tahame jätkata. Nüüd ootame Läti žurnalistikatudengeid Tartusse.

ANARI MILLER

INFORMIIN

Informiini epiloog

28. novembri õhtul kogunes Toome raamatukokku järjekordsele informiinile 7 võistkonda, nende hulgas **majandusteaduskonna vilistlaste oma (Tiit Sarv, Toomas ja Tõnis Sildmäe Tallinnast).** Mida tähendavad selline truudus üritusele ja aastatega kokkuharjutanud meeskond, sellest allpool.

Avasõnas meenutas dots. H. Palamets lühidalt informiini ajalugu ja tutvustas Spordimuuseumi peavarahoidjat Aime Pärnakivi, kes teadusraamatukogu bibliograafiaosakonna juhatajana oli 1966. aastal üks ürituse algatajaist. Võistlus algas tempokalt, sest startides üldlugemissaalist pole kerge leida 8 minutiga allkorrusel asuvatest kataloogidest kaht raamatut ja üht ajakirja ning jõuda korrektselt vormistatud vastusega tagasi lugemissaali. Aga ainult nii oli võimalik 3 punktile üks kiirusepunkt lisaks teenida. Maksimaalse nelja punktiga lõpetasid selle vooru viis võistkonda. Järgnes teatmeteostest vastuse otsimine kümnele küsimusele. Näiteks: milline film võitis «Kuldse palmioksa» Cannes'i filmifestivalil 1976. a.?; kes illustreeris 1935. a. Tartus ilmunud O. Lutsu «Kevade»?; kes kirjutas 1977. a. «Sirbis ja Vasaras» Pariisi muusikaelust?; mida tähendab rootsikeelne lühend JSM?; milliste ülikoolide audoktor on U. K. Kekkonen? See oli võistluse põhivoor, millega võis koguda 20 punkti. Et aega oli antud piisavalt — 30 min., siis jõudsid siingi 5 võistkonda maksimaalse punktisummani ning üllatasid žüriid sellega, et leidsid vastuseid hoopis ootamatutest allikatest.

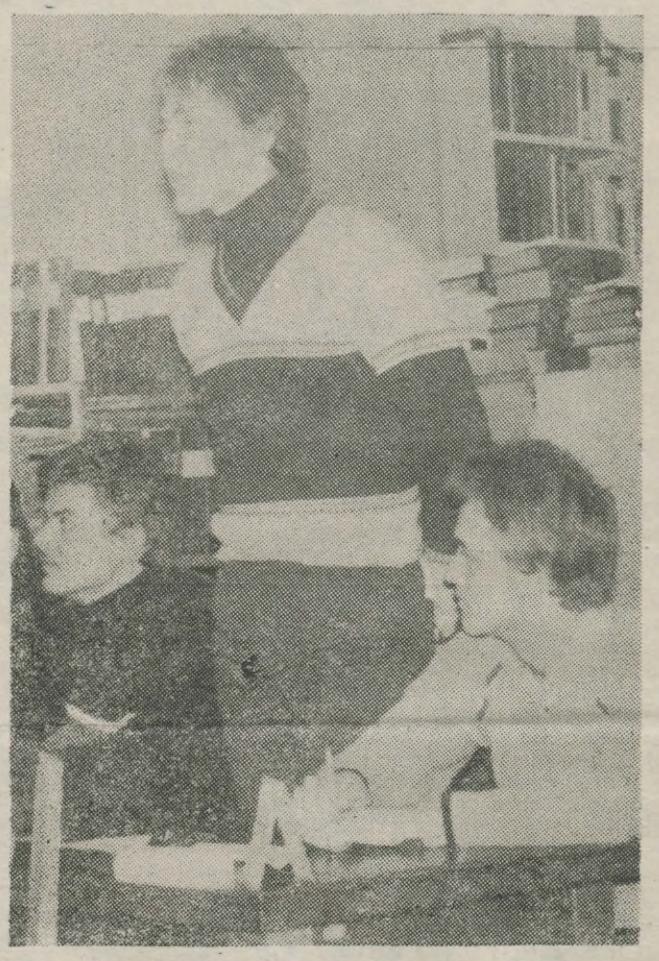

IV kursuse võidukad keemikud Peep Palumaa, Ain Pedak ja Rannar Sillard.

Simultaanviktoriin on alati olnud heaks lõdvestuseks ja vaheldukseks: tuleb vaid mõelda ja otsustada, milline pakutud neljast variandist on õige (kas nahkhiir elab 5, 10, 15 või 20 aastat?). Vastuse osakaal oli siin väike — ainult 0,25 punkti, ja paar valestiarvamist eelmistes voorudes saavutatud edu ei ohustanud. **Sel aastal saavutas aga väljaspool arvestust osalenud majandusteaduskonna vilistlaste võistkond** just siin teiste ees nii suure edumaa, et jäigi teistele püüdmatuks. Kuigi ajakirjade «diagonaallugemises» ning improvisatsioonis «Alexander I läbisõidul Tartus» oldi keskmisel tasemel, oli veteranidel **32 punktiga esikoht käes. Järgnes 30,5 punktiga ja võitis ülikooli arvestuses samuti juba mitmeaastase staažiga keemia IV kursus (P. Palumaa, A. Pedak, R. Sillard). Teisele kohale tuli kammerkoori lauljatest moodustatud segavõistkond: U. Hütt (keemia II), T. Kangur (matem. I) ja P. Tõnnov (ingl. I) 30,25 punktiga. 3.—4. kohta jagasid 29 punktiga õiguse V (A. Arrak, P. Järvelaid, A. Lauren) ja õiguse I (K. Piirikivi, U. Reitkam, T. Trikkant).** Sel aastal oli 21 võistleja hulgas ka 4 tüdrukut. Informiini 15-aastase ajaloo jooksul on olnud küllalt neidki kordi, kus naispere on esindatud vaid žüriis.

Pärast auhinnaraamatute väljajagamist arutati lõppenud võistluse üksikasju, päriti uue raamatukoguhoone kohta. Raamatukogu direktorilt Laine Peebult ja õppeprorektorilt dots. V. Haamerilt kuuldi sel teemal palju huvitavat.

IMBI PELKONEN

NB! Fotosid võistlusest saab tellida bibliograafiaosakonnas detsembri lõpul.

Gloobuse kolksuga geograafiks

Õudusttekitav muusika, kuulsate geograafide vaimud jm. — nii võeti tudengiseisusesse noori geograafe.

Mida teab üks esmakursuslane neljanda klassi loodusõpetusest? — Tuleb välja, et mitte midagi.

Mida teab ta gloobusest, alpinismist, jänesejahist ja põhjatuulest? — samuti mitte midagi.

Mida ta üldse teab? — seda, et nüüd on ta täieõiguslik esmakursuslane, seda, kuidas d'Artagnan Tartus käis ja seda, kuidas matkale minna. Et kaasa antud õpetussõnad meeles püsiksid, kinnitatakse neid gloobuse kolksuga vastu pead.

Nüüd veel kaardirull seljakotti ja viieaastane teekond on alanud. Meid jääb saatma ristiisade ja -emade nakatav eluröõm ning julgustav pilk.

ERIKA LEITEN,
ANU KULL

ALISTUMATU

● ALEKSANDER BLOKI 100. SÜNNIAASTAPÄEVAKS

Ma olen alistumatu ja vaba.
Ma valitsen vaba saatust
(A. Blok «Lumemask»)

A. Blok sündis 16. (28.) novembril 1880. aastal Peterburis rektori majas. Ta suguvõsa tundes (vanaisa A. Beketov, Sankt-Peterburi ülikooli rektor, botaanikaprofessor; emapoolne vanaisa — tuntud maadeuurija G. Karelin; vanaema, ema ja tädid olid andekad tõlkijad, luuletaja isa aga Varssavi ülikooli õigusprofessor...) oleks raske oletada, et just Blokist saab see, kes kuulutab kaasaegse «haritud ühiskonna» hukku vene ajaloo «troika» rataste all. Äärmiselt liberaalse Beketovite maja kasvandiku ja lemmikuna hakkab täisikka jõudnud Blok liberaale (kui «pursuisid» ja «väikekodanlasi») oma vaenlasteks pidama. Juba lapseeast saadik humanismist läbiimbununa kirjutab ta 1919. aastal kuulsa artikli «Humanismi häving».

Ja kõike seda muidugi mitte sellepärast, et Blokile muutusid võõraks kultuur, humanism, XIX sajandi suur pärand. Ei, Blok nägi ette just talle endale kõige lähedasema *ja kallima paratamatut hukku: Sahmatovo mõisa rüüstamist, kus möödus ta lapsepõlv, armastatud raamatukogu, käsikirjade, kirjade hävimist... Ja selle hävingu võttis ta vastu pühas usus, et taolise lõhkumiseta ei ole võimalik «vita nuova» ülesehitamine. Tõenäoliselt selles valmiduses* oma teiste *õiguste kinnitamise nimel kõike kaotada seisneski Bloki peamine seos XIX sajandi vene intelligentidega, kes dekabristidest narodnikuteni unistasid surra «oma sõprade eest».*

Bloki tee oli küllaltki lühiaegne, kuid äärmiselt pingeline ja dünaamiline, see eeldas paratamatuid jõnkse. Bloki tee on kõigest sisimast ja lähedasemast «eemaldumiste» ja lahtiütlemiste tee.

Vanaintelligentlikus Beketovite majas armastati Puškini ajastu suurt vene luulet ning põlati külma hämmastusega «dekadente». Sõna «dekadent» ise oli midagi sõimusõna-taolist. Ja gümnasist Sašurast, kes oma lapsepõlvevärssides naerab välja «luuletajat-dekadenti», saab ta originaalse loomingutee alguseks kõige kirglikum «uue kunsti» jünger. Tema varased luuletused on kantud müstilisest usust «Neitsisse, Koitu, Põlevasse põõsasse», igavesse naiselikkusesse, millest olid juba luuletanud Goethe ja V. Solovjov, kuid mis ei ole vähemasti vene luules iialgi terve luuleraamatu kangelannaks ja niisuguse puhta ning kirgliku kultuse objektiks olnud.

Sind aiman kauguses. Kaob aasta aasta kannul.
Veel ikka samal kujul ees ma aiman Sind.
(Tlk. K. Kangur.)

«Värsid Kaunist Daamist» šokeerisid kõiki (peale luuletaja ema, — viga sul pole, ainult värss on sul mõistmiseks kole», kurtis vanaema vemmalvärsis). Blok oli juba «isade» ja «vanaisade» maailmast kaugel. «Värsid Kaunist Daamist» olid (juba enne kogumiku valmimist 1904. aastal) tuntud «argonautide» hulgas — kitsas, kuid kultuuriliselt vägagi aktiivses Moskva noorte luuletajate ringis. Andrei Belõi, andekaim nende seast, nägi Blokis uue luulekoolkonna juhti ja tervitas teda rõõmuga. Kuid juba Belõiga kohtumise hetkel hakkas Blok solovjovlikust müstikast eemalduma. Taevase armastuse «koidud» hakkasid tuhmuma.

«Naasmatult lahkusid sa väljadele», ütleb Blok Kaunile Daamile hüvastijätuks, kui «argonaudid» temalt uusi müstilisi ilmutusi ootavad. Andrei Belõi ja teiste solovjovlaste halastamatus ning ebaõiglases sõimus jätkab Blok oma teed. Esimese vene revolutsiooni aastail viib see tee «siin ja nüüd»-maale — müstilistelt taevarandadelt «murerikkale maale».

Blokist saab argipäeva-luuletaja. Ta kirjutab kerjustest, alandatutest («Vabrik», «Ajalehtedest», «Viimnepäev», «Legend» jt.). Kuid ta kirjutab ka nende kerjuste sisemisest ilust, mis paistab läbi igasugusest alandusest:

See naiste palede ilu!
Need meeste uhked pilgud!

Järsult muutub ka Bloki lüüriline kangelane (nüüd juba maise kire objekt). Mina — see pole enam eraklik munk, vaid inimene nagu kõik teisedki:

On minust paremaid ja halvemaid,
Palju inimesi, kui ka jumalaid,
Ja igaühes on leegi heitlemist,
Ja igaühes on pilvede kurbust.

Ihaldatu ei ole mitte «naiselik viirastus», vaid maine, kuigi salapäraselt kaunis «Tundmatu», kes ilmutab end mitte inglina taevases ilus, vaid linnarestorani labasuses.

Bloki teine kogumik «Ootamatu rõõm» (1907) tõi talle suure tunnustuse. Tema sügavat mõtet maise elu ilust mõistsid paljud sajandi lugejad ja lugejannad dekadentlikus «kurjuse õigustamise» vaimus. Eks selleks olnud ka põhjusi. Kirjutas ju Blok:

Saadan laviini neisse kurlstikesse,
Kus ma armastasin ja suudlesin
.....
Ja uude maailma astudes tean,
Et inimesi on ja toimetusi on,
Et paradiisi tee on ilmselt lahti
Kõigil, kes lähevad kurjuse teed.

Blok oli isegi oma «dekadentlusest» teadlik — ja hakkas seda peagi vihkama. Ja kui läks taas moodi «deemonlik armastus» ning kergemeelsed ja tõsisemadki tütarlapsed uputasid luuletaja laua üle rooside ja kirjakestega, oli Blok taas juba kaugel! Läbi Peterburi äärelinna ja linnalähiste (tsükkel «Uitmõtted», 1907) läks ta vastu oma uuele armastusele — kodumaale, rahvalikule Venemaale.

Bloki küps lüürika on sügavast inimlikkusest, inimkannatuse traagilisusest, elu vastuolude teravast tajumisest kantud looming. Elu on kohutav:

Kohutav maailm! Südame jaoks on ta kitsas...
kuid ka kaunis:
Vilepill lõi laulma sillal,
Ja õunapuud on õites,
Ja ingel tõstis kõrgusse
ühe rohelise tähe,
Ja oli nii imeline silial
Vaadata niisugusesse sügavusse,
Niisugusesse kõrgusesse!
Kohutav ja kaunis on armastus.
Kohutav ja kaunis on kodumaa:
Venemaa, mu elu, kas peame koos vaevlema?
Tsaar, ja Siber, ja Jermak, ja vangla!
Ah, kas poleks mitte aeg lahku lüüa, kahetseda...
Milleks vabale südamele su pimedus?

Kuid inimesele pole antud kodumaad valida ega jätta. Tal jääb üle vaid uskuda, et «Kerjuslik Venemaa» muutub «Uueks Ameerikaks» või aimata tulevat surma kui koduväljade hingust:

... Mis ikka, lõpp?
Ei... veel on metsad, lagendikud,
Külavaheteed ja maanteed,
Meie vene tee,
Meie vene udud,
Meie kahisevad kaerad...

«Värsid Venemaast» on Bloki revolutsioonieelse kuulsuse tipuks. Neid armastas ka see noorsugu, kelle tunnustus oli luuletajale kõige väärtuslikum (sest «noorus on ju kättemaks»), ja need omakasupüüdmatud ja -püüdlikud patrioodid, kelle jaoks patriotism oli vaid enda, iseenda armastamise vormiks. Moskva poetess Ljubov Stolitsa palus Peterburi sõpradel Bloki kui «kõige venelikuma» kaasaegse poeedi ees «maani kummardada». Kuid Blok oli taas kaugel...

Tema armastus kodumaa vastu küllastus ikka enam «üleilmsest» sisust. Juba «Uitmõtetes» on talupoegade, «habetunud ja rohesilmsete soomlaste» kujud. 1910-ndatel aastatel loob ta värsse, mis on kantud suurest kaastundest maailma kõigi «alandatute» vastu:

Ma usun: saabub uus päev
ka seal, haigel ja unisel maal:
Ega asjata oma vaest rahvast

ülista solvatud Kopernikus,
Ja meie oleme nagu temagi solvatud
oma südameis laulvais,
Ja meile sõja püha mõõk
küütleb pääsmatutes piinades.

Nii kirjutab ta Varssavi poeemi «Kättemaks» visandites. Neis värssides on juba otse kuulda Saatuse häält, mis toob luuletaja revolutsiooni juurde. Ei saanud mitte jõuda suure unistuseni «kõik ümber teha» *see, kes oli mõistnud revolutsiooni kui suurt kättemaksu.*

1918. aasta algul lõi Blok poeemid «Kaksteist», «Sküüdid», kirjutas artikli «Intelligents ja revolutsioon», kutsus intelligentsi üles osalema suures «kõige ümbertegemises».

Üksik, endistest sõpradest neetud ning isegi «terest» ilma jäetud, jätkab Blok, nagu ta ise kirjutab, oma «õiget teed». Uued teed, uued mured ja lootused. «Kas teate,» kirjutab Blok 1919. aastal, «et püüdluste raugemine... on meie maine osa... Raugeb ka stiihiline liikumine, vaibub revolutsiooniline liikumine... Kuid raugemine asendub taas kasvamisega... Taas ärkab see uus, nagu kuues meel... Tuli on olemas.»

Ja luuletaja viimased sõnad olid lootuse sõnad, mõtted «uuest elust», «uut tõugu inimestest», kelle algkuju näeb Blok «lõbusas nimes: «Puškin».

Professor ZARA MINTS

*

Aleksander Bloki 100. sünniaastapäevale pühendatud õhtu toimub teisipäeval, 16. detsembril kl. 18 ph. aud. 139:

prof. Z. Mints: «A. Blok ja kaasaegne lugeja» (vene keeles);

dots. V. Adams: «A. Bloki loomingu retseptsioonist Eestis» (eesti keeles);

«Eestikeelse Bloki poole» (v.-õp. A. Malts loeb A. Bloki luuletusi originaalis ja eestikeelses tõlkes);

«A. Blok ja tema kaasaegsed» (vene filoloogia üliõpilased esitavad kirjandusliku montaaži);

A. Bloki luulet eesti keeles.

Organiseerimiskomitee

---

dixi

Pidu sinus eneses

REFLEKSIOONE

Küllap on asjade ja nähtuste mõtestamise vajadus üks igi-inimlik vajadus. Vahel seletamatugi süstematiseerimis-klassifitseerimis-tüpiseerimistung on vist igaühesse mingil määral sisse programmeeritud. Kus ikkagi lõpeb korrastamatus ja algab korrastatus? Seniajani on kõige suuremaks mõistatuseks jäänud inimene ise, hoolimata lugematutest püüetest teda nii- või teistpidi paika panna. Viimati proovisin inimesi jaotada selle järgi, kui mitmekihilised või -mõõtmelised nad on. Seegi katsetus oli muidugi väike spekulatsioon, vägivald... sest kihte on ju sootuks enam kui mitmekihilisel marmelaadil! Mida rohkem kihte, seda kohanemisaltim on inimene, sest igal kihil, või ütleme, siseregistril, on oma suhtlemisväli. Nõnda et ühe inimesega suheldes saan ma suhtlemisimpulsi, mis mõjub ühele neist väljadest. Või ka mitmele korraga, mis on hoopis rikastavam variant. Kahtlemata on kõige rohkem tules *comme il faut*-kiht, see kõige pealmine... Kas läheb keeruliseks? Mõni kiht (mõõde, register?) võib nii sügaval olla, et jäägi asjaks iseeneses. Tema olemasolu selgub alles piirsituatsioonis. Siis, kui saame tõeliselt osa hea- ja kurjatundmise puust. Või siis, kui mõni seni tähenduseta mõiste kummalisel kombel äkki plahvatab, nii et mõtet tundest eraldanud piir koraga olematusse hajub.

*

«Tere! Nii kaua pole kohtunud...»

«Tere-tere! Sul läheb hästi, ma näen.»

«Näed? Kust sa seda näed?»

«Seda on silmist näha. Sa ju lausa põled.»

*

Mööda ilma käis õnn. Tal olid viisud jalas ja keegi ei pööranud talle tähelepanu. Keegi ei aimanud, et ainult tema teadis, kus kõrb läheb üle oaasiks, vaid tema teadis, kus lõpeb saamine ja algab andmine — tema teadis, sest ta oli Õnn, üksainus. Tema tee viis läbi metsavaikuste ja kanarbikunõmmede, üle jäiste nõlvade ja pehkinud purrete, üle piirdetarade ja tühermaade... Õnnel ei ole otseteed, sest otsetee ei vii teda kunagi pärale. Üha minna ja minna... Õnn on tõus ja mõõn. Kaja ja vastukaja. Pidev voogamine. Avarus.

Aga ta läks aina edasi ja keegi ei osanud teda sõnasse püüda. Sest tegelikult on õnn vaikus. Täidetud vaikus. Õnnel ei ole selget kuju. Ta on üleni üks suur selgus ja valgus. Ta võib üha uusi ja uusi pindu endasse ahmata, jälle loobuda, võita ja kaotada, võimenduda ja tagasi pöörduda... Õnn on avastus, sügav nagu kaev, kuhu võid lõpmatult kukkuda. Ta annab võime tunda aega endas. Õnn, ime, armastus, on olemas. Ja ta ei ole üksnes miraaž. Kõige kiuste.

*

Ühtaegu nõrk ja tugev on orasellible, mis pistab pea mullast, et hingata oma esimest kevadpäeva. Ainult nõrk ja vilets on inimene, kes ei näe kaugemale iseendast, sest nii ta pole pime mitte ainult ümbruse, vaid ennekõike enda suhtes.

«Me armastame arutleda-öelda võimise piiri üle, ükskõik mis mõttes. Arvan, et alati enne seda tuleb meie tunnetuse piir...,» leidis kord Asta Põldmäe ja ma olen temaga päris nõus. Ei ole ma Hemingway, kes nappide vahenditega suutis leida õiged sõnad õigetele mõtetele; Hemingway, kelle eesmärgiks oli luua, mitte kirjeldada, ja «mina» on ülepea üks agressiivne sõna, kuid mitte ei tahaks, et «pidu sinus eneses» muutuks üldise rahmeldamise käigus tühipaljaks sõnakõlksuks. Tundub, et meie tunnetuse piir jääb üha sagedamini unarusse. Teadmistest tarkuseni, tõeliste väärtuste äratundmiseni, nägijaks saamiseni, on pikk maa. See maa tuleb läbi käia ise, hoolimata äralõõdud varvastest ja verilihas tallarakkudest. Nendeta vist pärale ei jõuagi, sest tarkus pole takjas, mis kaugelt visates külge jääb. Elust virvatulukeste valgel läbi libiseda on kõige lihtsam. Me oleme teadmisi täis topitud nagu *body-builder*'id muskliramme. Ning ootama jääda, et kogunenud teadmiste konglomeraadist (mis jube sõna!) iseendast tarkus tilkuma hakkab, on vist sama kui loota, et hiir mäe sünnitab. Vastupidine on märksa tõenäolisem. Või tarkust taga nõudma... Võib-olla nimetada seda hoopis omamoodi oblomovlusetaotluseks?

Tartu on ülikoolilinn. Juubelilinn. Peale selle on ta veel hingamislinn. Kuigi ka kuue samba all olen ajuti end tundnud kui pimedal teel kiirtevihku sattunud jänes, kes pea kaotanult surmaga võidu lippab, taipamata teelt kõrvale põigata, kuigi ka ülikooli seinte vahelt olen pidanud teinekord vappekülmaga lahkuma, on ülikool siiski koht, kus olen saanud kõige erinevamaid suhtlemisimpulsse, avastanud endas kihte, millest mul enne aimugi ei olnud. Siin on mul oma viletsuse pärast kõige rohkem häbi olnud ja siin olen pidanud kõige rohkem otsast algama. Tegelikult algame ju kogu aeg otsast. Iga päev, iga tund. Iga sekund langeb mõni täht ja alistub mõni kõrgus. See ei loe, et päeval alustatu võivad mustad jõud öösel maha lõhkuda. Nemad ju ei tea, kus on terad, kus aganad... Me võidame, kui me usume oma algamistesse. Mitte ainult ei usu, vaid oleme veendunud, et nii on ainuõige. Ainult nii suudame midagi korda saata. Ainult nii tohimegi midagi korda saata.

Tartu on hingamislinn... Kui ma kuue samba hingust selle kõige paremas mõttes ka edaspidi endas suudaksin hoida, oleks see tõeline pidu minus eneses. Suur pidu.

KART HELLERMA,
žurnalistika V k.

Uut teatmekirjandust Toomel

Hoh, H. K, Kang, T. S. Deutsch — Koreanisches Taschenwörterbuch. Seoul, 1977. 1757 lk, S sa — kor 1.

Essence English — Korean dictionary. Seoul, 1978. 1720 lk. S ing — kor 1.

Index operum studiosorum facultatis medicinae MCMXLVI — MCMLXXVIII, 1—2. Tartu, 1980. 15 a — 19.

Bibliograafia sisaldab 1012 nimetust üliõpilaste võistlustöid aastatest 1949—1978. Tööd on esitatud aastate kaupa autorite alfabeetilises järjestuses. Bibliograafia on varustatud autoriloendiga.

Magalini, S. Dictionary of Medical Syndromes. Philadelphia—Toronto, 1973. 591 lk. 22 T — 196.

Mc Graw — Hill Dictionary of Scientific and Tecnical Terms. N.-Y, 1978. 1771 lk. 16 S — 4.

Morris, W., Morris, M. Harper Dictionary of Contemporary Usage. N.-Y., 1975. 650 lk. S ing — 71.

Neubauer, F. Marx-Engels Bibliographie. München, 1979. 416 lk. 1 Bi — 74.

Nouveau dictionnaire français-coréen. Seoul, 1978. 1645 lk. S pr. — kor 1.

Roget, P. M. Roget's Thesaurus of Synonyms and Antonyms. N.-Y., 1973. 201 lk. S ing—70.

Roody, P., Forman, R. E., Schweitzer, H. B. Medical Abbreviations and Acronyms. N.-Y., 1977. 255 lk. 22 S—70.

Standard Desk Dictionary N.-Y., 1977. 890 lk. S ing S—60.

Cowie, A. P., Mackin, R. Oxford dictionary of current idiomatic English. Vol. 1. London, 1976. 396 lk. S ing — 69. Sõnaraamatu esimene kõide käsitleb verbe prepositsioonide ja partiklitega.

Dictionary of American slang. 2. suppl. ed. N.-Y., 1975. 766 lk. S ing — 64.

Heilpflanzen und ihre kräfte. Bern, 1978. 208 lk. 22 T — 194.

Hornby, A. S. Oxford Student's dictionary of current English. Oxford, 1978. 775 lk. S ing — 65.

Hornby, A. S., Parkwell, E. C. Oxford progressive colour dictionary. Oxford, 1979. 186 lk. S ing — 62.

Meier, G. F. Meier, B. Handbuch der Linguistik und Kommunikationswissenschaft. Band 1. Berlin, 1979. 552 lk. 11 T — 12.

TAGASI VAADE

Nii see olümpia-aasta lõppema hakkabki. Kõigest toimunust jäävad mälestused ja mõtted ning pikad arvuderead protokollides. Sportlased ootavad juba uut hooaega, talviste alade tegijad võtavad alles hoogu. Aga üht-teist toimub ikkagi. Ka novembrikuus oli, millele tagasi vaadata.

Selles päris tipus esindab ülikooli toredalt korvpallinaiskond. Mõõdunud kuul mängis ta end NSV Liidu esiliiga alagrupis teisele kohale. Jätkab seega kõrgliiga suunas rühkimist. Visadus peab ju lõpuks tasutud saama, ja miks siis mitte seekord?

November

Poksis ja väravpallis selgitati kõrgkoolide meistreid. Mõlemal alal võidutses ülikool.

Võrkpall aga hõiskamiseks põhjust ei anna. Naiskond mängis Taškendi RÜ vastu kaks lootusetult tujutut mängu. Kohtumisteks Riia Polütehnilise Instituudiga asi küll paranes (nii meeste kui naiste mängud 1:1), aga jaksu peab olema ja on enamaks.

Kuid aitab. Ärgem unustagem spartakiaadi, kogu ülikooli aastaringset spordiüritust. November viis ujulasse. Oli võistluslusti ja häid tulemusi. Selgelt eelisolukorras muidugi KKT ja spordimeditsiin, kellel välja panna ka ehtsaid ujujaid. Ujula uksed olid loomulikult avatud neilegi, kelle harjutamine piirdub suviste suplustega.

Võrkpalli alagrupimängud olid põnevad. Kes kohal käis, see teab. Mõnigi võistkond kaotas ridamisi 0:2, kuid pani seejuures kõvasti vastu.

Novembri tähtsündmus? Eks ikka spordiklubi konverents. Agarast tegutsemisest on vähe, vaja kõik hoolikalt läbi mõelda, kitsaskohad kätte näidata ja kõrvaldada. Huvitavaid ja tulusaid mõtteid öeldi välja palju, lahendusi samuti. Nüüd sõltub tulemus juba nendest, kes käed külge panevad. Aasta pärast oleks kena kuulda rohkem rõõmustavat, kuigi tegemist näib tulevat lausa lõputult.

Muu hulgas mainiti konverentsil, et hästi on organiseeritud spordiinfo. Et spordiklubil on tihedad sidemed ülikooli ajalehega. Mõneski mõttes üllatav väide. Kuidas siis sport leheveergudele jõuab? Iga nädala alguses astub toimetuse esindaja spordiklubi uksest sisse ja nõuab uudiseid. Klubi töötajad võtavad telefonitoru ja helistavad treeneritele. Umbes nii, et:

«Hallo, kas sul ei juhtu olema midagi lehe jaoks?»

Enamasti ei saa telefoni teel vajalikku inimest kätte. Siis tuleb ta ise üles otsida. Teinekord õnnestub, teinekord mitte. Ja ei olegi suurem ime, kui spordiuudised on lünklikud, sest lehte satub vaid see, mis parajasti käepärast. Tüli teeb selline süsteem nii küsijale kui vastajale, mõlemal on kindlasti palju tähtsamat teha. Meiepoolne lahendusvariant oleks nn. infoboks, kuhu võistlustelt saabunud treenerid kohe tulemused tooksid. See võiks asuda näiteks spordiklubis. Muidu hakka või «Spordilehest» maha kirjutama, sealsed uudised pole aga alati kõige värskemad.

Mida ootame detsembrilt? Spordielamuste kõrval kindlasti infotulva.

INDREK LINDSALU

Võrkpallis peetakse kollektiivset ja ühtset tegutsemist edu pandiks. Kui platsikuuik mängib nagu üks mees, ei näägelda ega kurjustata, siis on võitki lähedal. Ühe mehe hiilgemäng tavaliselt mängu ära ei tee, kui teisi toetamas pole. Seda kõike tõestas ilmekalt nädalavahetusel peetud spartakiaadi võrkpallifinaal.

Meeste turniiril võitja teada

Laupäevases esimeses kohtumises surus bioloogide-geograafide meeskond arstiteaduskonnale peale oma mängumaneeri. Viimaste tuim ja lohakas mäng aitas bio-geo üleolekut kindlustada. See-eest kasvult tunduvalt lühemad matemaatikud võtsid bio-geoga võisteldes mänguohjad kohe enda kätte. Nii võideti kiirelt avageim. Teine geim oli põnevam. Omavahel konkureerisid ka pealtvaatajate kisakoorid. Bio-geo toetajate ergutused viisid oma poisid lausa geimivõidu äärele (13:10). Aga vastaste kolmeliikmeline ergutajate koondis andis matemaatikutele uut indu. Nii kirjutati matemaatikute turniiritabelisse esimene võit.

Siis päeva «nael». Kohtusid kaks tugevamat: õppejõud ja KKT III. Õppejõud saavad mängu ruttu käima, kehakultuuril aga ei õnnestu esimeses geimis õieti miski. 15:5. Teises geimis on KKT III kui ümber sündinud. Üksteisemõistmine, õigeaegne sulustus ja julgestus ning täpne rünnak jätavad mulje. Geim kehakultuuritudengeile. Otsustava alguses nõuavad KKT III poolehoidjad «nulliga» tegemist. Ja lähebki nagu õlitatult. Pooltevahetuseks on ees KKT III (8:6). Äkki nende hoog raugeb. Kaob mänguisu. Ei saada kätte pallinguid, eksitakse tõstetel, löögid maanduvad piiri taga. Õppejõudude ründelöökidest maandub pall nüüd vastaste väljakupoolel. Enam ei loovutata punktigi. Õppejõud võidavad mängu 2:1.

Õppejõudude mängus jäi silma nende üksmeelne tegutsemine. Raske oli nende mängus «auke» leida. Niivõrd leidlik ja arukas oli kogu tegevus. Kui kaks meest hüppasid blokki, võttis kolmas koha sisse julgestajana, kui pikem mees läks ründelööki sooritama, tõmbus lühem tagasi.

Spartakiaadi võitjaks tuli üks voor enne lõppu õppejõudude meeskond. Seal mängisid dotsendid Jaan Pärnat, Jaan Loko, Advig Kiris, prof. Uno Palm, prof. Elmar Vasar, assistendid Ülo Langel ja Ants Tiirik, õppejõud Tõnu Kollo, Aarne Pruks ning Tarmo Kajandi.

Teised kohad on kõik veel selgitamata. Kaks pingelist kohtumist mängis füüsika-keemiateaduskond. Matemaatikuid ja bio-geod võideti 2:1. Meestel on pidada veel 3 matši.

Naiste turniiril on kõik otsad veel lahtised. Pühapäeval kanti tabelisse ainult üks resultaat. Spordimeedikud sundisid alistuma matemaatikud (15:1 ja 15:3).

Eeloleval nädalalõpul võrkpall lõpetab.

ANDREK NILK

KOIT ESTER

6. detsembril lahkus pärast rasket haigust 52 aasta vanuselt arstiteaduskonna hospitaalsisehaiguste kateedri professor, NLKP liige, meditsiinidoktor Koit Ester. Laia silmaringiga tööka arsti elutee kulges Leisi jaoskonna arstist ülikooli professorini. Ta sündis Tartus, samas lõpetas keskkooli ja 1953. aastal TRÜ arstiteaduskonna. Töötas 1953—56 Leisi jaoskonnaarstina, 1956—60 Tartu kiirabijaama ja vabariikliku struumatõrje dispanseri arstina. Huvi endokrinoloogia vastu viis Koit Esteri aastaiks 1962—65 Moskvasse NSVL TA Üleliidulise Endokrinoloogia ja Hormoonide Uurimise Instituudi aspirantuuri. Aspirantuuri lõpetas ta tähtajaliselt väitekirja kaitsmisega. Alates 1968. aastast töötas hospitaalsisehaiguste kateedris alguses assistendina, 1973. aastast dotsendina endokrinoloogia alal. Töö kõrval, erilisi soodustusi kasutamata valmis tal doktoriväitekiri kilpnäärme haiguste alal, mille kaitses edukalt möödunud aastal. Koit Ester valiti käesoleval aastal endokrinoloogia professori kohusetäitjaks. Ta oli esimene endokrinoloogia professor TRÜ arstiteaduskonna ajaloos. Kadunu oli silmapaistev pedagoog ja teadlane, kelle tööd said laialdase tunnustuse NSV Liidus. Ta oli Üleliidulise Endokrinoloogide Seltsi juhatuse liige, ENSV Endokrinoloogide Seltsi esimees ja ligi 100 teadusliku töö autor. Surm röövis eesrindliku teadlase tema loomingu haripunktil. Kolleegidele jääb Koit Ester alatiseks meelde eluröömsa, abivalmi ja reipa mehena, kes tubli töömehena ei hoidunud ühestki raskusest.

Hospitaalsisehaiguste kateedri kollektiivi nimel
prof. LEO PÄI

Nii nad mängivad...

Ülikooli spartakiaad on jõudnud malemängu juurde. Võistlused toimuvad kehakultuurihoone 302. ruumis. Igal esmaspäeval, kolmapäeval ja reedel kell 18.

Kuidas sel aastal mängitakse? Võistkondlikult. Esinduse suurus — üks nais- ja kolm meesmaletajat. Mängima lubatakse ka kolmekesi.

Juhend arutati kaks päeva enne turniiri algust läbi. Siis olid koos võistkondade esindajad, igaühel kaasas oma arvamus. Lõpuks hääletati. Vaieldi selle üle, mitu võistkonda välja panna tohib, mitu mängijat olema peab. Leiti, et teaduskond võib olla esindatud kahe koondisega. See on loomulikult vesi suuremate ja tugevamate teaduskondade veskile. Kas nii on õige, ei tea. Igatahes avanevad suured võimalused matemaatikutele, kes ise ka organiseerijaiks ja kohtunikeks. Kuna spartakiaadipunkte toovad kaks võistkonda, tõstab see neid kokkuvõttes kindlasti tublisti ettepoole. Rahul võib olla ka bio-geo. Neilgi mängimas enamasti malet õppinud rahvas. Pallimängudes ja mujal on igal pool väljas üks esindus, seega omandab maleturniir üldarvestuse selgitamisel ehk isegi lubamatult suure kaalu.

Aga noh, selline on kord juhend ja sellega olid lahkesti nõus ülejäänud teaduskonnad, kannataja pool. Registreerus 13 võistkonda, järele on jäänud 11. KKT 302 küll nii palju maletajaid korraga mahutada ei tahaks; istutakse seljad tihedalt koos. Aga mängitud see mäng saab. Hea meelega kutsuks huvilisi vaatama, ent küllap on targem jätta niigi napp liikumisruum osalejate tarbeks. Kui loobujaid juurde tuleb, läheb lahedamaks. Ja turniiril üha segasemaks.

INDREK LINDSALU

uudis • sport • uudis

Eesti NSV kõrgkoolide meistrid selgitati ka vabamaadluses. Ülikooli maadlejad võitsid kolm esikohta: kehakaalus — 68 kg Arvid Leiumaa (KKT III), — 74 kg Sergei Tiganik (ravi V) ja — 100 kg Meelis Seire (KKT III). Võistkondlik paremusjärjestus: I TPI II TRÜ, III EPA, IV TPedI.

*

KIRI * KIRI

Füüsikahoones saab jälle süüa

Füüsikahoone einelaua kohta kirjutas mehaanikaosakonna tööline Jüri Kirss: «Värskeid saiakesi võib saada ainult veidi enne sulgemist. Lõunaks on nad tavaliselt läbi müüdud...», «... on tekkinud suletud ring: rahvast ei käi, sest süüa ei saa, toitu tellida pole mõtet, sest rahvast ei käi» jne.

Esimesed paar uurimisretke lõppesid ebaõnnestumisega — «Nõudepesija haigestumise tõttu suletud.» Möödunud nädalal oli einelaud lahti.

Üllatas mitmekesine menüü: kolme sorti võileivad, saiakesed, piim, keefir, tee, kohv, tomatimahl, soe toit, mida antakse kella 10—14-ni. Soe toit pole meil einelauas päris tavaline. Jälle puutusin kokku tuttava murega — ei ole kartulit, ei tooda veoki puudumise tõttu. Saiad saabuvad õhtupoole, sest kondiitrid, noored inimesed, töötavad ühes vahetuses. Saiakeste müümine on ette nähtud järgmisel päeval kella 13-ni.

Töötajad rääkisid puudustest murelikult. Tundus, et füüsikahoone tudengite söögimure on nende südameasi. Esimeselt külaskäigult jäi arusaam, nagu oleks toimetusele saabunud kirjas alusetud faktid.

Mida rohkem aga olukorraga tutvusin, seda vastandlikemaks osutusid einelaua töötajate ja külastajate arvamused. Köögipoolelt suudeti jätta mulje, et puudused pole neist endist tingitud. Sööjad (need vähesed, kel polnud aega või viitsimist mujale, s. t. «Kasekesse» või EPA sööklasse minna) rääkisid vastupidist.

Sain jutule parajasti lõunatava vaneminsener Mati Pärnaga, kes on ka füüsikahoone rahvakontrolligrupi liige: «Siinne einelaud ei ole kindel söögikoht. Varem käisime mujal, kuid viimasel paaril nädalal võib juba ka oma majas süüa saada. Põhjuseks on vist see, et kontrollitti sanitaarepidemioloogiajaamast (toit oli riknenud) ja toitlustustrusti rahvakontrollist. Selleks puhuks jõuti koguni lilled laudadele panna. Varem oli selleks, et rahvale mitte süüa anda, ikka sada põhjust. Töötajad plaani pärast ei muretse. Teevad sülte, praade ja müüvad need «Rahvaköögi» külmletti.»

Rääkisin tudengitega, arvati peamiselt ühtmoodi. Tunnustavaid sõnu ei kuulnudki. Üks humoorikas noormees ütles, et «Odav. Aga kõhtu ka täis ei saa.» Teine lisas: «Roheline laua peal jätab meeldiva tunde.» Rohelise all mõeldi lilli. Tänu rahvakontrollile on einelauas söömine siiski jälle võimalikuks osutunud.

ÜLLE RÖNGAS

Venia legendi

Loogika ja psühholoogia kateedri dotsendi kt. Aavo Luugi venia legendi loeng «Töö- ja inseneripsühholoogia interdistsiplinaarsed seosed teaduses ja praktikas» toimub 26. detsembril kell 12.15 Tiigi tn. 78 aud. 336.

Dots. ALLAN LIIM,
ajalooteaduskonna dekaan

ÜTÜ EESTI KIRJANDUSE JA RAHVALUULE RINGIS

Kolmapäeval, 17. detsembril kl. 19 ph. aud. 139 «Rahvaviiside areng läbi aegade». Helirida plaatidelt ja lintidelt. Kommenteerib v.-õp. U. KOLK.

JAAN TOOMINGA UUS LAVASTUS

Viljandi teatri «Ugala» uuslavastus «Jõgi voolab» etendub 14. detsembril noortemajas «Sõprus» kl. 19.

Pääsmed müügil ELKNÜ TRÜ komitees.

EÜE NÄÄRIPIDU

Neljapäeval, 18. detsembril kl. 19.30 toimub noortemajas «Sõprus» nääripidu «TERE, EÜE-81». Lähemalt loe alates esmaspäevast peahoone ja ühiselamute kuulutustelt. Piletite müük teisipäeval ja neljapäeval kl. 11—14 ning kolmapäeval kl. 14—17 ELKNÜ TRÜ komitees.

KLUBI ÜRITUSED

Laupäeval, 13. detsembril kl. 20 Nooruse t. 9 saalis TANTSUDISKO.

Kolmapäeval, 17. detsembril kl. 19 ühemeheõhtu ERVIN ABELIGA.

Uut teatmekirjandust Toomel

Kenkyusha's new Japanese—English dictionary. Tokyo, 1979. 2110 lk. S ja — ing 2.

Lexicon der Antike. Leipzig, 1977. 638 lk. 4 T — 25.

The Merriam — Webster dictionary. N.-Y., 1979. 848 lk. S ing—68.

Peters, U. K. Wörterbuch der Psychiatrie und medizinischen Psychologie. München, 1977. 650 lk. 22 S — 73.

Bergman, P. M. The concise dictionary of 26 languages in simultaneous translation. N.-Y., 1968. 408 lk. S — 22.

Blaschke, K. Lexicon Städte und Wappen der Deutschen Demokratischen Republik. Leipzig, 1979. 526 lk. 27 (Sa D) — 9.

Hellwig, G. Zitate und Sprichwörter von A — Z. München, 1978. 543 lk. 12 T — 32.

Lebensmittellexikon. Leipzig, 1979. 960 lk. 21 T — 87.

Lehnert, M. Der englische Grundwortschatz. Leipzig, 1979. 263 lk. S ing — 61.

Ollisaar, M. Väike lühendiraamat. Tallinn, 1980. 166 lk. S — 23.

Seidl, J., Mc Mordle, W. English idioms and how to use them. Oxford, 1978. 267 lk. S ing — 63.

Singleton, P., Sainsbury, D. Dictionary of Microbiology. Chichester—New-York—Toronto—Brisbane, 1978. 481 lk. 21 S — 34.

Soule, R. A dictionary of English synonyms and synonymous expressions. N.-Y., 1979. 528 lk. S ing — 67.

Steiner, R. J. French and English dictionary. N.-Y., 1979. 375 lk. S ing. 4.

Kallis Ivar, avaldame südamlikku kaastunnet

VANAISA

kaotuse puhul.

Žurnalistika I kursus ja kursusejuhendaja

NB!

Täna ilmub ka venekeelne ajaleht.

Toimetaja V. SOOTAK

«TRÜ» Aialche «TRÜ» toimetuse aadress: 202400 Tartu, Ülikooli t. 18, TRÜ, ruum 302, tel. 341-21/253. Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk. Tartu Ülikooli 17/19. III. Üksiknumbri hind 2 kop. Tellim. nr. 4366. MB-11713,

«Тарту Рийклик Ülикоол» («Тартуский государственный университет»). Орган парткома, ректората, комитета ЛКСМ и профкома Тартуского государственного университета, г. Тарту, Эстонской ССР.

AR

KÕIGI MAADE PROLETAARLASED, ÜHINEGE!

tartu riiklik ülikool

EKP TRÜ komitee, TRÜ rektoraadi, ELKNÜ TRÜ komitee ja TRÜ ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 37 (1247) Reedel, 19. detsembril 1980 XXXIII aastakäik

ÜTÜ

Autasustati parimaid üliõpilasteadureid

*

Laupäeval kogunesid parimad üliõpilasteadurid Tallinnasse kunstiinstituudi aulasse. Tehti kokkuvõtteid ÜTÜ vabariikliku konkursi tulemustest. Avasõnad ütles ERKI rektor prof. Jaan Vares. ENSV TA akadeemik Nikolai Alumäe kõneles tudengitele teaduse raskest teest, juhendaja ja juhendatava suhetest.

Aktuse peakõneleja, ÜTÜ vabariikliku nõukogu esimees, TRÜ dotsent Johannes Tammeorg andis põhjaliku ülevaate konkursi tulemustest. Et 1980. aasta on viisaastaku lõppaasta, peatus ta lähemalt ka viimase viie aasta saavutustel. Ülevaade peaks huvitama kõiki, seepärast avaldame selle lühemalt allpool. Meie ülikooli poolt õnnitles värskeid laureaate ning soovis jätkuvat edu teadusepõllul teadusprorektori asetäitja prof. Arvo Tikk. Koos J. Tammeoruga andis laureaadidiplomid kätte ENSV kõrg- ja keskerihariduse ministri asetäitja Heimar Peremees.

Ohtusel peol vaadati kunstiüliõpilaste teaduseteemalist vaimukat taidluskava ja nende «Päratrusti» filme.

*

ÜLIÕPILASTÖÖDE 1980. AASTA KONKURSI TULEMUSTEST NING ÜLIÕPILASTEADUSE SAAVUTUSTEST MÖÖDUVAL VIISAASTAKUL

X viisaastaku tulemuseks võib lugeda kasvõi seda, et avalik arvamus ei kahtle üliõpilaste teadustöö vajalikkuses, seda peetakse õppeprotsessi lahutamatuks koostisosaks. Praeguseks on kõigis meie kõrgkoolides komplekspl aanid, mille alusel üliõpilane rakendatakse kogu õppeaja vältel teadus- või teaduslik-loomingulisele tööle. Teadustöö on üliõpilase ja noore spetsialisti initsiatiivi, iseseisva töö ja loomingulise töössesuhtumise parimaks kasvatajaks. Teadustöö mitmesuguste vormidega on hõlmatud enam kui 94% kõikidest üliõpilastest.

Ka sel aastal toimus kaks ulatuslikku vabariiklikku üliõpilastööde konkurssi: humanitaar-, loodus- ja tehnikateaduse alal ning ühiskonnateadustes.

Humanitaar-, loodus- ja tehnikateadustes toimus konkurss tänavu juba 20. korda. Parimad tööd pääsevad üleliidulisele konkursile.

Vabariiklikule konkursile on viisaastaku jooksul esitatud töid järgmiselt: 1976. a. — 765, 1977. a. — 813, 1978. a. — 873, 1979. a. — 920, 1980. a. — 932. Nagu siit näha, oli viimasel aastal tõus senisest väiksem, kuid küllap hakkame lähenema kvantitatiivsele laele. Kõrgkoolide kaupa laekus töid järgmiselt: TRÜ 452, TPI 263, EPA 147, TPedI 40, ERKI 20, TRK 10. Peamise juurdekasvu andis TRÜ, kust käesoleval aastal esitati 45 tööd rohkem kui mullu.

Kui võtta arvesse üliõpilaste arvu vastavas kõrgkoolis, kujuneb järgmine pingerida: TRÜ esitas ühe töö iga 12 üliõpilase kohta, EPA 16, ERKI 20, TPI 20, TPedI 41, TRK 43 üliõpilase kohta. Kui aga võtta aluseks autorite arv, tõuseb konservatoorium oma «Makarenko kolooniaga» 2. kohale (lavastuses osales 19 lavakunstiüliõpilast).

Rõõm on märkida, et sel aastal võttis konkursist osa rohkem nooremate kursuste üliõpilasi. Kokku esitati 213 tööd (m. a. 172).

Järgnevalt tulemustest erialade järgi.

Täppisteaduste erialakomisjonile esitati 47 tööd 3 kõrgkoolist. Möödunud aastal tuli töid 67. Miks füüsikutel ja matemaatikutel töid vähemaks jäi? Meditsiini, loodusteaduste ja kehakultuuri erialakomisjonil tuli leida parimad 135 (m. a. 143) töö hulgast. Konkursil osalesid TRÜ ja TPedI üliõpilased. Esitatud töödest umbes poole (72) moodustasid arstiteaduslikud uurimused. Kehakultuurlastel oli 25 tööd (m. a. 49). TPedI esitas vaid 4 tööd mulluse 20 asemel. Tugevasti segas siin spordikomitee korraldatud konkurss, millest kehakultuurlased agaralt osa võtsid. Kui teised ministeeriumid ja keskasutused leidsid võimaluse ühendada oma konkurss ÜTÜ omaga, siis spordikomitee eraüritus lausa segas meie tööd. Bioloogid-geograafid esitasid 38 tööd. Majandusteaduste erialakomisjonile esitati 155 tööd (m. a. 151) TRÜ-st, EPA-st ja TPI-st. Igal aastal on siin olnud pingeline ja võrdväärne konkurss. Humanitaarteaduste erialakomisjonile laekus tänavu 205 tööd (m. a. 137). Tööd tulid põhiliselt ülikoolist, TPedI oli esindatud 11 tööga. Tehnikateaduste erialakomisjon kaalus 149 tööd. TPI kõrval oli esindatud ühe tööga ka ERKI. Veterinaaria ja metsanduse erialakomisjonile laekus 91, põllumajanduse mehhaniseerimise, maaparanduse ja maakorralduse erialakomisjonile 34 tööd (möödunud aastal vastavalt 88 ja 32). Kõik tööd on EPA-st. Pedagoogika ja psühholoogia erialal võistlesid TRÜ ja TPedI tudengid, kusjuures TPedI üliõpilased ainuit tagasihoidlikult 14 tööga (möödunud aastal 43). Kokku laekus 44 tööd möödunud aasta 84 vastu, seega jäi vähemaks ka TRÜ pedagoogikaüliõpilaste töid. Kunstiteaduste eriala komisjonil tuli hinnata 22 (m. a. 21) tööd. ERKI kõrval osales ka 3 tööd TPedI-st. Muusika ja muusikateaduse erialal konkureerisid 10 tööd TRK-st.

Üleliidulise konkursi medali väärilise tunnistati Eestist 5 tööd ning diplomiga hinnati 10. Kõige edukamaks osutus EPA (3 medalit ja 2 diplomit). Tuletame meelde, et möödunud aastal tuli Eestisse 10 medalit ja 12 diplomit. X viisaastakul tervikuna oli pilt selline (kokku diplomeid ja medaleid): 1976. a. — 13, 1977. a. — 19, 1978. a. — 19, 1979. a. — 22, 1980. a. — 15. Selle viisaastaku keskmine 17,8, mullusel viisaastakul 15.

JOHANNES TAMMEORG,
ÜTÜ vabariikliku nõukogu esimees

*

KAHELE KONKURSILE JOON ALLA

Ülikoolis on alati leidunud tudengeid, kellel sügavam huvi ühiskonnateaduste vastu. Võimalusi selle huvi realiseerimiseks on mitu, alates ühiskonnateaduste seminarist kuni uurimustöö konkursitöö esitamiseni. Viimane tähendab juba tõsisemat sinasõprust teadusega, teadusliku uurimistööga.

Igal aastal korraldab ülikool ühiskonnateaduslike referatiivsete ning uurimistööde konkursi. Eelmise õppeaasta konkursi tulemused selgusid kevadel ning on avaldatud meie ajalehes. Paremad tööd suunati edasi vabariiklikule konkursile. Selle tulemused selgusid detsembri alguses. Meilt võttis konkursist osa 43 võistlustööd (TPI 49, TPedI 12, EPA 7). Kuigi esitasime TPI-st mõned tööd vähem, saime põhilise osa väljapandud auhindadest. 9 esimesest preemiast said meie tudengid 7, 13 teisest preemiast 8 ja 32 kolmandast preemiast 12. Seega olid esitatud tööd oma sisult ja vormistuselt head.

Tugevamad tööd oli esitatud filosoofia ja poliitilise ökonoomia alal, kus anti välja kummaski kolm I auhinda koos rahalise preemiaga, hulgaliselt II ja III auhindu. **Filosoofias tulid kõik esikohad ülikooli:**

Viktor Blum-Russak «Sotsiaalkultuuriliste muutuste probleemid XIX sajandi etnoloogide-evolutsionistide töödes (juh. prof. J. Rebane);

Olga Fjodorova «Inimese probleem E. Frommi filosoofias» (juh. prof. R. Blum-Russak);

Tiit Matsulevitš «Frankfurdi koolkonna mõjust massikommunikatsiooni teooriale (kriitiline ülevaade)» (juh. dots. M. Lauristin, vanemteadur M. Siiman).

Poliitilises ökonoomias tuli kolmest esimesest preemiast 2 ülikooli:

Mare Reiman «Vaba aeg sotsialismis: sotsiaalmajanduslik tähendus, rohkendamine ja kasutamine» (juh. dots. A. Arrak);

Merike Linntamm «Aineliste kultuuri- ja olmetingimuste lähendamine linnas ja maal arenenud sotsialismi tingimustes (juh. dots. A. Arrak).

Teaduslikus kommunismis saadi samuti kaks I auhinda:

Irina Surajeva «Teaduslik kommunismi ja reaalse sotsialismi maoistlikud moonutused» (juh. prof. I. Volkov);

Aivar Valge «Inimõiguste probleemid nüüdisaja ideoloogilises võitluses» (juh. dots. J. Ant).

ÜLKNÜ ajaloo ning rahvusvahelise noorsooliikumise sektsioonis said II auhinna koos rahalise preemiaga Heli Mattisen, Lore Veskimets, Riina Maastik ja Andrus Lauren.

III auhinna koos rahalise preemiaga Ants Kull, Liina Lebbin, Ülle Müürsepp, Kristel Paabo.

Diplomi said Katrin Niinepuu, Ivar Olle ja Veiko Tišler.

NLKP ajaloo sektsioonis said II auhinna koos rahalise preemiaga Riina Maasing ja Mati Luukas.

III auhinna koos rahalise preemiaga Ülle Luukas, Toomas Sepp ja Ellen Valme.

Diplomiga autasustati Maire Aunastet ja Ellen Pihlakut.

Poliitilise ökonoomia sektsioonis said III auhinna koos rahalise preemiaga Eve Karro ja Raimo Väinaste.

Diplomi said Kai Kokko, Helbe Lillemets ja Merike Säärits.

Filosoofia sektsioonis said II auhinna koos rahalise preemiaga Hannes Korotkov ja Aigar Palumaa.

III auhinna koos rahalise preemiaga Marje Josing, Peep Palumaa ja Karin Peep.

Diplom anti Maris Kiristajale.

Teadusliku kommunismi alal vääris II auhinna koos rahalise preemiaga Andres Tõnisson.

Konkursikomisjon andis mitmetele töödele soovituse edasisuunamiseks üleliidulisele konkursile. **Ministri käskkirjas avaldati tänu eduka tegevuse eest üliõpilaste teadusliku töö organiseerimisel ja juhendamisel järgmistele meie ülikooli õppejõududele: dots. A. Arrakule, dots. J. Antile, prof. I. Volkovile, dots. E. Kivimaale, dots. Ü. Matjusele, dots. R. Vihalemmale, dots. M. Lauristinile, vanemteadur M. Siimanile, dots. F. Kinkarile, dots. kt. E. Braunile, prof. J. Kalitsale ja dots. kt. S. Lepikule.**

Parimaks kateedriks üliõpilaste teaduslikul juhendamisel tunnistati meie ülikooli NLKP ajaloo kateeder. Ära märgiti ka poliitilise ökonoomia ja filosoofia kateedri töö.

Nagu öeldud, suunati paremad tööd üleliidulisele konkursile. Viimane toimub pisut erinevalt üli kooli ja vabariigi konkursist — kokkuvõtteid tehakse üle aasta. Sel sügisel tehti kokkuvõtteid kaheksandat korda. Ka siin on meiepoolsed tulemused oluliselt paremad kui kunagi varem. Tavaliselt oleme üleliiduliselt konkursilt saanud 1—2 diplomit, tänavu tuli aga ülikooli üks II järgu diplom ja 4 aukirja. **II järgu diplomi sai Jaan Kivistik** töö eest «Vastandite ühtsuse ja võitluse vahekorrast (V. I. Lenini teesi vastandite ühtsuse suhtelisusest ja võitluse absoluutsusest analüüs)» (juh. dots. R. Vihalemm).

Aukiri anti järgmistele üliõpilastele:

Viktor Blum-Russak «Sotsiaalkultuuriliste muutuste probleemid XIX sajandi etnoloogide-evolutsionistide töödes (juh. prof. J. Rebane);

Allan Espenperg «Tšiili tragöödia. Kontrrevolutsiooni tagajärgedest» (juh. dots. J. Ant);

Peeter Järvelaid «Juriidiliste rahvaülikoolide osa kasv töötajate kommunistlikul kasvatamisel (Eesti NSV materjalide põhjal)» (juh. dots. F. Kinkar);

Jelena Kolesnikova «Tulukuse ühtlustamise probleem ning majanduslik mehhanism sotsialistlikus ühiskonnas» (juh. prof. M. Bronštein ja prof. R. Hageiberg).

Tänu tudengitele ja nende juhendajate tehtud töö eest. Tore oleks kui järgmiste konkursside ülevaade saaks veel mahukam!

VELLO PEEDIMAA,
TRÜ ÜTÜ nõukogu esimees

NB!

Laureaatide nimekirjad ilmuvad järgmistes lehenumbrites.

Preemiaraha makstakse ülikooli kassas 25.—29. detsembrini.

Linna parteikonverents

Laupäeval kogunesid «Vanemuise» kontserdisaali EKP Tartu linnaorganisatsiooni XXV konverentsi delegaadid, nende hulgas 48 TRÜ kommunistide esindajat.

Linnakomitee esimene sekretär Indrek Toome märkis aruandes tunnustavalt ülikooli õppe- ja teadustöö häid tulemusi. Läbimõeldumalt, süvenenumalt tuleks aga tegelda teadusliku kaadri kvalifikatsiooni küsimustega, sest järelkasvu on vähemaks jäänud.

Ülikooli delegaatidest võttis sõna rektor prof. A. Koop.

Konverentsist võtsid osa EKP Keskkomitee sekretär R. Ristlaan, kõrg- ja keskerihariduse minister I. Nuut jt.

Esimesel pleenumil valiti linnakomitee esimeseks sekretäriks tagasi Indrek Toome, teiseks sekretäriks Igor Paršev ja sekretäriks meie ülikooli õigusteaduskonna vilistlane Arno Almann.

EKP Tartu Linnakomitee liikmeteks valiti TRÜ-st A. Arrak, L. Kiik, A. Kiris, A. Koop ja H. Metsa, liikmekandidaatideks S. Lannes ja M. Välja, revisjonikomisjoni liikmeks S. Aron, EKP XVIII kongressi delegaatideks A. Kiris ja A. Koop.

Arstide poliitpäev

Selle semestri kolmandale poliitpäevale 26. novembril kogunes niivõrd palju osavõtjaid, et O. Lutsu t. 2 avar auditoorium suutis parajalt kõiki ära mahutada. Jämejala Psühhoneuroloogiahaigla peaarsti meditsiinidoktor H. Väre elavas ja faktirikkas ettekandes puudutati tänapäeva üht aktuaalsemat ja tõsisemat küsimust — alkoholismi ja selle sotsiaalseid aspekte. Et ettekandest huvituti, tõendavad hulgalised küsimused ja sõnavõtud. Eriti jäi kõlama dekaani prof. L. Allikmetsa sõnavõtus väljendatu, et alkoholismi näol on tegemist ohtliku nakkushaigusega, mis sunnib meid kõiki rakendama igakülgset, sõna otseses mõttes epideemiatõrjet, ja et ükskõiksus või liberaalsus sellesse haigusesse nakatanute vastu on täiesti lubamatu. See vastab ka hiljuti avaldatud NSV Liidu majandusliku ja sotsiaalse arengu põhisuundade projektis öeldule: «Laialdaselt kasutada materiaalse ja moraalse mõjutamise vorme distsiplinirikkujate suhtes ning teha resoluutne lõpp nendesse leplikult ja liberaalselt suhtumisele.»

Ülalnimetatud ettekande teemaga on otseselt seotud arstiteaduskonna järgmise poliitpäeva teema «NLKP Keskkomitee otsuse täitmise kohta töö parandamise ja õiguskorra kaitse alal Tartu linnas», mis toimub 24. detsembril kell 16 samas kohas. Esineb Tartu linna siseasjade osakonna ülem alampolkovnik H. Saarma.

Dots. EUGEN TALLMEISTER

Rektori käskkiri

Vitaminoloogiaalase teaduskonverentsi eduka ettevalmistamise, läbiviimise ja trükiste õigeaegse väljaandmise eest avaldas rektor kiitust prof. LEMBIT TÄHEPÕLLULE, prof. kt. LEA BOSTONILE, dots. MALEV UIBOLE, v.-õp. MALLE NIIDULE, assistent IVAR VAASALE, kirjastus- ja trükiosakonna juhatajale MARTA RAISMALE ning vaneminsener TIIU KULLISAARELE.

Komsomolikroonika

INDREK ILOMETS,

komsomolikomitee asesekretär EÜE ja kasvatustöö alal

Sünd. 5. oktoobril 1957. 1976. a. lõpetas Tartu 1. Keskkooli, sama aasta sügisel astus keemiaosakonda. Praegu õpib V kursusel.

Esimesest kursusest peale kursusevanem. I—II k. oli kursuse komsomolibüroos. Kaks viimast aastat oli komsomolikomitee EÜE sektori juhataja. Malevas olnud lihtlilge, komandör, regiooni asekomissar, piirkonna komandörkomissar ja regiooni komandör.

NLKP liige 1980. aastast.

Abielus, kasvatab tütart.

INDREK MIIDLA,

arstiteaduskonna komsomolisekretär

Sünd. 22. detsembril 1956. 1975. a. lõpetas Tartu 2. Keskkooli. Samal aastal astus EPA agronoomiateaduskonda. Pärast aastast õppimist EPA-s sai temast 1976. a. sügisel meie arstiteaduskonna üliõpilane, praegu õpib V kursusel. Kogu ülikoolis õppimise jooksul on ta olnud teaduskonna EÜE sektori juhataja, malevas olnud ise kuuel suvel (lihtlikme, komandöri ja arstina).

Indrek on ansambli «Meedium» kunstiline juht.

ELKNÜ liige 1972. aastast.

Vallaline.

*

Komsomolikomitee piduliku istungi avas teisipäeva õhtul viimast korda Madis Kallion.

● ELKNÜ TRÜ komitee andis soovituse NLKP liikmekandidaadiks astumiseks Jaak Luigele (õigust. III k.) ja Nadežda Ignatjevale (arstit. V k.).

● Komsomolikomitee arvestussektori uueks juhatajaks kinnitati Anu Unt, kes koopteeriti ka komitee liikmeks.

● Seoses tööleminekuga EÜE komandöriks vabastati Madis Kallion ELKNÜ TRÜ komitee sekretäri kohalt. Südamlikud sõnad ja head soovid andsid edasi parteikomitee sekretär dots. Advig Kiris, komsomoli linnakomitee esimene sekretär Arvi Karotamm ja ajalehe «TRÜ» toimetaja Varje Sootak. Parteikomitee sekretär A. Kiris tegi ettepaneku valida uueks komsomolisekretäriks õigusteaduskonna diplomand, nimelise stipendiumi saaja, senine asesekretär Andrus Lauren. Ettepanek võeti ühel häälel vastu.

ÜPP * ÜPP

Peame olema nõudlikud

Detsembri algul tegi ÜPP nõukogu prorektor professor U. Palmi eesistumisel kokkuvõtted kuuenda üliõpilaste ühiskondlik-poliitilise praktika atesteerimise tulemustest. Atesteerimisele kuulus 3397 II—IV, osaliselt ka V kursuste üliõpilast. Neist said hindeks «väga hea» — 1533 (45,1%). 429 üliõpilase tegevus hinnati «rahuldavaks» ja 30 said «mitterahuldava». Kuigi teaduskonniti esines küllaltki olulisi erinevusi võrreldes varasemate aastatega (põhjused vajavad väljaselgitamist), jäid üleülikoolilised keskmised hinded peaaegu muutumatuks. Kõige paremad hinded pandi seekord välja ajaloo- ja majandusteaduskonnas. Neile järgnevad võrdse keskmise hindega õigus- ja filoloogiateaduskond.

Tänavu arvestati ka üliõpilaste osavõttu olümpiateeninduseks ettevalmistumisest, osalemist olümpiateeninduses ja olümpiaüritustel. Nende ülesannetega tuldi hästi toime. Eriti oluline oli filoloogiateaduskonna osa, kus valmistati ette 293 üliõpilast.

Hindamisel tõsteti tänavu esikohale pidevate ühiskondlike ülesannete täitmine. Arstiteaduskonnas oli näiteks kehtestatud reegel, et «väga heaga» hinnatakse vaid pidevaid ühiskondlikke ülesandeid väga hästi täitvaid üliõpilasi. Nõudlikult suhtuti atesteerimisse žurnalistikaosakonnas ja mujalgi. Komisjonid suhtusid varasemast tõsisemalt ühiskondlike ülesannete täitmisse, seetõttu jäi vähemaks pidevate ühiskondlike ülesannete üldarv. See ei tähenda aga üliõpilaste ühiskondliku töö vähenemist, vaid näitab, et atesteerimisel vabaneti paljudest igasuguste «abide abide» ametite arvestamisest pidevate ülesannetena ning tugevdati märgatavalt ÜPP atesteerimise aluseid. Selgus, et 2500 pidevat ühiskondlikku ülesannet täidab 3397-st atesteeritavast 2150 üliõpilast. Valdavat osa ülesannetest täidetakse komsomolis (608), õppetöös ja ÜTÜ-s (553), samuti ametiühingus ja ühiselamutes (646). Kokkuvõtete andmeil on üliõpilaste ühiskondliku tööga hõivatus kõige kõrgem mitte õigus- (77,4% üldarvust), vaid ajalooteaduskonnas (83,2%). Järgnevad füüsika-keemia-, majandus- ja matemaatikateaduskond.

Koguni 1247 üliõpilast ei täitnud õppeaasta jooksul ühtki tõsisemat pidevat ühiskondlikku ülesannet. Ühiskonnateaduste võistlustöid, eriti referatiivseid töid koostatakse aktiivselt, omandades sellega vajalikke kogemusi ja teadmisi ühiskondlik-poliitilistel teemadel vestluste ja ettekannete pidamiseks. Samal ajal aga ei koostanud ligi 800 üliõpilast õppeaasta jooksul ühtki niisugust tööd.

Nii näitavad atesteerimise kokkuvõtted, et võrdlemisi kõrgete keskmiste hinnete ja teiste näitajate taga on tõsiselt mõtlemapanevaid arve. Need viitavad ka sellele, et atesteerimine ei olnud mõnelgi kursusel vaba formalismiilmingutest, et esines põhjendamatult paremate hinnete väljapanekut. Endiselt jättis soovida ÜPP arvestusraamatute täitmine, eriti ühiskonnateaduste referatiivsete tööde puhul. Atesteerimise kokkuvõtted ei andnud selget ülevaadet üliõpilaste osavõtust ÜET tööst. Mittetäielikel andmeil omandasid möödunud õppeaastal ühiskondlikke erialasid enam kui 400 üliõpilast. Suurem osa teaduskondi ei organiseerinud ka üliõpilaslektorite ettevalmistamist.

Rahule võib jääda ÜPP-alase tegevusega praktika ajal. Keskmiselt esines iga üliõpilane praktikal olles vähemalt ühe loengu või vestlusega. Osaleti mitmesuguste ideelis-poliitiliste, kultuuri- ja spordiürituste korraldamisel.

(Järg 3. lk.)

Dotsent Salme Sibula juubel

21. detsembril tähistab oma 60-aastast juubelit otorinolarüngoloogia ja oftalmoloogia kateedri dotsent Salme Sibul. Ta on sündinud Tartus töölisperekonnas, lõpetanud 1940. aastal Tartu Tütarlaste Gümnaasiumi, meditsiiniõdede kursused ja 1950. aastal TRÜ arstiteaduskonna. Juba üliõpilasena alustas ta tööd kõrva-nina-kurguklinikus. Pärast ülikooli lõpetamist asus S. Sibul tööle otorinolarüngoloogia kateedri assistendina, 1969. aastal anti talle dotsendi kutse. NLKP liige on ta 1967. aastast.

Teadustööga hakkas S. Sibul tegelema juba üliõpilaspõlves, kirjutades kaks võistlustööd. 1959. aastal kaitses ta kandidaadiväitekirja «Krooniline otiidi tuberkuloossest etioloogiast». Edaspidi tegeles juubilar põhiliselt aeroionisatsiooni, elektroaerosoolide ja ülemiste hingamisteede allergia küsimustega. Trükist on ilmunud üle 140 töö nii kohalikes ja keskväljaannetes kui ka väismaistes. S. Sibul on osa võtnud ettekannetega paljudest vabariiklikest, üleliidulistest ja välismaistest teaduskongressidest ja konverentsidest.

Suure meisterlikkuse ja andumusega teeb S. Sibul pedagoogilist tööd, ta oskab ergutada üliõpilasi iseseisvale tööle. Virgalt on ta juhendanud üliõpilaste ÜTÜ otorinolarüngoloogiaringi: tema juhendamisel on valminud 20 võistlustööd, avaldatud trükis hulga töid ja peetud konverentsiettekandeid. Suure lugupidamise on ta saavutanud praktilise arstina.

S. Sibul võtab energiliselt osa ühiskondlikust elust. Ta on osalenud arstiteaduskonna ametiühingubüroos, olnud ülikooli juubelikomisjoni liige, üliõpilaste vastuvõtukomisjoni vastutav sekretär, korduvalt kursusejuhendaja, juhtinud parteigrupi tegevust. Märkimisväärset tööd on ta teinud Tartu Linna RS Nõukogu saadikuna kuues koosseisus, olnud täitevkomitee liige. Praegu on ta ENSV Otorinolarüngoloogide Teadusliku Seltsi sekretär.

Soovime juubilarile õnne, jõudu ja püsivust edaspidises pedagoogilises, teaduslikus, ühiskondlikus ja ravitöös.

Kolleegid

EÜE seminarlaagris

Elvas osalesid EÜE Keskstaabi esindajad, malevaveteranid ning praegused malevategelased. Kahel seminaripäeval

● vahetati teavet Tartus ja Tallinnas toimunud EÜE konverentside kohta;

● vaadati filme möödunud malevasuvedest — neist värskeim 1980. aasta Sakala regiooni kokkutulekust;

● U. Tuul, kes käis üleliidulise ehitusmaleva keskstaabi korraldatud 1980. aasta paremate rühmakomandöride kokkutulekul, jagas oma muljeid;

● Tallinna regiooni komissar R. Kägu näitas diapositiive Jaapani-reisilt;

● ELKNÜ Keskkomitee revisjonikomisjoni esimehe asetäitja O. Lüüs analüüsis finantsolukorda rühmas ja regioonistaabis.

Arutati veel mitmeid küsimusi, millest allpool kokkuvõtlikult.

● EÜE-d ja EÖM-i ei saa vaadelda kui kaht omaette ja teineteist mittemõjutavat süsteemi. Umbes 60% ehitusmalevlastest on EÜE-s esmakordselt; seejuures paljud neist on aasta või paar tagasi olnud EÖM-is ning harjunud, et komandör teeb kõik. Paljude rühmade loiduse põhjusi võibki otsida õpilasmalevast. Kaadriprobleemi silmas pidades leiti, et oleks otstarbekas anda keskkooliõpilastele võimalus EÜE-sse tulla.

● Kui ettevõte ei suuda rühma kindlustada tööga, tuleks rühm sealt ära võtta ja suunata mujale.

● Et kaoks nn. musta jõugu probleem, tuleb bürokraatia EÜE-s viia miinimumini.

● Perfokaartide kordaseadmiseks kulub palju aega. Taotleda, et kõrgkoolides kehalise kasvatuse üldrühma kuulujad saaksid malevasse ilma arsti loata. Ka saavad kõrgkoolide EÜE sektorid perfokaartide täitmise käiku lihtsustada.

● Praegune rühma meister, tavaliselt TPI ehitusteaduskonna III kursuse tudeng, pole varem malevas olnud (segavad suvised praktikad). Ka pole ta erialane ettevalmistus selleks ajaks nii kõrgel tasemel kui vaja. Seepärast oleks otstarbekas koondada ehitusteaduskonna kahe esimese kursuse järgne praktika ühele suvele, et tekiks võimalus ka enne III kursust malevas osaleda. EÜE Keskstaap omalt poolt peaks korraldama meistritele tõhusamat väljaõpet.

● Leiti, et Keskstaabil peaksid olema tihedamad sidemed rühmadega. Selleks soovitati kohustada Keskstaabi liikmeid töötama suve jooksul mõni aeg (mitte alla nädala) kuskil rühmas.

● Kokkutulekutel peaks olema midagi põhimõtteliselt uut. Regiooni staapidel tuleks selle üle tõsiselt mõelda ja üht-teist katsetada. EÜE kokkutulekul võiks korraldada konverentsi.

● Leiti, et lõppkokkutulekul tuleks vähendada taidlusega esinevate rühmade arvu ja seada sisse kohustuslik kava.

TARMO SALUMAA,
komsomolikomitee EÜE
sektori juhataja

Sõpruspäevad TPedI-s

Subjektiivne hokireportaaž

Siin Tallinn. «Dünamo» hall. Algab Tallinn—Tartu suurkoolide sõpruskohtumine jäähokis. Kaks meest, kellel hokikeppe pole, ei söanda soojendust tegema minnagi. Ilma täiendava toetuspunktita kipub nina vastu jääd. See pole siis ka mingi ime, kui esmakordselt pandi uisud alla 14 aastat tagasi, viimast korda aga enam ei mäletagi. Nii ammu oli see.

TPedI puhkpilliorkestri saatel ristuvad jääle TPedI ja TRÜ meeskonnad. Taaralinna au lähevad kaitsma A. Graumann, B. Bazanov, V. Paalma, J. Tälli, K. Ollo, M. Milder, V. Plato ja T. Honga.

Peakohtunik Ants Antsoni avavile kuulutab mängu algust. Selles kohtumises aetakse läbi väravavahita, hokiklitri asemel on tennispall. Tartu vahetab oma mängijaid, aga seis püsib ikka 0:0. Ärevus on suur ja nii juhtubki, et vahel tabavad tennispalli ka uisulöögid. Tartul ko'mas vahetus. Läheb üheksas mänguminut. Lõpuks ometi üks punkt TRÜ-le, seis 1:0. Hokimängijate suud liiguvad: pinget aitab maandada «Kalevi» närimiskummi.

2. poolaeg. Kohtumine areneb sportlikult loiult. Mäng jätkub seisult 1:0. Nüüd tallinlastelt värav: 1:1. Uuesti ründab TPedI, seis Tallinna kasuks 2:1. Kolm minutit. Kas Tartult tuleb värav? Pisut enne lõppu ta tuligi. Sõbraliku viigiga 2:2 lõpeb TRÜ ja TPedI esinduste kohtumine.

Spordisõprade meeli jahutab ansambel «Ajalik».

Teises kohtumises võtavad mõõtu EÜE keskstaap ja Tallinn—Tartu koondvõistkond. Esimesel poolajal on koondvõistkonna edu stabiilne. 1:0, 2:0, 3:0, 4:0 kogunevad väravad. Üks ühendmeeskonna ja üks keskstaabi mängija kõrvaldatakse trahviks väljakult.

2. poolaeg algab punktiga malevlastele. Seis 4:1, uuesti suureneb vahe 5:1. Kas tõesti EÜE allveelaev läheb põhja? Seis 6:1, kohe tuleb punkt keskstaabilt. Seis 6:2. Eesti sisejäähallis pole tükil ajal nii kõrgetasemelist hokit nähtud. Longates lahkub üks mängumees, murdunud on uisk. Seis 7:3. Kas EÜE suudab järele võtta? Tulebki punkt malevlastelt, kuid käimas on ka viimane mänguminut. Koos lõpuvilega veel värav koondvõistkonnalt. Seisuga 8:4 lõpeb mäng.

Spordi*show* viimase ülesande — improviseeritud isetegevusnumbri uiskudel — täitsid ainult tartlased.

KERSTI MAAL

Preemiaid eesti filoloogidele

Seoses rahvusvahelise üliõpilaspäevaga kuulutas Eesti NSV Teaduste Akadeemia Keele ja Kirjanduse Instituut tänavu välja paremate üliõpilastööde premeerimise. Vastavalt juhendile võisid vabariigi kõrgkoolide asjaomased kateedrid esitada premeerimiseks viimasel kahel aastal valminud tõid eesti keele, teiste soome-ugri keelte, eesti kirjanduse ja rahvaluule alalt.

Žüriile koosseisus A. Laanest, M. Norvik, V. Pall ja H. Ralandi laekus läbivaatamiseks 11 TRÜ eesti keele kateedri ja soome-ugri keelte kateedri diplomitööd, millest 6 tunnistati preemia vääriliseks.

ENSV TA Keele ja Kirjanduse Instituudi rahalise preemia pälvisid järgmised TRÜ lõpetanud üliõpilased oma diplomitöö eest:

Udo Uibo, «Eesti keele morfoloogilise analüüsi põhimõtteid ja probleeme» (1979) (eesti keele kateeder, juhendaja prof. H. Rätsep);

Siiri Toomik, «Maastikualane sõnavara ja mikrotoponüümika karjala keele Boksitogorski murrakus» (1979) (soome-ugri keelte kateeder, juhendaja dots. P. Palmeos);

Sirje Rammo, «Noomen Põlva murrakus» (1979) (eesti keele kateeder, juhendaja dots. A. Valmet);

Ene Nagelmaa, «Mihkel Veske fennougristina» (1980) (soome-ugri keelte kateeder, juhendaja prof. P. Ariste);

Mari Lühiste, «Naiste käsitööga seotud sõnavara Tõstamaa murrakus» (1980) (eesti keele kateeder, juhendaja dots. A. Valmet);

Peeter Kaldre, «Teisendused ortograafia ja fonoloogia vahel eesti keeles» (1979) (eesti keele kateeder, juhendaja vanemteadur M. Remmel).

Keele ja Kirjanduse Instituut tahab eesti filoloogia üliõpilastööde konkursi muuta iga-aastaseks ürituseks ning loodab, et edaspidi ka teised erialakateedrid ning kõrgkoolid kaasa löövad.

MADIS NORVIK,
KKI teaduslik sekretär

Mõtteid ...

... INIMESEST

Me kõik oleme inimesed. Me kõik teeme vigu. Meie suurimaks veaks on oma vigade mittetunnistamine.

*

Töö tegi ahvist inimese. Töö teeb inimesest automaadi. Kas ikka tegi? Kas ikka teeb?

*

Mõni inimene näib arvavat, et teiste aitamine seisneb nende põhjakiskumises ja räägib oma aitamisvajadusest kõigile.

... LOODUSEST

Loomad märgistavad oma elupiirkonda tavaliselt enda kõige haisvama eritisega. Näib, et inimene on selle loomadelt üle võtnud, unustades, et tema piirkond on maakera ...

(Järg 4. lk.)

Läbi meie aja

10. detsembril kl. 10.30 keemiahoone ringauditoorium. Esinevad Eesti Raadio välismkommentaatorid T. Laak, T. Kõrda, R. Mälk ja J. Hindov.

Pingiread otsast otsani ja alt üles tudengeid täis. Kuulajad tähelepanu ise. Avasõnad RSR-i presidendilt Veiko Lõhmuselt. Eesti Raadio pressibüroo peatoimetaja Tõnu Laak arvas, et sellised üritused tulevad kasuks mõlemale poolele. Igal esinejal oli oma kindel teema. Tõnu Kõrda rääkis pingelõdvendusest ja sõjalis-poliitilistest doktriinidest pärast Teist maailmasõda. T. Laak analüüsis põhjusi, miks presidenditooli sai R. Reagan. Meeldis kommentaatori loogilisus ja argumenteerimisoskus. Raul Mälgu teemaks olid Poola sündmused. Ta oskas kuulajaid enesega kaasa mõtlema panna. Võib-olla sellepärast talle kõige rohkem küsimusi esitatigi. Juhan Hindov selgitas lähemalt Iraani—Iraagi konflikti põhjusi.

Neli RSR-i veterani (kolm ekspresidenti) võisid vanduda, et huvi välispoliitika vastu tudengkonna seas on au sees. Oli näha, et teati, mida kuulama tuldi, ja kuulati huviga, sunnitud ülekolimisel aulasse kuulajate arv ei vähenenud. Loodan, et jäädi pakutuga ka rahule, sest võimalus mingi konkreetne teema piisavalt selgeks saada oli olemas. Kuigi neid mehi võib iga päev kõigilt Eesti Raadio lainepikkustelt kuulata, ei ole nii tihti võimalik neile kohe ka küsimusi esitada.

* * *

Kl. 19. Noortemaja «Sõprus». Teaduskondadevaheline viktoriin.
I. filoloogiat.
II. majandust.
III. õigust.

«Millal toimus L. Brežnevi viimane visiit Indiasse? Selle küsimusega läks lahti teaduskondadevaheline viktoriin. Viieteistkümne küsimuse järel pidi selguma võitja. Ei selgunud. Lahendust ei toonud ka esimene ega teine lisaküsimus. Visa rebimine käis filoloogia- ja majandustudengite vahel. Kolmas lisaküsimus: «Mitu kahepoolset tippkohtumist on toimunud L. Brežnevi ja USA presidendi vahel? Hetk mõtlemiseks ja... võitsid filoloogid. Majandusteaduskond tuli teiseks. Kolmandast kohast paremini oleks vist küll õigusteaduskond esinema pidanud.

Kui hommikul olid üliõpilased ainult saaja rollis, siis õhtuks osad vahetusid, tuli näidata, mida teatakse ja osatakse. Teaduskondadevaheline viktoriin rahvusvahelisest olukorrast ja kõnevõistlus peaksid vist olema küllaltki heaks mõõdupuuks. Kahjuks ei olnud viktoriinil esindatud matemaatikud, arstid ning keemikud. Mälumängu käik kujunes küllaltki pingeliseks, vaatamata sellele, et majandusteaduskond rebis end kohe stardist ette ja suutis oma edumaad säilitada kuni kümnenda küsimuseni, mil filoloogid neile järele jõudsid. Edasine võistlus kuni põhiküsimuste lõppemiseni kujutaski endast peamiselt duelli majandus- ja filoloogiateaduskonna vahel.

* * *

Kõnevõistluse võitjad: Raivo Aavisto ja Georg Aru.

Viktoriin oli kired lõkkele puhunud ja võistlushti kõrgele asetanud. Järgnenud kõnevõistluselt oodati probleemiderikkust ja aktiivset hoiakut. Valides kaheksa esineja hulgast välja kaks (G. Aru õigust. II k., R. Aavisto õigust. III k.), nentis žürii, et nad jäid võistlusega rahule. Mainiti huvitavat probleemideringi ja avaldati imestust esinemisjulguse üle. Seda tuleks võtta kui viisakat äramärkimist, mitte midagi rohkemat. Kõnemehi kuulates tuli masendus peale. Kas esinemisjulguse all tuleb mõista julgust esinema tulla ja lugu paberi pealt näpuga järge ajades maha lugeda? Kõnevõistlus pole vist siiski referaatide võistlus? Oskamatuse pärast esineda jäid ka probleemid varju.

Võistluse alguseks registreerus 8 esinejat. Et nende sõnavõtud üldiselt lubatud ajalimiilti ei tahtnud mahtuda, siis žürii hilisemaid soove üldisest ajalimiidist kinnipidamiseks arvesse ei võtnud.

Viimane kõnevõistlus peeti ülikoolis üle-eelmisel õppeaastal. Esinejate arvukuse ja taseme poolest see just eriti ei hiilanud. Seepärast ei pakkunud žürii mingeid konkreetseid lähtekriteeriume üliõpilasesinejate hindamiseks. Väljapakutud esinemistemaatika andis küllaltki tolerantse lähenemisvõimaluse. See oli aga kõige suurem valearvestus, mis hiljem tulemuste väljaselgitamise märgatavalt komplitseeritumaks muutis. Ei osatud siiski maailmas toimuvat seostada iseendaga, ei osatud leida antud teemast probleemi, mis huvitaks konkreetses situatsiconis olevat üliõpilast. Eriti tahaks siin südamele koputada RSR-i liikmeile, kes moodustasid esinejate üldarvust enamuse (6), kuid hinnates veidi üle oma professionaalseid võimeid, läksid kergema vastupanu teed. Seetõttu kujutas kõnevõistlus kohati loengutekstide ettekandmise konkurssi. Ei saa salata, et veerand tunni jooksul suudeti anda küllaltki kõikehaarav ülevaade antud teema piires, kuid ei püstitatud mingit huvipakkuvat probleemi või ei suudetud materjali nii meisterlikult esitada, mis kompenseerinuks mõningaid sisu puudujääke.

Seetõttu jäi žürii lõpuks otsusele, et hindamistulemused määravad ära kolm põhifaktorit: probleemikus, selle esitamismeisterlikkus (sisu avamine, publikule lähedaseks muutmine ja esinemiskultuur) ning publiku reageering. Lähtudes R. Aavisto ja G. Aru märgatavalt paremast esitamismeisterlikkusest ja publiku reaktsioonist ning arvestades nende stiilierinevusi, määraski žürii kaks esikohta. Ülejäänud võistlejad jätsime seekord reastamata lootuses teha seda järgmine kord.

* * *

Õhtu viimane osa oli **Urmas Alenderi lauludepõimik «Läbi oma aja».** Ta alustas oma esinemist John Lennonile pühendatud looga «Heli». Pärast lühikest mälestushetke jätkusid laulud. Laulud läbi meie aja.

ULVI FUNK,
VEIKO LÕHMUS

HETK. Ukse peal on iseteadvad näod ja musklis käsivarred. Väravavahis olijad, kelle ainsa käeliigutuse läbi perutav noorkari koplisse tormata võib, kannaksid kui silti rinnal «Sisse lasen, keda tahan ja siis, kui tahan!» Tegelikult saavad sisse kõik, kes tahavad. Tuleb lihtsalt veidi oodata. Oleme sellega ju nii harjunud — ootamisega. Ja miks ei võiks nemad seal, uksel, kordki nautida seda harjumatust ja lasta neil seal, ukse taga, mõni aeg külmetada? Küll nad veel jõuavad — sisse saada ja palju muudki...

Saamegi ja jõuamegi! Mantlid riidehoius valvsa silma all, kiirustame sinna, kus salapärane valgus ja vabastav muusika väsinud vaimu elule äratab. Hingeldust alla surudes jõuame läve'e..., kuid värske koplihõngu asemel paiskub näkku lämmatav «lauda'ehk». Esialgu tundub korrapärane hingamine võimatu olevat. Kuid siin tullakse toime. Küllap seetõttu, et kõik hingavad ühes rütmis. Ebareaalne, aga just nii. Just, just! Ja siiski küsid endalt abitult ja püüad oletustelt tuge leida: kuhu on jäänud pulbitsev veri, mis ootajate soontes ringi tormas? Kuhu on jäänud ülekeev energia, mis lausa nõudis äärakasutamist? Ja isikupärased repliigid ukse taga? Nüüd on vaid monotoonselt üles-alla kõikuv mass. Kõik käituvad ja liigutavad ühtmoodi. Liigutada on raske, sest kohemaid riivab või surub sind kaaslase mõni kehaosa.

Aga mida tema seal laval teeb? Liigutab, laulab, räägib — on huvitav, kuigi keegi temast ei huvitu. Näilik juhtoina positsioon petab vist küll kogu karja, kes ennast muusikast ja pausidest juhtida laseb, teda ennast aga ilmselt mitte. Kuigi ta on püüdlik, kombib, otsib vastase hella kohta, loodab. Siis aga pettub ja pöördub alistunult sissetallatud raja'e ja järgib päheku'unud teksti. Higi aga nõrgub selgi mööda ja pärlendab otsaesistel. Ikkagi higi.

Kas see oli **üliõpilaspäevade ajal toimunud Riho Baumani disko EPA klubis?**

MARGOT VISNAP

Lutsi eestlane Peeter German

Selle aasta 5. septembri ajalehes «TRÜ» oli juttu lutsi Härmä Antoni kolmanda põlvkonna järglaste regilaulude helilindistamisest dotsent Aino Valmeti, Tiiu Ojanurme ja Valve-Liivi Kingisepa poolt. Erilist tähelepanu pälvib aga Peeter German, regilaulude esitaja Jaan Germani poeg (sünd. 1923).

Allakirjutanu viis Peetri koos viie teise lutsi õpilasega 1936. aasta juuli algul Tallinna. Haridusinstruktor Neeme Ruusi ja ajakirjanik Reginald Sorokini abistamisel paigutas Punane Rist 5 lutsi poissi noorte suvelaagrisse, lutsi tütarlapse Bronislava Bulsi aga Palivere lastekodusse. Neeme Ruusi hoolitsusel pääses Peeter German sügisel Tallinna V Reaalkooli, kus järgmisel aastal hakkas õppima ka Uno Laht. Mõlemad elasid sõpradena Roosikrantsi tänava kooli internaadis. Samast koolist ja internaadist jäi P. Germanile meelde ka René Hammer, kes oli pärast Suurt Isamaasõda «Estonia» teatri direktor.

1940. aastal sai Neeme Ruusist sotsiaalkindlustusminister. Tema soovitusel astus P. German ELKNÜ liikmeks. 1941. aastal astus P. German miilitsapataljoni ja võttis osa Suurest Isamaasõjast. Pärast sõda töötas ta Riias kaubanduses. Mees ehitas Riia randa kena maja, kus elab kuueliikme ise perega. Abikaasa Sofia on farmatseut, vanem poeg Aivar töötab juhtival kohal autotranspordi alal, noorem poeg Pugis käib muusikakooli lõpuklassis. Koos Aivariga sõidab ta igal laupäeval ja pühapäeval isetegevusorkestriga kuhugi kontserti andma.

P. Germanil on endiste eesti sõpradega päris tihe side. Tallinnas käies külastab ta ikka luuletaja Uno Lahte, kes omakorda on Riia rannas sisse astunud ka Germanite kodusse. Ka allakirjutanu'e on Riias Peeter alati olnud abiks ja toeks. Tutvusin P. Germani sünnikoha Kirbukülaga (Skirpani) ja Härmäde suure suguvõsaga juba 1921. aastal. Ligi 60 aasta jooksul olen näinud Härmäde kuue põlvkonna esindajaid.

PAULOPRIIT VOOLAINE

HAA-HAA-HAA!

Ütle, kes on su sõbrad, ja kohus võtab seda arvesse.

*

Ütle lahti oma sõpradest, kui sa ei taha, et ma ütlen, kes sa oled.

*

Ütle mulle, et oled mu sõber, ja ma ütlen sulle, kes sa ise oled.

*

Täna oma sõpru sõpruse eest sinu vastu.

*

Minu kaastunne sinu sõpradele.

*

Sul ei maksagi öelda, kes su sõbrad on, ma näen seda su näost (muhkudest).

*

Näen, näen su sõpru — siin on mu rahakott ja kell ning kiri omastele. *(Järg 4. lk.)*

Tomski ülikool 100-aastane

Detsembri keskel tähistati pidulikult 100 aasta möödumist Tomski V. Kuibõševi nim. Riikliku Ülikooli rajamisest. NSVL kõrg- ja keskerihariduse minister V. Jeljutin kinnitas 11. detsembril ülikooli lipule Tööpunalipu ordeni kõrvale Oktoobrirevolutsiooni ordeni.

Siberi ülikooli loomist taotleti juba siis, kui eelmise sajandi algul tekkisid ülikoolid üksteise järel Tartus (taasavatuna), Kaasanis, Harkovis ja Peterburis. Kogu Uuralitaguse ala üldise mahajäämuse ja eriti gümnaasiumide puudumise tõttu lükkus asi järjest edasi, kuni alles 1878. aastal ilmus tsaari korraldus luua ka rajada Tomskisse Siberi ülikool neljas teaduskonnaga: ajaloo- keele-, füüsika-matemaatika-, õigus- ja arstiteaduskonnaga. Peahoone nurgakivi pidulikku panekut 26. augustil 1880. aastal loetakse Tomski ülikooli rajamise alguseks. Peamised ehitustööd lõpetati 1884. aastal, järgnes raamatukogu ja mineteadus iku kollektsiooni komplekteerimine. Pandi alus Siberi oludes unikaalsele botaanikaaiale. Õppetööks valmis ülikooli ette kerkis aga hädaoht üldse mitte avatud saada. Peterburi reaktsioonilised ringkonnad kartsid pagendusse saadetud sotsialistide mõju. Ülikool avati lõpuks siiski alles 1888. aastal, kuid ainult arstiteaduskonnaga. Piirang käis küll rohkem üliõpilaskonna kohta, sest professorite osas õnnestus osaliselt säilitada varem lubatud koosseis: meditsiini esindajate kõrval asusid tööle füüsik, keemik, geoloog, botaanik, zooloog. Alles 10 aastat hiljem lisandus pikkade läbirääkimiste tulemusena teaduskond — õigus, algul neljа, kahe aasta pärast kaheksa uue professoriga. Täppisteaduste eriala ade ku u emine Tomskis algas 1900. aastal tehnoloogiainstituudi rajamise poolt tehnilise instituudi eelkäija juures. Täisülikooliks sai Tomski ülikool alles 1917. aastal.

Juba rajamisest peale abistasid vanemad ülikoolid oma noorimat venda. Isegi Inglismaa Kuningliк Botaanikaaed saatis 1881. aastal Tomskisse seemneid uue aia loomiseks. Kõrvale ei jäänud ka Tartu ülikool. Tomskisse suunati 1885. aastal värskelt magistriks saanud matemaatik P. Kadinis, kellele aga ülalmärgitud aolude tõttu ülikoolis tööd ei leidunud ja kes pärast viie'emist keskõppeasutuste õpetajana tuli Siberist tagasi ning sai Läti metroloogiateenistuse rajajaks. Tomski ülikooli esimeste professorite seas oli Kaasanist, Harkovist ja Peterburist tulnute kõrval ka Tartu ülikooli kasvandik keemik S. Zalesski, kes O. Schmidti ja G. Tammani juures omandatud oskusi asus agaralt rakendama Siberi vete analüüsimisel. Tomski matemaatikute kollektiivi rajajaks sai Riiast pärit Tartu ülikooli kasvandik, siinne dotsent kuni 1900. aastani Th. Molien (Siberis tuntud kui F. Molin). Tartus 1892. aastal kaitstud doktoritööga ja monograafiliste artiklitega sai Th. Molien kaasaja algebrate ja rühmaesituste teooriaie üheks rajajaks, keda praegu tunnustatakse ülemaailmselt kui nende alade klassikut. Tomskis algul tehnoloogiainstituudi, seejärel ülikooli professorina tuli Molienil kogu jõud rakendada õppetöösse. Praegu on tema portree aukohal juube i puhul Tomski ülikooli peahoones avatud silmapaistvate õppejõudude portreegaleriis.

Juubelipidustused Tomskis algasid 11. detsembril miitinguga peahoone juures. Samal õhtul oli spordi- ja vaatemängude palees pidulik istung ja pidupäevakontsert, milles osalesid linna juhitvad kunstikollektiivid. Järgmise päeva hommikul võttis rektor koos rektoraadi ja ühiskondlike organisatsioonide esindajatega peahoone aulas vastu õnnitlusi juubeli puhul. Tartu ülikooli poolt anti üle meie peahoone kujutusega graafiline leht koos rektori õnnitluskirjaga. Juubelinäituse avamisele järgnesid ekskursioonid teadusraamatukokku ja botaanikaaeda, õhtul oli rektori vastuvõtt raamatukoguhoone aulas.

Pidustuste kolmanda päeva põhiosa oli pühendatud teaduslikule juubelisessioonile, mille plenaaristungil kõnelesid rektor ja teadusprorektor, sektsioonide istungeil aga andsid Tomski ülikooli juhtivad teadlased ülevaateid teadussaavutustest. Õhtul toimusid linna kontsertsaalides ülikooli parimate isetegevuskollektiivide kontserdid. Tartuski tuntud koorikapelli kõrval esinesid estraadiorkester «ТГУ-62», kirjanduse- ja kunstiteater «Zavoronok» ja vaevalt aasta tegutsenud viiuldajate ansambel, kus kõrvuti dekaani ja professoriga musitseerib esmakursuslane.

Juubeli puhul ilmus ülikooli kirjastusel 431-leheküljeline ülevaade «Tomski ülikool 1880—1980», Lääne-Siberi kirjastuse väljaandel B. Tutšini romaan «Tomski ülikooli kroonika» (Novosibirsk, 1980) ülikooli algaastatest ja Tomski kunstniku V. Kudrjašovi puulõigete mapp «Tomski üliõpilased». Lisaks neile said külalised muidugi ka mitmeid pisitrükiseid, juubelimedali ning S. Zaplavnõi raamatu «Jutustusi Tomskist», mis ilmus 1979. aastal seoses Oktoobrirevolutsiooni ordeni andmisega Tomski linnale asutamise 375. aasta juubeli puhul.

Tänapäeval on Tomski ülikool kujunenud suureks õppe- ja teaduskeskuseks, kus on enam kui 8000 üliõpilast, 718 õppejõudu ja 1500 teadustöötajat, kelle seas on 70 teadusdoktorit ja umbes 600 teaduskandidaati. Poolesajast aspirandist neli viiendikku valmistatakse ette sihtaspirantuuri kaudu tööks Siberi uutes ülikoolides. Üliõpilasi võetakse vastu 21 erialale 12 teaduskonda. Kolme suure teadusinstituudi (Siberi Füüsika ja Tehnika TUI, Rakendusmatemaatika ja Mehaanika TUI, Bioloogia ja Biofüüsika TUI) kõrval on ülikoolil suurepärane Siberi Botaanikaaed, 5 probleem- ja 2 harulaboratooriumi, 5 muuseumi, kuulus Krõlovi Herbaarium ning teadusraamatukogu 3,5 miljoni köitega.

Koos meie ülikooli kingituse ja juubelitervitusega anti rektorile ja juhtkonnale prof. A. Koobi palvel edasi eelnev suuline kutse osaleda 1982. aastal Tartu ülikooli juubelipidustustel.

ÜLO LUMISTE

Peame olema...

(Algus 2. lk.)

ÜPP nõukogu leidis, et edaspidi tuleb veelgi tõsta asjalikku nõudlikkust iga üliõpilase, ÜPP tegevuse hindamisel. Esiplaanile tuleb seada ühiskondlike ülesannete tegelik täitmine. On vaja, et kõikidel esimestel kursustel tutvustataks juba sügissemestril ÜPP olemust, ülesandeid ja organiseerimist ning antaks kätte arvestusraamatud. Kursuse aktiiv peaks hea seisma selle eest, et ühiskonnateaduste referaatide kohta tehtaks sissekanded iga semestri lõpus, ootamata sügisel toimuvat atesteerimist. Eriti oluliseks peeti ühiskondlike erialade laiendamist, kõneoskuse kooli gruppide töölepanemist kõikides teaduskondades kevadsemestri algul. Ühiskondlike erialade omandamist tuleks arvestada ka sotsialistliku võistluse kokkuvõtete tegemisel.

LEMBIT KIIK

Uusi trükiseid

V. Rätsep. Pahaloomuliste kasvajate immunoloogiast. Avalik loeng Tartu Riikliku Ülikooli arstiteaduskonna päeval TRÜ aulas 10. oktoobril 1980. a. Tartu 1980, 500 eks., 30 lk., 5 kop.

Texts and Exercises for Medical Students. Compiled by Helgi Susi. Tartu 1980. 168 lk., 800 eks., 30 kop.

Valemeid matemaatikast Koostanud J. Reimand, K. Velsker. Tartu 1980, 52 lk., 1000 eks., 10 kop.

Praktilisi töid anorgaanilisest keemiast. (Metallid.) 2., parandatud trükk. Tartu 1980, 116 lk., 800 eks., 20 kop.

Praktilisi töid anorgaanilisest keemiast. (Mittemetallid.) 2., parandatud trükk. Tartu 1980. 82 lk., 800 eks., 15 kop.

Pärasoole kirurgiliste haiguste diagnoosimine ja ravi. E. Tünder. Tartu 1980, 32 lk., 1000 eks., 5 kop.

Sõnaseletusi. Uurimusi ja materjale eesti keele sõnavara alalt 5. Tartu 1980. 91 lk., 500 eks., 75 kop.

Tartu Riiklik Ülikool. 1976. aastal ilmunud tööde bibliograafia. Tartu 1980. 206 lk., 400 eks., 1 rbl.

Valemeid matemaatikast. Koostanud J. Reimand, K. Velsker. Tartu 1980. 52 lk., 1000 eks., 10 kop.

Ученые записки Тартуского государственного университета. Выпуск 524. Проблемы внутриструктурного и функционального описания языка. Труды по русской и славянской филологии XXXIII. Тарту 1980, 170 с., 700 экз., 1 руб. 50 коп.

Ученые записки Тартуского государственного университета. Выпуск 526 Совершенствование экономических методов анализа и планирования в торговле. Труды по экономическим наукам XXX. Тарту 1980, 158 с., 400 экз., 1 руб. 50 коп.

Ученые записки Тартуского государственного университета. Выпуск 529. Актуальные проблемы психологии труда. Труды по психологии IX. Тарту 1980, 160 с., 700 экз., 1 руб 30 коп.

Ученые записки Тартуского государственного университета. Выпуск 530. Вопросы повышения эффективности и качества работы соер материального производства и обслуживания. Труды по политической экономии X. Тарту 1980, 166 с., 350 экз., 1 руб. 40 коп.

Ученые записки Тартуского государственного университета. Выпуск 533. Генезис преступного поведения. Труды по криминологии IX Тарту 1980, 120 с., 500 экз., 1 руб.

Täna avatakse...

...vanas kohvikus P. Picasso tööde koopiate näitus. Sel puhul mõni sõna kopeerimisest.

Kunstniku küpsuse määravaimaks tunnuseks on isikupära. Isikupära tähendab teha nii nagu pole veel tehtud. Selleks tuleb teada, kuidas on tehtud. Infohankimise parimaks vahendiks on meistrite tööde kopeerimine. Selles tegevuses õpitakse uusi võtteid, kujundeid ja mõistetakse meistri isikupära. Peab mõistma, milles on ühe kunstniku erinevus teisest ja isikupära otsijast enesest. Kõrvutades ennast professionaaliga, võib algaja leida ühiseid jooni võrreldavaga. Sel viisil nähakse end justkui kõrvalt, meistris asetsevana ja suudetakse paremini hinnata oma oskusi, võimeid, sobivust millekski.

Kopeerimisel sageli «laenatakse» võtteid ja kujundeid. Halb, kui ülevõtmine on mehhaaniline, vaimutu. Tagajärjeks on jäljendamine (rahvakeeli «ahvimine»). Kui omandatakse ka meistri põhimõtted, on tagajärjeks teosed, mis sarnanevad meistri omadega vaimult. Oma olemuselt on selline jäljendamine alateadlik ja avastatav vaid asjatundja poolt. Jäljendamise võib lahterdada kaheks: kujundite, sümbolite vormi ülevõtmine ja ideede, põhimõtete omastamisest tingitud nn. vaimu jäljendamine. Iseenesest on jäljendamine positiivne nähe, lubatav, vajalik ja vahel ka kohustuslik. Kopeerimisel tehtud «laenud» (kujundid, ideed) kogunevad alateadvusse ja mõjutavad edaspidises laenaja tegevust. Sageli kujundatakse isikupära just laenudele toetudes.

Kopeerimine on eelkõige abivahend enda tundmaõppimiseks meistri tundmaõppimise kaudu.

Meistriteoste kopeerimine on sama oluline kunstikasvatuse element, nagu figuur, maastik, portree ja natüürmort. Selles veenab meid kunstikabineti näitus vanas kohvikus.

RAIVO KELOMEES

IN MEMORIAM

JOHN LENNON

9. X 1940—9. XII 1980

Juba tema nime mainimine on praegu kogu maailma muusikalembeliste inimeste värskele haavale soola raputamine. Mitte raputamine, vaid lausa kallamine...

John Lennon sündis 9. oktoobril 1940 Liverpoolis. Päritolu — «madalam keskklass». See ei seganud tal juba 1955. aastal koos koolivendadega bändi «The Quarrimen» asutamist. 1960. aasta 27. detsembril mängis aga Liverpooli eeslinna Litherlandi kogukonnasaalis esmakordselt uus ansambel «The Beatles».

9. detsembril 1980. tabasid 25-aastase Marc David Chapmanni lasud neljakümneaastast John Lennonit surmavalt. Maailma esimest biitlit, silmapaistvat muusikut, poeeti ja rahu eest võitlejat ei ole enam...

John Lennon on öelnud:
— lihtsus nõuab topeltfantaasiat;
— tehke rahu eest tööd;
— ei ole ju kiiret, kui sa sobid oma aega.

Enam ei ütle ta midagi. Ei kirjuta ühtegi laulu. Ei anna välja ühtki plaati...

USA uus president Roland Reagan ütles, et pärast president Kennedy mõrvamist pole ühegi inimese surm maailmas nii palju kõneainet ja leina tekitanud. Abikaasa Yoko Ono teatas ajakirjanikele: «Avalikku matust ei toimu. John Lennonit mälestada tahtjate jaoks kuulutatakse välja leinaminut.» Nende ridade kirjutamise ajal polnud täpne aeg veel teatatud. Mälestagem meiegi väärikalt oma nime ajalukku laulnud muusikut, inimest...

HANNES TAMME

TUUSIKUD

1981. aasta I kvartaliks on saabunud alljärgnevad tuusikud:

Kislovodsk Šaumjani-nim.	2. 03.—25. 03.	— südame-vereringe h.	— 36.—
Jessentuki Andžijevski-nim.	12. 02.— 7. 03.	— seedeelundite h.	— 42.—
Truskavets «Berjozka»	3. 03.—26. 03.	— seedeelundite h.	— 41.50
Boržomi «Likani»	9. 02.— 4. 03.	— seedeelundite h.	— 48.—
Gagra «Majak»	24. 02.—19. 03.	— närvisüsteemi h.	— 33.—
Feodossia «Voshod»	17. 01.— 9. 02.	— seedeelundite h.	— 34.50
Valgevene «Pridneprovski»	16. 03.— 8. 04.	— liigesteh.	— 48.—
Jaunkemeri	6. 02.— 1. 03.	— veresoonteh.	— 54.—
Kemeri «Daugava»	27. 01.—19. 02.	— närvisüsteemi h.	— 36.—
«Estonia»	27. 01.—14. 02.	— liigesteh.	— 34.50
«Estonia»	23. 02.—18. 03.		— 34.50
«Rahu»	27. 01.—19. 02.	— seedeelundite h.	— 48.—
«Rahu»	1. 02.—24. 02.	— närvisüsteemi h.	— 34.50
«Rahu»	30. 01.—22. 02.	— günekoloogilised h.	— 48.—
«Rahu»	13. 03.— 4. 04.	— seedeelundite h.	— 48.—
«Rahu»	9. 03.— 1. 04.	— närvisüsteemi h.	— 48.—
«Sõprus»	30. 01.—02. 02.	— südame-vereringe h.	— 34.50
Leedu «Birstonas» (kurs.)	22. 01.—14. 02.	— seedeelundite h.	— 35.40
Pjatigorsk (kurs.)	6. 03.—29. 03.	— närvi-, liigeste-, seedeelundite ja günekoloogilised h.	— 36.—
Druskininkai (kurs.)	17. 02.—12. 05.	"	— 39.—
Feodossia (kurs.)	9.02.— 4. 03.	— südame-vereringe h.	— 39.—

Puhketuusikud:

Pansionaat «Pitsunda»	20. 01.—12. 02.	— 51.— rbl.
Pühajärve	20. 01.—31. 01.	— 4 tuusikut
"	30. 01.—10. 02.	— 23 tuusikut
"	31. 01.—11. 02.	— 10 tuusikut

Pühajärve tuusikute hind à 7.20 rbl.

Avaldused esitada ametiühingukomiteesse hiljemalt 5. jaanuariks.

Ametiühingukomitee

MÕTTEID

(Algus 2. lk.)

...ELUST

Kui oleks olemas tunnete kool ja elu ülikool, kaoks tunnetest omapära ja elust vaheldus.

*

Vaidluses sünnib tõde. Seda aga ainult siis, kui ükski vaidlejatest ei toonita loomulikku tasemevahet.

*

Mis on tõde? Kas ainult purunenud ja petetud illusioonid?

*

Seltskond: rahvast palju, inimesi vähe...

...MÕISTETEST

Loogika ehk võime seostada näiliselt seostamatut.

*

Oskus nutta sisemiselt ehk oskus varjata oma kurbust või hingelist liigutust seda mitte mõistvate inimeste eest.

...SÜSTEEMIST

Vahel on parimaks süsteemiks süsteemitus. Ka süsteemitu inimese vastu tuleb minna ta enda süsteemis.

...JA MUUST

Nõuandjaid on tihti rohkem kui abivajajaid. Seda eriti küsimustes, millest nõuandjail aimugi pole.

*

Lollile tundub vahel alandaminegi ülendamisena, targale ülendamine alandamisena.

*

Vahel õpib loll oma vigadest kiiremini kui tark teiste omadest ja siis vahetuvad osad...

*

Üldjuhul sõimame lollideks neid, keda ei viitsi mõista.

*

Kõige raskem on tunnistada enesele, et sul pole õigus.

*

Nähkem oma ninaotsast kaugemale! Ka ninaesisest!

MART KORGEMAA ja MARGUS KALDER
arstiteaduskonnast

HAA-HAA-HAA!

(Algus 3. lk.)

Tulid mulle vastu 25 tumedat kulu ja küsisid rubla. «Te 25 noort, tursket meest, mis teile 1 rubla,» ütlesin mina ning andsin 25 rubla...

Ja varsti saan haiglastki välja.

*

Üks nõudnud kord tungivalt, viidates oma suurtele sõpradele. Teised aga pole kuulanud, võtnud hoopis auto ja läinud teise liivakasti.

*

Üks läind kord kuhugi, Teine olnd juba ees, Kolmas astund ka ligi ja tekkindki järjekord.

*

Teind Esimene, Teine & Kolmas kord rublase ringi. Ilus ring saand. Veerend & veerend, pidama saand alles surnuaial.

*

Ära ütle mulle, kust said, parem hangi mulle ka.

*

Ütle mulle, kes on su kaks sõpra, ja ma ütlen sulle, kas mul on rubla või ei.

(Järgneb)

IVAR JÕESAAR

Saalitäis põnevust

Nädalavahetusel sai naiste võrkpalliturniiri tabel tulemusi täis. Mängiti küllalt heatasemelist võrkpalli, pinget jätkus peaaegu kõigis kohtumistes. Ja ehkki vaid kahel korral selgitati võitja kolmandas geimis, oli naiskondade tase meeldivalt ühtlane. Ent vaadelgem toimunut järjekorras.

Õppejõud alustavad filoloogide vastu bravuurselt. Alguses tuleb neil välja kõik. Kätte saadakse rasked ja tugevad ründelõõgid, rünnakud realiseeritakse kindlalt. Kui seis on 14:5, ei tahagi enam uskuda, et mängu käiku muuta saab. Aga just sel hetkel käivitub ka filoloogide mängumasin. Pilt muutub otse vastupidiseks: pall leiab tühja koha just õppejõudude väljakul. Neile ei loovutata ainsatki võimalust. 16:14 filoloogidelel Teises geimis ei suuda õppejõudude naiskond end uuesti kätte võtta. 7:15 ja 0:2.

Ka spordimeditsiin läheb filoloogide vastu kohe juhtima (6:1). Siis 6:6, uuesti spordimeedikute edu 12:6 ja lõpuks filoloogia võidab 15:12. Teine geim kulgeb punktpunktilt ja lõpeb 15:10 filoloogide kasuks. Kaks rasket mängu, mõlemas üks geim juba kaotuse äärel ja ikkagi kaks võitu!

Järgmises mängus tutvustab end esikohapretendendina bio-geo naiskond, alistades õppejõud 15:4 ja 15:12. Seejärel on spordimeditsiin üle majandusest ja bio-geo loovutab matemaatikutele kahe geimi jooksul ainult kolm punkti. Muide, matemaatikud rohkem mängima ei tule. Esimesel päeval saab loobumisvõidu majanduse, teisel õppejõudude naiskond.

Pühapäev kujuneb niisiis auhindade jagamise päevaks. Kohe esimene mäng tõotab huvitavaid heitlusi. Kohtuvad spordimeditsiin ja õppejõud. Esimese geimi võidavad viimased suhteliselt lihtsalt 15:7.

Spordimeedikud mängivad tujutult, naiskonnas on pidevad lahkhelid. Edaspidi asi paraneb, näod muutuvad lõbusamaks ja geimivõidud tulevad 15:9 ja 15:11. Viimane geim on seejuures eriti pingeline, mänguedu kord ühel, kord teisel pool.

Bio-geo ei anna majandusele vastuhakuvõimalust. Kui majandus esimeses geimis 1:0 juhtima läheb, siis nii ka jääb: 15:1 bio-geole. Teine 15:8.

Ja siis ta tulebki. Praktiliselt esikohamäng filoloogia ja bio-geo vahel. Selleks ajaks koguneb bioloogidele-geograafidele ergutajaid, võimla hakkab korrapealt aplausist ja hüüetest kajama, tekib tõeline võrkpallitunne. Mäng aga elab mõlemalt poolt üle tõuse ja mõõnu, kuid see asja põnevaks teebki. Hakatuseks läheb bio-geo ette 3:0 ja paistab, et nad on lihtsalt üle. Siis tuleb tõeline laviin: 11:3 filoloogidele. Pärast seda saab filoloogia naiskond veel vaid ühe punkti ja sunnitakse alistuma 12:15.

Teine geim. Bio-geo läheb ette 7:0. Tehtud lugu, paistab kõrvalt. Aga filoloogid mõtlevad pisut teisiti, spurdivad kannule ja siis ette 11:9. Järgneb kohtumise huvitavaim ja otsustav osa. Punkt-punkti mängus jõutakse seisuni 14:14. Edasi käib pall siia-sinna, kuni filoloogid asja lahendavad: 16:14 ja 1:1.

Kolmandas geimis ei leia beo-geo naiskond enam oma mängu. Ruttu ollakse kaotusseisus 3:11 ja otsustav geim antakse ära 8:15. Filoloogid on seega eesmärgile lähedal, vaja vaid alistada majandusteaduskond. Hoolimata äsjasest raskest võitlusest, tehaksegi seda üpris kindlalt ja ollakse siis juba esikohal:

1. **Filoloogiat. 10**
2. **Bioloogia-geograafiat. 9**
3. **Spordimeditsiin 8**
4. **Õppejõud 7**
5. **Majandust. 6**
6. **Matemaatikat. 3**

Naiste võrkpalliturniir oli väga huvitav, pakkus toreda sportliku elamuse. Kuigi KKT-hoone võimla oli otsast otsani põnevust täis, oleksid sinna kindlasti mahtunud ka pealtvaatajad. Kahju, et nad tulemata jätsid. Asi oli tõepoolest kaasaelamist väärt.

INDREK LINDSALU

uudis O sport o uudis

*** Tartus peeti Eesti kõrgkoolide rühmvõimlemise meistrivõistlused. Võistkonnavõidu päris TPedI, TRÜ oli teine ja TPI kolmas.**

*** Sellega lõppesid ka selle õppeaasta kõrgkoolide meistrivõistlused. 23-st alast võitis meie ülikool 15.**

*** Meie ülikooli õpetajad käisid Moskvas, kus kohtusid võrk- ja korvpallis kolleegidega Moskva TRÜ-st. Mõlemas mängus tuli vastu võtta kaotus: võrkpallis 2:3 ja korvpallis 73:83.**

VENIA LEGENDI

Teaduskonnasisehaiguste kateedri dotsendi kt. Heidi-Ingrid Maaroosi *venia legendi* loeng «Malabsorptsioonisündroomi diagnoosimisest» toimub 23. detsembril kell 15 TRÜ nõukogu saalis.

Prof. L. ALLIKMETS,
arstiteaduskonna dekaan

«DISKOSUPP»

20. detsembril kell 21 noortemajas «Sõprus». Avatud kohvik. Kokad R. Paltser & K. Kungla.

AUTOJUHIKURSUSED

Autokursuste III grupp alustab tööd teisipäeval, 23. detsembril kl. 16.15 Gagarini t. 1, ruumis 202.

Uusi trükiseid

Exercises for correspondence students. First year by H. Susi. Tartu 1980, 200 eks., 78 lk., 15 kop.

T. Haviko. Liigeste ortopeediline uurimine. Tartu 1980, 1000 eks., 58 lk., 10 kop.

Valimik eesti murdenäiteid. A. Kask. Kolmas trükk. Tartu 1980, 1000 eks., 152 lk., 20 kop.

Karjalan kansan runot II. Muita kertovaisia runoja. Historiallisia runoja. Kokoonpannut V. Jevsejev. Tallinn 1980, 1200 eks., 182 lk., 80 kop.

Taskuarvuti käsitsemise õpetamine koolis. Tartu 1980, 300 eks., 138 lk., 20 kop.

Katioonide kvalitatiivne analüüs. Metoodiline juhend. Tartu 1980, 500 eks., 56 lk., 10 kop.

Kvantitatiivse keemilise analüüsi alused ja poolmikroanalüüsi tehnika. Metoodiline juhend. Tartu 1980, 500 eks., 48 lk. 10 kop.

Operatiivse sünnitusabi praktikumi juhend. Sünnitusabi fantoom III. K. Gross, V. Kask, H. Jalviste, V. Liivrand, U. Leisner, I. Kõiv, H. Kaarma. Tartu 1980, 1000 eks., 60 lk., 10 kop.

Ученые записки Тартуского государственного университета. Выпуск 537. Аспектуальность и средства её выражения. Вопросы русской аспектологии V. Тарту 1980, 600 экз., 140 с., 1 руб. 20 коп.

Ученые записки Тартуского государственного университета. Выпуск 538. Применение методов и ЭВМ в анализе хозяйственной деятельности. Труды по экономическим наукам. Тарту 1980, 400 экз., 114 с., 95 коп.

Ученые записки Тартуского государственного университета. Выпуск 539. Лингвистические и методические вопросы преподавания иностранных языков в вузе и школе. Methodica IX Тарту 1980, 400 экз., 154 с., 1 руб. 30 коп.

Ученые записки Тартуского государственного университета. Выпуск 540. Проблемы реализма и романтизма в английской и американской литературе XIX и XX веков. 2 часть. Тарту 1980, 300 экз., 124 с. 1 руб.

Руководство к практикумам по органической химии для студентов медицинского факультета. Тарту 1980, 1000 экз., 64 с., 10 коп.

Ученые записки Тартуского государственного университета. Выпуск 534. Измерения и помехи. Ионизация, аэрозоли, электрометрия XI. Тарту 1980, 176 с., 500 экз., 1 руб. 30 коп.

Ученые записки Тартуского государственного университета. Выпуск 536. Об истории партийной организации ТГУ. Труды по истории КПСС XVII. Тарту 1980, 136 с., 800 экз., 1 руб. 20 коп.

Методические указания по курсу «Кредитование и расчеты в промышленности». Тарту 1980, 80 с., 400 экз. 10 коп.

Общая патологическая анатомия (вспомогательные материалы к лекционному курсу) II. Составитель А. Ю. Труупыльд. Тарту 1980, 90 с., 600 экз., 15 коп.

Реакционная способность органических соединений. Том XVI. Вып. 4 (60). Декабрь 1979. Тарту 1980, 149 с., 400 экз., 1 руб. 10 коп.

Тетрадь с печатной основой по русской пунктуации. (Простое предложение.) Н. Я. Стороженко. Тарту 1980, 96 с., 400 экз., 15 коп.

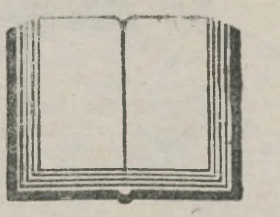

Avaldame sügavat kaastunnet Riiale
VANAEMA
surma puhul.

Inglise filoloogia III kursus ja kursusejuhendaja

NB!

Järgmine ajaleht, mis on ka selle aasta viimane number, ilmub teisipäeval, 30. detsembril. Kõik kaastööd peavad aga toimetuses olema kõige hiljemalt teisipäeval, 23. detsembril, tolod nagu ikka esmaspäeval kell 10.

Toimetaja V. SOOTAK

Ajalehe «TRÜ» toimetuse aadress: 202400 Tartu, Ülikooli t. 18, TRÜ, ruum 302, tel. 341-21/253. Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk. Tartu Ülikooli 17/19. III. Üksiknumbri hind 2 kop. Tellim. nr. 4465. MB-11804.

«TRÜ» «Тарту Рийклик Юликоол» («Тартуский государственный университет»). Орган парткома, ректората, комитета ЛКСМ и профкома Тартуского государственного университета, г. Тарту Эстонской ССР.

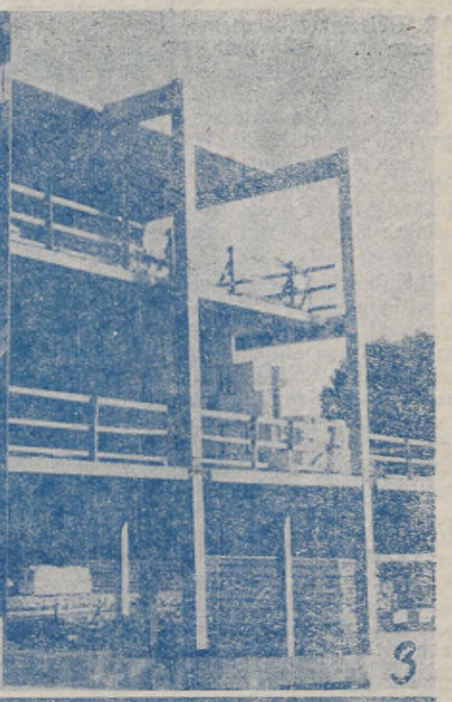

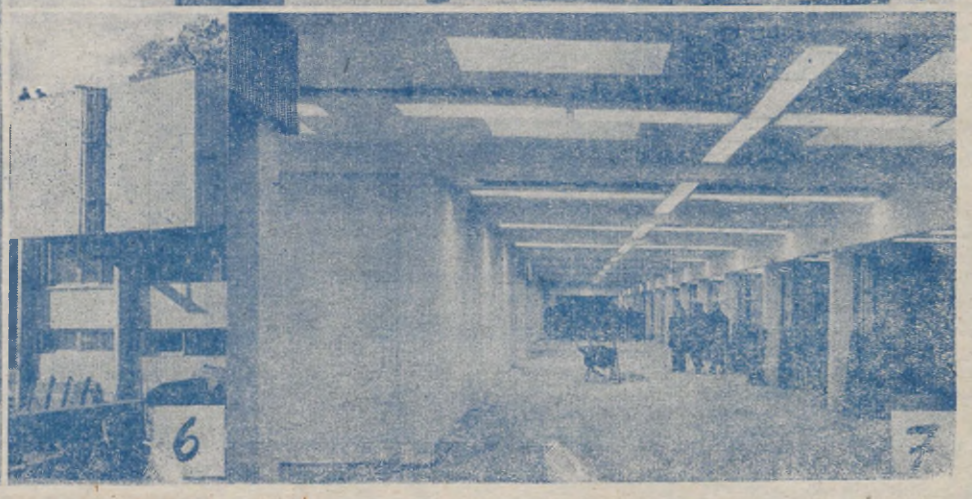

1. Seda paika pole enam kerge ära tunda. 1975. aastal hakati säärasesse vundamendisüvisesse teadusraamatukogu uut hoonet rajama.

2. 27. septembril 1976 võtsid nurgakivi panemisest osa tollane EKP Keskkomitee esimene sekretär Johannes Käbin, kõrg- ja keskeriharidusminister Ilmar Nuut, rektor prof. Arnold Koop jt. Vasest kuplisse pandi andmed ehitatava hoone kohta, ajalehtede «Edasi» ja «TRÜ» värsked numbrid, raamatukogu embleem, metallrahad.

3., 4., 5., 6. Töö jätkub. Ehitavad ehitajad, õppejõud, üliõpilased, teenistujad.

7. Viimane pilt pärineb eelmisest kuust. Kestavad sisetööd, tassitakse mööblit, koristatakse.

TULLIO ILOMETSA, JAAN KOPPELI, EDUARD SAKI ja VLADIMIR KRAKAPOVSKI fotod

Teadusraamatukoguhoone ehitajalt vastu võetud

Vallikraavi treppe mööda üles Tiigi tänava poole tõustes paistab uus maja vist kõige sümpaatsemana. Tiigi tänava standardelamud kipuvad paremat külge siiski pisut varjutama. Ja kohe hakkad aru pidama, kuidas see Tartu suurim hoone oma ümbrust sallima hakkab, selles välja paistab. Küll tahaksid vist kõik raamatukogu inimesed ja külastajad, et Ülikooli tänava poolne park meie kasutada-käsutada jääks.

Aga praegu seisab ukse ees (mitte peasissekäigu ees, vaid tolle, mis hiljem oma töötajate tarvis jääb) autotäis toole, puude ümber aetakse laiali musta mulda.

«Just praegu käisin «Edasi» rahvaga ringi,» ütles halduisprorektori abi Ülo Laul kolmapäeval. Arvan, et tal tegemist niigi ja söandan vaid paari pärimisega välja tulla. Vaataksin ise ringi. Ülo Laul hakkab ees minema: «Lähme aga, vaatame koos üle.» Pole vist ruumi, kus keegi ei askeldaks. Nühitakse reliini, värvitakse viimaseid seinu ja uksi, tassitakse mööblit, pannakse kokku riiuleid . . .

II korrusel (maa-alusel muidugi) on hoidlad korras. Väga kiiret ja korralikku tööd teinud arstid. Kiidusõnu jätkub teistegi tarvis. Siin olnud ametis ka arvutusmatemaatikud, keemikud, füüsikud. Kõige alumisele korrusele oodatakse veel liikuvaid riiuleid. «Neli brigaadi jõuab tegelikult ühe päevaga ühe hoidla riiulid paika panna. Töövõtted õpiti ruttu selgeks.» Uurin, kas kõik ikka nii kenasti laabus. «Hädas olime mutrite ja poltidega. Soomlased saatsid neid ainult 150 kilo, mida jätkus üksnes kaheks ja pooleks päevaks. Tartu ettevõtted aitasid meid hädast välja.»

Kusagilt kostab ehtsat masinamüra. Kataloogiruumides puhastatakse parketti. Mitmel pool on maas vaipkate. Kus roheline, kus tumepunane, kus pruunikas. Ega kõiki paiku näinudki. Üks noormees kleepis klaasustele hoiatusristikesega silte. Täna hommikul läinud üks klaas juba kogemata katki. Tõepoolest, eemalt ei saagi aru, kas klaas on ees või mitte.

Meeldiva mulje jätsid lugemissaalid oma hallikaspruunides toonides laudadega. Juba kujutlesid end raamatute taga istumas. Kohvikuruume hakatakse vist küll «punaseks kohvikuks» kutsuma. Seinad on tumedamat tooni, «Mistra» põrandal kirkam. Väga esinduslikuna näis fuajee, lausa majesteetlikkust toob hallikirjust marmorist trepp.

See kõik oli ühe sisseastuja pilgu läbi 33 000 ruutmeetrisest majast. Kes pikemat aega majas vaeva näinud, hindab maja omasoodu. Viimasel ajal on ülikoolist iga päev ligi 150 inimest abiks olnud. On neidki, kes peavad maja vastuvõtmist varaseks sammuks. Need kahtlejad peaksid küll hoone ruum-ruumilt läbi käima, teada saama ehitusraskustest ja muudest takistustest. Sest on ju «Eesti Tööstusprojekti» projekteerijate Kalju Valdre ja Mart Kallingu projekti tulemus lausa suursugune. Sellesse hoonesse mahub 5,3 miljonit teost, üle tuhande lugeja, laboratooriumid, restaureerijate ja köitjate, näituse ruumid, raamatumuuseum, raadiosõlm ja palju muud vajalikku. 28. septembri «Edasi» 1976. aastast nimetas seda maja nurgakivipanekust kirjutades teadustöökombinaadiks. Selleks see maja alles peab saama, sest vastuvõtmisest esimeste lugejateni on veel pikk tee.

Raamatukogutöötajad on kavandanud järgneva tegevuse kolme etappi: tööd enne kolimist, kolimise ajal ja pärast kolimist avamiseni. Esmajoones on vaja kõik püsi- ja liikuvad riiulid viimseni paigaldada, side- ja liftisüsteem käiku lasta, projektikohane valgustus tagada, tolmuärastussüsteem tööle panna, hügieeni- ja restaureerimisosakonna tööruumid valmis seada jm.

Teise etappi jäävad otseselt kolimisega seotud tööd, mis tähendab sedagi, et ka ülejäänud kaks kolmandikku mööblit on vaja kätte saada. Korda peavad saama avariiulid ja kataloogikastid, pneumopost ja videoseadmed. Kõige raskemaks näib kujunevat õppekirjanduse ning käsikirjade ja haruldaste raamatute hoidlate küsimus, sest ettenähtud kahekordsete riiulite tootmine lõpetati vahepeal. Nüüd on need tellitud uuest ettevõttest. Takistusi võib ette tulla teisigi. Keegi pole selle eest kaitstud. Ei usu, et neid lausa kellegi lohakusest tekiks. Maja on suur, raamatuid palju ja keegi meist pole nii tohutu tööga varem kokku puutunud. Tänaga ütleme aitäh kõigile Tartu ja mujalt abiks olnud ehitajaile, igale tartlasele, kes oma kätega raamatukoguhoone valmimisele kaasa aidanud.

Neljapäeval hoonega tutvunud riiklik komisjon eesotsas esimehe, kõrg- ja keskeriharidusministri asetäitja K. Ringiga võttis selle maja vastu hindega «väga hea».

Reedel kell 13.30 andsid ministri asetäitja K. Rink, rektor A. Koop, raamatukogu direktor L. Peep jt. ajakirjanduse esindajaile uues hoones pressikonverentsi.

Kell 15 koguneti raamatukoguhoone vastuvõtmise miitingule, mille avas rektor. KKEH ministri asetäitja Kalju Rink raporteeris EKP Keskkomitee esimesele sekretärile Karl Vainole raamatuvaramu vastuvõtmisest. Sm. K. Vaino tänas ehitajaid ja õnnitles ülikooliperet. Sümboolse võtme andis ehitustrusti juhataja rektorile, kes ulatas selle raamatukogu direktorile.

Vastuvõtumiitingust pildis ja sõnas saab lugeda lähemalt uue aasta esimeses numbris.

VARJE SOOTAK

KÕIGI MAADE PROLETAARLASED, ÜHINEGE!

tartu riiklik ülikool

TRÜ

EKP TRÜ komitee, TRÜ rektoraadi, ELKNÜ TRÜ komitee ja TRÜ ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 38 (1248) Teisipäeval, 30. detsembril 1980 XXXIII aastakäik

Kontrollekseмplar

AASTAVEERG

JAANUAR. Ühiselamu — raamatukogu — eksam... Tudeng õpib ja vastab. Kuidas, see võetakse kokku pärast sessi. Õppeedukust märgiti 91,6%-ga. Eelmise aasta talvesessiooni tulemus oli parem. Nüüd läks kehvemini noorematel kursustel. Õppeprorektor prof. Uno Palmi nõukoguettekandes ja ajaleheartiklis analüüsitakse tulemusi mitmest aspektist.

Tehakse ettevalmistusi veebruaris toimuvateks valimisteks. Komsomolikomitee olmesektori juhataja, arstiteaduskonna IV kursuse üliõpilane Riivo Kotkas seatakse ENSV Ülemnõukogu saadikukandidaadiks, linnanõukogusse esitas ülikooli kollektiiv 11 saadikukandidaati.

Sündmusrohkelt möödub füüsikute jaanuar: koguneti kümnendatele füüsikapäevadele, kaks laborit arutavad tehtut ja tulevikuplaane oma aastaseminaridel.

Nõukogu koosolekul käsitleb teadusprorektor prof. H. Metsa eelmise aasta ülikooli teadust. Selleks ajaks on tehtud esimesed ümberkorraldused TRÜ kui juhtiva kõrgkooli teadustöö juhtimise struktuuris.

Moskva RÜ 225. aastapäeva pidustustest võtab osa rektor prof. Arnold Koop, Kaasani RÜ 175. tähtpäevast teadusprorektor prof. Herbert Metsa.

VEEBRUAR. Uus semester tuleb pingeline. Jätkub olümpiateenistuseks tudengite ja õppejõudude ettevalmistamine, ajalehes järgneb numbrist numbrisse V. I. Lenini 110. sünniaastapäeva puhune rubriik «Leninist ja Leniniga».

Fjodor Koltšin käib Lake Placidi taliolümpiamängudel. Alt veavad hüpped (26. koht), üldjärjestuses 15.

«Leht on naljavaene,» ütlevad ühed. Võiks välja kuulutada...» ja toimetus kuulutab uuesti välja tudengihuumori võistluse «TUHUU». Mis sest, et eelmine konkurss eriti andekaid humoriste esile ei toonud.

24. veebruaril käib kogu ülikooli kollektiiv valimas.

IN MEMORIAM. Lahkus õigusteaduskonna dekaan dotsent HENGO KINGS (26. sept. 1935—29. veebr. 1980).

MÄRTS. Suunamiskuu, teatrikuu. Diplomand ei tunne end enam ei tudengina ega ka veel lõpetanuna. Ähmasus hakkab murdejoont ületama. Kindlamad piirjooned saab tulevane töö- ja elukoht. Suunamiskoosolekud kestavad kuu läbi.

Hoonest hoonesse käib ülikooli näitagitatsioonikomisjon. Väljapandu poolest hinnatakse parimaiks majandus- ja arstiteaduskond.

IN MEMORIAM. Lahkus kauaaegne dermatoloogia ja veneroloogia kateedri dotsent LUDMILLA NURMAND (23. aug. 1897—3. märts 1980).

APRILL. Vist poolaasta pingelisim kuu: ÜTÜ konverentsid, laupäevak, V. I. Lenini sünniaastapäev, taidluskonkurss, rahvaste sõpruse päevad. Sõpruspäevil üllatas eelkõige varasemast mahukam kultuuriprogramm ja «sõuderegatt».

35 aastat tagasi pandi alus TRÜ Akadeemilisele Naiskoorile, meeleolukas juubelikontsert on 12. aprillil. Sama tähtpäevani jõuab ka TRÜ rahvakunstiansambel.

Noorsoolaulude konkurssi hindab žürii eesotsas Olav Ehalaga. Peapreemia pälvivad Urmas Nagel ajaloo- ja Heiki Lints arstiteaduskonnast.

TRÜ nõukogu aprillikoosolekust võtavad osa EKP Keskkomitee uus sekretär Rein Ristlaan ja vastne linna täitevkomitee esimees Nikolai Preiman.

Tihedaiks kujunevad ka kuu viimased päevad. Rektori vastuvõtul käivad nimelise stipendiumi saajad. Maiaktusel antakse akadeemik Harald Habermanile ülikooli medal. Sotsialistliku võistluse võidab õigusteaduskond.

MAI. Peahoone Toomemäe poolsele küljele jääb 8. maist tahvel. See on pühendatud 67. armee Suvorovi ordeniga autasustatud Ostrovi-nim. punalipulise 146. laskurdiviisi väeosadele. Ajakirja «Junost» peakunstnik Juri Tsiševski kingib ülikoolile oma joonistuse peahoone kaitsmisest 1944. aastal.

Kokkuvõtte viimase aasta tööst teeb ülikooli rahvakontrolligrupp. Pikka aega juhtis rahvakontrolligrupi tööd õigusteaduskonna dots. Albert Paltser. Uueks esimeheks valiti majandusteaduskonna prof. Heiki Müür.

(Järg 4. lk.)

Juubel on teadusprorektor professor HERBERT METSAL

Professor Herbert Metsa on oma monograafias* esitanud mitmeid teadlaskaadri ettevalmistamise ja teaduse produktsiooni dünaamika seaduspärasusi. Toodud skeemid on hästi kohaldatavad ka tema enda kohta: teadusdoktori ettevalmistamiseks kulub keskmiselt kümme aastat — Herbert Metsa sai majandusteaduste kandidaadiks 1963. a. ja kümme aastat hiljem kaitses doktoriväitekirja. Ka keskmine vanus (üle 40 aasta) klapib — H. Metsa oli siis 42-aastane. Teadusprodukt siooni dünaamika vanusest sõltuvuse vaatlemisel märgib autor, et selles on kaks kõrgpunkti (humanitaarteadlastel ka 3) — esimene 51., teine 61., kolmas 66. eluaastal. Et analüüs on tehtud ülikooli õppe- ja teadusliku kaadri andmete põhjal, siis jõuab teadusprorektor nüüd ise oma esimesse teadusprodukt siooni kõrgpunkti, kuigi ka senised saavutused ei ole väikesed — üle saja publikatsiooni (monograafiad, artiklid, teesid), enam kui 250 populaarteaduslikku artiklit, loengutega esinemist ei ole keegi püüdnudki kokku võtta.

Juubilar on sündinud 2. jaanuaril 1931. aastal Torma vallas ja saanud kodunt kaasa talupoegliku töökuse ja visaduse. A. H. Tammsaare nimeline Tartu I keskkool mainib oma nimekamate kasvandike seas alati ka H. Metsa nime. Seaduspärane oli haridustee jätkamine ülikooli õigusteaduskonnas, mille lõpetamisele järgnes töö kaubanduses. Need on ka ainukesed neli aastat pärast keskkooli, mil H. Metsa ei olnud ülikoolis. 1956. aastast on ta NLKP liige. Loomulik oli ühiskondlikult aktiivse noore tee aspirantuuri TRÜ poliitilise ökonoomia kateedri juurde ja kohe samasse ka tööle. Oli ju Herbert Metsa üliõpilasena olnud ELKNÜ TRÜ komitee sekretäri asetäitja (1950—1952), täitnud muidki ühiskondlikke ülesandeid, osalenud aktiivselt ÜTÜ töös. Aspirantuurile järgnes õppejõu töö, kandidaadiväitekirja kaitsmine ja 1965. aastal dotsendikutse. Selle perioodi Tartu komsomoliaktivistid tunnevad H. Metsat ühe populaarsema lektorina, kes oli aktiivilaagris valmis loengu järel küsimustele koos vastust otsima kasvõi suusarajal. Samast ajast alates on ta juhtinud EKP Tartu Linnakomitee juures asuvat majandusnõukogu, olnud EKP Tartu Linnakomitee liige ja rahvasaadik. Enamik Marksismi-Leninismi Ülikooli kuulajaid tunneb H. Metsat oma õppejõuna. 1974. aastast alates on H. Metsa ülikooli teadusprorektori vastutusrikkal ametikohal, jätkates tudengite poliitilise ökonoomia alast harimist ja intensiivset teadustööd ühiskondliku tootmise intensiivistamisel toodangu kvaliteedi ja sotsialismi majandusmehhanismi valdkonnas, olles sel alal tunnustatud spetsialist nii ENSV-s kui ka üleliiduliselt. Oma uurimistulemusi ja teoreetilisi üldistusi on ta tutvustanud ka rahvusvaheliselt. Ka arvukad ühiskondlikud ülesanded seostuvad tema teadustööga, mis on eriti viimastel viisaastakutel olnud väga aktuaalne. Lisaks eespool nimetatutele on prof. H. Metsal kaalukas sõna kaasa rääkida Tartu linna majandusliku ja sotsiaalse arengu planeerimisel, eriti aga teadusasutuste ja kõrgkoolide komisjoni tööd juhtides.

Teame, et 1978. aastast on ülikool arvatud NSV Liidu juhtivate kõrgkoolide hulka. Sellega on antud teadustööle eriti suur kaal — tuleb olla võrdsel tasemel teadusinstituutidega. Teadusprorektor on ühtlasi teadusosakonna juhataja ja kannab vastutust kogu ülikooli teadustöö ulatuse ja kvaliteedi eest. Õigusteaduskonnas omandatud seadustetundmine ja nõudlikkus nende täitmisel kindlustab juba ligi 3 miljoni rublani tõusnud teadustellimuste täitmise korrektsuse. Kõige selle juures austame professor Herbert Metsa tagasihoidlikkust, sõbralikkust suhtlemisel ja operatiivsust asjaajamisel. Rohkete ametikohustuste ja suure ühiskondliku töö koormuse juures leiab ta ikka aega oma pisipoegade ja täiskasvanud tütarde ning nende laste jaoks.

Ülikooli kollektiiv õnnitleb oma viljakaimasse loomeikka jõudnud teadlast, teadusprorektor professor Herbert Metsat 50. juubeli puhul!

Rektoraat ja ühiskondlikud organisatsioonid

* H. Metsa. Ühiskondliku tootmise intensiivistamine ja majandamismehhanism sotsialistlikus ühiskonnas. Tln., 1980.

... ja professor PAUL ALVREL

3. jaanuaril saab 60-aastaseks filoloogiateaduskonna tuntumaid ja tunnustatumaid õppejõude, põline tartlane Paul (Johannes) Alvre.

Tartus sai ta esimese hariduse Õpetajate Seminari algkoolis (1928—1932). Järgnes õppimine H. Treffneri gümnaasiumis (1932—1940) ja Tartu Ülikoolis, kuhu juubilar immatrikuleeriti 1940. aasta sügisel. Tal oli kavatsus studeerida eesti keelt ja sugulaskeeli. Fašistlik okupatsioon tegi neile headele kavatsustele järsu lõpu. Teda jälitasid okupatsioonivõimud. Ta pidi ennast peitma ja esimesel võimalusel pages ta Soome. Soomes oli P. Alvre alguses mustatöötline. Pärast pääses ta Helsingi ülikooli, kus õppis soome-ugri keeli. soome keelt ja rahvaluulet. Lähimaks erialaks olid silski läänemere keeled. 1946—1948 oli P. Alvre Jyväskylä Pedagoogikakõrgkoolis eesti keele lektor. Helsingi ülikoolis sooritas ta litsentsiaadieksamid ning asus doktoriväitekirja kirjutama. Paul Alvre oli Soomes olles Nõukogude Liidu kodanik ja 1948. aastal siirdus ta tagasi kodumaale. Ta oli Viljandis pedagoog 1967. aastani. Samal ajal tegi ta hoolega teadustööd, avaldas kirjutisi keeleteaduslikes ajakirjades ja kogumikes ning kirjutas valmis soomekeelse doktoriväitekirja «Morfologis-äännehistoriallinen tutkimus monikkovartalon muodustuksesta suomessa verrattuna sukukieliin». Edukas väitekirja kaitsmine toimus TRÜ-s 1966. aastal. 1968. aastal valiti Paul Alvre sama ülikooli soome-ugri keelte kateedri professoriks, eriti just soome keele alale. Professor Paul Alvre õppe- ja teadustegevus on aga haaranud kõiki lähemaid sugukeeli ning teisigi soome-ugri keeli.

Pedagoogina ja teadusmehena on Paul Alvre kiiresti kujunenud esmajärguliseks õpetlaseks ning on tugevasti kaasa aidanud, et TRÜ-s on fennougristika saanud üleliidulise maine. Tema loengud on ikka olnud huvitavad ning kõrgel tasemel. Hea pedagoogina on ta avaldanud soome keelest rea vajalikke õpikuid. Suur on uurimuste arv, mis ta on avaldanud soome keele ajaloo, struktuuri ja murrete mitmesuguste eriprobleemide kohta. Paul Alvre on mitmel suvel olnud murderetkedel Leningradi oblasti soomlaste juures. Soomlased elavad seal lähestikku vadjalaste ja isuritega. Oma retkedel on juubilar uurinud nendegi keeli ning kirjutanud neist. Paul Alvre uurimused läänemere eri keeltest käsitlevad keelte ajalugu ja struktuuri omapära. Terve rida uurimusi hõlmab kõikide lähisugulaskeelte ühiseid kaugeid probleeme. Tähelepandavas kirjutises «Läänemeresoome aluskeele varasest murdeliigendusest, eriti eesti ja soome keelt silmas pidades» («Keel ja Kirjandus» 1973) on Paul Alvre osutanud näiteks seda, missugune on olnud läänemere keelte vanim murdeline jaolus. Tema järgi oli algselt ida- ja läänepoolne murre. Suuri teeneid on juubilaril sugulaskeelte mitmuse ja astmevahelduse probleemide lahendamisel. Olles eestlane ja töötades eesti ülikoolis, on Paul Alvre teadustoodangus suur tähtsus neil arvukatel töödel, mis käsitlevad eesti keelt. Ta on uurinud eesti vana kirjakeelt, koostanud pikemaid ja lühemaid töid mitme käände funktsioonide, määrsõnade omapära, obsoleetse sõnavara, partiklite jne. kohta. Eriti üksikasjalikult on ta käsitlenud F. J. Wiedemanni eesti keele alast tööd ning analüüsinud neid haruldasi sugemeid, mis leiduvad selle suurmehe väljaannetes. Paul Alvrel on olnud tähtis osa ka eesti tänapäeva kirjakeele sõnavara korraldusel.

Igal õpetlasel on oma lemmikala, millele ta siirdub aina, kui seda lubab muu töö ja tegevus. Lemmikalad võivad püsida aastakümneid. Paul Alvre püsivaks lemmikalaks on olnud soome-ugri mitmuse moodustamise seigad.

Kaasaja keeleteadust huvitavad keeltevahelised kontaktid, sest nende jälgimisel võib saada vastuseid omaaegsetele etnilistele suhetele ning tänapäevastelegi kokkupuudetele eri rahvaste vahel. Kontaktidegi küsimused on Paul Alvre võtnud tegevussfääri. Ta on osutanud, kuidas eri lähisugulaskeeled on vastastikku üksteist mõjustanud, missuguseid slaavi laensõnu on tunginud läänemere keeltesse ja missugune on nende laenude kultuuritaust.

TRÜ on keskus, kuhu tullakse soome-ugri-alaseid väitekirju kaitsma Nõukogude Liidu eri osadest. On üsna tavaline, et üks oponent on ikka olnud Paul Alvre. Tema juhendusel on oma väitekirjad edukalt kaitsnud mitmed siia aspirantuuri tulnud noored, kellest on saanud pädevad noored uurijad ning pedagoogid.

Oma kolleegide seltsis ja üliõpilaste ringis on Paul Alvre lugupeetud. Tema sõnavõtud on asjalikud ning õppetegevus selgelt sisukas. Ekspeditsioonidel seltsimehelik juhendaja. Pedagoogikapraktikal on ta alati osanud anda otstarbekaid juhiseid. Kuigi Paul Alvre on nüüd saanud «täisealiseks», on ta väliselt ja siseselt olemuselt jäänud noorealiseks. Tal on piiramatult töötarmu ja tööindu. Tema kolleegide südamesoov on, et need omadused püsiksid tal veel kümnendeid Tartu Riikliku Ülikooli ja fennougristika jätkuvaks eduks. Oma suuri töökogemusi ja teadmisi suudab ta praegu edukalt rakendada teaduskonna teadustöö juhendajana.

PAUL ARISTE

EKP TRÜ komitees

● 19. detsembri istungil võeti NLKP liikmeks komsomolikomitee asesekretär Valev Plato, ajaloo-osakonna üliõpilased Olev Tensing ja Urmas Usai, kehakultuuriteaduskonna üliõpilane Vahur Metsatalu ja Kääriku spordibaaside juhataja John Põldsam. NLKP liikmekandidaadiks võeti õigusteaduskonna üliõpilased Raivo Vetik, Raivo Aavisto ja Jaak Luik ning arstiteaduskonna üliõpilased Vagan Avakjan ja Nadežda Ignatjeva ja defektoloogiaosakonna üliõpilane Sirje Lusmägi.

● Informatsiooni teadusraamatukogu uude hoonesse kolimisest andis raamatukogu direktor Laine Peep.

● 22. detsembri istungil võeti NLKP liikmekandidaadiks arstiteaduskonna üliõpilane Artur Keskküla.

● Matemaatikateaduskonna parteiorganisatsiooni tööst NLKP ridade juurdekasvu kindlustamisel tegi ülevaate teaduskonna parteibüroo sekretär dots. Jüri Afanasjev. Kaasettekanne oli dots. Ando Otsalt.

● Poliitinformatsioonide pidamisest kursustel kõneles dots. Paul Kenkmann.

● TRÜ profülaktika nõukogu tegevusest ühiskondliku korra ja töödistsipliini kindlustamisel rääkis nõukogu esimees vanemõpetaja Enn Hansberg.

● Lektorite ettevalmistamisest ülikoolis andis ülevaate prof. J. Kalits.

Rektori käskkiri

75. sünnipäeva puhul õnnitles rektor kauaaegse hea töö eest trüki- ja kirjastusosakonna töölist JOHANNES TEMMOT. Samal tähtpäeval pälvis kiituse hoolsa töö eest majahoidja GERTRUD PEDASSAAR.

Rektor avaldas tänu kauaaegse viljaka pedagoogilise ja teadusliku töö eest võõrkeelte kateedri õpetajale ÜLO TORPATSILE 60. sünnipäeva puhul. 50. sünnipäeval pälvis kiituse kauaaegse kohusetundliku töö eest üldajaloo kateedri vanemlaborant JUTA KULL.

Üleliidulise majandusküberneetika-alase konverentsi eeskujuliku ettevalmistamise eest pälvisid tänu teadusprorektor prof. HERBERT METSA, kateedrijuhataja prof. HEIKI MÜÜR, dots. TIIU PAAS, vanemõpetaja JAAK KARU, assistendid SAIMA ARON, KERSTI RÄMMAL, HELJE KALDARU ja JUTA HÜTT, nooremteadur SIRJE ILVER, stažöör-uurija RIINA VEIRAM, vanemlaborant NIINA SUVI ja laborant IVI SIIRMAN.

Külalised Moskvast

Neljapäeval kohtusid ülikooli komsomoliperega ÜLKNÜ Keskkomitee sekretär Juri Dergaussov ja ÜLKNÜ Keskkomitee kultuuriosakonna juhataja Valeri Suhhorado. Külalisi olid saatmas ELKNÜ Keskkomitee teine sekretär V. Kuznetsov ja komsomoliorganisatsioonide osakonna juhataja V. Kubõškin. Rektor prof. Arnold Koop rääkis neile ülikooli ajaloost, tutvuti TRÜ vaatamisväärsustega. Külalised vestlesid ülikooli komsomolikomitees aktiiviga.

XXII olümpiamängud ja ülikool

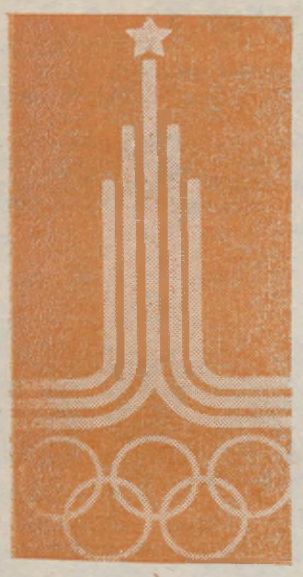

Inglise filoloogia kateedri vanemõpetaja, ülikooli olümpiakomisjoni aseesimees MALL TAMM: «Üliõpilaste olümpia-alane ettevalmistus kestis kolm semestrit. Algul oli põhitähelepanu suunatud purjeregati organisatsiooni puudutavatele ainetele ja võõrkeeltele. Hiljem lisandusid eriteadmised ja -oskused. Peaprooviks olümpiale oli 1979. aasta suvel toimunud XXXI Balti regatt.

Möödunud suvel sai 400 meie üliõpilast arendada Tallinnas oma keele- ja suhtlemisoskust. See on päris kena arv, kuigi ette valmistati ligi kaks korda rohkem. Paraku ei rakendatud soome keele giide. Sellest on natuke kahju, kuigi giiditunnistuse said nemadki. See on sisuliselt täiendav haridus, mahtudes ka ühiskondlik-poliitilise praktika raamesse.

Mõni sõna ka Pirital toimunust. Mälestused on toredad, sest üritus oli suurejooneline, pidulik ja meeldejääv. See omakorda kujundas töömeeleolu. Tööaega ei dikteerinud kell, vaid vajadus. Sageli tuli ette 12-tunnilisi tööpäevi.

Olümpia andis üliõpilasele eelkõige teadliku distsipliinitaju. Samuti palju rõõmu omandatud keelte rakendamisest. On ju keelepraktika võõrfiloloogi leib ning stiimul edasisteks õpinguteks.

Olümpial jätkus tartlastele üsna mitmesugust tööd. Õppejõud töötasid reeglina orgkomitees «Olümpia-80». 2/3 tõlkeosakonna töötajatest olid TRÜ võõrkeelte õppejõud.

Üliõpilased näitasid oma võimeid protokolliteenistuses (aukülaliste vastuvõtt ja saatmine; töö lennujaamas, salongides), regatibüroos võistkondade saatjatena. Töötati ka pressikeskuses ja ministeeriumide käsutuses, turismiorganisatsioonides «Sputnik» ja «Inturist». Majandusteaduskonna üliõpilased töötasid teenindus- ja kaubandusministeeriumi alluvuses, samuti väliskaubanduspangas.

Kultuuriprogrammis osalesid TRÜ võimlejad. Järelikult oli neid, kes olümpia õnnestumisele kaasa aitasid, väga palju. Ja oldi tublid. Nimeliselt väärikad esiletõstmist kõik! Rohkesti oli preemiate ja tänukirjade saajaid.»

M. Tamme enda teeneid hinnati medaliga «Eeskujuliku töö eest».

Olümpiamälestus

Inglise filoloogia kateedri vanemõpetaja ILMAR MULLAMAA: «Töö oli huvitav. Tõlkida tuli Roots-i Olümpiakomitee juhtkonnale merel, pressi jaoks, mitmetel protokolliüritustel ning ka linna näidata. Meelde jäi esimene suuline tõlge Gunnar Eriksonile, kes käis ROK-i esindajana purjeregati avamisel.

Olümpia oli meie tudengitele asendamatu kogemus, sest Tartus on võimalusi keelepraktikaks väga vähe. Rootsi keele oskajaid tudengeid oli ülikoolist 4—5.»

SIRJE: «Töötasin olümpiaküla teeninduspunktis. Päris põnevaid olukordi tuli ette, mille diplomaatiline lahendamine vahel üsna keeruline oli.

Omapärane lugu juhtus ka autoteeninduses, kus pidin mõistma seda, mis kliendi autol viga on. Minu võõrkeele sõnavaras oli kahjuks vähe sellealaseid väljendeid, mistõttu autoomanik pidi tükk aega kannatlikult seletama.

Mis veel — minu jaoks oli olümpia tööd täis, kirev ning meeldejääv.»

EVE töötas teenindusministeeriumi käsutuses: «Keskdispetšerpunkt asus teenindusmajas. Sealse töö tihedust näitab see, et laual oli üheksa telefoni, mis väga tihti endast märku andsid.

Kõige minevam kaup meie laenutuspunktis oli jalgratas. Juba aegsasti enne olümpiamänge tellisid taanlased 15 ratast. Laenutuspunkti saadeti 20. Bulgaarlased soovisid 5 ratast. Aga siis tahtsid ka brasiillased sama sõiduriista. Soovijaid oli veelgi. Lõpptulemusena laenutati 100 jalgratast.

Üllatusi oli teisigi. Olümpiakülas polnud ühtki tuba ilma tolmuimejata. Järsku sooviti laenutada just nimelt seda. Miks?! Selgus, et üks purjetaja soovis tolmuimeja ümber teha, et oma jahti värvida!

Kliente oli mitmesuguseid — vahel tuli lihtsalt tõlkida.

Teeninduspunkte oli olümpia ajal linnas 27. Eeskirjades oli üks tore säte — kui närv must, loe kümneni! See õpetus polnudki ülearune, kuna tööpäev kestis 9—21-ni.»

SIGNE oli poolteist kuud «Inturisti» giidiks: «Mul tuli töötada individuaalturistidega. Oli ameeriklasi, jaapanlasi, austraallasi jt. Üks jaapanlane võitis oma kodumaal vene keele viktoriini ning sai preemiaks olümpiatuusiku.

Linnaekskursioon kestis kolm tundi. Alustasime vanalinnast, siis Toompea ja väike all-linn. Seejärel vastavalt soovile kas Kadriorg, Pirita või Rocca al Mare. Neil retkedel avanes mingil määral rahvuslik omapära. Jaapanlasi näiteks iseloomustas sügav rahu. USA grupis oli palju tudengeid, muusikuid ja paar väikest lastki. Nemad olid väga emotsionaalsed ja vastuvõtlikud.»

MARE RAND

Meie ülikooli õppejõud olid mängudel agaralt tegevuses. Paremalt esimesena tunneme ära võõrkeelte kateedri õppejõu Georg Alliku.

UNO OKSBUSCHI foto

*

See lugu võiks alata nii nagu muinasjutud: oli kord... Sest paraku on sündmustega, mis sügavalt meeltesse kinnistunud, ikka selline asi, et nad tunduvad hiljem veidi ebatõepärastena. Ometi on kõik sel suvel toimunu saanud mälu pärisosaks.

Novembrikuu lõpupoole sattusin taas Pirita purjespordikeskusse. Ja suvi elustus minus uuesti. Kuigi nüüd on kõik vaikne, meri sügiseselt külm ja hall. Jalutasin mööda territooriumi. Ajasin taga mälestusi.

Jahisadam. Meenusid juulikuu hommikud, mil olümpiaseilajad mereleminekuks jahte sättisid. Meenusid sõidulõpud, mil mehed merelt tulid, väsinud võitlusest tuule ja lainega. Ja ikkagi pidi ajakirjanik ligi astuma, meestelt paar sõna välja meelitama. Töö on töö. Tuli meelde regati viimane võistluspäev. Valentin Mankini pakkujooks tüütute fotomeeste eest, Alex Welteri ja Lars Björkströmi võiduroom ja meeste sunnitud suplus merelaineis.

Nüüd leidsin end tseremooniaväljakult. Sügiseselt nukker ja üksik oli siingi. Ja jälle olin sügisjahedusest tagasi suvises päikeselõõsas. Lõpupäev. Ilus ja ängistav. Lõppemine jätab hinge alati nukruse ja tühjuse. Aga lõppudes säilivad mälestused. Need võivad küll mõnda aega end sinus peita. Leidnud aga sobiva aja, saabuvad su juurde tagasi. Katavad oma eredusega kogu su mälukino ekraani.

Alles olümpiamängude suurejoonelisel lõpetamisel tajusin äkki, millise impulsi need olid andnud, ja millest nüüd järsku ilma jäeti.

Kaks kuud pingelist regatitööd. Siis oli mõnigi kord mõte, et milleks see kõik. Kogunenud pinged, raskused. Ja ometi suutsid sellesse kõigesse siseneda. Tempo ja pinged viisid kaasa. Nii algusest lõpuni.

Regatibüroo. Suvisest saginast nüüdse rahuni. See oli koht, kus mängude ajal liikus ringi kõige rohkem tarvilikke inimesi: võistkondade saatjad, muud asjamehed. Siin nägi vägagi tihti oma ülikooli inimesi. Ja huvitav: need, keda Tartus vaid nägupidi teadsid, olid siin saanud headeks tuttavateks. Piirolukorrad lähendavad.

Pressikeskus. Suvine töökoht. Siit said alguse päevased rabelemised, siin nad õhtul lõppesid. Hommikul anti teada, mida teha vaja ja tähtaeg, mis ajaks vaja. Siis tööle. Makk õlal sadamasse, regatibüroosse või mujale. Infobülletääni jaoks teavet koguma.

Mitte ainult tööst ei kogunenud olümpiamulje. Seda sai olümpiakeskusest kõikjalt. Olümpiamulje sündis adrulõhnast, kirjutusmasinate klõbinast, purjeplaksatustest tugeva tuule käes.

Nii sai mu novembrikuine reis otsa. Oli taasleidmine ja jällelahkumine. Ent mälestused elavad edasi.

RAIVO LOTT

KARL KRIIBI foto

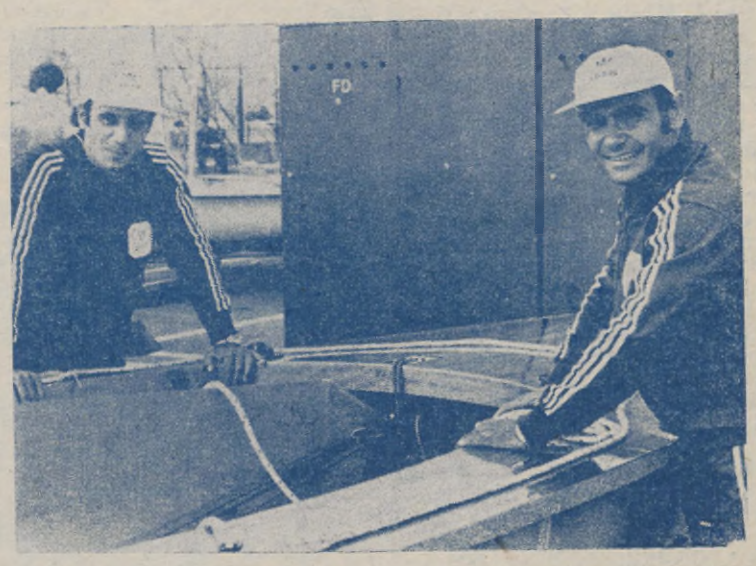

Olümpiaregatt tõi purjetajaid Tallinna ka nendest maadest, kus see spordiala alles hoogu võtab. Pildil on vennad Karapatakised Küproselt, kes seilasid «Lendaval Hollandlasel». Nemad jäid küll päris kindlalt viimasteks.

UNO OKSBUSCHI foto

Need mängud on minus jäänud

Nädal tagasi läksin üle tüki aja kinno. Jäin veidi hiljaks ja kobasin pimedas oma koha järele, kui ekraanil läks valgemaks ja ekraanil jooksis tõrvikuga mees. Jälle meenutati olümpiat. Eeskujust õppust võttes otsustasin ka ise oma olümpiamuljed vana aasta sees ära heietada.

Olümpiasuvi algas NSV Liidu karikavõistlustega purjetamises. Võib öelda, et siit sündiski minu olümpiatunne.

Lisaks olümpiatundele oli vahepeal veel raskejõustiklase tunne — enne regatti seisnes töö pressikeskuses sageli millegi vedamises või tassimises.

Lõpuks olid kõik ettevalmistused tehtud ja Pirita purjespordikompleks valmis külalisi vastu võtma.

Ja siis nad tulidki. «Keep smiling!» — esimesed välismaalased!

Igale saabunud lehemehele ulatati pressikeskuse lumivalge teenindusleti tagant tema infoboksi võti. Infoboks oli selline tore isetäituv kapike, kus ajakirjanik võis hoida, mida ise tahtis. Pressikeskuse neiud panid sinna aga vahetpidamata võistlusprotokolle, *pressreliise*, kõikvõimalikke kingitusi ja suveniire. Nii et kapike ei saanud kunagi tühjaks. Täiendavate soovide tarvis oli jälle seesama valge lett. Pressikeskuse enamiku töötajate päev mööduski valgete lettide, laudade ja bokside taga.

Olümpiamängude osalised olid juba kohal, kui tehti veel üks peaproov: seekord regati avamisest. Pärast tavakohaseid rituaale astus kaatrist tseremooniaväljakule mees, käes külm, tuleta tõrvik. Tuletooja sõrkis urni juurde, astus platvormile, tegi igasse ilmakaarde kummarduse ning lähendas siis tõrviku urnile. Vinge tuule käes lõdisevad pealtvaatajad jälgisid seda erilise huvita — see oli ju proov, tõrvik ei põlenud. Ent äkki raputas tribüüni üllatushüüe — urnist prahvatas välja tuli. Õhtuhämaruses heitis leek nägudele punaka läike ning järsku oli lõbus ja hea.

Nii jõudis kätte purjeregati avapäev. Kõigi silmad pöördusid Pirita silla poole. Sealt ilmus tõrvikuga jooksja. Tema oli eelviimane. Aga kes süütab olümpiatule?

Silla all kalda ääres seisid kaks kaatrit, kummaski tõrvikuga piduriüüs mees. Ühes Vaiko Vooremaa, teises Alar Volmer! Volmer jäi oma paati. Tuletoojale astus vastu Vaiko Vooremaa.

Tuli oli süüdatud, olümpiaregatt algas.

Järgmisel päeval hakkas pressikeskus tööle täie pingega. Maja oli täis ootusärevaid ajakirjanikke ja paberipakkidega edasi-tagasi saalivaid neidusid — infoinsenere. Tõsiselt algas ka minu töö: kogu aeg seisis ootevalmis auto, et trükist tulnud protokollide ja muu vajalikuga kohe «Viru» hotelli rutata. «Viru» oli olümpiaajakirjanike koduks ja «Viru» pressipunkt kohaks, kus pidi ööpäev läbi kõik vajalik saada olema.

Keelebarjäärі oli seekord lihtne ületada. Seda tänu oma esimesele inglise keele praktikale eelmisel suvel Balti regati aegu.

Ajakirjanikud olid leidlik rahvas. Kord ilmus personali puhkeruumi uksele veest tilkuv pea. «Here's dressing room,» tegi ta seinapeegli järgi otsuse ning asus tänulikult mereveest märgi pükse jalast sikutama. Veeraja järgi leidis sama koha üles merelt tulnud noor vetinud daam. Külalislahkust kasutades klõpsutas ta luku enda järel võidukalt kinni.

Ajakirjanikud kohanesid pressikeskuses kiiresti. Nende meelispaikadeks kujunesid meri, tööruum ja baar.

Ka pressikeskus harjus oma asukatega. Kõik tundsid üksteist juba nägupidi, paljud teadsid ka nimesid. Ja küllap tuli kõigile veidi ootamatult see päev, mil kahe nädalaga harjunud elustiil lakkas olemast: mängud said läbi ja pressikeskus jäi tühjaks.

Aga olümpiamängud minus on ometi jäänud.

REIN SPITZ

Lehekülje koostas **RAIVO LOTT.**

AASTAVEERG

(Algus 2. lk.)

Huvi äratab «Vanemuises» lavastatud ülikooli- ja sporditeemaline «Lahtihüpe». NB! Autor ajakirjanduse lõpetanud tuntud korvpallur Mihkel Tiks, lavastaja eesti filoloogia lõpetanud Viljo Saldre, osalistena teisigi ülikooli kasvandikke.

IN MEMORIAM. Lahkus kauaaegne ülikooli õppejõud dotsent ANATOLI MITT (23. jaan. 1909—15. mai 1980).

JUUNI. Õpitut jahvatab eksamisõel. Olümpiateenistusse minevate üliõpilaste teadmisi on juba kaalutud-mõõdetud. Mitmesuguste konkursside korraldajad teevad kokkuvõtteid. Lähemale jõuab ENSV 40. aastapäev. 4. juuni «Pravdas» kirjutatakse meie ÜTÜ-st. Tõlkevõistluse võidab Sigrid Kangur inglise filoloogia III kursuselt.

JUULI, AUGUST. Lõpetajad on lahkunud, üliõpilaskandidaadid käivad oma paberitega ringi. Peetakse olümpiamängud Moskvas ja purjeregatt Tallinnas.

SEPTEMBER. Jälle algus. Esimesele kursusele astub 1155 esmakursuslast. Kindlama suuna saab ülikooli 350. aastapäeva tähistamine. Moodustatakse juubeli ettevalmistuskomisjon eesotsas EKP Keskkomitee sekretäri Rein Ristlaanega. Saab teoks esimene ühine istung. Meie kõigi tähelepanu on aga koondunud oma linnale, Tartu esmamainimise 950. aastapäevale. Linna teeneid hinnatakse Rahvaste Sõpruse ordeniga.

Rõõmustav sõnum jõuab ÜTÜ-sse, NSVL Meditsiiniakadeemia kuldmedali pälvib kevadel lõpetanud Arvo Rosenthal.

Lõpuks peetakse maha võimlemispidu Tähtveres. Vihma küll tibutab, aga sellest hoolimata on kena värvirikast pidu vaadata.

Kuulutatakse välja järjekordne kirjandusvõistlus (tulemused saab teada uue aasta algul).

OKTOOBER. Taas üks tähtpäevade kuu. Meie komsomoliorganisatsioon jõuab 4. oktoobril 40. aastapäevani. Viiendat korda tulevad kokku arstiteaduskonna inimesed oma päeva tähistama.

Erilise hoo on saanud raamatukogu ehitamine. Komsomol peab hoolt klubi remondi pärast.

Nõukogu koosolekul saame teada, et kevadsemestri õppeedukus ületab eelmise kevade oma. Nüüd on see 91,0%. Tubli saavutus, sest olümpiamänge teenindaval personalil oli kahekordne koormus.

NOVEMBER. 3. novembril kogunevad ülikooli kommunistide esindajad oma IV konverentsile. Aruande esitab EKP TRÜ komitee sekretär dots. Advig Kiris. Uueks sekretäriks valitakse taas tema.

Sõprus- ja koostööleping sõlmitakse ülikooli ja Valga rajooni vahel.

Esmakursuslaste taidluskonkurss tekitab hulga erinevaid mõtteid, nende avaldamine jätkub lehes veel tulevalgi aastal.

Rahvusvahelist üliõpilaspäeva tähistatakse nagu ikka oma üliõpilaspäevadega.

DETSEMBER. ELKNÜ 60. aastapäeva puhul külastab ülikooli ÜLKNÜ Keskkomitee esimene sekretär Boriss Pastuhhov.

Saavad teatavaks ÜTÜ vabariikliku konkursi laureaadid.

Üle kahe aasta juhtis ülikooli komsomolielu Madis Kallion. 16. detsembrist on ta EÜE komandör. ELKNÜ TRÜ komitee sekretäriks saab õigusteaduskonna diplomand Andrus Lauren.

Kõige tähtsamaks ja pilkukõitvamaks jääb aasta lõpul ikkagi uus teadusraamatukogu hoone. 25. detsembril võib selle vastu võtta.

IN MEMORIAM. Lahkus hospitaalsisehaiguste kateedri prof. KOIT ESTER.

See aastakroonika pärineb meie lehe veergudelt. Saavutusi, sündmusi oli kindlasti rohkem, kui neist kirjutada jõudsime. Toimetus tänab kõiki kaastöölisi ja loodab, et uuel aastal on lehe uudistepaun hoopis mahukam.

HEAD UUT AASTAT!

Faktid, probleemid, perspektiivid

MALEV TOOME fotod

Kohtumiseks oli laekunud üle paarikümne küsimuse meie ülikooli elu ning läheneva juubeli, NSVL Ülemnõukogu saadiku töö, poliitiliste ning ideoloogiliste probleemide kohta. Auditooriumitäis žurnalistikaosakonna üliõpilasi ning õppejõude oli tänulikuks auditooriumiks, kui nende arvukatele küsimustele ülemöödunud kesknädalal vastas rektor professor Arnold Koop.

Kahtlemata oli see paarituniline vestlus osakonnale meeldejäävaimaks sündmuseks sel semestril, sest rektor vastas küsimustele sügavuti, esitas huvitavaid fakte ning seoseid. Seetõttu kerkis kohapeal veel täiendavaid küsimusi.

Osavõtjaile oli kindlasti meeldiv kuulda, et rektor hindas meie ajakirjandusüliõpilaste professionaalsete oskuste kasvu, millega tingimata peab kaasnema ka ideoloogiline küpsus. Küsimusele üliõpilaste omavalitsuse võimaluste kohta vastas rektor, et põhimõtteliselt pole omavalitsuse elluviimiseks mingeid takistusi. Kuid algatusi altpoolt pole tehtud, konkreetsete ettepanekutega pole rektoraadi poole pöördutud. Kas kardetakse vastutust? Võib-olla on mõnikord raske kaasüliõpilaste suhtes printsipiaalne olla. Mugavam on ju mitte vahele segada, kui näiteks rikutakse korda ühiselamutes — mis see minu asi on ...

Ülikooli ajalehes võiks olla rohkem probleeme ja mõneski valdkonnas ka rohkem informatsiooni. Näiteks ei saa rektoraat õppeprotsessi kohta ajalehest mingit teavet altpoolt. Ka ajakirjanduslike vormide valik võiks olla avaram.

Lahkudes võttis rektor kaasa albumi fotodega osakonna tööst ja üritustest ning koosolijate soovi taas leida aega kohtumiseks.

KALEV METS

16. detsembril komsomolikomitees. Parteikomitee sekretär dots. Advig Kiris tänab Madis Kallioni kui TRÜ hiljutist komsomolljuhti hästi tehtud töö eest. Nüüd on Madis EÜE komandör.

ARVO TENNO foto

Selgitati ülikooli parimad

Paremate sportlaste selgitamine on populaarseks saanud. Sellega on aasta lõpus ametis paljud tunnustatud ajalehed-ajakirjad. Ega ülikooli lehtki taha kõrvale jääda. Koos spordiklubiga organiseeriti ülikooli parimate reastamine, ankeedid jagati ülikooli juhtkonnale, treeneritele ja sporditegelastele, ankeete täitsime toimetuses ka ise.

Meestest sai esikoha meie ainus olümpiamees dünamolane **Fjodor Koltšin.** Talle tõusis üllatavasse lähedusse kergejõustikulootus **Aivar Ojastu.** Kolmas oli aerutaja **Koit Põder.**

Naiste arvestuses läks esikoht **Ille Kukele,** rekordinaisele 3000 meetri jooksus. Kaugele maha jäid ja jagasid teist kohta ujuja Lilian Matsar ja korvpallur Sirje Kikas.

Võistkondade hulgas võitis suveräänselt korvpallinaiskond meesväravpallurite ja naisvõrkpallurite ees.

Valimistest ja võitjatest lähemalt ja täpsemalt edaspidi.

INDREK LINDSALU

Spartakiaadil vaheaeg

Vana aasta saab peagi ümber. Uus toob kõigepealt eksamisessiooni koos pingsa õppetöö ja põrumisvaludega. Täiesti loomulik, et spordivõistlused jäävad mõneks ajaks katki. Ka ülikooli spartakiaad. Esimese semestri jooksul suunistuti, mängiti võrkpalli ja malet, ujuti. Kõigest sellest oleme rääkinud eelmistes lehenumbrites.

Viimati saadi ühele poole malega. 13 võistkonnast jäi lõpuni vastu pidama 11, kes pärast alagruppe jagati kahele finaalturniirile. Viimased käigud tehti 19. detsembril. Kahjuks ei suvatsenud kohtunikud nelja päeva jooksul protokolle spordiklubisse tuua ja käesolevas lehes saame seetõttu anda vaid teaduskondade üldjärjestuse:

1. **Matemaatikat.**
2. **Bioloogia-geograafiat.**
3. **Spordimeditsiin**
4. **Majandust.**
5. **Õigust.**
6.—8. **Arstit., filoloogiat. ja KKT III.**

Niisiis viisid esimesed kolm kohta ära teaduskonnad, kes olid esindatud kahe võistkonnaga (enne spartakiaadipunktide jagamist kahe esinduse saavutused liideti). Uuel aastal loodame kirja saada ka laudade parimad ja täpsemad turniiritulemused.

Ja nüüd spartakiaadist üldse. Tabelisse on sisse kantud kolm ala, (meeste) võrkpallis on veel tühje lahtreid ja punktid alles saamata. Orienteerumise, ujumise ja male järel on üldpilt selline:

1. **Matemaatikat. 37**
2. **Bioloogia-geograafiat. 36**
3. **Majandust. 34**
4.—6. **Arstit., spordimeditsiin ja õigust. 31**
7. **KKT III 30**
8. **Filoloogiat. 23**
9. **KKT II 22**
10. **KKT IV 13**
11.—12. **KKT I ja töötajad 11**
13. **Füüsika-keemiat. 10**
14. **Ajaloot. 8**
15. **Žurnalistikaosak. 5**

Põhilised alad seisavad ees, tõusu ja languse võimalus veel kõigil olemas. Tarvis vaid osa võtta. Meie poolt kõigile head uut spordiaastat ja palju tahtmist!

INDREK LINDSALU

Oreliseisund

Viimase loengu puhuks

Oreleid oli kaks. Üks, see päris, valgustatud, kõrge ja kombatav üleval laval — ning tema seal all, tumedas rahus, lugematute viledega, erinevates häälestustes. Üksainus ootus.

Nad olid siin, et koos luua. Nad teadsid, et luua — see tähendab tunnetada üheskoos nii maailma algust kui ka lõppu. Nad teadsid, et loomine on ülendus ja jäägitu nõusolek.

Nad alustasid. Siitpeale liikusid hetked ritta nagu palvehelmed, nagu pisarad, segatud õnnest ja valust. Kas saab hetke kaudu leida võtit igavikku? Hetk on ju armutu — ta ei mäleta minevikku ega tea tulevikku. Kuid ta kinnistab seisundi. Kinnistab pinge, vaid ühele hetkele ainuomase — ja selles on ka kõigi teiste hetkede kaja. Näe, libises hetk mööda — kergelt, vaikse sahinaga nagu tuhat õhupalli, mis imeõrnu õhuvoole tekitades ülespoole tõusevad. Kuid järgmine hetk söösta meist läbi tummalt nagu viha, jättes endast vaid musta ja valusa viiru. Ning juba on kohal uus hetk, mille jooksul saavad meis kokku Stalker ja Must prints ja... Korraga on maailm nagu Geisrite org, mässav ja pulbitsev, samas sulav ja leebuv ...

Sellised hetked muudavad ka meid muusikaks. Üleni. Ent aeg laulis katkematult oma orelihäälset laulu. Üks seisund on lõppenud.

KART HELLERMA

*

HETK! Käes on mõtte talv. Ajupoolkera kõikidel laiuskraadidel on hangunud 10 miljardit neuronit. Ainult mälestussammas minus õhkab rahulolu, mis soojendab pekipolstrit. Ümberringi langeb laia lund. Ennäe, ju kriuksub nääritaadi regi. Ruttu, ruttu, näärimees, tule tühjenda oma kingikotti. Ent mis see siis on — pilet nr. 17 «Sambavarga leidmine tarkusehamba järgi».

AIMAR JUGASTE

HAA-HAA-HAA!

*

Tänasida õpinguida ära lükka sessi varna.
Homme hakkan sessima.

*

Tont seda sessi võtaks! Alati tuleb ta siis, kui mõtled just õppima hakata.

*

Kui seda sessi ees ei oleks ...

*

Elu on ilus — sessini kindlasti, aga võib-olla pärast sessigi.

*

Pärast sessi hakkan õppima!

*

Sess tuleb — ärka, ärka teadmisjanu ja südametunnistus.

*

Sess pole kunagi mägede taga, aga alati tuleb ta ootamatult.

IVAR JÕESAAR

Looduskaitsering kutsub sel suvel kokku EÜE rühma. Selle põhitegevuseks peaks jääma maastikuhoolduse ja loodushoiuga (hooldusraided, maaparandus, kiviaedade korrastamine jne.) seotud tööd. Eeldatav koht on Saaremaal. Osa võtta võivad kõik üliõpilased (ka ühe kuu (juuli või august) ulatuses).

Asjast huvitatuil teatada endast jaanuari jooksul Leningradi mnt. 25—924; 931.

Ringi juhatus

NB!

Täna ilmub ka venekeelne ajaleht. Uue aasta esimene lehenumber ilmub reedel, 16. jaanuaril.

Toimetaja V. SOOTAK

«TRÜ»

Ajalehe «TRÜ» toimetuse aadress: 202400 Tartu, Ülikooli t. 18, TRÜ, ruum 302, tel. 341-21/253. Hans Heldemanni nim. trükikoja trükk. Tartu Ülikooli 17/19. III. Oksiknumbri hind 2 kop. Tellim. nr. 4516. MB-11719.

«Тарту Рийклик Юликоол» («Тартуский государственный университет»). Орган парткома, ректората, комитета ЛКСМ и профкома Тартуского государственного университета, г. Тарту. Эстонской ССР.